

TAPHOGRAPHIA

PRINCIPUM AUSTRIAE

DESSELI

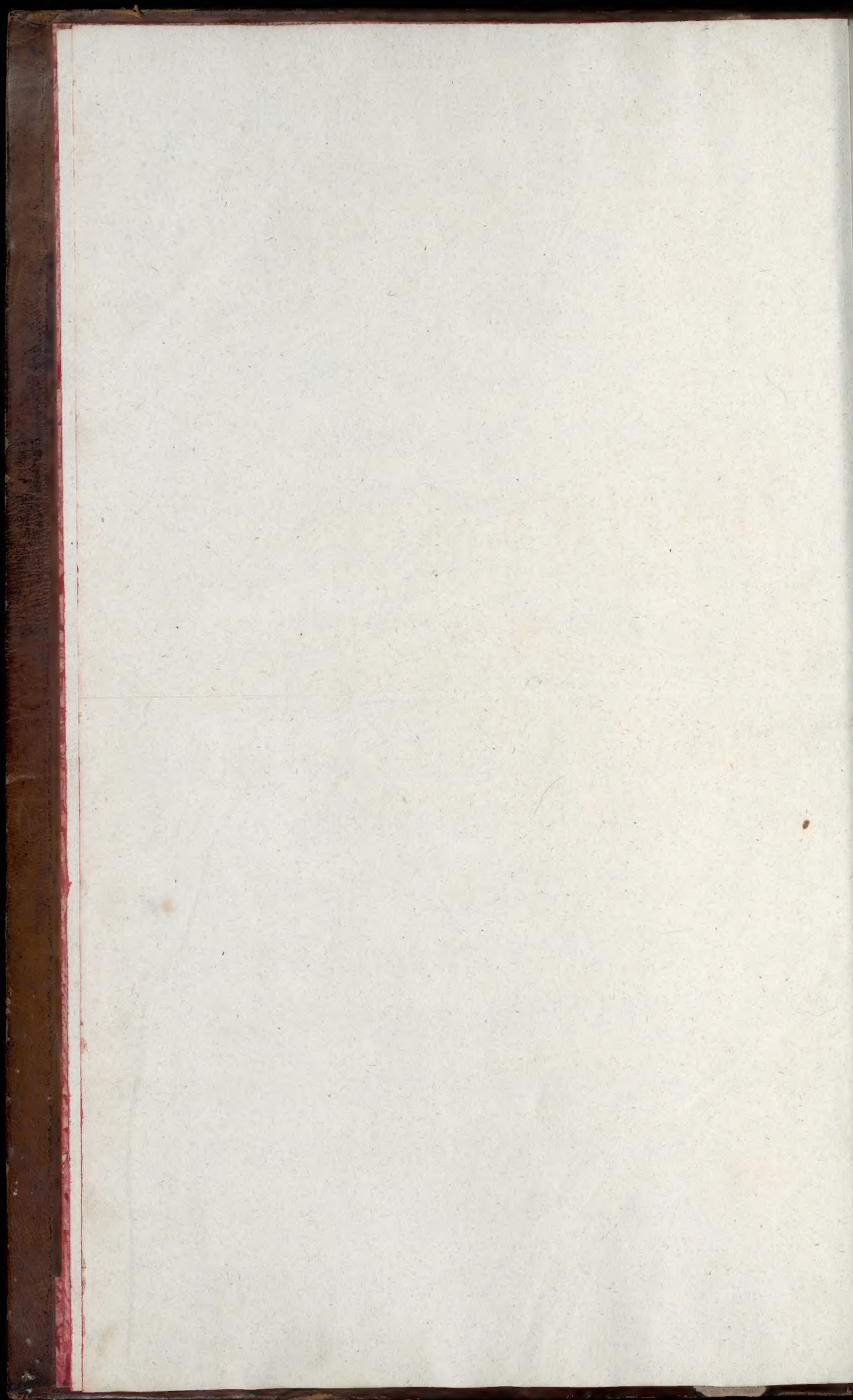
PARTI PRIMA

TOMI IV & ULTIMI

MONIMENTORUM

ALC. DOMUS AUSTRIACAE

TAPHOGRAPHIA
PRINCIPUM AUSTRIÆ,
QUÆ EST
PARS PRIMA
TOMI IV. & ULTIMI
MONUMENTORUM
AUG. DOMUS AUSTRIACÆ.

TAPHOGRAPIA

PRINCIPUM AUSTRIAE

1790

PARS PRIMÆ

TOMI IV. & ULTIMI

MONUMENTORUM

ALC. DOMUS AUSTRIACÆ

Sed. Kleiner del. et. sculpit.

Petrus Meyer restituit.

TAPHOGRAPHIA

PRINCIPUM AUSTRIÆ,

IN QUA

MARCHIONUM, DUCUM, ARCHIDUCUM-

QUE AUSTRIÆ, UTRIUSQUE SEXUS,

MONUMENTA FUNEREA, OMNIS GENERIS, PLERAQUE

TYPIS ÆNEIS EXPRESSA, PROFERUNTUR.

OPUS IN DUAS PARTES TRIBUTUM,

QUOD EST

MONUMENTORUM

AUG. DOMUS AUSTRIACÆ

TOMUS IV. & ULTIMUS.

POST MORTEM

RR. PP. MARQUARDI HERRGOTT, & RUSTENI HEER,

O. S. B. PRINC. CONGREGATIONIS AD S. BLASIIUM IN SILVA NIGRA CAPL.

TULL. NEC NON S. C. R. A. MAIEST. CONSILL. & HISTORIOGRAPHORUM.

RESTITUIT, NOVIS ACCESSIONIBUS AUXIT, & AD HÆC USQUE

TEMPORA DEDUXIT

MARTINUS GERBERTUS,

EIUSDEM CONGREGATIONIS ABBAS,

S. Q. R. I. P.

PARS PRIOR

CONTINET

COMMENTARIUM, QUO TABULÆ ÆNEÆ, ac MONUMENTA

CETERA EXPONUNTUR,

SUBIECTIS TABULIS NECROLOGICIS.

Carl Freyh
an Sternbach

TYPIS SAN-BLASIANIS
MDCCLXXII.

17

MARIÆ
THERESIÆ

APOSTOLICÆ
HUNGARIÆ & BOHEMIÆ
REGINÆ

&c. &c. &c.

VITAM & FELICITATEM.

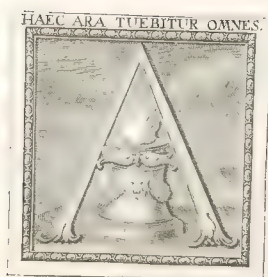
THE ZEPHYRUS
OF THE
W. T. A. S.

Volume 1
Number 1
1900

AUGUSTA!

rgumentum triste quidem, sed pium
 est, sepulcra Maiorum, mortuo-
 rumque inscriptiones recolere. Reliquiarum veneratio, &
 resurrectionis ad meliorem vitam certa fides, christianis ex-
 emerunt

emerunt inanem illum terrorem, qui veteres passim a corporibus & sepulcris defunctorum absterrebat.

Antiqua virtute & fide **PRINCEPS ! AUGUSTA DOMINA !** dum novo isthoc opere, novo quasi ornatu pietatis Maiorum **TUORUM** memoriam restauras, **TUAM** reddis æternam, **TIBI**que monumenta ea pietatis, quorum ultimus iam *Taphographiæ Principum Austriæ*, prodit in lucem Tomus, paternarum & avitarum virtutum heredi debentur. Neque vero **TIBI**, **REGINA CLEMENTISSIMA !** dicare opus abhorret animus, quæ ætate florente Mausoleum **TIBI**, Augustoque Coniugi fieri voluisti, Maiorum **TUORUM** monumenta ampliasti, condecorastique.

Perennibus liberalitatis & magnificentiæ monumentis in populorum animis, in ære, in marmore impressis, narrabitur posteritati miraculum, ut sui seculi celebretur ornamentum. Quod esse queat insignius, præstantiusque humanitatis, pietatisque, in Maiores, ac propinquos documentum? „Si enim (ut verbis S. AUGUSTINI *lib. I. de Civitate DEI cap. IX.* rem declarem) paterna vestis & annulus, ac si „quid huiusmodi, tanto carius est posteris, quanto erga „parentes maior affectus; nullo modo ipsa spernenda sunt „corpora, quæ utique multo familiarius, atque coniunctius,
„quam

„quam quælibet indumenta gestamus. Hæc enim non ad
„ornamentum, vel adiutorium, quod adhibetur extrinse-
„cus, sed ad ipsam naturam hominis pertinent. Unde &
„antiquorum iustorum funera officiosa pietate curata sunt,
„& exsequiæ celebratæ, & sepultura provisâ: ipsique, dum
„viverent, de sepeliendis, vel etiam transferendis suis cor-
„poribus, filiis mandaverunt.”

Si quæ gens est, quæ curam singularem in hæc pietatis
officia contulit, est certe Augusta *Austriaca*: Tabulæ, æter-
na litterarum monumenta, & quidquid usquam memoria-
rum, titulorumque esse potest, non posteritati tantum, ve-
rum etiam æternitati decus & incrementum commendant:
TU vero PIENTISSIMA DOMINA! Maiorum in
hoc genere, ut in aliis, superasti pia studia, nuperrime et-
iam, ne quid deesset, quod in laudatis D. AUGUSTINI ver-
bis notatur, voluisti, ut Maiorum TUORUM corpora ex
partibus *Helvetiæ* protestanticis ad vicinum D. BLASII mona-
sterium translata, Catholicæ sepulturæ, memoriæque red-
derentur, eo ipso tempore, quo ibi peropportune in com-
plendo *Monumentorum Austriæ Principum*, Maiorum TUORUM,
elaborabatur opere, cuius nunc Tomum ultimum *Taphographiæ*
huius, cum *Codice Epistolarum* RUDOLPHI I. primi, præcipui-
que gloriæ Augustæ generis Auctoris, ad sacratos pedes una-
que

que me cum commissa mihi congregatione *San-Blasiana* summa
abiicio animi demissione

CÆSAREÆ REG. & APOSTOL.
MAIESTATIS TUÆ

Sacellanus devotissimus

MARTINUS Abbas.

P R Æ F A T I O.

eligiosa fuit semper inter mortales sui fati me-
mores funerum cura, atque inter sanctiora lo-
ca omni ætate sepulcra sunt relata.

Sepulcro-
rum ex-
cultura.

Id vero præcipue meritis ac dignitati per-
sonarum deberi persuasio fuit, ut insigniora eo-
rum memoriæ ponerentur monumenta, ut *La-*

Singula-
ris.

tinis sunt dicta, *Græcis*, ob eam causam, *iniquitas* & *iniquitas*; apud
quos etiam in proverbium abiit de re admodum magnifica *sculptura*,
Mausoli nimirum in *Caria*, ab ARTEMISIA constructum sepul-
crum, inter septem orbis miracula repositum. Conspiciæ hodie
etiam in *Occidentem* usque allatæ *Ægyptiorum* pyramides totidem
nobis testes sunt, *Romæ* præsertim inter æmulas moles: quibus sa-
ne factum haud fuit, *ut terra sit levis*, quod precari solemne fuit
superstitiosis illis.

Sacrofanta vero fuit tum in veteri testamento populi DEI, cum
in novo apud Christianos hæc religio. Qui theodidacti resurrectio-
nis spem præ oculis iugiter ferebant, sanctamque ac salubrem hanc
memoriam esse noverant, monumentis sepulchralibus continuo re-
novandam. Taceo Martyribus loca, non statim quidem conspi-
cua, cum id tyrannorum metu consultum haud esset, solida tamen
ac ex lapide, marmoreque parata, templa dein, dum id licebat, eo-
rum honoribus dicata.

Quemadmodum vero per Iconoclastas, revolutiones varias, Violata.
schismata, & hæreses, multa huiusmodi monumenta sunt devasta-
ta; ita etiam sacrosanctam licet apud omnes morigeras saltem cul-
tasque nationes sepulcrorum religionem haud raro violari contigit:
Mors etiam saxi nominibusque venit. Dixæ leguntur execrationes
in violatores sepulcrorum veterum tam gentiliū, cum etiam Chri-
stianorum. Cuiusmodi unam saltem, quæ inter alias apud MURA-
TORIUM extat T. IV. *Inscript. pag. 1961. num. 10.* afferre iuvat
huius gravissimæ sententiæ:

MALE. PEREAT. INSEPULTUS.
IACEAT. NON. RESURGAT.

MON. AUST. T. IV. P. I.

2

CUM.

CUM. IUDA. PATREM. HABEAT.

SI. QUIS. SEPULCRUM.

HUNC. VIOLARIT.

Recentio-
ri etiam
etate.

Quis vero cohibere potuit *Barbarorum* ferocitatem, bellorum furem, militum rapacitatem, irreligiosorum hominum temeritatem, ac præter alios funestos casus & conversionem, ipsam temporum iniuriam; ut sane expediat, ac operæ pretium sit, antiqua tumulorum monumenta ac epitaphia sedulo colligere, & hac saltem ratione ab interitu vindicare. Facta sec. XVI. sacrorum, immutatio passim pios principum turbavit manes, ac profanavit sepulcra. Conf. magnum *Brabantie* sacrum Theatrum, monasticum *Thuringicum* &c. Præteritum adhuc seculum exitiale admodum fuit summorum principum dormitoriis. Immanes *Turcæ*, rapaces, ac sacrilegas sepulcris Archiducum *Austriæ Morbaci* intulerunt manus. Avet equidem perillustre Canoniorum cathedralis ecclesiæ *Spirensis* collegium instaurare ruinas, restaurareque Augustorum Imperatorum sepulcra ac conditorium iam sec. XI. a CONRADO II. sibi successoribusque constitutum, quod furor bellicus an. 1689. fusque deque verterat, succensa etiam cathedrali ecclesia, quæ iam novo exurgit opere. Quod bene vertat perinde ac nostro huic D. BLASII monasterio, dum nova e fundamentis exstructa adornatur crypta sepulchralis Augustæ gentis *Habsburgo-Austriacæ* cadaveribus, quæ anno primum 1770. e vicinis *Helvetiæ* plagis translata, sacrisque Catholicis restituta fuerunt.

Cremandi
cadavera
usus vetu-
stus.

Constat a bello *Troiano* ceptam consuetudinem, ut quibus belli casus reditum ad suos negasset, rogos strueretur, crematisque cadaveribus, cineres in urnas lecti patriis penetibus redderentur, maiorum sepulcris inferendi. Quæ res in morem non apud *Græcos* tantum, sed *Romanos* etiam aliasque gentes, atque adeo *Germanos* abiit. In *Pannonia* quoque superiore hunc ritum obtinuisse, ut corpora defunctorum quocunque demum nomine tunc temporis incolæ eius regionis, quam nunc *Austriam* vocamus, venerint, in rogo consumerentur, eo minus ambigendum, quoniam ruri non modo in villa *Stannersdorff*, haud procul ab oppido S. HYPOLITI, alibique, sed vel maxime *Vindobonæ* in area palatii Archiducalis,

cum

cum institueretur porta palatina, huiusmodi veteres urnas cinerarias, pluraque id genus alia ad rem funebrem pertinentia humo effossa esse, memorix prodiderunt LAMBECIUS in *comment. de Aug. Biblioth. L. I. pag. 79.* & DUELLIUS in *Excerpt. Geneal. Lib. II. P. III. pag. 337.*

Et si vero rudem illam cremandi cadavera consuetudinem inducenda religio Christiana abolevit, ut proinde nec ullus urnarum cineriarum usus esset; postea tamen novæ rursus urnæ condendis separatim visceribus, extis, & cordibus fabricari coeperunt. Id quod successu temporum semper magis magisque usu venit apud principes *Habsburgo-Austriacos*, quibus corpora in commune sepulcrum, intestina in monumentum aliud, cor denique aliorum dari sepulturæ iam ultra seculum solemne est; nisi quando suprema voluntate secus præscriptum fuerit, aut morbi genus variolarum e. c. id vetet.

Cum corporum sectione pollinctura, seu perunctio eorum est coniuncta. Dum ceteriori quidem ritu cadavera Archiducum longius interdum tres dies, sub ardoribus forte æstivis, in folio funebri exponi solent, ea, exemptis visceribus, condiri necesse est. Rarius id olim translatio corporum exposulavit: etsi nullum exemplum sub ducibus e familia *Babenbergica* proftet. Quod si enim iam circa medium seculum XIII. quo extincta est, cadavera Ducum *Austriæ* pollingi moris fuisset, haud decuisset corpus LEOPOLDI *Gloriosi*, quod in constituto a se monasterio *Lilienwelda* sepelire, adeoque ex *Italia* in *Austriam* deportare vivus iusserat, membra- tim secari, carnesque ferventibus macerari, decoquique. Prom- tius, honestiusque fuisset pollincturam peragere.

Pollinctura apud *Ægyptios* cum primis usitata fuit, qui a cremandis corporibus abhorrentes, cadavera domi servabant, ac mensis etiam unctos mortuos adhibebant, uti videre est apud KIRCH-
Sepulchra ac Cryptæ etiam familiares & hereditariae.
 MANNUM *lib. I. c. 8. de Funeribus Romanorum*, quibus non admodum diversam ac *Græcis* rationem fuisse ostendit *lib. III. c. 15.* condendarum urnarum in cavernis aut subterraneis ædificiis conca- meratis. Quem ritum primi statim Christiani sunt secuti. Hinc

Romæ & alibi in *Italia* cœmeteria multis ac variis viis, semitis, viculis, meatibus, cubiculis, angiportibus, ac foris distincta, excavatis hinc inde loculis seu capulis in ipsis cryptarum lateribus fornices sustentibus, de quibus copiose agit ARINGHUS in *Roma subterranea*, atque etiam MONTEFAUCONIUS in *diar. Ital. p. 117.* sequi eiusmodi cœmeteria ultra viginti in urbe *Roma* nuper inventa memorat. *Græci hypogæa, Latini conditoria* vocabant, seu *dormitoria*, cuiusmodi hereditaria & familiaria utrique genti erant, *Hebrææ* etiam, ut ex scriptura constat, ostenduntque Scriptores citati a BACHOVIO *de sepulcris.* &c. c. 4. Quod exemplum inter alios secuti sunt nostri etiam Principes, quorum *Taphographiam* sistimus. Ac apud vetustiores quidem *Babenbergicæ* stirpis, condebantur humo, loculique obruebantur: veluti ex sepulcris *Claustro-Neoburgensibus* & *San-Crucensibus* hoc etiam perspicuum est, singula corpora, nisi qua forte excavando conturbata, seiuncta quondam tenuisse sepulcra. Gens vero *Habsburgica* iam seculo XIV. cœpit funera non humo contegere, nec separatis inferre sepulcris, sed cryptis, uti hodieque fit. Qua in re illud non sine fausto omine accidisse nunc suspicimus, ut in gentiliis *Habsburgo-Austriacis* monumentis cum *Vindobonæ*, tum in comitatu *Tyrolis* iam pridem cadavera Ducum *Lotharingæ* promiscuo ordine cum funeribus *Austriacis* componerentur.

Stirpis
Baben-
bergicæ in
monaste-
riis.

Constat principibus *Austriæ* vetustissimis ex stirpe *Babenbergicæ* exemplo aliarum illustrium familiarum sua fuisse in monasteriis destinata sepulturæ loca. Primum, ut a LEOPOLDO *Illustri* capiat initium, deposita fuerunt Marchionum *Austriæ* funera in monasterio *Mellicensi*, tum vero a tempore LEOPOLDI *Sancti* in clauastro *Neoburgensi*, & in Abbatia *San-Crucensi*. Ac quidem in posterioribus hisce monasteriis primorum Marchionum nepotes funerati fuerunt in sepulcro prope templum, quem locum cœnobitæ *Exedram* seu *Exedrium*, vulgo *Domum Capituli* vocant. Non erat quidem ibi communis crypta subterranea, in qua iuxta se componerentur cadavera. Univerſa tamen funera in eodem loco singula suis separatim sepulcris condita sunt. *Mellicii* vero qua parte in templo, clauastro aut cœmeterio deposita fuerint priorum Marchionum func-

funera, nulla superest apud Scriptores mentio: quin ipse locus sepulturæ, qui quondam fuit in hoc monasterio iam pridem hominum memoria excidit. Credibile tamen est a recentioribus Marchionibus eadem sepulturæ loca sumta fuisse, quæ instituerant maiores. Deinde, quoniam ex veteri *Benedictinorum* instituto obtinet, ut sodales Ordinis quotidie in exedra convenientes, pro fundatoribus ac patronis de se bene meritis memoriam ac preces faciant, quare tum quoque pietas principum *Austriacorum* sepulturam in exedra monasterii *Benedictinorum Mellicensi* suasisse videtur, quod in eo loco memoriam suam quotidie coli perspectum habebant.

Scimus quo pietatis sensu CONSTANTINUS M. *Constantinopoli* In templis quando sepeliri coeptum. humari expetierit in porticu templi Apostolorum perinde, ac postea HONORIUS *Romæ* in D. PETRI. De antiquis Christianorum sepulcris scripsit Lud. Ant. MURATORIUS ad Iustum FONTANINUM disquisitionem, quæ extat in eiusdem auctoris anecdotis *Græcis*. p. 258. in qua luculenter ostendit, saltem post imperium CONSTANTINI iam consuevisse Christi fideles in ipsis sacris ædibus tumulo tradi; contrarium sentientibus I. GRETSERO *Lib. II. c. 8. de funeribus Christi*. SPONDANO *lib. I. P. III. c. 14. de cæmet. Sac.* aliis. Res, cum utriusque ritus prostant exempla, in utramque partem disceptari potuit. Ex *Babenbergicis* principibus, quis primus intra ipsam templi ædem sepultus sit, certo definiri haud potest. Et si enim in eo consentiant auctores, quod LEOPOLDI *Sancti* tres filii HENRICUS sc. cognomine *Iachsomirgott Vindobonæ* ad *Scotos*, OTTO *Frisingensis Morimundi*, & CONRADUS Archiepiscopus *Salisburgensis* in monasterio *Admontensi* sepulturæ honores nacti sint, de uno tamen OTTONE prodemius suo loco argumenta, quæ fidem faciant eum in monasterio *Morimundensi* ante maius altare a latere Evangelii conditum fuisse. Id certo constat reliquias LEOPOLDI *Gloriosi* ex *Italia* e S. GERMANO in *Austriam* delatas in cœnobii *Lilienfeldensis* templo, & quidem ante aram maximam superimposito e marmore tumulo, compositas esse. Augustæ vero *Habsburgicæ* gentis (ab usque RUDOLPHO I. qui cum filio AL-

BERTO I. *Spiræ Nemetum* sepulturæ locum in templo inter Cæsares accepit) Duces quique in templis siti sunt: in quibus sepulcreta seu cryptæ funereæ conditæ sunt *Tulnæ* videlicet, *Königsvelde*, *Gemmici*, *Vindobonæ* ad D. STEPHANI ædem, ubi nunc exta perinde ac in sacello *Lauretano* apud PP. *Augustinianos Discal.* corda, corpora vero in conditorio sub templo PP. *Capucinorum* sepeliri solent.

Simplex
olim fe-
pulcro-
rum for-
ma.

Magnam vetustiora Marchionum & Ducum de stirpe *Babenbergica* sepulcra præferunt simplicitatem. Instar esse potest D. LEOPOLDI, quod *Claustro-Neoburgi* celebratur, monumentum, ne quidem ex integro saxo efformatum, sed opere cœmentitio. Ita quoque sepulcra Marchionum & Ducum in cœmeterio ad *S. Crucem* Ord. *Cisterc.* partim e cœmento, partim ex opere lateritio, atque sic quidem disposita sunt, ut capiendò ad longitudinem & latitudinem corpori accommodata sint, prout infra *lib. I. c. 2. & 5.* exponetur. Utrum vero hæc funera prius in arcis ligneis condita, ac tum demum loculamentis huiusmodi immissa fuerint, ut postmodum obtinuit, id quidem haud definimus. Tantum dicimus ad *S. Crucem*, in nonnullis loculamentis latericiis inventas esse corrupti ligni reliquias, indicia haud dubia arcarum lignearum: in aliis earum rerum nihil apparuit. Apud veteres etiam reges *Francorum* primæ stirpis simplicissima habebantur sepulcra, & ferme sine ulla pompa exteriori. Quidquid cultus addebatur, id omne intus in tumulo latebat, ut videre fuit in cimeliis repertis *Tornaci* an. 1653. in sepulcro *CHILDERICI* I. singulari libro a *Io. Iac. CHIELETIO* explicatis, quem *Anastasin* *CHILDERICI* inscripsit. Capuli seu loculi instar esse solebat lapis longus excavatus, alio lapide in modum fornicius tectus, in quo condebatur cadaver adornatum vestimentis armarioque regio. Exteriori raro cenotaphium aut figura, neque ullum epitaphium conspicuum erat, teste *MABILLONIO* in *orat. Gall. de antiquis sepulcris regum Franciæ*, quæ extat *T. II. Mem. de l'Acad. Roy. p. 685.* Quem morem propè retinuerunt reges *Germaniæ*. Siquidem etiam funera *RUDOLPHI* I. & *ALBERTI* I. cum aliis *Spiræ* alio loculo sepulta fuisse haud videntur, quam

quam eiusmodi lapide excavato. De sepulcris Ducum *Saxonia*
 SCHLEGELIUS idem demonstravit apud SLEVOGTIUM de *sepult.*
Imper. p. 354.

Paullatim cœpta sunt super humum sive pavementum in con-^{Elevatio}
 spectum erigi monumenta sepulcralia. Eiusmodi tumulus lapideus ^{paullatim}
Lilienfeldæ Duci LEOPOLDO *Glorioso* constitutus est. *Habsbur-*^{ornatio-}
gica originis principibus mos idem placuit. Sic *Basileæ*, ubi uxor
 & proles RUDDOLPHI, *Tulnæ*, & *Königsfeldæ* in *Argovia*, ubi AL-
 BERTI L. uxor, filii, & nepotes, in *Novo monte Styriæ* superio-
 ris monasterio, *Gemnicensi* item, *Vindobonæ* apud PP. *Minoritas*,
 & in templo S. STEPHANI, ad FRIDERICI III. tumulum seu po-
 tius cenotaphium perinde, ac *Oeniponti* in ecclesia aulica *Francisca-*
norum MAXIMILIANI I. & alibi in *Belgio* præsertim plures occur-
 runt. Diversa vero est horum tumulorum forma. Vetusissimi
 quidem consistunt opere oblongo, quatuor angulis, aliquot pedes
 humo excitati: quales sunt *Lilienfeldensis*, *Tulnensis*, *Königsvel-*
densis, in *Novo monte*, *Gemnicensis*, aliique. Sunt quoque quo-
 rum operimenta non plana, sed leni fastigio subvexa sunt, eius-
 que formæ cernuntur unius *Lilienfeldæ*, alter *Neostadii* apud *Ci-*
stercienses. Alii demum in formam mensæ aut fulcris quaternis,
 aut basi solida. Usus hic erigendi tumulos iam antiquioribus tem-
 poribus in fastum quemdam abiit struendi in sepulcro colles, et si
 suapte egesta terra tumulus exurgat, unde ipsum nomen venit.
 Ex collibus huiusmodi ingeniose saltem ætatem veterum sepul-
 crorum gentis suæ *Sueonicæ* eruendi multam operam lussit *Olaus*
 RUDBECKIUS: ex glebæ nimirum genere, seu *atra humo*, cum æta-
 te certis incrementis incrustata. Prius, ut ad nos redeamus, cœ-
 ptum est sepulcra & cryptas sepulcrales, constituto super terram bu-
 sto lapideo conspicuas reddi, quam abacis marmoreis, aut lami-
 nis æneis condecorari. Quod etiam a laudato MABILLONIO est
 stabilitum, non nisi tardissime usum obtinuisse sepulcra exornan-
 di marmore, & quidem in *Gallia* primum circa tempora filiorum
 S. LUDOVICI: Sic etiam usum loculorum ex plumbo, sive stanno
 ante quatuor aut quinque sæcula necdum obtinuisse.

Lapides
cum ima-
gine scul-
pta.

Tractu temporis tumuli lapidei maiori cura & arte imaginibus mortuorum anaglyphis, scutisque gentilitiis insigniti sunt. P. MONTEFALCONIUS *Monum. monarchiæ Franc. T. I. pag. 58.* auctor est, in sepulchrali lapide exhiberi imaginem, ineunte seculo XI. sculptam. Habet alia non pauca eius rei argumenta cum ipsis schematibus ab ineunte sec. XII. & sec. XIII. Ad idem prope tempus redeunt vetustissimæ imagines, quæ in bustis cippisque sepulchralibus Ducum *Austriæ* conspiciuntur. Prima occurrit in Abbazia ad *S. Crucem Cisterc.* Ord. *FRIDERICI Bellicosi*, qui obiit an. 1246. Integra est, figura adeo prominente, ut ad statuæ formam proximè accedat. Altera *ANNÆ*, uxoris *RUDOLPHI I.* quæ obiit an. 1282. capulo *Basileæ* insculpta cernitur. Ad latus imago est *CAROLI* filii infantis ante matrem ibidem sepulti, cum forma leonis cubantis ad pedes. Infra in scuto leo *Habsburgicus* comparet. Ad proximum sec. XIV. pertinet effigies *BLANCÆ*, *PHILIPPI III.* regis *Galliarum* filia, quæ prima fuit uxor *RUDOLPHI* Ducis, filii *ALBERTI I. R. R.* Quod signum est *Vindobonæ* apud PP. *Minoritas*, *RUDOLPHI* item IV. in templo *S. STEPHANI*: a quo etiam sepulchrum *SI. COLOMANNI* cum eiusdem effigie *Mellicii* esse constitutum discimus ex *P. Philiberti HUEBER Austriæ ex Archivis Mellic. p. 297. n. 5.* Istis recentiori ævo magna eiusmodi imaginum copia accessit in *Austria, Belgio, Tyrolis, Styria* & alibi.

Infantium in
forma
maiori.

BLANCÆ porro, de qua mox diximus, uxori *RUDOLPHI III.* infans ad latus dextrum adsculptus sistitur vestibus indutus, etiam paucorum dierum aut certe mensium fuerit. Mors quippe sec. XIV. & XV. invaluit, ut cum procerum ac magnatum infantes in tenerrima ætate obirent, horum utriusque sexus figura in monumentis, quasi adultæ iam ætatis & statuæ represententur, observante *MONTEFALCONIO T. III. monum. Monarch. Franc. p. 66.* Sic apud eundem p. 180. *CAROLI VI. Francorum* Regis filius cognominis, qui non nisi spatium trium mensium vitam duxit, sistitur in tumulo *San-Dionysiano* quasi adolescens.

Crucis
signum
ac imago.

Ceteriori deinde & nobis propiori ætate Archiducibus sæpe visum est, imaginem *CHRISTI* de cruce pendens metallo fusi aut cœla-

cœlati operis artificio; interdum etiam aliis figurarum ornamentis cultam, funerum arcis superponere, ut ex designatione cryptæ sepulchralis Archiducum, quæ *Vindobonæ* apud PP. *Capucinos* est, clarius constabit. Vetustissimus equidem est usus monumenta sepulchralia decussibus signandi, adeo prorsus, ut P. MONTEFALCONIUS contra SCHIFFLETHII *Anastasin* CHILDERICI ostendat in monum. Monarch. Franc. T. I. p. 13. iam tum annis ante CHRISTUM plus quingentis *Ægyptios* cruces habuisse in monumentis suis. Hoc vero interest, quod apud *Ægyptios*, vel alias gentes, a CHRISTO alienas, aut ad hieroglyphicas notas pertinuerint, aut ex solo artificis arbitrio & ingenio signa ista prodierint; econtrario autem a Christianis in tumulis & cippis expressa crucis signa sunt tanquam veræ religionis symbola. Qua in re videri etiam possunt veterum illum paullo immutatum consecrassè usum, quo duo puncta in perpendiculum posita post singula verba in aliis inscriptionibus ab annis fere mille, tria appingebantur; nostri vero ex religione apponi pro punctis crucis signa curarunt. Et si enim etiam in sepulchreto Abbatiæ S. *Crucis* Ducum stirpis *Babenbergicæ* occurrant cruces quædam oblongæ, quales hodieque in feretris nigro colore exprimi solent, in capulo autem AGNETIS ALBERTI I. filix, *Hungariæ* reginx, eius regni scuti instar est; a seculo tamen XIV. usitatio hæc redemptionis nostræ tessera in monumentis funeralibus esse cœpit. In crypta quidem funebri Cartusianorum, *Gemmicensium* plumbeis laminibus, quibus epitaphia tum ALBERTI II. fundatoris, cum eius coniugis IOANNÆ *Ferretanæ* continentur, parte averfa tantum crux conspicua est; at vero in crypta sepulchrali, quæ est *Vindobonæ* in templo S. STEPHANI medio in pariete cernitur cum inscriptione in formam crucis ducta, ac insuper singula verba crucis signo, uti etiam epitaphia nonnulla cum aliis plerisque omnibus ibidem crucis in modum eformata, ut infra videre est lib. III. c. III. Sunt autem singulæ e plumbo factæ cruces, quæ subinde in utraque parte inscriptionem habent.

Epitaphiorum perinde ac aliarum inscriptionum omnis generis antiquissimus est usus. Mart. SMETII, Iusti LIPSI, Iani GRUTERI, Thomæ REINESII, aliorumque virorum eruditorum indefessæ, seu epitaphia.

fi in hoc studio omnium ore celebrati sunt labores. Uti vero cum bonis litteris eandem subiere fortunam easdemque vices inscriptiones alix, ita etiam sepulcrales. P. MABILLONIO de antiquis sepulchris regum *Franciae* (T. II. *Mem. de l'Acad. des Inscriptions* pag. 697.) observante, antequam reflorescerent bonæ artes, studiaque literarum auspiciis CAROLI M. in *Occidente, Franciæ* reges, Christiani nominis, nulla habuerunt sepulchris inscripta epitaphia, nisi forte ipsum nomen capulo insculptum, ut est illud CHILDER. REX. Quod sæpe laudatus P. MONTEFALCONIUS *T. I. Monum. monar. Franc. p. 175.* annotavit. CAROLO autem regnante quædam supra tumulos sunt factæ inscriptiones. Sed ubi temporum iniuriæ literarum studia denuo pessumdederunt, & bella ubique ardebant, cessatum est sepulchra inscribere. Neque dubium est, quin in aliis quoque regionibus eandem animadvertere sit vicissitudinem. De primis Marchionum & Ducum *Austriæ* monumentis statuere tunc nobis liceret, si cippi & lapides sepulcrales in monasterio *Mellicensi* adhuc præsto essent. At vero haud aliud ullum habemus epitaphium, quam quod P. Hier. PEZIUS ex Msc. codice sec. XIII. exscriptum dedit *T. I. script. rer. Austr. col. 312.* quod infra in medium afferemus. Sed quoniam hæc inscriptura omnium simul defunctorum nomina coniungit, patet, eam non magis esse tempore æqualem, quam mortem Marchionum simul accidisse. Proinde hæc inscriptio pro sætu ævi posterioris habenda est. Quid? quod, si maxime omnes Marchionum *Mellicii* sepulchrorum lapides sepulcrales superessent etiamnum integri, fore, ut cuncti viderent, eos ab inscriptionibus cœvis vacuos esse, ex iis, quæ iam diximus satis assertum existimamus. Idem dici posse de monumentis Imperatorum in Cathedrali ecclesia *Spirensi*, ex iis, quæ *lib. II. c. I.* sunt dicta, palam fit. Sic etiam OTTONIS III. tumulo, qui obiit an. MII. marmor nigrum absque inscriptione impositum esse SCLEVOGT. de *sepult. Imper. p. 57.* fidem facit. Neque vero vestigia se produnt ante sec. XIII. artem statuariam in *Austria* excultam fuisse: quo quidem maturius in usum venit, sepulchra principum virorum marmoribus sternere, erectos e terra tumulos conspicuos reddere, lapidibusque sculptas imagines indere, quam cœptum

ptum sit inscriptiones addere. Id quod monumenta *Campoliliense*, *Basileense*, *Tulnense*, *Kœnigsveldense*, *Novomontense* & alia manifestant, quæ partim ad seculum decimum tertium partim ad seculum decimum quartum pertinent.

Mos autem fuit non solum epitaphium monumento extrinse-^{Plumbo}cus ponere, sed & laminas cum inscriptione, uti olim varia cime-^{fuisse.}lia, in tumulo recondere. Id provide instituerant Maiores, ne, si qua essent sepulcrorum monumenta ornamentaque externa, temere violarentur. Laminas appellamus, e plumbo fusas, aut malleatas tabulas, in quibus nomen, & interdum quoque annus & dies emortualis defuncti efformatus conspiciebantur, laminaque eiusmodi operculis arcarum funebrium, vel in cryptis subterraneis iuxta capulos parieti affigebantur. Ex quo vero cœptum est in *Austria* more aliorum Principum formati de stanno, ære aut marmore loculis extra humum incidere, vel de metallo infundere, cessatum est tabulas inscriptas ipsis inferre sepulcris. Laminæ huiusmodi ex plumbo minoris formæ sunt in crypta *Kœnigsveldensi*, in hisque inscriptiones, paucis conclusæ verbis. Ex foraminibus quoque constabat, easdem loculis ligneis a fronte fuisse præfixas. Singulis vero feretris, quæ ibidem sunt reperta, suæ erant eiusmodi tabulæ, quæ drabantque, excepta *AGNETE Hungariæ* regina, & *LEOPOLDO Probo*, ultimo ibidem sepulto. *Gemnici* laminæ pariter quidem plumbeæ, sed multo ampliores sunt, & prolixioribus inscripturis insignitæ, non quidem intra loculos ipsos, sed cryptæ utrinque parietibus acclinatæ. In crypta ad ædem *S. STEPHANI Vindobonæ* laminæ in formam crucis sunt formatæ, in quarum nonnullis inscriptiones ex utraque parte, & insignia *Austriacæ* exprimuntur. Et hæc quidem sunt cryptæ *Austriacæ*, in quibus huiusmodi tabulæ existunt. Antiquius, quod in *Austria* habetur, exemplum ad exordium sec. XII. de *OTTOCARO IV. Marchione Styriæ*, eiusque uxore *ELISABETHA*, qui *Garstense* cœnobium an. 1107. instituerunt, annotatum legimus in *Chronol. Sacra Ducat. Styriæ*. p. 279. Plumbeam nempe tabulam in referato fundatorum mausoleo repertam esse, sequenti titulo inscriptam: VI. ID. OCTOB. ELISABETH FUNDATRIX LOCI HUIUS OBIIT, ET HÆC SUNT OSSA EIUS. AL-

tera vero tabula ad an. 1121. referenda talem habet inscripturam:
 IV. KAL. DEC. OTHACHER FUNDATOR. HUIUS LOCI OBIIT,
 ET HÆC SUNT OSSA EIUS. Quodsi vero ex vocabulo *ossa* sepulcrum hoc restitutum coniiciamus, aliud eiusdem ætatis exemplum suppeditat SLEVOGTIUS de sepult. Imp. p. 60. de Lothario Imp. qui an. 1137. defunctus in *Saxonia inferioris* monasterio *Lutterm* sepultus est. Inter aperiendum an. 1618. eius sepulcrum inventa est tabula plumbea cum epitaphio, quæ in Bibliotheca *Quelferbytana* dicitur affervari. Tabularum eiusmodi nec vestigium quidem intra sepulcra Marchionum & Ducum stirpis *Babenbergicæ*prehenduntur; quarum tamen antiquissimus apud Christianos est usus ab ipsis ecclesiæ incunabulis, in cæmeteriis *Romanis*, uti videre est apud ARINGHUM in *Roma subterranea lib. I. c. 30. p. 109.* Teste MABILLONIO sæpe citato de antiquis sepulcris regum *Franciæ* p. 683. in sepulcris regum *Francorum* primæ stirpis nulla visebatur inscriptio a foris. Si qua fiebat, illa incisa fuit, vel picta intus supra petram, quæ loco sandapilæ erat. Quem usum MONTEFALCONIUS T. I. *Monum. Monarch. Franc. p. 159.* ad seculum VI. reponit. Affert ibid. pag. 175. singulare exemplum, ubi inscripturæ tam intus, quam extra sepulchrum cernebantur, an. 1643. in areola claustrii monasterii *San-Germanensis* detecto sarcophago lapideo, ubi ossa reperta sunt naturali situ posita. In operculo lapideo, quod sarcophagum tegebat, hæc sculpta erat inscriptio literis complicatis, & in compendio: *Tempore nullo volo hinc tollantur ossa HILPERICI.* Intra sarcophagum ipsum alia vermiculatis literis inscriptio legebatur: *Precor ego HILPERICUS non auferantur hinc ossa mea.* Ratio autem cur duplices adhibere in sepulcris inscriptiones veteribus in consuetudinem pervenerit, suapte se probat, quam declarat his verbis FERRETIUS in *Musis lapidariis lib. IV. p. 258.* *ut si unquam abrase fuerint exteriores literæ, interior remaneret memoria sepulti, vel facti, quod sæpe visitur in antiquis sepulcris aperiendis.* Atque eam quoque credimus fuisse providentiam *Carthusianorum Gemmicensium*, bina ponentium epitaphia; unum in crypta cum funere conditum, alterum vero in choro suspensum, quo alterum alterius interitum repa-

repararet, tum etiam clauso tumulo, qui eo continerentur principes, pateret. Prædictus Auctor fragmentum quoque inscriptionis affert ex valle Antipoli, his verbis : VIATOR. AUDI. SI. LIBET. INTUS. - - - TABULA. EST. ÆNEA. QUÆ. TE. CUNCTA. PERDOCET. Haud absimile exemplum, sed recentioris ætatis, extat in *Austria* inferiore, cum eo discrimine, quod infusum de metallo lapidi epitaphium aliam, non quidem in sepulcro, sed dextrorsum in pariete positam inscripturam alleget. Hæc scilicet ita cernuntur in sacello arcis, *Neostadii Austriorum* ad sinistrum latus altaris supremi, ubi duobus a muro passibus ostium monumenti contegit lapis, cui hoc epigramma inscriptum :

DIC MIHI MUTE LAPIS
CUIUSNAM CONTEGIS
OSSA.

SUSPICE ET A DEXTRIS
NOMEN IN ÆRE LEGE.

In pariete autem dextro superbum ex ære fusum assurgit monumentum fratris ELEONORÆ MAGDALENÆ *Neoburgicæ*, LEOPOLDI Imp. uxoris. Id magis ex usu est, ut, epitaphio in pariete posito, lapidi sepulchrali, qui pavimento hæret, crux inculpatur, quo, quis sub lapide cruce signatò situs sit, intelligatur.

Ex dictis vero palam est *Scip. MAFFEIUM*, *Gall. antiq. select.* A quo epist. 20. p. 98. falso contendere, in *Gallia* quarto iam seculo Christianorum tumulis impositos esse lapides cum inscriptionibus, quippe quod neque de summis principibus tum in *Gallia* cum alibi gentium comprobari possit. Ac primum quidem epitaphium regibus *Francorum* positum occurrit oculatissimo MABILLONIO l. c. pag. 699. illud CAROLI M. *Aquisgrani*, ubi supra sepulcrum erectus fuit arcus deauratus cum inscriptione illa, quam in eius vita refert EGINARDUS, eidem a secretis. Verum neque *Francici* reges, neque Imperatores *Germanorum* huiusmodi statim exemplum sunt secuti. Quod dum demum etiam coeptum est, legem illam admo-

dum restrinxisse longo adhuc temporum tractu dici possunt, quam PLATO in sua republica *lib. XII.* inter ceteras ferebat, a CICERONE etiam relatum *lib. II. de leg.* Ne cui liceret tumulo cuiusquam longiorem quatuor versibus heroicis titulum inscribere. Exempla quædam protulimus Imperatorum *Germanicorum P. II.* huius *Taphographiæ* libro ultimo de urnis feralibus, earumque usu Christiano ad reponenda viscera &c. *p. 62. seq.* ac quidem seculi demum XI. & XII. quousque tamen, quod principum nostrorum *Austriacorum* epitaphia attinet, epocha haud assurgit. Studiose etiam præterimus inscriptiones posterorum S. LEOPOLDI *Claustro-Neoburgi.* Ipse quippe harum inscriptionum contextus satis ostendit, eas in minime remotam ætatem recidere, ac post demum compositas esse, quam facta est S. LEOPOLDI consecratio, & in numerum sanctorum relatio. Tres item ibi reperiundæ inscriptiones, ad AGNETEM uxorem LEOPOLDI, ADALBERTUM filium natu maiorem, & ad *Innocentes puerulos* spectantes, haud secus ex additis formulis produnt, nec quidquam coævæ esse; verum post consecrationem demum excitatas, ex adiecta omnibus formula *Sancti* intelligitur. Ætate superant Marchionum ac ducum *Austriæ* in Abbatia S. *Crucis* angusta longitudine porrecti cippi, & in horum marginibus, media parte vacua, incisæ inscripturæ. Ubi literarum figuræ, deinde styli simplicitas, ab omni honorum & nominum ostentatione abhorrens, notarum item temporis & anni omissio, remotiorem simul præferunt antiquitatem. Sed nec ea ipsa suis singula cippis coæva sunt: quandoquidem in quibusdam plura simul nomina defunctorum incisæ occurrunt, haud certe eodem anno mortuorum sepulorumque. Ratione luculenta tamen proditum existimamus in ipsa rei tractatione *lib. I. c. IV. §. VI. p. 38.* cur plerasque earum ante annum 1223. exsculptæ videantur. Quæ enim ad principes posteriores pertinent, suapte inferiorem produnt ætatem. Porro commemorare hic iuvat inscriptionem allophylam quidem, quæ ad S. *Crucem* extat in exteriori parte chori novi, qui anno quasi ducentesimo post primam templi ædificationem, adeoque inchoato iam sec. XIV. veteri choro annexus est spatiosior, ceterum *Gothico* pariter ritu constructus. Reperiuntur ibidem ex parte E-

vangelii ad primam columnam in medio, quatuor circiter pedum altitudine a pavimento in lapidibus quadratis ad lineam rectam maiusculis literis *Gothicis* descripti bini versus *Leonini* claudicantes huiusmodi:

*IN TVBA CHÄLHOK CORGE COLVBA

*QVĒ OERITO MÄRT'S

·SÄ·ET· SAPIENTIA PATRI:: AOLEN *

Lapicida, huius scripturæ artifex, ipse in articulo *Marts* mendam agnovit, unde ab eo omissum *i*, supra appositum est. Sed non per id vocem omni suæ integritati restituit: ut enim sensus constet, loco *Martis* legendum censeo *Matris*. In vocabulo *Patri* deficit litera s. quæ forte olim adfuit, ubi nunc iuxta commissuram lapidum hiatus est. Nam similis vocabulorum clausula ex istius seculi ingenio utique observanda. Præterea res ipsa postulat, ut in ultimo versu littera *v*, obliqua pro *LV*. habeatur aut etiam dicendum literam *V*. scapellum artificis fefellisse. Itaque nos hoc carmen sic legimus: † IN TUMBA CHALHOK CORDE COLUMBA † QUEM MERITO MATRIS SALVET SAPIENTIA PATRIS. † AMEN. ut sensus sit: *In isto muro sepultus est Chalhok vir simplex & rectus corde: cuius velit Dei miseratio per merita Virginis Matris salvare animam.* Notandum porro inclytam familiam ab *Eberstorff*, iam initio sec. XIV. supremo in *Austria* Camerarii officio claram, prænomine *Calchoch*, *Calhock* sive *Chalhok* non raro usam esse; nomine vero *Calhock* dynastæ *Austriæ* iam sec. XIII. sunt noti. Cæterum e tabellario *S. Crucis* discimus eximiam fuisse eius familiæ erga dictum monasterium munificentiam.

SLEVOGTIUS de sepultura Imper. *sect.* XVIII. de Ducibus *Saxoniæ*, in templis ac monasteriis sepulturæ traditis, agens refert p. 345. <sup>Lingua verna-
cula.</sup> in cœnobio *Lauterbacensi* extare epitaphia *Germanico* sermone scripta CONRADI Principis & Marchionis *Misniæ* &c. fundatoris illius cœnobii, qui obiit an. 1156. in die S. AGATHÆ. Eius item uxoris LUCARDIS, quæ decessit an. 1147. in festo SS. GERVASII & PROTASHI, nec non sororis MECHTILDIS & DIETERICI, filii CONRADI, qui mortuus est an. 1184. in festo APOLLONIÆ. Quæ omnia inter epitaphia restituta censenda sunt. Inter nostra monu-
menta

menta in hoc genere inscriptionum vulgari lingua prima occurrit lamina plumbea, quæ iuxta lapidem, qui quondam ostium obruebat sepulcri S. LEOPOLDI in eius rei post solemnem elevationem memoriam posita est; atque adeo non solum posterior est anno 1485. quo ab INNOCENTIO VIII. catalogo Sanctorum adscriptus est, verum etiam anno 1506. quo eius corpus e tumulo eductum publicæ venerationi expositum est.

Notæ
chronicæ
adiectæ.

Quo tempore æra Christiana in lapidibus sepulcralibus notari cœperit, facile definire haud est. Novimus eius usum a DIONYSIO *Exiguo* seculo post CHRISTUM VI. sub imperio IUSTINIANI M. apud Christiniani nominis cœtus inductum esse; dein a Ven. BEDA seculo demum VIII. communem ubique factum. In primitiva quidem ecclesia mos erat pro annis CHRISTI ponere notas & numeros Consulatus, unde computum æræ Christianæ eruere licet. Quod scite in nonnullis præstitit MONTEFALCONIUS in *diario Ital. c. V. p. 68. § c. 12. p. 161. seq. Sc. MAFFEIUS in Gallie antiq. select. epist. XX. p. 105.* refert, se in quibusdam Mss. collectionibus epitaphia etiam vidisse antiquis formulis insignita, quæ regum Francorum annos exhibeant: e. g. *Anno V. regno Dagoberti Reg. D. N.* Item: *Anno X. regn. Dom. nos. Teudere.* Similis usus obtinuit in signatione diplomatum & chartarum pagensium. Qui quamvis iam sub stirpe *Carolingica* mutatus sit, habeaturque magna copia diplomatum eorundem temporum, in quibus æra Christiana adscribitur, primus tamen inter monumenta Monarchiæ *Francicæ* apud MONTEFALC. T. II. p. 164. Tab. 29. sepulcralis lapis æra Christiana insignis prodit demum anno 1260. atque hic cippus est ROBERTI de *Suzana*. Nobis tamen æræ Christianæ apud Duces *Austriæ* usum nec ad id quidem antiquitatis extendere in promptu est. Nam in vetustioribus sepulcrorum lapidibus & laminis plumbeis, aut nulla occurrit temporis descriptio, aut, anni designatione omiſsa, dies tantummodo notatur ac mensis, veluti pleraque in crypta *San-Crucensi*. Sic etiam † XV. KL. NOV. O. (id est obiit) LUIGOLDUS DUX BAVARIÆ. Prima, quam deprehendimus inscriptionem sepulcralem *Austriæ* principum, æræ Christianæ, soliusque anni notæ definitam, continetur in lamina plumbea ELISABETHÆ uxoris

HEN.

HENRICI Ducis *Austriæ*, quæ nunc cum corpore *Königsvelde* ad novam cryptam monasterii S. BLASII translata est, in qua hæc legitur formula: *Anno MCCCXLIII obiit Domina ELIZABETH relicta quondam Domini HENRICI Ducis Austriæ & Stirie.* Alterius cognominis ELISABETHÆ *Lotharingica*, ALBERTI I. filia, epitaphium ibidem, & quidem aliquot annis postea positum, omisso iterum anno, solum diem mortis designat, festum S. POTENTIANE martyris. In ceteris nulla legitur temporis designatio. Quin marmor in media crypta ad S. STEPHANI ædem *Vindobonæ*, in quo extat epitaphium ALBERTI VI. Ducis *Austriæ* anno 1463. mortui, neque anni notis, neque mensis die insignitum, his tantum absolvitur verbis: ALBERTUS ERNESTI FILIUS DUX AUST. etsi iam tunc & deinceps magis semper invaluerit consuetudo Christianam ubique epitaphiis adscribendi æram cum nota ætatis, nec mense solum, dieque emortuali, verum etiam hora, ac horæ nonnunquam particula: cuius rei etiam inter Ethnicos ac primos Christianos habentur exempla apud FABRETUM p. 96. n. 216.

D. M.

C. HOSTILIO ELIO

ANN. VIII. M. VI. D. IX.

H. PL. MINUS V. C.

CASSIUS THESPIUS ET

SERGIA MAXIMINA

PARENTES MOESTISS. ET INFELICISSIMI.

Attulit auctor hanc inscriptionem ex *Sertario* URSATO inter monumenta *Patavina*, notatque antea, quod horarum enumeratio in monumentis præsertim adolescentium reperitur. Ibidem n. 219. inscriptio christiana est, ubi & scrupuli denotantur.

BENE. MERENTI. IN. PACE.

SILVANA. QUÆ. HIC. DORMIT.

VIXIT. ANN. XXI. MENS. III.

HOR. IV. SCRUPULOS. VI.

DEPOS. IX. KAL. IVLIAS...

QUI. IN.....

A *Romanis* etiam est usus, ut elogia & res gestæ monumentis ^{Alii tituli & enco-} inscribantur, Tituli præsertim officiorum ac stematis. Id quod ^{nia.} principibus solemne semper fuit, ut tituli regionum, ac olim qui
MON. AUST. T. IV. P. I. c dem

dem uno veluti verbo, ponerentur. Qui ritus simplex apud Duces *Austriæ* ex utraque tam *Babenbergica*, quam *Habsburgica* stirpe per secula est observatus. Quin animadvertere est in epitaphiis titulum regionis nonnumquam plane omissum; cuius rei argumentum præbet lapis sepulchralis in domo capituli ad *S. Crucem*, hic enim simpliciter sic habet: V. ID. NOV. ALBERTUS. X. KL. FEBR. ERNESTUS MARCHIONES OBIERUNT. Attamen LUIPOLO *Virtuoso*, cum an. 1195. decessisset, cippus contigit, binis regionibus inscriptus: *Dux Austriæ & Stirie*. Videmus nihilominus citeriori ætate, & quidem sec. XIV. solum *Austriæ* titulum usurpatum. Huius generis sunt inscriptiones tribus verbis conceptæ in laminis plumbeis cryptæ *Königsfeldensis*, nunc *San-Blasianæ*: LEOPOLDUS DUX AUSTRIÆ. HENRICUS DUX AUSTRIÆ. Verum adulto eodem seculo, anno scilicet 1365. coeptum est in *Austria* epitaphiis non modo titulos *Austriæ* & *Styriæ*, sed plurium quoque regionum adscribere: accedebat tum, ut Duces *Serenissimi* cluerent, prætereaque multis vitæ actæ præconiis per epitaphia celebrarentur. Eius rei illustre exemplum præbet epitaphium RUDOLPHI IV. in crypta *Vindobonensi* ad ædem D. STEPHANI. Est is, qui titulum Archiducis assumpsit, quem postea an. 1475. FRIDERICUS Imp. amplissimo diplomate SIGISMUNDO ac genti *Austriacæ* firmavit. Verum tempore demum MAXIMILIANI I. Imp. crevit iterum titulorum pompa ac varietas, quæ magna obtinet in inscriptionibus & epitaphiis augustæ gentis. Accessit prænominum copia, veteribus perinde insueta.

Mendose
haud ra-
ro inscri-
ptiones.

Inscriptiones, quam præcisæ etiam sint, ac meditatæ, publica porro, & religione sacrata monumenta, mendis tamen etiam & erroribus scatuissæ sunt deprehensæ. Silentio præterimus ea epitaphia, quæ sæpe post longum temporis spatium, imo post secula demum sunt posita: quæ item oscitanter exscripta, aut excusa sunt; sunt & primigenia menda, inadvertentia, aut inscientia artificis commissa. Quæ res quoque Thesaurum *Gruterianum*, REINESII appendicem, SPONII miscellanea, aliosque eiusdem argumenti libros legentibus offensioni fuerunt. Nam monente NARISIO, de *Cenotaph. Pisan. diss.* IV. p. 477. ut amanuenses & libe-

librarii non semel ab idiographo aberrare solent, idem etiam lapidariis, scalptoribusque contigisse, innumeræ veterum inscriptiones, multis erroribus corruptæ, ostendunt. Sed hæc vitio ingenii humani nullo non tempore accidunt, necessitatemque in præsentī etiam opere imposuerunt, utendi nonnunquam obelo, in corrigendis erroribus, & hallucinationibus, quæ occurrunt in epitaphiis, statim ab obitu positis, quas fabri & sculptores quandoque in inscripturis commiserunt, præsertim in notis chronologicis. Cum enim in ipsis nummis tempora male designata reperiantur, non est, quod quis miretur, lapicidas in epitaphiis per errorem labi. Deprehensa sunt nonnulla adeo ex culpa fabri imperite edita epitaphia, ut ne verbum quidem sanum occurrat. Vid. MONTEFAUCON *Diar. Ital. c. 12. p. 162. Iac. a MELLE* *Syll. numm. p. 128. 197.*

Habentur etiam apud scriptores exempla inscriptionum ex se quidem recte habentium, ac genuinæ, alieno tamen sensu acceptarum, in diversa haud raro euntibus interpretibus, atque inter se digladiantibus. Erroribus eiusmodi ac rixis facile ansam præbuerunt litterarum similitudo, compendia, abbreviationes, ac ipsa etiam temporis edacitas; cum nempe illarum quædam vetustate essent aliqua ex parte vel penitus extritæ, ut non facile intelligerentur. *MABILLONIUS* noster exemplum affert in suo Museo *Italico* ex remota *Hispania*, unde ab *URBANO VIII.* sacra petebantur pro cultu cuiusdam sancti, quem *S. Viar.* nominarunt, quod inscriptum cuiusdam lapidi videbatur. Verum deprehensum postea fuit, has notas ex antiquo monumento *Romanorum* residuas esse, neque vero *S. Viar.* sed præfectum viarum significare. Aliud haud absimile exemplum profert in opusculo de cultu *Sanctorum ignotorum.* In monumentis sequioris ævi, cuiusmodi magnam partem nostra sunt, negotium per sæpe facessunt, characterum, quos *Gothicos* vocamus, tractus: quæ nova in fingendis litterarum notis ratio, seu potius corruptio, post millesimum *CHRISTI* annum sensim incescit, atque ad seculum usque decimum sextum perseveravit; tantum, quod *Germani* nos adhuc tergiversemur hos deformes litterarum ductus typographiis expellere, falsa persuasionē, ac si character iste proprius nobis ex veteri *Theotisco* foret. In hac *Gothica* inscriptionum Au-

Aut alias
difficulter
extrican-
dae.

striacarum ratione occurrunt nonnumquam contractarum, & coalescentium litterarum, aut etiam ex parte, vel plane omissarum compendia, uti videre est in tabulis *Gemnicensibus*. Accedit usus promiscuus formandi persimiles literas E. g. A. & R. F. & PH. G. & C. & id genus alia.

Sigla, abbreviatio-
nes &c.

Est præterea haud infrequens in monumentis Ducum *Austriæ* siglarum usus, quæ compendia litterarum appellantur, cum una vel duæ litteræ pro integro vocabulo ponuntur: quæ etiam nonnumquam compositæ sunt, cum aliis signis mixtæ. Sic in veteribus Marchionum epitaphiis frequens est litera o. per lineam transversam secta, velut sigla emortualis, significans cuiusvis *Obitum*. Sunt etiam in siglis publicis quædam solæ, & ab omni verborum contextu ac compositione vacuæ, nil nisi nominum, aut aliorum vocabulorum compendia exhibentes, aliæ vero verbis integre interscriptis mixtæ. Quæ sunt primi generis, difficilem cum primis divinandi laborem faciunt. In *Königsveldensis* templi choro versus meridiem depicta in pariete cernitur LEOPOLDI *Probi*, inter eam equitum turmam, quæ anno 1386. prælio ad oppidum *Sempach* conciderat, imago pectore tenus coloribus efficta: eius ectypon vetustum etiam possidet monasterium S. BLASII, quorsum cum aliis cadaver LEOPOLDI an. 1770. *Königsvelda* translatum fuit. Dux vestem cæruleam indutus, capillis rutilis, *Austriaca* insignia gerit ad pectus, fasciam puta albam in area rubra. Fascia autem transverso lineamento distinguitur, in quo oram superiorem inferioremque binæ literæ S. P. inscriptæ sunt, ut schema adiectum docet. In basi, cui innixa hæret imago, insignia cum iisdem litteris repetuntur.

Quæ cum referri nequeant ad principium nominis LUPOLDI, neque alias in monumentis *Austriacis* seorsim occurrant, aut aliam ob-

obviam habeant explicationem, locum *Sem-Pach*, vel *Sempacense Proelium* vel denique formulam *Sempaci Perit* significare videntur. Huic interpretationi alia lucernam accendit in pariete ibidem verbis vernaculis exarata inscriptio, cuius adhuc residua verba latine hunc sensum reddunt: LEOPOLDUS *Dux Austriae qui Sempaci --- cum equitibus nobilibus --- consiliariis occubuit die S. CIRILLI. 1386.* Pertinet huc annulus aureus in manu RUDOLPHI IV. in crypta ad ædem S. STEPHANI *Vindobonæ*, a RUDOLPHO condita, detectus, dum a Sodali P. *Marq. HERRGOTT* recognosceretur. In interiori exteriorique circuitu signa ac litteræ insculptæ sunt, quarum hic est tenor.

† anra † aye † hohe †

† anoc hpherz puaton †

Frustra tentavimus sensum eruere ex harum literarum cum epitaphio eiusdem RUDOLPHI IV. comparatione. Quam ob causam laudatus P. HERRGOTT totum pæne orbem literarium *Europæ* commovit, epistolisque compellavit ad extricanda eadem literarum mysteria, & tandem domi, dum minime speraverat, Ædipum invenit, ut videre est P. I. pag. 174. Facile explicantur, quæ subinde in capulis funerum leguntur in recentioris ætatis sepulchrali Archiducum crypta, quæ *Vindobonæ* est apud PP. *Capucinos*. Quæ quidem plus simplici ratione se habent: alia quippe singularibus, addito tamen signo vel numero, aliæ duplicatis pluribusque complicatis in se literis nomen principis indigitant, cuius exuvix conduntur.

Difficilior reddi potest hieroglyphicorum ratio, antiquissimus ille in eiusmodi monumentis ab *Ægyptiis* consecratus usus: fueruntque latentes in rebus occultis figuræ seu rerum adumbratio, quæ sine ullis litterarum notis vim habent significandi. Apud *Græcos* etiam & *Romanos* variis simulacris exornari solebant sepulchra & urnæ, emblemata item insculpi, quæ studia defuncti denotarent. Qua de re KIRCHMANNUS de funeribus *Romanor. lib. III. c. 18.* Consuetudo ea hodieque manet in monumentis sepulchralibus, arcisque funerealibus a tempore MAXIMILIANI I. apud *Austriæ* Archiduces

Hieroglyphica,
emblemata.

frequentior. Cum vero earum rerum varietatem non tam verbis explicari necesse sit, quam figuris exprimi, atque oculis animisque subiici, ad schemata ablegamus lectorem, quæ affatim huic collectioni monumentorum sunt inserta, & ubi id opus fuit, in commentario explicata.

Scuta gentilitia. Scuta gentilitia quod spectat, ante seculum XIII. in cippis frustra quærantur, rariuscule etiam adhuc seculo XIV. Deinceps vero usus insignium in monumentis sepulcralibus semper magis invaluit, ostentuique fuit.

Ordinum equestrum signa. Iam inde a MAXIMILIANI I. tempore solemne fuit Archiducibus *Austriæ* scuta sua atque insignia gentilitia torque aurei velleris insignire, qui nimirum hoc decus, ducta in matrimonium MARIA *Burgundica*, ad familiam suam transtulit. *Brugarum* in *Flandria* is honor fuit, quod ibi hic ordo institutus sit, creatis ipso auspicali die quatuor & viginti equitibus. Factum id a PHILIPPO Bono, Duce *Burgundiæ*, anno 1429. In monumento FRIDERICI III. quod est *Vindobonæ* in ecclesia Metropolitana S. STEPHANI, prima ad septentrionem facie, opere anaglyptico representatur institutio ordinis S. GEORGII, ab hoc imperatore facta an. 1468. cuius insignie habetur crux purpurei vel rubri coloris plana & simplex veluti adfuta albæ: Institutus autem est in *Austria* & *Carinthia* pro defensione patriæ contra *Turcas*, crucis exemplo sumto ab aliis huiusmodi contra infideles institutis ordinibus, antiquisque *cruce signatis*, seu equitibus expeditionum sacrarum. Qua de causa etiam nonnunquam veteres de gente *Babenbergica* principes cum aquila simplici crucis signum in vexillo usurparunt.

Insigniora ducum Austriæ mausolea. Augustum, FRIDERICI huius cognomento *Placidi*, mausoleum a MAXIMILIANO I. filio est perfectum: veluti ut plurimum eiusmodi monumenta aut a superstitibus necessariis æternæ Maiorum memoriæ gratique animi indicio sunt excitata, aut ab his in sui posterorumque pium usum destinata. Qua in re vix ulla regiæ imperialisque stirpis est familia, quæ maiori sumtu, ac cura requietoria, vel cenotaphia: monumenta scilicet in honorem mortuorum recta, sed ossibus vacua: statuerit, quam Augusta *Austriaca* gens maio-

maiolem sensim ab exeunte sec. XV. splendorem adepta ornatumque Sic, quam MAXIMILIANUS I. patri FRIDERICO exhibuit pietatem, vicissim ille a nepote suo FERDINANDO I. consecutus est, perfecto *Æniponti* media in ecclesia aulica apud PP. *Franciscanos* cenotaphio stupendi ac præstantissimi operis. Quæ inter merito etiam cense- tur MARIE *Burgundicæ*, MAXIMILIANI I. uxoris primæ, mauso- leum *Brugis Flandrorum*. MARGARITÆ item eiusdem MAXIMI- LIANI I. filix tum cordis repositorium, quod est *Brugis Flandro- rum*, cum monumentum marmoreum grandis operis in templo *Ero- uano* prope mœnia *Burgi Segusianorum*, oppidi in *Hispania*. Hic magnificentissimum illud a PHILIPPO II. *Hispaniarum* rege in mo- nasterio *Scorialensi* suscitatum extat *Pantheon* ad immortalitatem qui- dem nominis *Austriaci*, crypta nimirum sepulcralis, in qua singu- læ ad continenda regia funera arcæ e marmore factæ, inaurato un- dique ære sunt exornatæ. Cui propius accedit mausoleum FER- DINANDO II. *Græci*, nec non CAROLO *Græcensi* FERDINANDI patri in templo *Seccoviensi*, utrumque in *Styria*, erectum. Taceo monumentum insigne MARGARETHÆ ab *Austria*, *Placentia* in ec- clesia PP. *Benedictinorum* S. SIXTI conspicuum: *Romæ* cenotaphium Card. ANDRÆ de *Austria*: quod item *Oeniponti* in capella, quam vulgo argenteam vocant, templi aulici *Ferdinandæ* proſapiæ posi- tum est: *Pragæ* porro regum *Bohemiæ* in templo S. VITI instructum. Novissime Augusta M. THERESIA maiores suos superasse in hoc etiam videtur, dum non solum sibi suoque coniugi magnificum condidit mausoleum, cryptas etiam ampliavit, restauravit, atque, ut novæ construerentur, curavit, restitutis demum Catholicæ sepul- turæ in monasterio S. BLASII proavorum suorum reliquiis.

Haud raro magnificentia superant ipsum mausoleorum ornatum
 castra illa, quæ vocant, doloris, seu lectus funereus, reliquosque
 apparatus, quibus mortuorum Principum corpora cohonestantur,
 antequam sepulturæ tradantur: dum certis aliquibus & sanctiori-
 bus cæremoniis in publicum conspectum dare vetus iam consuetu-
 do, & mos obtinuit. Quoniam quidem de lectulis funeralibus prin-
 cipum nostrorum non pauca circumferuntur schemata, æri iam in-
 cisa,

Sugge-
 stus func-
 rei seu
 Castra
 doloris.

cifā, ut sunt FERDINANDI Archiducis, RUDOLPHI II. MATHIÆ & ANNÆ, FERDINANDI II. & IV. Imperatorum, nec non CAROLI IOSEPHI Archiducis & aliorum: visum est nobis ex iis duntaxat MATHIÆ & ANNÆ Imp. in tabula expressum, speciminis loco volumine II. exhibere.

Exequia-
rum so-
lemnitas.

Supervacaneum etiam ducimus, hic repetere, quæ de magnificentissimis FRIDERICI pacifici, CAROLI V. FERDINANDI & aliorum sequentium Imperatorum exequiis iam latius ab aliis scriptoribus deducta sunt, partim etiam ære expressa prostant. Quædam tantum ex diario Secretariæ Aulicæ circa funera Augustalia collecta dare opportunum ducimus. Solemne nimirum est exanime corpus ablutum, exenteratum, atque pollinctum, capulo intus, forisque holosericeis telis, plerumque argento distinctis, obvoluto immisum, publice exponi in œco aulae equestri, suggestu, duobus aut tribus gradibus alto, impositum, in quibus magnus candelabrarum numerus cum cereis ardentibus ordinatur, media item crucis imago. Conclave circumquaque panno nigro obducitur, & quaqua versum ad parietes candelis replentur pensiles lychnuchi. Ad utramque partem bina constituuntur altaria, quatuor adeoque, in quibus iuge usque ad pomeridiem offertur sacrificium, & in paratis scamnis preces funduntur. Disponuntur ad funus in pluvinaribus coronæ, sceptrum, gladius, calcaria, aurei velleris, aliorumque ordinum insignia, principibus autem ecclesiastica dignitate ornatis insignia ordinis, insulæque adduntur. Id singulare fuit observare, dum post obitum MARIE ANNÆ, *Hispaniarum* reginæ, viduæ an. 1696. *Vindobonæ* exequiæ celebrarentur, quod scuta tam *Hispanica*, quam *Austriaca* exornata fuerint aurei velleris insigni equestri. Quippe regina tutelam filii, quum imperio nondum esset maturus, gesserat, ac proinde tanquam regina gubernatrix susceptum aurei velleris ordinem dispensaverat. Quotiescunque vero Archiducis funus effertur, extequiarum curam gerunt principes aulae ministri, clavigeri item, inferiorisque ordinis cubicularii. Qui quidem ante omnia cor, suo vasculo conditum, quod unacum urna extorum prope cadaver ad lecti funeri latera exponi solet, in cellam *Lauretanam*, quæ est in templo Palatino, deportant, urna

item

item extorum carpentis aulicis seiugibus, aut bigis ad ædem D. STEPH. convehitur, tum corpus ad ecclesiam primum aulicam PP. *Augustinor.* inde ad PP. *Capucinos*, sub nocte plerumque ex more, millenis allucentibus facibus, defertur. Funus deportant ad viginti quatuor usque cubicularii clavigeri, si imperatoris sit. Prosequuntur feretrum, præeunte sacrorum Antistite, personæ Cæsareæ, viri quidem principes cum maiore aurei velleris torque e collo pendente, tum post illustrium fœminarum comitatum proximi sunt eiusdem aurei velleris equites, consilarii intimi, cubicularii clavigeri, ac tota curia palatina, quique ex ordinibus provincialibus præsentés sunt, postremo omnium ordinum & religionum religiosi, ac sacerdotes. Arca, duabus feris obferata, apud PP. *Capucinos* ad lustrandum aperitur, iterumque clauditur, binæ claves supremo aulae imperialis magistro traduntur: alteram ille P. Guardiano tradit, altera suo sigillo signata in gazophylacio cæsareo reponitur, addita epigraphe, ad cuius caputlum ea pertineat. Singulæ vero partes, cor nimirum, exta, ac corpus, a sacerdotibus certis ceremoniis acceptæ, consecrantur, atque in monumentum componuntur. Ritus illi plerique hodie sunt, qui semper obtinuerunt, a prima ætate apud veteres etiam *Austriæ* Marchiones & Duces observati: candelæ nimirum, & faces funereæ succensæ, thus adolitum, sacra propitiatoria, statæ preces, consecrationesque, & quæ sunt alia id genus.

Consuetudinem vero funera, pro cultu principum adornata, sepe-
 Vestitus.
 liendi recentior ætas non modo ab antiquitate adcepit, sed illustravit etiam, reddiditque augustiorem. In *Königsweldensi* monumento principes fœminæ veste serica, fusci potissimum coloris, scutulato opere contexta, compositæ sunt, quarum quædam satis adhuc integræ, dum anno 1770. ad monasterium S. BLASII deportarentur, sunt repertæ; CATHARINÆ præsertim de *Cusino* stola, quam in libro singulari P. II. p. 42. seq. descripsimus, adumbrarique, ac æri incidi curavimus, prout cernere est Tab. II. In crypta sepulcrali ad ædem S. STEPHANI *Vindobonæ* funerâ RUDOLPHI IV. & WILHELMII, Ducum *Austriæ* holosericum rubrum auro intextum induta fuere. Ritus ille adornandi cadavera pannis opere *Phrygio* elaboratis, candidique (textilibus argenteis, quandoque auro etiam in-
 MON. AUST. T. IV P. I. d textu)

texto) vel rubri coloris in hunc usque diem apud *Austracos* principes, utriusque sexus, iuvenili ætate defunctos, obtinet: passimque in diario Secretariæ aulicæ annotatur, non modo eiusmodi vestimentorum nobiliori metallo intextorum usum esse, sed & arcas funerum simili panno intus muniri, extrinsecusque limbis aureis prætexi. Quin lectus funebris, peripetasmata, & aulæum, retro suspensum, sæpius ex holoserico, aut damasceno, pannis item auro argentoque intextis, conficiuntur. Haud raro vestis textilibus aureis coloris ex cæsis lividi confecta est. Hodieque consuetudo fert maiori ætate defunctos veste pulla amicare pro cultu *Hispanorum*. Sunt vero, qui volunt a tempore demum CAROLI V. atrum vestium colorem, olim tam nostratibus, quam vicinis populis insolentem, in usu esse coepisse. Veluti contendit *Wolf. HEIDERUS* in *Hypothyp.* p. 9. ap. *Io. Burch. MENCKEN* in *Invit. ad orat. de ordine aurei vel-leris*. *NORISIUS* tamen in *Cenotaph. Pisani*. Diss. III. p. 356. docet, iam apud *Romanos* viros in parentalibus togis pullis amictos, plebem in funere, & foeminas in luctu atratas. Cui adde *KIRCH-MANNUM* de funeribus *Roman.* lib. II. c. 17.

Habitus
monasti-
cus.

Apud christianos ante multa iam secula haud infrequens fuit, summos etiam principes & optimates ante, aut statim post obitum habitu monastico indutos, sepulturæ tradere. Plura *SLEVOGTIUS de sepultura Imp.* affert exempla p. 90. 92. 212. 449. exterorum principum, qui eum morem secuti sunt: veluti *STEPHANUS II. Ungariæ Rex* an. 1131. in morte monachalem sibi optavit habitum, teste *BONFIN. Dec. II. lib. VI.* p. 178. *IACOBUS I. Rex Arragoniæ* supremo tempore vestem sumisit *Cisterciensem Populeti*, & obiit *Valentiæ* an. 1276. ut legere est apud *MARIANA* lib. XIV. c. 2. postea etiam lib. XVIII. cap. 2. de *HENRICO II. Hispan. Rege*, qui vitam reliquit in *Burgis, Castiliæ* urbe, an. 1379. moribundus veste *Dominicana* indutus. Et *HENRICUS III. Rex Castiliæ*, qui defunctus an. 1407. *Toleti* in veste *Franciscanorum*, eodem testante lib. XIX. c. 14. elatus, regioque sacello templi maximi *Toletani* illatus est. Qui ritus sepeliendi iam dudum in historia monastica celebratus est, uti videre est in *vet. Displin. monast.* *P. HERRGOTT* p. 129. In Constitutionibus *Farsensibus* *GUIDONIS Abb.* I. 9. sub finem

finem sec. X. qui profanum ante finem vitæ cum habitu monastico commutarunt, *Monachi ad succurrendum* nominantur. Nostros quod attinet principes, ex *Babenbergicis* id de LEOPOLDO VI. cognomento virtuoso, tradi P. I. lib. I. cap. IV. p. 42. est observatum, eum ad finem vitæ sacra ordinis veste apud *Cistercienses Sancti Crucis* indutum, terræque concreditum fuisse. Certis indiciis deprehensum est ex frustis residuis in capulo AGNETIS *Habsburgicæ, Ungariæ* reginæ, eam panno eodem, quo moniales Ord. S. FRANC. utuntur, sepultam, ac triplici etiam funiculo in pedibus, lumbis, & super brachia post mortem obligatam fuisse, ut P. II. in libro singulari de translatis *Habsburgo-Austriac.* Princ. cadaveribus ex *Helvetia* ad monasterium S. BLASII notabimus. Neque vero defunt recentiora piarum fœminarum principum exempla. Sic in habitu ordinis S. CLARÆ sepulturæ tradita sunt funera ISABELLÆ CLARÆ EUGENIÆ, Principis *Belgii*, ANNÆ *Austriacæ*, uxoris LUDOVICI XIII. Regis *Galliarum*, MARIE, PHILIPPI IV. *Hispan.* Regis fororis, & FERDINANDI III. Imp. uxoris, nec non MARIE THERESIÆ uxoris LUDOVICI XIV. *Francorum* Regis, ut legere est in histor. Ord. Monast. Gallice edita T. VII. p. 224. uti vero in diario secretariæ aulicæ annotatur, CLAUDIA FELICITAS, Imperatrix in habitu S. DOMINICI efferri voluit. M. ANNA Archid. *Austr.* & uxor electoris *Palatini*, habitu Ordinis *Annuntiæ* adornata, loculoque condita est. M. ANTONIA, Principis electoris *Bavariæ* coniux, habitu Ordinis *Visitationis* amicta, perinde ac WILHELMINA AMALIA, IOSEPHI I. Imp. vidua. Funus ELEONORÆ MAGDALENÆ, viduæ LEOPOLDI I. Imper. veste candida indutum, cum fascia scapulari coloris cærulei, ex texto confecta, in qua ad pectus nexa imago *Annuntiationis* S. MARIE. Hic nimirum vestimenti habitus est *Mancipiorum* B. MARIE Virginis, qui Ordo *Monachii* in templo Electorali aulico *Can. Reg. SS. CAIETANI & ADELHEIDIS* est constitutus: quo eodem AMALIA, IOSEPHI I. Imp. filia, CAROLI VII. vidua, super vestem sericam nigram, induta *Monachii* in crypta Electorali sub templo, mox memorato, sepulta est, ut P. I. L. VII. c. VII. p. 476. narrabimus.

Arma si-
mul se-
pulturæ
tradita.

Diu orbis Christianus vetustum illum ritum retinuit, ut ad sepulturam darentur arma defunctorum, quemadmodum de moribus Germanorum TACITUS refert: *Sua*, inquit, *cuique arma, quorundam igni & equus adiicitur*. Neque apud Germanos solum, sed & Gallos id obtinuisse, luculentus testis est CHIFFLETIUS in anastasi CHILDERICI, Francorum regis, qui etiam ad exempla Ducum Austriæ provocat. p. 197. ALBERTI III. cum *trica* nominati, ALBERTI item IV. *Pacifici*, & RUDOLPHI IV. fundatoris cryptæ ad ecclesiam cathedralem S. STEPHANI *Vienne*, ubi corpora illa quiescunt, sed non usquequaque ea a P. Marq. HERRGOTT, cum cryptam illam recognosceret, reperta sunt, quæ CHIFFLETIUS habet de insigniis *Austriacis* in nodo gladii ALBERTI cum *trica* argenteo insculptis, *Habsburgicis* vero in lamella ensis. Hæc autem rubegine corrosa fuisse perinde persuasi sumus ac gladius LEOPOLDI Probi in crypta *Königsveldensi*, quippe cuius capulus solum superest. Quod tanto minus mirum est in sepulcreto monasterii S. Crucis Ducum *Babenbergensium*, in quo saltem reperiebantur frustra & fragmenta ferri rubiginosi, quæ tamen necdum omnem gladiatorum formam exuerant. Melius conservari potuerunt secures lapideæ teste MONTEFALCONIO T. V. antiq. expl. 195. in sepulcro, quod ad lapidem sexagesimum ab urbe *Parisiâ* detectum, ossa defunctorum quasi viginti continebat, quorum singuli securim eiuscemodi sub calvariis habebant. Securis vero, quæ pone corpus CHILDERICI iacuit, ex ferro fuit ærugine corrosa dum *Tornaci* an. 1653. detegeretur, cum variis aliis rebus, quas describit in laudato opere CHIFFLETIUS.

Annulus,
nummi,
amuleta.

Quæ tamen omnia cuius aut ævi essent, aut personæ difficile fuisse, fatetur, atque impossibile iudicare, nisi unacum his repertus annulus aureus fecisset indicium. Rem eam pluribus illustrat auctor, & post eum HEINECIUS de *sigillis* p. 14. seq. de annulis, potissimum vero ille de nummis simul sepulturæ traditis, ex quibus atas, ac inter alias circumstantias ipsa etiam quandoque religio sepulti dignosci potest. Postremum quidem in CHILDERICI sepulcro nummi aurei cruce signati præstant, inter alios complures tamen gentilium imperatorum nummos, quos describit CHIFFLE-

TIUS. LAMBECIUS lib. I. *Comment. de bibl. Vind.* P. I. & DUELLIUS in *Excerpt. Geneal.* lib. II. P. III. p. 337. aliquot protulerunt nummos profanos, qui per *Austriacas* regiones in sepulcris latuerunt. An ritus ille olim *Austriæ* Principibus, quorum sepulchra hodie ignorantur, aut Ducibus etiam recentioribus, quorum loculos stanneos aperire fas non est, usitatus fuerit, ignoratur. De annulo aureo RU-DOLPHI IV. in crypta ad ædem S. STEPHANI *Vindobonæ* primariam inter eius cineres reperto, diximus supra. Estque mediocris formæ, nonnisi ponderis unius & semis aurei. Admixta inter scripturam intus & foris crucis signa, religionis certe ergo sunt posita, aut amuleti, cuiusmodi meminit LICETIUS *cap.* 16. de annulis, & CHIFFLETIUS *de nummis* in laud. opere c. XVIII. Aliud id genus notatur apud MENCKENIUM in annalibus *Torgaviensibus* T. II. script. rer. *Germ.* col. 586. ad an. 1547. *Königsvelde* in *Argovia* an. 1744. prope altare maius e terra effossa memoratur capsula argento imbracteata, facie virginea, & sacro rhytmo *Germanico*, litteris *Gothicis* exarato, nec non circulo instructa, quam cum parietarius incaute serasset inclusæ reliquæ in cineres ac pulverem abierunt, inscripta vero schedula deperdita est. Delineationem huius amuleti damus Tab. I. cum rhytmo, qui hanc fere complectitur invocationis formulam: *Auxiliare & adsis mihi V. Maria! in omnibus necessitatibus meis.* Addimus aliud sacrum numisma, quod ibidem repertum fuisse dicitur, sed fraude adiectum non dubitamus. Id tamen in adversariis P. HERRGOTT annotatum reperi: dum non ita pridem *Vindobonæ* sub cella *Lauretana* in templo aulico terra perfoderetur, in sepulcris inventa fuisse numismata sacra, imaginem B. V. referentia; sed grasse admodum signata, addita perigraphæ, notis *Gothicis*, S. MARIA. Icones eiusmodi Deiparæ, signa item S. Crucis in sepulturam adiungi cum corona globulorum precatoria, excerpta ex diario Secretariæ aulicæ docent.

Infantibus vero tum affabre factas rosas, floresque manibus in-feri, aut capitibus eiusmodi corollas necti, cum etiam suggestum funerum ipsumque amiculum nativis vivisque, si tempus ferat, secus artificiosis varii generis floribus circum undique conspergi, in-

Floribus
conspersa
funera.

didem discimus. Ab hoc ritu coronandi funera conspergendique floribus apud *Græcos*, ac *Romanos* usitato, ut apud KIRCHMAN-
NUM de funeribus *Romanorum lib. IV. c. 3.* videre est, abhorruisse primum visi sunt Christiani, postea tamen etiam secuti. Quod quidem S. HIERONYMUS ad PAMACHIUM maritis familiare memorat super tumulos coniugum spargere violas, rosas, lilia &c. id PRUDENTIUS in hymno de exequiis defunctorum frequens fuisse innuit:

Nos testa fovebimus ossa

Violis ☉ fronde frequenti.

Cineres,
carbones,
arena,
herbæ in
loculis re-
perta.

Diversa vero omnino est recentior huius ritus ratio, quem commemoravimus ab eo mediæ ævi in signum poenitentiae cineres, aut etiam carbones adhibendi, de quo mentio fit. P. I. l. c. IV. p. 61. n. LIII. ob HENRICI *Crudelis* loculum, repletum utraque ea materia. Cuius tamen alia antea p. 58. §. XLIX. allata est causa, ob quam variae aliae res eiusmodi adiectae reperiebantur, in loculis, veluti fœnum, stramen, herbæ, arena, pili, calx, cetera, ob longas potissimum translationes cadaverum. Nam & opus erat, ut funus tuto vehi posset, neve cadaver læderetur, loculum undique replere, pilis, herbis, aliisque rebus fartos substernere pulvinos & stromata. In crypta *Königsveldensi* variae eiusmodi repertæ sunt materiae, quod pleraque corpora e longinquo illuc sint translata. Constat vero corpus RUDOLPHI IV. cum *Mediolano Vindobonam* veheretur, ne nimis concuteretur, funiculis undique circumligatum, ac præparato ad id integro corio bubulo involutum fuisse, veluti adhuc integrum repertum est, cum a P. Marquardo HERRGOTT recognosceretur, annis abhinc ultra triginta.

I. MEN-
LII opu-
sculum
de sepul-
chris.
Anst.

Iam iussu MAXIMILIANI II. Imp. Iacobus MENLIUS sepulcra & epitaphia maiorum *Austriæ* Ducum susceperat colligenda. Fecit is quidem libellum sub hoc titulo: *De maiorum Divi MAXIMILIANI II. Rom. Imp. vita defunctorum monumentis, sepulcris, templis, fanis, cœnobiis, aliisque huiusmodi ab iis extructis, de nati-
vitatibus item, mortisque temporibus, inde usque a CLODOVEO Pri-
mo Christiano Gallorum rege ad D. MAXIMILIANI II. obitum.* Ex-

tat tum Msc. codex in bibl. Cæs. Vindob. formæ, quam vocant, octavæ, cum etiam typis editus liber *Augustæ Vindelicorum* in 4. an. 1593. Verum ipsa iam libri inscriptio prodit eum exerrare; dum non pauca aliena ex *Franciæ* Regum Genealogia, atque ex serie *Habsburgi* Comitum, quam sibi effinxit, in medium affert, de Ducibus *Zaringiæ*, Comitibus *Friburgi*, Marchionibus *Babenbergicis*, aliisque. Quandoquidem ipsi maxime enitendum erat, ut monumenta sepulcralia & epitaphia, quæ colligere iussus fuerat, undequaque compararet, & lectorum oculis subiiceret; sed nihil horum apud ipsum reperies, ac præter annum obitus & sepulturæ vix, quod ad rem sit, memoria dignum.

Ampliores viam sibi P. Marquardus HERRGOTT complanandam suscepit, uti in ceteris augustalibus monumentis, ita etiam in ultimo hoc *Taphographiæ Austriacæ* tomo. Accepta is monumenta Ducum *Austriæ* undequaque colligendi provinciam, fatis esse haud duxit, libros, commentaria, adversariaque consulere, nisi ipsas, ut ita dicam, mortuorum umbras subiret, cryptas omnes & sepulcrorum latebras exquireret, ac perreptaret recessus. Unde tot e tenebris & pulvere in lucem prodeunt inscripturæ, quæ hactenus latuerunt. Sed iam ante decem annos immortuus labori, P. Rusteno HEER, quo vivus socio usus fuerat in amplissimo hoc monumentorum *Austriacorum* opere, reliquit elucubrandum opus. In quo dum esset ille, & iam hæc *Taphographia* sub prelo sudaret *San-Blasiano*, ecce an. 1768. repentino incendio apparatus omnis periit: ipseque P. HEER sequenti anno fatis cessit, sicque ambo prius sepulcro sunt illati, quam opus hoc in lucem prodiret, factumque, proh dolor! ut neuter illud sibi HORATII usurpare posset lib. III. od. 30.

*Exegi monumentum ære perennius,
Regalique situ pyramidum altius;
Quod nec imber edax, aut Aquilo impotens
Possit diruere, aut innumerabilis
Annorum series, aut fuga temporum.*

Edi

Merito
suo exant-
lata.

Etſi vero ſepulcralia hæc monumenta comparanda haud cenſe-
antur pyramidibus *Ægyptis*, noſtra tamen intereſt, illa ſtudio omni
proſequi, quos patriæ amor tenet, nec non honorem & gloriam Prin-
cipum noſtrorum augere & pietas & devotio inflammat: demum
urget gravitas ipſa materiæ. Reperiuntur in his res maioris mul-
to monumenti, quam in molibus illis *Ægypti*, quæ artis potius
memoracula, quam meriti, quorum gratia erectæ ſunt, dici poſ-
ſunt; oculorum potius ſpectacula, ac pro ſua obſcuritate ſtupor,
quam temporum teſtis, luxque. Nempe inter cætera antiquitatis
monumenta, quibus firma ſtat hiſtoriæ fides, præcipue in cenſum ve-
niunt publica ſepulcrorum monumenta, quæ retro actis ſeculis ma-
iores bene meritis, vita deſunctis, ponere conſueverunt, quæve lapi-
di, marmorì, æri, ac nobiliori etiam cuique metallo incifa, æviter-
na ſunt, & ſemper cum tempore creſcunt pretio, æſtimationeque.
Sepulcrorum ſanctitas, uti CICERO *Philip. IX.* perorat, *in ipſo ſo-
lo eſt, quod nulla vi moveri, neque deleri debet; cum licet cætera
extinguuntur, ſepulcra ſanctiora ſunt vetuſtate.* Concurrunt vero
in his noſtris monumentis funeralibus omnia, quæ exiſtimationem,
venerationemque conciliare poſſunt, generis ſplendor, & nobilitas,
auguſtaque per tot ſecula dignitas, virtus, ac religionis ſanctitas,
quæ ipſa præcipuo etiam erga deſunctos in eccleſia officio præſtatur.
Sic iuſtum erat, nulli parcere operæ, nec ſumtibus, quo ſua operi
conſtaret perfectio, integritasque, quousque quidem aſſurgere licuit
ad concelebrandam tantorum principum ac Heroum memoriam,
qui humanis ſubducti oculis, in ſuis monumentis ſuperſtites peren-
nant, quæ hic non deſcribuntur tantum, verum etiam æri incifa
repræſentantur. Ad extremum, in commodum lectoris, *Necrologii
Auſtriaci* genus quoddam additur in hoc priore volumine: ut ſimul
oculis ſubiiciantur, quaſi diagrammate aliquo, nomina deſuncto-
rum, Marchionum, Ducum, & Archiducum *Auſtriæ*, tempus e-
mortuale, & ſepulturæ locus. Alterum volumen auſpicari e re no-
ſtra viſum, libroque ſingulari reſumere, amplificata materia, argu-
mentum de Principibus *Habsburgo-Auſtriacis*, quorum cadavera

anno 1770. ex *Helvetia* ad monasterium S. BLASII in *Silva nigra* sunt translata. Sequitur liber ultimus de urnis feralibus, earumque usu christiano ad reponenda potissimum viscera apud *Austriæ* Archiduces, destinatis etiam cum in finem peculiaribus cordium & extorum conditoriis. Accedunt demum auctaria diplomatum, aliorumque, quæ ad rem faciunt, documentorum, cum indice, ac tabulis, ære expressis CXVIII. quæ omnia ad præsens usque sunt deducta tempus.

Quod enim constitutum fuit antecessoribus nostris in reliquis huius voluminosi operis partibus, illa solum Principum *Austriæ* prosequi monumenta, quæ & a sacra quadam vetustate commendationem habent, & ab adulatione superstitum sunt aliena, nihil est, quod hic moremur; id tantum in votis est, ut susceptam hanc prosequi telam feris tandem obtingat posteris *San-Blasiane* Congregationis alumnis, quibus gloriosum semper erit, grandi huic insignique incumbere Monumentorum Augustæ Domus *Austriacæ* operi, nova congesta ad illud complendum materia: id quod iam ex parte factum habetur pro Nummotheca, ectypis mнемonicorum LEOPOLDI, IOSEPHI I. & CAROLI VI. Augustæ memoriæ; quæ iustum expleant volumen ad supplementum operis huius Monumentorum *Austriacorum*: Unde simul patescit, quo significatu Tomus hic *Taphographiæ* principum *Austriæ* inscribatur ultimus, quem sistimus.

Dabam in S. BLASIO Calendis
Aug. A. R. S. MDCCLXXII.

C O N S P E C T U S
T O T I U S O P E R I S
DE
M O N U M E N T I S F U N E R E I S
M A R C H I O N U M , D U C U M , & A R C H I D U C U M A U S T R I Æ .
P A R S P R I O R .
L I B R O S V I I I . C O M P L E C T I T U R .

L I B E R . I .

Exhibens monumenta sepulcralia Principum *Austr. stirpis Babenbergicæ.*

- CAP. I.
- D**e funeribus, ac epitaphiis Principum *Austriæ* antiquissimis, *Mellicæ* reperiundis.
- II. De funeribus prolium, ac nepotum LEOPOLDI *Illustis*, usque ad LEOPOLDUM *Sanctum*.
- III. *Sancti* LEOPOLDI, posterorumque eius funebria monumenta *Claustro-Neoburgi* in *Austriæ* conservata.
- IV. Sepulcrum Abbatie *S. Crucis* in *Austriæ* inferiori, prolibus, posterisque S. LEOPOLDI consecratum.
- V. De OTTONIS *Frisingensis* Episcopi, S. LEOPOLDI filii, sepultura, *Morimundi* in *Gallia*.
- VI. S. LEOPOLDI proles reliquæ.
- VII. De HENRICI II. inter Duces I. cognomento *Isenivgott*, funere ad *Scotor Vindobonæ*.
- VIII. Ducis LEOPOLDI *Gloriosi*, eiusque filiarum MARGARITHE tumuli, in Abbatia *Campitiliensis*, locique sepulcrales ceterorum ipsius liberorum.
- IX. Tumulus OTTOCARI, Regis *Bobemiæ*, ac Ducis *Austriæ, Styriæque, Pragæ* in templo S. Viti Palatino conspicuus.

L I B E R . II .

Complectens monumenta sepulcralia Ducum *Austriæ*, Augusta gente *Habsburgica* factorum, a RUDOLPHO I. R. R. ad usque ALBERTUM II. cognomento *Sapientem*.

- CAP. I.
- R**UDOLPHI I. R. R. monumentum *Spire Nemeturæ*.
- II. De sepultura ANNE, & ELISABETHÆ RUDOLPHI I. R. R. coniugum, nec non trium illius filiorum.
- III. De obitu & sepultura ALBERTI I. R. R. nec non quorundam liberorum eius.
- IV. IOANNIS *Parricide* monumenta *Pisis* in *Tuscia*.
- V. De Tumulo *Tullnensi*, quo plura *Austriacorum* principum funera contegi feruntur.
- VI. Crypta sepulcralis Ducum *Austriæ, Kanigsveldæ* in *Argovia*.
- VII. BLANCÆ, RUDOLPHI III. Ducis *Austr.* ac postea *Bobemiæ* Reg. & ISABELLÆ *Arragonicæ*, FRIDERICI *Pulchri* R. R. coniugum, tumuli *Vindobonæ* apud *Minoritas*. Agitur quoque de eiusdem RUDOLPHI, & uxoris eius secundæ obitu.
- VIII. FRIDERICI *Pulchri* Caesaris, eiusque filiarum ELISABETHÆ, monumenta *Maurbachii* in *Austriæ*, nec non ANNE, alterius eius filiarum, ad S. CLARAM *Vindobonæ*.
- IX. OTTONIS *Hilaris*, eiusque familie crypta in *Novo Monte, Styriæ* monasterio, Ordinis *Cisterciensis*.

L I B E R . III .

Complectens funerea monumenta ab ALBERTO *Sapiente* usque ad ERNESTUM, cognomento *Ferreum*, lineæ *Styrensis* propagatorem.

- CAP. I.
- D**e crypta sepulcrali in Carthusia *Gemnicensi*.
- II. Cenotaphium RUDOLPHI IV. ALBERTI II. *Sapientis* filii, nec non & CATHARINÆ, uxoris eius, *Vindobonæ* in Metropolitana.
- III. De crypta sepulcrali Ducum *Austriæ*, quæ *Vindobonæ* est in eodem templo Metropolitano ad Divi STEPHANI.
- IV. Conspectus eiusdem cryptæ, Augustissimæ Imperatricis MARIE THERESIÆ iussu an. MDCCCLV. restituta.
- V. De sepulturis CATHARINÆ, & MARGARITHE, filiarum ALBERTI II. nec non VIRIDÆ, uxoris LEOPOLDI III. cognomento *Probi*.
- VI. *Stamsense*, seu *Stirpinense* in *Tyrolis* sepulcretum.
- VII. De sepultura MARGARITHE, ALBERTI IV. Ducis *Austriæ*, filiarum, HENRICI *Divitis*, seu *Landshutani*, Ducis *Bavaricæ*, coniugis.
- VIII. ALBERTI V. inter Imperatores II. ac coniugis eius ELISABETHÆ, nec non filiarum eius sepultura.

CONSPECTUS.

LIBER. IV.

Complectens funerea monumenta Ducum Archiducumque *Austriæ* ab ERNESTO *Ferreo*, ad usque PHILIPPUM *Pulchrum*, *Castiliæ* regem, lineæ *Hispano-Austriacæ* satorem.

CAP. I.

- E**RNESTI *Ferrei*, Ducis *Austriæ*, & *Syriæ* tumulus, & crypta in *Ranensi Styriæ* monasterio, nec non ambarum eius coniugum sepultura.
 II. ERNESTI *Ferrei* liberi quinque, *Neostadi Austriæ* ad sepulturam dati.
 III. De sepulcris MARGARITHÆ, & CATHARINÆ, ERNESTI *Ferrei* filiarum, nec non MECHTILDIS, ALBERTI VI. coniugis.
 IV. Mausoleum FRIDERICI III. Imp. cognomento *Placidi*, *Vindobonæ* in templo Metropolitano.
 V. De Sepultura ELEONORÆ *Lusitanæ*, FRIDERICI *Placidi* coniugis, triumque prolium eius, *Neapolitani Austriæ*, itemque filiz eius KUNEGUNDIS *Monachii*.

- VI. De sepultura MAXIMILIANI I. Imperatoris, *Neostadi Austriæ*.
 VII. Augustum monumentum fanebre MAXIMILIANI I. Imp. *Oenipontanum*.
 VIII. De sepulcris MARIÆ *Burgundicæ*, ac BLANCHÆ MARIÆ, MAXIMILIANI I. Imp. coniugum, nec non sponse eius ANNE *Britannicæ*.
 IX. Tumulus FRANCISCI, MAXIMILIANI I. Imp. filii, *Bruxellis in Brabantia*, deque aliis, eiusdem Imperatoris prolibus.
 X. Mausoleum marmoreum MARGARETHÆ MAXIMILIANI I. filiz *Burgis Segusianis*.

LIBER. V.

Complectens funerea monumenta Archiducum, ex linea *Habsburgo-Austriacæ*, ducto initio a PHILIPPO *Pulchro* MAXIMILIANI I. Imp. filio, *Castellæ* rege, ad usque CAROLUM II. eiusdem stirpis regem ultimum.

CAP. I.

- D**e sepultura PHILIPPI *Pulchri*, & IOANNÆ coniugis eius, regum *Castellæ & Legionis*.
 II. Monumentum funebre ISABELLÆ, PHILIPPI *Pulchri*, Regis *Castellæ* filiz, ac DANIÆ Reginæ, *Gandæ Flandrorum*.
 III. *Panthæon*, seu sepulcretum *Hispaniæ*, & Principum *Austriacorum*, in *Scorialensi* Monasterio, vulgo *Ejcurial*.

- IV. De altera *Austriacorum* Principum in *Regio Scorialensi* monasterio crypta, *Panthæo* contigua.
 V. IOANNIS ab *Austria Namurci* in *Belgio* sepulcrum monumentum, nec non MARGARITHÆ fororis eius, *Placentiæ*.
 VI. De reliquis Gentis *Hispano-Austriacæ* Principum sepulcris.

LIBER. VI.

Complectens funerea monumenta Archiducum *Austriæ* ex linea *Germanica*, ducto initio a FERDINANDO I. Imp. PHILIPPI *Pulchri* filio ad usque MAXIMILIANI II. Imper. posteros.

CAP. I.

- M**ausoleum cum crypta *Pragæ* in *Bohemia* ad D. VITI Martyris, a RUDOLPHO II. Imp. conditum.
 II. Descriptio cryptæ sepulcralis, sub eodem *Pragensi* mausoleo, recensens apertæ, addita delineatione.
 III. De filiarum FERDINANDI I. Imp. sepulcris.
 IV. Mausoleum FERDINANDI Archiducis, comitisque *Tyrolis*, quod est *Oeniponti*, in facello *Argenteo*.
 V. Tumulus PHILIPPINÆ, FERDINANDI *Tyrolensis* uxoris primæ.
 VI. Cenotaphium ANDRÆ ab *Austria*, FERDINAN-

- DI *Tyrolensis* ex PHILIPPINA filii.
 VII. CAROLI ab *Austria*, PHILIPPINÆ itidem filii, eiusque uxoris SYBILLE, monumenta.
 VIII. ANNE *Mantuanæ*, FERDINANDI Archiducis, & comitis *Tyrolis*, coniugis secundæ, eiusque filiz, ANNE CATHARINÆ, cippi & inscriptiones in monasterio *Servarum* B. V. M. prope *Oenipontum*.
 IX. Cryptæ funebris Archiducum foeminarum, quæ *Halæ* ad *Oenum* est, descriptio.
 X. De CATHARINÆ, FERDINANDI I. Imp. filiz, ac *Regiæ Poloniæ*, ad S. FLORIANI in *Austria* supra *Anasum*, sepultura.

LIBER. VII.

Complectens funerea monumenta posterorum MAXIMILIANI II. Imp. ad usque CAROLUM Archiducem, Ducemque *Styriæ*.

CAP. I.

- T**umulus Ducum *Brabantia* veterum, & ERNESTI MAXIMILIANI II. Imper. filii, nec non se-

pulcra ALBERTI & ISABELLÆ Archiducum *Austriæ*, *Bruxellis* in *Brabantia*.

C O N S P E C T U S.

- II. Sepulcrum ELISABETHÆ, reginæ *Frayciæ*, in Regio alceterio ad S. CLARAM *Vindobonæ* cum iconismo.
- III. Mausoleum MAXIMILIANI III. Archiducis, Ordinis *Teutonici* supremi Magistrî, quod est *Oeniponti* in templo Parochiali.
- IV. Communis crypta sepulcralis Archiducum *Austriæ Vindobonæ* apud RR. PP. *Capucinos*.
- V. Eiusdem cryptæ descriptio, ut ab Augustissima Imperatrice MARIA THERESIA restaurata & ampliata, hodie se se, receptis etiam funeribus, conspiciendam præbet.
- VI. Sacellum funebre ab Aug. Imperatrice sibi suisque posteris prosapiæ *Austriaco-Lotharingicæ* excitatum explicatur.
- VII. Crypta sepulcralis WILHELMINÆ AMALIÆ, Aug. JOSEPHI I. Viduæ, *Viennæ* in templo *Visitatonis* B. V. M. Monialium Ord. S. FRANCISCI *Salesii*, a se ipsa, unacum monasterio fundato, agitur quoque de ferenissimarum filiarum fati.

L I B E R. VIII.

Complectens funerea monumenta Archiducum *Austriæ* ex Augusta gente *Habsburgica*, linæ *Styrensis*, satore CAROLO FERDINANDI I. Imp. filio.

CAP. I.

- MAUSOLEUM CAROLI Archiducis *Austriæ*, & Ducis *Styria*, quod *Seccovia* est, sex tabulis æneis delineatum, describitur, unacum funeribus ibidem sepultis.
- II. MARIE *Bavaræ*, CAROLI *Gracensis* uxoris, monumentum, quod *Gracii* est apud Sanctimoniales Ordinis S. CLARE, eiusque funus.
- III. CAROLI *Gracensis* liberi, alibi locorum sepulti.
- IV. Crypta sepulcralis Archiducum sub LEOPOLDO V. comite *Tyrolensi*, *Oeniponti* in templo SS. *Trinitatis* Soc. Iesu excitata, cum eius funeribus, ac epitaphiis.
- V. Funera linæ *Austriaco-Tyrolensis* extra cryptam *Oenipontanam* composita.
- VI. Mausoleum *Gracense* FERDINANDI II. Imp. unacum crypta & loculis funereis in eadem conditis, delineatum & descriptum exhibetur, additis epitaphiis.
- VII. De ceteris FERDINANDI II. liberis alibi sepultis.
- VIII. ELEONORÆ *Mantuanæ*, secundæ uxoris FERDINANDI II. Imp. crypta & tumulus *Viennæ* in templo *Carmelitarum* discalearum ad S. IOSEPHUM, cum iconismo.

P A R S P O S T E R I O R. L I B E R S I N G U L A R I S.

De translatis *Habsburgo-Austriacorum* Principum, eorumque coniugum, ac liberorum cadaveribus ex *Helvetia* ad monasterium S. BLASII in *Silva nigra*.

CAP. I.

- TRANSLATIONIS, & cryptæ *San-Blasianæ* descriptio.
- II. GERTRUDIS, seu ANNA, RUD. I. R. R. UXOR, unacum filiis, HARTMANNO & CAROLO *Basilæ* in novam cryptam *San-Blasianam* translata: ossa quædam anonyma.
- III. DE ELISABETHA, ALBERTI I. R. R. UXORE.
- IV. DE LEOPOLDO, seu LUPOLDO, & HENRICO fratribus, & FRIDERICO, FRID. R. R. filio.
- V. De filiabus ALBERTI I. Imp. ELISABETHA *Lotharingica*, GUTTA *Oettingana*, AGNETE *Hungarica*, eiusque privigna, ELISABETHA, moniali *Tessensi*.
- VI. DE CATHARINA *Sabaudica*, uxore LEOPOLDI I. eiusque filia CATHARINA de *Cuslin*, nec non ELISABETHA de *Virnenburg*, ux. HENRICI *Placidi*.
- VII. DE LEOPOLDO III. cognom. *Probo*, apud *Sempach* infelicitè succumbente.

L I B E R U L T I M U S.

De urnis feralibus, earumque usu Christiano, ad reponenda potissimum viscera, apud *Austriæ* Archiduces, destinatis etiam cum in finem peculiaribus cordium, & intestinorum conditoriis.

CAP. I.

- DE vario apud veteres urnarum feralium usu.
- III. Viscera Archiducum *Austriæ*, suis conditoriis illata, ac potissimum corda in ædícula *Laurentiana* apud PP. *Augustinianos*, intestina vero in crypta Cathedr. eccl. S. STEPHANI.

Sequuntur, Auctarium diplomatum cum appendice, index rerum & verborum locuplet. demum tabulæ, seri incisæ, num. CXVIII.

TAPHO:

Joseph Horr del.

Johann Haaf sculp.

TAPHOGRAPHIA PRINCIPUM AUSTRIÆ. P A R S I.

LIBER I.

EXHIBENS MONUMENTA SEPULCRALIA PRINCIPUM AUSTRIÆ, STIRPIS BABENBERGICÆ.

CAPUT I.

DE FUNERIBUS, AC EPITAPHIIS PRINCIPUM
AUSTRIÆ ANTIQUISSIMIS, MELLICII REPERIUNDIS.

§. I.

quod innumeris hæcenus omnis generis monu-
mentis, a mortalibus ad æternitatis, ut quidem
putabant, memoriam consecratis, accidit, ut sci-
licet temporum iniuriis, atque edacitati, variis-
que aliis casibus exposita, aut pessum irent peni-
tus, aut exigua saltem posteris fui relinquerent
vestigia: id infeliciter quoque monumentis sepul-
cralibus, atque inter ea Principum etiam quorundam *Austriæ, Ba-*
Mellicii.

MON. AUST. T. IV. P. I. A benber-

a *benbergicæ* stirpis, evenisse, dolemus. *Mellicium* erat, munitissimum olim a) ad *Danubium* castrum, ubi primi huius stemmatis Marchiones, si non vivi sedem, mortui certe sepulturam sibi elegerunt. Castro, LEOPOLDI I. Marchionis munificentia, postquam illud hostibus eripuerat, Collegium Canonicorum duodecim, postea vero Abbatia Ord. S. BENED. in hodiernum usque diem cum disciplinæ regularis, tum doctrinæ laude, honestissime florens, successit. Utrumque sat firmum, contra quorumvis iniuriam, præsidium esse poterat. Nam sive ea munimenta, a dicto Marchione destructa, ex post temporis, ut nonnulli coniectant, restituta fuerint, sive secus: eorum sane locum egregie sustinere, quin & superare, videbatur Religiosorum institutio virorum, quibus solemne semper fuit, fundatorum suorum, uti vita fruentium honori, ita morte sublatoꝝ memorix, pro viribus consulere.

Primigenia haud superfuit. II. Sed quemadmodum temporum edacitati nihil, ita nec laudata consilia obistere poterant, ut ne vetera illa sepulcra *Mellicensia* sese hominum obtutibus subducerent, aliamque, ac primitus habuerant, inducerent faciem. Quantam autem ætatem tulerint, aut quo singula casu interierint, æque incognitum est. Longinquitas temporum, incendiorum fata, ædificandi, restaurandique necessitas, belli, pacisque vicissitudines, singula hæc, aut omnia simul, aut unum post alterum evertere poterant. Adde, quod Marchionum *Babenbergensium* ætate b) extantes, prominentesque, vel cryptæ sub terra augustiores, excipiendis Principum funeribus destinarentur: sed sepulcra duntaxat plana, lapide cooperta, aut ad summum lateritia, quæ utique destructioni, oblivionique multo magis obnoxia sunt, quam opera illa magnificentiora.

A viris tamen religiosiorum reliquiarum follicite collectæ. III. Sed neque tamen ideo pietas Religiosorum *Mellicensium* ullo unquam tempore defuit, quin ossa illa, destructis sepulcris, loco mota, follicite colligerent, ac marmorea iam olim honestarent tumba. Unde tamen anno MDCCII. denuo educta, ac arcæ lignæ inclusa, sigillis munita sunt, donec perfecta, quam Reverendissimus Abbas tum moliebatur, basilica, exinde in tumbam novam marmoream, eandemque, ut hodie visitur, augustiorem, transferrentur. Factum id esse anno MDCCXXXV. die XII. Octobris, testantur codicilli, publicæ fidei causâ tum conscripti, quorum exemplum apographum Clar. P.

a) *Conradus* de WITZENBURG, Abbas *Mellicensis*, Scriptor seculi XII. inter Scriptor. rer. Austr. Hier. PEZII tom. I. col. 291. c. Anonymus *Mellicens.* Hist. fundat. eiusd. monast. Ibid. col. 296. c.

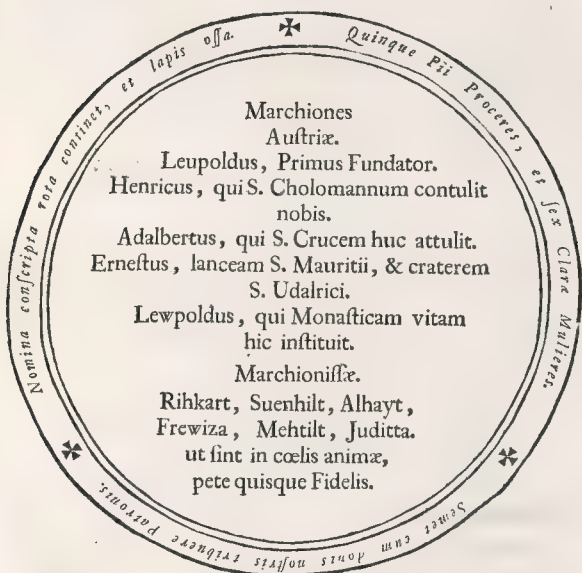
b) Ante seculum XI. viri quidem Ecclesiastici ordinis, at Laici in ipsis ecclesiis raro humani solebant. Capitulare CAROLI M. an. DCCCXIII. lib. I. cap. CLIX. & Concilium

Moguntinum, eodem anno habitum, eos ab ecclesiis, conceptis verbis, prohibet. Huic mandato in *Austria* quoque longo tempore obtemperatum fuisse, videbimus infra, ubi de sepulcretis *Claustro-Neoburgensi*, & *San-Crucensi* differemus. Quid antiquissimis temporibus observatum fuerit, docet MURATORIUS Anecd. tom. I. Differt. XVII. pag. 185. seqq.

P. Hier. PEZIO, qui actus illius & oculatus testis, & instrumenti auctor fuerat, liberalitati debemus.

IV. Haud vero minorem curam conservandis epitaphiis impende- Ut & epi-
runt *Mellicenses*, pereuntibus antiquis, substituentes nova, ad illa, ut taphia,
credere par est, omni studio exacta. Hæc inter cetera antiquitate quorum
facile præcedit illud, quod lapidi olim sepulchrali incisum, eodem pessum- vetustissi-
dato, ad calcem Chronici *Mellicensis* manu seculi tertii decimi unacum mum pro-
ductur.
duabus aliis inscripturis, eidem subiunctis, SCHRAMBIUS primum,
deinde & LAMBECIUS, ac emendatius tandem laudatus P. PEZIUS
a) edidit, qui & lapidem ipsum an. 1297. quo Archisterium *Mellicense* a
deplorando conflagravit incendio, eversum fuisse, coniecat. Idem
igitur pro instituti nostri ratione & hic compareat.

I.

II.

EPITAPHIUM MARCHIONUM.

*Mors quasi cæca furit, quasi ventus, hyems rapit, urit,
Cum filiis flores vorat omnis carnis honores.*

Quinque sub hac tumba mortis Proceres tenet umbra:

Quos redimens gratis Deus omnibus adde Beatis.

A 2

Mar-

a) Scriptor. rer. Austr. tom. I. pag. 312.

*Marchio LIUPOLDUS a verme fit, igneque saluus :
Huius honor sedis, fons Cænobii, Pater ædis.
Hac situs in fossa, CHOLOMANNI Martyris ossa
Fratribus HENRICUS dedit his, Princeps, & Amicus.
Dormit ADALBERTUS, hic surgat luce refertus.
Quem sopor hic urget, LEWPALDUM gratia purget.
Vita fit ERNUSTO, pars omnibus in grege iusto.
Confer eis vitam, virtute, fideque petitam.*

III.

EPITAPHIUM MARCHIONISSARUM.

*O dolor, o luctus! heu vœ tuas est caro fructus!
Lege pari Dominas sex legis hic domitas:
RIHKART, & SWENHILT, ALHEIT, & FREWIZA, MEHTILT.
Sexta Puella ruit, IUDITA dicta fuit.
Forma jacens, & fama tacens gravium Dominarum
Vota movent, dum fata monet miseras miserarum.
Has Deus attulit, abstulit ut stellas Orienti;
Nunc lavet, induat, instruat ut sponso venienti.
Sex celebres Dominae celebrant hic vota ruina:
RIHKART sexta puella datur, bene IUDITAE vocatur.
Iustus ut ancillas Dominus dedit, abstulit illas.
Sacris ergo thoris has fœdere jungat amoris.
Hos Cinerem flatus Deus excipe, solve reatus.*

Ut & a-
liud infe-
rioris æ-
vi.

V. Aliud epitaphium, minus tamen vetustum, numerum Prin-
cipum, in laudato Archiduchatu Mellicensi sepulchrorum, indicans, nobis-
cum liberaliter communicavit idem V. Cl. cuius versus tres priores
iidem fere sunt cum illis, quos num. mox præced. circulo inclusas,
loco primo exhibuimus. Est autem huiusmodi:

*Quinque pii Proceres & sex clare Mulieres
Se se cum donis nostris iunxere Patronis,
Nomina scripta liber vite tenet, hic lapis ossa.*

a LEOPOLDUS Primus Marchio, Fundator, obiit an. 988. a)

b HENRICUS, filius LEOPOLDI, obiit an. 1018. Eius tempore,
videlicet an. 1012. Sanctus CHOLOMANNUS martyrio affectus est
in Stokerau, quem ob multa, & manifesta miracula, HENRICUS
c Marchio, approbante Summo Pontifice, per MEGINHARDUM b)
Episcopum Halberstadensem, c) solemnissime Mellicum transferri, cu-
d ravit, an. 1013. d)

ADELBERTUS, filius HENRICI, obiit 1056. qui Monasterio
donavit partem miraculosam Dominicæ Crucis.

ER.

a) Immo 994.

c) Aichstetensem.

b) Alias MEINGAUDUM, seu MEINGAUDUM. d) 1014.

ERNESTUS, filius ADELBERTI, obiit 1075. qui donavit Monasterio lanceam S. MAURITII, & craterem S. UDALRICI.

LEOPOLDUS tertius, filius ERNESTI, obiit 1096. Iste est pater S. LEOPOLDI, eius, qui *Claustro-neoburgum* de novo fundavit, *Mellicense* autem Monasterium, crebris bellis attritum, reparavit, eiusque dotem ita auxit, ut fundationem omnium suorum progenitorum superaret, insuper ipsum Monasterium Beato PETRO, & Apostolicæ Sedi obtulit, quod exinde libertate, & exemptione data, firmatum est an. Christi 1110.

RICHARDA, uxor LEOPOLDI I. Fundatoris, soror a) HENRICI I. Imperatoris. a

SCHWANHILDIS, uxor HENRICI Marchionis.

ADELHEIDIS, uxor ADELBERTI Marchionis, soror PETRI, *Ungarorum* Regis.

METHILDIS, uxor ERNESTI Marchionis, filia DEDONIS, Marchionis *Lusatiae*.

FRUWIZA, filia OTTAKERI, Marchionis *Styriae*, uxor autem LEOPOLDI II. eius, qui filius ADALBERTI defunctus, & sepultus *Treviris*, ante obitum patris.

IUDITHA, filia ERNESTI b) Marchionis, virgo intacta. b

VI. Singulae hæ inscriptiones, ut ut, priores inprimis tres, ac Epitaphia prima præsertim, magnam sibi auctoritatem vindicent: laudatus ^{um no-} ^{vum, a Cl.} ^{PEZIO ad-} ^{ornatum.} *ta-* *merse-* *burgensi* Episcopo, & monumentis *Mellicensibus*, novam, eandemque emendatiorem concinendam duxit, nobis pari humanitate submissam, quæ sic sonat:

LEOPOLDUS *Illustris*, HENRICI *Aucupis*, ex sorore BRUNHILDE pronepos, qui anno Christi DCCCCXLIV. in *Austriam*, ab OTTONE II. Imp. iure beneficiario sibi collatam, primum adveniens, *Medelikum* (nunc *Mellicium*) munitissimam olim arcem, *Hungaris* ex ea fortiter eiectis, in templum, & collegium Canonicorum an. Chr. DCCCCLXXX. commutavit, ac resignato sub an. DCCCCXCI. HENRICO filio suo *Austriæ* principatu, obiit *Herbipoli* VI. Id. Iul. DCCCCXCIV. ætatis suæ LXXI. regiminis XLVI. inde biennio post *Mellicium* ab HENRICO filio relatus.

HENRICUS, LEOPOLDI filius, vigil in hostes, providus in patriæ commoda, devotus ad ecclesias, & subditis clemens Princeps. Huius tempore Sanctus COLOMANNUS e veteri *Scotia*, seu *Hibernia* oriundus, cum per *Austriam* in terram Sanctam contenderet, *Stokerovii* martyrio affectus an. MXII. XVI. Kal. Augusti, ac post mortem multis a Deo miraculis illustratus, ipso HENRICO Marchione iubente,

A 3

ac

a) Rectius filia cuiusdam Dacis *Germania Francie*. Vid. infra §. XX.

b) LEOPOLDI *Illustris*, & RICHARDÆ, eius coniugis. Sic emendat Cl. PEZIVS. Sed vid. §. xxvi. & ult. huius cap.

ac comitante, a MEGINGAUDO, Episcopo *Eichstadiensi*, e tumulo levatus, in ecclesiam *Mellicensem* translatus fuit an. MXIV. III. Id. Octobris. Extinctus est morte subitanea HENRICUS MXVIII. III. Non. Decembris, ætat. LVII. regim. XXVII.

ADALBERTUS *Victoriosus*, HENRICI filius, particula sanctæ Crucis, quæ olim S. STEPHANO, *Hungariæ* Regi, dono data fuerat, Canonicis *Mellicensibus* an. MXLV. collata, vivere desiit MLVI. VII. Kal. Iun. ætat. LX. reg. XXXVII.

ERNESTUS *Strenuus*, ADALBERTI filius, qui lanceam S. MAURITII; & craterem S. UDALRICI Episcopi, Ecclesiæ *Mellicensi* donavit, in primo bello HENRICI IV. Imp. contra *Saxones* apud *Unstrutam* fluvium habito, occisus an. Chr. MLXXV. Id. Iunii, ætat. XLVIII. regim. XIX.

LEOPOLDUS *Pulcher*, filius ERNESTI, S. ALTMANNO Marchio piissimus, & BERTHOLDO, *Constantiensi* presbytero, fidelissimus in causa S. PETRI contra schismaticos dictus. Is, amotis ex hoc loco Canonicis, institutum *Benedictinum* primum invexit an. Chr. MLXXXIX. ipsa die S. BENEDICTO sacra, sub primo Abbate SIGIWOLDO. Idem pater fuit Sancti LEOPOLDI Marchionis, qui monasterium hoc *Mellicense* super omnes progenitores suos munificentissime dotavit, eidemque exemptionis prerogativam a PASCHALE II. S.P. sub annum MCX. impetravit. Diem supremum obiit LEOPOLDUS *Pulcher* an. Chr. MXXVI. IV. Id. Octobris, regim. XIX.

MARCHIONISSÆ.

RICHARDA, LEOPOLDI *Illustris* coniux, filia Ducis cuiusdam *Franciæ Orientalis*.

SWANHILDIS, uxor HENRICI Marchionis.

ADELHEIDIS (alias *Frowiza*) coniux ADALBERTI, filia GUILIELMI, Comitis *Pictaviensis*, & GEISELÆ, sororis S. STEPHANI, Regis *Hungariæ*, ac soror PETRI, Regis *Hungariæ*. Obiit MLV. III. Non. Februarii.

METHILDIS (alio nomine SWAENHILDIS) uxor ERNESTI, filia DEDONIS, Marchionis *Lusatiae*.

FRUWIZA, uxor LEOPOLDI, *Fortis Militis* cognomento, qui filius primogenitus ADALBERTI Marchionis fuit, filia vero OTTAKERI, Marchionis *Styriæ*. Obiit an. MLIX. XIV. Kal. Iulii.

IUDITHA, LEOPOLDI *Illustris*, & RICHARDÆ filia, decessit virgo.

Cui accedit alterum ex APIANO.

VII. Hucusque stilus Doctissimi PEZII, cui adiungere lubet aliud apud APIANUM, a) sub hoc rubro legendum:

In dicto monasterio (Mellicensi) sepulti sunt Principes AUSTRIÆ:

a

LEOPOLDUS PRIMUS CUM

b

VXORE SUAM b) REICHART.

HAIN-

a) Inscript. Sacrosanctæ vetustat. p. CCCCXV.

b) Sic ibi.

HAINRICVS FILIVS EIVS CVM
VXORE SWINHILD.

ALBERTVS FILIVS HEINRICI CVM
VXORE ADELHAIDE.

DOMINA FROWISA VXOR
LEOPOLDI SECVNDI.

ARNESTVS FILIVS AIBERTI a) MARCHIO-
NIS CVM VXORE MECHTILDE
ET FILIA IVDITTA.

LEOPOLDVS TERTIVS ARNESTI FILIVS
CVIVS VXOR IN GRECIA MORTVA
SEPELITVR IBIDEM.

a

VIII. Hæc legens, merito dubites, an ab APIANO, aut AMANTIO, Horum e-
cuius socio, propriis, an lapidis cuiusdam verbis, referantur? Utcun-
que tamen sit, indubium est: illos, seu potius Illustriss. Raymundum, Comitem de FUGGER, collectionis illius auctorem primarium, rem
ipfam ante ducentos, & amplius annos, ex monumentis *Mellicensibus*
hauisse. Convenit præterea cum inscripturis reliquis, hucusque recen-
sitis. Ex quibus, ut hoc nunc inferamus, discendum est: undecim ad-
modum hic loci sepultos fuisse Principes, virilis quinos, senas vero
muliebris sexus. Quem numerum veritati consentaneum esse, testem
habemus, sat utique locupletem, laudatum Hier. PEZIVM, qui, cum
an. 1735. arca illa lignea, qua de supra meminimus, recluderetur,
undecim calvarum, aliorumque singulorum ossium reliquias, sibi
oculis usurpatas fuisse, per litteras nos edocuit. Unde epitaphiorum
Mellicensium confirmatur fides, & auctoritas; cum, quod nos de
numero docent funerum, veritate niti, post tot seculorum decursum
patuerit. Et quamvis non constet, quanta ætate dicti *Conradi* de
WITZENBURG, atque adeo seculo XII. superiora sint: ipsa tamen eo-
rum simplicitas magnam præferre videntur vetustatem.

IX. Omnium igitur Marchionum *Babenbergenfium* primus, LEO-LEOPOL-
DUS, cognomento *Illustris*, licet *Herbipoli* primum, ut statim
patebit, non multo tamen post *Mellicii*, quod recensita epitaphia
loquuntur, humatus fuit. Suffragantur iisdem Scriptores veteres: *Illo-*
DITMARUS, *Mersburgensis* Episcopus b), Annalista *Saxo* c), & ALOL-
DUS *Pecklariensis* d), qui insuper circumstantias mortis eius hunc in
modum refert: „Cum enim in maxima æstimatione apud omnes esset
bonus senex, etiam PERTWARTUS (alias BERNHARDUS) Episcopus
Wirziburgensis, eum ad ecclesiam suam hoc anno (CMXCIV) invitavit
ad hymnum (seu festum, DITMARUS, & SAXO, Missam scribunt) sancti
KI-

b c d

a) Sic itidem APIANUS, errore utique typi.

b) Scriptor. *Brunsvic. LEIBNITII* tom. I. pag. 352.

c) Corp. Hist. med. ævi ECCARDI tom. I. col. 357.

d) Ap. HANTHALER. *Faßter. Campilil.* p. 1279.

KILIANI, secum devote celebrandum: quo & filius HENRICUS (iidem Scriptores nepotem fuisse, perperam scribunt) secum ivit. Ibi cum gaudio, & honore susceptus, dum post sacra, tanquam vir olim bellicosus, militum ludum spectaret, a quodam eorum vindictam sensit, quam penitus non promeruit. HENRICUS enim, Comes quidam, unum ex fortissimis Militibus Episcopi *Wirzburgensis*, ob superbiam tumorem, corpori iussit, & oculis privari. Quod factum quidam e propinquis infelicitis huius Militis, pessima suspitione, vel LIUPOLD, vel filio HENRICO imputans, patrem in spectatione ludi mortifera sagitta ita læsit, ut nihil ei superesset, quam ut se ad mortem Christiano ritu prępararet. Doluit vero maxime LIUPOLDUS, non quod mori deberet, sed quod in ecclesia *Medelick* requiem non caperet. Quare obtestatus est filium suum, ut nunc quidem *Wirzburgi* se sepeliret, primo vero tempore, quo optime fieri posset, in OSTERRICHIAM, & MEDELICKUM transferret. Obiit autem VI. Idus Iulias, biduo nempe, postquam lethaliter vulneratus fuerat, DITMARO, & SAXONE testibus, haud contraveniente ALOLDO; ex cuius quippe verbis perspicuum fit, illum haud statim extinctum fuisse.

Difficul-
tas de
transla-
tione
eius.

X. Hęc vero, licet ex se certa, & indubitata sint, negotium tamen faceffit translatio corporis eius *Herbipoli Mellicium*, teste ALOLDO a) biennio post i. e. an. 996. a filio HENRICO susceptam. Eius enim asserto haud parum obfarcire videtur cum DITMARIB) tum Annalistę SAXONIS c) auctoritas, scribentium: ERNESTUM, LEOPOLDI nostri filium alterum, morti, quam an. 1015. similem fere cum patre appetiit, proximum, apud eundem *Wirzburgi* humari petiisse. Id enim, ut scite animadvertit Cl. CALLESIUS, petere haud potuisset filius, si cadaver paternum tot annis ante *Mellicium* reiectum fuisset. Verum nobis equidem ALOLDI verbis plus credulitatis inesse, videtur. Cum enim voluntatem patris ultimam, qua corpus suum *primo quoque tempore Mellicium* referri, etiam cum obtestatione postulabat, ignorare haud potuerit ERNESTUS: consecrari foret, petitionem eius aut pręposteram, aut eidem addendum fuisse, ut quo tempore paternę, eodem & suę ipsius reliquię reducerentur: secus enim prospicere utique facile potuisset, votum suum, quo ad latus patris quiescere, cupiebat, etsi ad unguem etiam implendum, non nisi temporarium futurum, ac cum translatione parentis in nihilum recisurum. At qui talia optant, optata sua perpetuo duratura peroportant, & ex monumentis nostris constat, LEOPOLDI exuvias reiectas fuisse, ERNESTI non item. Quare fidem, relictis DITMARO, & SAXONE, ALOLDO haud immerito arbitramur. d)

XI.

a) Ibid. p. 1280.
b) Lib. VII. p. 403.

c) Ad an. 1015. col. 435.
d) Conf. Cap. II. §. I. ubi hac de re plura.

XI. Alter, *Mellicensi* tumulo illatus, HENRICUS erat, mox LEOPOLDI *Illustris* filius, inter Marchiones *Austrie* ordine secundus, qui & senior audit. Eius decessum ALOLDUS a) his verbis refert: MXVIII. *Marchio HAINRICUS, bonus, & iustus, subito obiit* III. Non. Decembris, & filio, quem unum habuit, ADALBERTO, *Marchiam dimisit, ultro ab hostibus servandam*. Concordant tam quoad annum, quam fati genus, Scriptores veteres reliqui, DITMARUS nimirum, b) eiusque exscriptor, iuxta ac emendator, *Annalista SAXO*, c) uti & *Annales Hildesheimenses*. d) De die non æque convenit, DITMARUS, ut Clariss. HANTHALERUS, & CALLESIUS interpretantur, VIII. Kal. *Iulii* assignat. Necrologia contra *Mellicense*, & *Scotense* IX. Kal. *Iulias*. Qua in re eligat eruditus Lector, quod libuerit: nos, licet cum Cl. CALLESIO Necrologiorum auctoritas, ut ut & illa nonnunquam decipiant, cum primis suspicienda videatur, ALOLDO tamen; ut cuius fidem in præcedentibus quoque sat probatam invenimus, una cum Cl. PEZIO accedere haud dubitamus.

XII. HENRICUM excipit ADALBERTUS, cognomento *Victorio*. ADALBERTUS I. *fur*, quem alii LEOPOLDI *Illustris*, ex HENRICO filio nepotem, e) alii filium, atque adeo HENRICI fratrem faciunt. f) Huic sententiæ & nos, auctoritate OTTONIS *Frisingensis*, qui, ut ipsemet perscribit, huius ipsius ADALBERTI abnepos erat, inducti, g) subscripsimus, quanquam rem, multis circumseptam esse difficultatibus, probe videamus: qualis certe ista est, quod inter ortum LEOPOLDI *Illustris*, quem ALOLDUS circa an. 923. collocat, & mortem ADALBERTI nostri, quem an. 1056. obiisse, certo constat, raro inter Principes exemplo, anni omnino 133. intercederent.

XIII. Huic incommodo Cl. CALLESIUS remedium se attulisse, existimabat, ætatem LEOPOLDI, coniugisque eius RICHARDÆ, quam marito non multo inferiorem recte iudicat, retrahendo, ita, ut ambo coniuges aliquot annis minores evadant, quam eos fecerit ALOLDUS. At veremur sane, ut remedium isthoc sat efficax sit. Demamus enim vitæ utriusque omnino annos decem, ponamusque, LEOPOLDUM, atque adeo præter propter & coniugem eius, non anno 923. sed 933. natos esse, res tamen nondum in vado erit; quippe quod exinde sequeretur, LEOPOLDUM vitam suam non nisi ad annum ætatis primum, & sexagesimum perduxisse, aut, si plurimum, secundum supra sexagesimum, attigisse. Quod si hoc, non videmus, quomodo cohæ-

a) Loc. cit. p. 1281.

b) Lib. VIII. p. 423.

c) Loc. cit. col. 449.

d) Apud laudat. LEIBNIT. tom. I. p. 724.

e) ALOLDUS l. c. & cum eo HANTHALERUS.

CONRADUS de *Witsenburg* l. c. col. 292. a.

HISTOR. fundat. *Mellicens.* ibid. col. 298. b.

Tab. *Claustr.* - *Neoburg.* ibid. col. 1008. a.

HASELBACHIUS ibid. tom. II. col. 696. c.

f) Vid. CALLES. *Annal. Austr.* tom. I. in præfat. c.

nec non p. 281. not. c. ac p. 315. n. a.

Eiusdem sententiæ novissime Cl. P. *Leopold.*

adon FISCHERUM in *brevi notit. urbis Vindob.* P. I. p. 50. etiam esse videmus.

g) Pinacoth. *Austr.* Proleg. I. p. XX. §. X.

- a) cohæreat cum eo, quod ALOLDUS a) alias scribit, illum iam anno 991. tribus scilicet ante necem suam annis, gravatum senectute bona, gubernacula HENRICO filio detulisse. Octo enim, & quinquaginta anni tanti non videntur, ut LEOPOLDO clavum extorquerent. ALOLDO tamen quoad hanc abdicationem, consentiunt PUSCHIUS, & BRUNNERUS, b) ambo Socii IESU: Quorum etsi, unde sua hauserit, fileat ille: nihil tamen ex vano attulisse, æquum est, ut credamus. Ex ALOLDO sane, tum adhuc latente, haud profecisse potuit. Posterior autem conceptis verbis affirmat: vidisse se diploma HENRICI, LEOPOLDI *Illustris* filii, ante annum 994. signatum, quo quidem nullum certius spontaneæ abdicationis eius documentum afferri poterat.
- c) Unde CL. HANSIZIUS, c) ALOLDUM pariter ignorans, in asserto BRUNNERI, quem alias auctorem locupletissimum una cum CALLESIO agnoscit, frustra hæsitans, illud in medio relinquit.

Proden-
tibus sese
duobus
aliis ob-
staculis.

XIV. Quod si vero octo & quinquaginta anni LEOPOLDO fati causæ dedisse videntur, ut abdicandi consilium caperet: adhuc tamen duo sese ostendunt incommoda, æque difficulter tollenda. Fac enim, RICHARDAM, LEOPOLDI, ut satis constat, uxorem unicam, revera anno primum 933. natam fuisse: pariter admittere cogeris, ADALBERTUM, si sero admodum, anno eiusdem seculi 82. aut 83. qui tum RICHARDÆ quinquagesimus fuisset, in hanc lucem venisse. At naturæ viam, ordinariam saltem, si spectemus, mulieres hac ætate parere desinunt. Alterum ad ADALBERTUM filium spectat, qui, si dicto anno 82. aut 83. primam aspexit lucem, consequens est, ut patris senectutem superaverit, atque annos tres, & septuaginta consecutus fuerit: cum contra pater non nisi primum, & sexagesimum compleisset. At de huius, non de illius grandævitate loquuntur Scriptores, quamquam & hunc ad iustam prorsus ætatem pervenisse, dubio careat. Sequeretur adhuc: ADALBERTUM anno ætatis 67, aut 68, ad 70, aut 71, tribus scilicet continuis annis, bellicis laboribus parem fuisse; ut qui an. 1050, ducto in *Hungaros* exercitu, eos ab *Heimburgo* pepulit, proximis duabus expeditionibus virtute sua Cæsari HENRICO III. ita probata, ut eapropter aliquot fundis agrestibus ab eodem donari meruerit, ut ipse CALLESIUS fufius describit. d) His accedit nimia, ac prope incredibilis inter par fratrum obitus distantia; quorum quippe alter, HENRICUS scilicet, ut certissime constat, an. 1018. ADALBERTUS vero, de quo non minus convenit, anno primum 1056. obiit, discrimine octo, & triginta annorum. Utrumque tamen Marchio-

natui

a) Loc. cit. p. 1279. Postquam *Illustris Marchio LIUPOLDUS*, fortis, prudens, & bonus, gubernasset quadraginta octo annis, senectute bona se iam gravante, *Marchiam* hanc filio suo regendam, ac defendendam manu forti, ac vegeta, commisit. ipsi consilium suum promittens. Vacabat postea operibus pietatis, sæpe in ecclesia sua MEDLICK delectatus:

donec pro corona DEUS mortem innocentem sibi destinaret.

b) Apud laud. HANTHALERUM *elog.* I. §. II. n. XVI. pag. 70. Ille in *chronologia sacra Ducatus STYRIÆ*, hic in *Annalibus Boiorum*.

c) *Germ. Sacr.* tom. I. p. 231.

d) Loc. cit. p. 348-50.

naturæ præfuisse, utrumque ad iustam, nec tamen decrepitam ætatem pervenisse, æque exploratum est. Sed neque tamen immatura morte sublatos fuisse, dici potest. Sane quicumque HENRICTI, de quo solo dubitari posset, obitum recensent (recensent autem plures) nemo illum præcoci morte subductum fuisse, memorat, quin potius compertum habemus, eum, post patris exitum, *Marchionatum* annis quatuor, & viginti rexisse.

XV. Hæc etsi aperte adeo absurda haud sint, fatendum tamen <sup>Quæ ma-
gis ur-
gentur.</sup> est, eiusmodi esse, ut ad singularia accedant propius, & si revera contigissent, etiam ut singularia in litteras relata fuisse a veteribus, credibile est. Deinde, ut de ALOLDI erroribus, quos in una hac narratione ingenti sane numero commisisset, nihil dicamus (qui tamen; utpote ADALBERTO, quo de hic sermo est, Marchioni a sacris obsequiis, suspiciendus vel maxime foret) verisimilius sane est, LEOPOLDUM *Illustrem* septuagenarium prope cessisse regimine, quam quinquagenario maiorem: & vice versa ADALBERTUM quinquagenario maiorem bellicas suscepisse expeditiones, quam prope septuagenarium. Quibus ita se habentibus, deserto OTTONE *Frising.* ALOLDO, ætati illi proximiori, accedendum putamus.

XVI. ADALBERTUM hunc nostrum *Mellicii* humatum fuisse, <sup>ADAL-
BERTUS,
Mellicii
tumula-
tus an.
1056.</sup> fide inscriptionum sepulchralium, supra adductarum, adstruimus, cal- culum adiciendo ALOLDO. Sedem præterea ibidem stabilem habuisse, cum tabulis *Claustro-Neoburgensibus*, *Vitus ARENPECKIUS* affirmat. Obiisse autem an. 1056. chronicon *Mellicense* a) paucis verbis innuit: *MLVI. ADALBERTUS Marchio obiit: filius eius ERNUST successit.* Totidem fere verba chronicon *Salisburgense*, b) & *Claustro-Neoburg.* c) habent. Copiosior est ALOLDUS, eius ab an. MXXXIV. Sacellanus, d) dicens: ADALBERTUS, *Marchio Illustris, Princeps meus pius, fortis, victoriosus, benignus, post annos ætatis suæ sexaginta, regiminis anno tricesimo septimo, pie moritur VII. Kal. Iunii, & in MEDILIK apud patres requiescit. Succedit ERNUSTUS filius, pariter fortis, & probus: qui iam tum ex uxore MECHTILDE filium habuit speciosum, LIUPOLDUM.* Vixit itaque ADALBERTUS, si hunc ipsum auctorem, qui eius ortum cum anno 996. componit, sequamur, annos sexaginta, rexit triginta octo. Sunt, qui eius morti aut annum 1054. vel 55. assignant, quos inferiori loco habemus; maxime cum præter allegatos, chronicon quoque *Australe*, BERNARDUS *Noricus*, chronicon *Zwettense*, alique nobis adstipulentur.

XVII. Quarto loco monumentis *Mellicensibus* illatus est ER- <sup>ERNESTI
Strenui
cædes an.
1075.</sup> NESTUS *Strenuus*, ADALBERTI filius minor, & ut mox videbimus, successör. Is in celebri prælio, ab HENRICO III. Imp. ad *Unstrutam* fluvium

a) Ap. Hier. Pez. tom. I. col. 225. a.

b) Ibid. col. 341. b.

c) Ibid. col. 438. b.

d) Loc. cit. p. 1284.

- fluvium cum *Saxonibus* feliciter commisso, lethali accepto vulnere, fortiter occubuit. Refert id diffuse, iuxta ac diferte, LAMBERTUS *Schaffnaburgensis*, iis temporibus æqualis, ad annum MLXXXV, quo illud contigit, a) ubi inter cetera de ERNESTO nostro: *Ibi ERNOST, Marchio BAIORIORUM, vir in regno clarissimus, & multis sæpe adversus UNGAROS victoriis insignis, graviter vulneratus est, & cum in castra semivivus relatus fuisset, postero die expiravit.* Eius igitur obitus, ex mente LAMBERTI, recte ad annum 1075. consignatur, suffragantibus præterea Scriptoribus ceteris, mox laudandis: cumque, ALOLDO testante, anno MXXXVII. natus sit, patrique an. MLVI. successerit, anni ætatis 48. regiminis 19. emergunt. b)

Et quidem IX.
Iunii,
Mellicii
sepultus.

XVIII. De die mortis non ita expeditum est. Cum enim prælium isthoc BERTHOLDUS, *Constantiensis* presbyter c) VI. Idus Iunias, *Marianus* SCOTUS d) V. Idus, *Annalista* SAXO e) Idus Iunii feria tertia commissum fuisse, scribant: dubium esse posset, qui dies ERNESTO nostro, quem postridie eius certaminis animam efflasse, intelleximus, revera fatalis fuerit? Verum cum chronicon *Mellicense* morti eius feriam tertiam diferte assignet, atque unacum Necrologio eiusdem Archisterii V. Idus Iunii addat, id quod & Necrologium *Claustro-Neoburg.* facit: haud abs re statuendum videtur: illum V. Idus Iunii, seu nono eiusdem mensis, obiisse, id est die, prælium illud, quod in feriam secundam, seu VI. Idus Iunii inciderat, insequente. Cadaver illius, in *Austriam* deportatum, ac *Mellicii* cum antecessoribus suis tumulatum fuisse, sæpe laudatus *Mellicensis* lapis fidem facit, colligiturque ex citato LAMBERTO, prioribus hæc subiungente verba: *Sequentem diem in eisdem castris agentes, occisos terra obruunt. Qui clariores inter eos, ditioresque extiterant, in patriam, unde quisque oriundus erat, sepeliendos remittunt.* Quidni ergo & Marchionis nostri corpus, inter clariores, ditioresque facile principis, in patriam, apud avos condendum, reportatum fuerit? Similia habet *Annalista* SAXO. De lancea S. MAURITII, qua de in lapide sepulchrali *Mellicensi* mentio fit, egimus tomo superiori P. I. proleg. I. p. VII. §. VII. De cratere autem S. UDALRICI videri poterit R. P. *Philibertus* HUEBERUS, ibidem laudatus.

XIX.

- a) Ap. PISTOR. edit. STRUV. tom. I. p. 388.
b) Huic ERNESTO filius adscribitur ADALBERTUS, seu ALBERTUS, cognomento *Levis*, seu *Lubricus*, quem in rerum natura unquam extitisse, alii, quos inter novissimus Cl. CALLESTUS est, negant, dubitant alii, quibus ultimis nos ipsi quoque *Pinacoth. Austr.* proleg. II. §. XIV. p. XXIII. subscripsimus. At extat modo inter *Monumenta Boica* Vol. III. p. 245. num. XXXII. charta traditionis, ex tabulario *Ranshofano*educta, ac circa annum 1070. data, cum hac subscriptione: *Huius traditionis testes extitere: ERNEST. Marchio, ADALPERO Marchio, ut adeo de*

eius existentia haud amplius dubitari, possit. Unde tamen minime inferre velimus, cetera, quæ de eius, fratrisque LEOPOLDI, turpi quodam facinore iam olim circumferantur, non inter aniles fabulas iure, meritoque ablegari; utpote, quæ a Cl. Hier. PEZIO in Dissert. VI. collectioni suæ *Scriptor. Rer. Austr.* tom. I. præmissa, argumentis etiam aliunde petitis, iisdemque sat solidis, refutata, & explora fuere.

c) Ap. URSTIS. ad h. a. pag. 346.

d) Ap. laudat. PISTOR. tom. I. p. 654. col. 1.

e) Loc. cit. col. 518.

XIX. Ultimus, cui ex Marchionibus sepultura apud *Mellicenses* ^{LEOPOLDUS Pulcher, Mellicii fe-} obtigit, LEOPOLDUS erat, ERNESTI *Strenui*, ex SUAENHILDE filius, cui *Pulchri* agnomen iam inde a primis incunabulis (haud secus, ac PHILIPPO *Pulchro*, MAXIMILIANI I. Imp. filio, obtigisse, alibi advertimus) adhæsisse, ex verbis ALOLDI §. XVI. recitatis, ubi illum adhuc infantem, *speciosum* appellat, coniecimus. Obitum eius BERTHOLDUS *Constantiensis*, a) *Annalista SAXO*, b) chronicon *Wirzburgense* c) ac S. PANTALEONIS d) ad an. 1095. referunt, qui, quod a b c d æquales omnino fuerint, magnam certe sibi postulant fidem, ita tamen, ut & Cl. CALLESIUS, e) *difficile dictu* existimet, utrum his, an aliis, quos ibi haud exiguo numero adducit, accedendum sit? Quales sunt auctores chronicorum *Australis*, *Mellicensis*, *Salisburgensis*, *Clauistro-Neoburgensis*, *Zwetensis*, & *Admontensis*, qui mortem LEOPOLDI uno ore in annum sequentem 1096. reiciunt. Iisdem suffragium ferunt ORTILO *Campiliensis*, & LEWPOLDUS de *Newburga*, quorum verba ab eodem CALLESIO recitantur. Necrologia, *Mellicense* & *Neoburgense* diem quoque produnt, ad mensem Octobrem notantes: IV. Id. LIUPOLDUS *Marchio*, qui *vitam monachicam hic* (*Mellicii* nempe) *instituit, obiit*. Et enim posterioribus magis, quam prioribus, cur non fidamus? domesticis quippe præ peregrinis, iisdemque ut plurimum non minus vetustis. Longius abit chronicon *Reicherspergense*, f) annum MLXXXVI. innuens, numero denario a librariis ex incuria, ut Cl. HANTHALERUS g) iam observavit, facile excidente. Ceterum Marchionem hunc mundo anno circiter 1050. datum, ex ALOLDO coniecat mox laudatus HANTHALERUS; h) ut adeo annos ætatis haud plures, quam sex, & quadraginta aut attigerit, aut nonnihil superaverit, regimine in annum primum, & vicissimum protracto.

XX. Post Marchionum nomina, in sæpe laudato *Mellicensi* veteri ^{RICHARDUS, Mellicii fe-} marmore uxoribus quoque illorum locus datur. Primum, ut par erat, RICHKART, quæ aliis RICHINZA, RICHEZA, genuine autem RICHARDA, aut RICHARDIS audit, occupat, qua de nonnihil paullo supra disputavimus. Mortis eius genus haud minus, quam tempus, in obscuro versantur, quemadmodum & familia, unde ortum duxit, prope in incerto est; quanquam Ducis cuiusdam *Franciæ Germanicæ* filiam fuisse, cum GOLSCHERO, Scriptore, sub initium seculi XII. desinente, persuasum sit. Fuerunt, qui eam HENRICI, cognomento *Aucupis*, Regis *Germaniæ*, sororem ex OTTONE, *Brunsvicensium* Duce, ortam putarunt, i) sed invita Minerva.

XXI.

a) Loc. cit. ad h. a.

b) Loc. cit. col. 576.

c) Ap. LUDEWIG. Scriptor. rer. *Wirzburg*. pag. 1010.

d) Ap. ECCARD. tom. I. col. 909.

e) Cit. lib. VII. pag. 422. not. a.

f) Ap. LUDEWIG. Scriptor. rer. *Bamberg*. P. II. p. 232.

g) Loc. cit. Elog. V. §. IV. n. XXI. p. 150.

h) Ibid. sub fin. & pag. 123.

i) Vid. idem Elog. I. p. 72. CALLES. I. c. lib. V. p. 284.

Ut &
SWANE-
HILDIS.

XXI. Quæ in dicto *Mellicensi* saxo proxime sequitur, SWENHILT, seu SWANEHILDIS, uxor HENRICI I. erat, etsi Cl. CALLESIUS de ea merito dubitari posse, autumet, causam interserens: quod unica tantum SWANEHILDIS inter monumenta sepulcralia MELLICII nominetur, eaque manifeste ERNESTI Marchionis coniux, in litteris ipsius ERNESTI (de quibus infra) appelletur. Verum cum Marchionissarum ibidem non minus, ac Marchionum nomina ordine chronologico legantur, SWANEHILDIS autem ante ADELHEIDEM, ADALBERTI *Victoriosi* coniugem, collocetur, non potest non illa HENRICI I. coniux intelligi. Unde & novum dictis nostris supra §. XII. & XV. a) robur accedit, nec eadem ex ratione HOFFMANNO, a) post ECCARDUM, SWANEHILDEM ex albo Marchionissarum ideo expungendam censenti, quod HENRICUS cœlebs obierit, accedere possumus. Nam præterquam quod lapidi *Mellicensi* integram fidem nemo facile abiudicaverit, supra sane ostendendum suscepimus, ADALBERTUM HENRICI, non LEOPOLDI *Ilustris* filium fuisse. ALOLDI sane verba idclare innuunt, dicentis: *Huic* (HENRICO) *hoc anno* (CMXCVI.) *ex coniuge* SWENHILD *filius* ADALBERTUS *feliciter natus est*. Eidem consentiunt tabulæ *Claustro-Neoburg.* ARENPECKIUS, & HASELBACHIIUS, alique, supra laudati. Iidem quoque testes sunt, *Mellicii* humatam fuisse. De profapia tamen nihil usquam meminerunt antiqui, annos vitæ itidem reticentes.

ADELHEIDIS, seu FROWIZA, ADALBERTI *Victoriosi* uxor, binominis.

XXII. In eodem marmore *Mellicensi* tertio loco occurrit ALHAYT, sic etiam appellata ab ALOLDO *Pecklariensi*, ADALBERTI I. coniux. Verba illius ad an. MXXI. sunt hæc: ADALBERTUS b) *nuptias fecit cum ALHAIDE*. Et ad an. MLV: ALHAID, ADALBERTI *Marchionis coniux, devote moritur, & in MEDELICK sepelitur*. III. Non. Februarii. Cum vero hæc eadem in duobus HENRICI III. diplomatibus, quorum alterum an. 1048. alterum an. 1051. signatum fuit, ap. Reverendiss. Abbatem *Gottwicensem* reperiundis, aperte etiam FROWIZA appelletur: hæc res Clar. duumviros, HANTHALERUM c) & CALLESIUM d) haud segniter commisit. Nos vero iam alibi e) animadvertimus, circa illa tempora haud raro contigisse, ut scæminæ illustres nomina sua aut mutarent ipsæ, aut ab aliis, maxime cum se se nuptui darent, nova sibi imponi, paterentur, ita quidem, ut si non frequentius, interdum saltem, binomines evaderent. Quod si exempla, ibidem adducta, alicui fortassis a temporibus, de quibus nunc agimus, remotiora videantur, commodum occurrit Sancta CUNEGUNDIS, HENRICI S. uxor, de qua HERMANNUS *Contractus* ad an. 1038. f) ELIPHTRUDA, inquit, quæ & CUNEGUNDIS, Regina

a) Dissert. General. histor. stemmatis *Babenberg.* p. 12. Eidem subscribit HANSZLIUS.

b) L. c. ad an. MXXI. p. 1281.

c) Vid. *Fest.* eius *Campili.* passim, præsertim pag. 87. & in append. apologetica post pag. 1324.

d) *Annal. Austr.* præfat. & lib. II. p. 331. not. c.

e) Tomo præced. P. I. proleg. II. pag. XL. §. XLVIII.

f) Ap. PISTOR. *Scriptor. Rer. Germ.* tom. I. p. 276.

gina--XV. Cal. Augusti obiit. Extat quoque apud Doctiss. Bern. PEZIUM diploma HENRICI I. Ducis *Austriæ*, datum anno MCL. ubi is coniugem suam THEODORAM, quæ & in aliis instrumentis hoc nomine occurrit, DOROTHEAM appellat. a) Quod discrimen scite exponit Cl. frater eius, b) observans: idem nomen esse THEODORÆ, & DOROTHEÆ, quod Græce DEI *donum*, & *donum* DEI significat. Unde id ipsum quoque de ADELHAIDE secure tenendum esse, arbitramur; quippe quod FROWIZÆ nomen diplomata, equidem indubitata, ADELHAIDIS autem non ALOLDUS modo, sed & Scriptores rerum *Austriacarum* plerique c) produnt, ad stipulante præsertim sepulchrali marmore *Mellicens.* Nam ut duas illi ordine uxores, quarum prior ante annum 1048. fatis concesserit, nullo ex veteribus teste, tribuamus, aut ADELHEIDEM, ADALBERTI nurum potius, quam coniugem, ut in alterutram harum opinionum Clar. CALLESIUS d) propendere videtur, res alex plena foret, nec videmus sane, cur non prolatae interpretationi acquiescendum sit. ADELHEIDEM, seu FROWIZAM hanc, PETRI, *Hungariæ* Regis sororem fuisse, per extensum docet Illustr. ab ECKARD. e)

XXIII. De anno obitus eius non fatis liquet. Ante annum tamen 1058. haud extinctam fuisse, ex diplomate HENRICI IV. co-<sup>Annus, & dies eius emortu-
lis an.</sup> dem anno signato, & Clar. CALLESIUS in repertorio veteri Tabularii Cæsarei viso, f) intelligitur. Id quod in causa est, ut ALOLDO, mortem eius triennio, ut vidimus, prævertenti, hac vice accedere nequeamus. Multo igitur verisimiliora tradit, qui &, Clar. eius editore, *Hier.* PEZIO, in observationibus præviis monente, corvi vice esse potest, continuator chronici *Mellicensis*, g) obitum eius ad an. MLXXI. in hæc verba consignantis: ADELHEIDA MARCHIONISSA OBIIT, quibus alia manus adiecit: *vidua ALBERTI Marchionis AUSTRIÆ VII. Kal. Februarii, scilicet POLYCARPI Episcopi.* Consentunt quoad hunc diem Necrologium itidem *Mellicense*, h) nec non & *Claustro-Neoburg.*

a) Thef. anecdot. noviss. tom. VI. cod. Dipl. P. I. col. 353. num. CXXI.

b) Scriptor. rer. *Austr.* tom. I. Dissert. II. p. XXXI. §. XX. Idem, ut hoc momento advertimus, plura eiusmodi exempla Hist. S. LEOPOLDI cap. I. num. I. & II. congerit, ubi & trinomias, & quadrinomias producit. Inter collectanea quoque STEYERER ex codice *Ambrosiano* 340. veteris cuiusdam Poetæ excerpta afferuntur, ubi de LEOPOLDO VII. *Glorioso* hos versus legimus:

daz ist Herzog LEUPOLT,
do daz got wolt,
daz er im ein frawen nem,
die im wol gezem.
- - - - -
Ein fraw er ze kan nam,
die von tugend ein pluem der stam,
und geporen aus *Kriechen* lant,

der frawn vater waz so genannt,
Chunig EMANUEL,
si waz im liebham sein sel,
und waz gehailen THEALORA, (Theodora)
man hiez si ze *Osterrich* her na
nach deutscher sprach GERTRAUT,
si schaf paide still, und laut.

Videatur omnino laudatus PEZIUS hist. S. LEOPOLDI p. 3. ubi hos ipsos versus, variante tamen nonnihil lectione, adducens, rem extra omne dubium posuisse videtur.

c) Hos colligit laudat. CALLESIUS l. c. not. b.

d) Loc. cit. p. 331. nota c.

e) Orig. Princip. *Saxon. Super.* præfat. §. XXXII.

f) In sepe laud. præfat. & L. VI. p. 360. n. c. eiusdem mentio fit etiam ap. LUDEWIG. *reliq.* tom. IV. lib. VI. p. 249. seq.

g) Ap. laud. *Hier.* PEZIUM col. 226.

h) Ibid. col. 303.

- a b *Neoburg.* a) quin & eiusdem nominis tabulæ, b) ac *Vitus AREN-*
 c PECKIUS, c) qui & una profapiam eius indicat, ADELHEIDEM
 forem PETRI, *Hungariæ* Regis, appellans.

FRWI-
 ZÆ, UX.
 LEOPOL-
 DI II.
 mors, &
 sepultura.

- XXIV. ADELHEIDI in marmore *Mellicensi* succedit FROWIZA,
 seu FROWIZA, quam HASELBACHIUS d) ARENPECKIUS e) tabulæ
Claustro-Neob. f) & iis multo vetustior ALOLDUS g) LEOPOLDI II.
 uxorem faciunt, cuius verba ad an. MLIX. sunt hæc: FROWIZA,
 que uxor fuit LIUPOLDI, qui fuit ADALBERTI *Marchionis filius*,
 & post eum remansit, hoc anno obiit, apud MEDELICK sepulta XIV.
 Kal. Ianuarii. Quibus tamen non obstantibus, Clar. HOFFMANNUS,
 ALOLDUM ignorans, dubium iniecit, an non suæ magis, qua FRO-
 WIZAM, LEOPOLDI matrem, non coniugem, fuisse pertendit,
 opinioni standum sit, nosque ipsos aliquando in suam opinionem pene
 pertraxit. h) At matrem cum nuru confudisse videtur, secundum
 mox dicta. Id extra controversiam est, FROWIZAM *Mellicii* quie-
 scere. Genus, & familia ignorantur.

MECH-
 TILDIS,
 seu
 SWANE-
 HILDIS,
 uxor ER-
 NESTI
Strenui,
 itidem bi-
 nominis,
Mellicii
 sepulta.

i) k)

- XXV. Sequitur MECHTILT, seu MECHTILDIS, cuius genus
 Annales *Vetero-Cellenses* apud MENCKENIUM i) ex Marchionibus
Lusatiae, patre DEDONE, accerunt, accedente chronico *Missnensi*
 ap. SCHANNATUM. k) De hac Principe idem certamen est, ac de FRO-
 WIZA, quam paullo supra §. XXII. produximus. Nam licet præter A-
 LOLDUM, temporibus iis æqualem Principumque vernaculum, vetustus
 quoque, ac sæpe memoratus lapis *Mellicensis*, idem ei nomen tribuant,
 quin & ex SUNTHEMII tabulis HASELBACHIUS, & ARENPECKIUS
 (quanquam hos se invicem exscripsisse, aut dictum marmor ante
 oculos habuisse, facile concedamus) in idem conspirent, certum tamen
 pariter est, in diplomate apud HUBERUM, l) SWAENEHILDEM
 appellari. Quod ut rite componatur, quid præstabilis? quam dicere,
 Principem hanc non minus, quam supra laudatam FROWIZAM, bi-
 nis, aut secundum laudatos Annales *Vetero-Cellenses*, ac chronicon
Missnense, qui eam ADELHEIDEM nuncupant, etiam trinis compella-
 tam fuisse nominibus. Neque enim cum Cl. HANTHALERO m) duas
 ERNESTO coniuges, omni veterum auctoritate destituti, tribuere
 possumus. De sepultura, eidem *Mellicii* obtingente, præter sæpe
 citatum *Mellicense* saxum, Scriptores etiam, sequioris tamen ævi, men-
 tionem faciunt; ut sunt tabulæ *Claustro-Neoburg.* n) HASELBACHIUS
 o p) & ARENPECKIUS. p) De tempore obitus nihil nobis constat.

XXVI.

a) Ibid. col. 439. b. & col. 491.
 b) Ap. *Hier.* Pez. I. c. col. 1031. b.
 c) Ibid. col. 1181. c. d.
 d) Ibid. tom. II. col. 696. c.
 e) Ibid. tom. I. col. 1182. a. b.
 f) Ibid. col. 1009. a. b.
 g) Loc. cit. p. 1284.
 h) Tom. præced. proleg. II. p. XXXIV. §.
 XXXIX.

i) Scriptor. *rer. German.* tom. II. col. 331. c.
 k) Vindem. Litter. collect. II. p. 75.
 l) In *Austria* ex Archiv. *Mellic.* illustrata p. 1.
 m) *Fast. Campid.* Elog. IV. p. 104. seq.
 n) Ap. *Hier.* Pez. I. c. col. 1009. d. &
 1032. a.
 o) Ap. eund. tom. II. col. 696. d.
 p) Ibid. tom. I. col. 1184. c.

XXVI. Extremum in mox iterum citato *Mellicensi* lapide locum nomen IUDITHÆ occupat. Hanc Cl. PEZIUS, in supra adducto emendatorio epitaphio, filiam LEOPOLDI *Illustris* facit. At quo minus viro Doctissimo accedere valeamus, ideo fit; quod rem sufficienti testimonio destitutam videamus. Unam IUDITHAM novimus, quam auctores historiarum *Austriacæ*, vetustos inter, ac recentiores medii, §. præcedente allegati, produnt, ERNESTI *Strenui*, ex MECHTILDE, seu SWANEHILDE filiam, quæ virgo obiens, *Mellicii* humata fuerit. HASELBACHII verba loco iam excitato sunt hæc: *Reliquerunt* (ERNESTUS, & MECHTILDIS) *filiam, nomine IUDITHAM, quæ in virginitate decessit, in MELLICO sepulta.* Concordant tabulæ *Claustro-Neoburg.* & VITUS ARENPECKIUS.

CAPUT II.

DE FUNERIBUS PROLIUM, AC NEPOTUM
LEOPOLDI ILLUSTRIS,

USQUE AD

LEOPOLDUM SANCTUM.

§. I.

LEOPOLDUM *Illustrem*, *Herbipoli* primum, ubi, fatali ictus sagitta, mortem oppetiit, funeratum, ac biennio post *Mellicium* in *Austriam* translatum fuisse, supra retulimus. Cum enim credibile haud esse, ibidem tucamur, quod asserunt, ERNESTUM eius filium, morti proximum, *Herbipoli apud patrem* sepeliri, petiisse, novum modo difficultatis nodum involvit, quo ambiguum redditur, ubinam locorum ille demum requiem invenerit? Nam nisi id *Herbipoli* factum; cum in *Austria*, & *Suevia* nihil occurrat, sepulcrum eius plane ignorari, fatendum foret. Hæc sane reponere possunt, qui DITMARI auctoritate ducti, ERNESTUM *Herbipoli apud patrem* terræ redditum fuisse sibi persuadent. At non minor difficultas ex hac ipsa eorum hypothese repullulat. Ea enim accepta, cur, translato patre (id quod factum fuisse, nemini dubium est) translatus non fuisset & filius? quippe cuius desiderium, pone patrem cubandi, temporarium, ut ibidem innuimus, esse haud poterat. Quare nobis quidem ambiguum iam non est, ERNESTUM *Herbipoli* quidem sepultum fuisse, sed non apud patrem.

II. Non minoris difficultatis quæstio se se exserit, num ERNESTUS LEOPOLDI patre LEOPOLDO *Illustris*, an vero HENRICO, illius filio, natus sit? HAN-
THALERUSA) eo quod ALOLDUS suus eundem alto premat silentio,

EX

a) Loc. cit. Elog. I. §. III. n. IV. p. 74. seqq.

- ex albo Marchionum expunctum voluit. Sed voluit nimum; quando Clar. CALLESIUS a) ex testimoniis, ab ECCARDO iam congestis, rem extra dubium ponit. Iuvathic exscribere, quod brevis Annalium
- b) *Einsidlensium* Scriptor synchronus ap. MABILLONIUM b) ad annum MXII. his verbis notat: ERNIST, *filius LIULPALDI Marchionis, Dux constituitur*. Quod quidem testimonium quantivis roboris esse, recte sentit vir doctus, & inter cetera exinde etiam convincitur, quod auctor ERNESTO *Duci* & loco vicinus, & tempore non vicinus modo, quod quidem ibi notat, sed & in ipso Ducatu *Alemanniæ*, cui ERNESTUS præfuit, vixerit; quippe quod monasterium *Einsidlense*, ut nos quidem alibi observavimus, in eodem *Alemanniæ* Ducatu situm fuerit. Addit & testes alios plane idoneos, DITMARUM puta, WIPPONEM, HERMANNUM *Contractum*, & OTTONEM, *Frisingensem* Episcopum, quibus viris non arbitrari fidem, piaculum foret. Unde audiendas haud
- c) d) putamus tabulas *Claustro-Neoburg.* c) & *Vitum* ARENPECKIUM, d) Scriptores scilicet sequioris ætatis, qui cum HENRICI I. filium constituunt. Eodem loco habemus HASELBACHIUM, illum eiusdem HENRICI privignum appellantem, e) ac præterea in eo hallucinatum, quod GISILAM, ERNESTI huius coniugem, LUDOLPHO, Marchioni *Saxoniæ*, primis nuptiis coniunctam fuisse, scribat. ALOLDI silentium nec sibi ipsi, nec huic asserto fraudi esse potest. Facetur enim ORTILO, f) eius exceptor, & restitutor, se, quidquid notaverit, in *cedulas plures de membranis remanentes* relatum habuisse, atque *hæc fragmenta, ne pereant, pusillum librum describere cepisse*. Quam pronum igitur fuit, ut una, alterave harum schedularum eidem excidente, ALOLDUM haud integrum daret?

Eius dies,
& annus
emortualis.

- III. Mortem ERNESTO an. MXV. ultimo *Maii*, qui tum in feriam Pentecostes tertiam inciderat, illatam fuisse, DITMARUS g) auctor est. *His diebus festivis*, inquit, ERNESTUS, *inchtus ALEMANNIÆ Dux*, *pueri Successor* HERMANNI, *cum in silva quadam illicite* (id DITMARUS propter festum *Pentecostes* addit) *venaretur, ab uno militum suimet* (HERMANNUS *Contractus*, & chronicon *Mellicense* ad h. a. ADALBERONEM Comitem nominant) *plus ignorantia, quam voluntate spontanea, cervam sagittare debuit, proh dolor! vulneratur-- & mox* (præmissa, cum deesset Sacerdos, confessione peccatorum suorum publica) *de luce hac II. Cal. Iun. discessit, sepultus Wirceburg iuxta patrem suum, Marchionem LUIPOLDUM, ut ipse rogavit*. Eadem habet DITMARI emendator, *Annalista SAXO*, cui quoad epocham adstipulatur *Necrologium Fuldense* synchronum, h) nec non chronicon *Mellicense*, i) tabulæ

a) In sæpe laudat. præfat. lit. a. 4.

b) Analect. veter. p. 368. edit. secundæ.

c) Loc. cit. col. 1008. c.

d) Ibid. col. 1181. c.

e) Ibid. tom. II. col. 696. b.

f) Loc. cit. p. 1275.

g) Lib. VII. pag. 403. seq.

h) Ap. SCHANNAT. *Hist. Fuld.* cod. probat. pag. 478. ubi breviter sic: ERNEST Dux sagitta percussus.

i) Loc. cit. col. 221. d. ubi legitur: ERNEST Dux in venatu ab ADALBERONE Comite sagitta occiditur.

bulæ *Claustro-Neoburg.* a) & *Vitus* ARENPECKIUS, b) quanquam hic numerus quinquarius aut librarii, aut typographi oscitantia omissus videatur. His ultimis vero potiores nobis sunt supra laudati Annales *Einsidlenſes*, c) qui ad an. 1015. sic: ERNIST Dux sagitta occisus est, & filius eius parvulus successit. De numero annorum ERNESTI haud constat. DITMARUS verbis mox citatis, hæc subiungit: Hic IUVENIS, ut spero, felicem habet animam. Unde inferas: Eum, si verbum *iuveneris* notione propria accipiendum, ante tricesimum ætatis annum occubuisse.

IV. Non ad solos *Herbipolenses*, sed ad *Treverenses* quoque Marchionum *Aufriacorum* concessere funera, quorum tria omnino numeramus. POPPONIS scilicet, Archimandritæ *Treverensis*, CHRISTIANÆ, sororis eius, ac LEOPOLDI, nepotis, de quibus modo sigillatim agendum. Ac imprimis POPPO, LEOPOLDI *Illustris* filius, cuius elogium alibi attulimus, finem vivendi fecit anno 1047. Corpus in æde S. SIMEONIS Martyris, a se constructa, in ea regione urbis, quæ *Nigra* appellatur, terræ concreditum fuit, posita supra pectus tabula plumbea, diem mortis eius indicante. Eam, non multo ante suam ætatem repertam, Clar. Annalium *Treverensium* parens, BROWERUS, operi suo inseruit: d) POPPO TREVERORUM ARCHIEPISCOPUS OBIIT DECIMO SEXTO KALEND. IULII. Idem vir doctus epitaphium quoque affert, elegantibus litteris æri incisum, sed mutilum, & deperditis, vel detractis laminis, ægre legendum. Unde illud, prout ab ipso exhibetur, proferimus. Mendosum etiam est in annis regiminis HENRICI III. inter Imperatores II. cuius regni, seu electionis annus tum XIX. non XVII, ut tabula modo loquitur, regiminis ab obitu patris IX, a quarto *Iunii* computandus, currebat, Imperii vero primus. Est autem huiusmodi:

ANNO DNICAE Incarnationis
MXL VII. HENRICI SE-
CVNDI REGIS XVII. IM-
PERATORIS AVTEM
PRIMO, XVI. KL. IULII
OBIIT HVIUS TREVE-
RICAE SEDIS DEO DI-
LECTVS ARCHIEPS POPPO.

Adie.

a) Ibid. col. 1008. c.
b) Ibid. col. 1181. c.

c) Ap. MABILLON. *veter. Analeth.* p. 368.
d) Tom. I. cap. XI. p. 522.

Adiectum fuit & carmen, cuius vestigia solummodo hæc supererant:

- - - CLARA MANENS LVX
- - - SPES GRATISSIMA CLERI
HVNC VT CONSOCIIS IVN-
GERET ANGELICIS.

Mortisque histo-
ria.

- V. Confirmantur hæc ex gestis *Treverorum*, a) quæ & insuper addunt, illum febris, ex insueto solis æstu, dum urgendis novis Basilicæ S. PETRI operibus præsens ipse intenderet, contracta, oppressum fuisse, *XV. Kal. Iulii anno Dominicæ incarnationis MXLVII.* - - - *Sedit autem in Episcopatu annos XXX. menses V. dies X.* aut potius quindecim. Cum enim ab ERCHENBALDO, Archiepiscopo *Moguntino*, anno MXVI. *primo Ianuarii* inauguratus fuerit, dies omnino quinque addendi sunt, atque adeo triginta annis regiminis dimidius fere. b) Addunt Hagiographi *Antverpienses Iunii* tom. III. in proleg. ad 16. eiusd. mensis, inter SS. prætermisissos; corpus venerabilis huius Episcopi, cui & nonnulli *Sancti* titulum attribuunt, an. 1517. exhumatum; atque integrum adhuc repertum fuisse. ALOLDUS illum an. 979. natum scribit, cum ceteris quoque quoad annum obitus conspirans; unde eidem anni vitæ octo, & sexaginta tribuendi.

CHRISTIANA
reclusa.
c

VI. POPPONIS ætate apud *Treverenſes* vixit CHRISTIANA, eius soror, qua de nihil admodum constat, quam quod Necrologium *Treverenſe* apud BROWERUM c) tradit: illam fluxa perituri seculi gaudia aspernatam, atque inter arctam custodiam sponte reclusam, vitam solitariam egisse. Verba factorum sunt hæc: *III. Non. Novemb. obiit CHRISTIANA reclusa TREVIRIS, soror POPPONIS, ibidem Archipræfulis.*

LEOPOLDUS II.
an. 1043.
ix. Dec.
extinctus,
ac Treve-
ris sepul-
tus.

- VII. Cuius uxorem, FROWIZAM nomine, *Mellicii* tumultatam fuisse, supra retulimus: hunc immatura morte *Ingelhemii*, cum nuptiis HENRICI III. inter Imperatores II. interesset, sublatum, LEOPOLDUM II. cognomento *fortem Militem*, ADALBERTI I. Marchionis filium, *Treveris* quoque sepulturam obtinuisse, comperimus. Rem enarrat ALOLDUS ad an. MXLIII. his verbis: *Hic tamen (LEOPOLDUS) eodem anno, dum nuptiis HAINRICI apud INGELHEIM interesse vellet, immatura morte extinctus est, cum summo mœrore patris, & patriæ V. Id. Decembris, atque a POPPONE, Archiepiscopo Trevirenſi, cognato, TREVIRIS sepultus est.* His consentanea addi dict. annum scribit HERMANNUS *Contractus*, ac quoad annum, & diem conveniunt d c chronicon *Mellicense*, d) & auctor incertus, e) a Cl. Hier. PEZIO itidem

a) Ap. MARTENIUM & DURANDUM collect. d) L. c. col. 224. a. cui quoad diem succinit Necrologium ibid. col. 310. d.

b) Vid. cit. præfat. CALLESII lit. b. 2.

e) Ibid. col. 552. c.

c) Loc. cit. p. 523.

dem editus. Nec prætereundum Necrologium *Treverenſe*, a) quod sic habet: *V. Id. Dec. obiit LUPOLDUS; filius ADALBERTI Marchionis*. Unde errorem irrepliſſe oportet in alias ſat accuratum chronicon *Cl.-Neoburgenſe*, b) nec non *Hildesheimenſe*, c) quæ anno uno, & *Annaliſtam SAXONEM*, d) qui duobus annis excedit; quippe quod de anno nuptiarum HENRICI, licet eas idem Annaliſta ad an. 1045. reponat, a quibus mors LEOPOLDI nullo modo ſeiungi poteſt, ſatis, ſuperque conſtet. Funus Principis *Ingelhemio Treverim*, rogatu, ac voluntate POPPONIS Archiantiftitis deportatum fuiſſe, ex ALOLDO didicimus, ſubſcribente, præter alios, laudato HERMANNO. Diem eius natalem idem ALOLDO pag. 1281. ad annum MXXII. conſignat; unde annos vitæ nonniſi unum, & viginti numeraviſſe intelligimus.

VIII. Reliqua nepotum LEOPOLDI *Illuſtris* funera variis in locis ERNESTI compoſita fuere. Et primo quidem ERNESTUS II. Dux *Alemannie*, ERNESTII filius, occurrit, cuius fata, & interitum tomo præcedenti e) iam delibavimus, verbis WIPPONIS, ibidem allatis, obiter immiſcentes: Eremum illam, quam is *Nigram Silvam* appellat, circa Principale monaſterium *Einfidlenſe* quærendam eſſe. Movebat tum non ſolum, quod is de *Bara* (quæ vicus & præfectura eſt, ad pagum *Tugienſem* ſpectans) addit, ſed &, quod iis in regionibus, ut idem WIPPO teſtatur, graſſari ſoleret infelix Dux ERNESTUS. *Deinde magno*, ait, *exercitu juvenum collecto, Burgundiam (minorem) invaſit: & ultra caſtrum SOLODORUM quandam inſulam aggere, & vallo firmare, cepit. - Inde reverſus, ſupra TURICUM quoddam caſtrum munivit*. Atqui ſupra *Turicum* Eremus Beatiff. Virginis, & aliquot milliaribus inde *Bara* vicus ſitus eſt. Verum etſi eadem Eremus, Germanice *Finfirwald*, nigra ſilva haud male reddi queat, & a nonnullis ſic etiam appelletur, ea tamen tempeſtate haud quaquam nigra ſilva, ſed ſimpliciter *Eremus*, aut *Eremus Beatiffimæ Virginis* audiebat. Quare locum illum alibi quærendum eſſe, nemo non videt. Et, ut ne Lectorem multis moremur, HERMANNUM *Contractum* audire iuvat, qui, ſecundum editionem *Canſianam*, apud PISTORIUM f) ſic proloquitur: „ Interim in ALEMANNIA cum ERNUST, dudum Dux, eiusque com- plices, *parvis viribus contra Imperatorem* (CONRADUM II. vitri- cum Ducis) agitan- tes, prædis circa ſilvam *Martianam* g) populares, infeſtarent, a MANEGOLDO Comite, ex *Augienſi* militia obſervati, & XVI. Cal. Septemb. conſerto prælio, victi ſunt. Ipſoque MA-

NE-

a) Ap. BROWER. loc. cit. p. 523.

b) Loc. cit. col. 438. b.

c) Ap. LEIBNIT. rer. *Brunſvic.* tom. I. p. 730.d) Ap. ECCARD. ſeu ab ECKARD. *Corp. hiſt. med. ævi* tom. I. col. 479. ad an. 1045.

e) P. I. proleg. II. p. XXII.

f) Loc. cit. p. 276. ad an. 1030.

g) Ita laudata editio. At cum ſilva hæc non a

Marte Deoſtro, ab *Alemannis* culto, ut nonnulli exiſtimant, ſed a *Marcomannis*, in, & circa illam olim colentibus, nomen ſuum fortita fuerit: rectius *Marciana* ſcribitur. Quod nomen ſilvæ, quam & nos incolimus, florentibus rebus *Romanorum* iam cognitum, ſeculo XI. ut videmus, nondum extinctum erat.

„NEGOLDO ibidem perempto, ERNUST pridem Dux, & WERIN-
 „HERE Comes, (WIPPO ei nomen *Wehelo*, & *Wecilo* tribuit)
 „caput rebellionis, ADALBERTUS quoque, & WERIN, nobiles mi-
 „lites, cum aliis ceciderunt. Et ERNUST *Constantiæ*, MANEGOLDUS
 „vero *Augiæ* sepulti sunt.„ Interiit igitur ERNESTUS, si WIPPO-
 NEM, & HERMANNUM consulamus, in *Landgraviatu Barenfi*, Du-
 catum *Wirtembergicum* inter, & *Nigram Silvam*, cum fluviolo eius-
 dem nominis sito, Principibusque hodie *Fürstenbergicis* subiecto.

Anno 1030. die XVII. *Augst.*
Constantiæ sepe-
 litur.
 IX. Contigit id anno 1030. XV. ut vult WIPPO, aut XVI.
 Kal. Sept. ut HERMANNUS *Contractus* sciscit. Qua in re, cum ille
 temporibus istis æqualis, hic autem suppar, aut si mavis, itidem syn-
 chronus; utpote an. 1054. mortuus fuerit: verum invenire difficile
 est. Ultimo tamen ut lubentius subscribamus, inde fit; quod non
 modo rei gestæ proximior, sed & MANEGOLDUS, *Augiensis* Abba-
 tiæ, in qua HERMANNUS vixit, & scripsit, vassallus, ac terræ ibidem man-
 datus, quin & ipsa militia, quam is eduxit eidem monasterio sacra-
 mento obstricta fuerit. HERMANNO pariter, præter Abbatem *Ur-
 spergensem*, etiam chronicon *Mellicense*, seculo XII. inceptum, ad-
 stipulatur. Cadaver Ducis *Constantiam* deportatum, in æde Beatiss.
 Virginis conditum fuit, solutis ab Episcopo diris, quibus involutus e-
 rat. a) Sepulcri eius vestigium hodie, ut per litteras edocti fuimus, nul-
 lum superest, nec etiam diu superfuisset, ideo credimus; quod, HER-
 MANNO teste, ecclesia illa non multo post, i. e. an. 1051. corruerit.

HERMAN-
 NI IV.
 Ducis A.
Alemannia,
 fata.
 b
 c
 d c
 X. HERMANNUM, inter Duces *Sueviæ* IV. hoc nomine, ER-
 NESTI fratrem iuniorem, in *Italia*, quo vitricum suum, CONRA-
 DUM II. Imp. comitabatur, anno MXXXVIII. die vero XXVIII.
Iulii pestilenti sublatum fuisse morbo, alibi iam diximus. b) Vidimus
 & ibidem, quo pacto corpus eius exanime plauftro impositum, in-
 que *Germaniam* revchendum, insigni comitatu honoratum fuerit. De
 eo laudatus WIPPO c) breviter: „Filius Imperatricis (GISELÆ)
 „HERMANNUS, Dux *Alemannorum*, iuvenis bonæ indolis, & in
 „rebus bellicis strenuus, -- peste gravatus, inter manus peritissimo-
 „rum medicorum v. Calendas *Augusti* -- obiit. -- De Duce statu-
 „tum erat, ut in *Constantiam*, civitatem *Alemannia*, duceretur, sed
 „calore nimio obstante (atque adeo cadavere foetorem emittente) in
 „*Tridento* sepelitur.„ Subscribit tam quoad annum, quam diem,
 nec non locum sepulturæ HERMANNUS *Contractus*, iis temporibus
 æqualis, d) & chronicon *Mellicense*. Fallit igitur SUNTHEMIUS, e)
 illum in *Sueviam*, seu *Alemanniam* usque reportatum fuisse, perhibens,
 quan-

a) WIPPO l. c. p. 476. *Corpus ERNESTI Du-*

cis, in *CONSTANTIAM delatum, prius accepta indulgentia Episcopali pro excommunicatione, in Ecclesia S. MARIE sepultum est.*

b) Pinacothec. *Austr.* P. I. proleg. II. §. IX. pag. XXII.

c) Loc. cit. p. 484.

d) Loc. cit. p. 480. ubi tamen & textus *Canisiani*, pronis litteris expressus, inspiciendus.

e) Seu auctor tabularum *Clauistro-Neob.* col. 1010. c.

quanquam de cetero historiam mortis eius haud male exponens. Eundem errorem ARENPECKIUS a) quoque, SUNTHEMII exscriptor, erravit, annum præterea rei gestæ male supputans. Mittimus reliquos.

XI. Gressum nunc facimus ad LEOPOLDI *Illustri* posteros sexus sequioris, nec non & Principum huius stemmatis coniuges. Quæ, cum itidem variis in locis sepulturam nactæ fuerint, in hunc usque locum reiciendæ fuerant. Has inter primo loco occurrit GISELA, supra nominati ERNESTI I. Ducis *Alemanniæ*, seu *Sueviæ*, coniux. Hæc, illo sublatò e medio, CONRADO II. futuro Imperatori, in manus convenit. Mortem oppetiit anno 1043. *Spiræ* sepulta, HERMANNO *Contracto* teste, cui & *Annales Hildesheimenses*, b) MARIANUS *Scotus*, c) LAMBERTUS *Schaffnaburgensis*, d) aliique adstipulantur. Ad dunt quoque, uno excepto LAMBERTO, diem XVI. Kal. *Martii*. Quare audiendus haud est *Annalista SAXO*, e) obitum eius ad diem quidem eundem, at ad annum sequentem referens.

XII. GISELÆ subiungimus ITHAM, incertum, qua stirpe oriundam, uxorem LEOPOLDI III. cognomento *Pulchri*. Mortis eius nus itidem non satis liquet. Id duntaxat certum, in itinere *Hierosolymitano* periisse. Incidit nempe in ea tempora, quibus omnis Christianitas ardentissimo studio non visendæ modo, sed & quovis etiam pretio recuperandæ *Palestine* flagraverat. Iamque felicibus armis eo deventum erat, ut GODOFREDUS *Bullionius*, capta *Hierosolymorum* urbe, regnum *Palestine* an. 1099. instauraret. Quæ res, ut animos Principum plurimorum, ita & foeminarum illustrium, atque inter has ITHAM quoque nostram vehementer accendit, ut cum TIEMONE, seu THIETMARO, Archiepiscopo *Salisburgensi*, WELFONE seniori, Duce *Boiorum*, ac GISILBERTO, Abbate *Admontensi*, iter sacrum una arriperet. f) At inter cetera adversa, exercitu Christianorum ad *Receleium*, *Bithyniæ* civitatem, ingenti affecto clade, ITHA nostra aut a *Saracenis* capta, aut equorum ungulis obtrita, aut alio modo oppressa fuit, certe nusquam deinceps comparuit. g) Varii de fato illius errores, quin & manifestæ fabulæ circumlatæ tum fuerunt, quas apud alios, quam apud nos, legi malumus. h)

XIII.

a) Loc. cit. col. 1182. a.

b) Ap. LEIBNIT. tom. I. p. 730.

c) Ap. PISTOR. tom. I. p. 649.

d) Ibid. p. 318.

e) ECCARD. Corp. hist. med. ævi tom. I. col. 478.

f) Teste chronographo *Mellicensi* col. 227. c. *Salisburgensi* col. 342. d. & *Admont.* col. 182. b. inter Scriptor. rer. *Austr. Hier.* PEZII tom. I. & II. Add. & ORTILONIS synchroni notas posteriores, ap. Clar. HANTHALER. I. c. p. 1286. ad an. MCL.g) ALBERTUS *Aquens.* inter Iac. BONGARSII *Gesta Dei per Francos*, *Hanoviae* typis *Wechel.* tom. I. Lib. VIII. cap. XXXIX. p. 325. „Comitissa vero IDA (ait) utrum „capta, & abducta, aut pedibus tot millium „equorum membratim discerpta fuerit, ut „que in hodiernum diem ignoratur: nisi „quod aiunt, eam inter tot millia matronarum in terram *Corrozan* æterno exilio „deportatam „

h) Vid. CALLES. I. c. lib. VIII. p. 438. seqq.

De filia-
bus eius
ac primo
quidem
ELISA-
BETHÆ
obitu, an-
te an.
1107.

XIII. Plures huic ITHÆ filiæ erant, de quibus tomo præcedenti iam egimus. Modo autem tempus earum emortuale, quoad eius fieri potest, expediendum est. Prima earum ELISABETHA, OTTOCARO, *Styriæ* Marchioni, nupta a) materque LEOPOLDI, cognomento *Fortis*, qui & *Styriam* postea, a *Carinthia* separatam, gubernavit, effecta, VI. aut VII. Idus *Octobris*, anno incerto, diem clausit. Sic enim Necrologium *Admontense*: b) VI. Id. (*Octobris*) GISILBERTUS Abbas, ELISABETH Marchionissa. *Mellicense* c) contra ad eundem mensē: VII. Idus ELISABETH, Marchionissa de STIRE, soror LEOPOLDI III. (quarti voluit scribere) Marchionis *Austr.* ob. In celebri *Austriæ* superioris monasterio *Garstensi* humatam fuisse, ex vita B. BERTHOLDI, qui primus illuc Abbas e monasterio nostro S. BLASII postulatus fuerat, intelligimus. Erat enim ab eius marito primum, & quidem pro *Canonicis* fundatum, sed brevi monachis *Benedictinis* traditum, ubi ante BERTHOLDUM WIRNTO Prior præfuit, &, ut videtur, aliquandiu BERTHOLDUS ipse. Sed audiamus biographum: d) „Quadam itaque die (ait) cum ad celebrandum anniversarium Domine ELISABETH Marchionissæ, quæ in choro sepulta est, multi de more Clerici convenissent, Venerabilis Marchio (OTTOCARUS fundator) in loco eminenti ita eos per alium allocutus est: *Nosse vos volo, quod in hoc loco -- statum religionis, Divina largiente gratia, in melius transmutare disposui: & per monachos, quorum beata opinio vitalem circumquaque spirat odorem, huic novellæ plantationi desiderati profectus providere.* „ Ex quibus verbis & illud consequitur: ELISABETHAM aliquot annis ante an. 1107. quo hæc Ordinis institutio secundum chronica *Mellicense*, *Osterhovensē*, & *Salisburgensē* immutata fuit, obiisse. Ait enim, Clericos ad celebrandum ELISABETHÆ anniversarium DE MORE convenisse, id quod nonnullis saltem retro annis factum quoque fuisse, innuere videtur.

Nec non
ITHÆ, se-
cundæ
LEOPOL-
DI III. fil.

XIV. ITHA, matri cognominis, LEUTOLDO, Marchioni *Znoymensi*, in matrimonium tradita. Eo adversa fortuna pressa, ac paterna hereditate a BRECISLAO, *Bohemie* Duce, exuto, multa perpeffa est sub annum 1100. e) Illo tamen, CONRADI filii virtute, restitutum in integrum, rebus deinceps secundioribus usa fuisse videtur. Quod quousque perduraverit, incertum est. Id duntaxat exploratum, eam XVIII. Kal. *Maii* ad plures abiisse. Sic enim Necrologium *Campiliense*: XVIII. Kal. *Maii* IDA, Comitissa de ZNOYM, soror Fundatoris S. †. Subintellige LEOPOLDI Pii.

XV.

- a) Biographus S. BERTHOLDI ap. sæpe laudat. Hier. PEZIUM tom. II. cap. II. col. 89. b)
Ipse (OTTACHER) *Gottwic* perrexit, & c) Ibid. tom. I. col. 309. b.
„ auxilio amici sui, *Austriensis* Marchionis d) Ibid. tom. II. cap. II. col. 89. a.
„ LEOPOLDI, cuius sororem, videlicet Do- e) Vid. COSMAS *Pragens.* ap. MENCKEN.
„ minam ELISABETH, habuerat, fundatio- Scriptor. rer. Germ. tom. I. col. 2080. seq.
„ nem suam Abbati regendam subiecit. nec non ARENECK. & tab. *Clausiro - Neuburg.* I. cit.

XV. Tertia LEOPOLDI *Pulchri* filia, HERBIRGIS, quæ & HEIL-^{Item}
 BIRGIS, GERBIRGIS, HEILWIGIS, HELLUCK, HELWIG nuncu-^{HERBIR-}
 patur, BORIVOIO, qui & BORIVORIUS, BORZIWOIUS, BORZI-^{GIS, seu}
 VAIUS, BERES & BEROEZ audit, *Bohemiæ* Duci, in urbe *Znoy-*^{HEILBIR-}
ma elocata fuit. a) Hanc viro, quem circa annum 1124. apud^{OIS, quæ,}
Hungaros exulem obiisse coniectant, superstitem fuisse, certum qui-^{vidua fa-}
 dem est, at annus, & dies obitus in obscuro latent. De ea chroni-^{cta, Bene-}
 con MS. Collegii S. I. *Vindobonensis* apud STEYERERUM in Colle-^{diſſina}
 ctaneis sequentia refert: „GERWIGIS, seu GERWICH, Ductrix^{obiit.}
 „*Bohemorum*, interventu LEOPOLDI Marchionis, fratris sui, acce-^a
 „pit prædium cuiusdam Nobilis WALDO, dicti de *Raina*, & illud
 „ipsum per manum GEBHARDI, Comitis de *Pewgen*, delegavit fu-
 „per altare B. Virginis in monte *Gottwico*, quæ Ducissa deinde
 „*Sanctimonie habitum induta*, vixit ibidem sub obedientia Abbatis
 „*Gottwicensis*, circa annos 1123. & 1125., „*Sanctimonie ha-*
 „*bitum* suscepisse, inquit; unde inferas: Sanctimoniale Ord. S. BE-
 NEDICTI factam; ut quæ sub obedientia Abbatis *Gottwicensis*, quod
 monasterium iam tum eidem S. Ordini addictum fuerat, vixit. Diem
 obitus laudatum Necrologium *Campililiense* b) his verbis indicat: .b
 VI. Idus Iunii HEILBIRG, Ducissa BOHEMORUM, soror Fundatoris
 S. †.

XVI. De EUPHEMIA, quarta filiarum LEOPOLDI *Pulchri*, seu EUPHE-
 potius de marito eius, CONRADO *Hirsuto*, quæritur, quam ex^{mie,}
 stirpe ortus fuerit? Cum enim eadem EUPHEMIA in Necrologio^{quartæ}
Campililiensi Comitissa de *Pilslein*, seu *Peilslein*, scribatur, maritus^{LEOPOL-}
 autem Comes *Hirsutus*, plerisque haud satis tutum videtur, huius^{di III. fl-}
 definire proficiam. HOFFMANNUS certe, HANTHALERUS & CAL-^{lie, mari-}
 LESIUS suas abstinere manus. Verum cum nomen illud *Hirsutorum*^{tus unde}
 idem, ac *Raugrafiorum* iam olim fuerit: non videmus, cur is genti^{ortus?}
 illi non commodum adscribi queat. Apud Illust. Ferd. de GUDENUS
 c) diploma extat, hoc modo incipiens: Nos HENRICUS, Comes IR-
 SUTUS, & CONRADUS, patrueis noster, etiam Comes IRSUTUS - -
 Datum anno Domini MCCLIII. III. Idus Marcii. Notum præterea
 est, eosdem Comites nonnunquam etiam *Pilosos* vocatos fuisse. At-
 qui hoc ipsum nomen huic eidem Comiti ab ARENPECKIO d) tribui-
 tur. LEOPOLDUS *Pulcher*, ait, vocavit ex BAVARIA in AUSTRIAM
 Comitem CONRADUM, dictum PILOSUM, vulgariter den RAUCHEN,
 & N. (nimirum EUPHEMIAM, cuius nomen ARENPECKIUS igno-
 rabat) filiam suam, & Comitatum PEYLSTEIN, cum omnibus atti-
 nentiis

a) Teste eodem col. 2081. b. c. Add. aucto- tom. III. col. 1683.

res, ibid. in notis laudatos, nec non OTTO- b) Ap. HANTHALER. I. c. pag. 136. num. IV.

NEM *Frisingenf.* lib. VII. cap. IX. p. 144. c) Syllog. I. varior. Diplom. p. 604.

itemque chron. *Bohem.* cap. LI. ap. eund. d) Loc. cit. col. 1186. c. d.

amentiis, ei pro dote dedit: qui obierunt sine heredibus, & Comitatus idem e converso provinciæ AUSTRIÆ cessit. E Bavaria CONRADUM

- a) evocatum fuisse, inquit, ubi nempe, i. e. in Palatinatu, Comites Raugrafi, cum veteris, tum sequioris stirpis, sua dominia, & alodia habuerunt, habentque. Eiusdem quoque mentis fuisse auctorem tabularum *Clauſtro-Neoburgensium*, pictura expressarum, argumento est, quod tomī præcedentis tab. V. num. 15. eidem nostræ EUPHEMIÆ scutum adiunctum videamus, Comitum *Raugrafi* insignia præferens. At EUPHEMIA, *Raugrafi* Comiti nupta si fuit, quo pacto adductis in locis Comitissa de *Peilstein* nominari poterat? Quocirca observari meretur, Marchionissam hanc in ea tempora incidisse, quibus Principes, cognomina sibi a suis possessionibus, arcibus, castris & villis indere cœperunt. Unde aliorum exemplo facile contigit, ut qui in *Bavaria*, seu *Palatinatu*, *Raugrafi*, in *Austria Peilsteiniorum* nomine venirent. Nec defunt exempla, quibus ostendi potest: Nobiles nonnunquam ab arcibus, & dominiis, in quibus habitabant, nomina accepisse, vel assumpsisse etiam, a nominibus gentilitiis plane diversa. Talia nonnulla produximus alibi, b) quæ inter non ultimum, quod GOTTFRIDUS, filius RUDOLPHI *Taciturni*, lineæ *Lauffenburgo-Habsburgicæ* fatoris, in charta anni 1258. non Comes *Habsburgi*, qualis re ipsa erat, sed Comes de *Loufenberche* subscribatur. c)

Dies EUPHEMIÆ
fatalis.

XVII. Annus obitus eius, ac locus humationis nos equidem fugit, at diem tamen memoriæ conservavit *Necrologium Campiliense*, ubi ad XVI. Kal. *Iulii* legitur: EUFEMIA, Comitissa de PEILSTEIN, Soror fundatoris S. f. Quanquam quod adiectum hic Sancti elogium indicio sit: *Necrologium* illud ante seculum XV. quo LEOPOLDUS Pius Sanctorum albo insertus fuit, descriptum haud fuisse. Descriptum, inquam, seu restitutum, ut frequenter solebat, ex autographo, vel alio exemplo veteri; nam tum primum concinnatum fuisse, nemini sane in mentem veniat.

SOPHIA,
quinta
LEOPOL-
DI III. fi-
lia, obiit
VI. Maii
1154.

- XVIII. Quinta LEOPOLDI filia, SOPHIA nomine, HENRICO I. Duci *Carinthiæ*, deinde SIGHARDO, *Burghusino* Comiti, matrimonio copulata fuit. d) Unde in veterum monumentis modo *Ducissa*, modo *Comitissa* audit. De ea ARENPECKIUS: e) „item aliam filiam „N. SIGHARDO Comiti, dicto de SCHARSACH copulavit, & dedit „ei Comitatum SCHALA, cum omnibus attinentiis, & habuerunt liberos, & nepotes, quibus defunctis, Comitatus provinciæ adiicitur. „
Nomen

a) CONRADUS iste sæpiusculum occurrit in monumentis publicis inter testes, ac non raro iuxta *Austriæ* Principes, & maxime etiam in instrumentis, ab iisdem signatis. Vid. *Bern. Pezii* cod. ep. Dipl. ac Monum. *Boica* passim.
b) In *Anonymo* nostro *Murensi* denud. lib. I. cap. XXV. §. III. - VI. p. 213. seqq. Add. pag. 337. in not.

c) Vid. *ibid.* pag. præsertim 216. §. V.
d) Vid. *Clar. CALLES*. I. c. p. 427. in notis. Instrumentum autem *Formbacense*, circa annum 1145. conscriptum, quod ibidem pro tum inedito laudat, abhinc editum est, & quidem emendatius, *Monument. Boic.* tom. IV. p. 56.
e) L. c. col. 1186. d.

Nomen, ARENPECKIO ignoratum, produnt Necrologia *Campitiliense* & *Mellicense* ad VI. Maii. Prius sic habet: SOPHIA, *Comitissa de SCHALACH, soror Fundatoris S. f.* Posterius vero hunc in modum: SOPHIA, *Ducissa de SCALA, soror nostra obiit.* Cum Necrologio etiam chronicon eiusdem monasterii facit ad an. 1154. totidem repetens verba. Unde inferas: Principem hanc, quæ hic *Mellicensium* soror appellatur, secundum viduatam, aut, exemplo sororis suæ HERBIRGIS, *Benedictinam* factam, aut certe *fraternitatem* Ordinis suscepisse.

XIX. Ultimam filiarum LEOPOLDI *Pulchri* RICHARDEM ap- Cui ad-
pellant, Dynastæ cuidam potenti, adiectis pro dote *Ibsio*, & *Pesen-* iungitur
beugo, matrimonio coniunctam. Testis est ARENPECKIUS a) dicens: RICHAR-
Item N. *aliam filiam desponsavit* (LEOPOLDUS III.) *cuidam potenti* dis, de
Domino, & *donavit ipsi IBS*, & *PÖSENBEUGEN*, & *cuncta, ad hæc* qua non
dominia spectantia. Concordat SÜNTHEMIUS, b) nec non pictæ ta- stat.
bulæ *Claustro-Neoburgenses*, ubi sextæ quoque LEOPOLDI filiar lo- a b
cum assignari, tomo præcedenti vidimus. Clariss. CALLESIUS c) hæc c
observat: FALCKENST. *Antiquit. Nordgav.* P. II. pag. 369. laudata
in eam rem HUNDII *Stemmatogr. Bav.* P. I. p. 122. RICHARDE
coniugem tribuit HENRICUM, Comitem de *Stephaning*, cui consentit
Commentarius MS. colleg. *Vienn. de fundat. Scotorum Viennensium.*
Hæc ita se habere, quanquam idem CALLESIUS subdubitare videat-
ur, ex Vol. III. Monumentorum *Boicorum*, ante aliquot annos, in-
signi reipubl. litterariæ bono, edi cæptorum, affirmare possumus.
Ibi enim pag. 483. charta traditionis Canoniarum *Reichersbergensis* oc-
currit, circa annum 1160. conscripta, hoc modo incipiens: „No-
tum sit cunctis fidelibus CHRISTI, quod Dominus HAINRICUS,
Comes provincialis, cum consensu uxoris sue, Domine RIKHAR-
dis delegavit &c. „ Hunc enim inter Comites de *Steffaning*, &
Riettenberg computandum esse, infra videbimus. d) Ante an. 1160. d
haud obuisse, ex hac ipsa charta patescit.

CAPUT III.

SANCTI LEOPOLDI, POSTERORUMQUE EIUS, FUNEBRIA MONUMENTA,

CLAUSTRO-NEOBURGI IN AUSTRIA CONSERVATA.

§. I.

Insignis, quam alibi laudavimus, *Neoburgensis* Canonicorum Re- *Claustro-*
gularium Ord. S. AUGUSTINI Præpositura, vulgo *Closter-Neu-* *Neoburg-*
burg, præter alia varia, quæ possidet, Sancti sui fundatoris monu- *Canonice*
menta tum. *sepulcre-*

a) Cit. col. 1186. d.

b) Col. 1034. b.

c) Loc. cit. p. 428. b.

d) Vid. cap. VI. §. II. not. a. & b.

menta, illius etiam, nec non & posterorum nonnullorum cineres, cum pic, tum sollicitè conservat. De monumentis sacris tomi præcedentis proleg. I. egimus, de sepulcralibus modo differendum est.

Sepulcri
S. LEOPOLDI fa-
cies anti-
qua, &
nova,

TAB. V.

II. Quam rem, ut ordine prosequamur, præmonendum duximus, aliam fuisse olim, aliam esse modo sepulcri *Leopoldini* faciem. Simplex illud, ac planum, nullisque litteris exaratum: ornatum hoc, inscriptionibus insignitum, accessionibus, ac superexstructo sacello, quod recentius, ac circa apotheosis primum tempora, ut verisimillimum videtur, excitatum fuit, auctum, decoratumque. Singula hæc luculenter ante oculos ponit tabula nostra diligentius nunc contemplanda.

Quæ de-
scribun-
tur,

III. Adiacet nempe summi templi *Neoburgensis* lateri dextro, seu ad cornu Evangelii, quod vocamus, ædificium, hac in tabula litteris *b. & c. c.* signatum, longitudine pedes *Vindobonenses* 42. latitudine 18. adæquans. Cimeliarchium, seu thesaurum appellant; quod eo ipsa S. LEOPOLDI, pileus *Archiducalis*, de quo tomo huius operis primo, aliaque pretiosa, ac visu digna, contineantur. Exinde in veterem cryptam, ubi locus olim *Capituli* nec non sepulcrum S. LEOPOLDI primigenium, per duas scalas, littera *d. d.* notatas, descenditur. Lapis, intransibis primo occurrens loco, sepulcrum obtegit vetus, cæmentitii operis fossam quadratam exhibens, camera nulla munita, sed muris sic structam, ut loculum accurate excipere potuerit. Lapis marmoreus recentior est, pavimento elatior, & cancellis ferreis cinctus, sed omni figura, ac inscriptione vacuus.

Indicato
lapide fe-
pulcrali
veteri,
cum la-
mella,

IV. Præter saxum autem, sepulcro S. LEOPOLDI noviter ap-positum, alter quoque superest, in specu illa aversum, in loco depresso, muro acclinatus, ut in *sectione secundum latitudinem* lit. C. videre est. Inscriptione pariter caret, adiecta tamen plumbea est lamella, vernacula lingua sic loquens:

Das ist der stam der vor
dem grab ist gebohren.
des heiligen sayd leopold

Lapis iste sepulcrum olim S. LEOPOLDI clauserat. Unde quidem duo intelligimus: lapidem illum sepulcralem esse primævum, deinde sepulcrum ipsum nulla unquam honoratum fuisse inscriptione. Nam mox adductum, & sequentia epigrammata, LEOPOLDI consecratione antiquiores haud esse, cum ex litterarum forma, tum inde cumpri-
mis evincitur; quod in singulis *Sancti* titulus occurrat, eidem ante Pontificium oraculum nec competens, nec tribui solitum. Quin hanc ipsam laminam ante annum 1506. positam haud fuisse, inde planum fit, quod etfi *Pius* Marchio ab INNOCENTIO Papa VIII. iam anno

1485. Sanctorum catalogo adscriptus fuerit: eius tamen corpus ante annum 1506. e tumulo eductum, ac publicæ venerationi, ut postea patebit, expositum haud fuerit. Quare ante id temporis nec lapidem etiam veterem loco motum fuisse iudicamus.

V. Sub ipsas has translatórias ceremonias duo vasa fictilia ob-^{Ac duo-} longa, lavandis ossibus, dum funus Sancti sepulcro excipiebatur, ad-^{bus vas-} hibita fuere. Eorum delineationem parte sequenti, de urnis agentes, tab. IV. lit. c. d. exhibebimus, quanquam & hic etiam loci tam in sectione secundum latitudi- quam longitudinem, minori figura expressa fuerint, quin & locus asservationis illorum in ipso lapide, aram ver-^{culis.} fus, duobus foraminibus rotundis indicatur. Apposita fuit lamina, ex plumbo fusa, inscriptione insignita, hunc in modum legenda: *In his amphoris est ablucio sacrarum reliquiarum divi LEOPOLDI, fundatoris nostri, facta in eius translatione per Reverendissimum Principem WIGLEIUM, Episcopum Pataviensem 15VI. dominica sexagesima.* Quæ tum in XV. Februarii incidebat.

IN HIS AMPHORIS EST ABLUCIO SACRARUM RELIQUIARUM DIVI LEOPOLDI, FUNDATORIS NOSTRI, FACTA IN EIUS TRANSLATIONE PER REVERENDISSIMUM PRINCIPEM WIGLEIUM PATAVIENSEM ANNO 1506. LXIIII

Ubi obiter advertendum, notam chronologicam, hic legendam, hibridam esse, ex *Arabicis* nimirum, *Romanis*que numeris compositam, id quod exemplis, in nummis præsertim occurrentibus, haud caret, unde legendum 1506. quo translationem factam fuisse, satis comper- tum est.

VI. Omnia hæc sunt, quæ in subterranea hac specu de S. LEO- Epita- POLDO adhuc restant. Epitaphii autem honorem; a veteribus, ut phium S. tum erant tempora, neglectum, posterorum gratitudo pie supplere LEOPOL- di vetu- studit. Tale affert Anonymus *Mellicensis*, Scriptor sæc. XIV. apud stius.

Clar. Hier. PEZIUM, a) in hæc verba: *Epitaphium S. Leopoldi*

Ille docet titulus, quem nostra ferat caro fructum.
Isque monet tumulus, quem fata gerant tibi luctum.
Marchio laus veri LEOPOLDUS gloria Cleri.
Hoc iacet indigno quadro sub limite signo,
Hic *Medica* suis studuit te condere donis,
Hunc fociare tuis studeas prece, thure, Patronis.

VII. Recentius est epicedium alterum, quod ex *Matthæo* Ac recen- RADERO b) apud laudatum PEZIUM c) in chronico *Mellicensi* re-^{tius.} ci- b c

a) Scriptor. rer. *Austriacar.* tom. I. col. 301. vetustiori pro *condere*, legitur *comere*.
Edidit etiam ante PEZIUM, LAMBECIUS b) *Bavar. sacr.* Vol. III. pag. 125.
Biblioth. Cesar. lib. II. pag. 633. ubi pro c) *Hist. S. Leopoldi* cap. L. pag. 150.
signo legit ligno, ut & in MS. *Mellicensi* D 3

citat P. *Anselmus* SCHRAMBIUS, cui MAXIMILIANUS I. Rom. Imp. S. LEOPOLDI mausoleum exornari iussit. Est autem sequens :

AUSTRIACO Princeps fueram LEOPOLDUS in orbe,
Iustitia populos, & pietate regens.
Hoc ego fundavi Divino Numine templum,
Flammeolo signum dum mihi ab arce datum est.
INNOCENS Papa Octavus dum federat Urbe,
Tertius & Cæsar dum FRIDERICUS erat.
Hi iussere mei transferri corporis artus,
Atque inter Sanctos me retulere Viros;
Ut vota exciperem, quæ totus dat mihi mundus,
Nec finerem cassas ullius esse preces.

In his versibus vel obiter notandum, quod innuunt, INNOCENTIUM PP. VIII. ac FRIDERICUM III. Imp. eius ossa transferri iussisse quidem, sed non eorum tempore translata fuisse. Nam quod INNOCENTIUS iam an. 1486. binis bullis a) fieri concessit, id anno 1506. sedente IULIO II. ac imperante MAXIMILIANO I. executioni primum mandatum fuit.

S. LEOPOLDI ætas, diesque, & annus emortualis,

VIII. Ætatem Principis, annum, & diem obitus, monumenta nostra altum silent. Verum omnia hæc in vado sunt. Latuerant equidem singula hæc multis seculis, donec Clar. P. HANTHALERUS in Scriptores quosdam antiquos incidit, quos inter LEWPOLDUS de *Newenburga* nebulas illas b) hunc in modum dispulit: „Anno „MXCVI. LEWPOLDUS Marchio (cognomento *Pulcher*) defen- „for Ecclesiæ moritur. LEWPOLDUS *Pius* filius succedit anno æta- „tis XXIII. quia natus est in *Melik* anno MLXXXIII. III. Kal. „*Octobris*, devotione, & honestate omni a puero plenus. „ Idem c) de die & anno emortuali, cui Scriptores *rev. Austriac.* reliqui assentiuntur fere omnes, hunc in modum: *Sancte obiit anno MCXXXVI. XVII. Kal. Decembris in Curia sua* (ab ipso in monte *Cetio* constructa) *& accurrentibus summis, & imis, per triduum expositus, deinde in NEWNBURCH XIII. Kal. a Domino REGINMARO, Episcopo PATAVIENSI sepultus, ac statim a DEO prodigiis primis diebus honoratus fuit.* Possent his addi testes plures, sed quorum adiumento non indigent cum ipsum, quod *Claustro-Neoburgi* ætatem tulit, monumentum, tum iam citatorum auctoritas.

Ac inscriptio recens.

IX. Antequam *Sanctum* hunc nostrum dimittamus, adiicere lubet elegans epigramma, quod an. 1650. marmori insculptum, *Mellicii* poni curavit Reverendissimus *Valentinus* EMBALNER, Abbas, qua originem aræ marmoreæ, eiusdem Divi honoribus a se dedicatæ, posteris edoceret.

DIVO LEOPOLDO
MARCHIONUM AUSTRIACORUM GLORIÆ,
PATRONO MUNIFICENTISSIMO
LIBERTATIS ET EXEMPTIONIS MONASTERII
MEL-

a) Edidit eas id. ibid. pag. 138.

b) In append. ad fastos *Campilii*. p. 1309.

c) Ibid. pag. 1310.

MELLICENSIS,
 QUOD
 LEOPOLDUS PRIMUS
 EX COMITIBUS BABENBERGENSIBUS
 ORTUS
 AB INITIO
 XII. SACERDOTIBUS SÆCULARIBUS,
 LEOPOLDUS TERTIUS VERO MONACHIS
 ORD. S. BENED.
 AN. DOM. MLXXXIX. INCOLENDUM
 TRADIDIT,
 AUTHORI,
 DE EODEM COLLATIS QUAM PLURIMIS
 BONIS OPTIME MÉRITO,
 HANC ARAM DEVOTI ANIMI TESTEM
 POSUIT
 VALENTINUS ABBAS A. MDCL.

X. Præter S. LEOPOLDI ossa, etiam AGNETIS, coniugis eius, Sepul-
 de cuius genere & progenie alibi diximus, in *Cl-Neoburgensi* specu, ^{crum}
 & quidem ad latus mariti, deposita fuere. Situm sepulcri eius ho- ^{AGNETIS,}
 dierni tabula nostra, in *sectione secundum latitudinem*, conspicuum ^{uxoris} eius.
 reddit. Trina nempe saxa, muro immissa, ibi cernuntur, ubi quod ^{TAB. V.}
 num. 2. a dextris comparet, his litteris exaratum est: ^{num. 2.}

Hic est sepulta Dña Ang
 nes Marchionissa vxor
 S. leopoldj

XI. Hunc titulum cœvum haud esse, iam observavimus. Id Cuius in-
 quod præter scripturæ genus, *Sancti* elogium, tam hic, quam in se- ^{scriptio}
 cuturis marmoribus occurrens, planum facit. Funera præterea loco ^{etfi cœva}
 mota fuisse, nobis quidem pariter indubium est; quippe quod lapides ^{haud sit,}
 isti sibi invicem viciniore sint, quam ut hominibus, recens extinctis,
 aptum, atque largum satis spatium dare potuissent. Subiiciemus
 etiam mox infra lapidem sepulcralem liberorum AGNETIS, in infan-
 tia defunctorum, quorum numerum ad octo assurgere, postea vide-
 bimus. Hi vero, uti non una die, aut anno obierunt, ita nec uno
 statim sepulcro, ut hodie cernimus, claudi poterant. Præstabile fuisset
 ipsa, de quibus epitaphia loquuntur, funera, prout alibi locorum
 fecimus, inspicere, atque certitudinem omnigenam velut ex imo pe-
 tere potuisse: sed tabulæ illæ, muro immissæ, sine gravissimo eius
 detrimento, aliasque ob causas, loco dimoveri, haud poterant.

Neoburgi
tamen se-
pultam
fuisse,
constat.
TAB. V.

a
b
c

XII. Attamen primitus in dicto exhedrio, seu veteri loco *Capituli*, quemadmodum LEOPOLDI, ita & uxoris, ac liberorum quorundam eius funera composita fuisse, ambiguum haud est. Uxorem præsertim AGNETEM ad latus eius concessisse, constans, ac perpetua fert traditio, affirmantque cum tabulæ *Cl-Neoburgenses*, a) tum *Vitus ARENPECKIUS*, b) quanquam vetustiores, fortassis ut de re omnibus nota, fideant. FRANCISCUS *Patavinus* c) in Summario *Canonizationis* sepulturæ eius mentionem his verbis exposuit: *Perseverantes enim in eadem fide, & castimonia usque ad extremum vitæ exitum, sicut in vita unus spiritus, & una caro fuisse noscuntur, ita morientes, alter ad latus alterius consepeliri voluit*. In eodem præterea exhedrio, haud procul a monumento D. LEOPOLDI ante cancellos, cimeliarchium præcludentes, occurrit lapis sepulchralis disiectus, in quo literæ: AGNES, perspicue leguntur. Et quanquam huius quoque inscriptionis fragmentum ad seculum inferius merito referamus: dicta tamen velut ex abundanti roborat, simulque ostendit; præfata olim sepulcra, etsi sibi invicem contigua, quoad lapides tamen, & loculos, disiuncta fuisse.

Ubi eius
sepul-
crum ma-
gno olim
a populo
affectum
honore.

XIII. Singulare est, quod addit laudatus PATAVINUS: *In quorum cuiuslibet obitus die eorum sepulcra a circumvicinis populis singulis annis visitari, consuevere*. Utriusque nempe sanctitatis opinionem in populi animis viguisse, hæc argumento sunt. Et sane in Nummotheca nostra *Austriaca* numisma produximus, in cuius antica parte S. LEOPOLDUS, in postica vero: B. AGNES legitur.

Mortis
epocha.
d
e

f

XIV. Dies obitus AGNETIS dubio caret; ut quam VIII. Kal. *Octobris*, seu 24. *Septembris* decessisse, *Necrologia*, d) auctoresque uno ore affirmant. De anno non æque convenit, quando Scriptores exteri, e) quibus novissime accessit Cl. CALLESIUS MCLXIII. domesticæ contra, pari consensu, annum MCLVII. assignant. „AGNES „(ait ORTILO ad h. a.) piissima mater HENRICI, novi Ducis, LIU- „POLDI Marchionis Relicta, pio fine quievit. „ Et RIKARDUS, Canonici *Neoburgensis*, referente LEWPOLDI *Campiliensi*: f) „Do- „mina AGNES, LEWPOLDI Pii pia coniux, & fecunda mater, beato „fine vitam longævam clausit VIII. Kl. *Octobr.* an. MCLVII. ætatis LXXXI. „ Quos quidem, utpote domesticos, iuxta ac cœvos, peregrinis iure meritoque præferimus.

XV.

a) Ap. laud. PEZIUM tom. I. col. 1012. b.

b) Ibid. col. 1192. d.

c) Ibid. col. 615. a.

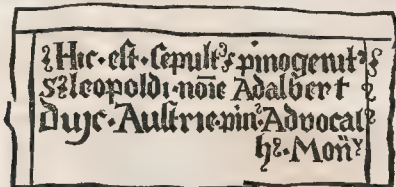
d) *Neoburgense* scilicet col. 494. b. ac *Melli-*
cense col. 309. a.

e) Chronographus SAXO, & chronicon *Montis Sereni*, apud CALLESIUM loc. cit. lib. VIII. pag. 493. not. b. Cui tamen accedere non possumus; quando verba quædam

Diplomatis HENRICI, eius filii, de anno 1150. duobus his Scriptoribus favere putat, ita sonantia: *Anime dulcissime coniugis nostræ DOROTHEE, & parentum nostrorum remedium conquiritantes &c.* Neque enim iam tum mortua erat DOROTHEA, seu THEODORA, ut ex huius obitu, ad obitum AGNETIS argumentum duci queat.

f) Loc. cit. p. 1287.

XV. Alterum marmor, dicto in loco ad lavam conspiciendum, ADALBERTI, filii S. LEOPOLDI loculus. Tab. V.

esse primogenitum S. LEOPOLDI, nomine ADALBERTUM, Ducem Austrie, primum advocatum huius monasterii *Cl. Neoburgensis*. Hanc vero inscriptionem aetate haud superiorem esse priori, cum ex causis adductis, tum ex *Ducis* dignatione, quem ADALBERTUS iste consecutus haud est, dignoscitur.

XVI. De loco humationis eius *Cl. Neoburgenses* inter, & *San-Crucenses* controversia est. Illis ad mox recitatam, his ad inscriptionem multo vetustiorē, atque sepulcrum etiam ipsum, provocantibus. Spes equidem affulgebat, causam hanc decisam iri, si apertis oculis ipsis, veritas quasi ex imis terrae visceribus peteretur. At spes hæc pene decollavit; corpore ADALBERTI eo in loculo, seu monumento, ad quod superposita inscriptio provocat, haud reperto, quare ad alia indicia, ac argumenta recurrendum fuit, pro *San-Crucensibus* tamen magis, quam *Neoburgensibus* pugnancia; id quod infra videbimus.

XVII. Nunc vero de excessu eius paucis dicendum est. Patre Mortis defuncto *Marchionatus* insignia non in ADALBERTUM, etsi, LEW- eius epo- POLDO *Campiliensi* teste, a) primo loco natum, sed in fratrem proximum, patri cognominem, translata fuere. Cuius rei haud alia causa suberat, quam affecta Principis valetudo. Nam patri cetera haud ab similem fuisse compertum habemus. Sic enim idem LEWPOLDUS *Campili*, ex RIKHARDO, *Canonico Neuburgensi*: „ADALBERTUS nascitur *Id. Febr. an. MCVII.* vir devotus, & fortis in bello, Advocatus „*Ecclesiarum*: qui rexisset post patrem, nisi graviter infirmus; quasi „per annum responsum mortis habuisset in se, usque dum obiit „*VI. Id. Nov.* „ Cum RIKHARDO faciunt ORTILO ad annum *MCXXXVII.* & quoad diem saltem *Necrologia Mellicense, & Scotense*. At lapis sepulcralis ad *S. Crucem*, postea a nobis afferendus, itemque *Necrologium Claustro-Neoburgense*, diem sequentem, i. e. V. Iduum, seu diem IX. *Novembris* assignant. Quibus ultimis accedendum duximus. Nam etsi lapis, ut postea dicemus, seculo XIII. ineunte superior

MON. AUST. T. IV. P. I.

E

haud

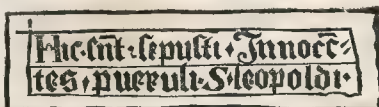
a) Loc. cit. p. 1310. ubi S. LEOPOLDI librorum ordinem nascendi, ex RIKHARDO,

Canonico *Neuburgensi*, S. LEOPOLDO æquali, aut saltem supari, data opera exponit.

haud esse videatur, eidem tamen, auctoritate quippe publica posito, multum momenti inesse, nemo facile negabit. Sunt, qui mortem eius anno uno prævertunt, ut ARENPECKIUS, HASELBACHIUS, SUNTHEMIUS: sed præstat, vetustioribus potius arbitrari fidem.

Libero-
rum S.
LEOPOL-
DI, in in-
fantia
sublato-
rum, epi-
taphium,
& nume-
rus.

XVIII. Tertium marmor, supra ostium monumenti S. LEOPOLDI positum, ac in schemate nostro numero ternario distinctum, sic habet:

Iam supra monuimus, inscripturam hanc nihil minus, quam primigeniam esse. Numero etiam destituta, lectorem in incerto relinquit, quot, & quales LEOPOLDI liberi hic sepulti indicentur? Quare certiora, luculentioraque aliunde petenda sunt. Commodum autem occurrit excerptum *Rikhardianum*, a Cl. HANTHALERO bono historiæ *Austriacæ* evulgatum, quod etsi secus, ac alii Scriptores retulerunt, atque hucusque creditum fuerat, S. LEOPOLDO, non duo - tantum, sed undeviginti liberos tribuat, eidem tamen fides tanto minus deneganda, quanto apertius est, auctorem excerpti in reliquis omnibus esse quam accuratissimum. Itaque eo duce tenendum, sepulcro illo proles cohiberi omnino octo, quorum dies natales, iuxta ac emortuales, annis sequentibus illegat, nimirum anno supra millesimum centesimum XI. XII. XVI. XVII. XX. XXI. XXVIII. & XXXIX.

LEOPOL-
DI VIII.
fata.

XIX. Præter recensita Principum *Babenbergicorum* funera, quorum vel integra sepulcra, vel vestigia saltem, in sæpe laudata *Cl-Neoburgensi* Præpositura in hunc usque diem restare vidimus: alii quoque, eiusdem stemmatis, tumulos suos nanciscebantur, qui tamen aut temporis iniuria perierunt, aut saltem oculis hominum subducti sunt. Ex his primo loco nominandus LEOPOLDUS VIII. LEOPOLDI *Gloriosi* filius, qui relatu ORTILONIS VIII. *Kal. Octobris*, vel secundum alios VIII. vel VII. *Kal. Aprilis*, natus, a) cum *Cl-Neoburgi* litterarum studiis operam daret, ex arbore prolapsus, funus fuit, die XXI. *Octobris*, an. MCCXVI. anno ætatis X. nondum ad-
ulto

a) ORTILO de exordio *Campillii* p. 1298. ad an. MCCVII. „LIUPOLDO Duci retribuit „Deus secundum bonitatem cordis sui, „disponens ei filium, quem diu optaverat, „LIUPOLDUM, qui natus est in *Wienne* „VIII. *Kal. Octobr.* „Alii tamen, ut chronicon *Admontense*, ad a. eund. Anonym. *Leob. chronicon Zwettlense*, tabulæ *Cl-Neoburg.* ac denique chronicon *Garstense* MS. quod in anno 1256. definit, VIII. *Kal. Aprilis* statuunt. Unde ORTILONI humani

quid accidisse putamus, quemadmodum & error librarii in chronicon *Cl-Neob.* irrepisse videtur, quod VII. *Kal. Aprilis* præfert. Minus rem tetigit chronicon *Australe*, annum 1205. obtrudens. Hæc eadem fere tom. præced. P. I. proleg. II. p. XXIX. §. VIII. retulimus, ideo tamen hic repetenda; quod ibi nobis ipsis tum error exciderit, facile tamen emendandus, si lin. 9. pro *decennis* novennis, & lin. 11. vice versa legatur.

ulto. a) *Cl-Neoburgi* humatum fuisse, testatur *SUNTHEMIUS*, b) ad stipulante, seu præeunte potius, anonymo coævo, aut saltem sup-
 pari, qui de posteris *S. LEOPOLDI*, ad *FRIDERICUM* usque *II. Ducem Austriae*, stirpis *Babenbergensis* ultimum, narrationem conte-
 xuit. c) Quod quidem, etsi sepulcri eius vestigium hodie nullum su-
 perfit, eo credibilis evadit, quod ibidem mortuus sit, quodque
 probabile, & vel ipsæ inscriptiones documento sint, sub canoniza-
 tionis *Leopoldinae* tempora, cum sacellum illud, seu specus, de qua
 diximus, exstrueretur, reliquias ossium, e diversis sepulcris collectas,
 atque in locum, ubi nunc marmora, de quibus pariter egimus, lit-
 terata visenda sunt, comportatas fuisse. Id quod de sequentibus et-
 iam funeribus observandum. Eum præterea *Cl-Neoburgi* etiam pri-
 mam aspexisse lucem, secus, ac laudatus *ORTILO* tradidit, idem
SUNTHEMIUS loc. cit. affirmat.

XX. Sequitur *THEODORA*, *LEOPOLDI VII.* cognomento *Glo-*
riosi, uxor, Augusta *Græcorum* stirpe sata. d) Hæc facta vidua
Ludenburgi primum in *Styria*, tum vero, in *Austriam* redux, in ca-
 stro montis *Cetii* habitans, accepto *FRIDERICI* filii, ultimi e stem-
 mate *Babenbergico* melioris sexus furculi, infelici, nec opinato exitu,
 adeo prostrata fuit, ut octavo post die, qui in secundum, & vice-
 simum *Iunii*, anni 1246. inciderat, animam efflaret. e) Concordant
 quoad annum, & genus mortis, chronica *Salisburgense*, f) *Claustro-*
Neoburgense, g) *Australe*, h) & *PALTRAMUS*. i) Male igitur chroni-
 con *Zwetlense* k) occasum *FRIDERICI*, ex quo & occasus matris
 eius supputandus, ad annum sequentem retulit.

XXI. De die obitus *THEODORÆ* variant *Necrologium Admont.* Et dies.
 quod *X. Kal.* & *Cl-Neoburgense*, quod diem sequentem, seu *IX. Kal.*
Iulii obtendit. Sed discrimen hoc *PERNOLDUS*, paullo ante lauda-
 tus, dirimere nobis videtur, dicens: *Dux interiit in die S. VITI*, qui
 nempe in *XVII. Kal. Iulii* incidit. Idem asserit *HORNECKIUS*, l) im-
 mo

- a) *ORTILO*, ubi supra p. 1300. ad annum
 MCCXVI. Duci, & provincia magnus
 lucus oritur, ob immaturam mortem primo-
 geniti filii sui *LIVOLDI*, qui in *NÜWEN-*
BURCH ludum puerorum frequentans, ex ar-
 bore cecidit, XII. Kal. Novembris. Idem
 asserit chronicon *Cl-Neoburg.* col. 451. b.
 b) *Ap. Hier. Pezii* tom. I. col. 1022. d.
 c) *Ibid.* col. 576. a.
 d) De huius stemmate *Clar. CALLESIUS* I. c.
 tom. II. p. 166. not. d. multa erudite con-
 gerit, nec tamen, consideratis omnibus,
 quidquam statuere audet. Nobis in eorum
 gratiam, quibus in id ulterius inquirere,
 animus est, ex laudato *MS. chronico Gar-*
steni frequentia addere, visum est: *LIVOL-*
DUS Dux AUSTRIÆ, STYRIÆque, Dominam
THEODORAM, Constantinopolitani Imperato-
ris exneptem, duxit coniugem.
 e) *PERNOLDUS* p. 1319. ad h. a. » Domina

- » *THEODORA* Ducissa, quæ tunc in Curia
 » *Kalenberch* erat, audita filii sui morte,
 » adeo expavit, ut ad mortem infirmaretur,
 » nec funeri adesse potuerit: quin ipsa quo-
 » que octava postea die mortua est, in *New-*
 » *burgh* sepulta. »
 f) *Loc. cit.* col. 359. b.
 g) *Ibid.* col. 461. b.
 h) *Inter Scriptor. FREHERI* tom. I. pag. 458.
 i) *Inter cit. Scriptores PEZII* tom. I. col. 714. b.
 k) *Ibid.* col. 532. a.
 l) *Chron. Austr. rhythmicum* cap. XI. p. 23.
 Nec differt laudatum chronicon *Garsteni*
MS. quod, cum proclium, quo cecidit *FRIDERICUS*,
 ita retulisset, subiungit: *Item THEODORA,*
mater eiusdem Ducis FRIDERICI, infirmitate corporis, & dolore cor-
dis, quo pro filio suo vexabatur, penitus
aggravata, moritur in his septem diebus, in
quibus ipse Dux carnis debita reddidit.

mo ipsa citata Necrologia, quæ cum in hoc convenient, facile etiam quoad obitum matris convenire putanda sunt; ut quem octava post mortem filii die evenisse, laudata, aliaque bene multa chronica constanti, & perpetuo consensu tradunt. Quare Necrologium *Cl-Neoburgi*, uno die excedens, de sepultura, ac die anniversario, quod sæpe fit, intelligi oportet. Equidem non sumus nescii, eiusdem nominis chronicon, cum reliquis supra laudatis, prælio illi, FRIDERICO, filio eius fatali, diem sequentem XVI. Kal. *Iulii* assignare. At HORNECKIO, & PERNOLDO, diem S. VITI, qui XV. *Iunii* ab antiquo collitur, conceptis verbis prodentibus, fides, aliunde etiam sat probata, cur denegetur? non videmus: reliquis vero, ut in numeris, ubi unitas quædam facile excidit, frequens est, errare multo pronius fuit.

HERMAN-
NI *Baden-
sis* sepul-
crum
Neoburgi.

- XXII. Tertium inter incognita *Neoburgensia* funera, HERMANNI quoque *Badensis* est, qui GERTRUDIS *Medlingensis*, ut alibi diximus, maritus alter, *Austriæ*, *Styriæ*que Ducatus aliquamdiu tenuit, ubi præmatura morte 2. *Octobris* 1250. sublatus e medio, *Cl-Neoburgi* humatus est, testante chronica *Australi*. a) Diem mortis decernit Necrologium eiusdem Archisterii, nec non & *Scotense*; ubi legimus: b) *IV. Non. Octobris* HERMANNI Ducis *Austriæ*. PERNOLDUS b) non ita definite ad an. MCCL. *Marchio Badensis*, ait, etiam accepit *filiam* AGNETEM, ipse vero obiit cum initio mensis *Octobris*. Eundem cum prioribus & diem, & annum prodit chronica *Augustensis*, c) nec non supra laudata narratio genealogica posterorum S. LEOPOLDI, d) quam magni facit *Cl.* editor eiusdem.

Funera,
Cl-Neoburgi
supposita.

XXIII. Accensent hisce nonnulli GERTRUDEM, HENRICI, cognomento *Isomirgott*, uxorem: binos item HENRICOS, alterum lunio-rem de *Medlico*, *Crudelem* nomine alterum. At de prima merito dubitatur, an non potius in *Saxonia*, ut suo loco dicemus, tumultata fuerit: posteriores vero in Abbacia *San-Crucensis* quiescere, iam demonstratum imus.

CAPUT IV.

SEPULCRETUM ABBATIAE S. CRUCIS, IN AUSTRIA
INFERIORI,

PROLIBUS, POSTERISQUE S. LEOPOLDI
CONSECRATUM.

§. I.

S. LEOPOLDUS
Abbatiae
S. Crucis
fundator.

Pietati S. LEOPOLDI haud satis erat, illustre Canonicorum Regularium Collegium *Neoburgi* instituisse. Nondum illi supremam manum impositam viderat, cum consilio, & suasu filii sui

a) Ap. FREHER. l. c. p. 459.
b) Loc. cit. p. 1321.

c) Ap. FREHER. l. c. p. 528.
d) Col. 576. c.

fui OTTONIS, qui Ordinem interea *Cisterciensem*, *Morimundi* in *Gallia* suscepit, impulsus, ad novum eiusdem S. Ordinis monasterium in *Sattelbach*, *Austriæ Inferioris* loco, construendum, animum adiecit. Quod & prædiis auctum, dotavit munifice, mutatoque nomine, ob *victoriosissimum nostræ salvationis signum*, ad S. *Crucem* nominari voluit. a)

2

II. Hanc igitur secundam LEOPOLDI foundationem non mino-
ri, quam priorem benevolentia, ac voluntate prosecuti liberi, ac
nepotes, suas ibi elegerunt sepulturas. Quæ quidem sanctissime cu-
stoditæ, eidem Ven. Abbatæ, in hodiernum usque diem pulcherrime
florenti, unacum ceteris venerandæ antiquitatis reliquiis, a nobis
tomo præcedenti productis, haud exiguo ornamento sunt, ac vene-
rationi. Quare cum primum animo sententia stetit, ista, quæ pri-
dem molimur, monumenta, in lucem protrahere publicam, curæ
haud sane postremæ fuit, ut & ea in hac conquereremur Abbacia.

Ubi fe-
pulcrum
sibi eli-
gunt filii
illius, po-
sterique
eorum.

III. Itaque iam anno a CHRISTO nato 1739. unacum *Salomone* KLEINER, Architecto ac Calcographo, inter paucos perito,
iter literarium suscipientes, in laudata Abbacia III. *Maii*, vergente
iam die, ac Vespertinæ modulationi operam dantibus viris Religiosis,
adventavimus. Adfuit extemplo Reverendissimus Abbas ROBERTUS
ipse, a quo perquam humaniter, amanterque suscepti, ac in mo-
nasterium, suæ ipsius curæ commissum, indeque in domum *Capituli*,
uti vocant, introducti fuimus. Hic vero lapides sepulcrales,
& quidquid ad funera Marchionum, ac Ducum *Austriæ*, ibi con-
ditorum pertinet, conspicati, consilium cepimus, non solum fune-
bres, quæ occurrunt, designandi inscriptiones; sed &, quoad ve-
ritatem propius penetrare liceret, ipsam sub lapidibus humum scru-
tandi. Quod, ut postera die mandaretur executioni, ab ipso Reve-
rendissimo Præfule mox negotium datum est. Huius vero investi-
gationis historiam antequam prosequamur, brevem loci descrip-
tionem præmittendam duximus.

Iter, eo
fulce-
ptum.

IV. Domus *Capituli*, cuius hic delineationem damus, ab ipso
fundatore pariter, ac templum exstructa, atque adeo primæva est.
Architectura *Gothica*, fornix quatuor nititur columnis, intra quas
utrinque ea, quæ postea exponemus, operi gypsato coloribus indu-
cta sunt. E claustro, basilicæ contiguo, huc patet introitus, cancel-
lis ferreis, climate factis, instructus, dependente tabula, eleganti ma-
nu

Genius
loci, ubi
Princi-
pum dor-
mito-
rium.
TAB. VI.

a) Verba sunt ipsius LEOPOLDI *Pii*, in litteris
foundationis, editis a Doctiss. P. Bern. PEZIO
Cod. Dipl. hist. epist. P. I. num. xc. p. 318.
datis ipso anno S. LEOPOLDI emortuali 1136.
Hæc dum scribimus, in mentem nobis
redit imago S. LEOPOLDI, singulis mani-
bus singula ædificia gestantis, a nobis tomo
præced. Tab. I. exhibita. De hac cum nobis

nunc multo verisimilior interpretatio succur-
rat, non possumus, non eam hic exponere.
Nimirum ea pictura non solum beneficii, in
se ipsos collati, memores *Cl. Neuburgenses*,
id præterea innotescere cupiebant posteris:
LEOPOLDUM duplicis, sui videlicet, & *San-
Crucens* monasterii, auctorem esse; unde
& bina eum gestare fecerunt ædificia.

TAB. VI. nu descripta; funerum, illic depositorum indice; mendis tamen, quod quidem non inspectis, excussisque sepulcris, pronum erat, cum scateat, ab eius editione, rogantibus id loci alumnis, consulto abstinemus.

Num-
rus. & or-
do lapi-
dum,

V. Funerales lapides, litteris exarati, non nisi novem conspiciuntur, cum duobus abacis, seu faxis grandioribus oblongis, omni inscriptione vacuis. Novem illi eo sunt ordine positi, ut eorum octo ab altari in longitudinem ædificii, se quidem haud contingentes, sed interpositis aliis faxis, pavimenti partem constituentibus, ab invicem seiuncti, recte excurrant, nonus autem ab altari remotior, ac ianux vicinior sit. Ad huius latera, medio duarum columnarum intervallo, duo iacent abaci, qui etsi inscriptione, aliove signo distincti sint nullo, pro sepulcralibus tamen habendos esse, latentia subtus funera docuerunt. Ipsa monumenta nec larga multum sunt, nec magnitudine sibi æqualia. Singula tamen sex, & dimidium, ad octo, & dimidium pedes, quatuor, si exceperis, longa sunt. Singula singulis numeris, claritatis gratia notavimus.

Ac ætas
incri-
ptionum.

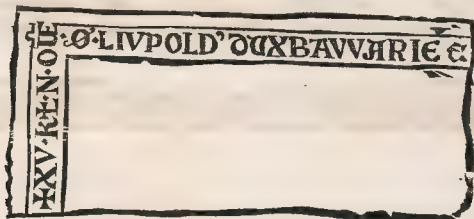
VI. Inscriptiones, quæ, ut schemata ostendunt, non ad latitudinem, quod hodie sit, sed ad longitudinem lapidum exactæ sunt, ligno incisas exhibemus; quatenus tam de lapidum, quam præcipue litterarum, Lectorum oculis subiectarum, ætate iudicari queat. Nobis seculo XIII. ineunte superiores haud esse persuasum est. Funeribus, de quibus loquuntur, singulis æqualia sane non esse, ductus litterarum, ubique fere similis, eloquitur. Ante annum tamen 1223. exsculptas fuisse, indicio nobis est HENRICI IV. *Medlicensis*, eo anno defuncti, sepulcrum, inscriptura destitutum. Nam si id post eius facta contigisset, cur non lapides tam huius, quam & HENRICI *Cru- delis*, qui anno 1228. & uxoris AGNETIS, seu RICHARDIS, quæ post eum e vita migravit, litterati essent? ut quod tum una, quod aiunt, fidelia fieri potuisset. Videntur igitur epigrammata isthæc ante dicti HENRICI obitum exarata, ipso autem cum tribus aliis postea subsequente, iterum neglecta fuisse, donec circa annum 1280. quo HENRICUS, & RUDOLPHUS, OTTONIS Ducis *Inferioris Bavarie*, ex CATHARINA *Habsburgica* filii, sepulcrum hic nacti fuerunt, litteris quidem exaratum, sed quæ cum alium habere auctorem, tum alias figuras præferre videntur, quando ad illud ventum fuerit, observabimus.

LEOPOL-
di V.
cogno-
mento
Largi,
March.
Austr. ac
DucisBa-

VII. His ita præmissis, iam funera ipsa, cum superpositis lapidibus, eo ordine, quo effossa sunt, inspiciamus. Itaque IV. *Maii* summo mane murarius, cum suis operis, opus aggressus, initium faciebat a lapide, numero a nobis quinario notato. LEOPOLDI V. cognomento *Largi*, Marchionis *Austrie*, ac Ducis *Bavarie*, loculum is obtegit. Medium vix pedem unum in terram itum erat, cum parva

parva quædam ossa, lateresque, hinc illinc dispersi, in conspectum ^{varia loculus, iv.} se darent. Aperti olim sepulcri indicium hoc erat, a) confirmatum ^{Maii} postea, cum quatuor pedes cum dimidio fodiendo, altius in terram ^{apertus.} perventum, loculamentum occurrebat operis lateritii, quatuor pe- ^{Tab. VI} des, & quinque pollices longum, pedem unum, & tres pollices la- ^{N. V.} tum, totidemque altum. In hoc ossa iacebant humani corporis, ^a iuncta quidem, sed sua compage soluta. Non lamina, non gladius, nec aliud quodvis signum præterea aderat. Muri coctiles utroque ex latere comparebant, a fronte item, ac altare versus, dimidio latere structi. Quod sinistrorsum vergebat rudus, suam testabatur vetustatem; vi quippe, & impetu maximo confringendum. His rite inspectis, examinatisque, loculamentum vetus emundatum, ossaque rite composita, humo iterum oblecta fuere.

VIII. Lapidem, cuius eçtypon hic vides, diem obitus eius xv. Dies, & annus obitus.

Kal. Novembris prodenti, subscribunt ORTILO, b) RIKHARDUS de ^b Newburga, c) ac sæpe citatum chronicon *Mellicense*, aliaque, d) quæ ^{c d} insuper annum addunt 1141. Unde emendandi Scriptores nonnulli recentiores, ut sunt chronicon *Australe*, BERNARDUS *Noricus*, Anonymus *Leobensis*, HASELBACHIUS, ARENPECKIUS, ac tabulæ *Cl-Neoburgenses*, qui mortem Principis ad annum 1142. aut sequentem retulerunt.

IX. Obitus tam immaturi (natus enim erat, secundum lauda- ^{Eiusdem-} tum RIKHARDUM, Kal. *Januarii* anno 1108.) occasio hæc erat: ^{que oc-} auctus a CONRADO, Rege Rom. ut alibi diximus, Ducatu *Bava- ^{casio.} *rie*, provinciam adiens, parum pacatam reperit. Continuis igitur trium annorum belli laboribus fractus, ac non multo post eius finem *Ratisbonæ* morbo implicitus, dum reditum in *Austriam*, pa- triæ*

a) Factum id esse an. 1280. quo Ducibus b) Loc. cit. p. 1287.

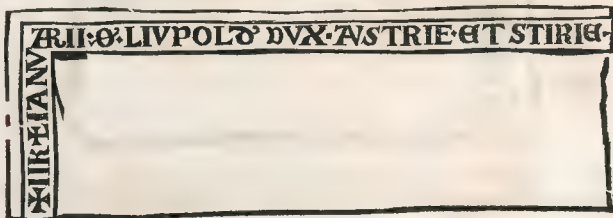
Bavaria, de quibus hic infra num. XXVI. c) Ib. p. 1310.

& XXVII. dicemus, spatium daretur, in- d) Chronicon *Mellicense* col. 230. v. *Salis-* dicio nobis est, quod lapis, loco paullu- *burgense* col. 344. a. *Reicherspergense* p. 253. *Zwetlense* vetustius col. 522. b. docet, haud occupet.

TAB. VI. triæ auræ salubritate valetudinem recuperaturus, parat, *in territorio Pataviensi* (sunt verba OTTONIS *Frisingensis*, a) LEOPOLDI fratris germani) *diem obiit, & in monasterio S. CRUCIS, quod a patre suo fundatum, ipse plurimum dotaverat, humatur.* In territorio *Pataviensi*, inquit, nomine loci haud expresso. Sed illum supplet mox laudatus ORTILO, quando *Altaham*, seu celeb. & antiquissimam Abbatiam *Altaich*, nominat, *Inferiorem* nempe, probe distinguendam ab Abbazia cognomine, non minus celebri, & nonnihil etiam antiquiori, quæ ad discrimen illius *Altaich Superior* vocatur, non in *Pataviensi*, sed *Ratisbonensi* diocesi sita. Uxo-rem duxerat LEOPOLDUS MARIAM, SOBIESLAI, *Bohemie* Ducis filiam, HERMANNO postea, *Carinthie* Duci, nuptam. De cuius obitu iuxta, ac sepulcro nihil nobis innotuit.

LEOPOL-
DI VI.
cogno-
mento
Virtuosi,
loculus
num. VII.

X. Offibus LEOPOLDI V. rite, ut supra diximus, iterum compositis, lapideque sepulcrali restituto, eodem die, horis pomeridianis, ad scrutandum bustum, numero septenario notatum, accessimus. Hoc

LEOPOLDI VI. cognomento *Virtuosi*, exuvias custodiri, inscriptura, quam vides, edocuit. Ad longitudinem pedum quinque naturali situ iacebat corporis compages, & ad sinistram, iuxta caput, exesa occurrebant frustra ferrea, quorum unum capulum, ni fallimur, fuit, reliqua vero folii lignei, ut videbatur, ferramenta. Vestium nihil, at loculi illius putridi parva fragmenta supererant. Cranium terra, sive limo repletum erat, cuius rei ratio in aquarum quærenda est copia, dormitorio huic olim infesta, at ante annos præter propter sexaginta per fossameducta. Aqua nimirum, sepulcra per-rumpens, istam post se in cranium traxit illuviem.

Cur in la-
pide Dux
Styrie
scribatur?

XI. Præter *Austrie, Styrie* quoque Dux scribitur; eo quod anno 1192. OTTOCARO, Duce *Styrie*, absque liberis decedente, eam provinciam annutu HENRICI VI. Imp. indeptus sit, ab eodem *Wormatie* Kal. *Iunii* dicto adhuc anno magna cum celebritate inau-
gura-

guratus. a) Quare LEOPOLDUS ex pactis, a tota provincia proba-^{Tab. VI.} tis, b) *Austria* iuxta, & *Styria* Dux est salutatus. Ceterum rarus hic titulus est in monumentis sepulchralibus, nec illum deinceps, uno excepto OTTOCARO, Rege *Bohemia*, ad usque RUDOLPHUM IV. in epitaphiis, laconicam brevitate ubique præferentibus, observamus.

XII. Principem hunc II. Kal. (secus, ac laudati HANTHALERUS, De die o-
c) ac post eum CALLESIUS, d) III. Kal. legerunt) id est prid. Kal. bitus eius,
Ianuarii obiisse, lapis aperte proloquitur. Qui etsi, ut supra diximus, c d
corvus haud sit, nec seculo XIII. ineunte superior, magni tamen, utpote auctoritate publica positus, ponderis esse, nemo facile inficiabitur. Cum eo præterea chronicon, & Necrologium *Mellicense*, chronicon, & Necrologium *Cl-Neoburgense*, chronicon, & Necrologium *Admontense*, chronicon *Scotense*, ac supra memoratum *Garstense* MS. magno consensu faciunt, ut adeo ORTILONI, quanquam Principis exequiis præsentem se adfuisse ipse testetur, adversus tot testes, IV. Kal. *Ianuarii* assignanti, accedere haud queamus. Satis certe celeriter obiisse putandus est, qui sexto, & vicessimo *Decembris*, fracta tibia e) e
eque igne sacro correpta, ultimo eiusdem mensis vitam cum morte commutavit, quanto magis tertio post die?

XIII. Annum eidem fatalem laudatus ORTILO loc. mox cit. Nec non recte assignat; unde Chronographus *Mellicensis*, f) *Salisburgensis*, g) & anno. BERNARDUS *Noricus*, h) ac aliquoties excitatus Chronographus f g
Garstensis MS. annum sequentem indicantes, veterem putandi morem, quo annum a Natali CHRISTI, de quo alibi diximus, ordiebantur, secuti sunt. Magis aberrat chronica *Australis*, i) annum i
1192. quin & *Cl-Neoburg.* k) & *Admontens.* l) insequentem 1193. k l
assignantes. Quod si igitur secundum chronica *Cl-Neoburg.* *Leobienf.*
&

a) Chronicon *Reicherspergense* ad an. 1192. p. 344. Addendus ORTILO l. c. p. 1288.

b) Litteræ OTTOCARI, quibus LEOPOLDUM, eiusque filium, hæredem iam an. 1186. XVI. Kal. Sept. scripserat, extant ap. *Sigismundum* PUSCHIUM in chronologia *Styrie* P. II. p. 20.

c) Fast. *Campilil.* elog. IX. §. IV. n. XXI. p. 484.

d) Annal. *Austr.* tom. II. lib. II. p. 128. not. e.

e) ORTILO in not. poster. ad an. 1194. p. 1289. „LIPOLDUS alteram professionem in terram sanctam præparans, & ideo apud Gress in Stiria, post Missas Natalis Domini, altera die se, & milites suos ludoequestri exercens, habente equo pedem fregit, & quassavit. Nulla medela profuit pedi: & postquam hunc abscindendum inopavide præbuisse, neque profuit reliquo corpori inensio. Litteræ ADALBERTI, *Salisb.* Archiep. ad CORLESTIN. III. P. M. ap. M. HANSIZ. *Germ. Sacr.* tom. II. p. 954. data a. 1195. sic loquuntur: „Cum LEOPOL-

„DUS, quondam Dux *Austrie*, & *Stirie*, in „natali Domini gratia solemnizandi venisset in quasdam partes Ducatus *Stirie*, contigit, eum in die B. STEPHANI, *proto-Martyris* in campum cum aliis militibus exire, & ibidem exercitio, & ludo militari tempus deducere. Ceterum - - Divina permissione cum equo in terram subito corruit, & pedem in medio tali confregit usque adeo, ut & tibiam mediam postmodum cum pede precipere iussit. Alii alias res circumstantes adicientes, reipsa conveniant. Plures testes congerunt laudati PP. HANTHALERUS, & post eum CALLESIUS. Cl. P. Leop. FISCHER, in brevi notitia urbis *Vindob.* P. III. p. 12. eum *Gracii* mortuum, & Idib. *Ian.* 1195. ad *S. Crucem* sepultum perscribit. Cetera conveniunt.

f) Loc. cit. col. 235. d.

g) Ibid. col. 347. b.

h) Ibid. col. 694. a.

i) Ap. FREHER. tom. I. p. 448.

k) Loc. cit. col. 448. d.

l) Col. 192. b.

Tab. VI. & *Australe* anno 1157. (quod tamen mox annum quoque sequentem prodit) natus sit LEOPOLDUS, consequens est, ut vitæ dies ad annum usque septimum, & tricesimum produxerit.

In habitu
Cister-
ciensi se-
pultus.

XIV. Retulerunt nobis Venerabiles Asceterii *San- Crucensis* alumnus, LEOPOLDUM nostrum, in mortis aditu constitutum, veste Sacri sui Ordinis amictum, sicque terræ concreditum fuisse. Et si autem nobis eius vestimenti; utpote quod pridem computruit, signum nullum affulserit, capulique fragmentum ad Ducem potius, quam monachum pertineat, nihil tamen usque est, quod rem dubiam reddat. Enimvero quam præter ORTILONEM, qui sepulturæ ceremoniis præfens ipse adfuit, laudati, ARENPECKIUS, tabulæ *Cl-Neoburgenses*, ac citata *Narratio Genealogica* affirmant. Nota præterea est laudabilis eorum temporum consuetudo, qua multi, ac etiam Principes viri, maxime pœnitentes, religiosi cuiusdam Ordinis veste sacra indui, sicque mori, voluerunt. Nec denique obest gladii frustum, in tumulto repertum, ut qui, in signum Ducalis dignationis, post assumptum habitum non minus, quam antea adiici potuerat. Unde nec eodem obstante, Ducis titulus lapidi sepulchrali incisus est. Ex quo tamen minime probare velimus, quod SEIFFRIDUS Abbas *Zwetlensis*, in Dedicatione *arboris Anicianæ*, & post eum alii scripserunt: illum *reliquum vitæ in eodem monasterio S. CRUCIS, veste indutum religioso, transgisse*. Quei enim fieri, poterat, ut Princeps, ad mortem usque afflictus, brevissimo illo quinque, aut sex dierum spatio, ad monasterium deportatus, adhucdum monachi vitam ageret?

Quæ pars
pedis fra-
cta, quæ-
que trun-
cata sit?

XV. Pedem, igne sacro correptum, truncari sibi iussisse LEOPOLDUM, ex §. XII. intelleximus. Cuius rei signum non ita aperte, sed tamen in pede dextro, qui paullo supra iuncturam abscissus fuisse videbatur, sese prodit. Quare tibia, cum integra, ac nulla sui parte læsa appareat, iis accedere haud valemus, qui apud laudatos HANTHALERUM, & CALLESIUM, illam contractam fuisse referunt, quos inter GERVASIUS *Doroburnensis* chron. p. 1588. dicens: *cuius tibia tam subito, tamque perversè contracta est, ut ossis fractura cutem perforaret*. Quare pes potius luxatus, & e scutella sua prolapsus videtur. Alii sane de pede duntaxat loquuntur, dextro, an sinistro? si luerunt, utrumque nunc lucem accipit.

Mors, &
sepultura.
HELENÆ
LEOPOL-
DI *Vir-
tuoſi* ux.
a b

Sepulchri
FRIDERICI
Bellico-

XVI. Dicendum modo foret de HELENA, LEOPOLDI VI. uxore. At de ea nihil aliud constat, quam quod GEYSÆ II. Regis *Hungariæ* filia, LEOPOLDO *Virtuoſo* an. 1173. elocata, a) anno deinde 1199. die vero XXV. *Decembris* vitam hanc cum meliori commutaverit. b)

XVII. Cum V. *Maii* lapidem, num. IX. a nobis signatum, sub quo, ut statim dicemus, FRIDERICUS II. cognomento *Bellicosus*, cubat,

a) Teste ORTILONE in notulis posterior. ad an. MCXCV. p. 1290.

b) Chron. *Austral.* p. 449. & *Cl-Neoburg.* col. 449. b. ad h. a.

bat, removerent, loculamentum, coagmentatis asseribus concinna-^{si descri-} tum, ac binos duntaxat cum dimidio pede longum, latum vero pe-^{prio,} dem unum atque pollicem, inventum est. In eo ossa iacueri permista,^{Tab. VI. N. IX.} cranium, debito loco, ad ianuam vergens, at signum præterea nul- lum, nec aliquid aliud, notatu dignum, comparuit: id duntaxat haud obscure illucescebat, sepulcrum olim apertum, ossaque novo ex asseri- bus folio recondita fuisse. Alioquin quo pacto spatium adeo angu- stum, virum iustæ stature, qualis FRIDERICUS haud dubie erat, ca- pere, aut ossa, nemine admovente manum, commisceri potuerant?

XVIII. Lapis sex pedes longus, unum cum octo pollicibus la-^{Ac lapis} tus, Principis imaginem integram, adeo prominentem refert, ut ad^{sepulcra-} statue formam proxime accedat. Delineationem eius, forma augustiori^{lis, cum} expressam, tomo I. horum monumentorum, a) nec non & statuum^{eius effi-} eius aliam tomo III. exhibuimus. b) Antiquam, immo & coævam^{a b} esse, dubitare nos non finitum genus armaturæ, ac vestimenti, cum & scuti forma, de qua in citata Pinacotheca.

XIX. Inscriptura omni destituta est. At in tessera secunda, quæ^{Inscriptio} domum Capituli intrantibus a sinistris est, inscriptionis cuiusdam eccl-^{eiusdem} y-^{recentior,} pon ostendunt, has voces præferens: † XVII. KAL. IUN. O FRIDE- RICUS BELLICOSUS S. LEOPOLDI ABNEPOS REX SALUT. ULTIMUS BABENBERG. FAM. Litteræ quidem nonnullam antiquitatem imitan- tur, sed recentiores tamen esse, nec sæculo XV. exeunte superiores, *Sancti* titulus, LEOPOLDO Pio attributus, satis declarat. REX SA- LUT. atus, ideo scribitur; quod anno 1245. ab Imperatore FRIDE- RICO II. regio titulo augeretur. Qua de re PERNOLDUS ait: c) *Etiam sponte Duci dignitatem Regis obtulit (Imperator) quam ac- ceptare noluit, ne Pontificem offenderet.* Paullo aliter rem narrat sæpe laudatum chronicon MS. *Garsense* coævum, & in anno MCCLVI. finiens, cuius verba hic pariter exscribere, operæ pretium erit. „FRI- „DERICUS, Dux *Austriæ* (inquit) in signum recipiendi regni per „HAINRICUM Episcopum *Babenbergensem*, apud *Wiennam*, quam „plurimis nobilibus præsentibus, annulum regalem accepit, ab im- „peratore transmissum, & eo anno circa Pentecosten apud *Veronam* „cum multo comitatu dominum imperatorem visitavit, sperans, se, „sicut idem promiserat, regali dignitate decorari, sed infecto negotio, „immo potius ad futura suspensus, ad terram suam revertitur. „d) d

XX. Fallit præterea recentior hæc inscriptio, diem interitus in-^{Ac men-} tegro mense prævertens, uti supra cap. III. §. XXI. ostendimus, e) an-^{dola, &} num^{quo an-} no, & die

a) Tab. XIII. p. 66.

b) P. II. Lib. I. cap. VII. p. 85. §. XXVI. ad Tab. XXV.

c) Ad an. 1245. p. 1318. Extat huius argu- menti epistola apud PETRUM de *Vincis* lib. VI. cap. XXVI. p. 197. edit. noviss. *Basil.* aliosque. Afferatur quoque in tabulario Ar- chiduc. *Vindobon.* teste STEYERERO in col-

lectan. sed ubique sine temporis nota.

d) Hoc negotium, cur in nihilum reciderit, aliis etiam ex causis conicit CALLESIIUS I. c. p. 337. seq.

e) Cl. P. LEOP. FISCHER in brevi notit. urbis *Vindob.* P. III. p. 13. legit XVII. Kal. *Iulii* successu temporis forte restitutum.

F 2

obierit num quoque illi fatalem §. ibid. antecedenti 1246. statuentes. Ge-
 FRIDERI- nus, & auctor cædis iam olim in ambiguo fuit, remque aliter, at-
 CUS. que aliter memorabant Scriptores sequiores. At modo detecto, ac
 TAB. VI. indias luminis auras producto PERNOLDO, synchrono, dubium om-
 ne sublatum videtur. Eius verba ad dictum annum 1246. sunt hæc:
 „ BELA, Rex *Hungariæ*, videns devictum Regem *Bohemiæ* fœdera-
 „ tum (id quod Dux noster anno præcedenti præstitit) cum grandi
 „ exercitu venit ad fluvium *Lytam*, habens pro Ducibus aliquos E-
 „ quites *Rhodos*, & unum FRANGIPANUM, in agmine *Cumanos*
 „ plurimos, more *Tartarorum*, telis pugnantes. Occurrit FRIDE-
 „ RICUS Dux, lætus, & alacer, pariter cum electa militia, & facta
 „ acerrima pugna, hostes repulsi sunt. Dux vero gloriosam victo-
 „ riam consummare volens, incauto fervore ante suos omnes per-
 „ secutus est fugitivos. E quibus *Cumanus* unus telum post tergum
 „ mittens, eodem equum Ducis in capite percussit, ut statim cade-
 „ ret. Dux prostratus, & vix duos comites habens, a revertentibus
 „ aliquibus hostibus obrutus, a FRANGIPANO per oculum ense per-
 „ foratus est, sui que comites pariter occisi, antequam alii *Austriales*
 „ advenissent. Tunc nova quidem pugna erat, & victoria in eo-
 „ dem loco, sed heu! Dux iam obierat. - Longo tempore alii alia
 „ de interitu Ducis opinabantur, donec unus captivorum hostium
 „ veritatem fassus est. Funus Ducis cum pompa, qua decuit, apud
 „ *Sanctam Crucem* propinquam sepultum fuit. „ Plura adicere haud
 „ lubet; cum hic nobis reliquis potior sit, ac præterea historiam necis
 „ eius, fere, ut hic a PERNOLDO refertur, tomo præcedenti a) pictam
 „ dederimus. Id unum addimus: quod cum Princeps noster an. 1211.
 „ die xv. *Iunii* in lucem editus, atque dicto anno 1246. eodem recur-
 „ rente die, cæsus fuerit, annos ætatis quinque supra triginta ex amussi
 „ adimpleverit, longiori vita apprime dignus.

Epita-
 phium.
 CONRA-
 do mona-
 cho au-
 ctore.

XXI. Epicedium eidem scripsit monachus quidam *Cisterciensis*,
 CHUNRADUS nomine, genere *Saxo*, b) &, ut ex ultimo versu con-
 iicimus, alumnus monasterii *S. Crucis*, quod pro instituti nostri ra-
 tione, cum prolixum adeo non sit, locum hic habeat.

b) Forma iacet PARIDIS, tumor *Heclorianus*, ACHILLIS
 Robur, ALEXANDRI fortuna, subacta favillis,
 Immo SAMSONIS vis, cor DAVID, os SALOMONIS,
 Dos MARDUCHÆI, fors IUDIT, mors MACHABÆI,
 Ecclesiæ fax, pax patriæ, decus orbis, abegit
 c) Buce c) foro, scelus urbe, choro famosa peregit.
 Iam probat omnia nil nisi subdita somnia soli.
 Ceu rosa decidit, & merito dedit omnia soli.

Unde

a) P. I. Proleg. II. §. XXX. p. xxix.

b) Extat ap. Illustr. ab ECKHARD. Corp. Hist.
 med. ævi tom. II. col. 374. Eiusdem ge-
 neris sunt lesli duo ap. Cl. Hieron. PEZIVM, c) Sic legitur ibi.

quos; utpote longiusculos, ap. eund. tom. II.
 col. 398. legi præoptamus.

Unde DEI fors ei culpas prece prona,
 Sit ne sibi locus ater ibi, sed vera corona.
 Da lacrimas *Stiriae* genus, *Austria* lugeat alma,
 Victaque barbarie cecidit, lapsō Duce, palma,
 CHRISTE tibi, vivatque sibi, *Princeps Crucis* iste.

TAB. VI.

XXII. Eodem die, quo FRIDERICI *Bellicosi* loculum excussimus, ad cognominem illi FRIDERICUM I. cognomento *Catholicum*, perventum est. Loculamentum hic occurrebat, haud secus, ac in monumento LEOPOLDI *Largi*, lateritium, nondum tamen apertum, sex pedes longum, latum vero duos, ut adeo homini iustæ staturæ capiēdo sat largum esset. Attamen ossa sine ullo nexu, non tamen tumultuarie collocata vidimus. Id quod nobis indicio est, carnibus eius lixatis, ac divulsis, ossa solummodo in patriam revectorum fuisse. a) Nullum apparebat aut gladii, aut laminæ inscriptæ argumentum. Terra & hic quoque adeo erat uda, ut integræ abinde destringi possent glebæ, duo per diametrum pedes densæ, & quasi ossibus adherentes, cuius rei rationem paullo supra §. X. dedimus.

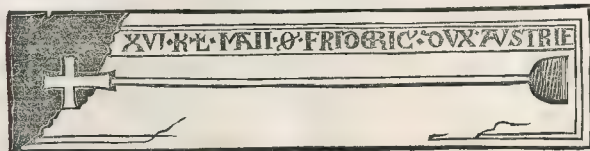
Sepulcri
 FRIDERICI I. *Catholicus* re-
 censio.
 N. VIII.

XXIII. Marmor, sepulcrum operiens, tribus locis, ut vides, Adducto læsum, crucem in medio præfert, conto quasi suffixam, quæ illi hac marmoris forma, in memoriam fortassis peregrinationis *Hierosolymitanæ*, de sepulcra- lis ecty- po, in quo qua mox dicemus, apposita fuit. Inscripturæ, obitus FRIDERICI diem crux excisa.

a) Barbaræ huius pietatis exemplum sat luculentum infra cap. VIII. huius libri §. IV. proferemus, mortuo in Italia LEOPOLDO VII. *Glorioso* obtingens. Nec desunt plura alia. Monachus *Weingartenensis*, *Hist. de Guelphis*, Scriptor. *rer. Brunsvic.* LEIBNITII tom. I. p. 792. eorum Principum, qui in quarta FRIDERICI I. *Barbarossæ Italica* expeditione an. 1166. peste interierunt, nominibus recensitis subiungit: „Quorum omnium pedes, ne ossa, carnibus per excōtionem consumptis, ad propria reducta sunt. Otto de S. BLASIO de eodem Imperatore in expeditione sacra an. 1190. defuncto, apud URSTISIUM tomo I. cap. xxxv. p. 215. „Sepulchrisque intestinis (ait) cum carne reliqua apud Tarsum, ossa Antiochiam translata, cultu regio officiosissime reconduntur. Idem monachus *Weingartenensis* in chron. l. c. pag. 798. „Huius vero filius, Dux (Sueviae) FRIDERICUS - Antiochia veniens, carnem quidem patris honorifice tumulavit; sed ossa usque Accaron transiit, ubi & ipse cum multis Nobilibus migravit. Hunc porro usum apud eos, qui in peregrinatione ad Terram sanctam decesserunt, maxime frequentatum fuisse, discimus ex constitutione BONIFACII VIII. apud Clar. HANTHALERUM l. c. pag. 1237. ex RAYNALDO, qua sub annum 1299. prohi-

bet, ne deinceps defunctorum corpora, ex suprema eorum voluntate, longinquas in terras deportanda, vino, vel aqua ferventi coquere, deinde concidere, sive exurere usque ad ossa liceret: quod quidem barbarum esset, & apud illos maxime usuveniret, qui in expeditione, vel peregrinatione *Palestinae* trans mare occumberent. Verum huic constitutioni haud usque adeo obtemperatum fuisse, docent exempla sequiora, quale de S. LUDOVICO apud GAUFREDUM in Vita eiusdem cap. XLVII. & ISABELLA, PHILIPPI III. Regis *Francorum* coniuge, ex Saba MALASPINA tom. VIII. *rer. Ital.* MURATOR. col. 861. d. aliaque proferri possent. Ossa tamen elixa, ait hic, & qualibet carnositate mundata - in FRANCIAM, relictis in tumultu patribilibus, quæ servando servari non poterant, demandantur. Ex his nemini facile dubium erit, quin idem cum FRIDERICI corpore, pro more illorum temporum, etiam Scriptores de eo nihil meminerint, factum sit; ut quem in reditu e *Palestina*, itinere sat longo, vernis, ac æstivis diebus in *Austriam* revchendum fuisse, argumento est, quod xvi. Aprilis mortuus, xi. primum Octobris terræ demandatus fuerit. Conf. dicenda hic infra §. XLIX. ubi de alia, funera transferendi, ratione sermo erit.

TAB. VI. diem XVI. Kal. *Maii* referenti, suffragantur Necrologium *Mellicense*, & *Cl-Neoburgense*, quorum præterea monasteriorum chronica annum emortualem 1198. de quo nemini nunc dubium est, attribuunt. Sed

- a) contradicit tamen iterum ORTILO, a) diem unum prævertens, cui quo minus assentiri queamus, trium facit auctoritas testium, quorum saltem posteriores duo, Necrologiorum conditores, non minus, ac ipse, æquales erant. Lapis præterea, etsi ætate nonnihil inferior sit, auctoritate tamen publica positus, non potest non ORTILONEM premere, atque adeo illud fere hic etiam locum habere, quod Doctis. MURATORIUS in thesauro suo inscriptionum non semel inculcat: unum lapidem apud se pluris valere, quam centum codices manuscriptos.

Mortis
eius hi-
storia.

- XXIV. Hoc tamen nihil impediende (nam in numerandis ad normam Calendarii *Romani* diebus, hallucinari proclive est) cum annum mortis, resque circumstantes, idem auctor luculenter exponat, operæ pretium erit, illius hic nostra facere verba. Itaque sicubi perfectionem Principis in *Palestinam* an. 1197. cum reliquo *Germanorum* exercitu susceptam, retulisset, ad annum sequentem sic porro pergit: „Idem Dux in *Terra sancta* remanens, ceteris ob mortem „HAINRICI VI. Imperatoris redeuntibus, pro amore Crucifixi ibidem „etiam animam posuit XVII. Kalend. *Maii*, postulans, ut in *Austriam* „reducto corpore, in *Sancta Cruce* ad patrem LIUPOLDUM poneretur. - - Fratri *Austriam* reliquit, sine coniuge, & liberis defunctus. „Pietas eius, ac zelus pro religione sibi cognomen *Catholicij* peperit. b) Frater fratrem ad tumulum conduxit hoc anno, V. Idus „*Octobris*, me iterum adstante. „ Verba ORTILONIS partim illustrat, confirmat partim diploma LEOPOLDI VII. ex autographo tabularii *San-Crucensis* alibi editum, c) cuius nonnulla hic apponenda sunt: „Hinc est (ait) quod ego LIUPOLDUS, Dux *Austrie* ac *Stirie*, „vestre notum facio universitati: qualiter beate memorie frater meus „FRIDERICUS, Dux *Austrie*, dum esset in reversione itineris *Ierosolimitani*, ac crebra pulsaretur infirmitate - - secundum pium, quem „semper erga fratres *sancte Crucis* gesserat affectum, & corpus, & „animam orationibus eorum committere, & locum sibi apud eos „eli-

a) In notulis posterior. p. 1290.

b) Alii originem huius cognominis in expeditionem aut *Mauritaniam* in *Hispania*, aut *Saraceniam* in *Palestina* reiciunt. Sed præterquam, quod Principem nostrum *Hispa-*

niam nunquam vidisse, evincat CALLESTUS l. c. P. II. p. 152. not. a. ORTILONIS effatum plane nobis potius est.

c) Tomo I. huius operis de Sigillis. p. 205. num. IV.

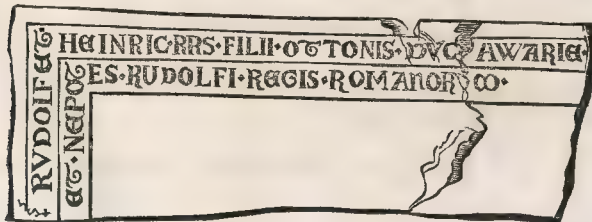

„eligere decrevit sepulture,, & reliqua. *Dum esset in reversione iti-* TAB. VI.
neris, inquit, cum ORTILO eum remansisse scribat, quod quidem
 commodè accipiendum. Hoc enim pacto utrumque veritati con-
 gruere poterit: ut quidem ceteris discedentibus, remanere tunc sta-
 tuerit, sed morbo non multo post correptus, reditum & ipse para-
 ret, sed eodem oppressus, animam reddere cogeretur. Quo vero lo-
 co id contigerit, veteres non meminerunt. Notanda sunt præterea
 verba ORTILONIS, quibus FRIDERICUM postulasse, ait, ut reducto
 in *Austriam* corpore, ad patrem LIUPOLDUM apponeretur. Verum
 quippe hoc esse, ex nostra delineatione apparet, ubi patrem num.
 VII. pium autem filium ad latus eius sinistrum num. VIII. colloca-
 tos videmus.

XXV. Tempus vitæ eius CL. HANTHALERUS a) breviter sic Anni, &
 enumerat: „Ætatis iuvenis calculus, ait, a die 26. *Decembris* 1174. ^{dies vitæ,}
 „(secundum ORTILONEM scilicet) qua natus est, usque ad 15. *Apri-* ^{ac regi-}
 „*lis* anni 1198. ductus, conficit annos non plures, nisi tres, & a
 „viginti, menses tres, dies viginti: gubernavit annos tres, & menses
 „non omnino quatuor.„ Quibus secundum nos dies unus adden-
 dus esset, nisi ipse HANTHALERUS uno die excederet.

XXVI. Eodem quoque die, quinto videlicet *Maii*, lapidem nu- ^{Scrutatio}
 mero quaternario a nobis inscriptum, ac RUDOLPHI, & HENRICI, ^{sepulcri}
 Ducum *Bavariæ* nomina præferentem, amoliti sunt. At terram un- ^{RUDOL-}
 dique circumfodientes, nil nisi ossium quorundam minorum frustra, ^{PHI &}
 binosque tubulos, magnitudine palmæ, angusti item, tenuis, ac te- ^{HENRICI,}
 nerrimi partem cranii, hominis iuvenis exuvias aperte indicantia, re- ^{Ducum}
 pererunt. Addebantur, quemadmodum in sepulcro LEOPOLDI *Largi*, ^{Barv.}
 tria ferri cuiusdam fragmina. ^{N. IV.}

XXVII. Litteris, marmori, inferiori sui parte læso, incis, in- ^{Lapisque}
 dicantur RUDOLPHUS, & HENRICUS *fratres*, *filii* OTTONIS, *Du-* ^{sepulcra-}
cis Bavariæ, & *nepotes* RUDOLPHI, *Regis Romanorum*. Alium huius ^{lis exposi-}
 tio.

epigrammatis esse auctorem ab illo, vel illis, qui *Babenbergensum*
 epitaphia concinnarunt, ex forma litterarum iudicamus, littera E.
 videlicet clausa, & T. cuius linea perpendicularis in spiram definit,
 Cetera discrimina Eruditus Lector ipse observabit, quæ inter non ulti-
 mum,

a) Loc. cit. Elog. X. §. XII. p. 497.

TAB. VI. mum, quod reliqua, hucusque adducta, ac deinceps adducenda epigraphia diem saltem singulorum mortis notent: hoc vero cum die, tum anno prætermisissis, non nisi quod uterque *obierit*, per duplex oo. indefinite designet.

Ac illo-
rum ætas.

- XXVIII. Iam alibi a) adducta in argumentum hac ipsa inscriptione sepulchrali, animadvertimus, OTTONI, Duci *Inferioris Bavarie*, ex CATHARINA *Habsburgica*, RUDOLPHI I. *Romanorum* Regis, filia, binos natos fuisse filios. Affirmat id chronicon *Salisburgense* ad an. MCCLXXX. his verbis: „Eodem anno Domina CATHARINA, filia Regis *Romanorum*, habuit per OTTONEM, filium HENRICI, Ducis *Bavarie*, maritum suum, in *Wienna* successive duos filios, „qui mortui sunt ibidem. b) „Similia fere refert SUNTHEMIUS fam. Duc. *Bavarie*, c) cum ait: „ANNA (*substituatur*: CATHARINA) prima uxor Regis, & Ducis, filia RUDOLPHI, Regis *Romanorum*, - - ex qua duos filios genuit, RUDOLFUM, & HAINRICUM, Duces *Inferioris Bavarie*, qui iuvenes obierunt, & ambo in „monasterio *S. Crucis* in *Austria* in Capitulo ibidem sepeliuntur. „Admodum pueros obiisse, dictæ reliquæ, teneræ quippe, atque ferendæ ætati, & humoribus impares evincunt. Quod si ambo anno 1280. ut Chronographus *Salisburgensis* innuere videtur, defuncti sunt, nullum vitam suam ultra annos tres, vel quatuor produxisse necesse est; cum constet, atque a nobis loc. cit. ostensum fuerit, matrem eorum anno primum 1276. ductam fuisse. Quare emendandus Annalista *Colmariensis*, d) ad annum 1274. scribens: *Filia Regis RUDOLPHI, Ducissa Bavarie, peperit filium circa quartum Nonas Octobris*. Enimvero præter auctores, ibidem excitatos, Annalista sese opponit vel ipsum *Colmariense* chronicon, e) ad an. 1276. conceptis verbis perscribens: „RUDOLPHUS, Rex *Romanorum*, cum duobus millibus equorum phaleratorum *Bavariam* „veniens, tali conditione se confœderavit Duci *Bavarie*, ut filius „Ducis filiam Regis duceret in uxorem. „Sed prosequamur reliqua, Principum nimirum *Austriacorum*, quorum causa hic omnis labor susceptus est, funera.

Locula-
menti
HENRICI
III. de
Medelich,
& uxoris
eius REI-
ZÆ.

XXIX. Sexto *Maii* HENRICI *Medlicensis*, HENRICI II. Ducis *Austrie* I. filii, & uxoris eius REIZÆ monumentum, numero ternario signatum, reſeratum fuit. Lateritium hic quoque occurrebat opus, quatuor pedes, & tres pollices longum, latum pedem unum, atque polli-

a) Pinacothec. P. I Proleg. III. §. VIII. pag. XLIX.

b) Illorum quoque mentionem facit Anonymus *Leobienſis*. col. 854. a. *Novissimam filiarum*, inquit, *tradidit* (RUDOLPHUS) OTTONI filio HAINRICI, Ducis *Bavarie*, quæ, duobus filiis editis, & mortuis, post breve interſtium temporis est defuncta.

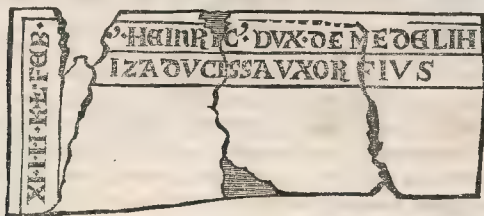
c) *Rer. Boic. Scriptor. Doctiss. OEFELII*, tom. II. p. 556. col. b.

d) *Ap. URSTIS*. P. II. pag. 11. Neque enim hæc verba de Ludovico Severo, Duce *Bavarie Palatino*, ac OTTONIS patruo, accipere possumus, ut cui MECHTILDEM, RUDOLPHI I. item filiam, filium peperisse, haud legimus.

e) *Ibid.* p. 42.

pollicem. Hic duo crania, cum reliqua corporum compage, ex ad-^{TAB. VI.} verso sibi opposita iacebant. Accersitus monasterii chirurgus, ex for-^{N. III.} ma ossium, ductis in decussés obliquas futuris, hinc ianuam versus cranium viri, illinc altare versus cranium mulieris iacere iudicavit. Hoc viso, ossa eodem, quo inventa ordine, reposita fuerunt.

XXX. HENRICUM III. Ducem *Medlicensem*, qui respectu filii Epita-
sui cognominis, Ducis itidem *Medlicensis*, Senior dicitur, unacum^{phium, &}
coniuge sua RICHARDA, RICHEZA, REICHZA, seu REIZA, lapis, va-^{sonus}
riis in partibus licet fractus, docuit, cuius inscriptio, restitutis paucis^{mortis} eius,

litteris, innuit, quod XIV. Kal. Februarii obiit HENRICUS Dux de
Medelich, ac REIZA, Ducissa, uxor eius. Annus, pro more, non ad-
ditur: at ducentefimum vicesimum tertium supra millefimum fuisse,
se, ex codice MS. Bibliothecæ *Vindob. Hist.* lit. N. num. 405. di-
scimus, ubi diversorum auctorum continuatio HERMANNI *Contracti*
ad usque annum 1347. habetur, quodque collectaneis STEYERERI
debemus. Ibi p. 207. hæc pauca leguntur: MCCXXIII. . . HEN-
RICUS de *Medlico* obiit. Eidem ad stipulatur ARENPECKIUS, a) nec a
non chronica *Cl-Neoburgense*, & *Australe* ad dictum annum.

XXXI. Diem obitus XIV. Kal. Februarii, a lapide nostro in- Itemque
dicatum, nemo veterum prodidit. Ipse etiam, de quo diximus, sepul- dies XIX.
torum in conditorio *S. Crucis* Principum *Austriæ* catalogus conceptis Ianuar.
verbis præfert: Pridie Kalendas Septembris obiit HENRICUS, Dux
de MEDLICO -- Hic dedit monasterio duas vineas, & villam SULZ.
Necrologium contra *Cl-Neoburgense* b) XI. Kal. (Iunii) ait, HEN- b
RICUS Dux de *Medlico*. Tradidit Koglbium. c) Et iterum: XIII. c
Kal.

a) L. c. col. 1205. c. d. „Huic (HENRICO) uxor
„erat Domina REITZA (ait) filia Regis *Bohe-*
„mie, ex qua genuit HEINRICUM de *Med-*
„ling iuniorem. Et dictus Dux Senior HEIN-
„RICUS migravit ab hoc sæculo anno Chri-
„sti MCCXXIII. & Domina REITZA, con-
„iux eius: uno in tumulo in Capitulo san-
„ctæ Crucis sunt sepulti. „ Verba hæc sunt
auctoris Tabularum *Cl-Neoburgicarum*, quæ
is latine reddidit, quorum partem statim
num. sequenti adducemus.

b) Loc. cit. col. 493.

c) Hunc vero locum de HENRICO *Iuniore* in-
telligendum, ex hoc additamento intelli-
gimus. Extat enim apud laudat. *Bern. Pe-*
„zium *Cod. Dipl.* P. II. p. 75. num. 126. di-
„ploma eiusdem HENRICI *Iunioris*, circa an-
„num 1224. datum, eius rei fidem faciens.
„Noverint ergo -- quod Dux HENRICUS de
„*Medlico* -- delegavit -- super aram Sanctæ
„MARIE in *Niemburch* quandam villam
„*Koglbium* &c. „

TAB. VI. Kal. (Septembris) HENRICUS, *Dux Medlicensis obiit*. Verum cum Necrologium illud respectu HENRICI Senioris, ut Clar. eius editor in *observatione brevia* docet, cœvum haud sit, ex adductis alibi rationibus, lapidi, qui eam ætatem facile attingit, standum existimamus.

Nec non XXXII. RICHARDÆ, seu REIZÆ fata parum cognita sunt. Eam uxoris tamen anno 1177. ductam, atque iam anno 1182. præcoci morte e medio sublatam fuisse, Clar. HANTHALERUS a) aliorum relatu coniicit. At tabularum *CL-Neoburg.* auctor, nec non mox laudatus ARENPECKIUS, quorum auctoritate niti videtur, non minus REIZÆ, quam coniugis eius HENRICI obitum, ad an. 1223. referre videntur: *Dux Senior* HEINRICUS, ait hic, *migravit ab hoc seculo 1223, & Domina* REIZA (animadvertatur particula coniunctiva) *coniux eius: uno in tumulto in Capitulo SANCTÆ CRUCIS sunt sepulti*. Suffiximus verbis: *coniux eius*, duo puncta; eo quod eadem præferat laudatus *Tabularum CL-Neoburgensium* auctor SUNTHEMIUS, quem ille ut plurimum expilavit, cuiusque adeo verba, cum sic interpuncta, alium plane sensum efficiant, in calce paginæ collocanda duximus. b) Confirmat utriusque assertum tumulus noster, ubi bina, ut diximus, corpora, maris, sceminaeque, reperta fuere. Inde enim probabile sit, ideo uno in loco compositos fuisse, quod uno eodemque tempore mortui sint, aut saltem inter amborum excessum intervalum non longum intercefferit. Nam si REIZA uno, & quadraginta, quod ex contraria opinione consequeretur, annis ante maritum decessisset, cur non & utrique singularis, cum spatium sat amplum suppetere, destinatus fuisset tumulus?

Cui Æ- XXXIII. Hac denique sepulchrali inscriptione deceptus LONGE-GRÆ no- LINUS, c) etiam SARTORIUM in errorem pertraxit, ut epitaphio male, ac desultorie lecto, ex REIZA ÆGRAM procuderent. Sed bene habet, quod productis iam monumentis nostris, id quod piæ memoriz HANTHALERUS huius etiam rei causâ tantopere optabat, error ille facile sublatus sit. Etenim quam parum accurate legerit lapidem LONGELINUS, ex collatione nostri schematis, & epitaphio, ab ipso pro *San-Crucensi* allato, apparet, quod sic habet: *Obiit ÆGRA, Ducissa Austria, uxor HENRICI Ducis de Medlico*.

Sepulcri XXXIV. Eadem luce, qua HENRICI III. & REIZÆ, uxoris eius, ossa conspeximus, sepulchra quoque Marchionum ADALBERTI II. & ERNESTI IV. ut fert epitaphium, numero secundario a nobis inscriptum, apertum fuit. Lateritium adhuc loculum, pedes tres cum dimidio longum, ac pedem unum cum duobus digitis latum, videre obti-

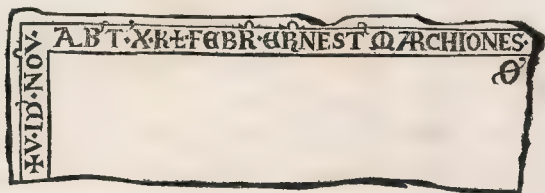
a) *Fastor. Campilii*. Elog. VIII. §. VI. num. IX. p. 389.

b) Verba, col. 1019. c. sunt hæc: „Und der bemelt Hertzog HEINRICH starb, als „man zalt nach Christi Gepurd MCC. und

„XXXIII. iar, und Fraw REYZZA, sein gemahel: ligen beide zum Heiligen Kreutz „im Capitel in ainem grab. „ c) Ap. HANTHALER. I. c. Elog. VIII. §. VI. num. X. p. 389. seq.

obtigit. Ossa inter se primum confusa, at in ordinem redacta, scele- Tab. VI.
ton efficiebant unicum, idque viri, staturæ, ut apparebat mediocris.
Fractum eius aliquando fuisse brachium, sanatumque, coaliti ossis
callus indicabat.

XXXV. Haud respondit unico huic cadaveri superpositi tegu- Cui epi-
menti inscriptura; ut quæ nomina ADALBERTI, iuxta ac ERNESTI taphium
præferens, spectatores non parum reddebat perplexos. Quanquam haud re-
enim diem obitus utriusque, a) ut schema hic appositum docet, ac spondet,
curate referat, manifestum tamen est, alterum ex his nominibus ex corpore
pungendum. Qua in re haud diu deliberandum, considerantibus, ADAL-
quod cum ALBERTUS, seu ADALBERTUS, ut supra vidimus, ad tri- BERTI ibi
cesimum, & quod paullulum excedit, ætatis annum evaserit, ERNE- non re-
NESTI. pto.
Etas Br-
NESTI.

STO fratri, qui anno vitæ, duodevicesimo, teste coævo RIKARDO
Newburgensi (qui eum xv. Aug. 1124. natum, ac xxiii. Jan. 1142.
denatum b) perscribit) nondum adulto, extinctus est, facile loco ce-
dere possit; utpote quod statura corporis mediocris, quin parva, qua-
lem Principi, in hoc sepulcro quiescenti fuisse, exuviz docuerunt,
huic potius, quam illi congruat. Accedit ordo, & series sepulcrorum,
ea ratione instructa, quod sub calcem huius capitis ostendimus, ut
primi in medio, quod quidem ordo naturalis poscebat, sequentes ad
latera eorum reponerentur. Quare cum ADALBERTUS II. ex quo
monasterium *S. Crucis* construi cæpit, omnium inter suos primus
e vita migraverit: consequens est, ut eius exuviz, si quidem hic de-
positæ fuissent, non ad latus, sed in medio; utpote qui locus eidem
honoris causa haud dubie tribuendus fuerat, quærendæ forent. LEO-
POLDUS certe *Largus*, ADALBERTI frater, qui quatuor post illum
annis decessit, medium planè in linea prima locum obtinet, ac re-
liqui post ipsum ita dispositi sunt, ut ad medium hoc bustum respec-
tum habere, manifeste appareat. Quod quid indicat? quam LEO-
POLDI *Largi* sepulcrum omnium esse primum.

XXXVI.

a) Vid. cap. præced. §. XVI. seq. p. 33. & hic
not. seq.

b) Loc. cit. p. 1311. „ERNESTUS adolescens
„(LEOPOLDI Pii filius ultimus) nascitur
„XVIII. Kal. Septembris an. MCXXIV.
„obit in flore (ætatis) X. Kal. Februarii

„MCXLII.„ Consentiunt quo ad diem
sepe citata *Necrologia Mellicense*, & *Cl.
Neoburgense*, ubi ad mensem Ianuar. legi-
mus: X. Kal. (Februarii) ERNESTUS, filius
Marchionis Austriæ LIUPOLDI.

TAB. VI. XXXVI. Cum monumentis congruunt quoque Scriptores, di-
 Quod, ferte docentes: ADALBERTUM nostrum *Cl-Neoburgi* funeratum, ut
 adductis sunt chronicon, a) & tabulæ b) eiusdem Archiftherii, *Vitus ARENPE-*
 quoque ckius, c) & *HASELBACHIUS*, d) &c, qui his omnibus antiquior, nec
 testibus, x) tati inſcripturæ *San-Crucenſi* forte impar eſt, auctor *narrationis ge-*
 firmatur. a) b) *nealogicæ poſteriorum Sancti LEOPOLDI*, conceptis verbis aſſerens: e)
 c) d) *Primogenitus ADALBERTUS--poſtquam obiit, ſepultus eſt cum patre,*
 e) *& matre in Claſtro Neoburgenſi.*

Aliud ar- XXXVII. Ad hæc animum ſubit argumentum aliud, non mi-
 gument- nus ſuſpiciendum, ac ab exſtructione ipſius monaſterii *San-Crucenſis*
 tum, ab deductum. Nam cum certum ſit, operi manum ante annum 1134.
 origini- quo prima colonia e *Morimundo* evocata, in *Auſtriam* venit, admo-
 bus mo- tam haud fuiſſe: f) dubium ſaltem haud leve relinquitur, an mona-
 naſterii ſterii, ſeu Eccleſiæ, ac præprimis adiunctæ ipſi Domus *Capitularis*
San-Cru- ſtructuræ an. 1137. quo Marchio noſter ſub diem VIII. *Novembris*
cenſis pe- animam reddidit, ad eum iam perfectionis gradum deducta fuerit?
 titum. f) ut recipiendo funeri accommoda eſſet. Neque enim veteres illi in
 exſtruendis ædificiis feſtinabant nimium. Nam, ut vel in ſola *Auſtria*
 maneamus, integrum antiquiſſimi, de quo hic agimus, monaſterii o-
 pus non niſi poſt tres, vel quatuor, & viginti annos abſolutum eſt.
 g) h) Claſtrum *Neoburgenſe*, an. 1114. inceptum, h) non ante annum
 1136. conſummatum fuit. Abbatia *Campililienſis*, ſuis e fundamen-
 i) tis an. 1202. exurgens, i) anno primum 1230. ad colophonem uſ-
 k) que deducta fuit. k)

Quibus XXXVIII. Verum, ut ut rationes iſtæ graves ſanc, atque ſolidæ
 non ob- videri debeant: quia tamen ad decidendam ſepulturæ cuiusdam ve-
 ſtantibus ritatem, argumentum fortius nullum proferri poteſt, quam cadaver
 ADAL- ipſum ibi repertum: diſſimulare nec poſſumus, nec debemus in tu-
 BERTUM mulo huic contiguo, corpus, ut mox videbimus, repertum fuiſſe,
 ad *S. Cru-* quod
 cem ſe- pulum, verifiſimi-
 tur. lius vide-
 tur.

- a) Loc. cit. col. 441. d.
 b) Ib. col. 1013. b.
 c) Ib. col. 1194. b.
 d) Ib. tom. II. col. 705. a.
 e) Ib. tom. I. p. 574.

f) Litteræ fundationis, ut hic ſupra §. I. nota
 a. videre eſt, anno primum 1136. datæ
 ſunt, quanquam ædificium biennio ante in-
 ceptum ſit. ORTILIO ad an. MCXXXIV.
 p. 1286. „*LIVOLDUS Pius*, Marchio, an-
 „tea rogatus a ſuo filio OTTONE in *Mo-*
 „*rimundo*, ut Ordinem *Ciſterciensium* in pa-
 „tria ſua inducere vellet, elegit locum *Sat-*
 „*telbach*. Ad quem OTTO hoc anno ex
 „*Morimundo* miſit GOTSCHALCHUM Ab-
 „batem, & WILHELMUM Priorem, cum un-
 „decim monachis: quos Marchio aluit, &
 „ſtatim monaſterium conſtruere cepit.“

g) Idem ad annum MCLVII. p. ſeq. *Dux*
 vero (HENRICUS cognomento *Iaſomirgott*)

ædificium Claſtri in SATTELBACH perfe-
 cit.

- h) Idem cit. p. 1286. ad annum MCXIV.
 „*Pius* Marchio, *LIVOLDUS* quartus, pri-
 „mum lapidem poſuit apud Eccleſiam ſuam
 „in *Novenburch*.“
 i) Idem ORTILIO de exordio *Campilitii*, cuius
 alumnus erat ad an. MCCII: „Verno huius
 „anni tempore, cum tanta copia neceſſa-
 „riorum iam conveſta eſſet, ut ad initium
 „ſtructuræ ſufficeret: *Dux Auſtriæ* (*LEO-*
 „*POLDUS VII.*)-- primum lapidem funda-
 „mentalem Eccleſiæ, manu ſua propria ad-
 „mota, ipſe in terram dimiſit.“
 k) Idem ibid. p. 1304. ad an. MCCXXIX.
 „Ingruente iam hyeme, perfeſta eſt Eccleſia no-
 „ſtra uſque ad campanile, & altaria præ-
 „ditiſſa, & ad annum ſequentem, p. 1306.
 „Sepulturæ dies a Duce *FRIDERICO* idem
 „deſtinatus fuit, qui conſecrationi Eccle-
 „ſiæ noſtræ, ultima *Novembris*.“

quod nisi ADALBERTO II. vix, ac ne vix quidem alteri attribui po-
 test. Certum enim, atque indubitatum cum sit, domum hanc *Capitula-*
rem, a primæva sui constitutione, non nisi Principibus provinciæ
 excipiendis destinatam, nec adeo alteri, quantavis dignitate; ac na-
 talium splendore eminenti, viventibus præsertim, ac rerum in *Austria*
 summam tenentibus *Babenbergicis*, locum in ea concessum fuisse:
 cadaver, illic repertum, illi adscribatur, necesse est, cui commodè,
 ac ceteris paribus adscribi potest. Omnium ergo ceterorum locula-
 menta propria cum hucusque detecta fuerint, ac pauca, quæ restant,
 adhuc detegenda sint, latentiaque in iis cadavera nominari possint:
 reliquum est, ut num. I. haud alium, ac ADALBERTUM, qui numero
 hoc II. mentiente lapide desideratur, reconditum fuisse sentiamus.
 Quo vero pacto id contigerit ex ipsa turbatione duorum horum bu-
 storum num. I. & II. discretorum, dimetiendum est. His enim vel ab
 irumpentibus forte *Turcis*, a) thesauros sub iis quærentibus, aut aliis
 hostibus, prædæ inhiantibus, aut alia qua demum cunque occasione
 effossis, commixtisque, quid proclivius erat? quam ut ossa ADAL-
 BERTI, antea cum ossibus ERNESTI fratris cubantia, in loculamen-
 tum proximum concederent, remanente in primigenio, quod loco
 moveri haud poterat, eiusdem epitaphio. Sit igitur sepulcrum eius,
 ubi illud modo constituimus, respectu ad LEOPOLDUM *Largum*
 sub N. V. delitescentem, ac medium, atque adeo omnium primum
 locum occupantem, paullo extra ordinem positum: sit etiam, ut A-
 DALBERTUS a Scriptoribus non infimæ auctoritatis, & fidei, *Cl-Neo-*
burgi humatus dicatur: sit denique, ut domus *Capitularis San-Cru-*
cenfis structura, decessus eius tempore haud dum ad culmen perdu-
 cta fuerit: singula hæc combinandi adhuc via, ac ratio superest.
 Nam quod ad primum, & tertium pertinet, eo ipso, quod monaste-
 rium *San-Crucense* nondum ad fastigium, quin fortassis ad modicam
 adhuc altitudinem pervenerit: facile contigit, ut funus interim apud
 Claustrum *Neoburgense* deponeretur, post annos quatuor, cum ER-
 NESTO fratre ad *Sanctam Crucem* recondendum. Unde & Scriptori-
 bus facile condonamus, iis præsertim, qui factum primi aut in Anna-
 libus, aut Necrologiis, unde sequiores sua hauserunt, memoriæ tradi-
 derunt, asserentibus, ADALBERTUM *Cl-Neoburgi* quiescere; quippe
 quod hoc primitus, ut ex hac hypothese consequitur, fieri potuerit.
 Quod si vero hæc coniectura minus arrideat, necesse sane haud est,
 ut, ad statuendum ordinem, LEOPOLDUM *Largum* in medio sta-
 tim loco collocatum fuisse dicamus; cum arbitrium fuerit, A-
 DALBERTUM sive in medio, sive ad latus, ubi revera exuviæ viri
 repertæ fuerunt, componi, ac post centum circiter annos GERTRU-
 DEM *Brunsvicensis* adici. Utcunque sit, corpus virile, num. I. re-
 per-

a) Fieri hoc potuit ultima *Winnensis* urbis
 obliuione, qua occasione & FRIDERICI II.
 cognomento *Bellicosus*, statuum marinores

lesam, ac contractam fuisse, tom. I. p. 57.
 docetur.

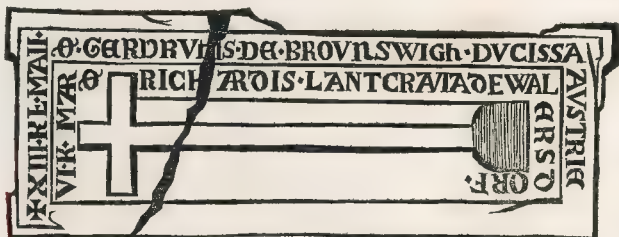
TAB. VI. pertum, nemo facile alteri, ac ADALBERTO tribuere poterit, *Cistercienses* præterea, ut hoc addamus, quemadmodum nullo non tempore, ita hoc præprimis, prælucente etiamnum S. BERNARDO, tanta orbi Christiano virtutum dabant documenta; ut Principes, aliaque Illustres personæ, certatim apud eos post fata requiescere cuperent, ut argumento sunt tot insignia, quæ apud eos supersunt, sepulcralia monumenta.

Sepulcri
num. I.
distincti
apertura.

XXXIX. ERNESTI ossibus in locum suum restitutis, ad sepulcrum proximum accessimus, a nobis numero primario notatum. Ibi non modo saxum amoliti, sed & proxime adiacentes utrinque pavimenti tessellas, solum circum undique fodiendo, scrutati sumus. In hoc labore magna demum occurrit ossium sub ipso partim sepulcrali marmore, partim sub aliis faxis diffusorum copia, quam quidem eductam, ita ordinavimus, ut bina ex iis exurgerent sceleta, iuxta staturæ integra; alterum, ADALBERTI scilicet, iudicante chirurgo, maris, fœminæ alterum. Plura insuper alia inventa sunt ossa, atque inter ea duæ diversorum corporum maxillæ. Patet exinde, has olim reliquias perturbatas, ac loco suo primævo motas fuisse. Lateritium hic quoque spectabatur opus, in quo tamen ossa haud singula, sed sub aliis etiam lapidibus, sepulcrum haud obtegantibus, inventa fuerant.

Cuius epitaphium profertur, duas fœminas indicans.

XL. Lapidis, superne fracti, ac crucis oblongæ, parumper exstantis figuram præferentis, inscriptio docet: XIII. Kal. Maii GER-

TRUDEM de Brunswick, Ducissam Austrie, ac VI. Kal. Mart. RICHARDIM, Landgraviam de Walsersdorf obiisse.

Quarum
prima an.
1226.
obiit,
xix. A-
pril.
a b

XLI. De GERTRUDE diximus tomo præcedenti, a) eam ex sanguine Ducum Brunsvicensium descendere, id quod inscriptura hæc confirmat. De die excessus, quem epitaphium XIII. Kal. Maii illigat, haud satis convenit, bene vero de anno, quem MCCXXVI. fuisse, sat constanter affirmant. ORTILO b) ad dictum annum de LEOPOLDO VII. Glorioso agens: FRIDERICO alteri filio, ait, uxorem, dat GERTRUDEM de BRUNSWICH, sed altero mense defunctam. Nuptias has

a) P. I. proleg. II. p. XXXIV. §. XLI.

b) De exordio Campililii p. 1303.

has ad annum 1226. pariter consignant chronicon *Australe*, & Hen-^{TAB. VI.}
ricus STERO, a) qui cum ipsissimus annus emortualis fuerit, planum
est, eosdem suffragari. At Necrologium *Campiliense* ab epitaphio,
ut ut illud tam LONGELINUS, quam SARTORIUS ap. laudat. HAN-
THALERUM b) consentire existimaverint, dissentit, cuius verba hæc
sunt: XV. Cal. Maii obiit GERTRUDIS, Ducissa de Brunswick,
FRIDERICI Ducis A. & S. uxor prima, statim defuncta. Utri horum
adstiquandum sit, Lectoris iudicium esto. Nobis auctoritas lapidis,
non multo post fata tempore positi, plane potior est.

XLII. Altera inscriptionis parte RICHARDEM, Landgraviam de
Waltersdorf legimus, quæ VI. Kal. Martii obierit. Hac HENRICI
Crudelis, LEOPOLDI VII. *Gloriosi* filii natu maioris uxorem indicari
suspiciatur STEYERERUS, c) quibus vero argumentis? nos equidem
fugit. Attamen coniecturam eius non de nihilo esse, ex modo di-
cendis apparebit. Licet enim aliis Scriptoribus, & quidem potissimis,
non RICHARDIS, ut habet epitaphium, sed AGNES d) audiat, sæpe
tamen innuimus, illustres fœminas nomina sua, in baptismo imposita
mutasse, aut, ut mutarentur, passas fuisse, aut certe binomias fuisse. e)
Ipsæ sane huius sorores hunc morem suo ipsarum exemplo com-
probant. Docet id genealogicum veterum *Thuringiæ*, & *Hassæ*
Landgraviorum schema, a PISTORIO ex monumentis antiquis, ac
idoneis concinnatum, f) ubi ILMENGARDEM, aliis MARGARITHAM;
HEDWIGEM, alio nomine SOPHIAM, ambas AGNETIS sorores, le-
gimus. Unde ARENPECKIO, eandem post SUNTHEMIUM, RICHAR-
DAM vocanti, g) fidem haud difficulter adhibemus. „Anno Christi
„1225. (ait) Domina RICHARDA, soror LUDOVICI, Landgravii
„*Thuringiæ*, mariti S. ELISABETH, --- fuit desponsata Duci HEIN-
„RICO. „ Eidem ONUPHRIUM quoque RICHARDÆ nomen tri-
buisse, in eadem tabula observamus.

XLIII.

a) Ap. Clar. HANTHALER. I. c. Decade III. p. 713. ubi & in rem suam auctores chronici *Neoburgensis*, *Leobitensis* aliosque allegat. Supra laudatum chronicon *Garstense* MS. ad eundem annum hæc habet: FRIDERICUS, filius Ducis Austrie, in BRUNSWICH nuptias celebravit. Certe non diu supervixisse, patet ex verbis huius chronici subsequenter ad an. 1229. „FRIDERICUS, filius Ducis Austrie, neptem Regine Ungarie repudiavit, „que copulata ei erat in coniugio. „

b) Ibid. num. XXVII. pag. seq.

c) Teste Cl. CALLESIO, *Annal. Austr.* tom. II. in indice I. ubi ait: „AGNES, ab aliis RICHARDIS dicta, creditur eadem cum illa, „cuius epitaphium ad S. Crucem, ubi requiescit, assertur a R. P. Antonio STEYERERO nostro sequens: VI. Kal. Martii „RICHARDIS Landgravia de Waltersdorf. „

d) Chronicon *Mellicense* ad an. 1226. I. c.

col. 238. b. „HEINRICUS filius LIUPOLDI „Ducis, AGNETEM, filiam Landgravii de „*Thuringia*, duxit uxorem. „ Eadem ad hunc ipsum annum affirmat chron. *Cl-Neoburg.* ibid. col. 452. d. nec non Anonym. *Leob.* col. 808. Supra vero laudatus chronographus *Garstensis* duobus annis excedit, annum 1227. assignans, de cetero iisdem verbis, quibus chronicon *Mellicense*, usus. Nomen quoque prodit Anonymus *Erpshersfordensis*, histor. de Landgrav. *Thuring.* cap. XXX. apud PISTOR. *rer. Germ.* tom. I. p. 1319. & apud ECCARDUM, *Hist. Genealog. Principum Sax. Super.* col. 407. ubi ait: Item genuit (HERMANNUS Landgravius *Thuringiæ*) - - AGNETEM - - quæ postea duxit Ducem Austriæ.

e) Vid. supra cap. I. §. XXII. p. 14.

f) Apud PISTOR. loc. mox cit. p. 1374.

g) Loc. cit. col. 1210. c.

TAB. VI.

Id quod
amplius
firmatur.
Tempus
vero obi-
tus eius
incogni-
tum.

XLIII. Accedit *Landgravia de Walersdorff* titulus, qui tantum abest, ut nobis (quod quidem videri queat) obsit, ut rem potius haud parum roboret. Pergit enim ARENPECKIUS: „Eodem die „HAINRICUS, Rex *Romanorum*, cum sua sponsa MARGARITHA, „sorore dicti Ducis HAINRICI de *Medling*, sponsi (nuptias) in eo- „dem loco (*Norimbergæ*) regaliter celebravit. „ Et paullo ante apertius: „HAINRICUS *Crudelis*; homo furibundus, LEOPOLDI, „Ducis *Austriæ*, & *Stiriæ*, secundus (primus) filius, habitavit in Ca- „stro *Medeling*, & dictus fuit Dux HAINRICUS de *Medling*. „ Re- iiciunt, & quidem haud immerito, *Arenpeckianum* hoc commen- tum Cll. Duumviri HANTHALERUS, a) & post eum CALLESIUS, b) certum esse demonstrantes: HENRICUM Iuniorem, Ducem de *Med- lico*, cui hoc pacto in Dominatu succedere debuisset HENRICUS *Crudelis*, eidem anno 1232. ut infra videbimus, tribus scilicet, aut quatuor post eius fata annis, adhucdum superstitem fuisse. Quare Scriptorem hunc, affinitate nominum deceptum coniecat HANTHALERUS. Verum huic errori multo verisimilius occasionem dederit vitalitium AGNETIS, seu RICHARDIS, ad sustentandam suam ipsius viduitatem, in *Medlicensi* Dominatu assignatum, de quo idem ARENPECKIUS: c) „Habitavit (HENRICUS Senior) in castro *Med- ling*. Possedit castra sub montanis *Neudorff*, *Medling*, *Salenau*, „*Dreskirchen*, WALTERSDORF, & *Keyfersperg*. d) „ En tibi *Wal- tersdorff*, seu *Walersdorff*, a quo RICHARDIS in sepulchrali marmore cognominatur, inter loca, ad dominatum *Medlicensem* pertinentia, quem quia verisimiliter inhabitaverit, ab eodem *Landgravia de Wal- tersdorff*, ab aliis vero de *Medlico* facile vocata fuit, unde ARENPECKIUS etiam maritum eius ibidem habitasse existimaverit. Tem- pus migrationis eius in obscuro latet, post HENRICUM tamen Iuniorem de *Medlico*, qui ea dominia, ex paterna hereditate, ante ipsam possederat, obiisse necesse est.

Eadem ta-
men sub
hoc lapi-
de haud
condita
videtur.

XLIV. Hæc vero, ut ut ita sint, nobis haud credibile videtur, eam sub hoc aliquando lapide conditam fuisse; quippe quod præter cadaver masculinum, foemineum unicum hic repertum sit. Nam quod ad duas illas diversorum corporum maxillas, ossaque, in eodem loculamento abundantia pertinet, aliena, & ad Principes *Baben- bergicos* fortassis haud spectantia videntur, ac fortuito tum primum hic reposita, cum sepulchra hæc duo, ac præsertim illud num. I. post sui destructionem restituta fuere. Quare RICHARDUM, seu AGNETEM in monumento num. XI. sequenti quærendam esse existimamus.

Tumulus, N. VI.
notatus,
aperitur.

XLV. Obiectis ossibus illis, horis pomeridianis eiusdem diei ad lapidem num. VI. inscriptum, accessimus, qui cruce quidem oblonga insignitus, at inscriptione destitutus est. Terra altitudine pedum quin-

a) Loc. cit. Decad. III. §. I. num. XXIV. p.

711. seq.

b) Loc. cit. tom. II. p. 241. in not. col. 1.

c) Loc. cit. col. 1205. b.

d) Conf. dicta supra.

quinque, & dimidii effossa, integra, & nondum dimota, viri, statura TAB. VI. grandioris, sceleton, complicatis supra pectus manibus prodiit. Loculamentum, ex lateribus concinnatum, sex pedes *Austriacos* longum, nonnulla quoque folii lignei segmenta continebat. Sceleton ipsum fovea non multo brevius erat, coniectabantque nonnulli adstantium, ossa esse HENRICI, cognomento *Crudelis*.

XLVI. At huic opinioni quo minus adstipulari possimus, duo Qui non sunt, quæ prohibent: statura nimirum pedum sex, ac sepulcrum numero denario notatum, quo HENRICI illius ossa contineri, postea docebimus. Primum autem, id est corporis species, dum viveret, augustior, HENRICO *Crudeli* ideo minus congruere existimamus, quod teste auctore corvo, ut paulo infra dicemus, ætatem non nisi ad annos viginti, menses quatuor, paucosque dies perduxerit. Atqui fingulare quid fuisset, iuvenem, cui anni ad augescendum quatuor supererant, iam tum ad tantam excrevisse proceritatem. HENRICI *Crudelis*,

XLVII. Attamen ad quemnam demum cadaver illud pertineat? Sed Henrici potius Junioris de Medlico. Henricum *Junio*rem de *Medlico* hoc loco tumulatum fuisse existimamus. Facit id proceritas, ex reliquiis eius haud obscure elucens. Enimvero illum corporis specie excellenti, ad quam proceritas una facit, fuisse, ex ARENPECKIO a) intelligimus, scribente: a HENRICUS de *Medling Junior*, SPECIOSUS PRINCEPS, HENRICI de *MEDLING unicus natus*, *venationibus delectabatur*. Sed huic tamen opinioni obstare, dixeris tempus obitus eius, quem post annum 1232. quo binas chartas b) in gratiam monasterii *San-Cruensis* datas, signavit, evenisse, recte iudicant. Hoc enimvero posito, ac insuper stante, quod supra observavimus, funera horum Principum in conditorio hoc *San-Cruensi* non sine ordine collocata fuisse, locus ei non num. VI. sed I. vel X. deberetur; utpote cum tam post GERTRUDEM *Brunswicensem*, quæ sub num. I. quam HENRICUM *Crudelem*, qui sub num. X. cubat, ex hac vita migraverit. Verum his reponimus, fieri potuisse, ut HENRICUS, qui ad latus patris HENRICI III. seu Senioris, sub num. III. quiescentis, ob angustiam loci commode sepeliri non poterat, ex opposito saltem sepulcri paterni, exigente id præterea symmetria, locum sibi reservavit. Exemplum similis optionis habemus in FRIDERICO *Catholico*, quem ad latus patris sui humari petiisse, obtinuisseque, hic supra animadvertimus. Obstat tamen, præter hæc, ARENPECKII post SUNTHEMIUM, cuius ille vitula aravit, assertum, HENRICUM hunc nostrum *Neoburgi* quiescere, affirmantis, quocum etiam laudatus P. FISCHER c) facit. Sed præterquam, quod nullum ibi eiusmodi sepulcri vestigium appareat: ex c dicen-

a) Loc. cit. col. 1210. a. b.

b) Edidit eas Cl. P. Bern. PEZIUS Cod. dipl. epist. P. II. p. 82. n. 138. & 139.

c) In brevi notitia urbis *Vindob.* P. III. p. 4.

a nostra sententia, ab ARENPECKIO, & tabulis *Cl. Neoburg.* ni fallimur, deceptus, p. 14. iterum abiens.

TAB. VI. dicendis elucescet, Scriptores illos, seu illum potius, in assignandis Principum nostrorum sepulcris non raro hallucinatos, tantumque non certissimum esse, eos quoad sepulcrum *HENRICI Crudelis* a vero pariter discessisse. Nam cum argumentum sepulti alicubi corporis, ut iam observavimus, certius esse nullum possit, quam cadaver ipsum, ibidem repertum: non videmus, qui *San-Crucensi* sepulcreto non plurimum deferendum sit, ubi quidem corpora abundant, *Cl-Neoburgi* contra paucissima inventa fuere. Accedit, quod *HENRICI* parentes ibidem conquirere, exploratum sit. Diem mortis eius ad *XI. Kal. Iunii* reponendam esse, hic supra num. *XXXI.* docuimus.

XLVIII. Octavo Iduum *Maii* laborem profecuti, abacum, numero denario insignitum, ac *HENRICI Crudelis*, ut incolarum cœnobii traditio fert, exuvias contegentem, amoventes, subts intervallo pedum quinque, & pollicis, sceleton repperunt, deflexis manibus decumbens, nullaque sui parte, costas, & vertebrae si excipias, fatiscens. Ad latus sinistrum gladius sese obtulit, pedes unum, atque dimidium longus, ferrugine undique obductus, & corrosus: sub pedibus vero ferri frustum, rubigine ita dilapsum, ut, quid rerum fuisset, dignosceret nemo: ad munimina tamen ferrea loculi lignei, putredine iam pene consumpti pertinuisse, visum nobis est. Corpus staturæ fuisse infra mediocritatem, nec quinque pedes æquantis, reliquiae monstrabant. Lateritiæ structuræ hic nihil, cumque evidentibus signis appareret, sepulcrum a prima sui constitutione intactum permansisse, id etiam elucebat, corpus iam olim, atque sub ipsam humationem, folio ligneo inclusum fuisse.

Itemque
cineres,
ibidem
reperi,

a

b

XLIX. Notatu præterea dignum fuerat, non solum vas illud, de quo alibi acturi sumus a) cineribus, intermixtis carbonibus, repletum, sed etiam loculum ipsum, eadem utraque materia conspersum apparuisse. Factum id ad arcendos, vel mitigandos saltem humores, adeoque tam corpus ipsum, quam & eius sandapilam diutius conservandam, videri voluit nonnullis circumstantibus: cum alii rem, ad suffocandum foetorem, adinventam fuisse existimarent. Hi etsi a vero non admodum aberrasse videantur, nobis tamen modo alia, atque alia succurrunt. Persuasi nimirum sumus, Principem hunc peregre mortuum, atque adeo longiori itinere in *Austriam* revehendum, quo tolerabilior evaderet foetor, cinere obrutum fuisse. Facit huc luculentus Anonymi *Leobienfis* locus, de funere *HENRICI Placidi*, Ducis *Austriæ*, ex stirpe *Habsburgica*, ita differentis: b) „*HAINRICUS*, „Dux post captivitatem raro perfruens sospitate, novissime in *Prucca*, „*Stirie* in die *BLASII* moritur, & in *Graetz* apud Minores a *FRIDE-*, „*RICO* gloriosus exequiis sepelitur; post incinerationem vero a con-, „sorte *ELISABETHA* cum Religiosis viris ad *Campum Regis* transfer-, „tur, & ibi solemniter tumulatur. „Post incinerationem, inquit, qua pro-

a) P. II. Dissert. de urnis extor. & coid.

b) Loc. cit. col. 926. d.

procul dubio non *resolutio in cineres*, qualiter a medii ævi Scripto-^{TAB. VI.}ribus apud DUCANGIUM accipitur, intelligi debet, sed dicta notio-
ne, qua ad arcendam in tempus putredinem, ac præcavendum fœ-
torem, corpora defunctorum ad loca, longius remota, deportanda,
cineribus immersa fuerunt. Id quod tum artis, qua hodie ad veterum
Ægyptiorum imitationem corpora condiri solebant, vices, ut videtur,
subire debuerat. Quanquam enim illam tum temporis non omnino
ignotam, probe sciamus, raram tamen fuisse, adque hodiernum per-
fectionis gradum minime perductam, æque cognitum est. Quin vel
hodie infra *Ægyptiorum* perfectionem esse, docent harum rerum pe-
riti. Porro HENRICI huius cadaver, iuxta ac testatur *Leobienfis*, re-
vera cineribus obrutum, sicque *Königsvelde* repertum fuisse, libro
sequenti referemus. Simile fere exemplum ibidem proferemus de AN-
NA, RUDOLPHI I. R. R. uxore prima, *Vindobonæ* mortua, indeque
Basileam translata; ut de qua *Annales Colmarienses* testantur, a) faci-
ciem quidem balsamo linitam, at ventrem exenteratum, sabuloque,
& cineribus repletum fuisse. Nulla quidem in his duobus monumentis
urna, cinere, aut sabulo repleta, inventa fuit. At id in hoc, de quo
nunc agimus tumulo, ideo forsitan necesse fuit; quod corpore cine-
ribus consperso, pannis, aut ligaturis, quibus illi continerentur, haud
fatis caute munito, solutis crebra vehiculi agitatione nexibus, cineres,
carbonesque, cum illud de curru depositum fuit, effluerent. Qui
deinde collecti, ollæ huic immixti videntur, ne quid, mortuum Prin-
cipis corpus contingens, periret, aut omnino inter reiectanea com-
putaretur.

L. Hæc ita posita, viam nobis aperiunt, funeris huius nomen, ^{HENRICI}
& fata propius investigandi. Tres nimirum *Babenbergicorum* Prin-^{Crudelis}
cipum, monasterii *San - Crucensis* dormitorio illorum, peregre mor-^{sepul-}
tui, in *Austriam* reiecti sunt. LEOPOLDUS videlicet VI. & FRIDE-^{docent.}
RICUS *Catholius*, de quibus supra, nec non HENRICUS *Crudelis*.
De prioribus dubium non vertitur, de posteriori assertum nostrum
iam firmandum est; maxime cum Cl. P. HANTHALERUS conieceret,
eum vel in vicinia *Cl - Neoburgensis*, vel omnino in loco ipso b) ob-
iisse, ubi & secundum ARENPECKIUM tumulum nactus sit: R. P. FI-
SCHER c) vero illum in crypta hac *San - Crucensi* quidem depositum,
sed in *Moravia* mortuum perscribat. At nobis probabilius evadit,
animam ei in *Suevia* ereptam fuisse.

LI. Referunt *Boicarum rerum* Scriptores, alique, LUDOVICUM, Qui cum
Ducem *Bavariæ*, anno MCCXXVIII. *Straubingæ*, quod oppidum ^{patre}
decennio ante construxerat, invitatis eo *Germaniæ* proceribus, ^{*Straubin-*}
ipso Rege *Romanorum* HENRICO præfente, OTTONEM filium suum,
pro more illorum temporum, baltheo militari, enseque accinxit-
se

a) Rer. Germ. Scriptor. URSTISI P. II. p. 47.

c) Loc. cit. p. 12.

b) Decad. III. num. XLI. p. 724.

- TAB. VI. se. a) Huic solemnitati cum & LEOPOLDUS, Dux *Austriæ*, una
 a cum filio HENRICO, præfens adesset, inter magnifica ludorum, spectaculorumque munera, vitæ discrimen adiit, culpa a nonnullis in Ducem
 b *Bavariæ*, aliosque Nobiles, ab aliis autem, & quidem verius b) in filium HENRICUM, impietatis in matrem biennio antea reum, iniecta. c) HENRICUM non multo post hoc facinus e vita migrasse,
 d ORTILO, contemporaneus, auctor est. d) „Idem Dux (LEOPOLDUS) in *Strauwinge*, ait, vitæ periculum habuit: sed, protegente „se Deo, incolumis evasit. Putabant hoc procurasse filium HAINRICUM, qui inquietus erat. Sed incidit in foveam, quam fecit, disponente Deo in pœnam salutarem. Ipse enim hoc anno ex morbo
 e „obit, multum contritus, VI. Kal. *Octobris*. e) „Quare mox laudato P. FISCHERO loco, ubi supra, ex inscriptione, in imagine quadam, non vero in lapide lecta, IV. Non. *Iulii* prodenti, accedere nequimus, ORTILONIS cœvi auctoritatem præferentes.

Inde vero
Efslin-
gam, &
Nordlin-
gam pro-
 fectus,
 mortem
 obiit.

f g

LII. LEOPOLDUS inde longius progressus, cum HENRICO Rege, genero suo, *Sueviam* petens, *Efslingæ* IX. Kal. *Sept.* tabulas ab eo obtinuit, præcipuis erga se, & successores suos, favoribus, ac prærogativis refertas. f) Tum vero *Nordlingam* perveniens, diploma, in monasterii *Laureacensis* gratiam, ab eodem Rege subscriptum, sigillo suo una roboravit VII. Idus *Sept.* g) In hoc itinere filium sibi comitem habuisse, argumento nobis est imprimis HENRICI attentatum. Demus enim, in ambiguo tum adhuc fuisse, utri illorum, Duci nimirum *Bavariæ*, an HENRICO filio illud adscribendum sit? fieri tamen haud potuit, ut ne in hunc, ob notorium scelus, ante commissum, maxima, & præcipua suspicio caderet. BRUNNERUS certe

ru-

- a) *Henricus STERO*, seu chronica *Augustensis* ap. FREHER. tom. I. ad an. 1228. p. 523.
 „OTTO filius Ducis *Ludwici Bavariæ*, a „*Straubing*, præfente Rege HENRICO, „& multis aliis Principibus, in festo Pentecostes gladio accingitur. - Isti autem „Principes interfuerunt: HENRICUS Rex, „filius FRIDERICI Imperatoris, LUDWIGUS „*Bavariæ*, LEOPOLDUS *Austriæ*, BERNARDUS „*Carinthiæ* - - Duces. „
 b) Chron. *Austr.* cit. ad an. 1226. p. 452. cum scelus illius, eo anno in matrem perpetratum, retulisset: Deinde idem filius, ait, vitæ patris sui multimodis insidiatus est.
 c) Ibid. ead. pag. ad an. 1228. „Dux *Bavariæ*, atque alii multi ex nobilibus per *Bavariam*, LEOPOLDO, Duci *Austriæ*, & *Styriæ* insidias mortis parabant, quas tamen „per DEI gratiam sine læsione evasit. „
 d) De exordio *Campilil.* p. 1303. ad annum MCCXXVIII.
 e) Supra memoratum chron. Ducum *Austriæ* MS. ad an. MCCXXVIII. HENRICUS idem, LEOPOLDI filius *Austriæ*, misere obiit. Chronicon MS. *Garstense* ad h. a. HENRICUS, filius Ducis LEOPOLDI, obiit.

- f) Extant ap. LUNIG. P. Spec. continuat. I. *Fortes. I. Abbas IV.* p. 6. Item ap. ARENPECKIUM, BIRCKENIUM, aliosque. Assertamus quoque in Archivo nostro *San-Blasiano* diploma eiusdem HENRICI VII. R. R. XI. Kal. *Sept. Efslingæ* datum, quo consilio, & induit, ut loquitur, tam Ducis *Bavariæ*, quam Ducis *Austriæ*, monasterio nostro libertatem, ac immediatatem Imperii restituit. Appenduntur in medio Cæsaris, atque hinc Ducis *Austriæ*, inde Ducis *Bavariæ*, raro alias exemplo, sigilla. Unde illud, etsi hæc sigilla, eo quod detrita sint, delineari haud possint, tum in huius rei, tum & Eruditorum gratiam edendum putavimus. Vid. *Austar. Dipl.* Vol. sequenti num. I.
 g) Extat apud BESOLDUM, Document. *redivoir. Wirtenberg.* tom. I. p. m. 451. Huic quoque prædictorum Ducum sigilla appensa fuisse, patet ex eius subscriptione, quæ sic habet: *Ad maiorem itaque securitatem præsentem paginam celsitudinis nostre sigillo, nec non venerabilis HERBIPOLENSIS Episcopi, AUSTRIÆ, & BAVARIÆ Ducum, iussimus communiri. Datum apud NORDELINGEN, Anno Dominice Incarnationis M. CC. XX. Octavo, Septimo Idus Sept. indictione prima.*

rumoribus, facinus Duci *Bavariæ* impingentibus, fidem adhibere, me-
rito dubitat; a) ut *quorum neque causa*, ait, *apparet, neque ultio se-*
cuta est. Qua in re faventem sibi habet ORTILONEM, qui invidiam
omnem in solum HENRICUM, ut mox vidimus, coniicit. Quare
tantum abfuit, ut eum pater interim in *Austriam* remittere posset,
ut eum tum potius apud se continere, ac tum sui ipsius, cum alio-
rum sibi fidorum oculis observare, necesse haberet, non ignarus,
quid, se absente, ante biennium, dominium affectans, tam contra se,
quam matrem molitus sit. b) Cum igitur LEOPOLDUS, secundum
allegata diplomata, die 23. & 24. *Augusti Eßlingæ*, ac septimo adhuc
Septembris, & quis scit, an non pluribus etiam diebus subsequen-
tibus? *Nordlingæ*, comitante filio, cum Cæsare versatus fuerit, eius
autem mors ad 26. eiusdem referatur a Scriptore cœvo, verisimil-
limum sane evadit, hunc non in *Austria*, sed in *Suevia* aut in redi-
tu constitutum occubuisse. Nam etsi Duces post dictum VII. *Septem-*
bris statim rediisse, ac ante morbum, & mortem Principis in *Austria*
adventasse, nec negari, nec affirmari possit: accedentibus tamen si-
gnis, in hoc sepulcro repertis, quorum causa vix, ac ne vix quidem
alia, quam a nobis prolata, assignari, nec ita alteri ex Principibus hic
sepultis, congruere possint: plane concludendum videtur, loculum
illum HENRICI *Crudelis* esse, qui peregre defunctus sit. His acce-
dit corporis modus, infra mediocrem computandus, aliquot nempe
digitis supra quinque pedes minor. Id quod homini, anno 1208.
XVIII. *Maii*, teste sæpe laudato ORTILONE, nato, & an. 1228. die
XXVI. *Septembris* denato, adeoque annos vitæ non nisi viginti, men-
ses quatuor, dies octo numeranti, apprime congruit. Ut adeo om-
nia & singula apte conveniant, discoveniat nihil, resque confirmetur
adhuc perpetua loci incolarum traditione, ferente: HENRICUM
Crudelem sub hoc abaco delitescere.

LIII. His tamen omnibus adiiciendum est argumentum aliud, il-
ludque haud paullo gravius, a ritibus Ecclesiasticis petitur, ubi ho-
mines, maxime pœnitentes, supremum ducentes spiritum, cineri, &
cilicio superponi, quin & carbones, inter sepulturæ ceremonias, thuri
incendendo adhibitos, una in sepulcro reponi, consuevisse legimus.
Auctor eius rei est Ioannes BELETHUS, Scriptor quo ad hoc argu-
mentum non ignobilis, temporibusque, de quibus hic agimus, vicinus.
„Quando ergo (ait c) iam aliquis animam agere videtur, humi col-
„locari oportet super cineres, vel paleas, quo innuitur, quod cinis
„est, & in cinerem revertetur. „ Et infra: „ Thus autem apponitur

Pœniten-
tiam a-
gens.

„ PRO-

a) Annal. Boic. P. III. lib. IV. p. m. 166.

b) ORTILIO I. c. ad an. MCCXXVI. „Dux
„Leopoldus cum Rege HENRICO in Ita-
„liam proficiscitur ad Imperatorem. Inte-
„rea HENRICUS, senior filius suus, ma-
„lorum consilio seductus, arma sumit, &
„castrum Haimburgum occupat, cum in-

„iuria Domine THEODORÆ matris, quam
„violenter expulit. Redux Leopoldus Dux
„pater, castrum iterum vindicat, sed filio
„parcit. „ Add. verba chronici *Australis*,
„num. præcedenti nota c. allata.
c) De Divin. offic. cap. CLXI. p. 567. adver-
sa, edit. Lugdun. an. 1584.

- TAB. VI. „propter corporis foetorem removendum, & prunæ, ad designandum, „quod terra illa in usus communes amplius redigi nequeat. *Diutius enim carbo sub terra conservatur.* „ Eadem repetit GULIELMUS DURANDUS, a) ubi & addit: „ Quidam vero cilicio insuunt, ut hac veste insignia pœnitentiæ repræsentent; nam *cinis*, & b) „ *cilicium* arma sunt pœnitentium. b) „ Apte hæc in HENRICUM Crudelem, sive denique domi, sive foris mortuus sit, quadrant; ut cui scelesti in parentes facinora pœnitendi argumentum sat amplum dederunt, ac revera etiam pœnituisse, ex verbis ORTILONIS, paullo supra adductis intelleximus.

Sepulcrum numero XL. apertum,

LIV. Eodem die monumentum e regione prioris, ad latus Evangelii visendum, ac numero XL. a nobis notatum, reclusum fuit. Ad altitudinem pedum quatuor subtus in conspectum venit sceleron, quinque pedes, tresque pollices longum, complicatis manibus, pedibus autem altare, seu Orientem versus, porrectis decumbens. Maxillæ arctiores, ac caput decussantium se expers futurarum, cadaver foemineum fuisse indigitabat. Dentes candidi, & nulla putredine arrosi: reliqua quoque ossa, costis, vertebrique exceptis, quæ tacta, dilabebantur, suo adhuc constabant nexu. Sepulcrum, lateritio opere carens, ipsaque terra contectum, suoque ordine dispositum, investigantibus, nondum præparatum fuisse arguebat.

RICHARDI, seu AGNETIS, HENRICI Crud. coniugi, adscribitur.

LV. Quinam ex *Austriæ*, sequioris sexus Principibus, cadaver istud tribui oporteat, nulla rem decidente inscriptura, nobis sane ambiguum foret, si AGNETIS, seu *Richardis*, de qua supra num. XLII. ad XLIV. egimus, corpus sub numero I. ut lapis aliquando, unicum loculo, & inscriptura, destructus vult, repertum fuisset. Illo igitur haud viso, facile in animum inducimus nostrum, eam e regione mariti sui, HENRICI *Crudelis*, depositam fuisse; maxime cum id etiam ordo postulet; quippe quod constet, eam nedum post GERTRUDIS *Brunsvicensis*, sed & longius post viri sui fata, ex hac vita migrasse.

Ordo funerum, de quibus hactenus differimus,

LVI. Atque hæc quidem funebria *Babenbergicorum* Principum monumenta, in Celeberr. *San-Crucensi* S. Ordinis *Cisterciensis* Abbatia reperta, ac detecta fuere. Ordinem funerum, velut totius capitis anacephalæosin, si quis postulet, duo nobiscum haud gravate perpendet: epitaphia primum, deinde & situm, atque œconomiam monumentorum. Et epitaphia quidem, etsi maximam partem nec cœva, nec ab omni mendo vacua esse, persuasum teneamus, velut tamen filum Ariadneum fuerunt, verum investigandi propius. Quibus cum ordo

a) Rational. Divin. offic. Lib. VII. cap. XXV. p. 456. averf. eiusd. edit.

b) Add. BERNARD. de Montf. in consuetud. Cluniac. MSS. cap. 64. ubi: „ Cineres, qui in Capite ieiunii fratrum, olim *Pœnitentium*, hodie fidelium omnium capitibus imponun-

tur, ex industria sunt de cremis farmentorum, qui etiam studiose mundantur, & cribrantur, & benedicti conservantur ab infirmario, ut morientibus fratribus cum cilicio subserviantur. „ Vid. additament. PP. Benedictinor. ad glossar. *Cangian.* voce: *Cinis*.

ordo utcumque etiam respondeat, non potest nos nostræ poenitere operæ. Viso enimvero, LEOPOLDUM *Largum*, qui primus omnium, post inceptum *San-Crucensē* monasterium, dempto LEOPOLDO *Pio*, qui *Cl-Neoburgum* concessit, & ADALBERTO, qui & ibidem interrim depositus fuisse videtur, e vita excessit, in medio: ERNESTUM vero, qui secundo loco obiit, a latere cubare: viso etiam sub lapide num. III. revera virum, fœminamque, HENRICUM sc. III. & REIZAM, uxorem eius, quiescere, atque adeo lapidem vera elocutum fuisse: num. VII. LEOPOLDUM *Virtuosum*, abscissi pedis signo internoscendum, adque latus eius filium eius, FRIDERICUM *Catholicum*, ex cumulo ossium eius discernendum, compositos esse, hisque singulis epitaphia respondere ad unguem; non potuit non reliquis, atque inter ea iis etiam, qui inscriptionibus carent, lux accendi; quod quidem ut magis pateat, sequentem, ex dictis, catalogum, seu Necrologium contextendum duximus.

LVII. Itaque in medio num. V. omnium primo loco situs est LEOPOLDUS V. cognomento *Largus*. Ob. XVIII. *Octobr.* 1141. Vid. §. VII. Et anacephalæosis totius capituli.

A dextris huius ERNESTUS IV. Obiit XXIII. *Ian.* 1142. nec non ADALBERTUS II. qui tamen, destructo hoc sepulcro, in proximum migrasse videtur. Ob. VIII. *Nov.* 1137. §. XXXIV. - XXXVIII.

Ex adverso a sinistris num. VII. æquali distantia, LEOPOLDUS VI. cognomento *Virtuosus*. Ob. ult. *Decembr.* 1194. §. X. seqq.

Ad huius latus sinistrum num. VIII. FRIDERICUS I. agnomento *Catholicus*. Ob. XVI. *Kal. Maii* 1198. hic quidem extra ordinem, at ad latus patris, ut petierat. §. XXII. seqq.

Hunc excipit num. III. HENRICUS III. *Medlicensis*, senior. Ob. XIX. *Ianuar.* 1223. Immixtus is quidem, sed exigente spatio, ac symmetria minime turbata. Cum eodem decumbit, & uxor REIZA, eodem anno, ut videtur defuncta. §. XXIX. XXX. XXXI.

E regione num. VI. HENRICUS IV. *Medlicensis*. Vixit adhuc an. 1232. & hic quidem paullo extra ordinem, sed cuius rei rationem reddimus §. XLVII. Ubi etiam eos notamus, qui eundem *Neoburgi* sepultum volunt.

Numero I. GERTRUDIS *Brunsvicensis*, FRIDERICI II. uxor I. Ob. iit XIX. *April.* 1226. §. XL. Huic ex post temporis accessisse coniicimus ADALBERTUM II. §. XXXVIII.

In secundo ordine ad latus, quod intrantibus a dextris est, num. X. HENRICUS *Crudelis*. Obiit vicesimo sexto *Septembris* 1228. §. XLVIII. seqq. Medium is, etsi ante FRIDERICUM II. qui illum obtinet, in hoc ordine locum haud occupat, sed vel ipsum agnomentum impietate erga parentes a se promeritum, documento esse potest, honorem hunc illi haud iniuria denegatum fuisse.

Idem fere sentiendum de AGNETE, seu RICHARDA, coniuge eius, num. XI. ex adverso posita, de qua tamen incertum, an post, vel ante

ante FRIDERICUM II. cognomento *Bellicosum*, sub num. IX. delitescen-
tem, qui & hunc sibi locum, tanquam Princeps regens, facile refer-
varit, emortua sit. §. LIII. seq. Quare is in medio sub dicto numero
cubat. Ob. xv. Iunii 1246. §. XVII. seqq.

His accedunt, qui omnium ultimi huc deportati sunt: RUDOL-
PHUS, & HENRICUS fratres, OTTONIS, Ducis *Bavariæ Inferioris*,
ex CATHARINA *Habsburgica*, filii, sub num. IV. primæ seriei, re-
quiescentes, & reliquis inferti. Obierunt circa annum 1280. §.
XXVI. seq.

CAPUT V.

DE OTTONIS, FRISINGENSIS EPISCOPI, S.
LEOPOLDI FILII, SEPULTURA, MORIMUNDI IN
GALLIA.

§. I.

OTTO,
Frising-
ensis Ep.
Mori-
mundi in
Gallia
mortu-
us.

a

b

c

Praeter iam recensitos S. LEOPOLDI posteros, maximam partem
in monasteriis *San-Crucensi*, & *Cl-Neoburgensi* consepultos: su-
perfunct utriusque sexus alii, variis in locis cum mortui, tum
humati. Inter eos primum locum hic sibi vindicat OTTO, nascendi
ordine tertius, ac ex monacho, & Abbate Ord. *Cisterc.* Episc. *Frisingen-*
sis, qui cum ad monasterium suum *Morimundum* a) inviseret, gravi con-
strictus morbo, animam ibidem posuit. Rem narrat RADEVICUS b) Ca-
nonicus *Frising.* ac comes itineris: „Anno ergo ab Incarnatione Domini
„MCLIX. inquit, indictione VII. regnante serenissimo Imperatore FRI-
„DERICO, anno Imperii eius III. regni V. memoratus Antistes ab hac
„luce, DEO vocante, migravit. „Tum vero pluribus interiectis, sic
pergit: „Occasione visitandi *Cisterciense* Capitulum, viam carpit, &
„iam dudum languore, ac debilitate corporis invalidus, laborioso
„itinere, nihil tamen adhuc suis, qui secum erant, metuentibus, ad
„prænominatum *Morimundense* monasterium pervenit. Ibi per ali-
„quot dies lecto cubans, & iam de obitu suo nequaquam dubius,
„dum sacro liquore olei, sicut moris est, perunctus fuisset, & de
„pecunia sua laudabili testamento ordinasset, inter cætera, quæ, sol-
c „licitus de salute sua prævidebat, etiam hunc codicem c) manibus
„suis

a) Est autem *Morimundus*, testante *Gallia Chri-*
stiana tom. IV. col. 814. „*Cistercii* filia
„quarta, sita in *Bassigneo*, *Campania Fran-*
„*cica* regione, ita fines *Lotharingia*, &
„Comitatus *Burgundia* attingens, ut in
„eius territorio lapidea sit tabula, limitem
„ trium Episcopatum designans: *Lingonen-*
„*sis*, *Tullenfis*, & *Bisuntinensis*, in valle
„satis angusta, & profunda. Fundatur au-
„tem an. 1114. V. Idus *Iulii*. „

b) De gestis FRIDERICI I. Imp. cap. XI. inter
Scriptor. *Ursifianus* P. I. p. 513.

c) Alludit ad librum eius I. de gestis FRIDE-
RICI I. Imp. præsertim caput XLVII. ubi
cum duriuscule, ut Doctissimi *Gallia Chri-*
stiana auctores, mox citati, observant,
locutus fuisset adversus BERNARDUM CLA-
REVALL. & pro GILBERTO PORRETANO in-
dulgentius, hæc morti proximus, a viris do-
ctis, & prudentibus emendari, rogavit vir
æqui studiosissimus, & amantissimus religionis.

„ suis offerri præcepit, eumque litteratis, & religiosis viris tradidit, „ ut, si quid pro sententia Magistri GILBERTI dixisse, visum esset, „ quod quempiam posset offendere, ad ipsorum arbitrium corrigere- „ tur, seque Catholicæ fidei assertorem iuxta sanctæ Romanæ, immo „ & universalis Ecclesiæ regulam, professus est. „ Hæc RADEVICUS, OTTONI familiaris, qui & eidem suprema lumina se clausis- „ se, testatur.

II. At hoc non obstante, annum emortualet male hic putari Et qui- PAGIUS ostendit, a) non auctoris vitio, sed librarii. Nam etsi illum dem an. duo quoque chronica, fere æqualia, apud LINCKIUM, b) quibus & 1158. ipse subscribit, nec non & Melicensi c) præferant: chronicon tamen a b Cl-Neoburgensi, d) tum & ORTILO, e) ac LEUPOLDUS de Newbur- c e ga f) anno præcedenti 1158. adstipulantur. Quin ipse RADEVICUS, f quem vix quidquam eorum, quæ ad res OTTONIS pertinebant, fu- gere poterat, in consequentibus consentit, cap. XII. subiiciens: „ OT- „ TONE Episcopo X. Kalend. Octobris, quod est circa solstitium bru- „ male (æquinoctium autumnale) defuncto, paucis post mensibus „ Non. Aprilis, quæ tunc fuit Dominica Palmarum, id est, circa sol- „ stitium æstivale (æquinoctium vernum) hora matutina, civitas Fri- „ singensis penitus, & penitus incendio conflagravit. „ Atqui Domi- „ nica Palmarum non alio vicinæ ætatis anno in diem V. Aprilis incide- „ rat, quam an. 1159. ut adeo OTTONEM, qui mensibus aliquot an- „ tea defunctus eidem dicitur, anno præcedenti obiisse necesse sit. O- „ mittimus, ut in re iam extra controversiam posita, argumenta reli- „ qua, apud laudatos PAGIUM, & MEICHELBECKIUM, nec non HANTHALERUM, & CALLESIUM legenda.

III. Funus in eodem Morimundensi, seu Morimontensi cœnobio, Sepultus ubi obiit, & ubi antea monachum indutus, Abbatis dignitate præ- Morimundi- eminebat, compositum fuit. Petierat quidem piissimus Antistes foras templum, ubi ab introeuntibus pedibus calcaretur, humari: at eius modestiæ, voluntatiq; haud deferendum putantes monachi, sepul- turam illi in ipsa domo Divina ante aram summam dare decreve- runt, g) ubi ad sua usque tempora tumbam eius elatam conspici, g h HENRIQUEUS apud HANTHALERUM h) perscribit. At Reverendissi- mus Abbas Morimontensis, NICOLAUS, litteris ad infra laudandum D. Baronem de REISCHACH datis, ipse testatur, vidisse se quidem aliquando capulum plumbeum, at sepulcrum nullum vidisse.

IV.

- a) Apud Doctiss. P. Carolum MEICHELBECK Hist. Frising. secul. V. p. 248.
 b) Annal. Austriaco-Clara-Vallens. tom. I. p. 175. not. 5.
 c) Col. 233. b.
 d) Col. 446. a.
 e) p. 1288.
 f) Loc. cit. p. 1311.
 g) RADEVICUS ubi supra p. 514. „Cum au- tem adhuc vivens, locum sepulturæ suæ „ fratribus digito præmonstrasset extra ec- „ clesiam in loco humili, ubi scilicet ab „ omnibus fratribus calcari debuisset, huic „ eius ultimæ voluntati obviandum (haud „ putabatur, & infra septa Ecclesiæ iuxta „ maius altare honorifice tumulatus est. „

- h) Loc. cit. p. 240. num. XXII.

Epitha-
phium, a
RADEVIC-
CO posi-
tum.

a

IV. Epitaphium OTTONI laudatus RADEVICUS honorarium posuit, & tumulo eius, seu cenotaphio, *Frisingæ* nimirum posito, inscribi curavit. Quod etsi pridem editum, a) exigente instituti nostri ratione huc quoque transferendum putavimus.

Libram PHÆBUS subiit cum falcitenente,
Luci mox prævaluit, die decrefcente,
Vitæ minus habuit, morte prævalente,
OTTO quando corruit raptus, heu repente.
Hic, si gradum consulis, præful dignitate.
Formam: decens, habilis, iuvenis ætate.
Genus: alta, nobilis regum maiestate.
Mores: commendabilis nitra probitate.
Monachum se præbuit, si religionem.
Ideas asseruit, si positionem.
Virgo, cuius meruit intercessionem,
Eius ad quem genuit, agat mentionem:
Cuius frequens otium in philosophia,
Maius exercitium in theologia,
Foedus sibi mutuum cum philologia,
Nunc sit ei speculum summa theoria.
Plangat hunc *Germania* plaudu generali,
Magis tu *Frisingia*, orba viro tali,
Cui tot privilegia dono speciali,
Iugi querimonia debes lamentari,
Huius in te studio studium vigeat:
Grata disceptatio plures acuebat.

Quid mos, aut quid ratio, nemo non videbat:
Fraus, & cavillatio latens non latebat.
Hic sacrum ecclesiæ sublimavit cultum.
Ipse dedit strepere logicum tumultum:
Hoc in eius cinere totum est sepulchrum:
Talem nemo plangere potest satis multum.
Quis nunc tantam gratiam formis affirmabit?
Aut quis elegantiam dictis assignabit?
Quis ad consequentiam tropos revocabit?
Heu qualem sententiam schola vento dabit?
Quid rerum compactio laxag, dum rimatur.
Mathesis abstractio quid, dum contemplatur,
Quod nihil privato per hunc dum probatur,
Quid ambarum actio, morte scire datur.
Huius necem patria iuste designata.
Clara dolens atria rectore privata:
De se bene meritum cernens in favilla,
Ivit in interitum pariter & illa.
Tantas ad exequias turba populorum
Pias fundat lacrymas, mœstum ducens chorum.
Ac preces continuas, & lamenta quorum
Illum solvet, animas qui beat iustorum. Amen.

ALIUD METRUM.

Quicquid in orbe beat præclaros & meliores,
Præfulus OTTONIS mire cumulavit honores.
Si proavi, vel avi probitas, facer ordo, potestas,
Deberent mortis furias cohibere molestas,
Non moriturus erat præclare præditus illis.

Heu talem communibus accessisse favillis,
Quam sacunda viri vox, qualis philosophia,
Hortatu regum docet edita chronographia.
Luxit eum patria propria comitata ruina;
Propitietur ei DEUS, & pia virgo MARIA.

Edidit hæc elogia laudatus *Carolus* MEICHELBECKIUS, adiectis nonnullis lectionibus variantibus, ex codice *Tegernseensi*, parvi tamen

b) Reperiuntur quoque tanquam cenotaphio *Frisingensi* inscripta, apud *Tobiam* FENDI in opere haud obvio, cuius titulum in calce huius paginæ damus. c)

Idem
Mori-
mundo
submis-
sum, sed
trunca-
tum.

V. In dicto *Morimundensi* monasterio, ubi cineres OTTONIS quiescere diximus, pilæ prope aram principem epitaphium appensum erat, non nisi membranæ inscriptum, sed vetustate, humiditateque ecclesiæ pene dilapsum, uti nos per litteras edocuit Illustr. Baro de REISCHACH, ille, qui legationis apud fœderatos *Belgas* multis annis fungens, fidem erga Augustiss. Domum *Austriacam* tamdiu iam pro-

a) Ap. URSTIS. l. c. p. 514.

b) Irrepsit nonnunquam etiam sphalma typographicum, uti certe in isto versu metri secundi, quo *sacunda viri non*, ubi certe legendum *vox*. Nos URSTISII editionem sequimur.

c) Inscriptio libri hæc est: „Monumenta fœpulchrorum, cum epigraphis, ingenio, & doctrina excellentium virorum, alio-

rumque tam prisca, quam nostri sæculi memorabilium hominum, de Archetypis expressa, ex liberalitate Nob. & Clariss. D. Sigefridi RYBISCH &c. Cæsarei Consiliarii, per Tobiam FENDI pictorem, & civem *Vratislaviensem*, in æs incisa, & edita anno Chr. MDLXXXIII. „Prælatio, operi præmissa, RUDOLPHO, *Hungaria* Regi, & Archiduci inscripta est.

probavit, addens præterea: supra laudatum Abbatem *Morimunden-*
sem ultro adpromississe, operam se daturum, ut elogium illud, tabulae
 aeneae insculptum, ad locum pristinum restituatur. Num vero (nam
 id interim executioni datum fuisse, haud ambigimus) operæ pretium
 fecerit, merito dubitamus; quippe quod elogii integri, ex RADEVICO
 modo allati, fragmentum duntaxat sit, ex ambobus metris, translo-
 catis versibus, confarcinatum. En tibi textum ipsum:

Quam facunda viri vox, qualis philosophia,	Hic sacrum ecclesiae sublimavit cultum.
Hortatu Regum docet edita chronographia,	Talem nemo plangere potest satis multum.
Majus exercitium in theologia.	Plangat hunc <i>Germania</i> planctu generali,
Si proavi, vel avi probitas, sacer ordo, potestas,	Magis tu <i>Frisingia</i> , orbata viro tali.
Deberet mortis furias cohibere molestas,	Pias funde lachrymas, moestum ducens chorum,
Non moriturus erat, præclare præditus illis:	Ad quorum preces continuas, & pia lamenta
Heu talem communibus accessisse favillis.	Propitietur ei DEUS, & pia Virgo MARIA. Amen.

VI. Sunt, qui OTTONEM Sanctis adnumerant, quos inter *Joan-* OTTONIS
nes STABIVS, & *Iacobus* MANLIUS, apud RADERUM, in *Bavaria* sanctitatis
Sancta. a) Signis claruisse, ARENPECKIUS quoque perscribit. Deni- opinio, ac
 que ex Menologio *Cisterciensi* MALINKROTIUS hæc affert: „*Mori-* chronotaxi.
 „*mundi* in *Gallia* depositio B. OTTONIS, admirandæ sanctitatis vi-
 „ri, qui nobilitatem generis, & seculi delicias contemnens, ibidem a
 „habitu religionis assumpsit, -- & post multa sanctitatis opera in
 „proprio monasterio feliciter vitam finivit. „ Verum, nihil definiente
 Ecclesia, hæc suo loco relinquenda sunt. Ceterum chronotaxin vitæ
 eius luculentam sane, sæpe laud. concinnavit LEWOLDUS *Campilil*.
 contemporaneus, quam, cum supplere possit, quod adductis epita-
 phiis deest, huc afferendam duximus. „OTTO natus, inquit, anno
 MCIX. Non. Dec. valde pius, fit Præpositus in *Newnburg*, Canonie
 integræ; non Regularis. Sed statim it *Parrhisos* ad scholas an.
 MCXXII. Fit monachus griseus in *Morimundo* an. MCXXXVI. Abbas
 ibi an. MCXXXI. Mittit monachos suos ad patrem (coloniam nempe
 pro monasterio *S. Crucis*, de quo cap. præced.) an. MCXXXIV. Fit
 Episcopus *Frisingensis* ann. MCXXXVII. Obiit X. Kal. *Octobr.* an.
 MCLVIII. „ Ex his HANTHALERUS b) computat, vixisse illum b
 annis 48. menses novem, dies septendecim.

CAPUT VI.

S. LEOPOLDI PROLES RELIQUÆ.

§. I.

C ONRADUS, inter S. LEOPOLDI filios adultos nascendi ordi- CONRA-
 ne quintus, natus Non. *Iunii* (verba sunt LEWOLDI *Camp-* di, Ar-
piliensis c) anno MCXVIII. -- Mittitur *Parrhisos* anno *libur-* chiep. Sa-
 MCXXXIII. *gens* S. LEOPOL-
 di fil.
 mors, &
 c

a) Testatur de his MEICHELBECKIUS l. c. p. 347. RADEVICUS, ubi supra, adicit: *Eiusque sepulcrum a cunctis fratribus honore, ac veneratione dignum habetur.*
 b) Loc. cit. p. 239.
 c) Ex RIKARDO, Canonico *Newburgensi*, l. c. p. 1311.

sepultura. „ MCXXXIII. Fit monachus griseus ad *Sanctam Crucem* in *Sattelbach*
 an. 1168. „ an. MCXXXVII. Abbas ibidem an. MCXLI. Episcopus *Pataviensis*
 XXVIII. „ an. MCXLVIII. Archiepiscopus *Salzburgensis*. an. MCLXIV. Obiit
 Sept. „ an. MCLXVIII. „ Nimirum infesto sibi FRIDERICI Imp. exercitu,
 a ut alibi diximus, a) *Frisaci* in *Carinthia* exulare coactus, rebus demum compositis, in monasterio *Admontensi* Ord. S. BENED. quod vivus in oculis ferebat, dolore calculi extinctus est, quo se paullo ante deportari voluit, IV. scilicet Kal. *Octobr.* quem diem præter chronicon *Reicherspergensis*, b) cuius verba ad calcem paginæ adducimus, c etiam Necrologia, teste HANSIZIO, c) confirmant. Sed & ORTILO *Campiliensis*, chronicon *Admontense*, aliique conveniunt. Locus sepulturæ eius hodie latet. Nescitur præterea, an unquam augustiori quodam opere honestatus fuerit? Cuius rei causam Ven. *Admontenses* alumni in temporum iniquitatem reiciunt, monasterium eorum, testibus codicibus MSS. circa ea tempora adeo vexantem, ut nec *Abbati*, nec fratribus per aliquot annos securis esse licuerit.

Item BERTHA, fil. S. LEOPOLDI primæ,

II. Idem Annalista *Admontensis* CONRADO tres duntaxat sorores attribuit; cum quinque admodum fuisse, modo satis exploratum sit. De earum fatiis nunc agere animus est, brevibus tamen, quoad eius fieri potest, ut qui nonnulla tomo præcedenti, d) iam occupavimus. Itaue BERTHA inter eas primo loco anno MCX. nata, e) uxor HENRICI II. Comitis de *Steffaning* & *Riettenburg*, Burggravi *Ratisponensis* fuisse dicitur. * Nam quod Comiti cuidam de *Andechs* nupsisse putetur, minori nititur fundamento. f) Difficultatem tamen hic movet Clar. CALLESIUS. g) „ Nam si cum eodem FALCKENSTEINIO, h) quem paullo ante excitaverat, h) HENRICO I. de *Stephaning* & *Riettenburg* (inquit) tribuamus RICHARDAM coniugem, LEOPOLDI „ *Pulchri Austr.* filiam, horum autem ex OTTONE filio nepotem „ HENRICUM II. maritum BERTHÆ, S. LEOPOLDI filix, constitutus „ mus; filia S. Marchionis cum nepote sororis eius (quod sine legis „ venia fieri non potuit) coniungatur. Eadem tamen difficultas per „ sc

a) Pinacoth. *Austr.* P. I. proleg. II. p. XXV. §. XX.

b) Narrat id luculenter chronicon *Reicherspergensis* ap. LUDWIG. *Scriptor. rer. Germ.* tom. II. col. 295. „ Anno (ait) MCLXVIII. „ CHUONRADUS, *Salzburgensis* Archiepiscopus „ post multa gravamina, quæ passus est a fratru-
 „ le suo Imperatore FRIDERICO, ob defensionem sanctæ ecclesiæ, & post plurimas „ infestationes iniquorum hominum, contra „ eum, & ecclesiam suam, pro iussu, & voluntate Imperatoris fervientium, tandem „ adiutorio DEI, eiusque nobili providentia, „ ac industria, sopitis omnibus maioribus, „ & minoribus, qui adversum eum arma „ tulerant, & in gratiam receptis, ab excommunicatione quoque, qua eos alligaverat, absolutis, ipse dolore calculi laborans, feliciter obiit IV. Kal. *Octob.* apud

„ cœnobium *Admontense*, ibi sepultus est „ iuxta petitionem eius. „

c) *Germ. Sacr.* tom. II. p. 282.

d) P. I. proleg. II. §. XXXIII. p. XXX. seq.

e) RIKARD. *Newburg.* I. c. p. 1311. „ BERTHA, „ nata an. MCX. nupsit HENRICO, Burggravo *Ratispon.* a. MCXXXIII. „ Subscribit HASELBACHUS col. 706. b. *Primogenita* BERTHA *Burggravo* nomine HENRICO -- *Ratisbonensi*, coniugio traditur. Concordant ceteri, quos inter præcipuus cit. auctor *Narrat. Genealog. posteror.* S. LEOPOLDI.

f) Conf. Illustriss. S. R. I. Com. de CRONBERG *Tentamen Geneal.-Chronolog.* Comitum, & rer. *Goritiæ* p. 74. tab. II. ubi certe inter Comites *Andechsios* nulla BERTHA comparet.

g) *Annal. Austr.* P. I. p. 492. not. b.

h) *Antiq. Nordgav.* tom. II. p. 370.

„se defineret, si ostendi posset, OTTONEM, HENRICI II. patrem, ex „alia, quam RICHARDA, coniuge, priori ex matrimonio fuisse na- „tum., Addimus nos: OTTONEM, quem inter Comites *Riettenbur-* a
genses unicum reperimus, HENRICI II. Burggravii *Ratisponensis*, non patrem, sed, quo sanguinis nexus arctior evaderet, fratrem fuisse. a) Unde tenendum potius, utrosque HENRICOS, alterum RICHARDIS, de qua supra cap. II. §. ult. maritum, BERTHÆ alterum, si quidem b
ambo Comites de *Riettenburg*, diversæ tamen linæ fuisset. b) Quin

HENRI-

a) Chartæ traditionis Canonie *Reichersbergen-* sis, Monum. *Boicor.* vol. III. p. 456. num. CXII. data quidem an. 1177. mentionem facit traditionis cuiusdam, factæ an. 1161. cuius inter ceteros testes subscripserunt: *Prefectus urbis Ratisponensis* HEINRICUS, & frater eius OTTO. Et pag. 294. num. CLVII. inter testes chartæ traditionis *Ranshofane* circa an. 1182. HAINRICUS *Burggravius*, OTTO *Landgravius*. Patrem eorum, HENRICUM I. charta prodit Canonie *Sabonen-* sis, ibid. vol. IV. p. 519. num. IV. ubi sic: *Huius rei testes sunt: SIGEBOTTO Comes, HEINRICUS, Comes Ratisponensis.* Facta est autem hec traditio - - An. Incar. Dom. MCXXXVI. Ind. IV. VII. Kal. Sept. *Salz-* *burg.* Enimvero HENRICUM II. tum nondum *Burggravi* manere honestatum, atque adeo hæc de HENRICO I. capiendi esse, colligitur binis ex chartis, circa an. 1130. conscriptis, quarum prior ex tabulario Canonie *Chiemseensis* educta, dictorum Monument. vol. II. p. 295. num. XLIII. comparet, & ubi HEINRICUS, *filius urbis Prefecti de* *REGENSPURCH*, tanquam inter testes unus, subscribitur. Altera, ad Abbatiam *Formbachensem* spectans, ibid. vol. IV. num. LXIII. p. 48. his titibus roboratur: *ADELBERTUS, & LEOPOLDUS, filii Marchionis LEOPOL-* *DI - - HEINRICUS, filius prefecti RA-* *TISPONENSIS.* Eundem vero mox circa an. 1145. defuncto patri successisse, chartæ Canonie *S. Nicolaitane*, cit. vol. IV. p. 235. num. XXIV. eiusdem circiter anni indicant: *Notum sit omnibus Christi fidelibus, quod Ratisponensis Comes HEINRICUS, & uxor eius PERTHA tradiderunt.* Atqui PERTHA, seu BERTHA, HENRICI II. non I. uxor erat. Quin & huic FRIDERICUM præcessisse, fidem facit Donatio HENRICI Nigri, Ducis *Bavar.* Canonie *Ranshofane* facta, Vol. III. p. 314. num. V. hoc modo subscripta: *Actum Rans-* *boven anno MCXXXV. Inditione III. pre-* *sente OTTONE Palatino, FRIDERICO, Co-* *mite de Regennesberg, Advocato.*

b) Evincunt id chartæ duæ. Prima, ibid. Vol. III. p. 483. num. CXXXVI. legenda, ac circa annum 1160. obfignata, sic inchoat: *Notum sit cunctis fidelibus Christi, quod Do-* *minus HAINRICUS, Comes provincialis, cum*

consensu uxoris sue, Domine RICHARDIS, de- *legavit &c.* Hunc enim aliam esse ab HEN- *rico II. ut quem Burggravii Ratisponensis* *munus iam intra annos 1130. & 1145.* *adiisse, ex adducta huius anni charta intel-* *leximus, Comitum provincialis, seu Landgra-* *vii titulus manifestum facit. Distinguntur* *præterea ex coniugio, ut quorum alteri* *BERTHA, secundum eandem chartam, dicta* *nostra confirmantem, RICHARDIS alteri, ut* *in præcedentibus vidimus, & hæc ipsa charta* *iterum roborat, coniuncta fuerat. Quan-* *diu vero post hunc annum superstes fuerit* *alter hic HENRICUS, nobis incertum est.* *Occurrit tamen HAINRICUS, Landgravius* *de Riettenburch* adhuc circa annum 1198. in *charta traditionis Canonie Chiemensis, ibid.* *vol. II. num. CCXXI. p. 357. Sed hunc* *inter posteros aut HENRICI II. aut OTTO-* *NIS, eius fratris, haud abs re computamus;* *quantquam de BERTHA, illius coniuge, HAS-* *SELBACHUS, loco paullo supra allegato, di-* *cat: An habuerit prolem, vel non? non con-* *stat. Huc denique facit charta traditionis* *vol. IV. pag. 286. num. LXXXVI. circa* *annum 1170. reponenda, vi cuius Comes* *OTTO de STEVENINGEN tradidit duos rus-* *sicos ecclesie San-Nicolaitane - - Huius rei* *testes sunt - - ERECHO, & ARBO, fratres* *eius de STEVENINGEN. Occurrit quoque* *OTTO de STEVENINGEN, Canonicus de Baben-* *berch in codice traditionum monasterii Ro-* *tenfis, vol. I. p. 366. num. XI. circa an.* *1179. Comitem porro HENRICUM de Ste-* *veningen, seu Steffaningen, & Riettenburch,* *RICHARDI, LEOPOLDI Pulchri filie, matri-* *monio coniunctum fuisse, supra dictum est.* *At Stephaningos a Comitibus Riettenbergen-* *sibus, qui Burggraviatum Ratisponensem te-* *nuerunt, familia saltem, seu linea collateralis* *distinctos fuisse, ex his chartis, ubi OTTONES* *duo, uno cum OTTONE Landgravo tempore* *viventes, ac præterea duo fratres prioris OT-* *tonis memorantur; ut adeo nexus sangui-* *nis arctior, ex his duobus coniugiis repul-* *lulans, haud pertimescendus videatur. E re* *fane fuisset, laudatum CALLESIO FALCKEN-* *STEINIUM inspicere, at is modo ad manus* *non fuerat. Quare haud ægre condonabit* *L. B. si quid hic secus dictum fuerit.*

HENRICUS ille prior de *Stephaning* Landgravius quidem, at Burggravii *Ratisponensis* munere nunquam functus est, id quod subiunctæ notæ planum faciunt.

Ratisponæ post
an. 1145.
sepultæ.

a

III. Extabat olim extra muros *Ratisponenses* monasterium *Scotorum*, S. PETRO consecratum, nomine vulgo *Weyh S. Peter*. Illud postea intra muros receptum, & ad S. IACOBUM vocatum fuisse, docet HUNDIUS ex AVENTINO, a) addens ex eodem, OTTONEM, Comitem *Rietenburgensem*, Burggravium *Ratisponensem*, ac fratrem eius HEINRICUM cum uxore BERTHA, LEOPOLDI (Pii) Ducis *Austriæ* filia, eius translationis, & foundationis, unacum pluribus aliis, symbolas suas conferentibus, auctores esse, ubi BERTHA, quæ vineas in *Austriâ* donaverit, sepulcrum, cuius tamen hodie vestigium nullum reperire potuimus, nacta sit. Verum, quemadmodum hoc ultimum facile largimur: HENRICUM tamen II. *Burggravium Ratisponensem*, & OTTONEM, *Landgravium* (sic ponere debuerat AVENTINUS) fratrem eius, eiusdem monasterii fundatores, ut credamus, Diploma HENRICI IV. rectius V. prohibet, ibidem productum, datumque VII. Kal. *Aprilis* an. MCXI. ubi legimus: monasterio, seu ecclesiæ *Scotensi*, quam OTTO *Rittenburgensis* (sunt verba diplomatis) *urbis Præfectus*, operas, & symbolas suas conferentibus quoque aliis, supremam manum, dicto, ac fortassis pluribus annis antea impositam iam fuisse. Quod quidem cum Comitis HENRICI II. temporibus haud congruat, planum est, OTTONEM hic alium, atque adeo verisimiliter FRIDERICI, de quo nota a. §. præcedenti, prædecessorem, intelligendum esse. BERTHAM nostram Cl. CALLESIUS l.c. ex MS. chronico Colleg. *Wienn. S. I.* an. 1141. obiisse, suspicatur, sed ex supra adducta charta traditionis *San-Nicolaitanæ* intelligitur, eam an. 1145. adhucdum inter vivos adnumeratam fuisse.

AGNETIS
filix S.
LEOPOL-
DI secundæ,
fuita.

b

IV. Altera, AGNES nomine, anno 1115. edita, ac WLADISLAO *Polono*, *Silesiæ* Duci, iuncta, vitam posuit an. 1139. laudato RIKARDO teste. b) Diem emortualem assignat *Necrologium Cam-pililiense* apud HANTHALERUM his verbis: VI. Kal. *Octob.* AGNES, uxor WLADISLAI, Ducis *Zlezorum*, filia fundatoris. S. †. HASELBACHIUS eum POLES LAUM, Ducem *Poloniæ*, haud male tamen vocat. Quo loco humata fuerit, haud constat.

Nec non
GERTRU-
DIS, fil.
eiusdem
tertiæ.

c

V. GERTRUDIS tertio loco VII. Kal. *Martii* an. 1119. eodem teste, nata, WLADISLAO itidem, Duci *Bohemie*, ac subinde Regi, an. 1140. matrimonio elocata fuit. Obitus diem RIKARDUS haud annotavit. At tam annum, quam diem, & sepulturæ locum, BALBINUS ap. Cl. CALLESIUM prodidit, c) hanc in sententiam: „GERTRUDIS (S. LEOPOLDI *Austr.* March. filia) Virgineum cœnobium „*Doxanæ* fundavit, ibidemque est sepulta an. 1151. V. *Augusti*, ut „ha-

a) Metropol. *Salzburg.* tom. III. p. m. 65.

b) Loc. cit. p. 1311.

c) Loc. cit. p. 492. not. d.

„habet Mortuarium MS. *Doxanense* his verbis: *Obiit piæ recorda-*
tionis GERTRUDIS, fundatrix nostra, quæ primitias Ordinis nostri
(Præmonstratensis) in terram hanc introduxit. „ Hæc BALBINUS,
 qui & lib. VII. cap. XXVI. ab eadem *Teplicensem* Parthenonem Ord.
 S. BEN. constitutam fuisse asserit. Aliter nonnihil loquitur HASEL-
 BACHIUS, a) monasterio illi nomen *Syon* attribuens: „ GERTRUDIS, a
 „ & eius maritus, sepulti sunt (ait) in monasterio, *Syon* dicto, eorum
 „ fundatione. „ At nisi *Doxanense* monasterio duplex nomen fuit,
 standum est fide BALBINI, Necrologium *Doxanense* alleganti. Sita est
Doxana in circulo *Bohemiæ Slanensi*, hilari, & amœna regione.

VI. GERTRUDEM excipit LEOPOLDI Sancti filia quarta, ELI- Item ELI-
 „ SABETHA nomine. De ea citatus RIKARDUS *Newburgensis*: ELI-^{SABETHA}
 „ ZABETHA nata Kal. *Septembr.* an. MCXXIII. nupta HERMANNO^{THE}, in-
 „ de *Wirzeburg, Thuringiæ* Landgravio, an. MCXLII. in primo par-^{ter filias} quartæ.
 „ tu cum prole obiit. „ Ubi dubium est, an HERMANNUS ille iu-
 „ nior, aut senior fuerit? Pro priori, post HANTHALERUM, CALLE-
 „ SIUS standum esse putat, quibus & nos accedimus. Locus sepulturæ
 eius hæctenus in obscuro mansit.

VII. GUTHA, seu IUTHA, immo & IEITHA, LEOPOLDI *Pii* Ac deni-
 filia ultima, WILHELMO, *Montis Ferrati* Marchioni, REGINGERI^{que Gu-}
 filio, nuptiali fœdere iuncta fuit, demonstrante id sæpe laudato CAL-^{THE, fil.}
 LESIO. RIKARDUS *Newburgensis* de ea loc. cit. hæc duntaxat ha-^{cuiusdem}
 bet: „ IUTHA nata prid. Id. *Iulii* an. MCXXVI. nupta WILHELMO,
 „ Marchioni de *Monteferat*, an. MCXLVI. „ Locus quietis eius pa-
 riter ignoratur.

CAPUT VII.

DE HENRICI II. INTER DUCES I. COGNOMENTO IASOMIRGOTT, FUNERE AD SCOTOS VINDOBONÆ.

§. I.

I nsignis Abbatia, Ord. S. BENEDICTI *Vindobonæ*, ad *Scotos* dicta, HENRI-
 auctorem, ac fundatorem habet HENRICUM, agnomento *Iaso-*^{cus II.}
mirgott, LEOPOLDI *Pii*, seu Sancti filium, quarto suos inter fra-^{fundat}
 tres loco in hanc lucem editum. De eo sæpe laudatus RIKARDUS *Scot-*^{monaste-}
 de *Newenburga*: b) „ HENRICUS nascitur - - IV. Non. *April.* an. ^{torum}
 „ MCXIV. successit fratri LEOPOLDO in *Marchia*, & Ducatu *Bava-*^{Wiennæ.}
 „ *riæ* - - Factus miles an. MCXXXI. fundavit *Scotos Wiennæ*, &
 „ ibi primam curiam posuit. Obiit an. MCLXXVII. „

II.

a) Loc. cit. col. 706. b.

b) Loc. cit. p. 1311.

Quo an-
no, & pro
quibus?
a b
c
d

II. Quoad epocham huius foundationis non convenit inter veteres: MARTINO eiusdem cœnobii Abbate a) annum 1150. chronicis contra *Australi*, b) quod & CUSPINIANUS probat, ac *Cl-Neoburgensi* c) 1155. consignantibus. Hinc plerique, dimissis auctoribus, primum foundationis diploma, d) anno 1158. obsignatum, secuti, origines, atque foundationem illius, ad eundem annum tutius reponi existimarunt. Verum plus simplici vice monuimus, frequenter accidisse, ut novi cuiusdam monasterii fundamentis pridem iactis, foundationis diploma non nisi postea expediretur. Cuius rei vel nunc etiam documento esse poterit monasterium *San-Crucense*, de quo supra, e) & *Campililense*, cuius primum lapidem etiam anno iam tum 1202. posuerit LEOPOLDUS VII. cognomento *Gloriosus*, foundationis tamen litteras anno primum 1209. edidit. f) Quare laudatos auctores id, quod verum est, attigisse, facile credimus, sic tamen, ut alii de primo posito lapide, alii de introductione monachorum, ac alii fortassis deum de absoluto opere capiendi sint. Evincit id diploma ipsum; ut quod non uno loco quasi de opere iam perfecto, verba facit. Inter cetera de consecratione cemeterii loquens: *Ceterum utique in die consecrationis cimeterii, ait, --obtinuimus &c.*

HENRICUS
sibi sepul-
tus, loco ta-
men hodie in-
cer-
to.
g
h

III. In hoc monasterio HENRICUM nostrum, ad ceterorum Principum, loca pia constituentium, imitationem, sepulturam sibi, fuisse elegisse, dubio caret. g) Testantur id namque præter RIKARDUM de *Newburga*, mox allegatum, Duci æqualem, aliosque bene multos, antiqua documenta litteraria, ibidem asservata. At locus funeris hodie tanto minus scitur, quanto certius est, iam ante trecentos, & amplius annos, hominum conspectui pene subductum fuisse. h)

Tem-

a) Inter Scriptor. *rer. Austr.* PEZII tom. II. col. 648. a.

b) Inter Scriptor. *FRÉHRI* tom. I. p. 445.

c) Loc. cit. col. 445. d.

d) Extat ap. *Bern. Pez. Cod. Dipl. epistol.* P. I. col. 383. num. CXLIII. Reliqua duo ibid. col. 435. & 37. leguntur. In primo se solis *Hiberniensibus* monasterium illud tradere constituisse asserit, quos in posterioribus duobus *Scotos* nominat. Id quod eodem recidit. Vid. *Ven. Bædæ Hiltor. Eccl. gentis Anglorum. Opp. tom. III. cap. I. p. 2. Add. si lubet, lib. II. cap. IV. p. 35. ac lib. III. cap. III. ac alias passim.*

e) Cap. IV. §. XXXVI. not. f. p. 52.

f) Vid. ORTILONIS, cœvi, libell. de exordio *Campilil.* p. 1295. & 98.

g) Sic enim ipse in cit. diplomate ultimo an. 1161. X. Kal. *Maii* dato: „Nos quoque, & omnem posteritatem nostram, universam familiam nostram, in eodem monasterio statuimus, sepeliri.”

h) Anonymus *Scotenfis* MS. in *Memoriali Scotorum*, vergente seculo XV. scripto: „Fundator autem monasterii *Scotorum* fuit HENRICUS primus, Dux *Austriæ*, & iacet se-

„pultus in medio ecclesiæ, unacum uxore sua, & filia: & dicebatur, quod testudo una esset in sepultura sursum usque ad summum altare, sed non est ita; quia tempore MARTINI Abbatis (obiit is Abbas ante an. 1470. cum iam circa annum 1455. abdicasset, docente Cl. *Hier. PEZIO* Scriptor. *rer. Austr.* tom. II. p. 624.) propter novum chorum, quia terra exportabatur, aperiebatur sepultura, & diligenter inquirebatur in sepulcro, an ita esset? sed non inveniebatur aliqua testudo, sed solum sub illo lapide est sepultura, ubi iacent ossa solum, sed fundatoris ossa fuerunt separatim posita. Sed postea illa, quæ fuerunt in sepulcro, coniunxerunt ceteris ossibus, & si in futurum unquam aperirentur, non invenirentur. Potest de hoc ulterius inquiri; quia tempore meo fuit aliqua opinio de eius sanctitate; quia vidi frequenter luminaria accensa ponere, ubi sepultus iacet, & dicebatur, quod unus de fratribus frequenter ieiunaret, ut deveniretur in notitiam sue sanctitatis --- Et sic tandem Abbas iussit, in civitate manifestare.”

Templo præterea veteri destructo, novum cum successerit alio in loco, monasterio propiori erectum, mirum sane haud est, latere modo, ubinam altare summum, tempore, de quo Anonymus *Scotensis* loquitur, MARTINI Abbatis situm fuerit. His accedit, quod an. 1590. templum cum monasterio, horribili terræ motu totam civitatem succutiente, pariter corruens, ex eo primum tempore novum assurgere cœperit; quo & dictum sepulcrum, si quid eius usquam reliqui fuisset, vel tum etiam dilabi potuerat. Chorum quidem ea tempestate ad istum usque locum, qui *Freyung* vulgo vocatur, pertinuisse, haud sine veritatis specie traditur; at cum urbem *Wiennensem* inter, & monasterium lis hæctenus fuerit, silentio etiam ab excelso *Austriæ Inferioris* Regimine utrinque imposito, dictum locum circumfodere, atque adeo litem resuscitare, haud licuit.

IV. Tantis igitur obstaculis sese obicientibus, ad Scriptores recurrendum fuit. Hos inter HASELBACHIUS a) diserte ait: HENRICUM ^{Quæ olim forma sepulcri?} in monasterio SCOTORUM WIENNE, sua fundatione, ante chorum in sepulcro elevato sepultum quiescere. At id qua notione accipiendum sit, verba illius, e vestigio subiuncta declarant, quibus innuit: LEOPOLDUM *Largum* ad S. Crucem in Capitulo in sepulcro pariter elevato, conditum esse. Vidimus autem supra, LEOPOLDI huius sepulcrum in dicta Abbatia non nisi planum, ac terræ æquatum, in hodiernum usque diem extare. Quod si tamen HASELBACHII verba; ut qui Professor publicus *Wiennensis* tumulum illum sæpius oculis usurpaverit, de opere quodam extante intelligenda sunt, id forte ad normam sepulcri FRIDERICI *Bellicosi*, corporis eius, ut diximus, speciem referentis, factum fuisse videtur, quod HASELBACHIUS forsan pro sepulcro LEOPOLDI *Largi* habuerit. Id enim testari videtur ENENCKELIUS, auctor HASELBACHIO haud parum vetustior, cuius verba, rhythmicis vernaculis concepta, in inferiorem marginem reieciimus. b) Nam ibi verba illa: *Sein Schein in einem Stein erhaben*, manifeste de corporis eius specie, e lapide exsculpta, capienda sunt.

V. Singulare est, *Scotensibus* nostris *bullam* olim *indulgentiarum* concessam fuisse, datam Reate anno Domini MCCLXXXVIII. Pontificatus NICOLAI Pape anno primo, qua dies XL. de iniunctis penitentibus relaxantur CHRISTI fidelibus, „qui (ut contextus habet) „ pro anima HENRICI, Ducis *Austriæ*, fundatoris ecclesiæ S. MARIE „ in *Wienna*, *Pataviensis* diocesis, cuius corpus requiescit in præ „ dicta ecclesia, & pro animabus omnium, quorum corpora requiescunt in cimiterio ecclesiæ supra dictæ, & pro animabus omnium „ fide-

a) Loc. cit. col. 705. b.

b) pag. 68. ubi hunc in modum:

Ich wil ew auch daz chunt tun,
Daz er waz herzog HAINREICH sun,
Der der erst Herzog waz

In Osterreich, alz ich daz laz,
Und noch heut zu den Schotten ist begraben,
Sein Schein in einem stein erhaben,
Der mitten in dem münster stat,
Sein grab man dikh gesehen hat

„fidelium defunctorum, orationem Dominicam, cum salutatione „Angelica, quotiescunque, & quandocunque, pia mente dixerint., „Quod quidem, cum gratitudinem virorum illorum Religioforum erga fundatorem suum luculenter demonstret, pratereundum haud videbatur.

- Genus, VI. Genus mortis fere in incerto cubat. DUBRAVIUS a) fide aliorum refert, illum a SOBIESLAO, *Bohemiae* Duce, unacum *Znoymæ* Marchione, cui contra HENRICUM auxilium tulerat, *Austriam* devastante, proelio victum, ac fugam seorsim capeffentem, rupto sub pedibus equi ponte sublicio, fracto crure, tertia post die morti victimam cessisse. Verum cum SOBIESLAI in *Austriam* irruptio in aestatem anni 1176. incidat, HENRICUS autem annum sequentem adhuc attigerit: merito præferimus auctoritatem ORTILONIS b) æquævi, dicentis: „MCLXXVII. HAINRICUS, Dux *Austriæ*, obiit, equo „lapsus, & in fundatione sua monasterii *Scotorum Wiennæ* requiescit., c) Res circumstantes plures addit HASSELBACHIVS. c) „Idus *Ianuarii*, „(ait) in oppido *Wiennæ* obiit, & ibidem in monasterio Beatissimæ „DEI genitricis MARIE, & S. GREGORII Papæ, quod ipse fundaverat, decimo octavo Cal. *Februarii* in medio Ecclesiæ sepelitur an. 1177. Quem quidem per casum de equo, in quadam „glacie, in qua incaute cursum agitaverat, asserunt, sic lethaliter „offensum, aut alias in solatiis, cum suis militibus habitis.,

Et epocha mortis an. 1177. XIII. *Ianuarii*. VII. Annus, & dies obitus haud paullo certior est. Nam etfi nonnulli cum BIRCKENIO, an. 1172. diem vero primum *Februarii* designent: maior tamen haud dubie fides est mox allegati ORTILONIS, HASSELBACHII, & chronici tam *Admontensis*, quam *Cl-Neoburgensis*, ubi annus 1177. constanter legitur: quibus addi possent ARENPECKIVS, & SUNTHEMIUS. Necrologia præterea *Scotorum Wiennæ*, & *Cl-Neoburg.* de Idibus *Ianuarii* conveniunt. Quibus, ut vidimus, HASSELBACHIVS in adducto loco adstipulatur, adiciens insuper: sepulturam XVIII. Kalendas *Februarii*, tertio nempe post obitum die, susceptam fuisse.

GERTRUDIS, prima HENRICI UXORIS, locus sepulturæ dubius. VIII. Ex binis HENRICI II. coniugibus priori, GERTRUDE nomine, LOTHARII II. Imp. filia, ac proscripti HENRICI *Superbi, Bavariæ, & Saxonie* Ducis vidua, dubium est, quo in loco requiescat. Enimvero teste ARNOLDO, Abbate *Lubecensi*: d), Dux (HENRICUS LEO) -- processit in regnum *Orientale*, ad Vitricum suum, nobilem Ducem HENRICUM. Qui totus festinus occurrit in castro *Neuburg* (Præpositura *Cl-Neoburg.*) cum maximo Cleri, plebisque tripudio, ubi mater eius Domina GERTRUDIS memorabilem sortita est „sepul.

a) Rer. *Babem.* lib. XIII. p. m. 105. edit. Freber.

b) Loc. cit. p. 1288. Notul. posterior.

c) Loc. cit. col. 711. b.

d) Scriptor. rer. *Brunsvicens.* LEIBNITII tom. II. p. 631.

„sepulturam. „ Eidem fere consentiunt chronicon *Luneburgicum*, a) quod illam in itinere *Bavariam* versus constitutam; ex difficultate partus obiisse, & *Conradus BOTHO*, b) qui eam in *Austria* humatam fuisse, diserte testatur. Verum enimvero dissentit cum hisce chronica Regia *S. PANTALEONIS*, c) cuius verba ad an. MCXLIII. sunt hæc: „Domina GERTRUD -- coniux HENRICI, fratris Régis, ob „difficultatem partus diem clausit extremum, & apud patrem; & „matrem, & priorem coniugem suum HENRICUM, cum mœrore „totius *Saxonie* sepelitur apud LUTHERON. „ Clar. HANTHALE-
RUS, his expensis, in eam opinionem propendit, ut pro *Austria* stan-
dum existimet. Nobis coniectura placet *Callesiana*, qua eam fors
Neoburgi in *Austria* terræ primum concreditam fuisse putat; tum
vero ab HENRICO Leone filio, *Lutheram* translatam. Chronica cer-
te Regia *S. PANTALEONIS*, ceteris documentis vetustior, quin co-
æva, aut, si minimum, suppar; utpote in anno 1162. finiens,
præponderare videtur. Adde Scriptorum *Austriacorum*, *Cl-Neobur-*
gensium præsertim, silentium.

a

b

c

IX. Minor sese difficultas exserit quoad obitus æram. Nam et-
si laudatus BOTHO id ad an. 1146. referat, de anno tamen 1143. At mortis
satis conveniunt chronicon *Mellicense*, chronicon auctoris incerti. epocha
nec non & *Zwetlense*, ap. sæpe laudatum PEZIUM. RIKARDUM *Neo-* certior.
burgensem sane, GERTRUDIS morti an. MCXLII. assignantem, de 1143.
anno etiam sequenti accipiendum esse, ex hoc colligitur: quod eam
anno altero, post nuptias nempe, quas anno 1142. celebratas fuisse,
auctores mox excitati, uno ore tradunt, obiisse scribat. d) Quoad
diem differunt *Necrologium Mellicense*, quod XII. & *Cl-Neoburgen-* d
se, quod XIV. Kal. Maii consignat, exiguo quidem discrimine, quo-
rum tamen alterum fortassis de die supremo, alterum de sepultura,
ut exempla non defunt, intelligi debet.

X. Alteram HENRICI Ducis uxorem, THEODORAM, MANUE- THEODO-
LIS, *Græcorum* Imp. filiam, an. 1149. ductam, apud maritum in lau- RA, altera
data *Scotenſi* Abbazia sepultam fuisse, cum SUNTHEMIO e) AREN- eius uxori,
PECKIUS f) his verbis docet: „Domina autem THEODORA, vidua apud ma-
„sua, diem obiit anno Christi 1182. Similiter Domina AGNES, filia ritum hu-
„eorum. Ambæ sepultæ sunt apud dictum Ducem HENRICUM fe- mata
„licis recordationis apud *Scotos*. „ Annum 1182. consignat quoque 1184.
chro- e f

a) Scriptor. *rer. Germ.* ECCARDI tom. I. col. 1378. „Darna quam de Koning oc to Brun-
„neswic, dar werd he herrlike untfangen
„vân der Hertoginne GERTRUDE, di starf
„darna schere mit eneme Kinde upeme we-
„ge, do si wolde varen to Baieren. „

b) Chronic. *Brunſwic.* picturat. dialecto *Saxo-*
nica conscript. apud eundem LEBENIT. tom.
III. p. 344. ad an. 1146. „In duffem jare
„starff GERTRUDIS in dem Kindelbedde,

„Hertoghen HENRIKES fruwe to Osterik,
„unde warde in Osterik begraven, dat war
„Hertoghen HENRIKES moder des LAU-
„WEN. „ HENRICI nempe Leonis.

c) Apud cit. ECCARD. col. 931.

d) Loc. cit. p. 1311. *Prima eius (HENRICI)*
uxor, GERTRUDIS, an. MCXLII. anno alte-
ro obiit in partu.

e) Col. 1014. d.

f) Col. 1198. a.

- a chronicon *Zwetlenſe*, a Doctiff. P. Hier. PEZIO a) editum. At aliud
 b eiusdem nominis, a Reverendiſſimo LINCKIO b) excitatum, ad an.
 1184. hæc habet: „THEODORA, nobiliſſima Duciffa *Auftriæ*, uxor
 „pii Ducis HEINRICI, obiit 1111. Non. *Ianuar.* „ Cum eodem facit
 c d chronicon *Cl-Neoburgenſe*, c) & *Auftrale Freherianum*. d) Quæ qui-
 dem nobis potiora ſunt, maxime vero *Zwetlenſe* LINCKII; ut quod
 non niſi ad annum 1189. procedit, nec non & *Cl-Neoburgenſe*, plu-
 rimum auctoritatis habens; quanquam & *Mellicenſe*, non minus ſu-
 ſpiciendum, annum unum ſuperaddat. Cum quarto Non. *Ianuarii*
 conſpirat quoque Necrologium *Neoburgenſe*, *Mellicenſi* contra 111.
 Nonas præferente, quod fortaliſs iterum de ſepultura, aut anniver-
 ſario intelligendum eſt. Equidem HOFFMANNUS, cui adſtipulatur
 c HANTHALERUS, e) ex diplomate *Peziano* eruiſſe ſibi videtur, Prin-
 cipem noſtram vitæ ſilum aduſque annum 1188. protaxiſſe. At
 f Cl. CALLESIUS f) argumentis ſat firmis oſtendit, diploma illud mi-
 nime autographum, quin non uno loco mendofum adeo eſſe; ut
 ei iure, meritoque fides denegetur.

Nec non
 & filia A-
 GNES, eo-
 dem an-
 no.

XI. Parem ſepulturæ locum fortitam fuiſſe AGNETEM, HEN-
 RICI, & THEODORÆ filiam, iisdem Auctoribus, SUNTHEMIO ni-
 mirum, & ARENPECKIO tenemus. Illam, quæ STEPHANO III. *Hun-*
gariæ Regi, an. 1167. g) in matrimonium elocata, orbata viro, in
 g *Auftriam*, ut videtur, rediit, pia ibi morte exceſſura. Quo anno? pro
 incerto habetur apud Scriptores rerum *Auftriacarum* noviffimos,
 HANTHALERUM, & CALLESIUM: at ſi ARENPECKIO, poſt SUNT-
 HEMIUM, fides, eodem, quo & mater eius, ut ex illius verbis, paul-
 lo ſupra productis, haud obſcure intelligimus.

CAPUT VIII.

DUCIS LEOPOLDI GLORIOSI, EIUSQUE FI-
 LIÆ MARGARITHÆ TUMULI, IN ABBATIA CAMPIL-
 LIENSI, LOCIQUE SEPULCRALES CETERORUM
 IPSIUS LIBERORUM.

§. I.

Origines
Lilienvel-
denſer, eo-
 que iter
 ſuſce-
 ptum.

Celebris in *Auftria* Inferiori Abbatia Sacri Ordinis *Ciſterciensis*,
Lilienwelda, ſeu *Campus Liliorum* nomine, aliquibus etiam
 Ducum *Auftriæ* funeribus, ibi reconditis, amplius celebratur.
 Auctor, ſeu fundator illius erat LEOPOLDUS VII. cognomento *Glo-*
riofus, ſeu *Honorificus*, ſub an. MCCI. quam epocham *Faſtorum*
Campililienſium conditor Doctiſſimus, nobiſque ſæpe laudatus P.
Chry-

a) Scriptor. rer. *Auftr.* tom. I. col. 975. c.
 b) *Annal. Auftrio-Claravall.* tom. I. p. 211.
 c) Col. 447. c.
 d) Tom. I. p. 447.

e) *Elog.* VIII. p. 388. num. VIII.
 f) *Loc. cit.* P. II. Lib. II. p. 72. not. c.
 g) Teſte auctore incerto in appendice ad RA-
 DEVICUM ap. *Urſij.* p. 159.

Chrysofomus HANTHALER a) statuit, quanquam lapis operi angularis anno primum sequenti, die vero X. *Aprilis* ab eodem Principe, teste superius memorato ORTILONE, positus fuerit. Nomen a Nobilibus de *Lilienweld*, vallis illius, & castri, nunc in ruinis iacentis, Dominis accepit, quod, etsi Sereniss. conditor in primis foundationis litteris, an. MCCIX. promulgatis, in titulum *Vallis Beatæ Virginis* mutaverit, etiamnum tamen conservat. Ipsi nos anno 1739. X. Kal. *Iulii* in hoc monasterium contulimus, ubi a Reverendissimo D. Abbate, & cœtu Religiosorum liberaliter accepti, præsertim etiam gavissi sumus, R. P. *Chrysofomi* HANTHALERI, viri pereruditi, & laboris indefessi, Annales tum monasterii typis parantis, colloquio frui.

II. In medio hic chori, ante summum altare, vario marmore excitatus conspicitur tumulus, pedes octo, & quatuor, cum dimidio pollice longus, quatuor pedes, totidemque pollices largus, tres pedes, & quinque pollices altus. Clauduntur in eo ossa Fundatoris: ceterum figuris destitutus, inscriptione insuper, & insignibus caret. Annexæ quidem sunt, hinc inde ad latera eiusdem inscripturæ duæ, in membranis exarata, latina altera, altera vernacula lingua, causas condendi monasterii exponentes. Verum cum mendis, & erroribus immunes haud sint, nec proxime elapso seculo superiores, ab iis manum abstinendam duximus. Proxime monumentum iacet tabula marmorea, rubri coloris, pavimento æquata, quæ ostium sepulcri claudens, brevem hunc litteris antiquis, in schemate nostro expressis, ostendit titulum: HIC APPERITUR SEPULTURA.

III. Hoc monumentum non longe post excessum Ducis collocatum fuisse, cum ex structuræ genere, tum vero præcipue ex ORTILONIS verbis comperimus, b) asserentis: se, dum eidem (Duci fundatori) tumulus *marmoreus*, *et carmen mortuale præparatur*, calamo deposito, ætate, ac viribus fractum, sepulcrum suum cogitare. Nobis præsentibus apertum haud fuit, cum id paullo, ante nostrum adventum, prædicti anni mense *Aprili*, a monasterii incolis factum sit, exploraturis, verumne sepulcrum esset, an cenotaphium duntaxat? ut, si hoc ultimum foret, novum altare supremum, mutato tumuli loco, commode constitueretur. Verum, cum ossa Conditoris ibi reperta sint, nefas visum est, ea perturbare. Patefacientibus autem occurrebat scala parva, ad cryptam subterraneam ducens, cuius fornix aliquantum supra pavimentum ascendens, dorsum fere, sive operimentum tumuli contigit. Arca funerea in hoc sepulcro stabat intacta, ligno crassiori *Italico*, non dedolato, in qua ossa cadaveris naturali situ cubabant. Nonnulli aperturæ præsentis, calvam nigro quodam pannario obtectam conspicati, funus cucullo *Benedictino* adornatum, in eoque habitu ex *Italia*, ubi eundem obiisse, mox dicemus, trans-

a) Decad. I. §. III. num. XV. & XVI. p. 568. b) De exordio *Campilii* p. 1307.

TAB. VII. transvectum fuisse, coniectabant, laudato contra HANTHALERO non cucullum monasticum, sed aromata fuisse, iudicante. Verum *Itali* cadaver LEOPOLDI in partes, ut mox videbimus, sectum, decocta carne, depositisque in monasterio *Casinenfi* intestinis, non nisi ossa nuda sepulcro *Lilienveldensi* reliquerunt. Quamobrem sic macerata, ac denudata ossa, vix amplius uncta fuisse, seu aromatibus confersa existimamus. Propius fidem videtur, ea velamina fuisse textilium, & fasciarum, quibus ossa, in transvectione non labefactanda, continerentur. Nam eam curam transmittendis funeribus nonnunquam adhibitam fuisse, cryptæ demonstrant sepulcrales *Königsveldensis*, & *Vindobonensis*, de quibus infra. Ceterum in folio Ducis nostri nec gladius, nec lamina litterata, nec aliud quidquam monumenti repertum fuit.

Intestina,
cum carne
LEOPOLDI
in monte
Casino sepulta,
a

IV. Epitaphiorum defectum sæpe memoratus ORTILO abunde compensat, tam historiam mortis eius, quam & funeralium, sat perspicue referens. Qui cum coævus, insuper funerationi præfens ipse adfuerit, hic loci omnino audiendus erit, si prius in memoriam reducere dignetur L. B. quod alias a) retulimus, opera præcipue LEOPOLDI nostri pacem, & amicitiam GREGORIUM IX. Papam inter, ac FRIDERICUM II. Imp. restitutam fuisse, cuius conciliandæ gratia idem in *Italiam* abierat. Post hæc, ut ad annum MCCXXX. profectus ille, „ infirmatus in *S. Germano* in *Apulia*, propter insuetum aerem -- „ ad extrema cum omnium luctu pervenit. -- Deinde vitam bonam, nam bono fine concludens, prompte rediit ad creatorem suum „ V. Kl. *August.* --- Voluit, cor suum, & viscera requiescere in templo S. Patris nostri BENEDICTI, cuius filios omni tempore dilexit: ossa vero apud nos in monasterio suo. Propter hoc viscera eius, & carnes frixas, ut ossa separari possent, in dicto *Monte Casino* sepulta sunt, -- sed ossa Ministeriales Ducis tristes, & flentes in *Austriam* suam reduxerunt. „ Concordant cum hoc die, anno, & loco b) Scriptores reliqui, ac præsertim RICHARDUS a *S. Germano*, b) ad annum 1230. „ LIMBOLDUS, Dux *Austriæ*, & *Stiriæ* (ait) die Dominico, in festo Sanctorum NAZARII & CELSI, apud *Sanctum GERMANUM* naturali morte defecit, cuius ossa delata sunt more „ *Theutonico* in *Theutonium*, & caro apud CASINUM cum honorificentia tumulata. „ Sepulturæ locum propius definit GODEFRIDUS c) *Colonienfis*, c) illius viscera, & carnes, in *Capitulo S. BENEDICTI montis Casinenfis* tumulata fuisse, memorans.

V.

a) Pinacoth. *Austr.* P. I. proleg. II. §. XXVII. p. XXVIII.

b) Scriptor. rer. *Italicar.* MURATOR. tom. VII. col. 1022. b. & apud UGHELL. *Ital. Sacr.* tom. X. inter Anecd. col. m. 218.

c) Scriptor. rer. *Germ.* FREHERI tom. I. p.

398. HASELBACHIIUS col. 716. d. locum obitus eius urbem *Neapolitanam* constituit, reclamantibus uno ore Chronographis ceteris, maximam partem coævus, aut illo saltem multo vetustioribus.

V. Quanto publico cum luctu, quantaque præter EBERHARDUM, Archiantistitem *Salisburgensem*, Episcoporum, Abbatum, Clericorum, Comitum, Baronum, populique frequentia, ossa eius ultimo *Campilii*, an. 1230. *Novembris Campilii in presbyterio ad cryptam - in locum quietis sue reposita* fuerint, aliquanto fufius enarrat sæpe laudatus ORTILO, cui cum nemo, quoad sciamus, antiquorum contraveniat, nihil addendum duximus. Ad supplendum tamen epitaphium has de rebus Principis cum HANTHALERO statuimus epochas. Natus cum sit XV. *Octobris* an. 1176. die vèro XXVIII. *Iulii* 1230. denatus, consequens est, eum annos vitæ tres, & quinquaginta, menses novem, dies autem tredecim absolvisse. *Styria* a morte patris, quæ die postremo an. 1194. obtigit, annis quinque, & triginta, mensibus septem, *Austria* vero a morte fratris, medio *Aprili* 1198. eveniente, annis duobus, & triginta, mensibus tribus præfuit.

VI. Alter tumulus, tabula VII. loco secundo visendus, ad MARGARITHAM, seu MARGARETAM, prælaudati LEOPOLDI filiam, pertinet. Hæc anno 1205. X. *Aprilis* in lucem edita, 1225. HENRICO VII. R. R. FRIDERICI II. Imp. filio, nuptui tradita, ac biennio post coronata, eo in carcere defuncto, OTTOCARO, *Bohemia* Regis filio, an. 1252. obveniens, ab anno 1261. repudiata fuit. Extat in peristilio templi *Campiliensis* tumulus lapideus, forma plutei delectus, inscriptione & figuris destitutus. At sinistrorsum inde, altitudine quasi quinque pedum, in pila conspicitur inscriptio, cuius in tabula nostra exemplum vides, forma litterarum archetypi expressum. Super hanc inscriptionem suspensa est membrana, regulis inclusa, nomina notans Episcoporum, nec non ceremonias, in prima dedicatione templi adhibitas. Insuper in pila lapidi inculpta legitur epocha fundati templi, & monasterii, his verbis:

ANNO DOMINI MCCII. IV. IDUS
MARTII FVNDATA EST HEC DOMVS.

VII. Epitaphium ipsum manifeste docet: anno Domini *Ac epitaphium*, MCCLXVII. V. Kalend. *Novembris*, obiisse Dominam MARGARETAM, quondam Romanorum, & Bohemorum gloriosam Reginam, filiam fundatoris nostri (Campilii) & hic sepultam. Cum epitaphio quoque faciunt Annales, ac præsertim PERNOLDUS, lucubrationem suam cum morte Regine claudens. Quare emendandus venit CZERWENCKA, a) qui auctoritate BROWERI, desultorie tamen, ut videtur, lecti, motus, MARGARETAM, postquam ab OTTOCARO reiecta fuisset, desiderio progenitorum suorum, quorum aliqui *Treveris* sepulti iacent, ibidem in monasterio B. CATHARINÆ, S. DOMINICI institutum amplexam, & in eodem vivere desiisse. Verum BROWERUS hoc non dicit: vult duntaxat, id ante secundas cum OTTOCARO nuptias factum, tumque primum S. Pontificis imperio monasterio detractam

a) Piet. *Austr.* lib. II. cap. I. p. 224.

TAB. VII. tractam, nuptamque, sed postmodum repudiatam, mœrore consum-
 a) ptam fuisse. a) Sed & hic tamen correctione opus est, ex PERNOLDO
 b) b) afferenda, diserte testante, MARGARETAM monasticum institu-
 tum nunquam acceptasse; quanquam OTTOCARUS, ut repudio co-
 lorem induceret, id deinde commentus fuerit.

Et mortis
 genus.

VIII. Mortis genus in dubio versatur; pluribus illam veneno, ab
 OTTOCARO propinato, aliis naturali morte extinctam fuisse memo-
 rantibus. Thomas HASELBACHIUS c) „MARGARETA (inquit) se-
 „ dit diu private in *Crembs*, donec hausto veneno, vitam finivit, &
 „ in *Campo-liliorum* cum patre sepelitur. „ Eidem subscribunt ta-
 d e f bulæ *Cl. Neuburgenses*, d) ARENBECKIUS, e) HORNECK, f) Conti-
 nuator MARTINI *Poloni*, g) qui omnes hausti veneni mentionem fa-
 ciunt. Verum his dubium inducit PERNOLDI silentium, h) mortis
 circumstantias Reginæ hoc modo referentis: „ OTTOCARUS - ausus
 „ est facere (ait) quod diu iam animo coxit, & Dominam MARGA-
 „ RETAM, cuius oderat senectutem, sua voluntate, sine auctoritate
 „ Ecclesiæ, repudiavit, non solum conquestus de sterilitate eius, sed
 „ etiam falso spargens in vulgus, quod certe iam sciret, eam esse Mo-
 nialem professam. Iussit eam sedere in *Crembs*, i) deditque ei ca-
 i) strum *Chrumpenawe*, villam *Grevenperch*, & alia. - Afflicta
 „ Regina, cum honesta tamen Curia vixit usque ad an. MCCLXVII.
 „ ubi V. Kl. *Novembris* pie obiit, sepulta in monasterio *Lilienvelt*,
 „ griseorum monachorum. „ Siluisse PERNOLDUM rem adeo execra-
 bilem, etsi vivente etiamnum, atque *Austriam* usurpante OTTOCA-
 RO, mirum ob illius metum, haud sit: fatendum tamen, in istiusmodi
 casibus non ultimas partes sibi ut plurimum vindicare morem, qui
 cum sæpe incertus sit, certi aliquid vel hic etiam statuere prohibet.

IX.

a) Annal. Trever. tom. II. p. 164. adan. 1278.

b) Loc. cit. p. 1319. „ Hanc autem (ait) FRIDERICUS Imperator, postquam eius maritum Regem, & duos filios in carcere perire fecit, non dimiserat ex *Apulia* (quo migrare, iussa fuerat) quamdiu fratri eius FRIDERICO inimicus fuit: ne suo fletu, & obsecratione, quosdam Principes in eius auxilium commoveret. Sed anno MCCXLV. cum suis thesauris, multisque donis dimissa, intravit in *Germaniam*. Et licet ubique cum honore excepta, quia tamen ex tantis malis suis magnum gloriæ humanæ toedium concepit, & omnia in *Austria* esse inquieta, audivit, ac in super pia Domina erat; ad monasterium Monialium Sanctæ CATHARINÆ Ordinis Beati DOMINICI apud *Trevirim* recessit, non Monialis facta, nec Ordinem professâ, sed in domo sancta pie, & quiete victura. „ Hæc PERNOLDUS, ipsi Reginæ a sacris. Quam veritatem pluribus evincit HANTHALERUS Decad. VII. §. I. num. V. seqq. p. 1005.

& post eum CALLESIUS Annal. *Austr.* tom. II. lib. VI. p. 448.

c) Col. 731. b.

d) Col. 1041. a.

e) Col. 1222. a.

f) Cap. LXXIX. pag. 92. ubi hæc:

Dew Kunigin MARGRET
 Daz sew der Kunig verchoren het,
 Und jrs Eribs sew verftezz,
 Daz Chremßs er sew siczen liez
 Mit ungemach, und mit Not:
 Und do sy nicht wolt ligen tod,
 Wann jn deucht ze lang ir leben,
 Do hiez er jr vergeben.

g) Corp. hist. med. ævi Eccardian. T.I. col. 1423.

h) PERNOLDI silentium imitator chronicon *Mellicense* col. 242. a. *Zwetlense*, & nonnulla alia eiusmodi monumenta apud LINCKIUM, nec non & HASELBACHIUS col. 731. b.

i) Non tamen sine auctoritate aliqua fuisse, patet ex diplomate, monasterio *Zwetlensi* an. 1264. tradito, quod in Auctionario diplomatum P. II. suo loco vulgamus.

IX. E regione memorati modo sepulcri a cornu Epistolæ, una TAB. VII. pilarum chori aliam inscriptionem ostendit, litteris item *Gothicis* ef- Aliud epi-
formatam, qua continetur epitaphium FRIDERICI *Bellicosi*, cuius ta- taphium
men infra nullum aliud monumentum apparebat. Sed ea scriptura, supposi-
postmodum expuncta, hodie non amplius cernitur, monachis nempe, titium.
nostræ ætati vicinioribus, animadvertentibus, quod erat: FRIDERI-
CUM nimirum non apud se, sed in Abbacia *S. Crucis* sepultum. Quod
quidem ideo hic monendum duximus, ut ostendamus: non omnibus
ubique epitaphiis, utut sæpe vetustatem præferentibus, sine prævia dis-
cussione fidendum esse.

X. Inter LEOPOLDI VII. filias secundo loco nata erat AGNES, AGNETIS
qua de cum parci admodum sint Scriptores, iam alibi a) omnia di- LEOPOL-
ximus, quæ de ea dicenda suppetebant: natam videlicet anno 1206. di filie
XIX. *Iulii*, ante annum 1248. valedixisse mundo; eo quod eod. an- secunda,
no, cum relictum sibi a parentibus inter se heriscerentur thesau- fata.
rum sorores, nulla de ea amplius mentio fiat. Diem XXIX. *Augusti*
eidem ultimum fuisse, ex Necrologio *Cl. Neoburgensi* comperimus.
Sepulturæ locus nondum detectus fuit.

XI. Tertio loco CONSTANTIA numeranda, de cuius rebus eo- CON-
dem loco nonnulla retulimus. Quod autem ad sepulturæ locum at- STANTIE,
tinet, *Paulus Martinus SAGITTARIUS* b) docet: eam in *Cella Ve-* ordine
teri ad Muldam Freibergensem, ab OTTONE *Droite*, Marchione b
Misnie, anno 1164. exstructa, ad latus HENRICI III. Ducis, mariti
eius, cubare. Erat hoc monasterium Ord. *Cisterc.* tribus milliari-
bus a *Freiberga Misnie* distans. Multi ibi Duces suam nacti sunt
sepulturam. At an. 1676. templo monasterii labente, IOANNES
GEORGIUS II. Elector, progenitorum suorum reliquias in excita-
tam a se capellam transferri curavit. *Annales Vetro-Cellenfes*, c) c
unacum chronico eiusdem nominis minori, d) mortem eius cum d
anno 1244. componunt, sequaces nacti recentiores quosdam, non
infimæ auctoritatis. e) Sed, ut loco citato diximus, potior nobis e
est *Samuelis REYHERI*, & *Ant. STEYERERI* auctoritas, *Non. Iulii*
an. 1262. computantium. Accedit mox laud. SAGITTARIUS, ibidem
hoc nomine ALBINUM quoque, qui annum 1242. voluit, emendans. f) f

XII. GERTRUDIS, filiarum quarta, in hanc lucem, teste OR- Nec non
TILONE, anno 1214. VII. *Ianuarii* edita, ac subinde, id est, 1239. GERTRU-
men- dis, filia
quartæ,

a) Pinacoth. *Austr.* P. I. proleg. II. §. XLV. p. XXXV. seq.

b) Scriptor rer. *Saxonie*. MENCENII tom. II. col. 799. b.

c) Ibid. col. 405. d.

d) Ib. col. 440. a.

e) FABRIC. orig. *Saxon.* p. 576. WECKEN de-
script. civitat. *Dresdensis* pag. 401. SCHLE-
GEL. de *Veteri Cella* §. XXXVII. p. 48.

f) PERNOLDUS ad an. 1251. „cum obiret
„ HERMANNUS (*Badensis* nimirum, ait)
„ Domina GERTRUDIS, uxor eius, propter
„ tumultus in *Austria*, cum filio erat in
„ *Misnia*, apud amitam suam, Dominam
„ CONSTANTIAM, ubi puerperium filiorum
„ egit. „ Quo igitur pacto octennio, vel
„ sexennio ante CONSTANTIA obiisse poterat?

monse *Iunio*, HENRICO *Rasponi*, *Thuringia* Landgravio, enupta, vitæ cursum ante annum 1248. absolvisse, ideo videtur; quod de ea, haud secus, ac AGNETE sorore, in dividendi thesauri negotio, eo anno suscepto, altum fileatur. Tumulus eius pariter latet.

- Et reli-
quarum.
- XIII. De FRIDERICO II. cognomine *Bellicoso*, eiusque uxore GERTRUDE, seu AGNETE *Brunsvic.* supra cap. IV. §. XXXIX. seqq. p. 54. egimus. Restat coniux altera, SOPHIA nomine, THEODORI *Lascaris*, *Græcorum* Imperatoris, filia, quæ cum anno 1226. ducta, triennio autem post repudiata fuerit, exiguum sui nominis post se reliquit memoriam, humationis etiam loco, unacum mortis tempore, oblivione sepulto. Similem divortii fortunam AGNES, OTTONIS, *Meraniae* Ducis filia, experta est. Unde cum de sepultura eius tantundem constet, L. B. ad dicta in Pinacotheca nostra remittimus. Ibidem de GERTRUDE, HENRICI V. cognomento *Crudelis*, filia, ut & de HERMANNO *Badensi*, eius coniuge, qui an. 1250. IV. Oct. obiit, *Cl-Neoburgi* sepultus, a) actum quoque est. Hic modo addendum: eam a tertio suo marito, ROMANO nomine, desertam, ac postmodum etiam *Iudenburgo* exactam, in *Misniam* denique profugam, inter sacras DEO virgines, in cœnobio quodam, a Scriptoribus haud expresso, ad plures abiisse., Etiam Dominam GERTRUDEM supra di., etiam (ait HASELBACHIUS, de OTTOCARO, Rege *Bohemiae* agens) „ de *Stiria* eiecit, quæ tandem exul in *Misniam* ad quoddam monasterium convolvavit, ibique ad vitæ suæ terminum permansit. b) „ De ea *Cl. P. Leop. FISCHER* c) hæc habet: „ GERTRUDIS HENRICI *Crudelis* filia - - *Misnie* mortua est anno 1261. in monasterio, quod ingressa fuit, & sepulta. „

- FRIDERICI, GERTRUDIS, ex HERMANNO *Badensi*, filii, fata, & epitaphium.
- XIV. GERTRUDIS *Austriacæ* filius erat FRIDERICUS, ex patre HERMANNO *Badensi*, anno 1249. procreatus. Is, quanquam nec ipse, nec eius pater ab Optimatibus pro Principe *Austriæ* universim agnitus fuerit, a rerum tamen *Austriacarum* ruspatoribus omitti haud solet. CONRADUM, seu CONRADINUM, FRIDERICI II. Imp. ex CONRADO IV. Rom. Rege nepotem, an. 1268. in *Italiam*, pro recuperando regno *Siciliæ*, comitatus, acceptaque clade, e fuga unacum socio retractus, anno sequenti, die vero VI. Kalend. *Novembris*, (laudatus P. FISCHER 29. *Octobr.* loc. cit. ponit) parem cum eo vitæ finem, capitis abscissione, tulit. Corpora eorum eo ipso, quo cæsi sunt, loco, tumultuario acervo lapidum contacta, postea vero in ædicula, Sanctis ELIGIO, & MARTINO sacra, sepulcro cohonestata fuere. d)
- Multo

a) FRASOLDUS, supra laudatus, ad an. 1250. „ Hoc anno Marchio *Badensis* - obiit cum initio mensis *Octobris*. „ Chron. *Augustanum*, ut & *Necrologia Cl-Neoburg. & Scriptorum Pindob.* IV. Non. *Octob.* ponunt. Chron. *Austral.* ad eund. an. „ HERMANNUS Marchio obiit, in *Niwenburga* sepelitur. „

b) Loc. cit. col. 729. Similia habet ARENPECKIUS col. 1218. & HAGENUS col. 1077. add. HORNECK. cap. LVI. pag. 69. seq

c) Loc. cit. p. 10.

d) Teste RICOBALDO *Ferrariensi* Histor. Imp. apud MURATOR. rer. *Ital.* tom. IX. col. 138. & apud ECCARD. *Corp. histor. medii ævi* tom. I. col. 1181. Quem hac in re, etiam

Multo vero post tempore *Coriariorum*, quod *Neapoli* est, collegium epitaphium posuit, quod ex BZOVIO truncatum adduxit *Clar. CAL- LESIUS*. Nos integrum textum ex SUMMONTIO a) damus:

OSSIBUS, ET MEMORIAE

CONRADINI DE STOFFEN, VLTIMI EX SVA PRO- GENIE SVEVIAE DUCIS, CONRADI ROM. REGIS F. ET FRIDERICI II. IMP. NEPOTIS, QUI CVM SICILIAE, ET APULIAE REGNA EXERCITV VALIDO, VT HEREDI- TARIA VINDICARE PROPOSVISSET, A CAROLO ANDE- GAVIO I. HVIVS NOMINIS REGE FRANCO COEPE- RANI IN AGRO PALENDO VICTVS, ET DEBELLATVS EXTITIT, DENIQUE CAPTVS CVM FRIDERICO DE ASBVRCH, VLTIMO EX LINEA AVSTRIAE DVCE, ITI- NERIS, ACEIVSDEM FORTVNAE SOCIO, HIC CVM ALIIS (PROCH SCELVS!) A VICTORE REGE SECVRI PER- CVSSVS EST.

PIVM NEAP. CORIARIORVM COLLEGIVM, HVMANARVM MISERIARVM MEMOR, LOCO IN AEDICVLAM REDACTO, ILLORVM MEMORIAM AB INTERITV CONSERVAVIT.

ubi pro nomine *Asburch*, vel *Habsburg*, *Baden*, vel *Austria*, vel utrumque, ponendum fuisse, nemo non videt.

XV. Idem vere est cum AGNETE, HERMANNI *Badensis*, ex AGNES, GERTRUDE, filia posthuma, nata anno 1250. b) ducta vero ab HERMAN- NI *Bad.* i ULRICO, Duce *Carinthiae* an. 1263. c) nulla ex eo suscepta pro- lia, mor- tua 129. le. Ex marito tamen posteriore, priori cognomine, Comite de *Heimburch*, seu *Heunburg*, vel, ut diplomata praferunt, *Heunen- burch*, cui ab OTTOCARO Rege, in *depressionem generis*, ut lo- quuntur Annalists, d) coniuncta fuit, FRIDERICUM, & HERMAN- d

cetera non raro fabulosum, idoneum testem esse, ex iis, quae subiungit, intelligimus. „ Hæc ego, quæ scripsi (ait) accepti a Ioa- „ CHIMO, iudice civis regio, tunc in co- „ mitatu, & familia iam dicti GUIDONIS „ de *Sucaria*, qui his præfens, ut dixit, se „ hæc audivisse, & vidisse, mihi retexit. „ Est hic ipse Guido, qui a CAROLO ANDE- „ gavenfi de poena, CONRADINO, & FRIDE- „ RICO insignenda, consultus, absolvendos respondit. Idem, ibid. „ Cadavera maris li- „ tore sunt humata modo cadaverum, pe- „ lago electorum, nec licuit cuiquam reli- „ giofo ea cimiterio condere. - - At vero „ huius pii KARULI nutu, superioris KA- „ RULI filii, super illorum tumulos con- „ structa est Ecclesia, quam Fratres de *Car- „ melo* concelebrant. „ Add. IOAN. VILLANI Hist. Univ. lib. VII. cap. XXIX. col. 253. Er- rantigitur, quifacium ad an. sequent. referunt.

a) Hist. *Neapol.* tom. II. lib. III. p. 257. b) Docet id laudatus FERNOLDUS ad an. MCCL. p. 1321. c) Chron. *Austr.* ad an. 1263. Item chron. *Cl- Neuburg.* & Anonym. *Leob.* ad eund. an. HORNECK. cap. XXVII. p. 37. col. 1. d) Anonymus *Leobienfis* l. c. col. 832. d. ad an. 1270. „ Eo anno Illustris Domina „ GNES, pronepos (proneptis) Incliti LEU- „ FOLDI, Ducis *Austriæ*, relicta ULRICI, „ Ducis *Carinthiae*, ad generis depressionem, „ ab OTAKERO, Rege *Bohemie*, cuidam „ Comiti ULRICO de *Haynburg* tradita est „ in uxorem. „ Eadem habet chronica *Au- „ stralis* ad hunc annum, nec non AREN- „ PECKIUS chron. *Austral.* col. 1211, c. d. Tabulæ *Cl- Neuburg.* & HORNECKIUS cap. XXVII. & XXVIII. pag. 37.

Ze chonon man di Frawen geit
Von *Heunburg* Graf ULREICHEN & c.

- a NUM, Comites *Heimburgicos* sustulit, a) nec non & duas filias, quarum altera ALBERTO III. Comiti *Goritiæ* an. 1283. adpromissa, b) altera, MARGARETHA nomine, ULRICO, Comiti de *Pfannenberg*, in manus convenit. c) Locum sepulturæ AGNETIS HORNECKIUS, & HAGENUS nesciri quidem scribunt; at in choro Fratrum Minorum *Wienne* quiescere, ex appendice d) ad Necrologium illorum, discimus, ubi legitur: *Sepulchrum Domine AGNETIS, Comitissæ de HEUMBURG, quæ obiit an. MCCXCV.* In apochis ULRICI Com. de *Heimburg*, & dicti ULRICI, Comitis de *Pfannenberg*, quas in nota hic lit. c. allegamus, an. 1287. & 88. adhucdum vivis adnumeratur; ut adeo appendici etiam quoad epocham mortis eo tutius fidi possit. Secundo *Ianuarii* excessisse, testatur Necrologium ipsum, e) ubi hæc: „IV. Non. (Jan.) Domina AGNES de „*Hamburg* (*Heimburg*) Comitissa, hic sepulta in choro nostro, cuius anniversarium celebratur, quæ obiit anno Domini MCCCXLV., manifesto quidem in notis chronologicis errore, sed ex dicta appendice facile emendando.

Non erat
uxor
MAIN-
HARDI
IV. Com.
mit. *Ti-
rolensis*.

- XVI. Hæc satis esse possent, ad convallendam quorundam opinionem, scribentium: f) AGNETEM, defuncto priori coniuge ULRICO, Duci *Carinthiæ*, MAINHARDO IV. Comiti *Tirolensi*, coniunctam fuisse, ex eoque coniugio prodiisse ELISABETHAM, ALBERTO deinde I. *Habsburgico*, futuro Rom. Regi, elocatam. Cum enim certum sit, ULRICUM, Ducem *Carinthiæ*, non ante annum 1269. aut 70. obiisse, g) ac ALBERTUM matrimonium cum ELISABETHA *Tirolensi* iam tum an. 1276. ut alibi docemus, h) iniisse, nemo non perspicit, gratis hoc asseri. Accedunt diplomata, & chartæ, testes videlicet, omni exceptione maiores, quas ea propter numero haud exiguo vulgamus; ut ne id ulli deinceps Eruditorum in mentem venire queat. i)

Patet id quoque ex eo, quod *Heimburgenses* Comites, Ducum *Carinthiæ* vasalli fuerint, ut ex diplomate, an. 1264. IV. Kal. *Aug.* signato, & a nobis in cit. Auctario Diplomati suo loco vulgato, videre est: ubi ULRICUS, Dux *Carinthiæ*, ULRICUM hunc, futurum, post eius mortem, AGNETIS nostræ coniugem, *dilectum fidem suam* appellat.

a) Probat id charta, a nobis loc. cit. ad an. 1306. IV. *Iulii* producta.

b) Huius rei fidem facit charta anni 1283. XX. *Febr.* signata, & a nobis ad h. a. edita.

c) Vid. diploma eiusdem, de an. 1287. XII. *Iun.* nec non aliud an. seq. II. *Maii* obsignat. quæ cit. Auctar. ad hos annos proferimus.

d) Scriptor. rer. *Austr.* PEZII tom. II. col. 509.

e) Ibid. col. 472.

f) *Ioan. Geil. HOFFMANNUS* l. c. p. 67. quam haud assertive, sed ex mente duntaxat, fideque LAZII. HÜBNER. in tab. *Geneal.* ac non ita pridem Doct. hist. *Badensis* parens, SCHROEFFLINUS, tom. I. lib. III. §. VI. p. 329.

g) Docente id PESTERO in serie Ducum *Carinthiæ* §. XVIII. p. 73. seq. Quare relictis *Henrico STERONE* p. 556. & PALTRAMO *chron. Austr.* ap. PEZ. tom. I. col. 717. mortem eius ad an. 1269. referentibus, fide potius chronici *Austral.* & *CL-Neuburg.* standum videtur, mortem eius ad annum usque sequentem prorogantium.

h) Cod. epist. *Rudolph.*

i) Vid. Auctar. nostrum dipl. Vol. seq. ubi varia, quæ rem extra omnem dubitationis aleam ponunt, adducimus monumenta. His addi potest, quod sæpe laudat. illustr. CRONBERGIUS, loc. cit. p. 145. & 146. demonstrando docet: MAINHARDI IV. uxorem fuisse ELISABETHAM, OTTONIS *Illust.* Ducis *Bavariæ*, ex AGNETE *Palatina*, filiam, ac CONRADI IV. Rom. Regis viduam, ductam *Monachii* an. 1259. die VI. *Octobris*, de mortuam 1273. die IX. mensis eiusdem.

CAPUT IX.

TUMULUS OTTOCARI, REGIS BOHEMIÆ, AC
DUCIS AUSTRIÆ, STYRIÆQUE, PRAGÆ IN TEMPLO
S. VITI PALATINO CONSPICUUS.

§. I.

Funeribus *Austriaco-Babenbergicis* merito adiungimus OTTO-
CARI V. Regis *Bohemiæ* sepulcrum; utpote ad quem, stirpe-
illa extincta, *Austria*, *Styria*que omnis, matrimoniali fœdere *Baben-*
devoluta est. Nimirum cum MARGARITHA, FRIDERICI II. Du-
cis soror, vera *Austriæ* heres, post varia consilia in nuptias tandem
cum PREMIZL, seu OTTOCARO, *Bohemiæ* Regis filio, ac futuro
Rege, ut supra innuimus, consentiret, nemo unus dubitare poterat,
illum tum *Austriam*, & quidquid illuc spectabat, iusto possedisse ti-
tulo. Quamquam, uxore postea repudiata, retenta dote, ex iusto
iniustus, ut ait PERNOLDUS; usurpator evaserit.

II. In arcis igitur *Pragensis* templo metropolitano facellum est,
Orientem versus respiciens, ac a dextris, seu ad cornu, quod vo-
camus, Evangelii, positum. Nomen illi ab Annuntiatione B. MA-
RIÆ Virginis inditum, vulgo etiam *Sternbergicum* appellatur. Ibi dicti
PRIMISLAI III. seu OTTOCARI Regis *Bohemiæ*, Marchionis *Mora-*
viæ, ac Ducis *Austriæ* mausoleum cernitur. Ex albicante lapide po-
lito, marnioris prope similitudinem referente, constructum est, tribus
etiam clypeis ornatum, *Bohemiæ*, *Moraviæ*, & *Austriæ* insignia exhi-
bentibus. Præcipuum autem locum occupat imago Regis coronati,
latum ex mure *Pontico* patagium, ac pallium induti, substrato sub
capite pulvino. Sub pedibus leo, quasi cubans comparet, regni, ac
fortitudinis symbolum. Parietem, a tumulo in altum assurgentem,
varia ornant anathemata, ex voto, ac in memoriam S. IOANNIS
Nepomuceni Martyris, recentiori ævo appensa, quæ quidem, ut ad
rem nostram haud pertinentia, in delineatione hac negleximus.

III. Nec tamen prætermittendum putavimus velum pansum, co-
loribus recens depictum, scutum complectens coronatum, quadri-
partitum. Prima area leonem *Bohemicum* refert, secunda aquilam
Silesiacam, tertia fasciam *Austriacam*, quarta tesseram *Moraviæ*, &
in imo digma *Lusatia* comparet. In apice demum prædicti veli e-
minet inclinatus *Saxonie* clypeus, lapidi insculptus, cui incumbit
caisis, corona, & cono, cum globo instructa, coloribus picta. Hæc
in memoriam RUDOLPHI Senioris, *Saxonie* Ducis, CAROLI IV, Imp.
avunculi, an. 1347. addita esse, superposita inscriptio docet.

IV. Sub hoc scuto OTTOCARI nostri epitaphium legitur, do-
cens: anno Domini MCCLXXVIII. in die Beati RUFFI obiisse in bel-
lo, seu prælio, PRIMYZLL, sive PRIMISLAUM, qui & OTTO-
æum,

TAB.
VIII.

CARUS, Regem *Bohemiæ* quintum, Marchionem *Moraviæ*, *Austriæ*, & *Styriæ* Ducem, *Carniole*, *Portus Naonis*, & *Ægræ* (quæ vox non satis accurate expressa est a chalcographo) terrarum Dominum hicque sepultum esse. Recentiori hæc itidem manu scripta sunt, caractere tamen nigri coloris veterem formam imitante. Unde suspicio nobis oboritur, illud imperante FERDINANDO III. Cæsare, cum templum isthoc palatinum novam induit faciem, vel cum corpus S. IOANNIS *Nepomuceni* sepulcro exemptum fuit, renovatum fuisse. Eo siquidem tempore facellum hoc, cum aliis locis vicinis, picturis, vitæ, & res gestas, albo Sanctorum recens adscripti Divi Martyris representantibus, ornabatur. Id demum certum, & indubitatum, epitaphium non ante annum 1347. positum esse; ut cuius litteræ eandem cum superiori inscriptione, ante eundem annum haud facta, formam præferunt.

Uti nec
sepul-
crum ip-
sum.

- V. Huc facit cum mortis, tum sepulturæ eius historia, a Scrip-
toribus fide dignis, litteris consignata. Nimirum in decretoria cum
RUDOLPHO I. pugna, qua OTTOCARUS, a suis turpiter desertus,
occubuit, cadaver eius, septendecim vulneribus scædatur, ac demum
inventum, non *Pragam*, sed *Marcheggium* oppidum, non multo antea
a se conditum delatum fuit. Inde vero *Wiennam* deportatum, &
apud *Scotenses Benedictinos* depositum, altera die, ingenti quidem
utriusque ordinis hominum comitatu, sed cantu ecclesiastico nullo,
nullo etiam æris campani sonitu, nec Sacerdotibus cœlestem
pro eo hostiam immolantibus, aut solemnes preces fundentibus, sed
tristi silentio (quippe quod defunctus anathemate Pontificio innodatus
esset) ad monasterium Fratrum *Minorum*, cui a *S. Cruce* nomen,
tumulandus deducitur, corpore tamen, ut ne ulli de eius morte
dubium enasci posset, denudata facie, omnium oculis exposito.
- a Postea vero ciecitis, &, ut PALTRAMUS scribit, a) *innollatis* visce-
ribus pollinctum, ac bysso, ac purpura, dono ab ANNA Imperatri-
ce datis, amictum, terræ concreditum fuit. Sed neque hic diu per-
manens, septimo mense, *Bohemis* postulantibus, *Znoimam Moraviæ*
devectum, & in monasterio Fratrum eiusdem Ordinis conditum, cum
ibi octo supra decem annos conquiesset, clanculo ablatum, *Pra-
gæ*, ut ait BALBINUS, ad S. FRANCISCUM depositum, tandemque,
procurante filio WENCESLAO, in æde S. VITI metropolitana, ho-
nорifico, eodemque, quod hic exhibemus, lapideo tumulo exceptum
est.

a) PALTRAMUS, Consul *Vindobonensis*, de quo
in Codice nostro Epistolari *Rudolphino* agi-
mus, inter Scriptores rer. *Austr. Persia-*
nos tom. I. col. 719. c. d. „ Ille (OTTO-
CARUS Rex) post voraginem totius belli
in fine ab ignobilibus capitur, Princeps
tantus turpiter dehonestatur. VII. Kal. Se-
ptembris per manus pessimorum inimico-
rum suorum occiditur, occisus *Wiennam*
ducitur, ibique cunctis spectaculum mi-
seriæ efficitur (& quod dictum est horri-

dum) iumentino more scinditur, ad in-
star piscis exenteratur (verba hæc ira in
RUDOLPHUM Cæs. PALTRAMO extorsit.
Vid. cit. Cod.) & ipsa exta inollantur,
& separantur a corpore. „ Exta inollan-
tur, ait, quibus forsitan indicare voluit, in-
testina ad morem fere eius seculi ita elixata
fuisse, ut penitus consumerentur. Conf.
dicta hic cap. IV. §. XLIX. pag. 58. & cap.
preced. §. IV. p. 78.

est. a) Unde patet, sepulcrum isthoc ante undevicesimum, a cæde OTTO-
CARI, annum erectum haud esse, quin fortassis pluribus annis serius. a
VI. Cor Regis apud laudatos FF. *Minores Wiennæ* in sacello S. CA-
THARINÆ depositum fuisse, docent ipsi in libello, *seculum quintum* in-
scripto, ac an. 1724. *Neostadii Austr.* in forma quadrata edito, cap. IV. a
p. 23. Sacellum isthoc Hospitali Cæs. integro postea iure adscriptum,
a Sacerdotibus secularibus administratur. Ceterum etsi diem S. RUF-
FI, ab epitaphio indicatum, in vulgatis martyrologiis non ad VII.
fed VI. Kal. Sept. legamus: alibi tamen b) ostendimus, rem VII. Kal. b
obvenisse. Unde credibile est, festum isthoc in *Austria* tum non VI.
fed VII. Kal. Sept. celebratum fuisse. HASELBACHIUS c) certe utrum-
que opportune coniungit: *Septimo Kalendas Septembris*, ait, *que est*
RUFFI Martyris. c

TAPHOGRAPHIA PRINCIPUM AUSTRIÆ.

PARS I. LIBER II.

COMPLECTENS MONUMENTA SEPULCRALIA

DUCUM AUSTRIÆ,

AUGUSTA GENTE HABSBURGICA
SATORUM,

A RUDOLPHO I. R. R. AD USQUE ALBERTUM II.

COGNOMENTO SAPIENTEM.

CAPUT I.

RUDOLPHI I. R. R. MONUMENTUM SPIRÆ
NEMETUM.

§. I.

rbis S. R. Imperii, *Spira Nemetum*, perantiqua, Tem-
Imperatoribus, Regibusque *Germano-Romanis* se-
pulcretum olim præbuit. Locus ei chorus fue-
rat in templo principe, seu cathedrali, quod, te-
stante LEHMANNO, d) DAGOBERTUM I. *Fran-*
corum *stinatum.*

a) Anonymus *Leob.* l. c. col. 852. b. „Rex autem
„*Bohemia* illa die, qua occisus fuerat, nudus--
„plaustrum impositus, & in *Marcheckam* duci-
„tur.-- De *Marcheckam* vero ducitur in *Wien-*
„nam-- & ad *Scotos* ponitur. Mane de do-
„mo *Scotorum* cum toto Clero, & Religiosis,
„sub silentio, sine ullo cantu præmissio, nullis
„campanis pulsatis, ad domum Fratrum *Mi-*
„norum deportatur, ibique nuda facie omni-
„bus ostenditur. Postea, eiectis interioribus,
„corpus speciebus conditur, lineis mundis, &
„purpura, a Regina *Romanorum* datis, invol-

„vitur, & in capitulo Fratrum *Minorum* in-
„tumulatur: nullis, in fidelium obsequiis (fie-
„ri solitis) pro eo celebratis, & (nec) campa-
„nis pulsatis, nec Missis dictis, fere 30. hebdo-
„madis in feretro conservatur. Deinde veni-
„entes sui *Bohemi*, receperunt eum, & assigna-
„verunt eum Fratribus *Minoribus* in *Znoy-*
„ma, ibique iacet. Postea translatus in ca-
„strum (*Pragense*) ibi honorifice sepelitur.”

b) Cod. Epist. *Rudolph.* foris edendo.

c) Loc. cit. col. 739. c.

d) Chron. *Spir.* Lib. I. cap. XXVIII. p. 39. b.

corum, seu *Austrasie* Regem, fundatorem agnoscit : licet Christianissimum longe antea, ac sub ipsa Apostolica tempora, iis in regionibus invecum fuisse, ibidem doceat. Constituit CONRADUS II. Imp. I. ut futuri in Imperio Successores, in *Germania* decedentes, nisi alibi sepulturam ipsi deligerent, in eodem templo humarentur; unde & ipse unacum uxore sua GISELA ibidem conditus est. a) Testatur ea de re tabula, a MATTHIA de *Ramingen*, Episcopo *Spirensi*, qui an. 1479. e vita excessit, in choro templi suspenso, & a laudato LEHMANNO b) conservata. Ubi inter cetera legimus : „CONRADUS, „Rex *Romanorum* secundus, & Imperator primus huius nominis, „Ecclesiam *Nemetensem*, sive *Spirensensem*, antiquitus constructam, „diruit, & amovit, & Ecclesiam, quæ nunc cernitur, gloriose ædificari fecit. „Recensentur deinde, post aliquod intervallum, Principum utriusque sexus funera, ibidem condita, ubi de RUDOLPHO I. sequentia : RUDOLPHUS, *Romanorum Rex*, origine Comes de HABS-BURG, obiit anno Domini millesimo ducentesimo nonagesimo primo, hic sepultus. Continetur quoque in eadem tabula ALBERTI I. memoria, de quo capite sequenti tertio.

Inscrip-
tiones
ex SWERTIO.

II. SWERTIUS c) inscriptiones affert, supra ianuas chori eiusdem summi templi quondam positas, quas, cum laudata tabula breviores sint, pro maiori huius conditorii elucidatione, integras hic attexendas duximus. Loquuntur autem hunc in modum :

CONRADUS II. Imp. Obiit an. 1039. II. Non. Iulii.
GISELA Imperatrix, Obiit xv. Kal. Martii. d)
HENRICVS III. NIGER, Obiit an. 1056. III. Non. Octob.
HENRICVS IV. SENIOR, Obiit VII. Aug. anno 1106.
BERTHA Imperatrix, Obiit VI. Kal. Ianuar.
HENRICVS V. IUNIOR, Obiit v. Kalen. Maij anno 1125.

Famosi Reges, clari Comitesque, Ducesque,
Et Reginarum nobilis usque phalanx:
Hoc in magnifico, dum stabunt secula, templo
Vestrarum laudum fama perennis erit.
Quippe domo nostra, cui munera magna dedistis,
Haud frustra placuit corpora vestra tegi.
Sperastis precibus animas quandoque levare,
Hic facilem ad superos spes erat esse viam.
Vivite felices æterna laude sepulti,
Quorum animas cælum, corpora terra tenet.

Conveniunt hæc inscripturæ cum prædicta tabula, nisi quod ea copiosior nonnihil, atque verbosior sit.

III.

a) LEHMANN I. c. lib. V. cap. XIX. pag. 365. d) Auctores tamen, supra lib. I. cap. II. §. XI.
b) Id. ibid. lib. VII. cap. XI. p. 648. p. 23. laudati, XVI. Kal. Mart. ponunt.
c) Select. Christ. orbis delic. pag. 424.

III. Omnia; & singula hæc sunt, quæ de *Spirensi* hoc dormi-
torio ex operibus editis comperire poteramus. Quare hodiernum
eius statum exploraturi, datis litteris, experiri tentavimus, quod lon-
gissimi itineris dispendio commodum fieri nequibat. Quanquam
præteriti seculi anno nono, supra octogesimum, urbē cum templo
excisis, inanem fere operam lufuri videremur. Ac primum quidem
non nisi brevem impetravimus commentarium, dicto anno 1689.
conscriptum, quo continebatur: inter cetera tum bellicæ crudelitatis
facinora, ab hostibus *Gallis* perpetrata, Basilicam sacrilege direptam,
argenteos Cæsarum sarcophagos comminutos, militibus prædæ ces-
sisse, ac ipsum denique Cathedrale templum, quo scrinia sua; su-
pellectilem, ac domuum ornamenta, tanquam in locum tutum com-
portaverant cives, exustum fuisse, atque subversum.

IV. Iteratis vero litteris, exponentibus, ab immortalis modo
memoriæ CAROLO VI. Imp. negotium nobis datum esse, opera haud
adeo levi, sed diligentia, & cura, quoad eius fieri posset, maxima,
sepulcra *Austriacorum* Principum investigandi: ac quoad liceret, o-
pusque fuerit, submotis lapidibus, in terram eundo, funera ipsa in-
spiciendi: urgente apud Reverendissimum Canonicorum Collegium
Domino PELICANO, administro Camerali, facultas tandem id ex-
sequendi obtenta fuit.

V. Itaque iam tum anno 1739. die duodetricesimo *Iulii* sub
cura, & inspectione laudati D. PELICANI, viri industrii, ac pro gloria
Augustæ Domus perquam solliciti, cum D. GEIGERO, Illustrissimi
Collegii ædili, operi manus admotæ fuit. Ignorantibus autem cun-
ctis cryptarum sepulcralium aditum, consilium demum ceperunt, in
eo loco cameræ, choro Canonicorum subiectæ, ubi olim hostes, ut
fertur, cadavera spoliare adgressi fuerant, periculum facere. Hic die
integrali necquicquam consumpto, postridie tandem eo deventum
est, quo *Galli* muro versus cameram Altaris S. Crucis, seu chori
Regii dieiecto, ad altitudinem pedum sex, sed nec altius tamen pene-
traverant; unde & hac vice ulterius pervadere, incassum tentatum
fuit. Hinc in ipso choro, prope altare S. Crucis a locis superiori-
bus recta, ac eo quidem successu descensum fuit, ut altitudine octo
pedum fodiendo, sepulcra quædam inventa sint, etsi crypta primaria
nondum appareret. Id cum extemplo Dominis Canonicis, ac nomi-
natim Reverendissimo Domino ZU-REIN, libero Baroni, ac Collegii
Custodi nuntiatum esset, nonnullis comparentibus, lapis, inscriptione
vacuus, supra arcam lapideam sex pedes, octoque pollices longam,
pedemque unum, & decem pollices latam, repositus, in eaque loculus
plumbeus, sex pedes unacum pollice longus, pedemque unum, & o-
cto pollices latus, inventus est. Omnia hic sat integra erant, ossibus
tamen nullis repertis; quare operimento sollicitè restituto, ad dex-
tram itum est, ubi magnus sese offerebat abacus, seu lapis sepulcra-

lis ex marmore nigricante, polito quidem, sed nonnihil diffracto. Inscriptione præterea carens, ac insuper oblique iacens, indicium haud obscurum præbuit everfi a *Gallis*, spoliatiq[ue] sepulcri. Ulterius deinde progressi, ossa primum humana, dein vero arcam lapideam, octo pedes, & duos pollices longam, latam vero pedes duos, totidemque pollices, repperunt, everfam pariter, & confractam, id quod iudicium, de hoc sepulcro prolatum, confirmabat. Denique inter reliqua ossa integra fere calvaria oblata, vulnus præfetulit, tres, & semis pollices cæsim impactum. Aderat & gladius, capulo ferreo instructus, cuius lamina duorum admodum pollicum latitudinem adæquabat. Ex quibus calvariam ALBERTO I. vulneribus, ut notum est, confecto, adscribendam esse, recte iudicarunt. Animadvertunt præterea, ex aliis monumentis constare, PHILIPPUM, ADOLPHUM, & ALBERTUM proxime inter se, ac binos posteriores, ne duas quidem spithamas alterum ab altero quiescere. Ad hæc in *Analibus Spiren[sibus]* traditum esse, iuxta ALBERTI funus, Augustam, nomine BEATRICEM, locatam, idque inde confirmari; quod ibidem gemina ossa, ac vertebrarum compages, alia quidem aliis tenuiora, effossa fuerint. Unde dubio carere visum, inter sepulcra, tum aperta, loculum Imp. ADOLPHI quærendum. His ita peractis, die tandem dicti mensis prima, & tricesima, animis ad pietatem conversis, ossium reliquias singulas, ac quidquid eo pertinere visum est, in sepulcro ALBERTI, quod ad eum pertinere, vix ambiguum esse poterat, religiose collectum, persoluta circa horam tertiam Synaxi Vespertina, in arca, ac sepulcro, iam restaurando, superposito etiam marmore, recondi curarunt, frequente Clericorum cœtu, ac Reverendissimo NELLIO, S. Crucis Præposito, sacra faciente. Hucusque argumentum relationis laudati D. PELICANI.

Sed nova
iniecta
difficul-
tate,

VI. Nobis equidem in votis erat, ad detegendos reliquos funerum loculos, operam eiusmodi continuari. Sed nova iniecta difficultate, nihil amplius suscipiendum fore, nisi ea de re certum mitteretur mandatum, religioni ducentes, Augustam Maiestatem porro fatigare, satius esse duximus, ambagibus abstinere. Movebat præterea, quod lapides illos omni destitui inscriptione, iam ex prima fossione intelligentes, circa reliquias haud plura expectanda, nec adeo magni operæ pretium fore videretur. Quare modo ad alia nobis recurrendum est.

Reliqua
aliunde
petenda
fuere.

a

VII. Refert BIRCKENIUS, a) supra pavementum chori Regii prope altare S. Crucis, tumulum marmoreum conspici, cuius & delineationem, ære pictam, edidit. At cum multa huius auctoris ex fontibus haud limpidissimis hausta, aut operarum vitio male saltem expressa fuerint, ab eius repetita editione abstinere manum, consultius duximus. In supra tamen memorato commentario, *Spira* no-
bis

a) Lib. III. cap. I. p. 257.

bis submisso, refertur: ante vastationem duo extitisse Cæsarum monumenta sepulcralia, supra solum excitata, quorum alterum quatuor regni *Romano-Germanici* moderatoribus: PHILIPPO Suevo, RUDOLPHO I. ADOLPHO, & ALBERTO I. sacratum fuerit, reliquis alterum. Plura quoque ibidem commemorantur de communi Cæsarum crypta, quæ choro, ac prædictis duobus tumulis subiecta fuerit, eamque muro clausam, non nisi Imperatoribus, *Spiram* adventantibus, ostensam fuisse. Sub tumulis item prædictorum octo Cæsarum statuas, habitu Imperatorio in sellis sedentes, spectaculo fuisse, ac citra hanc cryptam adhæsisse quasi cellam, seu capellam, in qua GISELA Imperatrix, supra memorati CONRADI II. inter Imperatores I. uxor, de qua nos lib. præcedenti, sita fuerit, ac marmoreum lapidem cum imagine eius, proceritate corporis insigni, constructam fuisse. Quæ singula, utpote ex commentariis, in ipso loco sepulturæ servatis, deprompta, apud nos quidem indubia sunt. Confirmantur præterea ex HORNECKIO, a) de statua RUDOLPHI, ex marmore faberrime sculpta, ac supra eius tumulum post mortem erigenda, multa verba faciente, quæ in calce huius paginæ adscribere visum est.

VIII. Epitaphium RUDOLPHI varii varie exceperunt, retulerunt. Epitaphic. ALBERTUS *Argentinesis* b) e silice exsculptum, sepulcro impositum fuisse affirmat, hunc in modum:

ANNO DOMINI M. CC. LXXI. PRIDIE CALENDAS OCTOBRIS
OBIIT RUDOLPHUS DE HABSPURG, ROMANORUM REX.

ubi littera numeralis L. errore, ut credibile est, librarii, abundat. Cum ALBERTO *Argentinesis*, dempta tamen hac ipsa littera, in Disfert. de RUDOLPHO I. Ioannes BOECLERUS facit. Paulus HENTZNERUS c) sic habet: RUDOLPHUS, *Romanorum Rex, origine Co-*

mes

a) HORNECK. c. CCCLXXVII. p. 344.

Ein chluger Stain - Mecz
Ein Pild sawer, und rain,
Aus einen Merbltain
Schön het gehawen,
Wer daz wolt schawen,
Der mußt jm dez jehen,
Daz er nye Pild het gesehen
Einem Manne so gleich.

Vivente autem adhucdum Rege, statuum hanc eo sine elaboratam fuisse, ut mortui postea sepulcrum exornaret, ex rhythmis sequentibus patet:

Er het so gar gevedemt,
Und in sein hercz pegedemt
Alle dez Kunigs Stalt,
Daz er die Runczen zalt
An dem Antlucze.

Nu het der Kunig pracht
Gepreßte manigvalder,

Und allermait daz Alter,
Daz der Kunig Herr
Einer Runczen mer
An dem Antlucz gewan.
Daz wart dem Maister chund getan,
Der hub sich auf sein Stralßen,
Und lewft hincz Elßßßen,
Da der Kunig da waz,
Da nam er aus, und laz
An den Sachen die Warhalt,
Als man jm het gesait.
Und do er daz ervant,
Do chert er zehant
Gegen Speyr wider,
Und warf daz Pild nider.
Und macht ez aber geleich
RUEOLFEN dem Kunig reich,
Der Stain ward nu sein Dach.

b) Apud URSTIS. P. II. p. 159.

c) Itinerar. Germ. edit. Norimb. 1612. pag. 186.

mes de Habsburgk, obiit anno Domini M. CC. XCI. hic sepultus.

- a) BIRCKENIUS a) inscriptionem adducit uberius, marmoris albi incisi affirmans, hanc in sententiam :

† RUDOLPHUS DE HABSBURG. ROMANOR. REX. ANNO REGNI. SUI. XVIII. OB. ANNO. DNI M. CC. XC. I. MENSE. JULIO IN DIE. DIVISIONIS APLOR. †.

- b) c) Cum BIRCKENIO faciunt CZERWENCKA, b) KIEFFERUS, c) ac supra memorata Acta *Spirensia*, aliique.

IX. Hæc inter se parum convenire, nobis etiam haud monentibus, nemo non perspicit. Nam etsi quoad annum emortualem recte se habeant, quoad diem tamen posterioribus magis, quam prioribus fidem arbitrandam, consensus Scriptorum cogit, affirmantium : RUDOLPHUM in die festo *Divisionis Apostolorum*, qui in XV. *Iulii* incidit, inter vivos esse desiisse. d) Neque enim inscriptiones illæ tot testibus derogare queunt, planeque confirmant dicta a nobis paulo superius, primævis lapidibus litteras incisas fuisse nullas, atque adeo has recentiori ævo tribuendas, ac in tumulis, de quibus meminimus, supra solum erectis, aut fortassis alibi etiam legendas olim fuisse. c) Coniectat quidem STEYERERUS, e) inscriptiones, *prid. Cal. Octobris* memorantes, de die sepulturæ Cæsaris intelligendas esse, quo *cadaver in tumulum, ab artifice interim perfectum, illatum* fuerit. Verum cum, laudato HORNECKIO teste, vel ipsa etiam statua, sepulcro eius imponenda, supersite etiamnum Cæsare, confecta fuerit, multo id magis de sarcophago eius credendum est. Deinde cum de die obitus epitaphia illa diferte loquantur, quo, quæso, pacto de die humationis accipi poterunt?

Locus obitus, mortisque historia.

X. Locum obitus eius Scriptores ut plurimum *Germersheimium* produnt, maxime iuniores. Et certe ibi integro ante excessum suum mense, & quod forte paullulum excedit, commoratum, ac mortem præstolatum fuisse, fidem faciunt diplomata duo, quorum alterum III.

a) Spiegel der Ehren. p. 258.

b) Pietat. *Austr.* L. I. cap. XIII. p. 135.

c) De Orig. *Habsburg. Austr.* p. 95.

d) Ex pluribus adducere solummodo iuvat Necrolog. FF. *Minor. Conventual Wienn.* apud Hier. PEZ, *Script. rer. Austr.* tom. II. col. 489. c. ubi: *Idus (Iulii) obitus Domini RUDOLPHI Romanorum Regis celebratur;* nec non CONRADUM de *Wurmlingen* coævum apud CAUSIUM *Annal. Suevor.* P. III.

lib. III. c. X. p. m. 861. Ed. Ger. narrantem : Cæsarem in vigilia RENSINDIS, seu REGINSWINDÆ virginis, unacum sua, filiiq. sui coniuge, Regis *Bohemie* sorore, ac Duce *Bavariae* LUDOVICO, aliisque Optimatibus *Spiram* venientem, post die eius diei extingui fuisse; id quod secundum BEDE, & ADONIS Martyrologia cum XV. *Iulii* incidit.

e) Addit. ad ALBERT. II. col. 221. seq.

a) III. Iunii Moguntiae, mox vero alterum b) Germersheimii XV. a b
 eiusdem mensis subscripsit. At inter veteres Anonymus Leobienfis,
 & HAGENUS, supra allegati, Spirae defunctum, memorant. Qui- c
 bus accedit Nicolaus BURGMANNUS, c) qui historiam Imperato-
 rum, & Regum Romanorum, Spirae sepulcorum, data opera profe- d
 cutus est. Iisdem addi possunt Ioan. STEINDELIUS, d) ac MU- c
 TIUS, e) cuius verba hic proferre operæ pretium erit. „Anno - -
 1291. RUDOLPHUS Imperator ægrotus portatur Spiram, comitan-
 tibus eum multis Principibus, uxore item sua, & filia, Bohemae Re-
 gina: sed ubi Spiram pervenit, ventione irritato morbo, paucis post
 horis moritur, sepultusque est in Ecclesia cathedrali, magno honore,
 & luctu. „ Sed nec Scriptores synchroni, quorum auctoritas reli-
 quis potior est, defunt; CONRADUS nimirum de Wurmlingen, seu
 liber, quem CRUSIUS sæpe appellat Sindelfingensis, cuius verba pro-
 xime adduximus, & HORNECKIUS, qui res, mortem Cæsaris circum-
 stantes, adeo copiose, ac luculenter describit; ut eidem hac in parte
 denegari fides haud possit. Eius verba, in inferiori margine f) ap- f
 posita

a) Extat apud ROUSSET *Suppl. au Corps dipl.*
 tom. I. P. I. p. 157. Actum Maguntiae III.
 Non. Iunii an. MCCXCI.

b) Apud BESOLD. *Document. redivo.* tom. I.
 p. m. 288. Datum in GERMERSHEIM an-
 no Domini millesimo, ducentesimo, nonage-
 simo primo. Idus Iunii.

c) *Scriptor. rer. Boic.* Clar. OEFELII tom. I.
 p. 604. col. 2. ubi ait: „RUDOLPHUS - -
 tandem in Spira diem clausit extremum,
 „ & ibidem honorifice sepultus est, anno
 „ Domini MCCXCI. „

d) Ibid. p. 212.

e) Ap. Pistor. tom. II. lib. XXI. p. 818.

f) Cap. 375. pag. 341.

Dieweil der Kunig ze Esfert lag,
 Und maniger Unnusse phlag,
 Der dem Reich waz not;
 Do pegund sich der Tot
 Machen auf sein Spar,
 Wo der Kunig gie vor,
 Do slaich er jhm nach.
 Do sich der Kunig do versach
 Dez Leibs Crankchait,
 Gegen Swaben er rait,
 Wann er durch der Fursten Pet
 Ainen Hof het
 Gesprochen hincz Frankchfurt.
 Do man dez Hofes Zeit spurt,
 Da chomen dar gemain,
 Die Fursten grozz, und chlain,

So gar het jn daz Alter pracht
 Von dez Leibes Macht,
 Er belaid aber doch
 Pey den Wiczen dennoch.
 Nu waz half aber daz?
 Do er der Chreffit wart so laz,

Daz jm der Leib pegund arigen,
 Daz er der Furde der Sarigen
 Selbe nicht mocht geheben:
 Do empflich er den Ratgeben,
 Und den Churherren,
 Daz si den Hof nach seinen Eren,
 Und so sie pest mochten,
 Ze einem Ende prachten,
 Daz waz aber alles verlorn,
 Do sich der Kunig Hochgeporn
 Nicht selber do vergwiß.

Do wolten lenger nicht
 Do beleiben die Herren,
 Man sach sew von danne chern
 An Urlaub painczigen. *

* Id est: Alle und iede, omnes & singuli.

Et cap. 376. pag. 341.

Die Maister, von Gotes Gunst,
 Und darnach mit ir Chunft
 Hielten jn empor,
 Und den Tod mit Gewalt vor
 Wol ain Jar, oder mer.
 Kunig RUEDOLF der Herr
 Do er von Frankchfurt schied,
 Sein Wille jm do riet
 Auf ein Putch vest,
 Gernshaim genant,
 Dohin fur er zuhant,
 Do vertraib er die stund
 So er pest chunt.

Item cap. 377. pag. 343. RUDOLPHUM, ac-
 cepto a Medicis mortis nuntio, sic loquen-
 tem inducit:

Wol auf! so fullen wir nicht mer
 Beleiben alhie.

posita, huc redeunt: *Erfordiæ* versatus RUDOLPHUS, ibique res, & negotia procurans Imperii, graviora supremi morbi, quo cum ante exitum ex hac vita anno integro, & supra, decertaverat, molimina sentiens, indictis, rogatu Principum, *Francofordiam* comitiis, iisque brevi, ingravescente ibi eodem morbo, dissolutis, *Spiram* versus directo itinere, *Germersheimii* substitit. Medicis vero non longe post vicinam mortem denunciantibus, *Spiram* sibi, ubi prædecessores sui Cæsares sepulti sunt, properandum innuens, conscenso equo, inter duos Sacerdotes, hinc inde a lateribus equitantes, ac piis monitis animi eius pascentes, eo se conferens, ad vitæ exitum, omnibus præfidiis Christiano more comparatus, expiatusque, ad beatam immortalitatem demigravit.

Quæ amplius expenditur.

a

XI. His ita se habentibus, facile deferimus CUSPINIANI, aliorumque opinionem, existimantium, a) Cæsarem peractis *Francofordiæ* comitiis, *Argentinam* se primum, tum vero *Erfordiam* contulisse, ubi lethali morbo correptus fuerit. Contradicit enim HORNECKIUS noster, satisque constat, comitia *Erfordiensia* anno superiori habita fuisse. Addit CUSPINIANUS, illum febri hæctica consumptum interiisse, quod quidem inde verisimile fit, quod eiusmodi morbus humana corpora lente admodum consumere soleat, id quod HORNECKIUS integrum eidem, & quod excedit, annum tribuens, haud obscure confirmat.

XII.

Wil ich, sprach er, an dieser Frist
Hincz Speyr, do ir mer ist
Meiner Vorvarn,
Die auch Kunig warn,
Den wil ich in Beilebens-Siten
Zuchomen geriten,
So daz Mich Niement darauf furen dar.
- - -
Da mit er auf saz,
Und wolt von danne raiten,
An yetweder Seiten
Ein Pfaff bey jm rait,
Der jm von Got vor sait,
Und unterweisen in gutes.
Der Kunig Edls Mutes
An Tugenten sich verchert nicht,
Als noch manigem geschlecht,
Der an Tugenden sich verchert,
So er der chrafft Gevider rett
Gegen des Todes Mawisse.
Recht als der Strawisse
Macht lebenthaft
Mit seiner Gesicht-Chrafft
Seiner toden Air Frucht;
Also ward alle dew Sucht,
Dew von Chrankheit dez Muts chumpt,
Zefurt, und zegrimt
Den, den dew Seld geschach,
Daz few der Kunig ansach,
Er Solt sterben.
Darnach pegunden werben,
Die sein Tugent erchanden,

Allenthalben in den Lannden
Pegunden si an den weilen
Zu der strassen eilen,
Daz er few sach, und si in.
Und do er chom gegen Speyr hin,
Do er sich niederlegen,
Mit Fleisse sach man in phlegen.
Daz der Sele nucze waz,
Waz man in vorlaz,
Daz im nucze wer ze tun,
Damit er Gotes Suen
Und sein hulde erwurde,
Daz tet er, e Er sturb,
Er gab wider, und galt,
Waz man im vor zalt,
Daz er ze gelten wer gepunden.
Darnach in churczen stunden
Emphieng er Gotes Leichnam,
Als im wol geczam:
Und do der Tugentreich
Umb sein Diener all geleich
Layn, und Pfaffen
Sein Ding het geschaffen,
Daz Heylig Oel er emphie.
Und do alles an ym ergie,
Daz pileich schold ergan
An einem solchen Man;

Do gieng es an ein schaiden
Zwischen den paiden
Dem Laichnam, und der Sel.

a) De Cæsar. p. 355.

XII. Chronotaxis vitæ, & regni eius huc redit: Natus anno 1218. Chronotaxis vitæ
 Kal. Maii, a) in Romanorum Regem electus est anno 1273. circa & regiminis, ac
 festum S. MICHAELIS, coronatus XXVIII. Octobr. anno eodem. b) minis, ac
 Obiit anno 1291. die xv. Iulii. Ut adeo ætatem suam ad annos cordis sepultura.
 LXXIII. menses duos, dies xv. regiminis vero, a coronatione eius a b
 computandi, annos XVII. menses octo, dies vero XXVII. perduxerit.
 Ceterum cor eius ipsius iussu in parthenone, Ord. Prædicatorum, Tullnensium, a se fundata, repositum fuisse, documenta, de quibus nos infra, testantur.

CAPUT II.

DE SEPULTURA ANNÆ, ET ELISABETHÆ,
 RUDOLPHI I. R. R. CONIUGUM, NEC NON TRIUM
 ILLIUS FILIORUM.

§. I.

Basilea, urbs olim S. R. I. libera, postea vero fœderatis Helvetiis iuncta, ampla iuxta, ac opulenta, cum uxorem RUDOLPHI I. Imp. primam, tum & filios eius HARTMANNUM, & CAROLUM, apud se humatos conspexit. Extabant olim tumuli in Ecclesia Cathedrali, seu templo summo, nec tamen hodie constat, qua specie, forma, aut ornatu tum instructi fuerint. Horribili enim terræ motu an. 1356. urbem infelicitè quassante, ac unacum templo magnam partem subvertente, sepulcrum quoque ANNÆ, ut & HARTMANNI destructum, ac ex parte in proxime præterfluentem Rhenum deiectum fuisse, URSTISIUS c) memorat.

II. Verum corpora tam Reginæ, quam filii CAROLI, adhucdum conservata fuisse, ex alio eius loco d) discimus: „Tumba hæc (ait) apertum, „anno 1510. a Canonicis aperta; favillaceum Reginæ corpus exhibitum, „buit, iuxtaque illud minorum ossium congeriem, pueri defuncti reliquias. Argentea corona, auro inducta, caput eius redimitum, „tum, quam in Hieronymi BRYLINGERI, Sacellani, & Assisii, ut „vocant, chori, ædibus repurgarunt. Monile item, cum saphiro, „pretiosisque lapidibus, a collo pendulum. „Et revera Augustam nostram huiusmodi cum ornamentis sepulcro immisam fuisse, corona præsertim argenteo-inaurata, Chronicon Colmariense synchronum e) adstruit, cuius verba, cum præterea ad historiam sepulturæ Imperatricis faciant, hic pariter apponere visum est. „Post hæc (inquit) „Regina moritur, exenteratur, & venter eius sabulo, & cineribus „impletur: facies eius balsamo linitur, totumque corpus panno ce-

„reo

a) Conf. tom. præced. P. II. pag. 1.

b) Vid. dicenda in sæp. cit. Codice Rudolphino.

c) Hist. Basil. cap. VIII. p. 76.

d) In epit. lat. p. 78. Add CAUS. Annal. Suevor. P. III. cap. VI. p. 153. edit. Lat.

e) Inter Scriptores eiusd. URSTISI P. II. pag. 47.

„reo circumdatur, ac sericis vestimentis induitur pretiosis. Caput „eius albo serico peplatur, & corona sibi imponitur deaurata. Post „hæc in arcam, ex fago peroptime factam, superne manibus super „pectus positis, imponitur, & ferreo clauditur instrumento. „Coronæ, & monilis mentio desiderium in nobis excitavit, sepulcrum ipsum, prout hodie visitur, aperiendi. Petita itaque, atque facile etiam ab amplissimo Magistratu obtenta facultate, manus operi anno 1762. die vero III. Iunii admota fuit. Aderant ex eiusdem Magistratus decreto Ducentumviri, Domini *Samuel* BURCHARDUS, nunc pie defunctus, ac *Daniel* BRUCKNER, I. U. L. urbis Archivarius, ad id speciatim deputati: aderat & magna frequentia, quibus *Basilea* abundat, virorum litteratorum, nec non & ad arcendum vulgus, militum manipulus, incluta Republica impendia liberaliter admodum, ac generose sustinente.

Describitur.
Tab. IX.

III. Itaque mane hora quinta, cum rei initium fieret, laudatam Ecclesiam intrantibus, tumultus ANNÆ in superiori choro ad lævam prope primam fenestram obiectus est. Eius delineationem BIRCKENIUS a) iam dederat, ex chronico *Basileensi* eductam, sed a nostra nonnihil abludentem. In operimento, chlatris ferreis cincto, exsculpta cernitur icon ANNÆ, sublati, iunctisque manibus, capite corona redimito, ac binis pulvinaribus acclinato. Velo præterea obtectum, ac reliquum corpus stola, pallioque amictum est. Superne, varia inter ornamenta, aquila apparet Imperialis expansa, ad latus monumenti in medio repetita. Ad huius autem dextram symbolum *Austriacum*, ad sinistram *Styriacum*, quemadmodum a fronte leo *Habsburgicus*, ac inferiori ex latere scutum Augustæ gentile sculptum cernitur. Hæc singula in iugamento fenestrarum, nec non ad utrumque latus eius in pariete, scutisque ligneis, coloribus oleosis adumbratis, eo cum discrimine iterantur, ut loco simplicis, aquila Imperialis duplex, indubium proximioris ætatis signum compareat. Ad latus Reginæ puerulus iacet, tunica oblonga indutus, sublati pariter iunctisque manibus, habens sub capite pulvinar, sub pedibus autem leonem cubantem, innatæ fortitudinis, nobilitatisque signum. Subtus scutum, cum leone *Habsburgico* cernitur.

Ibi præter
Reginæ
corpus
integrum,

IV. Operimentum sepulcri magno labore remouentibus, Regia tandem funera in conspectum venerunt. Augustæ corpus, compagibus licet dissolutis, non tamen nullo sine ordine iacebat. Caput pulvino ex panno serico prasini coloris, spithamæ præter propter magnitudine, adhuc satis integro sustentatum, more solito ad Occidentem vergebat. Pelle præterea nigricante adhucdum pene totum obductum erat, uti & ex parte manus cum brachiis, itemque & pedes nonnihil, superantibus dextræ manus tribus quoque unguibus. Ut adeo non solum caput (quod quidem laudatus ALBERTUS Ar-

genti-

gentinensis sciscit) sed & manus, pedesque pollinctos fuisse, concludas. a) Dentes candidi, nec ulla putredine arrosi: reliqui vero corporis ossa duntaxat supererant. Illud D. IOANNES IACOBUS de *Annone*, I. U. D. nunc eloquentiæ Professor, vir in omni scientiarum genere versatus, dimensus, a spina ossis ilii ad calcaneum 33½ ad genu vero 18½, a genu ad calcaneum 15½, & a trochantere maiori ad condylum extremum 17½ digitos, mensuræ *Francicæ*, reperit; unde totius corporis longitudinem, secundum optimarum anatomiarum tabularum regulas, pedes regio quinque, ac digitos tres adæquasse, iudicabat. Coronæ aureæ, monilis, aut lapidis pretiosi, nihil usquam. Hinc coniiciendum, singula hæc vel an. 1510, vel alio tempore sublata fuisse. Præter Reginæ corpus fere integrum, repertæ sunt calvariæ tres, de quibus postea dicendi locus erit. His visis, atque examinatis, operisque sepulcri operimentum in pristinum restituentibus locum, discessum est, cum prius nobiscum concluderent ceteri, repertum esse, quod non quærebatur, calvarias nempe eum ossibus, opinione plures: contra, quod quærebatur, repertum haud esse, corona scilicet, cum monili, & lapide pretioso.

V. In dicto pariete ex utroque latere epitaphia, seu inscriptio-
nes, litteris maiusculis, in tabulis ligneis coloribus oleosis expressæ, ^{Epitaphia} ^{Reginæ}
leguntur, quarum prior a dextris Latina sic habet:

D. O. M. S.

ANNAE AVGVSTAE

BVRCHARDI COMITIS HOHENBVRGENS.

FILIAE

RODOLFI I. IMP. AVG. COMIT. HABSB.

CONIVGI

ET FOECVNDÆ PARENTI

AVSTRIAE PRINCIPVM SERENISS.

ALBERTI PRIMI IMPERAT.

MATRI

VNA CVM CAROLO FILIO

ANN. DN. M. CC. LXXXI. XIX. MART.

HEIC SEPVLTAE,

S. P. Q. B.

QVVM S. HANC AEDEM NITORI SVO PRIST.

RESTITVENDAM CVRARET,

HONORIS ERGO, CIRCITER CCCXVI, VT ET CDXX,

POST EXEQVIAS

H. M. L. P.

VI.

a) Concordat HORNECKIUS, cap. 188. p. 174.
Darnach ward ane Paws
Gepalfent herleich
Die Kunigin reich.

MON. AUST. T. IV. P. I.

Sy ward auch ze hannt
Gegen Pafel gefannt.
Itemque HAGENUS loco, mox infra pro-
ducendo.

N

Expenfa. VI. Dux hic epochæ observandæ veniunt, quarum altera monumentum hoc lapideum CCCXVI. circiter annis post exequias ANNÆ, atque adeo post magnum illum, de quo diximus, terræ motum, positum fuisse, innuitur; id quod in annum æræ nostræ vulgatæ 1597. coincidit. Altera de anno post easdem exequias CDPXX. quod cum anno 1701. congruit, loquitur. Quare mirum non est, ultimam a b hanc aram apud TONOLAM. a) BIRCKENIUM, b) Ioannem BOE- c d CLERUM, c) KIEFFERUM, d) ceteros, qui inscriptionem eandem ante dictum an. 1701. ediderunt, haud extare. Leguntur tamen apud eos priora; unde extrema sub restitutionis ultimæ tempus adiecta fuisse patet. Intelligitur & hoc: monumentum anno 1597. antiquius quidem haud esse, nec tamen anno primum 1701. positum, bene vero restitutum, seu exornatum fuisse; unde delineatio, in chronico *Basileensi*, ac apud BIRCKENIUM visenda, cum hac nostra utcumque respondet. Idem sentiendum de epitaphio; quanquam id fortassis antiquiori, eidemque cævo, substitutum, ac dictis dein temporibus a Senatu *Basileensi*, aliis, atque aliis verbis restitutum fuerit. Stili sane ratio, prout hodie legitur, ANNÆ exequiis æquale haud esse, aperte docet.

Alia inscriptio vernacula recens.

e

VII. Alterum eiusdem epitaphium, e regione prioris collocatum, litteris pariter maiusculis, oleo pictis, ac hodierni ævi, exaratum est. Germanico præterea idiomate conceptum, atque in inferiorem marginem huius paginæ reiectum, e) Latine redditum, sic sonat: *Anno Christi MCCLXXXI. Viennæ obiit Romanorum Regis RUDOLPHI I. huius nominis, inclita coniux ANNA, nata Comitissa de HOHENBERG, hic ex testamento sepulta die Iovis XIX. Martii.* Recensentur dein filii, filiarque eius, quod, cum veritate historica haud conveniat, omittendum duximus. Ordo namque nascendi inversus est, omissusque CAROLUS, quem tamen inter ANNÆ, ac RUDOLPHI natos computandum fuisse, cum ipsum monumentum; ut in quo eius figura expressa est, tum & mox supra recitata Latina epigraphe docere poterant.

Mortis, & sepulturae historia.

f

VIII. Causam morbi, ANNÆ supremi, in absentiam filiar CLEMENTIÆ plerique coniiciunt, f) Hæc enim exeunte anno 1280. ad sponsum suum CAROLUM *Salernitanum*, CAROLI *Andegavensis* filium, deducta, ferendo eius desiderio impar, viribus destitui cœpit.

a) *Basil. Sepult.* edit. an. 1661. pag. 2.

b) *Lib. I. cap. XIII.* pag. 115.

c) *Dissert. de RUDOLPHO I. Imp.* §. 46.

d) *Loc. cit.* pag. 95.

e) Im Jahr Christi 1281.

Starb zu Wien im Oesterreich des Römischen Keisers RUDOLPHS des ersten dieses Namens löbl. Gemahlin Frau ANNA gebohrne Gräfin von Hohenberg, und ward alhie ihrem begehren nach bestattet, donnerstags den 19. Mertzens.

f) *Chronicon Australe plen. & Cl- Neuburg.* supra allegata. HAGENUS col. 1093.

pit. Itaque mortem prope abesse sentiens, vocato ad se Sacerdote, conscientiae arbitro, de dirigenda ad coelum anima, consilium iniiit. Is, ut erat pius, & prudens, auctor illi fuit; ut animo a rebus fluxis, ac caducis, quoad eius fieri posset, abstracto, uni DEO intentata, cum eidem, tum proximo, pro contractis, dum viveret, debitis, satisfaceret. Quae singula animo quam promptissimo exsequi studens, conditis supremae voluntatis tabulis, sepulturam in summo templo *Basileensi* sibi delegit, donata eadem, ut quidam ferebant, ingenti argenti vi, aut, quod veritati proximius, Collegio Canonico-
rum duabus, quas vocant, *præbendis* aucto; a) quatenus infimul da-
ma, a marito variis belli casibus eidem Ecclesiae illata, hac ratione
refarciret. b) His ita peractis, animam ad coelum misit, indicibile
omnium ordinum post se relinquens desiderium; Princeps quippe a
modestia, pietate, beneficentia in pauperes, aliisque Christianis vir-
tutibus, omnis ætatis Scriptoribus laudatissima. Datis dein Reginae
iussis Clericis tam regularibus, quam secularibus mille ducentis, tri-
busque Episcopis Sacra procurantibus, funus tandem paullo ante
populo ostensum, terræ mandatum fuit *XIII. Kal. Aprilis.* c)

IX.

a) Vid. Auctar, Diplomatum P. II. ad an. 1285.
b) Chronicon *Cobnar.* P. II. p. 47. „Anno
„ Domini mcccxxxi. regina Rudolphi re-
„ gis cepit graviter infirmari. Propter
„ quod acceperat Consiliarium Confessorem-
„ que sibi, inquit: Mortis periculum sen-
„ tio, mihi breuiter imminere. Rogo igitur
„ vos, quomodo corpus, & animam ad coe-
„ lum, & ad paradisum Domini dirigatis.
„ Qui dixit, omnes amicos vestros, omnes
„ divitias huius sæculi, omnemque gloriam
„ mundi de corde vestro, quantum pote-
„ tis, a vestra memoria repellatis, ac Deo,
„ & hominibus satisfacere promittatis. Quae
„ dixit: libentissime faciam. Post hæc tes-
„ tamentum condidit, & elegit in *Basilea*
„ in maiore ecclesia ecclesiasticam sepultu-
„ ram. Delegit autem locum prænomina-
„ tum, eo quod rex *Rudolfus*, anteces-
„ sorque sui, *Basiliensem* ecclesiam sæpius
„ damnificasset, ac eius Episcopos pertur-
„ basset. Ordinavit enim in testamento
„ (ut quidam dixerunt) quod reditus dua-
„ rum præbendarum Monasterio darentur,
„ ut sic Deo, & hominibus satisfaceret. Post
„ hæc regina moritur &c., ut supra num.
II. Hæc *Basiliensis* col. 1093. d. *Darnach mit*
lang Frau ANNA siech ward, und schied mit
großen Klenz hindan, in großer Andacht dics
Lebens: Die zu Wienn mit großer Klag

der Landvolcks ward gepuelt erberleich, und
darnach gewaltsament, und gen BASEL zu
der Begrebnus gefürt.
c) Idem Chronicon. ibid. „His expletis, in
Basileam cum equis XL. ducitur, &, ut
credebatur, cum pecunia copiosa. Fuerunt
in comitatu suo Fratres *Prædicatorum* duo,
Minorum duo, & Dominae quas tres cur-
tus ducere potuerunt. Adiunxerunt autem
se eis homines circiter quadringenti. Rex
autem mandaverat Episcopo *Basiliensi*, ut
Reginam defunctam solemniter sepeliret.
Episcopus Clericos regulares, & seculares
inivit *Basileam*. Convenerunt igitur mille
ducenti, qui omnes candelas in manibus
habebant, & regina in processione cum or-
natu pretioso solemniter occurrunt, & ad
maius monasterium pertulerunt. Tribus E-
piscopis ibidem Divina celebrantibus, re-
ginae corpus in tumba positum, erigitur, &
omnibus præsentibus ostenditur, & post
Missam deponitur, & cum fletu nobilium
sepelitur. . . . Episcopus clericos omnes
ad prandium inivit, & necessaria mini-
stravit. Hæc chronicon *Cobnariense*, quo-
cum concordant Annales eiusdem nominis,
seu chronici *Cobnariensis* Pars prima pag.
17. eo cum discrimine, quod funus Augu-
stæ ab aliquot centum equis deductum fuisse,
memorent. Diem quoque humationis a-

Ut & epo-
cha, æ-
tasque.

IX. Hæc anno 1281. contigisse, satis convenit inter Scriptores antiquos æque, ac recentiores; a) nec etiam difficultas aliqua circa diem obitus obversatur, XIV. Kal. Martii constanter assignantibus, nisi quod in chronico *CL-Neoburgensi* librarii oscitantia, Maii, loco Martii, legatur. Maius discrimen est de die, & anno eius natali, quem cum veterum nemo prodiderit, aliis exputandum mittimus. Quod si tamen veritati congruit, quod, uno excepto Gerardo de Roo, b) tradunt multi, eam anno 1244. vel 45. nuptui datam, c) cumque aliunde constet, eam an. 1276. ultimum edidisse partum, præter propter quinquagenariam, aut paullo maiorem obuisse, existimandum erit.

CAROLI
filii ossa,
in eod.
monu-
mento re-
condita,

X. Reliquorum funerum ossa dispersa partim, partim in cumulum congesta iacuerunt, nec supererant integra. Inter hæc calvaria sese obiciebat, cuius maxilla duabus partibus constans, necdum concreta erat: rudimenta præterea dentium, alveolis inclusa, ac valde tenera, nec fontanella clausa cum essent, indicium in arte anatomica peritis præbuit, esse infantuli unius circiter quartæ partis anni; id quod reperta tenuis admodum tibia confirmabat; quamquam dentes molares iam quatuor apparerent. Reliquias has esse CAROLI filii, cuius schema in operimento ad latus matris expressum conspici, supra retulimus, nobis equidem persuasum est, ut ut ex coxendicis, & claviculis nonnemo suspicari voluerit, corpusculum fuisse foemineum.

Eiusque
ortus, ac
obitus:

XI. De eo Annales *Colmarienses* d) ad annum 1276. „Regi-
na Regis RUDOLPHI filium peperit elegantem in *Reinsfelden*, festo
„VALENTINI: hic breve tempus vixit.„ Mox vero, nonnullis inter-
iectis, eundem mortuum denuntiant, ac in medio chori maioris Eccle-
siae *Basileensis*, funeris exequias cohonestantibus omnium ordinum ho-
minibus, depositum: feretro nobili, ac pretioso tegmine cooperto. e)
De eodem quoque agit chronicon, seu pars Annalium *Colmar.* al-
tera, f) ubi præterea legimus: puerum *Rhenofeldæ* ab Episcopo *Con-*
stantiensi,

peritus innuunt, profestum scilicet S. BENEDICTI. Sed & BIRCKENIUS lib. I. cap. XIII. pag. 111. equites illos ad quadringentos determinat, cum contra Sacerdotum numerum nonnisi ad trecentos reducat. Quod ut suo loco relinquimus, ita Abbates omnino sexaginta, ut dicit, convenisse, hoc tale est, cui nemo facile, nisi qui hanc regionem longe, lateque Abbatibus tum confitam fuisse putaverit, fidem arbitrabitur. Eundem tamen errorem, ante BIRCKENIUM, Gerardus de Roo, lib. I. p. m. 33. unde ille sua hausisse videtur, erravit. Rem igitur multo propius tetigisse videtur URSTIS. chron. *Basil.* lib. III. pag. 140. non sexagenarium, sed senarium Abbatum numerum definiens. Mittimus BIRCKENII errorem alterum, sepulcrum ANNE, supra descriptum, e marmore exculptum fuisse existimantis. f) Pag. 40.

a) Vid. chron. *CL-Neoburg.* apud PEZ. tom. I. col. 467. b. HAGENUS col. 1093. Necrologia, *Murense*, & *Wettingense*, in quo tamen ultimo, lapsu typographico, denarius numerus unus abundat.

b) Annal. *Austr.* lib. I. pag. m. 8.

c) Vid. hic infra §. XXVII-XXIX. nec non XLII.

d) Part. I. p. 12.

e) Verba Annalium sunt hæc: *Fuit & feretrum coopertum nobili baldico* (in parte secunda legitur *baldichino*) *quod ecclesie reliquerunt.* Qua quidem voce haud tegmen aliquod pensile, aut gestatorium, quod baldichinum, seu baldachinum proprie notat, sed tegmen funebre, tumbis mortuorum imponi solitum, intelligendum venit; ut quo feretrum coopertum fuisse asserit.

f) Pag. 40.

stantiensis, Regis cognato, RUDOLPHO nimirum *Habsburgico*, sacro regenerationis lavacro ipso die Sabbathi Sancti, solemnitatem Paschæ præcedente ablutum, eoque suscepto, non nisi *paucis septimanis* superstitem fuisse.

XII. Ex his haud magna opera eruere est infantuli ætatem. Cum enim dies, S. VALENTINO sacer, in XIV. *Febr.* solemnitas autem Paschæ eo anno in V. *Aprilis* inciderit: consequens est, ut infans ante susceptum sacrum baptisma, mensibus fere duobus, ac postea ultra hos paucis hebdomadis; atque adeo circiter quartam anni partem vixerit, quod quidem cum iudicio, ex eius reliquiis supra allato, apprime convenit. Quare audiendus haud est SCHOENLEBENIUS, suis in ephemeridibus Principi sex mensium ætatem attribuens. Multo autem minus ad stipulari possumus BIRCKENIO a) coniciendi: illum *Vindobonæ* ortum, nec multo post unacum matre defunctum, *Basilæam* deportatum fuisse. Alia enim omnia persuadent modo dicta, ex quibus licet aperte consequatur, illum quinquennio ante matrem obiisse: fieri tamen facile potuit, ut e tumulo postea exceptus, matricque sive sub ipsas illius exequias, sive post temporis, absoluto videlicet sepulcro, sive denique post magnum illum, de quo diximus, terræ motum, appositus fuerit.

XIII. Tertiam calvariam, in eodem tumulo repertam, ad HART-MANNUM filium pertinuisse, adstantium dubitabat nemo. Congruentibus quoque ossa iuxta magnitudinis, quæ tamen pauca adhuc restabant, reliquis fortasse dicto terræ motu, urbem, ac templum succutiente, *Rheno* absorptis, id quod præter URSTISIUM, sæpe laudata inscriptio, a Republica *Basileensi* incunte hoc seculo in tabula lignea exarata, ac ad latus sepulcri Augustæ sinistrum in pariete suspensa testatur, b) cuius interpretationem in exterorum gratiam hic apponendam duximus: HARTMANNUS, *Alsatiæ Landgravius*, Regis RUDOLPHI *Habsburgici filius*, tertio loco natus, prope *Rhenoviam*, in *inferiori Thurgovia*, fluvium traiekturus, subversa per intercurrentem, ac e profundo ascendentem glaciem, navi, cum tredecim nobilibus submersus est, ætatis sue anno octavo decimo, hic loci sepultus ultimo Decembris anno Christi 1280.

XIV. In hac inscriptione; utpote recentiori, nonnulla luce, atque *Rheno* emendatione indigent, idque eo magis; quod Scriptores veteres æque, que, *submersus est xx. Dec.*

a) Loc. cit.

b) Textus Germanicus autographus hic est:

HARTMANN Landgraf im *Elser* König RUDOLFS von *Habsburg* dritter Sohn, als er bey *Reinau*, im ndern *Thurgau*, über das Wasser fahren wolte, gieng das Schiff vom Grund-
eys versenckt, zu Boden: ist ertruncken mit 13. Adels-
Personen, an S. THOMAS - Abend, im 18. Jahr seines Alters,
ward alhie den letzten *Christm.* begraben, im Jahr Christi
1280.

que, ac recentiores, circa res, obitum HARTMANNI circumstantes, multis modis variant. Atque inprimis casum hunc lugubrem in pervigilio S. THOMÆ Apostoli, seu vicesimo *Decembris* accidisse, præter inscriptionem, chronicon *Australe* plenius, a) chronicon MS. *Neostadiense* b) CZERWENCKA, c) TSCHUDIUS, d) SCHOENLEBENIUS in *Ephemeridibus*, aliique, ab eo laudati, perhibent. Contra vero Necrologium *Wettingense*, e) quod & novissimus *Annalium Austr.* auctor f) secutus est, uno die excedit, ipsum festum S. THOMÆ tristi huic eventui assignans. Verum, ut iam alibi observavimus, religiosi familiis non raro in more positum fuit, ut nomina eorum, qui post vespas, id quod hic facile etiam obtigit obissent, ad diem sequentem suis in diptychis notarent.

Non an-
no 1280.

XV. Quemadmodum igitur in hac parte a vero haud abit epigrammatis auctor, ita in aliis duobus non potest non aberrasse: scilicet quod HARTMANNUM inter fratres adultos tertio loco natum existimet; cum ei, ut alias g) observavimus, revera secundus debeatur. Deinde submerisionis epocham, quanquam eidem nonnulli etiam ex antiquis adstipulentur, h) ad annum 1280. perperam consignari, evincunt diplomata i) indubiæ fidei duo, quorum is alteri una cum fratre suo ALBERTO *Wiennæ anno Domini MCCLXXXI. feria V. post octavam Purificationis B. V. Mariæ*, i. e. XIII. *Februarii* subscripsit, alterum propria auctoritate in oppido *Wintertur* IX. Kal. *Octobris* anno eodem obfignavit.

Nec an.
1282. sed
81.

XVI. Sunt contra alii non ultimi subfelli Scriptores, ut inter ceteros Annalista *Colmariensis*, k) ac supra allegata historia *Australis*, rem

k

- Ap. FREHER. edit. *Struv.* ad an. 1282. T. I. pag. 475. ubi sic: „Comes HIRNANNUS (HARTMANNUS) filius Regis Rom. Rhenum „naugio descendere cupiens, cum aliis XVI. „Nobilibus submergitur. „
b) Cuius verba eadem fere sunt cum chronico *Australi*: „MCCLXXXI. HERMANNUS „(iterum HARTMANNUS) filius Regis Romanorum, Rhenum navigio transcendere cupiens, cum aliis XVI. Nobilibus submergitur XIII. Cal. Ianuarii. „ Ubi vides annum hic unum præverti.
c) Pietat. *Austr.* P. I. p. 96.
d) Chronic. *Helvet.* tom. I. p. 180.
e) Cuius verba hæc sunt: „Anno Domini „MCCLXXXI. obiit HARMANNUS, Comes „de *Habsburg*, in *Reno* submersus XII. „Kal. Ianuarii. „ Vid. Genealog. Diplom. Vol. III. p. 848.
f) CALLESIIUS *Annal. Austr.* tom. II. p. 582.
g) Pinacoth. *Austr.* Vol. I. Proleg. III. §. XIV. pag. LII. Add. versus antiquos, infra num. XXVII. producendos, ac diplomata passim.
h) Ut ARENPECKIUS, col. 1229. b. HORNECKIUS cap. 186. p. 173. ubi HARTMANNUM ante matrem obisse refert. BIRCKENIUS

Specul. honor. lib. I. cap. XIII. p. 109. Longius aberravit Anonymus *Leobienfis* col. 853. c. rem ad annum 1277. referens.
i) Extant in Geneal. Diplom. Vol. III. num. DXCVI. p. 494. & DCI. pag. 501. Extat quoque tertium apud Cl. OEFELIUM *Script. rer. Boic.* tom. II. p. 104. datum *Nurnberg Kalend. Aug. indictione IX. anno Domini MCCLXXXI* ubi HARTMANNUS isthic pariter inter testes occurrit.
k) „Filius RUDOLPHI Regis, Landgravius *Alsatie* (ait ad an. 1282. p. 18.) submersus fuit in *Reno* prope *Rinaugiam*, & sepultus fuit in *Basilea* a quatuor Episcopis. Verum cum sepulturam cum morte simul coniungat, sane excusandus, seu benigne interpretandus est; cum haud dubie, ad chronographi eiusdem nominis morem, veteri annum putandi ratione usus sit. Atqui HARTMANNUM ultimo *Decembris*, quo iam annus sequens inceperat, humatum fuisse docet SCHOENLEBENIUS l. c. nec non inscriptio *Basileensis*. Annalista tamen etiam accedit MENLIUS in *Chron. Genealog. Habsb.* MS.

rem anno 1282. diligentes. Quin novissime HANTHALERUS, laudatorum diplomatum auctoritate ductus, a) huic ipsi opinioni al-
 bum, quod aiunt, calculum adiecisse visus est. At chartæ illæ, ul-
 tima præsertim, qua HARTMANNUS venditionem prædii *Hagenbuch*,
 a Peregrino de WAGENBURC monasterio *Tossensi*, seu *Toessensi* fa-
 ctam, apud *Wintertur*, seu *Vitodurum* (oppidum a monasterio *Rhen-*
augiensi, infra quod Princeps hic noster tantum adiit infortunium,
 duobus duntaxat milliaribus distans) confirmat, non plus probant,
 quam illum sub ea tempora, id est, ineunte autumno, iis in partibus
 versatum fuisse. Unde tantum abest, ut ne, vertente eodem anno, ad-
 huc interire potuerit, ut id maxime etiam suffragetur. Periisse autem
 sub exitum eiusdem anni, in vigilia nempe, ut ostendimus, S. THO-
 MÆ Ap. evincit epistola RUDOLPHI, patris eius, data, & obsignata
 anno 1282. in castris AUCE, & ANEGGE VI. Kal. Sept. b) qua
 EDUARDO I. Regi *Angliæ*, in hæc verba perscribit: „Licet paren-
 „ telæ vinculum inter inclitam domum vestram, & nostram contra-
 „ ctum, per mortem illustris quondam filii nostri, HARTMANNI Co-
 „ mitis, infausto omine sit solutum. Quod autem dudum super eo
 „ vobis non scripsimus, causa fuit doloris immensitas, quæ ex hu-
 „ iusmodi casu lugubri nostri cordis intrinseca ingenti vulnere sau-
 „ ciavit. „ Diutius se nuntium mortis filii sui distulisse, ait; unde
 intelligas, illam etiam diutius præcessisse, cumque consensu Scripto-
 rum in fine anni e venerit, nec, ut ostendimus, in annum 1280. re-
 trahi possit, nemo non videt, annum hic intelligi debere 1281.

XVII. Locus, HARTMANNO fatalis, hucusque pariter ambiguus Et qui-
 fuit, aliis *Rhenaugiam* absolute, ut Annalista *Colmariensis*: aliis *Rhen-* dem pro-
augiam Alsatiae, *Basileam* inter, & *Argentoratum* sitam, ac ipsam ali- pe Abba-
 quando voracibus *Rheni* undis absorptam, ut TSCHUDIUS: aliis, tiam *Rhe-*
 cum inscriptione nostra, *Rhenaugiam*, monasterium, & oppidum in- novien-
 ferioris *Thurgoviae*, aliis cum HASELBACHIO, & URSTISIO, *confluen-* sem.
tias, *Helvetiæ* vicum, ad *Rheni* traiectum, a celebri *Rhenoviensi* O. S.
 B. Abbacia tribus circiter milliaribus distantem, memorantibus. Ve-
 rum ut hic ultimus rumor inde facile oriri potuit; quod fortassis vel
 ipsius *Landgravi*, vel certe sociorum eius, nonnulla corpora ad
Confluentias illas reperta fuerint: ita viscera ipsius in eodem mona-
 sterio, id quod rerum *Austriacarum* Scriptores hucusque fugit, con-
 dita, argumento sane sunt, pro eodem etiam standum esse.

XVIII. Docet id inscriptio, in templo dicti monasterii olim legen- Ubi eius
 da, & ab alumnis exscripta, conservataque, hunc in modum: ANNO condita
 MCCLXXXII. IN VIGILIA S. THOMÆ APUD INFERIOREM PON- sunt vi-
 TEM RHENI SUBMERSUS EST HARTMANNUS, RUDOLPHI I. scera.
 IMP. FILIUS, CUM TREDECIM NOBILIBUS, CUIUS VISCERA

HIC

a) Pastor. *Campitil*. Decad. IX. §. I. num. X. b) Extat apud RYMERUM *Æt. publ.* tom. I.
 ad an. 1282. Idem existimat Cl. SCHOE- P. II. p. m. 209.
 PFLINUS, *Alsatia illustrat.* tom. II. p. 501.

HIC ANTE GRADUM ALTARIS S. BLASII M. SEPULTA SVNT.
 Hanc vero epigraphen, quamvis fatis probet, quod volumus, inter restitutas tamen, duplici ex titulo computamus. Primum, quod RUDOLPHUM *Imperatoris* axiomate ornet, iis temporibus, in monumentis saltem publicis nulli, nisi aureo *Romæ* diademate insignito, tribui solito: deinde quod aram 1282. erronee scribat, ut ex dictis elucescit. Quare illam post annum 1375. quo *Rhenoviensis* Ecclesia conflagravit, positam, aut restitutam fuisse, arguimus. Sed & post temporis eadem viscera a magni nominis Abbate GEROLDO II. de *Zurlauben* ex liberis Baronibus de *Thurn* & *Gestellenburg*, in novam Basilicam, a se unacum monasterio ab anno 1710. ad 28. a solo excitatam, translata, ac extra chorum, prope aram B. V. MARIE, recondita, lapideque, cuius litteræ hodie detritæ sunt, oblecta fuere, immisso tamen parieti lapide nigro, cum inscriptione, quam licet & ipsa tam quoad epocham emortualem, quam & nascendi ordinem, ut de *Aufstriaci* titulo, quem Princeps ille nunquam gessit, nihil dicamus, mendosa sit, apponendam duximus.

HARTMANNO

SEREN.^{MO} PRINCIPI AUSTRIACO

COMITI HABSBURGICO LANDGRAVIO

ALSATIÆ

RUDOLPHI I. AUGUSTI IMPERATORIS

FILIO NATU MINIMO

QUUM

DEVASTATIS PRÆDONUM ARCIBUS

OPTATA QUIETE

TOTA GAUDERET GERMANIA

DIE 20. DECEMBRIS ANNO 1280.

CUM 13. NOBILIBUS HIC AD INFERIOREM

RHENI PONTEM

INFELICI NAUFRAGIO SUBMERSO

CUIUS VISCERA

CORPORE BASILEAM DEVECTO

HIC LOCI IN VETERI IAM DESTRUCTA BASILICA

ANTE ANNOS 430.

FUERE CONDITA

HOC PIUM ÆTERNÆ MEMORIÆ MONUMENTUM STATUIT

GEROLDUS II. ABBAS RHENOVIENSIS

CUIUS OPERA ET LABORE

NOVA HÆC SPLENDIDIOR BASILICA

EXTRACTA FUIT ET CONSECRATA

ANNO 1710.

XIX.

XIX. Superest, ut uno verbo de ætate huius Principis dicamus. De ætate Eum duodevicesimo vitæ anno interiisse, tanto Scriptores consensu tradunt, ut iisdem refragari, vix non temerarium videatur. At du-<sup>HART-
MANNI
nonnulla.</sup>bium tamen nonnemini movere queat charta, qua RUDOLPHUS, pater eius, antequam ad Imperii fastigium eveheretur, Abbatæ *Wettingensi* nonnullarum possessionum usumfructum constituit, actum, & datum in *Brugga* an. MCCLXXXIII. die vero XIII. *Ianuarii*, a) ubi cum HARTMANNI non minus, quam fratris eius AL-^aBERTI, consensus requisitus fuerit, annos saltem pubertatis tum ut-
cunque assecutos fuisse, existimari possit. Cum igitur HARTMAN-
NUS an. 1281. vertente defunctus, instrumentum vero an. 1273. ineunte, expeditum fuerit, annis pubertatis quatuordecim integri no-
vem addi deberent; unde anni ætatis præter propter duo, & viginti emergerent. Verum cum ibi quoque filiarum, tam puberum, quam
impuberum, b) mentio fiat, quæ ad id negotium consensum quo-^bque dederint, id ad HARTMANNUM quoque extendi posse vide-
tur.

XX. Præter iam recensitas, quarta quoque in eodem sepulcro Alia cal-
se obulit calvaria, cum nonnullis ossibus, eidem correspondenti-<sup>varia, ad-
ventitia.</sup>bus. Hanc ad puerum novem, aut decem circiter annorum perti-
nuisse, præsentis iudicabant Medici. At vero num ille inter Comi-
tes *Habsburgicos* adnumerandus? nobis plane ambiguum est. Lucem
quidem nonnullam asferre videtur chronicon *Colmariense* c) ad an-^cnum 1276. in hæc verba: „Puer quinque annorum, filius RUDOL-
PHI Regis, acutis febribus laborabat, sed statim restitutus est sani-
tati. Hic iusserat vestes pauperibus elargiri, & baldicum cuidam
inclusæ. „ Cum enim ex filiis RUDOLPHI adultis; ut qui hoc
tempore prope omnes, uti videbimus, quintum ætatis annum superave-
rant, hic nullus intelligi posse videatur, prope consuetarium est, hunc
ipsum, postea defunctum, hic loci sepulturam nactum fuisse. Verum
ex dicendis patebit: sermonem hic esse de filio Cæsaris RUDOLPHO,
natu inter adultos minimo. Quare calvariam illam adventitiam iudica-
mus, tum temporis Augustæ tumulo illatam, cum ecclesia cathedralis
terræ motu collapsa, reliquæ Augustorum funerum collectæ, ac se-
pulcro, quo de hucusque egimus, reconditæ fuere.

XXI. Præter hunc, de quo modo egimus, HARTMANNUM, HART-
RUDOLPHO, & ANNÆ filium huius nominis alterum, qui *Tulnæ* Ec-<sup>HART-
MANNUS
II. confi-
dus.</sup>clesiam, a patre ædificari cœptam, perfecit, atque ibidem cum fra-
tre FRIDERICO humatus fuerit, Scriptores nonnulli iuniores tri-
buunt.

a) Extat in Geneal. Diplom. Vol. III. num.
DXXXIV. pag. 433.

b) Verba contractus sunt hæc: „De consen-
su iam dictæ uxoris nostræ libero, & ex-
presso, & ALBERTI, & HARTMANNI, fi-

„ liorum nostrorum, nec non & filiarum
„ nostrarum, tam puberum, quam impube-
„ rum. „

c) Part. II. p. 40.

- a) buunt. a) Verum cum veteres, ante CUSPINIANUM, de altero hoc altum fileant, indicio nobis est, illos ex eo deceptos fuisse; quod apud nonnullos HARTMANNUM modo secundo, modo tertio, immo & primo loco natum legerint; b) unde & binos confinxerunt. Sane apud *Tullnenses* nulla illius memoria, c) & si HARTMANNUS hic alter unquam inter mortales versatus esset, ad eam pertingens ætatem, ut opus, a patre orsum, consummare potuisset; qui fieri quiverat, ut inter tot diplomata, & chartas, quæ extant, nomen illius nusquam occurreret? Et cur non PETRUS, Episcopus *Pataviensis*, in diplomate, mox citando, quo anno 1277. VIII. Kal. Dec. filiis Augusti, ALBERTO, HARTMANNO, & RUDOLPHO, feuda *Austriæ* confert, nullam illius mentionem faceret, aut, cum iuxta laudatos Scriptores uterque adhuc inter vivos esset, iuniorem a seniore haud discerneret? Adde carmen cœvum, infra num. XXVII. producendum, HARTMANNUM alterum plane ignorans. Quare HARTMANNUM hunc inter filios Regis supposititios iure merito amandamus.

Quemadmodum
HERMANNUS
& FRIDERICUS.

- XXII. Eodem plane loco habemus HERMANNUM, & FRIDERICUM, quos RUDOLPHI Aug. filios TULLNÆ in *Austria*, cuius cœnobii origines infra capite V. describemus, cubare, CZERWENCKA, de RUDOLPHO agens, opinatur, d) dicens: „Ad contestandum vero maiorem affectum erga sacras virgines (*Tullnenses*) facto ad id „eleganti ex marmore mausoleo, filios suos HERMANNUM, & FRIDERICUM ibidem tumulari voluit. „Ad stipulatur eidem, quoad posteriorem, GANSIUS in *Arboreto*. Verum cum litteræ feudales varix e) ab anno 1277. ad 79. editæ, non nisi ALBERTI, HARTMANNI, & RUDOLPHI, filiorum Cæsaris, mentionem faciant, in huiusmodi autem chartis, quibus dominia genti cuidam in beneficium conferuntur, pueri, in cunis etiam vagientes, excludi nec soleant, nec possint: planum fit, nullum eorum his temporibus superstitem fuisse. Quod si hoc, quo pacto in monasterio *Tullnensi* sepeliri potuerunt? ut quod anno 1279. fortassis vix, ut infra cit. cap.

- a) GANSIUS in *Arboreto* pag. 7. LAMBEC. Diar. itin. *Cellenf.* p. m. 6. LEQUILE Excurs. III. Sect. II. ex GUILLIMANO: „Primus igitur RUDOLPHI I. Imperatoris filiorum „HARTMANNUS fuit, quem desideravit. „Translatum id nomen a Comitibus *Kiburgi*, proavis maternis. „
b) Ut præter adducta epitaphia, supra citati HASELBACHII, TSCHUDII, ac LEQUILEUS ex GUILLIMAN. loco, mox adducto, sciunt.
c) In Necrologio eorum legitur duntaxat HARTMANNUM, filium RUDOLPHI fundatoris 19. Decembris obiisse.
d) *Piet. Austr.* lib. I. cap. XV. p. 82.
e) Extant apud HUNDIUM *Metrop. Salzb.* tom. I. p. 259. & ap. LUNIG. *Spicil. Eccl.*

II. *Theil.* p. 788. & apud HANSZ. *Germ. Sacr.* tom. I. pag. 418. num. XVI. eius argumenti litteræ PETRI, *Patavi.* Episcopi, dat. apud Novam civitatem VIII. Kal. Decembr. indictione VI. anno Domini Millesimo ducentesimo septuagesimo septimo. Nec non BERTHOLDI, *Babenbergenfis* Ecclesie Episcopi, dat. apud *Babenberg* anno Domini MCCLXXIX. XV. Kal. Octobris. Vidimus etiam similis argumenti litteras CHUNRADI, *Frisingenfis* Episcopi, xiv. Kal. Junii, LEONIS, *Ratisponensis* xvi. Kal. Jul. ac FRIDERICI *Salisburg.* Archiep. xii. Kal. Aug. singulas an. 1277. signatas, ubi non nisi ALBERTI, HARTMANNI, & RUDOLPHI nomina exprimiuntur.

cap. V. videbimus, e fundamentis surrexerat. Quod si dicas : fieri potuisse, ut interim sepulti alibi, in novum monasterium translati fuerint: id quidem haud negamus; sed tamen nec laudati auctores hoc innuunt. Denique ex post temporis nasci, ac ibidem sepeliri potuisse, ideo inficiamur, quod ANNAM Augustam, RUDOLPHO iam tum anno 1240. 44. aut 45. iunctam, post an. 1279. quo altera ex citatis feudalibus litteris emanavit, id est post quinque, & triginta annorum matrimonium, atque adeo ætatis anno 49. aut 50. duos filios peperisse, credibile haud sit: matrimonium autem RUDOLPHI alterum fecunditate caruerit. Quare omnem hanc historiam nter commentitia iure meritoque referimus. Conf. hic infra §. XLIIⁱ

XXIII. Redeamus itaque ad filios ANNÆ certos, quos inter recte ^{Mors Ru-}computamus patri cognominem RUDOLPHUM, natu minorem. De ^{DOLPHI,}eo pluribus egimus tomo præcedente. a) Quoad annum obitus va- ^{Cæsaris}riant Scriptores, aliis annum 1289. b) aliis 1291. c) ac iterum aliis ^{filii, an.}sequentem d) proponentibus. Sed omne dubium tollit auctor chro- ^{1290.}nici *Sampetrini Erfordiensis*, e) non modo coævus, sed qui exequiis ^{a b c}eius præsens adfuit, ut ex sequentibus verbis clarescet: „Item in- ^d„ ^efra octavam *Ascensionis* Domini (ait ad annum 1290.) Dux Au-„*strie* (RUDOLPHUS nempe) Regis *Romanorum* filius, obiit *Pra-*„*gis* apud Regem, & Reginam *Boemorum*, sororem suam, cui ad„petitionem dicti Regis celebravimus solennes exequias, tanquam„præsenti, in choro nostro, præsentibus omnibus Conventibus„Religiosorum, & Capitulis Clericorum, & populo civitatis. Cui„celebravit primam Missam Episcopus *Laurentinus*, secundam CHRI-„STIANUS, Episcopus *Sannienfis*, tertiam Dominus Archiepisco-„pus *Salzburgensis*.„ Scilicet cum RUDOLPHUS, Augustus pa-ter, eo anno, eodem auctore, aliisque bene multis, immo & di-„plomatis ibidem subscriptis testibus, *Erfordiae* Comitia Imperii a-„geret, laudati Episcopi inter ceteros aderant, resque adeo tanto certior fit, quo rectius omnia conveniunt. Subscribunt præterea ei-„dem *Annales Colmarienses*, f) chronicon *Australe*, g) ac SIFFRIDUS ^{f. g}Pres-

a) P. I. p. LII. §. XIV. seqq.

b) SCHOENLEBEN. in *Ephemerid. Genealog. Witteberg.* P. I. cap. III. p. 33.

c) Anonym. *Leobens.* col. 867. b.

d) PESSINA in *Marte Morav.* lib. III. cap. VII. p. 286. „Sublato ZAVISSIO, Rex provin-„ciam *Brzedslavensem* AGNETI, forori„sue, RUDOLPHO, Cæsaris filio, nuptæ„tradidit, qui RUDOLPHUS non multo post,„nempe anno 1292. in vigilia *Ascensionis*„Domini, ut habet FRANCISCUS, & BENES-„tus, *Prage* obiit, in Ecclesia Divi VITI„sepultus, relicto filio IOANNE.

e) Apud MENCKEN. Scriptor. rer. *Saxon.* tom. III. col. 296. d. ad an. 1290.

f) Pag. 25, ubi ad dictum annum sic: RUDOL-

„FUS Rex in *Thuringia* fuit - - Dux *Al-*„*satie* RUDOLPHUS, filius Regis RUDOLPHI, ob-

„iit, & in *Praga* *Boemorum* sepelitur.

g) Inter Scriptor. *Frebero-Struvianus* tom. I. p. 480. „RUDOLPHUS, *Romanorum* Regis„filius, cum *Prage* vellet visitare sororem„suam, *Bohemie* Reginam, mortuus est. „Auctorem horum verborum coævum esse,„intelligitur ex sequentibus: „Eodem an-„no inveniebantur violæ in Nativitate Do-„mini, & in Circumcisione, & Epiphania,„& deinceps per totam *Austriam* arbores„produxerunt flores in hortis, & poma-„ris, sicut in *Maio*, & qui vidimus, te-„*statur*, quia insolitum prius fuerat.

- a Presbyter *Misnensis*, a) qui etsi eum anno 1290. adhuc cum patre *Erfordiæ* versatum fuisse testetur, tantum tamen abest, ut ne exinde sororem suam invisurus (nam ea ex causa *Pragam* venientem, rebus excessisse humanis, docent mox laudati alii) in *Bohemiæ* excurreret, ut id ei, ob distantiam locorum haud adeo magnam, etiam facilius fuerit. Nam Cæsarem sub initium eius anni, aut exitum prioris, comitante, aut subsequente saltem filio, atque adeo longius ante huius casum *Erfordiam* venisse, exploratum est. b)

Eius dies
obitus, &
sepul-
tura.

- XXIV. Diem obitus CZERWENCKA, qui ad calcem sui operis de Sepulturis *Austriacorum* Principum data opera egit, in hunc modum describit: c) „RUDOLPHUS, Dux *Sueviæ*, filius Cæsaris, cum uxore AGNETE, sorore WENCESLAI, *Bohemiæ* Regis, quæ Regis fratris desiderio maxime tenebatur, non minus æque, ac ipse, videndæ sororis, in *Bohemiæ* descendit, contractoque *Pragæ* morbo, ibidem obiit, V. Idus *Maii*, ætatis XXI. incunte, sepultusque est in æde Divi VITI. „ Congruunt hæc cum Necrologio *Mariellano*, supra laudato, itemque GUILLIMANNO, eundem ponentibus diem. d) Quate citatus Chronographus *Sampetrinus*, qui obitum cum exequiis confundens, eum infra Octavam *Ascensionis* Domini collocat, benigne interpretandus est, immo cum idipsum festum an. 1290. in V. Idus seu XI. *Maii* inciderit, mox adductis auctoribus maior fides accrescit præ iis, qui mortem Principis aut cum BALBINO in XVII. eiusdem mensis, aut cum PIESPRODIO, & LAZIO in Kalendas *Augusti*, aut cum SCHORNLEBENIO in 28. *Aprilis* reiciunt. Sunt, qui eum in Vigilia *Ascensionis* Domini, id est X. *Maii* mortuum volunt, ut paullo supra allegatus PESSINA, & CRUSIUS. e) Quibus secundum dicta hic §. XIV. haud inviti accederemus, si illum post synaxin vespertinam eius diei ultimum duxisset spiritum, constaret.

Annique
ætatis.
f)

- XXV. Addit CZERWENCKA, cui ad stipulatur LEQUILEUS f) cum in templo S. VITI *Pragæ* sepulcrum, cuius hodie vestigium haud

a) Apud PISTORIUM tom. I. pag. m. 1050.
„ Rex Romanorum RUDOLPHUS (inquit ad an. 1290.) intravit *Turingiam*, reformans pacem. - Fueruntque secum filii sui ALBERTUS, & RUDOLPHUS, Dux *Austriæ*, qui adhuc vixit, licet de morte anticipando dictum sit. „ Scripsit SIEFRIEDUS regnante ALBERTO I. Cæsare, docente Vossio.

b) Supra memoratus Chronographus Sancti PETRI *Erfordiensis* loc. cit. ad annum 1290. „ Eodem anno RUDOLPHUS Rex curiam suam *Erfordiæ* celebravit in festo Natalis CHRISTI proximo. „ Id quod haud dubie de anno, secundum hodiernum putandi morem, priori 1289. accipiendum. Interim tamen diplomata, quæ quidem edi-

ta sunt, *Erfordiæ* data, XII. Kal. *Martii* dicti anni 1290. superiora haud sunt, quale apud TESCHENMACHERUM *Hist. Cliv. Cod. Dipl.* pag. 6. extat. Ultimum, ibi subsignatum, exhibet LUNIG. P. special. Continuat. IV. Theil II. pag. 66. Dat. *Erfordiæ* Kal. *Novembris* indictione III. anno Domini MCCXC.

c) Loc. cit. pag. 128.

d) Ap. LEQUILEUM P. III. Excurs. III. Sect. II.

e) *Annal. Suev.* Lib. III. cap. IX. P. III. p. m. 860. ex *Sindelfingano*.

f) Loc. cit. pag. 96. ubi ait: „ Mortuus est RUDOLPHUS an. 1290. quarto coniugii anno, quinto Idus *Maii*, id est XI. eiusdem, ætatis 21. ingrediente, sepultus ibidem in monumento regio. „

haud extat, nactum fuisse, & quidem anno ætatis primo, & vicefimo. Qua in re fidem ei haud illubenter arbitramur. Nam Principum nuptias hac ætate multum festinatas fuisse, sæpe animadvertimus, documentoque esse potest, quo de paullo ante egimus, HARTMANNUS; ut cuius nuptiæ circa festum Nativitatis B. V. anno 1278. decretæ erant, a) licet tum annum ætatis xv. secundum dicta hic §. XIX. nondum egressus esset. Idem est cum eius fratre, uxoreque AGNETE, nec non WENCESLAO, Rege *Bohemiae*, & GUTTA, RUDOLPHI Cæsaris filia, huius itidem coniuge, ad quorum infantiam adludit HORNECKIUS, de sponsalibus eorum, *Iglavie*, an. 1278. ad finem properante, peractis, agens. b) Cum igitur hæc, immo & concubitus præviis, ut l. c. diximus, eo iam anno factus sit, matrimonio, quod anno vitæ quinto, aut sexto decimo, pro more illorum temporum, c) facile inire poterat, in annum 1286. dilato: valde vero simile fit, eum anno 1290. quo ad plures abiit, annum ætatis primum, & vicefimum attigisse tantum. Quare supra §. XX. allegatum chronici *Colnariensis* locum de ipso accipiendum esse, nulli dubitantes, illum sub medium anni 1270. natum fuisse, suspicamur.

XXVI. Post obitum eius AGNETEM coniugem, CUNEGUNDIS AGNETIS fororis suæ, Antistitiæ S. GEORGII, exemplum secutam, assumpto vita monastica, habitu S. CLARÆ, in monasterium se se abdidiisse, ibique anno 1296. die vero XVII. *Maii* vita functam, & a quatuor Episcopis in tumulo itus. compositam fuisse, BALBINUS d) refert. CRUGERIUS e) hanc ipsam d e obitus æram calculo suo comprobat, docens præterea: funus in templo fororum S. CLARÆ Ord. *Minor.* apud S. FRANCISCUM habitu *Clarissarum* sepultum, cor vero, exemptum e corpore, in basilica monasterii *Aule Regiæ*, vulgo *Zbraslaum*, quod quadriennio ante frater

a) Ut tom. præced. P. I. pag. LI. §. XII. docuimus.

b) Cap. CLXXIV. pag. 165. de WENCESLAO, & GUTTA canens:

Wer daz solt han vernommen,
Der wer lahens wol bechommen:
Daz sy an wiczen, und an jarn
Paidew Chind warn,
Den teten sy geleich,
Sy redten chindleich.

Et cap. seq. de AGNETE, futura RUDOLPHI coniuge:

Wie doch die Rain
Waz ze jung, und ze chlain.

DUBRAVIUS *hisor. Bohem.* Lib. VII. pag. m. 143. WENCESLAUM post cædem patris non nisi octavum ætatis annum egisse, testatur. „WENCESLAUS (ait) OTHOGARI filius, puer erat, nondum annum excedens „octavum. „Et libro seq. pag. 147. eundem post reditum ex *Marcia Brandenburgica* quindecim annorum facit, statim de eius nuptiis, quæ in annum 1286. ut

diximus, cadunt, acturus. GUILLIMANUS apud LEQUILEUM loc. cit. an. 1286. tempore nuptiarum annum ætatis sextum decimum non excessisse opinatur. SCHOENLEBENIUS WENCESLAUM anno 1270. die XXVII. Sept. ex FUGGERO, GUTTAM vero anno seq. XVII. Martii ex VERNULERO natos fuisse docet. Parum differt Geneal. *Witteberg.* P. I. cap. III. p. 47. quæ, retento anno, diem sequentem ponit. Nos infra §. XXXIX. amplius docebimus, tam WENCESLAUM, quam GUTTAM, uno, eodemque anno 1271. editos fuisse.

c) Conf. dicta tom. præced. P. I. pag. XLVI. §. IV. ac præsertim pag. LII. §. XIV. Nec quemquam moveat, quod iuvenes Principes, iique etiam impuberes, sponsalibus celebratis, uno in lecto cubarent, cum id tum in more positum fuisse, adductus HORNECKII locus doceat, nec tum pro re illicita haberetur.

d) Epitome lib. III. cap. XVI. pag. 308.

e) In *Sacr. memor. regni Bohem.* ad diem XVII. *Maii*.

- a) frater eius WENCESLAUS, & GUTTA uxor, condiderant, a) prope Pragam bihorio diffitum, seorsim conditum fuisse. Hodie vero eius rei signum nullum superest, sepulcris regis bello *Hussitico* apertis, destructisque. b) Quod autem addit idem CRUGERIUS: AGNETEM ante coniugium annis aliquot eiusdem parthenonis alumnam fuisse, ab OTTOCARO patre intrusam, ac subinde, quoad matrimonium inire posset, votorum dissolutionem consecutam: hoc illud est, quod cum veritate historica haud congruit, deceptusque videtur; c) quod CUNEGUNDEM, sororem eius, cum AGNETE confuderit. c)

Quo

a) SARTORIUS in *Cistercio bis tertio*, edit. vernac. p. 740. qui, ut ex pag. 744. colligitur, diploma foundationis ante oculos habuit, initium huius Abbatie ad annum 1296. reponit: SCHOENLEBEN. Proleg. P. II. c. IX. pag. 205. annum sequentem, addens: id die altero post coronationem, quam in annum 1297. incidisse alibi docuimus, susceptum fuisse. Eidem ad stipulatur CZERWENCKA *Piet. Austr.* lib. II. cap. IV. pag. 234. Sed quemadmodum his plane adversatur diploma foundationis. Ita sæpe advertimus, eiusmodi litteras haud raro longius post iacta monasteriorum fundamenta, immo iam pene ad fastigium perducta, signatas fuisse. Conf. dicta supra lib. I. cap. VII. §. II. pag. 72. Unde nihil obstat, quo minus & hoc cœnobium ante vulgatam chartam foundationis recipiendo cordi Principis aptatum esset.

b) Teste laudato SARTORIO pag. 749. *Æneas SYLVIUS histor. Bohem.* cap. XXXVI. pag. m. 145. seq. „Fuit inter cetera monasterium *Aula regie* apud ripam *Muldavie*, „qua *Mosla* fluvius illi iungitur, situm, in „quo *Regum corpora* condebantur, singularis excellentie; nam præter ædem magni, & memorabilis operis, amplum dormitorium, ceterasque monachorum officinas, magnifice extructas, quadrata porticus fuit, quæ non parvum conclusit hortum, ambitum vocavere. In huius lateribus vetus, novumque Testamentum, ab initio *Genesis* usque ad *Apocalypsim* Ioannis, litteris maiusculis in tabulis scriptum, continebatur, notis, quo altius irent, paulatim crescentibus, ita ut a summum usque deorsum lectio præberetur. Sed hoc decus post WENCESLAI mortem *Hussitica* rabies delevit.

c) *Chron. Colmar.* P. II. p. 44. „Rex *Bohemie* filiam suam, quam filio Regis *Rudolphi* matrimonio copulaverat, monasterium fecit, & in claustrum *Dominarum Ordinis Minorum* sollemniter collocavit. „*Chron. Boh.* apud *Ludewig Reliq.* MS. tom. XI. lib. II. c. 75. p. 309; „Interea dum anno immediate sequenti Rex *Ottocarus*, secundum tractatum, concordiam, &

„sponsaliorum contractum, eorundem conjunctionem declinare intenderet, quorundam suorum inductione filiam, Regis *Romanorum* filio promissam, in monasterium S. FRANCISCI *Praga* dedit, faciens „eam ibidem regulam, & obedientiam profiteri. „*DUBRAVIUS histor. Bohem.* lib. XVII. pag. 142. „Filiam suam, quam filio *RUDOLPHI* despondit, Deo cum aliis „decem puellis, consecrat, ut mutuum dirumpat affinitatem. „Ex his manifestum sit, AGNETEM hic intelligi haud posse; ut quæ anno 1278. annum ætatis septimum fortassis haud egressa, per sacros Canones profiteri, seu vota emitte, haud poterat. Vel igitur CUNEGUNDIS primis inter *RUDOLPHUM Cæsarem*, & *OTTOCARUM* patris an. 1276. (de quibus videri potest *Auctarium nostrum diplomatum* P. II. ad h. a.) initis, *RUDOLPHO*, filio Cæsaris, desponsa, & anno 1278. in monasterium, ad insultandum Cæsari, detrusa fuit, vel, eadem statum monasticum sponte eligente, rumor dispersus fuit, sponsam *RUDOLPHI* vi ad id compulsum fuisse. Atque hoc ultimum ut sentiamus, tum ætas CUNEGUNDIS facit, quæ anno 1265. VI. Idus Martii, ut ait *CRUGERIUS*, nata, *RUDOLPHO* aliquot annis minori, verisimiliter destinata haud fuit, tum *BALBINI* testimonium, qui CUNEGUNDIS statum monasticum describens, de coactione nihil usquam memorat; quin ex eius relatu apparet, quam pronum fuerit, ut ob similitudinem rei gestæ, duæ sorores confunderentur, quamquam & in eo hallucinari videatur *BALBINUS* idem; quod eam primum post mortem patris statum monasticum amplexam fuisse, velit. Eius verba *Miscell.* lib. IV. p. 76. sunt hæc: „*CUNEGUNDE* huius (*Bohemis Kienyute*) „litteras complures ad fratrem Regem in „archivio S. *Georgii* vidi. Nata est patre *OTTOCARO* bellicosissimo, - - matre „*CUNEGUNDA*, *ROSISLAI*, *Bulgarorum* „Regis, filia, - - ab ineunte ætate puella nil, nisi Deum, & divina spectabat. Occiso „patre, nata libertatem, Deo sese devovendi, an. 1278. cum aliis 14. sanctissimis, & „nobilissimis *Virginibus* S. AGNETEM, - -

Quo enim pacto monialem induta, ac professa fuisset, quæ HORNECKIO, ut diximus, an. 1278. adhucdum infans audit? immo quæ an. 1271. nata, tum non nisi annum ætatis sextum, aut septimum agebat? Unde nec eidem fidem adhibere possumus, adstruente, illam an. 1265. ad VI. Idus Martii in lucem editam fuisse: quin id potius de CUNEGUNDE, eius sorore, accipiendum esse arbitramur. Cum enim idem HORNECKIUS eam marito suo iuniorem faciat, non videmus: cur ipsum motrimonium, post sponsalia dicto an. 1278. iam habita, nisi per utriusque ætatem, in an. 1286. dilatum fuisset.

XXVII. Sequuntur RUDOLPHI, & ANNÆ filia, de quorum na-^{Ordo, &} scendi ordine, alibi a) a nobis tentato, certiora nunc in medium af-^{numerus} ferre possumus. Sunt autem versus antiqui Leonini, ac coævi, a rum Cæ-^{libero-} GUILLIMANNO apud LEQUILEUM producti, rudi ac sicca Miner-^{faris.} va, prout ætas illa ferebat, procusi, super verba illa CHRISTI Do-^a mini: *Non potest arbor bona malos fructus facere*, hunc in modum:

Ecce bonos fructus profert arbor bona, testis
Vox Evangelii probat ista nobis manifestis.
Arbor præsignis Rex RUDOLPHUS, pietate
Conspicius, prolem genuit mira probitate.
Nam Rex hic superexcellens laicalia, vere
Tres natos, & sex natas monstratur habere.
Istius egregiæ prolis fragrantia late
Nomina, coniugia perstringam sub brevitate.
ALBERTUS, cui ius primogeniti foret ensis,
Coniugii lege gener est Comitis Tyrolensis.
HARTMANNUS, focer es rex Angliæ; nam tua nata
Est tibi danda, prout sponsalia sunt celebrata.
RUDOLPHUS puer impubis iugia connubialis
Legis nescit adhuc, virtutum præditus alis.
Ecce Palatino LUDOVICO maxima nata
MECHTILDIS nubit, quod res digna relata.
Saxonicoque Duci datur AGNES, quæ genitorum
Exæquare studet vestigia stemmate morum.
Huic sedet HELWIGIS, quæ legis connubialis
Nescia, sub matris vivit, prout hanc decet, alis.
Filius HENRICI Norici Ducis OTHO vocatur,
Cui CATHERINA decens per coniugium sociatur.

Innuba

» WENCESLAI I. Regis Bohemia, sororem,
» imitata, parthenonem S. CLARÆ ad Sal-
» vatorem in antiqua urbe Pragensi ingres-
» sa est. Sed post annos duodecim, ad fra-
» tris sui in regnum Polonia iura firmanda,
» Papa annuente, coacta, Massoviae Duci in
» coniugem datur. Duce marito viduata,
» sub A. C. 1302. XXII. Iulii Deo sese re-
» stituit. Neque tamen prius illud S. CLA-

» RÆ claustrum repetiit, sed, fratre opti-
» mo apud Pontificem agente, S. GEOR-
» GII parthenonem subivit, ubi deinceps
» electa Antistita, an. 1312. XIII. Februarii,
» ut habet BENESSIUS, obiit, ac sepulta est.
» In monumentis cœnobii Beata titulo in-
» signitur.»

a) Tom. præced. Proleg. III. §. XI. pag. I.

Innuba prælustris CLEMENTIA cœlibe vita
Vivit adhuc, cultu morum mire redimita.
Pupillo Regis ODOCARI filia Regis,
Nomine GUTTA, datur socialis fœdere legis.

Quorum
ætas o-
stenditur.

XXVIII. Ætatem hæc disticha, fortassis a CONRADO, Cantore
Turicensi, ex aliis carminibus, a) honori RUDOLPHI Cæsaris dicatis,
noto, profecta, suapte produnt suam. Cum enim sponsalia HART-
MANNI cum IOANNA, EDUARDI I. Regis *Angliæ* filia, sub initium
b) anni 1278. contracta sint, b) non possunt non post id temporis
fuisse confarcinata. Sed & serius adhuc edita fuisse, ex duobus ver-
sibus ultimis, quæ de GUTTÆ sponsalibus agunt, innotescit, quæ eo-
dem quidem anno, & post occasum OTTOCARI, Regis *Bohemiæ*,
c) *Iglaviæ* contracta fuisse, alibi c) docuimus, & quidem mense *Octobri*
d) teste Chronographo *Cohmariensi*, ac *Salisburgensi*. d) Cumque præ-
terea

a) Ea primus edidit Reverendiss. Dominicus
Tschudi, Abbas *Murensis*. Orig. & ge-
nealog. Comit. de *Habsb.* p. m. 124. edit. 2.
b) Extat in *Actis publ. Anglican.* RYMERI tom.
I. P. II. p. m. 161. data *Wienne sept.*
Kal. Octobris, regni nostri anno quinto,
epistola RUDOLPHI assertoria, qua HENRI-
co, *Basiliensi* Episcopo, & ANDRÆ, Præ-
posito *Verdensi* potestatem facit, sponsalia
HARTMANNI nomine contrahendi. Quod
quidem negotium sub initium anni sequen-
tis ab ipsis explicatum iam fuisse, intelligi-
tur ex instrumento alio, ibid. pag. 164. le-
gendo, ac *Dat. LONDON. Die Dominica in*
Octabis S. STEPHANI protomartiris, anno
Domini Millesimo ducentesimo septuagesimo
octavo. „Frater HENRICUS, Dei gratia
„*Basiliensis* Episcopus, & Magister AN-
„DREAS, Præpositus *Verdensis*, sacre Impe-
„rialis aule notarius, Serenissimi Principis
„Domini RUDOLPHI, Dei gratia *Roma-*
„*norum* Regis, Nuncii - - declaramus,
„quod cum magnificus Dominus noster R.
„*Romanorum* Rex inclytus, illustrem HART-
„MANNUM, Comitem de *Habsburg*, & de
„*Kiburg*, *Alsatia* Landgravium, natum
„suum, inclytæ domicellæ IOHANNÆ, ma-
„gnifici Principis Domini EDWARDI, Dei
„gratia Regis *Angliæ*, Domini *Hiberniæ*,
„& Ducis *Aquitaniæ*, filiae, matrimoniali-
„ter consolare promiserit, & super matrimo-
„nio solemniter consummando mutuis con-
„sensibus, iam sponsalia sint contracta.
„Matrimonium etiam haud dubie subsecu-
„tum fuisset, nisi sponso morbo afflicto, no-
„vum iniectum fuisset impedimentum, id
„quod ex RUDOLPHI Cæsaris litteris inedi-
„tis, apud laudatum RYMERUM haud repe-
„riundis, atque e codice MS. Bibliothecæ
Cæsaris. membranaceo seculi XIV. a nobis
alibi laudando, num. 140. pag. 4. ad-
versa, eductis, innotescit. „Accito nu-

per illustri Principe N. pro filio nostro di-
lecto, ad procedendum in *Angliam*, ut ce-
lebrerrima illa, & sancta connubia, inter
eundem nostrum genitum, & inclytam fi-
liam Tuam, felicis sideris auspicio ordinata
divinitus, exhibitione propriæ prefecencie con-
sumaret. Ecce quod Tibi infestis stili de-
nunciatione differimus, ad tenellam predi-
cti filii nostri, & fragilem corporis fabricam
dissolvendam, inopinatam morbus infestus
machinam erexit, qui diu tandem contem-
dens, de repugnatrice natura degenerem
triumphum viriliter reportare, bellorum
vires varias alteravit, sed tandem illius, qui
infirma plerumque consolidat, manu nunc
interiecta, invaletudinis sue languor clan-
guit, ipso nostro filio pristina sanitatis effe-
ctui restituto. Quapropter predictum prin-
cipem, virum industrium, fidum, procul
dubio honoris tui, & gloriæ zelatorem, ad
tuam prefecenciam ante faciem prenotati filii
nostri premittimus, ut tante more causas
ferenitati tue lucidius imprimat, & iocun-
dus adventus sui diem prenunciet inter-
pretacione certissima vive vocis, cuius sane
verbis fidem credulam adhibere Te peti-
mus, ac fide nostri oraculi voce veridica
quodam modo resonarent. „

c) Tom. præced. P. I. Proleg. III. pag. XLVI.
§. IV.

d) *Chronic. Colmar.* P. II. p. 47. „Regina
„*Bohemiæ* cum RUD. rege ita composuit,
„quod filius reginæ filiam regis RUD. du-
„ceret uxorem, quod factum est intra o-
„ctavas S. FRANCISCI. „Cuius festum nempe
„IV. *Octobris* celebratur. *Chronic. Salis-*
„*burg.* apud Hier. PEZ tom. I. col. 380. b. c.
„Filia etiam *Romanorum* Regis, filio Regis
„*Bohemiæ* desponsatur, matrimonium inter
„ipsum eatenus contrahitur, quatenus mi-
„nor ætas sustulit in utroque. „

terea nescierit Poeta sponſionem matrimonii inter RUDOLPHUM *Habsburgicum*, & AGNETEM *Bohemicam*, uno, atque eodem, cum ſponſalibus WENCESLAI, & GUTTÆ, tempore factam fuiſſe; ut quem *ingia conubialis legis adhuc nescire*, ſcribit: ſignum eſt, carmina iſta non multo poſt edita fuiſſe. Rumore, ac fama nempe, de ſponſalibus WENCESLAI, & GUTTÆ; utpote re gravioris momenti, celerius ad aures Poetæ noſtri delata. Quare hos verſus in menſem *Novembrem*, aut *Decembrem* anni 1278. reiiciendos, exiſtimamus.

XXIX. His igitur pro fundamento ſat ſolido poſitis, e numero Unde filiorum RUDOLPHI iterum ciicimus HARTMANNUM II. HERMAN- nonnulli filii, filiae- NUM, & FRIDERICUM, de quibus ſupra. Expungimus præterea e que, exal- ſiliarum numero imprimis MARGARETHAM, *Clivenſi* Comiti, THEO- bo pro- DORICO nuptam. a) Hanc enim ad ſummum RUDOLPHI cognam ex- tam opinamur. Deinde anonymam, coniugem WILHELMII de *Och- punge- ſenſlein*, HENNINGESIO b) memoratam, ſed quem reſutat PFEFFIN- da. GERUS. c) Denique & COLETAM, quam Scriptores Ord. S. FRAN- a b c GERUS. d) Præterquam enim, quod neque adducti d verſiculi, nec Scriptores antiqui, & coævi, de iis mentionem ullam faciant, nihil minus, quam fide dignum eſt, quod ANNA poſt annum 1278. tot filios, filiasque peperiffet. Adde litteras feudales, ſupra §. XXII. excitatas, ex quibus plane innotefcit: RUDOLPHO menſe *Septembri* anni 1279. non niſi tres filios fuiſſe. De EUPHEMIA, cui Necrologium *Tullneſe* ſolummodo favet, poſtea videbimus.

XXX. Itaque certiora ſectantes, MECHTILDEM primo inter ſo- Nuptia- rores loco collocamus. Inter ſorores inquam; quanquam enim lau- rum MECH- ratorum virtutum P. I. p. 433. MARCUS U- TILDIS e- biſſiponenſis P. H. lib. IV. cap. XV. §. I. eſſe debet, quin id duntaxat honoris, ac dignitatis ergo fiat. Unde pocha, illi ſororibus ſuis partim iuniores, ſeniores partim facile eſſe poſſunt. mortis, Hanc LUDOVICO Severo, Comiti *Palatino Rheni*, ac Duci *Bavariæ*, ſta- genus, & ſepultura. tim *Aquiſgrani* poſt coronationem Cæſaris in manus conveniſſe, alibi e) ſoften-

a) Referente GANSIO in *Arboreto*.

b) P. I. in quarta Monarch. p. 271.

c) Ad VITRIAR. lib. I. tit. V. p. 629.

d) P. Antonius STOECKER in append. ad Speculum virtutum P. I. p. 433. MARCUS Ubiſſiponenſis P. H. lib. IV. cap. XV. §. I.

e) Cit. tom. præced. P. I. pag. XLVII. §. VI. Accedit nunc Annalium *Colmarienſium* auctoritas, qui ad annum 1274. pag. 11. ſic habent: „Filia Regis RUDOLPHI, Duciffa *Bavarie*, peperit filium, circa quartum *Novembriſ*.“ Hæc verba de CATHARINA, coniuge OTTONIS, Ducis *Bavariæ*; utpote cuius nuptiæ in annum 1276. cadunt, accipi nequeant. Quæ autem IV. *Nonas Octobris* parit, hanc menſe *Novembri*, ut ibidem diximus, ordinem naturæ conſuetum ſi ſpectemus, ductam fuiſſe oportet. Hæc ipſa Annalium *Colmarienſium* verba,

ſupra Lib. I. cap. IV. §. XXVIII. p. 48. a nobis ipſis adducta, ſed non ſatis accurate expoſita, hoc modo intelligi debere, etiam ex *Henrico STERONE* patet, qui ad an. 1273. hoc modo: „Ipſe etiam Rex adhuc exiſtens „in palatio *Aquienſi*, ad quod iam pridem „intronizatus a Principibus fuerat, duas „filias ſuas, unam Domino LUDOVICO, Co- „miti *Palatino Rheni*, alteram Duci *Saxoniae* matrimonialiter copulavit.“ Verborum horum auctorem coævum ſane fuiſſe, patet ex iis ad annum præcedentem, ubi HERMANNUM, Abbatem *Altahenſem*, eo anno deſunctum, extollens laudibus, hæc ſubiungit: „Ego *Henricus STERO*, capellanus ſuus, hæc addidi, videns in eo ti- „morem Domini, & ſapientiam magnam „eſſe, & ſcio, quod verum teſtimonium „meum.“

- a) offendimus. Quamquam alii aliter sentiant, a) aut saltem, an non consummatio matrimonii in annum sequentem differenda sit, dubitent. b) Mortem oppetiit anno 1304. X. Kal. Ianuarii c) ex animi mœrore, inde concepto, quod a filio RUDOLPHO, illicitæ cum *Conrado OTTLINGERO*, *Myllhusii* Dynasta, cuius consiliis uti consueverat, familiaritatis postulata, *Monachium*, unacum filio, per summam iniuriam captiva deduceretur: ipso OTTLINGERO capitis damnato. d) Corpus eius *Fürstewelda* delatum, ibidem iuxta maritum, c f) decennio ante defunctum, e) depositum fuit. f)

Cuius hodie vestigium haud fupereff.

XXXI. Est autem *Fürstewelda* insignis Ord. *Cisterc.* Abbatia, ad *Ambroiam* fluvium, ab ipso LUDOVICO Severo constituta, atque ex post com-

- a) *Paulus LANGIUS* chron. *Citizensf.* ap. *Pistor.* tom. I. pag. 1187.
 b) *GUILLIMANN* apud *LEQUILEUM*.
 c) Teste *HUNDIO* *Metrop. Salisburg.* tom. II. p. 227. *CRUS.* *Annal. Suevor.* lib. III. P. III. cap. XVII. Latine edit. *Quin & Anonymo*, *Monacho Bavaro* veteri, ap. *Cl. OEFELIUM*, *Rer. Boic. Script.* tom. II. pag. 340. b. ambo eundem diem & annum ponentes, quibus quoad hunc adstipulantur *Scriptores Boicorum*, aliarumque rerum plures.
 d) Rem fusius explanat *ADELZREITERUS* *Annal. Boic. Gent.* P. I. lib. XXV. col. m. 668. cuius verba apponere iuvat. „Sed neque (sic) culpa caruit RUDOLPHI factum in *MECHTILDEM* matrem, *ALBERTI* (Cæsaris) sororem, plenum inhumanitatis. Erat in *MECHTILDIS* potestate LUDOVICUS filius, quem suo loco videbimus Imperatorem. RUDOLPHUS fratris pupillarem procuracionem contendebat ad se pertinere. Ergo matrem perinvitam, fratremque ex *Schiltperga* arce primæ *Vindelicie* captivos *Monachium* abducit. *MECHTILDIS* plurimum utebatur opera, consiliisque *Conradi OTTLINGERI* (hunc *Myllhusii*, qui locus, & arx prope *Pheringen* infra *Ingoistadium* quærendus sit, dynastam, citatus appellat *CRUSIUS*) viri tara prudentia, eoque invisi RUDOLPHO, quod cum fide res *MECHTILDIS* gereret, cense- retque, LUDOVICUM in matris cura esse retinendum. RUDOLPHUS autumans, aliter se voto non posse potiri, nisi sublatò consilatore, & adiutore materni iuris, OTTLINGERUM suspectæ cum *MECHTILDE* familiaritatis, aliorumque criminum per quadruplatores insinulat, & mense *Novembri* damnatum, afficit capitali supplicio filius degener, & proditor maternæ innocentie. Quid ageret calamitosa mater? - Ut erat apprimè sapiens, & cordata, mœrorem dissimulat, & necessitatem vertit in rationem. Accito *EMICHONE*, Episcopo *Frisingensi*, & *OTHONE*, secundæ *Bavarie* Duce, oppida violenter adempta, ceterasque possessiones

RUDOLPHO concedit, reservato tamen ad vidualitatis alimenta exiguo censu. Tum persuadet RUDOLPHO, pactum fore stabilius, atque extra omnem aleam, si Cæsaris iudicio firmetur. Ergo simul ad ALBERTUM proficiscuntur, ubi *Hochstadium*, locum extra RUDOLPHI ditionem venerant, *MECHTILDIS* extemplo negat, se pactioni, per vim a captiva iniquissime extortæ, ulla ratione teneri, filium apud Cæsarem iniuriarum arcessit, & *Nordlingæ* postliminium impetrat, non modo ad iura dotialium bonorum, sed etiam ad curam tutelarem LUDOVICI filii, negantis, se domum rediturum, nisi sub materna potestate. Eadem fere ad eundem annum habet *BRUNNERUS* *Annal. Boic.* P. I. p. 232. itemque *CRUSIUS* *Annal. Suevor.* P. III. lib. III. cap. XVII. pag. 878. edit. *Germ. Moseriana*, rem tamen ad annum 1303. reponens. Sed magis fidentium *Scriptoribus Boicis*. Quamquam & *Anonymus* in *Farrag. Hist.* ap. laudatum OEFELIUM tom. II. pag. 506. annum 1299. assignet, uti & breve chronicon *Augustanum* ibid. pag. 617. annum 1302.
 e) Teste citato *Anonymo*, *Monacho Bavaro*, in *Compilat. Chronolog.* quoad annum nempe; nam cetera ipsum festum *Purificationis* mortis eius destinat, cum contra *VOICMARUS* Abbas apud laud. OEFELIUM tom. II. p. 335. b. vigiliæ eiusdem festi memoret, sequacem nactus *BRUNNERUM* loc. cit. ad an. 1294. Concordat quoque *ADLZREITER* l. c. p. 661. nisi quod ibi errore typographico *Kal. Ian.* legatur. Nam auctorem *Kal. Febr.* in mente habuisse, ex eo patet, quod paulo ante dixerat: supremas eius tabulas *IV. Kal. Febr.* conditas fuisse. Quare audiendus haud est *Ladislaus SUNTHEMIUS*, *Famil. Ducum Bavar.* ap. eundem OEFELIUM tom. II. p. 564. a. Nec *VITUS*, Prior *Eberspergensis* ibid. p. 718. obitum eius in annum sequentem differentes.
 f) Testibus iis ipsis, quos pro die, & anno mortis eius allegavimus.

communi Comitum, ac Ducum *Palatinorum* sepulturæ destinata. a) Ineunte seculo XVI. a *Ioanne* SCHARB, b) Abbate eiusdem loci, supra eandem cryptam constitutum est monumentum, e ligno fabricatum, idque anno 1591. etiamnum superfuisset, ex litteris LEONARDI Abbatibus, eodem anno, die vero XV. *Febr.* datis, ac P. II. huius tomi *Auctario* dipl. suo loco insertis, comperimus. At hodie de novo exstructa æde sacra monasterii, illius monumenti, sepulcrique ne vestigium quidem restat. Ossa Principum, iuxta ac aliorum huius loci benefactorum, ita ut fossoribus occurrebant, in vicinum cœmeteriolum egesta, simul terræ permixta, inter plebeias, ut nobis relatum fuit, exuvias, insigni vanitatis humanæ ludibrio, computrescunt, atque hodierni monasterii alumni circa ipsum sepulcri locum laborant.

XXXII. De ætate MECHTILDIS, antiquis Scriptoribus altum silentibus, nec ullum, rem eruendi suppeditantibus argumentum, nihil nobis constat. Nimium tamen provec tam haud fuisse, ex impactu ei, de quo diximus, crimine colligere est. Nam etsi illud, ut laudati auctores docent, æque falsum, ac iniustum fuerit, ad inducendum tamen rei colorem, ut fit, ac veri speciem, necesse omnino fuit, ut annis adhuc minime gravis fuerit. Demus illi itaque sub nuptiarum solemnibus annos circiter duos, & viginti, ad diem obitus usque tres, & quinquaginta prodibunt. Nam etsi, ut paullo supra observavimus, sub ea tempora Principum liberi, vix dum pubertatis annos egressi, nuptui dari consueverint; hæc tamen, utpote viduo, tertium nubenti, iungenda, annum vitæ secundum, & vicissimum facile impleverit.

XXXIII. AGNETEM, RUDOLPHI Cæsaris filiam alteram, ALBERTO II. Duci *Saxonie*, *Aquisgrani* eodem tempore, quo MECHTILDIS, eius soror, de qua mox disseruimus, LUDOVICO Severo, Duci *Bavariæ*, in matrimonium cessit, in manus convenisse, argumenta, Scriptoresque iidem, quos pro tempore nuptiali MECHTILDIS supra attulimus, comprobant. Eam anno 1322. ad plures abuisse, epitaphium eius, a *Philippo* MELANCHTONE, ante bellum *Schmalkaldicum* exscriptum, conservatumque, docet. Extabat illud olim

a) Caussani, & origines huius monasterii afferunt Scriptores rerum *Boicarum*, e quibus inter ceteros nominare iuvat ADLZREITERUM P. I. lib. XXIV. col. m. 640. seq. Diploma fundationis exhibet GEWOLDUS ad HUNDIUM tom. II. p. 227. datum *Monaci* anno MCCLXVI. mense *Febr.* VIII. Verum maius operi iam aliquot annis antea adnotam fuisse, ex laudati Anonymi *Compi-lat. Chronolog.* p. 338. a. colligitur, qui primum adventum monachorum ex *Aldersbach*, ad an. 1258. mox vero ad an. 1262. refert. Anonymus vero *Fürsteveldens.* ap. laudat. OEFELIUM tom. II. p. 555. b. ad an.

1265. Unde LUDOVICUS Severus in citato diplomate fundationis: „Cum igitur, (ait) „- Abbatiæ monachorum *Cisterciensis* „Ordinis fundare iam ceperimus, & con-sumare, auxiliante Domino, feliciter & „efficaciter intendamus. „ Ex quo iterum patet, origines monasteriorum, aliarumque communitatum raro, cum chartis fundationis componendas esse.

b) GEWOLD. l. c. pag. 232. „ Anno Domini „1505. eligitur in Abbatem Reverendus *Ioannes* SCHARB, vir in sacris litteris, & liberalibus artibus peritus, qui cum Abbas præfuit, „fuit septem annis, in Domino mortuus est. „

olim in templo *Minorum* S. FRANCISCI *Wittebergæ*, ubi ea in medio choro sita est, & sic habet:

DOMINA. HAGNE. VXOR. ALBERTI. II. DVCIS.
SAXONIÆ. FILIA. IMPERAT. RUDOLPHI. MOR-
TVA. EST. M. CCC. XXII. a)

- a) Cum hac inscriptione consentiunt Scriptores *Rev. Saxonie*. quotquot consulimus, ac præsertim BECMANNUS. b) At viro præstantissimo, D. AUGUSTINO a *Leyser*, Potentissimi, dum viveret, *Poloniarum* Regis, & Principis Electoris *Saxonie*, a consiliis, ac Consistorii Ecclesiastici Directore, per litteras nos edocente, *Wittebergæ* membrana asservatur, anno 1558. cum iussu AUGUSTI, *Saxonie* Electoris, turrium arcis *Wittebergenfis* fastigia fierent, conscripta, hæc inter cetera continens: „Dux ALBERTUS II. filius ALBERTI I. obiit anno „MCCXCVII. c) sepultus in templo *Franciscanorum Wittebergæ*. „Coniux eius Domina HAGNE, filia RUDOLPHI Imperatoris, obiit „anno MCCCXII. sepulta in medio choro. „Num hic denarius numerus desit, an illic abundet? monumentis idoneis destituti, Eruditæ *Saxonie* decidendum relinquimus. Lapidem eius sepulcralem adumbrandi copia non datur. Nam facta in his terris sacrorum mutatio, etiam hunc lapidem movit, quum & reliqui abaci omnes sic inverterentur, ut insculptæ litteræ, & figuræ deorsum spectarent, nec sine Regis Electoris venia lapidem ullum moliri, & excipere, laudato LEYSERO monente, liceat. De ætate quoque eius pariter incerti sumus. MECHTILDE tamen, sorore eius, haud multo inferiorem fuisse, ex nuptiis earum, uno eodemque tempore celebratis, colligitur.

Itemque
HEDWIGIS.

- XXXIV. Succedit HEDWIGIS, quam OTTONI *Parvo* an. 1278. aut sub initium sequentis, in matrimonium elocata fuisse, tomo superiori d) docuimus. Id quod ex adductis paullo supra versibus antiquis, eo anno procusis, ubi cœlibi adhuc vitæ addicta esse dicitur, contra secus sentientes, haud leviter confirmatur. Obiisse scribitur anno 1303. e) in Marchionatu quidem *Brandenburgico* humata, at quoniam in loco, aut templo? nondum explorare potuimus. Fortassis

a) Exhibemus illud, prout exhibuit Samuel REYHERUS, *Monument. Landgraviorum Thuringia*, apud MENCKEN. *Script. rer. Sax.* tom. II. col. 849. Affert illud quoque inter cetera, ibidem olim existentia epitaphia, MENTZIVS in *Syntag. Epit.* L. I. pag. 126. cum pag. 124. hæc præmisisset: „Sunt autem collecta, & conservata hæc nomina, & epitaphia Principum, quæ subiciemus, a Præceptore nostro, Philippo MELANTHONE. Cum enim CAROLUS V. bellum, & vastationes his regionibus assidue minaretur, propter mutationem, in religione factam, IOANNES FRIDERICUS, Dux *Saxonie*, Elector, ut esset contra quemvis belli impetum munitior, ingenti vallo, fossâ, & du-

plici muro lateritio, oppidum *Wittebergam* communiavit. Ne autem commeatus forte deesset, obsidionis tempore, ex templo cœnobii *Franciscanorum*, fundati anno 1238. fecit granarium. „

b) *Hist. Anhalt.* pag. 44.

c) Alii mortem eius ad annum sequentem collocant, postque CUSPINIANUM docent: illum *Aquisgranii* sub coronationis solemnibus ALBERTI I. Rom. Regis, populi multitudine oppressum, animam reddidisse.

d) P. I. Prol. III. num. VII. pag. XLVIII.

e) BECMAN. *Hist. Anhalt.* P. V. Lib. VI. cap. VI. *Genealog. Witteberg.* P. I. cap. III. p. 53. HÜBNER in *Tab. Genealog.*

tassis autem in monasterio *Leninensi* quiescit apud maritum, quem ibi, ob eius amorem, ac desiderium, cui ferendo impar videbatur, monachum induisse, tom. præcedenti diximus. Nam huius sepulcrum in hodiernum diem ibidem superesse, laudatus BECMANNUS testatur.

XXXV. De CATHARINA, OTTONIS, Ducis *Bavariæ* coniuge, ^{Nec non & CATHARINÆ.} immo & de eius liberis, egimus libro præcedenti cap. IV. §. XXVII. p. 47. seq. Obiit anno 1283. ut alibi a) diximus. Eam *Landisbuti* ^{NE.} humatam fuisse, opinio est; at ibi nullius monumenti, aut epitaphii a vestigium occurrit.

XXXVI. Sequitur CLEMENTIA, CAROLI *Martelli*, CAROLI ^{CLEMEN-} *Claudi*, Regis *Siciliæ* filii, ac CAROLI *Andegavens.* nepotis, con- ^{TIA quo} iux. Hanc anno 1281. in eius manus convenisse, diximus tomo ^{tempore} superiori. b) Qua in re præter HORNECKIUM, c) qui eius nuptias ^{nupta?} ante ANNÆ, RUDOLPHI coniugis, mortem refert, consentientem ^{b c} habemus alias fat accuratum Annalistam *Colmariensem*, d) ad annum ^d 1281. dicentem: „Filia Regis RUDOLPHI *Lombardiam* mittitur, a ci-
„ vitatibus multis muneribus recipitur, ac filio Regis CAROLI ma-
„ trimonio copulatur.„ Sed cave, credas, hoc de matrimonio sta-
tim consummando accipiendum; quippe quod hoc per ætatem CA-
ROLI, & haud dubie etiam ipsius CLEMENTIÆ, per sacros canones
nec licuerit, nec fieri potuerit; ut quem anno primum 1271. in
hanc lucem venisse, SUMMONTIUS e) testatur; unde tempore ^e
matrimonii annum ætatis decimum duntaxat attigisset. At neque
tamen eidem SUMMONTIO subscribere possumus, existimanti, nu-
ptiarum solemnia anno primum 1297. celebrata fuisse, f) non so-
lum,

a) Cit. *Pinacoth. Austr.* P. I. p. XLIX.

b) Ibid. p. XLVII.

c) Cap. 84. p. 172.

d) Ap. URSTIS. P. II. p. 17.

e) Quando mortuus est CAROLUS I. avus (ait *Hist. della città e Reg. di Napoli* Tom. II. lib. III. pag. 323.) CAROLUS *Martellus* habuit tredecim annos; atqui CAROLUS iste obiit VII. *Januarii* 1285. Item pag. 352. CAROLUM nepotem an. 1301. ætatis annorum circiter triginta excessisse refert. Eidem adtipulatur *Tristanus* CARACCIOLI, auctor sub medium seculi XV. florens, qui data opera Genealogiam CAROLI I. Reg. *Neapolis* scripsit: „CAROLUS *Martellus* (ait apud MURATOR. *Script. rer. Italic.* tom. XXII. col. 108.) „*Hungariæ* Rex, & CAROLI II. „ primus in ordine filius, Princeps *Salerni*, „ & honoris S. Angel, ELISABETH (CLE- „ MENTIAM) uxorem duxit, filiam RODUL- „ PHI, *Romanorum* Regis, ex qua habuit fi- „ lium, & CLEMENTIAM filiam. Verum vi- „ vis adhuc parentibus, anno ætatis suæ tri- „ gesimo diem obiit, & in Cathedrali Ecclesia „ *Neapolit.* prope CAROLI I. avi sui, tumu- „ lum sepultus est, superlito CAROLO filio, „ qui in *Hungariæ* regno successit. „ Hæc, „ etiam ad unguem fæta, ut mox dicemus, non

habeant, nec CAROLUS iste annum ætatis trigessimum attigerit; probant tamen, quod volumus: cum scilicet circa annum 1271. natum fuisse.

f) „CAROLUS *Martellus*, primogenitus Regis, (ait ad annum 1297.) coronatus Rex *Hungariæ*, abiit, ut scribit CONSTANZO, cum ingenti comitatu Baronum, & Equitum in *Germaniam*, ibique cum filia RUDOLPHI, quam antea desponderat, nuptias celebra- vit: post nuptias abiit in *Hungariam*, & quamvis magna vi ingressus sit, regnum ta- men habere totum non potuit, vivo AN- DREA, a suis tamen adherentibus Regia pompa exceptus est. „ Quam male, & pa- rum coherenter hæc omnia, cum ex dictis supra de morte ANNÆ, tum ex testimonio HORNECKII, atque Annaliæ *Colmariensis* constat; quanquam & hic nonnullis hallu- cinatus fuisse videri possit; quod abitum CLEMENTIÆ primum post obitum ANNÆ, matris receñeat. At alibi iam animadvertimus, Annales istos a pluribus auctoribus, sibi invicem succedentibus, conscriptos, e- phemeridum loco habendos esse. Is igitur res nonnunquam non prout gesta, sed prout nuntiata fuerunt, illata sunt.

lum, quod neuter coniugum tum inter vivos amplius fuerit; sed & quod verosimile haud sit, eo tempore, quo Principum filii mature adeo, ut diximus, nuptui elocari consueverant, utriusque matrimonium in eum usque annum dilatum fuisse, quo MARTELLUS annos sex, & viginti, ac CLEMENTIA haud pauciores haberet. Quare illud, si minimum, decennii spatio retrahendum esse existimamus; maxime cum GUTTÆ, sororis eius iunioris nuptiæ, iam an. 1286. processerint.

Eius obitus an.
1295.

XXXVII. Mortem CLEMENTIÆ, uti & mariti eius, chronicon *Cl-Neoburgense*, a) ut & nonnulli alii ad annum 1295. referunt. Contradicit laudatus SUMMONTIUS, MARTELLUM anno 1301. cum non multo ante *Roma*, quo se primi Iubilæi causa contulisse scribit, rediisset. b) At potior nobis est RAINALDUS, c) præcipuo Historiæ *Dalmat. & Croat.* conditor, LUCIO, d) etiam probatus. Quare emendandus est BONFINIUS cum ceteris, CAROLUM Martellum anno adhuc 1299. in *Hungariam* venisse referens.

Et sepultura *Neapoli.*

XXXVIII. Funera utrorumque *Neapoli*, in Sacello maioris ecclesiæ Cathedralis, marmoreo sepulcro quondam honestata fuisse, legimus, structura a simulacris quatuor virtutum cardinalium sustentata, sine inscriptione quidem: expressis tamen insignibus gentilitiis. Verum funebre hoc monumentum a. 1566. translatum fuit ad locum sepulcri CAROLI II. cognomento *Claudi*, ut locus fieret sepulchræ

AL-

a) Ap. *Cl. Hier. Pæz. Script. rer. Austr.* tom. I. col. 473. a. „Eodem anno (1295.) tanta pestilentia (ait) in *Apulia*, & per totam *Lombardiam* facta est, ut in *Curia Romana* multi Episcopi, & Prælati mortui iacerent: „& KAROLUS Martellus, Rex *Siciliæ*, (hoc non satis accurate dicitur; cum Martellus vivente, & regnante adhuc dum patre, CAROLO Claudio diem obierit) „& *Ungaria*, „una cum uxore sua, sorore ALBERTI, „Ducis *Austriæ*, infra quatuordecim dies „mortuus esset. „Hoc intra Pentecosten, & Nativitatem B. V. evenisse, inde conici posse videtur; quod illud inter hæc duo temporis spatia, ibidem quoad facta alia studiose designata, referat auctor. Eandem mortis epocham GUILLIMANNUS apud LEQUILEUM, Continuator MARTINI *Poloni* MS. & chronicon *Neuburgense* itidem MS. statuunt.

b) Loc. cit. cap. I. p. 352.

c) *Histor. Eccles.* tom. XIV. ad an. 1295. ubi cum retulisset, BONIFACIUM VIII. Papam, accepta CAROLI *Salernitani* præconi morte: LANDULFUM Cardinalem, & PHILIPPUM, defuncti fratrem, mox vero eorum consilio, & rogatu, MARIAM Reginam, eius matrem, regno *Neapolitano* (quippe quod CAROLUS *Claudius* pater, in *Gallias*

se recipiens, abfens esset) præfuisse, epistolam quoque ipsius BONIFACII adducit, eidem MARIE scriptam, ac datam *Anagninæ* III. Kalend. Septembris anno I. Pontificatus, cuius initium hoc est: „Pridem non absque „gravi nostre mentis amaricatione percepto, quod claræ memoriæ CAROLUS, Rex „*Ungariæ* - mortem, sicut Domino placuit, apud *Neapolin* obierat temporalem „&c. „Cum igitur credibile haud sit, Papam negotium isthoc, quamvis adverbio *pridem* utatur, diu protelasse: mortem CAROLI, atque adeo & CLEMENTIÆ, in mensis *Iunium*, aut *Iulium* dicti anni reponimus. Cumque BONIFACII annus primus cum anno 1295. coincidat, de mortis epocha tam CAROLI, quam CLEMENTIÆ vix, ac ne vix quidem dubitari amplius potest.

d) *Joan. Lucius* de regno *Dalmatiæ & Croat.* ap. *Clar. SCHWANDNERUM, Scriptor. rer. Hungaric.* tom. III. lib. IV. cap. X. p. 303. ubi & MODIUM, Scriptorem eorum excitat, CAROLUM hunc nostrum, simul ac CLEMENTIAM, uno eodemque tempore occubuisse, memorantem: „Et CAROLUS Martellus (inquit) primogenitus Regis *Siciliæ*, migravit ex hoc seculo cum uxore sua, filia Regis *Alemanniæ*. „

ALPHONSI *Caraffæ*, S. R. E. Purpurati, a) attamen Comes OLIVARIUS, prorex *Siciliæ*, incisus supra portam templi maiorem litteris, memoriam eius conservare studuit: b)

CAROLO I. ANDEGAVENSI, TEMPLI HUIUS EXSTRUCTORI.

CAROLO MARTELLO HUNGARIÆ REGI,

ET CLEMENTIÆ, EIUS UXORI, RUDOLPHI CÆS. F.

NE REGIS NEAPOLITANI, EIUSQUE NEPOTIS,

ET AUSTRIACI SANGUINIS REGINÆ,

DEBITO SINE HONORE IACERENT OSSA.

HENRICUS GUSMANUS, OLIVARIENSIVM COMES,
PHILIPPI III. AUSTRIACI REGIAS IN HOC REGNO VICES GERENS,
PIETATIS ERGO POSUIT ANNO MDIX.

XXXIX. GUTTÆ cum sponsalia, tum matrimonium tomo præcedenti c) iam expendimus, restat, ut modo, quod ibi promissimus, in tempus eius fatale, ut & sepulturæ locum inquiramus. Et de anno quidem difficultas nulla obversatur; cum ad unum omnes, quotquot argumentum hoc attigerunt, annum 1297. quo se WENCESLAUS in templo S. VITI, Reginam vero puerperio cubantem, in festo Pentecostes, quæ tum in secundum *Iunii* incidebat, coronari fecit, prodant. At cum alii d) eandem die post coronationem quarto decimo, alii e) decimo septimo obiisse, velint: verum eruere, plane difficile est. Inclinat tamen animus pro his posterioribus; quippe quod BALBINUS FRANCISCUM, Canonicum *Pragensem*, laudet, virum temporibus illis supparem, ac in loco, quo hæc omnia contigerunt, degentem. Quare cum SCHOENLEBENIUS Reginam anno 1271. die vero XVII. *Martii*; GUILLIMANNUS autem anno eodem circa festum S. GERTRUDIS, quod eodem recidit, in hanc lucem editam esse, notet, eam annis sex, & viginti, menses tres, dies duos explevisse f) tenendum est.

XL.

a) SUMMONT. l. c. pag. 352.
b) Ex *Neapoli sacra Eugenii CARACCIOLI* pag. 16.

c) Loc. cit. §. IV. p. XLV. seq.

d) Ut *Historia Australis* ap. STRUV. seu FREHERUM tom. I. pag. 484. GUILLIMANN. ap. LEQVILEUM, at ubi nihilo fecius diem mortis, in diem 18. *Iunii* reicit, cum tamen, Pentecoste eo anno in secundum eius mensis incidente, 16. ponendus fuisset. *Chronicon Cl. Neuburg.* ap. H. PEZ. col. 473. b.

e) BALBINUS *Miscell.* Dec. I. lib. III. cap. V. p. 300. SCHOENLEBEN in *ephemerid.* quam sibi contradicit, quando verba sua exponens, addit: *sive X. Iunii, cum dies post coronationem XVII. in diem eiusdem mensis XVI. incidat.*

f) Hoc satis verisimile haud videatur, consideranti, eam, quod loc. cit. diximus, intra tam breve matrimonii spatium decem pe-

perisse liberos. Sed audiamus GUILLIMANNUM: „Nata fuit IUDITHA (ait) an. 1271. circa festum GERTRUDIS, eodem, quo maritus, anno, nuptiæ factæ sunt *Agra* an. 1285. (de hoc certiora attulimus loc. cit.) Cæsaris RUDOLPHI anno XIII. cum essent sponsi annorum XIV. Genuit proles X. 1. fuit OTTOCARUS, natus anno 1288. etatis Regis XVII. qui obiit eodem anno, die S. ELISABETHÆ. 2. WENCESLAUS. 3. AGNES, nati an. 1289. 4. ANNA, nata anno 1290. 5. ELISABETHA, nata an. 1292. 6. GUTTA, nata an. 1293. 7. IOANNES I. an. 1294. obiit eodem. 8. IOANNES II. natus an. 1295. obiit anno sequenti. 9. MARGARITHA 1296. 10. N.N. 1297. quo in puerperio XIV. post die GUTTA obiit 18. Iunii. „ Hæc GUILLIMANNUS, nisi authenticis monumentis instructus, scribere ausus haud fuisset.

Eius sepultura.

XL. Mortuum GUTTÆ corpus *Pragæ* in Divi VITI, uti & postea mariti sui, depositum est, & quidem CZERWENCKA teste, prope tumulum OTTOCARII. HAGENUS illud ex sacello S. MARTINI in aliud, SS. SIMONI, & IUDÆ sacrum, translatum fuisse memorat. Verum nec hic, nec ibi ullum eius vestigium superest. Hoc ultimum etiam plane interiit, cum imperante FERDINANDO II. aditus, & scala ad oratorium regium parabatur. Cernuntur quidem ibi lapides maiores, sed signis, & inscriptionibus destituti. Sunt, qui credunt, *Hussiticorum* ævo decoramenta istorum lapidum vel abrepta, vel pessumdata fuisse. Præterea annua GUTTÆ, seu IUDITHÆ nostræ memoria non solum in *Pragenfi* hac S. VITI basilica die X. *Septembris* agitur, sed &, idem CZERWENCKA cum Cl. HANTHALERO asserit: requiem suam in Abbatia *Aulæ*, de qua diximus, *Regiæ*, ut primum ea ad fastigium perduceretur, sibi constituisse.

Ac epicedium.

XLI. Epicedium Reginæ, ex supra laudato FRANCISCO, Canonico *Pragenfi*: cuius chronicon MS. in Bibliotheca *Cæsareo-Vindobonensi* quoque asservatur, adducimus, versibus *Leonini* conceptum:

PROCH DOLOR! EXUTA NEXU CARNIS BONA GUTTA,
ET QUIS NON FLERET, ET TOTO CORDE DOLERET?
QUANDO CONSPICERET, QUOD MORTUA FORMA IACERET,
ET SPECULUM VERUM PRÆCLARUM MULIERUM:
SERVANS VIRTUTEM, TRIBUENS ALIISQUE SALUTEM.
LAUDE FUIT DIGNA, GENEROSA, PUDICA, BENIGNA.

Quin & ipse ALBERTUS, Dux *Austriæ*, frater eius, eidem tenerrime
a a se dilectæ, hoc disticho parentavit. a)

EN PATRIAM REPETIS, NOS TRISTE SUB ORBE RELINQUIS,
TE TENET AULA POLI, NOS LACRYMOSA DIES.

Ultima filiarum RUDOLPHI EUPHEMIA.

XLII. Superest EUPHEMIA, Monialis laudati monasterii Ord. Præd. *Tullnæ*. Hanc RUDOLPHI primogenitam facit CZERWENCKA, b) addens, illam iam anno 1280. ibidem sese votis obstrinxisse. Monumenta contra *Tullnensia*, sed recentiora; utpote quod antiqua anno 1626. incendio hausta sint, iuniorem. At CZERWENCKAM convellunt supra adducti versus æquales, EUPHEMIAM ignorantes, silentio illam haud præterituri, si ceteras suas sorores ætate prævisset. Deinde cum eadem carmina sub exitum anni 1278. composita fuerint, veremur sane, quo pacto mater eandem anno sequenti, aut postea, per ætatem edere potuerit. Demus enim, eam anno primum 1244. aut 45. (alii annum 1240. statuunt) nuptui elocata, annos
vi-

a) *Hist. Austr.* ap. FREHER. ad h. a. pag. 484. ubi & de eius exequiis hæc præmittuntur: „De cuius morte tota *Boemia*, *Moravia*, & *Austria* condolens, stupefacta, & turbata, omnes homines tam in villis, quam in civitatibus, tam Clerici secula-

res, quam Religiosi claustrales, per totum regnum *Boemia*, & Ducatum *Austriæ*, exequias sui funeris sollemniter, & devote celebraverunt.

b) Lib. I. cap. XV. pag. 81.

vitæ non nisi quindecim, aut sexdecim numerasse (qua in re sat liberales sumus; quando constat, RUDOLPHUM eo tempore annum ætatis 26. aut 27. egisse) emergent anni vitæ 49. vel 50. qua quidem ætate mulieres, quod Medicorum filii observant, naturæ præscriptum commune si spectemus, parere cessant. Sed & illud haud satis capimus, diplomata cum RUDOLPHI tum ALBERTI Cæsarum, quæ magno numero in harum sanctimonialium gratiam consignata, in manibus sunt, EUPHEMIÆ aut filiæ, aut fororis, ne verbo quidem mentionem ingerere. Verum enimvero favet eius existentia earum Necrologium, sic habens: *V. Id. Aprilis O. S. EUFEMIA, filia Regis.* Codex hic membranaceus est, sat vetustus, continens primo loco Necrologium Principum, & Monialium, & quo die anniversaria celebranda: deinde Martyrologium USUARDI, ac denique regulas Monialium; ut adeo sine temeritatis nota reiici haud possit. Quid vero, si EUPHEMIA ex iis ALBERTI filiabus una esset, quæ cum aliis, in prima ætate decedentibus, ibidem sepulcrum nacta fuisset? Sed nihil statui-

mus.

XLIII. Altera RUDOLPHI coniux, AGNES, aut ELISABETHA Alterius audit. De eius genealogia nonnullas coniecturas protulimus tomo superiori, a) ubi de eius nuptiis quoque egimus. Prodiit interim insignis operis, *Alsatie Illustratæ*, tomus alter, cuius Clariss. auctor ^{RUDOLPHI Cæsaris uxor} *fata.* b) docet, eam filiam fuisse ROBERTI II. Ducis *Burgundiæ*, qui ex AGNETE, filia LUDOVICI IX. ac sorore PHILIPPI Audacis, Regum *Franciæ*, AGNETEM hanc nostram genuerit. Qua in re fidem secutus est ALBERTI *Argentiniensis*, a nobis loc. cit. etiam adducti, qui secundam RUDOLPHI uxorem, sororem filii Regis *Franciæ* appellat. Nos nunc totum confirmare, immo & certius reddere possumus ex LEQUILEO, c) quem omnino audire iuvat. „Vidua effecta ISABELLA, (ait) ac illiberis post mortem Regis sui, quem nimium adamaverat, cuique fidem coniugalem egregie servaverat, *Burgundiam* rediit, ubi innuptam degens vitam, ut maioris dilectionis indicia erga defunctum virum patefaceret, in viduitatis statu laudabiliter decessit. Extat ISABELLÆ apographum *Gallicum*, quo dividit hereditatem HUGONIS, fratris defuncti, & eius unice filiæ BEATRICIS, cum altero suo fratre, Duce ROBERTO, ubi se ipsam vocat *uxorem quondam potentissimi, & nobilissimi Principis bonæ memoriæ RUDOLPHI, Romanorum Regis.* „Laudatus Clar. auctor non nisi unicum eius nomen agnoscit. At AGNETEM, ISABELLAM, seu ELISABETHAM quoque vocatam fuisse, ex hoc apographo innotescit. Quare & hanc quoque, Reginam *Romanorum* effectam, nomen suum mutasse, omnino credibile est. d) De sepultura eius, uti & obitus æra, nihil nobis constat.

CA-

a) P. II. p. 15. seq.

b) *Alsat. Germ.* Sect. II. cap. I. p. 474.

c) P. III. Excurs. III. sect. I. p. 70.

d) Vid. Pinacoth. nostræ locum mox citat.

CAPUT III.

DE OBITU, ET SEPULTURA ALBERTI I. R. R.
NEC NON QUORUNDAM LIBERORUM EIUS.

§. I.

Monu-
mentum
*Maris-
stellanum*,

TAB. IX.

In celebri Abbatia, Ord. *Cisterciensis, Wettingensi*, quæ & alio nomine *Marisbella* nuncupatur, supra *Badenam Helvetiorum* unius circiter horæ quadrante sita, sepulcrum, seu cenotaphium cernitur, in navi Ecclesiæ conspicuum, atque elatiori a terra situ erectum, cuius schema tabula IX. sectione secunda exhibemus. Dedicatum est honoribus RUDOLPHI, Comitis *Habsburgici*, lineæ *Laufsenburgensis*, RUDOLPHI I. R. R. patruelis, nec non memoriæ, & honoribus ALBERTI I. *Romanorum* itidem Regis. Longitudo eius ad pedes omnino decem excurrit, latitudo pedes quatuor, pollices septem, altitudo autem ad pedes quatuor, pollices tres. Coloribus insuper inductum est oleosis in schemate nostro consuetis ductibus expressis. RUDOLPHI species iacentis in modum cataphracta conspicitur, subiecto pro pedibus scuto *Habsburgico*. Totum ex lapide exsculptum est, excepto ALBERTI simulacro ligneo, quod supra tumulum globo elatum, stans cernitur, ac cataphracta itidem munitum, imposita supra galeam corona, vexillum albi coloris manu tenens sinistra, in *Habsburgicæ* originis memoriam leone rubro insignitum.

Eiusque
epita-
phium,

II. In corona tumuli a latere dextro hæc inscriptura legitur: ALBERT. ROMANORUM REX, ARCHIDUX AUSTRIÆ ANNO 1308. 5. CALEND. MARTII PER IOANNEM EX FRATRE NEPOTEM, 12. ANNOS NATUM, ARCHIDUCEM AUSTRIÆ, MALO QUORUNDAM HOMINUM INSTINCTU ULTRA TRAIECTUM WINDISCH, UBI NUNC MONASTERIUM KÖNIGSFELDEN, INTERFECTUS, ET IN HOC SEPULCRO SEPULTUS. POST ANNUM VERO, ET TRES MENSES, SPIRAM AD PATREM SUUM RUDOLPHUM TRANSLATUS EST, SUB HENRICO VII. IMPERATORE.

Additur & altera, ex adverso posita, sic sonans:

- RUDOLPHUS COMES DE HABSBURG, DOMINUS IN LAUFFENBURG,
a COMITIS GOTFRIDI a) RUDOLPHI I. REGIS ROM. PATRUELIS,
AB HENRICO VII. IMPERATORE PRÆFECTUS TRIBUS PRIMIS
b ET ARGOVIÆ CONSTITUTUS, POSTEA TN b) EADEM PRÆFECTURA PRIVATUS, AULAM REGIAM FRANCORUM PETIIT, ET IN ITINERE MÜMPELGARDIÆ OBIIT. CORPUS ILLIUS MARISTELLAM TRANSLATUM, IN SEPULCRO HOC CONDITUM EST A^o. 1313.

III.

a) Supplendum FILIUS; nam GOTFRIDI filius primævi incisoris oscitantia omisissum sit erat. Nescimus autem, an id pictoris, an b) Id est TAMEN.

III. Singula hæc tam quæ secus, quam quæ recte dicuntur, æ-Tab. IX.
vum produunt recentius. Nam ut de *Archiducis* titulo, in prima
inscriptione legendò, ac eo tempore nondum cognito, nec non de
numeris *Arabicis*, ætati huic non notis, nihil dicamus: præter
omnium Historicorum, aliorumque monumentorum fidem est, AL-
BERTUM V. Kal. *Martii* occubuisse. Deinde IOANNEM *parricidam*,
cum scelus patraret, annum ætatis non duodecimum, sed undevici-
simum egisse, alibi a) docuimus. Denique rem conficere videtur
scutulum, sub globo; cui ALBERTUS insitit, appensum, sed a pi-
ctore nostro omissum. In eo namque *Petri* SMID, qui ineunte se-
culo XVII. rebus excessit humanis, insignia comparent, tumuli
huius auctorem, aut restauratorem, atque adeo ætatem haud ob-
scure prodentia. Alteram huius tumuli inscriptionem; utpote ad
res *Austriacas*, quas in hoc opere solas investigandas suscepimus, haud
spectantem, non moramur. Id unum advertimus, RUDOLPHUM
non anno 1313. sed ad minimum anno sequenti decessisse. b) Ossa
tamen eiusdem hic asservari, laudati monasterii testantur monumenta.

IV. In hanc Abbatiam ALBERTI exuvias post cædem suam, qua
de tomò superiori satis, superque egimus, concessisse, secus, ac non-
nulli alii c) sentiunt, non modo monumentum, ibi utique, haud ex
vino constitutum, sed & Scriptores nonnulli d) vetustiores edocent:
certumque est, *Königsvelde* templum aliquod; utpote cum capella,
deinde & monasterium, primum postea in memoriam ipsius ALBER-
TI consecratum fuerit, ante hanc cædem haud extitisse. Quare &
HORNECKIUS e) commode interpretandus, narrans: corpus Régis
extincti *Bruggam*, quod oppidum a loco cædis non nisi dimidiæ horæ
spatio distat, deductum fuisse. Hoc enim fieri potuit, quin alterum
omitteretur.

V. Easdem Regis reliquias elapso anno post occisionem uno, men-
sibusque tribus, *Wettinga Spiram* ad commune Regum, & Imperato-
rum *Romanorum* sepulcretum devectum fuisse, supra adducta inscrip-
tio recte sciscit; suffragantibus nempe eidem Scriptoribus coævis.
Præterea satis constat, HENRICUM VII. seu VIII. cuius iussu ossa AL-
BERT-

a) Tomo superiori P. II. L. I. cap. II. §. VI. p. 22. Anonym. *Leob.* ap. sepe laudat. Pez. tom. II. col. 892. a. IOANNES hunc ALBERTO patruo, a se eodem adhuc die interficiendo, sic colloquentem inducit: „O Domine Rex, dudum tutor fuistis pupillæ meæ, nunc elapsa infantia, ramos apprehendi floridæ iuventutis. „Hæc puer duodecim annorum haud convenienter dixisset.

b) Vid. præter *Genealog. Dipl. Anonymus* nosse *Mur.* denud. pag. 359.

c) GUILLIMAN. ap. LEQUIL. P. III. Excurs. III. sect. II. p. 77. CUSPINIANUS, ac præsertim chronicon ALBERTI II. ap. cit. Pez. tom. II. col. 374. d.

d) Anonym. *Leob.* ibid. tom. I. col. 892. d. „Corpus Régis ad monasterium *Cisterciensis* Ordinis - quod *Maris-Stella* (alio nomine *Wettingen*) dicitur, transportatur, ibique pro tempore collocatur, sed post ad sepulcrum Regum in civitatem *Spirensem* est translatum.

e) Cap. 802. pag. 812.

- a BERTI, iuxta ac ADOLPHI, illuc translata fuisse ferunt, a) anni sequentis mense *Augusto* illuc convocasse Comitia, quibus quidem durantibus, corpora ista una die eo advecta fuisse; mox excitandus HORNECKIUS testatur. Unde & supra laudatus BURGMANNUS b) ait, tres tum ibi Reges *Romanorum* convenisse, HENRICUM vivum, ADOLPHUM, & ALBERTUM mortuos; nam ADOLPHI corpus uno eodemque die illuc advectum fuisse, iidem memorant, quos hic pro sepultura ALBERTI allegamus. Plura adiicit HORNECKIUS, præter tres Reges, etiam totidem Reginas, ADOLPHI nempe, & ALBERTI viduas, coniugemque HENRICI, sed has vivas præsentis adfuisse, tanquam rem multis retro seculis inauditam, nec post facile audiendam, describens. c)

Ade-

a) CAUSUS, post CUSPINIANUM; Lib. III. P. III. cap. 18. pag. 881. edit. *Mosariana*. Verum ex verbis HORNECKII, mox adducendis, apparet, id rogatu Principum, non Cæsaris mandato, contigisse. Quin Cæsarem sese huic sepulture magna contentione opposuisse, FERRATUS *Vicentinus, Scriptor. rer. Italic.* MURATOR. tom. IX. col. 1053. b. auctor quidem extraneus, sed tamen contemporaneus, his verbis testatur: „Post hæc Proceres peremti cineres ALBERTI, qui procul ab Cæsarium Divorum urnis illo reconditus solo, ubi prostratus occubuit, inhoneste vacabant, ad Imperiale templum S. DIONYSII advehi curant. Iidemque eius ossa, argenteo pheretra condita, post celebratas exequias humeris suis imponentes, & usque ad sacrophagum deferentes, telluri obrutæ commendare satagunt: me-

morati enim LIPOLDUS, & fratres, invidia magna ducti, sic patriis fieri reliquiis, pertinaciter orant; nam & illum Cæsarem fuisse, defunctumque sub Augusto nomine, prædicant. His adversatus Rex novus, ALBERTI cadaver inter Divorum sepulcra -- retrahi abnegat. -- At non ideo adolescentis precibus desistere, donec placatus Cæsar, putrescentem iam, quin imo marcidum ALBERTI truncum, Cæsareis ad urnas adduci, compatitur. „

b) Loc. cit. pag. 604. col. 2. Vetustus codex *Murensis* membranaceus versus de hoc ipso argumento præfert, a RUDOLPHO de *Liebegge* compositos, & abs Reverendiss. Dominico Tschudio *Orig. & Genealog. Habsburg. edit. Murensis secunda* p. 138. editos, quorum hic partem ultimam adscribere iuvat:

Windensb nunc villa, quondam cathedralis in illa,
Inclutus hic cecidit, manus hunc ubi dira cecidit.
Anno milleno, post CHRISTUM, bisque quaterno,
Atque trecentaneo IACOBI tempore verno,
Inque *Maristella* tumulatus nunc requiescit.
Oro *Maris stella*, quod ei per te requies sit.
Postea translatus est, in *Spira* tumulatus,
Cum patre RUDOLFO, iunctus, quem vicit ADOLFO.

c) Loc. cit. cap. 826. pag. 837.

Der von *Osterreich*
Dar pracht seins Vater leich.
In derselben nacht
Ward auch dar pracht
Der tot Kunig ADOLF,
Den Phalczgraven RUDOLF
Der sein Tochter het,
Gewert der Kunig der Pet
Daz er in zu *Speyr* lie pestatten,
Do ander Kunig Piwild haten.
Nu prueften all die da warn
Ain wunder, dem in hundert jarn
Nie dhains war geleich

Daz zu ainem mal
Römischer Kunig drey,
Die des nicht warn frey,
Sy heten pey irn Tagen
Des Reichs Chron tragen,

Mit einander sach man die
Ze *Speyr* in dem Munster hie,
Den ayn sach man gen,
Dy zwen aufgepart stien;
Auch sach die entsampt,
Dieweil man pegie das Ampr,
Ir aller drey Frawen,
Der ygeleichew sich hat lassen beschawen
Von den Fursten schon
Gechront mit des Reiches Chron
Daz waz e
Geschehen nie me.

Hæc HORNECKIUS. Addit vero BROWERUS *Amal. Trever.* tom. II. pag. 187. adfuisse quoque AGNETEM, Reginam *Hungaria*, ALBERTI Cæsaris filiam, quæ patris funus sub brachiorum alis ad pompam funebrem deduxerit. Eidem adstipulatur HAGENUS col. 1136. a. b.

Aderant etiam, præter magnam Principum, Comitiorum caussa illuc convolantium frequentiam, FRIDERICUS, & LEOPOLDUS, ALBERTI filii, quorum ille patris exuvias secum adduxerat, diesque funebri pompæ deducendæ constitutus erat XXIX. *Augusti*, ut ex inscriptione mox adducenda innotescit. Sacra peragebat SIGEBOTHUS, loci Episcopus, corpusque ADOLPHI in mausoleo AGNETIS, FRIDERICI II. Imp. filii, ALBERTI contra in BEATRICIS, FRIDERICI *Ahenobarbi* coniugis, sepulcro recondita fuere. Quanam utriusque reliquæ in effossione regie huius cryptæ repertæ fuerint, supra retulimus. a)

VI. Epitaphium ALBERTO ibidem sequens positum fuisse, mox ^{Inscri-} ^{ptiones} ^{sepulcra-} citatus BROWERUS asserit:

ANNO DOMINI MCCCVIII. KALEND. MAII ALBERTUS, ROMANORUM REX, RODOLPHI ROMANORUM REGIS FILIUS, OCCISUS, ANNO SEQUENTI IIII. KALEND. SEPTEMB. HIC EST SEPULTUS.

Suffragantur illi acta *Spirensia*, a Domino PELICANO, supra cap. I. laudato, submissa, quæ & addunt, eam laminæ argenteæ, cum sequenti epicedio incisam, subque lapide sepulchrali, ex marmore nigro, olim repertam fuisse. Id quod tanto verisimilius est; quod citato FERRETO *Vicentino* teste, filii eius FRIDERICUS, & LEOPOLDUS, sarcophagum ipsum ex argento fieri curaverint. Dicta carmina sic habent:

CONCIDIT ALBERTUS MISERANDA CÆDE NEPOTIS,
IMPERIUM QUI VIX DUO LUSTRA TENET.
BIENOS VICTOR CONFLICTUS HOSTIBUS EDIT.
OCCIDIT A PROPRIO SANGUINE PROGENITIS.

Similes versus proferuntur a SPANGENBERGIO, STERONE, aliisque, quos, ad veritatem historicam nihil facientes, prætereundos duximus.

VII. Etatem, seu annos vitæ ALBERTI Scriptorum nemo pro-^{Et} ^{ætas.} didit. Coniugem tamen anno 1263. natam fuisse, LEQUILEUS indicat, nec non & Illustris. CRONBERGIUS. b) Cum igitur nuptiæ ipse anno 1276. c) quo illa secundum hanc epocham annum ætatis XIII. agebat, celebratæ fuerint: etiam maritum non multo provectionem fuisse, credibile est. Sponsalibus enim utriusque ante electionem RUDOLPHI, cum ELISABETHA infantie annos nondum superasset, habitis: nulla facile subesse ratio poterat, ut ne par pari ætate adpromitteretur. Tribuimus vero ALBERTO uno, alterove anno plures; cum quod alios Principes sponis suis ut plurimum seniores non nihil fuisse advertamus, tum vero maxime, quod eum anno 1276.

pater

a) Supra cap. I. §. V. p. 90. Vid. etiam BROWER. loco mox cit. CRUSIUS, *Annal. Suev.* loc. cit. b) Tentam. Genealog. Comit. & rer. Goritiæ tab. IV. pag. 143. c) Vid. Cod. Epist. Rudolph. postea edend.

- pater eius copiis, per Archiepiscopatum *Iuvaviensem* deducendis, præficere cogitaverit. a) Ac denique quod in diplomate anni 1275. die vero VII. *Sept.* b) eius consensus requisitus fuerit, id quod indicio nobis est, illum iam tum ad annos legitimos pervenisse. Cum igitur tempore nuptiarum annorum facile duodeviginti fuerit, consequens est, ut anno 1308. quo cæsus est, præter propter quinquagenarius fuerit.

MEINHARDI
pueri facta.

- VIII. Ordo nunc tangeret ELISABETHAM, ALBERTI coniugem. At cum ea *Königsveldenfi* dormitorio, cui singulare caput destinavimus, illata fuerit, ad filios eiusdem, filiasque, ibi haud depositas, veniendum est, ac deinde etiam sigillatim agendum de iis, qui aut genus propagarunt, aut quorum sepulcra variis in locis ætatem tulerunt. Itaque hic primo loco in censum venit MEINHARDUS, quem auctoritate litterarum feudalium, ab HENRICO, Abbate *Fuldensi*, anno 1301. in festo S. DIONYSII *Martyris* datarum, non modo filiorum ALBERTI albo adscripsimus, sed & annum nativitatis eius seculari 1300. tribuimus. c) Verum cum in ceteris chartis, ac monumentis, nomen eius haud amplius occurrat, Scriptoresque coevi altum de eo sileant: cum infantem mortuum, ac *Tullnæ* ad sepulchrum traditum fuisse, inde coniectare licet; quod supra laudata huius monasterii documenta septem omnino ALBERTI liberos, ibidem conditos testentur. Qua de re amplius infra.

CATHARINÆ
mors, &
sepultura.

- IX. CATHARINAM, ALBERTI filiam, CAROLI, Ducis *Calabriæ* coniugem, a. 1295. mense *Octobri* in hanc lucem venisse, tomo priorum d) docuimus, nuptiarum tempus e) pariter designantes. De anno, & die mortis eius variant Scriptores. Cum alii annum 1323. f) alii sequentem, g) ac iterum alii xv. *Ianuarii*, alii feriam II. ante S. MATHIÆ, alii vigiliam eiusdem, ac alii iterum ipsum Apostoli festum assignant. Rem decidere videtur epitaphium, in æde S. LAURENTII Martyris Fratrum Minorum *Neapoli*, ubi reliquæ eius sepulcro honestatæ fuere, supra portam chori inscriptum, sic habens:

HIC IACET CATARINA, FILIA REGIS ALBERTI, ET NEPTIS REGIS RUDOLPHI, ROMANORUM REGIS, AC SOROR FRIDERICI, IN REGEM ROMANORUM ELECTI, DOMINI AUSTRIÆ, AC CONSORS SPECTABILIS CAROLI PRIMOGENITI DOMINI PRIN-

a) Vid. cit. Cod. Epistol.

b) Vid. Geneal. Dipl. Vol. III. num. DLI. p. 455. seq.

c) Tom. superiori P. II. cap. VI. §. II. pag. 70.

d) P. I. proleg. III. §. xxvi. pag. LXI.

e) Ibid. pag. LXIV. §. xxx.

f) Anonym. *Leob.* ap. H. Pez. tom. I. lib. V. cap. V. col. 924. d. in festo S. MATHIÆ. CZERWENKA lib. II. cap. xvi. p. 292. *Chronicon Duc. Austr.* MS.

g) GUILLIMAN. ap. LEQUILEUM, feria II. proxima ante S. MATHIÆ. Idem dicit chron.

MS. *Lambacense*, nec non continuator HERMANNI Contraſti MS. Bibl. Cæſar. *Vindobon.* Anonymus, canobita *Zwetlensis*, ſuppar, apud cit. PEZIIUM tom. I. col. 992. d. inter utrumque annum dubius hærens, ſic ſcribit: „Anno 1324. vel 23. feria ſecunda ante Feſtum MATHIÆ obiit etiam Domina KATHARINA, Ducisſa *Calabriæ*, ſoror Ducum *Auſtriæ*, *Neapolim* (Neapoli) ſepulta apud S. LAURENTIUM, in domo Fratrum Minorum.“

PRINCIPIS, DOMINI ROBERTI, DEI GRATIA HIERUSALEM, ET SICILIÆ REGIS ILLUSTRIS, DUCIS CALABRIÆ, AC DOMINI NOSTRI VICARII GENERALIS, INSIGNI VITA ET MORIBUS EXEMPLARIS, QUÆ OBIIT NEAPOLI ANNO DOMINI NOSTRI IESU CHRISTI MCCCXXIII. DIE XV. MENSIS IANUARIJ INDICT. VI. REGNORUM PRÆDICTI DOMINI NOSTRI REGIS ANNO XIV. EIUS ANIMA REQUIESCAT IN PACE. AMEN.

Adducunt hoc epitaphiū SCHRADERUS, a) CZERWENCKA, b) a b SUMMONTIUS c) ac WADINGUS, d) cui utique auctoritate publica c d positæ, simpliciter accederemus, nisi constaret, *Neapolitanos* tum temporis annum a XXV. *Martii* ordiri consuevisse. Unde apud illos die XV. *Ianuarii* annus adhuc XXIII. currebat, cum apud *Germanos*, annum a XXV. *Decembris*, aut Kalendis *Ianuarii* numerari solitos, sequens iam inchoatus esset. Nec obest, quod & ex his nonnulli annum 1323. ponant; cum vel ex ipsa hac inscriptione, tum & ex litteris, mortem eius nuntiantibus, vel alio quo demum cunque modo decipi potuerint. Idem tenendum de die obitus, plusque epitaphio, SUMMONTIOQUE, quam Scriptoribus, inter se invicem certantibus, fidendum existimamus. Vixit itaque annos XXVIII. menses circiter tres. Ceterum idem SUMMONTIUS, cum adductis nonnullis auctoribus testatur, CATHARINAM in ecclesia S. LAURENTII, cum ecclesia sanctissimi Corporis CHRISTI necdum ad fastigium deducta esset, penes LUDOVICUM, fratrem ROBERTI Regis, in magno sepulcro marmoreo, operis Musæici, conditam fuisse.

X. WRATISLAVIÆ sepulta scribitur e) ANNA, filia ALBERTI ANNE, filia maior, quæ de suo loco f) plura diximus. ZEPKENIUS g) tradit, h) ANNE, filia ALBERTI NA- eam *Pragam* delatam, ibique conditam fuisse, causâ interiecta, quod h) ANNE, filia ALBERTI NA- HENRICUS VI. maritus eius alter, Ducatum suum *Wratislaviensem* mæ, mors IOANNI, *Bohemiæ* Regi, feudi nomine contulerit. Id quod plane & sepul- tura. e) f) g) h) verisimile videtur. Extat enim diploma h) dicti Regis, quo Duca- e) f) g) h) tum *Wratislaviensem* regno *Bohemiæ* adnexum agnoscit, signatum anno Domini MCCCXXVII. *proxima feria post diem palmarum*. ANNA autem non multo post obiisse, ex diplomate altero i) confici- i) tur, quo idem Dux HENRICUS teloneum, ad flumen *Widoviam* exigi consuetum, „in remedium, & salutem animæ suæ, animæ coniugis suæ, Dominæ ANNE, *recordationis felicitatis*, atque omnium progenitorum suorum sub VII. Id. *Octobris* anno Domini MCCCXXVII. „remittit. „ Unde & eam intra spatium temporis, epochæ utriusque huius instrumenti interpositum, excessisse autumamus. Itaque emendan-

a) Monument. *Italiae* pag. 242. averf.

b) Loc. mox cit.

c) *Hist. Neap.* tom. II. lib. III. cap. III. pag. 382.

d) *Annal. Minor.* tom. VI. pag. 341. edit. noviss.

e) BIRCKENIUS lib. II. cap. X. p. 249. MENLIUS *Gener. Habsb.* MS. arb. XI. tit. XXII.

f) Tom. priori P. I. proleg. III. §. XXVI. pag. LXI. Ubi errore typographico an. 1295. legitur, pro an. 1297.

g) *Gynæc. Siles.* p. 558. apud SOMMERSBERG. *rer. Siles.* tom. I.

h) Ap. eund. SOMMERSBERG. loc. cit. pag. 893. num. CXXVI.

i) Ibid. pag. 340.

dandi laudatus BIRCKENIUS, & GUILLIMANNUS apud LEQUILEUM, eam usque ad annum 1361. superstitem, Ducatum magna prudentia rexisse, affirmantes.

CAPUT IV.

IOANNIS PARRICIDÆ MONUMENTA PISIS
IN TUSCIA.

§. I.

IOANNES
Pisis mo-
nasterium
ingredi
iubetur.

IOANNES, RUDOLPHI II. vulgo *Suevia* Ducis filius, patrato in ALBERTUM I. Cæsarem, altorem, & tutorem suum, teterimo homicidii, de quo alibi a) diximus, scelere, ut persequentium solertiam falleret, varias formas indutus, latebras quæsit, donec exili, ac perpetui erroris pertæsus, *Avenionem* tandem delatus, a summo Sacerdote, CLEMENTE V. parricidii veniam postulans, ad Cæsarem, HENRICUM VII. ALBERTI I. successorem, ut legitimum tanti criminis iudicem remissus est. Morabatur is tum *Pisis* in *Tuscia*, ubi Principem humaniter quidem exceptum, monasterium *Eremitarum* S. AUGUSTINI, quod ibidem est, pro pœnitentia ingredi, ibique scelus expiare iussit. b)

Ubi &
obiit XIII.
Decembr.
1313.
posito e-
pitaphio.

II. Is iussa statim, id est anno 1313. executus, brevi in morbum incidens, vitam cum morte XIII. *Decembris* ibidem commutavit, in sacello, quod in templo S. NICOLAI apud eosdem *Augustinianos* B. Virgini sacratum cernitur, depositus. Tumulum eius vidisse se testatur *Aneas SYLVIUS*, eo anno, quo FRIDERICO III. Imp. sponsam suam ELEONORAM *Lusitanam*, i. e. anno 1452. adduxit. Unde emendandus *Felix FABER*, cum *Königsvelde* sepultum comminiscens. c) Adiecta fuerat & inscriptio, versibus leoninis expressa, quam temporum iniuria pene oblitteratam, P. SALAMANCA restituit, immissa ad latus aræ maioris, seu cornu epistolæ, muro tabula, ex candido marmore, cubitum, & semis alta, ac duos cubitos in latitudinem porrecta, sed scuto gentilitio, aut alio ornatu destituta, insculptis denuo inemptis his versibus:

MILLE TRECENTIS CHRISTI DECEM CUM TRIBUS ANNIS:
DEFECIT IUVENIS DUCIS AUSTRI VITA IOANNIS
YDUS DECEMBRIS. OBIIT HIC PISIS TUMULATUS
INTEGER ANIMO, VIRTUTIBUS QUOQUE PROBATUS.
STIRPIS REGALIS FUIT EX UTROQUE PARENTE
NUNC IMMORTALIS DOTETUR AB OMNIPOTENTE.

P. SALAMANCA, PATRITIUS BURGENSIS, SERENISSIMI
FERDINANDI, REGIS HUNGARIÆ, AC ARCHIDUCIS
AUSTRIÆ, AD CLEMENTEM VII. PONT. MAX. ORATOR
HOC EPITAPHIUM SITU, ET PULVERE OBLITERATUM
INSTAURARE FECIT MDXXVI.

III.

a) Tom. præced. P. II. cap. II. pag. 21. ubi de eo plura.

b) *Aneas SYLVIUS* Histor. *Bohem.* cap. xxviii. pag. 137. edit. *Freberiana*.

c) Histor. *Suev.* Lib. I. pag. 141.

III. In sacrario eiusdem templi imago illius cernitur, supra te-
lam picta, integram monachi figuram exhibens, habitu prædicti Or-
dinis induti, manu coronam regiam sustinentis, adiecto supra pul-
vinum scepro regali, ac in imo sequenti epigrammate:

FRATER IOHANNES AUSTRIACUS ORDINIS HEREMIT. S. AU-
GUSTINI, AUSTRIAE DUX, ET SUEVIAE, COMES KIBURGI,
ET ERGOVIAE. PRINCEPS ALSATIAE. RUDOLPHI I.
ET ALBERTI IMPERATORUM EX PATRE NEPOS. FILIUS
CONVENTUS S. NICHOLE PISARUM, IN QUO, QUAMDIU VIXIT,
PERMANERE VOLUIT.

OBIIT IN EODEM COENOBIO A. D. MCCCXIII.
IDIBUS DECEMBRIS.

Hanc imaginem, ut ut antiquitatem, ex ipsa etiam pictoris imperi-
tia legendam, præferat, corvum tamen, nec seculo XV. superiore
esse, ex coloribus telæ inductis colligimus. Deinde tituli: *Comes Er-
goviae, Princeps Alsatiæ*, plane insueti sunt, nec IOANNIS tempore
cogniti; quo scilicet: *Comes in Habsburg, & in Kiburg, Landgra-
vius Alsatiæ*, & similia obtinebant.

IV. Sunt præterea, qui, fortassis huius imaginis auctoritate indu-
cti; ubi quippe *Frater IOANNES, Conventus S. NICOLAI Pisarum*
filius legimus, eundem monachi vitam egisse contendunt. Certe P.
Thomas de HEVERA a) de eo tanquam monacho *Augustiniano* disse-
rit; *Patrem IOANNEM* appellans. Nobis equidem inclito *Augustinia-*
no Ordini quidquam detrudere, animus haud est, præsertim si quis
gloriarı velit, se in suorum albo tantæ gentis Principem adnumerare,
etsi parricidam, cuius tamen conditionem, seu infamiam, boni omnes
iure, meritoque detestari solent. Id duntaxat breviter animadverti-
mus: IOANNEM in monasterio annum integrum haud exegisse, b)
quin fortassis nec dimidium. Quo igitur pacto, non expleto probatio-
nis anno, vota emisisset, aut secundum *HEVERAM*, qui illum *Patris*
titulo honorat, sacerdotio etiam initiatus fuisset? id quod, ut statim
videbimus, per ætatem quoque fieri nequiebat. Quare illum ex eo
genere monachum appellari duntaxat posse, existimamus, quos me-
dio illo ævo *monachos ad succurrendum* vocabant, qui nempe in vi-
tæ constituti extremis, habitu sacri Ordinis indui expetierunt: vel qui
frater-

a) In *Alphabeto Augustiniano*, *Madriti* anno
1643. edito, pag. 461. Eiusdem opinionis
etiam *Alex. SYLVIVS* fuit, qui loco, paullo
supra cit. ait: „Mortuus est tandem (Io-
ANNES) in eadem urbe, & in æde sui Or-
dinis sepultus.”

b) Certum est enim, *HENRICUM VII.* sub ini-
tium anni 1313. *Pis* nondum fuisse. Pro-
bant id litteræ eiusdem, ap. *GUICHENON*
Bibl. Sebust. Cent II. num. 86. XVIII. Ka-
lend. Febr. *Mediolani anno regni nostri ter-
tio*, qui cum anno MCCCXIII. coincidit, da-

tæ. Primumque omnium instrumentorum,
Pis, quoad sciamus, ab eo subscriptorum,
est sententia eiusdem in *ROBERTUM, Siciliæ*
Rēgem, lata VI. Kalend. *Maii*. Extat apud
MARTEN. Chron. Sicil. Thes. anecdot. Tom.
III. p. 62. Nec necesse est, dicere, IOANNEM
primis statim diebus, ex quo Imperator ad-
venerat, una adfuisse, aut e vestigio auditum,
causamque eius inter tot alia, quæ Impe-
ratorem tum circumstabant, negotia, diu-
dicatam fuisse. At IOANNES eodem adhuc
anno mortuus est.

fraternitate, ut vocabant, seu consortio, ac communione bonorum a) Ordinis monastici ab eiusdem Superioribus donati fuerant. a)

Ætas.

V. Annos vitæ infortunati huius Principis ad tres, & viginti co-
gimus. Cum enim, ut supra ostendimus, pater eius RUDOLPHUS
moriens, uxorem, teste GUILLIMANNO apud LEQUILEUM, alios-
que, gravidam reliquerit: IOANNEM hunc eodem facile anno enixa
fuerit. Unde cum secundum adductum epitaphium XIII. *Decem-
bris* anni 1313. ad plures abierit, anni ætatis dicti, iidemque, ut
verisimillimum est, completi, facile prodibunt.

CAPUT V.

DE TUMULO TULLNENSI, QUO PLURA AU- STRIACORUM PRINCIPUM FUNERA CONTEGI, FERUNTUR.

§. I.

Cœnobii
Monia-
ium Tull-
næ origo.

TULLNA, oppidum *Austriæ inferioris*, tertio supra *Vindobonam*
lapide ad sinistram *Danubii* ripam situm, monasterium com-
plectitur, a RUDOLPHO I. Rege *Rom.* pro sacris Virginitibus,
sub *observantia*, ut habent litteræ foundationis, *Regule* S. AUGUSTINI,
& constitutionum *sororum Ordinis fratrum Prædicatorum*, in memo-
riam victoriæ, de OTTOCARO Rege *Bohemiæ* relatæ, b) constitutum.
Tullnenses initium eius ad annum 1278. quo prædictus Rex victus
est, reponunt; nos operi manum biennio post, aut fortassis etiam se-
rius, adhibitam fuisse arbitramur, non quidem ideo; quod tum pri-
mum diploma foundationis, & quidem *pridie Kal. Septembris* signa-
tum fuerit; cum id, ut non uno in loco animadvertimus, etiam lon-
gius post iacta fundamenta dari potuisset: sed ideo maxime, quod
Cæsar Capellam S. Crucis in *Tullna*, quo in loco monasterium con-
dendum fuerat, non ante VIII. Idus *Iunii* anni 1280. ab Abbate *Sco-
torum Wiennensium* c) redemerit. Neque enim facile causâ subest,
cur non uno, eodemque tempore, & commutatio fieret, & litteræ
expedirentur; ait enim pro locandis (non autem locatis) ibidem Mo-
nialibus. Neque adeo de fundamentis iacendis ante cogitari poterat,
quam de area prospectum fuisset.

Ubi tu-
mulus re-
cipiendis
Austria-
corum fu-
neribus
constitu-
tus.

II. Templum denso saxorum aggere exstructum est, angustiori-
bus ex more *Gothico*, quem vocant, fenestris. Intus in navi Ecclesiæ,
prope a quatuor altaris supremi columnis anterioribus, quædam con-
spiciuntur Decum, & fundatorum signa, saxo exsculpta, quorum ecly-
pa

a) Vid. *Vetus Disciplina monastica* p. 200.

b) Vid. tom. præced. P. I. *Austar. Diplom.* pag. 1.

c) Litteræ commutationis extant apud *Bern.*
PEZIIUM Cod. *Diplom. epist.* P. II. pag. 144.
num. CCXXXI. ubi: „Nos. - ipsis (*Sco-*
„tis) ius patronatus Ecclesiæ in *Gauten-*
„sborff - in recompensam Capellæ S. Cru-

„cis in *Tulna*, quam iidem Abbas, &
„Conventus, pro locandis ibidem Monia-
„libus, ad laudem Divini nominis am-
„pliandam, nobis liberaliter contulerunt,
„duximus conferendum. Datum *Piemæ*
„VIII. Idus *Iunii* indict. VIII. anno Domini
„M. CC. LXXX. Regni vero nostri anno
„septimo. „

pa tomo præcedenti exhibuimus. Est in medio altaris summi con-^{TAB. IX.}
spectu, citra scalas, monumentum, lapidibus coagmentatum, unum^{in calce.}
pedem circiter altum, cui abacus superiacet, ex marmore rubro dea-
sciatus, & duobus annulis ferreis instructus. In eo nec inscriptura,
nec imago ulla. Utroque ex latere lapis, in formam sepulcralium,
iacet oblongus. Sub altero eorum, qui a sinistris est, tectus ad cryp-
tam putatur esse introitus. Retulerunt nobis sacræ huius cœnobii
Virgines, cum iam anno 1739. coram aderamus, quendam Societa-
tis IESU Sacerdotem, annis abhinc plus minus duodeviginti, lapidem
hunc removendum curasse, sub quo tamen præter quasdam pue-
rorum tenellas reliquias, in recessu nihil repertum fuerit. His acce-
ptis, statim in mentem venit, Patrem hunc alium haud fuisse ab
Antonio STEYERERO, qui industria, ac doctrina excellens, egregios
conscripsit commentarios pro Historia ALBERTI II. Ducis *Austriæ*,
Lipsiæ an. 1725. editos. Is ergo cum impensa nihil detexisset opera,
superfluum videbatur, novum aperiundo tumulo adhibere laborem.

III. In libello foundationis huius monasterii, qui tamen recentioris
ævi est, ac lingua vernacula conscriptus, funera ibi sepulta censentur,
breviter tamen, præcise, & obscure, præterea nec temporis, nec no-
minis, minum habita ratione. Eius summa huc redit: „Enumeratio Prin-
cipum regis stirpis, in huius monasterii templo ad Annuntiationem
„B. V. sepultorum. Primus est institutoris nostri, Regis RUDOLPHI
„filius, FRIDERICUS nomine. Eiusdem RUDOLPHI filius ALBER-
„TUS, Rex itidem *Romanorum*, septem liberos suos ad hanc sepul-
„turam dedit. Nepos eius, Rex *Bohemiæ* RUDOLPHUS, prolem
„suam eadem sepultura curavit. Marchionissa, eiusdem Regis RU-
„DOLPHI neptis, binæ soboli idem fecit. Regis FRIDERICI tres
„liberi pariter hic requiescunt: itemque stirps una RUDOLPHI, Du-
„cis *Bavariæ*. Summam hæc efficiunt funerum sexdecim. „

IV. Acta hæc, præeunte LAMBECIO, sequitur R. P. *Leop. FI-*
SCHER, a) incerta vero hæc prope singula, immo & fabulosa esse
partim ex dictis clarescit, partim amplius patebit ex mox dicendis.
Et quoad liberos quidem RUDOLPHI fundatoris sententia nostra, b)
superius b) prolata, ex eo confirmatur, quod monasterium, & tem-
plum hoc *Tullnense* vix ante autumnum anni 1280. ut proxime o-
stendimus, ædificari cœperit: ANNA autem, coniux eius, quæ eidem
sola peperit, exeunte Vere anni insequentis rebus excesserit humanis.
RUDOLPHI, ALBERTI I. filii, ac *Bohemiæ* Regis, prolem unicam
novimus, unacum matre *Vindobonæ* sepultam, de qua nos ad tab.
XI. RUDOLPHI I. neptem, Marchionissam primum *Brandenburgen-*
sem, ac postea Ducem *Silesiæ*, ANNAM scilicet, de qua nos supra, c)
liberos suos, in infantia defunctos, (nam adulti hic vix intelligi pos-
sunt) per longa adeo itinerum spatia *Tullnam* ad sepulturam misisse,
vix credibile est. FRIDERICI *Pulchri* liberos, eorundemque sepultu-
ras,

a) Brev. notit. urb. *Vindob.* P. III. c. XII. p. 153.

c) Cap. III. §. x. p. 127.

b) Cap. II. §. xxii. pag. 106. & §. xxix. p. 113.

ras, recensēbimus postea, at nullos *Tullnæ* humatos. Nec denique quisquam facile dixerit, quinam *Bavariæ* stirpis ille sit, qui ultimo loco ibi sepultus obtenditur.

ALBERTI
liberi, in
infantia
extincti,
ibi sepul-
ti.

V. His licet sic se habentibus, omnem tamen *Tullnensibus* Vestalibus sepulturam regiam denegare nec possumus, nec debemus; cum ALBERTUS ex ELISABETHA, multis affirmantibus, unum, & viginti liberos (LAZIUS XXV. at is solus, enumerat) genuerit, ex quibus undecim ad iustam ætatem pervenerunt: illos, qui in infantia obierunt, nullibi verisimilius humatos dicimus, quam hic loci; tum quod regiam hic haberi sepulturam, perpetua traditio sit, cum quod tumulo etiam, ut diximus, aperto, reliquæ infantibus correspondentes, repertæ, ac inspectæ fuerint. Adde & foundationis titulum, RUDOLPHI posteros facile allicientem, ut suos in loco, a parente Supremo Numini consecrato, diem iudicii extremum expectare cuperent. Quot vero ibi conditi fuerint? dictu difficile est. CUSPINIANUS in ALBERTO cum dicto libro foundationis convenit, septem ibi requiescere, affirmans.

Sepultura
cordis
RUDOL-
PHI I.
Rom. Re-
gis.

VI. Quod de sepultura cordis RUDOLPHI I. Rom. Regis, huc etiam translata, dicendum restat, *Cl. CZERWENCKA* a) nobis subministrat: qui, laudato Regum, Imperatorum, ac Pontificum affectu erga loca a se fundata, sic proloquitur: „Quod ipsum RUDOLPHUS I. Cæsar secutus, ex eo affectu, quo se magna parte vitæ *Tullnensi* monasterio addixit, etiam post mortem huic nobilissimam humani corporis partem, cor nimirum donavit. Cuius quidem mentionem nos iam anno 1291. meminisse oportuisset, sed dum mihi in nullo authore legere id obvenisset, hanc ipsam cordis donationem, *Tullnæ* coram anno 1690. existens didici, neque etiam eruditum Lectorem hac notitia carere volui. „ Hæc ille. Cui nos, utpote Auctoribus aliis, sicut & ipse destituti, subscribimus.

CAPUT VI.

CRYPTA SEPULCRALIS DUCUM AUSTRIÆ KOENIGSVELDÆ IN ARGOVIA.

§. I.

Monaste-
rii *Ko-
nigsveld-
ensis*,
cryptæ-
que se-
pulcralis
fundatio.

ELISABETHA, uxor ALBERTI I. Cæsaris, eo in loco, ubi is miserandum in modum interemptus cecidit, ad honorem DEI, ac in perennem horrendi casus memoriam, sacellum exstrui fecit, ab *Ægidio TSCHUDIO* descriptum, mox autem, eadem etiam-num superstiti, in monasterium duplex, alterum virorum Ord. *Minorum*, alterum, quod præcipuum erat, sacrarum Virginum Ord. S. CLARÆ convertendum, & ab AGNETE, Regina *Hungariæ*, deinde perficiendum, perfectumque. Eius origines, & occasionem fusius descripsimus b) tomo superiori. *Koenigsveldam*, seu *Campum Regium* appellari placuit; quod in eo campo, non nisi exiguo horæ quadrante ab

a) Piet. *Austr.* lib. II. cap. VII. p. 250.

b) P. II. pag. 25. & 27.

ab oppido *Brugga*, nec procul a castro *Habsburg*, quod ei a meridie est, in *Argovia*, primaria olim Gentis *Habsburgicæ* sede, dissito, dictus Rex *Romanorum* interfectus fuerit. Constituta ibi humandis Ducibus *Austriæ* crypta, in qua ipsa piissima coniux cum se, tum suos, componi voluit. Hinc non inepte in laudem eius Poeta cecinit:

EN REGIUM, REGIS SIGNATUM SANGUINE, CAMPUM.

HÆC REGINARUM MARMORA STRUXIT AMOR:

HEROUM SALTEM CINERES TEGIT URNA SEPULTOS,

SED TITULUS VIVAX AUSTRIA SEMPER ERIT.

II. Nobis itaque insigne hoc monumentum aperiendi scrutandique ^{Aperitur} cura tanto maior fuit, quanto plura *Austriacorum* Principum ibi ^{primum} ^{XXIX.} ^{an.} ^{1739.} nera custodiri, compertum habebamus, quantoque spes certior affulgebat, quæ quidem haud quaquam fefellit, nos operæ facturos esse pretium. Agente igitur ad petitionem nostram, Aulæ *Vindobonensi* factam, apud inclytam, quorum dictioni locus hodie subest, *Bernatium* Rempubicam, Marchione de *Brie*, Legato tum ad *Helvetos* Cæsareo, facultas cum facile impetrata, tum a summo Reipublicæ Magistratu, *Königsveldensi* Præfecto (Aulæ Magistrum vocitant) negotium datum est, ut sodali nostro, R. P. *Philippo GLÜCKER* p. m. monasterii *Sionensis*, quod a loco trihorio distat, tum Priori, & re, & opera subveniret, id quod iam tum anno 1739. IV. Kal. *Februarii* adstantibus aliis pluribus, Clericis, & Nobilibus, haud secus, ac popularibus, factum, susceptumque fuit, præpotente Republica sumptus maximam partem subministrante.

III. Dum vero restituendo operi huic taphographico curate intendimus, mox necessitatem deprehendimus denuo recognoscendæ cryptæ *Königsveldensis*. Sepimentum ligneum, tumulum marmorum, ^{Secunda} ^{investigatio, an.} ^{1769.} in ecclesia erectum, ambiens, undecim nobis designat funera, atque inter ea etiam AGNETIS, Reginae *Hungariæ*, quod sibi monasterium *Tössense* pariter vindicare videtur. ^{XXVII.} ^{Sept. facta.} Præterea ad credendum inducere animum haud potuimus, corpusculum FRIDERICI infantuli, FRIDERICI *Pulchri* Regis *Romanorum* filii, theca sexpedali, & quod excedit, concludi. Igitur ab inclyta Republica *Bernate* eadem, qua triginta abhinc annis, facilitate, liberalitateque admissi, susceptique, dum constituto die vicefimo septimo *Septembris* anni 1769. aderamur, operæ pretium fecimus, applaudentibus, qui præsentibus erant, ex præcipuis *Bernensis* ditionis, *Kyburgico*, *Lentzburgico*, ac *Castellano* Satrapis, ab humanissimo loci Præfecto, *Carolo Lud. AUGSPURGER*, Nobili *Bernate*, invitatis. Namque afferculos, loculo FRIDERICI pueruli ossiculis aptos, reperimus, nec non operculum, cruce nigra longiori signatum, sub quo parmula, cum cruce *Hungarica*, AGNETIS insignibus, conspicua. Sic iam omnia sibi constant, concordantque, ut modo singillatim commonstratum imus.

Tabula
ibidem
lignea.

IV. Antequam vero ad ipsum accedamus sepulchrale monumētum, inspiciendæ sunt tabulæ, in choro templi e pariete olim suspensæ, nunc humi stantes. Quarum tamen primam, ALBERTI I. Imp. liberos superstites enumerantem, tomo priori a) exhibuimus, ubi vero, ut in secunda hac recognitione innotuit, linea penultima, post verba *fratrum minorum*, addendum est, & *fororum*. Alteram, funerum, ibi conditorum, nomina non nulla præferentem, Lectorum oculis in præsentī subūcimus.

Post tabulam continentem defunctos de dominio tñ viros.
mulieres qui sūt hic sepulti vbi i. pmo. locū habet Sēn-
sra dñā Elizabeth relicta qñq. diuē memoriē dñi Alstōi Romāno
regis cū subseqūtibz in dicta tabula tūc illō seq. hec tabula.
que gñes defunctos de dominio postea hic sepultos in dicta tabula
cum annis dñi diebus quibus ex hoc seculo migraverūt ad
dñm.
Domina Kathina cōthoralis dñi de Cussino filia dñi Leopoldi
Ducis Aust. anno dñi MCCCLXIX in vig. s. michel dñā Elizab.
quāda. Ducissa Lotharingo filia scilicet pñcipe dñi albtz regis roy.
ano dñi MCCCLXX in die s. Petri & pñte serenissimi dñi Leo-
poldi filii dñi albtz Ducis aust. q. ppe. Sepach in conflictu
iterit añno dñi MCCCLXXXVI. IX die iulii hic sepulti &c.

Hanc tabulam alterius, quam intercidisse vehementer dolemus, sup-
plementum esse, ex eius argumento colligitur. *Post tabulam*, ait
nimis, *continentem defunctos* - tunc vero (exceptor huius tabulæ
primus, linea quarta, pro VERO legit illico, quod hic notandum du-
ximus) *sequitur hec tabula, que continet* - postea hic sepultos &c.

Descri-
ptio tu-
muli.
TAB. X.

V. In medio templi extra chorum, e regione altaris supremi
supra solum tumulus stat, seu monumentum ex albo nigroque mar-
more constructum. Id anno 1600. instauratum, ac sepimento ligneo
cinctum fuit, cuius vertex insignibus *Habsburgo-Austriacis*, immo
& in memoriam AGNETIS, ANDRÆ III. Regis *Hungariæ*, coniugis,
regni *Hungarici* digmate, cruce nempe Patriarchali, quod & hodie-
dum *Campi Regii* insigne est, aliarumque familiarum Illustrium exor-
natus est. *Germanicam* insuper in circuitu inscriptionem continet,
litteris aureis expressam. Eam quidem patrio sermone, iam edidit
b) BIRCKENIUS b) sed non integram nos, *Latine* redditam, integram
c) damus, textu vernaculo, ac primigenio in calcem c) huius paginæ
re-

a) P. II. Lib. I. cap. II. p. 37.

b) *Specul. honor. Austr.* p. 373.

c) † In diesem Grab liegend von Unserer Hoch-
gebornen Herrschafft von Österreich die
Edlen Frauen und Herren, die hienach ge-
schriben stand. Zum ersten FRO ELIZABE-

THA, gebörn von Kerntzen König AL-
BRECHTS von Romē gemahel der auf der
hoßtat verlohrt sein leben. Demnach F.
AGNES Iro tochter wyland Königen ze Un-
garn. Ferner auch unser gnediger Herr
Hertzog LUDOLD der ze Sombach verloh

relictæ: „In hoc monumento conduntur illustrissimæ dominationis TAB. X.
nostræ *Austriacæ* Nobiles Dominæ, Dominique sequentes: Inprimis
Domina ELISABETHA *Carinthiaca*, ALBERTI *Romanorum* Regis,
hoc in loco occisi, uxor. Deinde AGNES, Regina quondam *Hun-*
garie, eius filia, nec non gratiosus Dominus noster LUPOLDUS, an-
no 1386. *Sempachii* occumbens. Tum vero Dux LUPOLDUS *senior*,
ac Domina CATHARINA *Sabauda*, uxor eius, cum filia sua Domina
CATHARINA, Ducissa de *Cussino*, Dux HEINRICUS, & conthoralis
eius Domina ELISABETHA, nata de *Virnenburg*. FRIDERICUS,
FRIDERICI, *Romanorum* Regis filius. Domina ELISABETHA, Ducis-
sa *Lotharingie*. Domina GUTTA, Comitissa de *Oetingen*, quorum me-
moriam CH. (quidam has siglas pro *chronica* interpretantur) faciunt.
Renovatum anno 1600. „Hanc inscriptionem inferioris ætatis haud
esse, atque adeo ex veteri restitutam; quin immo non multo post
LEOPOLDI obitum primitus positam fuisse ex formulis: *Dominatio-*
nis nostræ, & *gratiosus Dominus noster* LUPOLDUS colligitur.

VI. Iam cryptam ipsam propius inspiciamus, visuri, quid sub Itemque
celebri hoc monumento marmoreo absconditum lateat. Aditu cryptæ.
monumenti emundato, ac eliminata undique obsidente gleba,
in conspectum tandem scala prodiit, demissa gradibus octo, gra-
du nono infra cryptam posito. Singuli quatuor pedes, totidem-
que pollices, cum dimidio longi, septem & semis alti, pedem unum,
cum septem & dimidio digitis lati sunt. Sclaris ipse aditus, loco
fornicis, saxo tegitur spatiosiori, quo remoto, muroque duplici
rupto, crypta tandem patet. Ab Oriente Occidentem versus pedes
porrigitur novem, & fescuncem, latitudo a Septentrione ad Meridiem,
pedes septem pollicesque novem excurrit, cetera in speciem orbis
fornice coarctata. Altitudo ad lineam rectam, sex pedes conficit,
pollicesque decem. Topho denique ex integro constructa est, ac
pavimentum subacta calce obductum. Tribus loculis sibi invicem
contiguus latitudo cryptæ expletur, & vix non etiam longitudo.
Horum vero novem numerantur, alia aliis superimposita, totidem-
que funera integra, cum quadam theca, seu cistula, longa pedes
duos, digitos tres, lata pedem unum, pollices fescui tertios, in qua
corporis fere totius commixta iacebant reliquiæ, nec non tabulis li-
gneis, ad loculos alios coaptatis. Capuli, seu loculi, iunctis inter
se ad quatuor angulos, & leviter clavatis asseribus, haud dedolatis
concinnati sunt. Quidam eorum annulis ferreis, ad extrema in-
structi sunt, laminisque ad commissuras olim vincti cernuntur. O-
percula maximam partem pelle vitulina, badii coloris, obducti
erant.

VII.

1386. Hertzog Lüpold der alt und Fro CATHARINA sein gemahel geborne von Savoy und Fro CATHARINA iredochter Hertzogin von Cussin. Hertzog HEINRICH und Fro ELIZABETH sein gemahel geborne von Virn-

burg. Hertzog FRIDERICH König FRIDERICH Son von Rome. Fro ELIZABETH Hertzogin von Lothringen. Fro GUTTA Gräuin von Ottingen deren gedenccken thuen CH. Ward erneuert 1600.

TAB. X.
AC fune-
rum.

VII. Funera, his condita loculis, alia ut diximus, aliis superposita iacebant, sic, ut singula tamen capita, pro more, Occidentem, Orientem versus pedes spectarent. Tres loculi inferiores adhuc satis integri, ceteri operculis, atque lateribus destituti iacent. Ipsa cada-vera calce, fœno, culmis, nec non pilis vitulinis, ad densitatem quatuor, & plurium pollicum, operta, similique materia, putri quidẽm, sed dignoscenda tamen, involuta fuerunt. Ita factum opinamur, quod Ducum plerique hic siti, efflata alibi anima, huc delati, dictis stramentis, quoad sine noxa veherentur, compositi fuerint: nisi forte ista res, lectuli etiam locum tenentes, induvio putredine dissoluto, reliquæ permanferint. Ceterum hæc funera nihil præbe-bant observatu dignum, præterquam crines rutilos partim, ac fla-vescentes etiam, in quatuor craniis, ob cryptæ forte humiditatem, procrefcentes.

LEOPOL-
DI I. Glo-
riofolu-
lus & fa-
ta.
Num. I.

VIII. Quem primum numero facimus loculum, sex pedes, tres & semis digitos longum, pelleque vitulina obductum, infima serie, Septentrionem versus, stabat. Operculo clavis affixa erat lamella, e plumbo conflata, cuius schéma hic apponimus.

LEOPOLDVS.
DVX-AVSTRIÆ.

Loculo aperto sceleton apparebat indissolutum. Vestimentis id olim amictum fuerat, & calce, cineribusque perfusum, quæ tamen, li-beriore aura leviter vibrata, frustatim dilapsa sunt. Cranium in ipso hoc loculo subrubicundorum crinium, ad sex pollices procrefcentium, ferax erat. LEOPOLDUM *Gloriosum*, qui & alio agnomine *Gloria equitum* audit, hic contineri, indubium est. Hunc anno cir-citer 1292. exortum, ultimo *Februarii* anni 1326. occidisse, tomo superiori a) docuimus.

Anonymi
farcopha-
gus,
Num. 2.

IX. Secundus priori impositus, cum operculo destituitur, tum lignis lateralibus. Corpus tamen fœno involutum, integrum iacet. Longitudo eius sex pedes, & digitos undecim cum semis, æquat. Sub capite, cui crinium subrubicundorum non nihil in crypta cre-verat, dimidia alba muliebris vitta linea a primis ruspatoribus extra-cta est, quæ tamen in secunda hac funerum inspectione non amplius apparuit. Lamina, aut inscriptio aderat nulla. Verum ossa hæc CATHARINÆ de *Cussino* adscribenda esse, infra patebit.

Nec non
& LEOPOL-
DI
Probi,
Num. 3.

X. Tertius secundo loculo incumbit, pedes sex, totidemque pollices cum tribus quartis longus, lamellis ferreis olim crustatus, annulis, nunc rubigine vitiatis, ad extrema instructus, ac maximam partem arena completus erat. Hodie operculo, & lignis laterariis de-

a) P. II. Lib. I. cap. V. §. III. p. 49. Add. *Hist. Austr.* ap. FREHER. tom. I. p. 489.

defuitur. Corpus seu sceleton adhuc indissolutum, inscriptione TAB. x. carens spectatores incertos relinqueret, cuinam ex Principibus *Austriacis*, in dormitorio hoc reconditis, adscribendum sit, nisi capulus gladii, quem ad sinistram huius funeris invenimus, ac numero itidem 3. in tabula nostra representamus, LEOPOLDUM *Probum* nobis inueneret. Nam etsi pari iure alteri cuiquam Ducum, ac praesertim, ob bellicas laudes, LEOPOLDO *Glorioso*, tribui posset, verisimilius tamen videtur, ferendae aetati id par esse, quod is omnium postremus hic conditus fuerit, accedit, quod LEOPOLDI I. locus, ut & alii intacti apparentes, nihil simile praeserent. Oblongum id ferum est, sesqui libram appendens: longitudo pollices omnino novem, diameter vero pomi pollices duos totidemque fere lineas aequat. Gladius, aut quidquid aliud fuerit, situ, & rubigine absutum est.

XI. Ceterum LEOPOLDUS *Probus* an. 1351. patre ALBERTO II. Ætas & fata.
Contrafacto, matre IOANNA *Pherretana*, post XIII. Cal. *Maías* ut to-
 mo superiori a) docuimus, editus, IX. *Iulii* b) anni 1386. ut me-
 morata tabula testatur, prope *Sempachium* concidit, unde annos vi-
 a b) ta non nisi quinque & triginta confecit. Huius autem laminam
 potius, quam LEOPOLDI I. de quo hic §. VIII. sermo fuit, inter-
 cidisse, ideo deducimus, quod in hac nomen eius simpliciter cum
Ducis axiomaticè legatur, cum contra accedente cognomine *secundo*
 aliquid, ad discernendum utrumque, adiiciendum fuisset, uti &
 LEOPOLDUS I. in dicta inscriptione tumuli *Senior* audit. Refert
 quidem ZEPKENIUS, c) corpus LEOPOLDI *Probi* pollinctum, pau-
 cis ante suam ætatem annis superfites, ac integrum adhuc visum
 c) fuisse, intentato autem a malignis quibusdam hominibus eidem
 damno, funus muro conclusum, cryptaque obstructa, eorum ocu-
 lis subductum fuisse. At de hoc ceterorum, quoad sciamus, nemo
 meminit, nec pollincturæ vestigium etiam prioribus cryptæ lustra-
 toribus ullum apparuit. Integritas contra corporum ostendit, cry-
 ptam illam vix unquam, nisi sepulturæ causâ apertam, eaque per-
 actâ, iterum reclusam fuisse.

XII. Supremi loculi latera penitus destructa, sed corporis com-
pages illæsa, & sericum quoddam induta ricinium flavi coloris, flo-
ribus nigro-ceruleis variegatum, apparebat. Cranio crines rutili, pulvis.

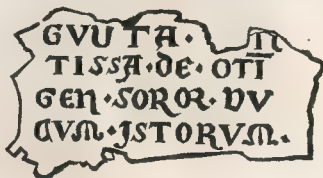
a) P. II. L. I. cap. XI. §. VII. p. 106. segg.

b) Variant quidem quoad diem alii, ut Necrologium Parochiae *Neostadiensis*, quod ix. *Junii*, LAZIUS, & GANSIUS in Arboreto x. eiusdem ponentes. At cum tabula nostra, cui prae reliquis tuto fidi potest, faciunt, fide & auctoritate maiores, auctor nempe chronici *Mellicensis* col. 249. b. BERNARDUS

Noricus col. 695. *Anonymus Zmetl.* col. 1001. 2. *Vitus ARENPECKIUS* col. 1273. a. aliique ap. *H. Pez.* tom. I. & II. nec non & rerum *Helveticarum* Scriptores.

c) Ap. SOMMERSBERG. rer. Silef. Scriptor. tom. I. p. 572. Prodiit ZEPKENII *Ginaceum Silefiacum* primum Lipsie 1625.

TAB. X. & crispī, ad unius fere pedis longitudinem, in crypta procreverant. Indicio tituli, fuso plumbo inscripti, cuius hic formam exhibemus,

GUTTAM, seu IUDITHAM, Comitissam de Oettingen, sororem Ducum istorum, HEINRICI nempe, & LEOPOLDI, hic quaerendam esse, intelligimus. Hanc igitur *Königswelde* humatam fuisse non modo auctoribus, mox adducendis, testibus, sed & ex testamento, quo eidem cœnobio haud spernendam pecuniæ summam legat, ac P. II. in *Auctario diplomat.* ad annum 1324. a nobis vulgando, edocemur.

XIII. Quoad tempus excessus eius variant Scriptores, cœvi iuxta, ac suppres, aliis annum 1328. a) aliis sequentem, b) ac iterum aliis c) vigiliam S. MATHIÆ, quæ tum in XXIII. *Februarii* inciderat, aliis d) v. *Martii*, ac aliis denique e) sequentem, festum scilicet S. FRIDOLINI, assignantibus. Nobis *Necrologium Fratrum Minorum Vindobonensium* f) potius videtur, quod, quamvis per errorem annum 1320. a Clar. editore tamen iam correctum, ac 1329. substitutum, quocum etiam plerique conveniunt, præferat, & quoad diem, quem ad III. Nonas, id est v. *Martii*, iterum cum multis aliis fuisse dicit, tanto magis confidimus, quod Princeps isthæc, ut hic laudati auctores maximam partem asserunt, *Vindobone* excefferit, tum quod & iisdem patribus quadraginta selibras argenti pro perpetua Missa legaverit.

HENRICI
Placidi
solium.
Num. 5.

XIV. Ad Meridiem infimo loco capulus stabat, pelle vitulina, dum ante annos triginta recognosceretur, adhuc solide obductus, quo quidem aperto, sceleton apparebat, cuius compages indissoluta iacebat, culmis strata. Caput insolite magnitudinis est. Loculus lon-

- a) *Necrologium MS. Gracense. BIRCKENIUS Specul. honor. p. 251. Genealog. Wittenberg. P. I. cap. IV. p. 93.*
b) *HASELBACH. col. 790. d. Anonym. Leob. col. 930. d. Chron. Zwestl. recent. col. 538. a. Chronicon Lambacense MS. GUILLIMAN. Necrologium Parochiæ Neofad. Chron. MS. Collegii Neofad. S. I. SCHOENLEBEN in Ephemerid. HERMANNI Contracti Continuator. Sape laudatus auctor veter. March. & Ducum Austr. famil. in codice Ambrosiano.*
c) *Mox cit. Chron. Austr. Lambacense, & Zwestl. recent. nec non histor. Austral. ap. FREHER. tom. I. pag. 490.*
d) *Necrolog. Gracense. & Paroch. Neofad. SCHOENLEBEN quantum Martii ponit, citans HASELBACHIUM, sed is vigiliam S. MATHIÆ Apost. refert.*
e) *Laudatus HERMANNI Contracti Continuator. Auctor veterum March. & Ducum Austriæ familie.*
f) *Ap. H. PEZ. Script. rer. Germ. tom. II. col. 478. a. » III. Non. (Martii) anno Domini » mcccxx. (mcccxxix.) obiit GUETA Comitissa de Oettingen, filia Domini ferenissimi » ALBERTI Romanorum Regis, & habet » perpetuam missam. » Add. testamentum eius paulo supra allegatum.*

longitudine sex pedes, ac pollices tres cum dimidio æquat. Titu-TAB. x.
lus, seu lamina, plumbo conflata, cuius hic schema cernitur,

HENRICUM *Placidum* indigitat, ALBERTI I. filium, ordine quin-
tum. Hunc an. 1327. die III. *Febr.* ex morbo, in captivitate con-
tracto, *Muraponti* in *Styria* excessisse, tomo superiori a) docuimus. a
Cum igitur, ut ibidem b) ostendimus, an. 1299. exeunte *Octobri* b
natus sit, consequens est, ut vitam suam ad annos septem & viginti,
menses tres perduxerit. Sepultus est primum *Græcii, Styriæ* metro-
poli apud *Fratres Minores*, c) ac demum, curante uxore sua ELISA- c
BETHA *Königsfeldam* translatus est.

XV. AGNETEM, ALBERTI I. *Rom.* Regis filiam, ac ANDRÆ III. *Sepultura*
Hungariæ Regis viduam, de qua tomo d) præcedenti pluribus egi-
mus, STUMPFIIUS in parthenone *Tassensi*, semihora ab oppido *Vi-* AGNETIS,
toduro, in ditione pagi *Turicensis*, distante, quiescere, duobus in *Hung.*
locis e) tradit, & reapse ei favere videtur sæpe laudata tabula *Campi-* ante du-
Regiensis lignea, in choro existens, ac a nobis hic §. IV. exhibita, de bia, d c
AGNETE hac nihil memorans, etsi, recensitis inibi CATHARINA
Cusfiaca, & ELISABETHA *Lotharingica*, quæ ante AGNETEM, &
LEOPOLDO *Probo*, qui post illam obiit, id congruum omnino, im-
mo & ad texendum rite mortuorum catalogum, necessarium fuisset.
Accedit, quod privigna AGNETIS, ELISABETHA, eodem in *Tas-*
sensi cœnobio vitam, ut alibi f) diximus, agens monasticam, in opinio- f
sanctitatis, ante AGNETEM decesserit, hæcque cum illius, tum aliis
ex caussis, ad monasterium istud sæpe invisens, multis etiam donis,
&

a) P. II. cap. V. §. XI. p. 52. Add. chron. MS.
Neustad. ubi: „mcccxxvii. feria tertia,
„post purificationem proxima, apud *Bru-*
„*ctam* in *Styria* obiit Dux HENRICUS, fra-
„ter Ducis LEOPOLDI ante dicti, volens ire
„in *Gretz* ad fratrem suum FRIDERICUM
„*Roman.* Regem, qui venerat de *Rheno* in
„*Styriam*. „ Idem habent supra allegata
Necrologia, *Gracense*, & *Neustad.* aliique
bene multi.

b) Loc. cit. p. 70. §. II.

c) Anonym. *Leobienf.* col. 926. HASSELBACH.
col. 789. b. ad an. 1326. sic: „Quo & vix
„elapso anno, HENRICUS, frater eius-
„dem (LEOPOLDI *Gloriosi*) qui iam post

„sui redemptionem chronica languerat
„ægritudine, apud *Pruck* oppidum *Styriæ*
„reliquit hunc mundum, & celebribus per-
„actis exequiis, primum apud *Græz* sepeli-
„tur, sed postea ossa ipsius per ELISABETH
„conthoralem ad *Campum* Regis transfe-
„runtur.”

d) P. II. Lib. I. cap. II. §. XIII. p. 25. seqq.

e) *Schweitzer-chronic.* Lib. V. cap. XXX. p. m.
106. averf. & Lib. VII. cap. XV. p. m. 215.
adv.

f) Loc. cit. §. XX. p. 29. & cap. V. §. XXVII.
pag. 55.

TAB. X.
a b & beneficiis cumulaverit, a) illæque eius in memoriam, eodem STUMPFIO b) teste, crucem *Hungaricam* suis pro insignibus assumptis. Haud procul absuit, quin isthæc nosmetipsos suam pertraxissent in sententiam. Neque enim de nihilo videbatur lapis sepulcralis, qui in sæpe dicto monasterio *Tæssensi* adhuc ostenditur, ac anno 1602. ut nos Clar. *Adolphus Dietricus* SULZERUS, urbis *Vitodurensis* Syndicus, ac Societatis *Schinznachensis* membrum rerum medii ævi & ipse cultor, per litteras multa humanitate refertas, edocuit, e pavimento chori exemptus, ac quoad melius, tutiusque conservaretur, quatuor columnis ligneis impositus fuerit. Coniectat insuper vir doctus, AGNETEM nostram in dicto parthenone mortuam, & humatam fuisse, ex consensu chronicorum quorundam MSS. veterum, quæ inter conceptis verbis nominat chronicon seculi XV. in Bibliotheca civica *Turicensi* asservatum, sibi quædam aliquando ex apographo lectum, cum STUMPFIO plane concordans. SULZERUS non multo post subsecutus est vir celeberrimus *Ioan. Iacob BREITINGER*, Canonicus & Professor *Turicensis*, qui referente sibi viro, reipublicæ litterariæ pariter noto, *Henrico WASERO*, Diacono *Vitodurensi*, quæ nostra circa sepulcrum AGNETIS sint dubia, pro insigni sua benevolentia, ac adversum nos amicitia, ectypon lapidis huius sub XII. *Aprilis* anni 1767. ad nos ultro, nec rogatus, transmissit, qualiter in supplementorum tabula nostra exhibemus. In eo insignia *Hungarica* sat conspicua sunt: in quatuor vero angulis quatuor symbola Evangelistarum, cum appositis eorum nominibus. Obstat vero sæpius excitata inscriptio tumuli, dicta tabula, quarum utique unam intercidisse, supra cit. §. IV. dolebamus, non multo inferior, aut certe ex veteri, ut diximus restituta, AGNETEM nostram in *Königsveldensi* crypta humatam esse, aperte docens. Docent id & Scriptores veteres, HAGENUS c) nempe, mortem eius fufius, resque circumstantes, describens, Necrologia item *Græcense*, & Parochiæ *Neoflad.* MS. MENLIUS, alique. Denique, si eadem Regina moniales *Tæssenses*, seu *Thofanas* multis beneficiis, *Königsveldenses* multo pluribus affecit. Quare lapidem hunc ELISABETHÆ, tanquam Regis *Hungariæ*, ANDRÆ III. filiæ, eodem in monasterio, ut præfertur, mortuæ, & sepultæ, curante, procul dubio, ipsa AGNETE, positum, & hucusque ab interitu conservatum fuisse, potius est, ut credamus.

XVI.

a) HAGENUS, ap. *Hier. Pez. Scriptor. rer. Austr.* tom. I. col. 1137. e. seqq. ubi vitæ eius cursum operose describit. Vid. præsertim col. 1139. b. c.

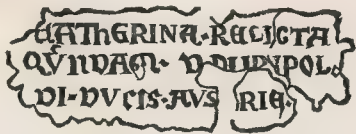
b) Cit. pag. 106. adv.

c) „AGNES die selig Künigin (ait loc. mox cit. c. d.) ward an Sand Iörgen tag mit fweren siechtumb begriffen, do empheng sy daz heilig Sacrament des heiligen Oels, do ward sy von Gott fuezleich getröstet: -- Darum hiez sy Messe sprechen mit herrelicher Zier in der chamer, do sy inne pfleg zu

ligen (adeoque *Königsvelde*) die hörte sy mit Kranchet ires leibs. -- Do sy vier und achzig Jar het gelebt, darnach an Sand BARNABAS tag (XI. Junii) zu Tercz zeit, began sy zu ziehen (incipiebat mori) darnach um Vesper czeit nach aller aufrichtung ward ir erfüllet der Götliche willen an dem Jare, do man zalt von CHRISTI Geburt dreyzehen hundert vier und sechzig Jare, und an dem zwey und funfzigsten Jare von der Stifftung zu *Chunigsveld* des Closters, und ward do wirdiggleichen begraben. „

XVI. Detegendæ igitur AGNETIS huius sepulturæ cura, ut §. III. ^{TAB. X.} iam occupavimus, tanta fuit, ut recognoscendæ cryptæ *Königsvel-* ^{Königs-} ^{veldæ de-} ^{Num. 6.} *denf* operam daremus. Et revera contigit, nos adeo fuisse felices, ut in loculorum curata discussione, huius etiam Reginæ sarcophagum detegeremus. Infimo ad Meridiem stanti, ac §. XIV. a nobis descripto, impositus is erat num. 6. notatus. Lateribus quidem, & inscriptione carens, spectatores dubios reliquisset, nisi operculum, eidem adiacens longitudine pedum sex, triumque pollicum, in tabula nostra num. itidem 6. visendum, ac cruce nigra insignitum, ad cuius quoque pedes scutum album, crucem *Hungaricam* referens, inventum fuisset, nosque facile persuadere potuit, reliquias hæc, quas *Thofanæ* quarendas fore laudatus STUMPFIIUS credidit, AGNETIS esse, Reginæ *Hungariæ*, *Königsveldæ* defunctæ, ibidemque compositæ. Ceterum cum plerique, ut & HAGENUS l. c. illam annos vitæ ad quartum & octogesimum protraxisse tradunt, anno autem 1364. undecimo *Iunii* denatam, consecrarium est, ut anno 1280. hanc lucem primitus aspexerit.

XVII. Tertium in hac ferie loculum suis quoque lateribus inveni- ^{CATHA-} ^{RINE,} ^{LEOPOL-} ^{DI I. vi-} ^{Num. 7.} mus destitutum, sceleton vero integrum perseverabat, sæno involu- tum. Capuli longitudo pedum quinque, pollicum undecim & se- mis, visa est. Inscripturæ pars simul inventa, sed duo eius fragmen- ta a præsentibus tum e pulvere protracta, coniunctaque integrum titulum efficiebant, docentem: CATHARINAM *relictam quondam* D. LEOPOLDI *Ducis Austriæ* hic confepultam esse.

XVIII. CATHARINAM anno 1336. die ultima *Septembris* re- ^{Annus, &} ^{dies obi-} ^{tus.} bus cessisse humanis tomo priori a) docuimus. Necrologium tamen *Wettingense*, cuius auctori, *Königsveldæ* vicino, plurimum sane de- ferendum videtur, annum sequentem indicat. Verum tanta Scri- ptorum, sententiam nostram affirmantium nubes b) suppetit, ut ibi aut auctori ipsi, aut exscriptori, humani quid accidisse recte suspi- cemur. Necrologium sane MS. *Neostadiense*, cui in hac parte non mino-

a) P. II. §. I. pag. 48.

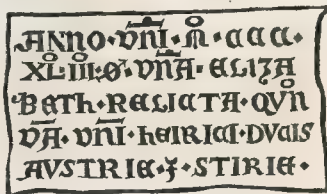
b) Anonymus *Leobens.* cœvus col. 948. d. ad an. 1336. „Hoc anno (ait) pridie Kal. „*Octobris* ex hac vita (migravit) KATHE- „RINA, LEOPOLDI Ducis relictæ, & in *Cam-* „*po Regis* sepelitur. „ Eidem consentit *HASELBACH* col. 798. c. Continuatur *HERMANNI Contrahti*, alias laudatus. Chron.

Lambacense MS. ac supra cit. *Veter. March. & Ducum Austr. familia*, nec non *bist. Au-* *stralis* ap. *FREHER.* tom I. p. m. 490. ubi ad an. 1336. hunc in modum: „Pridie *Kalend. Octobr.* obiit Domina Domina CA- *THARINA* filia Comitissæ de *Saphoy* relictæ Do- *mini LEOPOLDI* prefati *Ducis Austriæ*, & est sepulta in *Chungesfelde*. „

- TAB. X. minorem inesse auctoritatem existimamus, nobiscum facit. Unde
 a facile etiam deferimus BIRCKENIUM, a) annum 1330. diemque
 b XII. Iunii, nec non & HAGENUM, b) annum omnino 1349. assignantes.

ELISABETH,
 HENRICI
 Placidi
 viduæ,
 mors &
 sepultura
 Num. 8.

XIX. Quartus in hac serie locus, isque supremus, sex circiter pedum, suis quoque lateribus nunc destitutus. Linteo cadaver grassiori implexum, ac calce & cineribus olim conspersum fuerat. Eius compages hodieum illæsa cernitur. Plumbeam loculus continet epithelin, cuius formam hic damus.

- Hoc primum est, immo unicum hac in crypta epitaphium, annum emortualem aperte exprimens. Attamen diem præterit, sed quem opportune suppleant alii, ut auctor supra memorati Necrologii *Græcensis*, festum scilicet exaltationis S. Crucis, seu XIV. *Septembris*, prodens quanquam & is uno anno excedat. Verum maior haud dubie fides est inscripturæ nostræ, quacum & HERMANNI *Contracti* Continuator, nec non GUILLIMAN. c) diem tamen prætereuntes, secus ac supra laudata *Vet. March.* & *Ducum Austriae familia*, quæ cum Necrologio quoad eundem diem, cum inscriptura autem quoad annum conspirat. Addit GUILLIMANNUS eam tempore vitæ ultimo *Königswelde* degisse: cum igitur in baride eius nec fœni, nec culmi, nec alterius involucris ullum apparuerit indicium, coniectura nostra, supra §. VII. a nobis prolata, qua materias hæc corporum innoxie vehendorum gratia adiectas fuisset, diximus, oppido confirmatur. Ad ætatem illius quod spectat, eam ultra annos 42. aut ad summum 43. extendi haud posse arbitramur. Cum enim HEINRICUS, teste Anonymo *Leob.* d) nuptias an. 1314. id est anno ætatis suæ XIV. nondum expleto, peregerit, consequens est, ut & illa non plures, aut fortassis etiam pauciores numeraverit annos, utrosque iuenculos fuisse, idem Anonym. his verbis innuit: „Et sic iuvenis cum iuencula nuptias in illis partibus solemniter celebravit.”
 e) Cetera eius videantur tomo superiori. e)

XX.

a) *Specul. honor.* lib. III. cap. IV. p. 300.

b) *Scriptor. rer. Austr.* ap. H. Pez. tom. I. col. 1130. b. c.

c) Supra cit. e codice Biblioth. Cæs. Vindob.

GUILLIMAN. ap. LEQUILEUM: „Mortua

„est ELISABETH (ait) anno 1343. cum ad

„id tempus apud *Campum - Regium* egit.

„set, ubi pariter tumulata fuit, nullis

„procreatis liberis.”

d) Col. 911. b.

e) P. II. lib. I. cap. V. pag. 54. seq.

XX. Qui media serie infimus, incolumis erat locus, lamina in-^{TAB. X.} scripturæ plumbea, clavis super operimentum firmata, testatur EXII-^{ELISABETHÆ} ELISABETHÆ, Reginae Romanorum ALBERTI I.^{THE}, coniugis, horumque monasteriorum primæ fundatricis. Schema^{Reginæ Rom. ca-} pulus, Num. 9.

Recluso feretro, corpus linteo involutum, ac pilis vitulinis, ad tres, & amplius pollices densis, stratum conspiciebatur: folio ipso ad pedes sex, pollicesque tres, & semis extenso.

XXI. Eam v. Kal. *Novembris* anni 1313, e vivis creptam fuisse,^{Mortis-} docuimus tomo præcedente, quanquam & id difficultate haud ca-^{que histo-} reat, quando plures etiam veteres, a) annum sequentem volunt. a b) At potior nobis est fides, & auctoritas chronici *Stamsensis* b) monasterii, ab ipso eius patre fundati, ubi legimus: „Anno Domini „MCCCXIII. v. Calendas *Novembris* obiit serenissima Domina ELI- „ZABETH, relicta Domini ALBERTI, Regis Romanorum, - - & „fuit filia prædicti Principis Illustri MEINHARDI, Ducis *Karinthiæ*, „fundatoris nostri. „ Nec non Necrologii RR. PP. *Minorum Con-* „*ventual. Wiennensium*, apud quos quippe primum deposita fuerit, idem asserentis. Eidem adstipulantur plures alii, eundem annum, diemque XXVIII. *Octob.* assignantes c) ut nobis equidem de neutro sit dubium. Obiit autem *Vindobonæ*, cum non multo ante anni- c versarium, pro ALBERTO præprimis, coniuge suo, in Xenodochio oppidi *Styrensis* in *Austria*, fundasset, d) *Wiennæ*que, cum fervente d FRIDERICUM *Pulchrum*, eius filium inter, & LUDOVICUM *Bava-* rum, de summa Imperii bello, *Königsveldam* transferri non posset, apud FF. *Minores* deposita fuit, anno post tertio illuc devehenda, ut ante obitum petebat, teste HAGEN, e) qui & morbi genus e ad-

a) Ut Anonym. *Zwetl.* ap. H. Pez. *Scriptor. rer. Austr.* tom. I. col. 922. b. supra laudat. chron. *Lambacenſe* MS. nec non *biſt. Auſtral. Fræheri* tom. I. pag. m. 487. & mox iterum p. 489. ac nonnulla alia, quæ in manibus sunt.

b) Ap. eund. Pez. tom. II. col. 458. a.

c) Ut chronicon *Florianenſe* MS. LEQUILEUS ex GUILLIMANNO, HAGEN, mox laudandus. Necrolog. *Austr.* & *Tyrolenſe* MS. Necrol. MS. Parochiæ *Neustad.* Chronic. *Zwetlenſ.* ap. Rev. LINCKIUM mox citand. ac præsertim etiam Necrolog. Abbatæ *Wetting.* *Campo-Regio* vicinæ, cuius verba ad V. Kal. *Novembr.* sunt hæc: „Anno Do- „mini MCCCXIII. obiit Domina ELIZABETH,

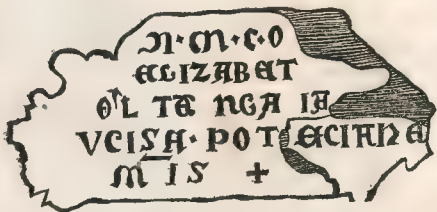
„Inclita Romanorum Regina, quæ milit no- „bis de *Wienna* LX. marcas. „

d) Diploma foundationis aſſert PREVENHUEBER *Annal. Styrenſ.* pag. 47.

e) Ap. cit. PEZIUM tom. I. col. 1137. a. GUNDELINGANUS ELISABETHAM noſtram anno 1316. obiſſe vult, quod haud dubie de tumulatione eius accipiendum. Chronicon *Zwetlenſe* ap. Reverendiſ. LINCKIUM, *Annalium Clarevall.* tom. I. p. 621. aſſerit: elegiſſe ſibi ſepulturam in monaſterio, a ſe conſtructo, in *Campo-Regio*, cum *Wienna Austr.* moriebatur; verum cum propter diſcordias Principum *Auſtriacorum* & *Bavarorum*, ſuad ad illud monaſterium electum deduci

TAB. X. addit, arthritidem. LEQUILEUS ex GUILLIMANNO, ut videtur, annos ei circiter quinquaginta tribuit. a) Quod si veritate nitatur, nuptiæ eius, quas anno 1276. processisse, supra ostendimus, in annum vitæ eius tertium decimum cadunt; unde iterum intelligitur, quam mature Principum liberi ea tempestate, nuptui clocari confueverint.

Lamina, XXII. Meminimus supra §. VI. thecæ, seu cistulæ, exuviis humi re-
 perta, ad manis impletæ, quas adiacens humi epithesis plumbea, cuius sche-
 ELIZABETHA hoc est,
 THAM Lo-
 tharing.
 spectat,
 Num. 10.

ELISABETHÆ Ducissæ Lotharingiæ vindicavit. Accedit, quod viri anatomix periti ex oppido *Brugg*, a nobis in consilium vocati ossibus singulis penitus inspectis, ac mutuo collatis, reliquias illas totius fere cadaveris, eiusdemque muliebris esse, contenderent. Litteræ inscriptionis quidem, situ & rubigine, iam pridem exoletæ, tantum tamen sui reliquum habent, ut, cui lamina tribuenda sit, intelligeretur. Prima linea reliquiæ epochæ mortis videntur, secunda nomen ELISABETHÆ aperte exprimit, ita ut totius inscriptionis textus sic legi, ac restitui posse videatur: *Anno M. CCCCLII ELIZABET obiit Lotharingiæ Ducissa festo Potenciane Martiris*. Nec enim hæc inscriptura multum differt a tabula illa, supra §. IV. adducta, quæ ita loquitur: *Domina ELIZABETH quondam Ducissa Lotharingiæ, filia inclyti Principis Domini ALBERTI Regis Romanorum, anno Domini MCCCLII. in die S. POTENTIANÆ V.*

Quæ non XXIII. Hanc itaque inscriptionem ad ELISABETHAM, seu ISABELLAM, ALBERTI I. filiam, FRIDERICI IV. Ducis Lotharing. coniugem, pertinere, ambiguum haud est, festum S. POTENTIANÆ, seu PUDENTIANÆ, XIX. Maii celebrari solitum, de die obitus eius capiendum esse, mox memorata evincit tabula. Vulgatior tamen apud Lotharingos hæctenus fama fuit, illam Nanceii ad S. GEORGIUM, in sacello, S. ELISABETHÆ sacro, ab ipsa fundato, ad-

non potuisset, interim apud *Minores Fratres Vienna* datum esse sepulturæ. FRIDERICUM autem defunctum bello *Bavarico*, ipsam effossam, in *Campum Regium* per *Styriam* & *Carinthiam* deduci iussisse, ubi in præsentia filiorum, Ducum *Austriæ*, Regio

tum apparatu anno ab obitu eius tertio condita fuerit.

a) Nata igitur fuit anno 1263. id quod Illustris. Comes CRONBERGIUS, in sæpe laud. *Tentam. chronolog.* Ducum *Goritia* tab. IV. p. 143. quoque tenet.

adhuc quiescere, præsertim cum in testamento, iam anno 1340. ^{TAB. X.} condito, ac XIX. *Decembris* eiusdem anni signato, a) id postula-^a rit. Eiusdem opinionis Celeberrimus quoque fuisse videtur *Augustinus* CALMETUS, qui *Nanceianas* inscriptiones, honoribus Augustæ Gentis *Lotharingicæ* positas, nostra ætate prælo committens, ISABELLÆ nostræ epitaphium, recentiori tamen ævo conscriptum, in hæc verba vulgavit: b)

ISABELLÆ AUSTRIACÆ
FRIDERICI IV. LOTHARINGIÆ DUCIS
ET MARCHIONIS CONIUGI,
HONORES POLITICOS MERITA,
VIRTUTIBUS ETIAM CHRISTIANISSIMIS
VITAM EXORNAVIT.
VIAM UNIVERSÆ CARNIS INGRESSA
ANNO MCCCII.

XXIV. At vero funus Principis *Nanceio Kœnigsweldam*, ad Sed. Kœ. communem *Austriacorum* cryptam, translatum fuisse, non modo ^{nigsweldam} HAGENUS c) edocet, sed & tabula, dicto §. IV. exhibita, nec non ^{sepulta} & ipsa lamina plumbea, modo inspecta, aperte etiam evincunt, & ^{iacet.} improbant. Id vero primum post an. 1353. factum fuisse, colligimus ex sententia Præpositi ecclesiæ S. LEONARDI *Basilensis*, qui a S. Pontifice, litis ea de re ab Abbatisa *Kœnigsweldenſi* Canonicis S. GEORG. *Nanceianis* motæ, arbiter constitutus, corpus ISABELLÆ illi adiudicavit, ut videre est in excerptis, ad calcem paginæ adscriptis. d) Unde & præterea intelligitur propositum Principis, post mortem apud S. GEORGIUM quiescendi, quod supra allegatum testamentum eius, post annum 1340. revocatum fuisse. Denique ossa ELISABETHÆ, in cumulum congesta, indicio etiam sunt, Canonicos corpus eius diutius apud se retinuisse, illaque, carnibus interim in cineres resolutis, in cistula hac angusta, tandem restituisse. XXV.

a) Extat ap. VIGNIER in *veritable Origine des Maisons d'Alsace* &c. breuves p. 157. DUMONT *Corps dipl.* T. I. P. II. p. 200.

b) *Recueil des inscriptions consacré à la gloire -- de l'Auguste Maison de Lorraine.* p. 3.

c) Loc. cit. col. 1140. b. Eius verba, cum, quod hic docemus, illustrent, & confirmant, adponenda duximus: „Dile Fraw „(ait) ELIZABETH, Herzogin von Lutbrin- „gen erwelt jr begrebnus zu Kœnigsweld in „dem chloster: aber sie starb, und ward „in Walben begraben in einem Gocz- „hau- „se, daz haisset zu Sando Devdato in dem „Iar, do man zalt nach CHRISTI geburt „dreyzehen hundert zwey und funfzig „Iar. Doch ward Sie da ausgegraben, „und gen Chnigsweld gefürt.“ Errat tamen auctor, eam ad S. DEODATUM primum sepultam asserens, cum ex sententia, statim adducenda, pateſcat, illam primum in ecclesia S. GEORGI *Nanceii* humatam fuisse.

d) „Præpositus Ecclesiæ Sancti LEONARDI *Basilensis*, per præpositum solita gubernari, Iudex unicus ad causam, quæ inter honorabiles Dominos, Præpositum & Capitulum de *Nanceio*, *Tullensis* Diocesis ex una, nec non Venerabiles, & religiosas in CHRISTO Dominas, Abbatisam, & Conventum monasterii *Campi-Regis*, *Constantiensis* Diocesis, ex parte altera vertitur, coram nobis super eo, quod Magister *Conradus* de ACHAIM, Syndicus, oconomus, procurator, & negotiorum gestor causarum, & negotiorum prædictarum Dominarum Abbatisæ, & Conventus actricem earundem, ac dicti monasterii nomine, petit in iure prælibatos Dominos, Præpositum & Capitulum Ecclesiæ Sancti GEORGI de *Nanceio* supra dictæ, reos condemnari, & compelli ad restituendum, tradendum, & assignandum sibi, quo supra nomine, corpus recolendæ memoriæ quondam Dominae ELISABETHÆ,

TAB. X. XXV. Altera, quæ nos circa novam huius cryptæ lustrationem, Loculus sollicitudo tenebat, locus FRIDERICI filii FRIDERICI Regis Rom. erat. Huic namque, ut §. III. diximus, a primis scrutatoribus sarco- FRIDERICI II. FRIDERICI phagus, pedes sex, ac tres cum semis pollices longus, assignatus fuit. Nunc vero, rebus curatius investigatis, asserculos, duos pedes, toti- R. R. filii. demque digitos porrectos, capulum olim constituentes integrum, Num. II. deprehendimus. Lamina insuper, cuius schema hic damus, clavis

FRIDERICUS. EIVS.
F. REGIS ROMANO.

super operculum firmata testatur, funus FRIDERICI pueruli in hac theca fuisse conditum. Nullas quidem cadaveris huius reliquias de- tegere potuimus, quod tamen mirum haud est; cum enim annos ad summum sex, quin, indice foculo, pauciores facile natus, obierit, fieri certe potuit, ut tanti temporis spatio, non carnes solum, sed & ossa eius, adhuc tenerima, in cineres fuerint resoluta.

XXVI. Huius FRIDERICI non magna apud veteres memoria; præcoci morte circa an. 1322. sublata. quippe qui præcoci morte, ut alias diximus, sublatus est. Eius tamen mentionem facit ARENPECKIUS a) in hæc verba, „Huius electi Re- „gis FRIDERICI, Ducis *Austriæ*, coniux nata fuit de *Arragonia*, „ex qua Ducem FRIDERICUM genuit, qui moriens sepultus est in *Ku- „nigsfelda*. „ cui addendus est HAGENUS b) eadem fere asserens. Eius mortem ad an. MCCCXII. refert sæpius laudatum Necrologium *Gracense*, at manifesto errore librarii, cum pater eius triennio primum postea matrimonium inierit. Quare nuncium denarium ibidem restituendum esse, arbitramur. Nam & Necrologium Parochiæ *Neostadiensis* vel eundem annum, vel saltem præcedentem MCCCXXI. præferre videtur, quanquam fugientes iam litteræ lectorem, quoad ultimam epochæ unitatem, dubium, ac incertum relinquant.

XXVII. Sunt, ac inter eos LAZIUS, c) qui eidem FRIDERICO An idem fratrem habuerit? Casari, alterum quoque filium tribuunt LEOPOLDUM nomine, sed quem veteres, quotquot consulimus, consulimus autem plures, plane ignorant. Obtundunt equidem non nulli FRIDERICI *Pulchri* testamentum, *Vindob.* a. 1327. in festo S. IOAN. BAPT. conditum, &

olim Ducissæ *Lotharingæ*, quod iidem rei contra electionem ab eadem Ducissa factam de se ipsa in dicto monasterio *Campi - Regis* sepelienda, irrevocabiliter, & minime (hoc verbum male irreplisse, aut lectum fuisse, ex contextu colligitur) contra Deum, & iustitiam, sanctiones canonicas, in præiudicium atricium præfatarum, & gravamen sui monasterii præfacti in dicta Ecclesia S. GEORGII *Ecclesiastica tradiderunt sepultura*, in monasterio sepeliendam prænotato. - Nos visis, consideratis, & cum diligentia recensitis propositis, & allegatis, ac probatis a partibus hinc inde - dictos

reos, videlicet Præpositum & Capitulum Ecclesiæ Sancti GEORGII de *Nanceio* prædictæ, restituere, tradere, & assignare debere dictis atricibus, ante dictum videlicet corpus recolendæ memoriæ ELISABETHÆ, olim Ducissæ *Lotharingæ* præscriptæ, in monasterio *Campi - Regis* prædicto subterrandum, & sepeliendum, declaravimus, declaramus, & pronuntiamus. - Datum anno Domini MCCCLIII. feria quarta proxima ante festum beatæ MARGARETÆ Vir- ginis. „

a) Loc. cit. col. 1242. a.

b) L.c. col. 1141. b.c. c) *Geneal. Austr.* p. 220.

& subscriptum a) ubi duobus filiis suis, quoad iis donis Divinis honorifice prospiciatur, b) centum libras argenti legat. His enim ver- a b
bis FRIDERICUM & LEOPOLDUM, fratres, FRIDERICI Pulchri fi-
lios, multis argumentis evincere studet P. LEOPOLDUS Brenner,
Prior Carthusiæ Maurbacensis, quo in monasterio testamentum illud
asservatur, in epistola ad fratrem suum ARNOLDUM, sub x. Febr.
an. 1670. Vindobonam perscripta. c) Verum eius argumenta tanti c
nobis visa non sunt, ut consensum extorquerent. Quis enim sibi
persuadeat, filios Ducis, medios inter domesticos, immo & plebeios,
quod ibi sit, recenseri? quin & omisso etiam Ducum Austriæ axio-
mate, quod certe in reliquis instrumentis, in quibus Principes Au-
striæ filiorum suorum mentionem faciunt, nunquam præteriri con-
suevit. Accedit, ut de modica adeo, centum librarum summa,
nihil dicamus, supra allegatorum testimoniorum auctoritas, affir-
mantium, FRIDERICUM anno 1321. aut sequenti elatum fuisse,
ut adeo, nisi tres FRIDERICO Regi filios affingas, ille saltem testa-
mento eius comprehendi haud queat. Quare verba illa, errore li-
brarii mendosa sunt, aut aliter, quocunque modo interpretanda, aut
de filiis collateralibus accipienda.

XXVIII. Decem hucusque, quibus vel inscripturæ plumbeæ, CATHA-
vel aliæ notæ characteristicæ adiacent, funera Austriacorum recensui-
mus Principum, diem iudicii in hac crypta expectantium. Reli-
quum itaque est, ut sceleton, cuius supra §. IX. mentionem feci-
mus, CATHARINÆ de Cussino, seu Cussiaco, quam in hac quoque
spelea quiescere indubium est, quando dicta tabula lignea, iuxta
ac inscriptio tumuli; id testantur, adiudicetur, sicque numerus un-
decim corporum in hac crypta conditorum, quod mox memorata
inscriptio tumuli Germanica exigit, prodeat. De CATHARINA hac
nostra pluribus egimus tomo præcedenti, d) mortem eius cum Cl. d
STEYERERO ad an. 1349. collocantes. Addit nunc sæpe laudata
tabula diem quoque emortualem, profestum nempe S. MICHAELIS,
seu XXVIII. Septembris.

XXIX. Præter recensita Austriaci sanguinis funera, in eadem Alia Cam-
ecclesia lapides deteximus alios, quatuor columnis lapideis, quanta-
circiter mensuræ altitudo esse solet, nixos. Eorum primus a cornu
epistolæ, Habsburgicum superiori, inferiori parte scutum Ferretanum
præfert, adiecta in medio hac inscriptione: ANNO. DOMINI. MCCCLI.
II. IDVS. IVNII. OBIIT. AGNES. COMITISSA. DE. HABSBVRG. FI-
LIA. LANDGRAVII. ALSATIÆ. Alter, eadem ex parte, ad nobi-
lem familiam de Prandis pertinet, insignibus hic titulus iungitur:

ANNO.

a) Extat ap. Ioan. Fridrich de BAUMANN, Vo-
luntar. Imperii consort. inter FRIDERICUM
Aust. & LUDOV. Bav. Francof. & Lips.
1735. P. I. p. 28.

Sönen hund't phund, vn' daz sen (seu forte,
sie) erleichen berat. »

c) Extat ibid. p. 32.

d) P. I. Proleg. III. p. LXVIII. §. XXXV.

b) Verba instrumenti fatis obscura, pag. 30.
hac sunt; » Wir schafften un'n tzwain

ANNO. DOM. MILLE. CCCLXXI. QUARTO. DECIMO. KL. IVLII. OBIIT. DOMINUS. WOLFRANDVS. DE. PRANDE. Tertius a cornu Evangelii illustri familiæ de *Reinach* positus, insignibus atque inscripto-clarus: ANNO. DOM. M. CCCC. OBIIT. CECILIA. DE. RINACH. IN. IPSA. DIE. MARTYRIS. MAVRITII. Denique & quartus ad *Greifsfensteneros* spectat, præter insignia hunc titulum exhibens: ANNO. DOM. M. CCC. LXXXVI. NONA. DIE. IULII. OCCISUS. EST. DOMINUS. FRIDERICUS. GREIFFENSTAINER. MILES IN -- supple: *prælio ad Sempach*. His accedit lapis sepulcralis, longitudinis pedum trium, duorum vero latitudinis, cum brevi hac inscriptione: DUC DE ROHAN, videlicet HENRICI, Ducis de *Rohan*, cuius, anno 1638. in conflictu ad *Rheinfelden*, ex vulnere mortui, hic intestina, cor autem *Londini*, reliquum corpus *Genevæ* sepulta fuere.

AGNETIS. XXX. Huic capiti, velut appendicis loco, quando in consequentibus se se commodior occasio oblatura haud est, adiungere LEOPOLDI *Gloriosi*, de quo supra, filiam, AGNETEM nomine, cuius & sororem CATHARINAM §. XXVIII. pariter recensuimus. De eius sepulturæ loco nonnulli disceptarunt. a) At omnem disceptandi locum tollit lapis eius sepulcralis, uti & imago ipsa, inscriptione insignita, a Viro Cl. *Iulio Carolo SCHLÆGERO*, cuius erga nos benevolentiam, ac amicitiam singularem, in præfatione ad *Nummothecam Austr.* prolixè laudavimus, nobis non ita pridem submissa. Utraque in templo *Minoritarum Suidnicii* in *Silesia* reperitur: inscriptione tamen hoc tempore altare insistere dicitur. Titulus lapidis b) hic est:

ANNO DMNI MCCCXCH OBIIT
INCLITA DMNA AGNES DUCISSA
SWIDNICENS. HIC SEPULTA.

Alterum saxum, muro immissum, ac hucusque, etsi ecclesia anno 1757. exusta fuerit, integre conservatum, tres, & dimidiam in altitudinem, ac duas in latitudinem ulnas extenditur. Delineationem eius, eo quod serius in manus nostras devenerit, in supplementis nostris damus. Epigraphe sic sonat:

A. D. MCCCXCH IN DIE PURIFI
CATIONIS VIRGINIS GLORIOSÆ OBIIT ILLUSTRIS
SIMA DOMINA AGNES

DUCISSA SWIDNICENSIS HIC SEPULTA IN MEDIO CHORI
Hunc lapidem priori recentiorem, loco mox citato, Cl. *SOMMERSBERGIUS* existimat.

XXXI. AGNETEM hanc nostram anno 1338. nuptui elocatum fuisse, ut verisimile, docuimus tomo præcedenti. c) Quod si hoc anno ætatis eius decimo quarto, aut quinto, ut tum affolebat, contigit,

a) Vid. *BIRCKEN*. pag. 200. *CZERWENKA*
de sepultur. *Austr.* pag. 11.

b) Apud cit. *SOMMERSBERGIUM* tom. I. pag.
366.

c) P.I. proleg. III. pag. LXVI. seq.

tigit, confectarium est, ut septuagenaria haud minor obierit. Unde circa annum 1321. aut 22. certe ante exitum anni 1326. cum pater eius ante initium Veris eiusdem anni, ut diximus, obierit, nasci debuerat.

CAPUT VII.

BLANCÆ, RUDOLPHI III. DUCIS AUSTR. AC POSTEA BOHEM. R. ET ISABELLÆ ARRAGONICÆ, FRIDERICI PULCHRI, R. R. CONIUGUM, TUMULI VINDOBONÆ APUD MINORITAS. AGITUR QUOQUE DE EIUSDEM RUDOLPHI, ET UXORIS EIUS SECUNDÆ OBITU.

§. I.

VINDOBONÆ apud *Fratres Minores Conventuales*, Ordinis S. FRANCISCI, ob domicilium suum, Curia Ordinum *Austriæ Inferioris* vicinum, *Landhauser* vulgo appellatos, duo conspiciuntur tumuli, monumentis *Austriacis* adnumerandi. Eorum prior in choro templi hodierno ibi consistit, ubi prætereundo *scalam sanctam* per locum eius imum, summo altari adversum, in chorum intratur, qui cameram offert, fornicibus vinctam, & chlatris ferreis conclusam, in qua marmoreus occurrit tumulus. a) Incisa operimento statua BLANCAM exhibet, PHILIPPI III. *Franciæ* Regis, ex MARIA *Brabantica*, filiam, ac PHILIPPI IV. sororem, RUDOLPHI, Ducis *Austriæ*, filiorum ALBERTI, R. R. natu maximi, coniugem primam. Caput eius, binis acclinatum pulvinis, velo obtegatur, & ad genas sursum obligatis redimitur tæniis, ornatum quodammodo monalium huius temporis referentibus. Super tunicam præcinctam dependet cingulum, iniecta palla nonnihil occultatum. Ad quatuor operculi angulos totidem genii visuntur, subsidentes in genua, funerique illachrymantes. Quatuor item tumuli latera monachos complorantes, orantesque exhibent, opere anaglyphico expressos. Insignium, aut inscriptionum, nihil usquam. Sub hoc tumulo BLANCAM quiescere voluisse, ac pro eo construendo quinquaginta libras argenti legasse, ex eius testamento b) discimus.

II. Ad latus eius dextrum infans cernitur, vestibus indutus, etsi fortassis non nisi paucos dies, ut statim videbimus, certe ultra tres menses haud superstes fuerit. At in usu tum fere positum fuisse, ut eiusmodi parvuli maiori, quam quæ iis congruebat, specie sculperen-

a) Vid. tab. XI. sect. 3. lit. b. Appendix Necrologii eiusdem cenobii, ubi de sepultura Principum, in choro Fratrum Minorum, inter Scriptor. rer. Austr. Pezianus tom. II. col. 509. a. sic se se exprimit: „Infra gradum inter cancellos ferreos sepulta est Domina BLANCA, Ducissa Austriæ, conjors Domini RUDOLPHI Ducis, filia Domini PHILIPPI, Regis Franciæ, quæ obiit sub anno mcccv.“

b) Extat ap. Doctiss. Bern. PEZIIUM *Cod. dipl. epist.* P. II. pag. 201. „Des ersten so wollen (wollen) Wir unsere biuilig, ob Got über Uns gebeute, daz den Münereu Pruedern ze Wienne in dem Chore vor dem Altar - - und schaffen um ein erwergrab von mermeltaine über Uns, fünfig Phunt.“ Datum in festo S. MARTII, seu XXII. Sept. 1304.

TAB. XI.

- perentur, alibi animadvertimus. Sunt, qui matrimonium eius sterile fuisse existimant, sed ex hoc ipso lapide convincuntur falsi. Qua de re nonnulla prælibavimus tomo præcedenti, a) plura promittentes in præsentia. Quam fidem ut modo solvamus, HORNECKIUM, ibidem excitatum, iterum excitare iuvat. Is cum ALBERTI I. expeditionem contra WENCESLAUM IV. Regem *Bohemiæ*, affinem suum, ingressio iam autumnio an. 1304. susceptam, ac finitam, exposuisset, RUDOLPHUM Ducem, eius filium, sub finem anni redeuntem inducit, læticia ex partu BLANCÆ, uxoris suæ, affectum quidem, sed mox tabescente, mortuoque infante, b) in tristitiam conversa. Referunt equidem nonnulli hanc ipsam expeditionem, atque inter ceteros ipse DUBRAVIUS c) ad an. præcedentem 1303. Sed potior nobis est auctoritas chron. *Cl-Neoburgensis* d) coarxi, nec non SIFFRIDI, Presbyteri *Misnensis*, e) pariter synchroni; ut cuius epitome triennio post definit, qui præterea res circumstantes fusius prosequuntur. f) Unde non possumus non eidem arbitrari fidem, asserenti, f) eam in primo

a) P. II. lib. I. cap. IV. pag. 42. Ibidem tamen pag. 39. ubi de tempore nuptiarum eius egimus, error irreplet typographicus. Eas enim non anno 1301. ut ibi habetur, sed antecedenti processisse, ex dicta pag. 42. ubi annus 1300. recte positus est, innotescit. ALBERTUM enim I. ut rem amplius confirmemus, ac PHILIPPUM IV. Regem *Francia* anno 1299. ad *Quatuor valles* convenientes, VIII. Decembris contractum hunc matrimonialem conclusisse, ibidem ostendimus. Atqui eundem ALBERTUM, in reditu constitutum, præmissis nuntiis iussisse, ut RUDOLPHUS filius suus, sponsus, præparatis sine mora, necessariis ad nuptias celebrandas omnibus, ad iter se pararet, HORNECKIUS, auctor synchronus, cap. 700. p. 649. refert; ut adeo nuptiæ illæ in annum sequentem 1301. ut alii putarunt, etiam ex hoc capite recte non possint. Verba eius sunt ista:

Der Chunig ALBRECHT
Seinen Sun er gerecht,
Was er haben solt,
So er elichen wolt,
Und sant da snelleich
Nach jm hincz *Oesterreich*.
Und do dem jungen Knaben
Alles, das er solt haben,
Was perait zu seiner Hochzeit,
Darnach in *Kurzer Zeit*
Verricht man jm auf die Vart.

Hic addendum Chronicon *Cl-Neoburgense*, quod ad an. 1300. sic: „Eodem anno Domina ELIZABET, *Romanorum* Regina, cum filio suo, Domino RUDOLFO, Duce *Austriæ*, & uxore sua, Domina BLANCA, *Austriam* intrat, & in *Wien* sollemniter ab omnibus Dominis, & civibus recipi-

„tur, & pluribus muneribus honoratur.“ Ex quo loco patet, RUDOLPHUM, cum sponsa, & matre, eodem adhuc anno *Parisiis*, ubi nuptias magna pompa habitas fuisse, loc. cit. diximus, rediisse. Eundem annum ponit Anonym. *Leob.* col. 878. d.

b) Cap. 746. pag. 733. col. 1. seq. Herzog RUDOLF frewte sich Und fand auch frölichen da (*Wien*) Dy Herzogin PLANKA, Wann von der auferchorn Ain Kind was geporn RUDOLFEN dem Herzogen. Die frewd im *schir* ward enzogen, Wann er verdarb Darnach *schir*, und starb. Man acht, und spurt Nach CHRISTES Gepurt Dy zal an den jarn, Daz der dreyzehen hundert warn Und in dem *Zwelften* (Clar. editor *Hier.* Pezius recte legit *vierten*)

Dacz alles geschach. Sermone hic esse de adulto iam anno ex contextu colligitur, ubi inter cetera ALBERTUM ob asperitatem brumæ, nimis mature sævientis, copiamque nivium, retrocedere coactum fuisse dicitur, mentioque fit festi *omnium Sanctorum*, quo is Principes, exercitumque dimittere, ac iter paulatim *Vindobonam* versus, unacum filio RUPOLPHO arripere, paraverit.

c) *Hist. Boiem.* lib. XVIII. pag. 151. edit. *Freberiana*, nisi marginalia, ut quidem haud dubitamus, ab ipso FREBERO profecta sint.

d) Col. 477. d.

e) Ap. PISTOR. *rer. Germ. Scriptor.* tom. I. p. m. 1053. col. 2.

f) Ibid. p. 1049. col. 2.

primo puerperio defunctam fuisse. Nam etsi BLANCÆ mors mensi-^{TAB. XI.} bus fortasse aliquot (HORNECKIUS enim obitum infantuli ad certum, ac determinatum tempus haud omnino redigit) serius acciderit ad veritatem tamen asserti satis est, eam morbo, ex infelici puerperio contracto, diem, serius id, aut citius acciderit, obiisse. Quare emendandus, aut certe benigne interpretandus est Anonym. *Leobienfis*, loc. cit. eam improlem decessisse, scribens; nam id haud dubie sic accipiendum, quod nullam post se reliquerit prolem. Emendandi sunt, cum monumentis *Tullnenfis*, & ii, qui ei duas fuisse proles, in eadem parthenone sepultas, contendunt, quos loco citato tomi præcedentis nominavimus.

III. Annum, & obitum Principis Necrologium dicti cœnobii *Fra-*^{Eius obi-}^{tus, & æ-}
trum Minorum prodit, cuius verba exscribere lubet: „XIV. Kal.
„(*Aprilis*) anno Domini MCCCv. obiit Domina BLANCA, Ducissa
„*Austriæ*, filia Domini PHILIPPI, Regis *Franciae*, consors Domini
„RUDOLPHI, Ducis *Austriæ*, hic sepulta in medio chori: quæ le-
„gavit fratribus mille libras denariorum (sic etiam habet memoratum
„a) testamentum eius) pro ecclesia fabricanda, & centum libras, a
„per provinciam distribuendas, quæ omnia abstulit frater HENRI-
„CUS Minister, & construxit cœnobium S. CLARÆ hic *Wiennæ*. „
Concordat Chronicon *Cl-Neoburg*. eundem annum, & diem assi-
gnans. Quare iterum emendandus HASELBACHIUS b) annum b
1340. & HAGENUS c) annum 1300. librarii tamen potius, ut cre- c
dimus, quam sua ipsorum culpa, ponentes. Admodum iuvenem,
ac fortassis vix annorum viginti obiisse, oportet; cum id, hoc est
iuventutem eius, locis citatis, non solum de eius nuptiis, sed & o-
bitu agens HORNECKIUS, aliquoties memoret.

IV. In eodem templo ante aram, S. LUDOVICO dedicatam, con-^{Alter in}
stitutus est tumulus alter, e marmore exsculptus, ac nec figura ulla,^{eadem ec-}
nec inscriptione insignitus. At in lateribus mediis spectantur insignia ^{clesia tu-}
Austriaca, & ex transverso, ad utramque extremitatem, duplicata ^{mulus.}
insignia *Arragonica*: in area scilicet aurea clypeus, quatuor rubeis di-
stinctus fasciis. Notandum porro, locum, sacello S. LUDOVICI
destinatum, monachis olim pro Choro regulari infervisse. Conf.
cuisd. tabulæ ichnographiam, sect. 3. lit. c.

V. Tumulo hoc corpus ELISABETHÆ, IACOBI II. *Arragoniæ*^{Corpus}
Regis, filix, cohiberi, cum insignia, tum vero appendix, supra me-^{ELISABE-}
morati Necrologii d) *Fratrum Minorum Vindobonensium* evincunt; *ragonica*.^{THE Ar-}
„Ante altare (ait) in choro immediate sepulta est Serenissima Do-^{FRIDERI-}
„mina Domina ELISABETH, consors Domini FRIDERICI, *Romano-*^{ci Pal-}
„*rum* Regis, filia Regis *Arragoniæ*, quæ obiit sub anno MCCCXXX.^{uxoris,}
„in festo B. MARGARETÆ. „ Deposita est autem hic loci vi te-^{conti-}
stamenti ^{nens.} d

a) „Und schaffen tausent phunt, daz man ? „ze *Wienne* in Eren sand LUDWIGES neue
„darumbe die Chirchen, und daz Münster, „mache, und von neun dingen erboue.
„daz der vorgenanten münren Prudern b) Col. 746. c. c) Col. 1129. c. d) Col. 509. a.

TAB. XI. stamenti sui, seu ultimæ voluntatis, quodque capellam S. LUDOVICI in eodem templo dicaverit. a)

Mortis
epocha.

VI. Illam an. 1330. die S. MARGARITHE sacra, seu XII. Iulii excessisse, citatum Necrologium etiam alio in loco, i. e. contextu ipso, his verbis memorat: „IV. Id. (Iul.) anno Domini MCCCXXX. „obiit illustris, & Inclyta Domina ELISABETH secunda (subintel. „lige huius nominis) Romanorum Regina, fundatrix capellæ S. LUDOVICI Episcopi, & Confessoris, tumultata in choro. „Nempe in facello S. LUDOVICI, nam illud *Minoritis* olim pro choro inferuisse satis constat. Cum hoc Necrologio concordat præter Anonymum *Leob. æquæ* b) & alterum, e cod. *Græcensi* eductum, quod expressis verbis *duodecimum Iulii* ponit. Nec non & tertium Parochiæ *Neostadiensis*. Unde etiam festum S. MARGARITHE in nonnullis vetustioribus calendariis XIII. eiusdem mensis occurrat: in *Austria* tamen, ac præsertim *Vindobonæ*, tum temporis die præcedenti celebrari consuevisse, adducta Necrologiorum loca exigere videntur, immo Necrologium Ecclesiæ Cathedralis S. STEPHANI *Viennæ*, ac Necrologium *Canonic. Regularium* ad S. HYPPOLITUM in *Austria*, festum S. MARGARITHE V. conceptis verbis ad IV. Idus, id est XII. Iulii reponunt. Sed & Necrologium *Neostad.* alterum itidem festum S. MARGARITHE ponit, his verbis: „MCCCXXX. in die S. MARGARETÆ Virginis, obiit inclyta Domina ELISABETH, uxor Regis „FRIDERICI, quæ erat sex annis ante obitum totaliter cæca, & est sepulta *Viennæ* in domo *Fratrum Minorum*. „Hæc ipsa fere verba *Hist. Austr.* c) ap. FREHERUM quoque præfert. Unde emendandus supra memoratus LEOPOLDUS *Brenner*, Prior *Maurbacensis*, d) quando ait: „Augusta conthoralis ELIZABETHA, Regis *Arragonum* „filia, anno Domini 1335. die 12. Iulii diem obiit, apud *Minores* „ad S. Crucem *Viennæ* sepulta in facello S. CATHARINÆ. „

Deque ætate eius coniectura.

VII. Fortassis non ultra, aut certe ne quidem triginta annos vivisse, inde coniecimus, quod laudatus Anonymus *Leob.* e) de matrimonio eius, an. 1315. ut diximus, celebrato, agens, eam *iuvenulam speciosam* appellitet, & adhuc mortem eius f) recensens, hunc in modum exclamat: *O quam luctuosa mors iuvenum Principum! nam mors iuvenum acerbior est, quam senum.* Ponamus igitur, teni.

a) Testamentum hoc extat apud laudatum P. Bernard. PEZIIUM *Cod. dipl. epist.* P. III. p. 12. dat. 1328. 23. April. „Des ersten, „so schaffe wir (alt) und orden, daz wann „ne Got über uns gebeut, daz man uns „danne begraben schole daz den minnern „Prudern ze *Wienne* in sand LUDWIGES „Chapellen, di wir gepaun haben, do wir „hin erwellen zeligen. „

b) Col. 931. d. „Hoc anno in die beate MARGARETHE transiit ELIZABETHA, relicta Regis FRIDERICI, & apud Fratres

„*Minores* in *Vienna* sub marmoreo sarcophago prope BLANKAM, RUDOLFI, Regis „*Bobemorum* relictam, *Francorum* Regis „filiam tumultatur. „Quod quidem ultimum (prope BLANKAM) haud satis accurate dici, ex dictis, nostraque delineatione, intelligitur.

c) Edit. *Struv.* tom. I. pag. 489.

d) Apud *Hier. PEZ.* tom. II. col. 347. d.

e) Loc. cit. col. 910. d.

f) Ibid. col. 931. d.

tempore nuptiarum, annos vitæ, pro more illorum temporum, tredecim, aut quatuordecim numerasse: sequitur, ut anno ætatis vicesimo octavo, aut nono, obierit. Ultimam præterea ex filiabus IACOBI II. qui anno 1327. prid. Kal. Nov. ætatis sexagesimo sexto decessit, fuisse, *Lucius MARINÆUS* a) testatur.

VIII. Locum hic esse putamus, ut, quod ætatem tulit, sepulcro ^{RODOLPHI III. supra obitus, & ætas.} *BLANCÆ* expenso, de fatis quoque mariti eius *RUDOLPHI III.* nominati, nec non & *ELISABETHÆ*, coniugis eius secundæ, quorum monumenta interciderunt, agamus. Verum tomo superiori b) ple-
raque iam occupavimus, docentes: illum an. 1307. cum regnum *Bohemiæ*, ad quod anno præcedenti, patris ope, evectus fuerat, vix bene degustasset, in festo S. *UDALRICI*, i. e. IV. *Iulii*, ad regnum cæ-
leste transiisse. Eius mortem, piam sane, ac religiosam, pluribus describit supra laudatus *HORNECKIUS*, c) temporibus iis æqualis, eundem pariter diem, & annum constituens, quanquam, ut ibidem diximus, etiam die præcedenti obiisse scribatur. Morbi, mortisque eius causam, idem in nimium adversus uxorem suam secundam amo-
rem, alii, quos inter *BALBINUS* d) in immoderatum peponum esum, alii in venenum, a malignis hominibus propinatum, reiciunt. e) Utrumque, dempto hoc ultimo; ut quod auctor subdubius propo-
nit, moriturus autem Rex negavit, f) simul concurrere potuit. Obiit post obsessam, expugnatamque urbem *Hermitz*, ac *Pragam* delatus, in Choro S. *WENCESLAI* Regis terræ concreditus est. g) Ætatem eius, silentibus antiquis, pariter ac recentioribus eruere difficile est. Attamen cum sæpe excitatus *HORNECKIUS*, cum de eius nuptiis, h) tum obitu agens, puerum adhuc, seu adolescentu-
lum appellet, cum primis sub nuptiis maxime si & teneram *BLANCÆ* ætatem, ac morem, de quo sæpe diximus, eius temporis Principum, ad nuptias admodum cito properantium, spectemus, annos non ultra
quin.

a) *Hisp. Illustrat.* tom. I. pag. 394.

b) P. II. pag. 40.

c) Cap. 782. p. 788. seq. Idem repetit. c. seq.

d) *Miscellan. Decad.* I. lib. VII. sect. I. cap.

XXXIV. *Anonym. Leob.* col. 890. a.

e) *HORNECKIUS* col. 1236. a.

f) *HORNECK.* loc. cit. p. 788. col. 2. mori-
turi Regem inter cetera sic loquentem
inducit:

Ich vergich Ew, obs Ich kan,
Das auf der Werlde Nieman
An meinem Tod schuldig ist.

g) Teste eodem cap. 783. pag. 789.

h) Cap. 703. p. 652. col. 2. ubi de primis eius
nuptiis.

RUEDOLF, der *jung Chnab*,

Tet sich der zagheit ab.

Et mox pag. seq. col. 1.

Nach des landes Sit

Leget man gesellchleich

Dem Fursten *jung*, und reich

Die Iunckfrawen zue.

Et cap. 774. pag. 774. col. 1. de nuptiis eius
secundis:

Des Pischhoff getrew

Des gedankh warden new

Und jr paidet Wandelung

Do jm der Furst *jung*

Allo wol getrawt.

Ac denique cit. cap. 783. p. 789. mortem,

& sepulturam eius describens:

Do man den Chunig hie

Zu allen Chirchen het pesungen,

Do pestatt man den *jungen*

Chunigleichen da.

quin- aut sexdecim numerasse, credibile est, ita ut anno 1285. aut circiter, nasci potuisset, videatur.

Mors E-
LISABE-
THÆ,
coniugis
eius se-
cundæ.
IX. Altera RUDOLPHI coniux erat ELISABETHA, seu RIXA, PREMISLAI II. *Poloniæ* Regis filia, ac WENCESLAI, Regis *Bohemiæ*, vidua, ab ipso anno 1306. ad confirmandum sibi idem regnum, ducta, qua de re fufe HORNECKIUS locis citatis. Eam anno 1335. ad plures abiisse, SCHOENLEBENIUS in ephemeridibus docet. Sepulta est in parthenone suburbii *Brunnensis Cisterc.* Ord. a se anno 1323. fundata. Quantis iniuriis post mortem mariti affecta sit a *Bohemiis*, idem enarrat HORNECKIUS. a)

CAPUT VIII.

FRIDERICI PULCHRI CÆSARIS, EIUSQUE FILIÆ ELISABETHÆ, MONUMENTA MAURBACHII IN AUSTRIA, NEC NON ANNÆ ALTERIUS EIUS FILIÆ, AD S. CLARAM VINDOBONÆ.

§. I.

Carthu-
siæ *Maur-
bachensis*
fundator
FRIDERI-
CUS *Pul-
cher*.
Secundo circiter ab urbe *Vindobonensi* milliario, Occidentem versus, insignis Carthusia floret, anno 1313. fundari cœpta, *Maurbach*, alio nomine *Vallis omnium Sanctorum*, appellata, ac silva *Wiennensi*, vulgo *Wiener-Wald*, undique circumfusa. Auctorem agnoscit FRIDERICUM *Pulchrum*, Regem *Roman.* Ducemque *Austriæ*, nec non & fratres eius, LEOPOLDUM, ALBERTUM, HENRICUM, & OTTONEM. Historiam eius supra laudatus *Leopoldus BRENNERUS*, eiusdem loci Prior, multo sane cum iudicio (ut ait b) Doctiss. eius editor b) nec minori elegantia, conscripsit, instrumentis publicis magna ex parte roboratam.

Ubi cum
filia sua E-
LISABE-
THA fe-
pultus est,
sed loco,
ab olim
incogni-
to, postea
autem de-
tecto.
c)
II. In hoc cœnobio ossa FRIDERICI, fundatoris primarii, nec non ELISABETHÆ, eius filix, conquiescere, certum quidem est, sed ubi nam primævus cryptæ, aut sepulcri locus quærendus sit, iam ab olim dubio non caruit. Rem sequentibus complexus est verbis mox laudatus BRENNERUS c) quæ, etsi longiuscula sint, huc tamen transferenda duximus. „Anno 1514. (ait) MAXIMILIANUS Imperator, *Carthusiam Maurbacensem* accedens (quod & hodie clementissime dignantur Augustissimi Cæsares, ob commodum venationi locum in vicinia) de FRIDERICI *Pulchri*, avunculi quondam sui, & Fundatoris nostri, sepulcro, quæstionem sollicitè habuit. Quod cum (Prior, MATHEUS nempe, quo de ibi agit auctor) demonstrare non posset (duo quippe secula, frequentes officialium mutationes, hostiles pariter incurfus, iterata Fratrum exilia, locum nullis argumentis, quod supra monui, insignem, memoriæ facile subduxerant) id pro potestate Cæsar impe-
ravit,

a) Cap. 784. pag. 791.

b) *Hier. Fcz.* l. c. pag. 336.

c) Loc. cit. col. 362.

ravit, ut, adhibitis quam primum operis, sepulturam studerent aperire: indignum videlicet ratus, tanti Principis exuvias tot annis inglorias sub terra delitescere. Certatim igitur insistitur operi, & tertio demum die 16. *Augusti*, egestis ruderibus, subterranea in medio Chori crypta, & duæ in ea tumbæ, FRIDERICI Cæsaris, & ELISABETHÆ Virginis, filiæ deteguntur. Quo nuncio, ad Cæsaris imperium D. Georgius de SCLAVONIA, Episcopus *Viennensis*, Laurentius SAUR, Vicedominus *Austriæ*, Vitus ACHS, Cæsarearum silvarum Præfectus, alique Principis Administri, inventionem Fundatoris recognoscere iussi, ossa regia inter psalmos, & obsecrationes, a Religiosis vino lota, paratisque ad hoc feretris composita, suis singuli sigillis obsignarunt: & quoad usque Cæsar de Mausoleo decerneret, ad utrumque altaris latus in Sacristia deposuerunt. „ Hæc P. *Leopoldus* BRENNERUS, qui deinde *Turcarum*, *Vindobonam* an. 1529. obsidentium, in *Carthusianos Maurbacenses* immanitatem describens, hæc subdit: „ iniectæ post hæc faces ædibus, direpta momento Ecclesia, „ effractæ, sub spe rapiendi thesauri, Fundatorum tumbæ, disiectæ, „ sed devote post iterum recollecta Regia *lipsana*: nihil omissum, quod „ furor, & rabies, & exitiale Christiani nominis odium suggerebat. „ Concordat cum hisce Necrologium eiusdem monasterii, hanc quoque rem addens circumstantem: *Turcas* loculos, FRIDERICI, & ELISABETHÆ exuvias continentes, in prata, cœnobio vicina, exportatos, & apertos, excussisse quidem, sed spe inveniendi thesauri frustratos, ossa tamen, quanquam dispersa, integra reliquisse, quæ deinde ab incolis collecta, loculoque inclusa, securitatis ergo *Wiennam*, in domum, ad monasterium spectantem, *Seitzerhof* nomine, transmissa fuerint, mox anno sequenti, sub die XXV. *Maii*, in monasterium revchenda.

III. Ex hac relatione duo admodum observanda, ac pro certo Unde pa-
habenda autumamus: imprimis FRIDERICI, filiæque eius ossa, ante tet, illum
MAXIMILIANI I. ætatem, nullo unquam tumulo, supra terram ex- magnifi-
stante, honestata, sed simplici tantum cryptæ subterraneæ concredita centiori
fuisse. Quin prioris corpus post mortem statim terræ mandatum haud nunquam
fuisse, sed in sarcophago suspensum, mausoleum fortassis augustius tum fuisse
expectasse, fide Chronographi *Cl-Neoburgensis*, a) *Maurbachio*, dum^{sc.}
scriberet, vicini, asserimus. Deinde magnificentius monumentum, etsi^a
ab eodem Imperatore decretum, executioni tamen haud datum fuisse.
Hinc *Ioanni Friderico* de BAUMANN b) accedere nequimus, asserenti: b
sche-

a) Col. 487. b. ad an. 1330. „ Rex FRIDRI-
cus, quondam Dux *Austriæ*, in castro
„ *Guettenstain* moritur, & in *Maurberbach*
„ (alii *Maurbach*) Monasterio *Kartusien-*
„ *sum*, quod ipse fundaverat, *suspensus in*
„ *sarcophago servatur*. „ Consentit Chroni-
con *Zwettlense* recentius col. 538. a. „ Ob-
„ it Nobilissimus Rex FRIDERICUS in octa-

„ va *Epiphania*, & in *Maurbach*, quod ipse
„ fundavit, monasterio, in *sarcophago suspen-*
„ *sus, reservatur*. „ Donec scilicet ei de se-
„ pulcro decenti prospici posset: quod tamen
„ in hunc ulque diem prætermisum fuisse,
„ notatu dignum est.

b) *Voluntur*. Imperii consort. inter FRIDERICUM
Austr. & LUDOVIC. *Bavar.* pag. 27. & 51.

schema illud *Fridericiano*-sepulchrale, ab ipso in calce partis II. operis sui exhibitum, ante exustum a *Turcis*, *Vindobonam* an. 1683. obidentibus, cœnobium, re ipsa e lapide exsculptum fuisse. Adducit & carmen lugubre, quod eidem monumento olim insculptum fuisse existimat. Hoc enim si fieri voluisset, fieri certe debuerat ab eo tempore, quo id laudatus animoolvebat Imperator, tum vero ante tempora IOANNIS, Prioris *Maurbacensis*, qui WENCESLAO anno 1554. successit. Hic enim cum mausoleum, ossibus horum Principum recipiendis destinatum, haud reperiret, „evocatis (ut. sæpiuscu-

a „le laudatus BRENNERUS a) iterum docet) Aula Proceribus, solennissimas Fundatori exequias, depositis Regiis exuviis lapideum in sarcophagum, largissima etiam in pauperes erogata stipe celebravit: Augustæ porro memoriæ, & honori Fundatoris P. *Ioannes* SEKLOS (in subsequenti marmore SEELOS legimus) Professus „*Maurbacensis*, hos versus marmori adscripsit. „

Sed tamen sarcophago marmoreo, veribus ornato. b c IV. Superfunt, quos hic memorat, versus etiamnum, tabulæ marmoreæ, duos pedes, & undecim pollices longæ, unumque pedem, octo, & tres quadrantes pollices latæ, inscripti. Reperta est in Choro subterraneo eiusdem *Carthusiæ* templi, nunc vero in cella R. P. Sacristæ asservatur. Differt nonnihil ab editis laudatorum BRENNERI, & BAUMANNI, b) nec non novissime R. P. FISCHERI; c) unde variantes lectiones apponendas duximus.

- I HOC IACET EXIGUO I) CÆSAR SUB MARMORE TECTUS
AUSTRIACUS, NOMEN CUI FRIDERICUS ERAT
PULCHER: DUX PIUS: ET IUSTA PROBITATE SEVERUS:
TEMPLA ETIAM VITÆ SUNT MONUMENTA SUÆ.
NAM QUÆ NUNC CERNIS TURCARUM DIRUTA BELLO,
FUNDARAT MULTO DUX BONUS ÆRE SUO.
VIRGINEI PARTUS POSTQUAM SOL MILLE TRECENTOS
TRIGINTA ATQUE ANNOS FECERAT ORBE SUO,
  - 2 MULTIS CUM LACRYMIS, MAGNOQUE 2) DOLORE SUORUM
EXTREMAM VITÆ FINIIT ILLE DIEM.
  - 3 INVIDIA PARCARUM OBIIT QUOQUE CASTA PUELLA,
QUÆ IACET AD BUSTAS FILIA ALYSA 3) PATRIS.
  - 4 TU, QUI TEMPLA PETIS VOTO, MORITURE VIATOR,
FUNDE PRECES DIGNAS, CORDE ROGANTE DEUM, 4)
  - 5 UT LÆTI CHRISTUM VIDEANT: CONSERVET ET IPSE
AUSTRIACOS PATRES, PROTEGAT, ATQUE REGAT. 5)
- F. IOANNES SEELOS P. MAURBACENSIS
ANNO SALUTIS MDLVII. F. F.

Hunc non alium ab ipso IOANNE Priore (utpote cuius munus hic figla P. exprimit) existimamus quanquam eum BRENNERUS *Carthusiæ*

a) Loc. cit. col. 364. c.

b) Loc. cit. pag. 27. c) Loc. cit. p. 157.

1) BRENNERUS, BAUMANNUS, & FISCHERUS legunt, in tumulo. 2) Illi, multoque. 3) Illi,

ELYSA. 4) Illi, diu. 5) Illi sequentia omitunt. BAUMANNUS vero annum addit MDLV. II. Febr. rectius BRENNERUS, MDLVII. a laud. P. FISCHER tamen etiam onissum.

fixe *Maurbacensis Professum* duntaxat appellat; nam monumentum utique istud *fieri fecisse*, dicitur, ac Prioris tum munere functum fuisse, ipse testatur BRENNERUS.

V. Atque hoc denique marmore, seu lapidea tabula, sarcophagum obiectum fuisse, vix dubium est. Nam illum exiguae capacitatis fuisse, inde conicimus; quod utriusque Principis ossa, in cumulum congesta, non magno etiam indigerent spatio. Unde & Poeta *marmor exiguum* vocat. Quare nemo non videt, laudato BAUMAN-
NO humani aliquid accidisse, cum schema *Fridericiano*-sepulcrale, in calce partis II. exhibitum, aliquando extitisse, existimat, recitato carmine inscriptum, atque anno primum 1683. quo *Turcae Viennam* obsidentes, traditoque monasterio, cum ecclesia, flammis, iterum pessumdatum fuerit. Nam carmen illud lugubre alii operi destinatum, inscriptumque fuisse, memorata tabula evincit, nec apud Venerabiles monasterii alumnos ulla mausolei, praeter dictum marmoreum sarcophagum, extat memoria. Quin aulam Caesaream post MAXIMILIANI I. fata, nihil magnificentius expetiisse, argumento est; quod eadem marmoreo, quem Prior *Ioannes SEELOS* fieri, curavit, capulo, contenta fuerit. Quare schema illud, a Cl. auctore ex codice MS. Bibliothecae Caesareae, *Class. hist. profan.* n. 913. eductum, pro prima duntaxat delineatione, Augustiori FRIDERICI sepulcro destinata, sed executioni nunquam mandata, habemus.

VI. Non est dubium, quin Religiosorum pietas, imminente anno 1683, altero a *Turcis* periculo, ossa Fundatoris sui, aut in loca tutiora contulerint, aut ea saltem ab eorum furore alias intacta per-
manserint. Docet illud hodierna illorum praesentia, ac ornamenta, quibus cultu velut publico medio in ecclesiae Choro exposita, conspiciuntur. Loculus nempe, seu cistula lignea, flavi coloris, pegmati insisit, non nisi unum, & semis cubitum longa, ac tres quadrantes lata, holosericoque rubro obiecta. In eo ossa, velo serico decenter involuta, iacent. Loculus operculo instructus est, clavi recludendo, & ad quatuor angulos totidem candelabris circumdatus, CHRISTI, e cruce pendentis, imagine, atque Imperatoria corona condecoratus, adiecta inscriptione:

Hic requiescit Augustiss.
Princeps FRIDERICUS
Pulcher Rom. Imp. S. A. Dux
Austriæ & Styriæ &c. Funda-
tor huius Cartusiae, cum
Serenis. Filia ELISABETHA
Virgine, Quorum animæ
DEO vivant.

Fecerint id Venerabiles *Carthusiani* Patres haud certe cultus cuiusdam publici causa, sed ut eo in loco diu, noctuque DEO servientes, perennem in animis Fundatoris sui confoverent memoriam, tempus haud

dubie, & occasionem præstolantes; quatenus, quod MAXIMILIANUS I. Imperator iam animo destinabat, magnificentius eidem erigant monumentum.

Tempus
eius e-
mortuale,
& ætas.

a b
c

VII. Diem obiisse FRIDERICUM anno 1330. in octava Epiphaniæ Domini, seu XIII. Ianuarii, satis convenit inter auctores, coævos a) pariter, ac suppres; unde audiendus haud est auctor Chronici b) *Salisburgensis*, annum præcedentem ponens, nec Anonymus *Carthusianus* c) *Gemnicensis* IV. Id. Decembris. Genus mortis in ambiguo est; quando alii eum veneno, alii apoplexia, alii profluvio ventris, alii alio morbi genere consumptum scribunt. Res hæc, cum temporibus mortis eius incerta iam fuerit, frustra laboraremus, in ea exputanda. Quare satis erit verba Anonymi *Leobensis*, d) auctoris æqualis, hic proferre in medium: „FRIDERICUS Rex (ait ad annum „MCCCXXIX) se contulit ad montana, cum esset infirmus, ut in „castro, quod *Guetenstain* dicitur, tam de corporis dolore, quam „de cura terrarum reciperet levitatem. „ Et nonnullis interiectis: „FRIDERICUS autem Rex percussus morbo apoplexiæ, ut quidam „dicunt, alii autem eum dissenteriam habuisse aiunt. Cœpit autem „vehementer deficere, & invalescentibus morbis, anno Domini „MCCCXXX. in Octava Epiphaniæ transiit, & disposuit testamento „glorioso per Ecclesias, & Monasteria, & in loco foundationis suæ „*Mawrbach*, *Carthusiensis* Ordinis, regali cultu, & solemnibus exequiis sepelitur. Fertur etiam, quod a quadam nobili muliere quodam confectum cibarium sumpserit, quo ipse Rex in favorem sui mariti moreretur: in morbum impetiginosum corporis est mutatum, mortis materiam secum ducens. „ De ætate eius, tacentibus Scriptoribus antiquis, nihil explorati habemus. Ante annum tamen 1292. quo fratrem eius LEOPOLDUM *Gloriosum*, eidem nascendi ordine proximum, in hanc lucem venisse, supra diximus, ac post annum 1285. quem fratri eius RUDOLPHO, Regi *Bohemie*, natalem fuisse coniecimus, editum fuisse oportet. Hinc quadragenarium, aut paulo maiorem obiisse suspicamur. Serius itaque, ac præter consuetudinem illorum temporum, ad nuptiarum solemnia, ut quas anno primum 1315. celebravit, processisse, confectarium est.

ELISABETHÆ, eius
filie fata.

c

VIII. ELISABETHAM, filiam eius, anno post sexto etiam huc concessisse, & quidem, ut paullo ante mortem petierat, laudatus *Leobensis* e) ad annum MCCCXXXVI. refert: „ Hoc tempore infirmabatur gravissima infirmitate, qua & mortua est, FRIDERICI Regis „filia ELIZABETH. - - Languor denique, dum remedium non habebat, quæstio convertitur, ubi convenientius debeat tumulari? Quibusdam dicentibus circa matrem, quæ, ut dictum est, in *Mawrbach* monasterio, quod pater suus Rex fundavit, postulat sepeliri. „ Quod

a) Inter eos *Henricus STERO*, ap. *FREHER*. b) *Ibid.* tom. I. col. 410. c.

ad hunc annum, pluresque alii, ap. *H. PEZIVM*, sæpissime laudatum.

c) *Ib.* tom. II. col. 375. b. d) *Ib.* tom. I. col. 930. b.

e) Col. 948. d.

„ Quod Dux ALBERTUS (*Contractus*) processiois magnis exequiis fieri curavit. Transiit X. Kal. *Novembris*. „ Excurrit deinde in laudes eius, quas inter cetera ULRICUS Comes de *Pfannenberg* hisce complexus est: *in eius subductione omnium Nobilium gaudium siluisse*. Idem tempus mortis assignant Scriptores alii, itemque Necrologia sæpius laudata. Necrologium tamen *Maurbacense* uno die excedit, IX. Kal. seu XXIV. *Octobris* adscribens; at id fortassis nihil aliud sibi vult, quam Principem nostram XXIII. eiusdem post Vesperas obiisse a). De ætate eius siluerunt antiqui: eam vero non ultra annos undeviginti producendam; ex eo patet; quod pater anno primum 1315. nuptias celebrans, omnium, ut videtur, primum fratrem eius FRIDERICUM genuerit. Unde si post nuptias tertio, id est eius seculi XVII. nata est, dictus numerus emerget.

IX. ANNAM, prioris sororem, ultimo loco genitam fuisse, tomo superiori b) ex coniectura sat probabili docuimus, ut & ingressum eius in religionem, quem ad annum circiter 1340. (nam maritus eius, IOANNES HENRICUS, Comes *Goritiæ*, anno 1338. obiit) cum II. lustri. Comite de CRONBERG c) reponimus. d) Ibidem Abbatissa e) lecta, ad caelos abiit an. 1343. die vero XIV. *Decembris*, teste Chronographo *Zwetlensi* e) ad annum MCCCXLIII. „ Obiit Domina ANNA (ait) filia FRIDERICI, Regis *Romanorum*, Comitissa de *Grecz* (*Gertz*) quæ post obitum mariti intravit Ordinem S. CLARÆ in *Wienna*, & electa in *Abbatissam*, ibidem XX. Kal. *Ianuarii* sepulta. „ Ubi probe notandum, XX. Kal. more alias inusitato, errore typographico legi. Ill. CRONBERGIUS certe, hæc ipsa Anonymi verba, l. c. sua faciens, XIX. Kal. ponit, dubius, an de obitu, aut sepultura accipienda sint: de priori tamen potius loqui, sæpe excitatum chronicon *Lambacense* MS. fidem facit, ad an. 1343, hæc habens: „ XIX. Kal. *Ianuarii* obiit Domina ANNA, filia Regis FRIDERICI, Comitissa de *Gertz*, quæ post obitum mariti intravit Ordinem S. CLARÆ in *Wienna*, & electa erat in *Abbatissam*, & sepulta est ibidem. „ Totidem verba habet *Historia Australis* apud FREHERUM, f) ac Necrologium *Neosadiense* MS. Nec dissentit, omisso tamen anno, Necrologium *Minoritarum Vindobonensium*; g) ut adeo causam non videamus, ut cum Ill. CRONBERGIO mox laudato, de die hoc vel minimum

a) Vid dicta tom. præced. P. II. pag. 60. ac præsertim 61. §. XXXII.

b) P. I. proleg. III. pag. LXXVII. De eadem agit quoque fufius Illustris. Comes CRONBERGIUS, cuius insignie opus de Comitibus *Goritiæ*, cum prolegomenon illud imprimatur, nondum in manibus erat. Vid. ibi pag. 107. seqq. ubi cum nostra de nuptiis huius ANNÆ sententia convenit, quamvis rem aliis nonnunquam pertractans argumentis. Conf. quoque *Austriarum* nostrum dipl. ad an. 1335.

c) Loc. mox cit. pag. 109.

d) Restituit enim dotem suam heredibus hoc anno, die vero XVII. *Ianuarii*, hæud dubie non alia ex causa, quam quod in eo esset, ut monasticam amplecteretur vitam. Vid. cit. *Austar. dipl.* nostrum ad an. 1340.

e) Ap. *Hier. Pæz*, tom. I. col. 995. b.

f) Tom. I. pag. 490.

g) „ Anniversarius (ait ad XIX. Kal. *Ianuarii*) „ Domine ANNÆ, filie Regis FRIDERICI, „ Abbatissæ S. CLARÆ, cuius anniversarius „ celebratur; quia fratres ab ea perceperunt L. libras denariorum. „

dubie, & occasionem præstolantes; quatenus, quod MAXIMILIANUS I. Imperator iam animo destinabat, magnificentius eidem erigant monumentum.

Tempus
eius e-
mortuale,
& ætas.
a b
c

VII. Diem obiisse FRIDERICUM anno 1330. in octava Epiphaniæ Domini, seu XIII. Ianuarii, satis convenit inter auctores, cœvos a) pariter, ac supares; unde audiendus haud est auctor Chronici b) *Salisburgensis*, annum præcedentem ponens, nec Anonymus *Carthusianus* c) *Gemnicensis* IV. Id. Decembris. Genus mortis in ambiguo est; quando alii eum veneno, alii apoplexia, alii profluvio ventris, alii alio morbi genere consumptum scribunt. Res hæc, cum temporibus mortis eius incerta iam fuerit, frustra laboraremus, in ea exputanda. Quare satis erit verba Anonymi *Leobienfis*, d) auctoris æqualis, hic proferre in medium: „FRIDERICUS Rex (ait ad annum „MCCCXXIX) se contulit ad montana, cum esset infirmus, ut in „castro, quod *Guetsfain* dicitur, tam de corporis dolore, quam „de cura terrarum reciperet levitatem.„ Et nonnullis interiectis: „FRIDERICUS autem Rex percussus morbo apoplexiæ, ut quidam „dicunt, alii autem eum dissenteriam habuisse aiunt. Cœpit autem „vehementer deficere, & invalescentibus morbis, anno Domini „MCCCXXX. in Octava Epiphaniæ transiit, & disposuit testamento „glorioso per Ecclesias, & Monasteria, & in loco foundationis suæ „*Mawrbach*, *Carthusienfis* Ordinis, regali cultu, & solemnibus exequiis sepelitur. Fertur etiam, quod a quadam nobili muliere quoddam confectum cibarium sumperit, quo ipse Rex in favorem sui mariti moreretur: in morbum impetiginosum corporis est mutatum, mortis materiam secum ducens.„ De ætate eius, tacentibus Scriptoribus antiquis, nihil explorati habemus. Ante annum tamen 1292. quo fratrem eius LEOPOLDUM *Gloriosum*, eidem nascendi ordine proximum, in hanc lucem venisse, supra diximus, ac post annum 1285. quem fratri eius RUDOLPHO, Regi *Bohemiæ*, natalem fuisse coniecimus, editum fuisse oportet. Hinc quadragenarium, aut paulo maiorem obiisse suspicamur. Serius itaque, ac præter consuetudinem illorum temporum, ad nuptiarum solemnia, ut quas anno primum 1315. celebravit, processisse, confectarium est.

ELISABETHÆ, eius
filiae fata.
c

VIII. ELISABETHAM, filiam eius, anno post sexto etiam huc concessisse, & quidem, ut paullo ante mortem petierat, laudatus *Leobienfis* e) ad annum MCCCXXXVI. refert: „Hoc tempore infirmabatur gravissima infirmitate, qua & mortua est, FRIDERICI Regis filia ELIZABETH. - - Languor denique, dum remedium non habebat, quæstio convertitur, ubi convenientius debeat tumulari? Quibusdam dicentibus circa matrem, quæ, ut dictum est, in *Mawrbach* monasterio, quod pater suus Rex fundavit, postulat sepeliri. „Quod

a) Inter eos *Hewicus STERO*, ap. *FREMER*. b) *Ibid.* tom. I. col. 410. c.

ad hunc annum, pluresque alii, ap. *H.* c) *Ib.* tom. II. col. 375. b.

*PEZIU*M, sepelisse laudatum.

d) *Ib.* tom. I. col. 930. b.

e) Col. 948. d.

„ Quod Dux ALBERTUS (*Contractus*) processioneis magnis exequiis fieri curavit. Transiit X. Kal. *Novembris.* „ Excurrit deinde in laudes eius, quas inter cetera ULRICUS Comes de *Pfannenberg* hisce complexus est: *in eius subductione omnium Nobilium gaudium siluisse.* Idem tempus mortis assignant Scriptores alii, itemque Necrologia sæpius laudata. Necrologium tamen *Maurbacense* uno die excedit, IX. Kal. seu XXIV. *Octobris* adscribens; at id fortassis nihil aliud sibi vult, quam Principem nostram XXIII. eiusdem post Vesperas obiisse a). De ætate eius siluerunt antiqui: eam vero non ultra annos undeviginti producendam; ex eo patet; quod pater anno primum 1315. nuptias celebrans, omnium, ut videtur, primum fratrem eius FRIDERICUM genuerit. Unde si post nuptias tertio, id est eius seculi XVII. nata est, dictus numerus emerget.

IX. ANNAM, prioris sororem, ultimo loco genitam fuisse, tomo superiori b) ex coniectura sat probabili docuimus, ut & ingressum eius in religionem, quem ad annum circiter 1340. (nam maritus eius, IOANNES HENRICUS, Comes *Goritiæ*, anno 1338. obiit) cum II. lustriſſ. Comite de CRONBERG c) reponimus. d) Ibidem Abbatissa e) lecta, ad caelos abiit an. 1343. die vero XIV. *Decembris*, teste Chronographo *Zwetlensi* e) ad annum MCCCXLIII. „ Obiit Domina ANNA (ait) filia FRIDERICI, Regis *Romanorum*, Comitissa de *Greez* „ (*Gertz*) quæ post obitum mariti intravit Ordinem S. CLARÆ in „ *Wienna*, & electa in *Abbatissam*, ibidem XX. Kal. *Ianuarii* sepulta. „ Ubi probe notandum, XX. Kal. more alias inusitato, errore typographico legi. Ill. CRONBERGIUS certe, hæc ipsa Anonymi verba, l. c. sua faciens, XIX. Kal. ponit, dubius, an de obitu, aut sepultura accipienda sint: de priori tamen potius loqui, sæpe excitatum chronicon *Lambacense* MS. fidem facit, ad an. 1343. hæc habens: „ XIX. Kal. „ *Ianuarii* obiit Domina ANNA, filia Regis FRIDERICI, Comitissa de „ *Gertz*, quæ post obitum mariti intravit Ordinem S. CLARÆ in „ *Wienna*, & electa erat in *Abbatissam*, & sepulta est ibidem. „ Totidem verba habet *Historia Australis* apud FREHERUM, f) ac Necrologium *Neosadiense* MS. Nec dissentit, omisso tamen anno, Necrologium *Minoritarum Vindobonensium*; g) ut adeo causam non videamus, ut cum Ill. CRONBERGIO mox laudato, de die hoc vel minimum

a) Vid dicta tom. præced. P. II. pag. 60. ac præsertim 61. §. XXXII.

b) P. I. proleg. III. pag. LXXVII. De eadem agit quoque fufius Illuſtriſſ. Comes CRONBERGIUS, cuius inſigne opus de Comitibus *Goritiæ*, cum prolegomenon illud imprimetur, nondum in manibus erat. Vid. ibi pag. 107. feqq. ubi cum noſtra de nuptiis huius ANNÆ ſententia convenit, quamvis rem aliis nonnunquam pettractans argumentis. Conſ. quoque *Auſtariam* noſtrum dipl. ad an. 1335.

c) Loc. mox cit. pag. 109.

d) Reſtituit enim dotem ſuam heredibus hoc anno, die vero XVII. *Ianuarii*, hæud dubie non alia ex cauſa, quam quod in eo eſſet, ut monaſticam amplecteretur vitam. Vid. cit. *Auſtar. dipl.* noſtrum ad an. 1340.

e) Ap. *Hier. Pez.* tom. I. col. 995. b.

f) Tom. I. pag. 490.

g) „ Anniverſarius (ait ad XIX. Kal. *Ianuarii*) „ Domine ANNÆ, filie Regis FRIDERICI, „ Abbatiffæ S. CLARÆ, cuius anniverſarius „ celebratur; quia fratres ab ea perceperunt L. libras denariorum. „

- num dubitemus. Errat itaque cum BIRCKENIO, *Leopoldus* BRENNERUS, quando a) ait: „ANNA filia, bis vidua (hoc secus se habere, tomo superiori ostendimus) demum in Asceterio S. CLARÆ, quod sumptibus propriis (inceptum fuit a BLANCA, RUDOLPHI, postea *Bohemie* Regis, uxore, ab ANNA vero ad fastigium perductum) crexerat, sexaginta duarum nobilissimarum Virginum Abbatissa, primum seculo pompam, postea vitam, & exuvias denique deposuit Calendis *Decembris* 1334. Ceterum annos vitæ non ultra tres, & viginti produxisse, ex iis conficitur, quæ de ætate sororis eius ELISABETHÆ, paullo ante protulimus, quodque nuptiæ eius b) non ante autumnum anni 1336. celebratæ fuerint.

CAPUT IX.

OTTONIS HILARIS, EIUSQUE FAMILIÆ CRYP-
PTA IN NOVO MONTE, STYRIÆ MONASTERIO,
ORDINIS CISTERCIENSIS.

§. I.

Monasterii Novi-
montis origines, ac
exhedrii descri-
ptio.
TAB. XIII.

NEUBERGA, seu *Novus-Mons*, Abbatia Ordinis *Cisterciensis*, ad *Murzam* fluvium in *Styria* superiore, ad octo milliaria procul a *Maria-Cella*, contigua fere *Austriæ* inferiori, ab OTTONE *Hilari*, Duce *Austriæ*, ALBERTI I. *Rom.* Regis filio, natu minimo, an. 1327. constituta est. c) Is hunc locum, pietatis suæ monumentum, vasis sacris ex auro, & argento, liberaliter admodum a se exornatum, sibi, suæque familiæ humanæ destinavit. Edificium templi etſi *Gothica*, fatis tamen regulari structura ordinatur. Prope sacrarium, a cornu epistolæ spectandum, ianua peristylîi aperitur, undecim pedes patens. E medio hoc xyſto, ad lævam, tribus gradibus in exhedrium, seu in locum, quem vocant Capituli, descenditur, sex, & triginta pedes longum, latum vero triginta quatuor, quatuorque columnis sustentatum, ac *Gothico* more concameratum. Contra ingressum, i. e. versus ortum solis, altare consistit in capella, novem pedes lata, & duodecim alta. Ingredientibus exhedrium tumulus e marmore rubicundo occurrit, pedes novem, decemque pollices ab imo gradu remotus, ac nec inscriptione, nec ulla alia figura insignitus. Longitudinem adæquat septem pedum, latitudinem trium, cum duabus partibus tertiis, altitudinem vero trium pedum, pollicumque decem. Pavimentum exhedrii simplex est, & sine ornatu, inter altare vero, & tumulum marmoreum, duo strati sunt lapides *f. f.* sepulcrales, quorum inscriptione indicant, duos monasterii Antistites hic quoque sepultos esse.

II. In dicto quidem exhedrio, duabus tabulis, a cornu *Evangelii* suspensis, & a nobis tomo præcedenti d) exhibitis, monasterii institutio

d

a) Loc. cit. col. 347. d.

b) Conf. Contractum matrimoniale, cum IOANNE HENRICO, Comite *Goritia* factum an. 1335. cit. *Auctur. dipl.* editum.c) Diploma foundationis vulgavimus *Pinacoth. Austr.* P. I. *Auctur. diplomat.* pag. 4. num. VI.

d) P. II. lib. I. §. V. pag. 62. & 66.

tutio, ac Conditoris sepultura explicantur: in peristylio vero imagines TAB. XIII. cum ipsius OTTONIS, tum ambarum eius coniugum, ac geminarum prolis, pictæ spectantur, a nobis ibidem P. I. tab. XXI. exhibitæ, addita inscriptione, docente: in eodem exhedrio confepulta esse quinque eorum funera. Hæc porro sub memorato tumulo, seu cenotaphio quiescere, circumfossa humus, ruptusque ab operis murus subterraneus, per quem ad cryptam ipsam tandem perventum est, demonstravit. Longitudo eius ab Oriente ad Occidentem octo, a Meridie ad Aquilonem decem, ac altitudo ab eius centro non nisi pedes quatuor, pollices quinque adæquat. In pariete occidentali ostium observatur, muro obstructum, ab arenato autem nudum, per quod olim haud dubie ingressus patuit. Nec dubitamus, ab eo ostio scalam retro ascendere usque ad tres illos gradus, quibus ex peristylio in exhedrium descenditur, nunc autem humo, ac cœmento penitus obrutam. Nudum de cetero in crypta solum est, nec ullo pavimento stratum.

III. In hac fovea sepulchrali dicta quinque funera, non sine ordine Ac funera collocata, ac manibus, decussatim compositis, iacentia, reperta sunt, ibi reperi- frontibus, præter morem, ad ortum solis, sive altare conversis. Me- ta. SECT. II. dium quidem corpus super nudum iacebat solum, cineribus, & nigricantibus quisquiliis ita obfuscatum, ut ne hilum quidem oculi, vestium, gladii, aut laminæ, ad conspectum venerit. Nec quidquam eorum apud ceteros etiam repertum est. Irruperit aliquando illuvies, res eiusmodi, si quæ præter vestimenta fuerint, pessumdans: uti præsertim hoc medium, fusca colluvie oblitum, inventum est. Attamen ossa, ac præsertim spina dorfi, naturali situ iacebant, totiusque compagis longitudo quinque pedes paullulum excedebat. Proxima quatuor funera, primo intuitu, apparebant totidem loculis quadratis, & oblongis condita. Propius vero accedentibus visum, ac si esset arena madida, formam loculorum, udore dilapsorum, adhuc dum retinens. Hac vero materia penitus inspecta, patebat, non arenam, sed cineres esse, carbone mixtos, funeribus ad conservationem, commodioremque transvectionem a) admixtos.

IV. Primum autem hoc funus, funus esse Conditoris, dubio care- Imprimis re videtur. Nam etsi binæ uxores eius, hac in crypta exuvias suas OTTONIS relinquentes, ante ipsum huc concesserint: dignitas tamen fundatoris, ipsum, Num. I. uti & ipsum coniugale fœdus exegisse videntur, ut ei medius inter ambas suas coniuges, atque adeo primus daretur locus. Accedit, quod utriusque coniugis loculi cineribus repleti sint, non item mariti; cuius rei causam non aliam subesse, autumamus, quam quod illæ statim post obitum huc advectæ sint; unde & cineribus opus erat, cum ad commodiorem, ut diximus, vectionem, tum vero maxime ad fœtorem arcendum. b) Secus accidit cum corpore Ducis; ut quod

pri-

a) Vid. dicta supra lib. I. cap. IV. §. XLIX. pag. 58. b) Conf. dicta ibidem.

- TAB. XIII. primum apud Religiosos, Ord. S. AUGUSTINI, *discalceatos Vindobonæ* humatum, incerto quidem, attamen aliquo post fata tempore, ad *Novum-Montem* translatus fuit. „ MCCGXXXIX. mitissimus
 „ OTTO, Dux *Austriæ, Styriæ, Karinthiæ* (ait Chronographus *Cl-*
 a „ *Neoburgensis* a) devoto, & optimo fine de hoc seculo migravit,
 „ humatusque fuit in *Winna* apud *Augustinenses*. ALBERTUS vero
 „ Dux solus inter fratres - pluribus negotiis intentus, corpus funda-
 „ toris *Novi-montis*, Ducis OTTONIS, piæ memoriæ, - - ad eundem
 „ locum, quem adhuc vivus delegerat, deferre (cum) tardaret; am-
 „ monitus per revelationem, & visionem somniorum, sic tandem
 „ compulsus, - - cum summa reverentia transductum fuit funus in
 „ *Novum-montem*. Interfuerunt exequiis Venerabiles Prælati nume-
 „ ro XXVI. cum Ministerialibus non paucis. „ Huc facit Inscriptio,
 a nobis loco citato prolata, ubi de eodem sic: „ tumulatusque tandem
 „ in hoc Capitulo. „ Unde inferas: translationem eius aliquamdiu
 b prolatam fuisse. Quare commode accipienda arbitramur verba Ano-
 nymi b) *Leobienfis*, eam non post longum temporis interstitium susce-
 ptam fuisse, aientis. Etenim corpus Principis revera ibi terræ man-
 datum fuisse, ac longiori, quam quod verba illa innuere videntur,
 tempore ibidem perseverasse, etiam lapis sepulcralis in templo *Augu-*
stiniano olim visus, commonstrat, cum hac inscriptione:

OTTO DVX ASVTRIE STIRIE CARINTHIE
 O - - TRANSLATVS AD NOVVM MONTEM.

Cum igitur eo ipso in loco, seu urbe, ubi diem clausit extremum, prius sepultus fuerit, postea autem consumptis carnibus, in *Novum-Montem* transportatus: nec etiam necessarium erat, ut corpus eius obrueretur cinere. Quod si autem hoc totum minus arrideat, existimandum erit, loculum eius primævum, cinere haud conspersum, ante, vel sub translationem nequidem apertum fuisse.

Anno 1339. inter XVI. & XVII. Febr. de-
 functi. V. OTTONEM anno 1339. media nocte XVI. & XVII. Februa-
 rii interiacente, e vita migrasse, tomo præcedenti c) fuisse, & data o-
 per docuimus. Cum igitur anno 1301. post mensem *Iulium*, aut
Au-

c) Inter Scriptor. rer. Austr. *Pezianos* tom. I. col. 488. c. d. Idem asserit *HASELBACHIUS*, ibid. tom. II. col. 798. c. addens: eum *Gracii* in *Styria* morbo correptum, ægrum *Vindobonam* in lectica advectum fuisse.

b) Eius verba, circumstantias mortis eius exponentia, huc transcribenda duximus: „Dux OTTO (ait col. 955. c. ad an. 1339.) a civitate *Græca Styria* debilis in *Austriam* est perlatus, qui (cuius) motu, atque concussionem corporis, & frigore, in lectica, qua vehebatur, dolor dialiter augebatur. Igitur morte (morbo) prævalente, ad prælium mortis, Sacramentorum susceptione devota, confessione, & gloriosi testamenti dispositione, fideliter se armavit; executores nobilem Virum de *Phamberg* *ULRICUM*, & *ULRICUM* de *Pergaw* cum constrictione fidei deputavit.

Et confortatus in spiritu libertatis, atque securitate conscientie, ulterius se non diligere vitam istam, nec velle de cætero superesse, voce libera testabatur: & commendatis duobus filiis, *FRIDERICO*, & *LEUPOLDO*, totaque terra, populis, & familiaribus, fratri suo, IV. Kal. Martii transiit, & apud Fratres *Augustinenses* *Wiennæ* solemnibus exequiis tumulatur. Deinde non post longum temporis interstitium, Religiosus quidam, Ordinis *Karthusiensis*, visionem, sibi Divinitus offensam, detulit ad ALBERTUM, quia indicavit, purificationi competere omnino, si sine mora ad locum suæ foundationis transportaretur, scilicet ad monasterium *Novi-Montis*. Quod & factum est, cum devoto, qui ad hoc requiritur, apparatu. „ c) P. II. lib. I. cap. V. §. XXVIII. pag. 59. seq.

Augustum, certe ante nonum *Octobris*, ut ibidem a) ostendimus, in TAB. XIII. hanc lucem protractus fuerit, consecrarium est, cum annos vitæ non nisi septem, & triginta, cum mensibus paucis complevisse.

VI. Ad manum sinistram medii cadaveris in cineribus situm erat Descri- integrum corpus, longum sex pedes, cuius quidem, quæ erant foemi- ptio func- nei corporis indicia, non adeo, ut in sequenti, perspicua fuerant. ris. Num. 2. Vestes æque, ac funebris arca in pulverem prorsus deciderant. Loculum tamen olim figuram habuisse quadratam, & oblongam, duo, quæ supererant, vincula angulorum ferrea demonstrabant. Humi quoque ad utramque extremitatem, præter alia fragmina, ferrea iacebant manubria.

VII. Funus hoc ad ELISABETHAM, STEPHANI Ducis *Inferioris* Quod E- *Bavariæ*, filiam, OTTONIS *Hilaris* coniugem primam, spectare, LISABE- THE, IX. ex corporis proceritate, ad sex, ut diximus, pedes porrecta, intelli- OTTONIS gitur. Neque enim obstat situs, quod respectu ANNÆ, uxoris alte- primæ, re, lævam occupet, cum OTTO, de secundis nuptiis nondum cogi- an. 1325. ductæ, ad- tans, dextram sibi facile reservavit. ELISABETHAM hanc ei anno scribitur. 1325. in manus convenisse, infra excitandus Chronographus *Aulæ Regiæ* his verbis testatur. „Hoc quoque anno (ait p. 48.) ut LUDO- „VICUS FRIDERICO *Australi* amicitiam ostenderet ampliorem, pro- „curavit; quod OTTO, Dux *Austriæ*, FRIDERICI eiusdem germa- „nus, ELIZABETH, HENRICI, & OTTONIS, Ducum inferiorum „sororem (adeoque STEPHANI, *Inferioris* Ducis *Bav.* non STEPHA- „NI *Fibulati*, ut HENNINGES, alique putarunt, filiam) duxit legi- „timam uxorem. „Hoc adulto iam anno, quin fortassis iam ad fi- nem properante, accidisse, textus ipse docet; cum enim FRIDERI- CUS e captivitate ante mensē *Septembrem*, dicti anni, ut alibi do- cuimus, haud e venerit, consecrarium est: LUDOVICUM hanc *ami- citiam ampliorem*, ut loquitur auctor, eidem post primam illam amicitiae significationem, qua eum, captivitate solutum, Imperii quoque consortem fecit, ex post temporis exhibuisse.

VIII. Obiit ELISABETHA, ut creditur, ex veneno, sibi, AL-Obitus BERTOQUE II. qui inde per omnem vitam, manus, pedesque debili- cius, at- tatus, ac detortus, *Contracti* agnomen consecutus est, ab improbis ho- que ætas. minibus propinato. b) Infame scelus an. 1330. die vero XXV. Mar- b

tii

a) Cap. VI. §. II. p. 70. Extat præterea apud DUMONT *Corps dipl.* tom. I. P. I. pag. 314. ALBERTI I. R. R. diploma, quo filiis suis, RUDOLPHO, FRIDERICO, LUDOLDO investi- turam in Ducatu *Austriæ*, & *Styriæ*, nec non Principatu *Carniolæ*, *Marchiæ*, ac *Portus Nyonis*, sub XI. Kal. *Decembr.* an- ni 1298. confert. Unde secundum dicta hic supra cap. II. §. XXII. p. 106. planum sit, ALBERTUM *Contractum* XXI. *Novembris* natum nondum fuisse; adeoque STEVERERI de ALBERTI eiusdem, nec non & nostram, de HEINRICI *Placidi*, MAINHARDI, & OT- TONIS ortu, egregie confirmari doctrinam,

loc. cit. prolatam.

b) Anonym. *Leob. synchronus* col. 931. a. ad an. 1330. „Eodem anno, in *Annuntiatione* „*Beate Virginis*, obiit Domina Ducissa E- „LISABETH, consors Ducis OTTONIS, quæ „(sicut fertur) cum ALBERTO Duce, & „quibusdam puellis, in quodam obsonio ve- „nesico, & lethali, sumpsit cibum mor- „tis. -- Ducissa vero defuncta, ad mona- „sterium *Novi-Montis* transfertur, ibique „solemniter tumulatur. „Rem totidem fe- re verbis enarrat HASELBACHII col. 792. b. c. Continuator HERMANNI *Contracti*, alique. X 2

TAB. XIII. *iii* perpetratum fuit, quo eodem adhuc die ELISABETHÆ, ut suapte natura debiliori, vis toxici animam exturbavit. De ætate eius nihil habemus, quod dicamus. Attamen cum pater eius iam tum an. 1311. XI. Kal. *Ianuarii*, annorum non nisi quadraginta, cum mensibus fere novem, obierit, a) ELISABETHA autem inter quatuor eius filias natu maior b) habeatur; confectarium est, ut tempore nuptiarum ab annis vitæ viginti non procul abfuerit. Unde cum in matrimonio quinquennio minus absolverit, annos ætatis præter propter quinque, & viginti numeramus.

Funus num. 3. signatum. IX. Corpus a medio cadavere dextrum, cineribus, ut diximus, oppletum, arca sua eousque destituebatur, ut pauca tantum fragmina, & quædam frustra ferri, præmuniendis olim loculi angulis destinati, circumiacerent. Ossâ naturalem servabant ordinem. Corporis proceritas quinque pedes excedebat, pectore angusto, coxendicis autem largioribus, ut inde luculentius, quam in superiori, diiudicare liceret, corpus esse muliebre. Nulla occurrebat lamina, nec aliqua vestimentorum pars reliqua erat.

Ad Annam, OTTONIS ux. secundam, quæ an. 1338. 111. Sept. obiit, referendum. X. Hanc secundam OTTONIS coniugem esse, ex modo itidem corporis, minori utique, quam ELISABETHÆ, colligimus. Erat hæc ANNA, IOANNIS *Cæci* Reg. *Bohemiæ* filia, ac CAROLI, postea *Romanorum* Imp. soror, nata anno 1323. XXVII. *Martii*, c) ducta anno 1334. durante quadraginta dierum ieiunio, cum annum ætatis duodecimum nondum inchoasset. d) Vitam deposuit an. 1338. 111. *Non. Septembris*, e) atque adeo ætatis annorum quindecim mensium

c d e a) Teste HENRICO, Præposito Oettingano, chron. *Bav.* ap. CL. OEFELIUM tom. I. pag. 695. col. a. Ioannes STEINDELIIUS ad an. MCLXXI. ib. p. 510. col. a. „ELIZABETH, „Ducissa *Bavariæ*, peperit filium II. Id. „*Martii*, nomine STEPHANUM. „ b) Auctor *Compilationis chronolog.* ap. eund. tom. II. p. 341. col. a. ad an. tamen MCCC. „STEPHANUS Dux *Bavariæ* obiit. Hic „STEPHANUS genuit FRIDERICUM, OTTONEM, HENRICUM, LUDOVICUM, ELIZABETH, quam duxit Dux *Austriæ*, BEATRICEM, quam duxit Comes *Goritiæ*, & AGNETEM, quæ virgo permansit, & IUTAM. „ Verum num Compiler ordinem nascendi in hac sua relatione accurate observaverit, dubitandi locus ideo est; quod BEATRIX, tanquam uxor HENRICI II. Comit. *Goritiæ*, iam an. 1321. occurrat. Vid. Illustriss. Com. CRONBERG. *de Comit. & reb. Gorit.* pag. 104.

c) Chron. *Aulæ Regiæ* cœvum ap. FREHER. cap. XII. p. 40. ad an. 1323. „Eod. anno, die *Paschæ*, quæ tum VI. Kal. *Aprilis* cœvenerat, ELIZABETH, Regina *Boemiæ*, duas gemellas filias, ANNAM, & ELIZABETH, in *Cambis Bavariæ* pariter est enixa. „ Idem testatur BALBINUS *Miscellan. Dec. I.* lib. VII. sect. II. p. 189. in notis ad tab. ge-

nealog. *stirp. Luxemburg.*

d) Anonym. *Zwetlens.* col. 993. d. „Anno „1334. OTTO, Dux *Austriæ*, duxit Dominam ANNAM, filiam Regis *Bohemiæ*, „in uxorem, in carnis privio. „ HASELBACH. col. 789. d. „Gener namque erat „(OTTO) Regis *Bohemiæ* IOHANNIS, & dispensatione interveniente, filiam eius, quæ „tertio consanguinitatis gradu se attinebat, „habebat uxorem, ANNAM nomine. „ BALBINUS in *epitome rer. Bohem.* lib. III. cap. XVIII. pag. 334. testatur: anno 1331. OTTONEM, exercitu collecto, *Moraviam* invasisse, pacem secutam, & coniugio firmatam; nam ANNAM, IOANNIS Regis filiam, an. 1334. (cui *Zuoymenses* ditionem pro dote dederit pater) accepisse uxorem.

e) Anonym. *Leobienf.* col. 955. a. „Hoc anno „111. *Non. Septembris* ANNA, *Bohemorum* Regis filia, Ducis OTTONIS *Austriæ* „coniux altera, sine prole transiit ex hoc „mundo, quæ in monasterio *Novi-Montis* cum maximo dolore Ducum, & Nobilium, gemituque totius populi, sepelitur. „ GUILLIMAN. totius familiæ chronotaxin, exceptis tamen filiis, hunc in modum exigit: OTTONEM monasterium *Novi-Montis* fundasse anno 1327. mortuum *Viennæ* an. 1339. XIII. Kalend. *Martii*,

mensium quinque, dierum vero quindecim. Cum igitur prior ^{TAB. XIII.} OTTONIS coniux ad iustam ætatem, ut vidimus, pervenerit, eiusque corporis modus ad sex pedes porrigatur, verisimilius fit, in hoc loculo ANNAM potius, ELISABETHA cum multo iuniorem, tum statura quoque inferiorem, quiescere. Accedit, quod, deposita uxore prima, hæc, ante maritum etiam demortua, vix ac ne vix quidem alio in loco deponi potuerit, reservato iterum OTTONI, & vel ipso iubente, decentiori, in medio.

XI. Ex altera denique parte num. 4. corpus apparuit, cinere ob-^{Loculus} rutum, ac ad quinque fere pedes porrectum, quod etsi nudis ossibus ^{Nun. 4.} hæreretur, reliquis tamen recentius, integriusque visum, ac præprimis caput haud aliter, ac si anno superiori humatum fuisset. Nec tamen hic vestium pars adverti poterat ulla. Loculo consumpto, fragmenta ferrea, ac manubria in terram deciderant.

XII. Non est dubium, quin hic FRIDERICUS, OTTONIS primo-^{Exuvias} genitus, situs sit. Nam & hunc, ut ceteros, hucusque recensitos, ^{FRIDERICI an. 1344. de-} in hac crypta depositum fuisse, Scriptores iam allegati, ac maximam ^{fandti, ex-} partem coævi, affirmant. De illo pluribus egimus tomo præcedenti, ^{hibens,} a) ubi & an. 1327. in festo S. SCHOLASTICÆ, i. e. x. Febr. natum ^a fuisset, docuimus. Mortem eius ad decimum tertium *Decembris* anni 1344. iidem reponunt, quos pro LEOPOLDO, fratre eius, allegabimus. GUILLIMANNUS eum in *Campo-Regio* sepultum esse putat, id quod ex veteri inscriptura, ibidem inspecta, se didicisse, ait. At id præter omnem veri speciem. Deceptus autem videtur, lecto ibi nomine FRIDERICI, sed quem FRIDERICI Cæsaris, non hunc OTTONIS, filium fuisse, supra vidimus. Eodem in errore versatus quoque BIRCKENIUS b) est. Sed & MENLIO c) negamus, MAR- ^{b c} TINAM, FRIDERICI uxorem, *Britanniæ* Regis filiam, hic loci sepultam fuisse. d)

XIII. Ad sinistram ELISABETHÆ, num. 5. corpus iacet, cineri-^{Quintum} bus, ut priora duo, immersum, longum pedes fere quatuor, ossibus ^{funus.} integris, ac recte ordinatis, nullo tamen apparente vestimentorum in- ^{Nun. 5.} dicio. Nec arcæ funebris quidquam supererat, præter quatuor angulorum vincula, humi iacentia.

XIV. Hoc funus ad LEOPOLDUM, filium OTTONIS alterum, re-^{Ad Leo-} ferri oportere, ex dimensione corporis diiudicamus; ut quod corpore ^{POLDUM,} fratris ^{OTTONIS} fil. iunio-

Uxorem ELISABETHAM obiisse anno 1330.

VIII. Kal. Aprilis, ANNAM vero anno 1338.

Non. (III. Non.) Septembris ætatis XVI. Na-

tam enim esse anno 1323. VI. Kal. Aprilis,

cum paulo ante dixisset, eam annum duo-

decimum nondum egressam, nuptias cele-

brasse.

a) P. II. lib. I. cap. v. p. 63. §. xxxix. Addi potest Necrologium *Neustadiense*, quod sic:

„Domina ELISABETHA, uxor OTTONIS,

„Ducis *Austriæ*, filia STEPHANI FIBULATI

„(Inferioris) Ducis *Bavariæ*, genuit duos rem an.

„filios, videlicet FRIDERICUM; qui natus 1344. de-

„est anno Domini MCCCLXXVII. SCHOLASTI-

„cæ Virginis. „Obitum eius itidem ad an. refertur.

1344. statuit.

b) *Specul. honor.* pag. 320.

c) De Divi MAXIMILIANI II. Imp. maioribus

pag. 48.

d) Conf. dicta a nobis *Pinacoth. Austr. P. I.*

Proleg. III. §. XL.

X 3

- fratris eius senioris, ex opposito cubantis, integro pede brevius est. Annum 1328. eidem natalem fuisse, Chronicon *Lambacense* MS. testatur, fatalem vero 1345. HAGENUS a) obtendit. At maior fides b) Chronico *Zwetlensi* b) recentiori, annum mortis præcedentem assignanti; cœvo quippe, ut quod non nisi ad an. 1349. filium suum deducit historicum. Addit præterea diem, decimum videlicet *Augusti*. Non minoris auctoritatis est Chron. *Cl-Neoburgense* c) idem affirmans.

TAPHOGRAPHIA
PRINCIPUM AUSTRIÆ.
PARS I. LIBER III.
COMPLECTENS FUNEREA MONUMENTA
DUCUM AUSTRIÆ,
AUGUSTA GENTE HABSBURGICA
SATORUM,
ALBERTO II. SAPIENTE,
AD USQUE
ERNESTUM,
COGNOMENTO FERREUM,
LINEÆ STYRENSIS PROPAGATOREM.
CAPUT I.
DE CRYPTA SEPULCRALI, IN CARTHUSIA
GEMNICENSI.

Carthusiæ
Gemni-
censis ori-
gines.

§. I.

In *Austria Inferiori* supra urbem *Scheibbs*, non procul ab amne *Erlap*, illustris consistit Carthusia, *Gaminga* nomine. Auctorem agnoscit ALBERTUM II. Ducem *Austriæ*, cognomento *Sapientem*, & a membrorum depravatione *Contrastum*.

- a) Col. 1130. d.
b) „Obiit Illustris Princeps (ait col. 140. d.
„ad an. 1344.) Dux LEOPOLDUS, filius Du-
„cis OTTONIS, Ducis *Austriæ*, junior filius
„in die S. LAURENTII M. Eodem anno
„obiit Illustris Princeps, Dux FRIDERICUS,
„etiam filius Domini OTTONIS, *Austriæ*
„Ducis senior filius, ambo nepotes Ducis
„*Wabaria*, obiit autem III. Idus Decem-
„bris.”
c) Col. 439. c. d. licet nonnihil obscure. „FRI-

„DERICUS (inquit ad eund. an.) & LEOPOL-
„DUS, Duces, in adolescentia sua obierunt,
„vix in quarta parte eiusdem anni, & se-
„pulti sunt in *Novo-Monte*.” Nimirum
cum LEOPOLDUS X. *Augusti* obierit, FRI-
DERICUS autem eundem ad XIII. *Decembr.*
consecutus fuerit, non nisi mensis unicus,
cum quarta anni parte, inter utriusque obi-
tum intercessit. At eiusmodi supputatio apud
medii ævi Scriptores insolita haud est.

etum. Primum eius lapidem, teste inscriptione, a nobis tomo superiori a) producta, anno 1332. Idus *Augusti* ponens, *Thronum* S. MA-
RIÆ vocari voluit, prædiis auxit, ac exornavit magnifice. Plura sci-
re volentem, ad Commentarios Doctissimi *Antonii STEYERERI* S. I.
b) remittimus, ubi quæcunque de ea dici possunt, conquisitis un-
dique documentis, exhausta videbit.

II. In hoc cænobio suas post obitum exuvias quiescere voluit Au-
gustus conditor. Ibi enim in medio Chori, e regione altaris supremi,
mausoleum conspicitur, e marmore, rubris, albisque striis, variato,
exsculptum, idque ab humo editum tres pedes, & digitum unum:
porrectum in longitudinem septem pedes, digitos novem, in latitu-
dinem vero pedes tres, & digitos octo. In hoc neque inscriptio, ne-
que sculptum aliquod opus ullum. Religiosis autem *Carthusianis* mos
est, diebus festis, & sacris solemnitatibus, monumentum isthoc peri-
stromatis obducere, quo appareat ornatius. A tergo eius, recta ad o-
stium templi versus, iacet insignis abacus marmoreus, eodem colo-
re, quo est illud, quod monumentum contegit, rubro videlicet. Ad
latera mausolei supra *stallor*, quos vocant, seu subsellia Patrum, utrin-
que constitutæ sunt columnæ, opere *Gothico*, in cuius altera, quæ a
dextris est, epitaphium Conditoris, in sinistra uxoris eius legitur, iis-
dem verbis, quibus lamina, de quibus mox, inscriptæ.

III. Sub hoc mausoleo subtus pavementum crypta latet, a nobis
Kal. *Iulii* an. 1739. aperta. Post amotum ab ostio monumenti mar-
mor, octo pedes, septemque pollices longum, latum vero pedes qua-
tuor, scala apparebat sex graduum, quorum quisque latitudine
trium pedum, & sex pollicum est. Descendebatur ea in cameram
priorem, cryptæ præmissam, longam pedes novem, latam tres pedes,
totidemque pollices. Hæc camera velut vestibulum in cryptam ma-
iorem ducit, ab illa muro, novem circiter digitos crasso seiunctam.
Ipsa crypta fornicibus, topheo vinctis constructa, ac recta sub dicta
mole sita, interiori spatio ad pedes novem, totidemque pollices in
longitudinem, sex pedes, pollices decem in latitudinem diducta, e
medio in verticem altitudine quinque pedum, decemque pollicum
furgit. Solum ibi calcatur nudum, nullo pavimento constratum.

IV. Itaque humi deposita sunt tria funera, pedibus, ut solet, ad
Orientem conversis. Tres isti horum funerum loculi, situ, & pu-
tredine corrupti, cum ipsa terra subsederunt. Ossa omnium trium
cadaverum naturali compage cubabant, manifesto indicio, ea a tem-
pore humationis intacta permanisse. Iuxta murum dextrum proie-
cta erat lamina plumbea, longa pedes duos, lata supra pedem unum,
pollices sesquiertios, in qua incisum erat Conditoris epitaphium.
Huic par magnitudine, alia lamina plumbea ad sinistram parietem
iacebat,

a) P. II. lib. I. p. 75. §. XIII. seq.

b) In *Commentar. pro historia* ALBERTI II. Du-

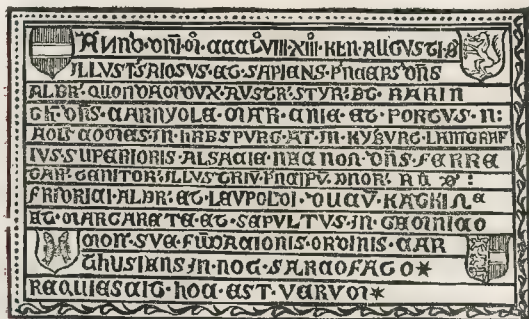
cis *Austriæ*, cognomento *Sapientis*. *Lipsiæ*
1725. fol. a nobis sæpe laudatis.

TAB. XIV. iacebat, ad eius coniugem pertinens. In utriusque parte averſa extabat ſignum crucis. Congruunt cum his epitaphia, ut diximus, columnis illis *Gothicis* extra cryptam inſcripta, & a Doctiff. quoque
 a STEYERERO a) allata, niſi quod titulus fundatoris adiectam habeat formulam: HOC EST VERUM, qua RUDOLPHUM IV. eius filium, in monumentis ſuis ſæpe uſum fuiſſe, alias obſervavimus. Unde nobis ambiguum haud eſt, eas ipſius iuſſu, & cura conſectas, poſitasque eſſe. Ex his autem præterea colligimus, Conditoris corpus ad dextram, coniugis vero ad ſiniſtram cubare, ſingula nempe ſuis laminis proxima. Tertium igitur funus, ELISABETHÆ, CAROLI IV. Imp. filiz, ut poſtea dicemus, adſcribendum, medium occupat; cuius quidem rei cauſam haud aliam invenimus, niſi quod poſt parentes deſunctæ, eum locum maritus eius ALBERTUS III. cum *Trica*, pietate ductus, aſſignaverit.

Ac imprimis ALBERTI II. fundatoris.
 Num. I.

V. Conditoris compages funeris, offibus validioribus, protendebatur pedes quinque, pollices ſex. In imo pedis ſiniſtri apparebant, haud dubie ex veneno, quod viventi, ut ſupra diximus, datum fuit, contractæ pravitatis veſtigia. Inductum erat corpus tunica talari ſemi atrata, totumque, uti ex corruptis reliquiis adhuc conſtabat, textili perſtromate obtectum. Enſem nullum reperimus, ſed tria duntaxat ſupererant, ad religandum loculum, ferramenta. A capite, & a pedibus ex orychalco manubria iacebant, portando capulo olim deſtinata, ac pollices quatuor lata. Lamina, de qua diximus, hæc eſt:

Adduntur in quatuor angulis insignia, *Austriæ, Styriæ, Ferretarum, & Carinthiæ.*

Anni vitæ eius.
 b

VI. Non eſt opus, ut de ætate eius multa dicamus, conquiramusque; quando laudatus *Antonius STEYERERUS* b) nobis in hac parte otium fecit peramplum, argumentis inconcuſſis docens: Principem

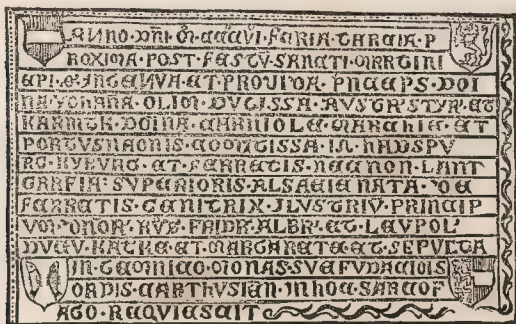
a) Addit. ad ALBERTUM II. col. 189. & 253. Leguntur etiam are expreſſa in calce operis num. XXVIII. & XXIX. quanquam anti-

qua litterarum forma inſuper habita. b) In cit. Commentar. ad vitam & hiſtor. ALBERTI II. p. I.

pem nostrum in hanc lucem editum esse an. 1298. mense *Decembri*, TAB. XIV.
id quod nos capite præcedenti confirmatum ivimus. Mortis quoque
epocham hæc ipsa lamina sat certam facit, cui quidem auctores syn-
chroni plerique correspondent. Vixit igitur annis novem, & quin-
quaginta, mensibus septem, cum annis triginta, & amplius dicto
morbo laborasset.

VII. Alterum funus, e regione positum, longitudine pedes fere IOANNÆ
quinque æquabat. De vestibus nihil observatum. Sub capite, & bra- exuvie,
chiis, pulvinar iacebat, pilis fartum, at putredine fere consumptum. & obitus.
Arcæ materia, pariter putrefacta, conciderat. Offendimus tamen Num. 2.
duo ad muniendum loculum frustra ferrea, totidemque ex orichalco
manubria. IOANNAM, ALBERTI uxorem, ULRICI, Comitis *Ferre-*
tarum, ultimi suæ gentis, filiam, hic cubare, iam insinuavimus. Nata
est *Basileæ* an. seculari 1300. ducta anno 1324. ac an. 1351. XVII.
Calend. *Decembris* ex partu defuncta, ut hæc singula demonstravit
laudatus P. STEYERERUS.

VIII. Eius epitaphium, iisdem in quatuor angulis, quibus præce- Nec non
dens, clypeis, insignitum est : & epita-
phium.

IX. Tertium denique funus, haud secus, ac præcedens, pulvino Tertium
impositum, etiam quoad cetera cum eo convenit: ubi quippe nec funus.
vestimenti pars aliqua, quin nec lamina, nec aliud quidquam, præ- Num. 3.
ter ferramenti frustra, & manubria ex orichalco reperta sunt. Notatu
tamen dignus erat crobylus, seu intortorum crinium spira, dimidiæ
etiamnum ulnæ longitudine de calvaria, cum reliquis capillis crispa-
tis, & albicantibus, dependens. Eius indicium iam fecimus a) to-
mo superiori. Omnia ossa adeo erant nitida, ut tumulo non ita diu
composita crederes.

X. Idem

a) P. II. lib. I. cap. VIII. p. 92. §. IV. seq.

- TAB. XIV. X. Idem itaque crobilus argumento est, has medias exuvias ad
 ELISABETHAM, CAROLI IV. Imp. ex BLANCA *Valefia* filiam, AL-
 BERTI III. cognomento *cum trica*, coniugem, hoc loco, quanquam
Vindobonæ sepultam CUSPINIANUS diferte dicat, depositas fuisse.
 Testatur id præterea vetus codex *Gemnicensis*, infimul & tempus mor-
 tis eius exponens, his verbis: Cuius uxor (ALBERTI nempe) ELI-
 SABBETH, filia Imperatoris KAROLI, anno Domini MCCCLXXXIII.
 „ XIII. Kal. *Octobris*, in *Praga* quidem genita, hic (*Gemnicii*) ho-
 „ norifice sepulta. „ Hunc ipsum annum, & diem; sibi quoque
 adoptavit sæpe laudatus STEYERERUS, a) sic a P. Leopoldo WIDE-
 MANN, huius loci *Carthusiano*, edoctus, quanquam inter hunc, &
 XII. Kal. eiusdem mensis dubius hæreat, auctoritate Necrologii MS.
 ad Divum STEPHANUM ductus, quod sic habet: „ XII. Kal. *Octo-*
 „ *bris* domina ELIZABETH, filia Imperatoris, uxor Ducis ALBERTI
 „ an. 1373. „ Verum plus deferendum videtur codici *Gemnicensi*;
 utpote Necrologio illo antiquiori, & in quo unitatem numeri omitti
 pronum fuit, id quod nobis tomo præcedenti, de hac ipsa ELISABETHA
 differentibus b) feliciter quoque, aut certe typographo evenisse
 videmus. Eundem annum *Genealogia* quoque *Wittebergenfis*
 prodit. De ætate eius nobis equidem nihil constat; cum vero mater
 eius, anno 1348. obiisse scribatur, tempore nuptiarum, quæ
 in annum 1366. cadunt, c) non minus duodeviginti, & quod
 forte excedit, annorum esse potuit, atque adeo tempore mortis
 annorum quatuor, vel quinque, & viginti.

Investiga-
 tio huius
 cryptæ,
 instru-
 mento
 publico
 compre-
 hensæ.

XI. Quod reliquum est, cum indagationi huius cryptæ, præter
 opifices, non solum Venerabiles eiusdem monasterii alumni, alique
 omnium ordinum homines præsentés adestent, vocatus est & iuratus
 fidei Notarius, qui totam rei gestæ seriem instrumento, prima *Iulii*
 signato, cuius exemplum deinde & ad nos transmissum fuit, poster-
 orum memoriæ commendavit. Nec tamen id pietati eorum satis
 erat. Nam & novos recondendis funeribus confici loculos ligneos,
 eosque bene munitos, sub quarta *Septembris* multorum celebritate
 mortalium, in pristinum referri locum, ac suis quemque binis, ad
 id fabricatis, exornatisque lapidibus, ne noxiis deinceps ex humo-
 ribus vitium facile capere possent, superimponi curarunt. Posuerunt
 præterea pone singulorum capita totidem inscriptiones candido mar-
 mори insculptas, quibus rei gestæ memoria his versibus continetur:

I.

ANNO M. DCCXXXIX. EX MANDATO S. C. M.
 CAROLI VI. IMP. TUNC REGNANTIS, APERTUS
 ET VISITATUS FUIT SARCOPHAGUS PISSIMI
 FUNDATORIS NOSTRI I. IULII, ANIMOSI ET

SA-

a) Cit. Commentar. pro histor. ALBERTI II. b) P. II. lib. I. cap. VIII. p. 92. §. I.
 addit. col. 569. seq. c) SCHOENLEBEN. in Ephemerid.

SAPIENTIS PRINCIPIS ALBERTI II. QUONDAM
DUCIS AUSTRIÆ, MARCHIÆ ET PORTUS NAONIS,
COMITIS IN HABSPURG ETC. HIC POST VISITATIONEM
OSSIIUM EIUS FACTAM REQUIESCIT IN HOC
SARCOPHAGO.

II.

ANNO M. DCCXXXIX. I. IULII PISSIMÆ FUNDATRICIS
NOSTRÆ OSSA VISITATA SUNT, PRINCIPISSÆ DD. IOANNÆ
OLIM DUCISSÆ AUSTRIÆ, STYRIÆ, ET CARINTHIÆ
DOMINÆ CARNIOLE, MARCHIÆ, ET PORTUS
NAONIS, COMITISSÆ IN HABSPURG, KYBURG
ET FERRETIS, NEC NON LANDGRAVIÆ
SUPERIORIS ALSATIÆ
HIC REQUIESCUNT.

III.

ANNO M. DCCXXXIX. I. IULII SERENISS. PRINCIPISSÆ
DD. ELISAB. FILIÆ CAROLI IV. IMP. UXORIS
SERENIS. PRINCIPIS ALBERTI III. FILII FUNDATORIS
NOSTRI, CUIUS OSSA USQUE IN HUNC ANNUM
QUIEVERE, DENUO CUM CÆTERIS POST FACTAM
VISITATIONEM INTER FUNDATOREM ET FUNDAT
RICEM REPOSITA SUNT.

CAPUT II.

CENOTAPHIUM RUDOLPHI IV. ALBERTI II.
SAPIENTIS FILII, NEC NON ET CATHARINÆ, UXORIS
EIUS, VINDOBONÆ IN METROPOLITANA.

§. I.

VINDOBONÆ in templo Metropolitano prope aram, cui ab Augu-^{Cenota-}
stissimo Eucharistiæ Sacramento, inde ad moribundos ef-^{phium}
ferri solito nomen, positus est tumulus marmoreus, simula-^{RUDOL-}
crum, ut tab. XV. videre est, RUDOLPHI IV. ALBERTI II. Ducis^{PHI, &}
^{Austriæ,} filii, eiusque uxoris CATHARINÆ, iunctim exhibens. cum epi-
Longitudo eius pedibus novem, digitis quatuor, latitudo pedibus^{CATHA-}
quatuor, digitis novem; altitudo pedibus quatuor, digitis quinque^{RINE,}
absolvitur. Ille a dextris cataphractus, capiti leonis, fortitudinis, ac^{taphio.}
innatæ nobilitatis symbolo, insistit, pileo Ducali, corona radiata
circumdato, redimitus, ac gladio ad latus instructus: hæc, ad lævam
mariti recubans, stolata, ac pedibus itidem dorsum leonis premens,
corona insuper radiata superbiens, sinistra sceptrum, media tamen sui
parte confractum, tenet, ad indicandam generis claritatem; quippe
quod filia fuerit CAROLI IV. Augusti. Anaglypha, moerentium, ut
videtur, Canonicorum figuras exhibentia; ac partem monumenti
inferiorem ornantia; quin & ipsa Principum schemata, multum sane

TAB. XV. differunt ab ectypo, Clar. STEYERERI cura in additamentis pro historia ALBERTI II. edito. Epitaphium margini tumbar, litteris *Gothicis*, inscriptum, ob subsellia Canonicorum, ei incumbentia, hodie integre legi haud potest, iisdem tamen paullulum remotis, sequentis est tenoris.

ALBERTI. DUCIS. AUSTRALIS. IACET. INCLYTA. PROLES.
CONIUGIS. IPSIUS. DE. FERRETISQUE. IOANNE. HOC.
TUMULATA. LOCO. POPULO. RECOLEND. DEVOTO.

Hoc cenotaphium ætati Ducis æquale omnino haud esse, ex tempore utriusque obitus intelligitur; quando ille, ut mox videbimus, an. 1365. XXVII. *Iulii*, uxor contra an. 1395. e vita migrarunt; unde illud ad initium seculi XV. referendum putamus.

RUDOLPHI epitaphium alterum, mortis genus, & ætas.

II. In eadem quoque Metropolitana ecclesia ad latus sinistrum, supra ostium sacrarii, reponendis Sanctorum reliquiis, nunc autem subsellis, ab Episcopo *Philippo* de BRENNER in usum Canonicorum constructis, occlusum, sequens titulus legitur, tabulæ marmoreæ inscriptus:

ANNO DOMINI MCCCLXV. POST FESTUM IACOBI APOSTOLI DOMINICA PROXIMA, OBIIT IN MEDIOLANO DOMINUS RUDOLPHUS QUARTUS, DUX AUSTRIÆ, STYRIÆ, CARINTHIÆ, CARNIOLE, PRINCEPS ILLUSTRISSIMUS, TERRARUMQUE SUARUM POTENTISSIMUS, HUIUS PREPOSITURE FUNDATOR, QUI DOMINAM CATHARINAM, FILIAM DOMINI CAROLI IV. IMPERATORIS GLORIOSISSIMI HABUIT IN CONSORTEM. ISTE ENIM RUDOLPHUS COMITATUM TYROLENSSEM AUGENDO ADIECIT AD AUSTRIÆ PRINCIPATUM.

- Conveniunt cum hac inscriptione chronographi coævi, a Cl. STEYERERO a) magno numero collecti, emendatis etiam inde nonnullis recentioribus, secus sentientibus. Incidebat eo anno Dominica post IACOBI in XXVII. *Iulii*. Obiit autem ex febris acuta *Mediolani*, quo se ad fratris sui LEOPOLDI futurum focerum contulerat, ut laudati Scriptores, excepto uno, quod sciamus, auctore vitæ primæ b) URBANI V. Pontificis apud BALUZIIUM, b) causam mortis in profuvium ventris reiiciente, testantur. At eius fides tot aliis præstare nequit. Vixit annos XXV. c) menses octo, dies septem, & viginti.

Epitaphium tertium,

III. Tertium quoque Ducis RUDOLPHI epitaphium, in crypta eiusdem templi funebri, de qua postea plura dicturi sumus, ante hos annos sedecim detectum fuit. Cum enim iussu Augustissimæ Imperatricis MARIE THERESIÆ anno 1754. funera ibidem, pro Maiestate Domus Augustæ, in meliorem, nobilioremque ordinem redigerentur: atque adeo etiam RUDOLPHI capulus loco movendus esset: accidit, ut die VI. *Iulii* subtus illum marmor repertum fuerit, solo ad

a) Loc. cit. col. 549. seq.

b) Vit. Papar. *Avenion.* p. 371. ad an. 1365.

c) Natus enim erat. Kalend. Nov. 1339.

ad perpendiculum immissum. Huic insculpta cernebatur *crux* ob-^{TAB. XV.}
longa cum epitaphio in peripheria, similibus fere litteris, quales su-
pra in cenotaphio conspeximus, hanc in sententiam:

HIC. IACET. RVDOLFUS. FVNDATOR. QVI.

CREDIDIT. IN. IHESVM. CHRISTVM. CRVCIFIXVM.

IV. Quartum denique eiusdem Ducis epitaphium, quod nobis ^{Et quar-}
primo inter problemata steganographica numerandum, ac explanatu-
insuperabile videbatur, in summitate ostii inferioris eiusdem templi,
qua parte ædes Archiepiscopales respicit, intransibis ad sinistram sese
conspiciendum præbet. Lapidi, stantibus litteris, insculptum est, ac
binis versibus tali forma absolutum, quali nos typis æneis in tabu-
la expressum damus. Characteres alti sunt quatuor pollices, inte-
gra scriptura tres pedes, & totidem digitos longa, conspicua etiam,
ac minime oblitterata est. Cl. STEYERERUS in egregiis commenta-
riis suis pro historia ALBERTI II. de fabrica templi istius, ab hoc
ipso Principe nostro incepta, eiusque, nec non CATHARINÆ uxo-
ris sepultura, uberrime, atque erudite agens, inscripturam tamen
hanc plane neglexit; haud dubie quoniam vult intelligi.

V. De his characteribus mentionem facit, sed obiter tantum, vir ^{Eius ex-}
in republica litteraria celeberrimus, Reverendiss. D. GOTEFRIDUS, ^{positio}
Abbas *Gottwicensis*. Agens enim a) de litteris *Runicis*, ait: „Re-
„servamus pleniorē harum discūssionem ad tomum usque II. o-
„peris nostri, ubi circa explicationem certi alicuius monumenti
„(hoc ipsum intelligit) dabimus simul diagramma litterarum septen-
„trionalium harmonicum. „ Sed promissa hæc, morte intervenien-
te, in herba manserunt. Animus ei erat ostendendi, characteres istos,
de quibus quærimus, *Hunno-Scythicos*, seu *Runicos* esse, id quod ex
ore ipsius didicimus. Nos vero sciendi cupiditate, quid nominis,
quidque rei hisce insit figuris, magis magisque incitati, earum ecty-
pa cum per litteras, cum per amicorum nostrorum epistolas com-
mendaticias, ad viros cum eruditione, tum antiquitatis studio in *Ger-*
mania nostra clarissimos, communicavimus: quin ea in *Septentrio-*
nem usque, quod postea plenius aperiemus, delata fuere. Sed fru-
stra hæc omnia. HEUMANNUS respondit: scripturæ huius aucto-
rem fortassis illudere, illamque inventam, ut nemo intelligat. BEUCH-
VIZIUS: ingenii esse torturam, seu novum tormenti genus. KIES-
LINGIUS, Philosophiæ Professor *Lipsiensis*, habito cum DD. Collegis
consilio: huic *Runico-Gothicæ* scripturæ aliquid ex litteris *Græcis*, &
Latinis admixtum fuisse.

VI. At enimvero scripturam hanc *Runicam* esse, nobiscum aut ^{Runica}
dubitabit, aut negabit, qui momenta in epistola, quam *Ioannes*, ^{haud est.}
GRAMMIUS, vir sane præstantissimus, *Hafniæ* die XVII. Martii
1742. ad litteras, rogatu nostro a D. Francisco MYGIND, Accade-
mix

a) Prodrom. Chron. *Gottwic.* P. I. p. 66.

TAB. XV. mixæ scientiarum *Petropolitanae* Adiuncto, nobisque veteri amicitia coniuncto, *Vindobona* ad eum directas, responsoriam dedit, contenta diligenter perpenderit. „Postquam in siglis (ait) & characteribus illis, quorum ectypa ad me misisti, aliquamdiu & ipse frustra laboraveram, & omnium, quotquot *Hafniae* antiquitatum paullo studiosiores noveram, *Islandorum*, *Danorum*, *Germanorum* facultates, & consilia consumpseram, consilium tandem cœpi, amicos, quos in *Suecia* habeo, sollicitandi: viros, ut perquam doctos, & eruditos, ita illarum rerum, quæ in antiquitate maxime sunt involutæ, & obsecritate impeditæ, præ nostratibus sagacissimos. Feci illud, sed cum temporis, & laboris dispendio; nam post longam intercapedinem revertitur ad me schedula sine omni explicatione. Quid? quod præstantissimi illi viri confirmatum ire meam haud dubitarunt sententiam, quæ erat: Nihil istis in characteribus animadverti, quod interpretem ex *Septentrione* potius, quam ex *Germania*, aut quacunque alia *Europæ* parte requirat. Quare hoc? rogas. Quia in eis sese nihil offert *Runicum*, hoc est ad litterarum illud genus perti-nens, quod saxa nostra per *Daniam*, *Sueciamque* ostendunt; cuiusque ipsius gratia, si quid eius explicatum desideres, haud amplius hodie, quemadmodum olim necesse fuerit, sive in *Daniam*, sive ad *Suecos* perscribere, postquam egregius ille *Anglus* HICKESIUS in tomo III. præstantissimi operis, quod *linguarum septentrionalium thesaurum* inscripsit, editum *Oxonie* 1703. in folio, SILENOS istos ALCIBIADIS omnium oculis detectos, ac denudatos sistit quatuor tabulis, pone eiusdem tomi III. pag. 4. insertis, quibus omnes, quæcunque vel in *Arctoïis* partibus, vel alibi terrarum repertæ sunt *Runæ*, singulari industria coinquisitæ, & in plures redactæ classes, re-præsentantur. „Hucusque GRAMMIUS. Laudati porro ab eo HICKESII thesaurum, quoad characteres *Runicos*, novis curis cum auctario editos, notis perquam eruditis illustrarunt duumviri illi clarissimi e Congregatione S. MAURI, novi de re diplomatica tractatus auctores. a) Unde magnum sane *Grammianæ* de hac nostra scriptura sententiæ auctoramentum accedit.

Eius clavis tandem detecta.

VII. Post tot ambages repertum tandem domi est, quod foris diu frustra quærebatur; quando Prænobilis, & Consultissimus Dominus *Ioannes Bapt. KEPFERUS*, Abbati, ac Principi nostro a consiliis Aulicis, vir nobis arcta amicitia iunctus, ac, quod caput est, in rebus antiquis, & ad artem criticam pertinentibus, indagator solertissimus, versatissimusque, clavem feliciter adeo reperit, detexitque, ut nobis equidem (putamus autem & aliis) nullum reliquum fecerit dubium. Illius igitur ope vexatissimos illos characteres hunc in modum interpretatus est:

HIC EST SEPULTUS DEI GR.
DUX RUDOLFUS FUNDATOR.

Hanc

a) Nouveau Traité de diplomatique tom. I. sect. II. cap. XVIII. pag. 710.

Hanc expositionem, sive ad historiam rerum peractarum conseras, TAB. XV five ad clavem, in tabula nostra; cum interlineari versione expressam, sive denique ad litterarum recurrentium figuras, reperies profecto, omnia & singula sibi correspondere adamussim, coherereque.

VIII. Reperit insuper laudatus D. *Gottwicensis* Abbas *Wiennæ* in Id quod dicta Metropolitana chartam, ab eodem RUDOLPHO profectam, vul-^{alio do-} garique idioma eisdem characteribus, quibus epitaphium isthoc, ex-^{cumento} aratam, ac precum formulam continentem. Is igitur accepto, dictam ^{firmatur.} clavem pro exponenda hac scriptura in manibus nostris versari, cumque ob suam prope actam iam ætatem, ac ægritudinis molestias, animum desponderet, promissum opus unquam ad umbilicum deducendi, quin, num post fata sua lucem aspecturum sit, hæreret duius: ectypa eiusdem chartæ, æri iam incisa, amice nobiscum communicavit. Cum ergo interpretationem, a nobis iam datam, egregie confirmet, quin extra omnem dubitationis aleam ponat: operæ pretium esse duximus, si initium saltem eius, duobus comprehensum versibus, eidem tabulæ nostræ adiici curaremus. Exinde enim facile intelliget curiosus Lector, figuras litterarum nostris cum esse æquales, tum linguæ *Germanicæ* æque, ac *Latine* adhibitas fuisse. Accedit & illud emolumentum: quod cum contextus chartæ multo diffusior sit, ac epitaphii, ex ambobus monumentis integrum fere exscindere potuerimus alphabetum. Integer autem textus chartæ, qua, ut videtur, novam templi foundationem, ac structuram, quam quidem *Omnium Sanctorum* vocari voluit, DEO in sacrificium obtulit, *Latine* redditus, phrasique primigenia in marginem inferiorem a) re-

„iecta, hic est: „Omnipotens, & tremende Deus, Domine IESU
 „CHRISTE, Creator omnium, per virginelem Matris tuæ honorem,
 „ac SS. Corporis tui Sacramentum, perque omnes Sanctos, & ange-
 „los tuos, accipe sacrificium istud ad laudem tuam, meique RUDOL-
 „PHI Ducis, & CATHARINÆ, coniugis meæ, nec non consanguini-
 „neorum, omniumque mihi subiectorum solatium. Amen. „

IX. Cryptographicas has figuras a RUDOLPHO Duce ipso exco-De inven-
 gitatas fuisse, tanto minus dubitamus, quod HAGENUS b) tempore scri-
 bus pturæ, &
 auctore
 epitaphii.

a) Albrechtiger. Got. und. gewaltiger. herr.
 Iesus. CHRISTUS. ein. shepher. aller. ding.
 durch. deiner. mueter. mechtlichen. eren.
 und. durch. deins. heiligen. leichnams. und.
 durch. aller. deinen. heiligen. und. engel.
 willen. enpach. diez. opher. dir. ze. low.
 und. mir. RUDOLFEN. herzog. und. KA-
 TREIN. meinen. weiw. und. allen. meinen.
 gewisfreiten. und. allen. meinen. landen.
 ze. trost. amen.

b) Ap. Hier. PEZ. tom. I. ver. *Austr.* col. 1739.
 b. „Herzog RUDOLFF - (ait) was zu
 „den zeiten Jungling erlewchtet mit syn-
 „ne: wan er macht new figuren, und buch-

„staben, die vormalis nie chein ang hett ge-
 „sehen, mit dem schraib er seinen gehai-
 „men seine grosse, und haimliche sache,
 „so sie nicht bey ym waren. „ Addi poteit
 STEINDELII, inter *rer. Boicarum* Scripto-
 res Cl. OEFELII tom. I. p. 521. b. ubi ad
 annum 1352. sic: „RUDOLPHUS, primo-
 „genitus ALBERTI Ducis, possedit *Austriam*.
 „Hic Princeps fuit prudens multum, in-
 „venit enim quosdam characteres ignotos,
 „quibus in scripturis secretis utebatur. „
 Errat tamen is auctor, cum ibid. & pag.
 523. seq. uxorem eius ELISABETHAM no-
 minat, CATHARINA cum vocanda fuisset.

bus iis vicinus, eum inveniendis novis litteris operam dedisse, iisque in conscribendis ad Ministros rebus, quas ceteris clam esse voluit, usum fuisse, diserte testetur. Hinc forte & *Ingeniosi* cognomen indeptus est. Epitaphium tamen ipsum ab eo illo in loco positum fuisse, haud videtur, sed potius a fratribus, ad conservandam rei, ab eo inventæ, memoriam : quanquam & id ab ingenio Principis, omnibus rebus apprime intenti, alienum fuisse haud videatur, ut de morte mature cogitans, ac in Ecclesia, a se incepta, sepulturam eligens, hæc ipsa verba ibidem insculpi, adhuc vivus iuberet.

*Petri
APIANI
locus.*

X. His omnibus ita exantlatis, & in adversaria nostra redactis, forte fortuna in *Petri APIANI* Mathematici Accademix *Ingolstadiensis*, alias a nobis laudati librum, cui titulus : *Inscriptiones sacrosanctæ vetustatis*, incidimus, qui, aut potius primarius eius auctor, Excellentiss. Comes *Iacobus FUGGERUS*, Germaniæ epigrammata recensens, idem epitaphium, iisdem characteribus expressum, in medium adducit, addita interpretatione interlinerari, cryptographici figuris superimposita, nostræque expositioni fere ad unguem correspondente, hunc in modum : HIC EST SEPULTVS DONS DVX RVDOLFVS VDATOR. Et mox plenius in calce paginæ ad subiectum asteriscum : *hic est sepultus dominus dux Rudolfus fundator*. Hinc conspectaneum est, hanc nostram interpretationem, ante ducentos iam annos feliciter detectam, ac viris doctis probatam fuisse.

C A P U T III.

DE CRYPTA SEPULCRALI DUCUM AUSTRIÆ, QUÆ VINDOBONÆ EST IN EODEM TEMPLO

METROPOLITANO AD DIVI STEPHANI.

§. I.

*Origo, &
fata cry-
ptæ se-
pulcralis
ad D.
STEPHA-
NI Vin-
dob.*

RUDOLPHUS IV. quo de capite superiori, in sæpe memorato D. STEPHANI fano in medio Chori ante summum altare, condendis tam suis, quam & successorum exuviis, cryptam apparari iussit sepulcralem, variis deinceps iactatam fatiis. Ab obitu enim fundatoris, id est ab anno 1365. ad usque an. 1464. commune monumentum erat, secus annis subsequis, usque ad ætatem MAXIMILIANI II. Imp. qui itidem tres liberos suos, tristi morte abreptos, ad eius loci sepulturam misit, & quidem novissime extinctum anno 1576. Ab hoc deinde tempore, furentibus perpetuis bellorum motibus, perturbatisque provinciarum, ac cum primis *Austriæ* rebus, adeo dormitorii huius memoria interciderat, ut per seculum integrum ignotum omnibus latuerit, donec tandem a Domino SCHNEPFFIO, FERDINANDO III. Imp. a cubiculis, sepulcri locus haud procul a minori organo pro se, suisque, construi cœptus est. Quo in opere, dum profundius a murariis foditur, cryptæ hu-
ius

ius primum muri, eis autem perruptis, tantorum Principum cineres denuo in conspectum venire. a) Cuius rei nec opinata fama in aulam Cæsaream perlata, illico lege sancitum a FERDINARDO Cæsare fuit, ut deinceps demortuorum Principum *Austrie* intestina in hanc ipsam cryptam inferrentur, id quod ad hoc usque tempus observatum quoque fuit.

II. Hæc igitur cum pro instituti nostri ratione cum primis lu-^{Aperitur.} stranda esset, facta ad id ab Aula Cæsarea potestate, Excellentiss. Au-^{Tas. xvi.} tæ eiusdem Cancellarius D. Comes a *Sinzendorff*, Prænobili viro, D. de *Zalheimb*, Consuli *Wiennensi*, eandem aperiendi curam iniunxit. Itaque anno 1739. die XXVII. *Aprilis*, hora post meridiem prima, murarii, & lapidæ in medio chori veteris iuxta scalam, qua ad Canonicos ascenditur, amoto ab ostio marmore, rei initium dederunt. Illud quidem sat longum, at inscriptura vacuum est: transfigitur tamen ferreis clavis validioribus octo, quibus, exigente opportunitate, loco moveri possit. Lapidea in cryptam scala, decem, & quatuor graduum descenditur, quæ fornicata, altare versus supremum recedit. Antea vetus ara præcipue supra summam cryptæ oram, adeoque ipsis Ducum, ibi quiescentium funeribus imminens, examus-^b sim steterat, quam hodierna illa retro ad parietem retracta fuit. b) Propter ostium cryptæ cardines ferreos cernere licet, fusione immis-^b sos.

III. Ex ipso pœne fornicis vertice manus prodit, e saxo sculpta, In illa
duobus manus ex
vertice
fornicis
prodit.
Insignia
cum In-
scriptio-
ne.

a) Conf. Auctor. *Mirabil. de templo, ac turri*
ad D. STEPHANUM *Wienna Austr.* tit. ult.
p. 125.

b) Molestè ferimus, dimensionem huius cry-
ptæ, eo tempore factam, nobis intercidisse:

MON. AUST. T. IV. P. I.

curiosus tamen Lector cum latitudinem,
tum vero, una dempta altitudine, & longi-
tudinem, ope subiectæ in tabula nostra re-
gulæ, utcumque compen-^{sabit.}

duobus digitis, indice nempe, & medio, medium desuper locum monstrantibus. Medio item pariete retro recens positus est lapis, cuius parte superiore aquilæ apparent duæ expansæ, uniceps nempe, cum corona in capite, ac biceps, pectoribus scutum *Austriacum* cum fascia transversa exhibentes, infra duæ galeæ coronatæ, pennis pavonis cristatæ. Singula hæc cruce discriminantur, cui in linea devexa inscriptum: † IHV XPE FILII (pro fili) DEI VIVI †, & transversa: † MISERERE NOBIS †. In imo leo *Habsburgicus* conspicitur. (Eius schema in adversa paginæ parte damus.) Aquila biceps ostendit, lapidem istum ante FRIDERICI *Placidi* Imp. ætatem non esse positum. Sunt, qui rebus hisce duas adiiciunt inscriptiones alias, primam prope dictam manum, e medio fornice protensam, sic aientem: HIC IACET FUNDATOR: alteram, ad memorata hæc insignia, sic habentem: RUDOLPHI FUNDATORIS ECCLESIE S. STEPHANI. Sed horum epigrammatum vestigium hodie superest nulum.

Quo ordine funera, & urnæ collocatæ sint.

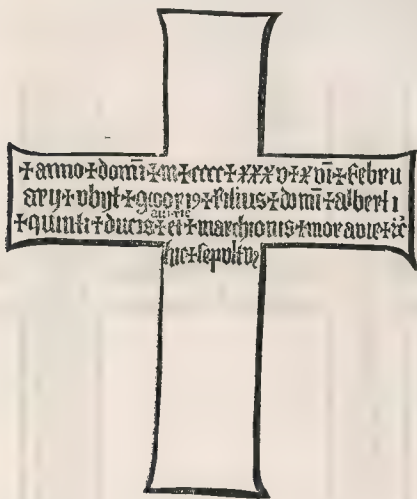
IV. Ad ima huius lapidis, iuxta parietem, funera Ducum septem tractim decumbebant, versis, uno excepto, ad parietem pedibus, capitis autem, præter consuetum morem, altari maiori obversis. Septem hæc funera cryptæ latitudinem complent. Iuxta parietem, intrantibus a dextris obiectum, funera occurrunt duo: tum in medio tres loculi minores, ex plumbo albo, seu stanno confecti, & asseribus contabulati. Prope hos urnæ varix, atque vasa ænea, & argentea, varium in modum, & magnitudinem conformata, clausa quidem, sed inordinata iacebant. Magna pars inscriptionibus insignita, exta, seu viscera, pars corda Archiducum conservanda includunt. Sparsa quædam inter has urnas ossa. Occurrit quoque in media crypta lapis sepulchralis, nec non fossa oblonga, at humo iterum expleta, indicium præbens funeris alterius, olim hic terræ concrediti. Monuere etiam præsentis murarii & lapidæ, anno 1730. circum hanc fossam lateritii operis circuitum, ad altitudinem unius duntaxat lateris exsurgentem, observatum fuisse, quo, quamvis nunc collapsio, circumiacentes tamen lateres asserti fidem faciebant.

Primum est GEORGII, ALBERTI V. fil.

Num. I.

V. Funera itaque, ætati obfistenta, non nisi tredecim reperiebantur, nunc ordine, non chronologico, sed quo a nobis inspecta, & lustrata, ac numeris *Arabicis* signata sunt, recensenda. Primum, prope parietem collocatum, exuvias GEORGII continet, ALBERTI, inter Duces *Austriæ* hoc nomine V. inter Cæsares II. filii. Corpusculum, collapsio, & corrupto capuli ligno, confusum, ac pulvere victum, iam iam fatiscit. Super illud gladius iacet, rubigine, tribus intervallis, iam prope consumptus. In medio pomo ferreo utrinque argentea lamella, crucigeri magnitudine immissa est, *Austriacum* referens scutum. Pectori crux plumbea superiacet, averfa parte eadem insignia, adversa vero inscriptionem exhibens, illum anno 1435. XVI. *Februarii* rebus exem-

exemptum fuisse humanis, docentem. Unde, cum teste HASELBA-Tab. XVI.

CHIO a) Scriptore coevo, anno 1431. natus sit, vitam suam vix a ultra annos quatuor produxisse intelligimus.

VI. Alterum corpus, ALBERTI III. *cum trica*, oppido putrefactum, & corrupto pariter loculo commixtum, corio bubulo, ac pan-
no holoserico, auro intertexto obtectum esse, auctor *Memorabilium* III. locu-
de templo, & turri Vindobonensi b) tradit. At hic nihil simile obser-
vavimus. Quin nec gladio, rubigine exeso, quidquam insignium
Habsburgicorum, aut *Austriacorum*, insculptum fuisse animadverti-
mus, quanquam utrumque insculptum fuisse, non inficiemur. Crux
plumbea, pectori incumbens, in medio, & ad angulos perforata, ar-
gumento est, capulo clavis olim adfixam fuisse. Eius inscriptura
quassa iam, & exolescens, innuit: Anno Domini MCCCXCV. obiisse
ALBERTUM III. Ducem *Austrie*, & in averfa, ubi & clypeus *Austria-*
cus cernitur: in decollatione S. IOANNIS BAPTISTÆ, id est XXIX.
Augusti, quam epocham, quoad diem, & annum etiam Necrologium

Minori-

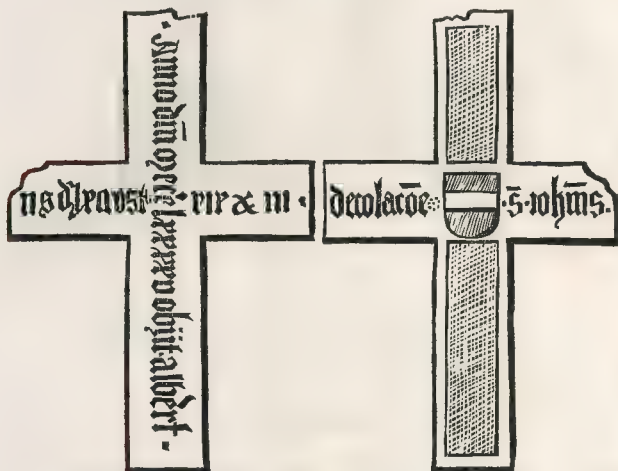
a) Ap. Clar. H. Pez. T. II. col. 853. a. „Anno
„ergo Domini 1431. Concilium Basiliense
„sumpsit exordium, ad quod misit Dux Al-
„bertus -- NICODEMUM, Episcopum Frisi-
„gensium, & Joannem HUKL. -- Cum qui-
„bus & Scriptor huius operis -- accingi-
„tur, in quo & fere triennio degit. --
„Quo & anno natus est sibi filius primo-

„genitus, quem Ducem GEORGIVM, ob
„besti GEORGI honorem, quem in spe-
„ciali devotione coluit, vocitavit: qui post
„baptisma non longa vita functus est.
„Quod ultimum nonnihil improprie dici, ex
tempore obitus GEORGI intelligitur.

b) Tit. ult. p. 127.

TAB. XVI. *Minoritarum Wiennensium* a) *Chronicon Stamfense* b) HASELBA-
 a b CHIUS, c) HAGENUS, d) ubi & epitaphium ponit, ac præprimis Ne-
 c d crologium MS. Ecclesiæ S. STEPHANI, ubi ad sepulturam datus est. e)
 e f Unde emendandi sunt Chronographus *Mellicensis*, f) festum S. AU-

g GUSTINI, & Anonymus, *Carthusianus Gemnicensis* g) III. Kal. Septem-
 h bris assignantes; quin etiam apud nos h) similis error irrepsit.

Moritur
Laxen-
burgi. E-
 ius ætas.

i

VII. Demortuus est autem ALBERTUS, ut testes iam adducti fi-
 dem faciunt, *Laxenburgi* in palatio, a se ædificato. Genus morbi Scri-
 ptiores haud prodiderunt. *Chronicon tamen Salisburgense*, i) quod
 cum ceteris etiam quoad epocham obitus recte conspirat, eum *mor-*
te naturali exspirasse, ait. Etatem eius pariter reticent, sed extat tamen
 ap. Doctiss. STEYERERUM charta amplissima, qua RUDOLPHUS IV.
 frater eius, anno 1365. *Dominica Oculi*, quæ tum in XVI. Martii

in-

a) Ap. Iud. PEZIVM tom. II. col. 494. a.

b) Ibid. col. 459. b. „Anno Domini (ait)
 „mcccxcvi. proxima Dominica ante fe-
 „stum S. AUGUSTINI, obiit Illustris Domi-
 „nus ALBERTUS, Dux Austriae. „Hæc enim
 Dominica tum in septimum, & vicesimum
 Augusti inciderat. Excedit tamen, ut vi-
 des, sive suo, sive librarii, quod credibilis
 est, vitio, anno uno.

c) Ibid. col. 813. d.

d) Ibid. tom. I. col. 1155. d.

e) Item Dux ALBERTUS, etiam frater fun-
 datoris, obiit anno Domini 1395. die 29.
 „mensis Aug. Fatendum quidem hoc Mar-
 tyrologium nævis suis haud carere, qui re-
 stauratoribus eius adscribendi sunt; nam ex

post temporis restitutum fuisse, hæc verba
 ibidem legenda docent: *Renovata hæc sunt*
anno Domini 1503. septima Aprilis. In con-
 sequentibus de eodem ALBERTO iterum, sed
 primo intuitu mendose agitur. Ponitur
 enim festum S. AUGUSTINI. Additur præ-
 terea, eum ante solis ortum obiisse. Unde
 intelligas, auctorem, uti & ceteros, festum
 S. AUGUSTINI, seu 28. Aug. ponentes, noc-
 tem illam ad diem præcedentem compu-
 tasse.

f) Ib. col. 250. b.

g) Ib. tom. II. col. 377. c.

h) *Pannoth. Austr. P. II. lib. I. cap. VIII. §. I.*
 p. 92.

i) Ap. eund. PEZ. tom. I. col. 431. c.

inciderat, leges subsignat, *Canonicis* D. STEPHANI a se datas, ubi ^{TAB. XVI.} & ALBERTUS subscribit, & quidem anno ætatis suæ sexto decimo, a
a) ipsius vero RUDOLPHI sexto, & vicesimo, ac LEOPOLDI, fra- a
tris utriusque, decimo quarto. Extat ibidem & altera, b) eodem b
anno Sabbato post festum *Paschæ* obsignata, ubi eadem adhuc ætas
trium horum fratrum Principum notatur. Unde concludas: AL-
BERTUM post XIX. *Aprilis*, cui tum Sabbatum post *Pascha* respon-
debat, anno 1349. vel ante XVI. *Martii* anni sequentis, in hanc
lucem editum fuisse.

VIII. Tertium item corpus graviter collapsum, & putido capuli ^{Tertius}
ligno obrutum est. Gladius, ad latus positus, haud multum vitiatu- ^{loculus}
cernitur. In eius pomo, sat valido, cavernulæ utraque ex parte ob- ^{Num. 3.}
servantur, quibus haud dubie insignia olim inserta fuere, nunc vero
delapsa. Plumbea crux confracta, media sui parte scuto *Austriaco*
distincta, ac in vertice, quo tegumento loculi adfigi posset, perfo-
rata, diserte testatur: *corpus illustris Principis Domini ALBERTI,*
Ducis Austrie &c. qui plurimis virtutibus clarus obiit in CHRISTO,
die dominica festo exaltationis sancte crucis, anno domini MCCCC.
quarto, hic situm esse.

a) In *Addit. pro historia ALBERTI II.* col. 502.
subscriptio autem legitur col. 520.

b) Col. 545.

- TAB. XVI. IX. ALBERTUS nempe hoc nomine IV. Dux *Austriæ*, cognomen-
 ALBERTI mento *Patiens*, vel *Mirabilia mundi*, ALBERTI III. ex BEATRICE
 IV. anno ux. II. filius, intelligendus est. Cum cruce nostra, quoad annum, con-
 1404. veniunt chron. *Mellicense*, a) Continuator PALTRAMI, b) AREN-
 XIV. Sept. PECKIUS, c) Anonymus *Gemnicensis*, d) auctor appendicis ad HA-
 defuncti, GENTI chronicon, e) qui tamen solus diem quoque emortualem, *exal-*
 reliquias tationem
- contiens. scilicet *S. Crucis*, seu XIV. *Septembris*, quæ tum in diem
 a b c Dominicam inciderat, exprimit, cum inscriptione nostra apprime
 d c conveniens. Fama fuit, eum ex veneno, per proditores propinato,
 interiisse, ut id præter Anonymum *Gemnicensem*, chronicon *Zwet-*
 f *lense* recentius f) testatur. Verum præterquam quod ille notam
 chronologicam 1403. male assignet, credibile haud est, id *Cl-Neo-*
burgi, ut perperam dicit, quo ab obsidione *Znoymensi*, frustra susce-
 pta, devenerat, factum fuisse; quippe quod, aliis affirmantibus,
 illuc iam æger delatus sit, ibique obierit. Alter vero rumorem iam
 tum incertum fuisse, duobus verbis innuit, *ut creditur*, aïens. Nempe
 magnis Principibus, ex hac vita vel nec opinato, vel urgentibus factis,
 vegeta adhuc ætate decedentibus, nihil pronius est, quam eiusmodi
 nasci rumores. Chronicon certe *Mellicense* magnam exercitus partem
 proflavio ventris, quo Dux facile etiam correptus est, perisse, diserte
 testatur; quin immo revera eodem morbo Ducem affectum fuisse,
 g HASELBACHIUS, auctor coævus, aut suppar saltem, fidem facit. g)
 Cuius verba, cum morbum, mortemque eius luculenter exponant,
 in marginem saltem inferiorem reiicienda duximus, quamvis in anno
 emortuali, librarii haud dubie culpa, bis aberraverit. Nativitatem igitur
 eius cum Necrologium Ecclesiæ metropolitanæ D. STEPHANI ad
 h annum 1377. diem vero XX. *Septembris* reponat, h) eundemque
 an-

a) Col. 245 r. a. b) Col. 729. c. c) Col. 1245. a. b.

d) Col. 377. d. e) Col. 1164. c.

f) Col. 545. b. Omnes ap. Cl. Hier. PEZIZUM
Scriptor. Austr. tom. I. & II.

g) „Dux vero ALBERTUS (ait col. 825. a.) gravi
 cepit disenteria fatigari. Unde & infecto
 negotio, solvitur obsidio (*Znoyma*) & Dux
 in lectica deductus circa *Haselbach*, natale
 scum meum. Ego puer cum aliis in via-
 rum compitis astidi, & Principem levante
 caput, atque dicentem: O quanta isti
 involventur pauperie! nesciens, quid hæc
 designarent, aspexi. Deductus quoque ad
Neuburgam-Claustralem, quia votum vove-
 rat, se vivam *Piemam* non intraturum,
 nisi de suis, & Reipublice hostibus, dignam
 expetisset ultionem, paulavit ibidem diebus
 paucis. Quibus dum languor invalesceret, om-
 nibus Ecclesiasticis munitus Sacramentis,
 feliciter obdormivit in Domino 27. *Augusti*
 (XIV. Sept.) anno Domini 1402. (1404.)
 sepultusque *Piemæ* cum patre. „Diximus,
 hunc errorem quoad annum mortis librarii
 errore obrepisse. Nam cuius sententiæ fue-
 rit HASELBACHIUS, apparet col. sequenti,

ubi cum de ingenti stella crinita illi sermo
 fuisset, subiungit: „Anno vero secundo (sci-
 licet ab apparitione comete) Dux ALBER-
 tus migravit a seculo -- & post biennii
 tempus WILHELMUM Ducem infausta mors
 huic luci subtraxit, anno Domini 1406. die
 ipsa *Divisionis Apostolorum*. „Si enim WIL-
 HELMUS biennio post ALBERTUM an. 1406.
 excessit, hunc anno 1404. obiisse, necesse est.

h) Eius verba, pro statuenda ALBERTI V.
 Cæsaris ætate, tomo superiori P. H. lib. I.
 cap. X. p. 99. §. V. adduximus, sed malo
 tum usi exemplo. Verba emendatiora sunt
 hæc: „Item Dux ALBERTUS, etiam frater
 nostri fundatoris, obiit anno Domini
 1395. die 29. mensis *Augusti*. Item Dux
 ALBERTUS, filius eiusdem ALBERTI (III.
 utique) ortus in vigilia MATHEI Evange-
 listæ, obiit 27. mensis *Octobris* 1339. „
 Hæc ultima in mendo cubant; utpote evan-
 gescentibus autographi litteris, ut ibidem mo-
 nuimus, a secunda manu male suppleta. Unde
 erroris occasio: quemadmodum annus 1311.
 ibid. legendus, in annum 1411. ut contextus
 Lectorem facile monebit, commutandus est.

annum, prætermisso die, HAGENUS a) quoque assignet, illum non TAB. XVI. nisi annis septem, & viginti, demptis diebus septem, in vita fuisse, a consequitur.

X. In media hac funerum ferie auctorem, fundatoremque tem-^{Quantum}pli, RUDOLPHUM IV. cubare, supra iam innuimus. Corporatio pe-^{funus Ru-}dum sex, compages integra, & indissoluta: caput adeo non mutilum, ^{DOLPHI}ut ne dens quidem defuerit. Corpus subacto corio bubulo nigro, ^{IV.} Num. 4. eoque adhuc integro, obvolutum, haud dubie, ut MEDIOLANO, ubi eum defecisse, diximus, commodè veheretur *Vindobonam*. Substrata tabula sectilis indicium præbuit, fuisse & id funeris capulo conditum. Detecto, & explicato corio, totum spectabatur corpus, *Attalicis* telis amictum, & ornatum. Intextum iis aurum vivum adhuc nitorem spargebat, figuras visui præbens, litteris *Gothicis*, quales lapidibus inscribi solebant, haud multo absimiles, ita ut earum lectio tentaretur, quibus tamen penitus inspectis, non nisi texturæ artificium apparuit. Hæc veri nominis vestem haud efficiunt; nam corpus iis aliquo modo insutum duntaxat erat, et si manus, atque brachia, quæ iis etiam obteguntur, ipsos velut artus referret. Filis præterea crassioribus, numero admodum viginti, a pedibus passim ad pectus usque eosdem pannos nectentibus, colligatum erat, quæ vero adeo fragiles, ut ad tactum dissolverentur. Manicarum altera adhuc restabat, poteratque patagium, collo circumdatum, satis distingui. Vestigantibus porro, & omnia discutientibus, forte fortuna voluit, ut inter reliquias ossium ad lavam Ducis aureum reperirent anulum, a nobis e vestigio ad Consulem missum. Gladius, cuius & vagina supererat, supra corpus, ac intra corium bubulum iacens, anceps quidem, sed rubigine tritus, & amisso mucrone, vix amplius timendus erat. Pomum ante alia latum, atque validum, nullis tamen insigniis conspicuum tenebatur.

XI. Crux denique plumbea, pectori incumbens sic habet:

Cum inscriptione.

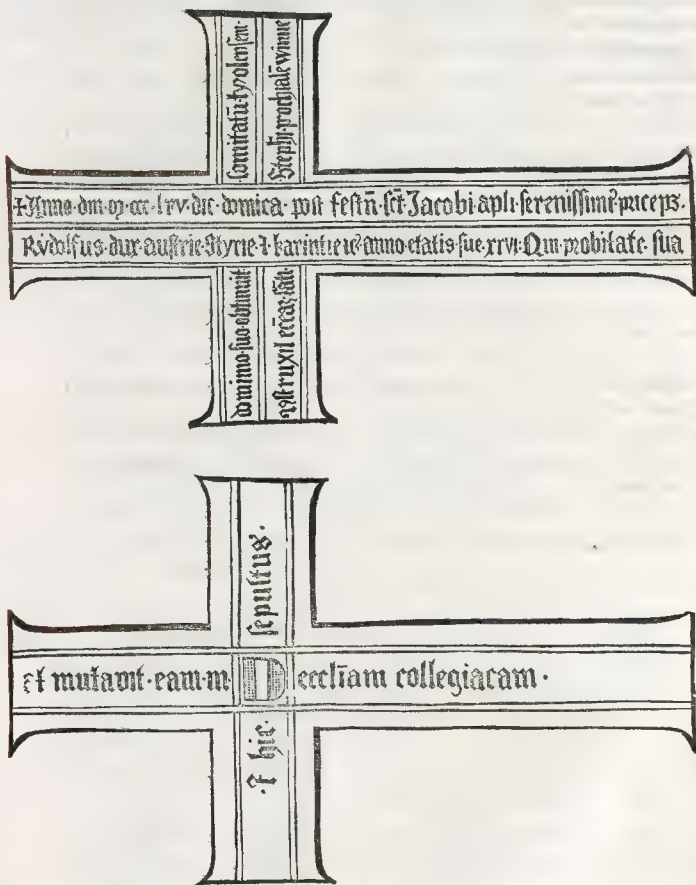
ANNO. DNI. M. CCC. LXV. DIE. DOMINICA. POST. FESTUM. SANCTI. IACOBI. APOSTOLI. SERENISSIMUS. PRINCEPS. RUDOLPHVS. DUX. AUSTRIÆ. STYRIÆ. ET. KARINTIÆ. ETC. ANNO. ETATIS. SUE. XXVI. QUI. PROBITATE. SUA. DOMINIO. SUO. OBTINUIT. COMITATUM. TYROLENSEM. ET. CONSTRUXIT. ECCLESIAM. SANCTI. STEPHANI. PAROCHIALEM. WINNE.

In averſa parte inscriptio sic continuatur: ET. MUTAVIT. EAM IN. ECCLESIAM. COLLEGIATAM. ET. HIC. SEPULTUS. Hæc cum reliquis

a) Col. 1151. d. „Nach CHRISTI geburt tausent drewnhundert sibenzig
„Jare, tet auch der Hochgeborn Fürst
„Herzog ALBRECHT (III) ain mechtige
„merkleiche Prewsen-fard, und ward da

„zu Ritter; und in der zeit ward Herzog
„ALBRECHT, sein Sun, geboren. „ Cum
expeditiones ut plurimum æstate suscipi, ingruente autem hieme finire soleant: tanto maior Necrologio conciliatur fides.

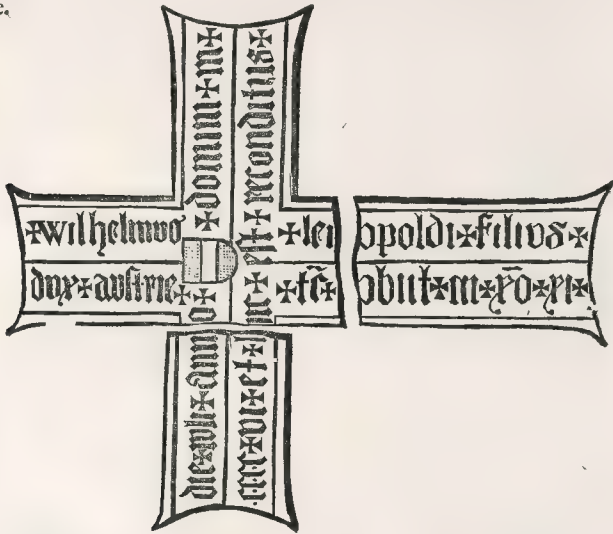
TAB. XVI. quis monumentis convenire, ex dictis capite præcedenti, nec non sæpe laudatis commentariis P. STEYERERJ constat; ut adeo de recentiorum nonnullorum, mortem eius ad annum 1366. aut, si annum recte, ad diem tamen XXIV. Iulij reiciendum, opinione ne mentionem quidem facere, lubeat.

Fusus
WIL-
HELM.
Num. 5.

XII. Ad dextram fundatoris alia corporis compages, rite compo-
sita, & quodam pallio domestico holoserico rubro, auroque con-
texto, obtecta cubat. Id pallii manicis laxioribus, & tribus, ubi collo
subnectitur, globulis, sive nodulis sericis munitum, atque ad talos
usque

usque demissum est. Totum præterea corpus, atque pallium holose-^{TAB. XVI.}
rico velo albo, cui quoque aurum large intextum, obducitur, la-
tum unum, & semis cubitum, mensuræ *Vindobonensis*, longitudine
capulum æquans, at variis in locis iam pœne consumptum. Insuper
& alio panno obtegitur, quod quidem in totum corpus extensum,
tertiam duntaxat cubiti partem latum est. Id pari artificio, ac fun-
datoris illud velamen, in litterarum *Gothicarum* speciem, auro per-
textum, atque discretum. Pectori gladius, cum cruce, rubigine val-
de ambeſus, superiacet: in pomo utrinque cavernula, in qua ali-
quid olim cælatum fuisse, satis apparuit, hodie tamen haud satis di-
scernendum. Ipsa quoque crux plumbea, in transversâ parte licet vi-
tium passa, devexa quoque tum intercisa, satis tamen adhuc edocuit,
WILHELMUM, LEOPOLDI III. cognomento *Probi* filium, hic situm
esse.

Verum fragmentum hocce anno primum 1754. cum, iussu Augustis-
simæ Reginae, & Imperatricis MARIE THERESIAE, Principum hæc cor-
pora in novam cryptam, de qua cap. seq. transferrentur, atque adeo
omnia, & singula penitus discuti, & explorari possent, repertum,
ac a *Salomone KLEINER*, alias a nobis laudato, submissum, subinde
que typo ligneo adpositum, integram nobis scripturam hunc in
modum restituit: WILHELMVS. LEOPOLDI. FILIVS. DVX. AV-
STRIE. ETC. OBIT. IN. XO. XI. DIE. IVLII. ANNO. DOMINI.
M. CCCC. VI. ET. HIC. EST. RECONDITVS.

XIII. Veremur tamen, ut is numerum dici emortualis recte in-^{Ætas, ac}
spexerit, designaveritque. Nam præterquam, quod etiam alij, qui cry-^{genus}
MON. AUST. T. IV. P. I. A a ptam ^{mortis.}

Tab. XVI. ptam hanc ante nos lustrarunt, xv. *Iulii* legerint: Scriptores sane
 a tam coevi, quam suppres, ut chronicon *Melicense*, a) Appendix ad
 b c HAGENUM, b) Anonymus *Carthusianus Gemnicensis*, c) HASELBA-
 d CHIUS, d) aliique, hunc ipsum xv. *Iulii* uno velut ore statuerunt,
 & quo minus dubitandi ratio esse possit, plerique diem festum *Divi-*
fionis Apostolorum, qui in Ecclesia eodem die celebrari constanter so-
lebat, una designant. Quod si igitur dictum fragmentum xi. *Iulii*
 revera præferat, dici poterit, errorem a fusore plumbæ illius crucis
 commissum fuisse, cuius rei exemplum infra, cum ad cryptam Au-
 gustam, quæ apud RR. PP. *Capucinos Vindobonæ* est, perventum fue-
 rit, proferemus. Errat igitur chronicon breviss. Anonymi *Tegernse-*
 c *ensis*, e) quod diem quidem recte, at annum 1411. ponit. Minus
 f g rem tangunt chronica *Stamsense*, f) & *Viti ARENPECKII*, g) quæ
 mortem illius ad *prid. Id. Iunii* an. 1394. referunt. Natus itaque
 cum sit circa annum 1370. ut tomo præcedenti docuimus, vitæ ei
 annos præter propter sex, & triginta tribuimus. Addit cit. Anony-
 mus *Gemnicensis*, illum ex *Polonia* reducem *Wiennam*, equum, cui in-
 sidebat, nimium ad se retorquendo, eodemque retro cadente, op-
 pressum occidisse.

IOANNÆ,
 WIL-
 HELMI
 coniugis
 fata, &
 epitaphium,
 h
 i

XIV. WILHELMO thori sociam subiungimus IOANNAM, CARO-
 LI *Parvi, Neapolis, & Siciliae* Regis filiam; non quod in hac crypta
 ad sepulturam data fuerit (quippe quæ, defuncto Duce, a matre in *A-*
puliam revocata h) ac regnum etiam *Neapolitanum* adeptæ, & secun-
 dis votis obstricta, ibi diem quoque clausit extremum) sed quod de
 ea in consequentibus aptior dicendi locus haud suppetat. De eius ma-
 trimonio, aliisque rebus, pluribus agentes tomo præcedenti i) anno
 1435. excessisse diximus, id quod sequens inscriptio, e SUMMONTIO
 educta, planum quoque faciens, insuper & sepulturæ locum edocet:

HIC IACET CORPUS IOANNÆ SECUNDÆ, DEI GRATIA VNGA-
 RIÆ, HIERUSALEM, ET SICILIÆ, DALMATIÆ, CROATIÆ, SER-
 VIÆ, GALITIÆ, LODOMANIÆ, COMANIÆ, BULGARIÆ REGINÆ,
 PROVINCIÆ FOLCALQUERII, AC PEDIMONTIS COMITISSÆ,
 FILIÆ SPIRITUALIS BEATÆ VIRGINIS MARIE ANNUNTIATÆ.
 QUÆ OBIIT ANNO DOMINI MCCCCXXXV. DIE II. MEN-
 SIS FEBRUARII XIII. INDICTIONIS NEAPOLI, CUIUS ANIMA
 REQUIESCAT IN PACE.

VETUSTATE CONSUMPTUM, OECONOMORUM PIETATE RE-
 STAURATUM ANNO DOMINI MCCCCCLXIV. IDIBUS OCTOBRIS.
 Extat in ecclesia *Annuntiatæ*, in plano, ante maius altare, sepulcro
 ignobili, ut ipsa iusserat.

Deque co-
 iudicium.
 k

XV. Cum inscriptione, quoad annum & diem mortis, æque ac
 sepulturæ locum, consentit *Tristanus CARRACIOLI*, k) ROCCHUS
 contra

a) Col. 251. a.

b) Col. 1164. c.

h) HASELBACH. col. 829. a.

c) Col. 380. a.

d) Col. 826. c. & 827. d.

i) P. II. lib. I. cap. XI. pag. 109. §. XIV. seq.

e) Col. 469. a.

f) Col. 459. b.

k) Geneal. CAROLI I. Reg. *Siciliae* ap. MURA-

g) Col. 1274. b. omnes apud laudat. PEZIVM.

TOR. *Script. rer. Ital.* tom. XXII. col. 112. c.

contra PIRRUS a) annum unum prævertit. At is haud dubie vete-Tab. xvi.
rem putandi morem, annum a xxv. Martii inchoando, secutus est, a
cum contra sepulcri restauratores ante ducentos annos, morem, suo
tempore iam receptum, observare voluerint. Fallitur præterea PIR-
RUS in assignando die, quem xvi. Novembr. fuisse putabat. An-
num, cum moriebatur, ætatis 65. inchoasse, laudatus scribit SUM-
MONTIUS. b)

XVI. Succedit corpus, putredine perquam resolutum, integra b
tamen calvaria. Crux plumbea desideratur, sed gladius anceps ad-
est, cuius ferrum transversum formam litteræ S. quodammodo si-
mulare videtur. Enchiridion, sive capulum filamentis æreis circum-
datum: pomum mixto metallo confectum, & ad digitos quatuor la-
tum, utrobique cælaturis ornatum est. Eidem orbiculatæ etiam duæ
insunt cavernulæ, insignibus, ut credimus, olim *Austriacis* recipien-
dis destinatæ.

XVII. Non ambigimus, quin FRIDERICUS III. ALBERTI II. Con-
tracti filius hic situs sit, omnium primus huc delatus. Nam, quod
UNRESTUS c) cum nonnullis aliis tradit, MARGARITHAM, agno-
mine, seu convitio potius, *Maultaschiam*, primum hic locum occu-
passè, absconum est; quando certo constat, eam anno 1369. non, ut
idem UNRESTUS sciscit, 1360. iam demortuam, apud Fratres Mi-
niores *Conventuales Wiennæ*, testante eorum Necrologio d) terræ con-
creditam fuisse. Non, inquam, dubitamus, quin FRIDERICUS III.
hic loci depositus fuerit; tum quod exiguitas ossium, hic reperto-
rum, adolescentis videlicet quindecim annorum, id postulet, nec
ei alius facile locus adscribi possit; tum quod eum hac in crypta
depositum fuisse, aliunde etiam constet, doceatque epitaphium ad
cornu epistolæ, ubi Decanus Capituli metropolitani subsellium suum
habet, supra portam, ad thesaurum sacrum viam olim aperientem,
lapidi incisum, quod ita sonat:

ANNO MILLENO TRICENT. XL. QUOQUE SEPTEM
SABTO SUB TERNA FRIDERICUS NASCITUR HORA :
ALBERTI NATUS DUCIS, AUSTRALISQUE IOANNE
PRINCIPIS, AC TERNA SABTI DECESSIT IN HORA
VIVIS EX MEMBRIS IDUS QUARTAQUE DECEMBRIS
ANNO MILLENO C. TER LX. QUE SECUNDO.

XVIII. Hi *Leonini* etiam in vetustissimo *Mellicensi* e) Necrolo-Unde eius
gio, seculo XII. incepto, ac dein ab aliis continuato, leguntur, cum ætas hau-
rienda.

a) *Chronol. Reg. Siciliæ* p. m. LVIII. col. 1. e.

b) *Hist. Neapol.* tom. II. lib. III. cap. IV. p. 555.

c) *Chron. Karinth.* apud HANNIUM *Collect. monu-*
ment. vet. tom. I. p. 523.

d) Verba eius ad V. Non. Octob. col. 497. sunt
hæc: „Anno Domini mcccxlx. obiit fe-
„renissima Domina, Domina MARGARETHA,
„Marchionissa senior *Tyrolensis*, hic sepulta
„in choro nostro, „ In appendice autem

ad idem Necrologium cœvum col. 509. a.

„Infra gradum intra cancellos ferreos -

„sepulchrum Domine AGNETIS, Comitissæ

„de *Heimburg*. -- In eodem sepulchro Do-

„mina MARGARETHA, Marchionissa de *Ty-*

„*rolis*, in *Athaso* (Athesi) quæ obiit sub

„anno mcccxlx. „

e) Col. 310. d.

eo tamen discrimine, quod fata eius in contextu ad V. Idus *Decembris* referantur, correspondente eidem etiam versu quinto, hunc in modum:

Vivis ex membris Idus quintaque Decembris.

- Verum magis fidendum lapidi; maxime cum eidem quoque Anonymus *Gemnicensis*, a) ac *Stamsensis* b) suffragentur. Ex quibus tamen omnibus cum dies natalis haud definiatur, propius nihil erui potest, quam FRIDERICUM anno circiter ætatis XV. obiisse. Advertit autem c) Doctiss. STEYERERUS, c) matrem eius IOANNAM, eodem anno 1347. quo FRIDERICUM effudit, & quidem mense circiter *Iulio*, longum in *Suntgoviam* iter suscepisse, idque haud dubie ante partu solutam. Quod quidem cum vero simillimum sit, aliquot sane, supra quindecim annos, menses, quin ultra dimidium annum FRIDERICI ætati; utpote priori illius anni parte nati, superaddendi erunt.

Septimum funus CATHARINÆ, RUDOLPHI IV. viduæ.
Num. 7.

XIX. Septimum tandem corpus, idque in hac serie ultimum, capite fecus, ac cetera, at usitatori more, ad Occidentem, pedibus ad Orientem conversis, iacet. Ossâ nonnihil quidem turbata, magna tamen ex parte adhucdum iuncta erant. Nulla hic inscriptura, gladius hic nullus occurrebat, argumento (cum reliqui melioris sexus adulti Principes gladium hac in crypta adiectum habeant) probabili, Principem fœminam hic sitam esse; nec sane dubitandum, quin CATHARINA, RUDOLPHI IV. fundatoris vidua, ac CAROLI, Marchionis *Moraviae*, ac postea, sub IV. nomine, Augusti, filia fuerit. Nam & istam in hanc cryptam concessisse, docet eius cenotaphium, supra cap. II. huius libri a nobis expensum. Corpus herbis, ac linteis obvolutum fuisse referunt, qui cryptam hanc ante nos lustrarunt. Unde concludas, eam non *Vindobonæ*, sed alibi dies viduitatis suæ & egisse, & clausisse; cum eiusmodi materiis, herbis præsertim, fœno, ac culmo loculi mortuorum ideo, ut diximus, repleti solerent, ut innoxie veherentur. Illam anno 1342. natam, ac anno 1395. VI. Kal. *Maii*, post toleratum triginta admodum annorum viduitatis statum denatam fuisse, ostendit Doctiss. STEYERERUS, d) cui quod adiiciamus, haud suppetit.

Acervus ossium, continens reliquias BEATRICIS, ALBERTI III. uxoris.

- XX. Iuxta eum parietem, qui ubi fundator situs, abinde dexter est, ossa iacent mixta, & confusa, sine gladio, aut inscriptione ulla; cranium tamen etiamnum intemeratum est. Quibusnam ex *Austriacis* Principibus hæc ossa adscribenda veniant, hæremus dubii. Nam etsi cranium supersit unicum, non unius tamen corporis reliquias esse, numerus ossium docuit. Id duntaxat fide HASELBACHII, e) qui se eandem iam vetulam suismet oculis vidisse testatur, f) adstruere possumus: BEATRICEM, ALBERTI III. cum *trica* uxorem alteram in hac quoque crypta cum ceteris reconditam fuisse. „Cum quo (ait, de

a) Col. 379. c.
b) Col. 459. a.
c) Addit. ad hist. ALBERTI II. col. 573.

d) Ibid. *Commentar.* cap. IV. pag. 27. & in addit. col. 568. seqq.
e) Col. 825. b. f) Col. 810. c.

„de obitu & sepultura ALBERTI IV. filii eius, agens) & BEATRIX, TAB. XVI.
 „eius mater, postea an. 1404. condita iacet, quæ a *Perchtoldsdorff*
 „reducta. „ Verum quemadmodum HASELBACHIO, aut librario
 potius, quoad epocham mortis ALBERTI IV. ut supra monuimus,
 hoc ipso in loco error irrepsit: ita & in hac chronologica nota idem
 ei feliciter evenisse tenemus, magisque fidendum Necrologio S. STE-
 PHANI, mortem Principis integro decennio differenti, cum ait: „Do-
 „mina BEATRIX, mater eius (i. e. ALBERTI IV.) obiit X. die *Iunii*
 „MCCCCXIV. „ Ea num ALBERTO anno 1374. aut 75. in manus
 convenerit? dubitant, ut alibi a) monuimus, Scriptores. Nobis sat
 auctoritatis habere videtur chronicon *Ehwangense* emendatius, apud
 Doctiss. Bern. PEZIUM, b) annum hunc posteriorem aperte innuens.
 Sed & rem evincere videntur chartæ dux, a) nobis tomo præcedenti
 c) editæ, ex quibus patet, an. 1374. XXIV. *Iulii* adhuc de matrimo-
 nio, cum VIOLANZA GALEAZII II. Ducis *Mediolanensis* filia ineun-
 do, actum fuisse: ac multo magis summarium instrumenti, in Archi-
 vo Cæsareo, ut nos *Registrum* eius docet, asservati, ac *Passavii* an.
 1374. in festo S. LUCIÆ subscripti, quo de eius dote, triginta quin-
 que, ac donatione propter nuptias XLV. florenorum millibus conve-
 nitur. Unde cum festum S. LUCIÆ in XIII. *Decembris* incidat, ipsa
 nuptiarum solemnia facile in annum sequentem dilata fuerunt.

XXI. Quin immo eas ad usque Dominicam *Esto mihi*, dicti an-
 ni 1375, quæ tum in IV. *Martii* inciderat, re ipsa extractas fuisse,
 ex Chronico *Salisburg.* d) discimus, aiente: „Eodem anno ALBER-
 TUS, Dux *Austriæ*, volens celebrare nuptias *Wiennæ*, Dominica *Esto*
mihi, vocavit Dominum ALBERTUM de *Winchel*, Episcopum *Pata-*
viensem, ut sibi copularet filiam FRIDERICI Comitis de *Nurnberch*
 legitime in uxorem. Et idem ALBERTUS Episcopus-- in via tendens
Wiennam, cum pervenit prope civitatem S. YPOLITI, sitam in *Au-*
stria, contigit, ut ab OTTONE, & HEINRICO, dictis *Ernwelfer*, Mi-
 nisteriales (Ministerialibus) *Stiriae*, cum suo exercitu est captivatus
 indebite. „ Refert hoc Chronographus, seu potius Continuator eius,
 ad an. quidem 1373. at ibi multa, diverso tempore acta, sive incu-
 ria auctoris, sive librarii, uni anno 1373. cum tamen sequentibus
 contigerint, illigata fuisse, eum inspicientibus patebit, fidemque facit
 Clar. HANSIZIUS, e) captivitatem huius Episcopi an. 1375. die ve-
 ro secundo *Martii* accidisse. Ex his etsi ætas Principis definiri haud
 valeat, annis tamen gravem excessisse innuunt; quando & supra
 excitatus HASELBACHIUS id ipsum confirmat.

XXII. Altera, cuius quoque ossa hoc cumulo, aut supra memo-
 rata fossa, comprehendere, putamus, IOANNA est, ALBERTI IV. con-
 iux, ac ALBERTI, Ducis *Bavariæ*, Comitisque *Hannoniæ*, *Hollan-*
diæ, IV.

a) Tom. præced. P. I. p. LXXVIII. §. XLIX. d) Col. 423. a.

b) Tom. IV. Anecd. P. III. col. 780.

c) *Germ. Sacr.* tom. I. p. 478.

c) P. I. *Auctar. dipl.* p. 6. & 7.

TAB. XVI. *diæ*, *Zelandiæ*, & *Frislandiæ*, filia, de qua tomo præcedenti plura attigimus. In hac enim crypta depositam fuisse, HASELBACHIUS testatur, adductis verbis adiciens: „cum quo & BEATRIX mater „(ALBERTI IV. & eius conthoralis IOANNA a sancta CLARA hoc „includitur mausoleo, „quoniam quid sibi hoc a *Sancta Clara* velit, non satis intelligamus; cum non constet, eam post obitum mariti Ordinem S. CLARÆ ingressam. E vita abiit anno 1410. XV. Nov. Nam diem hanc Necrologium Ecclesiæ S. STEPHANI *Vindobonensis* ponit. Annum autem ex duobus instrumentis, in *Registro* Archivi Cæsarei recensitis, educimus. Primum, datum ab ipsa IOANNA in festo S. URBANI anno 1410. edimus suo loco. Alterius, anno 1411. circa festum Apostolorum PETRI, & PAULI *Wiennæ* signati, fragmentum duntaxat possidemus. In eo cum mentio fiat a IOANNÆ, tanquam iam mortuæ, a) prius autem ab ipsa IOANNA editum sit: nemo non videt, dictum emergere annum.

XXIII. Tertiam quoque in hac crypta sitam esse ELISABETHAM, Nec non ELISABETHÆ. LEOPOLDI III. *Probi* filiam, ac HENRICI IV. Comitis *Goritiæ* sponsam, HASELBACHIUS b) his verbis testatur: „Habuit etiam (LEOPOLDI III. fil., POLDUS) ex præfata uxore (VIRIDE) filiam, nomine ELISABETH, quæ desponsata est HENRICO, Domino *Goritiæ*, sed infra „anni spatium morte præventa 1392. ad S. STEPHANUM *Viennæ* iacet tumulata. „Contractus Matrimonialis, seu futuri connubii adpromissio, facta est anno 1382. cum assignatione dotis duorum, & triginta florenorum millium ad *Portenavium*, ut id ex binis summariis Repertorii Archivi Cæsarei ostendit sæpe laudatus Illust. Comes c) a CRONBERG. c) Agebat tum HENRICUS annum ætatis sextum. Unde nec sponsam ætate maiorem, quin verisimilius uno, alterove anno minorem fuisse, atque adeo anno vitæ decimo quarto, aut quinto hunc mundum reliquisse, censemus.

XXIV. Propius ostium spectabatur corporis compages integra, ossibus, ob insignem magnitudinem mirandis, sex scilicet pedum, ac septem, & semis digitorum mensuræ *Vindobonensis*. Cranio, seu calvariæ adhuc integræ quoddam adiacebat tegumentum holosericum rubrum, auro intertextum. Corium vaginæ, apprimè induratum, palmos maiores quatuor longum est, gladio tamen haud comparente: repertum tamen est eiusdem fragmentum, rubigine pœne consumptum, anno 1754. cum crypta hæc Augustæ iussu, ut paullo supra retulimus, restitueretur. Narraverunt, qui libitinam exercent, cryptasque custodiunt, huic cadaveri nigram barbam dodrantalem in crypta procrevisse, viventium adhuc memoria superstitem, iterato vero corporis motu, ac concussione dilapsam.

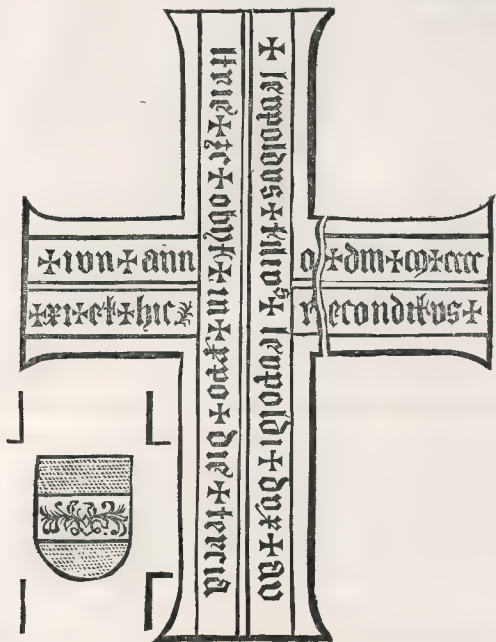
XXV.

- a) „Wir ALBRECHT. &c. Schafen - - der Er- „nen Herzogin ze *Osterreich* &c. &c. *seligen*
 „ber DOROTHEEN, der *Eselskingerin*, die „gedechtnis, Hof juckkfrau gewesen ist. „
 „weilent der Hochgebornen Fürstin unser b) Col. 315. a.
 „liben Frauen und Mutter, Frauen IOHAN- c) Tentamen de *rebus Goritiæ* p. 130.

XXV. Funus hoc LEOPOLDO IV. cognomento *Crasso*, seu *Su-* TAB. XVI.
perbo adscribendum esse, adiectum signum crucis plumbeum docuit, Ad Leo-
 annum mortis eius 1411. diem vero tertiam *Iunii* innuens.

POLDUM
 IV. perti-
 nens.

Num. 9.

Cum hac epocha conveniunt ANDREAS, Presbyter *Mishensis*, Ne-
 crologia *Gracense*, ac *Neostadiense*, Chronicon monasterii *Stamsen-*
sis, *Vitus ARENPECKIUS*, alique, quos recensere, longum foret.
 Quare audiendi haud sunt PALTRAMI Continuator, a) annum 1410. a
 Anonymi *Tegernseensis* b) & *Gemnicensis* c) annum 1412. at diem b c
 tamen, festum scilicet S. ERASMI, recte assignantes.

XXVI. Mortis historiam HASELBACHIUS, d) auctor synchronus, Mortis
 hisce contexuit verbis: „Durante igitur hac congregatione - - custos caussa.
 vigilans, & non dormitans in nocte, qui potest quando vult, spiri- d
 tum

a) Ap. Pez. tom. I. col. 731. b.

b) Ibid. tom. II. col. 469. b.

c) Ibid. col. 380. c. LEOPOLDUM sane an.

1411. die xvi. *Ianuarii* adhuc in vivis
 fuisse, patet ex fragmento diplomatis: „Wir

„LEOPOLD, und ERNST gebrüder, von
 „Gotz Gnaden Herzogen ze *Osterreich* &c.

„bechennen, als unser getreuer ULRICH der

„*Mysinger* &c. Mit urkund dits briefs,

„geben ze *Wien* am Freytag vor *Priscæ*

„*Virginis*, nach *CHRISTS* geburd im vier-
 „zehen hundertisten, und den aindlestern

„lar.“

d) Ibid. tom. II. col. 840. d.

TAB. XVI. tum Principum auferre, Ducem LEOPOLDUM in proprio sanguine suffocari, permisit. Sicque sine Sacramentis, sola Confessione præmissa (ut dicitur) rebus excessit humanis, sine prole, anno Domini 1411. die ipsa Sancti ERASMI, quæ tunc erat quarta feria *Pentecostes*, tertio *Maii* (*Iunii*) subito cecidit LEOPOLDUS, cuius & exequiæ suorum Maiorum more usque adhuc dinoscuntur intermissæ. Transiit quoque ab hac luce raptus violenter occasione hac: Habebat siquidem fistulam in crure, ex violenta fortium balistarum (ut fertur) suborta tensione, quam per quendam expertum Chyrurgum sibi consolidari disposuit, qui & sibi præsensisse fertur periculum.

2 Sanguis igitur retentus, quia vir crassus, magnus a) & validus erat corpore, tandem ebullivit, & per os, aures, & nares magno impetu exitum petiit, & hac via citius ipsum extinxit. Sepelitur *Wiennæ* ad Sanctum STEPHANUM cum fratre, & maioribus suis. „ Hæc HASELBACHIUS, cui utique *Vindobonæ* viventi, ac omnia oculis, ut post pauca subiungit, usurpanti, audientique, magis fidendum, quam mox memorato *Gemnicensi* Anonymo, eum terræ motu, totam *Austriam* concutiente, collapsa camera oppressum fuisse, asserenti. Illum anno 1371. in hunc mundum venisse, tomo superiori docuimus. Quare annos vitæ non nisi quadraginta explevisse, credendus est.

XXVII. In media crypta tres humi stant capuli minores, e plumbo albo fabrefacti, & aliis singuli ligneis quodammodo loculis contabulati, quibus MAXIMILIANI II. Imp. liberi, suo quisque, compositi fuere. Numero 11. signatus, CAROLI Archiducis exuvias contegit, docente id inscripto eidem titulo, diem, annumque natalem, iuxta ac emortualem, hunc in modum recensente:

CAROLUS ARCHIDUX AUSTRIÆ.
FILIUS MAXIMILIANI II. ROM. IMP. HUNG. BOH.
REGIS ETC. EX MARIA CAROLI V. ROM. IMP. FILIA.
NATUS VIENNÆ DIE XXVII. MENSIS SEPTEMBRIS
ANNO DOMINI MDLXV.
OBIIT IBIDEM DIE ASCENSIONIS DOMINICÆ
XXIII. MENSIS MAII A. MDLXVI.

Mox laudatus MENLIUS sic habet: „ CAROLUS natus est *Viennæ Austriæ* anno 1565. die XXVI. *Septemb.* die *Mercurii*, nocte intempesta, intra horam duodecimam, & primam, in signo scorpionis, hoc autem filio nato, electus iam erat MAXIMILIANUS pater, *Romanorum* Imperator. Baptizatus est die Dominico proxime sequente, a Rev.^{mo} D. Episcopo *Agriensi*. Compadres fuerunt D. CAROLUS *Schan-*

a) Sex scilicet pedum, & octo fere, ut diximus, pollicum. Idem HASELBACHIUS col. § 14. b. c. de eo: „ Secundo (LEOPOLDI III.) genitus Dux LEOPOLDUS, vir præpotens corpore, ut in ballistarum tensione sibi inter Principes visus non esset similis:

„ in quo etiam exercitio se sic violentavit, „ ut in talo perpetuam fistulam conquiret. Erat etiam procerus statura, ut omnes „ usque ad hæc tempora de *Habsburg* præ „ aliis pollere, solebant. „

Schantone, Regis *Hispaniarum* Orator. Item eiusdem uxor, & D. TAB. XVI.
 FRANCISCUS LASSUS de *Castilia*, S. C. M. supremus aulae Praefectus. Obiit die *Iovis* XXIII. *Maii* 1566. vesperi uno horae quadrante post septimam. Sepultus die solis, comitante Archiduce CAROLO, in crypta S. STEPHANI, & adiunctus fratri FERDINANDO, sorori MARIE, & ceteris Archiducibus, ibi conditis. „ Cum MENLIO quoad diem natalem correspondent & alii, computantes nempe noctem cum die praecedenti, qui eo anno revera *Mercurii* erat. Hinc cum is & horam addat, manifestum est, reipsa cum inscriptione nostra convenire.

XXVIII. Secundo capulo plumbeo, num. 12. notato, quiescit FERDINANDUS, eiusdem MAXIMILIANI II. Imp. filius, cuius diem natalem pariter, ac fatalem sequens inscriptio, ipsi loco incisa, aperit.

FERDINANDUS ARCHID. AUSTR. ETC.

FILIUS MAXIMILIANI REG. BOH. A. A. ETC.

EX MARIA CAROLI V. ROM. IMP. FILIA, IN CICALES

OPPIDO CASTILLAE DIE XXVIII. MENS. MARTII

MDLI. NATUS.

OBIIT VIENNÆ AUSTRIÆ D. XXV. MENS. JUNII.

ANNO DOMINI MDLII.

Errat itaque GANSIUS a) alique, quando cum XXIV. *Martii* natum, ac XXVI. *Iunii* (alii etiam *Ianuarii*) denatum scribunt. Eundem, quoad diem emortualem, errorem, nisi librarii sit, erravit etiam ipse MENLIUS coævus, quique de posteris MAXIMILIANI, eorumque sepulturis data opera, ac iussu ipsius Cæsaris, scripsit, b) de cetero fata eius hisce verbis complexus: „ Natus est FERDINANDUS *Zigalie* in *Castilia*, *Hispanie* regno, anno 1551. mensis *Martii*, die XXVIII. die Sabbathi inter horam primam, & secundam noctis, in signo capricorni. Baptizatus triduo post nativitatem suam a Rev.^{mo} Episcopo *Lugensi*. Compatres fuerunt Marchio *Ville Franca*, Don PETRUS LASSUS a *Castilia*, MAXIMILIANI tunc temporis Regis *Bohemie*, supremus aulae Praefectus, & POLYXENA LASSA, Regionum liberorum Praefecta. Obiit hic Princeps infans *Viennæ Austriæ* an. 1552. XXVI. XXV. *Iunii* circa horam septimam, sepultus ibidem ad S. STEPHANUM. „

XXIX. Tertius in hac serie locus, num. 13. inscriptus, sequentem titulum praefert:

MARIA ERZHERZOGIN ZU OESTEREICH ETC.

RÖM. AUCH ZU HUNG. UND BÖH. KÜ. MAIEST. ETC.

MAXIMILIANI DES II. TOCHTER.

STARB DEN XXVI. TAG MARTII DES MDLXIV. IAHR

IHRER ALTERS V. WOCHEN.

Id

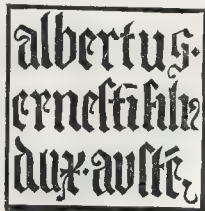
a) in Arboret. p. 8.

b) De MAXIMILIANI II. Maioribus.

TAB. XVI. Id est: MARIA, Archidux Austriae, &c. Romanorum nec non Hungariae, & Bohemiae Regiae Maiestatis MAXIMILIANI II. filia, obiit die XXVI. Martii anno MDLXIV. ætatis quinque hebdomadarum. Inscriptionem illustrent, propiusque definiunt MENLIJ verba, ubi supra: „MARIA MAXIMILIANI (II) non tantum Bohemiae, sed etiam Hungariae, & Romanorum Regis filia, nata est Neostadii anno 1564. die XIX. mensis Februarii, die Sabbathi noctu paulo ante horam decimam, in signo geminorum, baptizata est biduo post a Rev. Domino MAGELANO, suæ Maiestatis Eleemosynario. Compatres fuerunt CAROLUS, Archidux Austriae, & ANNA, Ducissa Bavariae. Obiit Vienna die solis XXVI. Martii an. 1564. mane intra sextam, & septimam, sepulta Vienna postridie in crypta Cathedralis templi S. STEPHANI, fratri suo FERDINANDO, & aliis Archiducibus Austriae aggregata. „

Non item XXX. Præter hanc MARIAM Scriptores & aliam cognominem MARIA I. ex MAXIMILIANI II. filiabus produnt, novennio ante natam, nec eiusdem MAXIMILIANI filia. nisi anno uno, diebus minus duobus, in hoc mundo versatam. De ea iterum MENLIUS: „Nata est MARIA Vienna 1555. die XXVII. mensis Iulii, die Sabbathi, nocturno tempore, intra tertiam, & quartam antemeridianam horam, in signo libræ. Baptizata est quadri-duo post in sacello arcis a Rev. Domino MATHÆO, MAXIMILIANI facellano, & summi templi Wiennensis Canonico. Compatres fuerunt Dom. PETRUS de Lasso, Regis Bohemiae MAXIMILIANI tunc temporis supremus Aulae Præfectus, Domina POLYXENA, PETRI de Lasso coniux, & educandis liberis Regis præfecta, item Comitis Salmenfis filia virgo. Obiit Lincii an. 1556. XXV. Iulii, die Iovis, vel ut alii volunt, XXVIII. nocturno tempore, hora XI. sepulta Lincii in templo Parochiali sub saxo quodam, apud MAXIMILIANI cor, & viscera condita. „ Errat igitur CZERWENCKA, ambas has MARIAS, ad S. STEPHANUM in medio cryptæ confepultas, asserens. a)

ALBERTI VI. sepulcrum, Num. 10. XXXI. Supra, & circa istos tres loculos memorata stabant quinque, & viginti extorum vasa ænea, & argentea, de quibus, & id genus aliis singulari dissertatione Vol. seq. agemus. Remotis autem, & sepositis his vasis, quadratum in conspectum prodiit marmor, pedem unum, & pollices quinque altum. Sub eo incompositæ iacebant reliquæ, quas quidem ALBERTO VI. cognomento Prodigio, ERNESTI Ferrei filio, tribuendas esse, insculptæ eidem litteræ, cuius schema hic damus, declarant:

a) In Appendice ad Pietat. Austr. p. 9.

XXXII.

XXXII. Diem, & annum fatalem, quos lapis filet, Scriptores TAB. XVI. cœvi tradunt: WOLFGANGUS de *Styra*, Prior olim *Mellicensis* a) Mortis-
in fine sui itinerarii, & HASELBACHIUS b) qui exequiis eius præfens que histo-
adfuit, suamque historiam hoc anno clausit, annum scilicet 1463. ria;
diem vero secundum *Decembris*. De die autem sepulturæ, quorum a
ille festum S. NICOLAI, alter diem sequentem assignat, haud b
conveniunt. At apud HASELBACHIUM aut memoriæ, aut librarii la-
psum putamus. Nam non minus, ac ille, sepulturam *quinto post die*,
qui S. NICOLAO sacer erat, susceptam fuisse, dicit, feriæque, quas
insimul addit WOLFGANGUS, cum secundo, & sexto *Decembris*
eo anno accurate respondentes, argumento sunt MS. haud facile cor-
rupti. Causam mortis ambo in haustum ab ipso venenum reiiciunt, c
adstipulantibus nonnullis aliis, pariter cœvis. c) Negat tamen *Ger-* d
ardus de ROO. d) „ Mortem eius partim ultioni Divinæ (ait) par-
tim veneno imputarunt, alii ob vitæ incontinentiam apoplexia
percutsum putavere. Veneni suspicionem faciebant Medici, qui
signa quædam in eius corpore deprehensa esse, affirmabant, idque
apud vulgus, semper in deteriorem partem magis pronum, obti-
nit. Sed quæstione eius rei instituta, pharmacopœus quidam,
& alii nonnulli, ob suspicionem in carcere habiti, pro innocentibus
absoluti sunt. Verum contradicerent sane HASELBACHIUS,
& WOLFGANGUS de *Styra*, si viverent; ut qui rei gestæ circum-
stantias adeo luculenter exponunt, ut temere reiici haud posse, vi-
deantur. Repetit eas etiam ille in epicedio, quod sub exequiarum
solemnia se concinnasse, testatur, cuius, quod cetera nihil singula-
re contineat, ac præterea longiusculum sit, hos duntaxat versiculos
exscribere visum est:

Rancor & tumor post hæc, & suo corpore clarent
Sanies & foetor, ceu *venena petunt*,

Sunt laquei, sunt insidiæ, sunt *toxica mortis*.

Faten-

a) Ap. Cl. *Hier. Pez. rer. Austr.* tom. II. col. 456. a. „ Transiente vero tempore (ait) anni eiusdem 1463. in secunda die mensis *Decembris*, quæ tunc fuit *feria sexta*, audita Missa in Capella castri (*Vindobonensis*) mane inter quintam, & sextam horam, circa finem Missæ, Dux ALBERTUS ducitur de Missa, & in continenti subito moritur, sine omni Sacramento. Induitur vestimentis corpus mortuum, portatur ad capellam in castro, & reponitur super lectum. Intumescit, & inflatur corpus, saniesque horrida, & foetidissima effluit per nares, & os. Advocantur Medici, dicunt corpus esse toxico lethali infectum. Solicita est soror eius (CATHARINA nempe, CAROLI, Marchionis *Badensis* uxor, ut HASELBACHIUS, mox citandus, testatur) quæ fuit tunc *Wienne* in castro, ut exenteretur, & more Principum aromatibus conditur. Prohibent hoc

fieri Medici, ne multi exhalatione foetoris, de corpore procedentis, intoxicentur, inficiantur, & inde moriantur. Iacet itaque corpus ita exanime usque ad quintum diem, videlicet usque in diem S. NICOLAI, quæ fuit tunc *feria tertia*: in qua solemniter processione omnium Ordinum, Presbyterorum sæcularium, Universitatis, & populi civitatis, ad S. STEPHANUM deportatur, & in sepulcro antecessorum suorum, Principum *Austriæ*, sepelitur. „

b) Ibid. col. 981. d. ubi eadem, quamquam non iisdem verbis, refert.

c) Chronico *Mellicensi* ibid. tom. I. ad an. 1464. col. 260. a. Anonymo *San-Petrin.* Chron. *Salisburg.* ibid. tom. II. col. 430. c. d. Anonym. item *Mellic.* in *brevi chron.* *Austr.* ib. col. 465. c. Anonym. *Rotenf.* ibid. col. 468. c.

d) *Hjß. Austral.* lib. VII. p. 280. edit. 1. B b 2

TAB. XVI. Fatendum tamen est, etiam STEINDELIIUM, a) qui chronicon suum in anno 1508. finiit, de veneno subdubie loqui. „Eodem anno „(1463) secundo die, ait, mensis *Decembris* in castro *Wienn* obiit „Archidux *Austriæ* ALBERTUS, - - ex toxico, uti fama universalis „fuit, licet veritas comperi non potuit, & abominabiliter fuit in- „flatus, cum diversitate colorum quasi iridis, proh dolor! sine sa- „cris, neque evisceratus, sed ita ad S. STEPHANUM in sepultura „Ducum seorsim satis in terra profunde sepultus. „ Verum si ve- neni notæ non aperte deprehensæ sunt, cur corpus exenterari time- tur, cur seorsim, ac in profunda adeo fovea conditur, & cur deni- que usque ad MAXIMILIANI II. tempora nemo alius in eandem cryptam infertur?

Ac ætas. XXXIII. Ex his porro emendandi sunt ARENPECKIUS b) cox-
b vus, qui mortem eius ad annum quidem 1463. at in seriam sex- tam ante THOMÆ Apostoli, id est, XVI. *Decembris* male reicit: Anonymus *Mellicensis*, ac *Tegerseensis*, mox laudati, qui diem con- tra secundam *Decembris* probe, at annum 1462. perperam assignant. Eum anno ætatis quinto, & quadragesimo periisse, GUILLIMAN- NUS, ac genealogia *Wittebergenfis* cum *Gerardo* de ROO testantur.

Aliæ non- XXXIV. Lustrata hunc in modum crypta, nec tamen desideria
nullæ re- nostra omni ex parte explente, eandem, quod nihil in nobis deside-
liquæ. rari posse videretur, sub XII. Kal. *Iunii* denuo repetere statuimus. Itaque hora post meridiem prima terram, quæ inveniendi funeris in- dicium fecerat, usque eo effodiunt, dum ad solidum undequaque solum, septem pedum altitudinis, pertingerent. Verum totius operæ pretium paucæ adhuc fuerunt reliquæ, putris nempe ligni, sive collapsi loculi frustra; deinde duo laminæ plumbeæ fragmenta, duos, & semis pollices lata, & ad quatuor longa, nullis tamen li- teris insignita; quin iis potius lignum, putredine resolutum, tan- quam gluten inhaerescens, indicium præbuerat, eam laminam, cete- rarum instar, crucis forma capulo ligneo fuisse affixam. Postremo O- rientem versus duas coxas, seu ischia protrahabant, cum nonnullis ossibus, plantæ pedis, & digitorum articulis. Comparatæ, & compo- sitæ hæ coxæ cum reliquis ALBERTI ossibus, ad totius sceleti com- pagem recte coibant; cum igitur ultra inveniretur nihil, foveam aggere iterum expleri curantes, architecto etiam, tum præsentī, auctores fuimus, locum in modum reliqui pavimenti abacis faxeis sternendi, ut ne posteritatem opinio maneret, hoc sub tumulo quod- dam condi funus: deinde & reliquias ALBERTI capulo minori ligneo cohibendi, quod utrumque se executurum adpromisit.

Ordo fu- XXXV. Superest modo, ut funera, promiscuo, ac obvio ordine
nerum hucusque recensita, ad ordinem nunc temporis redacta, Lectori ve-
chrono- lut sub uno obtutu conspicienda præbeamus.

I. FRI-

a) Ap. Cl. OEFELIUM rer. Boicar. Scriptor. b) Col. 984. c. d.
tom. I. p. 538. col. a.

1. FRIDERICUS, ALBERTI II. filius † 1362. x. *Dec.* ætat. xv. *Tab. xvi.* cum dimidio §. XVII. seq.

2. RUDOLPHUS IV. natus I. *Nov.* 1329. † 1365. xxvii. *Iul.* §. X. seq. & cap. præced. §. II.

3. ELISABETHA, LEOPOLDI III. filia † 1392. ætatis circiter xiii. §. XXIII.

4. CATHARINA, uxor RUDOLPHI IV. nata 1342. † 1395. xxvi. *April.* §. XIX.

5. ALBERTUS III. *cum trica*, natus 1349. vel 50. † 1395. xxix. *Aug.* §. VI. & VII.

6. ALBERTUS IV. *Mirabilia mundi*, nat. 1377. xxi. *Sept.* † xiv. eiusd. 1404. §. VIII. & IX.

7. WILHELMUS, natus circa an. 1370. † xv. *Iul.* 1406. §. XII. seq.

8. IOANNA, uxor ALBERTI IV. † xv. *Nov.* 1412. §. XXII.

9. LEDPOLDUS IV. *Craffus*, nat. 1371. † III. *Iun.* 1411. §. XXV.

10. BEATRIX, ALBERTI III. ux. secunda. † x. *Iun.* 1414. plena dierum. §. XX.

11. GEORGIUS, filius ALBERTI V. nat. 1431. † xvi. *Febr.* 1435. §. V.

12. ALBERTUS VI. *Prodigus*. † secundo *Dec.* 1463. ætat. 45. §. XXXI. seqq.

13. FERDINANDUS, MAXIMIL. II. Imp. fil. nat. xxviii. *Mart.* 1551. † xxv. *Iun.* 1552. §. XXVIII.

14. MARIA, eiusd. MAXIMILIANI filia, hoc nomine II. nat. xix. *Febr.* 1564. † xvi. *Mart.* eiusd. anni. §. XXIX.

15. CAROLUS eiusd. MAXIMIL. fil. nat. xxvii. *Sept.* 1565. † xxiii. *Maii* 1566. §. XXVII. Hisce accedunt alibi sepulti :

16. IOANNA, ux. WILHELMI. † secundo *Febr.* 1435. *Neapoli* humata. §. XIV. seq.

17. MARIA I. MAXIMILIANI II. Imp. fil. nata xxvii. *Iul.* 1555. † 1556. xxv. *Iul.* *Lincii* sepulta. §. XXX.

De urnis extorum & cordium, in eadem hac crypta repertorum, ac successu temporis huc depositorum, eorumque inscriptionibus, singulari dissertatione, ut iam monuimus, ex instituto acturi sumus. Superest modo, ut de restauratione augusti huius dormitorii pauca dicamus.

CAPUT IV.

CONSPECTUS EIUSDEM CRYPTÆ, AUGUSTIS-
SIMÆ IMPERATRICIS Mariæ Theresiæ IUSSU,
ANNO MDCCLIV. RESTITUTÆ.

§. I.

Origo
cryptæ
novæ, ad
D. STE-
PHANI
Vindobo-
næ.

Singularis illa erga maiorum manes pietas, & quasi domestica, ac innata Principum *Austriæ* religio, quas virtutes Aug. Imperatrix MARIA THERESIA recens opere exercuit, novum de hac, qua de hæctenus egimus, sepulchrali crypta ad S. STEPHANUM, scribendi nobis argumentum attulerunt. Hæc quippe illam ampliandi, exornandique studio accensa, anno 1754. iussa dedit, eandem restaurandi. Negotium datum fuit Nobili Domino a DIER, sacri ararii Præfecto, qui, ut ab amico nostro, *Cl. SCHWANDNERO*, per litteras edocti sumus, die 6. *Iulii*, mane præsentibus duobus clericis, superpelliceis, ut vocant, indutis, totidemque doryphoris, & architecto *Salomone KLEINERO*, rei initium fecit. Huius viri præsentia operi huic tanto utilior, atque acceptior fuerat, quod primæ cryptæ veteris lustrationi, a nobis, ut diximus, anno 1739. susceptæ, idem interfuerit, designationesque, ut hac in re inter paucos versatissimus, confecerit omnes; quarum ope secundis deinde investigatoribus, capulos singulorum, & quidquid, ad iussa Augustæ rite exequenda necessum erat, quasi digito demonstrare poterat.

Lustratio
cryptæ
cepta.

II. Primo itaque singula funera cum suis cineribus, a prædictis clericis, novis involuta linteaminibus, in recens confectos ex robore loculos funereos collocata fuerunt, addita unicuique schedula, nomine defuncti inscripta, ac tænia serica nigri coloris munita, quam laudatus DIERIUS suo obsignavit sigillo. His ita peractis, doryphori singula ex emortuali crypta veteri in templum asportata, inde una cum urnis extorum, & cordium, in sacellum S. CATHARINÆ deposuerunt, ibi conservanda ad tempus.

Novis o-
peribus
ampliata.

III. Effluxis aliquot diebus, & expurgata interim veteri crypta, eo in loco, ubi RUDOLPHI IV. ut diximus, insignia conspicua erant, murus, aram maiorem versus, perforatus, ibidemque fornix ovatus, 20. pedum, & semis longitudine, 17. pedum latitudine, & undecim cum duobus digitis altitudine conditus est: cui clathratus adhaeret meatus, 30. pedes longus, cœmeterium S. STEPHANI versus, cum spiramento ex binis fenestris, luci immittendæ quoque destinatis. Hæc omnia, & singula ex ichnographia cryptæ cum veteris, tum novæ, quam adiectæ tabulæ XVII. sub num. III. æri incidi curavimus, perspicua redduntur. Ex eadem porro tabula num. I. & II. facile intelliges, qua ratione nova hæc crypta pavimento, & loricis, ac cymatiis fuerit instructa, atque ornata: in his vero urnæ

TAB. XVII.

ex-

extorum, & cordium, quæ antea humi strata sordescabant, quam TAB. XVII. scitæ sint dispositæ: quin & numerum, & nomenclaturam fune-
rum, nec non extorum, & cordium, de quibus alibi, adscribi
iussimus; ut uno quasi aspectu integram recens factam cryptæ fa-
ciem intueri possis.

IV. Hoc interim spatio, quo iussu aulæ singulis funeribus so-
lia ex cupro confecta fuerant, redibant doryphori aulici, qui su-
nereos loculos ligneos, nec non urnas extorum, & cordium, ex
facello S. CATHARINÆ in cryptam reportatos, dictis arcis cupreis,
iam antea ordine suo dispositis, indiderunt: urnis vero loricis su-
perimpositis. Illuxit dein dies 18. *Martii* 1755. quo Archiepisco-
pus *Wiennensis* solemni ritu novam hanc cryptam consecravit, in ea
sacrum peragens, præsentē Augustissima Imperatrice.

V. Nova illa, de quibus diximus, folia cuprea, sect. I. & II. Novæ sandapilæ descri-
buntur. litteris A. C. D. E. F. G. H. I. notata, sex fere pedes sunt porrecta:
illud vero RUDOLPHI fundatoris, sub lit. B. septem ferme pedes
æquat, ceterisque altius est, ampliusque, reliqua (litteris K. L. &
M. distincta,) longitudini funerum aptata sunt. Quodlibet eorum,
in lateribus longioribus, duobus leonum capitibus, & annulis ex
cupro instructum est: opercula vero singula ex stanno fusa, CHRI-
STI, cruci affixi, imaginem referunt, cui substratus pileus Archi-
ducalis, & in imo cernitur parmula, novo inscripta epitaphio. Sche-
ma huiusmodi operculi reperies in tabula nostra num. IV.

VI. In recensendis novis hisce soliis ordinem sequimur, non
secundum hodiernum eorum situm, qui arbitrarius est, sed chro-
nologicum, illumque in tabula nostra siglis distinctum. Præmo-
locatio. Præmo-
nendum præterea, folia cuprea non nisi septem, litt. nimirum A.
B. C. D. E. F. & H. signata, in crypta maiori consistere, reliqua
vero quinque, siglis G. I. K. L. M. inscripta, in minori collocata
esse: in altera quoque abside, num. II. tumbas D. & A. sectione
prima iam indicatas, repetendas fuisse, ut pars anterior cum post-
ica coniuncta, totius cryptæ conspectum præberet. Ut ichnogra-
phia luculentius ostendit. Est & illud singulare, RUDOLPHI IV.
sandapilam non, ut ceteræ, solo incumbere artefacto, sed imposi-
tam esse marmori, vetustius eius epitaphium referenti, quod anno
1754. in veteri crypta, subtus loculo eiusdem Ducis funebri, re-
pertum fuerat, de quo capite priori p. 172. §. III. a nobis facta
est mentio: ceterum situs huius tumuli schemate expressus est in ta-
bula sect. I. lit. B.

VII. Iam ad epitaphia, Ducum loculis recens in duabus hisce
cryptis incisa, nos conferamus. Ordinem a crypta nova maiori,
progressuri inde ad veterem minorem, ceterasque inscriptiones, or-
dine alphabeti.

Lit. A.

TAB. XVII.

Lit. A.

FRIDERICVS
DVX AVSTRIÆ
ALBERTI II.
DVC. AVST. FILIVS
OB. MCCCLXII.
AET. XV. ANN.

Lit. B.

RVDOLPHVS IV.
FVNDATOR
DVX AVSTRIÆ
ETC. ALBERTI II.
DVC. AVSTR. FILIVS
OB. MCCCLXV.
AET. XXV. AÑ.

Lit. C.

CATHARINA
CAROLI IV. IMP.
FILIA ET RVDOL-
PHI IV. D. AV. VXOR
O. MCCCXCV.
AET. LIIL. AÑ.

Lit. D.

ALBERTUS III.
DUX AUSTRIÆ
ETC. ALBERTI II.
DUC. AUST. FILIVS
OB. MCCCXCV.
AET. XLVI. AÑ.

Lit. E.

ALBERTUS IV.
DUX AUSTRIÆ
ETC. ALBERTI III.
DUC. AUST. FILIVS
OB. MCCCCIV.
AET. XXIX. ANN.

Lit. F.

WILHELMUS
DUX AUSTRIÆ
LEOPOLDI
DUC. AUST. FILIVS
OB. MCCCCVI.
AET. XXXVI. ANN.

Lit. H.

GEORGIUS
DUX AUSTRIÆ
ALBERTI V.
DUC. AUST. FILIVS
O. MCCCCXXV.
AET. X. ANN.

In crypta
minori
veteri.

VIII. In crypta veteri, minori illa, deposita iterum sunt folia, ut diximus, quinque, LEOPOLDI scilicet IV. ac ALBERTI VI. nec non trium MAXIMILIANI II. Imperatoris prolium. Loculorum formam §. V. cum reliquis iam recensuimus, inscriptiones vero novæ sic sonant:

Lit. G.

LEOPOLDUS
DUX AUSTRIÆ
ETC. LEOPOLDI
DUC. AUST. FILIVS
OB. MCCCCXI.
AET. XL. ANN.

Lit. I.

ALBERTUS VI.
DUX AUSTRIÆ
ETC. ERNESTI
DUC. AUST. FILIVS
O. MCCCCLXIII.
AET. XLV. ANN.

Vetus,

Vetus, ac pulverulentum ALBERTI VI. epitaphium, lapidi quondam incisum, ac a nobis supra capite III. §. XXXI. pag. 194. productum, quod neglectum antea in veteri crypta iacebat, iam muro ibidem ad caput Ducis immisum fuit: uti videre est in tabulæ æneæ sectione II. in medio. Solia tria cuprea minora, Litteris K. L. M. notata, cineres, ut diximus, liberorum MAXIMILIANI II. Aug. continentia, inscriptiones veteres retinuerunt, quas, supra dicto cap. III. §§. XXVII. XXVIII. & XXIX. iam recensitas, hic repetere, supervacaneum visum nobis est. Ad epitaphium vero FERDINANDI Archid. §. XXVIII. loco mox citato productum, addi meretur, MAXIMILIANUM II. Imperatorem, licet, SCHARDIO a) teste, vigesimo primo *Septembris* anni 1562. solemniter in Regem *Bohemiæ*, *Pragæ* coronatus fuerit, decennio tamen antea, nempe 1552. quo filius eius prædictus mortuus est, titulo *Regis Bohemiæ* merito mactari; quippe quod vi pactorum matrimonialium, de quibus alibi egimus b) die XXVI. *Aprilis* 1448. initiorum, conventum sit, ut MAXIMILIANUS titulo *Regis Bohemiæ* abinde uti possit, administratio- ni tamen, vivente patre, se non immisceat directe, nec indirecte. Verba contractus pro opportunitate Lectoris, huc adscribere iuvat, quæ sic habent: „Præterea quo serenissima Domina MARIA, Infans „prædicta, secundum familiæ, ex qua progenita est, splendorem, „gloria & amplitudine aliqua convenienti in hoc matrimonio con- „decoretur, idem serenissimus Rex contemplatione huius matri- „monii consentit, ut præfatus serenissimus MAXIMILIANUS Archidux, ac eius conthoralis, serenissima Domina MARIA, Infans „prædicta, in Regem, & Reginam *Bohemiæ* coronentur, ac dicti „Regni, & dependentium inde Ducatum, & dominiorum titulo „decorentur, - - addita tamen hac lege, & conditione, quod præ- „fatus serenissimus MAXIMILIANUS Archidux administrationi Re- „gni *Bohemiæ*, ac inde dependentium dominiorum, vivente Rege, „patre suo, se non immiscebit directe, vel per indirectum, nisi „quatenus illi præfatus serenissimus Rex permiserit, & de eius ex- „presso consensu, sub pœnis, quæ continentur in obligationis li- „teris, ab eo datis. - - Et quo certius serenissimo Regi hic sit cau- „tum, præfatus serenissimus Imperator suo, ac serenissimi, & Illu- „strissimi filii sui, Domini PHILIPPI, *Hispaniarum* Principis, no- „mine promittit, se bona fide curaturos, operamque daturos, ut „inconcusse - - hæ conditiones, assumptioni tituli *Bohemiæ Regis* „appo-

a) Epitome rerum gestar. sub FERDINANDO I. Imp. tom. III. pag. 2183. ubi ad an. 1562. sic: „Mensis Decembris vicesimo die MA- „XIMILIANUS, FERDINANDI Imperatoris „filius, Rex *Bohemiæ*, *Pragæ* in præsentia „patris FERDINANDI, duorum fratrum, „Ducis *Bavariæ*, ALBERTI, aliorumque „multorum Principum coronatur, ac ab

„ Archiepiscopo *Pragensi* ungitur, ense re- „gali cingitur, annulo ornatur, sceptro „donatur, pomo aureo honestatur. Se- „quenti vero die - - non minori solemn- „tate coniux eius MARIA Regina consecra- „tur, atque ungitur. „

b) Vid. Pinacothecæ nostræ Auctar. diplomat. Vol. I. num. LXXIV. p. 87.

TAB. XVII., appositæ, -- observentur. „ Litteras has MAXIMILIANI II. obligatorias XXV. *Aprilis*, 1448. sicut & CAROLI V. Imp. ac filii eius, PHILIPPI II. *Hisp.* postea Regis, assertorias, II. *Maii* an. 1549. obsignatas in auctorio diplomatum, tomi huius volumine secundo, suo loco, insertas daturi sumus.

Binæ inscriptiones lapidibus insculptæ.

IX. Ad extremum binæ inscriptiones, in novæ cryptæ parte interiori lapidibus incisæ, ac muro immisæ, quarum speciem tabula ænea sectione I. exhibemus, proferendæ sunt. Illa, quæ a sinistris est, insignia continet Ducis RUDOLPHI IV. interposita crucis figura, quam supra, dicto cap. III. §. III. p. 177. seq. vidimus. A dextris vero comparet aquila Imperialis coronata, pectore gerens scutum, regnorum ac provinciarum, Domus *Austriacæ* symbola referens, imposita regia corona, ac sequenti inscriptione subiecta:

D. O. M.

MARIA. THERESIA. AUGUSTA. RELIGIOSISSIMA. ARTIMISIA. CHRISTIANA.
QUÆ. SUB. IMMENSO. RERUM. PONDERE. INDEFESSA. VIRTUTE. VIVOS. BENEFICIIS. ORNAT.
ET. MORTUOS. PIIS. OPERIBUS. CORONAT.

SACRAM. HANC. CRYPTAM. A. RUDOLPHO. IV. FUNDATORE. EXTRUCTAM.
AMPLIATIS. DECORATIONIBUS. INSTAURAVIT. AN. CHR. MDCCLIV.

ADMINISTRATIONE. CAROLI. IOSEPHI. NOBILIS. DOMINI. A. DIEB.
CONSILIARII. CÆSARIS. REGII. ACTUALIS. AULICI.
ET. SACRI. ARARII. PRÆFECTI.

CAPUT V.

DE SEPULTURIS CATHARINÆ, ET MARGARITHÆ, FILIARUM ALBERTI II. NEC NON VIRIDÆ, UXORIS LEOPOLDI III. COGNOMENTO PROBI.

§. I.

CATHARINA Monialis.
† 1381.

CATHARINAM, ALBERTO II. Duci *Austriæ*, an. 1342. natam, & ante annum 1365. Principem exutam, in cœnobio S. CLARÆ, intra muros *Vindobonenses*, sacrum suscepisse velamen, ac ibidem IV. Id. *Ian.* 1381. pie defunctam, ac sepulturæ traditam fuisse, partim ex coniecturis, at firmis illis, atque validis, partim certis ex monumentis, præsertim quoad hoc ultimum, docet Cl. STEYERERUS. a) Lapis sepulchralis, ante medium aræ maioris in prædicto D. CLARÆ templo visendus, eidem vulgata traditione, quamvis in eodem nomen eius haud legatur, attribuitur. Inscriptio, litteris antiquis, hæc est:

CERNITVR. HVMATVM. CORVVS. HIC. MATRIS. HONESTE.
PRO. QVA. SVBTRACTA. FLEMVS. SVB. PECTORE. MESTE.

II.

a) *Commentar. pro hist. ALBERTI II. cap VI. pag. 28. & in addit. col. 577. seqq.*

II. *Brune*, nobili, ac præcipua *Moraviæ* urbe, ad S. THOMAM, MARGARITHA, apud *Augustinianos*, sub altari supremo, sepulta iacet MARGARITHA, *Brune* se-
ALBERTI II. *Sapientis* filia. Hæc anno 1346. in hanc lucem edita, pulchra.
anno 1359. MAINHARDO V. Comiti *Tyrolis*, & *Goritiæ*, hocque† 1366.
anno 1363. die XIII. *Ian.* e vivis abeunte, IOANNI HENRICO,
Marchioni *Moraviæ* iuncta, vitam anno 1366. die XIV. *Ian.* clausit,
ut hæc singula iterum idoneis ex monumentis evincit laudatus
STEYERERUS. a) Sepulturam ibi ideo sibi elegisse, videtur, quod a
ad condendum monasterium illud multa contulerit.

III. In *Carniola*, quatuor miliaribus *Labaco*, prope oppidum VIRIDIS,
Weixelburg, Abbatia instituti *Cisterciensis* floret, anno 1135. vi-*Sittici* in
vente etiamnum S. BERNARDO, a PEREGRINO, Patriarcha *Aqui-*
leienfi, fundata, *Sitticium*, Germanis *Sittich*, nomine. Foundationis
litteræ anno primum 1156. datæ sunt, VALVASORE b) teste. Huc b
se VIRIDIS, seu VIRIDA, BARNABONIS, seu BARNABÆ, Vice-
Comitis *Mediolanensis*, filia, accepto mariti sui, LEOPOLDI *Probi*,
infelici ad *Sempachium* casu, mœsta, & afflicta nimium, sese contu-
lit, ut in eius vicinia reliquum traderet vitæ: ubi cum animam
tandem reddidisset Creatori, in templo eiusdem monasterii ad dex-
trum summi altaris latus terræ concredita fuit.

IV. Verum, laudato VALVASORE c) docente, in dicto templo Quan-
nullum amplius eius sepulcri vestigium superest. Cum enim tu-
muli, & lapides sepulcrales, ob nimiam copiam, incommodum
afferrent, murusque monasterio circumdandus iam olim esset: petita, monu-
ac obtenta a MAXIMILIANO I. Imp. (cuius codicilli, eius rei causa-
mentum.
conscripti, ac ad D. WILHELMUM de *Aursberg* an. 1497. dati, in
tabulario eiusdem Abbatiae adhucdum servantur) facultate, effossi,
ac remoti sunt. Ab eo itaque tempore nulla eiusmodi monumenta
occurrunt, præter pauca admodum, ab instituto nostro aliena.

V. Idem VALVASOR d) excessum Principis circa annum 1424. Eius ætas.
reponit, quin alibi catalogum benefactorum, ex tabulario mona-
sterii contexens, eandem inter benefactores eiusdem anni adhuc col-
locat. At veremur, ut instrumentum illud recte lectum, & intel-
lectum fuerit, atque adeo loco 24. substituendus sit numerus 14.
qua in re facilis utique fuit lapsus. Nobis certe diploma ERNESTI
Ferrei, Ducis *Austriæ*, suppetit, eodem hoc anno 1414. die vero
Dominica Oculi i. e. XI. *Martii* signatum, ubi eiusdem tanquam iam
iam fatis functæ, mentio ingeritur. Putamus itaque, VIRIDEM
paullo ante obitum beneficia quædam contulisse monasterio, dicto
instru-

a) Ibid. *Commentar.* cap. VIII. p. 28. & in *ad-*
dit. a col. 615. ad 650. Add. *Illustriss.*
CRONBERG. *Tentam.* de rebus *Goritiæ* p.
171. seqq.

b) *Topographisch-histor.-beschreibung des Her-*

zogth. CRAIN P. II. lib. VIII. sect. IV. pag.
694. nec non R. P. GRANELLII *Germ. Austr.*
Ducat. *Carniol.* p. 87.

c) Ibid. P. III. lib. XI. p. 531.

d) Cit. P. II. lib. VIII. pag. 699.

instrumento, an. 1414. non 1424. ut VALVASOR legit, roborata, atque adeo hunc annum 1414. saltem attigisse. Cum igitur LEOPOLDUS, quod tomo priori a) docuimus, an. 1366. annum ætatis XVI. ingressus, eam matrimonio sibi copularit, alias autem ut plurimum par pari nubere soleat, consequens est, ut sexagenaria non-nihil maior obierit.

Filiæ
LEOPOL-
DI Probi
suppositi-
tiz.

VI. LEOPOLDO *Probo* præter ELISABETHAM, a nobis supra recensitam, duæ a nonnullis tribuuntur filiæ aliæ, ex VIRIDE susceptæ, de quibus nos, idoneis argumentis destituti, asserti nihil afferre, possumus. REBDORFIUS, b) cuius alii vestigia legerunt, id insinuare videtur, quando ad an. 1358. ait: „ Eodem mense „ (*Julio*) obiit ALBERTUS (*Contractus*) Dux *Austriæ*, cuius *Filiæ* „ filiam iuniorem paullo ante duxit MAINHARDUS, filius Ducis „ *Carinthiæ* & LUDOVICI, Marchionis *Brandenburgensis*, Ducis „ *Carinthiæ* neptem in quarto gradu - & solemnnes nuptiæ in *Pavia* celebratæ fuerunt. „ Verum cum LEOPOLDUS anno 1351. natus sit, nuptiasque anno primum 1366. inierit: nemo non videt, MARGARETHAM, eiusdem ALBERTI *Contracti* filiam, de qua hic paullo supra, intelligendam esse, atque adeo vocabulum *filiæ* abundare. Quare hæc e tabulis genealogicis Ducum *Austriæ* expungenda est. Eodem loco habemus CATHARINAM, quam CONRADI, Burggravi *Magdeburgici*, qui insimul Comes *Harticensis* in *Austria* fuerit, uxorem, post LEQUILEUM, & LAZIUM, GANSIUS c) facit. At apud reliquos altum de ea silentium, nec hi scriptores tanti sunt, ut assensum nobis extorqueant. Maior sane fides habenda Vito ARENPECKIO, d) Anonymo *Carthusiano Gemnicensi* e) Scriptoribus f) coævis, nec non brevi chronico *Stamsensi*, f) qui omnes LEOPOLDO unicam adscribunt filiam, ELISABETHAM nomine.

CAPUT VI.

STAMSENSE, SEU STIRPINENSE IN TYROLI SEPULCRETUM

§. I.

Abbatiz
Stamsensis
in *Tyrolis*
primor-
dia.

FRIDERICUS IV. LEOPOLDI III. filius, cognomento cum *vacua* *pera*, nec non, & respectu FRIDERICI *Placidi*, *senior* dictus, Dux *Austriæ*, Comesque *Tyrolis*, sibi, suisque locum sepul-
turæ

a) P. II. p. 105. seq.

b) Ap. FREHER. *rer. Germ.* tom. I. pag. 642.

c) In Arboret. p. 7.

d) Ap. Hier. PEZ. *rer. Austr.* tom. I. col. 1274.

e) Sæpe dictus Senior Dux LEOPOLDUS

„ quatuor reliquit filios (ait) WILHELMUM, LEOPOLDUM *Crasium*, ERNESTUM,

„ & FRIDERICUM, ac unam Domicellam

„ ELIZABETH, quæ & ipsa obiit in *March-*

„ *during*, & sepulta est *Wienæ* anno

„ CHRISTI 1391. in die IOANNIS BAPTISTÆ.

„ STE. „ HASELBACHIVS, hic supra pag.

190. adductus, annum mortis eius 1392.

assignat. Pariter is coævus est, nec adeo

facile decernere possumus, cuinam fiden-

dum. In alterutro loco errorem librarii

irreplisse, suspicamur.

e) Ibid. tom. II. col. 380. a.

f) Ibid. col. 459. b. ubi eadem, quæ AREN-

PECKIVS ait, repetit.

turæ delegit suo in dominio, & quidem in monasterio *Stamsensi*, seu *Stirpiniensi*, Ordinis *Cisterciensis*, ad tertium procul *Oeniponte* lapidem situm. Conditum accepimus a MAINHARDO IV. Comite *Goritiæ*, & *Tyrolis*, ac ELISABETHA coniuge anno 1273. a) solemnem consecrationem anno primum 1284. defuncta iam ELISABETHA, a septem Episcopis suscepta. In huius Abbatæ templo quatuor inveniuntur sepulcra, seu cryptæ separatae. Ex his una præsertim singularem a nobis curam postulat, Ducum, Archiducumque *Austriæ* plura continens corpora. Cum vero reliqua tria monumenta etiam observatione quadam digna videantur, de his quoque non nihil exponemus, templi in simul ichnographiam, cryptarumque conspectum exhibituri.

II. Ingredientibus ecclesiam statim in medio navis ædicula occurrit sacra, quam *capellam mortuorum* vocant, quatuordecim pedes porrecta, tredecim, & duas tertias lata. E ligno funditus constructa est, reliquo templi pavimento, lapidibus strato, septem, & semis pedes depressior. Sex columnis exornatur, quas inter totidem statuarum lignearum inauratarum, quinque, & semis pedes altæ, sibi que utrinque adversæ, consistunt, de quibus nos tomo superiori b) differuimus. Præterea propius ostium quatuor minora conspiciuntur signa, de quorum nominibus haud constat. Ducebat olim idem ostium per gradus lapideos in subterraneum isthoc sacrarium sacerdotes, sacrum ibi facturos, sed nunc gradus illi grandi saxo tecti, ostiumque muro obstructum est. Ex adverso ostii altare spectatur, cuius tabula, e ligno exsculpta, argumentum exhibet RUDOLPHI I. Rom. Regis, Divinam in venatu hostiam adorantis. Supra altare erecta est insignis CHRISTI, e cruce pendentis, imago inaurata, appositis hinc inde Beatiss. V. MARIE, & S. IOANNIS *Evangelistæ* simulacris. Ad latera aræ duæ itidem occurrunt statuarum maiores, ligneo-inauratae, MAINHARDUM IV. Comitem *Tyrolis*, & filium eius HENRICUM, Regem *Bohemiæ*, repræsentantes.

III. Post harum utramque ostiola sunt, pedes singula quatuor, & novem digitos alta, per quæ binis utrinque gradibus descenditur in cryptam, lapideis fornicibus vinctam, altam pedes sex, digitos quinque, longam duodecim pedes, & septem pollices, totidemque pollices, & novem pedes latam. In hac supra aggerem, ad speciem fere foci coquinarii, pedem unum, & pollices septem alti, ad arceos humores humo excitatum, stant varia magnitudine sex capuli, qui, quamvis inscriptionibus nullis exarati, pars tamen *Austriacis* insignibus distincti sunt. Nec dubium, quin funera omnia, insignibus etiam destituta, ad *Austriacos* pertineant; quanquam & RUDOLPHUS, *Anhaltinus* Princeps in hanc ipsam cryptam concesserit;

a) Ibid. col. 457. a. *Vitus ARENPECKIUS* l. c. b) P. II. lib. I. cap. XII. p. 116-118. col. 1233. b.

Tab. rit; hunc enim alio deinde translatum fuisse, postea dicemus.
 xviii. Quandoquidem teste PAULO, Abbate huius monasterii in chron.
 MS. eadem hæc crypta a FRIDERICO, cum *vacua pera* dicto, con-
 dita, sibi que, ac duabus uxoribus suis, cum antiquior illa funeribus
 repleta esset, posterisque destinata fuerit. His igitur apertis, se-
 quentia invenimus.

Recensus
 capulo-
 rum, ibi
 reperto-
 rum.
 Num. 1.

IV. Primus capulus æneus, amplius admodum, operculo, ma-
 nubriis, & clavis munitus erat. Intus cernebantur in calce strata,
 tota calvaria, ossa humerorum, & minora alia. Illis mediis incumben-
 bat ligneum crucis signum, sesqui tertios pedes longum, quod
 olim ligneo interiori loculo superpositum, eo succidisse, intelligitur.
 Reperiebantur porro ad alterum capuli latus, integra duo crura,
 & ossa pedum, naturali situ composita, perinde, ac si suo nondum
 loco dimota fuissent. Unde indicium sumebatur, duo olim funera
 in magno hoc æneo capulo simul recondita fuisse. Erat enim arca
 longa quinque pedes, ac decem, & semis digitos, lata sesquitercios.

Num. 2.

Proximus æneo huic capulo ligneus alius adstat, longus sex pe-
 des, & tres pollices, pedesque duos, ac sex pollices latus. Huius
 operculum prorsus concidit, solis lignis laterariis aliquatenus inte-
 gris: sed in eo duæ calvariæ, cum magna ossium, confuse iacen-
 tium, copia. Altera harum calvarum casside, & corona radiata
 tegebatur. Ceterum quamvis indumenta admodum corrupta es-
 sent, patebat tamen, ex heteromallo serico, rubro, punico, &
 nigro constituisse.

Num. 3.

Minor alius locus æneus erat, longus pedes duos, ac septem,
 & semis digitos latus, manubriis instructus. In operculo signum
 crucis, nec non insignia cernebantur *Austriaca*, ad latera etiam
 utrinque repetita. In hoc loculo alius ex ligno continetur, in eo-
 que ossa parva, calce obruta.

Num. 4.

Locus est ligneus, quatuor pedes, & decem pollices longus,
 cuius lateraria ligna adhuc integra, operculo autem, cum tolleretur,
 maximam partem dilapso. Intrinsecus calvaria, cum aliis non ad-
 modum spectatæ magnitudinis ossibus, calce persusa est.

Num. 5.

Parvus locus æneus cum duobus manubriis, longus pedes
 duos, digitos sex. In operculo erat signum S. Crucis, subtusque il-
 lud parmula *Austriaca*: at in calce ossa parvula, parum rite com-
 posita.

Num. 6.

Parvus item locus ex ære *Cyprio*, tres pedes, totidemque digi-
 tos longus, sine inscriptione, & insignibus. Is ita clavis firmatus
 erat, ut, nisi gravi detrimento, effringi nequisset. Ceterum circa
 podium, cui superadstant capuli, circuitus est, latitudine unius pe-
 dis, ut ita liceat circumire.

V. Hoc situ confuso, ac lacrymabili, funera *Austriacorum* Principum, in hac crypta conditorum, reperimus; quando bello *Schmalcadico*, laudato PAULO Abbate narrante, *Protestantes*, monasterium illud diripientes, ac vel ipsis mortuis haud parcentes, apertis, spe prædæ, subversisque maximam partem loculis, ordinem turbarunt, atque ita diminuerunt, ut eorum iam non nisi sex, in quorum tamen duobus funera coniuncta reperimus, supersint. At bene tamen actum, quod Augusta eorum nomina, litteris consignata, inter eiusdem Abbatæ monumenta asservata sint, nec etiam Scriptores eius ætatis præterierint, quorum ope nunc numerum omnium, hic depositorum, inibimus.

TAB.
XVIII.
Causa
turbati in
hac cry-
pta ordi-
nis locu-
lorum.

VI. Omnium itaque inter adultos prima erat ELISABETHA, *Recensio* RUPERTI *Palatini*, postea *Rom.* Regis filia, ac FRIDERICI Ducis *funerum*, cum *vacua pera* dicti, uxor prior. Hanc *Oeniponte* die S. SILVESTRO sacra, i. e. ultimo *Decembris*, anno 1409. ex partu obiisse, ac primo ELISABETHÆ cum filia cognomine. testatur GUILLIMANNUS, qui & addit, eidem præcessisse cognominem sibi filiam, in festo sanctorum *Innocentium* XXVIII. mensis eiusdem, cum pridie eius diei eodem infelici partu edita fuisset. GUILLIMANNO respondet VITUS ARENPECKIUS, a) utramque in hac *Stirpinensi* crypta humatam esse, asserens: nec non totidem verbis chronicon eiusdem monasterii, sæpe laudatum, b) BIRCKENIUS, c) GERARDUS de ROO, d) alique. Interanea *Oeniponti* in templo Parochiali ad S. IACOBUM reposita fuisse, BURGHEHNERUS fidem facit. Quare supra memorato PAULO Abbati, eam bimulam excessisse existimanti, accedere nequimus. Ætatem ELISABETHÆ nemo, quoad sciamus, litteris consignavit: ex nuptiis autem, iam anno 1402. decretis, ac deinde, si BIRCKENIO eiusque sequacibus fides, in annum 1406. e) dilatis, intelligere est, eam obiisse in flore ætatis. Ponamus enim, eam dicto anno 1402. quo, ut decretum fuerat, nuptiæ procedere debuerant, fuisse nubilem, atque adeo annorum præter propter tredecim, aut quatuordecim, iis non nisi septem addendi erunt, existimandumque, vicenaria aliquanto maiorem excessisse.

VII. Sequuntur eiusdem FRIDERICI *senioris* nati, natæque ex *Liberi ex* coniuge secunda, ANNA *Brunsvicensi*, singuli in prima ætate exanimati. MARGARITHA scilicet, quæ anno 1424. WOLFGANGUS, qui biennio post, die autem XVI. *Febr.* HEDWIGIS, quæ anno sequenti 1427. feria sexta ante MATHIÆ Apostoli, ut memoratus cum Chronico *Stamfensi* ait ARENPECKIUS, i. e. 21. *Febr.* defuncti sunt, f) ut laudati Scriptores habent. Errat ergo iterum laudatus

Ab-

a) Col. 1280. a.

b) Col. 459. c.

f) Conf. tamen verba Codicis *Ambrosiani*, a nobis loc. mox cit. p. 118. §. XV. producta, ubi MARGARITHAM octiduo post festum SS. PETRI, & PAULI, ac HEDWIGEM an. 1431. die festo *Cathedra* S. PETRI de-mortuas leges.

c) *Spec. Honor.* lib. IV. cap. XIII. p. 504. ubi tamen, numeris transpositis, dies 13. pro 31. legitur.

d) Lib. V. p. m. 180.

e) Vid. *Pincothec. Austr.* P. II. lib. I. cap. XII. §. XI. p. 116.

TAB. Abbas, quando MARGARITHAM ex priori coniuge, ELISABETHA, XVIIII. editam, & HEDWIGEM 21. Septembr. demortuam credit.

Itemque
ANNA, u-
xor se-
cunda.

- VIII. Liberos suos infecuta est anno 1432. ANNA, FRIDERICI, Ducis *Brunsvicensis*, filia, ac FRIDERICI nostri uxor altera, ibidem humata, intestinis ad dicti S. IACOBI conditis. De die haud satis convenit; cum prædictus Abbas eam festo S. LAURENTII, chronicon vero *Stamfense*, ARENPECKIUS, GUILLIMANNUS, alique, quos potiores habemus, postredie eius dici obiisse, asserant. Quin dictus ipse annus emortualis in controversiam vocari posset; quando DUMONTIUS a) ex LEIBNITIO contractum matrimoniale, inter SIGISMUNDUM, ANNE huius filium, & RADEGUNDIEM, filiam CAROLI VII. Regis *Francia*, anno 1430. die vero XXII. *Iulii* initum, assert, ubi FRIDERICUS pater sectione 3. sic proloquitur: „ Quod si prædictus noster carissimus filius viam universæ „ carnis ingrederetur - - priusquam carnaliter copularetur prædictæ „ Dominæ RADEGUNDÆ, & Dei clementia aliam nos ducere contin- „ geret uxorem, quod eadem RADEGUNDIS &c. „ Ex hoc enim legitime inferri debere, videtur, FRIDERICUM iam tunc temporis secundo viduatum fuisse. Verum hæc verba non adeo pressè sumenda putamus. Nam & in Pinacotheca nostra b) chartam eiusdem argumenti, annique, aliam vulgavimus, in qua verba sequentia de filio, a FRIDERICO fortassis adhuc generando, sollicita sunt, quin de morte uxoris eius vel verbo mentio fiat: „ Quod si forte „ ipse SIGISMUNDUS prius (ait CAROLUS VII. Rex *Francia*) quod „ Deus avertat, obiret, quam celebratæ nuptiæ, & consummatum „ matrimonium esset, & alius ipsi Duci FRIDERICO legitimus esset „ filius, eidem filio ipsa filia nostra RADEGUNDIS detur in uxorem, „ simili modo, & forma veluti dicto SIGISMUNDO &c. „ Ex his enimvero nemo inferet, uxorem FRIDERICI iam satis functam esse, sed potius (quod revera ita erat) ætate non adeo provectam, ut non spes generandi superesset. Nobis certe tanto Scriptorum eius ætatis consensui hac in parte contraire, res plena alex videtur.

Nec non
ELEONORA, SIGISMUNDI uxor prima.

- IX. Post FRIDERICI *senioris* familiam, prima in hanc cryptam concessit ELEONORA, IACOBI II. Regis *Scotiae*, filia, ac SIGISMUNDI *Tyrolensis* uxor prima. De ea, præpimis vero de nuptiis eius, egimus tomo præcedenti. Eam anno 1480. e vita abiisse, Gerardus de ROO c) scribit, assentientibus ceteris, d) diem quoque, XX. scilicet *Novembris*, prodentibus. Addunt insuper, intestina *Oeniponti* (haud dubie ad S. IACOBI) corpus *Stirpini* reconditum fuisse. Huic ELEONORÆ iidem fere filium adscribunt, WOLFGANGUM nomine, in cunis extinctum, ac *Stirpini* quoque depositum,

a) *Corps diplomatique* tom. II. P. II. p. 231.
b) P. I. *Austar. dipl.* pag. 24. num. XXVII.
c) Lib. XI. p. m. 399.

d) LEQUILE, BONSTETTEN, BURGLEHNER MSS. HUND. *Metrop. Salzb.* tom I. p. m. 305. SCHOENLEBEN in *Ephemerid.* BIRCKENIUS in *Calendar.*

fitum, alii & quidem, ut videtur, verius, cum SIGISMUNDI fratrem eundem putant, quo de paullo supra.

TAB.
XVIII.

X. Ambas suas coniuges, liberosque, quos diximus, septennio post excepit FRIDERICUS ipse, *Stirpinesis* huius cryptæ auctor. Obiit nempe anno 1439. die XXIV. *Iunii* intra horam tertiam, & quartam pomeridianam, teste BURGLEHNERO in *Aquil. Tyrol. MS.* Eundem annum, præter laudatos Scriptores, etiam alii uno ore confirmant, *Stirpini* sepultum infimul affirmantes. Quoad diem tamen iidem variant, Necrologio *Maristellano* IX. GUILLIMANO VIII. *Gerardo* de ROO a) LAMBECIO b) & HENNINGESIO VII. a b Kal. *Iulii* ponentibus. Nobis in hac parte potiores sunt PUTSCHIIUS, BURGLEHNERUS, *Veter. March. & Duc. Austr. famil.* in codice *Ambrafsiano*, nec non & GUILLIMANNUS; quippe quorum duo ultimi diem luculentius distinguunt, festum S. IOANNIS BAPTISTÆ nominantes. Qua in re errare valde proutum est, ac secundum Calendarium *Romanum* putantibus non raro evenire solet. Eum anno 1382. die 2. *Octobris* natum nondum fuisse, tomo superiori c) ostendimus, attamen non longe postea nasci debuisse, ex promissione futuri matrimonii, cum CILIOLA, *Carrarie* Ducis filia, circa annum 1384. facta, post annos decem ineundi, colligitur. Quare eius nativitatem ad initium anni 1383. aut certe exitum præcedentis, commode collocari posse, existimamus. Unde annos vitæ eius præter propter ad sex, aut septem, & quinquaginta cogimus.

XI. Parentibus, fratique suo, ac sororibus, solus supervixit SIGISMUNDUS, patris in Comitatu *Tyrolensi* successor. Natus erat anno 1424. XXVIII. *Iunii*, ut habet *Genealogia Wittenbergensis*, PUTSCHIO tamen, cui in hac parte plus tribuimus, XXVI. *Octobris*, assignante. E. vita abiit IV. *Martii* 1496. *Oeniponti* in palatio, eodem PUTSCHIO, unacum dicta *genealogia Wittenberg.* BURGLEHNERO, aliisque testibus, qui & eum *Stirpini* conditum, addunt, intestinis in Ecclesia S. IACOBI Parochiali *Oeniponti* relictis. Solus de ROO d) diem sextum eiusdem mensis, seu, ut ait, *Id. prid. Non. Martii* designat, memorie fortassis lapsu, aut Calendario *Romano* haud recte usus; nam iis etiam epitaphium consentit.

Quem fecit
catus est
SIGISMUNDUS,
eius fil.
Archid.

XII. Hoc sæpe laudatus Abbas PAULUS in medium profert:
Epitaphium.
Felix, præ mentē ferens Deum, homo,
Felix, qui suum prævidebit finem,
Felix, quem cautum reddit alienum
patens sepulcrum.

Anno

a) Lib. V. p. m. 180.

b) *Bibl. Cesar. Vindob.* lib. II. p. 728.

c) P. II. Lib. I. cap. XII. §. XII. p. 117.

d) Cit. lib. XI. pag. m. 399.

TAB.
XVIII.

Anno milleno, quaterque centeno,
Nonagesimo sexto, die *Martii* quarta,
Romana dum Rex MAXIMILIANUS
sceptra tenebat,

Archidux obiit *Austriæ* SIGISMUNDUS,
Comes *Tyrolis*, cuius genus, forma,
Virtus, & arma regiam testantur
nobilitatem.

Vtraque coniux ortu generosa,
Cubat hic *Scotiæ* Regina,
Saxonum stirpe reliqua Ducali,
Principem ornant.

Hic licet terras regeret opimas,
Et pace cunctis, donoque placeret,
Nil horum iuvat, heros hic putrescit,
sequere, dixit.

BLANCA
MARIA,
MAXI-
MIL. I.
Imp. ux.
II. † Kal.
Ian.
1511.

XIII. Extincta, cum SIGISMUNDO, *Austriacorum*, in Comitatu
Tyrolensi, linea, omne illud dominium ad MAXIMILIANUM I.
Imp. cuius a SIGISMUNDO, etiamnum vivente, heres scriptus erat,
rediiit. Unde non raro etiam ibi commoratus est, eodemque anno
1511. *Friburgi Brisgoiæ* Comitibus agente, BLANCA MARIA, GA-
LEACII *Sfortiæ*, *Mediolanensium* Ducis, filia, nata, ut aiunt, an.
1472. diem clausit pridie Kalendas *Ianuarii*, ut SCHOENLEBE-
a NIUS in *Ephemeridibus*, cum Gerardo de ROO a) perscribit. LAM-
b BECIUS b) contra mortem illius noctu inter horam duodecimam
diei ultimi Decembris anni MDX. & horam primam Calendarum *Ia-*
nuarii anni MDXI. evenisse, docet. Id quod nos verius esse puta-
mus. Nam & BURGLEHNER, in *Aquila* sua *Tyrolensi*, eam anno
1511. ineunte, postquam nonaginta horis extremos duxisset hali-
tus, excessisse, narrat, nec MAXIMILIANUS sub finem, sed sub
initium eius anni *Friburgi* versatus est, ut fidem facit eius *edictum*
de convocatione, & celebratione Concilii *Pisani*, contra IULIUM II.
c Id PP. a GOLDASTO c) & LUNIGIO d) editum, ac *Friburgi Brisgoiæ*
die XVI. *Ian.* eiusdem anni 1511. subscriptum. Decepti autem
illi videntur ex eo, quod sub initium noctis defuncta, eandem
cum die præcedenti computarint, vel veterem adhuc annum pu-
tandi morem a XXV. Decembris secuti fuerint. Obiit autem ex
mœrore, phtisi absumpta, quod ob sterilitatem, aliasque forte ob
causas, Cæsari minus grata fuisset. *Stirpini* ad sepulturam datam
fuisse, præter laudatum PAULUM Abbatem, Scriptores affirmant
allegati.

XIV.

a) Lib. XII. p. m. 458.

b) Loc. mox cit. cap. VIII. p. 711.

c) *Const. Imp.* T. I. p. 421.d) *Spicil. Eccl.* I. Th. pag. 368.

XIV. Superfunt Principes tres, in prima infantia extincti, huc-
que ad sepulturam advehti. Primus est IOANNES Archidux, FER-
DINANDI I. Imp. filius. De eo MENLIUS, sæpe laudatus, hanc in
sententiam: „IOANNES, FERDINANDI I. filius, natus *Pragæ* ^{IOANNES Archid. †}
„1538. X. *Aprilis*, die *Mercurii*, circiter quartam horam matu-^{xx. Mart. 1539.}
„tinam, baptizatus a Rev.^{mo} Episcopo *Blesiano*, Gallo. Compa-
„tres fuere Apostolicæ Sedis legatus, seu Nuncius, D. IOANNES
„Episcopus *Mutinenfis*, Roman. Cæsar. Maiestatis Orator, Rev.^{mus}
„D. IOANNES, *Lundinenfis* Archiepiscopus, & D. BARBARA de
„*Weißprieck*. Obiit infans *Oeniponti* die xx. *Martii* an. 1539.
„hora 5. pomeridiana, & in monasterio *Stamienfi* sepultus. „ Con-
cordant ceteri, PUTSCHIUS præsertim, nisi quod MEGISERUS a) 2
pro die mortis xxii. *Martii* velit, sed magis fidendum MENLIO.

XV. Altera erat URSULA, de qua idem MENLIUS: „URSU-
LA (eiusdem) FERDINANDI filia, nata est *Neostadii* a. 1541. ^{URSULA Archid. †}
„xxiv. *Iulii*, die solis, inter tertiam, & quartam horam vesperti-^{ult. April. 1543.}
nam, in signo leonis: baptizata a Rev.^{mo} Episcopo *Neostadienfi*.
Compates fuerunt Regis *Poloniæ* legatus, Comes ANDREAS de
Gorea, &c. D. ANNA, genere *Gusmana*, D. SIGISMUNDI de *Her-*
berstein uxor, & D. ANNA, præfati D. IOSEPHI, Baronis de *Lamberg*
(supremi scilicet Aulæ Præfecti) uxor. Obiit infans *Oeniponti* ul-
timo *Aprilis* 1543. in *Stamienfi* monasterio sepulta. „ Idem habet
PUTSCHIUS, & BIRCKENIUS, nec non sæpe memoratus PAULUS
Abbas. Unde MEGISERUM, in alia abeuntem, iterum deferere
cogimur.

XVI. Tertius denique fuerat FRIDERICUS Archidux, MAXI-
MILIANI II. filius. Eius fata MENLIUS iterum his complectitur
verbis: „FRIDERICUS natus est *Lincii* in *Austria* a. 1562. die ^{FRIDERICUS Archid. †}
„xxi. *Iunii*, die solis, sub mediam noctem; utpote tribus horæ ^{1563. xvii. Ian.}
quadrantibus post duodecimam. Baptizatus est die *Mercurii* xxiv.
Iunii, in arcis *Lincensis* sacello, a Rev.^{mo} Episcopo *Gurcensi*. Com-
pates fuerunt D. ab *Harrach* senior, Regis *Bohemiæ* supremus cu-
bicularum præfectus, D. a *Dietrichstein*, Regio stabulo præfectus,
& D. POLYXENA LASSA a *Castilia*, vidua, liberorum Regionum
suprema aulæ præfecta, & D. ANNA de *Gusman*. Mortuus est *Oe-*
niponti, in Comitatu *Tyrolensi*, dum adhuc apud nutricem suam
esset, a. 1563. xvi. *Ianuar.* sepultus in *Stamps* apud veteres Archi-
duces. „ PUTSCHIUS mortuum scribit xvii. *Ianuarii*. Verum
cum mors eius post medium noctis contigerit, signum est, MEN-
LIUM eandem, ut alias ab ipso etiam factum fuisse observavimus,
diei præcedenti adnumerasse. Funus in *Conversone* S. PAULI Ap.
id est xxv. eiusdem mensis, *Stirpinum* deductum fuisse, idem te-
statur PAULUS Abbas, ac mox excitanda relatio.

XVII.

a) *Annal. Carinth.* Lib. XI. cap. XV. p. 1329.

TAB. XVIII. XVII. RUDOLPHUM, *Anhaltinum* Principem, huic quoque cryptæ illatum fuisse, supra memoravimus. Factum id est (teste eodem PAULO Abbate, nec non relatione de monumentis *Stirpinensibus*, anno 1716. ad aulam Cæsaream missa) MAXIMILIANI I. Imp. iussu, cui ob præclara heroica gesta in deliciis erat. Natus fuit GEORGII Senioris lineæ veteris *Ascanio-Sergestinæ*, belloque MAXIMILIANI contra *Venetos*, sub obsidione *Veronensi* ardente febri correptus, animam efflasse scribitur anno 1510. corpore eius in monasterio S. ANASTASIÆ ibidem primum deposito, postea, iisdem monumentis affirmantibus, anno 1515. *Stirpinum*, ac exinde anno 1525. sæviente bello rustico, *Oenipontum* translato, ac in templo Ord. *Minorum* S. FRANCISCI recondito.

CATHARINA, SIGISMUNDI XVIII. Huc pertinet CATHARINA, ALBERTI *Animosi*, Ducis *Saxonie* filia, ac SIGISMUNDI *Tyrolensis* uxor altera. Hæc, marito defuncto, ERICO I. Duci *Brunsvicensi*, an. 1497. secundum nupta, an. 1524. e vivis abiit, teste FABRICIO. a) Locum sepul- turæ *David CHYTRÆUS* b) his verbis indicat: „Filia ALBERTI, a b „CATHARINA, SIGISMUNDO, *Austriæ* Archiduci, FRIDERICI III. „Imp. patrueli, & hoc mortuo, Duci *Brunsvicensi* ERICO nupta; „& *Mundæ*, ad *Visurgis*, & *Fuldæ* confluentem, sepulta est. „

RUDOLPHUS, SIGISMUNDI XIX. Eidem SIGISMUNDO Scriptores Ordinis *Seraphici* c) natum tribuunt, nomine RUDOLPHUM, qui pietate, ac æternæ beatitudinis desiderio, paterna hereditate, & iuribus abdicatis, sumpto Ordinis S. FRANCISCI humili habitu, *Græci Styriæ*, in monasterio S. LEONARDI, per annos aliquot sanctissimi Sacerdotis vitam degens, ac anno demum 1507. eadem defunctus, in cælum migraverit. Addit *Placidus HERZOG* d) in veteri catalogo funerum, in S. LEONARDI templo humatorum, se nomen huius RUDOLPHI his verbis consignatum reperisse: P. RUDOLPHUS *de INSPRUGG, filius Archiducis Austriæ* † 1507. Extat quidem hodieque monasterium illud prope *portam Ferream*, quondam Fratribus Ordinis S. FRANCISCI, nunc autem Virginibus Ord. S. DOMINICI dicatum. Attamen SIGISMUNDUM, binis licet uxoribus iunctum, prolem post se reliquisse legitimam, haud legimus, quin immo improlem decessisse, ex dictis constat. Reliquit tamen utriusque sexus naturales, quos GUILLIMANNUS hunc in modum recenset: „Liberi naturales SIGISMUNDI fuere undecim; quatuor mares: CLEMENS a *Greiffenstein*, SIGISMUNDUS *Liber*, cognomento *Dux*, IOANNES *Verrenstain*, LUDOVICUS. Septem foeminae: URSULA, uxor DIETRICI a *Metri*, ELISABETHA, coniux RUDOLPHI a *Griessen*, MARGARITHA, nupta *Christiano CLAMERER*, *Delphis* degenti, CHRISTINA, CÆCILIA, MARGARITHA, THOMÆ *Pernßetteri* uxor, MAR-

a) *Rev. Saxon.* lib. VII. p. 863.

b) *Chron. Saxon.* lib. II. p. 52.

c) *Fortunatus HUEBER* in triplici chron. Ord. S. FRANCISCI. *Monachii* 1686. p. 647.

d) *Cosmograph. Austriaco-Franciscan.* p. 294.

MARGARITHA, elocata PETRO *Pollinger*, ANNA IOANNEM *Weissen Lucernæ* nacta est maritum., Ex illis unus fuisse potuit, qui mutato, ut solet, nomine, Ordini *Seraphico* nomen dedit. TAB. XVII.

XX. In medio templi alia est crypta fornicata, admodum ampla, septem scilicet, ac decem pedes, cum quatuor digitis, longa, lata vero pedes decem cum dimidio. Novem intro gradibus descenditur, lapide, inscriptione vacuo, longitudinis quinque pedum, ac decem & semis pollicum, contextis. In medio amplius spectatur suggestus arcuatus, pedes duos, pollices quatuor ab humo excitatus. Supra iacent duæ calvariæ, cranium unum, ac magnum os foemoris, cum paucis præterea aliorum ossium reliquiis, infra vero cineribus, & pulvere obsita ossa alia. Alia crypta Lit. B.

XXI. Ante accessum ad altare supremum duæ quoque hinc inde sunt cryptæ minores, ambæ quinque duntaxat pedes, ac decem, & semis pollices longæ, tres pedes, & unius partem tertiam latae. In crypta ab altari supremo dextra, *Lit. D.* signata, reperiuntur solummodo calvariæ, aliaque confuse congesta in cumulum ossa. In sinistra contra *Lit. C.* vilis erat arcula, tenuioribus ossibus impleta, congestisque maioribus aliis superimposita. Super hanc cryptam erectum aliquando stetit monumentum quadratum, referunt, insignibus exornatum, at inscriptionum expers, quod vero in nova templi ædificatione destructum periiit. Seniores tamen huius Abbatæ alumni testantur, id sua adhuc ætate visum, ex gentilitia ELISABETHÆ, MAINHARDI IV. fundatoris, coniugis, exhibuisse. Duæ alie cryptæ Lit. C. & D.

XXII. In has duas posteriores cryptas sub ipsa consecrationis Ecclesiæ solemnia, an. 1284. ut diximus, peracta, progenitorum MAINHARDI corpora duodecim a castello *Tyrolis*, unde regioni nomen, translata fuisse, chronicon *Stamsense* a) fidem facit, succincentibus supra memorato PAULO Abbate, & auctore relationis, ad aulam Cæsaream missæ: nisi quod ille rem V. hic III. *Novembris* susceptam fuisse, dicat. Chronico contra verius, ut putamus, V. *Novas Septembris* assignante. Ambo præterea, reliqua etiam Comitum *Tyrolensium*, usque ad FRIDERICUM IV. ex Augusta gente *Austriaca* provinciæ huius rectorem primum, corpora in iis deposita fuisse, existimant. Verum quo pacto angustæ adeo foveæ, funera illa, ab anno 1284. exanimata, quorum Illustriss. CRONBERGIUS per decursum sui operis octo enumerat, nec ideo cetera, de quorum sepulturæ locis haud constat, excludit, capere potuissent? nobis itaque vero propius esse videtur, minores has cryptas funeribus illis duodecim, sub consecrationis tempora illuc deportatis: maiorem vero in medio navis Ecclesiæ, sequioribus, adusque dictum FRIDERICUM *Austriacum*, recipiendis destinatam fuisse. Quibusnam destinata?

CA-

a) Loc. cit. col. 457. a. b.

CAPUT VII.

DE SEPULTURA MARGARITHÆ, ALBERTI IV.
DUCIS AUSTRIÆ, FILIÆ, HENRICI DIVITIS, SEU
LANDISHUTANI, DUCIS BAVARIÆ, CONIUGIS.

§. I.

Abbatie
Raiten-
haselacensis
origines.

RAITENHASELACUM, vulgo *Raitenhaslach*, nobile est monasterium, ut ait auctor præfationis ad eius monumenta, novissime typis mandata, a) Sodalium D. BENEDICTI, quos *Cistercienses* vocant, situmque in Tetrarchia *Burghusana*, ad tertium ab ipso *Burghuso* lapidem, in valle angusta, anfractuosa, quam alveum fere dixeris *Salzæ* fluvii, proxime illud labentis. Sacra *Raitenhaselaci* incunabula debentur WOLFHERO, *Tegernwangenſi* Comiti, ex illustri *Abensbergenſium* profapia orto, qui, annuentibus coniuge EMMA *Vohburgica*, DIEDPALDI Marchionis filia, filiisque b) WOLFHERO, & HEINRICO, anno 1143. VI. Kal. *Novembris* b) asceterium *Cisterciensium* fundavit in prædio suo *Schuzing*, ad *Alzam* fluvium, infra *Hohempartenſe* castrum sito. Irruentia vero subinde in hanc partem *Alzæ* fluente, cum exitium minarentur cœnobio, vix exſtrui cœpto, translatus est illud anno 1146. in Parochiam *Raitenhaselacensem*, quam de iure *Salisburgenſis* Ecclesiæ, cuius iam ab ARNONIS temporibus fuerat, exemptam, WOLFHERO fratri ad pium hunc finem ultro obtulit CONRADUS Archiepiſcopus, diſciplinæ regularis inſtaurator ferventiſſimus.

Ducum
Bavariæ
per inte-
gra duo
ſecula
commu-
ne fere ſe-
pulcre-
tum, ubi
& MAR-
GARITHA
Austriaca.

II. In hoc monasterio per integra duo ſecula, id est, ab anno 1396. quo IOANNES, Dux *Bavariæ*, ad annum uſque 1502. quo HEDWIGIS *Polonica*, uxor GEORGII, Ducis *Bavariæ*, cum multis aliis intermediis, huc conceſſit, ſepulturam ſibi elegerunt Auguſtæ gentis *Bavariæ* Principes, atque inter eos etiam, quæ nos propius tangit, MARGARITHA, ALBERTI IV. D. A. filia, HENRICI *Landishutani*, qui an. 1450. obiit, D. *Bavariæ*, coniux. Ingentem præterea Nobilium, aliorumque haud ex infima plebe, numerum in hac Abbatia ſepulturam ſibi delegiſſe, ex *libro ſepulturarum* eiusdem monasterii, in cit. monument. p. 215. edito, conſtat. At enimvero dolendum, cum huius, tum ceterorum, ex eadem *Bavariæ* domo Principum, nullum hodie ſuperſeſſe monumentum. Quis porro cryptæ olim ſtatus fuerit, degentes ibi alumni, eapropter conſulti, cum iis ſciunt, qui ignorant. Proviſum tamen commode eſt, quod, ante everſionem monumenti, WILHELMI, Ducis *Bavariæ*, iuſſu

a) *Monument. Boic.* vol. III. p. 99.

b) Fallitur itaque STAINDELIUS ap. Cl. OFFELIUM *rer. Boic.* tom. I. p. 493. a. & HERMANNUS Abbas *Altanenſis* ibid. p. 660. qui annum 1148. nec non VIRUS, Prior *Eberſpergenſis*, ibidem pag. 716. qui annum

1138. aſſignant. Diploma certe fundationis, in citatis monumentis pag. 105. productum, anno 1146. *Non. Iun.* obſignatum eſt; id quod tamen præterea haud obſtat, quin rei initium triennio ante, ut ſæpe obſervavimus, dari poterit.

iussu an. 1591. pro illustratione Annalium *Ioannis* AVENTINI, quos tum meditabatur, accurata delineatio, ac descriptio procurata fuerit, quemadmodum & eodem tempore, eundemque in finem, Abbas *Fürstfeldensis*, LEONARDUS, sepulcrorum sui monasterii, ut supra vidimus, descriptiones ad virum Clariss. *Hieronymum* NADLERUM I. U. D. ac Duci *Bavariæ* a consiliis, mittere iussus est. Schema illius delineationis exhibemus tabula præsentī, explicatio-
TAB. XIX.
 nem autem haud rectius daturi, quam epistolam MATHIÆ Abbat-
 tis, ad eundem NADLERUM eodem an. 1591. datam, producendo, quæ Latine reddita, huius est sententiæ:

III. Præsentibus, scribit, significandum Tibi duxi, a Principe Epistola
 nostro gratiosissimo, Domino WILHELMO, Duce *Bavariæ*, paucis MATHIÆ
 abhinc diebus negotium mihi datum fuisse, ope pictoris, omnium, Abbat.
 in hoc monasterio sitorum, Principum, lapides, cipposque sepul-
 crales, epitaphia, inscriptionesque delineandi, delineataque Tibi re-
 mittendi. Parui, omnia, & singula, hic occurrentia, quoad eius
 fieri potuit, ad amissim designari curans. Itaque in hoc templo in-
 gens extat bustum rubeo-marmoreum, decem pedes longum, al-
 tum quatuor, quinque & semis latum. Exinde chorum versus
 eiusdem coloris lapis stratus est, sex pedes longus, tresque latus.
 At ambo monumenta plana sunt, sine imagine, aut inscriptione
 ulla, nisi quod tumulo ipsi quatuor insignium tesseræ scutariæ
 lignæ, ad lapidem leviter affixæ, cernantur. Quatuor quoque
 apud angulos tumuli geniorum species simul cum clypeis, & can-
 delabris lignæ duntaxat sunt, coloribus delibutæ. Chorum versus
 ante tumulum lampas est, iugiter ardens. Illum egredientibus ad
 dextram, in prima templi pila, pictura occurrit, & inscriptio talis,
 qualis in adiecta delineatione videre est. Ad pilam alteram, tumu-
 lo vicinam, alia suffigitur tabula picta lignea, in qua clypeus rotun-
 dus cum insignibus *Bavariæ*, superpositis utrinque vexillis, iisdem
 insignibus decoratis. Ad sinistram e regione altera obvertitur ta-
 bula, cui pariter superimpositus est clypeus rotundus, leone signa-
 tus, supereminente *Bavarico* itidem vexillo. Tabulæ istæ coloribus
 pictæ sunt, inscriptiones contra maioribus litteris, quales interdum
 in vetustis codicibus reperi, muro inditæ. Narrant homines huius
 loci, ætate provectiores, sub tumulo marmoreo cameram, forni-
 cibus vinctam, latere, in qua Principes personæ confideant: introi-
 tumque ad lapidem marmoreum, præ tumulo stratum, dari, si re-
 moveatur. Fertur præterea, Glor. mem. GEORGII Ducis cor quo-
 que hic repositum esse. Hæc de lapidibus sepulcralibus, & inscri-
 pturis, Tibi renuntianda habui, nunquam non & in aliis gratifica-
 turus, commendans nos iugiter Deo. Dabam *Raitenhaselaci* 12.
Martii an. 91. F. MATHIAS Abbas ibid.

TAB. XIX.

Ad can-
demque
corolla-
ria.

IV. Ex his planum fit, in *Bavaria* quoque, ut & alibi, etiam-
num sæculo xv. mausolea, ac tumulos Principum, plane simplices,
quibusvis imaginum, inscripturarum, quin & insignium ornamentis
vacuos fuisse. Quales quoque Ducum nostrorum *Austriæ*, supra
ex monasteriis *Lilienweldæ*, *Tulnæ*, *Kœnigsfeldæ*, *Gennici*, *Maur-
bachii*, aliisque, inde a seculo XIII. protulimus, vetustioribus se-
pulcris plano lapide constructis, ac inscripturis ex post primum ad-
iectis. Quamobrem etiam Abbas *Raitenhaselacensis* id, quod facile
alias ex se patet, in eadem opinione versatus fuisse videtur; genio-
rum scilicet, inscriptionum, & vexillorum ornamenta, ligno super-
inducta, inferiori tempore, minime autem de principio ad bustum
marmoreum adiecta fuisse. Nobis sane inscriptiones anno 1502. quo
ultima earum, ut in tabula nostra videre est, posita fuit, fideliter si
exceptæ sunt, superiores haud esse videntur; quippe quod ubique
eadem scripturæ forma, ab eodem seculo etiam aliunde non abhor-
rens, elucescat. Promiscuo ordine præter *Bavarica*, insignia adhi-
bentur *Austriæ*, *Saxonie*, *Mediolani*, *Polonie*, ad denotandas Prin-
cipes, Aug. *Bavaricæ* domui matrimonii vinculo nexas, hicque ad
sepulturam traditas. Quod denique laudatus asserit Abbas, aliorum
relatu se didicisse: sub hoc tumulo cryptam latere concameratam,
ad quam aditus, strato in pavimento claudatur marmore, id ei,
aliorum eiusmodi monumentorum similitudine edocti, largiter o-
mnino concedimus. At ubi refert: funera Principum ibidem se-
dere, id vulgi rumori falso tribuimus, aut certe haud adeo presse
accipiendum existimamus.

Epita-
phium
MARGA-
RITHÆ,

V. Inscriptio sepulcralis, in tabula nostra quarto loco legenda,
atque dicta occasione excidio subducta, MARGARITHAM nostram
anno Domini 1447. in vigilia nativitatis CHRISTI mortem opetiisse,
docet. Hunc annum etiam *Vitus ARENPECKIUS* a) assignat, secus
b) ac *ADLZREITERUS* b) præcedentem, ac *Farrago Historica* apud
c) *Clar. OEFELIUM* c) annum 1452. At magis fidendum *AREN-
PECKIO* accuratori, ac præcipue inscriptioni, quæ, quamvis tem-
pore fortassis sequiori, auctoritate tamen publica posita fuit.

Annique
vitz.

VI. Ætatem huius Principis litteris nemo veterum consignavit,
tacentibus quoque iunioribus. *Registrum* tamen litterarum *Archivi
Cæsarei Vindobonensis* nobis lucem accendit. Ibi enim summarium
adducitur *dispensationis* ALEXANDRI V. Pont. Max. pro HENRICO
Divite, & coniuge eius, MARGARITHA hac nostra, quæ tum an-
nos quatuordecim habuisse, dicitur. Data est *Pistorii*, anno Pon-
tificatus I. reliqua temporis nota haud adiecta. d) Verum cum

a) *Chron. Bavar.* tom. III. Anecd. Cl. Bern.
PEZII P. III. col. 400. a.b) *Annal. Boic. Gent.* P. II. Lib. VIII. p. m.
172. edit. *Leibnit.*c) *Rev. Boic.* tom. II. pag. 514. b.

d) Ein Päpstliche dispensation, das Herzog HEIN-

RICH von Bayern, und Jungfräulein MAR-
GRETH von Oesterreich, König ALBRECHTEN
schwester XIII. jahr alt, zusamen heyrä-
then mögen, unangeschen, das sye in diesen
grad einander gefreundt seynd, ALEXANDER
quintus Pontificatus I. Datum *Pistorii* an. 1447.

electio ALEXANDRI in annum 1409. diem vero XXVI. Iunii cadat, instrumentum hoc ultra annum 1410. differri haud potest. Quare anno ætatis 51. vel 52. devixisse, censenda est. Matrimonium tamen ipsum anno primum 1412. subsecutum fuit, teste citato ARENPECKIO, a) id quod præterea ex renuntiatione in bona *Austriaca*, an. 1412. in festo S. CATHARINÆ facta, cuius summarium itidem ante oculos habemus, colligimus: eiusmodi autem renuntiationes ut plurimum sub, aut ante nuptiarum solemnia fieri solere, compertum est.

CAPUT VIII.

ALBERTI V. INTER IMPERATORES II. AC CONIUGIS EIUS, ELISABETHÆ, NEC NON FILIARUM, ANNÆ, ET ELISABETHÆ, SEPULTURÆ.

§. I.

ALBÆ REGIÆ, in *Hungariæ* regno, vulgo *Stuehweissenburg*, in Regum Basilica B. Virginis, Regum *Hungariæ* communes fere cryptæ emortuales, seu monumenta sepulcralia constituta ^{*Hungaria, Albæ c-regie se-*} rant; sed illa a *Germanis* primum temerata, deleta demum a *Tur-* ^{*pulcre-*} *cis*, & excisa adeo fuerunt, ut nemo hodie mortalium sit, qui vel ^{*tum, ho-*} *vestigium* eorum indicare queat. Questus est hac de re Vir Clar. ^{*die de-*} *Matthias* BELIUS, in historia *Albæ Regalis*, cum ex instituto de his Regum conditoriis ageret. Per litteras quoque a Cl. P. CAROLO PETERFYO S. I. edocti fuimus, *Albæ Regiæ*, diruto templo, cryptisque disiectis, nihil hodie præter locum aridum, & lapides, mœnibus munimenti insertos, reliquum esse. Ex quo antiquarii facile colligent, silentibus de eo Scriptoribus regni, quid notitiæ superesset, nisi exterorum memoria, & Annalibus fulciremur.

II. Horum itaque fide scribimus: ALBERTUM V. *Austriæ* Du-Genus, ac cem, inter Imperatores hoc nomine II. *Hungariæ*, ac *Bohemiæ* Re- ^{*epocha mortis.*} gem, *Albæ Regiæ* in dicto templo B. Virginis sepultum fuisse. Obiit autem in *Hungariæ* insula *Schutt*, loco *Villa longa*, vulgo *Langendorf*, *Hungaris* autem *Mesmel*, ut mox laudandus *Gerardus* de ROO exprimit, vel *Meyer*, ut GUILLIMANNUS habet (at librarii fortassis errore) dicta, ab expeditione, contra AMURATEM, *Turcarum* Tyrannum, GEORGII, *Myssiæ*, hodie *Rasciæ*, reguli in gratiam, infeliciter suscepta, rediens. „Orta deinde (ait *Gerardus* b) in castris regis seditione, ALBERTUS exercitum dimisit, non tam ea re motus, quam quod ex ventris profluvio multos misere absumi videret, ac ipse eadem quoque lue laborare incepisset. Causam tam perniciosi mali nimium fuisse æstum, perhibent, quem ipse sibi, immoderato

a) Loc. mox. cit. col. 398.

b) Lib. V. p. m. 179.

pc-

peponum esu, immedicabilem reddiderat. *Budam* primum delatus, cum morbum invalescere sentiret, *Wiennam* versus iter arripuit, vel quod aeris mutationem morbo remedium allaturam, sperabat, vel, si omnino moriendum esset, in paterno solo potius, quam inter externos mori volebat. -- Itaque iter ingressus, -- refectis paulisper (uti videbatur) viribus, cum in pagum quendam, *Mesmel* dictum, venisset, vi morbi victus, ultimam voluntatem literis mandari iussit, & Christianis sacris munitus, obiit sexto Cal. *Novembris*, anno redempti orbis millesimo quadringentesimo tricesimo nono. Sunt, qui sub ipsam mortem hac orationis formula, usum fuisse, prodidere: a) *Omnipotens aeternae Deus, ignosce iis, qui morti meae causam præbuere.* (suadendo scilicet, ut eam expeditionem susciperet, ut habet *HASELBACHIUS*) quibus & ego ex animi sententia propter te ignosco, atque, ut mei miserearis, oro. His concordant Scriptores, *Gerardo* antiquiores, immo *ALBERTI* temporibus maximam partem æquales, quos nominare, longum foret; ut adeo *LEHMANNUM*, in chronico *Spirensi*, *HENNINGESIUM*, *STAINDELIUM*, & *ÆNEAM Sylvium*, qui octavum, & vicesimum *Octobrem* obtrudunt, haud moremur: nec etiam *KOENIGSHOFIUM*, mortis causam in veneno quærentem, quanquam & idem dicat vetus *Anonymus Mellicensis*. b) Instar omnium esse debet *FRIDERICUS* Imp. in suo diario, qui cum multis aliis vigiliam SS. Apostolorum *SIMONIS & IUDÆ*, adnotavit. c)

Epita-
phium.
d

III. Epitaphium in dicta Ecclesia *Albæ Regalis* ei sequens positum fuisse, *ARENPECKIUS* d) testatur: „Anno Domini MCCCCXXXIX. „in vigilia Apostolorum *SIMONIS*, & *IUDÆ*, obiit serenissimus *ALBERTUS* Quintus, *Romanorum*, *Hungarorum*, & *Bohemiæ* Rex gloriosissimus, Dux *Austriæ*, *Stiriæ* &c. fidelissimus Marchio *Moraviæ*. „ Aliud affert mox excitatus *Anonymus Mellicensis*, cuius ultimum duntaxat distichon, quod quidem diem, & annum mortis confirmat, in medium afferre lubet:

Mille quadringenti triginta novem modo *CHRISTI*
Sunt anni, sero *SYMONIS* astra peto.

Ætas.
c

IV. Suffulti auctoritate instrumenti publici, annum natalem huius Principis, quin & ipsum diem, tomo præcedenti e) iam tentavimus. Et quoad illum quidem stat adhuc eadem animo, contra plurimorum opinionem, sententia, illum in hanc lucem an. 1397. effusum fuisse. Qui biennio post natum perhibent (perhibent autem plerique omnes) a *LAZIO* decepti videntur, scribente: *ALBERTUM*

a) Inter hos *HASELBACHIUS* corvus col. 855. c) Vid. *LAMBECH. Diar. itin. Cellens.* p. m. 10.
b) ubi sic: „Domine ignosce his, qui in d) Col. 1251. c.
„hac mea morte rei sunt, & ego iisdem e) P. II. lib. I. cap. X. §. V. p. 99. At cur
„ignosco, propter te, ut & tu mihi indul- sententiam nunc quoad diem mutemus, di-
„geas misericorditer, quæ in te deliqui. dum est hic supra p. 182. not. g.
b) *Ap. Hier. Fz. tom. II. col. 462. a.*

TUM patre suo an. 1404. defuncto, annum ætatis quintum nondum egressum fuisse. Sed maior haud dubie fides continuatori PALTRAMI, Scriptori cœvo, est, qui cum tum *forte octo annorum* fuisse refert. a) Accedit HASELBACHIUS, Scriptor pariter synchronus, ac Professor Universitatis *Vindobonensis* publicus, idemque apud ipsum hunc Principem suum *ab ineunte adolescentia*, ut ipse b) scribit, magna gratia florens. Is itaque gesta eius fusc exponens, ætatis eius aliquoties mentionem ingerit, etsi annum, & diem nunquam aperte definiat. „Acta igitur, ait, communi dicta per quam tuor Status *Austriæ*, -- assumptus est in Dominum terræ, & Ducatus *Austriæ*, Illustris Dominus Dux ALBERTUS Quintus, ALBERTI IV. filius, anno Domini 1406. ipsa die S. LAURENTII, qui *ex tunc* decimum agebat annum. „ c) *Ex tunc*, ait, id est a festo S. LAURENTII, decimum ætatis annum iniisse; unde inferas, illum eo die an. 1397. in hanc vitam intrasse. Confirmat hoc Anonymus *Viennensis* pariter synchronus, his verbis: „Item in die S. LAURENTII swuren Prälatt, und Herrn, Ritter und Chnecht, „und die stet dem lungen Herzog ALBRECHT in der Purg ze *Wienn*. „ d) Nec obstat, quod eum in consequentibus e) ante sextum Junii 1411. annos pubertatis attigisse, immo iam excessisse, asserat. Cum enim anni pubertatis anno ætatis decimo quarto obvenire soleant, Princeps autem, secundum hanc hypothesein, eo tempore ad exitum eius properaret, ac præterea non nihil adhuc temporis, antequam immissio in hereditatem paternam, qua de ibi agitur, executioni daretur, præterfluere posset: non male dictum est ab Historico, illum pubertatis annos iam attigisse, quin excessisse, ea præsertim tempestate, qua Principum filii, ut aliquoties iam observavimus, etiam multo maturius ad nuptias convolabant. Deinde cum retulisset auctor, quo pacto ALBERTUS, cum sibi adherentibus, post repentinum patruelis sui, LEOPOLDI *Craffi*, obitum, qui, ut diximus, in tertium Junii an. 1411. cadit, sexto eiusdem, ad capeffendum Ducatum *Austriæ*, urbem *Vindobonam* ingressus esset, f) nonnullis interiectis, subsequitur: „Anno Domini 1412. „agebat Dux ALBERTUS ingressus sui tempore quintum decimum ætatis annum. g) „ Hunc locum, tomo superiori h) a nobis productum, in mendo cubare, censuimus, atque adeo anno 1412. præcedentem substituendum non sine gravi ratione statuentes; nimirum quod auctor paullo ante, quam hæc diceret, ingressum ALBERTI non ad an. 1412. sed ad an. 1411. retulisset. At commode etiam de tradito sibi, ac suscepto regimine, accipi potest, auctore, pro Latinitatis suæ modulo, ingressum, pro aditu regiminis, usur-

a) Apud laud. Prz. tom. I. col. 729. c.

b) Ibid. tom. II. col. 856. a.

c) Ibid. col. 828. a.

d) Ibid. col. 548.

e) Col. 840. c.

f) Col. 842. c.

g) Col. 843. b.

h) P. II. lib. I. cap. XII. p. 98. §. III. vid. ibi §. IV. & V.

usurpante. Hoc ut sentiamus, citatum impellit instrumentum, quo SIGISMUNDUS Imp. eundem primum postea, id est tricesimo *Octobris* eiusdem anni 1411. a tutela exemptum, ac regimini *Austrie* præficiendum, sententia lata, declarat. Ante hoc enim tempus, licet regimen adire tentaret, id tamen non sine repugnatione tutorum, fratrulium suorum, ERNESTI, & FRIDERICI, qui ægre tandem ad concordiam rediere, factum fuisse, cum ex relatu ipsius HASELBACHII, tum ex dictæ chartæ argumento, constat. Denique sive in dicto loco annum 1411. sive 12. legas, etiam ex ipsius auctoris mente, sub exitum prioris, ac initium subsequæ verum erat, ALBERTUM annum ætatis quintum decimum agere. Congruit quoque sæpe fatum instrumentum, quod illum eo die, quo subsignatum est, annum ætatis quartum decimum superasse, affirmat. a) His singulis pensatis, certum, atque indubitatum esse existimamus: ALBERTUM nostrum an. 1397. natum fuisse, probabiliter autem X. *Augusti*, adeoque, cum XXXVII. *Octobris* an. 1439. defunctus sit, annos vitæ 42. menses duos, dies septendecim explese. Quibus quidem non obstantibus, adhuc tamen in dicto loco annum 1411. legendum putamus, ea etiam ex causa, quod ibi adhuc, paucis interiectis, mentio fiat ERNESTI *Ferrei*, *Vindobona* discedentis, qui, ut plerique scribunt, ac nos infra etiam confirmatum ibimus, eodem adhuc anno iter suum *Hierosolymitanum* suscepit. Quidquid sit, HASELBACHIUS eo loco, ut dicta eius antecedentia conciliari possint, aut non ita preesse, aut de aditu regiminis, ac quieta possessione, quæ ante XXX. *Octobr.* an. 1411. secuta haud est, accipi debet.

Mors ELISABETHÆ, conjugis eius † 1442. XIX. Dec.

V. ALBERTUM anno 1442. insecuta est uxor eius ELISABETHA, SIGISMUNDI Imp. ac *Hungariæ*, & *Bohemiæ* Regis, filia, Genealogia licet *Wittenbergenfi*, b) LAMBECIO, c) & GUILLIAMANO, annum proxime sequentem adstruentibus. At potiores nobis sunt cœvus PALTRAMI Continuator, d) & ARENPECKIUS, e) qui & insuper locum sepulture, *Albam Regalem* apud maritum, ac diem obitus, *Mercurii* videlicet ante S. THOMÆ Ap. seu XIX. *Decembris*, assignant. Non minus auctoritatis habere existimamus epicedium, a supra laudato Anonymo *Mellicensi*, f) pariter synchrone, productum, iisdem, quoad utrumque suffragium ferens, quod proinde hoc loco exscribere visum est:

Cæ-

a) Loc. cit. P. I. p. 20. „Und das der vor-
genannt ALBRECHT nun über vierzeh-
n iahr kommen ist.“

b) P. I. cap. V. p. 106.

c) *Commentar. de Bibl. Cæs. Vindob.* lib. II. cap. VIII. p. 709.

d) Loc. cit. col. 735. b. „MCCCCXLII. (ait)
obiit ELIZABETH, Regina *Ungariæ*, uxor

„Regis ALBERTI, proxima feria quarta
ante festum S. THOMÆ Apostoli, in *Unga-
ria*, & sepulta est in *Alba Regali*, & re-
liquit tres pueros. (proles.)“

e) Col. 1254. c. ubi eam præterea veneno
extinctam, falso fortassis rumore deceptus,
asserit.

f) Col. 462.

Cæsaris e tribulis e mundi a) filia, neptis
 ELIZABETH iaceo marmore tecta domo.
 Regna *Bohemorum*, velut hæres *Pannoniorum*,
 Cum LADISLAO prole relicta peto.
 Iste SIGISMUNDUS pater, ALBERTUSQUE maritus,
 Sceptigeri grati nam tenere mei.
 Impia sed miseram gens *Hunorum* viduatam,
 Me cum pupillo depulit ense suo.
 Hoc opus iniustum per totum desleo mundum,
 Forsitan æternus vindicet ille Deus.
 Si possem parvo ferre nunc oscula nato,
 Pro quo plus doleo, sum pia mater ego.
 Mille *quadringenti quadraginta duo* CHRISTI
 Anni, præ THOMÆ *mercuriante die*,
 Tunc fallax vani me stitit gloria mundi,
 Hic regina moror, pulvere sparsa tegor.
 Suscipe me Domino, superos da scandere CHRISTE,
 Sic orate pii, dentur ut ista mihi. 1442.

VI. Ætatem eius indagandi unicum nobis, quoad sciamus, in Anni vi.
 antiquis monumentis vestigium relictum est, HASELBACHIO b) in
 acceptis referendum, dicenti: ELISABETHAM, defuncto Rege b
 marito, annum ætatis tricesimum nondum egressam fuisse. Unde
 eam anno seculi XV. circiter nono in hanc lucem editam fuisse,
 colligimus, id quod & præcipua causa fuisse videtur; quod AL-
 BERTI nuptiæ in annum 1422. qui tum quintum, & vicesimum,
 sponsa vero non nisi tertium decimum ætatis annum agebat, dilata
 fuerint. c)

VII. Ex ALBERTO, & ELISABETHA nati sunt liberi quatuor: ANNA,
 GEORGIUS, de quo supra cap. III. LADISLAUS *Posthumus*, quo ALBERTI
 de, cum ad sepulturas *Pragenses* ventum fuerit, agere decrevimus. II. Imp.
 Superfunt ANNA, & ELISABETHA, quarum illa, ut tomo supe- fil. + XIII.
 riori d) diximus, natu maior fuit, id quod & HASELBACHIUS e) *Novembr.*
 affirmat. Obiit in arce *Eccardsberg*, ubi multo tempore a marito 1462.
 iniuste detenta, ac ærumnis obruta fuit, anno 1462. XIII. *No-* d e
vembris, ut ibidem docuimus, calculumque, quoad annum, adici-
 ente auctore *Thuringiæ sacræ*. f) *Reinhardsburnæ*, seu ad fontem f
 REINHARDI, sepulturæ datam fuisse, idem testatur, quanquam
 HORTLEDERUS g) in suo *Thuringiæ Landgraviorum, Reinhardsburnæ* g
 næ

a) Obscura hæc MS. præferre, affirmat CL. editor in not.
 b) Col. 857. b.
 c) Conf. tom. præced. P. II. Lib. I. cap. X. p. 100. seq. ubi tamen §. IX. lin. ult. loco 426. legendum 436.
 d) P. I. proleg. III. §. LXX. p. LXXXIV. Ubi vero nobis error typographicus irrepsit, ubi pro an. 1462. legitur. 63.

e) Col. 853. b.
 f) HENRICUS FRIDERICUS OTTO Monument. monast. *Reinhardsburnæ*. p. 171.
 g) In notis ad *Samuelis REYHERI monumenta Landgraviorum Thuring.* ab Illustr. MEX-CKENIO tom. II. *rer. Germ.* p. 879. nec non a laudato H. Frid. OTTONE edita p. 955.

- næ* humatorum, *catalogo*, illam præterierit. Illi enim præter *Adamum* URSINUM a) recentiores etiam adstipulantur. b) Est autem *Fons* REINHARDI Abbatia Ord. S. BENED. in *Thuringia*, quinque milliaribus *Erfordia* distans, a *Landgravio* LUDOVICO Saltatore, c) seu *Salio*, vulgo dem *Springer*, an. 1185. fundata, c) a temporibus autem LUTHERI, cum rusticorum tumultuantium insania diriperetur, monachis qua vi, qua metu, expulsi, desolata. d) Fuit ibi *Thuringicorum* Principum, lineæ *Ludovicianæ*, commune fere sepulcretum. At, eodem HORTLEDERO teste, temporibus IOANNIS FRIDERICI lapides sepulcrales, atque ossa eorum, in arcem *Gothanam* translata, ac dirutis postea munimentis, dispersa quidem fuisse, servatis tamen nonnullis, quorum inscriptiones affert laudatus REYHERUS. Lapidem tamen sepulcralem ANNÆ dicto bello rustico temeratum iam, quin & destructum fuisse, excitatus OTTO e) fidem facit.

Ætas.

- VIII. Epocha ANNÆ natalis litteris consignata haud est. MÜLLERO tamen teste, f) anno 1440. annum ætatis octavum agebat, ut adeo 1432. aut præcedenti exeunte, nasci potuerit. Exeunte, g) inquam, quippe quod anno 1431. frater eius GEORGIUS g) natus sit. Concordat summarium *repertorii* Archivi Cxf. *Vindobon.* quo sub dato *Francofurti* 1442. festo S. BONIFACII convenitur, ut ANNA, *Norimbergam* tum mittenda, in Electoris WILHELMI, sponsi sui, gynæceo, antequam eidem matrimonio copularetur, duobus adhuc annis alatur, scilicet, quod per ætatem eius (quippe quæ, secundum eundem MÜLLERI calculum, tum non nisi annos decem, aut undecim, numeraret) copulatio ante fieri nequiret; quanquam eadem nuptiæ, ut loc. cit. diximus, etiam h) longius, atque in annum 1446. dilata fuerint. h) Ætatem igitur ad

a) Ap. laudat. MENCKEN. tom. III. p. 1335. c.

„ Nach Gottis geburt 1460. (1462.) iar.

„ da starb Frau ANNA, Herzog WILHELMS

„ hausfraue, yun großem elende zum

„ Eckerberge auff dem Schlosse - - und

„ wart begraben zu Reinhardtsborn. „

b) Quos inter Paulus MARTINUS SAGITTARIUS ap. MENCKEN. l. c. tom. II. col. 805. c. alique, mox citandi.

c) Eius historiam dedit citatus Henr. Frid. OTTO in *Thuringia sacra*, ubi, reliquis Scriptoribus in diversa abeuntibus, hunc nnum ex Annalibus monasterii MSS. ab Anonymo, monacho *Reinbardsbrunnenst*, concinnatis, pag. 55. col. 1. verisimilius statuit.

d) Teste eodem OTTONE p. 173. §. CLXXI. Add. LISTEMANNUS, mox excitandus.

e) „ Epitaphia (ait) lapidesque Principum, ac imprimis LUDOVICI Pii, Landgravii *Thuringiæ*, & ANNÆ, WILHELMI, Ducis *Saxoniæ*, coniugis, dehonestarunt. „ Aliquan-to plura dicit *Wilhelmus* LISTEMANNUS, monasterii tum temporis Prior, ab eodem ibidem editus, ubi pag. 294. „ Item die graber, und lichtsteine der durchleuchtigen Fürsten geöffnet, und funderlich der heiligen durchleuchtigen Fürsten und Landgraven von *Döringen* LUDWICI, Sanct ELLIZABETH ehelich Gemahl, gebeine in einer wohlbeschlossenen kisten geöffnet, sich damit geworffen, desgleichen auch das grab etc. der durchlauchtigen Königin ANNA von *Ungarn*, ehelich gemahl des Hochgebohrnen Fürsten Herrn WILHELM, Herzog zu *Sachsen* etc. die auch heilig geschätzt wird. „f) *Annal. Saxon.* pag. 21.

g) Vid. dicta hic supra cap. III. §. V. p. 178. seq.

h) Add. *append. ad chron. vet. Cellenf.* ap. laudat. MENCKEN. tom. II. p. 412 ubi & dies additur: *auff montag nach Viti.* id est xx. Iunii.

ad annum tricesimum, aut certe tricesimum primum perduxit, mœrore, ut videtur, ob mariti (qui, ut diximus, superinducta concubina, eam multis annis captivam detinuit) erga se immanitatem, confecta. Eam *Sanctæ* titulo exornat LISTEMANNUS, hic supra laudatus. a)

IX. ELISABETHAM, alteram ALBERTI II. Imp. filiam, CASI-ELISABETHAM MIRO III. seu IV. *Poloniæ* Regi, anno 1454. nuptui datam fuisse, ^{THA, altera ALBERTI filia. † xxx. Aug. 1505.} tomo superiori docuimus, de quibus nuptiis ibi plura. Mortuo marito, id quod anno 1492. accidit, tertium Ordinem S. FRANCISCI suscepisse, auctor est CZERWENKA. b) Obiitum eius nonnulli ad xxx. *Iulii* anni 1505. reponunt, alii, ut & epitaphium, mox adducendum, ad xxx. *Augusti*, cum quibus & nos facimus, maxime cum xxi. *Septembris* primum elata scribatur, præsentibus, inter ceteros, magno numero, Principes, Episcopos, & Archiepiscopos, ALEXANDRO, & SIGISMUNDO I. filiis. Deposita fuit in Ecclesia cathedrali *Cracoviensi* ad sinistrum latus facelli S. Crucis, quod ipsa pro sacerdotibus octo, ac clerico uno, vivens fundaverat.

X. Eius tamen monumenti hodie nihil superesse, præter tabulam pictam, a nobis hic ære expressam, per litteras nos edocuit Dominus FRANCISCUS WILHELMUS KINNERUS a *Scharffenstein*, præter tabulam pictam, hodie nihil superest. ^{Tas. xx.} Aulæ Cæsareæ ad *Polonos* legatus, quæ quidem ad *Pinacothecam* nostram *Austriacam* æque referri potuisset. Comparent in illa, præter ELISABETHAM nostram, eius maritus, ac in medio filius eorum, S. CASIMIRUS, flexis genibus Beatissimam Virginem sacro cultu venerantes. In perigraphæ initium hymni: *Omni die dic MARIE meæ laudes anima*, legitur, cuius Sanctus ille Princeps auctor putatur. At rem secus se habere, perdoctus P. *Leopoldus* WYDEMANN, *Carthusianus Gemnicensis*, singulari dissertatione inedita ostendit, docens præterea: illum probabilius CONRADO de *Heimburga*, Priori olim eiusdem cœnobii, qui præter *Matutinale Beatæ Virginis*, iussu CAROLI IV. Imp. huius CASIMIRI avi, contextum, ultra sexaginta eiusmodi hymnos alios concinnavit, adscribendum esse. c) Subiecti in inferiori tabulæ parte tres capuli, tria fœminarum, ex *Augusta Austriaca* gente, *Cracoviæ* humatarum, continent cadavera, ANNÆ nimirum, CAROLI II. Archiducis filiæ, CONSTANTIÆ, eiusdem sororis, & CÆCILIÆ RENATÆ, filiæ FERDINANDI II. Imp. de quarum obitu suis locis, servato temporis ordine, agemus.

XI. Laudatus KINNERUS in memoratis litteris testatur: nullam apparere spem, monumentorum *Austriacorum* in *Polonia* amplius quidquam reperiundi, ac ultra hæc in crypta Regia *Cracoviæ* reliquum esse nihil. Missa quidem sibi ex *Lithuania*, & *Polonia* maiore, epitaphia quædam, & inscriptiones, eas vero in suis locis reperiun-

a) Loc. cit. pag. 293. & 294. utrinque col. 1. c) Vid. Cl. STEYERER addit. ad *Commentar. pro hist. ALBERTI II.* col. 71. seq.

b) *Pictat. Austr.* lib. III. cap. VI. p. 423.

periundas haud esse, atque adeo ex auctoribus *Polonis* TURLAYO,
& SAMICIO defumptas. Ut ut se res habeat, eas hic damus:

Si te scire iuvat res claras, siste viator,
Et modica hæc saxis carmina sculpta lege:
ELISABETH iacet hic, regni Regina *Poloni*,
Foemina, qua nunquam maior in orbe fuit.
Filia Cæsaris, atque foror, tum regia coniux,
Et mater Regum quatuor illa fuit.
Qvintus, adhuc iuvenis divorum forte potitus.
Sextus pileoli fulsit honore rubri.
Sex pariter tulerat natas, magnisque locavit
Principibus, clarosque genuere Duces.
Huic *Agrippine* concedit gloria, Cæsar
Cui natus frater, virque, paterque fuit.
Namque illum constat turpi vixisse tenore,
Horridaque a nato fata tulisse suo.
Hæc caste ac sancte bis octo lustra peregit,
Cœlo animam, cineri restituit cinerem. a)

Et secun-
dum.

XII. Altera inscriptio, in æde Principis Angelorum super mausolea Regum extitisse dicitur, a SAMICIO producta:

AD GLORIAM NOMINIS ALTISSIMI DEI
PATRIS OMNIPOTENTIS, EDIFICATVM
TEMPLVM HOC ET SACELLVM ISTVD,
EX MANDATO MAGNI ET GLORIOSI REGIS
SERENISSIMI CASIMIRI DEI GRATIA POLONIÆ
ET MAGNI DVCIS LITVANIÆ, TROCENSIS
ET SAMOGITIENSIS, ET PRINCIPIS PRVSSIÆ,
DOMINI ET HÆREDIS, HARVM ET MVLTARVM
ALIARVM TERRARVM MONARCHÆ,
ET ILLIVS REGINÆ SERENISSIMÆ
DOMINÆ ELISABETHÆ EX STIRPE IMPERATORIA
PRÆDECESSORE SERENISSIMO SIGISMUNDO,
DOMINO TERRÆ RAGVSSIANÆ, BOHEMIÆ
ET HVNGARIÆ, ANNO A NATIVITATE DEI
PRIMO SVpra SEPTVAGESIMVM MILLESIMVM b)
PERFECTVM VERO HOC SACELLVM MENSE
OCTOBRI DIE XII.

OBIIT ELISABETHA CRACOVIE ANNO 1505.
30. AVG. ATQVE 21. SEPTEMBRIS AB
ALEXANDRO ET SIGISMUNDO I. FILIIS
ELATA, IN SINISTRA PARTE SACELLI S. CRVCIS
IN ECCLESIA CATHEDRALI CRACOVIENSI EST
SEPVLTa.

XIII.

a) Conf. dicta *Pinacoth. Austr.* P. I. prole- b) Supple: QUADRINGENTESIMVM.
gom. III. §. LXXIX. pag. LXXXIII.

XIII. Senio consumptam, septuagenariam prope decessisse scri^{bas}. bunt. Quod quidem a veritate non multum abesse, ex HASELBACHII verbis colligimus, aientis: „Post hanc (ANNAM scilicet) „alteram (ALBERTUS) genuit filiam, ELISABETH nomine, quæ „iam quintum decimum ætatis annum agens, perfitit innupta, sed „postea Regi *Poloniæ*, cui sedecim pueros (liberos) peperit, nupsit. „Hoc enim, nisi vehementer fallimur, idem est, ac dicere ELISABETHAM ad annum usque decimum quintum innuptam vixisse, sexto decimo autem iniisse nuptias. Hæ igitur cum an. 1454. processerint, emergunt anni vitæ plus minus sexaginta quinque.

TAPHOGRAPHIA PRINCIPUM AUSTRIÆ.

PARS II. LIBER IV.

COMPLECTENS FUNEREA MONUMENTA
DUCUM, ARCHIDUCUMQUE AUSTRIÆ,
AUGUSTA GENTE HABSBURGICA SATORUM.

DUCTO INITIO AB

ERNESTO FERREO

AD USQUE

PHILIPPUM PULCHRUM,

CASTILÆ REGEM,

LINEÆ HISPANO-AUSTRIACÆ SATOREM.

CAPUT I.

ERNESTI FERREI, DUCIS AUSTRIÆ, ET STYRIÆ, TUMULUS, ET CRYPTA, IN RUNENSI STYRIÆ MONASTERIO, NEC NON AMBARUM EIUS CONIUGUM SEPULTURÆ.

§. I.

RUNENSE sacri Ordinis *Cisterciensis* monasterium, Sacra *Ru-*
vulgo *Rein*, sive *Rain* dictum, duobus circiter^{nensis} Ab-
milliaribus *Gracio*, *Styriæ* metropoli, seiun-^{batiz in-}
ctum, a LEOPOLDO, Marchione *Styriæ*, in^{ac crypta}
choatum, & ab uxore eius SOPHIA, ac filio^{ibidem}
OTTOCARO, an. 1129. ad fastigium dedu-^{lis,}
ctum fuisse, accepimus. a) In huius templi a

choro exstat monumentum sepulcrale *Austriacum*, cuius formam prius-

a) Vid. R. P. GRANELLII *Topogr. Styriæ*, p. 46.

priusquam describamus, monere liceat: missum a nobis an. 1741. ad illud delineandum *Salomonem* KLEINERUM, iam non ibi templi veteris structuram, sed ædem invenisse novam. Commode tamen accidit, ut chorus, in quo dictum consistit monumentum, integrum adhuc repertum fuerit, licet Reverendissimus loci Abbas in animo iam tum habuerit, impetrata ab Aula Cæsarea facultate, sepulchro loco moto, novum condendis ossibus exstruendi mausoleum; quippe quod nova ædes conversa, ab ea parte introitum habeat, tibi chorus ille antiquus, ac supremum altare positum est. Hoc utrum abinde executioni mandatum fuerit, nec ne? nos equidem fugit. Dolemus tamen, sæpius contingere, ut vetusta Principum monumenta, hunc in modum transposita, oculis tandem, & menti mortalium subducantur.

Illiusque
forma
exterior,
TAB. XXI.

II. Vergebatur antiquus chorus, cum summo altari, Orientem versus, tribus super pavementum templi gradibus excitatus. Iuxta idem altare a latere Evangelii contingit tumulus faxeus, *Gothica* ratione formatus, longus pedes sex, digitos undecim, latus pedes quatuor, ac pedes duos, cum tribus digitis, altus. Impositum operimentum e marmore rubicundo, longitudine pedum octo, totidemque pollicum, latitudine pedes quatuor, pollices quinque, crassitudine pedes octo, eum dimidio adæquat. In hoc excisa est imago ERNESTI cataphracti, ac chlamyde Principum induti, capite pulvinari imposito, ac galero Ducali redimito. Dextra præterea sceptrum, quamvis superiori parte deiectum, læva gladium bellatorium gerit, ac duo hinc inde genii dictum paludamentum sustinent. Pedibus duo leonum, *Carinthiæ*, *Carniole*que clypeos sustentantium, simulacra substruuntur, in superioribus duobus angulis, *Austriæ*, & *Styriæ* insignibus exsculptis. In margine operimenti sequens epitaphium, notis *Gothicis*, sese legendum offert: ANNO. DOMINI. M. CCCC. XXIII. DECIMA. DIE. MENSIS. IUNI. OBIT. SERENISSIMUS. PRINCEPS. DNS. ARNESTUS. ARCHIDUX. AUSTRIÆ. STIRIÆ. KARINTHIÆ. CARNIOLE. ZC. REQUIESCAT. IN. SANCTA. PACE.

Uti & interior.

III. Hæc facies tumuli exterior erat. Ad interiorē partem, seu cryptam ipsam ut perveniretur, pavementum (quoniam aditus indicium nullum apparebat) variis in locis tentandum fuit, donec, duabus horis consumptis, ad murum denique ventum est, foramine, quod in schemate nostro indicatur, perfrigendum. Per illud se se intro-mittentibus crypta occurrit fornicata, cuius longitudo ab Oriente in Occidentem non nisi pedum septem, digitorum quatuor: latitudo totidem, ac altitudo quinque pedum erat. In parvula hac crypta duo tantum funera, eaque olim loculis quadratis exigue operæ, condita, quantum erat spatii, complebant. Arcarum aliquot li-
gna

gna lateraria adhucdum discerni poterant: opercula autem prorfus TAB. XXI. dilapſa, nec quicquam integrum, niſi tabula infima, humi iacens.

IV. ERNESTI corpus ad dextram, ſeu verſus meridiem, ex ^{ibi funus} ERNESTI ^{Ferreire-} perptum, adiacente inſignis magnitudinis gladio, rubigine exefo, ac vagina lignea, corio obducta, cuius tamen futura ſoluta eſt, nec non ex ^{ERNESTI} ^{Ferreire-} perptum, fruſtis coriaceis balthei, cuius fibula, ac roſæ perforatæ, ex orichalco inauratæ erant, facile dignoſcebatur. Gladius hic longus erat tres pedes, capulus vero, cuius decuſſis contraſta erat, novem pollices. Nodus pariter inſignis magnitudinis erat, at manubrii pars media eo uſque rubigine corrupta, ut in manibus excipientis diffringeretur. Eius ſchema in noſtra tabula damus. Ipſum corpus, ſitu intacto, veſtimentis hoſericis fuſci coloris, & auro ſcutulatim denſiſſime contextis, inviolatum erat: facie, more conſueto, altare ſupremum verſus reſpiciente. Maxillæ quidem integre, multis tamen dentibus mutilatæ, occipitium contra putredine exefum erat. Os fœmoris longitudine pedem unum, ac digitos ſeptem, menſuræ *Vindobonenſis*, æquans, ex comparatione membrorum anatomica, ſtaturam Ducis proceritate ſex circiter pedum fuiſſe, indicio erat.

V. Ad ſiniſtram huius corporis, verſus aquilonem, aliud con- ^{Ac uxoris} ^{eius pri-} ^{mæ,} ſpiciebatur funus, cuius amictus, ex panno ſerico fuſci coloris, floribus diſtincto, & ſcutulato, paucis exceptis particulis, deperiit. MARGA- ^{RITHÆ} ^{Pomme-} ^{ranæ.} Caput minus mutilum erat, aliqua tamen pars occipitis conſumpta. Inveniebatur præterea aliquid capillamenti rubicundi, ac intorti, in tabula noſtra pariter exhibiti, quod, unacum oſſium gracilitate, argumentum corporis præbebat muliebris. Quanquam vero, excuſſis rebus cunctis, nulla inventa ſit lamina, nomine inſcripta, haud tamen ambiguum eſt, quin corpus hoc, corpus ſit MARGARITHÆ *Pommeranæ*, ERNESTI coniugis primæ; utpote cum altera, CIMBURGIS nomine, de qua poſtea, *Likienvelde* ſuam naſta ſit ſepulturam.

VI. De anno, & die obitus ERNESTI dubium obverſatur nul- Obitus ^{ERNESTI} ^{1424.} lum; quando præter recitatum epitaphium, diem X. Iunii, anni 1424. indigitans, etiam teſtem habemus, omni exceptione maio- ^{x. Iunii.} rem, FRIDERICUM *Placidum*, eius filium, poſtea *Romanorum* Imperatorem, in ſuo diario, a) Latine hic reddito, ſic aientem: „Pa- ^a „ ter meus Archidux ERNESTUS obiit in vigilia Pentecoſtes, an. 1424. „ Accedit lapis *Muræpontanus*, quo de mox, *Necrologium Neofadienſe*, codex MS. *Ambraſianus*, aliique, vigiliam Pentecoſtes, quæ tum in decimnm Iunii inciderat, diſerte etiam ponentes: quibus accedit Anonymus *Tegernſenſis*, ſabbatum ante VITI, quod eodem recidit, nominans. b) Quare emendandi ſunt *Vitus AREN-* ^b PECKIUS,

a) Ap. LAMBECH. *Diar. itiner. Cellenſ.* p. m. 10. „ Mein vater Erzherzog ERNST iſt ge-
„ ſtorben am Pfingſt abend 1424. „

b) Ap. *Hier. PEZ. rer. Auſtr.* tom. II. col. 469.

TAB. XXI. PECKIUS, a) ac Chronicon *Stamsense*, b) V. Idus *Iulii*, errore duplici, nec non LEQUILEUS, V. Idus *Iunii*, & BIRCKENIUS nonam eiusdem mensis prodentes. c) Longius aberravit GANSIUS in *Arboreto*, annum 1420. fatalem eidem fuisse, narrans. Sunt præterea, qui illum *Græcii* excessisse putant, ad id *Muraponti* contigisse, non solum intestina, ibi relicta, sed & Scriptores plerique allegati testantur.

Cuius vifcera *Muraponti* condita.

VII. Ibi igitur, vulgo *Brugg an der Muhr*, sex milliaribus *Græcio* distante, in templo Curiali, a S. MARIE natalitii nuncupato, in pavimento prope scalam constratum est marmor sepulcrale rubrum, octoangulum, quatuor pedes, octoque pollices latum, cuius area circulum conficit, insignia *Austriæ*, *Styriæ*, & *Carinthiæ*, superposito galero Ducali, inter parergas ex frondibus representans. Circumferuntur in peripheria Latino fermone, at litteris Germanicis, lectu non admodum expeditis, verba sequentia: HIC. SVNT. ERNESTI. ARCHI. VISCERA. CLAVSA. DVCIS. I. 1424. DECIMA DIE MENSIS. IUNII. QUO SATVS EST CÆSAR FRIDERICVS TERCIVS. Ex quibus ultimis verbis colligitur, inscriptionem hanc post annum 1440. quo FRIDERICUS Rex *Romanorum* creatus fuit, positam fuisse; quin anno 1453. superiorem haud esse, ex *Archiducis* axioma colligimus, quod quidem, etsi antea cognitum, quin iam a RUDOLPHO IV. usurpatum, ante tamen hunc annum legitime, ac pro semper introductum haud fuisse, compertum habemus. d)

Anni vifce.

VIII. Etatis eius, reliquis tacentibus, indicium nobis præbet historia *Australis* MS. illum ætatis XLVI. mundo valedixisse, memorans; unde anno seculi quarti decimi septuagesimo septimo, ut quidem tomo superiori e) docuimus, in hanc lucem editus est. f) Accedit BIRCKENII auctoritas, afferentis, f) patrem LEOPOLDUM hanc filii sui nativatem urbi *Augustanæ* eodem anno 1377. certo, ac speciali nuntio, notam fieri curasse. Serius præterea natum fuisse, minus verisimile etiam ideo est, quod nuptiæ eius primæ iam tum an. 1392. ante XIX. *Novembr.* Duce, secundum hunc calculum, annum ætatis XV. agente, procefferint.

MARGARETHA, ux. ERNESTI prima, quando, & quo anno fit mortua?

IX. Iam ut ad MARGARETHAM, BOGISLAI V. Ducis *Pommeraniæ Stettinensis*, filiam, ac ERNESTI *Ferrei* coniugem primam, redeamus, de tempore obitus eius Necrologium *Runense*, ubi (ut vidimus, ac supra memorata familia *Ducum Austr.* codicis MS. *Ambrasiani* etiam confirmat) sepulta iacet, sic habet: „ Anno Domini „ MCCCCVIII. obiit devotissima in CHRISTO Ducissa MARGARETHA

a) Ibid. tom. I. col. 1291. c.

b) Ib. tom. II. col. 459. c.

c) In *Pinacotheca Austr.* P. II. p. 128. pro X. Jun. III. legitur, sed MS. nostro teste, errore typographi.

d) Vid. dicta *Pinacothec. Austr.* P. II. lib. I. cap. XIII. §. IV. p. 120.

e) Ibid. cap. XV. p. 128.

f) *Spiegel der Ebern* lib. IV. cap. VI. p. 438.

„THA *Austriæ*, & *Styriæ*-- fuitque oriunda de *Stetin*. Hæc fuit TAB. XXI.
 „uxor Ducis ERNESTI, qui fuit Dux *Austriæ*, & *Styriæ* &c.,
 „Huius *Necrologii* auctoritatem, BIRCKENIO, a) annum 1410. a
 assignanti, præferre, nulli dubitarem, nisi monumenta *Runenſia*,
 „ut cap. seq. dicemus, non usque adeo probatæ fidei viderentur, &
 „haud dubie ætate illa inferiora. Quare interim, dum certiora illu-
 „cescant, fide BIRCKENII stare, visum est. Longius aberrant au-
 „ctor Chronici *Stamsensis*, b) & ARENPECKIUS, c) annum 1422. b c
 obtrudentes, quanquam ille subdubius; ut puto, adiciens. Certum
 „est enim, ERNESTUM anno 1412. aut sequenti, ad nuptias secundas
 convolaſſe. d) Ætas eius in obscuro est. Atenim cum nuptiæ eius, d
 „ut mox diximus, anno 1392. quo ERNESTUS annum ætatis XV.
 „agebat, illigandæ sint, illa tum ætate haud multo provectior fuisse
 videtur. Verum cum, si vulgatis tabulis genealogicis fidendum,
 „pater eius BOGISLAUS V. anno 1374. ad plures abierit: illa tem-
 „pore nuptiarum annos non minus, quam un- aut duodeviginti ha-
 „bere potuit; unde si anno 1410. ut quidem existimamus, demor-
 tua est, anni circiter vitæ saltem triginta septem prodibunt.

X. De CIMBURGA, filia ZIEMOVITI, Ducis *Massoviæ*, ER-CIMBUR-
 NESTI nostri coniuge secunda, memoriæ proditum est: eam in iti-
 nere sacro, ad B. Virginem *Cellenſem* in *Styria*, constitutam, ac
Dirnizii morbo correptam, animam creatori reddidisse, die XXVIII. Sept. de-
Septembris an. 1429. Tum vero corpus *Campililium*, de cuius fundæ, se-
 Abbatæ monumentis sepulcralibus hic supra e) pluribus egimus, e
 „delatum, ibidemque terræ mandatum fuisse, tam auctores coævi,
 „quam chartæ eiusdem monasterii, fidem faciunt. In tumultu fun-
 „datoris depositam fuisse, sequens locus chronici MS. eiusdem mo-
 „naste-

a) Ibid. lib. IV. cap. IV. pag. 415.

b) Col. 460. a.

c) Col. 1291. c.

d) Has nuptias a BIRCKENIO ad an. 1411. ab
 HASELBACHIO autem, nec non *historia Du-*
cum Styria auctore, biennio serius recen-
 ſeri, tomo superiori P. II. lib. I. cap. XV.
 §. XI. pag. 130. retulimus. Verba HASEL-
 BACHII col. 844. b. ad annum 1413. sunt
 ista: „Tunc etiam Dominus ERNESTUS,
 „postquam a terra sancta reversus, militiam
 „adeptus, pretiose venit ad regalem Cu-
 „riam, *Bude* proclamatum. -- Et quia vi-
 „duatus uxore prima exitit, hinc ad *Cra-*
 „coviam propria in persona ad conspicien-
 „dam quandam Ducissam, ZIMBURGAM no-
 „mine, se conferre mutato habitu non
 „dubitavit. -- Sed dum ibidem cognitus ex-
 „titiſſet, & Rex *Polonia* causam sui adven-
 „tus cognoviſſet, præſatam virginem nu-
 „ptiis ſibi -- copulavit. Verum comitia
 SIGISMUNDI Cæſaris *Budenſia* non ad an.
 1413. ſed præcedentem, collocanda eſſe, ex

diplomatis, eo in loco ſubſcriptis, ut aucto-
 res modo in ſubſidium haud vocemus,
 abunde patet. Extant apud LUNIGIUM,
 ac primum quidem *P. Spec. contin. I. Fortſ.*
 III. p. 31. primo *Iulii* an. 1412. ſignatum:
 alterum ap. eund. C. I. D. tom. II. p. 2463.
 IV. *Sept.* eodem anno ſubſcriptum. Quibus
 ſic ſe habentibus, nuptiæ, citata HASELBA-
 CHII verba ſi conſideremus, facile adhuc eo-
 dem anno peragi potuerunt, immo revera
 peracta fuiſſe, auctor etiam coævus, PAL-
 TRAMI continuator, col. 731. c. nec non
Genealogia Wittenbergenſis conteſtantur.
 Quare annum 1411. merito, atque ideo
 etiam excludimus, quod ERNESTUS, ſecun-
 dum ſupra excitatum inſtrumentum, eodem
 anno, & quidem xxx. *Octobr.* adhucdum
Vindobonæ verſatus, poſtea vero iter ſuum
Hieruſolymitanum aggreſſus, non niſi anno
 ſubſequenti, quo in dictis comitiis compa-
 ruit, redierit.

e) Lib. I. cap. VIII.

nafterii evincit: „Tertium tumuli loculum (ait) occupat ZIMBURGA, *Austriæ* Archiducissa. Inscriptio sic habet: ANNO „MCCCCXXIX. IN DIE S. MICHAELIS OBIIT ILLUSTRIS PRINCEPS ET DOMINA ZIMBURGA, NATA DE MAZOVIA, QUONDAM SERENISSIMI PRINCIPIS DOMINI ERNESTI, ARCHIDUCIS AUSTRIÆ, RELICTA, ET HIC SEPULTA IN TUMULO FUNDAUTORIS NOSTRI. „ Quam quidem inscriptionem, quanquam fat auctoritatis habere videatur, locumque sepulturæ extra dubium ponat: mendosam tamen quoad diem fatalem esse, inficiari nequit; nisi forte dicamus, Principem post vespertas primum obiisse, atque adeo, more alias non in consuetudo, diem mortis sequentem annotatum fuisse. Nam revera die, festum S. MICHAELIS antecedente, excessisse, testem producimus, omni exceptione maiorem, filium videlicet eius, FRIDERICUM *Placidum*, in diario, supra allegato: nec non Necrologium *Neostadiense*, cuius notitiam cap. seq. dabimus, ac denique sæpe memoratum codicem *Ambrosianum*, *veterum Marchionum*, ac *Ducum Austriæ* familiam exhibentem. Errat ergo iterum Chron. *Stamsense*, cum inscriptione faciens, ac multo magis BONSTETENIUS, ERNESTUM an. 1423. & CIMBURGAM an. 1432. decessisse, ambosque *Lilienfeldæ* sepultos, existimans.

CAPUT II.

ERNESTI FERREI LIBERI QUINQUE, NEOSTADII AUSTRIÆ AD SEPULTURAM DATI.

§. I.

Tumuli
Neostadiensis
descriptio.
TAB. XII.
sect. II.

NEAPOLI *Austriæ* in templo cathedrali, qua parte, reclusis claustris ferreis, in chorum Canonicorum, citeriori aditu, intratur, positus est in medio tumulus marmoreus, octo pedes, digitumque unum longus, latus quatuor pedes, cum digitis tribus, ac tres pedes cum octo digitis altus. Monumentum hoc varia ornamenta, ac inter cetera tredecim scuta circumdant, quorum, in tribus lateribus, octo conspiciuntur, ex quibus tamen non nisi quinque provinciarum tesserae internosci possunt: *Burgoviæ* scilicet, *Alsatiæ*, quinque volucres, sive parvæ aquilæ, vetus, ut vocant, *Austriæ* insigne, *Habsburgi*, & *Portus Naonis*: reliquis utpote pictura tantum expressis, oblitteratis. Operculum contra, marmore graviter inciso, media parte hodierna continet *Austriæ* insignia, cauda pavonis fastigiata, ac duobus sustentata leonibus. Denique ad quaternos angulos alia prostant insignia, *Styriæ* nempe, *Carinthiæ*, *Carniolæ*, & *Tyrolis*, eaque leonum, aliarumque rerum figuris exornata.

Inscriptio
eius, &
epocha.

II. Inscriptus huic operculo titulus, temporisque notatio, pro genio seculi XV. adeo sunt obscura, ut sensum ægre assequaris. Attamen hæc verba: ILLUSTRIS. PRINCIPIS. DOMINI. CLARIS-SIME.

SIME. VITIS. ARNESTI. GRATI. ARCHIDUCIS. AUSTRIÆ. NATI. ^{TAB. XII.}
 HIC. REQUIESCUNT. satis ostendunt, in hoc loco liberos ERNESTI ^{sect. II.}
Ferreï cubare, isque fortassis viti ideo comparatur, quod nume-
 rosam germinaverit prolem. Subsequitur: ET. ANNI. DOMINI.
 CRESCUNT. AD. M. ET. QUADRUPLEX. C. BINUM X. I. QUOQUE.
 DUPLEX. ubi annum CHRISTI MCCCCXXII. quo tumulus erectus
 est, indigitari, non nisi difficulter videas. At hæc scribendi ratio
 cum hoc, tum superiori tempore, docta admodum, & ingenii
 plena habebatur.

III. His inspectis, cum inter denotatum iam tumulum, & al-^{Cryptæ}
 tare supremum, pavimento impactus animadverteretur abacus ^{que inve-}
 xeus, pedes quinque, pollices octo longus, latus vero pedes ^{stigatio.}
 duos, pollices quatuor, eo facili negotio sublato, scala occur-
 rebat novem graduum, in parvam ducens foveam concameratam,
 septem pedum longitudine, quatuor, & trium pollicum lati-
 tudine, altitudine vero pedum quinque porrectam, ac tumulo
 examullim subiacentem. Crypta hæc, etsi per irrumpentem cre-
 bro aquarum illuviem, limo, & luto scateret, altare tamen ver-
 sus exiguarum trium calvariarum reliquæ, aliaque officula, luto
 inhærentia, conspiciebantur. Tum quoque prope ingressum duo
 alii se se offerebant cumuli, quibus duorum cadaverum exuvie con-
 tinebantur; ut adeo quinque hic funera tuto numerari possent, eo
 modo sita, quo tabulæ nostræ incisa sunt. Ceterum in fornice
 templi *Austriacæ* insignia, coloribus expressa, cernuntur, adscri-
 ptis quinque vocalibus litteris *Gothicis*, noto FRIDERICI *Placidi*
 Imp. cuius expositionem in *Nunmthecca Austriacæ* dedimus, sym-
 bolo. Adduntur clypei regni *Lusitanie*, ad illius uxorem ELEG-
 NORAM referendi, tribus aquilis argenteis in area cærulea subiectis,
 Quæ quidem indicio nobis sunt, chori huius aut exstructionem,
 aut restaurationem, quin ipsam tumuli molem FRIDERICI Imp.
 pietati adscribendam esse.

IV. ERNESTI *Ferreï* liberos, prima ætate, ac maximam par-^{Funerum}
 tem vivo etiamnum patre, decedentes, huic cryptæ illatos fuisse, ^{quoque}
 cum adducta tumuli inscriptio, tum & Necrologium eiusdem Ec-^{recensus}
 clesiæ, quo de sæpe mentionem fecimus, fidem faciunt. Magnæ ^{ex Ne-}
 illud tabulæ vernacula lingua inscriptum, ac ibi suspensum, initium ^{crologio}
 sumit a RUDOLPHO I. *Rom.* Rege, finitque cum ANNA FERDI-^{Nostre-}
 NANDI II. Imp. coniuge, an. 1547. defuncta. Exemplum eiusdem ^{dienfi.}
 in MS. codice Augustæ Bibl. Cæsareæ a) quoque servatur. Ex eo
 itaque ut hic excerpta, Latine reddita, proferamus, operæ pre-
 tium erit:

Anno Dom. 1424. d. 10. *Iunii*, in vigilia Pentecostes obiit
 sereniss. Dux ERNESTUS, Archidux *Austriæ*, ex CIMBURGE, uxo-

re

a) Inter histor. profan. num. 263. p. 22-23

re sua, tres filios, totidemque filias post se relinquens: FRIDERICUM scilicet, ALBERTUM, & ERNESTUM iuniorem.

Nomina superstitem filiarum: MARGARITHA, CATHARINA, & ANNA.

Ante patrem e vita migrarunt proles omnino tres ALEXANDRA virgo, RUDOLPHUS, & LEOPOLDUS Principes.

Anno 1429. moritur in festo S. MARTINI prædicta ANNA, ERNESTI filia, hic in choro ad funus sororis adposita.

Anno 1432. die S. LAURENTII, inter horam nonam, & decimam noctis, e vivis abiit ERNESTUS iunior, hic in choro cum fratribus, & sororibus, sepultus.

Cuius auctoritas firmatur.

a

V. Cum inscripturis correspondet ARENPECKIUS cœvus, a) ERNESTI proles his verbis enumerans: „ALEXANDRIA, ANNA, „CATHARINA, MARGARETA, RUDOLPHUS, LEOPOLDUS, ERNESTUS Dux, filius ERNESTI Archiducis, obiit anno Domini „1432. in die S. LAURENTII. De ALBERTO, & FRIDERICO, iam „infra dicitur. Differt nonnihil citatus codex *Ambrosianus*, de liberis, ab ERNESTO relictis, duntaxat loquens, ante illum mortuos prætermittens silentio. Addit tamen, ANNAM, & ERNESTUM, iuvenes obiisse. Nec non & LEQUILEUS, cum hoc discrimine, quod nonnullos ex prima etiam uxore, id quod & BIRCKENIUS loc. cit. facit, natos existimet, quorum imagines *Neostadii* in Ecclesia parochiali pictæ cernantur, omissoque FRIDERICO *Placido*, liberos ERNESTI ad numerum nonnisi octonarum cogat, novem cum

b

fuerint. Graviori errore Anonymus *Gemnicensis* b) filios duntaxat duos eidem supervixisse, memorat. Verum nemini ambiguum esse potest, quin Necrologio, utpote auctoritate publica, ac in ipso loco humationis confecto, magis fidendum sit, & quidem non solum quoad sepulturæ locum; sed & quoad matrem illorum; ut quos ex sola CIMBURGA procreatos dicit. Primam certe uxorem haud peperisse, etiam GUILLIMANNUS adstruit. Denique cum Necrologio, quoad ERNESTI iunioris obitum, præter adductum ARENPECKIUM, etiam chronicon *Stamsense* c) concordat: ut adeo minus accurate scribat HASELBACHIUS, licet synchronus, eum *in sua infantia mox, post patrem* obiisse. d) Neque enim statim post patrem decessisse, dici potest, qui eum post annos fere octo infectus est.

c

d

Monumenta *Rutenjia*, ac LAZIVUS, quartam addens filiam, subleste fidei.

VI. Ex his facile elucescit, quænam fides arbitranda sit MS. *Rutenjia*, post verba, supra allegata, sic prosequenti: „& filia (ERNESTI) „& frater eius, & Dux RUDOLPHUS *Austriæ* (subintellige, hic sepulti sunt) iuxta summum altare. requiescant in pace. Amen. „Enimvero RUDOLPHUM *Neostadii* sepultum vidimus, nec non & fratrem LEOPOLDUM, & sororem eius ANNAM, quos ultimos auctor

a) Col. 1291. c.

b) Col. 380. c.

c) Col. 460. a.

d) Col. 344. d.

auctor scripti nec nominare quidem poterat, quibus certe *Rune* locus esse nequit. Graviter quoque, pro more, hallucinatur LAZIUS, a) quartam ERNESTO affingens filiam, ELISABETHAM nomine, Comiti *Werdenbergensi* nuptam. Qua tamen in re consentientem sibi habet LEQUILEUM ex BUCELINO, Comiti nomen HUGONIS tribuentem, nec non GANSIUM in *Arboreto*, ac denique *Genealogiam Wittenbergensem*. b) Verum ceteri, quos inter & GUILLIMANNUS, ac præcipue laudatum Necrologium, quod quidem in hac parte omnem fidem meretur, altum de ea silent. BIRCKENIUS c) eandem ex CAROLO I. Marchione *Badensi*, & CATHARINA *Austriaca* ERNESTI neptem facit, GEORGIO, Comiti *Werdenbergensi*, iunctam. At Celeberr. historiæ *Badensis* parens, SCHOEFFLINUS d) non nisi filiam illius CAROLI unicam, CIMBURGAM nomine, agnoscit. Diversitas opinionum, ac varietas nominum, nec non graviorum silentium Scriptorum, LAZIO, suisque exscriptoribus, fidem abiudicant.

CAPUT III.

DE SEPULTURIS MARGARITHÆ, ET CATHARINÆ, ERNESTI FERREI FILIARUM, NEC NON MECHTILDIS, ALBERTI VI. CONIUGIS.

§. I.

ALTENBURGI *Saxonie*, in templo *Palatino*, ubi olim fuit EC-CLESIA collegiata S. GEORGII, sepulturam nacta est MARGARITHA, ERNESTI *Ferre*i, Archiducis *Austriæ*, filia, ac FRIDERICI *Placidi*, Electoris *Saxonie*, uxor. Sepulcrum eius in choro altari adversum, consueta cippi magnitudine, tabulam æneam impositam habet, quatuor ulnas longam, & duas latam, ac asscribus insuper contabulatam. Huius delineationem, quam tabulæ XII. inscripsimus, D. L. Baronis a *Seckendorff*, Seren. Duci *Gothano* a conscripsi, & ad aulam Cæsaream Legati, studio, ac favori, describitur. Parum abest hæc effigies ab eo schemate, quod editis a monumentis *Landgraviorum Thuringie*, & *Marchionum Misnie*, inseruit Samuel REYHERUS, e) quodque deinde *Thuringie Sacre* attexuit sæpe laudatus OTTO num. 51. Apparet in eo Princeps capite velato, ac palla longiori induta, eum fere in modum, quo hodie Sanctimoniales incedunt. Manibus insuper corollam continet precatoriam, & in quatuor angulis totidem scuta exhibentur, insignibus *Saxonis*, & *Austriacis*, conspicua.

II.

a) In Commentar. p. 265.

b) P. I. c. VI. tab. 6.

c) *Spiegel der Ehren*. Lib. IV. cap. VI. p. 444.d) *Hist. Badens.* tom. II. lib. IV. cap. III. pag. 188.

e) Edit. an. 1692.

Epita-
phium.

II. In peripheria hæc inscriptio legitur: ANNO. DNI. MCCCCLXXXVI. DOMINICA. INVOCAVIT. OBIIT. ILLUSTRISSIMA. DNA. MARGARETHA. DUCISSA. SAXONIE. LANDTGRAVIA. THORINGIE. ET. MARCHGRAVIA. MISSNE. EX. DOMO. AUSTRIE. NATA. CUIUS. ANIMA. REQUIESCAT. IN. PACE. HIC. SEPULTA. Huic ipsi epitaphio, a Clar. MENCKENIO quoque edito, TENZELIUS apud eundem a) hanc notam subtexit: „Dominica *Invocavit* incidit eo anno in XII. *Febr.* sed mortua est MARGARETHA quadriduo ante MAXIMILIANI Electionem in Regem *Romanorum*, quam omnes Scriptores in diem *Iovis* post *Invocavit*, & XVI. *Februarii* conferunt. FRIDERICUS Imperator huic forori suæ cum toto Imperio splendidas *Francofurti* exequias, Dominica *Reminiscere*, celebravit, quas descripsit Anonymus, a BOECLERO editus, pag. 299. Conservatur codicillus electionis, & coronationis MAXIMILIANI in Regem *Romanorum* apud FREHERUM T. III. *rerum Germanic.* p. 23. De hac die emortuali certo MARGARETHÆ integrum tractatum edidi in 12. „ Hæc TENZELIUS. Tractatum hunc nos equidem haud vidimus, at suffragante hoc nostro epitaphio, contra LINCKERUM, & MÜLLERUM, qui diem quintam *Februarii*, nec non *Historiæ Styriæ* Auctorem, qui diem infecutum ponit, aliosque, facile assentimur.

Aliud
eiusdem
elogium.

III. Aliud quoque MARGARITHÆ elogium in eadem Ecclesia retro aram visitur. Inscriptum est inauratis litteris tabulæ lignæ, novem pedes, & tres digitos altæ, latæ vero quatuor pedes, cum digitis quinque. Inferne pavimento insitit, reliquum muro laterali iungitur. Renovatum hoc monumentum anno 1649. sed, ut contextus inscripturæ Germanicæ habet, ad fidem exempli veteris. Integrum hoc elogium, quod cum epitaphio convenit, de cetero autem eiusdem liberos enarrat, ac insuper etiam horam obitus, nominam scilicet pomeridianam addit, in calce huius paginæ adscribere b) visum est.

Ætas.

IV. Ætatem MARGARITHÆ eruere, difficile est. ELISABETHA autem, sorore sua maiorem fuisse, ex *Summario* Archivi Cæsarei,

a) *Res. Saxon.* tom. II. col. 853.

b)

Ehrengedächtnus.

Der weiland Durchleuchtigsten Hochgebohrnen
Fürstin und Frauen MARGARETEN Herzogin und Churfürstin
zu *Sachsen*, geborner Erzherzogin zu *Oesterreich*, nach Ihren
heiligen abschied anhero gesetzt, und bey erneuerung diser
Kirchen nach dem alten original eigentlich abgebildet im Herbst-
monath des MDCIL. Jahres

Erbarne dich Gott von himmelreich,
MARGREten geborn von *Oesterreich*,
Herzog FRIEDRICHs zu *Sachsen* gemahl,
die erlitten hat des todes fall,
nach CHRISTI geburt vierzehnen hundert iahr
darzu sechs und achzig und neunnd' bor

farei, a nobis tomo superiori a) producto, nec non ex HASELBA-
CHIO b) discimus: nuptias autem illius anno 1431. die III. *Iunii*
actas fuisse, ibidem docuimus. Cum igitur FRIDERICUS, frater
eius ERNESTO patri suo, primo, ut videtur, loco, & quidem an-
no 1415. die XXI. *Septembris*, ut infra dicemus, natus sit: con-
sequens est, ut MARGARITHA, quoad dicto anno matrimonio apta
fuerit, anno sequenti sexto decimo exunte, aut, si mavis, decimo
septimo, in hanc lucem edita fuerit, atque adeo annos plus minus
sexaginta novem vixerit.

V. Alteram ERNESTI filiam, CATHARINAM nomine, CARO-CATHA-
LO I. Marchioni *Badensi*, an. 1446. matrimonio elocata fuisse, ^{RINÆ,}
aliorum auctoritatem secuti, tomo precedenti c) diximus. In ea-
dem quoque sententia esse videmus mox supra laudatum SCHOE-
PFLINUM: d) at eas anno primum 1447. nec ante XXVI. *Iu-*
nii processisse, instrumenta a nobis Vol. sequenti producenda, ac
præprimis apocha CAROLI, pro accepta sponsæ suæ dote, *Ratisbonæ*
dicto anno & die obligata, ubi adhuc VIRGO audit, ostendunt.
Eam XI. *Sept.* an. 1493. rebus excessisse humanis, idem *historiæ*
Badensis conditor affirmat. *Badenwille* in Marchionatu Superiori, in
choro ecclesiæ Parochialis humatam fuisse, MENLIUS, ac LEQUI-
LEUS ex GUILLIMANNO docent. Ostenditur ibi adhucdum lapis
eius

nach sanct Scholastica des tags,
der am Sonntag INVOCAVIT was.
diese Fürstin hochloblich und milder hand,
hat gros erkreuet Meisner land,
mit geberung fürstlich grofen geschlecht,
FRIEDRICH, ALEXANDER, ERNST und ALBRECHT,
der starben FRIEDRICH und ALEXANDER in der iugend,
ERNST und ALBRECHT regieren mit fried und tugend.
Vier töchter sind auch von Ihr geboren,
der zwo zu Eptifin sind erkorn,
HEDWIG das stift Quedlinburg regirt mit witz,
MARGRETA das kloster genant Senfelitz.
AMALIA verheyraethet nach Beyrn kam,
ANNA Marggraff ALBRECHT zur ehe nam.
Von diesem Stam des löblichen hauses zu Sachsen,
sind viel ehrlicher frucht erwachsen,
Königreichen, Stiften, und fürstenthumb zu zierde
die davon haben ehr, freud und wirde.
Gott verleihe der todten ewige ruhe,
und reiche den lebendigen hülffe zu,
zu regieren mit fried und gerechtigkeit,
das sie erwerben ewige seligkeit.

Cum festum S. SCHOLASTICÆ, x. Febr. agi-
solum, eo anno in diem *Veneris* incide-
rit, verba huius monumenti, a nobis litte-
ris pronis exhibita, sic interpungenda sunt,
ut interpunximus; ita, ut sensus sit: MAR-

GARITHAN post festum S. SCHOLASTICÆ ho-
ra nona eius diei obiisse, quo Dominica
Invocavit illuxit, id quod cum adducto
epitaphio recte convenit.

c) Add. dicta tomo superiori, loco, mox. cit.

d) Loc. supra cit. cap. III. §. I. p. 152.

G g 2

a) P. I. proleg. III. p. LXXXVII. not. b.

b) Col. 844. d.

eius sepulchralis, sed iniuria temporum ita detritus, ut discerni nihil possit, nisi obscura quædam figuræ muliebris vestigia.

Anni vi-
tæ.

VI. De anno, & die natali eius, nihil comperti habemus. At cum in summario, hic paullo supra §. IV. excitato, caussa solutorum an. 1428. sponſaliorum, cum FRIDERICO Placido, Electore Saxonie, antea initorum, non nisi in teneritudinem ætatis eius reiiciatur, vix ante annum 1420. aut etiam serius, ante tamen annum 1424. quo pater eius obiit, aut sequenti, nata videtur. Unde & ultimo hoc etiam stante, septuagenaria maior obiisse, censenda est.

Tumulus
LUDOVICI
II.
Comit.
Wirttemberg.
&
MECHTILDIS,
ALBERTI
VI. coniugis, Tubingæ.
TAB.
XXII.
a

VII. TUBINGÆ Wirttembergiæ, in choro Ecclesiæ B. Virginis, a NAUCLERO a) ad Carthusienses zum Guthstein appellatæ, tumulus conspicitur lapideus, novem pedes in longitudinem, septem pedes, cum duobus digitis, in latitudinem, in altitudinem vero tres pedes porrectus. In superiori lapide a dextris excisus est LUDOVICUS II. Comes Wirttembergiæ cathaphractus, ac paludatus, cum galea cristata in capite, pedibus leonem, fortitudinis symbolum, premens, ac dextra lateri admota, sinistra gladium bellatorium demittens. A sinistris statua MECHTILDIS conspicitur, simili ex lapide (nam frusta lapidea duo sunt sibi invicem iuncta) sculpta. Capite duplici velo obducta, palla induta, ac manibus supra pectus positis, eandem pallam colligens, pro pedibus canem habet, fidelitatis symbolum. In quatuor angulis interioribus totidem scuta cernuntur gentilitia, e lapide exsculpta, & coloribus delibuta, quorum a dextris primum cornua cervina Wirttembergica, alterum pisces Mæmpelgardenſes refert. A sinistris vero, in clypeo superiori, leo Palatinus, in inferiori rhombi Bavarici conspiciuntur. Epitaphium in margine lapidis, integris litteris, hunc in modum legendum est: ANNO DOMINI MCCCCLIII. ILLVSTRISSIMVS FAMILIÆ WVRTEMBERGENSIS COMES LVDOVICVS SENIOR IX. KALENDAS OCTOBRIS MORTVVS, ET IN ÆDE BEATÆ VIRGINIS AD BONVM LAPIDEM SEPVLTVS AB EODEM PRINCIPE CHRISTOPHORO OFFICIOSÆ PIETATIS ERGO TVBINGAM TRADVCTVS EST.

EADEM PIETATE ET RATIONE HVC QVOQVE TRALATA EST D. MECHTILDIS PALATINA RHENI AC BAVARIÆ DVX CLARISSIMI LVDOVICI SENIORIS CONIVNX SVAVISSIMA QVÆ LICET POST ALBERTO AVSTRIACO NVPSISSET, DEFVNCTA TAMEN HAYDELBERGÆ ANNO M. CCCC. LXXXII. KALENDAS XI. OCTOBRIS, EVIDENTISSIMI SYNCERI AMORIS ARGVMENTO ILLIC CVM PRIORE MARITO, ET EODEM HIC SIMVL CONDITORIO REPONI PLACVIT.

De epitaphio indicium.
b

VIII. Bina hæc epitaphia CRUSIUS etiam, quanquam cum nullo discrimine, referens, b) ex Osvaldo GABELCOVERO observat,

a) Generat. XLIX. p. m. CCLXXXIII. averſa.

b) Annal. Suevor. tom. II. Lib. XII. P. III.

cap. XIX. p. 842. Latin. edit. Vid. etiam Lib. VII. cap. IX. p. 395.

vat, notam temporis emortualis LVDOVICI, huius nostræ MECHTILDIS mariti primi, in mendo cubare; quippe qui non anno 1454. sed quadriennio citius vivis ereptus sit. Neque enim, ut hoc addamus, MECHTILDIS anno 1452. ALBERTO *Austriaco*, ut mox dicemus, nubere potuisset, primo marito ad annum usque 1454. superstitē. Magis ad propositum nostrum facit pars epitaphii altera MECHTILDEM an. 1482. XI. Kal. *Octobris*, seu, ut ibi scribitur: *Kal. XI. Oct.* obiisse docens. Verum cum *Wirtembergici*, aliique Scriptores plerique omnes, morti eius non XI. sed *Kalendas Octobris* assignent, hicque præterea diem consignandi modus, numerum post *Kalend.* scilicet ponendo, inusitatus omnino sit: non sine ratione suspicamur, aut vitio lapidæ, aut pictoris, exemplum hoc excipientis, numerum XI. abundare, adeoque expungendum esse. Putamus autem, lapicidam potius, quam novissimum exceptorem, accusandum esse; quando rei veredarie director *Tubingensis* D. *Ioannes Georgius* COTTA, cuius humanitati, ac studio cętypon isthoc debemus, sancte testatur, illud perquam accurate exsumptum, ac, adhibitis viris doctis, cum prototypo collatum fuisse. Nec mirum est, lapicidam, aut quisquis eius manum duxit, errantem in epitaphio primo, etiam in secundo humani aliquid passum fuisse. Ceterum idem epitaphium LEQUILEUS his verbis illustrat: „Obiit „MECHTILDIS 1482. Kalendis *Octobris* *Heydelbergæ*, translata a „CHRISTOPHORO Duce *Tubingam*, & in eodem conditorio cum „primo marito LUDOVICO seniore in ædis *Georgianæ* choro sepulta. „Translatus etiam eo fuerat LUDOVICUS. „

IX. De tempore nuptiarum MECHTILDIS cum ALBERTO VI. ^{MECH-}
Archiduce *Austriæ*, haud convenit inter Scriptores. ^{TILDIS.} *Gerardus de* ^{ALBERTO}
ROO a) ad annum 1446. aut sequentem, collocat, LEQUILEUS VI. Ar-
contra ad annum 1451. At nobis potior est auctoritas *ÆNÆ* ^{chiduci}
SYLVII, b) temporibus illis non modo æqualis, sed & tum in ^{*Austr.*}
aula Cæsarea, quam & ALBERTUS eadem tempestate secutus fuerat, ^{quo tem-}
versantis. Is postquam acta consilii cuiusdam, apud *Bruckam Sty-
riæ habiti, cui ipse & ALBERTUS intererat, retulisset, subiungit: ^{pore nu-}
„ Sic re conclusa, ALBERTUS in *Sueviam* perrexit. Contraxerat ^{pta?}
„ enim paulo ante, quam intraret *Italiam* (cum FRIDERICO scilicet ^{a b}
„ Cæsare, fratre suo, de qua profectione, an. 1452. finita, tomo su-
„ periori egimus) matrimonium cum sorore FRIDERICI, Comit-
„ *Palatini*; neque adhuc ei coniacuerat, quod nunc facturum erat. „
Enimvero rem ita se habere, nec ante annum 1451. de matrimo-
nio hoc agi cęptum, idque anno primum insequenti consummatum
fuisse, ex aliquot instrumentis, huc pertinentibus, ac a nobis suo
loco proferendis innotescit: ex quibus præterea summam dotis, do-
nationis propter nuptias, ac vitalitii intelligimus. Contractus certe
matri-*

a) Lib. V. p. m. 200.

b) Apud BOECLERUM in collect. script. vete-
rum pag. 99.

matrimonialis ultimatus ante festum S. MICHAELIS dicti anni 1452. quibus proinde diebus nuptias illas solemnè pompa celebratas fuisse, auguramur, editus haud est.

CAPUT IV.

MAUSOLEUM FRIDERICI III. IMP. COGNOMENTO PLACIDI, VINDOBONÆ IN TEMPLO METROPOLITANO.

§. I.

Mausolei
Friderici
encomium.

Augustum FRIDERICI *Placidi* Imp. mausoleum *Vindobonæ* in templo metropolitano, ad D. STEPHANI, oculos perstrinxit intuentium. Inter ceteros in admirationem sui rapuit CUSPINIANUM, ut illud laudibus velut in cœlum efferre, videatur. a) Operæ pretium erit, nonnulla eius adducere verba, ut B. L. hic velut in vestibulo intelligat, quale sit monumentum, quo de nunc operosius acturi sumus. „Est illud e marmore (ait) vario, porphyretico, ac candido mixto, faberrime factum, ab ingeniosissimis architectis, statuariis, ac sculptoribus, qui neque PRAXITELLI, neque PHIDIE, neque ALCAMENI, neque SCOPÆ, herbam porrigent: neque aliis, quoscunque vetustas commendat, cederent. Nam hi singuli singulis imaginibus sibi nomen peperere: hi opus hoc insigne, innumeris refertum imaginibus, & vivis, ut ita dicam, signis, omnibus gentibus, nationibus, & populis, qui ad nos usque commigrarunt, admirandum, ab antea non visum mausoleum extruxerunt: tanta arte, ut cum vetustissimo quoque opere facile possit certare. Nam -- ita singula expresserunt, ut sine admiratione hoc monumentum possit contemplari nemo: hoc nemo satis pro rei dignitate admirabitur, quod nobilissimum illud marmor, longis e regionibus advectum, varium, partim candidum, partim rubrum, ex infinitis portionibus agglutinatissimum ingeniose, ac mire politum, tantam molem reddat usque adeo insignem, ut plerique docti viri hanc molem stupide aspicientes, ex tempore pulcherrima ediderint epitaphia. „ Hucusque CUSPINIANUS, qui & dictorum epitaphi seu epicediorum tria adducit. Nobis hic loci, brevitatis causa, unicum, abs *Hieronymo* NAGOROLO, Comite *Vincentino*, concinnatum, afferre, satis erit:

Unde tot annorum labor hic operosus? & unde
Tot cælata uno marmore iuncta loco?
Quis tegitur tantis opibus? superare quis ausus
MAUSOLI, HADRIANI, pyramidumque decus?
Austrius, *Hæclorea* FRIDERICUS origine, Cæsar
Parte sui sacer hic deteriore iacet.

Nam

a) In opere de *Cæsaribus* p. 412.

Nam meliore adiit sibi debita sidera, & orbis
 Vix famam herois summaque gesta capit.
 Magnanimus, pius, armipotens, Augustus honori
 Erexit patrio MAXIMILIANUS opus.

II. Et est sane non de nihilo, quod CUSPINIANUS texuit elo-^{Eiusque}gium. Sive enim artis industriam cum illa, qua conditum est, ^{profecu-}etate contuleris, sive temporis, in artificio insumpti, diuturnitatem, ^{tio.}sive sumptuum profusionem spectaveris, certe, in quantum concipi magnificentia potest, opus plane augustale est. FRIDERICUS ipse, dum viveret, illud inchoaverat, viginti annorum spatium impendendo, ac filius MAXIMILIANUS primum post totidem fere annorum curriculum perfecit. Qua de re memoratus auctor porro : „MAXIMILIANUS vero, pientissimus filius, imperfectum hoc opus „a patre, summa cura annis pene duobus de triginta elaborare, & „perfici curavit: erogatis plus quadraginta millibus aureis nummis, „licet FRIDERICUS, priusquam moreretur, supremam sepulcri te- „cturam in vita sua perfecisset.„ Operculum hic intelligit auctor, quod vivente etiamnum FRIDERICO, perfectum fuisse, argumento quoque est nota temporis emortalis, haud integre exsculpta, cuius quidem supplementum, insecuta postea morte, neglectum videmus. Quod autem CUSPINIANUS dicit, MAXIMILIANUM perfectioni mausolei annos duos de triginta impendisse, id cum mox sequentibus eiusdem verbis haud satis coheret. „Anno dehinc „CHRISTI 1513. ait, Kalend. *Novemb.* cum staret hæc moles, cor- „pus FRIDERICI, e crypta Principum *Austriæ*, quæ in æde S. STE- „PHANI (quem in locum corpus *Lincio*, ubi animam efflavit, secundo *Danubio Wiennam* deportatum, interim depositum, secus, ac *Gerardus* de ROO, FRIDERICUM cum uxore ELEONORA *Nea-* ^a *poli Austriæ* sepultum fuisse, perperam tradit a) antea retulerat) „in hoc est sepulcrum translatum, summa cum honorificentia. - - „Ego autem funebrem orationem dixi.„ Enimvero cum inter annum 1493. quo FRIDERICUS obiit, & 1513. quo secundum translatus est, non nisi viginti anni interiecti sint, manifestum est, hunc locum mendosum esse. Rectius igitur *Ricardus* BARTHOLINUS annos, a MAXIMILIANO huic operi impensos, tantum *prope* viginti, quibus tamen labor nunquam intermissus fuerit, computat. b)

III. BIRCKENIUS quidem augusti huius monumenti schema pri-^{Ab aliis}dem ante nos exhibere curavit, sed delineandi arte adeo male ce-^{quidem}dente, figuraque in tam arctos ductus contracta, ut in ea prope ni-^{antea, sed}hil distincti cernas, nedum amplissimi operis magnificentiam agno-^{parum fe-}scas. Historiæ rerum FRIDERICI, ab ÆNEA SYLVIO concinnatæ, & ^{liciter de-}a BOECLERO, aut, ut alia exempla præferunt, SCHILTERO, anno ^{lineatum.}1685.

a) *Hist. Austr.* lib. X. p. m. 390.

b) In *hodapovico* MATHIÆ GURC. Ep. ap. FRE-
 HER. tom. II. p. 620.

1685. *Argentorati* editæ, alia huius monumenti, eaque melioris notæ adumbratio subiungitur, in sex tabulas tributa. Adduntur præterea, tabulis decem, nummi aliquot, & sigilla *Fridericiana*. Verum hæ figuræ adeo parum accuratæ sunt, ut, si eas cum archetypo contendas, multam omnino deprehendas, pro more pictorum, ab eo discedendi licentiam; usque adeo nempe lubuit non plene exsignatum in operimento annum mortis ad extremum terminum vitæ proferre: nec minus pictori visum est, pro imagine AGNETIS, S. LEOPOLDI coniugis, ad Orientem in dextra tumuli parte constitutæ, speciem præbere viri, egregie barbati. Multa præterea alia, quoad rationem architecturæ *Gothicæ*, congruentiam partium, delineationem insignium, anaglyphorum, & figurarum peccata, silentio præterimus. Quare nihil reliqui facere visum est, ut insigne hoc monumentum novo exemplo exhiberemus, & quidem, quoad eius fieri posset, quam curatissime, tum quoque & alia quædam, huc spectantia adiungeremus monumentorum schemata, quæ, ut luculentius Lectoris benevoli apparerent oculis, sex cuncta tabulis comprehendere, constituimus.

Monumentum
intestina
FRIDERICI
contingens,
cum
eius
in-
scriptio-
ne,
TAB.
XXIII.

IV. Hoc vero antequam propius adgrediamur, monumentum præmittimus, condendis Imperatoris intestinis destinatum. Extat hoc *Lincii* in *Austria* superiori (ubi is, eodem CUSPINIANO, aliisque testibus, extremum duxit spiritum) in templo parochiali B. V. MARIÆ ad parietem, proxime a sinistro latere altaris supremi, altitudine novempedali, latitudine pedum quatuor, & femis. E marmore subrufo exsculptum est, circumpositis inferne in orbem septendecim scutis, superne autem hac inscriptione incisa:

INTESTINA CVBANT FRIDERICI HAC CESARIS VRNA
ET COR QVOD SACRO PREFVIT IMPERIO.
QVINQVAGINTA ANNIS RHOMANVM REXERAT ORBEM
ATQVE VNO SEMPER TEMPORE PACIS AMANS.
VIXIT ANNIS SEPTVAGINTA OCTO MENSE VNO DIEBV8 II.
EXCESSIT HVMANIS ANNO SALVTIS MCCCCXCIII. DIE
VIGESIMA QVARTA AVGVSTI.

Deque ea
iudicium.

V. Insignium expositionem iam non suscipimus; tum quod ex dictis tomo I. horum monumentorum de accessionibus ad scutum *Austriacum*, intelligantur facile, tum etiam, quod cum reliquis scutis, in mausoleo *Fridericiano* redituris, per decursum huius capitis una exponenda sint. Id hic loci duntaxat animadvertimus, inscriptionem hanc cum Scriptoribus eius ætatis haud convenire, plerisque nempe diem ei fatalem XIX. *Augusti* fuisse, memorantibus. a) Soli LEQUI-

LEUS,

a) CUSPINIAN. l. c. pag. 412. UNRESTO *Chron. Austr.* pag. 752. *Am Montag vor Bartholomæus tag*, qui tum reipso XIX. *Aug.* erat: hisdem verbis utitur Auctor exequiarum FRIDERICI apud cit. BOECLERUM p. 47.

TRITHEMIO *Annal. Hirsaug.* tom. II. edit. *Saugall.* p. 552. Anonymo *Carthusiano Gemmicensi*, ap. PEZ. tom. II. col. 381. d. Anonym. *San-Petrensi*. *Chron. Salisburg.* ibid. col. 444. c. PUTSCHIO p. 35. aliisque.

LEUS, & CRUSIUS eidem inscriptioni propius accedunt, quorum ille diem XXIV. vel XXVI. hic autem XXV. Aug. assignat, a) quibus addendus Chronographus *Mellicensis* b) octavam assumptionis B. V. seu XXII. Aug. & Gerardus de ROO c) decimum tertium Kal. Sept. id est, viciesimum Aug. nominantes. Longius discedit NAUCLERUS, d) mortem eius in vigiliam Nativitatis B. V. seu VII. Septembris deferens. Nulli profecto dubitarem, inscriptionem nostram, forte iussu, & auctoritate Imperatoris in ipso, quo FRIDERICUS animam efflavit, loco positam, tot Scriptoribus, licet synchronis, aut supparibus, præferre, nisi eam alias, id est quoad annos regiminis, ac in eo quoque mendosam deprehenderemus, quod FRIDERICUM annis septuaginta octo, mense uno, diebus duobus vixisse, statuatur. Cum enim anno 1415. die vigesimo primo Septembris natus sit, consequens est, ut siue XIX. siue, ut auctor inscriptionis vult, XXIV. Aug. obierit, hæc annorum vitæ putatio locum habere haud possit, scribendumque potius fuisset: vixit annos septuaginta septem, menses decem, dies undeviginti. Nam licet non desint, qui cum die XXIII. Septembris in hanc lucem editum velint, e) haud dubie tamen maior fides est sigillo FRIDERICI Maiestatico, ubi in festo S. MATHÆI Apostoli natus scribitur. f) Addimus ex abundanti ARENPECKIUM, g) historiam suam his verbis concludentem : „Natus est (FRIDERICUS) anno 1415. in die S. MATHÆI Apostoli, „in coniunctione Iovis, & Saturni, in signo cancri. „Ubi conicias, illum, cum hæc scriberet, diaria aulæ ante oculos habuisse. His accedit inscriptio altera, imagini Imperatoris, ad hoc ipsum sepulcrum suspensæ, subiecta, diem XIX. Augusti cum reliquis statuens. De ea paullo inferius. Ceterum id demum annotare, fas est, in eodem lapide *Linciano* quatuor illos numeros centenarios, notam chronologicam CCCC. exprimentes, haud apparere, sed a chalcographo, nobis inficiis, adiectos fuisse, id quod iterum de primi incisoris ositantia testatur.

VI. Progrediamur iam ad mausoleum ipsum. Adhæret nempe Descri-
cho, dictæ Ecclesiæ ad D. STEPHANI *Vindobonensis* maiori, qui ptio mau-
medius a dextro latere altaris supremi, quoddam quasi sacellum, folci.

Go-

a) Lib. IX. P. III. p. 497. Latin. edit.

b) Col. 270. a. erronee tamen anno 1492. il-
ligat.

c) Lib. X. p. m. 389.

d) p. m. 299. averla.

e) Apud PFEFFINGER. ad VITRIAR. tom. I.
lib. I. tit. V. pag. 700. ubi plures huius sen-
tentia Scriptores in unum velut fasciculum
collegit. Quos inter BIRCKENIUM lib. V.
cap. I. p. 514. nominamus, ubi inscriptio-
nem, a se eius honoribus positam, addu-
cit, FRIDERICUM Imp. IX. Kal. Octobris na-
tum fuisse, memorantem. Add. lib. IV.
cap. V. p. 426. Nec non Gerardum de RooLib. IV. p. m. 154. de ERNESTO Ferreo a-
gentem, ubi ait: „Is, ne omnia simul fra-
„ternæ hereditatis loca ab aliis occuparen-
„tur, Tyrolim venit, ac Oeniponti Ordinum
„conventum agit, ubi nascitur ei ex CIM-
„BURGA, SAMOVITI, *Massovia* Ducis, filia,
„FRIDERICUS, Romanorum postea Impera-
„tor, nono Calend. Octobris, anno eius ætæ
„decimo quinto.”f) Vid. tom. I. horum Monument. de sigillis
tab. IX. num. IV. & tab. X. num. I. ubi le-
gitur: QUI NATUS EST IN DIE MATHÆI s.
AP. AN. DN. MCCCCXV.

g) Col. 1295. a.

TAB.
XXII.

Gothico more constructum, format, in quo illud situm est. Sacellum ab altari S. Crucis, quod ibi præcipuum est, nomen gerit, etsi altare proprie dici haud possit; cum tabula tantum picta sit, quales supra aras erigi solent; nulla quippe mensa, supra quam Divina peragi possent, ei subiecta. Dicitur etiam *chorus passionis*. Area, in qua consistit monumentum, reliquo ædis pavimento tribus gradibus elatior, in supremi gradus margine septa est clathris, duum, ac semis pedum altitudine, versatilibus, aditum præcludentibus. A lateribus monumenti singulæ utrinque adsunt aræ, magnitudine mediocri, ad quas rem sacram faciunt Sacerdotes. Ipsum autem monumentum fundamento insitit, pedem unum, digitos quinque, ab humo leniter edito, ac in longitudinem pedes XVIII. digitos X. in latitudinem vero pedes XIV. digitos VII. extenso. Hæc basis corona circumdata est, ex clathris arcuatis, quorum singula fulcimenta altitudine trium pedum, ac septem, ac semis pollicum, crassitudine unius pedis, ac quatuor pollicum, integram simul loricam efficiunt, longam pedes XVI. pollices tres, latam pedes XI. cum dodrante. Inter huius septi fulcimina, viginti arcuum intervallis distincta, signa CHRISTI Servatoris, & Apostolorum consistunt, singula altitudine unius pedis cum triente: item quadraginta signa minora, altitudine octo circiter pollicum, species Divum exhibentia, ut puta SS. UDALRICI, BARNABÆ, DOROTHEÆ, ceterorum. Proxime hanc coronam inferius in acropodio varix animantium figuræ, ludentium instar, excisæ sunt. Scilicet in *Gothica* ædificandi ratione, cum id præcipuum decus haberetur, si cuncta figuris, & columellis plena forent, eiusmodi bestiarum signa minime insolita sunt. Intra septum, in basi sua, consistit ipsum monumentum, seu bustum, velut arca lapidea, operculo clausa. Hæc ab ima baseos proiectura in altitudinem exsurgit pedum septem, pollicum quatuor, in longitudinem vero ab eodem termino decempedalem, cum digitis duobus, ac in latitudinem quinquepedalem cum dodrante. Operculi altitudo bipedalis est, singula autem latera tripedalia. Acropodium denique, sive basis, ampliori fundamento, quo de paullo ante diximus, proxima, altitudine duos pedes æquat, cum triente. Totum opus ex porphyride consistit lævigato, seu marmore rubro, albicantibus guttis interstincto, quales lapicidinæ *Salisburg.* ferunt. Fabricationis ratio *Gothorum* ingenio propior, omnia tamen summa arte, & diligentia elaborata. Signa humana in eo numerabis CCXLV. insignium scuta XXXVIII. animantium figuras ad quinquaginta.

Operi-
mentum,
Cæsaris
effigiem
exhibens.
TAB.
XXIV.

VII. Operimentum monumenti, novem, ac semis pedes longum, latum vero pedes quinque, excisam e lapide imaginem Cæsaris exhibet, adverso corpore decumbentem, longitudine, si coronam addas, pedum VII. cum duobus digitis. Multa quidem hic occurrunt, diligenter notanda, quamvis & nonnulla, præter artificis ingenium,

nium, momenti nihil trahant. Simulacri habitus, ac vestitus, Imperatorius est, adamantibus, ac unionibus largiter confertus. ^{TAB. XXIV.} Diadematis forma ambiguum te reddet, ut nescias, coronæ Imperatoriæ magis, an domesticæ conveniat? Globum Imperialem Cæsar dextra continet, sceptrum vero, cuius apex, ut & inferne nodus, more *Gothico* affabre cælatus est, sinistra. Circa eandem schedula circumvolat, quinque litteris vocalibus inscripta, quæ *Austriæ est imperare orbi universo* exponas, ut alibi diximus. Digitis quatuor, quoad eius animadverti possit, annuli inducti sunt, primus manus dextræ indici, sinistræ vero pollici, indici, & medio. Capiti duo subiecta sunt pulvinaria, qualia mortuis, supra tumulos decumbentibus, supponi solent: ceterum oculorum acies aperta, ac manuum, pedumque gestus spiranti similes, quasi novam ille faber animo concepisset artem, formandi effigiem, vitæ, mortisque ambiguum, vel certe, cum operculum, vivente etiamnum Cæsare, fabrefactum sit, eum artifex vivo potius, quam mortuo similem exhibere maluit. Ceterum hoc simulacrum etiam supra excitatus *BARTOLINUS tanto artificio* elaboratum indicat, ut *Saxo venerationem quandam habere, quodam modo impellamur*. A dextris pagellam avis rostro tenet, monogrammate Imperatoris insignitam. Supra caput *Gothicum* quoddam fastigium imminet, in cuius medio simulacrum *S. CHRISTOPHORI* gradientis, ac puerulum *IESUM* humero sinistro gestantis: superne in singulis columnis lateralibus singulæ figuræ, non satis internoscendæ, in genua provolutæ cernuntur, inferne autem mas, & fœmina acclinant, quasi voti causa, preces fundentes.

VIII. In circuitu huius operculi insignium universim sunt species Cuius septem, a dextris tria, totidemque a sinistris, unicus in imo. Clypeus dextrorsum primus, ut ceteri omnes, inclinatus, solam crucis figuram, scuti marginem haud tangentem, præfert, imposita corona Imperiali, cruce pariter fastigiata. Insigne hoc crucem hætenus fixit antiquariis: aliis illud pro tessera regni *Hungariæ* ideo habere volentibus; quod *FRIDERICO* nomen, seu titulus Regis *Hungariæ* anno 1463. ex pacto cum Rege *MATHIA*, & Ordinibus *Hungaricis* inito, a) ad dies vitæ concessus fuerit. Unde etiam in exequiis Cæsaris, teste *Iacobo UNRESTO*, b) vexillum *Hungariæ*, medio *Austriæ* cum inter, & Imperatorium loco, gestatum fuisse, asserunt, eamque ob causam ceteris in hoc monumento scutis adiunctum esse credunt. Confirmare etiam suam opinionem ex eo student, quod corona, insigni superposita, Regium diadema referat. At vero crux ea, & corona, qua forma hic exhibentur, cum insignibus, & corona *Hungarica*, nihil commune habent; cum illa, non ut hæc, simplex, sed duplicata sit, seu Patriarchalis, hæc autem non aperta, sed clausa, ac aliis etiam signis distincta. Collocatio præterea scuti

Hun-

a) Extat instrumentum apud BONFINIUM *Hist.annon.* in fine. lib. VIII. p. m. 478. c.

b) *Chron. Austr.* l. c. p. 791.
H h 2

TAB.
XXIV.

Hungarici, ad dextram clypei Imperialis, inepte prorsus, ac indecens foret. Alii crucem hanc pro tessera Ordinis militaris S. GEORGII, a FRIDERICO nostro instituti, accipiendam existimant. Verum Ordini huic crux quidem aurea cum corona, at corona, circulo inclusa, pro insigni fuit, ut alias a) ostendimus, nec milites isti coronam Imperialem, sed pileum domesticum, quod ex dicendis postea patebit, loco diadematis gestarunt.

Vetus re-
gni Ger-
manici
insigne.

IX. RINCKIUS denique, aut fortassis REISKIUS, apud KOELERUM b) in singulari commentatione, *de insignibus Imperii*, ostendendum in se recepit: clypeum hunc pro insigni veteris regni Germanici habendum esse. Num is fidem datam solverit, nec ne, nos equidem fugit: consideratis tamen omnibus, in eius abire sententiam, visum est. Atque inprimis satis constat: CONSTANTINUM Magnum, dum urbem Romanam a MAXENTII tyrannide liberare pararet, ostenso sibi, inspectante toto exercitu, Divinitus signo crucis in caelo, labarum, in crucis formam redactum, superimposito monogrammate CHRISTI, exercitui præferri præcepisse. „Iussulat autem (ait EUSEBIUS c) CONSTANTINUS Magnus crucis signum „præferri, quod a Romanis antea labarum dicebatur, signis militibus aliis longe præstantius, quod id a militibus præferri, & adori, rari, lege cautum fuerit. „ Hanc consuetudinem multis postea seculis durasse, atque utriusque Imperii insignis fuisse, fuisse ostendit Doctiss. GRETSERUS, d) nummique, ac alia eorum temporum commonstrant monumenta. Quin crucem vel hodie inter insignia regni Germanici numerari, idem in mantissa docet, e) coronamque Germanicam, æque ac Romanam, cruce, nec non pomum Imperii, tanquam præcipuo, & antiquitus iam adoptato ornamento, fastigiatum esse, æque notum est. f) Sed & medii ævii Scriptores suffragium nobis ferunt, ex quibus excitare iuvat chronicon *Luneburgicum*, vernacula Saxonum inferiorum dialecto conscriptum, ubi legimus: OTTONEM de Luneburg, qui & alio nomine puer, an. 1235. a FRIDERICO II. Imp. in Comitibus *Francofurtensibus* inter S. R. Imperii Duces, ac Principes adoptatum, eidem homagium *supra Crucem Imperii* præ-

a) Tom. I. horum Monument. Dissert. VI. pag. 137.

b) *Delic. nummar.* P. VI. p. 400.

c) Lib. IX. hist. Ecclesiast. cap. IX. ap. GRETSE-
RUM Opp. T. I. lib. II. cap. XLII. pag. 213.

d) Ibid. cap. XXXVI. seqq.

e) Syntagmate *de insignibus Imperii* ibid. in mantissa p. 101.

f) Vid. VITRIAR. cum notis PEEFFINGERI lib. I. tit. VIII. de coronatione p. 371. ubi crux, coronæ Imperii Germanici imposita, a WAGENSELIO *Comment. de Republ. Norimberg.* sic describitur: „Atque dehinc

iam se offert rursus aureola frontispicii primaria, cui insuper ex cruce haud modica, quæ superne insigi, & demi iterum potest, dignitas, ac decus accedunt. Crucis pars anterior, & ipsa septendecim lucentibus gemmis radiat, postica laevis est, Servatoris, quasi in cruce patientis, figuram incisam habens: citra colorum incrustationem, manus sanguinem extillant. Crux nulla sculpta adicitur, cum ipsa illa, quæ imaginem CHRISTI sustinet, sufficiat tanquam basis. In apice est epigraphæ: IHC NAZARENVS REX IYDEORVM.

præstitisse. a) Supra *crucem Imperii*, inquit, quibus quidem verbis etiam cruce signatum vexillum, quo feuda Imperii tradi solebant, recte intelligitur, quanquam & RUDOLPHUM I. a Principibus Imperii homagium recepturum, cruce sine vexillo usum fuisse legamus, „Mortuo RICHARDO, (ait *Henricus STERO*, seu verius *HENRICUS Præpositus Oetting.* b) *Romanorum* Rege, -- electus est RUDOLPHUS, -- qui -- statim exegit a Principibus Clericis, & Laicis, fidei iuramentum, quod cum recusarent, propter sceptri absentiam, ipse Electus, signum crucis accipiens, talia dixisse fertur: *Ecce signum, in quo Nos, & totus mundus est redemptus, & hoc signo utamur loco sceptri.* Et, deosculata cruce, Principes omnes tam spirituales, quam seculares, ipsam crucem loco sceptri osculantes, recipientes feuda, sibi fidelitatis iuramentum præstiterunt. „ Luculentior, iuxta ac validior est locus Chronographi *Salisburgensis*, c) qui de pugna decretoria, ab hoc ipso Cæsare, cum OTTOCARO, Rege *Bohemiæ* inita, inter cetera hunc in modum disserit: „Exercitus Regis *Romanorum* tribus distinguitur aciebus, & signis totidem. Nobiles *Austriæ* dividebantur in duas turbas, (turmas) una portavit vexillum *Romanæ* aquilæ, sub vexillo *Austriæ* altera militavit, alia turba victoriosissimæ S. Crucis insignia, iuxta morem Imperii, sequebatur. Sub hoc signo, salvisco Rex *Romanorum* militat. „ Ex hoc namque loco plane intelligitur: Crucem sanctam pro insigni regni *Germanici*, utut auctor vocabulo *Imperii* utatur, aquilam contra pro tessera *Imperii Romani*, sicut fasciam *Austriacam*, pro eiusdem provincie digmate habitam fuisse.

TAB.
XXIV.
a

b

c

X. Verum argumentum, pro hac nostra expositione stabilienda, Id quod fortius, validiusque nullum putamus, ac ipsum clypei situm, seu ex ipsa clypei positione. Enimvero FRIDERICUM nostrum tribus Imperii coronis redimitum fuisse, testatum satis, atque in vulgus notum est: prima videlicet *Germanica Aquisgrani* an. 1442. altera *Mediolanensi*, non quidem hoc in loco, eo quod ibi pestis grassaretur, sed *Romæ* anno 1452. Idibus *Martii*, ac denique tertia, *Romana*, ibidem, eodemque anno, die vero XVIII. eiusdem mensis, a NICOLAO V. P. Max. magna cum solemnitate, & pompa, illi imposita. Singulæ hæ coronæ nostro occurrunt in lapide, atque eo sane ordine, quo singulis Cæsar exornatus fuit. Nam alteram, cruci, de qua agimus, coronatæ oppositam, coronam esse *Mediolanensem*, seu *Italicam*, negari nequit. Tertiam, sub qua aquila Imperii biceps, diadema esse *Romanum*, æque indubium est; quidni igitur coronam in hoc lapide omnium

a) Verba chronici ap. Illustr. LEIBNITIIUM, *rer. Brunsvicens.* tom. III. p. 175. sunt hæc: „Do de edel Otro dat so upgelaten hadde, wo vor, do schwor he mit vol den henden in de hand des Keisers up dat *Crutze des Rykes* einen edt, dem Ry-

„ke truw tho wesende in allen stucken „na rechte. „ b) In chron. *Bavarie*, ad an. 1273. ap. Cl. ORFELIUM. *Scriptor. rer. Boicar.* tom. I. p. 687. c) Ap. Clar. Hier. PEZ. *Rer. Austr. Scriptor.* tom. I. col. 377. b.
H h 3

TAB.
XXIV.

omnium primam, sub qua clypeus, impressa cruce conspicitur, coronam, quam ante ceteras suscepit FRIDERICUS, *Aquisgranensem*, atque adeo crucem ipsam, *Germanici* tesseram regni esse concludas?

Scuto-
rum sex
cetero-
rum ex-
positio.

XI. Reliqui sex clypei, eodem in operculo conspicui, interpretatione haud indigent. Etenim in sinistro latere principem locum obtinere insignia *Longobardica*, ac *Mediolanensia*, impendente corona ferrea, iam diximus, quemadmodum & aquilam bicipitem, superimposita corona Imperiali, ad Imperatorem, *Romæ* coronatum pertinere, nemo dubitare potest. Huic ex adverso opponitur clypeus, quinque volucres præferens, vetus, quod aiunt, *Austriæ* digma. Eadem imminet galerus Ducalis, corona radiata cinctus, ac imposito globulo cum cruce fastigiatus, quibus superimponitur dimidiata, ac coronata aquilæ species, alis expansis, ac tessera minoribus, cordulorum figuram imitantibus, conspersis. Sequitur in parte dextra clypeus *Austriacus*, cum fascia rubea, quam novam *Austriæ* tessera dicunt, proque ea etiam FRIDERICI temporibus habita est: ac ex adverso panthera *Styriæ*. Ambo hæc scuta a totidem armigeris, leonibus scilicet, laxatas cassides indutis, sustinentur, quos inter leo, armiger *Austriacus*, altero brachio gladium erectum tenet, Imperialem nempe. Ambæ cassides, laciniis exornatæ, superimpositam gerunt coronam, ex quarum altera *Austriaca*, crista exsurgit pavonina, ad apicem alterius tessera *Styriæ* repetitur. In imo leo *Habsburgicus* conspicitur, tanquam ceterorum omnium basis, ac fundamentum.

Epita-
phium.

XII. In margine operimenti inscriptio legitur, in qua litteram M. cum in contextu, tum in nota temporis, nec non & litteram H. singularis formæ esse, L. B. facile deprehendet. Ipse contextus ab eo, quem BOECLERUS loc. cit. protulit, non nihil differt, ac, litteris integris, sic habet: FRIDERICVS. TERCIVS. ROMANORVM. IMPERATOR. SEMPER. AVGVSTVS. AVSTRIE. STIRIE. KARINTHIE. ET CARNIOLE. DVX. DOMINVS. MARCHIE. SCLAVONICE. AC. PORTVSNAONIS. COMES. IN. HABSPVRG. TIROLI. PHERRETO. ET. KIBVRG. MARCHIO. BVRGIOVIÆ. ET. LANTGRAVIVS. ALSACIE. OBIT. ANNO. DOMINI. MCCCC. Qui tituli, totidem fere verbis in tribus monumenti lateribus supra clypeos inscripti, repuntur: apud dictum BOECLERUM contra vitiose hunc in modum: *Marchie Sclavonie, ac Portunanis, Comes Habsburg, Tirolis, Phitredis* &c. additur simili errore, ac integris verbis, cursus annorum, ad obitus usque diem completus: *obiit anno Domini millesimo quadringentesimo nonagesimo tertio, Augusti decimo nono*, cum tamen in monumento ipso hæc tantum verba legantur: OBIT ANNO DOMINI MCCCC. Scilicet quod, operimento tumuli, vivente etiam num Cæsare, ad perfectionem perducto, reliquæ notæ temporis, morte eius secuta, in hunc usque diem suppletæ haud fuerint.

XIII.

XIII. Ad latus eiusdem tumuli, inter columnas, ut tabula no-
stro XXIII. & XXVI. videre est, FRIDERICI nostri effigies conspi-
citur, subiectis duabus tabulis ligneis, oleo pictis, quarum superior
tres pedes, totidemque pollices lata, alta vero pedem unum, pol-
lices novem, hanc inscriptionem, iussu FERDINANDI I. Imp. positam,
litteris nigris in area candida, magnitudine dimidii circiter pollicis,
legendam offert. Hanc ipsam inscriptionem etiam R. P. FISCHER a) a
profert, a nostra nonnihil alienam. Nos exemplar, a sæpe laudato
Cl. Domino SCHWANDNERO submissum, sequimur, quod sic ha-
bet:

IMPERATOR. CAESAR. DIVVS. FRIDERICVS. TERTIVS. PIVS. PROSPER.
AVGVSTVS. CHRISTIANITATIS. SVPREMVVS. PRINCEPS. HUNGARIAE.
DALMACIAE. CROACIAE. ZC. REX. ARCHIDVX. AVSTRIAE. DVX.
STIRIAE. CARINTHIAE. ET. CARNIOLAE. COMES. ET. PRINCEPS.
SVEVIAE. MARCHIO. SVpra. ANASVM. ET. BVRGAVIAE. COMES.
PHIRETIS. ET. IN. KIBVRG. DOMINVS. MARCHIAE. SLAVONICAE.
ET. PORTVSNAONIS. ZC. PRINCEPS. RELIGIOSISSIMVS. QVI.
SACRVM. ROMANVM. IMPERIVM. SVMMA. IYSTICIA. ET. VIRTVTE.
QVINQVAGENTA. TRIBVS. ANNIS. SAPIENTER. ET. MODERATE.
REXIT. QVIQVE. FILIO. SVO. MAXIMILIANO. IMPERATORI.
GLORIOSISSIMO. SERENISSIMAM. DOMINAM. MARIAM.
VNICAM. FILIAM. ET. HAEREDEM. DIVO. (divi) CAROLI. DVCIS.
BYRGVNDIAE. POTENTISSIMI. ZC. LEGITIMO. THORO.
COPVLAVIT. EX. QVO. QVIDEM. FOELICISSIMO. CONNVBIO.
OMNES. DVCATVS. PRINCIPATVS. MARCHIONATVS. COMITATVS.
ET. DOMINIA. QVE. PREFATVS. CAROLVS. DVX. TERRA.
MARIQVE. POSSEDDIT. FOELICI. DOMVI. AVSTRIAE. HEREDITARIO.
IVRE. PERPETVO. ACCESSERVNT. QVE. ET. IMPERATOR.
MAXIMILIANVS. POTENTI. MANV. ET. GLADIO. CONSERVAVIT.
IPSE. FRIDERICVS. TALIBVS. MVLTIS. QVE. ALIIS. IMPERATORIBVS.
VIRTVTIBVS. PERPETVATIS. NATVRAE. DEBITO. PERSOLVTO.
CELEBERRIMIS AC. FAMOSISSIMIS. EXEQVIIS. DEVOTE.
CELEBRATIS. IN. HOC. PRECIOSO. MONVMENTO. RECONDITVS.
EST. HIC. FRIDERICVS. III. IMP. AVG. NASCITVR. ANNO.
SALVTIS. NOSTRAE. M. CCCXV. ELIGITVR. IN. REGEM.
ROMAN. ANNO. M. CCCXL. CORONATVR. IN. AVGVST.
AC. IMPERATOREM. ANNO. M. CCCCLI. O. XIX. DIE. AVGVSTI.
M. CCCCLXXXIII. AETATIS. SVE. LXXVIII. IMPER. VERO.
LIII. MEN. IIII. DIE. IIII. CORPVS. EIVS. IN. HOC. SAXVM.
RECONDITVR. ET. TRANSFERTVR. M. D. XIII. DIE. VII.
NOVEMBRIS.

Hanc vero inscriptionem, quoad coronationis *Romanæ* epocham,
mendosum esse, nec annum, quoad nostrum saltem, id est *Germani-*
cum putandi modum, 1451. sed sequentem signandum fuisse, ex iis
inter cetera intelligi potest, quæ de Augusti desponsatione, corona-
tionem præcedente, tomo superiori disputavimus. Translationem et-
iam corporis in hoc mausoleum, non ad diem VII. sed Kal. Nov.
referendam esse, citatus CUSPINIANUS (nisi ibi mendum irreperit)
ut paullo infra videbimus, postulat, qui tum orationem funebrem
dixit. Anni denique regiminis hic non a die electionis eius, secundo
Febr. an. 1440. factæ, sed ab eius acceptatione, ac consensu, se-
quenti festo S. GEORGI dato, computantur. Altera tabula, priori
sub.

a) Brevi notitia urb. *Vindob.* P. III. cap. V. pag. 29. seq.

TAB. XXIV. subnexa, pedes tres, digitos octo in latitudinem, ac digitos duntaxat duos, cum dimidio, in altitudinem protensa, litteris aureis in fundo nigro, auctorem totius operis, duabus lineis hunc in modum exprimit:

FERDINANDVS. DEI GRA. ROMANORVM. HVNGARIE. BOHEMIE. CZ. REX. PRINCEPS. HISPANIARVM. ARCHIDVX. AVSTRIE. DVX. BVRGVNDIE. ZC. HOC. OPVS. FRIDERICO. PROAVO. PIE. FIERI FECIT.

Obitus
circum-
stantiæ.

XIV. Mortis historiam sæpe laudatus biographus eius, CUSPINIANUS, a) hunc in modum describit: „Ex ætate igitur, ac labore tandem, fluxuque veteri in tibia, gangrænam, ulcus, acquisivit, vel ΕΠΙΕΤΗΝ ΕΞΟΡΩΜΕΝΟΝ. Nam pede illo sæpissime claustra, foresque, ac portas omnes fregit, ac disiecit. Cum itaque quatuor mensibus continuus acutissimo torqueretur dolore, medicis salutem, diuturnioremque vitam promittentibus, tibia ferro deponitur. Instabat dies, qui omnium Christianorum voto Beatissimæ Virgini Mariæ celebrandus est (Assumptionis nempe) quam religiosus semper FRIDERICUS consueverat venerari. Ab omni ergo imprudenter cibo abstinens, octo melones comedit, quibus quatuor occubuerunt Cæsares: aquam bibens, in stomachi incidit laborem. Qui calore destitutus, & frigore deficiens, resolvit alvum Cæsari. Quod ubi sentiret, acceptis, iuxta Christianorum instituta, Ecclesiæ sacramentis, devotissime animam DEO commendavit. - - - In *Lyntzio* autem diem obiit, decima nona *Augusti*, anno salutis 93. supra mille quadringentos: ætatis vero 78. Imperavit annis 53. mensibus quatuor, ac diebus quatuor. „ Hæc CUSPINIANUS. Brevior est *Gerardus* de ROO: b) „Inter hæc Imperator FRIDERICUS, ait, pace iam in *Austria*, ac reliqua *Germania* parta, gravi morbo laborare cœpit *Lintii*, quem nimio melonum esu auctum esse, nonnulli meminere. Alterum crus, sphacelo affectum, per eosdem dies ex medicorum consilio resectum erat. Id cum inspexisset, quæsisvisse fertur, quid inter Cæsarem, & quemvis rusticum interesset? mox vero subiecisse, rusticum sanum ægroto Cæsare longe esse feliciorum. „ Exequiarum solemnia UNRESTUS c) describit, nec non vetus auctor apud BOECLERUM, d) aliique. Vicefimo post obitum anno, e crypta S. STEPHANI exemptum, nova pompa augusta, quo de hic agimus, mausoleo illatum fuisse, mox adducta inscriptio docet, nec non laudatus CUSPINIANUS his verbis: „Anno dehinc 1513. Kalend. (secus ac inscriptio VII. *Nov.*) *Novembr.* cum staret hæc moles, corpus FRIDERICI e crypta Principum *Austriæ*, quæ in æde S. STEPHANI, in hoc est sepulcrum translatum, summa cum honorificentia, præsentibus Antistite *Viennensi*, univerfoque Clero, & processibus

a) Loc. cit. p. 412.

b) Lib. X. p. m. 389. Add. GRÜNBECKII vita MAXIMILIANI I. Imp. vernacula scripta,

Tubinge an. 1721. in oct. edita UNRESTUS I. c. ceteri.

c) Chron. *Austr.* p. 782.

d) pag. 47.

ribus *Austriæ*, procurante quæstore *Laurentio SAWERIO*. Ego autem funebrem orationem dixi.

XV. Ordo iam exigit, ut mausolei huius latera etiam inspe-
cturi a tabula XXV. plagam eius meridiionalem representante, ini-
tium faciamus. Cernimus ibi scuta gentilitia omnino decem, quo-
rum nomina hæc sunt: I. Ducatus *Carinthiæ*, II. *Carniolæ*. III. Co-
mitatus *Tyrolensis*. IV. *Pherretani*. V. *Kiburgensis*. VI. Margraviatus
Burgoviæ. VII. Landgraviatus *Alsatiae superioris*. VIII. Marchiæ
Vindorum. IX. *Portus Naonis*, ac X. tandem Ducatus *Austriæ su-*
pra Anasum. Inferius occurrunt tabulæ tres, anaglyphico opere
expressæ. In prima exhibentur SS. PAULUS, & ANTONIUS barba-
ti, ac Religiosis Ordinis S. PAULI circumfusi, subiecta inscriptione:
ORDO: DIVI: PAVLI: EREMITÆ: NO: vœ CIVI: tatis. Hunc
sacrum Ordinem a FRIDERICO Cæsare an. 1456. *Neapoli Austriæ*
introducendum fuisse, auctor est CZERWENCKA, a) at contradicente
diplomate foundationis, a Doctiss. P. Bern. PEZIO b) edito, ac die
IX. Aprilis anni 1480. *Vindobonæ* signato. Fundationem deinde
suam auxit FRIDERICUS castro *Hespach*, cum omnibus, eo perti-
nentibus, anno 1493. XXV. Iunii, teste charta apud eundem. c)
Alteram inscripturam, tabulæ secundæ subiectam, nonnihil impedi-
tam, integris litteris hunc in modum legimus: MONASTERIUM
DIVE VIRGINIS IN OBERBURG LABACENSI EPISCOPATUI AD-
SCRIPTUM. Nam FRIDERICUM Episcopatum *Labacensis*, noviter a
se an. 1461. fundato, Abbatiam Ord. S. BENED. *Obernburgensem*
adiēcisse, fuscè docet VALVASOR. d) Instrumentum foundationis da-
tum est dicti anni die VI. Decembris. Itaque Abbas GREGORIUS
coram imagine B. Virginis in genua, unacum novo Episcopo, cir-
cumstantibus *Canonicis*, aliisque Clericis, provolutus, Abbatiam ab-
dicare, ac Episcopo consignare videtur, quanquam & in subsequen-
tibus eiusmodi areolis viri mitrati porro occurrant, quorum præ-
sentis causam reddere, difficile est. Tertia tabula S. PETRUM A-
postolum exhibet, triregno quasi Pontificio ornatum, adgeniculatis
sibi duobus Episcopis, ac circumstantibus partim, partim circumse-
dentibus Fratribus Ord. *Prædicatorum*, addito in imo hoc epigram-
mate: DIVI: PETRI: NOVE: CIVI: tatis FRATRES PREDICA-
tores. Extat apud laudatum Bern. PEZIIUM e) epistola *Bartholomæi*
TEXERII, Magistri Generalis Ord. *Prædicatorum*, scripta *Lugduni*
prima Ianuarii 1444. qua Fratribus Conventus prope castrum novæ
civitatis in *Austria* potestatem facit, monasterium suum FRIDERICO
III. cedendi, & parthenonem S. PETRI eiusdem civitatis occupandi,
mo-

a) In Synopsis de pietate *Habib. Aust.* p. 577.
b) *Cod. epistol. diplom.* P. III. p. 419. num.
CLXXXI.

c) *Ibid.* p. 429. num. CXXC.

d) *Topograph. Carniolæ* P. II. lib. VIII. sect. III.
p. 653-655. Add. lib. X. P. III. p. 294.

e) *Loc. mox cit.* p. 300. seq. num. CXXIII.
& num. CXXIV.

TAB. XXV. monialibus alio translatis. Additur & ibidem eiusdem argumenti altera, sub eodem dato, ex quibus proinde facti huius epocham intelligimus. Hoc deinde loco, a Fratribus *Prædicatoribus* evacuato, constituendo cœnobio Ord. *Cisterc.* de quo mox, usus est FRIDERICUS. a) Interpositæ his tabulis columnæ imagines ostendunt Electorum, ac Principum Imperii, cuius rei causam postea reddemus. In medio a dextris summus Præsul, & Elector *Moguntinus* comparent, & inde in extrema dextrorsum *Coloniensis*. A sinistris in columna, *Moguntino* proximiori, insignia Principis secularis hodie haud satis dignoscuntur; cum contra fat perspicuum sit, ultimam figuram, diademate, & sceptro instructam, *Burgundie* clypeum tenere, CAROLI *Audacis* haud dubie simulacrum.

Facies tumuli Orientalis, cuius scuta extrinsecus diffillima.

TAB. XXVI.

XVI. Sequitur facies tumuli Orientalis, cuius scuta quinque Oedipum sibi poscunt; ut quæ comparata ita sunt, ut in aliis Principum *Austrie* monumentis similia nemo facile se vidisse meminerit. Novimus quidem, imperante FRIDERICO, ea nimirum tempestate, qua solida litterarum in *Germania* studia caput nondum extulerant, multa de primis Dominis, ac Principibus *Austrie*, conficta fuisse nomina, singulisque adinventos clypeos, quorum figura *Neofladii Austrie* in facie Orientali templi Palatini, S. GEORGIO sacri, lapidibus insculptæ, hodieque cernuntur; at vero scuta, in hoc mausoleo nostro expressa, pro peregrinis, & confictis habere, id demum religioni ducendum foret. Quare, perpensis omnibus, inclinatur animus, iam semel laudato KEPFERO nostro accedere, existimanti, scutis hisce maximam partem non nisi dominia, & latifundia, ab Augusta Domo *Habsburgo-Austriaca* in partibus superioribus possessa, ac ad fœderatos *Helvetios* devoluta, indicari. Qua quidem in sententia a V. Clar. Domino DANIELE BRUCKNERO, Senatore, ac Archivario *Basileensi*, cuius Viri amicitie etiam instrumentum, a nobis in auctario diplomatum ad an. 1285. exhibendum, debemus, his diebus nonnihil confirmati, etsi nondum satis persuasi sumus, aliquot eorum, ad dominia *Helvetiæ* pertinentium, tam ex vetustis sigillis, quam veteri libro heraldico detegente. Quare operæ pretium erit, ut eorum saltem periculum, dum certiora eruantur, faciamus.

Expenduntur tamen. Primum.

XVII. Primum igitur sub cantherio aquilam coronatum refert, cuius expansis alis trifolium impressum. Symbolum hoc assimilatur scuto Dominorum a *Schenckenberg*, arcem, ac dominium prope castrum *Habsburg* possidentium, Pertinebat olim ad *Habsburgicos*, a quibus beneficii, ac emptionis titulo, in variorum manus devenit, donec a *Bernatibus* anno 1460. ultimo eius possessori MARQUARDO de *Baldeck*. flagrante bello *Turgoviensi*, ereptum est. Eius

a) Teste charta FRIDERICI Archiep. *Salisburgensis*, edita ibid. p. 301. num. cxxv.

ius schema STUMPFIIUS a) exhibet, a nostro tamen in eo differens, TAB. quod ibi cantherium infra dimidiam aquilam collocatum sit; ut ad. XXVI. eo iam primus hic clypeus in ambiguo hareat. a

Certiores sumus de altero; tribus rosis ornato, & Comites, ac Secun- dominium *Raperfwilanum* denotante, quod iure matrimonii ad Co- dum. mites *Habsburgenses* devolutum fuit. b)

Insculpta vitis, tribus uvis, & foliis onusta, scutum est castri, & Tertium. præfecturæ *Raronensis* in *Valesia*, c) ubi *Austriaci* prætorem habe- bant. c

Pileus cuneatus niger, cum plica alba in area flava, seu aurea, Quartum. insigne fuit *Marquardi* BRISACHERI, Equitis, & Cancellarii Cæsari: d) differt tamen ab hoc nostro, quod pilei apex magis incurva- d tus, & campanulis, ac orbiculis ornatus sit. STAINERUS tres eiusmodi pileos adducit e) absque inscriptione, sed cum dependen- e tibus tenniis. Quale dominium pileus iste portendat, ex monu- mentis, aut Scriptoribus eruere, hæcenus datum non fuit.

Scutum contra quintum numero, & ultimum, incunctanter Co- Quintum. mitum *Honburgi*, seu *Homburgi*, quibus mutua pacta cum Comitibus *Habsburgi* erant, esse dicimus. Erant illis pro insigni duæ aquilæ nigrae in area aurea. Laudatus BRUCKNERUS sigillum RUDOLPHI, Episcopi *Basileensis*, qui temporibus HENRICI II. vixit, cum hoc nostro apprimè convenire testatur. Castrum eorum gentilitium in valle *Frickthal* olim situm erat, hodie in ruinis iacet.

XVIII. In subiecta area simulacrum SS. Trinitatis, nec non B.V. Fundatio coronatio exhibetur, cuius honoribus, ac præcipue illius, ut mox Abbatiæ citandum foundationis diploma habet, monasterium illud dedicatum Cisterc. Neofladii. fuit. Hanc vero repræsentandi rationem singularem esse, animad- versione dignum est. Spiritus S. non, ut alias plerumque solet, figura columbæ, sed omnes tres simul personæ senum specie, in una sede, sive folio, pari ætate, eodemque vestium, & diadematum cultu confidentes, spectantur. Adfunt a dextris Episcopus, a sinistris, ut videtur, Abbas, cui monasterium illud traditum fuerat. Circumstant Religiosi Ordinis *Cisterciensis*, ad indicandum genus foundationis. Innuit hoc plenius subtus posita inscriptio, quam integris litteris hunc in modum legendam putamus: IMPERATORIS FRIDERICI FVNDATIONES HÆ SVNT MONASTERII NOSTRI S. BERNARDI NOVE CIVITATIS. Stante vero hac lectione, in mentem nobis venit, superpositis quinque scutis ea dominia indicari, quibus FRIDERICUS monasterium illud dotavit, ita ut sensus sit: *Imperatoris FRIDERICI fundationes, monasterio nostro factæ, hæ sunt, quarum scuta superne exhibentur.* Et quamvis in instrumento fun-

a) Chron. *Helvet.* tom. II. p. m. 244. averf.

b) Idem pag. 139. adverst. Add. *Geneal. Diplom.* *Habsburg.*

c) GULER *Rhetia* p. 207.

d) MS. Illustris. Comitibus FUGGERI in Biblioth. Cæsar. tom. I. fol. 342. averf. pag. n. 2.

e) pag. 96.

TAB.
XXVII.
a

fundationis, a laudato P. Bern. PEZIO edito, a) non nisi castri *Rore*, nec non Curia allodialis in *suburbis oppidi Nove civitatis ante portam Ungaricalem situate*, quorum insignia cum ignarissimis scimus, mentio fiat: constat tamen, & inter cetera vel ex ipso paullo supra allegato instrumento, in gratiam Religiosorum Ord. S. PAULI sub-signato, confirmatur, Principes viros monasteria, a se fundata, novis identidem prædiis, & dominiis, aliisque accessionibus auxisse; ut adeo & hic nova, successu temporis, accedere potuerint, immo accessisse, vix dubium sit.

Signa, in
columnis
huius
aræ con-
sistentia:

XIX. Hanc quoque arcam, ut & præcedentem, non nulla signa exornant. Primum a latere dextro, personam regiam præferens, per obscuritatem insignium ægre dignoscitur: ceterum in clypeo corona ostenditur, qualis pro insigni *Austrasie* passim habetur. Quæ vero imago sinistram versus, forma muliebri, cum corona in capite, demonstratur, ædificium monasterii manu tollens, personam AGNETIS, S. LEOPOLDI uxoris, sustinere, nemini ambiguum esse potest; quando eandem tomo præcedenti eodem cultu conspeximus, & ex adverbo signum ipsius S. LEOPOLDI intuemur. Dignum præterea cum ex aliis multis, tum hoc etiam titulo, fuit, sanctum hocce par coniugum in monumento *Fridericiano* locum habere; quod Cæsar alteri, i. e. S. LEOPOLDO Marchioni, Divorum honores ab INNOCENTIO VIII. PP. impetraverit.

Pars tu-
muli Se-
ptentrio-
nal. insti-
tutionem
ord. e-
questr. S.
GEORGII
exhibens.
TAB.
XXVII.
b c

XX. Quemadmodum Australe latus tribus anaglyphorum argumentis, interpositisque signis, exornatum est, ita quoque Aquilonaris plaga iisdem ex omni parte dimensionibus concinnata apparet. Continet illa tres iidem fundationes pias, a nostro *Neofadii* factas, institutionem scilicet ordinis S. GEORGII, nominationem Episcopi, & *Canonicorum* secularium, nec non *Canonicorum* regularium ad S. UDALRICUM. Ordinis S. GEORGII initium. cuius schema cum inscriptione primo exhibetur loco, ad an. 1468. refertur, b) quò scilicet tempore confirmatio illius a PAULO II. P. Max. obtenta fuit. c) Tendeat finis, & causa eius ad incrementum religionis *Catholicæ*, ferendumque adversus *Turcas* præsidium. Itaque S. GEORGIUS hic armatus sistitur, altera manu vexillum, gladium altera ferens. Insigne ordinis erat *crux rubea, vexillo candido intexta*. Singularis formæ galero caput, ut hic videre est, operiebant ordinis sodales, qualem quoque ipsum Cæsarem gestasse, ex nummis, a nobis alibi editis, constat. Genus tum erat diadematis domestici, a Principibus viris gestari, soliti. Nam & omnes huius ordinis Magistri Principum titulis insignes erant. d)

XXI.

a) Cit. *Cod. dipl. episc.* P. III. p. 303. num. CXXVII.

b) Auctor *Hist. Ducum Sty.* P. II. p. 94.

c) Vid. Raym. DURELLIUS *Dissert. de fundat. templi Cathedr. Novæ civit.* p. 9. Add. ta-

men HANSIZ. *Germ. Sacr.* tom. II. p. § 19. §. IV. ubi initium anni sequentis, Kal. nempe *Januarii* statuitur.

d) *Hist. Ducum Styria* loc. cit.

XXI. Quod medium hoc loco est anaglyphum, una cum ^{TAB.} subiecta inscriptione, in memoriam revocat institutionem Episcopatus *Neostadiensis*, cuius primordia ex testimonio codicis MS. ^{xxvii.} *Nec non Episcopus Neostadiensis.* synchroni, a Cl. DUELLIO a) allati, ad annum 1468. referenda. Plura de hoc Episcopatu apud mox laudatos auctores, ubi præter ea id quoque notandum, Cæsarem iam tum an. 1444. in capella regii castelli eiusdem civitatis collegium *Canonicorum* secularium instituisse, Episcopatui postea adiciendum, cuius foundationis diploma laudatus affert PEZIUS. b) Credidisses, hic quoque conspici, oportuisse, sculptam erectionis Episcopatus *Vindobonensis*, an. 1480. factæ, historiam. Verum operis, quamvis amplissimi, angustia non omnia capiebat huius Cæsaris benefacta. Eadem de causâ omittitur dedicatio templi S. *ÆGIDII*, quod *Græcii* hodie dum visitur, quodque FRIDERICUS, everso veteri, an. 1450. restituere incipit, septenni labore perfecit. Videtur præterea, Cæsarem sepulcrum sibi *Neostadii* primum, quo & ELEONORA pridem concesserat, elegisse, atque adeo & foundationes, ibidem maximam partem factas, representari iussisse, tum vero, consilio mutato, mausoleum, vivo Imperatore designatum, ac inceptum, *Vindobonæ* postea constitutum fuisse.

XXII. Tertia denique, ac postrema pars, *Canonicos* regulares ^{Ac denique Canonicorum regularium.} Ord. S. AUGUSTINI præbet, in eadem *civitate nova* institutos. Prima eorum sedes ibidem in aula supra portam palatinam constituta erat, ut habet diploma foundationis, datum *Vindobonæ* die XVII. *Iunii* an. 1460. c) tum vero an. 1478. ad Parochialem Ecclesiam S. UDALRICI, seu, ut inscriptio habet, ULRICI, ante portam *Novæ ecclesiæ* sitam, translati sunt, ut iterum ex diplomate, *Græcii* die VII. *Iunii* subscripto, d) discimus. Ceterum figuræ, in columnis areas has interdistinguentibus, conspicuæ, difficultati obnoxie haud sunt. Sistent nempe, ut ex earum insignibus facile intelligitur, S. LEOPOLDUM, Marchionem *Austriæ*, de quo hic §. XIX. Regem *Bohemiæ*, Electores *Palatinum*, & *Saxonicum*, hosque fortassis ideo; quod Electores omnes (nam ceteri in reliquis mausolei plagis exhibentur) vel per se, vel Legatos suos, exequiis eius solemnibus, ut apud laudatum BOECLERUM, nec non UNRESTUM e) videre est, interfuerint: vel quod inter Electores, Principesque, ac Imperatorem, maxima intercedat necessitudo; ut adeo summum Imperii moderatorem hic loci sepultum quiescere, vel taciti loquantur.

XXIII. Intricator res est cum scutis, supra has tabulas infra *Scuta*, operculum exsculptis, non minus, ac illis in plaga Orientali, ^{Oe-quo referenda? Primuni.} dipum sibi exposcentibus. Qui se primo loco offert, insignia con-

tinet

a) Loc. cit. p. 15.

b) Loc. cit. p. 293. num. cxxi.

c) Ap. eund. l. c. p. 391. num. clvii.

d) Ibid. p. 415. num. clxxx.

e) Chron. *Austral.* ap. HANNIUM *Collect. veter. monument.* tom. I. p. 782.

TAB.
XXVI.

a b tinet Comitum *Leiningensium*, tres nimirum aves, seu aquilas erectas, panfis alis, & pedibus. a) Sed qua de causa in mausoleo *Fridericiano* isthæc in conspectum veniunt? Si FUGGERUM b) audiamus, Comites de *Leiningen* Comitibus *Habsburgi* affines erant. Verum fortius nobis argumentum præbet historia illius temporis, docens: imperante FRIDERICO, anno scilicet 1467. familia Comitum *Leiningensium*, quoad alteram lineam cum HESSONE extincta, Cæsarem in vacuum Imperii feudum intrasse, assumpto eiusdem clypeo: quanquam Comes REINHARDUS de *Leiningen*, lineæ *Westerburgensis*, ope FRIDERICI *Victoriosi*, Electoris *Palatini*, reclamante licet Cæsare, terram eius Comitatus occupaverit.

Secundum.

XXIV. Quatuor tæniæ aureæ, in area nigra, scutum erat Comitatus *Argoviæ*, quod coloribus expressum, in laudato suo opere MS. FUGGERUS exhibuit. *Argoviam* autem Ducibus *Austriæ* ex linea *Habsburgica* quondam paruisse, nec ante FRIDERICI nostri tempora ad foederatos *Helvetios* transiisse, tam notum est, quam quod notissimum.

Tertium.

XXV. Scutum hoc, fascia sectum, gradientibus hinc inde duobus leonibus, pro tessera Comitatus *Kiburgensis* recte interpretamur, nisi id ipsum ad plagam huius mausolei Meridionalem iam præcessisset. Cum igitur civitates *Vitodurum*, & *Dieffenhovium*, similem tesseram pro insigni habeant, ad alterutram, & quidem probabilius ad ultimam; ut quæ an. 1417. Imperio adscripta, an. 1442. autem Domui *Austriacæ* sese sponte restituit, c) referendum erit.

Quartum.

XXVI. Clypeus, per transversum sectus, Comitatum *Hochenburgensem* denotare posset. At cum simili tessera *liberæ civitates* d) in *Argovia*, vulgo *die freyen Aembtler im Aargau*, uti consueverint, d) eisdem & hunc, maxime cum plerique huius plagæ clypei cum tessera *Helveticis* respondeant, transcribere, visum est. Simili etiam digmate *Unterwaldenses* utuntur, coloribus tamen, qui in tumulo nostro haud exprimuntur, distincto.

Quintum.

XXVII. Quid proprie figura, in hoc scuto expressa, sibi velit, fat aperte discerni, nequit: nonnulli eam pro rosa, sese aperiente, sumunt; alii peram esse, existimant: pera vero, sed nonnihil oblongior, insigne est *Sanctionis*, seu *Seccovii*, civitatis ad *Rhenum* superiorem, vulgo *Seckingen*, e) quæ *Austriacis* cum olim, tum hodieque paret.

Sextum.

XXVIII. Leo erectus, & quasi ad certamen paratus, non modo f) symbolum erat Dominorum de *Grieningen*, f) sed & civitatum in *Hel-*

a) BRACKEN. *Specul. honor.* p. 29. & 222.

b) In MS. Cod. Bibl. *Vindob.* fol. 86. averf. pag. num. 3.

c) Vid. STUMPF. lib. V. cap. XV. p. m. 73. averf. & cap. XXXII. p. 109. averf.

d) Idem *ibid.* lib. VII. in frontispicio pag. m. 189.

e) Id. lib. XII. cap. IX. p. 376. adverf.

f) FUGGER. in laudato MS. fol. 123. num. 5, averf. & cap. XXXII. p. 109. averf.

Helvetia Bremgartenfis, & *Sempacensis*, quondam *Habsburgo-Au-* TAB. XXVII.
striacarum, quibus ob dictam causam tribuendum erit. Pro leone
Habsburgico vix, ac ne vix quidem accipi poterit; quando is in o-
 perimento maufolei iam comparuit.

XXIX. Huic clypeo, quasi inter zonam nigram, inscriptæ viden- Septi-
mum.
 tur duæ fasciæ albæ, seu, ut secundum regulas *Heraldicas* loquamur,
area argentea, palo nigro distincta. Atqui hoc ipsum insigne est
 Comitatus *Badensis* in *Zürichgovia* siti, adiecto scutario rubro, a
 scalpore, aliunde haud accurato, forte omissum, aut neglectum.
 Certe, ordinem saltem, ac debitam locationem scutorum ab eo haud
 observatam fuisse, planum fit ex plaga Meridionali, ubi, inter ce-
 tera, *Austriæ* supra *Anasum* digma omnium ultimo collocatur loco.
 Videatur §. mox sequens. Comitatum vero *Badensem* ad *Austriacos*
 iure hereditario transiisse, notum est.

XXX. In plaga Meridionali huius maufolei tres aquilas conspe- Octavum.
 ximus, coronis destitutas, quas *Tyroli*, *Carniole*, & provinciæ supra
Anasum tribuimus: in præsentī contra clypeo aquila sistitur, corona
 redimita, panfis alis, & falculis. Hanc ad Landgraviatum *Sissgo-*
vizæ, a) cuius pars *Austriaco-Habsburgicis* etiamnum paret, pertine- a
b
 re, coniicimus; similem quippe exhibente STUMPFIO. b) Nec refert,
 quod ibidem eadem aquila corona destituta sit: hæc quippe vel ex
 gratia Cæsaris, vel licentia scalpторis addi potuit: quemadmodum is
 ipse e contrario *Tyrolensium* æque, ac *Carniolensium*, ut diximus,
 aquilas diademate privavit. Nec locatio, ac situs tessera multum
 difficultatis habet, quando lapicida id quoque sibi licentiæ sumpsit,
 ut universim animantium figuras, in quatuor tumuli lateribus oc-
 currentes, eodem ubique, ac consimili situ exhibuerit, ita, ut si ca-
 put primi animantis dextrorsum, cetera quoque in eodem latere
 omnia, utut ex se alium exegissent situm, eodem converterit, ut
 plagam huius maufolei Meridionalem, ubi notissima *Austriacorum*
 insignia, consulere, ac intueri volenti, facile patebit.

XXXI. Castrum, cum duabus turribus, tessera erat Comitatus Nonum.
Lenzburgensis in *Argovia*. Is, unacum Comitatu *Badensi*, ad *Kibur-*
gios olim spectans, matrimonii iure, RUDOLPHO *Habsburgico*, *Ro-*
manorum postea Regi, obvenit. Sed tamen artifex, sua libertate
 usus, & hic quoque, quoad situm, & locationem, nonnulla immu-
 tare, denuo ausus fuit. Sunt quidem & aliæ civitates, immo &
 provinciæ, idem symbolum pro insigni habentes: sed quoniam in
 ista monumenti facie potiores clypei dominia in *Helvetia*, ut dixi-
 mus, sita, denotant, scutum hoc potiori iure *Lenzburgi* Comitatus
 adscribendum putavimus.

XXXXII.

a) Confer. *Geneal. dipl.* tom. I. tab. XXI.

b) Lib. XII. cap. XXXV. p. m. 411. averfa facie.

TAB.
XXVII.
Deci-
mum.

XXXII. Ultimus clypeus, tres cuneos utrinque acutos sistens, ad dynastas de *Bonstetten*, quibus in *Zürichgovia* a Ducibus *Austriæ* suprema præfectura delata erat, pertinere, videtur. a) Cuneos præterea utrinque cuspidatos, tribuit BIRCKENIUS WOLFGANGO de *Sei-seneck*, nobilesque de *Ekker* simili gaudent tessera. b)

Latus
Occiden-
tale.

TAB.
XXVIII.

XXXIII. In lateris tandem mausolei Occidentalis area unica Fratres *Ord. Minorum*, CHRISTUM, in cruce pendentem, colentium, turmam conspicimus, uti ex altera parte viros, fœminasque, B. Virginem venerantes. Subditur inscriptio: DIVI LEONARDI IN GRECIO FRATRES ORDINIS MINORUM. Hos an. 1463. a FRIDERICO nostro in suburbium *Græcense* introductos fuisse, a MAXIMILIANO autem filio an. 1495. in urbem ipsam, fidem facit GRANELLIUS, c) ipso primario monasterio, ut supra d) diximus, Monialibus *Ord. Prædicat.* assignato. Unde fœminæ, quarum cultus a cultu Monialium haud abscedere videtur, in hac area una comparent. Adstant in columnis, aream hanc claudentibus, duo hinc inde Electores, *Treverensis* scilicet, & *Brandenburgicus*, ex suis scutis dignoscendi, quorum signa proceritate pedem unum haud excedunt.

Clypei, i-
bid. in-
sculpti,
censetur,
ac
primum
fasciæ *Ci-
leienfes.*

e f

XXXIV. Supra hanc aream quinque itidem scuta apparent, proxime præcedentibus notiora. Primum, duabus fasciis, in decussim posititis, distinctum, ad Comitatum *Cileiensem*, in *Styria* situm, pertinere, autumamus; ut qui ULRICO, ultimo Comite, apud *Albam Græcam* an. 1456. ex insidiis cæso, partim iure affinitatis, partim etiam per pactiones, ditioni *Austriacæ* accessit. e) „In præprie vero (ait SPENERUS f) quadripartitæ *Cileiensis* parmx prima, & ultima areola cærulea, ternæ fulgent stellæ auræ sex radorum: „secundæ & tertiæ argenteis inducuntur binæ fasciæ rubæ. „Eti vero hic *Cileiensium* utrumque digna (nam de altero statim sermo erit) non eo ordine compareant, ut ea SPENERUS se vidisse, hoc loco asserit; facile tamen iterum observaverit B. L. artificem nostrum ordinem scutorum, ut supra diximus, in hoc monumento haud observasse. Coniicit laudatus SPENERUS, fascias familiare esse symbolum Dominorum de *Seneck*, *Saneck*, seu *Saoneck* (rectius *Seneck*, aut *Saneck*) ex quibus *Cileienses* Comites, demum Principes creati, orti sunt, quæ quidem coniectura cum ex diplomate CAROLI IV. quo eos Comitum, tum SIGISMUNDI Imp. quo eos Principum dignitate exornant, g) confirmatur.

XXXV.

a) STUMPF. lib. VI. cap. XXXII. p. 183. averf.

b) *Monum. Boic.* Vol. III. tab. VIII. num. 31.

c) *Topograph. Styriæ* p. 36. col. 2.

d) Lib. præced. cap. VI. §. XIX. p. 212.

e) Conf. P. GRANELLI *Topogr. Styriæ* p. 39. nec non *Chron. Cileiense* apud HAHNIUM, *Collect. veter. monument.* tom. II. pag. 719.

f) seqq. ac p. 726. seq. ac præsertim Illustriss. CRONBERG *Tentam. de Comit. & rebus Goritæ* cap. IV. §. XXIV. p. 134. & in *chron. Gorit.* subiuncto, p. 371. ad an. 1456.

f) *Oper. Herald. P. Spec.* lib. III. c. XLVIII. §. XII. p. m. 750.

g) Extant hæc diplomata ap. HAHN. I. c. tom. II. p. 748. seqq.

XXXV. In secundo itaque scuto tribus stellis, quarum cuique^{Tab. XXVIII.} sex radii sunt, partem *Cileiensem* insignium alteram designari, arbitramur. Qua de re eo minus dubitandum; quod hicce clypeus prior^{Eiusdem-que gentis tres stellæ.} rem, cui alteram insignium partem inesse, diximus, proxime contingat; quodque eo scuto *Austriaci* post dictum annum 1456. non raro etiam alias usi fuerint. a) Putat equidem SPENERUS, stellas istas pro tessera habendas esse *Sternbergica*, atque ad *Cileienses* ab *Ortenburgicis* transmissas; adeoque *Cileiensem* non nisi incrementum esse. Verum argumentum, ab ipso ex LAZII testimonio petatum, LAZIUS ipse destruit, addens: *fuisse Sternbergenfium Comitum insignia tres stellas aureas in caelestino clypeo, veluti & Cileiensem*. Unde conficitur, ut ab antiquo *Cileiense* iuxta, ac *Sternbergenfibus*, una eademque tessera fuerit. *Sternbergicum* præterea digna in hac scutorum serie sigillatim, ut mox videbimus, exprimitur. Accedit sigillum HERMANNI, Comitis *Cileia*, a Philiberto HUEBERO b) exhibitum, non nisi tres stellas præferens. Etenim præter fidem esset, HERMANNUM, insignibus gentilitiis exclusis, aliunde adscitis, adventitiisque, uti voluisse. Itaque verius fortassis UNRESTUS has tesseræ primo proprias fuisse Comitibus de *Heumburg*, asserit, c) atque ab iis unacum arce *Cileia* ad Comites eiusdem nominis transiisse.

XXXVI. Sequitur scutum, tribus alis conspicuum, insignia Comitatus *Ortenburgensis* in *Carinthia* denotantibus. Hæc enim laudatus SPENERUS hunc in modum describit: „Inde FRIDERICO, & fratribus (*Ortenburgi* Comitibus) video tribui scutum bipertitum, ex latere dextro apparentibus *tessellis*, quas *argento*, & minio tingendas arbitror, sinistra autem medietate iterum transverse secta, ita, ut superior pars *familiarem baltheum pinnatum* referat, inferior contineat ex angulis scuti *argentei inferioribus in supremum capitis marginem, lineis non nihil curvatis*, ductum triangulum (Feciales suis terminis vocitarent *trabeam scutariam*, seu chlamydem argenteam, supra tunicam intextam rubeam) *rubeum*, inscriptis *alis tribus*, quæ in *argento rubent, infima candet in minio*. „ In hoc vero scuto nonnisi tres illæ alæ comparent, quibus quidem SPENERI coniectura, illas ad Comitatum *Ortenburgicum* proprie spectare, confirmatur.

XXXVII. Unde & tres stellæ, in quarto hoc scuto exhibitæ, Ac Stellæ procul dubio ad Comitatum *Sternbergicum* referendæ. Testibus enim adductis diplomatis, Comitatus iste, unacum *Ortenburgico*, cui

a) Conf. dicta tom. I. horum monumentorum pag. 100. §. XVII.

b) *Austria ex archiv. Mellicens. illustrat.* tab. 22. num. 12.

c) *Chron. Carinth. ap. cit. HANN.* tom. I. p. 526. Das Geschloß *Cilli* ist von alter gewese-

sen der Grauen von *Heumburg*, nach der aller Tod ist es erblich geuallen auf die Herrn von *Sanegk* die haben sich darauf gassen lassen. Und die Graffen von *Cilli* dieselb wappen in dem furn auch gefurt,

- a cui annexus erat, iure hereditatis *Cileisibus* obvenit, atque adeo, extinctis etiam his, FRIDERICO Imp. a) Ultimo denique scuto digma Ducatus *Sueviæ*, in sigillis *Austriacis* satis frequentatum, expressum esse, nemo non videt.

De auctore operis.

- XXXVIII. Atque hæc sunt, quæ de augusto hoc sepulcro, deque scutis eius, magna ex parte summe intricatis, proferenda du-
 ximus, ingentem gratiam habituri illis, qui nos meliora, certioraque, docebunt. Ceterum auctorem operis Cl. DUELLIUS b) pro-
 dit, illum scilicet fuisse Nicolaum LERCHIUM, lapicidam, ac civem *Argentinesem*, cuius rei fidem facit epitaphium eius, *Neapoli Austriæ*, ubi sepultus iacet, positum; ut in quo huius ipsius mausolei structura, tanquam ab ipso profecta, posterorum memoriæ commendatur. Verum longinquitas temporis, in opere consumti, dubium ingerit, an ipse ultimam ei manum imposuerit? WENCKERUS certe NICOLAUM hunc, quem de LEYDEN, non civem *Argentinesem* vocat, celebrem lapicidam, a FRIDERICO III. Imp. iam an. 1467. *Argentina*, ubi artem suam lapidariam exercebat, evocatum fuisse, perscribit, c) haud dubie, ut coniugis suæ ELEONORÆ, eo anno defunctæ, tumulum, quo de capite mox sequenti, fabricaret. Verum nec ista annorum series si modo, tempore vocationis suæ, multum ultra triginta ætatis annos haud numeraverit artifex, humanæ vitæ metas excedit.

CAPUT V.

DE SEPULTURA ELEONORÆ LUSITANÆ, FRIDERICI PLACIDI CONIUGIS, TRIUMQUE PROLIUM EIUS, NEAPOLI AUSTRIÆ, ITEMQUE FILIÆ EIUS KUNEGUNDIS, MONACHI.

§. I.

Sepulcrum in Abbacia Cisterciensi Neostadti.
 TAB. XXIX.

- E LEONORAM *Lusitanam*, FRIDERICI *Placidi* uxorem, exstructa a marito, ac capite præcedenti memorata Abbacia Ordinis *Cisterciensis*, *Neostadii Austriæ*, in sui venerationem adeo traxit, ut ibi sibi, suisque liberis, præcoci morte sublati, locum sepulturæ elegerit. Qua in re exempla veterum imitata est, quos in locis foundationis suæ humari præoptasse, cum per decursum huius operis vidimus, tum exemplis aliorum quoque Principum, Nobiliumque ostendi posset. d) Ibi igitur trium liberorum eius lapides sepulcrales, cum insigni monumento, prout in hac tabula nostra designari, curavimus, occurrunt. Sita sunt in Abbatiæ eiusdem choro, ad modum quasi *Gothicum* constructa, olim ante

a) Vid. Illustr. CROWBERG. loc. cit. p. 371.

b) De fundat. templi cathedr. *Neostad.* p. 32.

c) Apparat. & instruct. *Archivor.* erste anmerckung über das erste capitel. p. 19.

d) Vid. inter cetera lib. I. cap. I. §. IX. pag. 7. seq.

ante vetus, nunc autem retro novum iam altare supremum, ut ex TAB. XXIX.
templi ichnographia subiecta videre est.

II. Primus omnium huc concessit CHRISTOPHORUS, filius Ubi ex FRIDERICI III. prolibus primo CHRISTOPHORUS an. 1456. N. 3.
FRIDERICI natu maximus, ac sub lapide, a nobis num. 3. notato, conditus. Medius nempe iacet sororem inter, & fratrem, natu minores. Inscriptio eius sic habet: 1464. IN. DIE. PALMAR. OBIT. DUX. CHRISTOPHORUS. D. FRIDERICI. ROM. IMPERATORIS. AUSTRIE. ET. STIRIE. DUCIS. ET D. LEONORE. SUE. CONTHORALIS. PRIMOGENIT. HIC. SEPULT. Adduntur in medio parmae *Austriæ*, & *Styriæ*, cum galea coronata, cauda pavonina fastigiata. In notam temporis sphalma irrepsisse, atque adeo argumentum præbere suspicandi, lapides istos æquævos haud esse, ex iis constat, quæ de nativitate, & obitu huius Principis auctores æquales tradunt. Inter eos sæpe laudatus MENLIUS, qui iussu MAXIMILIANI II. Imp. in tempora Ducum, Archiducumque nostrorum, æmortalia, data opera, inquisivit, cuique ephemerides Aulæ patuerunt, hæc refert: „CHRISTOPHORUS, primogenitus FRIDERICI filius, natus est an. 1455. mensis *Novembris* die XVI. mane ante solis ortum, sub horam forte septimam: mortuus an. 1456. mensis *Martii* die XXI. sepultus in *Nova-civitate* ante summum primarii templi altare. Idem affirmant BIRCKENIUS, LEQUILEUS, SCHOENLEBENIUS in *ephemerid.* quique ibidem citantur, ac denique, qui primo loco laudandus fuisset, *Nicolaus LANCKMANNUS de Valkenstein*, Aulæ *Fridericianæ* Sacellanus, ac pro desponsanda, ac adducenda FRIDERICO ELEONORA nostra, Orator secundus, qui iisdem fere, quibus deinde MENLIUS, verbis usus est, a) quanquam dies obitus, librarii tamen vitio, in *Peziana* editione, vicesimus, loco vicesimi primi, scribatur. Nam revera in die palmarum, qui tum XXI. *Martii* illuxerat, obiisse, consensus evincit reliquorum quanquam, ut nihil dissimulemus, sæpe laudatum Necrologium Parochiæ, seu templi Cathedralis *Neostadiensis*, Sabbatum ante diem palmarum præferat.

III. Fratrem infecuta est soror HELENA b) alias etiam ELEONORA, cuius lapidis sepulchralis, num. 4. signati, inscriptio sic habet: elius HELENA. 1461. N. 4.
†. 1462. SABBATO. POST. MATHIE. APOSTOLI. DUCISSA. HELENA FRIDERICI. ROMANORUM. IMPERATORIS. AUSTRIE. ET. STIRIE. DUCIS. ETC. ET D. LEONORE CONTHORALIS. SUE HIC. SEPULTA. Adduntur scuta cum *Austriæ*, & *Styriæ* tesseris iuncta, absque tamen ornamentis. Laudatus LANCKMANNUS de ea sic proloquitur: „Anno Domini Millesimo quadringentesimo sexagesimo, die tertia mensis *Novembris*, in *Vienna*, *Pataviensis* Diocesis, ante

a) Ap. STRUV. *rer. Germ. FREHERI* tom. II. b) Hanc perperam Gerardus de Roo lib. X. p. 78. nec non ap. *Hier. PEZ. rer. Austriac.* p. m. 390. BARBARAM vocat. tom. II. col. 604. c. d.

TAB. „ante ortum solis, nata est Domina HELENA prædicti Domini Impe-
 XXIX. „ratoris filia, quæ anno Domini millesimo quadringentesimo sexa-
 „gesimo primo, ultima die mensis *Februarii* in *Vienna* mortua est,
 „& in *Nova-Civitate* in Monasterio *Cisterciensis* Ordinis in choro
 „sepulta est.„ Discrepant hæc ab inscriptione nostra iterum anno
 uno, cum contra LANCKMANNI utraque editio, diversis ex MSS.
 adornatæ, sibi invicem correspondeant, cui proinde; cum & priori
 lapidi, nec non & sequenti mendum infit, accedere, haud dubita-
 mus. MENLIUS, de anno hærens dubius, in MS. suo spatium re-
 liquit, haud dubie sub spe, aliquando eruendi certiora, supplen-
 dique omissa.

IV. Tertium epitaphium, num. 2. discretum, ad Ducem, seu,
 Ac deni- si mavis, Archiducem IOANNEM pertinet, huius sententia: 1467.
 que IOAN- NES, an. DIE. SCHOLASTICE VIRG. OBIIT. DUX. IOANNES. FRIDRICI.
 1467. ROMANOR. IMPERATORIS. AUSTRIÆ. ET. STIRIÆ. DUX. ZT.
 humati. ET. D. ELONORA SUO. CONTHORALIS. a) FILIUS. HIC. SEPUL-
 JV. 2. TUS. IN IOH. Quæ ultima verba Oedipum postulant. R.P. FISCHER
 a legit: *In Iar*, ac cetera errata emendat. b) Dies præterea mortua-
 b lis valde dubius redditur ob variationem Scriptorum. Laudatus
 enim LANCKMANNUS, cui & MENLIUS subscripsit, sic habet:
 „Anno Domini Millesimo quadringentesimo sexagesimo sexto, in
 „*Nova-Civitate*, in vigilia S. LAURENTII, natus est Dominus IO-
 „HANNES, filius Domini Imperatoris: qui sequenti anno, quindec-
 „cima die *Februarii* mortuus est, & in prædicto monasterio novo se-
 „pultus est.„ At enim festum S. SCHOLASTICÆ, quod inscriptio
 nostra præfert, decima, non quinta decima *Februarii* celebrari,
 consuevit. Aliud nos docet sæpe, ac mox etiam laudatum Necro-
 logium *Neostadiensæ*, diem lunæ, ante diem *Saturnalium* commemo-
 c rans, c) qui tum in nonum *Februarii* inciderat. Quare verum
 hic invenire, difficile est: attamen, pensitatis omnibus, dici fortassis
 poterit, IOANNEM post Vesperas profecti S. SCHOLASTICÆ obiisse,
 mortemque adeo eius in epitaphio, quod sæpe alias quoque factum
 fuisse, alibi observavimus, cum die sequenti compositam fuisse:
 LANCKMANNUM contra, & MENLIUM de die sepulturæ capiendos.

V. Filios, hæcenus recensitos, exceperit tandem mater ELEO-
 Horum mater ELEONORA, EDUARDI, *Lusitaniæ* Regis, filia. De eius nuptiis, & co-
 ra ELEONO- ronatione, egimus tomo præcedenti. Hic loci vero addendum est:
 ra *Lusitaniæ*, ibi- prima pacta nuptialia facta esse *Neapoli*, in arce *Capuana* X. *De-*
 dem con- cembr. an. 1450. Oratore IOANNE FERDINANDO de *Sylveria*, Do-
 dita, du- ctore, ab ALPHONSO V. Rege *Lusitaniæ*, sponsæ fratre, ad id spe-
 plici gau- ciatim sub XXVII. *Iunii* eiusdem anni deputato: tum vero prima
 debat no- *Augusti* d) anni insequentis sponsalia de præfenti, Episcopo de *Cepta*
 mine, d facris fungente, habita fuisse *Lisabonæ*, tradito annulo nuptiali. Sed
 &

a) Sic in lapide.

b) Brev. notit. urbis *Vindob.* P. III. p. 163.

c) An Montag vor den Faschtag-tag

d) LANCKMANNUS ad secundum eiusd. mensis
 refert. ap. FREHER. l. c. p. 59.

& id haud reticendum: NICOLAUM V. summum Pontificem, sub XI. Kal. April. 1451. at secundum nostram, hodiernamque annos putandi rationem, 1452. nomen ELEONORÆ in nomen HELENÆ, in memoriam matris CONSTANTINI M. Imp. ea ex causa commutasse; quod is Ecclesiæ Romanæ multa beneficia contulerit, quodque nomen ELEONORÆ in Germania minus notum, aliunde etiam cum HELENÆ nomine unum idemque a multis censeretur. a) HELENÆ tamen nomine Imperatricem aliquando usam fuisse, haud legimus, bene verò HELENÆ, eius filiae, nomen aliquando tribui ELEONORÆ.

VI. Illi igitur in dicta Ecclesia Cisterciensium monumentum ab Imperatore statutum fuit, fabricatore eodem, qui mausoleum postea Fridericianum exsculpsit, Nicolao LERCHIO, quem ab Imperatore an. 1467. quò illa diem clausit extremum, Argentina evocatum fuisse, supra b) retulimus. Persuadet id etiam operis utriusque similitudo, eadem marmoris materies, ars eadem, par fere operis industria. Monumentum hoc medium consistit a cornu Evangelii, quod vocant, inter duo ostia. Pavimento æquatum haud est, sed illo nonnihil extantius, ut ingredientibus tota figura facile sub oculos cadat. Ipsa ELEONORA cum corona, & veste Imperatoria repræsentatur, pomum, sive globum Imperii, cruce tamen destitutum, dextra tenens, sinistra vero sceptrum, superiori parte iam deiectum. Utrique manui annuli affatim inducti sunt. Suspiciendi quoque eius capilli dissoluti, & ad talos usque demissi. Ad quatuor angulos totidem excisa sunt scuta, quorum primum superne a dextris aquilam Imperii bicipitem, alterum ex adverso Lusitanie tesseram, inferne autem alterum Austriæ, Styriæ digma alterum refert: In peripheria hæc legitur inscriptio: DIVI. FRIDERICI. CÆSARIS. AVGVSTI. CONTHORALIS. LEONORA. AVGVSTA. REGE. PORTVGALIE. GENITA. AVGVSTALEM. REGIAM. HAC. VRNA. COMMVTAVIT. III. NON. SEPTEMBR. 1467.

VII. Cum hao mortis epocha convenit quoque sæpe laudatus Anni vi. LANCKMANNUS, c) „Anno millesimo quadringentesimo sexagesimo septimo (ait.) Domina LEONORA - - tertia die mensis Septembris - - migravit ad Dominum, & in Nova-Civitate, Saltzburger, gensis Diocesis, in monasterio novo, Cistercium Ordinis, in choro, ro penes locum, ubi corpus Dominicum reconditur, est sepulta. „Annum præterea ætatis his verbis adiicit: „Et sicut ipsa Domina (inquit) in Septembri nata fuit, sic in tricesimo suæ ætatis anno in Septembri mortua est. „ Ex quibus verbis confectarium foret, illam anno 1437. id quod CUSPINIANUS quoque, & BIRCKE-

a) Discimus hæc singula ex quatuor summaris repertor. Archivi Cæsar. lib. III. pag. 279. seqq. b) Cap. præced. §. XXXVIII. c) Loc. cit. p. 79. seq. ac emendatius ap. Hier. PEZIVM loco ib. cit. col. 606. c. d.

TAB. CKENIUS a) sciscunt, in lucem protactam fuisse. Verum Clar:
 XXIX. KOELERUS b) ex VASCONELLO, FARIO, *Aenea* SYLVIO, aliisque
 a evincit, eam VIII. *Septembris* 1434. natam fuisse, ut adeo annos
 b vitæ ad tres, & tringinta, demptis diebus quinque, perduxerit.
 Prioribus sane vel ideo etiam minus fidei tribuendum; quod ex
 eorum hypothesei ELEONORA nuptiarum tempore annum ætatis non
 nisi quartum decimum cum dimidio numerasset, Imperator contra
 septem, & triginta, dissimilitudine tantum non nimia.

Alia in- VIII. Aliam inscriptionem tabula quondam lignea, ad latus tu-
 scriptio. muli suspensa, præferebat. Monumentum hoc nunc honoratius
 habetur; quippe quod lignea conclusum theca, in qua recens, at-
 que vetus inscriptio, id est tam ea, quæ in margine lapidis sepul-
 cralis, quam quæ in dicta tabula scripta erat, coloribus picta, cer-
 nuntur. Hanc ultimam tabulæ nostræ æneæ incidi curavimus, ubi
 c facile legitur. Eandem UNRESTUS c) chronico suo *Austriaco* infe-
 ruit, at nonnihil depravatam, maxime ubi *Portugalenus* Princeps,
 pro *Portugalenfis*, scribitur.

Sepulcro IX. Postremo memoratu dignum est, quod in ephemeridibus
 eius, iussu huius Abbatæ, de patefactione huius monumenti, iussu Imperato-
 LEOPOL- ris LEOPOLDI suscepta, *Germanico* idiomate, hic vero in *Latino*
 di I. Imp. converso, legitur: „Anno 1668. die XX. *Aprilis* iussu S. C. M.
 aperto, quid in- LEOPOLDI I. sepulcrum Imperatricis LEONORÆ, mitissimæ memo-
 ventum? riæ, coniugis FRIDERICI III. Imp. retro altare summum apertum
 est, nec nisi pars cranii, cum aliis ossiculis, frustra item aliquot
 arcæ lignæ, olim, ut videbatur, aliqua sui parte inauratæ, nec non
 duo, triæ ferramentorum, pannique serici rubri, varii generis,
 fragmina, reperta sunt. Quæ singula denuo in cryptam, non nisi
 unius personæ capacem, bene tamen concameratam, iniecta sunt.
 Huic patefactioni interfuerant præter Abbatem, & alumpnos huius
 coenobii, Reverendissimus huius loci Episcopus, D. *Laurentius* AI-
 DINGER, D. FRANCISCUS AUGUSTINUS, Comes a *Wallerstein*,
 S. C. M. Præfectus pratorio, *Philippus* MÜLLER S. I. S. C. M. con-
 scientiæ arbiter, *Philibertus* LOCOBELLA, ex eadem societate, ei-
 demque C. M. a sacris concionibus, *Petrus* LAMBECIUS, Biblio-
 thecarius Cæsareus, ac Baro *Bonaventura* COROLANZA, S. C. M. se-
 nior secundi ordinis cubicularius. „ Ex hac relatione iure merito
 d negamus V. Cl. KOELERO, asserenti: d) funus ELEONORÆ *Neofla-*
dio Wiennæ translatum, & in mausoleo coniugis repositum fuisse.
 Nam præterquam, quod *Austriacarum* rerum Scriptores hac de re,
 e uno, quoad sciamus, dempto BIRCKENIO, e) nihil memorent,
 cre-

a) CUSPINIAN. de *Cesar.* p. 414. BIRCKEN. c) Chron. *Austr.* p. 553.

Spiegel der Ehren lib. V. cap. XIX. p. 747. d) Loc. cit. pag. 96.

col. a. e) Loco mox cit.

b) *Delic. nummar.* seu *Münzabestigung.* P. I.
 D. 93.

credibile haud videtur, ut relicta parte cranii, ossium, aliarumque dictarum rerum exuviis, quas utique sepulcro iterum redditas, nec alias res tum inventas fuisse, mox audivimus, reliquum corporis translatum fuerit. Oscitanter sane, nec pro funeris dignitate, eiusmodi translatio suscepta fuisset. Illuvie igitur potius aquarum, aut terræ voracitate, reliquias eius maximam partem in pulverem iam redactas, existimamus.

X. Dicendum restat de filia ELEONORÆ, KUNEGUNDA, quæ De nuptiis Ku-
 licet matri in multam ætatem superstes, ac *Neostadii* haud sepulta, nullibi tamen aptius recensenda foret. De eius nuptiis cum ALBERTO IV. Duce *Bavariæ*, initis, egimus tomo præcedenti, instrumentis publicis nixi, contententes, eas clam, & invito Cæsare patre, haud coaluisse. Verum BIRCKENIO, aliisque testibus, litteræ tum supposititiæ productæ fuere, quibus SIGISMUNDUS *Tyrolensis*, apud quem tum KUNEGUNDIS *Oeniponte* agebat, fidem adhibens, in matrimonium consensit, idque statim celebrari, permisit. Quade re ille fufius.

XI. Nata erat *Neapoli Austriæ* an. 1465. die XVI. *Martii*, ut præter LANCKMANNUM a) coævum, fidem faciunt MENLIUS, LEQUILEUS, BIRCKENIUS, ceteri. Rebus excessit humanis an. 1520. die VI. *Augusti*, ut auctores laudati, ac præcipue CZERWENCKA, b) vitæ eius seriem data opera describens, tradunt. A morte mariti, quæ in annum 1508. cadit, celebrata prius die depositionis trigesima, in monasterium *Pitrichianum*, seu *Bytrichianum*, quod *Monachii* est, sese recipiens, sanctam ibi ducens vitam, postque obitum habitu tertii Ordinis S. FRANCISCI induta, in æde D. Virginis *Collegiata*, inque crypta ibidem Ducali deposita fuit, teste RADERO, Fortunato HUEBERO in triplici chronico *Ord. Seraphici*, ac præsertim Anonymo, historię monasterii *Bytriachiani* auctore, editæ *Monachii* 1721. Etsi vero in ea crypta, anno 1722. (ut inferius pluribus dicemus) aperta, nulla singularis Principis nostræ arca funebris reperta fuerit; occurrebat tamen versus Imperiale mausoleum LUDOVICI *Bavari* grandior arca stannea, multis referta ossibus, atque inter ea sex calvariis. Unde credibile fit, in hanc etiam KUNEGUNDIS reliquias, nisi forte in hoc loco alia crypta, hucusque incognita, lateat, concessisse.

CAPUT VI.

DE SEPULTURA MAXIMILIANI I. IMPERATORIS, NEOSTADII AUSTRIÆ.

§. I.

NEAPOLI *Austriæ* intrantibus palatium Archiducale, sub for-Sepul-
 nice, in ulteriori ingressu, sacellum occurrit insigne, a FRI-
 DE-
 MIL. I.

a) Cit. edit. *Peziana* col. 606. b.

b) *Pietat. Austr.* lib. III. cap. VII. p. 427.

Imp. Neo-
stadii, DERICO Placido Imp. exstructum, ac honoribus S. GEORGI M. consecratum, in eoque ex adverso altaris primarii, monumentum sepulchrale Cæsaris Aug. MAXIMILIANI primi. Verum illud tribus, nunc autem quatuor, ligneis, ante aram positis gradibus contactum, in conspectum haud venit.

Eiusque
descri-
ptio.
Tab.
xxx.

II. Hoc sepulchrum iam tum an. 1739. die vero 1X. Iulii, ob-
tenta prius ab Aug. Aula Cæsarea facultate, datoque ab eadem eius
loci *Burggravio*, D. NEYEGENT, imperio, ut suam hoc in negotio
quamcunque conferret operam, aperire tentavimus. Remotis ita-
que, presentibus Reverendiss. D. Officiali nec non novi monasterii
Ord. *Cisterciensis* Priore, aliisque spectatoribus, dictis gradibus, se-
pulchrum apparuit, opere cœmentitio, haud fornicato, proxime pa-
vimentum facelli ita constructum, ut ex una parte solidam aræ pa-
rietem contingat, ex altera vero excurrat in adversum, ut sacerdos
aræ superadstans, pectori Cæsaris, quemadmodum vivens præscri-
pserat, a) pedibus insisteret. Ipsum opus cœmentitium altitudine pe-
des duos, digitosque septem, ac semis, longitudine pedes septem,
cum dimidio pollice, ac latitudine pedes quatuor, digitum unum
adæquabat. Huic impositum erat operimentum marmoreum illite-
ratum, pedes quinque, cum octo, ac semis digitis, longum, la-
tum vero pedes duos, pollices decem. Opere hoc a murariis per-
forato, ac ex parte deiecto, fovea apparebat, quatuor pedes, ac
duos pollices in latitudinem, & pedes septem in longitudinem por-
recta. Intus consistere visa est dedolata ex robore arca funerea,
duos pedes, septemque pollices lata, unum pedem, octo pollices
alta, longa vero pedes septem. Operculum, cum nonnihil sustolli
posset, locum faciebat immittendæ manui, quo fiebat, ut Principis
calvaries, ægre licet, contingi, lignique frustra corrupti, ac aliquid
lamellæ ferreæ, rubigine exesæ, parsque lintei denigrati extrahi pos-
set. Unde intelligi dabatur: cadaver alio loculo, iam putrefacto,
ac primo quidem lamella ferrea per commissuras munito, conditum,
ac vestimentis adornatum fuisse. Ulteriorem loculi inspectionem
impositum tumulo marmor prohibebat, satisque visum est, Cæsa-
ris sepulturam explorasse. Aliter enim opus fuisset, superimposi-
tum marmor, atque adeo ipsum tumuli destruere corpus, id quod
nec nos ausi, nec a D. *Burggravio* concessum fuisset; quippe notum
sibi esse, monenti, id olim ab Augustissimo Imperatore CAROLO
VI. ne quidem datum esse illi, qui tum præerat, de *Vineis*, Episco-
po *Neostadiensi*, ut tumulum MAXIMILIANI oculis usurparet, ne-
dum molimine aperiret. Qua quidem in re, gratia Cæsaris, nobis fe-
licioribus esse licuit. Idque amplius accidit, ut occupatis nobis in ape-
riendo, Serenissimus Dux Saxo-*Meinungensis*, ANTONIUS ULRICUS,
interveniret, atque omnia præsens intueretur. Iisdem porro specta-
toribus, factum in aditu foramen sine mora denuo resectum est.

III.

a) Teste CUSPINIANO, Imperatoris huius Oratore, opere *de Cæsar*. p. 492.

III. Correspondent hæc magna ex parte, aut saltem haud discon-
 veniunt cum iis, quæ Scriptores eius ævi de rebus, mortem MA-
 XIMILIANI nostri circumstantibus, tradiderunt. Præprimis audi-
 endus est mox laudatus CUSPINIANUS. a) „Dehinc præcepit (ait)
 ut postquam animam efflaret, pilis eius tonsis toto corpore, om-
 nes dentes evellerentur, in foveaque, suppositis carbonibus cum igne,
 in cemiterio obruerentur, corpusque eius flagellatum triplici
 sacco ex lino (nigri coloris, ut vidimus) serico albo, ac, quod
 vulgo vocamus, damasco involveretur, cum calce, cinere mixto.
 Impositus feretro, quod secum annis quinque, & amplius, in eum
 usum factò, circumduxit, interius ferramentis optime munito. Li-
 cet quidam a secretis pro repositorio rerum illius gestarum (habe-
 ret) nescius, cur Cæsar, ita fabrefactum, ferreis tot repagulis mu-
 nire, iussisset. Tandem egit, ut, postquam animam DEO red-
 didisset, hoc corpus suum integro die palam omnibus, ipsum ad-
 euntibus, ostenderetur, ac postremo inclusum feretro, in *Novam-*
Civitatem Austriæ ductum, in sacello arcis, Sancto GEORGIO di-
 cato, sub magno altari sepeliretur, ita, ut a pectore ad caput fo-
 ris cadaver extenderetur, Sacerdos autem, Divina mysteria cele-
 brans, pedibus pectus calcaret. Omnia cum rite ordinasset, salu-
 tatis omnibus suis familiaribus, CHRISTO DEO, post percepta
 Sacramenta, suam animam commendavit: strenue ipsum adhor-
 tante *Cartusiano* (P. *Georgio REISCH*, e monasterio prope *Fribur-*
gum evocato) cui viriliter respondit, &, cum vox deficeret, signis
 se militem CHRISTI professus est. „Plura eiusmodi alia affert
 CUSPINIANUS, eundem omnium mortalium veracundissimum ap-
 pellans, id quod in causâ fuerit, ut se se post mortem exenterari,
 prohiberet: plura quoque affert Orator eius funebris, *Ioannes FA-*
BER, Ord. *Prædicatorum*, quæ non nisi intimo animi sensu legun-
 tur. b) Effigiem, post mortem eius factam, unacum signo S. Cru-
 cis, Equitum militarium S. GEORGII tessera, pectori eius impo-
 sita, sicque ad sepulturam data, tomo præcedenti exhibuimus. E-
 logia, ac varia doctorum virorum epicedia, ac trenodia, *Pontus*
 HEUTERUS, c) & FREHERUS d) ediderunt.

Ac mor-
 tis, sepul-
 turæque
 historia.
 TAB.
 XXX.
 a

b

c d

IV.

a) Pag. 492. Extant præterea in chronico
Lunelacensi p. 307. litteræ Cæsaris ad
 WOLFGANGUM, eiusdem monasterii Ab-
 batem, signatæ XXV. *Novembr.* anno
 1513. quibus ab eodem monachum fa-
 cientem præ ceteris, atque prudentem,
 ad Dominicam *Reminiscere* anni sequen-
 tis, postulat, cuius, aliorumque, quos
 ex aliis etiam monasteriis petierat, opera,
 pro condendo testamento suo, uteretur.
 Misit Abbas, ut ex eius responso, die
 Lunæ post Dominicam *Invocavit* an. 1514.
 dato, patet, FLORIANUM, monasterii *Prio-*

rem. Unde concludas, quam verum sit,
 quod tradit CUSPINIANUS; nam illum ar-
 cam funebrem ex eo tempore, quo de
 morte tam serio cogitare coeperat, id est
 annis ante mortem quinque, circumferre
 consueville, etiam inde omnino credibile
 fit.

b) Extat eius oratio apud FREHER. *rerum*
German. edente STRUVIO, tom II. p. 721.
 nec non *Georgii SAUROMANNI* ibid.
 p. 743. ac *Udalrici ZASII* ib. p. 770.

c) In appendice ad *res Belgicas* p. 736. seq.

d) Loc. mox cit. p. 761.

Mortis
genus, &
ætas.
a

IV. Morbi genus *Gerardus* de ROO a) lentam febrem fuisse, quæ cum *Oeniponti* invaserit, prescribit: „quæ uti solis, cœlique mutatione, aut ipso itinere discuteretur, secundo amne in *Austriam* descendit. *Welsam* oppidum cum venisset, intendi morbum videns, substitit. „Laudatus HEUTERUS sic porro pergit: „Ibidem febrem perpetua venatione, atque aucupio pellere conabatur. „Dumque aliquando a venatione reverfus, ardentem sitim immoderato melopeponum esu sedare studet, sumpto insuper dubiæ potestatis medicamento contra morbum, ac quam adhuc instare sibi persuadebat, febris, quæ per intervalla accedere solebat, sit continua, accedenteque ventris profluvio, cum duplicis mali vim senile corpus perferre, non posset, sumpto Christianorum certissimo sanctissimoque viatico - vitam cum morte XII. Ianuarii 1519. hora tertia post mediam noctem, commutat, cum laborare cœpisset, mense *Iunio* anni præcedentis. „Inclusus deinde feretro, ut pergit CUSPINIANUS, primum in templum de more delatus, parentatum est ei. Dehinc per villas, & oppida, *Viennam* allatus, XXIII. eiusdem mensis in Divi STEPHANI templo, astante universa *Austrie* nobilitate, & *Viennensi* Antistite GEORGIO sacra celebrante, exequiæ peractæ sunt, cum maxima omnium astantium tristitia. Post triduum in *Novam-Civitatem* delatus, sub ara Divi GEORGII sepultus, a *Philippo* GUNDELIO, Professore humanitatis *Viennensi*, elegantissima oratione funebri, ac artificiosissima decoratus est. Ad b) dit laudatus *Ioannes* FABER, b) cum fortassis in *Nova-Civitate Austrie* ideo sepulturæ locum delegisse, quod in eo castro sit genitus, in ea capella per sacramentum baptismi regeneratus, quodque mater eius, ELEONORA Imp. Aug. quam unice dilexit, in ea etiam civitate sepulta sit. Denique circa numerum annorum, dierumque ætatis eius, hæc observat: „Etsi omnia, quæ in Cæsaris morte ac vita plane sint miranda, id tamen præ ceteris admirandum magis, quod, cum Cæsar noster natus sit anno M. CCCC. LIX. vixerit quoque LIX. annis, mens. IX. diebus XIX. obieritque anno CHRISTI M. D. XIX. regnaverit vero XXXIII. annis, quod omnes scilicet numeri huius Cæsaris in novenarium, qui in se ter reductus, ternarium caussat, qui omnium est perfectissimus, terminentur. „Verum, cum XXII. *Martii* c) an. 1459. natus, ac XII.

Ian.

a) *Hist. Austr.* lib. XII. p. 476.

b) In orat. funeb. ap. FREHER. *Scriptor. rer. Germ.* tom. II. p. 741.

c) Laudatus supra LANCKMANNUS *hyst. despons.* FRID. III. col. 605. d. edit. *Peziana* T. II. „Item eodem anno, tempore *Quadragesimæ* „h. scilicet anno Domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo nono, vicesima „secunda die *Martii*, post meridiem infra „quintam, ac sextam horas, Domina Im-

„peratrix - in *Nova-Civitate* peperit in „lucem filium, quem Reverendissimus Do- „minus *Salzburgensis* Archiepiscopus ba- „ptizavit, & nomen proprium ei imposuit „MAXIMILIANUS. „Errant igitur LA- „ZIUS, MEGISERUS, alique, eum in arce „*Tauernberg*, in *Carinthia* natum fuisse, perhibentes. Neque enim tum temporis FRIDERICUS cum sua ELEONORA a- „libi, quam *Neapoli*, esse potuit; ut qui hoc ipso anno, die vero 17. *Martii* ibi

Ian. 1519. denatus sit, saltem quoad dierum numerum res haud coincidit. Unde melius SCHOENLEBENIUS computat: vixisse eum annos 59. menses 9. dies 21. minuta 11.

V. Corpus MAXIMILIANI anno 1580. *Neofadio Oenipontum* Corpus in *Tyrolim*, opera potissimum ERNESTI Archiducis translatum, eius secu- ibique in magnifico mausoleo, quo de capite sequenti, repositum lo XVI. fuisse, nonnullis haecenus persuasum fuerat. Et id sane non sine Oenipon- tum probabili ratione; quando ad hanc ipsam translationem, ut ex in- transla- strumentis, a nobis parte sequente ad hunc, & praecedentem an- tum fuisset, putant. num, vulgandis, intelligitur, singula iam parata erant. Quin & inscriptio, translationis annum, edocens, ad posterorum memori- am, in dicto S. GEORGII templo suspendenda, auctore Episcopo *Neofadiensi*, LAMPERTO, iam iam in chartam relata, ac dicti ERNESTI iudicio oblata erat, in hanc sententiam:

D. O. M.
INVICTISS. POTENTISS. Q. PR. ATQ. DN. P. P. P. R.
MAXIMILIANO. I. ROM. CESARI. AVG.
GERMANICO. PANNONICO. BELGICO.
REBUS. MAX. PRECLARE. FORIS. DOMIQ. GESTIS.
MUNDO. TOTI. NOTISS.
APUD. VELSIUM. AUSTRIE. PIE. DEFUNCTO.
CUM. PER. ANNOS. LXI. HAC. IN. EDE. SUB. ARA. SUMMA.
CORPUS. REQUIESSET.
EX. SUOQ. TESTAMENTO. OENIPONTUM. HINC. TRANSFERENDUM. ESSET.
ABAYO. CARISSIMO. RUDOLPHUS. II. IMP. AVG.
CUM. FRATRIBUS. MONUMENTUM. HOC.
PIETATIS. ERGO. F. C.
VIXIT. ANNOS. LIX. M. IX. D. XXI.
REGNAVIT. FELICITER. ET. GLORIOSE. VICTORIOSE.
AN. VII. M. XI. SOLUS ANNOS. XXV. M. III. D. XXV.
DECESSIT. ANNO. CIO IO. XIX. DIE. IANUARIJ. XII.
DEPOSITUS. HAC. SUB. ARA. DIE. IAN. XIX.
TANDEM. TRANSLATUS. AN. CIO IO. LXXX. DIE.

VI. Verum, totum hoc negotium, nescimus, quibus ex causis. At per-
sis, interruptum fuisse, ex dictis constat; quippe quod *Neofadi* peram.
non solum arca funebris integra, sed & vestimentorum laciniae re-
pertae, quin & ipsa mortui calvaries manu contrectata fuerit. Litte-
ris praeterea ad RR. PP. *Franciscanos Oenipontanos* datis hiis diebus
edocti fuimus, quorum hic extractum damus, a) suo in tabulario ni- a
hil usquam reperiundum, quod huius translationis vel minimum
vestigium praebat.

VII.

ab *Hungaris* Rex salutatus, & coronatus
est. Conf. etiam *Gerard. de Roo* lib.
VI. p. 217. SCHOENLEBEN in *Ephemerid.*
LAMBECC. *Comment. Bibl. Caesar. Vindob.*
lib. II. cap. VIII. p. 697. nec non not.
a, ad §. IV. cap. seq.
a) Quod cadaver vel etiam sacri cineres Im-
per. MAXIMIL. I. sub mole mausolei
Oenipontani quiescant, nec minimum in-

venitur, vel in Archivio nostro, vel fi-
deli Scriptore historico, quantum mihi
constat. --- Ipsa inscriptio mausolei pra-
tacti non nisi mentionem facit factorum
insignium, tabellis marmoreis insculpto-
rum, nullam de inhabitante cineris urna
vel cadavere. --- *Oeniponti* 16. Iul. 1760.
Infimus F. IACOBUS de *Marchia* *Guardia-*
nus. „

Quod
firmatur
nova fe-
pulcri
recogni-
tione, re-
stitutio-
neque.

VII. Oportune fama ad nos pervenit de dilatatione arcis *Neofstadiensis* in *inferiori Austria*, an. 1770. facta, ut ibi seminarium militare nobilium iuvenum, ab Augustissima Imperatrice MARIA THERESIA, aliquot abhinc annis constitutum, satis magnum haberet campum. Dumque templum academicum, S. GEORGIO sacrum, tribus etiam altaribus marmoreis condecoratur, contigit, ut murarii, novum altare summum, eidem sancto dicatum, frucentes, die XXI. Febr. sub gradibus altaris, qui removendi erant, arcam sepulcralem pene putrefactam, de qua nobis supra §. II. sermo est, detegerent, ossa MAXIMILIANI I. Imp. continentem. Nos rem tanti momenti, ac ad nostram sententiam, supra prolatam, apprime facientem, penitus exploraturi, illico per amicos litteras *Neofstadium* dedimus, operisque nostris ferias tantisper indiximus, donec rei gestæ circumstantiæ ad nos deferrentur. Obtinuimus autem, ut Ampliff. Dominus IOSEPHUS, *Neapoli Austr.* ad SS. Trinitatem, Ord. *Cisterc.* Abbas, non solum relationem, sua manu subscriptam, suoque sigillo munitam, sed & accuratam novi altaris marmorei, ac arcæ cupræ, cui in alio loco quercineo sacra immortalis memoriæ Cæsaris ossa inclusa, pristino loco condita fuere, adumbrationem, pro suo in rem litterariam favore, mitteret. Eam, æri incisam, priori an. 1739. desumptæ, volumine Post Tab. altero subiungimus: relationem vero, recogniti, restitutique conditiorii, prout accepimus, damus; quippe quæ rem non solum omnem satis declarat, sed etiam dicta hæcenus abunde confirmat, ut addere aliquid supervacaneum foret. En verba:

XXX.

„Nuper igitur, cum altaria huius templi restaurarentur, sub maiori ara, id est, sub illa - - D. GEORGIO sacra, reperitur a murariis locus, situ & putredine exesus. Tum vero hi a labore illico desistere, remque ad Admodum Rev. P. CHRISTIANUM *Fengler*, superiores religionis *piarum scholarum* familiæ, instructioni nobilis militaris iuventutis ibidem præpositæ, referre. Rursum ab illo ad Excell. Campi Marefchallum, L. B. de HANNIG, Academiæ localem Directorem, relatum est, qui, adhibitis militaribus excubiis, continuari laborem prohibuit, nunciumque *Viennam* ad supremum Campi Marefchallum, & Comitibus de COLLOREDO, supremum Academiæ Directorem, ablegavit.

Mittitur ab hoc die 23. *Februarii* 1770. secretarius, D. de LANG, & architectus D. GERL, *Vienna Neofstadium*, pro pleniori rei cognitione haurienda. Postero die S. MATHIÆ Apostoli, clausis ecclesiæ foribus, instituitur loculi visitatio, præsentibus primoribus Academiæ officialibus, & familia religiosa. Suppedaneo lapide revoluto detegitur cista lignea, in cuius superficie crux e cordulis, ut videbatur, ligneis contexta, ceteroquin vero omnino putrefacta, conspicitur. Remotis ultro a P. Superiore aliquot asseribus, itidem

itidem putrefactis, alia apparet cista lignea, 6 $\frac{1}{2}$ pedes longa, & 2 $\frac{1}{2}$ lata nigro obducta corio, & in ambabus extremitatibus seris ferreis clausa. Mox ab ulteriori inquisitione, iussu Excell. localis Directoris cessatum est, quippe ad aulam Cæsaream prius de hac re nuntiandum esse, iudicatum fuit.

Quod dum sedulo fit, Augustissima Imperatrix nostra COLLOREDUM Comitem, de quo supra, cum MAYERO, Consiliario suo, & secretioris ærarîi tribuno die 10. Martii Neapolin ablegat, datque in mandatis, ut hi, adhibito Superiore religiosæ familiæ, cum alio sacerdote, ac primariis Officialibus authentice inquiri faciant, utrum cadaver Aug. MAXIMILIANI I. hac in cista sit conditum. Notandum hic, D. MAYERUM librum, *Chronicon Austriacum* inscriptum, & ducentis abhinc annis impressum, attulisse, in quo de gestis MAXIMILIANI I. hac sub finem legebantur: *Pium hunc Cæsarem morti proximum, in suprema sua voluntate ordinasse, ut eius cadaver abscissis crinibus, dentibus excussis, concrematisque, virgis caderetur, postea viva calce illitum, tela imprimis crassa, denum tegumento serico albi & rubri coloris obvolutum, WELSIO superioris AUSTRIÆ NEAPOLIN transferatur, sub altari S. GEORGII ita humanandum, ut sacerdos, sacris operans, supra pectus defuncti consisteret.* a)

2

Perruptis igitur duabus, quibus tumba, putredine vix non exesa, seris claudebatur, cumprimis tegumenta serica, calcis dehinc fragmenta, ac postremo ossa cadaveris adstantium oculis sese conspicienda obtulere; iamque in dubium vocari non potuit, ultimæ pie defuncti Imperatoris voluntati plene satisfactum esse, eiusque cadaver sub hac ara quiescere.

At vero, ob erectionem novi altaris marmorei, corpus omnino movendum erat. Quod ut ea, quæ tanto Cæsari conveniebat pompa fieret, Aug. Imperatrix ordinavit. Igitur sarcophagi duo, & quidem cupreus unus, alter e ligno, pice illitus, conficiuntur. Cupreo sarcophago, uti & antependio aræ marmoreæ hæc verba inscribuntur:

MAXIMILIANVS I. IMP. AVG.

VELSAE AVST. SVPER. VITA FVNCTVS

SUB HOC ALTARI QVIESCIT A DIE XXIV. IANVAR. AN. MDXIX.

M. THERESIA IMPERATRIX AVG.

DVM ALTARE ITERVM EXTRVI IVSSIT

CADAVERIS RELIQVIAS IN NOVVM SARCOPHAG. REPONI

AC SITVI PRIMAEVO RESTITVI VOLVIT

VII. APRIL. MDCCLXX.

Die

a) Idem nos supra §. III. & Monument. nostr. tom. III. P. II. lib. I. cap. XVII. pag. 164. §. XLII. produximus, imagine ipsa,

post mortem Cæsaris picta, ibid. P. I. tab. XLII. n. 4. exhibita.

Die igitur VII. Aprilis 1770. statuta pro corporis translatione hora 8. matutina, Reverendissimus Episcopus *Neostadiensis*, e Comitibus de HALLWEIL, cum Canonicis Metropolitanæ suæ ecclesiæ, ad ecclesiam Academix militaris se contulit, rursusque illo adstante, & præsentibus supra nominatis, cista lignea aperta, & telæ revolutæ sunt. Tum vero integrum cadaver, excussis dentibus, solo in mento dente admodum pusillo relicto, conspiciendum erat. In cuius pectore tabula plumbea cum sequenti inscriptione reperi-

a) litteris Romanis exarata :

ANNO. DOMINI. MILLESIMO. QVINGENTESIMO.
DECIMO. NONO. DIE. DVODECIMA. MENSIS. IAN-
VARIII. DIVVS. CAESAR. MAXIMILIANVS. FRIDE-
RICI. TERTII. ROMANORVM. IMPERATORIS. FILIVS. RO-
MANORVM. IMPERATOR. SEMPER. AVGVSTVS. AC. GER-
MANIAE. HVNGARIAE. DALMATIAE. CROATIAE. ETC. REX.
ARCHIDVX. AVSTRIAE. DVX. BVRGVNDIAE. BRABAN-
TIAE. ETC. RELICTIS. EX. FILIO. PHILIPPO. REGE. HI-
SPANIARVM. PRAEMORTVO. FILIIS. CAROLO. REGE.
ET. FERDINANDO. PRINCIPE. HISPANIARVM. ARCHI-
DVCIBVS. AVSTRIAE. ETC. HAEREDIBVS. PRINCEPS.
CLEMENTISSIMVS. AC. VIRTVTE. BELLICA. ET. RE.
MILITARI. INCOMPARABILIS. OBIIT. CHRISTIA-
NISSIME. ANNO. IMPERII. TRIGESIMO. TERTIO.
AETATIS. SEXAGESIMO. CIVVS. SPIRITVS. DEO.
VIVAT. AMEN. OBIIT. AVTEM. IN. OPPIDO. WELS.
HORA. TERTIA. ANTE. AVRORAM.

Præterea crux lignea cum bursa serica, in qua reliquæ condi-
tæ erant, supra pectus posita fuit. Manus rosario albi coloris, in
eum modum, quo utuntur RR. PP. *Camaldulenses* involvebantur.
Penes cadaver virgæ rami complures iacebant.

Hæc porro ossa, sedulo collecta, in alium loculum, e quercu
factum, qui cupreo inclusus esset, transposita, ab octo Capitaneis
ad feretrum, augustalibus paramentis ornatum, transferuntur co-
mitantibus PP. *piarum scholarum*, Canonicis Capituli Metropolis,
Magistratu *Neostadiensis*, & omnibus Academix militaris officiali-
bus. Quo facto *Requiem* cantatur a Rev.^{mo} D. IOSEPHO, abbate
inlyti monasterii Ord. S. BERNARDI *ad SS. Trinitatem*, quo finito,
a Reverendissimo ac Illmo *Neostadiensis* Episcopo *Libera* intonatur.
Hoc a choro musico decantato, ossa ad pristinum locum, pari comi-
tatu, pulsatis campanis, translata, sarcophago cupreo inclusa, de novo
tumulantur, priori situ nihil immutato, b) ac in solitam venerationis
tefferam

a) Tabula hæc an. 1739. nos facile fugit, cum, ut hic supra cit. §. II. diximus, im-
mittendæ solum manui locus daretur.

b) Situs prior videri potest hic parte sequen-
te tab. xxx. fect. secunda.

tesseram a iuvenibus, academix militaris alumnis, terna sclopetorum fit explosio, sicque hæc solemnitas terminatur.

Iussit Augustissima sibi adferri crucem illam ligneam, de qua supra, ut & bursam reliquiarum, ac tabulam plumbeam cum inscriptione. Quibus visis, ea rursus *Neostadium* transmisit, lignex cistule includenda, pro qua aperienda binæ claves confectæ sunt, quarum una P. Superiori familiæ religiose, altera Excell. D. Directori Academix sunt traditæ.,

CAPUT VII.

AUGUSTUM MONUMENTUM FUNEBRE MAXIMILIANI I. IMP. OENIPONTANUM.

§. I.

OENIPONTI, in templo palatino ad S. Crucem, apud RR. MAXIMIANOS PP. *Franciscanos*, quos *recollectos* vocant, insignem, ac ^{LIANUS} etiamnum ^{vi-} prorsus augustum extat monumentum funebre, memoriæ ^{vens mo-} incomparabilis Imperatoris MAXIMILIANI I. dictum. Ecclesiam ^{numen-} hanc, & monasterium, unacum mausoleo, seu cenotaphio, iussu, ^{tum sibi} ac vi testamenti huius Principis, a FERDINANDO I. eius nepote ^{sepulchrale} constructum fuisse, *Felix* REINECCIUS, aut quisquis auctor est ^{construi} præfationis, operi eius, quo huius ipsius mausolei statux descri- ^{iubet.} buntur, præmissæ, testatur. Verum monumento huic funebri vivente etiamnum MAXIMILIANO, manum admotam fuisse, licet id ex post temporis in novo hoc monasterio, quod ante an. 1558. ad fastigium perductum haud fuisse, supra memorati *Franciscani* per litteras nos edocuerunt, primum constitutum fuerit, ex verbis biographi eius, CUSPINIANI, a) colligimus. „Multa deinde (ait) a „de sepultura sua *pro qua hæctenus multa millia aureorum erogata* „sunt statuit. „ Qua in re patris exemplum imitatus est.

II. Monumentum isthoc præclarum sane, atque magnificum, ut ^{Quod de-} B. L. oculis eo luculentius pateat, tredecim tabulis æneis comple- ^{scribitur.} ctimur. Dividimus præterea in partem infimam, mediam, & supremam. Podium, sive basis, marmore candido, subrubicundis guttis, & virgis sparso, triplici circumfertur gradatione, quarum quælibet ad altitudinem pedum duorum, quatuorque pollicum surgit. Infima, per intervalla, proiecturis, suprema circum metallo calata, ac belle exornata est. Medii operis fastigium corona cingitur e marmore coloris varii: sima autem, superiorem partem a media distinguens, cuius marmor nigri coloris est, in circuitu inscriptionem continet, auratis litteris incisam, a nobis §. seq. exhibendam. Totius medii operis altitudo est pedum sex, pollicum-
que

a) Loc. cit. p. 491. in fine.

TAB.
XXXI.

que duorum, longitudo pedum tredecim, latitudo pedum septem, cum digitis tribus. Sedecim pilæ e nigro marmore latera monumenti componunt, quas inter quatuor, & viginti tabulæ, cælatae alabastrite, copiosissimis, artificiosissimisque signis, ac anaglyphis, præcipua rerum, a MAXIMILIANO gestarum, argumenta continent, duplici serie collocantur. Denique supremum, seu coronarium cenotaphii opus, duos pedes, totidemque pollices altum, tribus gradationibus, quarum marmor discolor est, absolvitur. In vertice media spectatur MAXIMILIANI statua, ex ære conflata, loricata, atque habitu Imperatoris exornata. In genua provolutus est Imperator, iunctisque, ac erectis manibus, altare supremum respiciens. Circa hanc imaginem, in gradationis mediæ angulis, quatuor virtutum cardinalium ænea simulacra confident: *Iustitiæ* videlicet, *Prudentiæ*, *Fortitudinis*, & *Temperantiæ*.

Adducto
etiam epitaphio.

III. Epitaphium, seu inscriptio, simam monumenti, ut diximus, aureis litteris circumdans, a LAMBECIO, REINECCIO, aliisque, ante nos editum hunc in modum excurrit:

Lateri I. a tergo mausolei, respicienti primariam ecclesiæ ianuam, hæc insculpta sunt:

IMPERATORI CAES: MAXIMILIANO PIO FOELICI AUG:
PRINCIPI TVM PACIS TVM BELLI ARTIBVS OMNIVM AETATIS
SVAE REGVM

Quæ in latere II. plateam versus respiciente sic prosequuntur:

LONGE CLARISSIMO, SVB CVIVS FOELICI IMPERIO INCLY-
TA GERMANIA DVLCISSIMA IPSIVS PATRIA, TAM ARMIS QUAM
LITTERARUM STVDIIS PLVSQVAM VNQVAM ANTEHAC FLO-
RERE, CAPVTQ. SVPER ALIAS NATIONES EXTOLLERE CEPIT,
CVIVS

Latus III. altare maius respiciens, sic porro pergit:

INSIGNIA FACTA TABELLIS INFERIORIBVS, QVAMVIS SVB
COMPENDIO EXPRESSA CONSPICIVNTVR. IMP. CAES. FERDI-
NANDVS

Agmen claudit latus IV. versus conventum PP. *Franciscanorum* respiciens, hunc in modum:

PIVS FOELIX AVGVSTVS AVO PATERNO PERQVAM CO-
LENDO, AC BENEMERITO, PIETATIS, ATQVE GRATITVDINIS
a ERGO P. NATVS EST XXVII. MARTII a) ANNO DOMINI.
MCCCCLVIII.

a) Sic in monumento, quod & REINECCIUS vidit. LAMBECIUS, etiam ipse oculis illud usurpaverit, vicissimum tamen secundum *Martii* legit: recte quidem, sed non ex illius fide. Nam errorem incisoris fuisse, arti suæ, quam chronologiæ, magis intenti, non solum LAMCKMANNUS, cuius verba capite precedenti, §. IV.

not. b. attulimus, persuadet, sed & testis omni exceptione maior, ELEONORA, MAXIMILIANI parens ipsa, in epistola apud BIRCKENIUM lib. V. cap. XIII. p. 659. ad senatum *Augustanum Neapoli Austria* solemnem die Paschæ, qui tum in XXV. *Martii* inciderat, data, qua letum hunc filii sui ortum annuntians, conceptis ver-

MCCCCLVIII. OBIIT ANNO Do. *mini* MDXIX DIE. XII. MEN-
SIS IANVARII.

REINECCIUS inscriptionem suam hunc in modum concludit :
Natus est die XXVII. Martii, Anno Domini MCCCCLIX. die XII.
mensis Ianuarii Anno Domini MDXIX. Welse in Austria denatus.

IV. Aliud epitaphium honorarium, Caesari nostro positum, A-^{Nec non}
PIANUS a) inter monumenta *Augustana* refert. Eius autem opus ^{& altero}
cum oppido rarum sit, illud huc transferre, visum est, etsi men-^{ex APIA-}
dis haud vacuum esse, curiosus Lector facile deprehendet: a

D E O
O P T. M A X.
TRINO. ET. VNI
SACRVM.
NOBILISSIMO. CAES. MAXIMILIANO.
P. F. INVICTO. AVG.
DIVI FRIDERICI AVSTRII FILIO
IMP. MAX. GERM. POT. P P.
LIBERALISSIMO. ET. IN OMNI. FOR
TVNA. MODESTISSIMO. FORTIS
SIMOQVE. PRINCIPI.
OPTIMO. PISSIMO. CLEMENTISSIMO.
APVD. ANASANAM. WELSAM.
PRAE MAGNO. OMNIVM. LVCTV.
INIQVISSIMIS. FATIS. EREPTO
ANNO. A: CHRISTIANA. SALVTE
M. D. XVIII.
PRIDIE EIDVS IAN.
VIXIT. ANNOS. LVIII. MENS. IX.
DIES. XIX.
IMPERAVIT ANN. XXXI. MENS. XI. DI. XXI
NVLLI AVGG. ET CAESS. IVRIS. ET.
AEQVITATIS OBSERVANTIA. BELL
ET PACIS ARTE. SAPIENTIA. TEMPE
RANTIA. PLACABILITATE. INNOCENTIA.
RELIGIONE. ALIA VE. VLLA VIRTUTE
INFERIOR.

PVBlicae

bis dicit, eum natum fuisse die *Iovis* fan-
cto, id est XXII. *Martii*. Eundem quo-
que diem BURKLEHNERUS, in descriptio-
ne principalis Comitatus *Tyrol*, cap. 13.
de Augusto nostro agens, his verbis pro-
dit. „Ist in dem Jahr Christi 1459. an
„dem Weichenpfingsttag (i. e. in *Cena*
„*Domini* qui tam, ut diximus in 22.

„*Mart.* incidere) in der *Neustatt* in Oe-
„*sterreich* glücklich gebohrn, auf den H.
„*Ostertag* darnach getauft, und MAXIMIL-
„LIANUS genast worden.“ Errat igitur
HEUTERUS, XII. Kal. *April.* seu XXI.
Martii assignans, in cit. append. pag. 129.
a) Inscriptiones sacrosanct. vetult. pag.
CCCCXXXIII.

PUBLICAE GERMANORVM SALVTIS
CVRATORI. LIBERTATIS ADVERTORI.
QVIETIS FVNDATORI.

MICHAEL HVMEBERGIVS RAVEN
SPVRGENSIS NVMINI MAIESTATI QVE
EIVS DEVOTVS. RELIGIOSA. MENTIS.
ATQVE ANIMI PIETATE POSVIT.

BENE VALEAS QVISQVIS ADES. FAVES.
LEGIS ET MONIMENTVM OBSIGNAS
MALE PEREAS. QVISQVIS ABES. MARCES.
LIVES. ET. MONIMENTVM DISSIGNAS

Itemque
tertio
Aug. Vin-
delicor.

V. Addimus & tertium, a *Ioanne* FABRO, Ord. *Prædicator.*
Augustæ Vindel. in templo eiusdem Ord. positum, quod sic habet:

IMP. CAES. MAXIMILIANO

AUG. PIO. FELICI

HUNG. DALM. CROATIÆQ. REGI. ETC. QUOD

SUUM AUSTR. ARCHIDUCATUM. AC. ETIAM

ROM. IMP. PACATUM. REDDIDERIT. AUXERIT

AMPLIAVERIT. QUODQ. PHILIPPUM. FIL. ET

CAROL. NEPOT. HISPANIARUM. REGES. CON-

STITUERIT. VIXIT. ANN. LVIII. MENSES. VIII.

DIEBUS. XIII. OBIT WELSH. DIE XII.

IAN. SALUT. ANN. M CCCCC

XVIII. REGNI. ANN.

XXXIII. PRINC.

OPT.

CHRISTIANÆQ. RELIGIONIS. ACERRIMO. PROPU-

GNATORI. FR. IOANN. FABR. AUGUSTAN. THEO.

LOGUS. MAIEST. SUE. A. CONSILIO. DEVOTISS.

FACIENDUM. CURAVIT.

ATQ. POSUIT.

MCCCCC XVIII

- a Huius generis duas inscriptiones tomo præcedenti a) attulimus, altera ad CAROLUM V. ad FERDINANDUM I. altera pertinente. Quodlibet horum monumentorum altitudine pedes duodeviginti, latitudine pedes octo, septemque pollices, adæquat. Præfens, ad latus Evangelii positum, supra inscripturam inigne Cæsareum, a duobus gryphis deauratis sustentatum, ostendit, in circuitu autem quadraginta scuta gentilitia, coloribus pulchre expressa. Aliud proferemus infra, honoribus PHILIPPI *Pulchri*, Regis *Hispaniarum*, dicatum.

VI.

a) P. II. p. 197. seq. & p. 260.

VI. Supra laudatas cælati candidi marmoris tabulas, numero vi-Tabulæ
ginti quatuor, totidem inscriptiones exornant. Qualibet earum marmo-
marmorì, auratis litteris, inscripta candido, nigro autem margina-
ta, a binis parvulis genis quasi explicatur, sustentaturque. Pri-
ma MAXIMILIANUM sistit, ætatis suæ annum agentem undevicesi-
mum, ac matrimonio MARIAM, CAROLI, Ducis *Burgundia*, fi-
liam, an. 1477. sibi iungentem, superimposito titulo: MATRIMO-
NIO CVM MARIA POTENTISS.^{MI} BVRGVNDIONVM DVCIS CA-
ROLI FILIA CONTRACTO, OPVLENTISSIMÆ BELGARVM SEQVA-
NOR. DITIONES, AVSTRIACÆ DOMUI ADIECTÆ. De hoc ma-
trimonio fusius egimus in *Nunmotheca Principum Austriæ* Qui
in tabula inter MAXIMILIANUM, & MARIAM medius sacris ope-
ratur, Episcopus erat *Tornacensis*, teste mox citando *Gerardo* de
ROO. Denique auctor horumce anaglyphorum nomen suum, ad
posticum monumenti parietem, pilæ his verbis inscripsit: ALEXAN-
DER COLINUS MECHLINIENSIS SCULPSIT ANNO MDLVI.

VII. Pars tabulæ altera ante oculos ponit insignem quidem, sed Pugna ad
cruentam tamen MAXIMILIANI victoriam, de *Gallorum* exercitu
an. 1479. VII. *Augusti* ad *Guynegatam*, *Artesie* pagum, reporta-
tam. De ea pluribus agit *Gerardus* de ROO, a) addens: „De
occisorum numero mire variant Scriptores. GAGUINUS ex *Bur-*
gundis undecim, ex suis quinque tantum millia concidisse, dicens,
famam citat testem, fide non interposita. In MAXIMILIANI com-
mentariis notatum est: ad tredecim millia cæsos, ac eius iussu sepul-
tos esse, & inito numero, plures ex *Gallis* inventos. Atque hæc
est pugna illa *Guynegatana*, a loco sic dicta, cuius fama, etsi MA-
XIMILIANUM apud externos quoque victorem celebravit, Scripto-
res tamen *Gallicarum* rerum id negant. Modestissimus inter illos
COMMINEUS: Archiducem fatetur, etsi plures ex suis amiserat,
stationem tamen in campo, uti victorem tenuisse, nec dissimulat,
Regem, apud quem erat, quo tempore adversi prælii nuncius ad
ipsum perlatus est, graviter eam rem tulisse, non assuetum antea
vinci. Inscriptio quanquam, ut ceteræ omnes, rem exponens
brevibus, cum hac relatione convenit, quam tamen, ut & sequen-
tes, ex tabulis nostris facile legendas, compendii causa, hic loci
haud repetimus.

VIII. ATREBATUM, primaria *Artesie* urbs, exhibetur tab: *Atræba-*
XXXIII. num. 3. prout a milite *Belga*, *Burgundo*que, admotis sca-
lis, conscensa, *Gallis* eripitur. Factum id est an. 1492. pridie No-
vas *Novembres*, ut habent *Atrebatensum* (ait HEUTERUS) Archi-
va, ut vero alii scribunt, *Decembres*. Verum res ea aliter accidit,
quam hic ab artifice exhibetur, cum urbs non vi, sed astu capta
sit, quatuor coniuratis, portas MAXIMILIANI militibus intempe-

M m 2

ita

a) Lib. IX. p. m. 335.

TAB. XXXIII. Ista nocte aperientibus, qui claves, ab urbis præfecto male custoditas, subducentes, ac cera, & plumbo exprimentes, similes confici curaverant, qua de re late agit idem HEUTERUS. a) Chronologicum præterea, quoad hoc factum, ordinem, haud servatum fuisse a sculptore, facile intelligitur: cum contra reliqua omnia recto ordine hunc in modum sequantur.

Electio, & coronatio in Rom. Reg. N. 4. IX. Eadem tabula num. 4. MAXIMILIANI electionem in Regem *Romanorum, Francofurti*, & coronationem eius *Aquisgrani* peractam, in memoriam revocat. Illa ad diem XVI. Febr. hæc ad IX. Aprilis anni 1486. referenda est, b) licet *Gerardus* de ROO aliter sentiat. Singulare est, quod artifex in duabus pilis insignia sex Electorum exhibens, *Palatini* digma primo comparere voluerit loco. Neque enim dici potest, leonem hic repræsentari *Bohemiæ*, quem is tanquam regium ceteris præferendum putaverit; quippe cum teste *historia electionis* MAXIMILIANI hic in margine inferiori citata, eidem Rex *Bohemiæ* nec per se, nec per Legatum suum interfuerit. Quare hanc positionem licentiæ sculptoris adscribimus. In imo maiori in clypeo leo apparet, illi similis, quo MAXIMILIANUS teste VREDIO, c) post obitum MARIE uti solebat, nisi quod leo hic coronatus sit, non item apud VREDIUM, id quod iterum ab artificis arbitrio profectum fuisse, suspicamur.

Venetorum copiarum ad vicum *Calianum* fusae. TAB. XXXIV. N. 5. X. Bellum cum *Venetis* SIGISMUNDO *Tyrolensi*, ob fines inter *Ripenses*, & *Arcuanos* regulos, quorum hi sub fide Archiducis, illi sub *Venetorum* erant, cum incidisset, MAXIMILIANUS subsidia misit. Capto ROVERETO, at milite *Germano*, ob stipendia haud numerata, tumultuante, iterum amisso, Dux *Venetorum*, ROBERTUS *Sanseverinus*, in agrum *Tridentinum* movens, *Athesin* ponte iungit: *Germani* ex urbe egressi, *Venetos* palantes, ac ad prædam diffusos, ad vicum *Calianum* adoriuntur, qui dum ad pontem properant, is multitudine degravatus, dissolvitur, & *Sanseverinus*, multique cum eo mortales, & equi, vorticoso amne absorpti, misere pereunt, ut hæc singula, & eisdem fere verbis, *Gerardus* de ROO d) ad an. 1488. refert, nostraque tabula repræsentat.

Austria recuperata. N. 6. XI. Maioris momenti res est, quæ tabula eadem num. 6. exhibetur. MATHIAS *Corvinus*, *Hungariæ* Rex, Cæsarem FRIDERICUM multoties bello petens, an. 1485. & sequenti, potiori *Austriæ* Inferioris parte, unacum ipsa metropoli *Vienna*, potitus erat. Verum extincto an. 1490. Non. Apr. MATHIA, MAXIMILIANUS e) amissa facile recuperans, solemnem in urbem pompa ingressus est. e) Visitur

a) *Rev. Belg. lib. IV. p. 211. seqq.*

b) Conf. histor. electionis, & coronat. MAXIMIL. I. tom. III. *Scriptor. rer. Germ. FREHERI* p. 23. seqq. ac STRUVII ad eam monitum prævium. p. 22.

c) *Sigill. Comit. Flandriæ. p. 110.*

d) *Lib. X. p. 275. seq.*

e) *Id. ib. p. 331. Add. BIRCKEN. CUSPINIAN. alii.*

Visitur is in hac arca armatus, & coronatus, ac torquæ aurei vel-
leris circumdatus, equo, egregie phalerato sublimis, cuius dorsua-
li artifex aquilam duplicem, cum *Austriæ*, & *Burgundiæ* tessera,
male (nam tum nonnisi *Romanorum* Regis titulo gaudebat) impres-
sit, id quod tamen in sequentibus tabulis, etsi facta eius tanquam
Romanorum adhuc Regis duntaxat exhibentibus, pariter observamus.

XII. WIENNA recepta, etiam *Hungariam* invadere, regnum-
que ipsum, contra ULADISLAUM, ex pactis conventis sibi debi-
tum, repetere, statuit. Sed capta ad decimum quartum Calend.
Octobres Alba Regali, aliisque urbibus, milite ingenti præda, ibi
relata, nondum satiata, atque ideo stipendia seditiosius flagitante, in
Austriam rediit, anno eodem. Pax vero anno insequenti coaluit.
a) MAXIMILIANUM, equo insidentem, sculptor in supremo tabu-
læ latere sinistro expressit.

XIII. Abducta a CAROLO VIII. *Franciæ* Rege, an. 1492. ANNA, Pax At-
filia FRANCISCI, ultimi *Britonum* Ducis, natu maiori, MAXIMI-
LIANO desponsa, res ad bellum respiciebat. Sed pace anno sequen-
ti, tertia, & vicesima *Maii* composita, MARGARITHA, MAXI-
MILIANI filia, quæ eidem CAROLO per pacem *Atrebatensem* an.
1482. adpromissa, atque ex eo tempore in Aula *Francica* educata
fuerat, remissa, ac restituta fuit. b) Hoc factum sculptor ita
exprimit, ac si primum in conspectum ipsius Regis *Romanorum* ve-
nisset. Verum HEUTERUS eam per legatos primum ad *Fanum* S.
QUINTINI adductam refert, indeque *Cameracum*, ac postea *Valen-
chenas*, ubi post aliquot dierum festos dies, nobiles fœminas, ac
Virgines *Francicas*, liberaliter donatas, ac tenere plorantes, hono-
rifice valedicens, dimisit. c)

XIV. Quod tabula sequenti proponitur factum, HEUTERUS d)
paucis attingit, ac sub initium anni 1494. reicit. At MUTIUS e)
ad annum præcedentem his verbis annuntiat: „Anno, quo mor-
tuus est FRIDERICUS Imperator, *Turca Croatia* oppressit, totam-
que depopulatus est, magnam hominum multitudinem captivam
abduxit in servitutem durissimam ad labores, tantum iumentis sub-
eundos. MAXIMILIANUS, ubi hæc audivit, mirabili celeritate cum
Germanorum manu in *Croatiam* properat, *Turcæ* copias abigit, mul-
tis ex illis mactatis: *Croatiam* recipit. Nec mediocrem gloriam re-
portavit ex illa expeditione. „

XV. Foedus hic repræsentatur, cum ALEXANDRO VI. Pont.
Max. Senatu *Veneto*, ac LUDOVICO *Sfortia*, a MAXIMILIANO
ictum, quo mediante CAROLUS VIII. *Gallorum* Rex, regnum *Nea-
politanum* deserere, ac domum redire, coactus fuit, ut habet inscri-
ptio.

a) Idem ibid. p. 182-385.

b) HEUTERUS loc. cit. p. m. 191. ad an.

1492. seq.

c) Idem l. c. p. 221. Add. auctor. cit.

d) Ibid. libr. V. p. m. 222.

e) Lib. XXX. apud PISTOR. *rev. German.*

tom. II. p. m. 959. alias 306.

M m 3

TAB.
XXXIV.

TAB.
XXXV.
N. 7.

N. 8.

b

c

Croatia
recepta.
TAB.
XXXVI.
N. 9.
d e

Eoedus,

contra
Gallum
initum.
N. 10.

ptio. Alii Regem *Hispaniæ* quoque adiiciunt, tractatusque anno 1494. inceptus est, ac sequentis mense *Aprili* signatus. Qua de re hic agere, longum foret: adeatur, si lubet, *Corpus historiæ Germanicæ* STRUVII, a) aliique ab eo laudati. Exhibetur hic MAXIMILIANUS, quo rem luculentius exprimeret artifex, quasi cum Papa sermonem miscens; cum tamen totum negotium per Legatos actum sit.

Nuptiæ secundæ. TAB. XXXVII. N. II. b) XVI. Eodem tempore Imperator ad secundas nuptias, cum BLANCA MARIA *Mediolanensi*, progressus, LUDOVICO *Sfortiæ*, sponsæ patruo, eundem Ducatum in beneficium contulit. De iis nos pluribus tomo præcedente. b)

Nuptiæ PHILIPPI Pulchri, eius fil. N. 12. XVII. Non multo post, id est an. 1496. etiam filius eius, PHILIPPUS *Pulcher*, matrimonio IOANNAM *Aragonam*, FERDINANDI *Catholici*, ac ELISABETHÆ, *Hispaniæ* Regg. filiam sibi iunxit, quo quidem felici connubio amplissimum regnum ad *Austriacos* pervenit. Sponsa XII. Kal. *Octobris* classis centum triginta quinque navium in *Zelandiam* appulit, nuptiarumque *Livæ*, *Brabantiae* oppido, XII. Kal. *Novembr.* sacra peragente HENRICO *Bergio*, Antistite *Cammeracensi*, exigua pompa celebratæ sunt, sed maiori postea, ac regia plane magnificentia, ut HEUTERUS c) scribit, *Bruxellis* instauratæ. Artifex noster MAXIMILIANUM, ceremoniis quasi adstantem, ac præsentem finxit, sed is tum, teste eodem, in Ducatu *Mediolanensi*, versabatur, sociorum cogens exercitum, a LUDOVICO *Sfortia Venetis*, ac ALEXANDRO VI. Papa evocatus, ut CAROLO, *Francorum* Regi, auxilio *Florentinorum* in *Italia* bellum renovanti, obviam iret.

Bobemorum copie ad Reginoburgum profligata. TAB. XXXVII. N. 13. XVIII. GEORGIUS *Dives*, *Bavariæ* Dux, lineæ *Landshutanæ*, testamento heredem scripserat RUPERTUM, PHILIPPI, Comitis *Palatini Rheni*, filium, generum suum, cuius confirmationem, diu quæsitam, cum ad tuenda ALBERTI, & WOLFGANGI, Superioris *Bavariæ* Ducum, in eandem hereditatem iura, negaret Imperator MAXIMILIANUS, nec ille a proposito desisteret, bellum enatum est, PHILIPPO, ac RUPERTO, ceterisque sibi adherentibus, ferale. Ea occasione MAXIMILIANUS ipse *Bohemos*, mercede conductos, *Bavaris* auxilio properantes, ad *Reginoburgum* fudit, deletitque. De illa Ioannes FABER in oratione parentali: d) „*Bohemi* „quoque, viri omnium bellicosissimi, - cum, nescio quid finistri „adversus Cæsarem hunc molirentur, essentque auxilio his, qui „non satis obedire viderentur, parva militum manu accepta (ne „que enim exercitum suum, qui magnus esset, expectare voluit) „apud

a) Period. X. *Austriaca*. Sect. III. de MAXIMIL. I. §. V. ac præsertim VI. p. 932. seqq.
b) P. II. L. I. c. XVII. §. XII. p. 150. seq.
c) Cit. lib. V. p. m. 231.

d) Apud STRUVIUM *Scriptor. rer. Germ.* tom. II. p. 734. Add. Roo lib. XI. p. m. 421. BIRCKENIUS, ceteri.

„apud *Ratisponam* ab hoc Cæsare nostro prostrati sunt, atque profligati. Nemo eorum salvus remansit, nisi quem innata clementia Cæsaris conservavit, quos & in verba sua iurare coegit. „ Addit *Gerardus* de ROO, Cæsarem suos & verbo, & exemplo exhortantem, in densissimum hostium agmen invectum, vitæ periculum adiisse, ex quo suorum virtute ereptus sit. BIRCKENIUS a) addit: ERICUM, *Brunswicensium* Ducem, eidem præcipue salutis fuisse. Utrumque videre est in nostra tabula, ubi Cæsar, ex bicipiti aquila, dorsuali equi impressa dignoscendus, cum equo labens, pone vero ERICUS, ex equi pariter tegumento, cui duo leopardi insunt, discernendus, Cæsarique opem ferens exhibetur. Is deinde virtutis, ac fidei præmium tulit, usumfructum scilicet, quoad viveret, Comitatus *Goritiæ*.

XIX. Est ad *Oeni* ripam, ut *Gerardus* de ROO b) ait, in *Ty-Kuffteyrolensis* agri, & *Bavariæ* finibus, KUFSTEINIUM oppidum, quod arcem habet, ex solida rupe excisum, quæ in montis prærupta crepidine collocata, oppido supereminet, ex quo una tantum femina adiri potest, ingenio loci, & opere munitissimum (*Gerolzeeggum* vocant.) Hanc per id tempus Cæsar in suam potestatem redegit, ad *Bavariæ* Duces nunquam deinceps redituram. Haud igitur satis proprie loquitur inscriptionis auctor, duas arces nominans. Artifex MAXIMILIANUM, tormentum sua manu explodentem exhibet. Quod quidem revera eum fecisse, a fide haud abhorret; nam illum hac in arte ipsos etiam tormentorum vibratores superasse legimus, c) & sub hanc ipsam obsidionem, cum colubrina, ad deiciendos muros haud satis valida animadverteret, subvectis *Oeniponte* duabus primæ magnitudinis machinis, præsidarios ita deterruisse, ut cadentes animo, ac de salute desperantes, fuga sibi, quamquam frustra, consulere tentarent.

XX. Sequentis tabulæ historiam *Gerardus* de ROO d) ad annum 1505. hunc in modum exponit: „Dum his rebus Cæsar in Comitibus (*Coloniensibus*) operam dat, novi ex *Geldria* motus nunciuntur, cuius Princeps (CAROLUS *Egmondanus*, Dux *Geldriæ*) nunquam quietus, novandis iterum rebus studebat, auxiliis LUDOVICI Regis fretus. — *Brabantii* tum maximis iniuriis, per Principes sui absentiam, ab illo provocati, collecto milite, *Arnhemium*, haud ignobile illius provincie oppidum obsederant, quibus Cæsar, cum plerisque Principibus, soluto conventu, suppetias ire perrexit. *Geldrus*, haud contemnendas illum copias adducere videns, quibus simul & *Brabantinis*, imparem se se agnosceret, deditionem oppidi facit, seque sub certis quibusdam conditionibus, eius fidei committit.

a) Lib. VI. cap. VI. p. 1152. col. 2.

b) Lib. XI. pag. 423.

c) BIRCKEN. cit. lib. VI. cap. III. p. 1125. Vita MAXIMILIANI, PFIZINGII libro

Theuerdanck subiuncta, p. 34. col. 2. nec non & in libro ipso fig. XXXIX. & L.

d) Lib. XI. p. m. 425. Add. HEUTER. lib. VI. p. 274. seqq.

TAB. XXXIX. fit. A PHILIPPO quoque veniam supplex pētiit (artifex MAXIMILIANUM ipsum, quo eius hac in re operam præcipuam exprimeret, substituit) & in *Hispaniam* se cum eo iturum pollicitus est, id quod minime præstitit. *Arnhemium*, citra cuiusquam incommodum a PHILIPPI præsidio occupatum. „

Bellum Venetum. N. 16. XXI. Cum MAXIMILIANUS anno 1506. ad coronam, de manu S. Pontificis auream accipiendam, iter in *Italiam* decrevisset, transitus a *Venetis* petitus denegatur. Idemque denuo fecisse visi sunt, cum Cæsar biennio post iam ultra *Tridentum* movisset; quare res ad bellum devenit, breve illud quidem, sed *Venetis*, quod Imperator adhuc imparatus esset, gloriosum. Unde is inducias pacisci cogitur. Verum fœdere *Cameracensi* IULIUS II. Pont. Max. MAXIMILIANUS ipse, LUDOVICUS XII. *Galliæ*, & FERDINANDUS, *Aragonum* Reges eo convenerunt, uti *Venetos* communibus quasi viribus adorirentur. Quod quidem bellum a BEMBO, GUICCIARDINO, Ponto HEUTERO, Gerardo de ROO, aliisque descriptum, iis pæne exitiale evasit, inque his tabulis nonnulli quoque eius eventus repræsentantur. Artifex, ut fœdus illud luculentius exprimeret, personas regias omnes, ac si singuli uno in loco convenissent, exculpfit; cum totum negotium a Legatis curatum fuerit.

Pata-vinum, aliaque urbes a Max. captae. TAB. XL. N. 17. XXII. Deleto igitur an. 1509. XIV. *Maii* ad *Geraddam*, seu *Giaradaddam*, *Venetorum* exercitu, insignes eorum urbes, *Pata-vium*, *Vincentia*, unacum magna *Foro-Livii* parte, in potestatem Cæsaris paullatim devenere, *Brixia* etiam, auxiliariis *Gallorum* armis vi expugnata, aliaque ditionis *Venetae* munita loca capta.

Gallo ex Italia eie-catus Mediol. restitutus. N. 18. XXIII. Verum Gallo postea, rupto *Cameracensi* fœdere, exercitum S. Pontificis ad *Ravennam*, Duce Gastono FOSSEO proficecto, Dugante, hic nihil non egit, quoad eius potentia in *Italia* infringere-retur. Hoc animadvertens Cæsar, ac *Aragonie*, *Angliæ*que Regibus illum in eandem spem adducentibus, inducias cum *Venetis*, cum Pontifice vero novum fœdus, cui & *Helvetii* accesserunt, pepigit. Hinc discedente *Gallorum* exercitu, *Mediolanum* ad MAXIMILIANUM *Sfortiam* rediit an. 1512. a)

Pugna ad Guynegatam altera; Tervana, ac Tornacum capta. TAB. XLI. N. 19. & 20. b XXIV. HENRICUS VIII. *Angliæ* Rex, in S. Pontificis LEONIS X. gratiam, *Franciæ* Regem anno 1515. bello aggressus, *Tervanam*, *Morinorum* urbem obsidione cingit, cui Cæsar ipse, cum electa *Germanorum*, & *Belgarum* manu auxilio properat. Eam cum Rex *Franciæ* liberare tentat, Imperator, ac Rex *Angliæ*, unacum maxima exercitus parte, ad *Guynegatam* usque obviam progressi, eundem memorabili prælio superant: tertia post die, id est, IX. Kal. Sept. *Tervana* deditionem faciente, ac *Tornaco* quoque non multo post levi opera in potestatem redacta. b) Utrumque hac no-stra

a) Vid. Auctores cit. ac inter ceteros ROO lib. XII. p. 459. b) HEUTERUS lib. VII. p. 306.

stra tabula exhibetur, in cuius altera parte artifex HENRICO Regi tribuit barbam nonnihil promissam, cum tamen is illo die annum ætatis quartum & vicesimum vix attigisset.

XXV. Ad memoratum bellum *Venetum* pertinet, quod sequenti tabula ostenditur, proelium ad *Vincentiam*, quo *Venetorum* dux *Bartholomæus* LIVIANUS abs *Hispanis*, & *Germanis*; *Raimundo* CORDONIO, confœderatorum contra *Francum* in *Italia*, nomine Regis FERDINANDI duce, Nonis *Octobris* 1513. fusus, fugatusque fuit. Cæsa e militum vulgo sunt quinque circiter millia, ex cataphractis equitibus quingenti, tormentis viginti quatuor captis. a)

XXVI. Simili fortuna usi sunt *Veneti*, cum sub initium anni sequentis *Maranum*, *Fori-Julii* oppidum, ad *Aquileienses* paludes situm, terra, marique obsidentes, adventante cum copiis Cæsareis Legato, Comite *Christophoro* FRANGIPANO obsidionem solvere, ac discedere coguntur. Erumpunt, ut HEUTERUS b) pergit, in postremos præsidarii *Germani*, instat a fronte FRANGIPANUS, vulneraturque SCIPIO, alter *Venetorum* dux, ceteri fugam ineunt, *Veneta* triremis una capitur, cum aliquot onerariis, omnibusque hominibus, ac impedimentis, ceteræ cum magno discrimine in altum evafere. Rem nonnihil aliter enarrat *Gerardus* de ROO. c)

XXVII. Celeberrimum MAXIMILIANI I. Imp. & trium Regum: ULADISLAI II. *Hungariæ*, SIGISMUNDI I. *Poloniæ*, & LUDOVICI I. *Bohemiæ*, congressum exhibet tabula sequens. Contigit is XVI. *Julii* 1515. in campis apertis *Austriæ*, prope arcem *Trautmansdorf*, inde postridie solemni apparatu *Vindobonam* ingressi sunt. Post varias consultationes, de bello contra *Turcam* suscipiendo, pace, inter SIGISMUNDUM & *Moschos* concilianda, actum est: tum vero ad decimum Kal. *Aug.* ANNA, LUDOVICI filia, ad D. STEPHANI, sacra faciente Episcopo *Strigoniensi*, accepto in fidem annulo, MAXIMILIANO Imperatori ea lege desponsa est, ut, nisi intra annum uni ex nepotibus eius, CAROLO, aut FERDINANDO iungeretur, eam ipse duceret. Deinde LUDOVICO MARIA, Cæsaris itidem neptis, solemni ritu adpromissa fuit. d) Per eosdem dies pax, ut pergit de ROO, & fœdus promulgatum, ex quo maximæ provinciis illis, & regnis commoditates redundarunt, imprimis vero *Austriacis* Principibus ad *Hungariæ*, *Bohemiæ*que regna, stratus est accessus; nam undecimo anno post FERDINANDUS, qui ANNAM duxerat, LUDOVICO ad *Mohacium* oppidum a *Turcis* cæso, utrumque regnum, ex fœderis, & matrimonii iure adeptus est.

XXVIII.

a) Hac de re late agit HEUTERUS lib. VII. p. m. 306. Add. *Gerard.* de ROO cit. lib. XII. p. m. 462.
b) Id. Ibid.
c) Loc. cit. p. 464. seq.

d) Vid. ROO loc. cit. p. 467. seq. Extat hic tractatus ap. DUMONT. *Corps dipl.* tom. IV. P. I. p. 212. signatus *Vienna* 22. *Julii* 1515. add. CUSPINIAN. *Diar.* ap. FREHER. tom. II. p. 593.

Verona a : XXVIII. VERONÆ obsidionem an. 1516. a *Venetis*, & *Gallis*, duce LAUTRECCIO frustra susceptam, exhibet tabularum harum ultima. „Erat in oppido (ut scribit de ROO, a) *Marcus Antonius COLUMNA*, cum octingentis equitibus, quinquies mille peditibus *Germanis*, ac mille quingentis *Hispanis*. Hi contra omnium oppugnantium vim muros egregie defendebant. -- Cum vero novem hominum millia MAXIMILIANI iussu, ex agro *Tyrolensi* conscripta in itinere esse, iamque *Clusum* deditione, *Covolum* vi cepisse, fama vulgasset, LAUTRECCIUS, aut concepto, aut simulato metu, quod Regem suum pacem, quam bellum malle sciret, *Villamfrancam* abiit, a quo relictis *Venetis* obsidionem solverunt, & *Verona* commeatu, & rebus necessariis est recreata. Ea in re, & in obsidione fortiter ferenda, commendatur *GUILIELMI Raggendorffii* industria, cuius viri virtus & fides, magnis postea tempestatibus sub CAROLO Cæsare spectata est. „ Hunc *Pontus HEUTERUS* b) corrupte RACENDULFUM nominat, auxiliaque ab eo adducta fuisse refert, uti & tabulæ nostræ inscriptio asserit.

Statuæ,
cenota-
phium
ambien-
tes, deque
iis LAM-
BECII iu-
diciam.

XXIX. Magnifici huius cenotaphii splendorem positæ ad cancellos chori quatuor, tum utrinque, inter columnas, viginti quatuor, adeoque simul octo, & viginti statuæ, ex ære ductæ, ac multo artificio expolitæ, altitudine septempedali adaugent. De iis præcipua tomo superiori c) occupavimus, insertis etiam suis locis simulacris, Principes *Austriacos* referentibus. Earum nomenclaturam, & collocationem ex ichnographia templi, tab. XXXI. sect. 2. a nobis exhibita perspicere licet. Statuas, litteris N. & O. a nobis notatas, pro simulacris CAROLI V. & FERDINANDI I. Imp. venditari, in eamque sententiam etiam Doctiss. LAMBECIUM d) abiisse ibidem diximus. Id vero et si ex pag. 712. appareat, aliam tamen & eadem fuisse mentem, deque iis illum non minus, quam alios dubitasse ex iis, quæ pag. 714. sequuntur, intelligimus. Iuvat igitur illum audire: „Non mediocriter exhilaratus sum (inquit) ubi nuper inter *Augustissimæ Bibliothecæ Cæsareæ* codices manuscriptos, nullis adhuc certis numeris notatos, fortuito reperi antiquam quandam *Germanicam earundem statuarum recensione*, tempore ipsius FERDINANDI I. compositam & exaratam, cuius titulus: *Verzeichnus der Bilder* &c. hoc est *Designatio statuarum, ad Gloriosissimi Romanorum Imperatoris MAXIMILIANI I. monumentum pertinentium, tam quæ iam sunt fusæ, quam quæ illis debent addi, & adhuc fundendæ sunt*. In hac enim enumeratione omnium illarum statuarum, quæ tunc temporis iam fusæ, quam quæ adhuc fundendæ erant, nulla prorsus fit mentio duarum statuarum Imp. CAROLI V. & Imp. FERDINANDI I. contra autem fit ibi mentio sex aliarum statuarum

a) Ibid. pag. 472.

b) Loc. cit. p. 328.

c) P. II. pag. 9. seqq.

d) Comment. Aug. Bibl. *Vindob.* Lib. II. p. 704. seqq.

tuarum iam fusarum, de quibus in supra inserto RR. PP. *Franciscanorum* catalogo altum est silentium. Earum prima repræsentavit S. LEOPOLDUM, quartum eius nominis, Marchionem *Austriæ*, cognomine *Pium*, qui A. C. 1136. die xv. *Novembris* obiit. Expresse autem ibi additur, statuam hanc *inscriptione sua* tunc temporis *adhuc caruisse*. Secunda earundem sex statuarum repræsentavit RUDOLPHUM, cognomine *Mitem*, RUDOLPHI I. filium, qui an. 1290. obiit. Tertia repræsentavit ELISABETHAM, MAINHARDI, Ducis *Carinthiæ*, & Comitis *Teriolenfis* filiam, & Imp. ALBERTI I. uxorem, quæ an. 1313. obiit. Notabile autem est, quod ibidem additur, etiam huic statux *inscriptionem suam* tunc temporis *adhuc defuisse*. Quarta earundem sex statuarum repræsentavit FERDINANDUM primum eius nominis, *Portugalliæ* Regem, & ELEONORÆ, matris Imp. MAXIMILIANI I. proavum, qui an. 1383. obiit. Quinta statua repræsentavit LADISLAUM Imp. ALBERTI II. filium, cognomine *Posthumum*, & *Hungariæ*, atque *Bohemiæ* Regem, qui anno 1458. obiit. Additur autem ibi, statuam hanc tunc temporis stetisse in *Armamentario Oenipontano*, & *capite*, atque *uno pede* adhuc caruisse. Sexta denique earundem sex statuarum repræsentavit ELEONORAM, Regis *Portugalliæ*, EDUARDI I. filiam, & Imp. MAXIMILIANI I. matrem, quæ anno 1467. die tertio *Septembris* obiit. Notabile autem est, quod de hac statua ibidem speciatim additur his verbis: *Dieses bild ist das in dem langen haar, und kleid, hinden hinaus ganz schlecht ohn alle zier, mit blossen haupt gegossen, ist vast löcherig, und am guß übel gefallen, und das haar nicht ausbereit: manglen die händ, Cron, kertzen, schild, und schrift. Dieses bild soll der Kayserlichen Majestät gnädigsten Entschlus, und bevelch nach, wieder anders gegossen werden.* Hinc enim patet, statuam hanc, præ ceteris conspicuam, eadem illa capillorum sparforum, & a capite usque ad pedes pertingentium, elegantia, quæ etiam in altera eiusdem Imperatricis ELEONORÆ statua marmorea sepulcri *Neapoli Austriæ* non sine admiratione cernitur., Hucusque LAMBECIUS.

XXX. Ex his vero facile intelligimus, statuas CAROLI V. & Inter FERDINANDI I. Impp. in hoc templo, & ad hoc sepulcrum quæ-
rendas haud esse. Quin etiam olim multa, ad eas detegendas ad-
hibita opera, frustra tamen laboratum fuisse, ex codice MS. a RR. *quas CAROLI V. & FERDINANDI I. Impp. imagines*
PP. *Franciscanis* hac ipsa in ecclesia asservato, cuius titulus: *Encomia Domus Austriacæ, æs, & marmor* intelligitur, ubi legimus: *frustra*
„Quosnam præfigurent (dubix nempe illæ statux) post multam
„investigationem ad certam notitiam pervenire non licuit: qui-
„dam tamen CAROLUM V. & FERDINANDUM I. esse, fratres, o-
„pinantur, alii alios.„ Verum statua sub littera N. severo, & mi-
naci vultu, oreque mystace horrido, longe alia lineamenta præfe-
fert,

fert, quam quæ a serena, fatisque cognita CAROLI V. facie non omnino sint aliena. Idem dicendum de imagine lit. O. FERDINANDI imaginibus prorsus ablimili. Utraque præterea signis, atque indicii, Romanos Imperatores prodentibus destituitur, quæ FERDINANDUS noster, augusti huius monumenti auctor minime neglexisset. CAROLUM *Calabriæ*, CATHARINÆ, filiæ ALBERTI I. Imp. maritum, ac LEOPOLDUM *Gloriosum*, *Austriæ* Duces exhibere, sanior quidem, nec tamen sufficiens quorundam est coniectura.

CAPUT VIII.

DE SEPULCRIS MARIE BURGUNDICÆ, AC
BLANCÆ MARIE, MAXIMILIANI I. IMP. CONIUGUM,
NEC NON SPONSÆ EIUS, ANNÆ BRITTANNICÆ.

§. I.

Eclypon
sepulcri
MARIE
Burgun-
dicæ cui-
nam de-
beamus.

BRUGIS *Flandrorum* in templo B. Virginis mausoleum cernitur MARIE, CAROLI *Audacis*, Ducis *Burgundiæ* filiæ, ac MAXIMILIANI I. Rom. Imp. coniugis primæ. Delineationem eius Excellentissimi D. Comitis CAROLI IOANNIS PHILIPPI de *Cobenzl*, S. C. Regiæque Apostol. Maiestati a sanctioribus consiliis, ac in *Belgio Austriaco* Ministri Plenipotentarii, munificentia, ac liberalitati debemus. Qui a piæ memoriæ Abbate nostro MAINRADO anno 1764. per litteras interpellatus, nihil antiquius habuit, quam ut ad exornandum, perficiendumque præsens opus (utpote pro immortalis honore Domus Augustæ, cui se suæque omnia pridem devovit, susceptum) monumenta *Austriaco-funebria*, in *Belgio* unde unde conquistata, absque ulla mora nostra faceret. Quo quidem ingenti beneficio id effectum est, ut fidem, tomo superiori a) datam, tanto plenius nunc liberare possimus, quanto, peritioribus adhibitis pictoribus, accuratiora accepimus eclypa, quantoque, ut ex consequentibus constabit, plura etiam accepimus, quam petieramus. Quod quidem sine publica gratiarum actione hoc loco præterire, religioni fuisset.

Quod des-
cribitur,
ac in pri-
mis opus
eius coro-
narium.
TAB.
XLIV. ad
XLVI.

II. Situm est magnificum isthoc monumentum in dicta ecclesia iuxta sepulcrum patris MARIE, CAROLI *Pugnacis*, Ducis *Burgundiæ*, chorum inter *Canonicorum*, ac altare supremum, a cuius gradu infimo ambo recta linea pedibus sex, digito uno distant. Media pariter sunt inter ostia templi collateralia, ad chorum iuxta, ac sacrarium ducentia. MARIE tumulus dextrum latus occupat, nisi quod CAROLI pro dextro ideo fortassis habendus sit, quod capita statuarum utriusque, more solito, ad Occidentem, ad Orientem vero pedes vergant, sicque CAROLUS revera dextrum occupare locum, dici possit. Par utriusque monumenti magnitudo est. Ac illius

a) P. II. p. 167. §. XLIX.

illius quidem, quo de hic præcipue nobis agendum, corpus, seu ^{TAB. XLIV. ad XLVI.} pars media, ex lapidibus coctis, solido opere, constat; basis vero, ac coronarium opus ex marmore nigro, quale lapicidinæ *Dinantii Flandriæ* suppeditant, exsculptum est. Longitudo eius ad pedes decem cum dimidio, pedes autem quinque, ac itidem dimidium, latitudo excurrit. In summitate Principis statua, magnitudine humana, manibus erectis, ac ad cælum tensis, supina iacet, ære cyprio fusa, tum vero auro, igne liquefacto, obducta, & ex quatuor partibus iuncta. Palla induta est, gemmis & unionibus conferta. Caput, collo nudo, vitta, & calantica, sub qua crines collecti, ac supra hanc corona Ducali redimitum est. Pedibus denique canes premit, fidelitatis symbolum. Infra illam per circuitum clypei provinciarum hereditiarum, encausto picti, proponuntur, ita dispositi, ut sepulcrum a plaga orientali aquilonarem versus obeunti, eo occurrant ordine, quo & in sigillis eius, & diplomatis leguntur. a) Sunt autem scuta Ducatum *Burgundiæ*, *Lotharingiæ*, *Brabantie*, *Limburgi*, *Lucemburgi*, *Geldriæ*, *Flandriæ*, Comitatum *Artesie*, *Burgundiæ*, vulgo *Franche Comté*, *Hannoniæ*, *Hollandiæ*, *Zelandiæ*, *Namurci*, *Marchionatus* S. R. I. Dominiorum *Frisiæ*, *Salinarum*, *Mechliniæ*.

III. Commissuræ mediæ partis laminis æreis fufis, & denigratis, Parsque ^{media} coniectæ sunt. In his clavis subauratis firmata sunt ornamenta, seu cymatia sepulcrum ambientia, ære cyprio ducta, ac auro pariter incrustata: inter quæ præter quatuor in singulis angulis Evangelistarum species, columnis, morem *Gothicum* imitantibus, insistentes, scuta gentilitia in laminis cupreis inauratis, encausto expressa, conspiciuntur, quorum in latere meridionali sexdecim, ad maiores lineæ paternæ, totidemque in plaga septentrionali, ad progenitores lineæ maternæ spectant, adscriptis eorum nominibus. Hæc cum temporum, tum hominum, notas in *Belgio* turbas excitantium, ut nobis perscribitur, iniquitate, variis in locis vitium non leve passa, anno 1765. nova suscepta restauratione, sanata modo, ac restituta sunt. De clypeis hisce hic sigillatim agere, longum foret, & ab instituto nostro nonnihil alienum. Id unum quasi obiter hic animadvertendum putamus: A G N E T E M, quæ in utroque latere occurrit, LUDOVICI I. Ducis *Bregensis*, uxorem, *Bohemam* haud recte scribi, filia cum fuerit HENRICI IV. Ducis *Gloggovienfis*, ut id pluribus Illustr. de SOMMERSBERG b) docet. Cetera maximam partem suppeditabit *Olivarius VREDIUS* in *genealogia Comitum Flandriæ*, aliique idonei Scriptores.

IV.

a) Apud *Olivar. VREDIUM Sigill. Comit. Flandr.* p. 104. aliosque.

b) *Scriptor. rer. Siles.* tom. I. ad tab. Gencl.

V. p. 417. & in assertionibus ad eandem pag. 440. num. 14. nec non ad tab. II. p. 342. & in assert. ad eand. p. 355. num. 25.
N n 3

Cum epi-
taphio,
TAB.
XLIV. ad
XLVI.

IV. In plaga tumuli occidentali scutum Principis gentilitium, cum insignibus integris, laminæ, ut ceteræ, de quibus diximus, inscriptis, eo modo, quo in sigillis eius apud laudatum VREDIUM, occurrunt, additis litteris, Latine sic sonantibus: MARIA BURGUNDICA ARCHIDUCISSA, CAROLI, DUCIS BURGUNDIÆ, & ELISABETHÆ BORBONIÆ FILIA. In plaga vero orientali eius epitaphium legitur, quod hic itidem latine duntaxat reddimus, textu primigenio ex tabula nostra XLIV. facile hauriendo:

SEPULCRUM ILLUSTRISSMÆ PRINCIPIS DOMINÆ Mariæ BURGUNDICÆ, DEI GRATIA ARCHIDUCISSÆ AUSTRIÆ, DUCISSÆ BURGUNDIÆ, LOTHARINGIÆ, BRABANTIÆ, LIMBURGI, LUXEMBURGI, ET GELDRIÆ, COMITISSÆ FLANDRIÆ, ARTESIÆ, BURGUNDIÆ, PALATINÆ HANNONIÆ, HOLLANDIÆ, ZELANDIÆ, NAMURCI, ET ZELANDIÆ, a) MARCHIONISSÆ S. R. IMPERII, DOMINÆ FRISIÆ, SALINARUM, ET MECHLINIÆ, CONIUGIS, ET SPONSÆ SERENISSIMI PRINCIPIS DOMINI NOSTRI MAXIMILIANI, ARCHIDUCIS AUSTRIÆ, AC POSTEA ROMANORUM REGIS, FRIDERICI IMPERATORIS FILII. QUÆ E VITA MIGRAVIT ÆTATIS SUÆ ANNO VICESIMO QUINTO XXVII. MARTII, ANNO MILLESIMO QUADRINGENTESIMO OCTOGESIMO PRIMO, RELINQUENS POST SE HEREDEM PHILIPPUM AUSTRIACUM, BT BURGUNDUM, FILIUM SUUM UNICUM, NATUM ANOS TRES, MENSES NOVEM, NEC NON MARGARITAM FILIAM, NATAM MENSES DECEM, ET QUATUOR. IMPERABAT SUPRADICTIS PROVINCIIS ANNIS QUINQUE, VIXIT IN MATRIMONIO, MAGNUM VIRTUTIS EXEMPLAR, VIROQUE SUO, PRÆFATO DOMINO NOSTRO, CONIUNCTISSIMA, ANNIS QUATUOR, MENSES NOVEM, SUI DESIDERIO, LUCTU, AC MOERORE, SUBDITOS, NOTOSQUE, MORIENDO AFFICIENS, QUANTO ULLA UNQUAM PRINCIPUM. ORATE DEUM PRO EA. AMEN.

Deque eo
iudicium.

V. Sepulcralem hanc inscriptionem ante annum 1490. positam haud fuisse, ex titulo *Archiducis*, PHILIPPO, eius filio, tributo; b) ut qui cum ante hunc annum haud assumpsit, b) intelligitur: sed tamen ante annum 1502. quo *Castellæ Principis* axiomate exornatus est, c) de quo hic altum silentium. Videri præterea possit, illam, quoad anni fatalis epocham, in mendo cubare; quando gravissimi, veteres iuxta, ac iuniores Historici d) non anno 1481. quem

a) Sic in eçtypo ad nos transmissio: in superioribus, ut & alias passim in diplomatibus, *Zutphaniæ* legitur, & haud dubie etiam hic legendum.

b) Teste *Ponto* HEUTERO, *rerum Belgic.* lib. IV. p. m. 187.

c) Idem lib. VI. p. m. 260.

d) Idem loc. mox citando. Roo lib. IX. p.

342. LAMBECIUS *Bibl. Cef.* lib. II. cap. VIII. p. 709. BIRCKENIUS *Spiegel der ehren* lib. V. cap. XXX. p. 914. ac lib. VI. cap. XXI. p. 1388. nec non & cit. lib. V. cap. XXVI. p. 843. ubi tamen annum 1483. manifesto librarii errore, legimus. SPONDANUS ad an. 1482. NAUCLERUS *Generat. I. Felix Faber histor. Suev.* cap. XVIII. pag. 208.

quæ illa præfert, sed sequenti demortuam, scribunt. Præterea cum, ut in *Nummotheca Austriaca*) docuimus, secundum hodiernam tempora subducendi rationem, an. 1458. XII. Febr. nata sit, sequeretur, ut an. 1481. XXVII. Martii denata, annum ætatis quartum, & vicesimum attigisset duntaxat, non, ut eadem inscriptio habet, vicesimum quintum. Verum iisdem, ibidem prolatis, argumentis inducti, laudatis quidem auctoribus non possumus non arbitrari fidem, sed tamen inscriptionem a mendo immunem declaramus ideo; quod *Belgæ*, *Francorum* more, ea tempestate, quod ibidem diximus, anni initium a Paschate inchoaverint; unde, secundum eorum putandi modum, nec an. 1458. orta, nec an. 1482. mortua dici poterat, bene vero secundum nostrum, hodie ubique receptum. Pontus HEUTERUS, qui eam alibi b) an. 1457. XII. aut XIII. Februarii in lucem editam, alibi vero c) anno 1482. XXVIII. Martii eidem subtractam scribit, discrimen isthoc, præfertim quoad priorem epocham, haud satis animadvertisse videtur. Hoc enim si advertisset, alibi d) dicere non poterat, eam anno ætatis quinto, & vicesimo obiisse; cum anno nativitatis eius, quem ipse obtendit, 1457. subsistente, sexto, & vicesimo transiisse, dicenda fuisset. Sunt inter citatos, hic in margine inferiori, Scriptores, eidem cum lautato HEUTERO pro die fatali XXVIII. Martii tribuentes, e) sed standum existimamus inscriptione sepulchrali, quæ iis omnibus anterior est. Cor eius *Antverpiam* delatum, ac sepulchro matris suæ, ELISABETHÆ *Borboniæ* illatum, fuisse, nonnulli ex iisdem Scriptoribus testantur, nosque alibi confirmatum ibimus.

VI. Positum olim erat hoc mausoleum in medio ante altare superpremium, at CAROLI *Pugnacis*, patris eius, reliquiis anno 1566. Nanceio, ubi in templo primario ante summum altare, S. GEORGIO, tutelari Divo suo, consecratum, in tumba, a REINERIO, Duce *Lotharingiæ*, eius triumphatore, erecta, ipsiusque simulacro exornata quieverat, *Lutzenburgum* primum, deinde *Burgas* translatis, eidem ut locus daretur, propius ad parietem motum fuit, ita, ut nunc ambo pari ab utroque latere distantia consistant. Æquali, ut diximus, utrumque magnitudine est, eiusdemque structuræ, nisi quod CAROLI ad hodiernam Architectonices rationem propius acc-

SCHOENLEBEN. in *ephemerid.* GANS. in *Arboreto*, HENNINGESIUS, MENLIUS, ceteri, qui mortem eius an. 1482. omnes illigant.

a) P. I. ad tab. X. §. VII. pag. 19. seq.

b) *Rer. Burgundic.* lib. IV. p. 143. edit. *Plantin.* ubi XII. Febr. & *Rer. Belgic.* lib. I. sub init. p. m. 56. Idus Febr. seu diem sequentem ponit.

c) *Rer. Belg.* in fine p. m. 100. Certe cum lib. I. p. 56. scribit, MARIAM ante nuptias annum ætatis primum & vicesimum egisse, tanto minus fidem meretur, quod ei ad-

versatur nummus, a nobis cit. loco productus, ac sub ipsa nuptiarum solemnitas, & distributus, MARIAM annum ætatis vicesimum egisse nos docens, quemadmodum MAXIMILIANUM undevicesimum.

d) *Rer. Belgicar.* lib. II. in fine p. m. 100. ubi annum ei fatalem cum ceteris 1482. assignat.

e) Inter eos BRACKENIUS sibi haud constat, cum alibi XVI. alibi XXV. & iterum alibi XXVIII. Martii assignat, sed varietas haud dubie typothetæ iterum transcribenda erit.

cedat, eiusque effigies solida, nec, ut *MARIÆ* statua, per partes fusa, ac denique inscriptura litteris *Romanis*, non *Gothicis*, expressa sit.

EXUVIÆ
MARIÆ,
& CARO-
LI ubi cu-
bent, nec
non cor
PHILIPPI
I. *Pul-
chri*.

VII. Corpus *MARIÆ* non in hoc mausoleo (quod ideo cenotaphium potius dixeris) sed sub gradibus dicti altaris supremi conditum iacere, laudatus nos edoceri curavit Excellentiss. *COBENZELIUS*; ut adeo, quod hactenus putabatur, *MAXIMILIANUS* Imp. maritus eius, primus haud fuerit, cui hoc in mentem venerit. Dubitatur præterea, num *CAROLUS*, eius pater, sub iisdem gradibus cubet? quippe cum tumulus eius, ex quatuor cæruleis lapidibus quadris constructus ita sit, ut cavitatem, iusto recipiendo corpori aptam, efformet: *Pontus HEUTERUS* translationem eiusdem brevibus sic describit, ut patris, filiarque reliquias, non nisi sub his ipsis tumulis conditas existimasse, atque adeo *MARIÆ* veram sepulturam ignorasse, videatur. a) Id certum est, cor *PHILIPPI Pulchri*, eius filii, in *Hispania* defuncti, *Brugas* transmissum, in eodem *MARIÆ*, sub gradibus altaris summi, sepulcro conditum; cor vero *MARIÆ Antverpianæ* translatum, in sepulcro *ELISABETHÆ Borboniæ*, matris suæ, reconditum fuisse. Horum alterum ex dicta relatione *Cobenzeliana*, alterum ex laudato *HEUTERO* b) didicimus.

Epita-
phium
eius chro-
nologico.

VIII. *HEUTERUS* in elogiis Principum *Belgii* c) distichon numerale affert, a *PETRO de Groote*, sacerdote *Bruxellano*, in obitum Principis nostræ compositum, ubi tamen, ut apud *Belgas* in usu fuisse, videtur, littera D. numerum haud facit. En illud:

GESTIT EQVO MARIA ALIPEDES PRÆVERTERE CERVOS
VI CADIT AC BELGIS FVNERA FLENDA PARIT.

Verum teste eodem, *MARIA* eadem venatione, ut mox audiemus, non cervos, sed ardeas insectabatur, cuius generis venatione plurimum delectata scribitur. Alia quatuor disticha, eius in laudem adornata, tomo superiori d) attulimus.

Mortis
historia.

e

IX. Mortis ansam venationem præbuisse, Scriptores sæpe laudati fidem faciunt. Luculenter ea de re *Pontus HEUTERUS* e) his verbis: „Erat hoc tempore *MAXIMILIANUS* cum uxore *Brugis*. Exit illa cum nobilium virorum, ac virginum comitatu ad venationem, inspectura hierosalconum, atque accipitrum, quibus plurimum delectabatur, artem, ac solertiam. Insidebat noto asturconi, admodum animoso, ac feroci: cingula, quæ sellam sessoriam frangebant,

a) *Rer. Belg.* lib. V. p. m. 187. „Postea Imperator, *Belgarumque* Princeps *CAROLUS* quintus (ait) *Pugnacis* ossa *Nancoo Lutsen- biurgum* transferri, curavit, unde ab eius sorore *LEONORA Brugas Flandrorum* sunt translata, ac in choro templi S. *MARIÆ* Virginis ante gradus summi altaris in se-

„pulcro filiarum eius, *MARIÆ*, condita, quod utriusque aneum ibidem ex ære flavo testatur mausoleum.

b) In fine cit. lib. II. pag. 101.

c) *Rer. Belg.* pag. 729.

d) P. II. §. XLVIII. pag. 167.

e) *Rer. Belgic.* lib. I. in fine p. m. 100.

bant, dum incitatus asturco ardentius fertur, inter currendum solvuntur. Labitur supina equo MARIA in tergum, læditque costas adeo graviter, ut post tertiam septimanam decumbere, cogeretur. Hactenus enim vim mali dissimulando, nemini aperire, mariti causa, ausa fuerat. Tandem, accedente continua febris, DEO in urbe *Brugensi* V. Kal. *Aprilis* anno 1482. animam reddit, quintum (quartum) grvida, ætatis anno vigesimo quinto, incredibili cum dolore MAXIMILIANI. In ipso enim adolescentiæ flore, ac vigore, constituti, invicem tenerrime adamabant: quod vel ex eo constat, quia per omnem exinde vitam, cum de ea MAXIMILIANUS mentionem inferret, aut fieri audiret, a lacrymis, aut suspirio, abstinere non poterat. Conditur MARIA (ut petierat) summa cum celebritate *Brugis*, in templo Divæ Virginis MARIE, III. Non *Aprilis*. Cor *Antverpiæ* in matris sepulcro clauditur. „ Brevior est *Gerardus* de ROO: a) „Inter hæc annus primus & octogesimus iam exi- a
„erat (ait) & MAXIMILIANUS cum uxore *Brugis* eam hyemem
„egit, sub cuius finem MARIA egressa, ut animum venando oble-
„taret, ex equo prolapsa, lumbos, & femur graviter offendit, &
„dies viginti ex eo casu decumbens, rebus ex ultima voluntate or-
„dinatis, obiit quinto Calendas *Aprilis*, magnum marito, cuius
„amantissima vixerat, & subditis omnibus luctum, ac turbulentum
„rerum statum relinquens. Erant, qui uterum gestare putabant.
„Corpus eius ad D. Deiparæ Virginis sepulcro illatum, & magno
„cum apparatu celebratæ exequiæ.„

X. Altera MAXIMILIANI coniux erat BLANCA MARIA, *Me-* Altera
diolanensis, in Abbatia *Stirpiniensi* sepulta, qua de supra. b) ANNÆ ^{eius con-}
Britannica, MAXIMILIANI I. sponsæ, ad S. DIONYSII, prope *Lu-* BLANCA
betias Parisiorum, communi Regum *Franciæ* sepulcreto illatæ, huc ^{MARIA,}
tamen proprie haud pertinentis, mortem, conductum funebrem, ac ^{& ANNA}
magnificas exequias, Doctiss. MONTEFALCONIUS fuisse describens, ^{ca, eius}
multis tabulis æncis illustravit. c) De altera sponsa, ANNA *Hunga-* sponsa. b c
rica, eidem sub conditione promissa, infra, cum de FERDINANDO
I. Imperatore, agendi locus erit.

CAPUT IX.

TUMULUS FRANCISCI, MAXIMILIANI I. IMP. FI-
LII, BRUXELLIS IN BRABANTIA, DEQUE ALIIS
EIUSDEM IMP. PROLIBUS.

§. I.

a) Lib. IX. p. 342. Add. CUSPINIAN. ceteri. c) *Monum. de la Monarchie Française* tom.
b) Lib. III. cap. VI. §. XIII. p. 210. IV. p. 128. seqq.

MON. AUST. T. IV. P. I.

O o

§. I.

FRANCI-
sci tumu-
lus in
Monte
Frigido
Braban-
tie.
TAB.
XLVII.
Sect. I.

FRANCISCUS, MAXIMILIANI I. Imp. ex MARIA *Burgundica* filius, tertio partu editus, etsi morte nimium præcoci subla-
tus, *Bruxellis* tamen, *Barbantie* metropoli, tumulo extan-
tiori, seu mausoleo honoratus fuit. E marmore nigro excisum est,
cum contra eidem superiacens imago Principis tunica talari, ac pal-
lio oblongo amicti, ac erectas manus ad cælum tendentis, e mar-
more candido affabre fabricata sit. Situm est in templo veteris Præ-
posituræ S. IACOBI de *Frigido monte*, vulgo *Caudeberque*, vel *Cau-
berque*, Ord. *Canonicorum Regularium* S. AUGUSTINI, in medio
chori. Eduximus illud e *magno theatro Brabantie sacræ*, atque ad
exemplum ab Excellentissimo D. Comite de COBENZL, supra lauda-
to, submissum, corrigi, ac emendari, curavimus.

Unatum
epita-
phio.

II. Epitaphium, parergis exornatum, ac a duobus genis susten-
tatum, stantibus litteris, hæc verba præfert: FRANCISCO DIVI MA-
XIMILIANI IMP. CÆS. SEMP. AVG. FILIO PHILIPPI HISPAN. RE-
GIS CATOLICI ILLUSTRISS. Q. D. MARGARITHÆ FRATRI GERMA-
NO QUI NATUS AN. MCCCCLXXXI. CUM VIXISSET CIRCI-
TER MENSES QUATUOR CONCESSIT FATIS. Nempe cum anno. 1481.
die secundo *Septembris* natus, die vero S. STEPHANI Protomarty-
ris occideret, menses duntaxat tres, dies quatuor, & viginti vixis-
se, dicendus est. a) Verum nemini ideo pro eodem tempore exo-
ticum videatur, simulacrum Principis in hoc tumulo quasi hominis
nedum trium, aut quatuor mensium, sed tot circiter annorum, ex-
hiberi. Nam eo tempore hoc usuvenisse, ut infantes in sepulcris
statura, ætati illorum haud semper commensurata, repræsentarentur,
aliquoties iam observavimus, ac Doctiss. quoque MONTEFALCO-
NIUS in sua *Monarchia Francica* plura eiusdem generis adducit ex-
empla. De PHILIPPO, FRANCISCI nostri fratre, Augusti generis
propagatore, & MARGARITHA, utriusque sorore, paullo post agen-
di locus erit.

MAXIMI-
LIANI u-
triusque
sexus no-
thi.

III. Nunc de utriusque sexus MAXIMILIANI liberis nothis non-
nulla subiiciemus. Illum namque proles etiam utriusque sexus in-
viduitatis statu (nam matrimonium sancte servaverat) procreasse,
Scriptores cum eius temporis, tum subsequi, memoriz prodiderunt.

b) Inter hos a *Ponto HEUTERO*, b) auctore suppari, octo enumeran-
tur,

a) Roo lib. IX. p. 342. „Secundo die *Septem-
bris* nascitur MAXIMILIANO filius *Bruxelle*,
& decimo septimo ab HENRICO *Bergenfi*,
Cameraci episcopo, sacris undis lustratur:
spondentibus pro eo *Philippo Crovo*, Car-
dinali *Chunstacensi*, & *Aurantii* Principis
uxore. Nomen puero FRANCISCO datum,
a FRANCISCO, *Britannie* Duce, cuius vice
CROYUS aderat. Natalem illius *Bruxel-*

lani magna cum lætitia celebrarunt, quod
Principem haberent, apud se natum, sed
non diuturnum illis hoc gaudium fuit, nam
eodem anno infans obiit feriis S. STEPHANI
Prothomartyris.”

b) Lib. singulari de *Habsburgic. & Austriæ*
Principum origine, histor. *Rer. Belg.* præ-
missio, cap. XII. in schemate ante p. m. 33.

tur, videlicet: GEORGIUS, Antistes *Leodienſis*, LEOPOLDUS, Præſul *Cordubenſis*, N. uxor Comitſ *Rocheſortii*, N. uxor FRANCISCI *Melunii*, primi *Eſpinoii* Principis, DOROTHEA, nupta IOANNI, EUNONIS, *Oſtfrifiæ* Comitſ, fratri, MARGARITHA, nupta Comiti *Hillio*, ac *Thauræ*, N. uxor Comitſ *Helſenſteinii*, a rebellibus ruſticis an. 1525. in *Germania* occiſi, ANNA, coniux LUDOVICI *Marcani*, Domini de *Walperghes*, & *Herlemont*.

IV. Hos inter omnium maxime cognitus eſt GEORGIUS, ab anno 1525. *Brixinenſis* in *Tyrol*i Epicoſus, ab anno autem 1539. *Valentinus* in *Hiſpania* Archiepiſcopus, ac tandem, poſt abdicatio- nem CORNELII a *Bergis*, ab anno 1544. die XXXI. *Iulii* Epicoſus, Epicoſus *Leodienſis*, ubi ſolemni pompa XVII. *Auguſti* eiſdem anni in urbem ingreſſus eſt. Eius aliquot nummos dedimus in Nummo- theca *Auſtriaca*. Teſtamentum condidit, ſignavitque an. 1556. die XXVI. *Novembris*, cum iam anno 1546. Synodum Diœceſa- nam celebrave- rit. a) Vivere deſiit *Leodii* die V. *Maii* 1557. ſepul- tus in choro Eccleſiæ ſuæ cathedralis ad latus ſiniſtrum altaris ſupre- mi, columnas inter duas priores, appenſo ibi epitaphio ſequenti.

D. O. M.

QUI CLARUM AUSTRIACA DE STIRPE GEORGIUS ORTUM
DUXERAT, HEU! TUMULO MORTUUS HIC TEGITUR.
BRIXNIA PRINCIPIO, POST IPSA VALENTIA, TANDEM
SUSCEPIT SACRUM LEGIA PONTIFICEM,
HISQUE LOCIS PRÆSUL, NULLI PIETATE SECUNDUS,
REXIT, QUA DECUIT, CUM PROBITATE GREGEM.
QUINQUAGINTA DUOS NATUS, PAULO AMPLIUS, ANNOS,
LÆTHALI MORBO SÆPIUS ARRIPITUR.
MAL QVINTA ADERAT LVX, SOLE CADENTE SVB VNDAS,
OCCIDIT, AT DEVS HVIC DET FRVIER REQVIE.

Hoc epitaphium hodie tamen haud ſupereſt; ut quod novo ex mar- more pavimento, quod hodie viſitur, ibidem ſtrato, cum pluribus aliis ſublatus eſt. b) In hoc chronodiſtico lit. D. iterum non fa- cit numerum.

V. DOROTHEÆ præterea, tanquam coniugis IOANNIS, *Oſtfrifiæ* Comitſ, BUCELINUS c) meminit, ELISEBETHÆ, HEUTERO ANNA vocatæ, P. ANSELMUS, d) aſſerens, eam iunctam fuiſſe LUDOVICO II. Comiti de *Marca*, Domino *Novi-caſtri*, *Hebermontii*, &

a) Eius decreta denuo edidit EMAN. de *Griech* *Bruxellis* 1712. 8vo.

b) Hæc ex relatione, a ſupra laudato Comite COBENZELIO ſubmiſſa.

c) *German. Topo-chrono-ſtemmato-graphica* tom. III. fol. recto poſt A. 4.

d) *Hiſtoire geneal. & chronol. de la Maiſon*

de France à Paris 1732. tom. VII. p. 166.

„Louis de la Marche II. du nom, Seigneur

„du Neuf-Chatel, de Hebermont, & Ro-

„cheſort, epouſa ELISABETH d'Autriche,

„ſille naturelle de l'Empereur MAXIMILIEN,

„avec laquelle il vivoit an. 1543. & mou-

„rut ſans enfans.”

O o 2

- & *Rochefortii*, eamque adhuc in vivis fuisse an. 1543. obiisseque sine liberis. Quam vero HEUTERUS anonymam appellat, FRANCISCO, *Meluni* Comiti, nuptam, huic idem P. ANSELMUS nomen ANNE tribuit, a) quemadmodum & quartam, cuius nomen HEUTERUS pariter reticuit, BUCELINUS MARTHAM appellat. b) Hæc maximam partem ex supra citata relatione, quam laudato Comiti COBENZELIO debemus. Egit de iis etiam BIRCKENIUS. c) Denique Excellentiss. Comes de WURMBRAND ex *Archivo Polheimensi* MAXIMILIANUM, de *Amberg* dictum, eruit, *Feldkirchii* habitantem. Verba eius sunt hæc: „Obiit CYRIACUS de *Polheim* anno „1533. *Welsii* sepultus. Uxor eius, quam diximus; ELISABETHAM *Oettingensem* fuisse, secundis nuptiis se iunxit MAXIMILIANO, de *Amberg* dicto, MAXIMILIANI I. Imp. filio naturali, qui d) *Feldkirchii* domicilium habuit. d) „ De horum sepultura nihil nobis constat.

BARBARA, *Sylvæ Ducis* sepulta, alique duo *Tridenti*.

c

VI. At *Sylvæ Ducis* in *Brabantia* celebratum olim fuisse Virginum Regularium O. S. AUGUSTINI cœnobium, dicitur, quod incolere nemo, nisi summo loco nata, potuerit, ibique vixisse BARBARAM ab *Austria*, filiam MAXIMILIANI I. notham, quam satis defunctam, fama sanctitatis secuta sit. e) Verum memorati Scriptores hoc nomen ignorant, nec ulla ex Cæsaris filiabus cognita est, cui illud inditum fuerit. Nihilo tamen secius fieri potuit, ut una ex illis orbata viro, votis se ibi adstringens, nomen, ut in monasteriis solet, mutaverit. Monasterium ipsum, capta an. 1629. urbe, excisum est, Dominabus solum vertere, iussis. *Tridenti* denique, urbe ad *Tyrolim* spectante, duorum adhuc filiorum, sanguine *Austriaco* satorum, funera condita fuisse, nonnulli memorant, priorem MAXIMILIANO I. Imp. alterum SIGISMUNDO *Tyrolensi* Archiduci tribuentes, sed nomina utriusque reticent.

CAPUT X.

MAUSOLEUM MARMOREUM MARGARITHÆ,
MAXIMILIANI I. IMP. FILIÆ, BURGIS SEGUSIANIS.

§. I.

MARGARITHÆ
monu-
mentum

BURGIS *Segusianorum*, in templo S. NICOLAI *Tolentinatis*, Ord. S. AUGUSTINI, monumentum extat funebre, e marmore candido excisum, & a MARGARITHA *Austriaca*, MA-

XI-

a) Loc. cit. tom. V. p. 231. „FRANÇOIS de „*Melun* - - créé Comte d'*Epino* - - le 28. „*Mart.* 1514. - - III. femme ANNE d'*Autriche*, fille naturelle de l'Empereur MAXIMILIEN I. „

mes ab *Helfenstein*) UXOR MARTHA, filia MAXIMILIANI I.

c) Lib. VI. cap. XXI. p. 1387.

d) Collect. *Genealog. Histor.* in addend. p. 176.

e) *Le grand Theatre sacré de Brabant* tom. II. P. II. lib. I. p. 56. col. 2. Conf. etiam BIRCKEN. loc. mox cit.

b) Loc. cit. fol. B. 2. recto. LUDOVICUS (Co-

XIMILIANI I. Imp. filia, quæ & ipsum monasterium fundavit, ex-
 citatum, ut illo PHILIBERTUM II. Sabaudie Ducem, maritum su-
 um tertium, præcoci morte (utpote annorum duntaxat quatuor, & Segis-
 viginti) an. 1505. IV. Id. Sept. sibi ereptum, honestaret. Tribus
 enim viris iuncta erat, primum CAROLO Delphino, Francorum po-
 stea Regi eius nominis VIII. cum vix annum tertium attigisset. At
 ab eo ante nuptias repudiata, ac, ut paullo ante vidimus, remissa,
 an. 1497. IOANNI Aragonio, regni Hispaniæ heredi, in manus con-
 venit: sed illo eodem adhuc anno exunte vivis erepto, hæc præ
 animi dolore, immaturo fœtu masculino edito, in Belgium rediit, an.
 1501. memorato PHILIBERTO II. focianda. Post cuius mortem
 Belgio regundo a patre præfecta est. a) Eduximus hoc eius schema
 ex viri Clar. GUICHENONII Genealogia Regiæ Domus Sabaudie.
 Bina in eo simulacra apparent. Primum sub medium fornicis PHIL-
 LIBERTUM ostendit cum ornatu Ducali, manibus in decussim po-
 sitis, supinum iacentem, ac præter morem pedibus canem, loco leo-
 nis, prementem. Infra nudis pedibus, ac sine ullo ornatu, eodem
 situ MARGARITHA cubat, passis capillis, manibus ad genua demis-
 sis, ac similiter fere decussatis. Scuta gentilitia, a duobus geniis
 sustentata, ac binis in locis exhibita, a summo bipartita sunt: prior
 area Sabaudie tesseram, altera fasciam, & aves Austriacas, vetus
 nempe, quod vocant, & novum digma, nec non & Burgundie in-
 signia continent. Quatuor figuræ, totidem columellis impostæ,
 at suis ex signis haud satis distinguendæ, aut Principis virtutes, aut
 totidem Divos exhibent. Symbolum, mausoleo inscriptum: FOR-
 TVNE. INFORTVNE. FORTVNE. quod Archiducissa ipsa sibi elegit,
 variam haud dubie, quam experta est, fortunam significat. Suadet
 id vitæ eius series. Fortunæ enim adscribere poterat, quod CARO-
 LO, Franciæ Regi, mature admodum, ut diximus, desponsa fuerit:
 infortunio, quod repudiata: fortunæ denique, quod secundis nu-
 ptiis Principi Hispaniarum, hocque iterum præcoci morte sublato,
 PHILIBERTO Sabauda elocata fuerit.

II. Alia sepulchralis inscriptio, unde Principis nostræ tempus na-
 tale, iuxta ac fatale, discamus, hic desideratur. Supplet tamen
 primum Gerardus de Roo, b) quartum scilicet Idus Ianuar. anni

1480.

a) De his filiis Pontus HEUTERUS, rer. Belg.
 lib. II. p. m. 107. lib. V. p. 232. & 33. ubi
 & epitaphium adducit, a nobis alibi etiam,
 sed huc magis quadrans, prolatum, ac a
 MARGARITHA sibi ipsi compositum. Cum
 enim Hispanica classis, eandem ad sponsum
 suum traiecitura, Angliam in conspectu ha-
 bens, subita, ac periculosa oborta tem-
 pestate, haud procul naufragio abesset,
 iuxta navigantium, in tali periculo versan-
 tium, morem, manus sibi, ac in iis aliquot

aureos obligari passâ, ut erat Gallica lin-
 gua, prosa, ac rhythmo facunda, hos
 versus chartæ cereæ inclusos, una alligari
 voluit, ut postea ab undis ad litus cie-
 sta, cognitaque, honeste, ac pro status
 sui dignitate sepeliretur:

CY GIST MARGOLE, NOBLE DAMOISELLE
 DEUX FOIS MARIEE, ET MORTA PUELLE
 MARGARIS HOC TEGITUR TUMULO CLARISSIMA: QUÆ RUS
 NUPTA QUIDEM, MANSIT SED SINE LASE FUDOR,
 Et lib. VI. p. 252. & 270.

b) Lib. IX. p. m. 336.

TAB.
XLVIII.
a

1480. prodens. Utrumque docent BIRCKENIUS, a) & SCHOENLEBENIUS in *ephemeridibus*, scriptoresque ab eo ibidem citati, diem natalem eundem, fatalem vero prid. Kal. Decembr. anni 1530. assignantes. Convenit quoque Pontus HEUTERUS, b) in eo tamen calculum haud recte ducens, quando ætatem eius ad duos, & quinquaginta fere annos protendit; cum, stante ipsius, aliorumque, mox laudatorum nativitatis epocha, annis non nisi quinquaginta, mensibus undecim, minus diebus decem vixerit.

Burgis
Hispania
haud tumulata.
c

III. Laudatus HEUTERUS, BIRCKENIUS, SCHOENLEBENIUS, aliique nonnulli, eam *Burgis* in *Hispania* tumulatam perscribunt c) decepti nempe similitudine nominis. Falsi enim convincuntur non modo ex hoc, quod *Burgis Segusianorum*, seu, ut etiam scribitur, *Sebusianorum* extat, monumento, sed & ex *Bibliotheca Belgica*, articulo MARGARITHA *Austriaca*, haud obscure nobiscum faciente. Tabula præterea chronologica Ducum *Brabantiae*, volumini VI. e dictorum publicorum eiusdem provinciae præfixa, idem asserit. Quin dubium omne tollit testamentum Principis, XXVI. Febr. an. 1508. *Bruxellis* subsignatum, & an. 1530. XXVIII. Novembr. biduo scilicet ante obitum suum, roboratum, quo sepulturam sibi *Burgis Segusianis* conceptis verbis statuit. Utriusque horum instrumentorum copia, quam vocant, seu exemplum, in Archivo Senatus *Bruxellani* asservatur. d) Denique, eadem Bibliotheca teste, duæ olim *Bruxellæ* in templo S. GUDULÆ tabulæ extabant, carmine heroico, eiusdem rei fidem facientes, sed illæ bello *Belgico* civili iconoclastarum insania confractæ, ac dissipatæ sunt.

TA-

a) Lib. VI. cap. XXI. p. 1388.

b) Lib. I. p. m. 97. & lib. X. p. 465, ubi ait: „Prid. Cal. Decembres sub mediam noctem *Mechlinia* e vivis decedit MARGARITHA *Austriaca*, Cæsaris MAXIMILIANI filia, CAROLI Cæsaris amita, ætatis annorum fere quinquagesimo secundo.”

c) „Corpus *Burgis* (ait HEUTERUS lib. X. p. m. 465.) in *Hispania* iuxta fratrem, cor *Brugis Flandria* apud matrem, *Mechlinia*, ut patria, sibi viscera servante.”

d) Didicimus hæc ex litteris supra laudati, & adhuc laudandi Excellentiss. Comitiss. de COBENZEL sub XIX. Iulii 1764. Verba

memorati testamenti sunt hæc : Item nous elisons la sepulture de notre corps en l'Eglise du Couvent de St. NICOLAUS de Toulentin lez Bourg en Bresse, lequel avons fondé, & faisons presentement edifier, & construire - & voulons estre inhumé auprès le corps de feu notre très cher Sieur, & Mary, le Duc PHILIPPERT de Savoye, que Dieu absoitte, en coté fenestre, & au dextre sera le corps de feu Madame MARGARITE de Bourbon, la mere, & le corps de mon dit Mary au mylieu.

TAPHOGRAPHIA PRINCIPUM AUSTRIÆ.

PARS I. LIBER V.

COMPLECTENS FUNEREA MONUMENTA

ARCHIDUCUM

EX LINEA HABSBURGO - AUSTRIACA,

DUCTO INITIO A

PHILIPPO I. PULCHRO,

MAXIMILIANI I. IMP. FILIO,

CASTELLÆ REGE,
AD USQUE

CAROLUM II.

EIUSDEM STIRPIS REGEM ULTIMUM.

CAPUT I.

DE SEPULTURA PHILIPPI PULCHRI, ET IOAN-
NÆ, CONIUGIS EIUS, REGUM CASTELLÆ, ET
LEGIONIS.

§. I.

d *Austriacos* Principes lineæ *Hispanicæ* devolvi-^{PHILIPPI}
mur, ac imprimis PHILIPPUM I. MAXIMI-^{Pulchri}
LIANI I. Imp. filium. Hunc an. 1478. XXI. ^{atas. &}
^{obitus.} *Iunii* hora secunda promeridiana, cum viginti
quatuor minutis, *Brugis Flandrorum* natum
fuisse, tomo superiori a) docuimus. Vita ex- a
cessit *Burgis Castellæ* b) anno 1506. XXV. b

Sept. ardenti febre consumptus. Veneno necatum, teste HEUTE-
RO c) fama fuit, negat MARIANA, d) cuius verba hic adducere, o- c d
peræ pretium erit: „Febris pestilens nihil minus cogitantem, ait,
invasit (PHILIPPUM) atque intra paucos dies extinxit. Veneno
corrupta vitalia, sensim venis illapso, exitiabili tarditate, suspicio
quibusdam fuit, inanis tamen, ut eius medici sunt testati, atque in
eo numero *Ludovicus* MARLIANUS, qui deinde *Tudensi* Episcopa-
tu donatus est in *Galecia*. Nimiam defatigationem, verius inter-
peran-

a) P. II. lib. II. cap. I. §. IV. p. 172.

c) *Rev. Belgic.* lib. VI. p. m. 283.

b) Teste *Gerardo* de Roo, *Ponto Heutero*,
& MARIANA, mox citandis.

d) *De reb. Hispan.* tom. III. lib. XXVIII. p.
325. col. 2. noviss. edit.

peratiam, exitio fuisse, inter obsequia fortunæ minus, quam arte suis cupiditatibus imperanti. -- Ad septimum Kalendas *Octobris* decessit prima hora post meridiem, ætatis anno octavo & vigesimo. „

- a Eundem diem, & annum fatalem etiam *Gerardus* de ROO, a) alique, præcipue vero inscriptio, plumbeo loculo, cor eius continenti, incisa, de qua paullo post sumus dicturi, confirmant. Ille de morte eius hæc refert, ad an. 1506. „Funeſti ex *Hispania* nuntii „adferuntur de PHILIPPI Regis morte, qui *Burgis*, *Castelle* urbe, „ardenti febre ad septimum diem Kalendas *Octobris* sublatuſ, non „minorem ſuis omnibus luctum reliquit, quam ſpem de ſe excitaverat. „ Vixit itaque annos octo & viginti, meſes tres, dies quatuor, minus horam unam, cum viginti quatuor minutis.

Sepulturaque
Burgis,
& *Granata*.

- II. Corpus eius apud *Carthusianos* iuxta urbem *Burgenſem*, *Castellæ* veteris, conditum fuiſſe, cor autem *Burgas Flandriæ* delatum, laudatus tradit HEUTERUS: *Gerardus* de ROO, inteſtinis *Burgis* relictis, corpus *Granatæ Beticæ* deſiſitum fuiſſe, aſſerit. Uterque ex vero. Attamen luculentius excitatus MARIANA: „*Granatæ* „corpus ſepeliri mandavit. Dum id fieret, translato funere ad „*Miraflores*, *Carthusianorum Burgenſe* monaſterium, tumulo compositum eſt. „ Hanc ultimam Regis voluntatem longo poſt tempore etiam executioni mandatum fuiſſe, idem auctor alibi b) affirmat, ad an. 1506. dicens: „*Castelle* Regina -- omnium Sanctorum anniverſaria memoria feſtum diem ad *Miraflores* monaſterium celebravit. Ibi ſacris operata, poſt prandium ſepulcrum aperiri mandavit, ubi viri corpus erat. Ingreſſa intro, & loculo a „*Burgenſi* Epifcopo reſerato, cadaver attente conſideravit oculis, „contrectavit etiam manu, ſine gemitu tamen, nullisque effuſis lacrymis, ac proſus nihil, ut videbatur, animo commota. „ Hæc MARIANA. Docet deinde, eam ad tertium decimum Kalendas *Januarii Turrecrematam* concedentem, corpus PHILIPPI ſecum aſportaviſſe, quaſi ex eo oppido miſſura eſſet *Granatam*, funere, ſepulcroque ſtabili recondendum. Verum illud, multis annis apud ſe retentum, circumduxiſſe, nec niſi CAROLI V. Imp. filii ſui iuſſu *Granatam* denique perductum fuiſſe, idem teſtatur c) in conſequentibus. Num id ante vel poſt mortem IOANNÆ contigerit? auctor reticet.

Conditorium, ac monumentum ſepulcrale.

- III. LUCIO MORINEO teſte, d) Regis PHILIPPI corpus Imperatoris CAROLI V. iuſſu in urbem *Granatam*, delatum fuit ex oppido, quod *Trodefillas* (*Turrem Syllæ*) appellant, ubi longo tempore iacuerat: ubi etiam poſtea in palatio regio uxor PHILIPPI, IOANNA, vivere deſiit, uno hodieque tumulo cum marito concluſa

a) Lib. XII. p. m. 432.

b) Lib. XXIX. cap. III. p. 332.

c) Ibid. cap. XVI. p. 359.

d) De reb. Hiſp. lib. XXI. T. I. Hiſp. Illuſtr. pag. 513.

fa *Granatæ* in chori regie capellæ crypta sepulchrali, cuius aditus lapide Alabastrite insignis magnitudinis tegitur. Hoc remoto scala apparet, gradibus aliquot demissa, in ipsum conditorium ducens, quod unacum foliis, seu oculis ex eodem lapide constructum est. Quinque Principum funera, suis conclusa capulis, in hac crypta numerantur. Ad Septentrionem quippe quiescunt cineres FERDINANDI V. *Catholici*, Regis *Hispaniarum*, ISABELLÆ uxoris eius, ac MICHAELIS, ex filia ELISABETHA, seu ISABELLA, nepotis, ad Meridiem PHILIPPI & uxoris IOANNÆ, filix eiusdem FERDINANDI, & ISABELLÆ. Hæc marito FERDINANDO, cui *Aragonie* regnum, paterna hereditate, solum obtigerat, hereditaria *Castellæ*, ac *Legionis* regna contulit, quorum deinde IOANNA, post fratris IOANNIS, ac sororis ELISABETHÆ, natu maiorum, atque nepotis MICHAELIS mortem sola heres fuit. a) Sic IOANNAM omnia hæc regia stemmata collustrarunt, ut epitaphium, quod paullo post describemus, habet, monumento sepulchrali inscriptum, a CAROLO V. Imp. utrique parenti, PHILIPPO & IOANNÆ, posito, quod in choro memoratæ regie capellæ, cui a FERDINANDO nomen est, conditorio seu cryptæ incumbit, suæque exæquat amplitudine. Longitudo eius ab Oriente, Occidentem versus, octodecim pedes, *Hispanicæ* mensuræ, excurrit, a Meridie autem, ad Septentrionem pedes porrigitur duodecim, ex Alabastrite constructum, variis figuris ex mysteriis redemptionis nostræ desumptis, quas statuæ symbolica circumstant, ea arte celatum, ut illud nostræ ætatis artifices merito suspiciant. In summitate Regis ac Reginae statuæ supinæ, magnitudine humana, manibus erectis, ac ad cælum tensis sceptrâ tenentes, iacent. Ad latera, & pone ad caput insignia conspicua sunt hereditariorum regnorum ac provinciarum, quæ felici hoc connubio *Habsburgo-Austriaco* stemmati accesserunt: in quarta, e regione, epitaphium legitur, in hanc sententiam:

VITA DEFUNCTOS: FAMA SUPERSTITES

TEGIT HOC SEPULCRUM

PHILIPPUM, ET NOMINE, ET AUSTRIACO GENERE HISPAN. REG. I:

QUEM CUM FALCATA MORS INVENISSET VIRTUT. MATURUM AMPUTAVIT JUVENEM, DUM PUTAVIT SENEM. OBIIT. AN. DNI 1506. ÆTAT. S. 23. ET IOANNAM EIU CONIUGEM QUAM OMNIA CASTELLÆ, LEGION. ET ARAGON. REGIA STEMATA COLLUSTRARUNT. OB. AN. 1555. ÆTAT. S. 76.

QUID PLURA?

EX EORUM CONSORTIO MUNDO ILLUXIT SEREN. IMP. CAROLUS V.

QUI PARENTIBUS SUIS HOC EREXIT MONUMENTUM.

Totius monumenti ectypa, quoad singulas respectat plagas, singulâ TAB. I. lari cura elaborata *Granatæ*, atque ad nos nuperrime transmissa, & L. *. **.

VO-

a) Rocchus PIRRUS, *Chronol. reg. Sicil.* p. LXXII. col. 2.

volumine altero, damus tabula L. & tribus reliquis asteriscis signatis.

Cordis
reposito-
rium.

- IV. Cor *Brugas Flandrorum* delatum, in sepulcro materno repositum fuisse, citatus HEUTERUS recte tradit. Illud plumbeo locello inclusum, a *Canonicis* solemniter die XXVIII. Iulii 1507. receptum, ac die ultima eiusdem mensis maiori cum apparatu sepulcro immisum fuisse, instrumentum publicum, a sæpe laudato Excellentiss. Comite COBENZELIO gratiose nobis submisso, fidem facit, a) ubi & inscriptionem loculi hunc in modum legimus: COR SERENISSIMI AC INVICTISSIMI PRINCIPIS PHILIPPI, REGIS CASTELLÆ, LEGIONIS ET GRANATÆ, PRINCIPIS ARAGONIÆ, VTRIUSQUE SICILIÆ, ET IERUSALEM, ARCHIDUCIS AUSTRIÆ, DUCIS BURGUNDIÆ, BRABANTIÆ, COMITIS FLANDRIÆ ETC. QUI OBIIT BURGIS IN HISPANIA A.º DOMINI MCCCCCVI. DIE VIGESIMA QUINTA SEPTEMBRIS. ORATE PRO EO. Hæc inscriptio cum supra laudatis melioris notæ Scriptoribus, PHILIPPI obitum ad hunc ipsum diem referentibus, conveniens, falsi convincit subscriptionem, imagini eius, a nobis tomo priori editæ, subiectam, diem sequentem postulantem. b) *Gerardus* de ROO, sequacem nactus BIRCKENIUM, c) cor *Bruxellis* cum sequenti epitaphio conditum perscribit:

*Urbes & populos diversaque regna tenebam,
Spes dabat Imperium, spes dabat orbis opes.
Si spes in quemquam fuerat mihi gloria prima:
Heu! heu! quanta fuit spes mea, tanta iacet.*

Verum cum certum sit, cor eius *Brugas*, non *Bruxellas* concessisse, etiam de inscriptione hac, publice exposita, dubitandum est.

Epita-
phium
honorarium
Aug. Vin-
del.

V. Huc pertinet epitaphium honorarium, a supra laudato *Ioanne* FABRO, in ecclesia *Dominicanorum*, *Augustæ Vindelicorum*, ad latum Evangelii iuxta altare summum positum. Est illud eiusdem magnitudinis, quæ cetera, supra a nobis lib. IV. cap. VII. §. V. p. 274. recensita, esse diximus, nisi quod clypeus gentilitius unicus, a duobus leonibus inauratis sustentatus, hic adumbratus sit.

PHILIPPO.

CATHOLICO. REGI.

HISPANIARUM. ETC. IMP. CÆS.

MAXIMILIANI. AUG. ET. MARIE. DE. BURGUN-

DIA. FILIO. QUI. VIXIT. ANNIS. XXVIII.

MENS. III. DIEBUS. II. OBIIT. BURGIS.

FLORENTISSIMA. ETATE. MAGNA. R. P.

CHRI-

a) Vulgamus illud in auctar. diplomat. vol. seq. ad diem ultimum Iulii 1507.

I. §. IV. p. 172.

c) Lib. VI. cap. XI. p. 1227.

b) Vid. *Pinacothec. Austr.* P. II. lib. II. cap.

CHRISTIANÆ. IACTURA. RELICTIS. PATRE.

ET. FILIIS. PUPILLIS. CAROLO. REGE.

ET. FERDINANDO. PRINCIPE.

HISPANIARUM.

ETC.

ANNO. SALUTIS. M. D. VI. VII. KL. OCTOBR.

OB. VITÆ. EIUS. FELICITATEM.

I. F. DEVOTISS. POSITUM.

ANN. XPISTI.

M. CCCCXVIII.

VI. In *Bibl. San-Blasiana* antiquæ editioni IUVENALIS, num.^{Inscri-}
 221. signatæ, MS. carmen parentale, versu heroico, subiungitur,^{ptiones a-}
 a Ioanne STABIO, Poeta laureato, in consessu Principum *Germaniæ*
 anno 1507. *Constantiæ* recitatum, valvisque deinde ecclesiarum af-
 fixum, quod cum nimis longum sit, nec ad vitæ, mortisque eius
 circumstantias quidquam conferat, illud consulto omittimus, eius i-
 nitio duntaxat hic adducto :

*O Deus, o celum, o elementa maligna,
 In crudele chaos si tanta redire libido,
 Et tociens rerum pulcras abolere figuras.
 Et nihil firmum in toto permittere mundo.
 Vobis mente sedet.*

Plura haud desiderabit B. Lector. Aliud carmen numerale, aucto-
 re OTTONE *Egmondano*, HEUTERUS^{a)} affert, quod hic locum ha-
 bere, poterit :

DVM REX CASTELLÆ LVCTATVR FLORE IVVENTÆ
 E SVBITA BVRGIS FEBRE PHILIPPVS OBIT.

Ubi vides, litteram D. iterum nullo in numero haberi. Omittimus
 alia.

VII. IOANNAM PHILIPPI coniugem, quam *Granatæ* cum marito IOANNÆ
 tumulatam esse diximus an. 1479. VIII. Idus, seu VI. *Novembr.* in^{obitus, &}
 hanc lucem protractam fuisse, MARIANA, b) ac post eum GANSIUS^{etas.}
 referunt, BIRCKENIO duobus diebus excedente. MARIANÆ conti-
 nuator, MINIANA, c) obitum eius brevibus sic describit: „Ad *Tur-*
 „*desillam* III. Eidus *Aprilis* IOANNA *Aragonia*, Cæsaris (CAROLI V.)
 „*pt* parens, etsi minus sui compos vixerat, morti tamen proxima, rece-

a) Cit. Append. p. 739.

b) *De reb Hisp.* lib. XXIV. cap. XX. p. m.
 142.

c) Tom. IV. lib. V. cap. I. p. m. 191. An-
 nos tamen vitæ male computat, ei 73.
 tantum tribuens; cum, an. 1479. VI. Nov.

nata, ac an. 1555. XIII. *April.* denata,
 annos omnino 75. mens. 5. cum diebus 7.
 compleverit. Inde rectius epitaphium §. III.
 allatum, eandem ætatis suæ anno septuage-
 simo sexto excessisse, tradit.

„pta mente, extremum diem clausit pietate mirifica, anno vitæ tertio, & septuagesimo. Fecundæ Regum parenti multis Christiani orbis partibus iusta perfoluta, regia opulentiâ., SCHOENLEBENIUS mortem eius uno die prævertit, eandem ad XII. eiusdem mensis reprensus; at magis fidendum Scriptoribus *Hispanis*. Extat *Ioannis CÆSARII Consentini* oratio, in exequiis huius Principis habita, nec non epitaphium, a *Petro HARTMANNO* positum, inter supra excitatas orationes, *Francofurti* editas, ad rem tamen præsentem haud multum facientes.

CAPUT II.

MONUMENTUM FUNEBRE ISABELLÆ, PHILIPPI PULCHRI, REGIS CASTELLÆ, FILIÆ, AC DANIÆ REGINÆ, GANDÆ FLANDRORUM.

§. I.

ISABELLÆ, DANIÆ REGINÆ, tumulus in Abbatiâ S. PETRI Gandensî.
TAB. L.
2

Inter PHILIPPI *Pulchri*, Regis *Castellæ*, filias, an. 1501. die XVIII. *Iulii Bruxellæ* secundo loco nata est ISABELLA, seu ELISABETHA, infelicis *Daniæ* Regis, CHRISTIERNI II. coniux, cui anno eius seculi decimo quinto eodem mense, adeoque annos nata non nisi quatuordecim, in manus convenit, nuptiis *Hafniæ* magnifice celebratis. a) Huic cum marito biennium in *Belgio* exulanti, atque ibidem debitum naturæ solventi, monumentum funebre in ecclesiâ Abbatiæ S. PETRI *Gandæ*, primaria *Flandriæ* urbe, constitutum est, cuius ectypon, una cum aliis, de quibus mox dicendum erit, huc facientibus documentis, iterum curæ, & liberalitati Excellentissimi Comitis de COBENZEL debemus. Conspicitur nempe in navi eiusdem templi, ad latus meridionale, quod intrantibus; ut solet, a dextris est, tumulus, scalario, ad hanc ipsam navim e choro ducenti, contiguus, e marmore rubicundo, demptis basi, & coronide, quæ ex lapide lydio sunt, exsculptus. Longitudo eius pedes quatuor, digitos sex, altitudo pedes tres adæquat.

Unacum monumento parietino.

II. Ad latus muro adherent insignia, nativis coloribus telæ ce-ratæ inducta, cymatiis aureis, corona fastigiatæ, exornata, ac regulis auratis inclusa. Longitudo eius pedes septem, digitos tres, latitudo pedes quinque porrigitur. Medius clypeus, ad perpendicularium sectus, priori sua parte *Daniæ*, & *Sueciæ* insignia continet, a chalcographo tamen nostro haud satis accurate expressa. Etenim laterculus primus, tres leones cæruleos in campo aureo, *Daniæ* symbolum, continens, corculis rubeis conspergendus fuisset, ab eo neglectis. Idem in tertio quadrante rubro leonem aureum coronatum, *Norvegiæ* digma, bipenni cum manubrio aureo privavit: ceterum tres coronæ aureæ in area cærulea, *Sueciæ*, ac draco aureus, seu

a) Teste HEUTERO, *Rer. Belg.* lib. VI. p. m. 252. & lib. VII. p. m. 325.

seu vermis alatus, & coronatus, veterum *Vandalorum* arma, bene se habent: at medium scutum, itidem bipartitum, non item. Primus tamen laterculus aureus, duos leones cæruleos, *Slevici* tesseram, recte sistit. Secundus, in ectypo nostro haud magis distinctus, tria urticæ folia in area rubea, cum medio scutulo ex minio, & argento, bipartito, *Holfatæ* insignis, repræsentare debuerat. Tertius columbam in campo cæruleo argenteam ostendit, qualis & in ectypo nostro, quanquam alias exquisita cura, & arte adumbrato, visitur; cum haud dubie eiusdem coloris cygnus, cum corona aurea, collo eius inserta, *Ditmarsæ* symbolum, pingendum fuisset. Denique duæ trabes argenteæ in campo rubeo, *Oldenburgum* designantes, in ectypo quidem bene, male tamen incisæ sunt ab artifice nostro. Reliqua insignia, a nobis per decursum operis descripta, ad amissum expressa correspondent.

III. Sub hac tabula, nullo intermedio, lamina dependet ex cuius pro flavo, eiusdem cum tabula magnitudinis, cui sequens carmen elegiacum, *Cornelio Duplicio* SCEPPERO, Vice Cancellario Regis, auctore, qui Reginæ, extremum spiritum ducenti, inter ceteros præfens ipse adfuit, inscriptum legimus. a) Litteræ versuum initiales variis ductibus incrassatæ sunt, reliquæ communes *Romanas*, five stantes, five pronas, ut nos eas hic exhibemus, imitantur. Est autem huiusmodi:

Quam cernis gelido recubantem marmore lecto,

Indutam exuviis o Lybichina tuis:

Cæsaris illa ego sum KAROLI Germana, sed

Iam dudum regni ISABELLA tribus.

Si genus inquiras summo est e stemmate ductum,

Longus & e multis Regibus ordo scaturit.

Si formam: potuit charo placuisse marito,

Quina cui soboles me pariente fuit.

Si vitam: vario & multo est transacta labore:

Forſan in hac dices, quod quereremur, errat.

Nondum lustra ferox Lachesis tria fecerat:

& me

Traxit Hymen patriæ de regione procul.

Atque dedit fociam Dano conuiuere Regi,

Cumque hoc fortunam iussit utramque pati.

Feci: & quam dederat mentem, Deus ipse,

Sequuta

Seruavi castos femina casta Thoros.

Non me ullæ sortes non me ulla pericla nec

vnquam

Flectere congeste me Potuere minæ

Sum profugum comitata Virum, per mille

labores:

Cumque hoc exilium quod tulit: ipsa, tuli.

Me sæpe insomnes ducentem Cynthia noctes

Pre-

a) Extant etiam apud HEUTERUM in cit. append. nec non in supra memorata ora-

Preterit: Lassis dum Veheretur equis.

Sæpe etiam Phæbus turbatam ut mente uide-

bat:

Hæc (ait) a charo coniuge, cura Venit.

Denique si in casto labi queat Vxor amore,

Hac plus q̄ reliqua labe notanda fui.

Annoter ipsa licet feci: & fecisse iuuabit:

Pertrahit ad superos me labor iste deos:

Cætera quid? Decus, & tituli, tot regna, tot

urbes

Depereunt: sola hæc gloria fixa manet.

Hæc cineres sequiturque meos, semperque se-

quetur:

Maiores ex istis gratia rebus erit.

Talibus in curis, terna trieteride uixi:

Quarta laboranti meta suprema fuit.

Hospitio exceptam, & morientem *Flandria*

Vidit

Heus quantum fati detulit illa meis:

Nec mors hæc mihi dura foret si Danica Con-

iunx,

Imperia & magni regna teneret aui.

Si deserta, suum sequerentur pignora, patrem:

Si tegeret cineres Dania licta meos

Ast frustra hæc mea Vota fluunt, manet æthe-

re in alto

Qui regit arbitrio singula quæque suo.

Hunc præter, supero quicquid miramur in

orbe,

Et

tionis. funebr. collectione *Francfurtana*,
tom. I. pag. 127. avers. seqq.
P p 3

TAB. L.

a

TAB. L.

Et simul est laudis Et rationis egens.

*Quare age quisquis ades, Vana hæc ludibria mundi**Gaudiaque, exemplo spernere discè meo.
Nil mihi nunc proavi, nec opes, nec stemmata, profunt*

Aliud

Dania me coluit, pulsam Germania uidit:

*Primum ortum dederat terra Brabantæ prius
Nulla harum, potuit morientem cernere: sed**quæ
Ganda habuit mentè: nunc quoque corpus habet.**Non atas, & quæ forma pudica fuit,**Non fratres, quorum imperium, terra omnis adorat:**Non Germanarum, turba relicta trium
Dispar conditio longe est, vitæque necisque,
Si qua fuit virtus. Hæc modo sola iuuat.*

Aliud

Tempora si queris quæ me rapuere sub umbras,

*Accipe, & in memori scripta reconde sinu.
Pectore sub medio, Phæbum cernebat Aqua-**rius
Marsque horam tenuit: sed Venus ipsa diem.*Nec non
inscriptio
profa.

IV. In imo laminæ scutum, cymatiis marginatum, inscriptionem continet, litteris uncialibus exaratam, unde monumenti ætatem discas. *Pontus HEUTERUS* recitata carmina, quanquam in verso ordine, nec monumenti huius facta mentione, sæpe memoratæ appendici inferens, hanc prætermisit. Est autem huius sententiæ:

SERENISSIMÆ PRINCIPI D: ISABELLE DANIE SUTIÆ
NORWEGIÆ, GOTHORUM, SCLAVORUM VANDALORUMQUE REGI-
NÆ: ARCHIDUCI AUSTRIÆ, DUCI BURGUNDIÆ, & COMITI FLAN-
DRIÆ, & DOMINÆ SUE CLEMENTISSIMÆ CORNELIUS DUPLICIUS
SCÆPPERUS: PERPETUUM MONUMENTUM ANNO
MDXXVI.

Huic clypeo pertica illa menforia, in imo tabulæ nostræ exhibita, nisi ad dimidiam sui partem reducta, haud respondet. Idem est cum tumulo, infra hoc scutum posito.

Fata mo-
numenti,

V. Idem tumulus ab heterodoxis, unacum templo, bello *Belgico* destructus, an. 1600. ab Abbate eius loci COLUMBANO restitutus est, repositis in eo Reginæ, nec non filii ipsius, IOANNIS, ossibus. Deinde post annos duos, & quinquaginta, cum novum templum extrueretur, utriusque reliquiæ, ab Abbate ANTONIO eo ipso in loco, quo antea quieverant, collocatæ sunt. Eius rei fidem faciunt duæ chartæ membranaceæ, in ipso tumulo ab hodierno Abbate præsentibus cum monasterii alumnis, tum viris nobilibus aperto, inventæ, quarum exempla in margine inferiori damus. a) Ea occasione

a) Prima sic habet: „Anno ab Incarnatione Dominica Millesimo sexcentesimo, R. dñs in CHRISTO pater, & D. n^{us} COLUMBANUS *Prænex*, Abbas huius loci, una cum D. n^o VICTORE *Jours* Priore, & toto conventu, processionally post missam defunctorum transtulit ex ruinis templi, ab hæreticis diruti, in hanc tumbam, ad hoc præparatam, hæc ossa piæ Memoræ Illustrissimæ Reginæ ISABELLE, VXORIS CHRISTIERNI Regis, & sororis CAROLI quinti, & etiam ossa filii eius IOANNIS, die decimo nono Mensis *Januarii*. „

Altera sic loquitur: „Deinde Anno ab eadem Incarnatione Dominica Millesimo sexcentesimo quinquagesimo secundo, die

decima sexta *Aprilis* admodum R. dñs in CHRISTO Pater ac dñs ANTONIUS *Engyand* Abbas huius Monasterii Sancti PETRI, una cum D. n^o AMANDO *Hoveline* &c. Priore, & toto Conventu, processionally ante Missam defunctorum transtulit ex prædicta tumba eadem ossa piæ Memoræ Illustrissimæ Reginæ ISABELLE, uxoris CHRISTIERNI Regis, & sororis CAROLI quinti, ossa etiam filii eius IOANNIS in novum templum, edificatum in eo ipso loco, quo vetus, & prædicta ossa requieverunt. „

„ Les deux sus dites Copies sont tirées en ma présence l'un Visé écrit sur Parchemin sans signature, & sans paraphe de personnes reposans dans le Manoir d'ISABELLE Reine de Danemarck. &c. &c. &c. C'est ce que j'atteste le 6. Sept. 1764. *Il doit s'agit* GUDWAL Abbé de S. PIERRE les Gaud. „

patuit, corpus eius arca ex robore, unacum filii IOANNIS reliquiis, conclusa quiescere.

VI. Laudatus HEUTERUS, ISABELLAM hanc nostram XIX. *Ia-* Mortis-
nuarii anno 1525. obiisse, refert, sequaces nactus BIRCKENIUM, *que epo-*
 SCHOENLEBENIUM, & quotquot hoc argumentum attigere. At *cha.*
 secundum hodiernam tempora putandi rationem, ab HEUTERO a-
 lias adhiberi solitam, ad annum sequentem reponendum esse, ex in-
 strumento publico, a nobis in *auslar. diplomat.* ad an. 1526. eden-
 do, constat. Scriptum est a *Thoma* BLANCHART, Notario publico,
 in castro Abbatiae S. PETRI *Smynarde* dicto, ad ipsius parochiam per-
 tinente, ubi Regina diem clausit extremum, & unde morbi, rerum-
 que, mortem eius circumstantium, historia, nec non exequiarum
 ratio, quæ brevitatis causa hic loci haud repetenda duximus, in-
 notescit. Tetrastichon SCEPPEI, supra adductum, innuit, *Mar-*
tem tum horam, *Venerem* diem tenuisse, quod quidem ultimum cum
 reliquis recte cohæreat, etiam prius dubio carere videtur; ut adeo
 ex Mathematicorum calculo Regina intra horam quartam, & quin-
 tam pomeridianam, obiisset. Sed tamen id dubium reddit allegata
 Parochi, Reginae SS. Sacramenta administrantis, relatio, qua se di-
 cto die hora II. ante meridiem Sacrum pro agonizantibus coram
 Regina celebrasse, eoque finito, ac Regina animam agente, primum
 Evangelium S. IOANNIS, tum preces & benedictiones, coram
 inungendis legi, & dari, consuetas, dixisse, testatur, quibus peractis,
 Regina animam DEO reddiderit. Hæc enim cum singula unius,
 aut ad summum unius, & dimidiæ horæ spatio, fieri potuerint, re-
 cte inferri, videtur, eam inter horam primam, & duodecimam ex-
 pirasse. Uterque cum non modo coævus, sed & rebus his ipsis in-
 terfuerit, Lectoris arbitrio relinquimus, num Poetæ magis, quam
 instrumento publico, iussu Regis, qui & ipse aderat, conscripto, fi-
 dem arbitrandam existimet?

CAPUT III.

PANTHEON, SEU SEPULCRETUM HISPANIÆ
 REGUM, ET PRINCIPUM AUSTRIACORUM, IN SCO-
 RIALENSI MONASTERIO, VULGO ESCURIALI

§. I.

In nova *Castilia*, septem milliaribus, a *Madrito*, versus montes de *Monaste-*
Tablada, in confinio *Castiliae* veteris, monasterium floret, a *rii Scoria-*
 gia magnificentia, sumptuumque, in illud expensorum, profu- *lenfis*, ac
 sione, inter mirabilia orbis computari solitum. Auctorem agno- *ibidem*
 scit PHILIPPUM II. Regem *Hispaniæ*, CAROLI V. Imp. filium, *sepulcreti*
 PHILIPPO tamen III. & IV. continuatum, perfectumque. Nomen *Austriaci*
 ei inditum *Escuriale* a parvo viculo, eidem contiguo. Ibi in *origines.*
 cel-

cello subtus ecclesiam, S. LAURENTIO Levitæ, & Martyri dicatam, exstructa sunt magnificentissima Regum *Hispaniæ* monumenta. Quæ cum non modo ortos ex Augusta Gente *Habsburgo-Austriaca* Principes conditores habeant: sed & multorum ex hac familia, aut ante constructionem vita functionum, aut postea illuc affatim delatorum, funera contineant, iure merito (licet novissimis temporibus etiam aliarum originum Regia corpora eodem concefferint) sepulcreti *Austriaci* nomen accipiunt, & retinent. Quare nobis de iis nunc exponendum est. De monasterio isto, deque contentis illic sepulcris, multi scripserunt: nos in eodem describendo *Franciscum* DE LOS SANTOS, eiusdem monasterii alumnum, qui accuratam eius historiam anno 1657. *Madridi* in folio cum figuris edidit, sequi statuimus. Explicationem præterea eiusdem molis, *Belgice* scriptam, in manibus habemus, eaque etiam, quæ hac de re *Alvarez* de COLMENARA) annotavit, nonnullique alii. Eorum igitur ductu cryptarum ideam, *Pantheique* ichnographiam fieri curavimus, ternis, quas hic exhibemus, tabulis comprehensam.

Num-
rus, & fi-
tus cry-
ptarum
sepulcral.
ibid.
TAB. LI.

II. Tres sunt subterraneæ in dicto loco cryptæ: maior, atque augustior, æquali circuitu, maiori templi facello, in eoque stanti summo altari subiecta. Nomen huic *Pantheon* datur, quod in eam prope constructum sit formam, qua olim *Romæ* rotundum illud templum, a M. VISPANIO AGRIPPA conditum, ac *Diis omnibus* dicatum, postea tandem a GREGORIO IV. P. Max. sub nomine *Sanctorum omnium* christiano ritu consecratum. In eo falsis Deorum numinibus suum cuique certis locis signum statuebatur. Simili fere modo hoc *Pantheon* in monasterio *Scorialensi* sepeliendis Regibus, & Reginis *Hispaniarum* omnibus, quotquot locum habere poterunt, destinatum fuit. Verum id tamen provisum, ut ne aliud unquam illic funus sepulture honorem obtineat, quam aut Regis, qui dominatum tenuerit, aut Reginæ, quæ filium Principem ediderit, regni heredem, compotemque. Reliquis utriusque sexus Principum, Reginarumque, virili stirpe carentium, funeribus duæ aliæ, itemque sub terra altera alteri superstructa, & *Pantheo* adhaerentes, cryptæ sepulcrales constitutæ sunt. Quoniam vero inferiori illarum nullum adhuc funus illatum fuit, idcirco in præsentem non nisi duæ cryptæ curam nostram requirunt, maior scilicet, *Pantheon* dicta, & quam, a latere iunctam, minorem diximus.

Aditus ad
cryptam,
Pantheon
dictam.

III. Ab introitu, seu vestibulo *Panthei* ordimur. Cum primum sacrario exitur, ad versuram patentium orienti, & meridionali soli laterum templi, pervenitur ad arcum, leucophæo, quo & externum ædificium, lapide constructum. Is ianua clauditur, hebenæ, aliisque lignis, ex *India* advectis, ac musivo, seu mosaico opere, ita vermiculatæ, ut tota compages, mirabili colorum varietate, oculos

a) *Delices de l'Espagne & Portugal.* tom. II. p. 253. seqq.

Ios intuentium oblectet. Limen adeunti in conspectum venit sca- TAB. LX.
larium, quod simili, sed selectiori lapide constructum, ab ortu
in magnitudinem ianuae, ad sex, & semis pedes lata, & trede-
cim alta, lumen accipit. Hoc descenditur duodecim gradibus in
primam operis stationem: unde, cum ad sinistram vertitur, iterum
que tredecim gradibus descenditur, usque ad pavimentum, marmo-
re tessellatum pervenitur. Ad hanc scalam inferiorem aditum a-
perit ianua ornatissima, sexdecim, & semis pedum altitudine, sex
latitudine patens, cuius singulare schema tabula hac nostra LI. ex-
hibemus. Dux columnarum ordinis *Romani*, stylobatis e metallo, &
capitulis auro obductis, ornatæ, postium loco ianuam continent.
Scapi columnarum, & antepegmenta, ex uno integri marmoris
corpore conformata sunt, circumdatoque ex inaurato ære cymatio
expolita. Ipsum ostium quatuor pedes patet, altum septem, & se-
mis, cancellisque, perquam affabre ex ære inaurato factis, claudi-
tur. Supra loricam, fronti cancellorum circumdatam, nigro lapi-
di polito, ex *Italiae* finibus advecto, tres pedes alto, & quatuor
lato, sequens inscriptio litteris aureis insculpta est:

D. O. M.

LOCVS SACER IMMORTALITATIS EXVIIIS

CATHOLICORVM REGVM

A RESTAVRATORE VITÆ, CUIVS ARÆ MAX.

AVSTRIACA ADHVC PIETATE SVBIACENT,

OPTATVM DIEM EXPECTANTIVM,

QVAM POSTHVMMAM SEDEM SIBI ET SVIS

CAROLVS CÆSARVM MAX. IN VOTIS HABVIT.

PHILIPPVS II. REGVM PRVDENTISS. ELEGIT.

PHILIPPVS III. VERE PIVS INCHOAVIT.

PHILIPPVS IIII.

CLEMENTIA, CONSTANTIA, RELIGIONE MAGN.

AVXIT, ORNAVIT, ABSOLVIT.

ANNO DOM. M. D. C. LIIII.

Binis vero ex metallo, auro incrustato, concluditur cylindris, qui-
bus dimidiæ humani corporis figuræ sunt insculptæ. Superiorem
faxi partem coronis premit, cui frons incubat, æreis, auroque ra-
diantibus bracteis vestita. Ad utrumque latus totidem statuarum splen-
dent, æneo-inauratæ, in *Italia* multa arte conflatæ. Quæ ad dex-
tram visitur, naturam hominis, morti obnoxiam, seu humanæ ma-
gnitudinis vanitatem, luculenter adumbrat; ut cui corona de ca-
pite, sceptro de manu cadente, flores e cornu copiarum eminentes,
falce præscinduntur. Scutum, sinistræ insertum, hoc in eam rem
lemma præfert: NATVRA OCCIDIT. Alterum signum, spei simu-
lacrum repræsentans, hisce verbis inscriptum est: SPES EXALTAT.

MON. AVST. T. IV. P. I.

Qq

Qua-

TAB. LI. Quadripartita flamma, qua lampas in læva eius manu fulget, nos edocet: sub frigidis etiam eorum cineribus, qui pro vera religione fortiter certarunt, spem ardere melioris, & æternæ vitæ. Inter duo hæc simulacra insignia eriguntur regni *Hispanici*, lapillis pretiosis tanta colorum, & artis varietate composita, auroque & argento, sicubi res exigit, interstincta, ut nescias, naturæ, an arti plus tribuas. Hac porta pervenitur ad scalas, in cryptam ducentes. Gradus sunt tres supra triginta, omnes de marmore *Toletano*, & iaspide, ceterum in tres ordines divisi. Parietes, sive intergeria, triplicibus regulis distincta, quadris de iaspide, marmoribus inclusis, ac invicem oppositis exornantur, eadem arte fornice tabulas iaspideas continente. Ab ostio usque ad primum interscalarium tredecim descenditur gradibus, in cuius quatuor angulis totidem exsurgunt marmoreæ, ac iaspide incinctæ columnæ parietinæ, quæ cum superpositis duobus arcibus quamdam quasi cellam efficiunt. Prope arcus, murum versus, assurgit hemicyclus, figuram in conum rotundum cum duobus triquetris ex iaspide, sub usque ianuam, ex rarioribus lignis confectam, complexa. De medio fornice illigatus globo ex ære inaurato lychnuchus, ex eadem materia affabre factus, dependet. Denique tredecim gradibus ad alteram descenditur aream, eandem cum priori formam habentem, nisi quod non prorsus regulariter quadrata sit. Reliquis inde gradibus septem superatis, ad dextram imum est *Panthei* vestibulum, quatuor angulatim dispositis columnis instructum, quarum binæ priores, extremum scalarum fonice sustinentes, ex iaspide sunt: posteriores binæ ex ære, auro linito, ianuam stipant, quam non minus, ac superiorem inaurati ex ære clathri obtejuunt.

Descri-

ptio *Pan-*
thei ip-
sius.

TAB. LII.

IV. Maioris cryptæ, seu *Panthei*, figura octangula, centum, & tredecim pedum continetur circuitu. Murus, qui admodum crassus, in octo recedit cava, in quibus loculi, ianua, & altare consistunt. Diagonalis, sive media, ab una extremitate muri ad alteram excurrentes linea, sex, & triginta pedes adæquat. Altitudo, usque ad summum fornice verticem, continet pedes triginta octo, quorum duo & viginti ad circumdatæ loricæ crepidinem usque pertinent, reliqui sedecim superius assurgunt. Pavimentum sequenti tabula exhibetur, in speciem stellæ formatum, cuius emblemata quadrangularia ex iaspide, velut radii a centro in circumlum marmoreum excurrunt: ipsum autem centrum ornatur figura rosæ, quæ lapillis varii coloris ita adumbrata, quasi talem ipsa natura generasset. Circumcingitur pavimentum basi marmorea, iaspideis emblematis, diversi coloris, vermiculata, circumdata ex ære inaurata regula. In hac basi circumstant sedecim columnæ parietinæ, ordinis *Corinthiaci*, quarum quælibet quindecim, & semis pedes alta, unum cum dodrante lata, atque ita singula paria coherent,

coherent, ut vacua intercolumnia dictos muri recessus, siue cava TAB.
LII. efforment, quæ ex marmore pariter, æreisque, & auro inductis limbis, quadra concludunt. Materies his columnis est iaspis, bases, & capitula ex ære inaurato constant. Media altitudine columnarum genius conspicitur alatus, tres pedes longus, ex ære quoque & auro bracteatus, ceream facem manu sustinens. Epistylum columnis incumbit marmoreum, ære bracteato exornatum, eius zophoro pariter ex marmore gyris florum æreis ornatissime variato. Cum pari ornamento spectatur lorica, corona, & fornix. Ex utraque parte columnarum parietinarum inter binas continentur isti, de quibus diximus, parietum recessus. In horum uno excipitur ianua, quæ per scalas in cryptam ducit, solidi marmoris poste, ære, & auro ornata, ad cuius latera duæ sunt cavæ, frondibus ex iisdem metallis excultæ, hæc bina ex iaspide de rubro vasæ lustralia continent. Ad limen superum in ipso recessu sub epistyllo binæ insunt tumbæ, reliquis loculamentis funereis accensendæ. E regione ianux positum est altare. Reliqui recessus loculamenta funerum excipiunt. Tholi fornix in altitudinem XVI. pedum exsurgit. In eo formati ex iaspide in semicirculum arcus, sex pedes alti, atque æreis cymatiis absoluti. Supra singulos arcus eminent marmora triangula, gyros florum æreos inauratos introrsum exhibentia. Per binos arcus, ad Orientem vergentes, lumen admittitur, alius arcus fenestram habet, per quam etiam ex æde sacra lumen, cultusque Divini voces transeunt. Arcus illi, prioribus, lumen ab oritur accipientibus, oppositi, etiam aperti sunt, lucemque duabus minoribus cryptis vicinis impertiuntur, reliqui vero integri, & continui, non nisi ad ædificii congruentiam faciunt. Supra sedecim dictas columnas parietinas totidem exsurgunt quasi costæ, ex iaspide formatæ, latitudine inferius æquali, sursum vero sensim decrescen-
tes, in circulum iaspideum desinunt, atque octo, quibus distinguitur tholus, intervalla curvata includunt. Hæc intervalla marmore conteguntur, & gyris foliorum ex subaurato ære ornantur: infima distant singula octo pedes, summa vero in dictum circulum concurrunt. Circulus, super quem fornix coit, circuitu continetur pedum duodeviginti, atque ipse æreum in se globum inauratum continet, cui infixæ est pertica ferrea, aurato ære obducta, multaque arte nitidissimum suspendens lychnuchum.

V. Qua de supra mentionem fecimus ara, sic in crypta constituitur, ut structuræ rotunditati plane non obstet. Mensa, quam Altare.
TAB.
LIII. vocant, altaris latitudinem habet octo pedum, altitudinem trium cum dodrante, basis pedes quatuor. Materies huic est lapis ex nigro fuscus, cuius facies externa auro bracteata, & superfusus foliorum gyris ornata, lamina obducitur, in medio habente sculpturam, ovatam anaglyphis, sepulturam CHRISTI repræsentante. Retro

Q q 2

stat

TAB.
LIII.

stat scamnum, simili opere, atque ara, confectum, cui imponuntur candelabra. Supra altare eriguntur duæ columnæ, tres pedes in cavum, sive loculamentum muri recedentes, interque se pedes sex remotæ, quæ utraque cum basibus, & capitulis, undecim, ac semis pedes exsurgunt in altum, latitudine duum cum tribus partibus octavis. Scapi columnarum ex iaspide *Genuensî* viridi, guttisque albis perfuso, perfecti sunt, sed stylobatæ, & capitula ex ære, auro incrustato. Post has columnas binæ aliæ consistunt pilæ iaspideæ. Superiorum columnarum membra zophorus, trabeatio, omnia accurato ordine, & altitudine congruunt, eodem genere marmoris confecta, atque ornamentis pariter exulta sunt. Supra trabeationem eminet tabula marmorea summam frontem rotunda, quæ media aream continet æream, aurea bractea obductam, cum inscripto lemmate: RESURRECTIO NOSTRA: CHRISTUS nempe, ut cuius in intercolumnio pilarum, binis prioribus columnis postpositarum, sub arcu marmoreo signum ex ære *Cyprio* fustum, & auro ornatum, cruci e marmore nigro affixum dependet, capitique supraponitur titulus, litteris æreo inauratis, cruci adherentibus. Laudatus supra COLMENARIUS mentionem etiam facit de cruce quadam, adamantibus, aliisque gemmis magni pretii distincta, omnium rerum in hoc loco pretiosissima habita.

Locula-
menta fu-
nerea.

VI. Inter hanc aram, & ostium, sex sunt ex ambabus partibus loculamenta, sive muri recessus, cum altitudine, tum latitudine æquales. Singuli dividuntur in quatuor partes, sive loculos minores, sibi impositos, qui e marmore fusco perfecti, cymatiis æreis inauratis, & cylindris utrinque exornantur. Singuli loculi continent arcas funereas ex optimo marmore, septem pedes longas, tres altas, & æque admodum amplas. Hæc busta quaternis quoque insunt pedibus leoninis e metallo inaurato. Impositæ illis arcæ marmoreæ, gyris foliorum æreis inauratis exornatæ, in medio ex eadem materia fabrefactos clypeos ostendunt, in quorum æreis inauratis litteræ nigræ nomen Principis, ibi quiescentis, indigitant. Operimenta capulorum pariter marmorea paullulum excitantur, atque omni ex parte marginibus ex ære inaurato circumcluduntur, capuli porro funerum dicta ratione in singulis loculamentis quaterni, additis duobus, supra ostium positos, numero sunt simul sex, & viginti. Ex hoc tam splendido, ac pretioso ornatu facile percipitur sepulturæ huius magnificentia, ubi omnia, maxime cum faces accenduntur, dulcissima colorum varietate, politissimo marmore, iaspide, auro, gemmis, fulgorem spargunt eximium. Quare hoc *Pantheon*, omni ætati mirandum, merito inter præcipua, quæ unquam *Europa* vidit, refertur *Austriacæ* Gentis monumenta.

Numerus
funerum
Austria-

VII. PHILIPPUS IV. Rex *Hispaniæ*, cum anno 1655. absolutum hoc *Pantheon* esset, multa pompa eo transferri curavit funera
Maio-

Maiorum suorum: CAROLI V. nempe Imperatoris, PHILIPPI II. & ^{eorum in} III. Regum, nec non & uxorum eorum, ac inter eas & primæ ^{Pantbeo.} suæ, ELISABETHÆ, novem ante annos defunctæ. In ea fune-
translatione animadversum, Cæsaris CAROLI V. corpus omnium mi-
nime fuisse corruptum. a) In situ fune-
rum iam tum is ordo tene-
bat, ut Reges a cornu Evangelii, Reginæ a cornu Epistolæ, quæ
vocamus, servata serie regiminis, & obitus, suis quisque loculamen-
tis alteri super alteros ita componerentur, ut funera maritorum e
latere dextro, coniugum autem ex adverso invicem respondeant.
Siquidem vero supra §. II. notavimus, hoc monumentum Regibus
tantum, & Reginis, Regum matribus, destinatum esse, ideo hic
nonnisi quinque reperiuntur Regum *Hispaniæ*, ex Gente *Hab-*
burgo-Austriaca, funera, præter recensitos nempe PHILIPPI IV. &
CAROLI II. quæ quidem in duobus recessibus, altari ad dextram
proximis, seiunctis tamen, ut diximus, loculamentis, sibi superim-
ponuntur. Ex adversa parte compositæ sunt prædictorum Regum
uxores, ISABELLA *Lusitanica*, ANNA, & MARGARETHA, *Austria-*
cæ, ELISABETHA *Francica*, & MARIA ANNA *Austriaca*. De qui-
bus omnibus nunc enucleatius ut agamus, instituti nostri ratio exi-
git.

VIII. CAROLUM V. anno seculari 1500. *Gandavi*, nobili *Flan-* ^{CAROLI}
driæ urbe, VI. Kal. *Martias*, die S. MATHIÆ Apostolo sacra, or- ^{V. Imp.}
tum fuisse, plerique omnes tradunt: at annum bissextilem haud ob- ^{nativita-}
servantes *Februarii* quartum, & vice- ^{tis,}
struvium b) PFEFFINGERUM c) ceteros, assignant, sequens cum b c
scribendus fuisset. Vidit tamen hoc, sed non pervidit HEUTE-
RUS, d) quando de CAROLO ait: „Sexto Cal. *Martii*, qui D. d
„MATHIÆ Apostolo tum erat facer, quod annus esset bissextilis,
„alioqui quinto Cal. fuisset, natus est *Gandavi*.„ Enimvero, et-
fi, ut videtur, quintum, & vice-
sextimum eiusdem mensis diem in
men-

a) BÆLIUS in *Diſionario Hiſt. crit.* voce CA-
ROLUS p. 138. edit. Gall. quartæ, not. X.
ex CASPARO de *Reis* hæc affert: „Cum
nullis baſſamis, aut medicamentis pollin-
ſtum fuerit regale cadaver, quæ a cor-
ruptione præſervare potuiſſent, ipſo Impera-
tore ſic ante obitum iubente, quid aliud di-
cere poſſumus, niſi eximium illius animi
candorem, & virtutis ſplendorem, cuius
ingens ſemper dedit ſpecimen, poſteris
Deum oſtendere voluiſſe? nam cum anno
14. ab illius obitu in cœnobio S. Iuſti corpus
exhumaretur, non ſolum integrum, &
incorruptum inventum eſt, ſed thymi quo-
que ramuſculi, quibus monachorum more
reſperſum fuerat, virides, & optimum odo-
rem adhuc ſpirantes, una apparuerunt. An-
no 1656. (lege 55) cum potentiffimi Re-

gis noſtri PHILIPPI iuſſu anteceſſorum ſuo-
rum Regia cadavera ad inſigne illud *Pon-*
theonis monumentum traducerentur, invictiſ-
ſimi Imperatoris CAROLI V. cadaver adhuc
incorruptum repertum eſt, labe nulla, nul-
la temporis edacitate, aut putredinis carie
infectum, ſpectaculum ſane mirificum, &
plane admirandum, poſt annos 96. incorru-
ptum permanſiſſe, ut tradit P. F. *Franci-*
ſcus de LOS SANCTOS.„

b) *Corp. Hiſtor. Germ.* tom. II. pag. 976.
not. i.

c) Lib. I. tit. V. p. 721. Addatur inſcriptio,
in conclavi, ubi natus eſt, poſita, & a no-
bis tom. præced. P. II. p. 196. §. XLIII.
adducta.

d) *Rer. Belg.* lib V. p. m. 245.

mente habuerit auctor, quintus tamen Kalend. *Martii* sive anno bissextili, sive communi, nunquam non XXVI. est. Frustra igitur STRUVIUS loc. cit. *Gerardum* de Roo emendat, quintum, & vicesimum *Febr.* recte ponentem. a) Ex citatis auctoribus nonnulli nativitatem Principis propius definientes, eum hora tertia matutina felicitis fideris instar prodixisse, referunt. SCHOENLEBENIUS in *ephemeridibus* suis eidem horæ bessum addit: inscriptio, hic in calce pag. nota b. citata, de hora quarta matutina loquitur.

Mortis-
que epo-
cha,

- IX. De tempore mortis magis convenit. Hanc enim an. 1558. **XXI. Sept.** honoribus S. MATHÆI Ap. dicato, in provincia *Extremadura*, non procul *Placentia*, in monasterio S. IUSTI Ord. Eremitarum S. HIERONYMI, quo se post abdicationem regni, & imperii conferens, ad supremam luctam biennio fere præparaverat, accidisse, dubio caret. HEUTERUS b) tempus hoc magis distinguens, illam inter horam tertiam, & quartam, paullo ante auroræ ortum evenisse, refert: MINIANA c) nocte, diem S. Apostolo MATHÆO sacrum antecedente, id quod eodem recidit, Apud MENLIUM diem eiusdem mensis XX. BEYERLINCKIUM XXI. *Octobris* MATENESIUM XXI. *Decembris*, ut tradit SCHOENLEBENIUS in *ephemeridibus*, ponentes, mendum librariorum obversari, haud ambigimus.

Resque,
illam cir-
cumstan-
tes.

- X. De rebus, mortem eius circumstantibus, e multis audire iuvat MINIANAM: „Cum enim per biennium (inquit) quod mortem præcesserat, placando numini totum se addixisset, sibi adhuc viventi suprema officia representari, suoque ipse funeri interesse voluit atratus; itaque monachis immixtus mortuale sacrum canentibus, æternam sibi met requiem tamquam deposito inter sedes beatas apprecatus fuit, maiori circumstantium luctu, quam cantu; & genibus nixus summo rerum conditori animam suam humiliter precatione commendavit. Inde inter gementium famulorum manus in cellam relatus, postera die iam motus imbecillitatis, inclinatæque in deterius sentire principia cœpit valetudinis. Cesserant enim articularis morbi sensus: retractumque intra viscera sævum virus in tertianam febrim eruperat; quod emittere gemina sectione venæ cum student inani sollicitudine medici, quotidiana cœpit vehementius iactari. Ea vires paullatim exedente, ad extremum depuloratur. Haud tamen ea re visus est commoveri. Animi fordes per confessionem eluit; ac Divina pastus victima, in hæc verba prorupit: *In me mane, dulcissime IESU, ut ego in te maneam.* Deinde ad supremam luctam sacro inunctus oleo, ut se deficere sensit, CHRISTI cruci affixi, quam sinu fovebat, effigiem altera manu

a) Lib. XI. p. 412. seq.

b) Loc. cit. lib. XIV. ad an. 1556. p. 689.

c) Cont. MARIAN. lib. IX. p. m. 216.

nutenens, altera cerum accensum, eorum, quæ commiserat, veniam cum ab arbitris voce flebili, tum a divino numine ardentissima oratione postulavit. Dum autem opportuna suppeditantur luctanti animæ adiumenta, abeuntemque hospitem religiosorum cœtus ire felicem assidua precatione iubet, nocte, diem S. MATHEO Apostolo sacrum præcedente, suprema voce IESUM invocans, placide excessit, invicti prorsus corporis, & animi Princeps, virtute & pietate nulli secundus.,

XI. Corpus inde *Granatam Beticam* translatum, iuxta matrem Corpus IOANNAM, avumque FERDINANDUM, sepultum fuisse, MASENIUS a) ex SPONDANO sciscit, addens: illud subinde a PHILIPPO II. *Hispaniarum* Rege, CAROLI filio, *Pantheo* esse illatum; cum id a PHILIPPO IV. eius abnepote, primum factum fuisse, cum aliunde, tum ex inscriptione, supra adducta, constet. Idem tamen etiam HEUTERUS, b) Scriptor coævus tuetur. Quin & STRUVIUS, epitaphium, invita minerva ibi positum, ex BAUDARTIO affert, in hæc verba:

HIC IACET INTUS CAROLUS QUINTUS

ORA PRO EO BIS, VEL TER, AVE MARIA, VEL PATER NOSTER.

Verum multo maiorem meretur fidem Scriptor *Hispanus*, MINIANA, quanquam HEUTERO multo inferior, ubi supra, dicens: „Ceterum procurato funere, CAROLI cadaver loculo plumbeo inclusum, sub ara maxima eiusdem templi *Hieronymiani* depositum, fuit, & post non multos annos in D. LAURENTII ad *Escuriale*, regium mausoleum, illatum., Præterea corpus eius anno post obitum XIV. exhumatum atque inde haud dubie in monasterium *Escuriale* deportatum, inque loco, donec *Pantheon* perficeretur, depositum fuisse, ex supra §. VII. not. a. adductis CASPARI de *Reies* verbis colligimus, asseritque præterea FRANCISCUS de *los Santos*.

XII. Nimii essemus, si epitaphia honoraria, epicedia, aliaque eiusmodi honoribus CAROLI V. dicata, hic in unum colligere adniteremur. c) Parentatum est ei non solum in *Hispania*, ubi diem obiit, sed in omnibus fere celebribus *Germaniæ*, *Belgii*, & *Italiæ* urbibus. Extat libellus singularis, de exequiis CAROLI V. quas FERDINANDUS fratri suo *Augustæ Vindel.* fecit fieri. *Augustæ* 1559. in forma quadruplicata editus. Habitæ etiam inter ceteras sunt exequiæ magna, & exquisita pompa a PHILIPPO filio *Bruxellis*, quas triginta duobus tabulis æneis, quæ præ manibus sunt, in folio excudit HENRICUS HONDIUS an. 1619. *Hagæ Comitum*. Castrum doloris, eiusdem iussu *Neapoli* exstructum, copiose

a) *Anima histor.* huius temporis lib. VII. p. 403.

b) Loc. mox cit.

c) Extant orationes funebres, nec non car-

mina, & epitaphia, honoribus CAROLI dicata, in supra memorata collectione *Francfurtana*, a viris doctis conscripta.

- a) se describit SUMMONTIUS, a) additis eius inscriptionibus, quas, quamvis Cæsaris facta magna ex parte, ac luculenter expriment, prætereundas tamen duximus. Primam duntaxat, speciminis loco hic dare, iuvat.

DIVO CAROLO V. IMP. CÆS. AUG. OPT. MAX. INVICTISSIMO, GALlico, ITALICO, INDICO, TURCICO, AFRICANO, GERMANICO, NOVI ORBIS REPERTORI, VICTORI ET TRIUMPHATORI FELICISSIMO, DIVINA MENTIS VIRTUTE, ANIMI ALTITUDINE, RERUM FELICITATE, SIC SUPRA MORTALIUM SORTEM SUMMO, UT HIS VERE INAUGURATUS, IN IPSIS SUE ETATIS FLORESCENTIBUS PRIMORDIIS PRINCIPUM ELECTORUM IUSTIS COMITIIS IMPERATOR ELECTUS SIT, QUEM POSTEA CLEMENS VII. ADDUCTUS IPSIUS GLORIOSI TOTO VITÆ SUE CURSU NOMINIS MAIESTATE, RERUM, PACE, ET BELLO GESTARUM MAGNITUDINE, BONONIÆ CONSECRAVIT, CORONAQUE IMPERATORIA INSIGNIVIT. PATRI SUPRA OMNES CÆS. AUGUSTISS. IN HISPANIA ET TERRIS SUBLATO, REX PHILIPPUS FILIUS, CUM APUD BELGAS ESSET, HUNC TUMULUM NEAPOLI ERIGENDUM, IUSTAQUE EXEQUIARUM IMPERATORIO MORE

F. I.

Epitaphium a
IOANNA
Lusitana,
filia eius,
positum.

- XIII. Omitti tamen haud debet epitaphium, eidem a IOANNA filia, *Lusitaniæ* Principe, positum, quod ex GUICCIARDINO eductum, in monasterio S. LAURENTII *Scorialensi* extare, affirmat PFEFFINGERUS ad VITRIARIUM, laudato tamen FRANCISCO nullam eius mentionem faciente. Reperitur quoque in *relatione historica Torquatorum aurei velleris*, b) non tamen sine mendo, præsertim vero in *tabula chronologica Ducum Lotharingæ, Brabantiae, Limburgi &c.* c) & PFEFFINGERO. d)

D. OPT. MAX. S. I)

D. CAROLO. V. IMP. AVG. MAX.

INDICO. TART. 2) AFRIC. GERM.

HISPANIÆ. SICILIÆ. ET INDIARVM. REGI.

P. P. PRINCIPI. POTENTISS. ET INVICTISS.

SACRI. IMPERII. LIBERATORI.

FVNDATORI. QUIETIS.

CHRISTIANÆ RELIGIONIS. ACERRIMO. PROPVGNATORI.

IUSTITIA, ANIMI MAGNITVDINE, PRVDENTIA, RELIGIONE, CLEMENTIA, PATIENTIA, 3)

ALIISQVE INSIGNIBVS VIRTVTIBVS

LONGE ORNATISSIMO.

QVI

a) *Hist. Neap.* tom. IV. p. 209.b) Edita *Vindobonæ* 1728. fol.c) Edita *Machliniæ* 1669. 4. p. 20. seqq.

d) Lib. I. tit. V. p. 738. unde variantes lectio-

P. I. LIB. V. CAP. III. 313

QUI POST INGENTES VBIQUE TERRARVM PARTAS VICTORIAS
ET CLARISSIMOS DE GALLO, TVRCA, AFRIS, ITALIS. 4) GERMANIS.

ACTOS TRIVMPHOS

TOT 5) MVLTI INDIE PROVINCHS

ET INSVLIS ETIAM PRISCIS INCOGNITIS,

PER LEGATOS MAGNO REIP: CHRISTIANAE ORNAMENTO

INVENTIS ATQVE LVSTRATIS:

DENIQVE POST FELICITER ADMINSTRATAM ET PRVDENTER CONSTITVTAM
REMP.

PHILIPPO FILIO

TOT AMPLISS. HISPAN. REGNIS, FLANDRIÆ, ET ALIIS PROVINCHS

INAVGVrato:

RELIGIONE DVCTVS

EX FLANDRIA IN HISPANIAM TRAIECIT.

SEQVE IN IVSTVM HIERONIMIANI ORDINIS COENOBIVM

ÆDIBVS ILLIC IVSSV EIVS CONSTRVCTIS,

RECEPIT:

VBI RELIQVVM VITÆ,

QVOD VIX BIENNIVM FVIT,

TRANQVILLISSIME EGIT ET SANCTISSIME

OBIT XI. KAL. OCTOB. M.D.LVIII.

IOANNA LVSITANIE PRINCEPS, HISPANIARVM GVBERNATRIX.

PATRI OPT. ET MAX. P.

VIXIT ANN. LVIII. MEN. VI. DI. 6) XXVII.

IMPERAVIT ANN. XL. REGNAVIT ANN. XLIII.

XIV. In choro Ecclesiæ Cathedralis *Antverpiensis* circum altare ^{Nec non} maius, ubi olim Principibus *Belgii* parentatum est, hæc inscriptio ^{& ab Ant-}
a) legebatur: ^{verpianis.}

D. O. M.

D. CAROLO V. M. IMP. AVG. POTENTISSIMO, QUI CUM ANN.
XXXIX. SUMMA CUM LAUDE RERUM GUBERNACULA TENUIS-
SET, TANDEM MAXIMIS TERRA MARIQUE PARTIS VICTORIIS,
POST ABDICAT. IMPERIUM, ETATIS ANNO LVIII. IN DIVOS
RELATUS EST DIE XXI. SEPTEMBRIS ANNO CHRISTI M.D. LVIII.

S. P. Q. A. HONORIFICENTISS. HIC PERSOLUT. IUST. BENE MERITO GRATITUDINIS
ERGO DIC.

Edidit hanc ipsam inscriptionem Io. TONIOLA, b) ubi tamen pro
POTENTISSIMO legens P. P. annum etiam mortis MDLXXXVIII.
mendose profert. XV.

nes depromere visum est. 1) Ap. eund. gre exprimit.
legitur D. O. M. S. 2) Tart. ille *Turc.* a) Vid. *Le Grand theatre Sacré de Brabant*
3) Patientia. apud eund. *Pietate*. 4) Ita- toni. II. P. I. p. 32. col. 2.
lis ibi deest. 5) tot. ille *tam*. 6) di. b) *Basil. Sepult.* in append. p. 53.
idem *dies*, sicut & alia plura verba inte-

MON. AUST. T. IV. P. I. R r

PHILIPPI
II. fata.

- XV PHILIPPUM II. CAROLI V. Imp. filium, *Vallisoleti* anno 1527. XXI. *Maii* primam lucem aspexisse, fatis convenit inter Scriptores. Biographus eius, *Gregorius LETI*, a) id sub crepusculum evenisse, refert: *LEQUILEBUS* contra, *GANSIUS* in *Arboreto*, ac *SCHOENLEBENIUS* in *ephemeridibus*, hora secunda pomeridiana cum minutis octo, & quadraginta. Tempus fatale æque dubio caret, annumque 1598. diem vero Dominicam, XIII. *Sept.* idem *LETUS*, b) suffragantibus aliis, statuit. Addit hic, id sole ad meridiem properante, accidisse; at vero *Excellentiss. KHEVENHILLERUS* c) qui res, mortem *PHILIPPI* circumstantes, fusc describit, horam quintam matutinam ponit. Cui quidem vel ideo etiam magis accedendum putamus, quod rei omni, ipfomet teste, ipse interfuerit. Obiit in monasterio *Scorialensi*, quo se, cum lenta febris per triennium exesus, & doloribus arthritidis, morbi familiaris, ut ait *MINIANA*, d) excruciatu fuisse, accedente demum hydrope deferri voluit. Excessit autem, multis poenitentiae, ac Christianae pietatis editis signis, quæ singula illi fusc prosequuntur. Errant tamen, cum nullum *Austriacæ* Domus Principum eius ætatem, supra primum scilicet, & septuagesimum annum, attigisse, docent; cum illam certe *RUDOLPHUS I.* ac multo magis *FRIDERICUS Placidus* Imp. superaverint. Ceterum post exequias, quæ moderatæ fuere, & sacra mortualia, inter gemitus, & lacrymas peracta, corpus, ut iterum ait *MINIANA*, e) nullis differtum odoribus, nec pollinctoris opera attaminatum, sicut ipse edixerat, plumbeo loculo inclusum fuit, tumuloque Regio illatum, suo tempore, ut supra diximus, in *Pantheo* deponendum.

Ac in-
scriptio-
nes.

- XVI. Quemadmodum *PHILIPPO* secundo, iussu *PHILIPPI* III. filii, & successoris eius, variis in locis magnificæ, teste laudato *MINIANA*, exequiæ habitæ, ita & eidem inscriptiones, ac epitaphia honoraria posita fuere. Horum *Magnum theatrum Brabantiae*, f) ut & ex parte *SWERTIUS*, ac *TONIOLA* duo affert.

D. O. M.

DIVO PHILIPPO II. CATHOLICO HISPP. INDIARUMQUE REGI, TOTIUS ORBIS MONARCHÆ POTENTISSIMO, QUI MAXIMIS REBUS TERRA MARIQUE GESTIS, IMPERIO AMLPISS. LUSITANIÆ REGNIS AUCTO, AC BELGICIS PROVINCIIS ISABELLÆ FILIÆ IN DOTE CUM ALBERTO AUSTRIACO DATIS, ÆTATIS LXXI. INTER VIVOS ESSE DESIIT IDIB. SEPTEMB. CIO. IO. IIC.

S. P. Q. A. CELEBRATIS HIC HONORIFICE (EXEQUIIS) PIE ET ETERNÆ MEMORIÆ CONSECRAVIT.

Alterum

- a) *Vie de PHILIPPE II.* tom. I. lib. IV. p. d) T. IV. Lib. X. cap. XIV. ineunte, pag. m. 128. 404. seq.
b) Idem ibid. tom. VI. lib. XX. p. 385. e) Ibid. p. 406.
c) *Annal. Ferdin.* tom V. col. 2025. seq. f) Loc. cit. p. 33. col. 1.

Alterum *Sylvæ ducis* in primario D. IOANNIS *Evang.* templo positum, sic habet:

MEMORIÆ SACR. •

DIVO PHILIPPO II. INVICTISS. HISP. REGI CATHOLICO, D. CAROLI V. IMP. SEMPER AUG. FILIO UNICO, BRABANTIÆ DUCI INCLYTO, PATRIÆ HUIUS PROTECTORI CLEMENTISS.

S. P. Q. SYLV.

MOERORE PERFUSI, PIETATIS ET OBSERVANTIÆ GRATIA VIII NOV. AN. CIO. IO. XCVIII. P. C.

QUA MICAT EOS, REGIA FAMA VOLAT.

XVII. PHILIPPUM III. PHILIPPI II. ex ANNA *Austriaca*, con-^{PHILIPPI}
iuge quarta, filium, anno 1578. die XIV. *Aprilis* hora secunda an-^{tertiis}
telucana *Madriti* natum fuisse, Excellentiss. KHEVENHILLERUS,
in opere, quo Imperatorum, Regum, ac Principum effigies exhi-
bet, a) asserit: in *Annalibus* contra *Ferdinandeis* b) diem præceden- a b
tem ponens. Quæ res Lectores dubios reddere posset, nisi diem
priorem etiam VASCONCELLUS, VERNULÆUS, GANSIUS, PIE-
SPORDIUS, MATENESIUS, ac *Iacobus* STRADA apud SCHOENLE-
BENIUM in *ephemeridibus*, ac præsertim supra laudatus FRANCISCUS
de los Sanctos, assignarent. Mortem oppetiit in eodem nativitatis
loco, die vero XXXI. *Martii* an. 1621. morbo, quem primo peri-
culosum esse, nemo unus putabat, nec nisi pro pituita habitus erat,
dierum triginta trium exantlato. Eius circumstantias idem Excel-
lentissimus KHEVENHILLERUS fufius describit. Defuncti corpus
die tertia *Aprilis* in *Scoriale* delatum, ac in crypta Regum maiori
conditum est, eodem FRANCISCO teste. In errore itaque BIRCKE-
NIUS, & COLMENARIUS versantur, quorum ille, aut certe osci-
tantes typographi, obitum eius ad XXX. *Martii*, alter vero ad
an. 1620. reponit. Inscriptiones eidem *Mediolani*, cum exequiæ
eius haberentur, positas affert Emanuel THESAURUS, c) quas, cum c.
præter verba nihil contineant, prætermittendas duximus.

XVIII. PHILIPPUM IV. anno 1605. die VIII. *Aprilis*, in die Et Quarti
Parasceves *Valisoleti* ortum fuisse, laudatus KHEVENHILLERUS d) fata.
asserit, correspondentibus eius temporis monumentis aliis. LE- d
QUILEUS id hora nona, minutis 38. SCHOENLEBENIUS minutis
37. pomeridianis evenisse, ait, cum contra idem Excell. Comes mi-
nus anxie mediam decimam memoret. Debitum naturæ solvit
Madriti anno 1665. XVII. *Sept.* horam inter quartam, & quin-
tam matutinam, die Dominica illucescente, arthritide, ac ad ulti-
mum hæmophthysi consumptus. e) Inscriptiones, eius honoribus c.
Antverpiæ in æde Cathedrali die XVIII. *Decembr.* anno 1665. quo
solemnnes

a) Tom. I. pag. 131.

b) Tom. I. p. 9.

c) Edit. *Frankfort.* 1715. p. 1.

d) *Conterfet, und Kupferstich* tom. I. p. 131.

e) Vid. *Theat. Europ.* P. X. ad an. 1665,
p. 81.

solemnnes eius exequiæ celebrabantur, dicatas, in memorata *tabula Chronologica Ducum Lotharingiæ, Brabantiae &c.* leguntur. Eas tamen, quamvis eleganti *Gasparris GEVARTII* stilo expressas, ex adductis causis prætermittimus.

Nec non
CAROLI
II.

- XIX. Postremus tandem *Hispaniæ* Regum, sanguine *Austriaco* fatorum, surculus in magnificam hanc cryptam concessit CAROLUS II. natus die VI. Nov. an. 1661. a) denatus primo eiusdem, anno seculari 1700. inter horam secundam & tertiam pomeridianam. b) Castrum doloris, eidem inter multa alia, alibi statuta, *Vindobonæ* erectum, Auctor *Theatri Europæi* describit, adductis etiam inscriptionibus. c) Corpus eius, aromatibus infartum, VI. Novembr. eadem die, & hora, qua ante novem, & triginta annos lucem aspexerat, in *Pantheo* depositum fuit.

ISABEL-
LA, CA-
ROLI V.
uxor.

- XX. Numerus Reginarum, ad sinistram aræ, ut diximus, sitarum, ad quinarium omnino redit. Prima ISABELLA, EMANUELIS, *Lusitaniæ* Regis, ex MARIA, coniuge secunda, filia: teste FRANCISCO de los Sanctos, *Ulyssiponæ* prognata, d) CAROLI V. uxor erat. Eam *Toleti* ipsis Kal. Maii an. 1539. ex partu obiisse, foetu melioris sexus haud vitali edito, MINIANA e) refert: fecus ac *Pontus* HEUTERUS, f) filium hunc paucis diebus supervivisse, asserit. Iustus illi, ut ait MINIANA, magnifico, ac vere Regio apparatu persolutis, corpus magna pompa ad mausoleum *Granatense*, dum *Pantheon* perficeretur, delatum est, funus prosequentibus FRANCISCO BORGIA, *Gandiæ* Duce, aliisque viris Clarissimis, id quod illi sanctioris postea vitæ occasionem dedit.

ANNA
Austri-
ca, PHI-
LIPPI II.
uxor.

- XXI. Hanc excepit ANNA *Austriaca*, MAXIMILIANI II. Imp. filia, ac PHILIPPI II. uxor quarta. De ortu eius iuvat hic audire MENLIUM cœvum, ac de eiusdem Cæsaris progenie data opera agentem. „Nata est (inquit) ANNA, MAXIMILIANI II. Rom. Regis, primogenita filia, *Zigaliæ* in *Castilia*, *Hispaniæ* regno, anno 1549. mens. Novemb. die secunda, die SATURNI, nocturno tempore, uno horæ quadrante ante primam, in signo arietis, baptizata die tertia eiusdem mensis a Rev.^{mo} Episcopo *Lugensi*. Compares fuere Marchio de *Tobarra*, Comitissa de *Farro*, & POLIXENA *Lassa*, eiusdem Regiæ infantis ANNÆ suprema aulae Præfecta: „Temporibus illis æqualem fuisse auctorem (cuius libellus de posteris MAXIMILIANI II. Imp. num editus sit, nec ne, adhucdum dubitamus) ex verbis eius consequentibus patet: „Nupta est (ait) „potentissimo *Hispaniarum* Regi PHILIPPO an. 1571. Suscepit „ex eo utriusque sexus liberos, de quorum ominibus, & tempore nativi-

a) *Theatr. Europ.* P. IX. ad. h. a. pag. 479.

b) Idem P. XV. pag. 825. WAGNER. *Hist.* LEOPOLDI M. Cæs. tom. II. lib. X. p. 562.

c) eum hora secunda obiisse, meminit.

d) Loc. cit. p. 826.

d) Loc. cit. Add. Duard. Nonius Leo, de vera Regg. Portugalliæ Genealogia. *Hispan. Illustrat.* tom. II. p. 1269.

e) Lib. III. cap. VII. p. m. 113.

f) *Rer. Belg.* lib. XI. p. m. 512.

„nativitatis mihi nondum constat, sed sciri propediem poterit.„
 MENLIO adstipulatur laudatus FRANCISCUS *de los Sanctos*, ac nonnulli alii. Maligna febris correpta, e vita abiit septimo, & vicesimo *Octobr.* anno 1580. corpore eius, iussu PHILIPPI, ad *Escu-riale*, MINIANA referente, a) delato, id quod *XI. Novemb.* factum fuisse, FRANCISCUS *de los Sanctos* asserit, addens, eam *XXVI. Octobr.* obiisse, verisimilius utique; quando eundem diem auctor omni exceptione maior, KHEVENHILLERUS b) quoque ponit, addens & horam, sextam scilicet inter & septimam matutinam. Idem præterea mortis causam in pituitam, haud dubie suffocativam, reicit, vigiliis & ærumnis, mariti causa, paullo ante graviter decumbentis, contractam, immo & precibus etiam ad cœlum emissis, quibus instabat, ut, si ex inscrutabili Divinæ voluntatis arbitrio Regi moriendum esset, id sibi ipsi potius contingeret. In errore igitur versatus BUDÆUS, mortem eius ad *XVII. Novembr.* anni 1581. reiciens. c)

XXII. Tertio loculamento quiescunt ossa MARGARITHÆ, CA-MARGA-ROLI Archiducis filia, ac PHILIPPI III. coniugis unica. Hæc *Græ-* ^{RITHA} *cii* in *Styria* primam aspexit lucem *XXV. Decembr.* anno 1584. ^{Austria-} *ca*, ^{PHI-} *LIPPI* III. MENLIUS de ea breviter his verbis: „MARGARITHA nata est ^{uxor.} *Græci* an. 1584. *XXV. Dec.* Compadres fuerunt ERNESTUS, „Archiepiscopus *Coloniensis*.„ Reliqua tacet. At laudatus KHEVENHILLERUS d) nativitatis tempus propius definit: eam eodem anno, & die, uno cum dimidio horæ quadrante post nonam matutinam in lucem editam, perscribens. Diem supremum clausit in monasterio *Scorialensi* *III. Octobris*, magno totius *Hispaniæ* luctu, an. 1611. inter horam 8. & 9. matutinam; cum ex partu laboranti febris accessisset, teste eodem. e) Hanc ipsam epocham etiam excitatus FRANCISCUS cum pluribus aliis tuetur. Quare descriptionem *Scorialensis* monasterii *Belgicam*, MARGARITHÆ natalem ad *XV. Decembr.* nec non COLMENARII *delicias Hispanicas*, diem fatalem ad *XXVI.* eiusdem mensis reponentes, deferere cogimur.

XXIII. Quartus capulus reliquias ELISABETHÆ, seu ISABEL-^{ISABELLE} *Franciae*, PHILIPPI IV. uxoris primæ, continet. Filia erat ^{Valesia.} *Henrici* IV. ex MARIA de *Medices* die *XXII. Nov.* an. 1602. ^{PHILIPPI} *IV. ux-* ^{oris pri-} *mæ*, *fata.* exorta, teste LEQUILEO, ac VERNULÆO: licet alii annum sequentem statuant. Ad superos evolavit in regia *Madridi* die *VI. Octobris* anno 1644. corpore post biduum in *Scorialense* cœnobium delato. Sola hæc est inter Reginas, quæ, etsi regno successorem haud dederit, sepulturam tamen in *Pantheo* nacta est. Verum cum ante BALTHASAREM CAROLUM, regni successorem designatum,

a) Lib. VIII. cap. VI. p. 326.

b) *Annal. Ferdinand.* tom. I. col. 159.c) *Thanatologia* p. 255. inter LEUCKEELD.

rev. Germ. Scriptor.

d) Loc. cit. tom. II. col. 319.

e) Loc. cit. tom. VII. col. 417.

gnatum, obierit, id ei hunc honorem conciliare poterat, etsi ille præcoci morte ante patrem sublatus, ad coronam haud pervenerit.

Ac denique MA-
RIÆ Au-
striacæ,
PHILIPPI
IV. uxori
secundæ.
XXIV. Ultima tandem ex *Habsburgo-Austriaco* sanguine quietis locum in magnifico hoc sepulcreto consecuta est MARIA ANNA IOSEPHA, FERDINANDI III. Imp. filia, PHILIPPI IV. coniux altera, ac CAROLI II. *Hispan.* Regis, mater. De ea LEQUILEUS his verbis: „Nata est an. 1635. XXIV. *Decembris Neostadii*, baptizata a FRANCISCO de *Dietrichstein*, Cardinale: patrini fuerunt LEOPOLDUS GUILIELMUS, Archidux, & sorores regiae. „An. 1649. ut A. A. nupsit PHILIPPO IV. *Hispaniarum* Regi. „Mortua est an. 1696. die XVI. *Maii Madriti*, sepulta in *Escu-riali*. „Quæ singula cum monumentis eius temporis recte conveniunt.

Statuæ, &
in-
scrip-
tiones,
in *Scoria-
lenfi* tem-
plo pos-
itæ.

XXV. Antequam hinc discedamus, de statuīs & inscriptionibus, in *Scorialesfi* templo positīs, nonnihil memorandum est. In medio nempe sacelli, quod ea ex parte oratorii regii situm est, ubi Evangelium legitur, quinque cernuntur statuæ ex metallo, ad ignem subauratæ, iustam viri magnitudinem excedentes. Prima invictum Monarcham CAROLUM V. Cæsarem, ornatu Imperatorio, sed inoperto capite, amictum, ac in genua provolutum simulat. Ad eius dextram pari modo locatæ sunt statuæ uxoris eius ISABELLÆ, & filiæ Mariæ. Ad sinistram, eodem situ, comparent Reginæ *Franciæ*, & *Hungariæ*, ELEONORA scilicet, & MARIA, eius sorores. Hæ porro statuæ universim ita dispositæ sunt, ut de altari, uno situ, singulæ discerni possint. In intercolumnario autem, quod postes inter, & murum est, litteris ex metallo inauratis nigro marmori inscriptum legitur:

D. O. M.

PHILIPPVS II. OMNIVM HISP. REGNOR.
VTRIVSQVE SICILIÆ ET HIEROS. REX CATH.
ARCHIDVX AVST. IN HAC SACRA ÆDE
QVAM A FVNDAM. EXTRVXIT. SIBI V. P.

In ea parte, quæ proxime a principe ara cernitur vacua, sequens inscriptio est exarata:

HIC LOCVS DIGNIORI INTER POSTEROS
ILLI, QVI VLTRO AB EO ABSTINUIT,
VIRTVTIS ERGO ASSERVATOR.
ALTER IMMVNIS ESTO.

Epitaphium vero, a PHILIPPO II. patri, CAROLO V. Cæsari, positum, huius est sententiæ:

D.

D. O. M.

CAROLO V. ROMAN. IMP. AVGVSTO
 HOR. REGNORVM. VTR. SIC. ET HIERVSALEM REGI
 ARCHIDVCI. AVSTRLE. OPTIMO. PARENTI.
 PHILIPPVS FILIVS.
 IACENT SIMVL ELISABETHA VXOR ET MARIA
 FILIA IMPERATRICES, ET LEONORA, ET
 MARIA SORORES, ILLA FRANC. HÆC
 VNGARIE REGINA.

Prope aram principem versus murum marmori inscriptum legitur :

HVNC LOCVM SI QVIS POSTER. CAROLO V.
 HABITAM GLORIAM RERV. GESTARVM
 SPLENDORE SVPERAVERIS, IPSE SOLVS
 OCCVPATO. CETERI REVERENTER ABSTINETE.

In loco, huic vicino, alia inscriptio ita habet :

CAROLI V. IMPERATORIS STEMMATA
 GENTILITIA PATERNA : QVOD LOCVS COEPIT
 AVGVSTIOR : SVIS GRADIBVS DISTINCTA
 ET SERIE.

Denique retro statuas in parte, ecclesiam comminus attingente, nigro in marmore sequens legitur inscriptio :

PROVIDA POSTERITATIS CVRA IN
 LIBERORVM NEPOTVMQVE GRATIAM ATQVE
 VSVM RELICTVS LOCVS POST LONGAM
 ANNORVM SERIEM CVM DEBITVM NATVRÆ
 PERSOLVERINT OCCVPANDVS. a)

2

CAPUT IV.

DE ALTERA AUSTRIACORUM PRINCIPUM IN
 REGIO SCORIALENSI MONASTERIO CRYPTA,
 PANTHEO CONTIGUA.

§. I.

Ascendentibus ex *Pantheo* septem gradibus ad alteram scalæ Alterius
 areolam duo occurrunt ostia, quorum quod finistrum est, cryptæ
 per porticum, sedecim pedum longitudine procurentem, in *Escu-*
 in cellam feralium ducit, æquali longitudine, & latitudine triginta *rials deli-*
 pedes patentem. Altera ianua ad dextram intratur ad sepulturas *neatio.*
 Principum utriusque sexus e familia regia, ac primum quidem in *TAB. LI.*
 cryptam

a) In descriptione *Escorialis Hollandica* pag. 12. Add. *Iosephi MORILLI* descript. civitatis
Neapol. p. 47.

cryptam cameratam, triginta sex pedes longam, latam sedecim, totidemque altam. In eius extremitate ascenditur cochlea, quatuor, & viginti graduum, extra angulorum versuras octo pedes procurrente, in cameram, inferiori æqualem, sepulturæ eorum funerum, quæ in *Pantheo*, ut diximus, componi non solent, destinatam. Parietes huius cryptæ in tres loculamentorum ordines distribuuntur. Pavimento undique circumfertur podium marmoreum, iaspide interstinctum, in quo consistunt signa humana figuræ dimidiatæ, tria invicem sibi superposita, basibus, & capitulis inauratis, exeuntia in globos aureos. Singula capulorum funereorum loculamenta, inter quæ dictorum triplicatorum signorum columnæ erectæ, quæque, FRANCISCO de *los Sanctos* auctore, numero LI. sesqui tertios pedes alta sunt, & octo pedes in murum recedunt. Unumquodque etiam, inaurato clypeo præditum, illati funeris nomen ostendit. E regione ianux in eodem podio stant duæ columellæ, quæ simul cum frondibus, & coronis, altitudinem fornix æquant, picturam inter se concludunt, imaginem CHRISTI Servatoris, de cruce pendentis, repræsentantem. Et si vero non alius sit huius cameræ ornatus, quam parietum candor, omnia tamen eleganter, & pro Regio monumento magnifice ordinata comparent. Claves denique, obserandis, aperiendisque arcis funereis destinatæ, ac certis numeris, & signis distinctæ, in archivo eiusdem Regiæ Domus pro utraque crypta custodiuntur.

Conditio-
rum ibi-
dem fu-
nerum
Austriacorum
numerus,
& ordo.

II. In hac crypta sepulchrali tractu temporis, composita sunt funera ex *Austriaco-Habsburgica* Domo sequentia. Primo ordine, ex adverso ianux, consistunt in recessu muri capuli funerei duarum uxorum PHILIPPI II. triumque sororum Imperatoris CAROLI V. hoc ordine: I. MARIA *Lusitanica*, PHILIPPI II. uxor prima. II. CATHARINA, CAROLI V. Imp. soror. III. ISABELLA *Francica*, eiusdem PHILIPPI uxor tertia. IV. MARIA *Hungariæ*, & V. ELEONORA *Franciæ* Reginæ, ambæ CAROLI V. sorores. Secundo ordine quiescunt quatuor Principes: I. CAROLUS, PHILIPPI, & MARIÆ *Lusitanicæ* filius. II. CAROLUS, *Hispaniarum* infans, PHILIPPI tertii, & MARGARITHÆ filius. III. FERDINANDUS, iisdem parentibus procreatus, S. R. E. Purpuratus. IV. WENCESLAUS, MAXIMILIANI secundi Imp. filius. Tertia serie occurrunt quidem quinque capuli, sed tres duntaxat sunt funeribus *Austriacis* referti. Primus est BALTHASAR CAROLUS, PHILIPPI IV. filius. II. CAROLUS Archidux, FERDINANDI II. Imp. frater. III. IOANNES ab *Austria*, CAROLI V. Imp. filius. In reliquis loculamentis sita sunt corpuscula eorum *Hispaniæ* Principum, qui in prima ætate vitam deseruerunt, videlicet CAROLI V. filii, FERDINANDUS, & IOANNES, secundo, & tertio loco nati: FERDINANDUS, DIEGO, MARIA, & CAROLUS LAURENTIUS, PHILIPPI II. liberi, ex con-
iuge

iuge ANNA suscepti: MARIA, ALPHONSUS MAURITIUS, & MARGARITHA FRANCISCA, a PHILIPPO III. ex MARGARITHA *Austriaca* procreati: ac denique PHILIPPI IV. ex ISABELLA *Borbonica* proles, videlicet: MARIA MARGARITHA, MARGARITHA MARIA CATHARINA, MARIA ISABELLA THERESIA, ANNA ANTONIA, FRANCISCUS FERDINANDUS. His accedunt MARIA II. & Anonyma. De his iterum eo ordine agendum est, quo huc aut concesserunt, aut certe locati sunt.

III. Primum igitur omnium hic locum occupat MARIA, PHILIPPI II. conditoris uxor prima, IOANNIS III. *Lusitanæ* Reg. & CATHARINÆ, Imperatoris CAROLI V. sororis germanæ, filia, nata eodem die & anno, ut vult *Gregorius LETI*, a) quo PHILIPPUS ipse. At plus deferendum putamus *Duardo NONIO*, genealogiam Regum *Lusitanæ* data opera illustranti, b) diemque xv. *Octobr.* anni 1527. observanti. Res, obitum eius circumstantes, MINIANA c) his verbis describit: „*Vallisoleti* VIII. Idus *Quintilis* (an. 1545.) MARIA, PHILIPPI coniux, filium enixa est, cui avi Cæsaris in sacra ablutione inditum nomen. Assidebant puerperæ decumbenti ALBANI coniux, & MARIA *Mendocia*, FRANCISCO *Covo* nupta, cubiculo præfectæ. - Illæ - in publicum progressæ (iudicium scilicet *Inquisitionis*, fontes rogo addicentis, inspecturæ) solam cum puellis mulierem principem relinquunt, quarto die a partu. Cui, dum absunt, cupere significanti malum citreum, nihil mali suspicatur, ut morem gererent, continuo obtulerunt. Præsentissimum venenum fuit, adeo, ut peracta re, domum reversæ, exanimatam invenerint magno aulæ tumultu, & luctu acerbissimo. - Iustis regia opulentia perfolutis, *Granatam* funus perlatum fuit, & magnifico tumulo compositum. Idem dicit METERANUS apud laudatum LETUM, d) sed apud quem fidem haud invenit. Utcunque sit, citrinum, aut, ut METERANUS habet, melopeponem mortis ei causam attulisse, Scriptore *Hispanico* affirmante, haud ambigimus. Hanc mortem quarto post partum die, i. e. XII. *Iulii* evenisse, cum MINIANA idem LETUS, & FRANCISCUS *de los Sanctos* affirmant, qui & eandem præterea ex regia capella *Granatensi* anno 1574. die vero IV. *Febr.* in *Escuriale* translata fuisse, refert.

IV. CATHARINA, PHILIPPI I. filia posthuma, IOANNIS III. *Lusitanæ* Regis coniux, vitam adiit *Turrecremate* XIV. *Ianuarii* an. 1507. De ea FRANCISCUS *de los Sanctos* nihil meminit. At MARIANA

a) *Vie de PHILIPPE II.* tom. I. lib. VII. p. m. c) Continuat. MARIANÆ, tom. IV. lib. IV. cap. III. p. m. 150. col. 1.

b) Loc. cit. p. 1271.

d) Loc. mox cit. lib. VIII. p. 339.

- gina *Lusitania* †
1578.
a
b
c
- RIANA a) hunc in modum: „IOANNA Regina *Turrecremata* erat „incunte salutis anno millesimo quingentesimo septimo, mente vacillans, nulla reipublicæ cura. In eo oppido posttridie Idus Ianuarii die *Iovis* filiam enixa est, cui CATHARINA nomen, regnum, „accidentibus annis, *Lusitania* fuit. „ Ad plures abiisse an. 1578. MINIANA b) fidem facit, alii præcedentem statuunt, at illi plus tribuimus. Auctor descriptionis *Scorialensis* monasterii *hollandicæ* tradit: eam *Vallisoleti* die XII. Iulii an. 1545. decessisse, ac corpus demum die IV. Febr. 1574. ex urbe *Granata* in dictum *Escuriale* devectum, inque minorem cryptam Regiam delatum fuisse. At epochas has multis modis a vero discedere, compertum habemus, videturque auctor, CATHARINAM cum MARIA, de qua §. præcedenti, confudisse. Nam CATHARINAM post obitum mariti, qui in XI. Iunii an. 1557. cadit, nepotis sui SEBASTIANI tutelam, etsi non multo post sponte relinquendam suscepisse, supra laudatus *Duardus NONIUS* c) auctor est. Deinde Reginam *Uhsfipone*, non *Vallisoleti* excessisse, ex MINIANA, iuxta, ac CONESTAGGIO citatis colligimus. Unde & vehementer dubitamus, utrum exuviæ eius unquam huc deportatæ fuerint; maxime cum sæpe laudatus FRANCISCUS nullam eius rei faciat mentionem.

ISABELLA
Valefia,
ux. PHILIPPI II.
tertia †
XIII. Oct.
1568.

- V. ISABELLA *Valefia*, HENRICI II. *Galliarum* Regis, & CATHARINÆ *Medicæ* filia, PHILIPPI II. uxor tertia, diem XIII. Octobr. an. 1568. *Mantue* *Carpetanorum* fatalem experta, elapso vix quinquennio, videlicet die VIII. Iulii anni 1573. in *Escuriale* translata fuit. Ita FRANCISCUS *de los Sanctos*. Ubi vero locorum Regium cadaver medio, mortem inter, & translationem, tempore depositum fuerit, haud memorantem supplet MINIANA, d) illud in Regio D. FRANCISCI Virginum templo interim asservatum fuisse, docens. Idem addit, morbum, ac mortem eius, imprudentiæ Medicorum datam fuisse, quod uterum gerenti remedia, hydropæ laborantibus dari solita, adhibuerint, immaturi foetus virilis sexus iactura. Ortum Reginæ SCHOENLEBENIUS cum STRADA, VERNULÆO, & HENNINGESIO ad XXII. Martii anno 1545. quamvis VERNULÆUS alibi secundum Aprilis scribat, reponit, contraveniente THUANO e) & Gregorio LETI, f) eam tempore patris *Cameracensis*, III. Non. Aprilis an. 1559. subscriptæ, undecennem fuisse memorantibus. Unde secundum hunc calculum sub solemnia

a) *Rev. Hispanic.* lib. XXIX. cap. V. p. 336. COMECIUS de rebus gest. *Francisci XIMENII* archiep. *Toletani*, lib. III. *Hispan. Illustratæ* tom. I. pag. 999. manifesto errore, typographico tamen, XIX. Kal. Ianuarias ponit anni 1507. cum hoc pacto PHILIPPI I. anno 1506. XXVI. Septembr. demortui, filia esse non potuisset. Add. *Hieron. CONESTAGIUS*, *de Portugall. & Castilia*

coniunctione ibid. tom. II. p. 1073. quam is annum præcedentem assignare, videatur. BIRCKEN. p. 1391.

b) Continuat. *MARIANÆ* lib. VIII. pag. 310. col. 2.

c) *Hispan. Illustrat.* tom. II. pag. 1272.

d) Loc. cit. lib. VI. cap. VIII. p. 253.

e) *Historiar.* lib. XXII. p. m. 617. d.

f) Loc. cit. tom. II. lib. XIV. p. 160.

solemnia nuptiarum, anni sequentis mense *Ianuario Mantuæ Carpe-*
tanorum celebratarum, annum ætatis duodecimum minime adhuc
 compleffet. Quin soror eius CLAUDIA, natu minor, eodem anno
 1559. Non. Febr. CAROLO II. Duci *Lotharingiæ* iuncta, a) tum a
 vix annum duodecimum attigisset, reclamante lege naturali. Qua-
 re, cum, cit. LETO affirmante, *Princeps pacis* ideo cognominata
 fit, quod non modo pacis *Cameracensis* conditionibus PHILIPPO
 II. in matrimonium cesserit: sed & ipso prorsus tempore, quo an-
 no 1546. die VII. Iunii pax inter FRANCISCUM I. & HENRICUM
 VIII. *Franciæ*, & *Angliæ* Reges coaluit, in hunc mundum venerit:
 nativitatem eius ad idem tempus referre visum est.

VI. MARIA, PHILIPPI I. filia, LUDOVICI, Regis *Hungariæ* MARIA,
 vidua, ac *Belgarum* per viginti quinque annos Gubernatrix, vita PHILIPPI
 humanæ cursum ingressa est *Bruxellis* die XVII. Sept. 1505. b) *Hung.*
 Ad extremam mortalitatis metam pervenit die XVIII. Oct. 1558. c) *Regina, †*
 in villa, *Hispanis Cigales* dicta. Defunctæ corpus, FRANCISCO XVIII.
de los Sanctos auctore, c) *Vallisoletto* die XVII. (in descriptio- 1558.
 ne *hollandica* IV. sed, ut opinamur, perperam ponitur) *Fluvarii* b c
 1574. in *Escoriali* delatum, suæque gentis cineribus appositum est.
 Fallitur itaque *Guilielmus BUDÆUS*, d) ut sæpe alias, diem obitus d
 XIV. *Octobr.* ut & supra memorata tabula chronolog. Ducum *Lo-*
tharingiæ, locum sepulturæ *Burgos* in *Hispania* notantes. e) e

VII. ELEONORA, PHILIPPI I. filia, CAROLI V. soror, EMA-ELEONO-
 NUELIS, Regis *Lusitanæ* vidua, ac FRANCISCI I. Regis *Galliæ* u-
 xor altera, lucem accepit *Lovanii* XXIV. Nov. 1498. salutari a-
 qua ab Episcopo *Cameracensi* abluta. f) Spirare desit XVII. Febr. XVII.
 ad *Pacem Augustam*, vulgo *Badaioz*, eodem anno, quo CAROLUS 1558.
 frater, an. 1558. scilicet, cuius rei testis est sæpe laudatus FRAN- f
 CISCUS *de los Sanctos*. Eundem mensem etiam THUANUS g) af-
 signat, cum contra HEUTERUS *Martium*, MINIANA h) vero *Ia-*
nuarium velint. Sed prioribus magis fidimus, cum THUANUS in g
Gallia, ubi Reginæ ab HENRICO privigno iusta persoluta sunt,
 FRANCISCUS autem in *Hispania* scripserint, in tempora fatalia Re-
 gum & Principum suorum, in *Scorialensi* quiescentium, data ope-
 ra inquirens, immo inscriptiones eorum sepulcrales ante oculos ha-
 bens. Apud MINIANAM sphalma operarum irreplisse suspicamur.
 Iisdem etiam epitome rerum in variis orbis partibus - - gestarum i) i
 suffra-

a) HEUTERUS *rer. Belg.* lib. XV. p. m. 710. c) Pag. 23.

b) Id. ibid. lib. VI. p. 275. Add. FRANC. *de los Sanctos*. f) SCHOENLEBEN, in *ephemerid* auctoresque, ibid. laudati. HEUTER. *rer. Belgic.* lib. V.

c) Add. THUANUS I. c. p. 579. c. & HEUTER. lib. XIV. p. 689. quanquam is diem aperte haud exprimat. p. 234. eund. annum. prodit, diem ignorasse videtur. GANSIUS die uno excedit.

d) *Tanatologia* p. 231. apud LEUCKFELD. *rer. Germ.* Scriptor. g) Lib. XXI. p. m. 577. c.

h) Loc. cit. lib. V. cap. IX. p. 216.
 i) Ap. SCHARDIUM tom. III. p. 2133.

suffragatur. Subdit idem FRANCISCUS: corpus eius e *Merida*, seu *Emerita*, die IV. Febr. 1574. in *Scorialensem* cryptam deductum fuisse.

ALOYSIA
† XII.
Febr.
1689. M.
ANNA †
XVI. Iul.
1740.
UXORES
CAROLI
II.

VIII. Huic seriei accensendæ videntur CAROLI II. Regis *Hispaniarum* uxores duæ, de quibus FRANCISCUS *de los Sanctos*, ac descriptio huius cryptæ *Belgica*; utpote ætatem illarum haud attingentes, silent. Prima est MARIA ALOYSIA seu LUDOVICA, PHILIPPI I. Ducis *Aurelianensis*, filia, nata XXVII. Mart. an. 1662. denata *Madriti*. XII. Febr. horam inter septimam, & octavam nocturnam, an. 1689. corpore eius regia pompa XV. eiusdem in hoc dormitorium delato. a) Altera, MARIANA ANNA, PHILIPPI WILHELMI, Comitis *Palatino*. *Neoburgici*, ac Electoris, filia, an. 1667. XXVIII. Octobr. orta, quæ marito suo ad quadraginta annos superstes, demum *Guadalaxara* in *Hispania* diem clausit supremum XVI. Iul. 1740. Corpus in hac ipsa quoque crypta reconditum est. b)

CAROLUS, PHILIPPI II. filius. †
XXIV.
Iul. 1565.

IX. Secundo, ut diximus, ordine quiescunt liberi PHILIPPI II. unacum WENCESLAO, Imperatoris MAXIMILIANI II. filio. Primus inter eos infelix CAROLUS est, a MARIA *Lusitana* primo, iuxta ac ultimo partu, an. 1545. Iulii die VIII. *Vallisoleti* in lucem editus. De eius fati alibi nonnulla attulimus, atque inter cetera etiam eam opinionem, quæ illum iussu patris violenta morte sublatum asserit. Negat tamen id MINIANA, c) tum nondum manibus nostris versatus, præ ceteris fide dignus, causam mortis non nisi in ingenium Principis fervidum, elatum, ac potentia avidum, reponens; ut qui a patre, ob mala consilia, custodia traditus, cum tantam ignominiam ferre non posset, in eius remedium mortem sibi consciscere, animum obstinaverat; unde modo cibo abstinens, modo se plus satis replens, immodice etiam nivata usus fuerit, quo factum, ut his, & aliis talibus labefactatis stomachi viribus, in morbum inciderit exitialem, ita, ut Medicis de eo restituendo desperantibus, pœnitentia, coelesti pabulo, & sacro demum oleo expiatus, magna ante actæ vitæ detestatione XXIV. Iulii an. 1568. e vita abierit *Madriti*, funere temporario in Regium sacratum D. DOMINICI virginum templum illato. Verum violentam Principis mortem sæpe laudatus KHEVENHILLERUS d) haud negat, ei venenum in iusculo propinatum fuisse, testatus. Fusius de eius interitu *Gregorius LETI* e) agens, vi sublatum fuisse, itidem contendit. Fumus inde VIII. Iunii an. 1573. in cœnobium *Scorialense* translatus fuit, teste FRANCISCO *de los Sanctos*, qui & eandem mortis

a) *Theatr. Europ.* P. XIII. p. 960.

b) *La Lande Hist. de l'Empereur CHARLES VI.* tom. V. p. 446. *relat. hist. Francfort. autumn.* ad h. a. p. 77. seq.

c) *Contin. MARIANÆ* lib. VI. cap. VIII. p. 252.

d) *Effigies.* tom. I. p. 128. c. Add. THUANUS, loc. cit. lib. XLI. p. 412. d. seq. ac præsertim p. 414. b. c. ubi similia tradit.

e) *Vie de PHILIPPE II.* tom. III. lib. XX. p. m. 302. ad 342.

tis epocham, ut & KHEVENHILLERUS, aliique statuunt, ut adeo BUDÆUS a) XXIII. Iulii obtendens, in errore versetur.

a

X. Alterum hic locum occupat CAROLUS alter, PHILIPPO III. CAROLUS alter, PHILIPPI III. fil. † 1607. Septembris die v. Madriti evenisse, laudatus KHEVENHILLERUS in effigiebus, *Annalibus Ferdinands* præmissis, perscribit. b) xxx. Iul. At in *Annalibus* ipsis c) quantum decimum legimus. Uter horum locorum sincerus, & genuinus sit, dictu difficile foret, nisi nos SCHOENLEBENIUS in *ephemeridibus* doceret, etiam BUCHOLZERUM, quantum *Sept.* adnotantem, secundum stilum veterem intelligendum esse. Eodem KHEVENHILLERO teste, neo-natus Princeps in capella Regia sacro fonte ablatus est, spondentibus PHILIPPO, eius fratre, ac Rege huius nominis IV. & ANNA MARIA MAURITIA, eius sorore, *Franciae* postea Regina, licet ille annum ætatis non nisi tertium, hæc autem sextum ageret. Diem clausit extremum *Madriti* anno 1632. Iulii trigesimo, sæpe memorato FRANCISCO teste, KHEVENHILLERUS contra, ad effigies, *Annalibus* præmissas, d) uno anno & die excedit, errore haud dubie typographico, cum in *Annalibus* ipsis e) idem annus 1632. omisso tamen die, legatur. *Theatrum Europ.* f) eundem annum prodit.

b c

d

e

f

XI. Iisdem, quibus CAROLUS præcedens, parentibus, die XVI. *Maii* an. 1609. hora duodecima meridiana *Lernæ* ortus FERDINANDUS, g) Archiepiscopus *Toletani* Administrator perpetuus, S. R. E. Purpuratus, ac *Belgii* Gubernator, tertium hic locum occupat. Supremus eum dies in flore ætatis, variolis laborantem, oppressit *Bruxellis* an. 1641. die IX. Nov. h) corpore inde fere biennio post, XXIX. Iunii in *Scorialense* perlato, quanquam, *Theatro Europeo* docente, ultima edita voluntate in Ecclesia metropolitana *Toleti* humari petierit.

FERDINANDUS, eiusdem PHILIPPI fil. † IX. Nov. 1641.

g h

XII. WENCESLAUS, MAXIMILIANI II. Imp. filius, quantum hic locum implens, natus est, (ut ait MENLIUS) *Neostadii* anno 1561. mensis *Martii* die IX. & Dominico, nocturno tempore uno quadrante hora post X. in signo capricorni. Baptizatus est in ma- Imp. fil. terno arcis atrio die lunæ sequenti a Rev.^{mo} Episcopo eiusdem civitatis, tatis, 1587.

WENCESLAUS, MAXIMILIANI II. Imp. fil. † XXII. Sept. 1587.

a) Loc. cit. p. 243.

b) Tom. I. p. 135.

c) Tom. VI. col. 3214.

d) Cit. tom. I. p. 135.

e) Tom. XII. col. 434.

f) Tom. II. p. 777.

g) Teste KHEVENHILLERO *Annal. Ferd.* tom. VII. col. 257. SCHOENLEBEN. in *ephemerid.* In tomo prodromo eiusdem KHEVENHILLERI p. 136. diem XXIV. *Maii* legimus,

annumque 1610. sed haud dubie typothetæ errore. Qui VI. *Maii* ponunt, stilum veterem observant.

h) Ita editor mox dictarum Effigierum in notis, ac præsertim SCHOENLEBEN. l. c. Qui XXXI. *Octobr.* proferunt, veteri calendario usi sunt. *Theatrum Europaum* stilum novum data opera exprimit P. IV. p. 568. col. 2.

tatis, nomine Doctore LOGO, qui fuit Archiducis CAROLI præceptor. Compates fuerunt *Galliarum* Regis Orator, cuius nomen ignotum, Dominus CHRISTOPHORUS ab *Eytzing*, Regis *Bohemiæ* supremus Aulæ præfectus, & POLYXENA *Lassa*. Mortuus est WENCESLAUS in *Hispania*. „ Hæc MENLIUS, plura non addens. Supplet tamen MINIANA a) ad an. 1578. breviter his verbis: „ *Mantua Carpetanorum* WENCESLAUS, MAXIMILIANI Cæsaris filius, XI. Kal. *Octobris* ætatis suæ XV. naturæ quoque debitum „ solvit. „ Differt igitur memoratus KHEVENHILLERUS b) die uno, XXII. *Sept.* scribens, cui quidem, nisi ibi aliunde sphalma irrepfit, tanto lubentius accedimus; quod se funus Principis ad monasterium *Scorialense* comitatum fuisse, testetur, quodque MINIANA eidem annos ætatis non nisi quindecim tribuat, cum decimum septimum, ut ille recte advertit, consecutus fuerit, manifesto indicio, ei, cum hæc scriberet, animum haud satis præsentem fuisse. Longius aberrant, qui cum SCHOENLEBENIO, aliisque, ab eodem adductis, mortem eius in VII. *Novembr.* reiciunt. GANSIUS tamen iidem *Septembrem* nominat, diem silentio premens.

BALTHASAR CAROLUS, PHILIPPI IV. fil. † IX. *Oct.* 1646.

C

XIII. Tertia serie tria *Austriaci* sanguinis continentur funera, ac primo quidem BALTHASARIS CAROLI, PHILIPPI IV. ex ISABELLA *Valefia* filii *Madriti* an. 1629. XVII. *Oct.* hora sexta matutina, ingenti Aulæ *Hispanicæ* gaudio nati, ac IV. mensis sequentis sacro fonte lustrati, cuius solemnitates fusius describit KHEVENHILLERUS, c) qui tum præfens aderat, Principem ad sacrum baptismum comitatus. LEQUILEUS, qui eidem præter dicta, nomina quoque DOMINICI, LUCÆ, PHILIPPI, & VICTORIS tribuit, illum XI. *Octobr.* an. 1646. mundum reliquisse, perscribit. Eidem accedit SCHOENLEBENIUS in *ephemerid.* nixus auctoritate BIRCKENII, prudenter tamen monens, MS. *Iacobi FUGGERI*, cui is sua superstruxit, diem eiusdem mensis nonum præferre; id quod verisimilius existimamus; cum, temporibus iis æqualis, sæpe memoratus FRANCISCUS *de los Sanctos*, cum eodem consentiat, nec non & *Rocchus* PIRRUS, PHILIPPI IV. Historiographus, qui Chronologiam Regum *Siciliæ* magna diligentia conscripsit. d) Addit idem, mortem hanc *Cæsar - Augustæ* contigisse, defunctique corpus XXVIII. præfati mensis *Scorialensi* cryptæ illatum fuisse. Idem PIRRUS locum ei fatalem *Saguntum* nominat: at hac in parte plus tribuimus FRANCISCO.

CAROLUS, CAROLI GRÆCENSIS ARCHIDUCIS filius posthumus, Episcopus *Uratislaviensis*, & *Brixinensis*, Ordinisque *Teutonici* supremus Magister, cubat. In vitam introiit fil. † *Græcii*, in *Styria* VII. *Aug.* an. 1590. teste sæpe laudato KHEVEN-

HILLE-

a) Continuat. MARIANÆ lib. VIII. cap. I. p. c) Ibid. tom. XI. col. 583. seq. m. 313. col. 2. d) *Sicil. sacr.* tom. I. p. LXIX. c.

b) *Annal. Ferd.* tom. I. p. 9. col. 2.

HILLERO. a) Nam etsi in vitæ eius compendio undecimum eius-^{xxvi.} dem mensis legamus, b) priorem tamen præferendum esse, non so-^{Dec.} lum GANSII, & SCHOENLEBENII testimonio tenemus, sed & aucto-^{1624.} ritate *libelli Genealogici* Archivi *Græcensis* MS. cœvi, ubi or-^{a b} tus eius circumstantiæ pluribus exponuntur: scilicet eum VII. Aug. an. 1590. dimidio quadrante ante horam quartam vespertinam prodeuntem, undecimo primum Nov. inter horam tertiam, & quartam sacro fonte a MARTINO Episcopo *Secaviensi* lotum fuisse, spondentibus ERNESTO Archiduce, ac nomine EMANUELIS CAROLI, Ducis *Sabaudie*, & CATHARINÆ, uxoris eius, IOANNE AMBROSIO, Comite de *Turre*. Quod vero idem baptisma tamdiu dilatum fuerit, moræ Nuntii *Sabaudie* Ducis adscribitur, cui, si advenisset, vices horum eidem subeundæ fuissent. Ad sempiternam lucem excessit *Mantue Carpetanorum* in aula regia an. 1624. XXVI. Dec. mane hora tertia. Corpus eius plumbeo loculo, eique superinducto ligneo, conclusum, in *Scorialense* translatum est: cor vero, aromatibus pollinctum, & argenteo vase cohibitum, ad Collegium S. I. in *Silesiæ* urbe *Neyss*, ab ipso fundatum, ut testamento iusserat, transmissum fuit. c) Funus eius, & exequias pluribus describit c mox laudatus KHEVENHILLERUS.

XV. Tertium hic locum occupat corpus IOANNIS ab *Austria*,^{IOANNES} CAROLO V. Imp. viduū ex nobili scēmina *Ratisbonensi*, BARBARA^{ab Austria, † 1.} de *Blomberg* an. 1547. nati. Hunc nimirum annum statuit BIR-^{Octobr. 1578.} CKENIUS, diemque præterea addens, XVII. Februarii. *Famianus* d STRADA d) eundem illi diem natalem, qui parenti CAROLO Cæsari fuerat, tribuit, festum scilicet, ut in margine legimus, S. MATTHIÆ Ap. XXIV. Febr. an. 1545. qui tum, ut in die nativitatis Cæsaris, quod supra diximus, bissextilis haud erat. Verum, ut diem STRADÆ facile concedimus, ita quoad annum nondum discedere possumus ab ea sententia, quam alibi, e) auctoritate nummi induc-^c ti, adoptavimus, annum scilicet ex tribus illis 1545. 46. aut 47. quos inter nonnulli optionem lectoribus suis relinquunt, ultimum feligentes. In qua quidem opinione tanto magis firmamur; quod plerique matrem eius *Ratisbonensem* fuisse, affirmant, atque *Ratisbonæ* etiam cognitam. Atqui Cæsar eam urbem annis præcedentibus 1544. & 45. non vidit, bene vero an. 1546. quo solemnia illuc Comitia convocaverat: ut adeo IOANNES anno sequenti facile nasci potuerit, ac verisimilius etiam tum natus sit. Ad *Namurcum* in castris *Bougianis* ardenti febre, ut FAMIANUS habet, aut continua, ut inscriptio cap. seq. adducenda, loquitur, correptus, morboque ingravescente, expiatis totius vitæ noxis, sumptoque cœlesti viatico, Kal. *Octobr.* anno 1578. sub meridiem heroicam ani-
mam

a) Tom. I. Effigier. p. 4.

b) Ibid. p. 92.

c) Idem *Annal. Ferd.* tom. X. col. 485.

d) De bello Belgico Decad. I. lib. X. p. 289; noviss. edit.

e) *Nummoteb. Austr.* P. I. p. 124. col. 1.

mam efflavit. Corpus XXIV. (ut ait FRANCISCUS) *Maii* an. 1579. *Scoriali* illatum est. Num veneno interierit, disputant plures, negat MINIANA, STRADA asserere non audet: nos in medio relinquitur. a) Addit STRADA, b) translationem perocculte factam, ad evitandos scilicet sumptus, ac Magistratum, Sacerdotumque in urbium aditum certamina, quæ in Principum seu viventium, seu mortuorum, itineribus fieri solent; utque rei suspicio averteretur, corpus omne, solutis artuum commissuris, distrahi placuisse: ossibusque brachiorum, & femorum, & tibiarum, ad hæc thorace, & capite (exempto prius cerebro) & aliis partibus seorsim positis, implese bulgas tres: quas viatoria supellectili refertas, atque, uti asolet, ante ephippiam convolutas, ii, quibus, numero circiter octoginta hominibus, cum GABRIELE NIGNIO *Zuniga*, *Hispanorum* tribuno, ac IOANNI, dum viveret, stabuli præfecto, negotium datum erat, per mediam *Galliam*, obtenta prius itineris securitate, quasi qui ex defuncti familia essent, in *Hispaniam* delatus sit. Eo cum ventum fuisset, ossibus iterum commissis, æreique nexu fili colligatis, totam facile articulasse compagem corporis: quod tomento expletum, ac superinductis armis, pretiosisque vestibus exornatum, ita Regis PHILIPPI II. obtulisse oculis, quasi pedibus innitens.

Elusque
filie. †
1630.

XVI. Sunt, qui IOANNI huic duas tribuunt coniuges, sed gravis; quando eum innuptum obiisse, satis constat. Duas tamen genuisse filias, non minus certum est. Prima nominatur ANNA, *Mantue Carpetanorum* ex MARIA *Mendoza* suscepta. Hanc MAGDALENA *Ulloa*, IOANNIS ipsius educatrix, clam a seeductam, post annos septem ad *Madrigale* Sacrarum Virginum monasterium transtulit. At iussu PHILIPPI Regis inde traducta, *Burgos* in Sacrum D. BENEDICTI Gynæceum, perpetua earum Sanctimonialium Antistita creata fuit. Alteram, IOANNAM nomine, ex DIANA *Phalangia*, Nobili *Surrentina*, genitam, MARGARITHA, *Parmensis* Ducissa, sua sub cura habens, patre mortuo, *Neapolitane* D. CLARE cœnobio educandam tradidit. Post annos autem viginti, quibus ibi convixerat, BUTERO in *Sicilia* tandem Principi nupsit. Utraque autem anno 1630. eodem scilicet anno, mensæque eodem, facto concessit. c) De hoc Principe plura cap. sequenti.

FERDINANDUS,
& IOANNES
CAROLI V.
Imp. filii
an. 1530.
& 32. defuncti.

XVII. In reliquis, ut diximus, loculamentis, corpora *Hispanie* Principum, in tenera ætate defunctorum, continentibus, in primis CAROLI V. Imp. filii numerantur, FERDINANDUS, & IOANNES, ille natu secundus, hic tertius. Priorem an. 1530. alterum biennio post ad meliorem vitam vocatos esse, *Gregorius LETI* d) memorat,

- a) Conf. LETI *Vie de Philippe II.* tom. IV. lib. IV. p. m. 293. c) STRADA l. c. p. 294. Add. MINIAN. l. c. p. 309.
b) Loc. cit. p. m. 296. Add. MINIANA Cont. d) *Vie de Philippe II.* tom. I. lib. VI. ante MARIANA lib. VII. cap. XV. p. 308. col. 2. an. 1539. p. m. 228.

morat, cum contra BIRCKENIUS seniore anno primum 1545. ex-
pirasse velit, a) de IOANNE, ut plerique ceteri, nullam prorsus fa-
ciens mentionem. Verum cum mater eorum iam tum anno 1539.
mundo valedixerit, consequens foret, ut vel ambo, vel FERDINAN-
DUS saltem, ad aliquot annorum perveniens ætatem, Scriptores non
usque adeo fugere potuisset; ut nullam eius facerent mentionem.
Rocchus PIRRUS conceptis verbis testatur, FERDINANDUM in cu-
nis obiisse. b) Unde LETO potius accedendum putamus. Uter-
que, FRANCISCO *de los Santos* affirmante, anno 1574. die IV.
Febr. in regium *Scorialense* monasterium translati fuere.

XVIII. PHILIPPI quoque II. quatuor liberi, ex ANNA *Austria*-
ca suscepti, ad hanc sepulturam dati sunt. Primus erat FERDINAN-
DUS, qui vitam die IV. *Dec.* an. 1571. c) consecutus, eandem an. II. filius
1578. die XVIII. *Oct. Hispani* deposuit, d) biduo post in *Scoriale*
transportatus. BIRCKENIUS, & qui eius auctoritatem secuti sunt,
minus recte morti eius annum 1575. destinavere.

XIX. Hunc infecutus est DIEGO, seu IACOBUS, iisdem paren-
tibus anno 1575. die XII. *Iul. Mantue Carpetanorum*, teste laudato
Roccho PIRRO e) exortus. LETI f) diem eius natalem biennio
prævertit. Verum is IACOBUM cum fratre eius CAROLO LAU-
RENTIO confudisse videtur; quippe quod, ut mox videbimus, an.
1573. hic, non ille, natus fuerit. Inter vivos esse desiit an. 1582.
die XXI. *Nov.* ut, post FRANCISCUM *de los Santos*, SCHOEN-
LEBENIUS in *ephemerid.* cum laudato PIRRO docet. Sæpe lauda-
tus KHEVENHILLERUS g) quidem XXI. *Dec.* ponit, sed errore,
ut putamus, operarum. FRANCISCO tanto magis hic fidendum,
quanto maiori studio dies horum Principum fatales indagavit, quin
immo inscriptiones ante oculos habuit. Qui & idem testatur, cor-
pus eius biduo post obitum in cryptam Regiam translatum fuisse.
LETI annum quidem eundem statuit, diem præterit silentio.

XX. MARIA, Infans *Hispaniarum*, sæpe dictis parentibus Ma-
driti die XIV. *Febr.* an. 1580. nata, ibidem immitis Parcas sensit
IV. *Aug.* an. 1583. indeque XXIII. eiusdem in *Scoriale* delata, in-
ter fratres quiescit, teste eodem.

XXI. Excipit hunc capulum CAROLUS LAURENTIUS, PHILIP-
PI II. itidem filius, mortuus *Madriti*, die XXX. *Iunii* an. 1575.
& die X. *Aug.* eiusdem anni in hanc cryptam delatus. Laudato
PIRRO

a) *Specul. honor.* seu *Spiegel der ehren* lib. VI. cap. XXI. p. 1393.

b) *Chronolog. Reg. Sicil.* p. LXVI. c.

c) LETI tom. III. lib. XXII. p. 557. SCHOEN-
LEBEN. in *ephemerid.* auctoresque ibid. al-
legati. *Rocchus* PIRRUS l. c. p. LXVIII. a.

d) Idem. FRANCISCUS *de los Santos* loc. cit.

e) *Chronolog. reg. Sicil.* mox cit. p. LXVIII. b.

f) LETI *Vie de Philippe II.* tom. IV. lib. I.
p. m. 58.

g) *Annal. Ferd.* tom. I. col. 258.

frater, †
XXX. Iuni
1575. PIRRO auctore, in lucem protractus erat in *Villa-Calapæ* XII. Aug.
1573. Idem diem eius fatalem ad IX. Iunii reponit, sed standum
putamus fide FRANCISCI *de los Sanctos*.

MARIA,
PHILIPPI
III. fil. †
I. Mart.
1603. XXII. Ex PHILIPPI III. liberis, nondum adultis, primum hic
locum occupat MARIA, natu secunda, die prima *Martii Valliso-*
leti an. 1603. defuncta, cum non multo antea ibidem, id est men-
se præcedenti, die vero itidem prima, ex MARGARITHA *Austria-*
ca suscepta fuisset, ut nobis præter SCHOENLEBENIUM, sæpe cita-
tum, fidem facit laudatus FRANCISCUS *de los Sanctos*. Accedit
Excellentiss. KHEVENHILLERI auctoritas, diem nativitatis, quem
a FRANCISCUS pro more reticet, eundem assignans. a) Corpufcu-
lum eius VI. eiusdem ad sepulturam in hanc cryptam delatum fuit.
Hanc *Rocchus* PIRRUS præterit.

ALPHON-
SUS MAU-
RITIUS,
eiusdem
frater, †
XVI. Sept.
1612. XXIII. ALPHONSUS MAURITIUS, ex eadem Regina MARGA-
RITHA octavo, & ultimo, qui ei etiam exitium attulit, partu, an.
1611. die XXII. *Sept.* in *Escuriali* genitus, b) anno sequenti die
XVI. eiusdem mensis, ut habet FRANCISCUS, eandem infectus est,
biduo post, i. e. XVIII. dicti mensis in hac crypta depositus. Mox
laudatus KHEVENHILLERUS c) nativitatem eius XXIX. *Sept.* ad-
scribit. Verum ibi iterum sphalma subesse existimamus, idque ma-
xime etiam ideo; quod matrem quarto post partum die febris cor-
reptam asserat, cuius vi consumpta fuerit tertia *Octobris*. Cum
enim hæc ipsa tertia *Octobris*, secundum hunc calculum quarta post
partum dies fuisset, qua febris primum affecta fuit: hæc autem ne-
minem de repente morti tradat, partum diebus aliquot eidem præ-
cessisse necesse est; ut adeo citatis Scriptoribus haud ægre assen-
tiamur.

MARGA-
RITHA
FRANCI-
SCA, eius-
dem so-
ror, † XII.
Mart.
1617. XXIV. Tertia in hoc ordine liberorum PHILIPPI III. filia se-
ptima, MARGARITHA FRANCISCA, vitæ usuram accipiens *Man-*
tue Carpetanorum XXIV. *Maii* an. 1610. d) morte extincta est
ibidem die XI. vel XII. *Martii* anno 1617. funere postero die in
hanc cryptam deveccto. BIRCKENIUS natalem asserturus, pro
XXIV. *Maii*, XXV. *Martii* scribit, haud dubie tamen erronee.

MARIA
MARGA-
RITHA, †
XV. Aug.
1621. & Aug. XXV. Maiori numero liberi PHILIPPI IV. ex ISABELLA
Borbonia procreati, requiem hic obtinuerunt. Prima erat MA-
RIA MARGARITHA. Hæc immaturo nonnihil partu die XIV.
1621. & Aug. inter horam XI. & XII. noctis an. 1621. *Mantue Carpetano-*
rum edita, e) post horas triginta vivere desiit, triduo post, ut ait
FRAN-

- c) a) Ibid. tom VI. col. 2762.
b) Testibus LEQUILEO, & SCHOENLEBENIO, cum auctoribus ab eo laudatis.
c) Loc. cit. tom. VII. col. 417.
d) Id. ibid. col. 328. *Rocchus* PIRRUS l. c. p. LXIX. b. eam XXIV. *Nov.* an. 1610. na-

tam putat, ac mox iterum extinctam.
e) Id. tom. IX. col. 1497. ubi tamen eam MARGARITHAM MARIAM appellat. Con-
sentit SCHOENLEBEN. in *ephemerid.* *Rocchus*
PIRRUS diem xv. *Aug.* annumque sequen-
tem assignat.

FRANCISCUS, in *Scorialense* deportata. Altera, MARGARITHA CATHARINA, biennio post, nempe XXV. Nov. hora decima, & quidem, ut ex contextu KHEVENHILLERI liquet, matutina, an. 1623. eodem in loco effusa, & VIII. die mensis sequentis sacro fonte, magno cum apparatu abluta, a) brevem vitam eiusdem mensis die XXII. amittens, postero die in hanc cryptam traducta est.

XXVI. Hanc excepit MARIA de *Præsentatione*, iisdem parentibus XXI. Nov. die scilicet præsentationis B. V. M. unde ei cognomen, an. 1625. *Madridi* progenita, ac baptizata, ceremoniis tamen, quod Cardinalis de BARBERINO, qui eam nomine Papæ URBANI VIII. e sacro fonte levaret, expectandus esset, in VII. Iunii anni sequentis dilatis. b) Vitam clausit XXI. Iulii (SCHOENLEBENIUS XX. ponit) an. 1627. in loco eodem, tenero corpore postridie huc delato, sæpe memorato FRANCISCO teste. Eodem anno ISABELLA THERESIA de *los Sanctos* nomine, postridie itidem decessit, & hic sepulta, eodem FRANCISCO, nec non & SCHOENLEBENIO referentibus. Denique post undecennium ANNA quodque ANTONIA subsecuta est die V. Decembris an. 1636. *Madridi* defuncta, ac, teste eodem FRANCISCO, postridie hic sepulta, cum die XVII. Ianuarii eiusdem anni, BIRCKENIO, ac SCHOENLEBENIO affirmantibus, in lucem producta fuisset. Ambo hi pro die emortuali, loco V. diem VIII. Dec. statuunt, rectius fortassis, ac apud FRANCISCUM legimus, tribus illis unitatibus a librario facile prætermisiss. KHEVENHILLERUS, eo anno a Cæsarea Maiestate in *Germaniam* vocatus, eius haud meminit. Huc pertinet MARIA II. an. 1655. *Mantua Carpetanorum* itidem exorta, c) ac in cunis extincta, nec non Anonyma, anno 1662. mense *Novembri* nata, eandemque fortem experta, quas ambas in hanc cryptam concessisse non ambigimus.

XXVII. Cum his septem sororibus compositus quoque fuit FRANCISCUS FERDINANDUS, qui, eodem de *los Sanctos* affirmante, an. 1634. XII. Martii in villa, *Hispanis Isasi* dicta, vivere desinit, ipso Sabbatho Sancto hic sepultura affectus. De hoc alii nihil memoriæ prodiderunt. At binos alios PHILIPPI IV. filios, ex secunda coniuge MARIA ANNA susceptos, videlicet PHILIPPUM PROSPERUM, & CAROLUM THOMAM, in *Scorialensi* quoque cœnobio tumulatos fuisse CZERWENCKA d) refert. Prior, ut SCHOENLEBENIUS e) perhibet, XVIII. (ap. PIRRUM XXVIII. legimus) Nov. an.

a) KHEVENHILLER *Annal. Ferd.* tom. X. col. 335. ad 339. SCHOENLEBEN. l. c.

b) Id. ibid. col. 1058. & 1087. SCHOENLEBEN. & PIRRUS loc. cit.

c) SCHOENLEBEN. in *ephemerid.*

d) De *sepultur. Austr.* p. 10. in append. ad *Pietat. Austr.*

e) Add. *Theatrum Europæum* P. VIII. p. 320.

an. 1657. mundo datus, eidem primo *Nov.* an. 1661. se se subduxit. a) Alter *XXIII. Dec.* an. 1658. lucem primam intuitus, incertum quo tempore, locove terris valedixerit.

Filii PHILIPPI IV. naturales.

XXVIII. Hi liberi PHILIPPI IV. legitimi erant. Ex nothis eius maxime cognitus est IOANNES ab *Austria*, quem an. 1629. *VII. Apr.* ex MARIA CALPERONA *Comica* natum alibi b) diximus, addentes de eo non nulla alia. Mortem oppetiit *Mantue Carpentanorum Sept.* die *XVII.* an. 1679. c) Corpus, loculo plumbeo inclusum, in Regium monasterium *Scorialense* translatum fuit, d) atque adeo in *Pantheo* præter morem reconditum. Eidem Excellentiss. KHEVENHILLERUS filiam tribuit, CATHARINAM ISABELLAM nomine, *Bruxellis* iu parthenone quodam *XXVI. Nov.* an. 1714. defunctam. Alterius, IOANNIS, PHILIPPI filii, ex contubernio itidem suscepti, mentionem facit *Rocchus* PIRRUS, e) quem, prioritate anteponeus, infantem obiisse, asserit. Denique, *Theatro Europæo* memorante, f) an. 1634. ISIDORUS ab *Austria* excessit; natus annos octo, Magnus Magister de *Castilia*, Ord. *Melitenensis*, iam designatus. Hos ambos in dicto Regio monasterio sepulturæ traditos fuisse, etsi certo affirmare haud queamus, fortassis tamen a vero haud multum abest.

CAPUT V.

IOANNIS AB AUSTRIA NAMURCI IN BELGIO
SEPULCRALE MONUMENTUM, NEC NON MARGARITÆ, SORORIS EIUS, PLACENTIÆ.

§. I.

IOANNIS
ab Austria
sepulchrale
monumentum
Namurci.

TAB. LIV.

IOANNI ab *Austria*, CAROLI V. Imp. filio, de quo cap. præced. potiora occupavimus, antequam eius reliquæ in *Hispaniam* ad *Scoriale* ducerentur, monumentum sepulchrale, in ecclesia Cathedrali S. ALBANI *Namurcensi*, ab ALEXANDRO *Farnesio*, eius in imperio exercitus *Hispanici* successore, constitutum est. Ex ligno, & lapide cæruleo; ac marmore exsculptum, vices altaris supremi subibat. Anno vero 1751. quo ecclesia ista destructa, ac demolita fuit, ut nova construeretur, in loco separato sepositum, currente ætate anni 1764. cura & sollicitudine sæpe a nobis laudati Comitis de COBENZL, cui hoc monumentum inter cetera etiam debemus, in locum pristinum restitutum fuit. In eo præter CHRISTI Domini, de Cruce pendens imaginem, in medio consistentem,

a) Cit. *Theat. Europ.* P. IX. pag. 479. col. 1. c) Id. Anonym. p. 628. seq. KHEVENHILLER
b) *Pinacoth. Austr.* P. II. p. 242. Add. *La* l. c.
vita di Dom. GIOVANNI d'Austria per Anonymum in *Colonia* 1686. in 12. pag. 4. d) *Idem ibid.*
e) *Loc. cit.* pag. LXIX. f. f) P. III. p. 211.

tem, quatuor in totidem cavis figuræ occurrunt. Prima a dext. TAB. LIV. tris inter duas columnas figura virilis armata, dependente a tergo pallio, seu paludamento, dextra elata, sinistra ædificium sustinet, qua quidem primum Ecclesiæ fundatorem, ALBERTUM, Comitem *Namurci*, designari, vix est, quod ambigamus. Ex altera parte S. ALBANUS Martyr apparet, Ecclesiæ huius tutelaris, caput, ut a pictoribus, sculptoribusque exhiberi consuevit, manibus ante pectus ferens. Infra in stylobatis hic B. V. MARIA, cum puerulo IESU, inde vero Princeps noster armatus, ac in genua provolutus, cernitur; pone quem S. IOANNEM *Baptistam*, cuius nomen gesserat, observamus. Supra loricam altaris in semicirculo insignia Principis, coloribus expressa, & torque aurei velleris circumdata, comparent, cum lemmate, schedæ volitanti inscripto: OVLTRA PROPERA, quod quidem a symbolo CAROLI V. patris eius, *plus ultra*, haud multum abest.

II. A tergo altaris sequens inscriptio, in tabula lignea exarata, Eiusque legenda proponitur: inscrip-
tio.

D. O. M.

SER.^{MO} PRIN. IOANNI AUSTRIACO
D. CA. V. IMP. FILIO POST MAUROS I
BETICA REBELLÄTES SUBJUGATOS
TVRCARVQZ MAX: CLASSEM APUD
PATRAS EO DUCE FUNDITUS FUGA
TAM DELETAMQZ, CŪ IN BELGIO
PROREGEM AGERET, IN CASTRIS
BOUGIANIS CÖTINUA FEBRE IN
IPSO JUVĒTUTIS FLO: SUBLATO
AVVQULO AMÄTISS. ALEXANDER
FARNESIUS PARMÆ PLACENTIEQZ
PRINCEPS I IMPERIO SUCCESSOR:
EX MÄDATO D. PHILIPPI HISP. AC
INDIAR. REGIS POTENTISS: HANC
ALTARIS TABULÄ COENOTAPHII
LOCO PONI CURAVIT

1578.

III. Huius monumenti mentionem facit *Famianus STRADA*, a) Ubi eius sed breviter admodum. Principis viscera, vasi cupreo inclusa, ve- viscera condita videntur.

Tt 3

a) *De bell. Belg.* Decad. I. lib. X. exeunte pag. 296.

risimiliter ibidem deposita, ac humata fuisse, ex relatione ab eodem Excellentiss. Comite nobis submissa, intelleximus: quanquam præter traditionem nihil certi affirmare potuerint Domini Canonici, qui in crypta quadam, ad latus Evangelii eo in loco, ubi sacre reliquiæ reponi solebant, detecta, anno 1751. XXV. Sept. urnam reppererunt cupream, inscriptione destitutam.

MARGARITHÆ ab Austria mausoleum Placentia, TAB. LV. sect. prima.

IV. PLACENTIÆ in templo Abbatæ S. SIXTI Ord. S. BENEDICTI mausoleum cernitur, memoriæ MARGARITHÆ Austriacæ, CAROLI V. Imp. filia. nothæ, ALEXANDRI de Medices, Florentiæ Ducis, viduæ, ac OCTAVII Farnesii, Ducis Placentiæ & Parmæ, uxoris, consecratum. Illud hic tanto lubentiores sistimus, quatenus ex eo luculentius ostendamus, quo ornatu, quoque structuræ genere Itali temporibus nostris viciniore, funera Principum tum honestarint. Fieri illud curarunt Abbas, & monachi, prædicti monasterii alumni, anno demum 1617. grati animi ergo, tum quod illa in Samnio, seu Aprutio decedens, ossa sua in hanc Abbatiam transferri voluerit, tum quod multa illis contulerit beneficia. Typum porro insignis huius mausolei in acceptis referimus Reverendissimo D. MAURO GAGNANIO, eiusdem monasterii Abbati, humanissime nobiscum communicatum.

Eiusque descriptio,

V. Structura ex marmore est, assæbre, & eleganter ad regulas artis elaborata, quæ quantum a genio ædiliū mediū ævi recedat, nemo non videt; quin veterum Romanorum normam in multis imitatur. Tumulo, in medio posito, bini incumbunt leones, quibus, ut videtur, ad Belgii gubernacula, quæ MARGARITHA quondam tenuit, allusio fit. Matronæ, loricis utrinque insidentes, quarum altera ovem, canem altera fovet, vitæ innocentiam, ac patientiam in adversis, nec non fidelitatem, præcipuas MARGARITHÆ virtutes, adsignificant. Columnis quoque hinc inde impositæ armaturæ Gubernatricem heroam denotant. In area media ex marmore pariter insculptum est caput MARGARITHÆ, quod nobis seorsim missum, seorsim quoque in tabula nostra exhibemus. Huic subiectum est epitaphium, aureis litteris marmori inscriptum, statimque afferendum. Statuæ denique, hinc inde ad columnas parietinas consistentes, ac monumentum velut stipantes, sceptrā tenent manibus, & una quidem exuviis leonis, altera leone adsidente distincta, vel fortitudinis propriæ Principis defunctæ, a qua maximopere commendata fuit, vel amborum Heroum, ac Ducum, cum quibus MARGARITHA matrimonii vinculis iuncta fuerat, simulacra censeri debent.

Ac epitaphium.

VI. Inscriptio, de qua diximus, aureis litteris exarata, hunc in modum procedit:

MAR-

MARGARITHÆ AUSTRIACÆ
KAROLI V. AUG. F.
OCTAVII FARN. PLAC. ET PAR. DUCIS II.
VXORI

ALEXANDRI MAX. DUCIS III. MATRI
RAINUTII DUCIS IV. AVIÆ
MAIORIBUS VIRO ET SOBOLE
FELICISSIMÆ

RARISSIMI EXEMPLI FEMINÆ
REBUSQ. IN BELGIO GESTIS
INSIGNI

QUOD IN SAMNIO DECEDENS OSSA SUA
IN HANC ÆDEM TRANSFERRI IUSSIT
QUODQ. EIDEM PRETIOSAM SUPELLECTILEM
ET COENOBIO IN PIOS USUS PECUNIAM
LEGAVIT
ABBAS ET MONACHI POS.
CIO. IO CXVII.

TAB. LV.

VII. Nihil hic de ætate MARGARITHÆ. Eam tamen anno 1522. quadriennio scilicet antequam CAROLUS V. Cæsar matrimonio sese adtrinxerat, ortam fuisse, *Famianus STRADA* a) fidem facit. Mater eius erat MARGARITHA, IOANNIS *Vangestii*, ac *MA-*
RIÆ Coquambe, Nobilium *Flandrorum Aldenardensium* filia, Cæsari a
cum *Aldenardam* pertransiret, ab aulicorum quodam eo ex genere,
ut idem STRADA ait, qui ad Principum gratiam non nisi malis ar-
tibus aditum habent, per tenebras adducta. Mortem oppetiit an.
1586. ultima *Ianuarii Tortone*, regni *Neapolitani* civitate, quam,
brevis ante a se emptam, visura, morbo correpta, decessit, teste
KHEVENHILLERO b) sæpe laudato.

CAPUT VI.

DE RELIQUIS GENTIS HISPANO-AUSTRIACÆ
PRINCIPUM SEPULTURIS.

§. I.

Recessendi super sunt lineæ *Hispano-Austriacæ* ii principes, qui
sive in *Hispania*, sive exteris in regnis defuncti, locum in
Escoriali haud invenerunt, nec singulari tumulo, aut mau-
soleo, alibi honestati sunt. Ex his prima occurrit MARIA, HEN-
RICI VIII. Regis *Angliæ*, ex CATHARINA *Aragonia* filia, regnique
heres, PHILIPPI II. R. *Hispan.* uxor secunda, an. 1558. XVII. No-

Nov.

a) Loc. cit. Decade I. lib. I. pag. 20.

b) Tom. I. prodromo *Effigier*. pag. 140. Add.
STRADA l. c. Dec. II. lib. VIII. p. 258. ubitamen in margine mensam *Februarium*, die
non expresse, legimus.

- a) *Nov.* extincta, a) ætatis tertio, & quadragesimo, non vero quarto fere, & quinquagesimo, ut *Gregorius LETI* b) habet; quippe cum *HENRICUS VIII. CARHARINAM*, eius matrem, ante annum 1509. haud duxerit. Nata itaque erat anno 1516. die VIII. *Febr.* ut vulgati habent *Genealogi*; ut adeo haud dubie etiam erret *SCHOENLEBENIUS*, ex *BIRCKENIO* anni sequentis XVIII. *Ian.* statuens. Deposita est in Abbatia *Westmonasteriensis* teste laudato *KHEVENHILLERO*. c)

IOANNA, Regina Lusitania, † 1578. d) II. IOANNA, CAROLI V. Imp. filia, orta est *Mantue Carpetanorum* die XXVII. *Iunii* 1537. d) Hæc IOANNI, IOANNIS III. Regis *Lusitaniae* filio, ac heredi futuro, elocata fuerat. Verum illo anno 1554. die secundo *Ianuarii* ante patrem e medio sublato, cum *SEBASTIANUM Posthumum*, ac in regno successorem, enixa esset, in *Hispaniam* rediens, aliquamdiu regnum illud, Rege *PHILIPPO*, eius fratre, in *Belgio* commorante, temperavit. Tum vero monasterium Virginum *S. CLARÆ Discalceatarum*, *Mantue Carpetanorum* a se fundatum, ingressa, ac an. 1578. ad meliorem vitam evocata, e) ibidem, ut videtur, sepulta iacet. Nam in *Escoriali* haud quiescere, silentium cum *FRANCISCI de los Sanctos*, tum descriptio eiusdem monasterii *hollandica* indicio est. *CZERWENCKA*, f) qui eam in Regio *Scorialensi* monasterio sepultam putat, opinionem tamen non reticet existimantium, illam apud dictas *Discalceatas* cubare.

MARIA, MAXIMILIANI II. Imp. ux. † XXVI. *Febr.* 1603. g) III. MARIA, CAROLI V. filia, MAXIMILIANI II. Imp. uxor, *Mantue Carpetanorum* an. 1528. die XXI. *Iun.* hanc lucem primum aspicere cœpit. g) Mortuo marito, vitam aliquot annis apud filium *RUDOLPHUM II. Imp.* egit. Tum vero una cum *MARGARITHA* filia in *Hispaniam* profecta, ac mox memoratum monasterium Virginum *Discalceatarum* ingressa, inter Sanctimoniales piam, atque sanctis operibus fœcundam traduxit vitam. Tandem septuagenaria maior, ardenti febris correpta, animam non sine sanctitatis opinione die XXVI. *Febr.* an. 1603. mane intra horam quartam, & quintam, Creatori ibidem reddidit. Post mortem vero habitu Ordinis induta, in communi Monialium cœmeterio, ut petebat, humata fuit, subinde, an. scilicet 1615. XI. *Martii* iussu ac præsentente Rege *PHILIPPO III.* totaque Regia familia, in chorum ecclesiæ monasterii eiusdem transferenda, ac in iaspideo loculo condenda.

Qua

- a) *RYMER. Añ. Angl.* tom. X. P. II. p. 40. col. 2. *HEUTERUS rer. Belgic.* lib. XV. pag. 709. d) *Rocchus PIRRUS Chronolog. Regg. Sicil.* p. LXVI. d.
b) *Loc. cit.* tom. II. lib. XIII. p. m. 211. e) *Vid. PFEFFINGER. ad VITRIAR.* lib. I. tit. V. §. 2 p. 722.
c) *Effigier.* tom. I. p. 157. ubi *ELISABETHAM* sororem annis post humationem tribus e sepulcro exemptam, & ad *MARIAM* in sacellum ibi quoddam translata fuisse, memorat. f) *Pietat. Aust.* in append. p. 7.
g) *KHEVENHILLER. Effigier.* tom. I. p. 4. d. *Rocchus PIRRUS l. c. SCHOENLEBEN.* in *ephemerid.* auctoresque ibid. laudati. *PFEFFINGER loc. mox cit.*

Qua de re *Ioannes de PALMA*, cuius fide hæc referimus, observat, corpus eius, tum exhumatum, integrum adhuc repertum fuisse. a) *Laudatus KHEVENHILLERUS*, uti & *SCHOENLEBENIUS*, eam *Vallisoleti* excessisse scribunt: at in hac parte citato *Ioanni de PALMA*, mortem & sepulturam eius diffuse describenti, ac res eius omnes, præsertim vitam, in hoc monasterio pie & sancte transactam, singulari studio perquirenti, plus tribuendum putamus.

IV. Matri subiungimus filiam, *MARGARITHAM*, religionis causa de *Cruce* cognominatam. Exorta est *Vindobonæ* an. 1567. festo conversionis S. *PAULI* Apost. xxv. *Januari*, intra horam ix. & x. nocturnam in signo leonis. b) Cum matre in *Hispaniam* profecta, ac ipso die natali suo veste Ordinis sacri amicta, circumacta anno, die xxv. *Martii* (nam constitutum tempus, quod dies assumpti habitus fuisset, Aula regia, moram ex mora neſtendo, protelabat) solemniter sacramento sponſione DEO, & sacrae familiae sese adstrinxit. Denique omni virtutum genere exculta, ut quæ maxime, variisque etiam morbis fatigata, malignæ demum febri, succedentibus aliis malis, succumbens, in cælum evolavit anno 1633. v. *Iulii*, die declinante in vespere, immenso sui desiderio, famaque sanctitatis post se relicta, ac postero die magno cum apparatu, præſente Rege, Regina, totaque Aula regia, in choro apud matrem deposita, ut hæc, aliaque copiose describit laudatus *Ioannes de PALMA*, illius confessor. c)

V. Eodem in monasterio DEO sese, laudatæ modo *MARGARITHE* opera, pariter consecravit *DOROTHEA*, seu *ANNA*, Imperatoris *RUDOLPHI* II. filia, ex contubernio suscepta. Tempus natalitatis eius haud satis novimus. Attamen mox memoratus de *PALMA*, d) eam sub obitum *ANNÆ*, Imp. *MATHIÆ* coniugis, qui in annum 1618. cadit, annum ætatis septimum egisse, cum referat, anno 1611. nata videtur. A supra dicta igitur amita eius in *Hispaniam* evocata, habitumque Ord. S. *FRANCISCI* *Discalceatarum* in eodem monasterio assumens, anno 1628. die xviii. *Sept.* solemniter nuncupavit vota. e) De eius excessu nihil certi habemus, haud tamen ambigui, illam in eodem monasterio, qua vixerat, defunctam, & sepulturæ traditam fuisse. *DOROTHEÆ* nomen in baptismo, *ANNÆ* in confirmatione indepta est, idque Imperatricis *ANNÆ* iussu, quæ illam sibi cognominem esse voluit.

VI. *CATHARINA*, *PHILIPPI* II. ex *ISABELLA* *Valeſia*, tertia uxore, filia, an. 1567. *Octobris* die x. prognata, ac anno 1585. *CAROLO* *PHILIBERTO*, Duci *Sabaudie*, matrimonio copulata, numero-

a) *Ioannes de PALMA*. Vitæ lib. IV. cap. XIII. rum *FERDINANDI* I. & *MAX.* II. Imp. 1597. M. p. m. 326. c) Lib. VI. cap. XIX-XXVI. p. 571. seqq. Nov. b) Id. *PALMA* lib. I. cap. I. p. m. 3. & infra de- d) Lib. IV. cap. XVII. p. m. 350. scribing tabula genealog. coeva postero- e) Id. ibid.

merosa prolis utriusque sexus mater effecta est. Diem clausit extremum in flore ætatis anno 1597. mense *Novembri*, *Taurini*, ut videtur, in communi Ducum crypta recondita. a) *Rocchus* PIR-
 b) rus b) nativitatem eius ad XVIII. *Octobris* reponit. Sed eam genealogiam, quanquam de cetero sat accuratam, hoc loco in mendo cubare, putamus, ut adeo consensui ceterorum derogare nequeat.

ANNA
 MARIA
 MAURITIA, PHILIPPI III.
 fil. † XXX.
 Ian.
 1666.

VII. ANNA MARIA MAURITIA, PHILIPPI III. filia, vitæ lumen *Vallisoleti* an. 1601. die vero XXII. *Sept.* mane hora secunda adiit. c) Hæc LUDOVICO XIII. *Franciae* Regi, nuptui tradita, eodem LUDOVICUM XIV. genuit. Carcino affecta, in novo castro ad Fanum S. GERMANI in *Laia*, quatuor leucis a *Lutetia Parisiorum*, morti victima cessit an. 1666. XX. *Ian.* horam inter quartam, & quintam antelucanam. Cor eius die sequenti, lateri, ut ipsa iusserat, aperto, ac reliquis intestinis intactis, exemptum, in Abbatia Monialium *Vallis gratiae*, quam ex agro *Parisiensi* in suburbium Sancti IACOBI *Lutetias Parisiorum* translata, ac a solo excitatam, multis muneribus exornavit, auxitque, depositum est. Corpus vero, capulo plumbeo inclusum, die octavo, & vicefimo eiusdem mensis ad monasterium S. DIONYSII regio conductu, etsi sine ceremoniis sepeliri, vivens rogaverit, deportatum, in sepulcro
 d) HENRICI IV. & LUDOVICI XIII. humatum fuit. d) Elogia nonnulla, seu epicedia, memoriæ eius dicata, ac *Gallica* lingua concepta, biographa illius Domina de MOTTEWILLE, una cum testamento, quo quidem singula hæc non modo confirmantur, sed & quantis beneficiis Abbatiam suam *Vallis gratiae* profecuta fuerit, intelligitur, adducit. e)

MARIA
 THERESIA, PHILIPPI IV.
 fil. † XXX.
 Iul.
 1683.

VIII. MARIA THERESIA, PHILIPPI IV. ex ISABELLA *Borbonia* filia, LUDOVICI XIV. *Franciae* Regis, uxor prima, an. 1638. die XX. *Sept.* *Mantuae Carpetanorum* in lucem protracta, f) rebus humanis anno 1683. die XX. *Iulii Versaliis* exempta est, apostemate suffocata. g) Cor eius post octiduum in dicta Abbatia *Vallis gratiae*, corpus vero in monasterium S. DIONYSII delatum, v. *Septembris* in communem Regum *Franciae* cryptam multis cum ceremoniis demissum est. h) De reliquis Principibus, sanguine *Hispano-Austriaco* fatis, quorum tamen numerus exiguus est, in consequentibus dicendi locus erit.

- a) KHEVENHILLER. *effigies*. tom. I. p. 128. d. LETI *Vie de Philippe II.* tom. VI. pag. 250. seq. SCHOENLEBEN. in *ephemerid* LÉQUILE.
 b) *Chronol. Regg. Sicil.* p. LXVII. d.
 c) *Memoires pour servir a l'histoire d'ANNE d'Autriche*, par Mad. de MOTTEWILLE tom. I. pag. 9. & tom. V. p. 496.
 d) *Theatr. Europ.* P. X. pag. 392. seq. MOTTOWILLE ubi supra.
 e) Tom. V. p. 491. 493. 497. & 498. Iuvat tamen ad complendum hoc spatium fragmentum illius adducere, quod p. 496. legitur, chronotaxin vitæ eius hunc in modum recensens: „Née de PHILIPPE III.

Roi d'Espagne, & de MARGUERITE d'Autriche, à Valladolid le Samedi 22. *Septembre* 1601. nommée au Batême ANNE MAURICE au même Lieu, le Dimanche 7. *Octobre*. Suivant mariée avec LUIS XIII. Roi de France, surnommé le Juste, le 9. *Novembre* 1615: Mere de LUIS XIV. Dieu-donné, le 5. *Septembre* 1638, & de PHILIPPE de France aujourd'hui Duc d'Orléans, le 20. *Septembre* 1640: morte le 20. *Janvier* 1666.

- f) *Rocchus* PIRRUS l. c. p. LXIX. SCHOENLEBEN. in *ephemerid.* ex MS. FUGGERI.
 g) Idem PIRRUS ibid.
 h) *Theatr. Europ.* P. XII. pag. 601. seq.

TAPHOGRAPHIA PRINCIPUM AUSTRIÆ.

PARS I. LIBER VI.

COMPLECTENS FUNEREA MONUMENTA

ARCHIDUCUM AUSTRIÆ EX LINEA GERMANICA,

DUCTO INITIO A

FERDINANDO I. IMP.
PHILIPPI PULCHRI FILIO

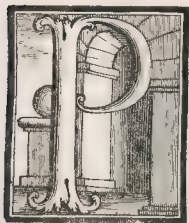
AD USQUE

IMP. MAXIMILIANI II.

POSTEROS.

CAPUT I.

MAUSOLEUM CUM CRYPTA PRAGÆ IN BO-
HEMIA, AD DIVI VITI MARTYRIS, A RUDOLPHO II.
IMP. CONDITUM.

§. I.

PRAGÆ in templo metropolitano, ad Divi VITI ^{Mausolei} Martyris, RUDOLPHUS II. Imp. cryptam, con- ^{Progenis} dendis Regum *Bohemiae* funeribus sub finem ^{origo, & situs.} seculi XVI. fieri curavit, superimposito magni- ^{TAB. LVI.} fico, ac sumptuoso mausoleo. Situm est illud in medio templi, supra pavementum extans, atque Orientem versus summam respiciens a-
ram; retro affurgunt organa pneumatica, hinc, atque inde facella, cameræ, columnæ, pulchro ordine visui obiectæ.

II. Tota moles ex alabastro undecim pedes in longitudinem ^{Itemque} porrigitur. Basis duos gradus habet, singulos pedem unum altos; ^{materies, & dimen-} integra vero monumenti altitudo novem pedum, triumque digito- ^{sio.} rum est; latitudo totidem pedes, & septem pollices æquat. Tu- ^{TAB.} mulus, seu tumba, quatuor pedibus, totidemque digitis affurgit, o- ^{LVI.} perculum, dempto pollice, pedem unum altum; tria vero simula-
cra iconica, superne iacentia, sex pedes & novem pollices longa. Gradus supra tumulum sex pueris, sive genis, scuta tenentibus, ex-
ornantur. Septimus, lævo brachio iam mutilus, vertici insidet, quasi funera lugens: e regione statua CHRISTI Servatoris palliolati, ac
in pedes erecti, alta pedibus tribus, consistit populo elata manu bene

V v 2

pre-

TAB.
LVII.

precantis, pedeque dextro calvariam, unde serpens prodit, mortis, quam destruxit, symbolum, calcantis. Spatia denique tumuli, seu scuta, in quovis latere terna, ac columellas inter inæqualia, opere anaglyptico icones, epitaphia, scuta, & alia, ad ornatum facientia, continent.

Simulacra
funerum.

III. Tria funerum simulacra binos Imperatores, & Augustam foeminam referunt. In medio recumbit FERDINANDUS I. a dextris MAXIMILIANUS II. & a sinistris ANNA, prioris uxor. Ambo Cæsares, pro more eius seculi, barbati, coronati, nec non cataphracti, & paludati sistuntur, quoque a ceteris *Bohemiæ* Regibus facile dignoscantur, torque aurei velleris, additis pomo Imperii, & gladio, ornati sunt. ANNÆ caput, aperta corona redimitum, culcitra reclinat, corporeque palla oblecto, manu sceptrum tenet. Quod vero RUDOLPHUS Cæsar non nisi trium dictorum funerum icones exprimi iusserit, monumentum isthoc nomen mausolei *Austriaci* obtinuit; quanquam a plebe alias simpliciter tumba regia, vel sepultura Imperatorum nuncupetur. Respexerat nimirum auctor operis ad maiores suos, ex sanguine *Austriaco* oriundos, & *Romani* Imperii scepro, coronaque *Bohemica* claros, quorum memoria hunc tumulum præcipue sacrum esse voluit, neque tamen immemor ceterorum funerum, in eandem cryptam, subtus exstructam, illatorum, eorum capita, opere anaglyptico, a tumbæ inferiori parte nonnihil extantia, inscripturisque conspicua reddi curavit.

Latus orientale
cum epitaphio
FERDINANDI I.
Imp.

TAB.
LVIII.
Sect. I.

IV. Facies mausolei orientalis, ubi imaginem Servatoris consistere diximus, epitaphium FERDINANDI, duabus lineis constans, offert, his absolutum verbis: FERDINANDVS. I. ARCHID. AVST. ROM. IMPERATOR. HVNGARIÆ. ET. BOHEMIÆ. REX. NATVS. MEDINÆ. ANNO. MDIII. DIE. X. MART. CORONAT. PRAGÆ ANNO. MDXXVII. DIE. XXIII. FEBRVARI. MORTTVVS. ANNO. MDLXIII. DIE. XXV. IVLII. Inter columellas terna spatia totidem insignia occupant, supra expressis simulacris correspondentia. Priora duo ad dictos Cæsares, atque Archiduces spectant, tertium ad lævam scutum refert quadripartitum, a duobus angelis sustentatum, imposita corona, *Hungariæ*, & *Bohemiæ* insignia referens. Singulare est, ad dextram Servatoris globum, aut cœlestem, aut terrestrem exhiberi, imposita aquila Imperii bicipiti; unde vel hinc auctorem operis, Cæsarem RUDOLPHUM, Mathematicis disciplinis apprime deditum agnoscere liceat.

Iudicium
de eo.

V. Epitaphium, quoad ortus, obitusque æram, recte se habet, suffragantibus nempe Scriptoribus, mox laudandis, eundem annum 1503. decimumque *Martii* prodentibus. At quoad locum natalitatis iidem variant. Inter eos præcipui sunt MARIANA, a) qui

cum

a) De reb. Hispan. tom. III. lib. XXVII. cap. XIX. p. m. 270. col. 1.

eum *Compluti*, & *Pontus* HEUTERUS, a) qui eum *Alcale*, quod eodem redit, natum perscribunt. Accedunt SAMBUCUS in oratione parentali, b) BIRCKENIUS, c) nec non SCHOENLEBENIUS in *ephemeridibus*, qui & tempus propius exprimens, horam nonam, minuta 56. post meridiem computat. HENNINGESIUS contra, BUCHOLZERUS, MATHIÆ *theatrum hystoriae*, MORERIUS in lexico, aliique nonnulli apud PFEFFINGERUM, d) nec non & CUREUS e) cum epitaphio faciunt. Nobis MARIANÆ auctoritas; utpote Scriptoris *Hispani*, iuxta ac accurati, qui & insuper res circumstantes addit: nempe puerum, ad sextum idus *Martii* natum, ab Archiepiscopo *Toletano* aquis salutaribus, susceptoribus *Angari* Duce, & VILLENIO, ablutum fuisse, haud deferenda videtur. Non minus vero, in hac præcipue parte, momenti habere videtur HEUTERUS, Scriptor suppar, qui eodem loco diarium itinerarium PHILIPPI, *Hispaniarum* Principis, FERDINANDI patris, affert, duobus mensibus ante partum IOANNÆ per *Franciam* in *Belgium* susceptum, quod dum hæc scriberet authenticum ante oculos habuisse videtur. „Nona *Martii* (ait inter cetera) *Mincium* venit, decima *Aragonem*, „decima quarta *Aurantium*, inde ad *Pontem S. Spiritus*, ubi ei nuntiatur, uxorem IOANNAM *Alcale* peperisse filium FERDINANDUM. „Epitaphium contra multo inferius est, quam ut hisce fidei demere queat: nec desunt exempla, a nobis cum antea allata, tum postea etiam afferenda, quibus eiusmodi sepulcralia monumenta nonnunquam ab erroribus haud immunia esse patuit, patebitque. Quin inter hæc ipsa epitaphia etiam alia nutare, statim apparebit.

VI. Aliud epitaphium SAMBUCUS, ubi supra, & ex eo PFEFFINGERUS f) affert, quod etsi longiusculum, huc tamen, quod tanti Imperatoris hystoriae mortis una referat, transferendum duximus:

POSTERITATI SACRUM!

IMPERATORI CÆSARI DIVO FERDINANDO, FILIO PHILIPPI CASTELLÆ, FRATRI CAROLI V. NEPOTI MAXIMILIANI I. PRONEPOTI FRIDERICI III. ETC. GERMANICO, PANNONICO, BOEMICO, DALMATICO, CROATICO ET CÆSARI PIENTISSIMO, AUGUSTISSIMO, FELICISSIMO, VIGILANTISSIMO, LIBERALITATE, LENITATE, IUSTITIA, PRUDENTIA SINGULARI, ET OPTIMO PRINCIPI, TYRANNORUM MAXIMO ET INFESTISSIMO HOSTI, PACIS AMANTISSIMO, VITA MODESTISSIMO, CONSILII SANO, ARMIS INVICTISSIMO, CONSUETUDINE FACILI, RELIGIONE USITATA, ET UNIVERSA, OMNIBUS DESIDERATISSIMO. QUI, QUUM SE MOLESTISSIMIS AC PERPETUIS OCCUPATIONIBUS, NON MODO NON EXOLVERE, SED NE RELAXARE QUIDEM UNQUAM VELLE, OBSCURA PRIMUM FEBRI, AC VARIE ARREPTUS, MOX PER SEX MENSES EA PALAM VEHEMENTIUS, AC INTESTINE ADURENTE, UT PARTES

ALI-

a) *Rer. Belg.* lib. VI. p. m. 262.b) In Appendice ad BONFINIUM p. m. 569. c. ubi tamen perperam pro *X. Martii, Maii* legitur. Eundem tamen mensem etiam apud *Ludovicum* DOLCE, in vita huius Imperatoris pag. 2. legimus, haud dubie tamen mendose; quando tot alii Scriptores *Hispani* æque, atque *Germani*, *Martium*

volunt. Diarium certe HEUTERI, cuius hic mentionem facimus, alium mensem haud admittit.

c) Lib. VI. cap. XXI. pag. 1395.

d) Lib. I. tit. V. pag. 738.

e) *Chron. Siles.* ver. *Germ.* P. I. pag. 304.

f) Ad VITRIAR. loc. cit. pag. 743.

TAB.
LVIII.

ALIQVAMDIU SOLIDAS ATTENTAVIT: PITUITA QUOQUE TENUI SOCIA PER FAUCES ACRI-
TER, ET TABIDE PECTUS IAM REPLENTE, SANGVINIS ETIAM PROBITATE, HABITUDINE-
QUE UNIVERSA, EXTREMO TIMORE INDICE, IN AQUAM PENE CONVERSA, TRIBUS FILIIS,
MAXIMILIANO II. IMPERATORE, FERDINANDO ET CAROLO ARCHIDUCIBUS, NOVENQUE FI-
LIABUS RELICTIS, COMPOSITE, ET FACILLIME, AB HOMINUM SOCIETATE AD COELESTEM
REGIONEM, QUO EIUS PERPETUO CONATUS, MENS, PRECESVE RESPECTABANT; IPSO IA-
COBI DIE, OMNIUM MOERORE INCREDIBILI EXCESSIT, UT, QUOMODO IS APOSTOLUS HI-
SPANOS PRIMUS AD CHRISTI AMOREM, ATQUE PROFESSIONEM VOCAVIT: ITA HIC IN-
FANS HISPANIÆ EIDEM APOSTOLO DIE SACRO, CETERIS, UT VITAM CHRISTIANE EXU-
ANT, PRÆIRET. CUJUS EX VOLUNTATE AD CONJUGIS DULCISSIMÆ OSSA, CINERIBUS
APPARATISSIME FUNESTISSIMÆQUE DEPOSITIS, CORPORIS CUM ANIMA HIC REDIVIVAM
CONJUNCTIONEM, SPE CERTA, INTERQUE INCERTA, EXPECTAT. CUJUS MANIBUS, HO-
SPES, LÆTA PRECATOR: POST ABI, HANCQUE CONDITIONEM BEATAM SCITO.

VIXIT ANN. LXI. M. VI. D. XIV. H. XX.

Notat hic PFEFFINGERUS, loco VI. rectius scribendum fuisse, men-
ses quatuor, id quod diem nativitatis eius, cum die obitus conten-
denti, facile illucescet. Verum si tabulæ genealogicæ mox laudan-
dæ, fides, quæ mortem eius *Wiennæ Austriæ*, horam inter sextam
& septimam, ac SCHOENLEBENIO, qui eam paulo ante horam
VII. vesp. anno & die prædictis, evenisse docet, anni ætatis LXI.
mensēs quatuor, dies XIV. horæ autem omnino XXII. prodibunt.

- a CUREUS a) in omnibus totidem computat, at horas tantum vigin-
ti; quippe qui cum hora sexta, non septima obiisse perscribit. Pa-
rentatum est FERDINANDO variis in locis, id quod & ex oratio-
nibus parentalibus, carminibusque, tum temporis habitis, recitatis-
que, ac *Francofurti ad Mænum* coniunctim editis, b) intelligitur.

Latus oc-
cidentale
cum epi-
taphiis
vario-
rum.
Sect. II.

VII. Pars huius tabulæ inferior faciem exhibet monumenti fo-
lem occidentem versus. In summitate, ornatus caussa, impositum
opus quoddam anaglypticum, cymatiis ad genium artificis effigia-
tum. Superiori gradui tres insident pueri, quorum medio, duas
tædas tenente inversas, alter ad dextram scuto Imperiali, aquilam bi-
cipitem coronatam pectori *Hungariæ*, & *Bohemiæ* insignibus im-
pressis, referenti incumbit, læva calvæ cadaveris imposita: alter
dextra similem calvam apprehendens, insignia *Poloniæ* præbet si-
nistra. Anaglypha inter columellas in medio tumbæ tria spectan-
tur, singula protomas Regum, & Reginarum, coronis laureis in-
clusas, cum infra scriptis elogiis complectentia. Medium, ac præ-
cipuum locum tenet CAROLI IV. Imp. caput, cum ornatu Cæ-
fareo, hoc inscripto titulo, quatuor lineis comprehenso: CAROL.
IIII. ROM. IMPERAT. BOH. REX. NAT. ANO MCCCXVI. CORO-
NAT. ANO MCCCXLVII. MORT. ET SEPULT. ANO. MCCCCLXXVIII.
Dextrorsum in prima area bina Regum *Bohemiæ* capita: LADIS-
LAI, quo de paulo post, & GEORGII PODIEBRADII, cum hac
inscriptione, octo lineis absoluta comparent: GEORG. PODIEBRAD.
CORONAT. REX. BOH. ANO. MCCCCLVIII. MORTVVS. ET. SE-
PULTVS. ANO. MCCCCLXXI. DIE. XXII. MARTII. Area ad si-
nistram

a) *Chron. Siles.* P. I. p. m. 309. *Germ.* edit. b) Tom. I a pag. 336. *averf.* usque ad fin.

nistrum bipartita quoque est, duo capita foeminea, coronis ornata exhibens, BLANCÆ scilicet, & ANNÆ, uxorum prædicti CAROLI IV. Priori hocce lemma adscriptum, septem lineis expressum est: BLANCA. FILIA. PHILIPPI. COMIT. VALESIE. VXOR. I. CAROLI IIII. REGINA. BOH. MORT. ET. SEPULT. ANNO. MCCCXLVIII. Alterius memoria septem item lineis hunc in modum conservatur: ANNA. FILIA. PALATINI. AD. RHENV. COMIT. VXOR. II. CAROLI IIII. REG. BOH. MORT. ET. SEPULT. ANNO. MCCCII.

TAB.
LVIII.

VIII. Inscriptio, ad LADISLAUM posthumum attinens, novem versibus sic proloquitur: LADIS. NAT. ANNO. MCCCXXXIX. CORONAT. AN. MCCCCLII. DIE. SIMO. ET IVDE. MORTVVS. AN. ET. XVIII. SEPULTVS. ANNO. MCCCCLVIII. DIE. XXX. NOVEMB. Omnia hæc virgula censoria opus habent. LADISLAUM enim non an. 1439. sed sequenti, & quidem XXII. Febr. in oppido, seu castro *Hungariæ Comaromio* ortum, nec Regem *Bohemiæ* an. 1452. sed 53. XXVIII. Octobr. festo SS. SIMONIS & IUDÆ App. die (ut id quidem inscriptio recte censet) coronatum, ac denique an. 1457. die S. CLEMENTI P. & M. sacro, i. e. XXIII. Nov. *Pragæ* inter ipsum nuptiarum apparatus extinctum, ac tri-duo post, XXV. mensis eiusdem, ibidem in ecclesia S. VITI sepultum fuisse, certissime constat; testimonium nempe reddentibus Scriptoribus, maximam partem coævis, ap. Cl. *Hieron. PEZIUM*, a) aliisque. Potiores, eum veneno, ab *Hussitis* propinato, interiisse scribunt, quanquam nonnulli per verba: *ut creditur, ut dicitur*, se famam sequi, ingenue testentur. Ea de re BONFINIUS b) hunc in modum: „LADISLAUS igitur, quem *delicias orbis* appellabant, - - adolescens, fausta, ac incomparabili pulchritudine, sapientia præcoci - - annos natus duodeviginti, horarum sex & triginta spatium, postquam ægrotare cœperat, anno vero salutis quadringentesimo quinquagesimo octavo supra millesimum humanis excessit, non sine perpetua cunctarum gentium commiseratione. - - Aliqui morbo, veneno alii, subreptum fuisse affirmant, & *Theutones* præsertim medici, qui præcipuam curam corporis gerebant, hi evidentissima veneni signa in eo deprehendisse, postquam in *Austriam* redire, pertinaciter asseverabant, in aliena terra se nihil dicere auctores,

a) ARENPECKIUS, *Scriptor. rer. Austr.* tom. I. col. 1253. d. 1260. d. & 1270. a. b. chron. *Mellic.* ibid. col. 258. c. WOLFGANGUS de *Syrra* in *Itinerar.* tom. II. col. 449. a. b. Anonym. *Gennic.* ib. col. 378. d. 379. a. Chron. S. PETRI *Salich.* ib. col. 429. c. d. Chron. *Stansense* col. 460. c. Anon. *Mellic.* col. 464. b. Anonym. *Tegernseusf.* col. 470. a. LANCKMANNUS de desponsatione FRIDERICI III. col. 604. d. HASELBACH. col. 857. d. & 885. d. SCHOENLEBEN. in

ephemerid. ei pro natali XXI. Febr. noctem scilicet, festum *Cathedræ* S. PETRI antecedentem, tribuit, Scriptoribus, ut videtur, quorum auctoritate nititur, noctem illam ad diem præcedentem computantibus, mortem autem, cum nonnullis aliis, quos inter & BONFINIUS, mox excitandus, ad an. 1458. ast perperam reponit.

b) *Rer. Hungaric.* Dec. III. lib. VIII. p. m. 361. seq. Add. *ÆN. SYLV. Histor. Bobem.* ex edit. FREHERI cap. LXXI. p. 205.

fos, ne illorum animos læderent, quorum scelere ille perierat. Quin etiam se Regi clam dixisse, affirmabant, veneno esse potionatum: illum contra respondisse, se id non latere, imo silentium indixisse, ne unacum suo Rege enecarentur. - Utrum potius affirmem, haud facile dicere aſſim., Hæc, & plura alia BONFINIUS. *Gerardus* de ROO adhuc circumſpectius loquitur. Extant denique ULADISLAI IV. *Hung. & Bob.* Regis litteræ publicæ affirmantes: quod cum vagi hæcenus ſermones fuerint, qui LADISLAUM veneno ſublato tradunt, ſe prius habita inquiſitione ſedula, in præſentia procerum ſuorum, & nobilium, tumultum ipſius aperiri feciſſe, & in eo corpus eius incorruptum inveniſſe, nec ullum in eo ſignum, ex quo illum veneno interiſſe, colligere licuerit, reperiſſe. Datæ *Pragæ* die *Veneris*, qui S. VALENTINO ſacer, an. 1472. a)

- a) *Pragæ* die *Veneris*, qui S. VALENTINO ſacer, an. 1472. a)
- Eiusque
elogia. b) IX. LADISLAUM variis epicediis, ac threnodiis proſecuti ſunt eius temporis viri Litterati, HASELBACHIUS b) ei ſat longum c) carmen funebre, ſed invita plane minerva compoſuit. Leſſum, *Germanica* lingua non magis venuſtum, ab Anonymo conſcriptum, d) Doctiſſ. *Hier. PEZIUS* c) edidit. Tertio; utpote brevi admodum, verſibus, leoninos ex parte imitantibus, ab Anonymo *Mellie.* itidem concinnato, & ab eodem vulgato, d) hic locum dare viſum eſt:

Sceptra LADISLAI, CLEMENS tu Sancte, rotabas,
Annis millenis quinquaginta quoque ſeptem,
CLEMENTIS ſeſto LADISLAUS doxatur pomo,
Rex *Bohemorum*, *Ungarorum*, Dux *Auſtriæ* Domus,
Perſidos *Huſſitas*, *Hæreticos*, & *Bicleſitas*,
In urbe *Praga*, Katholicæ fidei plaga,
De BODOBRAT natus dicitur eſſe reus,
Uſurpans regnum ſibi per hoc: nam fecit ob hoc.
Vindicet Deus, puniatur in hoc malo reus.

- Facies
meridio-
nalis, cum
epitaphio
MAXIMI-
LIANI II.
TAB. LIX.
Sect. I. X. Latus monumenti meridionale, verſus ſacellum fidelium de-
functorum ſpectans, ſimulacrum MAXIMILIANI II. Cæſaris, cum
ornamentis, ſuperius ſcriptis, conſpectui præbet. Tres pueri, in-
fra in gradu ſedentes, ſcuta tenent, quorum medius bina cum am-
pliſſimis inſignibus *Hiſpano-Auſtriæ*, dexter ſymbola *Poloniæ*, ſi-
niſter *Burgundiæ* oſtendit. Paulo inferius epitaphium Cæſaris, duo-
bus verſibus diſtinctum, legere eſt: MAXIMIL. II. ARCHID.
AUSTR. ROM. IMPERAT. HVNG. ET BOH. REX. NATUS. AN.
M. DXXXVII. DIE. I. AVGUSTI. MORT. RATISPONÆ. AN. LXXVI.
DIE XII. OCTOB. CIRCITER. HOR. IX. ANTEMERIDIANAM. SE-
PVLT. DIE XXIII. MARTII AN. MD. LXXXVII. Apprime hæc con-
veniunt cum Scriptoribus, & monumentis eius temporis, quæ pro-
inde

a) Apud SOMMERSBERG. *Rer. Sileſ.* tom. I. p. 1079. num. CCIII.
b) Loc. cit. tom. II. col. 887.
c) Loc. cit. col. 679.
d) Ibid. col. 463.

inde sigillatim iam adducere, supervacaneum foret. In tabula genealogica Augustæ Domus, membranæ inscripta, ac apud nos servata, qua posterorum FERDINANDI I. & MAXIMILIANI II. Imp. dies nativitatis & obitus accurate signantur, natus scribitur *Vindobonæ* an. 1527. Kal. Aug. die Iovis hora undecima nocturna, in signo libræ. Hanc tabulam coævam esse, ac circa annum 1566. confectam, inde colligimus; quod CAROLUS, huius MAXIMILIANI filius, hoc eodem anno defunctus, ultimus sit, cuius tempus obitus in ea designatur, tessellis, pro reliquis ipsum secuturis, vacuis relictis. Hanc tabulam deinceps etiam in nostros usus convertemus. Mortis causam in perpetuas regnorum atque Imperii curas, & labores, quibus & calculi dolores, iique haud dubie præcipuum momenti adiacentes, accedebant, reiiciunt eius temporis Scriptores, quibus demum fractus succubuit. Corpus anno deinde sequenti XXI. Mart. Pragæ advectum, ac in Ecclesia S. IACOBI Fratrum Minorum Conventualium depositum, postero die magna pompa sepulturæ traditum fuisse, ex Magistri BIDZOVINI MS. testatur CRUGERIUS ad XII. Octobr. At inscriptio, mox recitata, sepulturæ eius diem sequentem assignat. Addit SAMBUCUS a) aliud epitaphium, siglis in fine hoc modo expressum: VIXIT ANNOS IL. M. II. D. X. OBIIT H. X. A. M. P. B. M. C. H. V. DUM ARTUS REPOSCAT. Quæ quidem, etsi verba ultima haud satis intelligamus, sic interpretandæ sunt: Vixit annos XLIX. menses II. d. X. obiit hora decima ante meridiem: posuit bene merenti cum hoc voto: dum artus reposcat. Verum secundum inscriptionem, quæ horam IX. ponit, tabulamque prædictam, menses duo, dies XI. horæ XIV. emergunt.

XI. Divisio *scutorum* ad columellas, in similitudinem ceterorum, tripartita est. Dux areæ posteriores vultus cum cymatiis exhibent, ex arbitrio artificis ornatus gratia, vel certe interim ideo additos, ut, novo accedente funere, eximi, eorumque loco, ad imitationem reliquorum, protome noviter defuncti cum inscriptione substitui possit. Prima autem area bipartita, capita Reginarum *Bohemiae*, ANNE, & ELISABETHÆ, uxorum pariter CAROLI IV. Imp. completitur, ad normam præcedentium efformata. Prius epitaphium, octo lineis completum, sic sonat: ANNA. FILIA. BVLCONIS. DVCS. SVIDNICENSIS. VXOR. III. (Chalcographus male incidit: IIII.) CAROLI IIII. REGINA. BOH. MORTVA. ET. SEPVLTA. ANNO. MCCCXLII. b) Alterum elogium, totidem lineis absolutum, huius est sententiæ: ELISABETHA. FILIA. DVCS. STETINENSIS. BOGASLAI. VXOR. IIII. CAROLI. IIII. REG. BOH. MORTVA. ET. SEPVLTA. ANNO. Supple; MCCCXCIII.

XII. Ad

a) In append. ad BONFIN. p. m. 608. c.

b) IV. p. 386. & assert. ad eam p. 404. ubi eam XI. Jul. an. 1362. obiisse docet.

Latus septentrionale, cum epitaphio ANNÆ, FERDINANDI I. coniug.

TAB. LIX. Sect. II.

XII. Ad Septentrionem, versus sacellum S. SIGISMUNDI, simulacrum ANNÆ, ULADISLAI, Regis *Hungariæ* filix, uxoris FERDINANDI I. conspicitur, qua de supra mentionem fecimus. Stipant illud tres pueri, clypeos tenentes, symbolis Imperii, ac regnum *Hungariæ, Bohemiæ, & Poloniæ*, nec non Archiducatus *Austriæ* insignes. Epitaphium, lorice monumenti inscriptum, atque unico versu completum, sic habet: ANNA. FILIA. VLADISLAI. REGIS. HVNG. ET. BOHEMIÆ. IMPERATR. VXOR. FERDI. IMPERATR. VIXIT. ANNO. XLV. MORT. ANNO. MDXLVII. DIE. VLT. IANVAR. Etiam hanc inscriptionem mendosam esse, ex die eius, quam assignat, fatali innotescit; quippe quum ANNA haud quam ultimo, sed XXVII. *Ianuar.* anno, in inscriptione notato, & quidem ex partu IOANNÆ filix, *Pragæ* in arce regia obierit, ut præter Scriptores, fide dignos, a) etiam supra memorata tabula genealogica affirmat, infimul addens: id horam inter octavam, & nonam evenisse. b) Nata erat anno 1503. XXIII. *Iulii* hora ante meridiem septima, CUREO afferente, c) quocum, quoad annum, & diem, plures quoque alii faciunt.

Itemque WENCESLAI Imp.

XIII. In ipsa tumba spatia inter columellas bina priora non nisi ornamenta, de quibus supra diximus, continent, tertium vero caput WENCESLAI Imp. cum inscriptione, quinque lineis absoluta, sic loquente: VENCEL. ROM. IMPERAT. BOH. REX. NATVS. ANNO. MCCCLXI. CORONAT. ANNO MCCCLXIII. DIE XII. IV. NIL. ETAT. LVIII. MORT. ET. SEPVLT. ANNO MCCCCXVIII.

CAPUT II.

DESCRIPTIO CRYPTÆ SEPULCRALIS, SUB EODEM PRAGENSI MAUSOLEO RECENS APERTÆ,

ADDITA DELINEATIONE.

§. I.

Lustratio cryptæ Pragensis.

Reconsito, qua parte hominum conspectui obiiicitur, mausoleo Regio, ac Imperatorio *Pragensi*, iam sub ipsam terram eundum est, quo cryptam, subitus constitutam, lustrare, atque illustrare detur. Aperta illa fuit iam anno 1743. decima mensis *Iunii*, non quinto, & vicesimo, ut tum novellarum auctores falso retulerunt. Præsentes erant Excellentissimi Comites de KINSKY, & SCHAFFGOTSCH, quorum ille supremus regni Cancellarius, alter *Burggravius* erat. His præcipua rei cura ab Augustissima Regina, MARIA THERESIA, tum recens coronata, demandata fuit. Tum vero & Reverendissimo D. de LANKISCH, regix metropolitaneæ

- a) PETRUM de Rota in carmine funebri, tom. I. Orationum parentalium, *Frankfurti* an. 1566. editarum, fol. 329. avers. CUREUM, SCHOENLEBEN. BLOTIUM, aliosque.
b) Octavam simpliciter assignat idem PETRUS

de Rota. *Fydrericus* vero NAUSEA, Episcopus *Vindobon.* in oratione parentali ibid. pag. 302. adv. *Feria V. circiter horam minoris horologii VIII. antemeridianam* ponit.
c) Loc. cit. p. m. 265.

tanx ecclesiæ Archidiacono, ut actui intersit, ac Reverendo D. Sa-
crisæ, ut hac in re notarii munus expleat, Aula iubet. Quibus
accessit D. de MOHR, S. M. Cancellariæ status intimæ Officialis,
ac postea Cancellariæ Imperialis Referendarius, qui pro sua, dum vi-
veret, in rebus antiquis solertia ac doctrina, ad opus hoc rite ex-
plendum plurima sane contulit. Aderant præterea viri illustres ac
nobiles, D. ab ENGEL, S. M. tum Archiater, D. de ROSENTHAL,
eo tempore Secretarius Cancellariæ Bohemicæ, nunc Confiliarius Cæ-
sareus & Archivarius, D. de DOLNSTEIN, Registrator Cameræ Bo-
hemicæ, D. Ioannes STANDLER, Cameræ Regiæ pro-Secretarius, PI-
CKARDUS iunior, cryptam, loculosque delineans, aliique metro-
politanz ecclesiæ a servitijs.

II. Inter duas columnas retro mausoleum, lapide ab ostio re- Schema
voluto, ad cryptam hanc sepulcralem patebat aditus per scalam eiusdem
non nihil difficilis, quatuor pedum, totidemque pollicum altitudi- numerus-
ne. Camera funerea in longitudinem octo supra decem pedes por- que locu-
recta, pedes decem cum semisse alta, complectitur octo cum ex TAB. LX.
stanno, tum ex ligno loculos, quos inter eninit in medio positus,
signisque ornatus quasi tumulus, primo intrantium conspectui ob-
iectus, reliquis septem retro hunc locatis. Typus totius cryptæ
hic adiectus, triplici forma genuinum loci, ac loculorum situm edo-
cet, qua nimirum parte funera introeuntibus se præbent, & qua
forma loculi nonnulli aperti in conspectum veniunt.

III. Tumba, de qua mox diximus, ex stanno, in medio cryptæ locata, basi lapideæ, septem pollices altæ insitit. Ipsa quinque pedes, & decem pollices longa, duos pedes, & octo pollices alta, lata vero duos, & semis pedes. Spatia laterum, columellis decem interstricta, novem supra decem scuta, insignibus Domus Augustæ conspicua, continent. Columellæ angelorum capitibus, annulos ore ferentibus, nec non totidem infra positis, molemque sustententibus exornatæ sunt: impositis sex genis, palmas manu continentibus, quorum pars coloribus, pars auro artificioso obducti rutilant. Opérculum, quod tantæ molis erat, ut illud siccæ metu inferendi damnum monumento amoliri nequiverit, CHRISTI e cruce pendentis imagine, adstantibus Virgine Deipara, & S. IOANNE, venerationis est. Infra hanc crucem epitaphium, litteris *Romanis* exaratum, atque his verbis conceptum legitur:

D. O. M.

D. RVDOLPHO II. CÆS. AVG. HVNG.
ET. BOHEMIÆ. REGI. D. MATTHIAS.
IMP. ET. FRATRES. FRATRI. P. C.
VIX. ANN. LIX. MENS. VI.
OB. DIE. XX. MEN. IAN.

ANN.

TAB. LX.

ANN. DN. MDCXII.

ROM. XXXVII.

REGN. SVO. HVNG. XXXX.

BOHEM. XXXVII.

CVI. ÆTERNVM. BENE. SIT.

Ætas Cæ-
saris,
moris-
que, & se-
pulturæ,
hystoria.

- IV. De loco itaque, situque funeris RUDOLPHI iam nihil am-
bigendum, nec dubium subest de eius ætate; quando cum anno
1552. *Iulii* XVIII. in mundum venisse satis constat. Addit su-
pra memorata tabula membranacea etiam locum, *Vindobonam* sci-
licet, nec non & horam, tertium nempe quadrantem ante septi-
mam vespertinam, in signo geminorum, quicum & MENLIUS
convenit; ut adeo in errore versetur GANSIUS, id *XV. Iulii* hora
secunda minutis 15. post meridiem accidisse memorans. Horam
a) præterea obitus Excellentis. KHEVENHILLERUS a) prodit, septi-
mam nimirum matutinam, genusque mortis subitaneum, ita, ut
SS. Ecclesiæ Sacramentis recipiendis tempus haud superesset; quan-
quam & ea improvisa omnino haud fuerit; cum iam exeunte an-
no 1611. accedente ad crus alterum, ex gravi fluxu inflammatio-
ne, indies peius habere cœperit. Sepulturam eius, regia magnifi-
centia factam, SCHOENLEBENIUS in *ephemerid.* ad usque I. *Octo-*
bris dilatam fuisse refert: at illud alii de solemnibus exequiis acci-
piunt. b) Corpus Cæsaris exenteratum, aromatibus infartum, ac
toga serica damascena involutum, arcæ, panno holoserico subfar-
cinatæ immissum fuisse, idem Excell. Comes testatur, imposita pe-
ctori cruce, ad latus vero sinistram gladio, & ad dextrum aurei
velleris insigni. Operculum præterea vitro crySTALLINO pellucido in-
structum fuisse memorat, quo Cæsareum funus prospectari posset.

De scutis
gentili-
tiis.

V. Scuta, superius memorata, talem in schemate impressum
ordinem servant, quem adiectæ, nigroque colore pictæ inscriptio-
nes loquuntur.* Nam I. aquila biceps Imperialis comparet, parmu-
lam cordi impressam gerens, *Austriæ* symbolum. II. Infra illam
insignia Comitatus *Goritiæ*. III. Com. *Phirretarum*. IV. Ducat.
Lusatia. V. Duc. *Carniole*. VI. Duc. *Carinthia*. VII. Duc. *Styria*.
VIII. Duc. *Silesia*. IX. March. *Moravia*. X. Regni *Bohemia*. Ex
altera parte num. XI. aquila Cæsarea, ut supra. XII. Regni *Hun-*
garia. XIII. Regni *Croatia*. XIV. Regni *Dalmatia*. XV. Regni
Bosnia. XVI. *Bulgaria*. XVII. Archiducatus *Austriæ*, in bipartito
scuto fasciam albam a dextris, quinque aves ad lævam exhibens.
XVIII. *Austriæ* supra *Anasum*, ac denique XIX. Marchionatus *Bur-*
govia. Ordo quidem concinnior fuisset, si ab hoc ultimo latere,
quatenus Ducatus, Comitatusque regnis præponerentur, inire nume-
rum voluissimus. Attamen etiam hoc pacto scutum regni *Bohe-*
mia

a) *Annal. Ferdin.* tom. VII. col. 439.b) PIASECIUS p. 281. *Mercur. Gallo-Belg.* p. 155.

mie ordinem suum haud tueretur. Verum non unus hic artificis TAB. IX. error est; quando etiam in nonnullis scutis symbola confudit, atque externa commiscuit. *Bosnia* nempe clypeum, præter morem, in quatuor areas distribuens, in prima dextrum brachium cataphractum, e nubibus porrectum, strictum manu gladium tenens recte exhibet, leonem tamen nigrum in area rubea, similemque in campo aureo pictum, nec huc pertinentes, aliunde advocavit, quemadmodum & apri caput, alieno hic loco apparere certum est; utpote quod ad *Servie* regnum spectat. *Bulgarie* regnum, in medio campi rubri, quaternis fasciis auratis oblique scissi, album lupum, currenti similem, pro tessera habet: at artifex in scuto argenteo fasciam viridem diagonalem, percurrente eam vulpe, anserem ore ferente, adumbravit; quanquam & chalcographus noster hanc aream & ipse male exhibuerit. *Lusatiae* quoque insignia laudat auctor, leonem rubeum in area argentea exprimens, fasciam præterea addens *Austriacam*; cum constet, Comitatus huius clypeum in parte inferiori bovem rubeum, ventre albicante, in superiori laterculo caeruleo aureum murum, nigro opere cœmentario distinctum, præferre. Ad extremum *Pheretani* Comitatus scutum, alias simplex, ac rubeum, cui ex adverso sibi oppositi impressi sunt pisces aurei, in quatuor areas dividens, in prima rubram aquilam in campo argenteo, in secunda tesseram *Asiatie* superioris, in tertia area duos leones, alterum alteri impositos, ac ultimo denique loco dictos, qui soli comparere debuerant, pisces repræsentat.

VI. A tumba RUDOLPHI II. retrorsum, parietem versus, Funus a-ptem positi sunt capuli, ordine nunc suo recensendi. Primus nony-parvus, ex ligno confectus, holoserico rubro iam iam obsolecente mum, autctus, signum crucis impressum habet. In illo stanneus latet potiusloculus, sed non nisi funeri infantili, ut iis quidem, qui lustrationi CAROLI-huius cryptæ interfuerunt, videbatur, par capiendo. Ferrumina- NE, RU-tio loculum aperiri vetuit; cumque inscriptione careret, nec in- DOLPHIgnium appareret vestigium, funus istud in medio relictum est. II. filieQuod si tamen coniecturæ locus, erit fortassis filia ipsius RUDOLPHI Cæsaris, nomine CAROLINA, *Mechliniæ* die XII. Ian. 1662. nothæ.defuncta, ibique primum apud RR. PP. *Carmelitas*, in choro N. I.maiori, sepulcro credita, ubi eius epitaphium *Gallice* conscriptum, adhucdum, *Magno Theatro Brabantie* a) referente, legendum, *Latine* redditum sic sonat: HIC IACET ILLUSTRISSIMA DOMINA CAROLINA AB AUSTRIA, FILIA RUDOLPHI II. IMP. MORTUA MECHLINIÆ XII. JANUAR. 1662. Verum, eodem affirmante, afunus

a) Tom. I. lib. I. p. 71. col. 2. Textus *Gallicus* hic est: Cy gist Très-Illustre Dame CAROLINE D'AUSTRICHE fille de RUDOLPHE

II. Empereur, qui mourut a *Malines* le 12. de *Janvier* 1662.

TAB. LX. funus illud ex post temporis alio, & ni fallimur, in hanc cryptam translatum est. Vulgamus tamen diploma RUDOLPHI, datum *Pragæ* an. 1607. ad diem primum mensis *Martii*, quo ille hanc filiam suam natalibus restituit; unde consequitur, eam quinquagenaria maiorem obiisse. At vero hoc coniecturæ nostræ non obstat; cum, ut sæpius factum fuisse ex decursu huius operis patet, ossa, sub translationem e primævo sepulcro educta, in cumulum acervari ita potuerint, ut maiori arca, quam quæ in hac crypta nostra visitur, opus haud fuerit. Sane ipsa firmiora ferramentorum munimina indicio sunt, sarcophagum procul advectum fuisse. Huc pertinet ELISABETHA CONSTANTIA ANNA DOROTHEA, RUDOLPHI II. Imp. itidem filia, qua de singula tomo præcedenti occupavimus. a) Corpus eius in dicti ibidem monasterii cœmeterio Monialium communi humatum fuit.

Ac ELEONORÆ, MAXIMILII II. filiz.
N. 2.

VII. Ampliorem notitiam suppeditat locus sequens, num. 2. notatus. Is enim ex stanno compositus, inscriptum gerit epitaphium, certiores nos reddens, contineri illo funus ELEONORÆ, MAXIMILIANI II. Imp. filiz, hunc in modum:

ELEONORA AVSTR. MAXIM. II. IMP. FILIA
NASCITVR VIENNÆ MDLXVIII. QVARTO
DIE NOVEM. VESPERI INTRA OCTA-
VAM ET NONAM. OBIT PRAGÆ LXXX.
AE. XII. MART. I. INTRA SEXTAM ET
SEPTIMAM POMERIDIANAS.

Aliter nonnihil horam eius natalem definit supra memorata tabula genealogica cœva, id die *Mercurii* intra horam nonam, & decimam nocturnam, in signo tauri evenisse, commemorans. Ante horam decimam nocturnam MENLIUS dicit, addens: eam in lucem editam adeo debilem fuisse, ut vix spiraverit, sextoque die mensis eiusdem in triclinio Imperatoris sacro fonte ablutam, a *Martino EISENGREIN*, Cæsaris Ecclesiæ aulico, spondentibus D. *Ioanne TRAUTSON*, suæ Maiestatis aulæ Præfecto, eiusdemque uxore, ac Domina LUISA, *Hispana* quadam matrona. Epitaphium, si recte intelligimus, obiit an. 1580. primo *Martii*, ætatis duodecimo, horam intra sextam & septimam *pomeridianam*, qua de re alium quendam mentionem facere, haud meminimus. Amoto, quod facile erat operculo, corpus ELEONORÆ, rubeam vestem holericam indutum, repertum est, binis corollis, ex rosa marina ofusci coloris ac circulo, auro obducto, nexis, altera pectori, capiti altera impositis, quas pro virginitatis signo habemus.

Itemque
LADIS-
LAI post-
hum.

VIII. Qui porro sequuntur capuli lignei, viciniori nobis, ut apparebat, ætate fabrefacti seu restituti sunt, sed, quod dolendum maxime,

N. 3. a) P. II. p. 283. §. VIII. Nata erat circa an. 1580. obiit an. 1624.

maxime, nullum in iis primigenium epitaphium, aut authenticæ si-^{TAB. IX.}gnum superest, cuius fide certi efficiamur, ad quos *Bohemiæ* Reges, *Austriæ* Archiduces, residua ossa pertineant. Ventum igitur ut est ad capulum ligneum; num. 3. in schemate nostro signatum, in eius operimento creta duntaxat rubra, manu currenti, ac recenti, hæc verba legere erant:

- *Lud. Rex Hung.*
 & *Bohemiæ*
 & *Archid. Austriæ.*

Aperto loculo, cadaver sese integrum stitit, ossibus manuum, quæ in cineres abierunt, exceptis, reliqua sceleti compago situ naturali locata erat, qualiter schemate nostro exhibetur. Funus autem hoc regium esse, caput corona ligneo-inaurata, globusque, eodem metallo obductus, docuerunt. Os dentes omnes hæcenus conservarat. Corpus tunica talari holoferica, quæ inferne, ubi tibia, panis involuta, pesque comparent, non nihil lacera erat, tegitur. Bina CHRISTI, e cruce pendentis, signa funeri sunt addita, unum, quod manibus olim tenebat, ex plumbo, seu stanno quidem factum, corruptioni iam proximum est; alterum maius ligneum ad genua usque pertingit. Refert BALBINUS, a) anno 1590. cum Regum corpora, construendi mausolei, cryptæque gratia levarentur, ac iussu Cæsaris alio interim loco seponerentur, LADISLAI corpus integrum adhuc repertum fuisse, quemadmodum id an. 1472. similiter se habuisse, cap. præcedenti retulimus: at interim cum hoc, tum cetera corpora, in hac fovea quiescentia, corruptioni proximius accessisse, inspectio fere singulorum edocuit.

IX. Loculus, alteri incumbens, priorique, mox descripto, pro-Funus
 ximus, & quasi in medio positus, a circumstantibus viris ecclesiasti-^{CAROLO}
 cis CAROLO IV. Imp. sacer dicebatur. Illi tamen iniectus tapes lin-^{IV. Imp.}
 teus, attritus licet, atque putridus, pictas *Hungariæ*, *Bohemiæ*, & *Austriæ* tesseras, etiamnum conspicuas referens, id inficiari videba-^{adcri-}
 tur. Verumtamen facile contigit, tapetem illum, a loculo *Austria-*
co ablatum, huc migrasse, nec a fide alienum est, huic Imperato-^{ptum.}
 ri, cum crypta hæc constituta fuit, principem locum facile datum
 fuisse. Remoto itaque illo linteo, loculus comparebat simplex, ex
 tabulis ligneis confectus, cuius operculum, iam iam putrescens, fa-
 cili negotio sublatum est. In eo autem alius continebatur capulus
 itidem ligneus funus viri, statura proceri, integrum repræsentans, pal-
 lio fusci coloris holoferico, auro intexto, floribusque argenteis hodie-
 que splendido, eum fere in modum, quo funus RUDOLPHI IV.
 Ducis *Austriæ* supra consideravimus, opertum. Sub illo sericum
 rubrum, quo corpus primum involutum est, latuisse, argumento
 erant eius reliquiæ, sparsim proiectæ. Sceletum non modo ordinate,
 seu

a) *Epitom. rer. Boh. lib. V. p. 510.*

- TAB. LX. seu situ naturali compositum iacet, sed hinc inde caro etiam com-
 paret, illi, quam *Arabes mumiam* dicunt, haud abfimilis, manife-
 sto indicio, corpus statim ex obitu aromatibus infartum fuisse, af-
 firmante id etiam spongia, in medio capuli reperta, recipiendarum
 trium, aut quatuor librarum unguenti capace, ac olim pollinctura
 haud dubie impleta. Præterea varia ibidem frustula corii reperta
 sunt, quæ pollincturæ gratia addita volunt. Fides inde firmatur
 PONTANO, Præposito metropolitane ecclesiæ *Pragensis*, apud BAL-
 BINUM a) attestanti: se anno 1589. CAROLI IV. corpus incor-
 ruptum, & quasi paullo ante mortuum vidisse. Denique corona,
 ad speciem *Bohemica*, ex ligno tamen elaborata, & viridibus vix
 ullius pretii lapillis exornata, manu tacta in frusta abiit. Adstan-
 tibus demum dicentibus, ex traditione haberi, manus CAROLI an-
 nulatas esse: facta ulteriori investigatione, extractisque utriusque
 manus ossibus, eius rei nihil productum, nec aliud, præter iam
 exposita, authenticæ signum reperire erat. Capulus itaque in or-
 dinem compositus, nonnihil seponebatur, ut loculum, eidem sub-
 stratum, discutiendi copia fieret.

Offa con-
 gesta, alio
 loculo
 adserua-
 ta.
 N. 5.

X. Qui num. 5. a nobis inscriptus comparet loculus, ceteris
 minorem, ac fere quadratam refert formam, ossuarii, seu thecis,
 ad condendas Sanctorum reliquias aptatis, non multum abfimilem.
 Corio obductus est, cymatiis ornato. Seræ autem, & manubria
 rubigine adeo exesa, ut iam dehiscat, nec opus sit aperire thecam.
 Hæc conspectui præbebat ossa, cineres, vestesque putres, nullum
 vero cranium integrum Archiater Regius, supra nominatus, reli-
 quiis hisce discussis, bina funera promiscue in eum loculum quon-
 dam coacervata fuisse coniectabat, signa autem indiciaue nominum,
 aut temporis emortualis, quo hæc funera referenda sint, frustra
 quærebantur.

CAROLI
 IV. Imp-
 trum u-
 xorum
 ossa.
 N. 6.

XI. Maiorem credulitatem præbebat capulus proxime sequens
 ligneus, hanc in operculo inscripturam, manu tamen currenti, ut
 loquimur, ac præcedenti, ut postea dicemus, ævo exaratam, præ-
 ferens:

Uxores
tres CAROLI IV.
Romanor. Imperat.
cum filio WENCESLAO
Rege S. Rom. I.
et Bohemiæ et
IOANNE March.
Moraviæ et Comit.
Tirol. etc.

Aperto loculo, signum authenticæ, aut distinctionis nullum, cuncta
 vero

a) Ibid. lib. III. cap. II. p. 381.

vero promiscue, & acervatim iacebant cadavera. Præterea, quatuor duntaxat repertis craniis, quintum, quod exigente inscriptione simul adesse debuerat, desiderabatur, fortassis tamen inter cineres, ossa, aut vestes putres delitescens. Sed ruspatoribus integrum haud erat, congesta illa funera longius tractare, atque in omnes partes, quoad illud reperirent, versare.

XII. Progressum est itaque ad septimum, & ultimum huius cryptæ capulum. Is ex ligno quoque fabrefactus, fide inscripti creta rubra in operimento nominis, per hæc verba: *Georg. Rex, funus complectitur GEORGII Podiebradii, Regis Bohemiæ. Levato operculo, reliquæ stolæ regię etiamnum conspiciebantur, ossibus tamen confuse, ac promiscue iacentibus. Primo aspectu binæ quasi calvæ comparebant, altera viri, pueri altera, sed diligentior inquisitio mox docuit, unum duntaxat viri cranium esse, alterum, quod pueri esse credebatur, non nisi globum ligneum, in signum regiminis, funeri Regis adiectum.*

XIII. His ita præmissis, disquirendum iam est, cuius auctori-
tate, aut manu inscriptiones illæ creta rubra adpietæ sint? tum ve-
ro, quo loco FERDINANDI I. eiusque uxoris ANNÆ, nec non &
MAXIMILIANI II. Impp. corpora, in hac crypta haud apparentia,
quærenda sint? Quod ad primum attinet, litteris consignatum
nihil usquam reperimus. Aedituus tamen ecclesiæ, factæ huic lu-
strationi præfens, coram testatus est, se a patre suo accepisse: ante
annos circiter tum sexaginta, cryptam hanc causâ ruinæ, cameræ
impendens, restauratam fuisse. Addebant viri ordinis Ecclesiasti-
ci adstantes, ea occasione a PESSINA, capituli Cathedralis tum Præ-
posito, nomina funerum loculis ligneis inscripta fuisse; id quod a
veritate eo minus abhorreere videtur, quod manus ista, ut & ipsi
sarcophagi, tum forte reparati, restitutique, recentiore plane ata-
tem sapiant. Unde & iisdem præterea inscriptionibus tanto maior
accrescit fides, quod a viro docto, ac spectato, qui id temere haud
fecerit, profectæ sint. Etsi vero *Georgius Bertholdus* PONTANUS,
eiusdem Ecclesiæ Decanus, ac postea Præpositus, cui transferen-
dorum negotium funerum an. 1589. & sequenti, datum fuerat a
RUDOLPHO Cæsare conditore, iuramento obstrictus fuerit, curam
gereret, ut ne funera commiscerentur, demortuisque cum in effos-
sione, tum in novam cryptam translatione, debitus honos habere-
tur: ex causis tamen, modo nobis haud cognitis, fieri potuit, ut
vel sub ipsum actum, vel etiam postea id evitari nequierit, a) ut
adeo probabile non minus, quam vero simile sit, *Austriaca* funera
non nisi illa in subterranea hac cavea quiescere, quæ, uno dempto
loculo,

a) Vid. BALBIN. *Miscell. hist. Bohem.* tom. I. lib. III. p. 122. lib. IV. P. II. p. 69. 89. &

in *epit. rer. Bohem.* lib. III. cap. XXI. p. 381. & *ibid.* lib. V. cap. III. p. 510. seq.

loculo, num. 1. signato, inscriptionibus, quas vidimus, signisque aliis, rite distincta sunt, reliqua vero ad Reges, ac Principes Dominus Augustæ *Lucemburgicæ*, *Bohemicæ*que ceteros, pertinere. Unde & concludendum est, dictos tres Imperatores; utpote quorum non modo epitaphia, sed & statuas, mausoleum exornantes, cap. præced. vidimus, non hic subtus terram, sed in ipsa tumba marmorea, seu tumulo mausolei, ibidem descripti, ac trium plane funerarum capaci, diem iudicii expectare.

CAPUT III.

DE FILIARUM FERDINANDI I. IMP.
SEPULTURIS.

§. I.

Expensa FERDINANDI I. Imp. ANNÆque, eius coniugis, sepultura, antequam ad filios descendamus, de filiabus eorum nonnullis, quæ diversis in locis sepultæ, aut singulari tumulo, vel mausoleo honestatæ haud sunt, aut si honestatæ, ætatem tamen haud tulerunt, modo agendi occasio erit. Inter eas principem sibi locum vendicat ELISABETHA, primo ANNÆ partu *Lincii* in *Austria* an. 1526. die *Lunæ* IX. *Iunii* hora quarta matutina in signo cancri effusa. a) Hæc, ut alibi diximus, SIGISMUNDO II. SIGISMUNDI I. Regis *Poloniæ* filio, matrimonialiter anno 1543. copulata, biennio post XV. *Iunii*, *Vilnæ* in *Lithuania* diem clausit extremum, non sine veneni, clam propinati, ut loquitur BALBINUS b) suspitione, ætatis suæ XIX. Corpus eius ibidem in templi cathedralis sacello, S. STANISLAO consecrato, quo & ALEXANDER Rex tumulatus, depositum fuit. Sunt, qui apud SCHOENLEBENIUM pro XV. *Iunii*, mensẽ sequentem ponunt, ac EYZINGERUS XX. *Iunii*; sed standum putamus auctoritati cum BALBINI, tum SCHOENLEBENII, Scriptorumque, ab hoc laudatorum.

II. Altera FERDINANDI I. Imp. filia, ANNA nomine, *Pragæ* in *Bohemia* an. 1528. die *Martis* VII. *Iulii*, hora quarta matutina, in signo arietis oritur. c) ALBERTO V. *Bavariæ* Duci, matrimonio iuncta, fato perfuncta est anno 1590. die XV. *Octobris*, asserente mox adducenda inscriptione funebri; cum contra alii apud SCHOENLEBENIUM diem sequentem obtendant, quin & *Iacobus FUGGERUS*

ANNA,
eiusd.
Imp. fil. †
XVI. Oct.
1590.

a) Teste sæpe memorata tabula geneal. membran. Idem affirmat MENLIUS loc. sæpe cit. Add. PETRUS de *Rota* singulari carmine omnium FERDINANDI & ANNÆ prolium, diem, mensẽ, annum & locum nativitatis, uti & baptizatores, ac susceptores perstringens, inter cit. orat. funebr. *Æferti* an. 1566. ed. pag. 323. quem tamen postea,

nisi forte cum dicta tabula differentem, haud allegabimus.

b) *Miscell.* Dec. I. lib. VII. sect. V. cap. II. p. 239. Verumtamen GORNICIUS in *bist. Polon.* de veneno nihil memorat.

c) Teste mox laudata tabula, ut & MENLIO consentiente.

RUS diem eiusdem mensis XVIII. GANSIUS annum 1587. ADLZ-REITERUS a) annum quidem 1590. recte assignans, diem omit- tit. Nos utrosque, GANSIO, & FUGGERO, apud quos facile er- ror irrepsit, exceptis, conciliandos putamus, existimando, quod, cum Princeps post mediam noctis excesserit, inscriptionis auctorem, noctem ad diem præcedentem (id quod sæpe factum, alias obser- vavimus) computarit. Sepulta est *Monachii* in æde Divæ Virginis, in crypta, a SIGISMUNDO Duce constituta, ac plurium Principum, Electorumque funeribus honestata. Hæc an. 1722. XXVII. Nov. aperta fuit, præsentibus DD. *Ioanne Bapt.* OSSINGER de *Heybach*, ecclesiæ Decano, *Francisco* SCHWEGERLE, summo Custode, *Antonio Caietano* UNERTL, Scholastico, & Officiali in *Schliersee*, D. *Georgio* HAGN, Officiali in *Illmünster*, aliisque nonnullis. Descr- ipta tum est a laudato UNERTELIO, cuius descriptionis apographum præ manibus est: a Viro Clarissimo D. OEFELIO, hoc in opere sæ- pe laudato submissum. Ex eo docemur: sex in illa loculos stan- neos, versis ad altare chori capitibus, alteros super alteros stare. In hoc numero habetur quoque capulus funebri ANNE *Aufriacæ*, cum memorato epitaphio eidem inscripto, quod quidem cum ver- nacula expressum sit, in calcem marginis reiicimus. b) De hac c) crypta etiam supra mentionem fecimus. c)

III. MARIA, FERDINANDI I. Imp. filia, primam lucem aspe- xit *Pragæ* an. 1531. die *Lunæ* XV. *Mati*, primo quadrante post ho- ram primam pomeridianam, in signo tauri. d) Anno 1546. XVIII. *Iulii* WILHELMO, Duci *Iuliacensi*, matrimonio iuncta, ad ætatem vergens provectionem, in mentis, ut scribit MENLIUS, incidens alie- nationem, ut & quodammodo ipse Dux, ac alternis diebus, mente veluti emota obtusefescens, nec linguæ promptitudine uti valens, vi- tæ fine *Düsseldorpii* an. 1583. die V. *Ianuarii* æt. 53. facto, ibi- dem sepulturam nacta est. e)

IV. ELEONORA, præcedentium soror, nata est *Wiennæ* anno 1534. die *Lunæ* II. *Novembr.* in signo libræ, hora quinta matuti- na. f) Hæc GUILIELMO, *Mantue* Duci nupta, ac die V. *Aug.* an. 1594 post horam, secundam *Italicam* numerandi rationem, XXII. ad meliorem vitam vocata, ibidem in templo maiori colle- gii S. I. humata est. Sepulcrum Principis descripsit P. GUINISIVS S. I.

a) *Boice Gent. Annal.* P. II. lib. XII. p. m. 316.

b) Ao. 1590. am Montag in der nacht um hal- be 2. uhr 15. *Oßobris*, Starb die Durch- lauchtigste Hochgeborne Fürstin, und frau frau ANNA Pfalzgrüßin bey Rhein Herzo- gin in Oberrn, und Niedern Bayrn, gebohr- ne Königin in Ungarn und Beheimb, Erz- herzogin in östereich, welche ihres alters 63. iahr, und sonsten gegen den armen

eine hilffleisteute fromme fürstin gewesen.

c) Lib. IV. cap. V. §. XI. pag. 263.

d) Teste, una cum MENLIO, supra memora- ta tabula Genealog. Alii itaque male an- num præcedentem statuunt.

e) Gans. in *Gynac.* p. 215.

f) Teste mox cit. tabula genealog. MENLIUS inter quintam & sextam horam ait. PE- TRUS de Rota: ante diem medium tres cir- citer horas.

S. I. litteris ad Clar. virum P. *Antonium* STEYERERUM anno 1715 datis, dicens: illud esse foveam in presbyterio, marmore strato, cui impositus lapis eiusdem generis, insignibus defunctæ conspicuus, cum hac simplici inscriptione: ELEONORA ARCHIDUCISSA AUSTRIÆ, DUCISSA MANTUÆ. Dictum vero templum hoc epigramma præfert:

TEMPLVM HOC VNI DEO, TRINO, VIVENS AD CVLTVM,
SOCIETATI IESV AD BENEVOLENTIAM,
SIBI MORIENS AD SEPVLCRVM,
RELIGIONIS, LIBERALITATIS, PIETATIS, SACRVM,
PERENNEM, IVSTVM TESTEM, INDICEM,
MONVMENTVM EREXIT, DOTAVIT, INCOLVIT,
SERENISSIMA ELEONORA AVSTRIACA GONZAGA,
CÆSARVM, REGVM, DVCVM FILIA,
SOROR, VXOR, PARENS.
ANNO MDLXXXVIII.

BARBARA
eiusd.
Imp. fil. †
XIX. Sep.
1572.

V. BARBARA, FERDINANDI I. Imp. itidem filia, nata anno 1539. die *Mercurii* XXX. *April.* intra tertiam, & quartam horam matutinam, sole libram percurrente, *Vindobonæ* in lucem edita est. a) Anno 1565. ALPHONSO II. Duci *Ferrariæ*, viduo, nupta ibidem etiam dein anno 1572. *Sept.* die XIX. b) diem obiit. Singulare ei monumentum erectum fuisse, nuspiam legimus, quamquam *Ferrariæ* sepultam fuisse, compertum habeamus.

IOANNA
eiusd.
Imp. fil. †
VI. April.
1578.

VI. IOANNA, FERDINANDI I. Imp. filia ultima, primam lucem *Pragæ* vidit die *Lunæ* XXIV. *Ian.* 1547. hora octava vespertina in signo piscium. c) FRANCISCO, *Magno Etruriæ* Duci, an. 1565. elocata, ex partu filia (quemadmodum & ipsa matri causa mortis fuerat) obiit an. 1578. die VI. *April.* *Florentiæ*, *Magnum Ducum Etruriæ* cryptæ illata. d)

C A P U T IV.

MAUSOLEUM FERDINANDI ARCHIDUCIS, COMITISQUE TYROLIS, QUOD EST OENIPONTI
IN SACELLO ARGENTEO.

§. I.

Auctor
huius
monu-
menti, &
ædicule,

OENIPONTI templum Palatinum ad S. Crucem, apud RR. PP. *Franciscanos Recollectos*, sibi adiunctam habet ædiculam, sive cellam, quam argenteam appellant, B. Virgini

a) Sic unacum MENLIO sepe citata tabula genealogica. Supra tamen laudatus de ROTA id post horam secundam evenisse, scribit: *Quando duas incepta dies transegerat horas.*

b) BUDÆUS *Thanatol.* p. 247. inter Scriptor. rer. Germ. LEUCKFELD.

c) Affirmante id cum MENLIO, ead. tab. geneal.

d) KHEVENHILLER. *Effigies* tom. I. p. 113. & p. 263. not. c.

ni MARIE, sine labe conceptæ, dicatam. Auctorem agnoscit ipsum, quo de hic agimus, FERDINANDUM, teste CRUSIO, aut PHILIPPINAM, uxorem eius primam, teste RONERO, a) aut certe utrosque simul. In ea statim ad ingressum templi a dextris quinque & viginti gradibus ascendendum est. Ibi ad sinistram, proxime ad introitum retro ianuam conspicitur magnificum sane, ac summo artificio elaboratum FERDINANDI II. Archiducis, FERDINANDI I. Imp. & ANNE, Hungariæ Reginæ, filii, mausoleum, quod Archiducem vivum sibi constituisse, ex verbis inscriptionis primæ, mox adducendæ, intelligimus.

II. Ipsa structura monumenti arcu excipitur, novem pedes, ac ^{Eiusque} tres pollices lato, alto autem pedes duodecim cum dimidio, cuius ^{re-structura.} cessus in murum est pedum trium, totidemque, & semis pollicum. ^{TAB. LXI.} Totum undique opus tabulis marmoreis nigris, & candidis affabre compactum cernitur. Super subiectum marmor, altitudine octo digitorum excitatum, strata est imago Archiducis ex marmore candido, sex pedum, & quatuor pollicum longa. Imaginem circumcingunt sex & viginti insignium areolæ, inscriptis eorum nominibus, omnes variis, sibi que competentibus coloribus, secto marmore, opere musivo, seu mosaico, multa arte concinnatæ, a quarum recensione, cum tituli, cuique impositi, e tabula nostra facile legantur, consulto abstinemus.

III. Ad summam parietis partem, a tumulo retrocedentem, in Clypeus, medio suspensus est clypeus, cauda pavonina fastigiatus, crucique ^{& cetera} S. ANDRÆ impositus, plenorum insignium, qualia & in nummis ^{ornamen-} ta, cum eius videre est, complexu conspicuus, cum aurei velleris, galero ^{epitaphio} Archiducali, ac galæ laciniis, quæ singula ex marmore varii colo- ^{Archidu-} cis. ris scite elaborata sunt. Ab utroque latere locum sibi vendicat epitaphium, auratis litteris marmori nigro hoc modo inscriptum:

D. O. M.

SERENISSIMO PRINCIPI DÑO FERDINANDO
ARCHIDUCI AVSTRIÆ DUCI BVRGVNDIÆ ETC.

COMITI HASBURGICO ET TYROLENSI

ETC. HEROI IMPRIMIS MAGNANIMO,

PIO, FORTI, ACERRIMO RE-

LIGIONIS CATHOLICÆ

IVSTITIÆQUE

VINDICI.

QVI AVGVSTE DOMVS SVÆ GLORIAM A MAIORIBVS
ACCEPTAM ET BELLO ET PACE ILLVSTRAVIT. QVI SVPE-
RIORES DOMVS AVSTRIACÆ PROVINCIAS TRIGINTA TRES
ANNOS,

a) Utrumque cap. seq. excitabimus.

TAB. LXI. ANNOS, ET DIMIDIUM ÆQVABILITER REXIT. QVI SUB
 DIVIS IMPERATORIBVS FERDINANDO PATRE, ET
 MAXIMILIANO II. FRATRE EXPEDITIONI IN
 TVRCAS SECVNDO SVSCEPTÆ, TANTA INDUSTRIA
 VIRTUTE, ET FELICITATE PRÆFVIT VT DIVVS RVDOLPHVS
 II. IMP. AVGVSTVS SVMMVM IPSI TOTIVS EXERCITVS SUI IN
 AMVRATEM II. TVRCARVM TYRANVM EDVCENDI
 IMPERIVM ANNO M. D. XC. IV. DETVLERIT. ID VERO
 QVO MINVS GERERET IMPEDITVS GRAVISSIMO MORBO
 QVO PAVLO POST MAXIMO OMNIUM DOLORE VIVIS IMA-
 TVRE EREPTVS EST. HOC INTERIM SIBI MONVMENTVM,

MORTIS MEMOR, VIVVS CONSTITVIT.
 VIX. AN. LXV. MENS. VII. DIES. X.
 OBIIT M. D. XC. V. DIE. XXIV. IAN.

Natus erat FERDINANDVS, sæpe memorata tabulæ genealogica te-
 ste, *Lincii* anno 1529. die *Mercurii* XIV. *Iunii* (qui tamen eo an-
 no non in diem *Mercurii*, sed *Lunæ* inciderat) hora tertia vesper-
 tina in signo scorpionis, id quod & MENLIUS, diem tamen et-
 iam *Mercurii* ponens, affirmat. GANSIUS, & MEGISERUS, de-
 cimum quartum *Iunii* simpliciter, absque addito, produnt. Unde
 intelligere est, inscriptionem hanc, cui Scriptores citati accedunt,
 recte se habere, secus, si die *Mercurii*, qui tum sextus decimus
 erat, natus fuisset; cum, hoc stante, non nisi dies octo, supra
 menses septem, vixisset.

Anagly-
 pha qua-
 tuor cum
 inscri-
 ptione.
 Prima,

IV. Inscriptioni, insignibusque, ad amussim subiiciuntur qua-
 tuor anaglypticæ tabulæ maioris, atque ad harum latera duæ aliæ
 minoris formæ, omnes e marmore candido exsculptæ, præcipua
 Archiducis gesta annuntiantes. Prima ad dextram intra arcum,
 translatum in eum a patre FERDINANDO I. regnum *Bohemiæ* hunc
 in modum exponit:

FERDINANDVS ROMANORVM HVNGARIÆ BOHEMIÆQUE REX
 ACCEPTA A CAROLO FRATRE ROMANI IMPERII AD-
 MINISTRATIONE, VT SE TOT REGNORVM, GLISCENTIBVS
 ADHVC VARIIS IN LOCIS TVMVLTI BV BELLICIS, IMMEN-
 SIS CVRIS ET ONERIBVS ALIQVANTVLVM SVBLEVARET,
 FERDINANDVM FILIVM REGNO BOHEMIÆ PRÆFECIT,
 CVIVS GVBERNATIONEM EA ANIMI DEXTERITATE,
 HVMANITATE ITEM ET IVSTITIA ITA MODERATVS EST,
 VT CONCILIATIS SIBI OMNI VM PENE REGNI ORDINVM
 ET SVBDITORVM ANIMIS, EVM TANQVAM PATREM
 MIRA DILECTIONE ET HONORE PROSECVTI SINT.

V. AL.

V. Altera expeditionem eius, contra *Turcas* anno 1556. fu-Tab. LXI.
Secunda, scep- tam, his verbis explicat :

CVM ANNO M. D. L. VI. SOLIMANNI TVRCARVM IMPERATORIS IVSSV ALY BASSA ARCEM ZIGETH GRAVISSIME OBSIDERET, FERDINANDVS GLORIÆ MILITARIS DESIDERIO INCENSVS, APVD PATREM, VT CVM EXERCITV IN HVNGARIAM MITTERETVR, OBTINUIT. VBI TALE FORTITVDINIS ET INDVSTRIÆ SPECIMEN DEDIT, VT HOSTIS FAMA ET FELICITATE EIVS TERRITVS, OBSIDIONEM SOLVERE, ET CVM VNIVERSO EXERCITV RETROCEDERE COACTVS FVERIT. FERDINANDVS VERO ALIQVOT LOCIS PARTIM EXPVGNATIS, PARTIM RECEPTIS, ARCEM COMMEATV, ARMIS, TORMENTIS ET FORTIORI MILITVM PRÆSIDIO FIRMAVIT, VICTORIOSVSQVE AD PATREM REDIIIT.

VI. Sequens a latere dextro aliam expeditionem, in *Saxoniam* Tertia, ductam, exhibet, hoc adiecto epigrammate :

CVM CAROLVM QVINTVM ROMANOR. IMPERATOREM ALIQVOT GERMANIÆ PRINCIPES, CONSPIRATIONE FACTA, ARMIS PERSEQVERENTVR, ET FERDINANDVS CAROLØ FRATRI AVXILIARES COPIAS MISISSET, FILIVM QVE FERDINANDVM EIS ADIVNXISSET, CVM PATRE SVBSECVTØ ADOLESCENS ADHVC VICTORIÆ, CAPTO IOANNE FREDERICO SAXONIÆ DVCE ET ELECTORE, INTERFVIT.

VII. Quarta denique ultimam Principis expeditionem, MAXI-Et quar- MILIANI Imp. fratris sui, caussa susceptam, exponens, sic prolo-ta- quitur :

SOLIMANNO ANNO MDLXVI. POSTREMAM SVAM SIBIQVE FATALEM EXPEDITIONEM IN HVNGARIAM MOVENTE, MAXIMILIANOQVE ROM. IMP. CVM ROM. IMPERII COPIIS, POSITIS APVD IAVRINVM CASTRIS, ET OBVIAM PROCEDENTE, FERDINANDVS ARCHIDVX FRATER VALIDAM EQVITVM TVRMAM CVM INSIGNI NOBILITATE SVIS STIPENDIIS ADDVXIT, SVPREMIQVE TRIBVNI MILITARIS MVNERE LAVDABILITER FVNCTVS EST.

VIII. Ad summi arcus coronidem extat imago CHRISTI adReliqua crucem affixi, adstantibus B. V. MARIA, & S. IOANNE Evange-orna- lista, cui a dextris S. IACOBUS respondet. In medio interioris ar-menta. cus signum S. FRANCISCI eminet, ad cuius dextram S. GEORGIUS, ad sinistram vero S. LEOPOLDUS confistit. Singula hæc signa e marmo-

TAB. LXI. marmore candido duum pedum exsculpta sunt. E dextra parte huius mausolei cataphracta Archiducis, ab ipso in acie, pro more eius temporis, gestari solita, ita composita est, ut, genibus flexis, versus altare prospiciat, parvæ stereobatæ, ferreis fulcris sustentatæ, imposita. Ad sinistrum latus in alto suspensus est grandis admodum clypeus rotundus, auro bracteatus, in cuius medio exhibentur picta insignia *Austriæ*, inque circuitu eorum supra memorata viginti sex insignia regnorum, & regionum Domus *Austriacæ*. Eidem superstat cassis aperta, coronata, ac pennis pavonis cri-stata.

CAPUT V.

TUMULUS PHILIPPINÆ, FERDINANDI TY-
ROLENSIS UXORIS PRIMÆ.

§. I.

Tumulus
PHILIP-
PINÆ,
FERD.
Tyrol.
uxor I.
Oenipon-
te, descri-
bitur.

TAB.
LXII.

In eodem, quo de capite præcedenti diximus, sacello argenteo, templi Palatini *Oenipontani*, proxime ad ianuam a sinistra parte, monumentum sepulcrum superbit, illius a pulchritudine, ac venustate qua mentis, qua corporis tum commendatæ PHILIPPINÆ, Archiducis FERDINANDI, cuius mausoleum mox descriptum dedimus, uxoris primæ. Edidit illud infra nominandus biographus *Marci VELSERI*, sed parum accurate expressum. Nos a *Salomone KLEINER*, in arte sua, dum viveret, cum primis versato, delineatum exhibemus. Tumulus isthic solidus, e marmore candido exsculptus, ac in longitudinem septem, & semis pedum, non computato arcu superiori, porrectus, altitudine trium pedum, uno digito minus, erigitur. Fulcitur columellis, quas inter duo hinc inde anaglypha conspiciuntur, ex historia litterarum sacrarum, opera pietatis adversus defunctos, sinistrum similia opera adversus vivos repræsentant; ut enim ait CRUSIUS, a) „Summo studio æ-
a „grotes invisit, aut invifendos curavit: e partu laborantibus sæ-
„minis sapias adfuit, eleemosinas largissime distribuit. Myropo-
„lium etiam proprium in pauperum usum habuit.„ In altera præ-
terea columnarum constituti sepulcri epocha, annus videlicet 1581. qui post obitum alter erat, legitur. De cetero insignia hic gentilitia desiderantur. Super tumulum suum PHILIPPINA supina iacet, statura perfecta, quinque & semis pedes porrecta, ac signum crucis, una cum corolla precatoria manibus continens, capiteque bi-
no super pulvinari reclinato. Superstat arcus media altitudine pe-
dum duorum, duumque & semis pollicum, ac pedes duos, polli-
ces novem in murum recedens. Eidem duo genii, funalia extin-
cta, atque inversa continentes, insident, adiectis aliis mortis sym-
bolis.

II. Infer-

a) *Annal. Suevic. P. III. lib. XII. cap. XVII. pag. 773. Latin. edit.*

II. Inferne inter duo anaglypha sequens inscriptio, ab Archiduce ipso posita, legitur:

FERDINANDVS DEI GRATIA
ARCHIDVX AVSTRIÆ DUX
BURGVNDIÆ COMES TIRO-
LIS PHILIPPINÆ CONIVGI
CHARISSIMÆ FIERI CVRA-
VIT. OBIIT XXIIII. MENSIS
APRILIS ANNO SALVTIS
M. D. LXXX.

Adducto
eius epi-
taphio.

Cum hac inscriptione conveniunt auctores ceteri, LAMBECIUS, ZEILERUS, BURGLENHER in *Aquila Tyrol.* aliique, XXIV. April. qui tum in Dominicam post festum S. GEORGII, non vero in ipsum festum, ut laudatus CRUSIUS, & mox laudandus RONE-
RUS volunt; inciderat, uno ore affirmantes.

III. Aliud epitaphium, eiusdem memoriæ, & honoribus conse-
cratum, orationi suæ parentali, in obitum Serenissimæ huius Prin-
cipis habitæ, subiunxit RONE-
RUS I. C. a) quod, cum eius fata non
nihil enucleatius enarret, huc transcribere visum est:

Aliud e-
pita-
phium.
a

„Serenissima Princeps ac Domina, D. PHILIPPINA, Marchionissa Burgoviae, Comitissa Provincialis de Nellenburg, & Comitissa in Hohenberg &c. Serenissimi & Potentissimi Principis ac Domini, D. FERDINANDI, Archiducis Austriae, Ducis Burgundiae, Brabantiae, Stiriae, Carinthiae, Carniole, Luxemburgiae, & Wirtenbergae, Landgraviæ Alsatiæ, Principis Sueviæ, Comitissæ Habsburgi, Tyrolis, Goritiæ, & Sorretis (Pherretis) in Kyburg, Marchionis S. R. I. in Burgovia, Domini Marchiæ Sclavonicae, Portus Naonis, & Salinarum, SUAVISSIMA, ET DILECTISSIMA CONIUX; quam benigna DEI manus ex ista fragili, & caduca rerum humanarum conditione, non diutius calamitosis, & tumescentibus ærumnarum procellis vexari volens, feliciter eripuit. Decessit ex mortalis huius vitæ lugubri, & navifrago pelago ad portum æternæ salutis anno Domini 1580. mense Aprilis, die 24. circiter horas quartam & quintam pomeridianam, in ipsa die Dominica, qua celebratur festum S. Martyris & Equitis GEORGII. Sepulta est autem magnifico mausoleo, in hoc sacello, a præfato Serenissimo D. Archiduce sumtuosissime constructo, quod idem D. Archidux D. MARIE Virgini devotissime dedicavit, ac in honorem eius per Reverendissimum in CHRISTO Principem, ac Dominum, D. IOANNEM THOMAM, Episcopum Brixiensem anno 1579. proxime elapso,

a) Impressa est Aug. Vindelicor. apud Valentim. SCHÖNICK an. 1580. teste Christoph.

ARNOLDO in vita Marci VELSERI, ipsius operibus præmissa.

lapso, in ipso die Conceptionis Deiparæ Virginis MARIE, quæ erat 8. mensis *Decembris*, consecrari fecit; cuius defunctæ Principis anima in æterna pace quiescat. Amen.,. Addit auctor nonnulla alia epitaphiorum ac epicediorum fragmenta, ex eadem orationis funebribus appendice educta, a quibus, cum oratione ipsa destituti, ea integra exhibere nequeamus, consulto, nec cum gravi veritatis historicæ dispendio, abstinemus.

Mortis
historia,
exequiarum,
deque ætate
conjectura.

- IV. At res, mortem eius circumstantes, exequiarumque, ab ipso pariter relatas, non possumus non hic commemorare. Ait nimirum: Principem nostram die XIV. *Aprilis* dicti anni morbo urgeri cœpisse, eoque XXIII. eiusdem mensis ingravescente, postridie eius diei, quæ Dominica fuerit, inque eam festum S. GEORGII Martyris (quod tamen abs re esse iam monuimus) inciderit, intra quartam, & quintam horam vespertinam, animam DEO reddidisse. a) Tum vero corpus mortuum triduo (si recte meminerit) cunctis, cuiusque, & quantumvis infimæ fortis hominibus passim, priusquam sarcophago includeretur, palam ut conspiceretur, permissum fuisse; postque hæc lignea cista, stanneo sarcophago obducta, cohibitum, die XXIX. eiusdem mensis *Aprilis*, in dicta capella S. Crucis depositum fuisse. Similia, ac iisdem fere verbis refert CRUSIUS. b) Annum, & diem natalem, in litteras relatos, hæcenus haud legimus; quod si tamen marito suo ad triginta annos, ut alibi c) ex KHEVENHILLERO retulimus, convixit, quinquagenaria non minorem excessisse, existimandum est.

C A P U T VI.

CENOTAPHIUM ANDRÆ AB AUSTRIA, FERDINANDI TYROLENSIS EX PHILIPPINA FILII

§. I.

Descriptio
mausolei.
TAB. LV.
Sect. II.

ROME, in ecclesia S. MARIE de anima, monumentum visitur marmoreum ANDRÆ ab Austria, FERDINANDI Archiducis, ac Comitis Tyrolis, ex PHILIPPINA Welsera filii, S. R. E. sub titulo MARIE Novæ Purpurati, Episcopi Constantiensis, ac Brixinensis, & reliqua. Eius dimensionem haud adiecit, qui delineationem misit. Corpus monumenti in tres areas, seu clypeos distinctum est. Primus inter duas columnas CHRISTUM repræsentat resurgentem, Cardinale ipso a sinistris in genua, complicatis manibus, provoluto, & beatæ resurrectionis gratiam quasi exoraturus. In coronide, cruce fastigiata, inter duos cylindros, quibus dimidiæ humani corporis figuræ insculptæ, imago DEI Patris, ac paullo super

a) Loc. cit.
b) Loc. cit.

c) Pinacoth. Austr. P. II. lib. IV. §. VIII. p. 304.

pra Spiritus S. ostenditur, ad latus vero duæ figuræ muliebres, quarum altera Fidem, altera Spem, seu Constantiam, quemadmodum inferne hinc Iustitiam, illinc Veritatem, præcipuas nimirum Principis virtutes adsignificari putamus.

II. Epitaphium, inferne positum, sic sonat:

D. O. M.

MEMORIÆ

Eiusque
epita-
phium,

ANDREÆ AB AVSTRIA FERDINANDI ARCHIDVCIS F.

FERDINANDI IMP. CÆS. AVG. NEP.

S. R. E. CARDINALIS CONSTANT. ET BRIKINENS. EPISC. S. R. IMP.
PRINCIPIS.

QVI MAIORVM SPLENDOREM PROPRIÆ VIRTVTIS GLORIA EXEQVENS,
RELIGIONE CONSERVANDA ET AVGENDA

IYSTITIA, CLEMENTIAQVE TEMPERANDA PER OMNES SVÆ
DITIONIS PARTES DILIGENTISSIMVS.

BELGICÆ PROVINCIÆ DIFFICILLIMIS TEMPORIBVS A PHILIPPO

II. REGE PRÆFECTVS, EAM INCOMPARABILI PRVDENTIÆ

ET FORTITVDINIS LAVDE ADMINISTRAVIT, PERDVLLIS ARMATOS
TOGATVS TERRVIT.

ROMAM AN. SÆCVLARI RELIGIOSO PEREGRINI HABITV VISENS

A CLEMENTE P. O. M. AGNITVS IN VATICANAS ADES

AMANTISS. RECEPVS

POST SOLEMNES BASILICAS VENERATAS, VI MORBI LECTO

AFFIXVS, SACRIS MYSTERIIS AB EODEM PONT. RITE

EXPIATVS

EX TERRENA PEREGRINATIONE AD COELESTEM PATRIAM

MIGRAVIT.

INCREDIBILI VRBIS DESIDERIO DEFLETVS, PVBLICO FVNERE

ELATVS, EXEQVIIS PRESENTE SACRO COLLEGIO ET CVRIA

HONESTATVS EST.

VIXIT ANNOS XLII. MENSES V. DIES XXVII. OBIIT

ANNO MDC. PRIDIE IDVS NOVEMBRIS.

CAROLVS AB AVSTRIA S. IMP. MARCHIO BVRGAVIÆ

LANDGRAVVS NELLENBVIRGI ETC.

FRATRI VNICO VNICVS DESIDERANTISSIMO MOERENS P.

III. Ex hac inscriptione confectarium fit: ANDREAM nec XII. Atque
Decembris, ut tomo præcedenti existimavimus, nec XV. *Iunii*, ut ^{actas.}
SCHOENLEBENIUS in *ephemeridibus* habet, natum fuisse, sed po-
tius XV. aut XVI. *Maii*, ut annos XLII. menses V. dies XXVII.
seu rectius XXVIII. vixisse, dici possit; quanquam si menses dun-
taxat quatuor statuamus, dies illi, a SCHOENLEBENIO tributus,
aut, si mavis, sequens, recte conveniat. SCHOENLEBENIUS certe
sua pro opinione CIACONIUM, & OLDONUM, auctores sat ido-
neos, allegat.

Z z 2

IV.

Intestina
ubinam
sepulta?

IV. Intestina Principis eadem in alma urbe, in ecclesia cœmeterii nationis *Germanicæ*, vulgo *Campo Santo* appellata, condita sunt. Ibi enim ante aram maiorem, non nihil ex parte epistolæ, lapidi, sine ornamentis, inscriptum legitur:

*
ANDRÆ CARDINALIS AB AVSTRIA
IN VATICANO
ANNO DOMINI MDC. MORTVI
CORPORE AD S. MARIAM DE ANIMA
TRANSLATO
INTESTINA HIC IACENT.
*

CAPUT VII. CAROLI AB AUSTRIA, PHILIPPINÆ ITIDEM FILII, EIUSQUE UXORIS, SIBYLLE, MONUMENTA.

§. I.

CAROLI
ab Au-
stria T-
berlingæ
deceden-
tis mo-
numen-
tum.
TAB.
LXIII.

Vltima die mensis *Octobris* anni 1618. hora tertia matutina, *Tberlingæ*, oppido Imperiali, finem vitæ fecit CAROLUS ab *Austria*, Marchio *Burgovie*, Archiducis FERDINANDI, Comitibusque *Tyrolis*, ex prima coniuge PHILIPPINA filius. Sepultus ibi intestinis, corpus, comitantibus viris duobus, ex ordine Senatorio eiusdem civitatis, *Pfullendorfum* usque, inde *Ginzburgum*, veterem Marchionum *Burgovie* sedem, delatum, ibidemque conditum est. Locus, ubi intestina eius reposita fuerunt, hodie ignoratur. Accusantur nempe incendia, quibus acta & codices civitatis in flammis abierint. Attamen in publicis ibi curiæ commentariis prædictum tempus CAROLI fatale consignatum reperitur, hodieque in senaculo tabula adservatur lignea grandior, cuius schema hic damus, Principis demortui simulacrum exhibens. Ad latus imago CHRISTI Servatoris, in crucem sublati, unacum B. V. & S. IO-ANNIS simulacris comparet, ac paullo remotius CAROLI insignia.

Cum in-
scriptio-
ne, unde
eius æ-
tas:

a

II. Subiecto carmini, e tabula nostra ænea facile legendo, sequentia verba adduntur: ANNO CHRISTIANO CIO IOC. XVIII. ÆTATIS VERO SUE LX. IN VIGILIA OMNIUM SSORUM HIC VBERLINGÆ PYSSIMVS PRINCEPS PYSSIME OBYT HORA TERTIA MATUTINA. At vero cum secundum Excellentiss. KHEVENHILLERUM a) CAROLUS anno 1560. in lucem editus sit, annos ætatis sexaginta, in hac inscriptione eidem tributos, non ita presse accipiendos, existimamus, potiusque adeo dicendum, illum annos non nisi 58. complevisse, aut, quod magis credimus, citato loco sphalma irrepsisse.

III. Lapis

a) Tom. prodr. effigier. p. 117.

III. Lapis eius sepulchralis, ex albicante marmore, *Ginzburgi* in ^{Ac lapide} medio templi *RR. PP. Capucinatorum*, ab ipso Marchione constructi, ^{sepulchrali} præter insignia eius, a nobis alibi exposita, inscriptionem exhibet, ^{Ginzburgi} ex schemate nostro haud difficulter hauriendam. Exinde vero dies, & annus obitus eius confirmantur.

IV. Ad lævam cippus alter, ex albicante pariter marmore, *Si-Ui & BYLLÆ*, uxoris eius, *WILHELMI*, Ducis *Iuliaci*, & *Cliviae*, filia, ^{coniugis} ossa continet, exsculptis in eo illius insignibus, ac inscriptione, ^{eius SY-} illam anno MDCXXVII. DIE XVI. DECEMBRIS (& quidem *Oeniponti* in *Tyrolis*, mox laudato *KHEVENHILLERO* teste) e vita abiisse, intelligimus. Hanc anno 1557. *Aug.* die XXVI. in mundum venisse, idem Excell. auctor refert, a) addens: primum *PHILIPPO*, ^a Marchioni *Badensi*, huius nominis II. scilicet, matrimonio iunctam fuisse, cuius viri fidem & nos quoque tomo præced. secuti fuimus. At historix *Badensis* parens Cl. *SCHOEPFLINUS* b) *PHILIPPUM* ante nuptias die XVII. *Iunii* an. 1588. decessisse, perscribit. ^b

CAPUT VIII.

ANNÆ MANTUANÆ, FERDINANDI ARCHIDUCIS, AC COMITIS TYROLIS, CONIUGIS SECUNDÆ, EIUQUE FILLÆ, ANNÆ CATHARINÆ, CIPPI, ET INSCRIPTIONES IN MONASTERIO SERVARUM B. V. M. PROPTER OENIPONTUAM.

§. I.

I. In vicinia urbis *Oenipontanæ* monasterium tertii Ordinis, vulgo *ANNA Regelhaus* vocatum, *Servarum*, seu *Servitarum* Beatiss. Virginis ^{Mantuanæ} *MARIÆ* consistit, ab *ANNA CATHARINA*, Ducis *Mantue*, *WIL-* ^{na, mo-} *HELM*, filia, post obitum mox memorati mariti sui, *FERDINANDI* ^{naft. Ser-} *Archiducis*, cui viduo in manus convenerat, exstructum, atque ^{var. B. V.} *dotatum*. In illud, recusato cum *MATTHIA* Imp. connubio, assumptoque nomine *ANNÆ IULIANÆ*, sese abdiderat Princeps vidua, *DEO*, & *B. V.* nuncupatis votis, reliquum vitæ consecrata. Matris exemplum secuta filia, *ANNA CATHARINA*, spretis pariter *PHILIPPI* III. Regis *Hisp.* nuptiis in eodem monasterio velum sumpsit. c)

II. Ambæ hæ Principes, in eodem cœnobio ad finem usque vi- ^{In quo} tæ perseverantes, ibidem quoque ad sepulturam traditæ sunt, earum- ^{cum filia} que corpora in medio iacent contra aram summam, in sepulcro, ^{sepelitur.} quod marmor candidum, sex pedes longum, & tres latum, pavimento templi iniectum, obtegit, idque cum brevi epitaphio, ut per- ^{Tab.} tierat, sine insignibus, aut aliis ornamentis. Cum contra reliqua- ^{LXIV.} rum

a) Tom. prodr. effigier. p. 116. d.

§. X. p. 61. seq.

b) *Hystor. Badens.* tom. III. lib. V. cap. IV. c) Conf. Scriptores paullo infra citand.

rum monialium crypta sepulcralis, ab ea Archiducum prorsus se-
iuncta, non in choro, sed in medio navis ecclesiæ constituta sit.

Earum e-
pitaphia
& ætas.

- III. Epitaphio brevis hæc sententia, ex *Officio defunctorum*, quod
appellamus, desumpta, præmittitur, quatuor lineis completa: MI-
SERERE MEI DOMINE, DVM VENERIS IN NOVISSIMO DIE,
tum post aliquod intervallum, quatuor itidem lineis: FVNDATRIX
ANNA IVLIANA MATER OBIIT III. AVG. AO. MDCXXI. Sequi-
tur totidem lineis: ANNA CATHARINA FILIA. OBIIT. II. MAR-
TII. AO. MDCXLIX. ÆT. SVÆ AO. LXV. ROMERUS in *Servitu-
te Mariana*, a) qua ortum, & progressum huius cœnobii descri-
bit, matrem, in festo S. ANNÆ ægrotare incipientem, cum inscri-
ptione conveniens III. Nonas Aug. hora nona vespertina decessisse
perhibet, cum vixisset annos 55. menses VI. dies X. cum contra
b) in præcedentibus b) scribat, eam natam fuisse an. 1566. XVII.
Iannarii, quicum & LEQUILEUS facit. Biographus contra eius
P. Iosephus Maria BARCHI in libro, *Italice* scripto, diem ponit
antecedentem, quæ singula sibi haud satis respondent. Nobis cum
LEQUILEO, & inscriptione facere, visum est, immo & cum ipso
ROMERO, ita tamen, ut Principem annos LV. menses VI. dies
XVIII. vixisse autumemus. Minor difficultas obversatur de æ-
tate filix, ANNÆ CATHARINÆ; ut quam idem LEQUILEUS an.
1584. natam fuisse scribit, ROMERUS etiam diem addit, XVII.
Kal. Iulii, S. VITO sacrum. c) Corpus denique matris, cum tu-
mulus, ad condendam in eodem filiam aperiretur, post viginti se-
ptem annorum spatium, illæsum repertum fuisse, idem observat. d)

Clypei
sub arcu
templi.

IV. Intra arcum chori, gypso obductum, tres clypei, super-
imposita corona, variis ornamentis conspicui observantur, ubi in
supremo tria sanctissimorum nominum IESU, MARIA & IOSEPH
monogrammata, in medio vero symbolum *Austriæ* apparet, & ad
latera utriusque Archiducis repetuntur epitaphia. Subtus versus
ex Psalmo XXXIII. legitur, & in imo indicium factæ an. 1667.
renovationis, quæ singula ex schemate nostro dilucidius haurienda.
Ceterum, LEQUILEO referente, Princeps nostra, cum primum
monialis facta est, non alia insignium, quam ipsius monasterii tes-
tera, usæ fuit, icone videlicet B. V. *Dolorosæ*, ad pedem crucis, fi-
lii sui, septem gladiis transfixæ, additis siglis: A. I. F. id est AN-
NA IVLIANA FUNDATRIX; immo pauperrimæ suæ sandapilæ non
aliud adpingi, ac inscribi voluit. Unde intelligitur, parmulam hanc
Austriacam, in fornice templi cernendam, immo integra illa orna-
menta, nonnisi tempore restaurationis ecclesiæ, dicto anno 1667.
factæ, enatam fuisse.

CAP. IX.

a) Lib. III. cap. XXV. pag. 110.
b) Lib. II. cap. I. pag. 37.

c) Lib. VII. cap. XX. p. 250.
d) Ibid. cap. XXVI. p. 258.

CAPUT IX.

CRYPTÆ FUNEBRIS ARCHIDUCUM FOEMI-
NARUM, QUÆ HALÆ AD OENUM EST,
DESCRIPTIO.

§. I.

MAGDALENA, FERDINANDI I. Imp. filia, *Halæ*, trihorio ab *Cryptæ Oeniponte*, parthenonem, sub Regii Collegii nomine, constituit, curæ RR. PP. S. I. commissum, ubi sese CHRISTO cum aliis Archiducibus fœminis, sororibus suis, tum & aliis duabus, CAROLI *Styrensis* filiabus, ac primæ nobilitatis virginibus, & matronis, consecravit, illuc anno 1562. concedens. Ibi modo sub navi ecclesiæ, ad latus, quod intrantibus dextrum est, subterranea crypta consistit, cuius ichnographia litteram T. quodammodo refert, ad extremum vero parietis transversi, quatuor & viginti pedes porrecti, tres intra humum arcus habens, ad altitudinem pedum novem & semis elatos, ferreisque cancellis conclusos.

II. Qui medius est arcus, latitudine octo pedum patet, pedes quinque altus, in quo super suggestum, trinis erectum gradibus, positus est capulus stanneus, sex pedes longus, totidemque ex stanno conflatis leonibus sustentatus. Multis præterea ille ornamentis illustratur: ut capitibus leonum, fertis fruticum, encarpis, vultibusque geniorum. Inferne a primo gradu quadrata nigri coloris tabula dependet, tesseram *Austriacam* cum pileo Archiducali præferens, id quod & in reliquis duobus arcubus observare licet. In summo operculo, ad imaginem Servatoris cruci suffixi, qualis & in ceteris capulis apparet, scriptum est: KÖNIGIN MAGDALENA ERZHERZOGIN ZU OSTERREICH PREISWÜRDIGSTE STIFFTERIN, id est: Regina MAGDALENA, Archidux *Austriæ*, laudatissima fundatrix. Scilicet cum hæc, tum ceteræ Archiduces, sorores eius, in hac crypta conditæ, ut *Hungariæ* & *Bohemiæ* regnorum heredes, Reginæ appellantur. Unde &, ut iam monuimus, Domui illi Regii Collegii, seu Regiæ foundationis nomen inditum est. In summo medii huius arcus flexu duo genii pinguntur, scutariam mutuo tenentes arcam, in qua *Germanicis* litteris, *Latinisque* notis modo adducta inscriptio, ut in tabula nostra videre est, totidem fere verbis repetitur.

III. Cancellis ferreis exigui ancones infixi sunt, argenteis olim clypeis affigendis, iisque encarpis & floribus, partimque pileo Archiducali, insignibusque *Austriacis* exornatis adaptati. At illi modo submoti, ac in alia quadam ædium parte asservati, certis tantum festis diebus publice suspendi, ostendique solent. Continent autem

Cryptæ
Halensis
descrip-
tio.
TAB.
LXV.

Ac capu-
lorum re-
census,

Lit. a.

Nec non
& V. cly-
peorum,
At illi mo-
cum in-
scriptio-
nibus, &
quidem
primus
MAGDA-

LENÆ, / autem in media arca scalpro incisa epitaphia dictarum quinque Archiducum, hic loci sepultarum, quorum primum sic sonat:

1590.
TAB. LXV.

D. O. M.

MAGDALENA DIVI FERDINANDI ROMANORUM IMPERATORIS HUNGARIÆ ET BOHEMIÆ REGIS, AUSTRIÆ ARCHIDUCIS, NEC NON SERENISS. ANNÆ REGINÆ HUNGARIÆ ET BOHEMIÆ, FTC. FILIA, VIRGO CASTISSIMA COLLEGII SOCIETATIS IESU HALÆ FUNDATRIX, VIRGINUM PER CASTIMONIAM SACRARUM, QUIBUS DE LOCO ET PERPETUIS REDDITIBUS PROSPEXERAT, EDUCATRIX, ET ANTISTITA, ANNUM L. VIII. ET UNUM FERE MENSEM ÆTATIS AGENS, PIE ET SANCTE OBDORMIVIT NONA MENSIS SEPTEMBRIS M.D. XC.

Nata erat MAGDALENA *Oeniponti* an. 1532. teste sæpe memorata tabula, suffraganteque MENLIO, die *Mercurii* XIV. *Aug.* sole Aquarium percurrente, hora octava vespertina. Obitum autem eius SCHOENLEBENIUS, cum pluribus aliis, ab eodem laudatis, non in nonam, ut inscriptio habet, sed decimam *Septembris* conicit, cum vero addat, id intra XII. & I. noctis horam accidisse, iterum dicendum erit, auctorem epigrammatis noctem illam diei præcedenti adnumerasse.

Duo reliqui arcus.

IV. Sub secundo arcu a sinistris (sequimur nempe delineatoris nostri ordinem) sex tantum pedes, pollicesque trinos patente, sunt capuli stannei duo, lit. b. & c. signati, quorum inferior longus quinque pedes cum triente, suggestui incumbit, ad lateralem oram nomen *Reginæ* ELEONORÆ, *Archiducis Austriæ*, *Romanis* litteris, ut in tabula nostra videre est, præferens. Sub hanc arcam axi roboreo, admodum crasso, alius item stanneus insistit locus, quinque pedes, & septem pollices longus, cui itidem ad latus nomen *Reginæ* MARGARETHÆ *Archiducis Austriæ* inscriptum. Quæ quidem nomina in convexo picti arcus fastigio repetuntur. In dextro arcu, eiusdem cum priori magnitudinis, itidem duo capuli, ex eadem materia eodemque situ lit. d. & e. distincti, visuntur, nomina Reginarum Archiducumque HELENÆ, & MARIE CHRISTIERNÆ, præferentes, iisdem in encarpo arcus denuo adscriptis. Singuli hi variis ornamentis, et si paullo minoribus, quam prior ille, expoliti sunt, omnes autem multo coruscant nitore, squalore omni tanta cura inde prohibito, quasi recens allati, artificis manu adhuc calerent.

Clypeus
MARGARETHÆ
1567.
XII.
Martii.

V. Quod vero inscriptionibus, loculis earum incisis, deest, suppleant paullo ante memorati clypei, quorum alter MARGARETHÆ fata sic describit:

D.

D. O. M.

TAB.
LXV.

MARGARETA DIVI FERDINANDI ROMA-

NORUM IMPERATORIS HUNGARIÆ, BOHEM-
IÆ ETC. REGIS, INFANTIS HISPANIARUM ARCHIDU-
CIS AVSTRÆ ETC. AC SERENISSIMÆ ANNÆ, ROMA-
NORUM, HUNGARIÆ, BOHEMIÆ ETC. REGINÆ FILIA,
SPRETIS PRINCIPUM NUPTIIS, CONCULCATISQUE
MUNDI BLANDITIIS, ILLIBATAM DEO VIRGINITAT-
EM CONSERVANS, CUM TRIGESIMUM PRIM-
UM ÆTATIS SUÆ ANNUM AC XXIV. DIEM
COMPLEVISSET, DEO FELICITER

OBDORMIENS REDEMPTORI SUO

PIAM ANIMAM REDDIDIT XII. MARTII

ANNO M. D. LXVII.

Nempe in hunc mundum venerat MARGARETHA XVI. Febr. an.
1536. die *Mercurii Oeniponti*, sole sagittarium tenente, hora secun-
da pomeridiana, dicta tabula, unacum MENLIO, fidem adstruen-
te. Excessit e vita *Hale* in castro *Hafegg*, eodem MENLIO teste, a)
die & anno in inscriptione notatis, hora autem septima antemer-
diana, ubi & addit: sepultam primum fuisse in templo cœnobii
novi, id est, ad S. Crucem *Franciscanorum*, quicum & SCHOEN-
LEBENIUS conspirat, adiiciens insuper: corpus XX. *Maii* anno
1572. inde exemptum, *Halam* in templum Collegii huius Regii,
tum ad perfectionem deducti, translatum fuisse.

VI. Tertius clypeus HELENÆ elogium his verbis explicat:

Itemque
HELENÆ,
† 1574.
V. Mart.

D. O. M.

HELENA DIVI FERDINANDI, ROMANORUM IMPERATORIS, HUNGARIÆ,
BOHEMIÆ REG. ARCHIDUCIS AUS. NEC NON SERENISS. DOMINÆ REGINÆ, ET
UXORIS EIUS ANNÆ, FILIA, SPRETIS MUNDI BLANDITIIS, ET ILLIBATA
VIRGINITATE SANCTE DOMINO CONSECRATA, CUM XXXI. ÆTATIS
ANNUM, AC DUO FERE MENSES COMPLESSET, IN DOMINO
FELICITER OBDORMIVIT. V. MARTII. ANNO M. DLXXIV.

Huius Principis ætatem proximius definire liceret, nisi sæpe excita-
ta tabula genealogica pro tempore natali diem *Lunæ* XXIV. *Ianuar.*
an. 1543. solè tum in aquario versante assignans, cum sæpe lau-
datis MENLIO, & PETRO de *Rota* b) septimum eiusdem mensis
prodentibus, collideretur. Verum tabulam illam hoc loco in men-
do cubare, inde deducimus; quod eo anno dies XXIV. *Ian.* non in
diem *Lunæ*, sed *Mercurii* inciderit, septimus autem in diem *Solis*,
quem MENLIUS conceptis verbis nominat. Ut adeo & inscriptio
recte

a) Nec non SCHOENLEBEN. in *ephemerid.* erronee legatur.
alisque ibid. allegatis, ut adeo XXI. b) Loc. cit. 327. averf.
Mart. annusque 1566. apud BIRCKENIUM

Tablxv. recte dicat, quod, prædictæ tabulæ fidem si adstrueremus, dici nequiret, eam supra primum, & tricesimum ætatis annum mensibus fere duobus vixisse. De loco, *Vienna Aust.* scilicet, iidem conveniunt, haud item de hora, ut quam MENLIUS, unacum tabula octavam vespertinam fuisse dicit, matutinam de Rota. *Ante diem medium paulo plus quatuor horis*, ait. Tempus mortuale, in inscriptione notatum, ex sententia Scriptorum sæpe laudatorum, recte se habet.

Nec non
ELEONORE
RE †
1620.
XXVIII.
Jan.

VII. ELEONORE, CAROLI *Archiducis Styrensis* filix, quartus clypeus hunc in modum, inscriptione sat longa mentionem facit:

D. O. M.

ELEONORA, SERENISS. CAROLI ARCHIDUCIS AUSTRIÆ, STIRIÆ, CARNIOLÆ, CARINTHIÆ ETC. NEC NON SERENISS. MARIE UTRIUSQUE BAVARIÆ DUCISSE FILIA DIVIQUE FERDINANDI SECUNDI ROMANOR. IMPERATOR. HUNGARIÆ, BOHEMIÆQUE REGIS SOROR VIRGO, DELICIAS, MUNDIQUE POMPS A SE RELICTIS, CUM SERENISS. MARIA CHRISTIERNA SORORE, NATU GRANDIORE, SACRAM HALENSEM CONGREGATIONEM, OCTOBRI DIE TERTIO, ANNO M. DCVII. FREQUENTI ARCHIDUCUM AUSTRIÆ, BAVARIÆQUE DUCUM, NIMIRUM SERENISS. MATRIS ILLARUM COMITATU SUBINGRESSA, DECIMUM ET SECUNDUM IBIDEM ANNUM MENSESQUE QUATUOR MAGNA IN DEUM PIETATE, IN SACRAS EDES MUNIFICENTIA, ET IN PAUPERES LIBERALITATE, DEVOTO IN REM PUBLICAM EXEMPLO COMPLEVIT. EXACTOQUE POST GRAVES ET LONGAS EGRI TUDINES HEROICO PLANE ANIMO SUPERATAS, ÆTATIS ANNO SUPRA TRIGESIMUM SEPTIMO MENSIBUS QUATUOR TRIBUSQUE DIEBUS, TAM PIE QUAM FELICITER IN DOMINO ORDORMIVIT, DIE OCTAVO ET VIGESIMO MENSIS IANUARIJ HORA TERTIA VESPERTINA, ANNO REPARATÆ SALUTIS M. DC. XX.

Hanc *Græcii* an. 1582. XXV. *Sept.* tertio quadrante ante horam quartam pomeridianam, ortam fuisse, SCHOENLEBENIUS in *Ephe-meridibus* docet, cui quoad annum, & diem, correspondent ceteri, ac præsertim libellus genealogicus MS. Archivi *Græcensis*, ubi & baptisma in ultimum eius mensis dilatum fuisse, legimus. Quoad obitus tempus Scriptores, sæpe laudati, cum inscriptione conveniunt.

Ac deni-
que M.
CHRI-
STIERNÆ.
† 1621.
VI. April.

VIII. Eiusdem CAROLI *Græcensis* filix, MARIE CHRISTIERNÆ, vitæ feriem quintus denique & ultimus clypeus hoc modo tradit:

D. O. M.

MARIA CHRISTIERNA, SERENISS. CAROLI ARCHIDUCIS AUSTRIÆ, STIRIÆ, CARNIOLÆ DUC. ETC. NEC NON SERENISS. MARIE, UTRIUSQUE BAVARIÆ DUCISSE, FILIA, DIVORUM FERDINANDI PRIMI NEPTIS, AC SECUNDI ROMAN. IMPERATOR. SOROR, RELIQUAM MUNDI VILIPENDENS HONORUM ALTITUDINEM, CUM SERENISS. IUNIORE NATU SORORE LEONORA SUPERIORE ANNO DEFUNCTA, SACRAM HALENSEM VIRGINUM CONGREGATIONEM COMITIBUS IN EIS DECEM AUSTRIÆ ARCHIDUCIBUS, QUATUOR BAVARIÆ, UNAQUE MANTUÆ, DUCIBUS INGRESSA, DECIMUM TERTIUM IBIDEM ANNUM, SEPTEMQUE MENSES EGIT. PUPILLOS ENUTRIVIT, VIDUAS ALUIT. PAUPERES ALIMENTIS IN DIES AC INDUMENTIS FOVIT. OPPRESSOS IUUIT, PIETATE IN FAUCIS ENITUIT, AC ÆTATIS ANNUM QUADRAGESIMUM SEPTIMUM, SEPTEMQUE MENSES DUOS MINUS DIES CUM COMPLEVISSET, PARI FACILITATE AC FELICITATE AD DOMINUM COMMIGRAVIT, DIE MARTIS, APRILIS

SEXTA,

Natam fuisse *Gracii* an. 1574. die x. *Nov.* hora post mediam noctem secunda, supra memoratus libellus genealogicus Archivi *Gracensis* testatur, nec contradicunt ceteri, quos inter & MENLIUS & SCHOENLEBENIUS, alique, ab eo laudati; unde inscriptio- nis auctorem, licet diem & annum mortis ex aliorum etiam men- te recte ponat, rem tamen ex amissi haud tetigisse intelligimus; quippe quod, secundum hanc nativitatis, mortisque epocham, annos vitæ quadraginta sex, menses quinque, minus diebus qua- tuor, vixerit. Dies, & annus mortualis, in inscriptione expressi, cum Scriptoribus, sæpe excitatis, pariter conveniunt.

IX. Hanc cryptam funeribus hisce iuniorem esse, nobis Cryptam haud monentibus, facile intelligere erit consideranti, capulos fin- hanc re- gulos unam eandemque præferre formam. Sed & inter schedas centio- Doctiss. STEYERERI sequentia, ab ipso, ut videtur, ex *annuis* rem esse- Collegii exscripta, legimus: „Anno 1708. die x. *Sept.* facta est ostendi- translatio corporum MAGDALENÆ fundatricis, & sororum MAR- garithæ, ac HELENÆ, item Archiducum Mariæ CHRISTIER- næ, ac ELEONORÆ. Nam Superior foundationis novam pro eis cryptam extruere volens, fecit dicta corpora levare, & ad sacristiam deportari, ubi, maioribus arcis inclusa, servabantur, donec novum mausoleum perficeretur. Quo facto, die ix. *Sept.* vespere extru- ctum est ingens feretrum, nigro panno vestitum, cui quinque sar- cophagi imponerentur, templum violaceis tapetibus undique te- ctum, & insignibus *Austriacis* exornatum. His peractis, Superior, comitante P. Rectore, eodemque Confessario, omnibus Herulis, ac D. Administratore, ad sacristiam processit, ac, ruptis sigillis, tumbæ ab Herulis ad feretrum deportatæ sunt. Ad pedes cuilibet tumbæ appensa sunt argentea scuta (a nobis scilicet mox descri- pta) quæ nomen Archiducis referebant. Duodecim aquilæ, ligno sculptæ, duodecim faces tenebant. Deinde, Herulis ad chorum re- gressis, aperta est templi ianua, & vigilia inchoata, præsentibus de- cem ex Societate Patribus. Altera die circa horam octavam cele- bratum est solemne *Requiem*, præsentibus P. Provinciali, Rectore, aliisque Patribus viginti sex. Hoc finito, prior cum Herulis, & quatuor Nobilibus, atra veste indutis, ardentes cereos manu tenen- tes, omnes ad feretrum accesserunt, ubi ceremoniæ funerales habi- tæ sunt. Post hæc sex Patres tumbam MARGARETHÆ (legendum haud dubie MAGDALENÆ, ut fundatricis) quaterni, & quaterni alias humeris imposuerunt, & ad cryptam detulerunt. Post quem- libet ibant duo iuvenes nobiles, lugubres vestes induti, faces por- tantes. Post tumbas ibant quidam nostri, deinde Superior cum

TAB. LXV. Herulis. Ubi ad locum sepulture ventum; tumbæ aliis stanneis impositæ, ac cuilibet elegans sertum impositum. Reditu factò, P. Provincialis celebravit Missam votivam solemnem. Ante locum tumbarum crates sunt, per quas videri possint. Dignum notatu est, quod, dum tumba MAGDALENÆ aperiretur, inventus est in eius manibus Crucifixus, item filum, quod Crucifixo circumligatum, & zona rosarii adeo integra, ac si hoc tempore facta essent, immo zona nec rumpi potuit; cum tamen 117. annis in sepulcro fuerint., Hucusque dicta relatio.

MAGDALENÆ, X. Itaque MAGDALENÆ, fororumque eius sepulturam primigeniam ante aram principem antea constitutam fuisse, lapis ex marmore albo, sex pedes, ac unum pollicem longus, tresque pedes latus, cuius schema in tabula nostra damus, adhucdum superstes e-ra prima. docet, in scuto æneo sequens epitaphium legendum offerens:

SERENISSIMA MAGDALENA NATA REGINA
HUNGARIÆ ET BOHEMIÆ, ARCHIDUCISSA AU-
STRIÆ ETC. FILIA IMPERATORIS FERDINANDI
PRIMI ETC. FUNDATRIX HUIUS TEMPLI: ADIUN-
CTÆ CONGREGATIONIS VIRGINUM: AC COLLEGII SOCIE-
TATIS IESU: HIC CUM DUABUS GERMANIS SORORIBUS MAR-
GARITA ET HELENA CONDITA. MENSE SEPTEMBRI.
CENTESIMO NONAGESIMO EST SEPULCRO ILLATA.

Itemque
filiarum
CAROLI
Græcen-
sis.

XI. Scribendum fuerat: MILLESIMO QUINGENTESIMO, non centesimo, qui error an delineatoris sit, an vero chalcographi, aut primi incisoris? dicere nequimus. Alter itidem ex marmore albicante, non nisi duos pedes, ac quatuor digitos longus, ac unum cum dimidio pede latus, similibusque fere ornamentis ex metallo decoratus, corpora filiarum CAROLI *Græcensis* cladebat, hac inscriptione teste:

SEPULTURA SERENISS. ARCHI-
DUCÛ AUSTRIÆ. MARIE CHRISTI-
ERNÆ. VI. APR. MDCXXI. ET ELE-
ONORE XXVIII. IAN. MDCXX. IN HAC
CONGREGATIONE PIE. VITA FÛCTARÛ.

Ac deni-
que cete-
rarum
Monia-
hium in
hac cry-
pta.

XII. Quod reliquum est, in hac etiam crypta compositæ sunt Regii collegii Antistitæ, in loculamentis, lateritio operi iunctis. Quin & nobiles eiusdem Societatis Virgines in muralibus locula-
mentis, alia super alia, vel iuxta positæ, quiescunt, quæ singula
ichnographiæ nostræ conspectus clarius ostendit.

CAPUT X.

TAB. LXV.

DE CATHARINÆ, FERDINANDI I. IMP. FILIÆ,
AC REGINÆ POLONIÆ, AD S. FLORIANI IN AUSTRIA,
SUPRA ANASUM, SEPULTURA.

§. I.

In *Austria* supra *Anasum*, *Lincium* inter, ac *Styriam*, percelebris ^{CATHA-}
flore^{RINA} Canonico^{ad}rum Regularium Præpositura, cuius origines ^{D. FLO-}
ad remotissimam antiquitatem referri solent. a) Ibi sepultu^{RIANI,}
ram nacta est CATHARINA, FERDINANDI I. Imp. filia. Nobis non *Lincii* sepul-
cum etiam facit CZERWENCKA. b) Hæc primum FRANCISCO ^{ta.}
III. *Maniæ* Duci, matrimonio copulata, eo mortuo, SIGISMUN- a b
DO II. *Poloniæ* Regi, in manus convenit, c) sed ab eodem repu- c
diata, in *Austriam* rediens, vitam suam maximam partem *Lincii*
traduxit, ubi & fatis concedens, ibidem in templo parochiali sepul-
ta dicitur MENLIO, BIRCKENIO, SCHOENLEBENIO, & BUDÆO. d
d) Verum ibi nullum eiusmodi humationis extare vestigium, d
nec quicquam ea de re in Curia ibi Ducali litteris consignatum es-
se, per epistolam edocti fuimus. Non tamen negamus, fieri po-
tuisse, ut defunctæ corpus, dum ei de sepultura perpetua prospice-
retur, ad tempus, quanquam exiguum, ibi depositum fuerit.

II. Enimvero, ut in vita variis exagitata casibus, locum habi- Ubi pri-
tationis vix unquam stabilem invenire poterat: ita & post mortem mum an-
corpus eius aliquoties alio, atque alio translocatum fuit. Nam et si 1614.
anno 1572. ut statim dicemus, e vita abierit, ac post aliquod for- terre
tassis temporis spatium *Lincio* ad fanum S. FLORIANI translatus mandata.
fuerit, ibidem tamen ad annum usque 1614. sepulcro caruit. Et
enim eo primum anno MATTHIAS Imp. *Lincii* cum moraretur,
ordines Præfulum, sub dato X. *Septembris*, ad XXV. eiusdem men-
sis convocabat, ut Reginæ exequiis ad S. FLORIANUM adessent.
Litterarum harum apographum, ad collegium hoc datum, in ma-
nibus est. Itaque præfente Cæsare, & Augusta, nec non Episco-
porum, Præfulum, Comitum, aliorumque Nobilium frequentia, fu-
nus tandem pompa decenti in xyfsto collegii humo mandatum, per-
que dies tres feralia celebrata sunt.

III. Eius sarcophagus, cuius schema ob spatii opportunitatem Eius far-
tab. XLVII. sect. 2. exhibemus, ex cupro fabrefactus, nullas nec coph-
figuras, nec inscriptiones, aut insignia continet. At ubi funus di- gus, & e-
cto loco conditum fuit, illud cippo obtectum, eidemque sequens um. Tab.
titulus inscriptus fuit: XLVII.
Sect. II.

SUB

a) Vid. HANSIZ. *German. Sacr.* tom. I. pag. 221.

scribit.

c) Conf. dicta *Pinacoth. Austr.* P. II. p. 267.

b) De sepult. *Austr.* Idem tamen *Pietat. & Annal. Austr.* lib. I. cap. XV. pag. 91. eam
Pragæ in ecclesia metropolitana humatam

§. X.

d) Loc. sæpe cit. p. 246. col. II.

TAB. LXX.

SUB HOC LAPIDE

OSSA

CATHARINÆ SERENISS. OLIM REGINÆ POLONIÆ

NATÆ ARCHIDUCIS AVSTRIÆ

TUMBA CVPRINA INCLUSA

AB ANNO REPARATÆ SALVTIS HVMANÆ

M. DC XIV.

REQVIESCVNT.

Quo de-
structo,
corpus
eius alio
transporta-
tum est.

IV. Sed neque hic lapis ætatem tulit; quippe quem murarii sub LEOPOLDO præposito, sculptura, & inscriptione abrafis, edificio templi adhibuerunt. Quin & ipse locus suo remotus est loco. Cum enim an. 1684. nova templi, & collegii ædificia struerentur, cum aliis partim ex ære, ex stanno partim confectis sarcophagis, in cryptam sepulcralem Præfulum illatus fuit. Quos quidem singulos ibidem hodieque reperiri, ac tandem aliquando quiescere, venerabiles collegii Alumni per litteras nos edocuerunt. Reclamaret tamen fortassis, si posset, Regina; ut quæ, amico nos monente, ex testamenti sui sententia, cuius autographum in archivo Augustali domestico asservatur, alibi, quamvis locus in superscriptione eius, ad calcem paginæ hic adducenda, a) haud indicetur, sepeliri postulavit.

Ætas Ca-
thari-
næ.

V. Orta est CATHARINA *Wiennæ in Austria* anno 1533. die *Iovis XXV. Sept.* hora quinta matutina in signo capricorni, supra memorata tabula genealogica asseverante. At contradicit tamen MENLIUS, iuxta ac laudatus PETRUS de *Rota*, de hora media octavam inter & nonam loquentes. Obitum eius idem MENLIUS, unacum SCHOENLEBENIO, aliisque, ab eo laudatis, ad anni 1572. diem XXVIII. *Februarii* reponit, ut adeo MATENESIUS nonam *Martii* erronee scripserit.

a) Koenigin CATHARINA zu Polln testament in originali de anno 1572. welche zu St. FLORIAN erst anno 1614. zuwider des

ersten willens zu der erden bestattet worden.

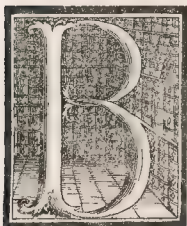

TAPHOGRAPHIA
PRINCIPUM AUSTRIÆ.
PARS I. LIBER VII.
COMPLECTENS FUNEREA MONUMENTA
POSTERORUM
MAXIMILIANI II. IMPERATORIS
AD USQUE
CAROLUM ARCHIDUCEM,
DUCUMQUE STYRIÆ.

CAPUT I.

TUMULUS DUCUM BRABANTIÆ VETERUM,
ET ERNESTI, MAXIMILIANI II. IMP. FILII, NEC NON
SEPULCRA ALBERTI, ET ISABELLÆ, ARCHIDUCUM AUSTRIÆ,
BRUXELLIS IN BRABANTIA.

§. I.

BRUXELLÆ in medio chori maioris ecclesiæ col-
legiatæ, & Parochialis, ad S. MICHAËLEM, &
D. GUDULAM, tumulus marmoreus conspi-
citur, cui leo, ex ære affabre fusus, & au-
ro obductus, incumbit, dextra falcu-
la scutum *Brabantie* tenens. Restitutum illud ab ALBER-
TO Pio Archiduce fuisse, *Magni Theatri Sacri*

Brabantie auctor fidem facit. a) Sub eo veteres *Brabantie* Du-
ces: IOANNES II. an. 1313. MARGARITHA, uxor eius, an. 1318.
nec non ANTONIUS, PHILIPPI *Boni* filius, an. 1431. defunctus,
reconditi sunt, testibus lapidibus sepulcralibus, ibidem positis. Sed
& ERNESTUM Archiducem ibidem quiescere, ex eius cenotaphio,
mox num. II. describendo intelligimus. Unde & eidem ex oppo-
sito muri a sinistris in pavimento, sequens inscriptio constituta fuit;

ERNESTUS DEI GRATIA ARCHIDUX AUSTRIÆ
DUX BURGUNDIÆ, STIRIÆ, CARINTHIÆ, CARNIO-
LIÆ, WITTENBERGIÆ, b) COMES HABSBURGI, TIRO-
LIS, MAXIMILIANI II. IMPERATORIS FILIUS, BEL-
GICARUM PROVINCIARUM GUBERNATOR, MORITUR
BRUXELLIS ANNO M. D. XCV. DIE XX. FEBR.
ÆTATIS SUÆ ANNO XLI. MENS. VIII. D. V.

II. Ceno-

a) Vid. le *Grand Theatre sacré de Brab.* tom. I. lib. VI. p. 187.

b) *Wirttembergie.*

Ac ERNE-
STI Archi-
ducis.
TAB.
LXVII.

II. Cenotaphium ERNESTI ea specie hic delineatum damus, qua in *Magno Theatro Sacro Brabantie* exhibetur, attamen ad eclypon, a sæpe laudato Excellentiff. Comite a COBENZL submissum, quoad eius fieri potuit, emendatum. Positum id est ad cornu Epistolæ, quod vocamus, in dicto choro. Arcæ formam refert, ex marmore pereleganter elaboratæ, quæ media ex adverso insignibus *Auftriacis* (quæ tamen nuperus delineator adesse negat, dictum Theatrum, seorsim tamen, exhibet) atque alias passim frondibus fictis, & id genus sculpturæ ornamentis perpolita. Huic superiacet integra Archiducis figura, veluti quiescentis, atque adeo pulvino in cubitum sinistrum innixi. Cataphractus cernitur, chlamyde Ducali, ac torque aurei velleris amictus, cum galero Archiducali in capite. Ad sinistram adiicitur gladius, pro pedibus cassis aperta, pennis cristata. Sub coronide columnarum ex utraque parte singulæ conspiciuntur corollæ, ex palma nexæ, in quibus galerus Archiducalis continetur, superposito lemmate symbolico, Archiduci proprio: SOLI DEO GLORIA, in nummis eius, ut alibi vidimus, frequenter occurrente. In media cavitate laminæ cupræ flavæ incisum est epitaphium, eidem ab ALBERTO fratre, ut contextus docet, positum:

MEMORIE SER.^{NI} PRINCIPIS

ERNESTI, ARCHIDUCIS AUSTRIÆ, MAXIMILIANI II. IMP. F. EX MARIA CAROLI V. IMP. F. FERD.^{NI} I. NEP. MAX.^{NI} I. ARN. RUDOLPHI II. FRATRIS. QUI CUM REGNUM HUNGARIÆ ET FINITIMA LOCA PER AN.^{OS} XVII. FORTITER FELICITERQUE ADMINISTRASSET, AD BELGII GUBERNACULA A PHIL.^{PO} II. AVUNG.^{LO} VOCATUS, EADEM PROVINCIAS, ETSI BREVI XIII. MENSIVM SPATIO, CUM ÆTERNA SUA LAUDE ET GRATIA REXIT, IN AVITA RELIGIONE, IN PACE, IN IMPERIO REDUCENDO INTENTUS, IN IISQUE CURIS MORTUUS ANNO CIOIXCV. X. KAL. MART. CUM VIXISSET AN.^{OS} XLI. M.^S VIII. D.^{IV}.

POSUIT ALBERTUS ARCHIDUX AUSTRIÆ, BELGII PRINCEPS,

SINGULARI IN FRATREM AFFECTU,

EIUSQUE CORPUS EX ADVERSO IN TUMULO DUCUM BRABANTIE RELIQUIT,
MONUMENTUM HIC VOLUIT EXTARE.

Ætas il-
lius, ac
mortis
historia.

III. Vixisse illum annis XLI. mensibus VIII. diebus quinque, cum hoc, tum paullo supra adductum inununt epitaphia, id quod tam cum Scriptoribus, quam cum tempore eius natali, quod quidem ad an. 1553. diem *Iovis* XV. *Iunii*, horam inter tertiam & quartam pomeridianam reponendum esse, unacum MENLIO pluries excitata docet tabula, recte congruit. *Mercurius Gallo-Belgicus* a) mortem eius nocte inter XX. & XXI. *Februar.* evenisse, memorat, qui & addit: „cum mortuum eius corpus, more Principum usitato, aperiretur, cor, pulmo, & iecur, sana, & integra reperta fuisset: in lumbis tantum calculum mediocris magnitudinis, & in renibus vermem oblongum, & vivum inventum, qui interiora Principis eum in modum corroserat, ut brevi tempore marcuerit, corporeque toto extenuatus, superesse diutius non poterit. Vanæ itaque (subdit) longe petitz, & ad fucum suæ causæ excogitatæ sunt

METE-

a) Ad an. 1595. pag. m. 162. seq.

METERANI rationes, quas ille, Principi mortem accelerasse, comminiscitur. Exta (ut pergit) *Bruxellis* humo condita sunt, corpus unguentis delibutum, regali more nigro holoserico vestitum est, & toga holoserica pretiosissima, margaritis, & gemmis ornata, indutum, a collo dependente aureo Ordinis vellere: sinistro latere accinctum equestri gladio, dextro habens Archiducalem pileum, pedes ocreis inferti, addita aurea calcaria, digitis pretiosissimis annulis, & brachiis armillis aureis nitentibus. Defunctus Princeps tandem loculo imponitur, & in ecclesiam palatii illatus, aliquot dies omnium hominum conspectui exponitur., Tum vero tumulo Ducum *Brabantiae* illatum, nec unquam inde eductum fuisse, mox adducta inscriptio docet.

TAB.
LXVII.

IV. In eodem *Bruxellensi* templo primario, non quidem in cho-
ro maiori, sed in sacello, a SS. Sacramento miraculoso nuncupato, & ISA-
sepulturam sibi elegerunt serenissimum par coniugum, ALBERTUS, BELLE se-
& ISABELLA CLARA EUGENIA, hæc PHILIPPO II. Rege *Hispan.* pulcrum
Bruxellis.
ille MAXIMILIANO II. Imp. progeniti *Belgii* Principes. Nullus
hic reperitur cippus, monumentum nullum: cum tamen illi, dum
viverent, præclara defunctorum memoriae, non modo *Bruxellis*, an-
tiquis *Brabantiae* Ducibus, ERNESTOQUE, ut vidimus, Archiduci,
sed & alibi aliis posuerint, restituerintque monumenta. a) Hoc igitur
in sacello ante gradus primarii altaris lapis duntaxat sepulchralis
marmoreus stratus cernitur, sed titulo quovis, insignibus, aut inscrip-
tione vacuus. Ad distinguenda tamen amborum funera laminæ
æneæ ipsi loculo, morè veterum, inditæ sunt, quarum exempla in
Bibliotheca Aug. *Vindobonensi* asservantur, edita etiam a *Magni*
Theatri Sacri Brabantiae auctore, b) nec non a IOSEPHO ab *Eggs*; b)
c) verum ubique nonnihil mendose. Nos MS. Bibliothecæ *Casa-* c)
reæ sequimur.

V. Prior itaque inscriptio, ad ALBERTUM pertinens, sic habet: Prioris-
que epi-
taphium.

ALBERTI
ARCHIDUCIS AUSTRIÆ
BURGUNDIÆ ET BRABANTIÆ DUCIS
BELGARUM DOMINI
IMPERATORUM
MAXIMILIANI II. ET FERDINANDI I. AUGUSTORUM
FILII ET NEPOTIS
ISABELLÆ CLARÆ EUGENIÆ,
PHILIPPI II. HISPANIARUM ET INDIARUM MONARCHÆ, FILIÆ,
MARITI,

PIETATE,

a) Vid. *le Grand Theatre sacré de Brabant*. b) Ibid. p. 196.
tom. I. lib. VI. p. 188. nec non 131. 313. c) *Suppl. Purpur. doct.* lib. III. p. 421.
seq.

TAB.
LXVII.PIETATE, IUSTITIA, CLEMENTIA,
MAGNIET ÆTERNUM MEMORANDI PRINCIPIS,
EXUVIÆ MORTALESIMMORTALITATIS GLORIAM BEATÆ RESURRECTIONIS
IN SPE HIC EXSPECTANT.VIXERAT ANNOS LXI. MENSES VIII. DIEM I.
REXERAT RELIGIOSE, PRUDENTERQUE ANNOS XXV.
OBIIT VERUM PRINCIPIS CHRISTIANI EXEMPLAR
ANNO M. DCXXI. III. IDUS IULII.

Cum itaque ALBERTUS, multoties laudata tabula, ac MENLIO testibus, *Neapoli Austria* an. 1559. die *Lunæ XIII. Novembr.* uno quadrante post nonam matutinam, in hanc lucem editus sit, eandemque *XIII. Iulii* an. 1621. circa meridiem amiserit, inscriptionem recte se habere, manifestum est, auctore tamen paucas horas pro die uno computante. Nam uti Princeps post horam nonam matutinam natus, ita circa meridiem, ut mox videbimus, extinctus est.

Mortis,
& exequiarum
historia.

a

b

¶ VI. Refert autem *Theatrum Europæum*, a) eum biennio ante variis languoribus vexatum, iisdem tandem augescentibus succubuisse, cum pridie ante obitum SS. Sacramentis Ecclesiæ rite munitus fuisset. Tum corpus habitu Ordinis *Minorum Capucinorum (Franciscanorum)* indutum, in sacello aulico hominum conspectui expositum iacuisse, anno vero sequenti, secundo *Martii* exequias tanta magnificentia peractas fuisse, ut illas, de quibus diximus, CAROLI V. an. 1558. iussu PHILIPPI filii & successoris, ibidem habitas, multis modis superaverint. Et sane pompa funebris, ab *Erycio PUTEANO*, tribus & sexaginta tabulis æneis exhibita, cuius editionem novissimam b) præ manibus habemus, id confirmat. Adiecit editor varias quoque inscriptiones, tum temporis in laudem Principis concinnatas, rogoque funebri inscriptas, quas tamen apud ipsum legi malumus. De morte autem eius, pompæque ipsa, copiosius, accuratiusque, ac *Theatrum Europæum*, loquentem, nonnihil audire iuvat: „Tertio Idus *Iulias*, inquit, anni M. DC. XXI. circa meridem, e Palatio suo *Bruxellensi* in cælum translatus est Serenissimus Princeps noster ALBERTUS. - In maiori Palatii sacello cadaver Principis, habitu *Franciscano* (uti mandaverat ipse) oculis omnium per quatrimum expositum est, sub throno vestis attalicæ. Deinde capulo plumbeo inclusum, & in minori sacello sub sacristia sepositum, menses fere octo quievit. Quinto Idus *Martias* anni M. DC. XXII. iterum in maius sacellum a cubiculariis relatum est. - Sacellum, pannis lugubribus coopertum, insignia Archiducis ubique ostendebat. Feretrum, veste attalica tectum, collocatis

a) P. I. p. 616.

b) *Bruxelle* 1729. fol.

locatis ab utroque latere scamnis - - stilobata ovali, senos ascensus præbenti, insistebat: & hi totidem stilobatis, argentea candelabra sustentibus, separabantur, circumquaque luminaribus innumeris collucentibus. Cælum vestis attalicæ pyramidalis forma expandebatur, cinctum ramis palmæ, laurique. Omnibus igitur funeri faciundo paratis. &c., Describit deinde ordinem procedendi illorum, quorum imagines tabulis suis haud inseruit, & denique sic concludit: „Sublatum deinde feretrum Cubicularii Principis in choro *Venerabilis Sacramenti* miraculose sub cælo ibidem erecto, stiterunt, descendentesque in monumentum ante altare; albo lapide structum, comitante Archiepiscopo, & clero, super craticula ferrea illud deposuerunt. His tandem hora septima vespertina peractis, discessum est.,

TAB.
LXVII.

VII. Marito superstes ISABELLA CLARA EUGENIA, habitum, ^{ISABELLE} ut alibi a) diximus, Ordinis S. CLARÆ *Bruxellis* suscepit. Qua ^{CLARÆ} de re cum nonnulli, an vota etiam emiseric, dubitare voluerint, ^{EUGENIA, AL-} nuncupationis, *Hispanica* lingua factæ, uti & acceptatæ, testimo- ^{BENTI Pii} nia in margine inferiori damus, b) a R. admodum P. *Vigilio GREI-* ^{coniugis,} *DERER*, Ord. S. FRANCISCI *Recollect.* nobis submissa. Anno ^{sepultura} 1633. XXVIII. Nov. cum publicæ Processioni ob instans Domini ^{ibidem} *Adventum*, quem dicimus, nudis, pro more, pedibus interesset, apo- ^{cum epi-} plexia tacta, biduo post funus fuit. Defunctæ corpus, aromatibus ^{taphio.} pollinctum, ac eiusdem Ordinis habitu indutum, postriedie eius diei in sacello palatino solemniter lectisternio impositum, perque triduum omnibus spectandum datum fuit. Demum arca lignea, tum plumbea reconditum, a quatuor *Capucinis*, aut certe *Franciscanis*, retro altare, donec a Curia *Hispana* exequiarum ceremoniæ decernerentur, repositum fuit. c) Ad extremum vero mariti sepulcro illatum fuisse, sequens docet inscriptio:

Deo
ET SACRÆ MEMORIÆ
MAGNÆ PRINCIPIS

ISA-

a) *Pinacoth. Austr.* P. II. p. 226. §. XVII.

b) Yo la HERMANA ISABEL, CLARA, EUGENIA, haga voto y prometo a Dios, y a la Beneventurada Siempre Virgen MARIA, y al Beneventurado Padre San FRANCISCO, y a Todos los Santos, y a vos Padre, de Guardas, todo el tiempo de mi vida, los mandamientos de la ley de Dios, y satisfacer, como conviene, por las transgresiones, que contra este forma y manere de vida aprobada y confirmada por el Sennor Papa NICOLAO IV. y por otros Summos Pontifices, cometierte, quando para illo fuere illamada a la voluntad iudicio del Superior.

Ego Frater ANDREAS a Soto, Præfatus Serenissimæ a Confessionibus, ac Commissarius Generalis super Provincias *Belgicas, Colonia, Argentine, Hibernia*, ac *Scotia*, fidem omnibus facio, me eius professionem, iuxta prædictum tenorem audivisse, mihi- que, ut legitimo Superiori, factam fuisse, post celebratum a me Sacrum in eiusdem Serenissimæ Infantis palatio *Bruxellæ* die octava festi Sanctissimi P. N. FRANCISCI. Anno 1622. in cuius Testimonium hæc sigillo subsignavi, & Chirographo meo munivi.

†
Locus Sigilli.

Signatum erat

F. ANDREAS SOTO.

c) VAN LOON *Hist. metall. de Pays-Bas* tom. II. p. 212.

Bbb 2

TAB.
LXVII.

ISABELLE CLARÆ
EUGENIÆ
D. G. HISP. INFANTIS
PHILIPPI II. REGIS FILIÆ
CAROLI V. IMP. NEPTIS
REGUM PHILIPPI III. ET IV. SORORIS ET AMIÆ
ALBERTI VII ARCHIDUCIS AUSTRIÆ
PRINCIPIS BELGARUM
PIENTISSIMÆ CONIUGIS
SANCTIMONIÆ, SAPIENTIÆ, CLEMENTIÆ,
CETERARUMQUE, DUM VIXIT IN TERRIS, COELESTIUM VIRTUTUM
INCOMPARABILIS HEROINÆ
MORTALES EXUVIÆ HIC SITE SUNT.
VIXERAT IN SOLATIUM OMNIUM ANNIS LXVII. MENSES III. DIES LXVIII.
DEVIXIT SUMMO CUNCTORUM MOERORE
KAL. DECEMB. M. DC. XXXIII.

Ætas.

- VIII. Mendum in hac inscriptione, vel chalcographi, vel amanensis incuria, commissum, ita ut loco XVIII. diem LXVIII. legamus, nemini non ob oculos versatur. Et illud tamen tum MS. codex *Vindobonensis*, class. Histor. num. 304. tum *tabula chronologica Ducum Lotharing. Brabant. Limb. &c.* præfert. a) *Segoviae*, aut certe in Palatio *Balsano*, in Silva, *Segoviae* vicina, anno 1566. b) tradit, diem, ut & MINIANA, reticet. Sunt, qui XI. *Aug.* volunt, ut BIRCKENIUS, LEQUILEUS, SCHOENLEBENIUS, cum ceteris ab eo laudatis. Alii vero diem sequentem, S. CLARÆ sacrum, unde & eius nomen, ut c) KHEVENHILLERUS c) & CZERWENCKA referunt. Id quod nobis eo verisimilius videtur, quod inscriptioni, quæ diem XVIII. haud dubie exprimere voluit, propius accedat. Cum enim Kal. *Dec.* seu, ut laudatus D. Van LOON ex NEOVILLIO docet, noctu inter primam & secundam eius mensis diem, rebus excesserit humanis, d) vero propius dici potest, eam XVIII. supra tres menses diebus vixisse, quam si eam XI. *Augusti* natam statuamus: quamquam & illa etiam ratione, si rem pressius accipimus, dies omnino viginti computandi sunt. Errat igitur sæpe laudatus PIRRUS, XXII. *Aug.* proponens.

CAP. II.

a) Edit. *Mechlin.* 1569. p. 41. Ubi adduntur sequentia: *Defunctæ honori dicata hæc fuit Epigraphe: CLARA, iubar Belgis nuper, nunc fidus Olimpo.*

b) Vie de PHIL. II. tom. III. lib. XVIII. p. m. 74.

c) *Effigies.* tom. I. p. 117. c.

d) Apud laudat. KHEVENHILLERUM XXIX. *Nov.* legimus, ut & ap. SCHOENLEBENIUM,

sed standum putamus inscriptioni, auctoritate citati Van LOONII, Scriptoris utique *Hollandi*, & qui mortis, morbiq; circumstantias adiecit. Add. PIRRUS *Chronolog. Regg. Sicil.* pag. LXVII. quoad diem obitus nobiscum faciens. *Theatr. Europ.* diem XXI. *Nov.* sed haud dubie erronee, scilicet, P. III. pag. 139.

CAPUT II.

SEPULCRUM ELISABETHÆ, REGINÆ FRAN-
CLÆ, IN REGIO ASCETERIO AD. S. CLARAM
VINDOBONÆ, CUM ICONISMO.

§. I.

Monasterium B. Virginis *MARIÆ de Angelis*, Regium quod Monaste-
rii S. CLA-
RE Vind. vocant, sacrarum Virginum Ord. S. CLARÆ, palatio Ar-
chiducali *Vindobonensi* contiguum, ELISABETHA, filia incuna-
bula, ac
sepul-
crum ibi
MAXIMILIANI II. Imp. ac CAROLI IX. Regis *Gallie*, vidua, anno
1582. constituit. De eo plura attulimus tomo præcedenti. a) In
illo autem sepulturam sibi ex testamento b) elegit ELISABETHA, ELISABE-
THE.
TAB.
LXVIII.
& quidem in templi, a se conditi, choro, ante altare supremum,
ubi pone magnam imaginem CHRISTI, in crucem suffixi, lapis pla-
nus, ac simplex, sepulcrum eius obtegens, adhuc visitur, inscri-
ptis, ut petierat, binis versibus ex libro IOB: PECCANTEM ME
QUOTIDIE &c. ut in schemate nostro videre est, addita insuper
hac sententia: TOT RAPTIS, QUID MOROR ULTRA M. D. XCII.

II. Bis hoc sepulcrum apertum fuit; primum, imperante Cæ-
sare LEOPOLDO, cum an. 1672. ædificando, seu restituendo alta-
ri supremo fundamenta in solo ponerentur, atque ea occasione ope-
ræ in illud inciderent. De hac nihil usquam in litteras relatam
est. Alteram patefactionem nos in præsentia multorum iam tum
XXVIII. Iulii 1739. instituendam suscepimus. Quo die, remoto,
cum aliis strati pavimenti lapidibus, parvo illo cippo quadrato, cui
ex IOBI libro *responsorium in officio*, quod vocamus, *defunctorum*,
dici solitum, inscriptum esse diximus, tria reperiabantur saxa gran-
diora, sepulcro lateritio, quinque pedes, tres pollices alto, tresque
pedes lato imposita. Horum lapidum uno sublato, apparebat in
medio locus, linteo, cera imbuto, circumfusus, inque formam
cistæ ex robore factus, ligamentis, atque manubriis ferreis bene
munitus, ac sera conclusus. Longitudine duum pedum, ac quin-
que pollicum, non erat maiori latitudine pedis unius, & duum pol-
licum, altitudine pedis unius cum dimidio pollice. Sera, tracta
per eam tœniola cærulea, Episcopi *Wiennensis* sigillo obligata erat.
Ossa iacebant sine ordine promiscue, ac confusæ. Calva tamen, cum
maxillis, etiamnum integra, aliquam etiam partem carnis servabat,
etsi corpus nulla unquam pollinctura infartum fuerit. His rebus ita
perspectis, omnibusque pristino loco restitutis, discessum est. At-
tamen R. P. Commissarius, Monialium curam gerens, veteri fune-
bri arcæ, ab humoribus detrimenti aliquid passæ, novam de integro
factam substituit, veteremque eadem conclusit.

III.

a) P. II. p. 275. §. XII. & p. 280. §. XXI. quanquam non integrum, Vol. II. huius
tom. vulgamus.

b) Quod ad anni 1591. diem XVI. Sept.

B b b 3

Prima fe- III. Sarcophagum, in hac ultima patefactione repertum, tum
pultura primum, cum sub LEOPOLDO Imp. sepulcrum isthoc apertum fuit,
quo pa- factum fuisse, ipsa illius angustia, corpori recens mortuo capiend
do ador- factum fuisse, ipsa illius angustia, corpori recens mortuo capiend
nata fue- inepta, edocet. Sed & opus illud lateritium, cum tribus lapidibus,
rat? eidem superpositis, tum primum etiam adiectum fuisse, ex dicto
TAB. testamento Principis ornatum, opusque cameratum excludentis,
LXVIII. colligimus: tum vero etiam ex verbis Commissarii Apostolici Ord.
S. FRANC. sepulturæ eius tum præsentis, qui hæc in Annales monaste-
rii retulit: „Ex iussu, & voluntate Regiæ Maiestatis, funus capulo
a „ligneo, arca stanæa a) ad honorem incluso, conditum, in ipsam
„humum sine ulla crypta, aut camera, depositum fuit, ac sepultum
„in præsentia fratrum suorum ERNESTI, & MATHIE, Archiducum
„Austriæ, nec non totius in luctum effusi populi Vindobonensis.
„Adornata iacet veste quotidiana, secum habens in loculo pectori
„impositam imaginem CHRISTI ad crucem affixi, item laminam o-
„richalceam, bene inauratam, in qua nomen, ac dignitas inscri-
„pta, denique in manu dextra globulorum precatoriorum lineam,
„unde crucis signum, cum multis sanctorum reliquiis, dependet.
„Quo vero hæc crucis imago, laminaque inaurata, delapsæ, & ut-
rum fortassis in aulam tum delatæ fuerint, dicere nequimus. Id
duntaxat asserere possumus, sub ultima lustratione, nobis præsen-
tibus instituta, nihil earum repertum fuisse. Addit SCHOENLE-
BENIUS in *ephemerid.* eam x. Febr. primum sepulturæ traditam
fuisse, cum tamen in supra laudato testamento petierit, ut ne ultra
quinque dierum spatium insepulta iacere permitteretur.

Ætas Re- IV. Nata erat ELISABETHA, multoties excitata tabula, ac
gina. MENLIO asserentibus, *Wiennæ Austriæ* anno 1554. die *Martis*,
quinto *Iunii*, horam inter decimam, & undecimam nocturnam, so-
le leonem permeante. Ut adeo SCHOENLEBENIUS diem præce-
dentem contra EYZINGERUM, MATENESIUM, ac IACOBUM de
Strada obtendens, haud dubie in errore versetur. Quinto *Iulii*,
b loco *Iunii*, errore typographico, apud KHEVENHILLERUM b) le-
gimus. Ad cælos evolavit in dicto monasterio, aut certe in domo,
quam inhabitare consueverat, eidem vicina, an. 1592. XXII. Ian.
horam inter XI. & XII. noctis, eodem Excellent. Comite affirman-
te. c) Accedit SCHOENLEBENIUS in *ephemerid.* cum Scriptoribus
ibi laudatis, qui & addit: *vixit annos 37. menses 8. dies 7. ho-
ras 7. ut non nemo supputavit.* GANSIUS in *Arbores.* ELISA-
BETHAM

a) In oratione parentali, a Melchior KLESZ-
LIO, Episcopus Neofladensis tum Admi-
nistratore, ecclesiæque illius Præposito, nec
non Universitatis *Wienensis* Cancellario, S.
C. M. Consiliario, ac Concionatore Aulico,
nec non S. R. E. postea Purpurato, habita,

hæc singula confirmantur, arcæ tamen stan-
næ nulla sit mentio. Impressa est verna-
cula lingua *Wiennæ* an. 1592.

b) Effigier. tom. I. p. 102.

c) Loc. cit. p. 104.

BETHAM V. *Iulii* natam, ac XV. *Ian.* denatam, duplici errore tradit. Morbi genus nec hi, nec alius quispiam, quoad sciamus, prodidit: ex KHEVENHILLERO tamen, & supra laudato encomiasse intelligimus, eam aliquot diebus decumbentem, Divino amore succensam, mortem, ut vixerat, sancte, nec sine signis, sanctitatem eius testantibus, appetiisse.

TAB.
LXVIII.

V. Exhibere hoc loco placuit nummum ELISABETHÆ, anno 1582. die V. *Martii* fundamento sæpe dicti monasterii iniectum, ac in *Nunmtheca* nostra *Austriaca*, ubi maiori iure comparere poterat, prætermisum. Pars antica scutum eius gentilicium coronatum inter lauri ramos hanc epigraphen præfert: † ANNO DNI. M. D. LXXXII. QVINTA. MARTII, FVNDAMENTVM. TEMPLI. POSITVM. & in postica eius continuatio: † DEO. OPT. MAX. ET. S. MARIÆ. DE. ANGELIS. VIENÆ. AVST. HOC. TEMPLVM. ELISABETHA. REGINA. DIVI. MAXIMILIANI. II. ROM. IMP. AVG. ARCHIDV. AVSTR: FILIA. DIVI. CAROLI. IX. VALESII. FRANCOR. REGIS. CHRISTIANISSIMI. DERELICTA. VIDVA. PIE. DECORARI. FECIT.

Nummus
in fundamento
huiusce-
nobii positus.

VI. In ipso hoc choro proxime altare instrata sunt pavimento tria marmora minoris formæ, in quibus corona Imperialis, nota anni, ac nomina MATHIÆ, ANNÆ MARIÆ, uxoris eius, & FERDINANDI II. Imp. Cæs. insculpta sunt. Putabant non nulli, sub his lapidibus aut corda, aut intestina eorum conquirere; quare, quoad iis satisfaceret, cum his, tum aliis, quibus pavementum stratum est, lapidibus remotis, solum excavari debuerat. Sed is labor frustra cecidit; quoniam statim ad fundamenta altaris, & templi offensum est. Constat præterea ex dictis nostris, intestina, & corda horum Imperatorum non hic, sed in communibus Archiducum cryptis condita fuisse. At corpora eorum ipsa aliquando hic funere temporario composita fuisse, æque compertum nobis est. Cum enim MATHIAS *Wiennæ* apud Patres *Capucinos*, FERDINANDUS vero *Græcii* in *Styria* cryptas novas vivi constituerent, nullus autem absolveret, corpora tam MATHIÆ, uxorisque eius, quam & FERDINANDI seorsim locenda interim fuerant, donec, quod inceptum erat, ad perfectionem deduceretur, id quod ex dicendis amplius patebit.

Trium
Imperatorum
funera
ibidem
temporaria.

CAPUT III.

MAUSOLEUM MAXIMILIANI III. ARCHIDUCIS,
ORDINIS TEUTONICI SUPREMI MAGISTRI, QUOD
EST OENIPONTI IN TEMPLO PAROCHIALI.

§. I.

Mauso-
leum
MAXIMI-
LIANI
III. A. A.
transloca-
tum.
TAB.
LXIX.

Quod suis sumptibus construxit templum Parochiale ad S. IACOBUM *Oeniponti*, in eo quoque, ut inscriptio, postea adducenda, habet, anno 1608. insigne mausoleum III. A. A. constituendum sibi curavit MAXIMILIANUS III. MAXIMILIANI II. Imp. filius, Archidux *Austriæ*, supremus Ordinis *Teutonici* Magister. At illud hodie dislocatum, pristinam faciem cum venustate amisit. Cum enim templum hoc denuo restitueretur, consilio, necimus, an multis probando, factum, ut quatuor columnæ, mausoleum hoc ornantes, translocata, & binæ hinc inde ad ianuas chori introrsus, aliæ duæ ex adversa parte unacum statuis, reliquisque ornamentis, ordine tamen itidem immutato posita fuerint, sicque insignis huius templi benefactoris illustre mausoleum ita membratim, ut ita dicamus, discerptum sit, ut id vix amplius internosci possit. Utramque partem, sigillatim delineatam, in tabula nostra ad latera veteris monumenti posuimus, quarum situs, & ordo ex adiecta ichnographia chori recentioris clarius perspicui poterit, dum nos ad describendum vetus illud, ac primigenium progredimur.

Veteris
descrip-
tio.

II. Monumentum isthoc ex marmore, & orichalco, affabre elaboratum, substructione olim nitebatur, octo pedes, tresque pollices longa, sex & semis pedes lata, duosque alta. Super hanc basin erectæ quatuor columnæ ex orichalco striatæ, & a muro paululum recedentes, singulæque septem pedes, quatuorque pollices altæ, trabeationes sustinebant, e marmore candido, & nigro concinnatas. Parieti inter has columnas inditum erat marmor nigrum, sex, & semis pedes altum, tresque, & semis latum, insignia cum galero Archiducali continens, nec non epitaphium, litteris auratis inscriptum, ac æreo margine circumclusum, statimque afferendum. Huic epitaphio, super basin columnarum, inter stylobatas, subiectum erat aliud marmor, magnitudinis eiusdem, insignibus Ordinis *Teutonici* conspicuum. Supra trabeationem spectabatur statua Archiducis ænea, cataphracta, in genua provoluti, ac altare summum respicientis, ad cuius sinistrum S. GEORGIUS, dicti Ordinis Patronus, pariter armatus consistit, lava hastam continens, dextra vero Archiducem quasi protegens, prostrato pro pedibus dracone. Utrumque hoc signum ex ære fustum erat, quemadmodum & galæa, corona, ac pennis pavoninis cristata, ante imaginem Archiducis locata. Post has statuas ad parietem suspensa erant duo vexilla, cassidibus æreis oblecta, quorum alterum integra *Austriacarum* provin-

provinciarum insignia, *Teutonici* Ordinis alterum referebat. De- TAB.
nique ad quatuor angulos trabecationis totidem genii, candido e LXIX.
marmore excisi confidebant, tædas funebres præferentes.

III. Epitaphium, de quo diximus, sic se habet :

Adducto
eius epi-
taphio.

MAXIMILIANUS DEI GRATIA ARCHIDUX
AUSTRIÆ DUX BURGUNDIÆ STYRIÆ CARIN-
THIÆ CARNIOLÆ ET WIERTENBERGÆ MA-
GISTRATUS GENERALIS PRUSSIÆ ADMINI-
STRATOR NEC NON SANCTÆ MILITIÆ
ORDINISQUE THEUTONICORUM PER GER-
MANIAM ITALIAM PARTESQUE TRANSMAR-
INAS MAGISTER. COMES HABSPURGI
TYROLIS ET CARINTIÆ a) LANDGRAVIUS AL-
SATIÆ FIERI FECIT ANNO DOMINI MILLE-
SIMO SEXCENTESIMO OCTAVO. ÆTATIS
SUE ANNO QUINQUAGESIMO. OBIIT AN-
NO DOMINI MILLESIMO SEXCENTESIMO
XVIII. DIE SECUNDO NOVEMB. VIENNÆ
IN AUSTRIA. HIC SEPULTUS XII. CAL. IAN.
ANNI EIUSDEM.

a

IV. Natus erat MAXIMILIANUS *Neapoli Austriæ* anno 1558. ^{Ætas} die *Mercurii* XII. *Octobr.* horam inter X. & XI. noctis, in signo Principis.
scorpionis, ipso die S. MAXIMILIANO sacro, sæpe excitata tabula
genealogica testante. MENLIUS ac SCHOENLEBENIUS, id paullo an-
te horam XI. noctis accidisse aiunt. Apud KHEVENHILLERUM b) b
manifestus error typographicus est, quoniam tertius *Oct.* ibi adscri-
ptus, cum festo MAXIMILIANI, quod XII. *Oct.* agi solet, haud
respondeat. Similiter *Theatrum Europæum*, c) XIII. eiusdem men- c
sis assignans, die uno excedit. Cum itaque an. 1618. die secun- d
do *Novembris Vindobonæ* e vita abierit, d) sequitur, ut monumen- d
tum hoc annis ante obitum decem erectum fuerit. KHEVENHIL-
LERO e) teste, finus primum apud RR. PP. *Capucinos* aliquot die- c
bus depositum, ac inde *Oenipontum* deductum, magna pompa die,
in inscriptione signata, ibi sepultum est. Laudatus SCHOENLEBE-
NIUS in *ephemeridibus* suis eum ad D. STEPHANI depositum do-
cet, deceptus fortassis, quod eo, ut volumine altero videbimus,
tor & intestina migraverint.

V. Enim-

a) Legendum hic putamus *Goritia*, cum *Carinthia* nomen supra iam inter Ducatus præ-
cesserit; *Goritia* enim insignia FERDINAN-
DUS II. Archidux ceteris *Austriæ* scutis ad-
iecit.

b) Effigier. tom. I. pag. 95.

c) P. I. p. 99.

d) Convenit cum hac epocha SCHOENLEBE-
NIUS in *ephemerid.* laudans MS. *Græcense*,
aliosque, emendansque GANSIUM, BIR-
CKENIUM, STRADAM, & EHINGERUM ali-
liter sentientes.

e) Loc. cit. pag. 96.

Ac sepul-
turae lo-
cus.

V. Enimvero aliud plane evincit cum mausoleum descriptum, tum lapis sepulchralis, in dicta ecclesia adhuc visendus, cryptamque, seu scalam, ad eam ducentem, obtegens. Distat is ab altari summo passus duos, ac marmore ex nigro, candidoque discolore, constans, in medio insignia Ordinis *Teutonici*, ex orichalco formata, ostendit. Longitudo eius pedes septem, pollicem unum æquat, latitudo pedes quatuor, digitumque itidem unum. Ipsa crypta sub gradibus altaris summi condita est, corpusque Principis integrum, illæsisque adhuc vestibus, ibi in arca stannea quiescere, tradunt.

MARIA,
MAXIMI-
LIANI II.
filia †
XXV.
Iun.
1556.
a

VI. Antequam ulterius progrediamur, de liberis MAXIMILIANI II. Imp. adhuc duo recensendi sunt. Æqualis ætatis Scriptor MENLIUS a) refert: MARIAM inter dicti Imperatoris proles hoc nomine I. natam *Viennæ* an. 1555. die *Sabbati XXVII. Iulii* mane intra horam III. & IV. sole libram permeante: denatam vero *Lincii* anni proxime sequentis die XXV. *Iulii*, vel secundum alios XXVIII. *Iunii*, hora undecima nocturna, ibidem in templo *Parochiali sub saxo quodam apud MAXIMILIANI cor & viscera* conditam fuisse. Verum cum nullius MAXIMILIANI (utpote cum primus eius nominis, ipsomet vetante, exenteratus haud sit, secundi vero, tum adhuc dum viventis, cor, & viscera *Ratisponæ* quiescant) bene vero FRIDERICI *Placidi*, ut supra vidimus, cor & intestina ibi composita fuerint, FRIDERICUM quoque hunc substituendum esse, necesse est. Quare rectius sæpe citata tabula genealogica, pariter coarva, cum MENLIO cetera conveniens, docet: eam XXV. *Iunii* defunctam, *Lincii* apud Imperatoris (FRIDERICI utique) cor, & intestina compositam fuisse. Accedimus quoque huic tabulæ quoad diem mortualem, quippe quod nec vicesimus quintus *Iulii*, nec vicesimus octavus *Iunii*, a MENLIO assignati, bene vero XXV. huius mensis, eo anno in diem *Iovis* incidere.

Fœtus
aborti-
vus.

VII. Mox memorata tabula mentionem quoque facit fœtus immaturi, a MAXIMILIANI II. uxore an. 1557. *Mercurii* die XX. *Octobris* hora prima pomeridiana *Vindobonæ* effusi. MENLIUS præterea de eo hunc in modum: „Huc etiam referendus videtur infans quidem masculus, qui quanquam ante tempus natus est, omnia tamen virilis sexus signa retulit. Editus autem est in lucem an. 1557. mensis *Octobris* XX. die, die *Mercurii* intra decimam & undecimam (rectius haud dubie tabula) nocturno tempore, in signo libræ. „ Hunc igitur fœtum christianò ritu ablutum fuisse, haud videtur.

CAP. IV.

a) De Maioribus MAXIMIL. II. Imp. p. 112. Hunc enim libellum *Aug. Vind.* per *Fa-
lentinum* SCHÖNIGIUM an. 1593. revera e-

ditum fuisse, quanquam corrente prælo, paullo supra dubitarem, certiores facti sumus ab amico.

CAPUT IV.

COMMUNIS CRYPTA SEPULCRALIS ARCHIDUCUM AUSTRIÆ VINDOBONÆ APUD RR. PP.

CAPUCINOS.

§. I.

Progređimur iam ad Archiducum *Austriæ* percelebre monumentum sepulcræ, quod apud RR. PP. *Capucinos Vindobonæ* est, intra urbis pomeria, ad *forum novum*. Iacta sunt huius cryptæ, iuxta ac templi, sub quo illa latet, monasterique fundamenta an. 1618. auctrice ANNA, Imperatoris MATHIÆ coniuge. Verum cum illa eodem adhuc anno die XIV. *Decembr.* vivis erepta fuerit, marito etiam MATHIA proximi anni diem XX. *Martii* haud superante, cryptæ, templique exstructio nonnihil interrupta est. Itaque funera utriusque Imperatoris, in Regio, ut diximus, monasterio, Ord. S. CLARÆ, ædibus aulæ Cæsareæ adhaerente, interim composita sunt, donec anno 1633. ædificio ad coronidem deducto, post festum diem Paschatis, regia magnificentia, in novam hanc cryptam (uti ephemerides apud RR. PP. *Capucinos* ibidem servatæ, fidem faciunt) translata fuere. Ab eo tempore crypta hæc commune Imperatorum, ac Archiducum, dormitorium fuit.

II. Ampla ea admodum est, ac conspicua forma, fornicibus undique vincta, cancellis ferreis, porticum per medium formantibus, munita, & exornata. Duo ad illam introitus patent, alter lit. B. descendentibus per scalam ex claustro, alter lit. C. ex sacello templi. Porrigitur, ubi subtus descenderis, ab Occidente in Ortum, computato una vestibulo, in longitudinem pedes admodum centum, in altitudinem quatuordecim, ac in latitudinem, a tergo pedum quatuor, & viginti trium, ac triginta in adversum diducta. Vestibulum sub annum 1740. latitudine pedes quatuor, & viginti, longitudine pedes triginta unacum triente æquabat, sed postea, funeris Augusti Cæsaris CAROLI VI. collocandi gratia, decurtatum est. In eo lit. D. ara speciosa, STRUDELII opus videre est, statuis e marmore candido exsculptis. Trifariam lumen immittitur, una fenestra in peristilium patente, binis aliis in *forum novum*. Meridiem versus, prope ab exitu cryptæ maioris, alia minor e latere est, at luminis expers. Gradibus latitudo sex pedum est, ac trium pollicum, & per eos in cryptam declivitas e pavimento templi pedum quindecim cum semisse. Sed ista omnia rectius ex adiecto ichnographiæ diagrammate, quam nostra ex descriptione perspicuntur.

Vetus dis-
positio,
ordoque
funerum.

TAB.
LXX.

III. In crypta maiori funera olim ita distribuebantur, ut Imperatores, ac Archiduces dextrorsum, ad *cornu Evangelii*, recta serie, quemadmodum alius post alium obierat: sinistrorsum ex augusta Domo Imperatrices, ac Archiduces foeminae, eodem decessus ordine, e regione componerentur. Sed, crescente sensim numero arcuum, omne fere utrinque spatium occupantium, aliquot capuli in coniunctam a latere cryptam minorem illati sunt, tum vero in sepultura gloriosissimae memoriae LEOPOLDI *Magni* vetus ordo immutatus, & ut eius funeri honoratior locus esset, Occidentem, seu vestibulum & aram versus, processum magis est. Pia porro, & Sanctorum albo digna, LEOPOLDI uxor, ELENORA MAGDALENA THERESIA, amoris erga maritum testatoris reddendi gratia, moritura cum praecipisset, ut corpus suum eidem proxime locaretur, votis eius, ut hic num. 2. videre est, obsecundatum fuit. Denique cum ad sepulturam Imp. IOSEPHI I. conspicuus destinandus locus esset, ampla eius, ac spatiosa admodum arca, e regione funeris paterni, ad *cornu Epistolae*, reposita est, atque hoc ordine ad excessum usque CAROLI VI. perseveratum.

Ordo novus indu-
ctus.

IV. Augustale quidem funus invictissimi huius Caesaris die XXIV. *Octobr.* an. 1740. solemni ritu cryptae huic illatum; sed, arca stannea nondum parata, loculo interea asservabatur ligneo, aere vincto, & extrinsecus ad commissuras limbis aureis, liberaliter circumductis, exornato, donec anno 1742. ad finem vergente, loculus arcæ, ex stanno assidue elaboratae, inclusus fuit. Novum hocce funereum monumentum, ob sui molem, locique angustiam, novam quoque loculorum in crypta maiori (minor enim immota permansit) ordinationem, ac dilatationem exposcebat. Quamobrem scala decurtata, chlatrisque in crypta ferreis antrorsum motis, eaque ratione vestibulo nonnihil diminuto, Augusto funeri locus, ut num. 25. videre est, dextrorsum, aram versus, datus est. Duplicem itaque huius cryptae delineationem exhibere nostrarum partium duximus, ut veterem iuxta ac novum loculorum ordinem in conspectu daremus, ad usque scilicet annum huius seculi secundum & quadragesimum. Cum vero ex eo tempore mors invida Augustae Domui eheu! non unum vulnus inflixerit, ac Augustissima etiam Domina nostra Imperatrix, ac Regina, MARIA THERESIA, pro sua incredibili erga progenitores, genitosque pietate, eandem cryptam non instaurari, ac exornari modo, novisque, ubi deerant, sarcophagis augeri, quin sibi ipsi, Augustoque coniugi, nuper orbi immaturo fato erepto, locum sepulcri constitui, iusserit: singula hæc curam nostram exposcunt peculiarem, deque iis singulari capite sequenti agendi animum præbebunt.

Ratio in
delinean-
dis huius

V. Funera, hoc in dormitorio sita, ad conspectum, uti in præcedentibus non semel fecimus, exhibere haud licuit; quippe quod

quod capuli omnes adhuc integri, & fere singuli duabus feris obfir-^{cryptæ}
mati, unam in aula, alteram apud RR. PP. *Capucinos* asservatam^{loculis}
clavem habeant; ut adeo, si maxime etiam animus foret, introspi-^{obfir-}
cere haud detur. Verum fac, liceat, quid inde; præterquam,^{TAB. LXX.}
quod scire, iam satis poenitet, discamus? mortem æquo pede mor-
taliū omnium pulsare fores, nullumque esse fortunæ fastigium,
quod non ruat. Itaque satis nos in hac re facturos rati sumus, si
& Augustæ Gentis gloriæ memores, & curiosis Lectoribus obtem-
perantes, universos in hac crypta capulos, cum insignibus, & in-
scripturis, sequentibus XIII. tabulis delineatos daremus, simulque,
ubi opus fuerit, ea etiam proferremus in medium, quibus aut ratio
temporis, aut aliæ res, mortem Augustorum Principum circumstan-
tes, illustrentur, confirmenturque. Ubi & id præterea notandum,
numeros *Arabicos*, in tabula nostra ænea, cuique capulo, inscrip-
tionique, aut insignibus, seorsim exhibendis, adiectos, cum iis
convenire, quibus iidem capuli in ichnographia cryptæ signati sunt:
quemadmodum & in eadem tabula, nomina, e latere dextro ex-
pressa, tam antiquo, quam recentiori capulorum ordini examus-
sim respondent. Constitutum nobis primum apud animum erat,
ab ordine temporum discere, loculosque universos sic coniunge-
re, uti id aut matrimonii, aut germanitatis, stirpisque propinqui-
tas exigere videbatur. Quod etsi nunc ipsi haud amplius probe-
mus, tabulis tamen, æri pridem incisis, immutari nihil potuit. Ve-
rum numeri *Arabici*, ut diximus, litteræque alphabeti, ubique ap-
positæ, errandi ansam omnem facile tollent.

VI. In proxima itaque tabula par coniugum, MATHIAS Imp. ^{Recensio}
& ANNA, eius uxor, cryptæ huius auctores, exhibentur. Hi om-^{loculo-}
nium primi huc illati, sarcophagis stanneis inclusi sunt, quales et-^{rum, ac}
iam deinceps quoque, ex eodem metallo maximam partem confe-^{primo}
ctos, videbimus. MATHIÆ Imp. locus, num. 3. ligneis olim^{MATHIÆ}
insistebat feretris, ne noceant humores, facta autem restauratione^{Imp.}
cryptæ, de qua infra dicemus, quatuor aquilarum falcibus, ex plum-^{TAB.}
bo fusis, totidemque globis nixis, pedem unum, cum uno, ac se-^{LXXI.}
mis, digito altis, impositus est. Præter leonum capita octo, toti-^{N. 3.}
dem fusiles anfarum annulos, ori illorum immisos, ornamenta alia
non sunt, quam quæ scalpro expressa. In operculo primum CHRIS-
TUS, de cruce pendens, cum B. V. MARIE, & S. IOANNIS E-
vang. statuis, deinde insignia, ac denique inscriptio sepulcralis se-
quens legitur:

D. O. M. S.

MONUMENTVM AVGVSTISSIMI
ET INVICTISS. CÆSARIS MATHIÆ
REGIS HVNGARIÆ ET BOHEMIÆ

Ccc 3

ARCHI-

TAB.
LXXI.

ARCHIDVCIS AVSTRIÆ, QVI
BEATO FINE VITAM ET IMPERIVM
CONCLVSIT DIE XX. MENSIS MARTII
ANNO DOMINI MDCXIX.

Scutum corolla laurea circumdatum, quatuor areolas, torque auri velleris circumductas, ac pectori aquilæ Cæsareæ coronatæ impositas, ostentat: fascias *Hungariæ*, leonem *Bohemiæ*, tum fasciam *Austriacam*, & oblique ductos *Burgundiæ* balteos, ad extremum vero *Castellanum*, & *Legionense* symbola præsentantes.

Ætas il-
lius, mor-
tisque hi-
storia.

- VII. Diem & annum obitus, supra adductum, epitaphium recte tradit. Addimus nos ortus quoque epocham, ex cœva tabula genealogica, sæpius citata, asserentes, MATHIAM, MAXIMILIANI II. Imp. filium, *Wiennæ Aust.* an. 1557. die XXIV. *Februarii*, ipso festo S. MATHIÆ Ap. uno quadrante post horam undecimam nocturnam, sole capricornum permeante, natum fuisse; ut adeo in errore versentur GANSIUS in *Arboret.* & SCHOENLEBENIUS in *Ephemerid.* diem præcedentem, profestum scilicet S. MATHIÆ, assignantes. Minus rem tetigit MENLIUS, qui, licet quoad pervigilium cum supra dictis faciat, id tamen anno bissextili evenisse existimavit, dum profestum illud ad XXIV. *Febr.* reponit. „Natus est „(inquit) MATTHIAS - - anno 1557. mense *Febr.* 24. die *Mercurii*, „*curii*, pridie scilicet MATTHIÆ Apostoli intempesta nocte, una „nempe horæ quadrante post II. „ Hæc ille, sequacem nactus illustr. KHEVENHILLERUM. a) Genus mortis MATHIÆ apoplexia fuit, qua ad horam septimam matutinam in lecto adhuc decumbens, iusculum, pro more, sumere pararet, obrutus, post horas fere duas, id est tertio quadrante ad nonam, animam XX. *Martii* an. 1619. b) ut inscriptio habet, Creatori reddidit. b) Corpus eius, aromatibus pollinctum, ac conspectui hominum quatuordecim diebus expositum, die XV. mensis sequentis in monasterio S. CLARÆ, aulæ contiguo, funere, ut diximus, temporario compositum est. c)

Tumulus
ANNÆ,
MATHIÆ
Imp. ux.
N. 16.

VIII. Alter, qui ex opposito stat, capulus, num. 16. notatus, ac a similibus modo innixus aquilarum falculis, ossa continet ANNÆ, MATHIÆ Imp. coniugis. Priori de cetero haud abfimilis est, nisi quod in scuto sola *Hungariæ* & *Bohemiæ* digmata occurrant. Inscripção huius est sententiæ:

D. O. M. S.
MONVMENTVM SERENISSIMÆ
AVGVSTISS. IMPERATRICIS ANNÆ
PIÆ CONIVGIS AVGVSTISS. IMPER.
MATTHIÆ REGINÆ HVNGARIÆ

ET

a) Effigier. tom. I. pag. 32.

b) L. c. p. 33. SCHOENLEBEN. in *ephemerid.*c) Idem *Annal.* tom. IX. col. 334.

ET BOHEMIE ARCHIDVCIS
AVSTRIÆ ETC.

TAB.
LXXI.

PIE DEFVNCTÆ VITA ET IMPERIO
DIE XV. MENSIS DECEMBRIS ANNO
DNI. M DC XVIII.

IX. Maior difficultas suboritur de ANNÆ, quam mariti eius ^{Ætas An-} fatis. Nam etsi de die natali, quem KHEVENHILLERUS, a) & ^{næ, & in-} BIRCKENIUS, quarto *Octobris* alligant, vix, ac ne vix quidem, ^{scriptio-} ut ut *Iacobus* STRADA XVI. eiusdem mensis notet, dubitandum ^{nis emen-} fit: merito tamen suspicamur, inscriptionem sarcophagi, diem XV. a ^{datio.} *Decembr.* pro eiusdem fatali assignantem, in mendo cubare; quippe quod Scriptores plerique omnes, quotquot consulimus, præcedentem statuunt. b) SCHOENLEBENIUS præterea, & KHEVEN- b) HILLERUS id intra horam VII. & VIII. *Theatrum Europæum* intra horam IX. & X. matutinam accidisse referunt. Etsi igitur dictæ inscriptioni plurimum momenti inesse videatur: laudatorum tamen Scriptorum consensui derogari haud posse sentimus; idque vel id eo etiam, quod iis antiquior haud sit, nec certe ante annum 1633. quo utriusque horum Imp. corpora, ut diximus, e monasterio S. CLARÆ in hanc cryptam translata fuere, posita, & quis scit, an non multo serius? bello nempe tum *Suecico* omnia perturbante, animosque alio, quam ad mortuorum curam avertente. Deinde eiusmodi sphalmata nec rara omnino esse, per decursum huius operis sæpe vidimus, nec præsentem cryptam ab iis, quoad nonnullos alios quoque sarcophagos, immunem esse, postea videbimus. Verbo: huius generis errores artificum sunt, non Litteratorum. R. P. ADIUTUS, *Thaia-Waidhofensis*, O. S. FRANCISCI Capucinatorum, qui ante aliquot annos *Epitaphia ac seriem annorum, natalis ac obitus corporum Augg. Regg. & Sereniss. personarum e Domo Austriaca, in mausoleo Cæsareo subtus ecclesiam PP. Capucinatorum Viennæ* edidit, *fidem inscriptionis secutus*, XV. *Decembr.* retinuit.

X. In sequenti tabula FERDINANDI III. Imp. & LEOPOLDI FERDINANDI III. capulus cun-
GUIELMI Archiducis, fratrum, loculi comparent bini. In his a-
liquanto plus, quam in prioribus, elucet artis. Priori in summo o-
perculo aquila biceps est, medio pectore parmulam exhibens coro-
natam, ac aurei velleris torque cinctam, non aliud, quam *Austria-*
epita-
phio.
Tab.
LXXII.
N. 4.
cum continens insigne, inscripto fasciæ transversæ monogrammate
nominis eius F. III. Ornamento sunt mortuorum calvariar, conser-
tos inter fructuum fasciculos decussatis ossibus incumbentes. Ad
latera symboli loco pelicanus avis cernitur, nec non aliquot leo-
num capita, annulos gestatorios ore continentia. Capulus ipse qua-
tuor angulis totidem aquilarum, globis insidentium, dorfa premit.

In

a) Effigier. l. c. p. 34. & *Annal.* cit. tom. IX. b) Id. effigier l. mox. cit. *Theatr. Europ.* P. I. p. 100. BIRCKENIUS, SCHOENLEBEN. alique.

TAB. In ima operculi parte lamina olim erat, epitaphium exhibens. Sed
LXXII. ea modo detrита est. Epitaphium tamen codex, inter sacra apud
Patres *Capucinos* cimelia servatus, hunc in modum supplet :

FERDINANDUS III.

ROM: IMPERATOR HUNG: ET BOH: REX
ARCHIDUX AUSTRIÆ ETC.

FERDINANDI II. CÆSARIS FILIUS,
EIVSQUE IN IMPERIO

REGNISQUE SUCCESSOR,

NATUS GRÆCII XIII. IULII A.º MDCVIII.

DENATUS VIENNÆ II. APRILIS MDCLVII.

Ætas
propius
definita,
& ex-
quæ.

XI. Convenit hæc inscriptio cum monumentis, Scriptoribus-
que eius temporis. Apud KHEVENHILLERUM a) tamen errore
typographico pro anno natali 1609. legimus. SCHOENLEBENIUS
in *ephemerid.* horam quoque prodit, *ante primam* scilicet *post me-*
diam noctem. Laudatus P. ADIUTUS eandem inscriptionem, quasi
quæ in sarcophago adhuc legenda esset, exhibens, locum fatalem,
Viennam, omisit. Mortis epocham epitaphium itidem recte tra-
dit: *Theatrum Europæum* horam etiam addit, quadrantem post
quartam matutinam. b) Idem quoque monumentum exequiale
(castrum doloris vocant) æri incisum exhibet. Corpus tertio post
die, id est v. *Aprilis* sub horam octavam vespertinam cryptæ huic
illatum est, cuius ceremoniæ ibidem describuntur. Morbi genus
haud proditur, veteri duntaxat malo, quod a medio *Martii* auge-
scere coeperat, oppressum fuisse, memorant.

Aliud
epita-
phium.

XII. Huc pertinet epitaphium alterum, eidem Imperatori ho-
noris causa positum, & dicto codici, apud RR. PP. *Capucinos* af-
servato, insertum, quod etsi longiusculum sit, hic tamen locum ei
dare visum est:

LEGE ET LUGE, ORA ET FLORA.

EN! QUIESCIT IN HOC FERDINANDUS III. SARCOPHAGO.

PRINCEPS PIUS DEO, ET IUSTUS POPULO

IMPERATOR

EX SERENISSIMO FAMILIÆ AUSTRIACÆ SANGUINE

ET VIRTUTE IN TERRIS,

IN COELIS,

REX

TRIBUS REDIMITUS CORONIS, QUAS HIC DEPOSUIT MORTALES;

UT QUARTAM IBI PONERET IMMORTALEM.

AD QUARTAM PRÆMISIT IN COELUM FILIUM FERDINANDUM

IV. AMABILEM,

AD DUAS RELIQUIT IN MUNDO ALTERUM FILIUM LEOPOLDUM

AFFABILEM.

DE TERTIA IMPERIALI EX HOC MUNDO AB INTESTATO QUIDEM DECESSIT,

CUI TAMEN CONSILIO ET INDUSTRIA LEOPOLDUS SUCCESSIT,

SPONSUS ET PATER

a) Effigier. tom. I. p. 70.

b) P. VII. p. 1034.

TERTIO PROCEDENS DE THALAMO SUO, UT SPONSUS, DECIES UT PATER,
MARIA, ET LEOPOLDINA PRÆVIT, QUO NUNC ILLE IVIT,
ELEONORA IBIT.

TAB.
LXXII.

TRES, EX UNAQUAQUE, UNUM SUPERSTITEM RELIQUIT FILIUM,
UT TRINI SINT, ET UNI IN TERRIS
(DIVISO IMPERIO) CUM UNO DEO ET TRINO IN COELIS.

IMPERAVIT
ANNIS 21. PRIUS HOSTES VIDENS IN IMPERIO, QUAM CORONAM ACCIPERET
AB IMPERIO,
NE ANTE VICTORIAM DE HOSTIBUS AGERET TRIUMPHUM, SINE HOSTIBUS
GLoriosior POST BELLA IMBELLA IN PACE FERENDA, QUAM TULIT PRINCEPS
PIUS DEO.

QUAM BELLA IMBELLA INFERENDA, QUÆ ABSTULIT PRINCEPS IUSTUS POPULO,
MORITUR.

EHEU! MORITUR FERDINANDUS ANNORUM NONDUM 50. NATUS.
SED QUINQUAGESIMUS INTER COELITES PRO IUBILEO FUIT RESERVATUS,
ANNO 1657. INTER MORTALES IPSE ERAT MORTALIS, IMPERIO
INTER FATA FATALIS.

AT FERDINANDO INTER MORTALES ERAT NATALIS
CHRISTO TUNC I. APRILIS RESURGENTE, MOX SECUNDA DIE CECIDIT FERDINANDUS.
UT HOC PASCHATE CUM CHRISTO OVARET TUTIUS, ET RESURGERET CITIUS.
ORIENTE SOLE NOSTRO COELESTI, OCCIDIT SOL NOSTER PATRIÆ,
IBI ÆTERNO ORITURUS, ET NUNQUAM MORITURUS.
AURORA TUNC IPSI, IPSE AURORÆ VALEDIXIT, QUANDO DIXIT:
VOLUNTAS DEI VITA MEA: HÆC DIXIT, ET VIXIT.
HAC DEMUM AUGUSTUS TOTIUS MUNDI MONARCHA
ANGUSTA CONDITUR QUINQUE CUBITALI IN ARCA.
CUI VIVUS NEMO PAR, NEMO MAIOR, SUB SPHERA IGNIS
MORIENS PARIATUR MINORIBUS CAPUCINIS,
QUI EST MUNDI GLORIÆ FINIS.
HÆC LEGE ET LUGE, ORA ET FLORA,
FLORANDO NE TACE, SED ORA, REQUIESCAT IN PACE.

XIII. Addimus & tertium brevius, hunc in modum: a)

Itemque
tertium.
a

IACET HIC
FERDINANDORUM III.
ORIENTIS ET OCCIDENTIS CÆSARUM CXXXI.
AUSTRIACORUM IMPERATORUM XIII.
REGUM HUNGARIÆ XL. BOHEMIÆ XXV.
VIXIT ANNOS 48. M. 9. DIES 18. AC TOTIDEM HORAS.
NATUS GRÆCII STYRORUM 1608. M. IULIO DIE 13.
HUNGARIÆ REX POSONIÆ 1625.
BOHEMIÆ PRAGÆ 1627.
ROMANORUM RATISPONÆ 1636.
CORONATUS,
CÆSAR DEFUNCTO PATRE RENUNTIATUS
VIENNÆ 1637.
DENATUS 1657. D. 2. APRIL. HORA 4. MATUT.

XIV.

a) Ex SCHÖEBELII *apophth.* cap. I. p. 365.

LEOPOL-
DI GUI-
LIELMI
farcopha-
gus,
TAB.
LXXII.
N. 6.

XIV. Altera illa LEOPOLDI GUILIELMI arca quatuor leonibus incumbit. Et quoniam Archidux isthic non tantum supremus *Prussie* Administrator, seu Ordinis *Teutonici* magister erat, Cæsarei que item exercitus imperator, sed plurium etiam sacrarum diocesium Episcopus; idcirco locus eius non armorum solummodo apparatu ornatur, verum mitris etiam & lituis, aliisque diversi nominis insigniis. In mediis inferioris seriei ornamentis crux Ordinis *Teutonici*, superimposito pileo Archiducali, spectabilis est, adiunctis utrinque variis armorum generibus, nec non & leonum capitibus, orbiculata manubria ore ferentibus. In superiori ornamentorum ordine præter calvarias, ad exterarum decussatis ossibus impositas, trium Episcopatum insignia cernuntur, *Argentoratense*, *Passaviense*, & *Olomucense*, tum vero ex altera parte *Halberstadiense*, *Uratislaviense*, & ad iura Principatus evectæ *Maurbacensis* Abbatæ: in operculo imago Servatoris, subiecto Dolorosæ matris simulacro, incisa est, tum vero insignia superposito galero, ac monogramma nominis Archiducis. Insignia hæc amplissima sunt, cruce Ordinis *Teutonici* per medium distincta, ac laterculis octodecim absoluta. Supremi scuti loco hinc tæniæ *Hungariæ*, illinc leo *Bohemicus* occurrit. His substant longa serie *Castellæ*, & *Legionis*, *Austriæ* recentioris, *Burgundiæ*, *Carinthiæ*, *Alsatiæ*, *Kyburgi*, *Tyrolis*, *Goritiæ*, *Pherreti*, *Carniolæ*, *Habsburgi*, *Marchiæ Vinidorum*, Comitatus *Cileiensis*, *Portus Naonis*, ac denique aquilæ quinque, vetus, quam vocant, *Austriæ* tessera. Ad ultimum vero sub calvaria sequens epitaphium inscriptum est:

TIMORE DOMINI
HAC VRNA CONDITVR
LEOPOLDVS GVILIELMVS ARCHIDVX
IMPERATORVM
FERDINANDI II. FILIVS
FERDINANDI III. FRATER
LEOPOLDI PATRVVS
AVGVSTISSIMÆ DOMVS
FIDELISSIMVS PRINCEPS
ORDINIS TEVTONICORVM
MAGNVS MAGISTER
PLVRIVM ECCLESIARVN
PYSSIMVS ANTISTES
CHRISTIANORVN EXERCITVVM
FORTISSIMVS DVX
BOHEMIÆ ET BELGICIÆ
SAPIENTISSIMVS GVBERNATOR
QVI
NATVS NEOSTADY IN AVSTRIA

A: MDCXIV. IANVARY DIE VI.

VIENNÆ DIE XX. NOVEMBRIS

COMPLEVIT DIES SVOS

TAB.
LXXII.

XV. Præfens Epitaphium tam quod ortus, quam obitus epo-^{Ac obitus}
 cham cum monumentis eius temporis recte convenit. Referente^{circum-}
 R. P. *Nicolao* AVANCINO S. I. in vita, a) ab anno 1660. aut, ut
 alii scribunt, 1656. sinistra plerumque valetudine usus, calculi tan-^{stantia.}
 dem doloribus *Vindobonæ* an. 1662. XX. Nov. mane sub horam
 quintam oppressus, ad beatam æternitatem transit, Princeps, vitæ
 sanctimonia, rerum gerendarum usu, ac pace belloque clarissimus,
 ingens sui desiderium apud omnes relinquens: cum vixisset annis
 XLVIII. mensibus decem, diebus tredecim. Parentatum est ei, ut
 ait HANSIZIUS, b) ab Aug. Imperatore LEOPOLDO die XI. *De-*
cembris, cenotaphio magnifico, pictis superscriptisque virtutum e-
 logiis, cuiusmodi & tumulo eius, auctore eodem *Nicolao* AVAN-
 CINO, incisa sunt.

XVI. Idem AVANCINUS Principi suo aliud epigramma concin-^{Altud epi-}
 navit, elogia eiusdem plenius, quam quod ob spatii angustiam in^{taphium.}
 arca funebri fieri poterat, enarrans:

TIMORE DOMINI!	NEMINI BONO INVISUS,
IN SCOPULUM INCIDISTI VIATOR,	AMANS SUORUM, SUIS CHARUS;
SUBSISTE, ET LEGE.	OMNIBUS IDEM, SINGULIS ALIUS;
AD HOC SAXUM INGENTES TUMULOS,	VIRTUTE COMMUNIS ÆQUE AC SINGULARIS:
DICAM ORBIS MIRACULA,	PAUCORUM EXEMPLO
MORS ALLISIT:	HONOREM DOCTUS SPERNERE
ARCHI-DUCEM,	ET MERERI.
ANTISTITEM,	BELLI IMPERATOR
BELLI IMPERATOREM	TEUTONICI ORDINIS
SERENISSIMUM,	MAGNUS MAGISTER
LEOPOLDUM GUILIELMUM,	CRUCE DOMINI
IMPERATOREM	VEL UT CLYPEO, VEL UT HASTA USUS,
FERDINANDI II. FILIUM,	SUB CÆSARE
FERDINANDI III. FRATREM,	ET
LEOPOLDI I. PATRUM.	REGE CATHOLICO
ARCHI-DUX,	GENERALISSIMUS.
NATALIUM SPLENDORE	PRO DEO, IMPERIO, BELGIO
SERENISSIMUS,	VITÆ PRODIGUS.
AUGUSTA STIRPE	CUM MARTE PIUS,
AUSTRIACUS,	SUB ARMIS INNOCENS,
PARENTUM APPELLATIONE	SINE FURORE MAGNANIMUS,
ET INNOCENTIA VITÆ	SINE TUMORE VICTORIOSUS,
ANGELICUS.	UNUS
MORUM DECORE	UTRIUSQUE FORTUNE DOMINUS:
VIRGINEUS,	FACIS AMANS DUM BELLA GESSIT,
ANIMO CANDIDUS, SERMONE AFFABILIS,	ARMA, VICTORIAS, FIDEM
OCULORUM GRATIA MAGNETICUS,	IIISDEM LABARIS CIRCUMTULIT
AFFECTIBUS TEMPERATUS:	ANTISTES,
IRASCI DIFFICILIS, PLACARI FACILIS:	A PRIMA ÆTATE
VINDICTÆ IGNARUS;	AMPLISSIMIS E VATICANO LITTERIS
BENEFACERE AVIDUS;	SED PROPRIA VIRTUTE

MAGIS

a) Apud HANSIZIUM *Germ. Sacr.* tom. I. p. 747. seq. b) *Ibid.* p. 750. seq.

MAGIS COMMENDATUS,
 UNO CAPITIS MULTIS PAR INFULIS
 RARO ECCLESIIIS SUIIS PRÆSENS,
 NUNQUAM ABSENS,
 NECESSTATE PUBLICA,
 CONSENSU PONTIFICIO,
 POSTULATIONE CÆSAREA
 AVULSUS,
 VEL SIC CURA CONIUNCTISSIMUS.
 PROFUSUS IN DEUM
 LIBERALIS IN HOMINES,
 IN UNUM SE PARCUS,
 QUAM IUSTA NEGARE
 TAM INIQUA CONCEDERE NESCIUS;
 AUXIT ECCLESIAARUM NITOREM
 EXPUNXIT NOMINA,
 ADIECIT ANIMAS.
 TANDEN

DE RELIGIONE
 ET
 ORBE CHRISTIANO
 PRÆCLARE MERITUS,
 MAGNO SUO RELICTO
 MORTALIBUS DESIDERIO,
 ÆTERNUM MEMORANDUS
 ARCHI-DUX,
 VERUM CHRISTIANORUM PRINCIPUM
 EXEMPLAR,
 COMPLEVIT DIES SVOS
 VIGESIMA NOVEMBRIS.
 LEGISTI HÆC VIATOR? ABI
 ET
 PRINCIPIBUS,
 EPISCOPIS
 DUCIBUS
 ENARRA.

^a Hanc ipsam inscriptionem suo quoque operi intexit auctor *Tabelle chronologicae Ducum Lotharingiae, Brabantiae, Limburgi &c.* ^{a)} Sed errat in præfixo monito, dum scribit: hocce elogium, laminæ incisum, auctoritate Cæsarea defuncti tumulo appensum fuisse. Aliter enim se rem habere, inque loculo stanneo nonnisi prolixioris huius inscriptionis compendium legi, ex dictis constat.

XVII. Ex ordine iam sequitur MARIA, Infans *Hispaniarum*, PHILIPPI III. Regis filia, ac FERDINANDI III. Imp. uxor, cum tribus filiis suis. Arca eius stannea vario ornata, nec tamen a prioribus multum discedente, expolita est. Inter cetera aquila biceps, quadratum pectore scutum gerens, idque divisus in quatuor arcuolas *Hungariae*, & *Bohemiae*, item *Castellae*, & *Legionis* insignibus conspicuum, media vero parmulam continet *Austriacam*. Inscriptio, sub cruce capuli legenda, sic sonat:

EXSPECTO DONEC
 ADVENIAT IMMUTATIO MEA
 IOB. CAP. 14.

AVGVSTISS.^{MAE} MARIE
 CÆSARIS FERDINANDI III.
 CONIVGIS HISPANIARVM IN:
 FANTIS PHILIPPI III. FILIÆ
 ET MARIE EORVMDEN
 CÆSARIS ET AVGVSTÆ
 FILIÆ EX VTERO FERRO
 PAVLO POST MATRIS MOR:
 TEM EXTRACTÆ. QVORVM
 ANIMÆ IN CÆLIS CORPORA
 IN TERRIS HIC TVMVLATA
 VNIVERSALEM RESVRRECTI:
 ONEM EXSPECTANT.
 OBIERVNT LINTII 13. MAY
 AN. A NATIV. CHRISTI

1 6 4 6.

^{a)} Edit. *Mechlin.* 1669. pag. 46.

Illam XIII. *Maii* an. 1646. atque unacum ipsa filiam cognomi-
nem, expirantis utero matris sectam, decessisse suffragantur TENG-
NAGELIUS & SCHOENLEBENIUS in *ephemerid.* nec non *Theatrum*
Europæum; a) ut adeo MILLERUS in MS. commentario aulico, a
diem eius fatalem in duodecimum retrahens, fidem haud inveniat.
Mors eius nec opinata fuit. *Lincii* enim, cum sumpta cœna, XII.
Maii circa horam nonam in animi deliquium incidisset, accedente
mox catalepsi, ac postea apoplexia, postridie ante sextam matuti-
nam animam DEO reddidit, perceptis prius SS. morientium Sacra-
mentis. Corpus unacum filia, ad brachium eius sinistrum compo-
sita, in arca funebri collocatum, hominumque conspectui interdiu
expositum, *Vindobonam* demum devectum est. *Theatrum Euro-*
pæum, hæc loc. cit. ad tertium *Maii* referens, stilum veterem ob-
servavit. Nata erat MARIA in monasterio, seu palatio *Scorialensi*,
non *Mantue Carpetanorum*, ut SCHOENLEBENIUS contra STRA-
DAM existimat, an. 1606. die XVIII. *Aug.* TENG-NAGELIO, ac
KHEVENHILLERO, b) illius aulae præfecto, testantibus.

XVIII. Infra hunc capulum minores duo consistunt, corpuscula
PHILIPPI AUGUSTINI, & MAXIMILIANI THOMÆ, filiorum
MARIE, tenera ætate defunctorum complexa. Prior natus erat
XV. *Iulii* an. 1637. denatus biennio post XXII. *Iunii*. Alter an.
1638. XX. *Decembr.* mundo datus, eidem anno sequenti, die vero
XXIX. *Iunii* ereptus est. Quæ quidem singula expressæ in hac ta-
bula inscriptiones recte docent. Sunt autem eiusmodi:

ad Lit. c. MAXIMILIANVS
THOMAS ARCH
IDVX AVSTRI
AE ETC. NATVS
XX. DECEMBR
IS A. MDCXXXVIII.
DENATVS XXIX.
IUNI. A. MDCXX
XIX. FILIVS
FERDINANDI
III. IMPERATO
RIS AVGVSTI
EX MARIA
INFANTE HI
SPANIARVM
PHILIPPI TE
RTII REGIS
FILIA.
I 6 3 9.

PHILIPPVS AV
GVSTINVS AR
CHIDVX AVST
RIE & C. NATVS
XV. IVLII ANNO
MDCXXXVII. D
ENATVS XXII. I
VNI ANNO MDC
XXXIX. FILIVS
FERDINANDI
TERTII IMPER
ATORIS AVGV
STI EX MARIA
HISPANIARVM
INFANTE PH
ILIPPI TERTII
REGIS FILIA.
I. 6. 3. 9.

I H S
HOMO MEMENTO MORI
HODIE MIHI CRAS TIBI

ad Lit. d.

Addit SCHOENLEBENIUS prioris ortum circa mediam secundam
pomeridianam accidisse. *Iacobus STRADA* in MS. nec non SCHOEN-
LEBENIUS cum BIRCKENIO obitum PHILIPPI ad XXIX. dicti
Ddd 3 mensis

a) P. V. pag. 853. col. 2.

b) Effigier. tom. I. pag. 73.

TAB. LXIII. mensis reponunt : sed standum putamus cum fidei inscriptionis, tum laudati MILLERI commentario.

Itemque FERDINANDI IV. R. R. cum epitaphio, N. 5. XIX. His proximam delineationem damus ampliorem, ornatoremque FERDINANDI IV. *Romanorum* Regis arcam, filiorum FERDINANDI III. & MARIE natu maximi, ob oculos ponentem. In lamina operculi sub crucis imagine, scutaria comparet tessera; superposita corona Imperii, circumductaque aurei velleris torque decorata. Insignia præfert *Hungariæ, Bohemiæ, Austriæ*, tum vero *Styriæ, Carinthiæ, & Carniolæ*, ultima area exesa. Epitaphium eius præmisso symbolo Regis, in nummis eius, ut alibi vidimus, fat frequenti, his complexum est verbis:

PRO DEO ET POPULO
FERDINANDVS IIII.
ROMAN. VNGAR. BOEMIÆ REX.
ARCHIDVX AVSTRIÆ
FERDINANDI III. CÆSARIS
EX MARIA HISPANIARVM
INFANTI FILIVS PRIMOGENITVS
NATVS 8. SEPTEMBRIS ANNO
1638. DENATVS 9. IVLII
ANNO 1654.

Quod illustratur. XX. Inscriptio hæc cum monumentis coarvis recte convenit. Diem natalem sæpe laudatus KHEVENHILLERUS eundem, item-

- a) que a) locum *Vindobonam*, nec non & horam prodit, quadrantem scilicet dimidium post primam nocturnam, SCHOENLEBENIUS intra primam & secundam, *Jacobus FUGGERUS* in MS. ante horam secundam. Nomen ei datum est FERDINANDI FRANCISCI. Mortis causam variolæ attulerunt, quibus se se quinto *Iulii* exferentibus, nono suffocatus est, mane ante horam secundam *Vindobonæ*, corpore XII. eiusdem intra horam nonam, & decimam nocturnam, regia, ac solemnî pompa, in hanc cryptam delato. b)

Aliud epitaphium.

XXI. Addimus inscriptionem aliam, memoriæ eius, honoris causâ dicatam, atque ex citato *Capucinatorum* codice eductam, sicque sonantem:

QUICUNQUE ESTIS VOS
IMPERATOR REGES PRINCIPES
HIC GRADUM SISTITE.
MUNERIS VESTRI SPECTACULUM SUB HOC MARMORE IACET.
LUXIT VOBIS NATUS BREVI TEMPORE
ET IN SERAM POSTERITATEM NASCITURIS
FERDINANDUS IV. FERDINANDI III. CÆSARIS FILIUS,
ROMANORUM, HUNGARIÆ, BOHEMIÆQUE REX,
ÆTATIS ANNUM NONDUM VIGESIMUM PRIMUM,
CORONATIONIS CÆSARIS QUATUORDECIM MENSES,

SED

a) Effigier. tom. I. p. 78. seq.

b) *Theatr. Europ.* P. VII. p. 574. col. 2.

SED VIRTUTUM ACTU SÆCULA IMPLENS,
 EA VITÆ MORUMQUE SANCTITATE
 AC PRÆMATURA IN GESTIS PRUDENTIA,
 UT IN AMOREM ADMIRATIONEMQUE SUI
 VEL IGNOTOS SOLO ASPECTU RAPERET.
 NE COELEBS ORBI DECEDERET, SOLUS VIRTUTUM GENITOR
 GENITOREM SUUM FILII LOCO RELIQUIT
 SUPERSTITEM, SIMULQUE IMITANDUM.
 HOC FACITE, ITA VOVET, QUI A CUNIS AD TUMULUM
 USQUE MORTUO
 FIDELIS AD PROPRIUM USQUE ERIT,
 ET HOC MONUMENTUM IN LACRYMARUM OTIO MERITO POSUIT.
 IOANNES WEICHARDUS, PRINCEPS AB AVERSBERG.

XXII. Sequenti tabulâ in conspectum damus, cum qua secundum Mariæ
 das nuptias inierat FERDINANDUS III. Imperator, Mariæ LEOPOLDINÆ,
 POLDINÆ, LEOPOLDI V. Archiducis, comitisque *Tyrolensis*, filii, FERD. III.
 liæ, nec non CAROLI IOSEPHI, filii eius, sarcophagos. Prior imp. con-
 quatuor aquilarum dorsis innixus, planus est, nec suis tamen orna-
 mentis destitutus. In medio ad latus dextrum monogramma no-
 minis eius, corona Cæsarea fastigiatum, cernitur. In operculo a-
 quila biceps coronata insignia Augusta pectore gerit, quatuor in
 areolas distributa, quarum prima, & tertia *Hungariæ*, & *Bohemiæ*,
 secunda quadripartita, tesseras *Habsburgi*, *Sueviæ*, *Alfatia*, & *Ky-*
burgi refert, ultima vero *Pherretanum*, *Tyrolense*, quinque aqui-
 las, seu alaudas *Austriacas*, ac denique *Cileiense* digma. In me-
 dio fascia *Austriaca* comparet. Sub imagine Servatoris, Dolorosæ-
 que Virginis epitaphium legitur, huius tenoris:

SPES MEA DOMINVS.
 HOC CLAVSA TVMVLO
 MARIA LEOPOLDINA
 AVGVSTISSIMI CÆSARIS
 FERDINANDI III.
 AVGVSTA CONIVX
 VNGARIE ET BOHEMIE REGINA
 SERENISSIMORVM ARCHIDVCVM
 LEOPOLDI ET CLAVDIE
 SERENISSIMA FILIA
 VBI
 AVGVSTAM PROLEM
 ORBIS DELICIVM
 VITÆ DEDIT
 VITA EXCESSIT
 DIGNA SÆCVLIS
 VIX IMPERII ANNVVM

SIMVL

TAB.
LXXIV.

SIMVL ET VITAM
MAXIMA VIRTVTVM MERITA
COMPLEVIT
DIE VII AVGVSTI
ANNO DNI
MDCXLIX.

Ætas. XXIII. Inscriptio hæc eam die VII. *Augusti* an. 1649. ad beatam æternitatem transiisse docet, & recte etiam, quanquam sæpe laudatus KHEVENHILLERUS a) eam ad usque XIX. eiusdem mensis superfuisse, velit; quandoquidem septimum *Augusti* non modo HANSIZIUS, b) sed & SCHOENLEBENIUS in *ephemerid.* tuentur. Errant porro idem Excellent. Scriptor, & BIRCKENIUS, aut certe typothetæ, dum diem eius natalem cum XXVIII. *Novembr.* componunt, dies *Martis* VI. *Aprilis*, hora secunda matutina, scribendus cum fuisset, eodem SCHOENLEBENIO teste, ac GANSIUM, & BUCELINUM, præsertim vero LEQUILEUM, *Oeniponti* tum præsentem, excitante. Obiit autem ea ex partu CAROLI IOSEPHI Archiducis, quo de mane edito, in fero funus fuit. Corpus eius triduo post consuetis cum ceremoniis, eodem *Theatro* affirmante, huic dormitorio illatum est.

CAROLI IOSEPHI Archid. & Episc. Passav. capulus. N. 7. XXIV. Altera arca, CAROLI IOSEPHI corpusculum claudens, parum differt ab ea LEOPOLDI GUILIELMI, paullo supra descripta. Scuta tamen numero minora sunt; utpote qui tot Episcopatibus, uti ille, haud præfuit. Apparet igitur non nisi *Pataviense*, quod duplicatur, *Olomucense*, ac *Uratislaviense*. Insignia vero supra crucem Ordinis *Teutonici*, cuius *Magnus* quoque *Magister* creatus fuerat, cum LEOPOLDI GUILIELMI similia prorsus sunt. In scriptum tumbæ lemma hoc est:

IN HAC VRNA CLAVDITVR
MAGNA MVNDI SPES
CAROLVS IOSEPHVS.
ARCHIDVX AVSTRIÆ
FERDINANDI III. CÆSARIS
ET LEOPOLDINÆ AVGVSTÆ FILIVS
NATVS VIENNÆ MDCXLIX. 7. AVGVSTI
DENATVS LINCII MDCLXIV. 27. IANVARY
HVMATVS VIENNÆ EODEM ANNO 21. FEBRVARY
CVIVS ANIMÆ QVISQVIS ES BENE PRECARE.

*

Ætas, ac morbi genus. XXV. Inscriptio hæc *Wiennæ* an. 1649. die VII. *Aug.* natum, mortuum *Lincii* die XXVII. *Ianuarii* an. 1664. ac *Wiennæ* XXI. *Februarii* humatum, notat primum summo mane, alterum sub noctis

a) Loc. mox cit. p. 117. p.

b) *German. Sacr.* tom. I. p. 753.

Etis silentium evenisse, HANSIZIUS a) refert. Epitaphium, infra Tab. adducendum, horam quoque prodit, secundam scilicet matutinam. LXXIV. Genus morbi, quem in naturalis caloris occultam vim, depascentem a intima, reicit, idem HANSIZIUS fuisse describit, adducto etiam epitaphii honorarii, a IOSEPHO, Comite de Rabatta, Principis aulae Praefecto, concinnati, fragmento, ibidem legendo.

XXVI. Aliud vero epitaphium, in citato MS. codice apud Ca- Aliud epitaphium. pucinos novi fori Vindobonenses reperiundum, hic apponere iuvat:

SISTE VIATOR !

TOT INTER CORONAS ET SCEPTRA,
QUAE IN HOC RECONDITORIO DEFODIT MORS,

RARI VALORIS GEMMAM INVENISTI,
MULTUM CARBUNCULI HABERE CREDO,
NAM ET IN HIS TENEBRIS MIRE LUCET,

HIC RECONDITUS
CAROLUS IOSEPHUS

ARCHIDUX AUSTRIAE
MAGNI CAESARIS FERDINANDI TERTII
EX LEOPOLDINA NATA PROLES:

CUI MATER AUGUSTA SIC LUCEM DEDIT, UT SIBI ADIMERET,
ITA ANIMAM INSPIRAVIT, UT EXSPIRARET.

ET VERE PROLES USQUE AD MORTEM AMAVIT, ET ANIMAVIT;
TAM CARO CHARA SOBOLES MATRI STETIT.

IN HOC PRINCIPE COMBINATA MUNDUS OBSTUPUIT SENIUM ET IUVENTUTEM,
NON IN ANNIS

PROFECTAM AETATEM, IN PUERO SCIENTIAS SENILES,
IN ADOLESCENTULO CANAS VIRTUTES SUSPEXIT.

IMMATURE QUIS OCCUBUISSE HUNC DICERET,
NISI PRAECONIA IN EO OMNIA FUISSENT ?

HINC MATURUS COELO MATURIUS E MUNDI COENO SUBLATUS,
ILLI IANUARIUS, QUI ANNI FORES APERIT, VITAE CLAUSIT

LINZII DIE 27 NOCTV SVB HORAM. 2.

XXVII. Procedimus ad loculum MARIAE ELEONORAE, CARO-MARIA
LI II. Mantuae Ducis, filiae, ac FERDINANDI III. Imp. uxoris ter- ELEONORAE FERD. III. Imp. uxor, tertiam, XVIII. Nov. 1630. huic mundo donatae. b) Gentilitia insignita. an-
nia eidem defunt, in imo tamen lamina instructus est, diem an-
numque Augustae fatalem exprimens, sextum videlicet Decembr. TAB. LXXVI. N. 20.
an. 1686. qui viduitatis tricesimus erat. Addit Theatr. Europ.
horam quoque, intra secundam scilicet, & tertiam matutinam.

IN

b

a) Loc. mox cit. p. 758.

b) MILLERUS in supra memorato Comment.

aulico. SCHOENLEBEN. in ephemerid.

TAB.
LXXV.
N. 20.

IN HOC
MONUMENTO
CONDITA SUNT OSSA
AUGUSTÆ
FERDINANDI III. IMPER.
VIDUÆ
ELEONORÆ
ROMANORUM IMPERATRICIS
GERMANIÆ HUNGARIÆ BOHEMIÆ
DALMATIÆ CROATIÆ SCLAVO.
REGINÆ
ARCHIDUCIS AUSTRIÆ
DUCIS BURGUNDIÆ
STYRIÆ CARINTIÆ CARNIOLIÆ
COMITIS TYROLIS.
&c. &c.
NATÆ PRINCIPIS MANTUÆ
ET MONTIS FERRATI &c. &c.
QUÆ PIE OBIIT VILNÆ
AUSTRIÆ VI. DECEMBRIS
ANNI MDCLXXXVI.
ANIMA EIUS IN MANU DEI EST.

a Corpus eius triduo post, consuetis cum ceremoniis, ac præsentē utraque S. C. Maiestate, huic cryptæ illatum fuit. a) Supremus morbus noxia primum pituitæ distillatio, pectus arrodens, tum demum apoplexia fuit.

THERESIAE MA-
RIÆ IOS.
& FERDI-
NANDI
IOS. A-
LOYS. f. i. t. a.
Lit. f. & b.

XXVIII. Subiunguntur bini loculi minores, simili constructione fabrefacti, sine insignibus, ornamentis quoque haud adeo multis. Prior, lit. f. signatus, corpusculum servat THERESIÆ MARIÆ IOSEPHÆ, eiusdem Imperatricis, ex FERDINANDO III. filia, quam inscriptio, in duas partes divisa, XXVII. Martii an. 1652. Vindobonæ natam, b) denatam vero ibidem XVI. Iulii c) anni sequentis testatur. Alter ossa contegit FERDINANDI IOSEPHI ALOYSII, qui iisdem Augg. parentibus, ut inscriptura, laminæ ovata incisa, habet, XI. Febr. 1657. mundo ibidem datus, d) anno infecuto sub XVI. Iunii e) eidem subductus est, corpore eius XVIII. eiusdem hic reposito. En utriusque Epitaphia:

ad

a) *Theatr. Europ.* P. XII. p. 1006.

epitaphii auctoritatem haud deferendam putamus.

b) Idem P. VII. p. 324. col. 2. etiam horam indicat, duodecimam inter & primam nocturnam, diem vero 16. 26. Martii eronee ponit, aut certe noctem cum die prædente, ut non uno in loco vidimus, computavit.

d) *Theatr. Europ.* hoc inter horam XII. & I. noctis evenisse testatur P. VII. p. 1098. col. 2.

e) Supra laudatus MILLERUS loc. cit. diem præcedentem assignavit. At cum inscriptione inter ceteros quoque *Theatr. Europ.* P. VIII. p. 945. & SCHOENLEBENIUS in *ephe. merid.* faciunt.

c) SCHOENLEBEN. XII. Maii ponit, sed ideo

ad
Lit. f.
THERESIA
MARIA IOSEPHA
ARCHIDVX AVSTRIÆ ETC.
NATA SEXTO CALEN-
DAS APRILIS ANNO M.
D. C. LII.

DENATA DECIMO
SEPTIMO CALENDAS
AVGVSTI ANNO MDCLIII
FILIA
FERDINANDI III.
IMPERATORIS AVGVSTI
EX
MARIA ELEONORA
MANTVÆ ETC. PRINCIPIS
CAROLI FILIA.

ad
Lit. b.
FERDINANDVS
IOSEPHVS
ALOYSIVS
ARCHIDVX
AVSTRIÆ

NATVS XI. MENSIS FEBRVARII
ANNO MDCLVII. DENATVS
XVI. IVNII ANNO MDCLVIII.
FILIVS FERDINANDI III.
IMPERATORIS AVGVSTI-
SIMI EX MARIA ELEONORA
MANTVÆ ETC. PRINCIPIS
CAROLI FILIA.

TAB.
LXXV.

XXIX. Ornatio iuxta atque operosior est ELEONORÆ MA-
RIÆ IOSEPHÆ, eorumdem parentum filix, sarcophagus, quæ Mi-
CHAELI, Regi *Poloniæ* primum, deinde vero CAROLO V. Duci *Lotharingie*,
heroi sui temporis summo, matrimonio coniuncta fuit. Hic enim non modo insignibus, de utroque eius connubio
testantibus, sed & aliis mortuorum signis, argumentisque hiero-
glyphicis, omni ex parte ornatus est. Primo emblemate simula-
crum mortis, flores demetentis, sistitur, cum lemmate: MITIOR
ESSET, SED COECUS EST. Et infra: VIRTVTVM COMPENDIVM.
II. Sol, & luna decrefcens, cum epigraphe: A MAGNO LVCEBAM
FRATRE. LEOPOLDI M. SOROR. III. Arbor deiecta humi iacens,
cum inscriptione: HOC QVOQVE PVTRESCEAT. FERDINANDI III.
FILIA. IV. Mortis imago, altero pede super galeam, super alvea-
re altero stantis, addito titulo: FORTEM DVLCEMQVE ÆQVO PE-
DE. LOTHARINGIÆ DVCISSA. V. Mors simili specie, altera ma-
nu vacuum tenens anulum, altera gemmam, adscriptis verbis:
ERIPVI GEMMAM. AVSTRIÆ ARCHIDVX. VI. Denique eiusdem
mortis figura, duas tenens coronas surreptas, addita inscriptione:
IAM NEC MAIESTAS NEC VXOR. Et inferius: POLONIÆ REGI-
NA. Itaque verba, lemmatis adiuncta, subiectaque, hunc efficiunt
sensum: *virtutum compendium*, LEOPOLDI Magni soror, FERDI-
NANDI III. filia, LOTHARINGIÆ Ducissa, AVSTRIÆ Archidux,
POLONIÆ Regina. Inscriptio sarcophagi, statim adducenda, natalem
ei XXI. Maii an. 1653. fatalem XVII. Decembr. an. 1697. fuisse
docet his verbis.

HIC QUIESCIT
SERENISSIMA ELEONORA MARIA
NATA 1653. DIE 21. MAY
PRIMUM MICHAELIS CORIBUT POLONIÆ REGIS
DEIN

TAB.
LXXV.

DEIN CAROLI V. LOTHARINGIÆ DUCIS
CHRISTIANORUM FORTISSIMI CONIUX DULCISSIMA
TANTA VIRTUTE
QUANTUM FEMINA CAPERE POTEST
ELISABETHAM AUT BRIGITTAM
SUI SÆCULI
SANCTA MORS ABSTULIT
ANNO 1697. DIE 17. DECEMBER.

Inscrip-
tionis
error ac
Reginæ
ætas.

a

XXX. Cum priori epocha SCHOENLEBENIUS quoque in ephemerid. facit: contradicentibus MILLERO in Commentar. Aulico, ac *Theatro Europæo*, a) primum & tricesimum *Maii* ponentibus, id quod veritati propius esse, ideo autumamus; quod idem *Theatrum* addat: partum hunc *Ratisponæ* intra horam tertiam, & quartam pomeridianam, eo die evenisse, quo FERDINANDUS IV. *Augustæ Vindel.* communibus Electorum suffragiis *Romanorum* Rex designatus fuit. Cum igitur certissime constet, hanc electionem XXXI. non vero XXI. *Maii* processisse, atque eiusmodi res circumstantes, eventum quendam comitantes, memoriam confirment ut maxime, sat causæ subesse arbitramur, ut, deserto sarcophagi incisione, stilum, ut videtur, veterem, secuto, dictis MILLERO, & *Theatro Europæo* adstipulemur. Accedit liber baptismalis Aulæ *Vindobonensis*, Archiducem primo *Iunii* abs FRANCISCO WILHELMO, *Episcopo Ratisponensi*, *Commatre* S. C. M. LEONORA in capella *Aulica Ratisponensi* sacro fonte ablutam fuisse, referens. At vero ex eodem libro patet, Augustos Principes liberorum suorum baptismam, pro sua pietate, inque rebus sacris sollicitudine, raro ultra unum diem distulisse. R. P. ADIUTUS, aliquoties laudatus, qui, ut ipse scribit, dictum librum, cum epitaphia huius cryptæ colligeret, ante oculos habuit, cum sarcophago faciens, subiicit tamen: *aut I. Iunii ut aul.* quibus verbis fortassis indicare voluit: *ut alii*, aut certe, *ut aulicus liber baptismalis*. Verum is diem duntaxat sacræ ablutionis, non autem nativitatis, notare solet. Quoad diem mortualem iterum differt citatum *Theatr. Europ.* b) XVIII. *Decembr.* assignans, sed ibi errorem subesse typographicum putamus. Mortuum eius supremum biographus eius, aut potius Panegyrista, P. *Nicolaus FRIZON* S. I. lethargiam fuisse refert, c) addens: corpus aromatibus conditum, ac habitu Sanctimonialium S. CLARÆ indutum, regia magnificentia huic cryptæ illatum fuisse.

b

c

MARIÆ
ANNÆ
IOSEPHÆ
obitus &
sepultura
N. 22.

XXXI. Arca, huic proxima, num. 22. signata, ac MARIÆ ANNÆ IOSEPHÆ, FERDINANDI III. itidem filix; ac IOANNIS WILHELMII IOSEPHI, Comitum *Palatini Rheni*, ac Electoris, coniugis reliquias complexa, insignibus destituta est. Nata erat *Ratisponæ*

a) P. VII. p. 471. col. 2.
b) Idem P. XV. p. 235.

c) Hist. abrégée de la vie d' ELENOR. p. 169. & 178.

pon.e intra horam nonam, & decimam matutinam, an. 1654. De-
 cembri tricesimo, *Theatro Europ.* a) ac SCHOENLEBENIO testibus.
 Iac. FUGGERUS vicessimum eiusdem ponens, stilum veterem secu-
 tus est. Epitaphium, infra calvaria inscriptum, excessisse eam *Vin-*
dobonæ IV. *Aprilis*, anno scilicet 1689. his verbis dicit:

IN HOC
 MONUMENTO
 CONDITA SUNT OSSA
 SERENISSIMÆ PRINCIPIS
 AC DOMINÆ DNÆ
 MARIE ANNÆ IOSEPHÆ
 ARCHIDUCIS AUSTRIÆ
 COMITIS TYROLIS &c.
 AUGUSTISSIMORUM PARENTUM
 FERDINANDI III.
 ET
 ELEONORÆ MANTUANÆ
 MAGNÆ FILIÆ
 SERENISSIMI ELECTORALIS
 PRINCIPIS
 IOANNIS WILHELMI
 IOSEPHI &c.
 SERENISSIMÆ CONIUGIS
 QUÆ
 VIENNÆ AUSTRIÆ QUARTA APRILIS
 SUAVITER OBDORMIVIT
 IN CHRISTO.

Sed & eiusdem epitaphii auctor stilo iterum Calendarii veteris usus
 videtur; quando *Theatrum Europ.* utrumque nominans, secundum
 stili novi rationem *Aprilis* decimum quartum ponit, quocum &
 tabulæ *Hübnerianæ* concordant.

XXXII. Primus in serie dextra, seu ad latus, ubi Evangelium LEOPOL-
 ad aram legi consuevit, locus. quatuor aquilis incumbens, mar-
 moreæ basi insitit, LEOPOLDI Magni Imp. cuius æternæ memo-
 riæ nullum unquam sat dignum monumentum statui poterit, ossa
 continens. Orbi donatus erat *Vindobonæ* an. 1640. IX. Iunii hora
 quarta matutina, b) patre usus FERDINANDO III. Imp. matre MA-
 RIA ANNA, PHILIPPI III. *Hisp.* Regis filia. Eidem vero magno
Germaniæ luctu ereptus est anno 1705. quinto *Maii*, tertio qua-
 drante ad horam quartam vespertinam. c) Quare inscriptionem,
 arcae

a) *Theatr. Europ.* P. VII. p. 702. col. 2. c) Id. P. XVII. p. 72. WAGNER, aliique be-
 b) Idem P. IV. p. 274. WAGNER hist. LEOPOLDI M. tom. I. p. 4. ne multi.

TAB.
LXXVI.

arcæ funebri insculptam, ac *nonas Aprilis* nominantem, in mendo, artificii duntaxat adscribendo, cubare, necesse est; quando ea, tot Scriptoribus quintum *Maii* statuentibus, præferri nullo modo potest. En textum:

QVI
E CÆSARIBVS PRIMVS
TOT VICTORIARVM
PATRATIS PRODIGIIS
PRO PACE
SVPPlicEM FIERI
IPSVm COEGIT TVRCAM
HAC QUIESCIT IN VRNA
LEOPOLDVS
ORBIS ACCLAMATIONE
MAGNVS
OBIIT ANNO 1705. NONIS APRILIS
ÆT 65.

Ceterum lemmata, folio eius cum ad caput, tum ad latera incisa, hæc sunt: NVNQVAM MARCESCET LAVREA IVSTI. Ad latus dextrum: MANET ÆTERNVM DIADEMA MONARCHÆ, ubi calvaries laureata, sceptro & gladio decussatis imposita conspicitur. Denique ad latus sinistrum: PIVM MORS IPSA CORONAT. Apud R. P. ADIUTUM, multoties laudatum, *tertio nonas Maii* recte quidem legimus: sed num is textum, nullo adiecto monito, restituere, vel iussu forte, Aulæ, error hic ab eo tempore, quo cryptam hanc lustravimus, sublatus fuerit? nos equidem fugit.

Obitus, & XXXIII. Res, mortem eius circumstantes, biographus eius, Doctiss. *Franciscus WAGNER* S. I. hisce verbis eleganter complexus

est: a) „ex hac tot curarum, inquit, contentione assidua, etsi iam superiore anno minus recte habuerat, ad xv. Calendas *Maias*, virium deiectio tanta secuta est, ut aula tota in magnas sollicitudines coniceretur. Coacto peritissimo Medicorum consilio, varie de mali natura, & originibus disputatum; supplicationes solennes per omnia templa edictæ; eæque, ut pro communis omnium parentis salute, ex animo comprecantis populi concursu maximo habitæ. Ut vero neque medicamentis profici quidquam, & vires velut in horas fugere persensit, totum se scilicet ad apparandam Christianam migrationem convertit. Ante omnia IOSEPHUM Regem consilio præsidere, atque rerum administrationem recipere voluit. Inde expiatis, quantum a prima iuventute meminisset, conscientiæ maculis, Sacrosancta Eucharistia, velut supremo ad longum iter viatico, pietatis admirabili sensu procuratus est Calendis *Maii*. Quinto post

a) Loc. cit. tom. II. p. 789.

post die ex insolito languore haud procul a portu se abesse coniectans, ELEONORAM Imperatricem supremum salutavit. IOSEPHO filio post diutinum arcanum colloquium, plenaque sapientiae monita impertita, imprimis vero CAROLI fratris non minus æquissima, quam ancipite caussa graviter commendata, impositis capiti procumbentis manibus, post filiabus item & Neptibus Archiducibus more Patrum benedixit: denique IOSEPHUM, *Lotharingæ* Ducem, pone lectulum in genua proiec tum, conspicatus; *quando & tu, ait, me pro Parente colis, filii benedictionem habeto.* Postremis his officiis tranquillitate maxima perfunctus, denuoque divinissimo mysterio confirmatus, sub meridiem gravi sopore opprimitur, quem haud dubie lethalem ominabatur BOSINGERUS inter primæ fiduciæ medicos. Itaque sacra item unctione ad luctam supremam munitus, inter quam velut integris sensibus ipse ad preces Ecclesiæ solitas respondit; tum imaginem CHRISTI, cruci affixi, FERDINANDI avi memoria celebrem, manu utraque complexus: *A Te, inquit, Scep trum & Coronam recepi, ad Tuos iterum pedes hodie depono:* neque Maiestatis titulo deinceps compellari voluit: denique voce articulata cum moriente Servatore: *consummatum est: & in manus tuas commendo spiritum meum.* Quæ inter verba magnam animam conditori reddidit, annos natus quatuor, & sexaginta, menses decem, dies sex & viginti: *Romani* Imperii septimo, & quadragesimo, quæ longævitas paucorum Imperatorum fuit. Regni *Hungariæ* quinquagesimo, *Bohemici* nono ad quadragesimum. Peccatus hydropico humore obsessum, deficcatum hepar, pulmo contractus, secto cadavere, mortem accersisse visa sunt. Funus modestis *Austriaco* ritu solennibus ad *Capucinatorum* ædem deductum, verissimas omnium Ordinum lacrymas præ omni pompa habuit., Hæc biographus eius Cl. WAGNERUS. Corpus eius exenteratum, aromatibus imbutum, ac tribus diebus solemniter in lectisternio omnium oculis expositum, nono *Maii* post horam octavam vespertinam in ecclesiam primum aulicam, postea vero hora nona in hanc cryptam augusta pompa delatum fuit, sacris funereis in octavam *Iunii*, diesque sequentes dilatis. Castrum doloris, quod vocant, seu molem funebrem, *Theatri Europ.* auctor, tabula ænea expressum, unacum inscriptionibus exhibet. a)

TAB.
LXXVb

a

XXXIV. Tabula proxima MARGARITHÆ THERESIÆ, Regis *Margarithæ* *Philippi* IV. filix, LEOPOLDI M. uxoris primæ, quatuor-
que liberorum eius capulos repræsentat. Augustæ solium quatuor-
globis insidentes aquilas coronatas premit. Ornatui sunt insignia, *Leo-
poldi* M. *ux. pri-
ma.* bicipiti aquilæ impressa, *Hungariæ*, & *Bohemie*, *Burgundo-Austriacæ*, tum vero *Castellæ*, & *Legionis*, repetitas tesseras referentia. *Tab.* *LXXVII.* *Num. 19.* Accedunt monogramma nominis eius, figuræ calvarum & ossium, ac

a) Cit. P. XVII. p. 77. seq.

TAB. ac præprimis CHRISTI, cruci affixi, imago. Epitaphium, eam
LXXXII annos unum, & viginti, menses octo vixisse, ac an. 1673. XII.
Martii decessisse ostendit, hanc in sententiam:

HAC TVMBA CLAVDITVR
REDACTA IN PVLVEREM
MARGARITA
INFANS HISPANIARVM
PHILIPPI IV. ET MARIE ANNE AVSTRIACÆ
FILIA.
LEOPOLDI I. CÆSARIS I.^A
CONIVNX.
QVATVOR AVGVSTALIVM PROLIVM
MATER.
QVARVM TRES IN COELOS PRÆMISIT.
VNAM SVPERSTITEM
IN SOLATIVM AFFLICTÆ AVSTRIÆ.
QVIA SIMILEM SIBI RELIQVIT
MARGARITAM ANTONIAM
QVINTAM DVM CVM ORBIS EXSPECTATIONE
MATERNIS FOVET VISCERIBVS
PRÆMATVRA MORS
MATRI ET PROLI VITAM AVSTRIÆ SPEM SVCCIDIT
VIXIT INNOCENTISSIME AN. 21. MENS. 8.
IMPERAVIT SANCTISSIME AN. 6. MENS. 4.
OBIIT PIISSIME AN. 1673. DIE 12. MARTY.
NVNC FELICISSIME REQVIESCAT IN PACE.

SCHOENLEBEN. eam an. 1651. XI. *Iul.* ortam tradit, addens ta-
men: MS. aliud diem sequentem præferre: quod quidem MS. præ-
ter *Rocchum* PIRRUM a) assentientem sibi habet MILLERUM in
b) Commentario Aulico. Et certe *Theatrum Europ.* b) natalem Im-
peratricis an. 1672. die secundo *Iulii* secundum veterem, aut XII.
eiusdem, secundum novam Kalendarii rationem, celebratum fuisse
refert; ut adeo, cum iis in numeris, utrinque sibi respondentibus,
erratum vix fuerit, duodecimus *Iulii* haud dubie retinendus sit.
Minus difficultatis est de eius obitu, quanquam apud supra lauda-
tum WAGNERUM c) noctem ante decimam *Ianuarii*, contra alio-
rum fidem, legamus. Enimvero XII. *Martii* mox laudatus MIL-
LERUS quoque tuetur, adducens auctoritatem MARIE ELISA-
BETHÆ, principis de *Eggenberg*, FERDINANDI, Principis de *Die-
trichstein*, eiusdem Imperatricis supremi Aulæ præfecti, coniugis,
in cuius libello precatorio dictum XII. *Martii*, unacum hora no-
ctis

a) *Chronolog. Reg. Sicil. Sacr.* præmissa tom. b) P. XI. p. 53. col. 2.
I. p. LXIX. quanquam ibi decessum eius c) *Hist. LEOPOLDI M. Cæs.* tom. I. p. 317.
ad an. 1672. perperam reponat.

ctis prima, annotatum invenerit. Addatur *Theatrum Europ.* a) alique plures.

TAB.
LXXVII.
a

XXXV. Mortis genus idem WAGNERUS hunc in modum recenset. „Molientem hæc maxime Cæsarem gravis domi calamitas, rei omnium charissimæ iactura, MARGARITHÆ coniugis obitus, graviter afflixit. Enata e postremi partus doloribus virium debilitas, in levem, sed pertinacem febriculam degenerabat. Accedentibus subinde gutturis accensi doloribus, aliisque ex intervallo malis, extremis admoventi cœpit. Mortis nuncium intrepido, constanti-que vultu, & animo excepit. Assiduus ad laborantis lectulum Cæsar ægre ad negotia, precibus aulicorum, aut animi laxationem avellebatur. Evicit precibus moribunda; ut ne acerbior præsentia sua migrationem redderet; tempus, quod superesset, dulcibus cum DEO confabulationibus expendere fineret. - Conditis testamenti tabulis, servitia eximia liberalitate munerata, unice in vicini cœli cogitatione defixa, insigni animi æquitate, nocte, quæ decimam *Ianuarii* (vid. dicta §. præced.) antecedit, placide devixit. - Erat illa ingenio placidissimo, mira in infimum quemque humanitate, in egenos, templa, religiosos cœtus effusa liberalis. - Lacrymis, ac dolore maiore, quam pompa, parentatum est. „ Exequiæ hæc, ut addit *Theatrum Europæum*, XIX. mensis eiusdem inchoatæ, triduo continuatæ sunt, corpusque antea apertum, ac aromatibus imbutum, biduo publice conspectui omnium expositum fuit. Fœtus masculinus, de quo etiam inscriptio loquitur, quatuor mensium iudicabatur, corporique redditus, in eadem tumba quiescit.

Genus
morb. &
exequiæ.

XXXVI. Tres illæ arcule minores ossa complectuntur trium eius prolium, in cunis extinctarum. Primus est FERDINANDUS WENCESLAUS, qui anno 1667. XXVIII. *Sept.* in lucem editus, eidem an. sequenti III. *Ianuarii* subtractus est. b) Alter IOANNES, qui XX. *Febr.* an. 1670. intra horam VIII. & IX. mat. natus, & denatus est, ab obstetrice duntaxat baptizatus. c) Tertia MARIA ANNA APOLLONIA similia fata an. 1672. XXIII. *Februarii* perpeffa est, d) ut hæc singula inscripta tumbis epitaphia, nunc recitanda, recte exponunt. Sunt autem huius tenoris:

Alia eius
tres pro-
les, litt. l. e. n.
b
c
d
ad

a) Loc. mox. cit. p. 356. col. 1.

b) *Theatr. Europ.* id intra horam nonam & decimam matutinam contigisse, affirmat P. X. Sect. I. p. 795. Illustriss. contra MAXIMILIANUS, Comes de *Breuner*, in scheda genethliaca liberorum LEOPOLDI M. id intra horam VIII. & IX. evenisse, notavit. Sæpe laudatus MILLER. horam quoque ortus addit, octavam scilicet matut. mortem præterea ad tertium quadrantem ante horam decimam repotens.

c) Idem Principi nomen IOANNIS LEOPOLDI tribuit, addens: illum hora X. nocturna,

menfe a conceptione septimo, *Vienna* in palatio Cæsareo editum, mox post baptismum excessisse.

d) Nempe, ut idem *Theatrum* fidem facit, mundo ostensa est an. 1672. IX. *Februarii*, die S. APOLLONIE sacro, mane hora octava (mox laudatus Comes nonam assignat) eidemque iterum subducta XXIII. eiusd. intra septimam & octavam matutinam. Idem MILLERUS priori eventui horam nonam matutinam, posteriori vero tertium quadrantem ad horam octavam vespertinam assignat.

410 TAPHOGRAPHIA PRINCIPUM AUSTRIÆ

TAB.
LXXVII.

ad Lit. l.

FERDINANDVS WEN-
CESLAUS IOSEPHVS
MICHAEL ELZEARIVS
ARCHIDVX AVSTRIÆ
FILIVS LEOPOLDI PRIMI
IMPERATORIS AVGVSTI
EX MARGARITA INFANT.
HISPANIARVM PHILIPPI
IIII. HISPANIARVM RE-
GIS ET MARIANNÆ AV-
STRIACÆ FILIA. NA-
TVS 28. 7BRIS 1667.
DENATVS 13. IANVARII
1668.

ad Lit. e.

HIC IACET
IOANNES AVSTRIACVS
LEOPOLDI I. IMP. ET
MARGARETÆ HISP. FIL.
MVLTIS VOTIS POSTVLTIVS
PRÆMATVRO PARTV
GENITVVS
PRÆMATVRA MORTE
EREPTVS
SEMINORE SPATIO VITAM
CLAVSIT
DEPLORABITVR TANTO
DIVITIVS
QVANTO BREVIOREM
FECIT SVI COPIAM
NATVS ET DENATVS
ANNO DOM. MDCLXX.
DIE XX. FEBR.

ad Lit. n.

HEC VRNA TEGIT
MARIAM ANNAM APOL-
LONIAM IOSEPHAM
SCHOLASTICAM
AVGVSTI LEOPOLDI
FILIAM
TENELLOS CORPVSCVLI
CINERES LACRYMIS DILVERE
VETVIT COELO IAM RECEPTA
ANIMVLA
LVCEM PRIMAM ASPE-
XIT DIVÆ
APOLLONIE FESTO
ANNI MDCLXXII.
CLAVSIT XXIII. FEBRVARI.

Ac MA-
RIA AN-
TONIA
THERE-
SIA, eius-
dem iti-
dem fil.
Num. 23.

XXXVII. Sola itaque inter fratres, sororesque suas, adultam ad ætatem pervenit MARIA ANTONIA THERESIA, MAXIMILIANI EMANUELIS, utriusque *Bavariæ* Ducis, & Electoris, coniux prima, cuius funebris arca hic ultimo loco delineata sistitur, quam imago præprimis CHRISTI, in crucem acti, ornat: deinde monogramma nominis eius, ac denique præter leonum capita, iuncta *Bavariæ, Austriæ*que insignia, galero Ducali fastigiata. Epitaphium, operculo incisum, sic sonat:

MARIA ANTONIA
TERESIA

VTR. BAV. ET PALAT. SVPER.
DVCISS. COM. PAL. RHE. S. R. I.
ELECTR. LANDGR. LEVCH-
TEMB. NATA REGIA
PRINC. HVNG. ET BO-
HEM. ARCHID. AVS-
TR. DVC. BVRG.
COM. TYR. &c.

OBIIT VIENNÆ AVSTRIÆ
ANNO MDCXCH. D. XXIV.
DECEMBR. HORA V.

PRINCEPS ORTV, CON-
IUGIO, PARTV, MORTE
ILLVSTRISS.^A

Quatuor aliz inscriptiones, quibus tumba ad singula latera instru-
cta est, vitæ eius compendium, sequentem in modum, continent.
Illa,

Illa, quæ ad pedes est, ortum eius sic profert: ORTUM TRAXIT
E LEOPOLDO I. ROM. IMP. ET MARIA THERESIA PHILIPPI IV.
REGIS HISP. FILIA, ANN. MDCLXIX. XVIII. IAN. 1

In latere sinistro matrimonium illius, cum Electore *Bavariæ* ini-
tum, expenditur: CONIVGIUM INIIT CVM MAXIMILIANO E-
MANVELE VTR. BAV. AC PALAT. SVP. D. S. R. I. ARCHIDAP.
ET ELECT. ETC. ANNO MDCLXXXV. XI. IVLII VIENNÆ AV-
STR. QVO TEMPORE IS IAM SÆPIVS TVRCAS IN HVNG. GLO-
RIOSE DEVICERAT. 2

Latus dextrum eius partum, quo Electoralem Principem, enixa
est, prodit: PARTV FELICISSIMO ENIXA EST IN SPVM PATRIÆ,
AC SERENISS. DOMVS BAV. IOSEPHVM FERDINANDVM
PRINC. ELECTORALEM VIENNÆ AVSTRIÆ ANN. MDCXCII. D.
XXVII. OCT. 3

Ad caput denique occasus huius Principis his verbis legitur:
MORTEM OPPETIIT, QVA VIXERAT, PIETATE AVSTRIACA,
BIMESTRI POST EDITAM PROLEM, AVRORE INSTAR, QVÆ DVM
SOLEM ORBI PEPERIT, EXTINQVITVR. 4

Nativitatem eius primo quadrante ad horam nonam matutinam,
mortem vero horam intra sextam & septimam vespertinam, utrum-
que autem *Viennæ*, diebus, & annis, quos recitata epitaphia ha-
bent, accidisse, *Theatrum Europæum* a) refert. Corpus eius triduo
expositum, tum vero XXVII. *Decembr.* nocturno tempore, ante
horam nonam, in hoc requietorio, consueta pompa locatum est.
Nomina Principis nostræ idem *Theatrum* hoc modo exprimit:
MARIA ANTONIA THERESIA IOSEPHA BENEDICTA ROSALIA
PETRONILLA, uberius nempe, quam quod inscriptio habet 2

XXXVIII. CLAUDIÆ FELICIS, seu FELICITATIS, FERDI-CLAU-
NANDI CAROLI, Archiducis, & Comitis *Tyrolis*, filix, LEOPOL-
DI M. uxoris secundæ, funereum monumentum ab instituto ordine
nos tantisper recedere cogit. Non enim in hac communi Augu-
stæ Gentis crypta, sed, quam sibi ipsa construi fecit, in nova, a-
pud RR. PP. *Dominicanos Vindobonenses*, composita iacet. Com-
mode igitur hoc loco de ea agi posse putavimus. Siftimus itaque
in hac tabula ichnographiam templi dictorum PP. *Dominicanorum*,
ubi memoratum monumentum intransibus ad dextram occurrit.
Ostium illic, num. 1. signatum, spatioso occlusum marmore, in-
fufis de metallo litteris, rosisque ad quatuor angulos exornatum,
hanc inscriptionem continet, ex qua ortum eius discimus, hunc in
modum: 1. Num. 1. LXXVIII.

MONV.

a) P. X. scd. II. p. 24. & P. XIV. p. 308. tamen horam, septimam inter, & octavam,
Laudatus Comes de BREUNER nativitatē ponit.
Fff 2

TAB.
LXXVIII.

MONVMENTVM
PIISSIME VITA FVNCTÆ.
CLAVDÆ FELICIS
AVGVSTISS: ROM: IMPERATRICIS.
GERM: HVNG: BOHEM: REGINÆ.
ARCHIDVCISSÆ AVSTRÆ
NATÆ OENIPONTI XXX. MAY
MDCLIII.

Num. 2. Alter lapis pariter marmoreus, num. 2. notatus, altari contiguus, Imperatoriis insignibus, ac quatuor, ut reliqua, ex metallo rosis, musivo opere, concinne variatus conspicitur, cum hac epigraphe chronographica: HIC IACET CLAVDIA LEOPOLDI. CAESARIS CONIVNX. Utrumque lapidem seorsim delineari curavimus. Nata est, ut inscriptio prior loquitur, *Oeniponti* an. 1653. tricesimo *Maii*. Mortem eius altera inscriptio prodit, annum continens 1676. Hoc octavo *Aprilis* media sexta ante meridiem evenisse, aliud epitaphium, urnæ cordis, de quo singulari loco acturi sumus, inscriptum, edocet; hinc annos vitæ viginti duos, menses decem, cum diebus præterpropter novem complevisse patet. Corpus eius habitu Ord. S. DOMINICI indutum, deque more hominum conspectui expositum, XI. *Aprilis* sepulturæ consuetis cum ceremoniis traditum fuit, exequiis primum apud laudatos *Dominicanos* peractis, postea vero a XVI. eiusdem, duobusque sequentibus, in ecclesia primaria S. STEPHANI, erecta etiam mole funebri, repetitis. a)

Duarum-
que filia-
rum eius,
ANNÆ
MARIE
IOSEPHÆ,
Lit. h.

XXXIX. Revertimur iterum in augustam, quam paulisper reliquimus, cryptam, ad contemplandas duas arcas minores, litt. h. & i. notatas, duarum huius Imperatricis filiarum (de urna cordis eius enim, huic etiam tabulæ incisa, alibi, ut diximus sermo nobis erit) in prima ætate defunctorum, ossa continentes. Primam, ANNAM MARIAM IOSEPHAM THERESIAM &c. primogenitam, hanc lucem an. 1674. XI. *Septembr.* b) primum aspexisse: deseruisse vero XXI. *Decembr.* noctu hora X. anni eiusdem, sequens epitaphium recte continet.

HIC IACET
SERENISSIMA ARCHIDVX
ANNA MARIA IOSEPHA TERESIA
ANTONIA DOMINICA
XAVERIA THEODORA
AVGVSTISSIMÆ IMPERATRICIS
CLAVDIÆ FELICIS
PRIMA PROLES

QVÆ

a) Id. *Theatr.* P. XI. p. 908. col. 1.
b) Hoc intra horam XI. & XII. noctis accidisse, idem *Theatr.* cit. P. XI. p. 539.

col. 1. memorat. Illustriss. BREVNERUS horam XI. præcisè nominat.

QVE ANNO 1674.
NATA IN AUTOMNO
DEO MATVRVIT IN HYEME
DEDIT ILLAM MVNDO
SEPTEMBER. DIE XI.
TRANSCRIPTSIT COELO XBR. DIE XXI.
SVB NOCTEM HORA X.
COMPENDIOSO ITINERE
VIX VIAM INGRESSA PERVENIT
AD TERMINVM
HVMANÆ PEREGRINATIONIS
ET MODO ÆTERNVM
REQVIESCIT IN PACE.

TAB.
XXXVIII.

XL. Alteram, MARIAM IOSEPHAM CLEMENTIAM &c. an. Et Ma-
1675. xi. *Octobris*, horam inter tertiam & quartam matutinam, ^{RIÆ IOSE-}
mundo apparuisse, disparuisse vero xi. *Iulii*, uoo quadrante post ^{PHÆ} CLEMEN-
horam noctis primam anni sequentis, adiecta iterum inscriptio ^{TIE,}
docet: Lit. i.

HIC IACET
SERENISSIMA ARCHIDVX
MARIA. IOSEPHA. CLEMENTIA. GABRIELA.
ANTONIA. FRANCISCA. DOMINICA.
THERESIA. EVA. PLACIDA.
AVGVSTISSIMÆ IMPERATRICIS.
CLAVDIÆ FELICIS
PROLES SECVNDÆ
SVB AVTYMNO EFFLORVIT IN ÆSTATE EXARVIT
ANNO 1675. DIE II. OCTOBRIS
RORE SVB AVRORÆ
COMMVNEM VITÆ INGRESSA AVRAM
INTER TERTIAM ET QVARTAM
MVNDO APPARVIT
ANNO 1676. DIE II. IVLY
POST MEDIVM NOCTIS
HORA PRIMA ET QVADRANTE SVpra
DEMPTA SOLO INSERTA POLO
RVRSVM DISPARVIT
OMNIA 4. ANNI TEMPORA PERCVRRIT
NVLLVM PLACVIT
AMMODO LATA QVIETI SE DEDIT
ET NVNC ÆTERNVM
REQVIESCIT IN PACE.

Cum his epitaphiis sæpe laudatum *Theatrum Europ.* a) quoque, nec a
non & P. ADIUTUS consentiunt.

XLI.

a) P. XI. p. 742. col. 1.

ELEONORÆ
MAGDALENÆ
LEOPOLDI
M. uxoris
III.
sandapila
TAB.
LXXIX.
Num. 2.

XLII. Tertia LEOPOLDI M. uxor, ELEONORA MAGDALENA THERESIA, PHILIPPI WILHELMI, *Palatino-Neoburgici* filia, inscriptione capuli sui summam illam modestiam, & pietatem ostendit in morte, quibus vitam, maxima cum laude, ac insigni sanctitate actam, exornavit. Ultima eius voluntas fuit; ut ne stanneo, sed ligneo loculo, qualem hic num. 2. delineatum damus, composita, iuxta maritum conderetur, inscripto epitaphio, a se ipsa concinnato, quo se, missa omni nominis, & dignitatis ostentatione, *miseram peccatricem* appellat his verbis:

ELEONORA
MAGDALENA
THERESIA
ARME SINDERIN
Gestorben
Anno 1720. den 19.
Jänner.

Laminæ illud incisum est, & ad imum capuli operculum affixum, superadstante imagine CHRISTI, de cruce pendentis, coloribus picta. Ligneus ille capulus ad oras undique ferro, nec non ferreis manubriis orbiculatis munitus, pegmati, ab humo modice excitato, insistit, nigro panno obductus. Verumtamen hodie hæc ipsa sandapila loculo stanneo, ut quidem par erat, immissa, inscriptione quoque instructa fuit, ut capite sequenti videbimus.

Ætas,
morb
genus, &
exequiæ.

XLIII. Mortua hic dicitur XIX. *Ianuarii* 1720. Nativitatis vero epocham, sextam scilicet *Ian.* anni 1655. altera eius inscriptione, tabula LXXXIV. N. 2. sarcophago stanneo incisa, prodit, quibuscum monumenta eius temporis apprime conveniunt. Dominus *de la LANDE*, in vita CAROLI VI. Imp. a) horam quoque mortis addit, sextam nempe matutinam. Supremus morbus apoplexia fuit, qua Imperatrix Kal. *Ianuarii* correpta, efficacissimis licet remediis adhibitis, ultra dictum diem servari nequibat. Corpus eius condimentis arefactum, triduoque solemniter in lectisternio, ut solet, expositum, demum XXIII. eiusdem noctu hora septima in ecclesiam Aulicam apud RR. PP. *Augustinianos*, inde vero in hanc cryptam consuetis cum ceremoniis deportatum fuit, solemnibus exequiis postea habitis.

Epitaphi-
um hono-
rarium
primum,

XLIII. Eidem honoris causa aliud quoque epitaphium, a non nemine positum, atque ex citato codice apud RR. PP. *Capucinos* eductum, huc transferre visum est:

In
Suprema fata Augustæ Sacratissimæ
ELEONORÆ MAGDALENÆ THERESIÆ,
Imperatricis Romanorum coronatæ. &c.
A. S. R. 1720.

P. I. LIB. VII. CAP. IV.

415

TAB.
LXXIX.

LUGETO! VIRTUS: SUNT TUA FUNERA,
QUÆ NUNC DOLEMUS FLEBILIBUS MODIS.

LUGETO! VIRTUS: RAPTA NOSTRO EST

IMPERII PIA MATER ÆVO!

AUGUSTA VIXIT, CÆSARIS OPTIMI
DIGNA UXOR OLIM, DIGNAQUE CÆSARUM

PROLISQUE MAGNÆ PROCREATRIX,

AUSTRIADUM IUBAR AUSPICATUM!

HANC TEMPLA FLORANT, SACRAQUE LIMINA:

HANC PRISCA MORUM FLET REVERENTIA:

HANC ARCTA PAUPERTAS PIORUM,

HANC PIETAS GEMIT IPSA DEMENTAM.

O MAGNA PRINCEPS, CHARAQUE NUMINI,

O CHRISTIANIS INCLYTA LAUDIBUS!

QUO NOSTRA CULTU TE ORNET ÆTAS,

QUOQUE TIBI MONIMENTA PONAT?

TE TE STUPESCENT POSTERA SÆCULA,

RECTIQUE MORIS TE SPECIMEN FERENT.

COELI SUPERNIS TE CHOREIS

CONSOCIAT VENERANDA VIRTUS.

PROVERB: XXXI. 31.

COLLAVDENT EAM IN PORTIS PIA ET

IVSTA OPERA EIVS.

XLIV. Inclyta præterea Academia *Altorsensis* eidem parentans, Et secundum Academiam *Altorsensem*,
publicum programma edidit, quod, etsi longiusculum, hic tamen ob sui elegantiam locum merito inveniat:

Programma publicum,

in obitum

Divæ Romanorum Augustæ,

ELEONORÆ MAGDALENÆ

THERESIÆ,

& reliqua.

MORTUA EST

SI QUIDEM MORI POTUIT.

CUI SUPRA MORTALITATEM

SUMMA NATURÆ FORTUNÆQUE ORNAMENTA

DIVINITUS FUERANT TRIBUTA.

ET QUÆ IPSA SUA SE VIRTUTE ETIAM ANTE MORTEM

FE CERAT IMMORTALEM,

AUGUSTISSIMA ET SACRATISSIMA

PRINCEPS AC DOMINA

DOMI.

TAPHOGRAPHIA PRINCIPUM AUSTRIÆ

DOMINA
ELEONORA MAGDALENA THERESIA,

AUGUSTA ROMANORUM

CORONATA,

REGINA HUNGARIÆ ET BOHEMIÆ

ARCHIDUX AUSTRIÆ, COMES

PALATINA RHENI,

DUX UTRIUSQUE BAVARIÆ,

VIDUA,

MAGNORUM PRINCIPUM PARENTUM

FILIA,

MAXIMI CÆSARIS

CONIUX,

SIMILIIUM CÆSARUM DUORUM

REGINÆQUE

ET OMNIS AUGUSTÆ PROLIS AUSTRIÆ.

QUÆ IN SPEM POPULORUM ADHUC

VIGET VIGEBITQUE,

MATER ATQUE AVIA,

CETERORUM EUROPÆ REGUM AC PRIN-

CIPUM OMNIUM

VEL CONSANGUINEA VEL

AFFINIS:

INFINITIS LAUDUM GLORIÆQUE NOMINIBUS CORUSCA:

NISI IPSA

OMNIUM LAudem AC PRÆCONIUM SUPERGRESSA,

SUA SIBI LAUS SUUMQUE PRETIUM ESSE,

SEQUE VIRTUTUM DECORIBUS, QUAM MAIESTATIS.

GENTISQUE SPLENDORE, METIRI MALUISSET.

TALIS ENIM ESSE DEBUI,

QUAM PRÆ OMNIBUS

DIGNISSIMAM SE CONIUGEM IUDICARAT

LEOPOLDUS MAGNUS,

IAM ÆTERNITATI REDDITUS:

SUB CUIUS AUGUSTO NOMINE ORBIS TERRARUM REVERETUR,

QUIDQUID VIRTUTE SUMMUM,

IMMORTALE MERITIS,

GLORIA VENERANDUM,

ET MAIESTATE DEO PROXIMUM

POTEST INTELLIGI.

ACCESSERAT AD CONIUGII MAIESTATEM

FECUNDITATIS FELICITAS

QUÆ

AUGU-

AUGUSTÆ DOMUI AUSTRIÆ NOVUM ROBUR ET
GLORIAM,
SACRO ROMANO IMPERIO TRANQUILLITATEM,
HONOREM ORBI CHRISTIANO;
MULTIS POPULIS ET REGNIS SECURITATEM;
TUTELAM VIRTUTIBUS,
- HOSTIBUS METUM,
AUSPICATISSIME ATTULIT.
NON POTERAT IGItur NON RARIORI EXEMPLO
SOLENNISSIME CORONARI,
CUIUS SINGULARIS VIRTUS
EFFULSIT CORONIS OMNIBUS SPLENDIDIOR;
NE HÆC TEMPORA RECTE ARGUERENTUR.
INUSITATAS VIRTUTES ET MERITA INGENTIA
AUT NON AGNOVISSE,
AUT PRÆMUS HAUD VULGARIBUS DISTINGUERE NESCVISSE.
NEQUE TAMEN
IMPERIO CONSECRATA,
SE SE CREDIDIT CORONATAM AUGUSTAM,
NISI ET IPSA SE SUBLICERET SIBI,
AC MAIORES BONITATIS RADIOS LONGE LATEQUE DIFFUNDERET;
QUAM CORONATO CAPITI SUO FUERANT AFFUSI.
SED QUAM
MAXIMA ORNAMENTA
UNDEQUAQUE REDDIDERANT AD MIRABLEM,
EANDEM OMNI FIDE HUMANA MAIOREM EFFECIT
SUMMA IN ISTO FASTIGIO PIETAS,
APEX, ET PROCREATRIX CETERARUM VIRTUTUM
OMNIUM,
ATQUE SIC EXSPLENDUIT
AUGUSTA
MAIESTATIS DIGNITATE MAGNA,
EXEMPLO PIETATIS MAIOR,
EXTRA EXEMPLUM IPSA.
DIVINI ENIM NUMINIS REVERENTISSIMA,
FREQUENTIVS CUM DEO, QUAM CUM HOMINIBUS
LOCUTA EST;
ET MENTE PLUS COELO ADHÆSIT,
QUAM CORPORE IN TERRIS VERSATA EST.
CUIUS OMNIS CURA ET OCCUPATIO
FUIT SERIES PRECUM ET BENEFACTORUM NON INTERRUPTA,
CUIUS VITA
PERPETUA FUIT VIRTUTIS EXERCITATIO,

ET

ET CUIUS AULA
 EXSTITIT SACRARIUM,
 IN QUO
 CASTIMONIAM SINE LABE,
 SINE FUCO MODESTIAM,
 ET SINE ULLO LANGUORE RELIGIOSI ANIMI ARDOREM
 OMNIA SPIRARUNT.
 TANDEM COELO, UNDE VENERAT, RECEPTA,
 EUNDEM DIEM ATQUE MENSEM
 HABUIT
 COELESTIS ÆTERNÆQUE CORONÆ INITIUM,
 QUO ANTE HOS TRIGINTA ANNOS
 AUGUSTA ET IMPERIALI CORONA
 AUGUSTÆ VINDELICORUM FUIT CONDECORATA.
 TANTUM ERGO, TAMQUE VENERABILE NOMEN
 VIRTUTI CONSECRAT PRÆSENS ÆTAS,
 POSTERITAS CONSECRABIT ÆTERNITATI;
 TOTQUE ILLI ERIGENTUR MONIMENTA PERENNIA,
 QUOT SUNT BONORUM PECTORA;
 QUONIAM INICURIA VIRTUTUM FUERIT,
 TANTAS VIRTUTES NON ET SUSPICI, ET REVERENTER COLL,
 ITA ETIAM
 AUGUSTÆ PIÆ AC
 FELICI
 SUPREMUM PIETATIS OFFICIUM
 LUGENS MOERENSQUE REPENDIT
 INCLYTA ET S. R. I. LIBERA CIVITAS
 NORIMBERGENSIS
 UT
 MAIESTATI DOMUS
 AUGUSTÆ
 ÆTERNA FIDE CULTUQUE SE DEVOTISSIMAM
 COMPROBET;
 NEQUE SE TAM PURPURAM IMPERATORIAM,
 QUAM VIRTUTES ET MERITA IMMORTALIA
 VENERARI TESTETUR.
 HUIUS IGITUR DEMISSISSIMI CULTUS INTERPRETES TESTESQUE
 ERITIS
 ILLUSTRIS REIPUBLICÆ NORIMBERGENSIS GENEROSISSIMI
 DOMINI DELEGATI, REI SACRÆ ET LITERARIÆ EPHORE,
 ET HUIUS
 ACADEMIÆ ORATORES SPLENDIDISSIMI GRAVISSIMIQUE
 MAGNIFICE ACADEMIÆ PROCANCELLARIE,
 GENEROSE HUIUS OPPIDI PRÆFECTE,
 OMNIUM ORDINUM PROFESSORES ET DOCTORES CELEBERRIMI
 HOSPITES ATQUE CIVES NOBILISSIMI,

ET DOCTRINÆ LAUDIBUS FLORENTISSIMI
ADESTE ADEO
QUIBUSCUNQUE VERE, ET INUSITATÆ VIRTUTIS GLORIA CORDI
EST,
ATQUE IN

ELEONORA MAGDALENA

- DIVA AUGUSTA

NON TAM FORTUNÆ ET DIGNITATIS MAGNITUDINEM,
QUAM IN TANTA MAGNITUDINE PIETATEM ET

MODERATIONEM,
VENERABUNDI ADMIRAMINI.
CUIUS SACRIS MANIBUS,
IUSSU ET AUCTORITATE
SAPIENTISSIMORUM CIVITATIS NORICÆ PATRUM

PROCERUMQUE,
CRASTINO DIE HORIS ANTEMERIDIANIS
POST PUBLICA SACRA FINITA,
SUBMISSISSIMÆ MENTIS PIETATE

PARENTABIMUS,
ET SIMUL
PRO INCOLUMITATE

AUGUSTI

ET ÆTERNITATE

DOMUS AUGUSTÆ

OMNI ANIMI RELIGIONE
VOTA FACIEMUS,
ID QUOD

PRO MUNERIS SUI RATIONE
SIGNIFICARE DEBUIT
RECTOR

ACADEMIÆ ALTORFINÆ
IOHAN. DAVID KOELER,
HISTOR: AC POLIT: PROF: PUBL:
ET ACAD. BIBLIOTHECÆ PRÆFECTUS,
INTERPRETE

CHRISTIANO GOTTLIBIO SCHWARZIO P. P.

*Publice propositum 24. Iunii,
ipso sacro anniversario Aca-
demico, nonagesimo octavo
die natali Academiae Altor-
finæ A. R. S. 1720.*

XLV. Eidem hic adiungitur filia eius, MARIA MARGARETHA, MARIA
cuius loculum stanneum quatuor aquilæ, totidem globis innixæ, MARGA-
suscitant. Supra operculum imago affixi ad crucem CHRISTI RETHA.
conspicitur. Manubriis præterea instructus est. Adiecta inscriptio, Lit. a
cam

TAB. cam an. 1690. *Iulii* XXII. mundum, & quidem, ut laudatus Co-
LXXIX. mes de BREUNER annotavit, mane hora quinta, cœlum vero XXII.
Aprilis anni sequentis petiisse ostendit, in hanc sententiam:

HIC IN TUMBA CLAUDITUR
SERENISSIMA MARIA MARGARITHA A. A.
MUNDUM ANNO 1690. 22. IULY
COELUM ANNO 1691. 22. APRILIS INGRESSA.
NIMIRUM
LONGO TEMPORE NON EGENT
UT MATURE REDDANTUR
DIGNÆQ. COELESTI CORONA
AUSTRIACÆ MARGARITÆ.

- a) Nomina eius *Theatrum Europ.* a) sic exprimit: MARIA MARGARITA MAGDALENA GABRIELIS IOSEPHA ANTONIA. Mortem
b) præterea eius intra horam XI. & XII. noctis dicti mensis coerct. b)

Nec non
MARIA
THERESIA.
Num. 12.

XLVI. Ornamentis spectatior est MARIE THERESIE locus, tessera nempe *Austriaca*, Archiducali pileo coronata, emblematis, aliisque funereis argumentis expolitus. Illorum primum osseam mortis imaginem sistit, surrepta ex scuto *Austriaco* veteri, quam vocant, a-lauda, seu aquila, cum lemmate: QUINTA MIHI CESSIT. Scilicet quod Princeps isthac inter sorores suas, ex tertia LEOPOLDI M. coniuge natas, ordine quinta esset. II. Simile mortis simulacrum, & Archiducissa in hypathrio sibi occurrentes, cum titulo: IN CARCERE METAM. III. Eadem mortis species, ramum arboris infimam decerpens, addita inscriptione: NON NUMERO RAMOS. IV. Rosa, in media horti areola marcescens, cum epigraphe: FLOS FUIT ILLI CADVCVS. V. Mortis figura, filum abruptens, his adscriptis verbis: VT COEPI, VIXI. VI. Denique Archiducissa, ex aula prospiciens, hac apposita sententia: OSTENDENT TERRIS HANC TANTVM. Inscriptio tumbæ, statim adducenda, diem eius natalem vicesimo secundo *Aug.* anni 1684. affigit. Addit liber baptismalis locum pariter, *Vindobonam*, ac horam, primam circiter a meridie. Scheda genethliaca ex *Asparn* id media prima evenisse tradit. Errat igitur *Theatrum Europæum*, horam sextam serotinam assignans. c) Epitaphium autem huius est sententiæ:

SITA HIC EST
SERENISSIMA MARIA THERESIA
ARCHIDUX AUSTRIÆ
IN LUCEM DATA ANNO 1684. DIE 22. AUGUSTI
CUM AUSTRIACAS IN SE VIRTUTES
SEDULO COLERET
MATURITATEM MORS VIDIT AUT INVIDIT
ATQUE

a) P. XIII. p. 1362. col. 1. Add. laudatum b) P. XIV. pag. 229. col. 1.
Comit. Breuner. c) P. XII. p. 664. col. 2.

ATQUE IN HANC URNAM CONIECIT
MORTUAMTAB
LXXIX.

EBERSTORFFY ANNO 1696.

DIE 28. SEPTEMBRIS.

XLVII. Idem epitaphium obitum Principis ad *xxviii. Sept.* ^{Morbi,}
an. 1696. locumque Eberstorffium, recte iterum reponit, consentien- ^{Mortisq;}
tem habens R. P. Engelbertum BISCHOFF S. I. Archiduci a sacris con- ^{genus, &}
fectionibus, ac agonizanti adstantem, qui in elogiis pientissimæ huius ^{sepultura.}
Principis, a se conscriptis, horam, & genus mortis hunc in modum
prodit: „Pientissime (ait) ut vixit, obiit Eberstorffii 28. Sept. 1696.
„die lunæ, Divo WENCESLAO sacra, media septima matutina,
„variolis, & accedentibus convulsionibus phreneticis extincta, de-
„cimum tertium annum ingressa, virtutum cumulo, quam anno-
„rum numero, auctior. „ Die xxx. dicti mensis, aliquanto post
mediam sextam vespertinam, funus Eberstorffio Vindobonam ad PP.
Capucinos, campanis quidem silentibus, devecum, ibique in cry-
pta hac Cæsarea depositum est; cum propter infestam variolarum
ægritudinem ad sepulturam festinatum fuisset. Nomina Principis
hæc erant: MARIA THERESIA IOSEPHA ANTONIA XAVERIA.

XLVIII. Ultimus in hac tabula sarcophagus, cœlato opere affa- ^{Actan-}
bre factus, Imperatricis ELEONORÆ MAGDALENÆ tertiam, sed ^{dem Ma-}
natalium ordine filiam sextam, MARIAM IOSEPHAM, contegit. ^{RIE IO-}
Incisa sub imagine crucifixi Servatoris, & calvaria, inscriptio illam ^{SEPHÆ.}
sexto Martii an. 1687. in mundum prodiisse, obiisse vero XIV. ^{Num. 13.}
Aprilis an. 1703. demonstrat, sequentem in modum:

HEUS TU MORS!

QUID IN VIRIDARIO AUSTRIACO FECISTI

O TE MALUM HORTULANUM!

IPSO VERE

QUO FLORES UBIQUE SURGUNT

ROSAM SANGUINE PULCHRITUDINE VIRTUTIBUS NOBILEM

14. APRILIS 1703. CADERE IUSSISTI

SERENISSIMAM MARIAM IOSEPHAM ARCHIDUCEM AUSTRIÆ

M. CÆSARIS LEOPOLDI I. ET ELEONORÆ MAGDALENÆ

NEOBURGICÆ

FILIAM NATAM VIENNÆ 6. MARTII 1687.

VIATOR!

FLOS QUIDEM HIC PUTRUIT SPIRAT TAMEN ODOREM

VIRTUTEM ENIM SEPULTAM

EXISTIMA.

Nativi-

G g g 3

a Nativitatem eius intra horam tertiam, & quartam matutinam evenisse *Theatrum Europæum* a) perscribit, mox citata scheda genethliaca mediam quartam statuit, ac eidem præter dicta nomina, COLLETÆ quoque, & ANTONIÆ adscribit. Supremus ei morbus variolæ erant.

IOSEPHI
I. Imp.
farcophagus.
Tab.
LXXX.
N. 14.

XLIX. Eximium illud invictissimi Cæsaris IOSEPHI solium, quod in hoc requietorio CAROLUS VI. Imp. cum patriis cineribus an. 1712. iungi curavit, singulari proferimus tabula. Eius delineationem *Ioh. Lucas* HILDEBRAND, S. C. M. Architectus, eodem, quo confectus est, anno, iam paraverat, ab ENGELBRECHTO & PFEFFELIO, chalcographis *Augustanis*, eodem quoque tempore ære expressum. Opus hoc stanneum basi marmoreæ, tum vero varii generis armaturis, manubiis nempe, ex hoste captis, incumbit. Ipsa arca quadrifariam partita, totidem præfert victoriarum schemata, affabre admodum elaborata, superpositis in decusses gladio, & sceptro, nec non totidem calvariis laurea rediinitis, sub quibus, & in clypeis, inscriptiones apparent hanc in sententiam: I. VICTORIA PRIMIGENIA LANDAVIAM BIS EXPUGNANS MDCCI. ET. MDCCIV. II. VICTORIA MAXIMA BELGIO UNA EXPEDITIONE RECUPERATO MDCCVI. III. TAVRINI LIBERTATEM EIVSDEM ANNI MDCCVI. MEMORABILIS FELICITAS ADSERVIT. IV. VICTRIX CAUSA BARCELONAM LIBERAVIT MDCCVI. Ad quatuor angulos singulæ aquilæ simplices manubiis imminet. In operculo, imagine CHRISTI, ad crucem affixi, conspicuo, duo ex opposito hinc inde genii consistunt, quorum alter dextra super stratum in pulvino coronam Imperatoriam, lauream extendens, læva signum æternitatis, redeuntem in se anguem, sustollit: alter, famæ speciem præferens, effigiem Cæsaris laureati in numismate, velut in clypeo, ostendit, in cuius adversa brevis titulus Augustum operis auctorem CAROLUM VI. Imp. his verbis memorat: IMP: CÆS: AUG: IOSEPHO I: SEMP. INVICTO. FRATRIS. PIETAS. In averfa symbolum Imperatoris, gladius scilicet erectus, ac ramo laureo circumvolutus, imminente supra oculo Divinitatis, circumscriptoque titulo: AMORE ET TIMORE. Idem præterea tubam inflat, in cuius velo sequens inscriptio legitur:

COMMODATUS. ORBI. MDCLXXXIX.

REGNO. HVNG. MDCLXXXVII.

R. ROMANOR: MDCXC.

WILH: AMALIAE. MDCXCIX.

IMP: R: BO: ET. PROV: CET: MDCCV.

COELO. REDDITVS.

A: MDCCXI: D: XVII. APR:

VICTOR VBIQVE PERPETVVS.

L. Dolendum sane est, hanc quoque tumbam incisoris osci-
 tantia, mendis contaminatam fuisse; quippe quod *Landavium* non
 an. 1701. sed sequenti, ab eo expugnatum sit, is ipse vero non
 anno. 1679. sed præcedenti, & quidem sexta, & vicesima mensis
Iulii, circa tertiam matutinam orbi datus, a) eidem anno 1711.
 primo quadrante ad horam XI. *Aprilis* XVII. valedixerit. Mortis
 genus biographus eius R. P. WAGNER S. I. b) his verbis describit: a b
 „Sæculi, ait, quod agimus, anno undecimo, nona *Aprilis*, post-
 quam plurium horarum consilio affuerat, insolito languore corre-
 ptus, deiicitur in lectulum feralem. Levior febricula primum est
 habita. Postridie erumpentes rubæ maculæ (variolas appellant
 Medici) gravius malum portendere. Hoc morbi genere, adultio-
 ribus, quam infantibus formidando magis, ut se teneri sensit æger,
 ipse sui augur: *vale*, ait, *Imperator*: simul accersito conscientiæ
 arbitro, quo utebatur, *Engelberto BISCHOFF* e *Societate Iesu*, sum-
 ma religione totius a puero anteaactæ vitæ noxas, quoad memoria
 repetere posset, sincera confessione expiat; eandemque quot fere
 diebus ad extremum iterat. Inter morbi molestias abducto a ter-
 renis curis, & unice in superna defixo animo, pietate tanta se ad
 longi itineris migrationem comparat, qua maiorem vix a tenerrimæ
 religionis homine desiderares. - septimo a primo accessu die ma-
 gnis auctibus invalescente æstu, turba Medicorum quidem desperare,
 ipse vero animo in Divinas voluntates composito, eoque, quo ten-
 debat, defixo, nullo propinquæ mortis horrore, precationibus, &
 alloquiis piis, febriles ardores sustentare; petere, ne quisquam lon-
 giorē sibi ætatem, felicem e rebus humanis exitum una omnes a
 Deo exorarent. Septima decima mensis, fugientibus viribus, ani-
 mo tamen constans, supremis mysteriis rite procuratus, matrem,
 coniugemque dulcissimam - - tum sorores, filiasque longum valere
 iussit. - - His persunctus, animam placide egit, septima decima *A-*
prilis, annos natus tres, & triginta, menses tres, dies octo. Corpus
 aromatibus conditum, triduoque pro more expositum, die se-
 quenti vicesimo, postquam cor, & intestina, ut alibi dicemus, suis
 in locis reposita fuere, hora octava nocturna primum in ecclesiam
 Aulicam apud RR. PP. *Augustinianos*, tum vero mox inde in hanc
 cryptam delatum fuit, qua de re fuse *Theatrum Europæum*, insimul
 & molem funebrem cum inscriptionibus, tabula ænea expressam,
 exhibens. c)

LI. Sequens tabula binos alios LEOPOLDI M. liberorum, ex Leopoldi
 matre *Neoburgica* susceptorum, loculos ad conspectum profert.

Maiores

a) WAGNER. hist. LEOPOLDI M. Imp. I. p. 448. Sæpiusculæ laudatus BRÆNERUS ta-
 men horam secundam nocturnam notavit,
 nomina etiam eius reliqua prodens, nempe
 IOSEPHUS, IACOBUS, IOANNES, IONATIUS
 ANTONIUS, EUSTACHIUS. R. P. ADIUTUS,

itidem a nobis sæpe excitatus, erroris hu-
 ius mentionem nullam faciens, annum
 MDCLXXVIII. contra prototypi fidem, edidit.
 b) Hist. IOSEPHI I. pag. 407.
 c) P. XIX. P. 530. seqq.

TAB.
 LXXX.
 Inscr.
 ptionis
 sphalma-
 ta, histo-
 riæque
 mortis.
 a b
 c
 LEOPOL-
 DUS IOSE-
 PHUS,
 LEOPOL-
 DI M. fi-
 lius
 TAB.
 LXXXI.
 Num. 8.

TAB.
LXXXI.

Maiores ille, præter epitaphium, infra legendum, insignibus *Austriacis* ad singula latera, ut & in operculo supra Crucifixi imaginem exornatus, litteram quoque L. pileo Archiducali fastigiatam, quaterque repetitam, ostendit, nominis LEOPOLDI IOSEPHI, cuius ille reliquias asservat, initialem. In medio resurrectionis Domini, atque adeo spei Christianorum, argumentum observatur. Adduntur & alia ornamenta, a nobis hucusque sæpius visa, & descripta. Epitaphium autem est huius modi :

SERENISSIMUS

LEOPOLDUS IOSEPHUS GUILIELMUS

FRANCISCUS ANTONIUS ERASMUS

ARCHIDUX AUSTRIÆ

HAC URNA CONDITUR

LAXENBURGI ANNO 1682. 2. IUNY NATUS

LAUREACI ANNO 1684. MUNDO DENATUS EST

QUANTÆ OB MIRAM INDOLEM SPEI

TANTI OB PRÆCOCEM MORTEM CAUSA DOLORIS

VERE FILIUS BENONI.

Epitaphium hocce Principem *Laxenburgi* anno 1682. *Iunii* die secundo natum, *Laureaci* vero, seu *Ensi*, 1684. denatum fuisse, affirmat. Ubi vides, diem fatalem, incisoris haud dubie negligentia, iterum omisum fuisse. At supplet sæpe a nobis laudatus Illustr. Comes a BREUNER, illum *Laxenburgi* hora tertia matutina eodem die & anno exortum : *Ensi* vero, *Austriæ Superioris*, tertio *Augusti* sanguinolento alvi fluxu disparuisse, in scheda sua genethliaca annotavit. Alii tertium *Aprilis* perperam tradiderunt.

Anonyma, eiusd.
Imp. filia.
Lit. m.

LII. Eidem adstans minor locus sine ullo ornatu est : inscriptione tamen haud expers, secundam ibi recondi LEOPOLDI M. ex matre *Neoburgica* prolem, anno 1679. XVIII. *Iunii* sub luce meridiana vivere incipientem, & mori, indicat, hunc in modum :

HIC IACEO

SEREN. ARCHIDUX AVST.

NATA

EX MATRE NEOBURGICA

TERTIA LEOPOLDI

NVPTA

SECUNDA PROLES

ANNO 1679. 18. IVNY

SVB LVCE MERIDIANA

SOLARES RADIOS

SVSTINERE NON VALENS

CELERIVS MVNDO SVBDVCTA

EADEM HORA

COELO

COELO APTATA SVM
VBI ÆTERNVM MODO
OCVLOS PASCO.

TAB.
LXXXI.

Mox laudatus Comes BREUNERUS, id omne hora eius diei undecima ante meridiem accidisse notans, Principem anonymam sacro adhuc fonte ablutam fuisse testatur. Inditum huic Archiduci in baptismo nomen neutri proditur. Decantatissima tamen, ut titulum praeferunt, in regno mortuorum colloquia, congressu, sive dialogo XXXV. inter ELEONORAM MAGDALENAM THERESIAM Augustam, & MARIAM THERESIAM Gall. Reginam pag. 172. illam materno, ELEONORÆ, nomine donatam perhibent, quod verisimile videtur.

LIII. In capulo, num. 9. signato, LEOPOLDI IOSEPHI, Imperatoris IOSEPHI I. ex AMALIA WILHELMINA, filii cineres continentur. Natus est, ut epitaphium, mox substituendum, recte habet, licet *Theatrum Europ.* a) quadrantem ante duodecimam, & liber baptismalis mediam duodecimam noctis dici præcedentis statuant: id tamen verius post mediam noctem intra horam 12. & 1. ad diem sequentem, S. NARCISSO sacram, cuius etiam nomen inter alia sortitus est, evenisse, ii, qui partui præsentem, & ad servitium infantis destinati erant, retulerunt. Obiit IV. Augusti anni sequentis. Liber baptismalis etiam horam addit, meridianam scilicet. Epitaphium autem huius est tenoris:

O LUCTUM!
SERENISSIMUS LEOPOLDUS IOSEPHUS
SÆCULARI ANNO 1700. DIE 29. OCTOBRI
GENITUS
IAM ANNO 1701. DIE 4. AUGUSTI COELO
AC URNÆ HUIC ILLATUS
QUAM ACERBUS ICTUS FUIT
QUI LEOPOLDI M. NEPOTEM
IOSEPHI I. ROM. AC HUNG. REGIS
ET AMALÆ FILIUM PRIMOGENITUM
SPEM IPSAM HUMANI GENERIS
INCIDIT.

Arca intrinsecus texto argenteo obducta, exterius aliud ornamenti genus, præter tesseram *Austriacam* utrinque repetitam, superposita CHRISTI, in crucem sublati, imagine, cum subiecta recitata inscriptione, nullum præfert. Nomina Principis hæc sunt: LEOPOLDUS IOSEPHUS IOANNES THADDÆUS ANTONIUS NARCIS-SUS IGNATIUS XAVERIUS PHILIPPUS. Vixit non nisi menses IX. dies v. cum dimidia.

LIV.

a) Tem. XV. pag. 721. col. 1.

LEOPOL-
DUS, CA-
ROLI VI.
Imp. fi-
lius.

TAB.
LXXXI.
Num. 10.

LIV. Ultima bina funera, loculis ligneis inclusa, ea forma hic exhibemus, qua erant, antequam arcis, ex stanno confectis, immitterentur, id quod anno primum 1740. factum est. Sunt autem loculi hi funerei ferro bene vincti, intrinsecus textili argento obducti, extrinsecus ad commissuras circumductis limbis aureis exornati. Prior, num. 10. signatus, LEOPOLDI Archiducis, ac Principis *Austriæ*, CAROLI VI. Imp. filii, ossicula continet, qui, quanto *Germaniam*, cum oriretur, gaudio, tanto, cum occideret, luctu, & mœrore, id est utrinque indicibili, affecit. Inscriptio tumbæ, qua nunc instructa est, sic habet:

CHRISTIANÆ POSTERITATI
SACRVM.

HIC DORMIT IN PVLVERE
LEOPOLDVS IMP. CÆS. AVG.
CAROLI VI. FIL.

D. LEOP. M. NEP. ARCHID. AVSTR.
PRINC. ASTVR.

QVEM FATA TERRIS TANTVM OSTENDVNT
MDCCXVI. EIDIB. APR.

ET INFANDA ACERBITATE RVRSVS ERIPIVNT
PRID. NON. IXBR.

AH! DOLOR AVGVSTI MAGIS INTELLIGI,
QVAM LEGI POTEST.

Theatrum Europæum illum XIII. Aprilis horam inter sextam & septimam vespertinam ortum asserit, a) at vero schedam quandam æqualem ante oculos habemus, quæ mediam octavam ponit. Obiit horam nondum reperire potuimus, nisi quod ex eodem *Theatro* colligi posse videatur, illum IV. Nov. itidem iam declinante die, ultimum spirasse. Nomina eius integra hæc fuerant: LEOPOLDUS IOANNES IOSEPHUS ANTONIUS FRANCISCUS de Paula HERMENEGILDUS RUDOLPHUS IGNATIUS BALTHASAR.

Eius obi-
tum mo-
derate fe-
runt
Augg. pa-
rentes.

LV. Tanti Principis, Domusque Augustæ primi, unicique surculi iacturam, cum tot populi præ nimio dolore ferre vix posse viderentur: nemo tamen unus moderatius tulit ipsis Augg. eius parentibus, ac CAROLI præsertim *constantia* ac *fortitudo*, illo ex B. IOB usi: *Dominus dedit, Dominus abstulit*. Unde & ad *Cellas Marianas* in *Styria* pretiosum fane, atque magnificum anathema extare voluerunt, Principis scilicet defuncti simulacrum aureum æquilibre, quatuor & viginti selibras pendens, apposita hac inscriptione:

VOTUM
ET

QUAM

QUEM CELLIS IMPETRATUM, COELIS RESTITUTUM,
VIVUM SISTERE NON POSSUNT
LEOPOLDUM FILIUM,
FOECUNDITATIS PRIMITIAS,
IN AURO ÆQUILIBRI REDDUNT
CAROLVS ET ELISABETHA ÆTERNVM
DEVOTI. a)

TAB.
LXXXI.

a

LVI. Alter locus num. II. inscriptus funus MARIE AMALIAE, eiusdem Imperatoris CAROLI filiae ultimae complectitur. Nacta erat *Viennae* die quinta *Aprilis* an. 1724. Sacro fonte die sequenti, hora septima vespertina in ceco equestri a Nuntio Apost. Hieronymo GRIMALDI, Archiep. *Edesseno*. assistentibus quatuor Abbatibus, abluta est. Compadres fuerunt Imperatrix vidua, AMALIA WILHELMINA, ac, vice Regis *Poloniae*, EMANUEL *Sabaudiae* Princeps. Nomina sereniss. infanti indita fuerant sequentia: MARIA AMALIA CAROLINA LUDOVICA LUDMILLA ANNA. Mortua est XIX. eiusdem, quo ante annos sex nata, mensis *Aprilis*. Inscriptio, superinducto, de quo supra, capulo stanneo incisa, sic sonat:

PIETATI ET MEMORIAE

IMP. CAROLI DESIDERATISS. FILIAE
SERENISS. M. AMALIAE ARCHID. AVSTR.
HISP. INF.

QVAE PVBL. SPEI NATA MDCCXXIV. NON. AP.
BREVIS VITAE DIES EXPLEVIT AN. MDCCXXX.

XIII. KL. MAI.

NOVIT DOMINVS DIES IMMACULATORVM
ET HEREDITAS EORVM IN ÆTERNVM.

Funus, tunica argentea rosei coloris amictum, imposita capiti corolla, argenteis floribus nexa, die XXI. dicti mensis sub serum, uno quadrante ante horam nonam, praedicto capulo inclusum, ac monumento huic Caesareo illatum, ibique scamno, quod nigro panno tegebatur, superimpositum est, novo de quo diximus, sarcophago postea immittendum. Utriusque huius capuli species, prout tumulis stanneis immissi sunt, exhibemus tabula LXXXII. Forma illorum nonnihil ad urnas veterum ossuarias accedit. Superiniecti tapetes plumario opere, & pellibus ex mure Pontico ornati, nec non galeri Archiducum, pulvinis impositi, ortum ex Aug. Domo *Austriaca* indicantes, adponuntur.

TAB.
LXXXII.

LVII. Postremum funus, quod ex Gente *Austriaca* ante decessum suum incensum vidit CAROLUS VI. Caesar Aug. quodque in hac crypta conditum fuit, neptis suae erat, nempe MARIE ELISABETHAE.

SABE- N. 24.

a) P. Kilian. WERLEIN de *Thesauro Cellensi*.

TAB. LXXXII. SABETHÆ AMALIÆ, filia nati maximæ FRANCISCI, *Lotharingæ, Barri*, ac *Magni Hetruriæ* Ducis, ac postea Rom. Imp. & MARIE THERESIÆ Augustæ, hodie feliciter regnantis. Operculum loculi lignei signo crucis, *Lotharingæ* ac *Etruriæ* insignibus, a nobis seorsim exhibitis, exornatur. Epitaphium sic habet:

SERENISSIMA PRINCEPS
MARIA, ELISABETHA, AMALIA
ANTONIA, IOHANNA, GABRIELA, AGATHA,
REGIARUM SERENITATUM FRANCISCI

III.

LOTHARINGIÆ, BARRI, MAGNIQUE
HETRURIÆ DUCIS

ET

MARIÆ THERESIÆ ARCHIDUCIS
AUSTRIÆ PRIMOGENITA

NATA NONIS FEBRUARII AN. MDCCXXXVII.

DENATA VII. IDUS IUNII AO. MDCCXL.

Conveniunt hæc cum monumentis publicis, simul addentibus: primum *Vindobonæ* intra horam X. & XI. ante meridianam, alterum *Laxenburgi* feria tertia *Pentecostes* ante horam nonam serotinam evenisse. De ea iterum capite sequenti sermo erit.

CAROLI
VI Imp.
folium
cum epi-
taphiis.

TAB.
LXXXIII.

LVIII. Pervenimus tandem ad Augustale funus Divi CAROLI VI Imp. cuius nominis gloriam, & decus, ut breviter dicamus, ad æternitatem omnium consensu consecratum, nulla unquam factis celebrare poterit ætas. Arcam stanneam vides, basi marmoreæ insistentem, variisque ornamentis, statuis, & imaginibus, affabre, ac concinne expositam, apposito etiam inter repetitam, ac decussatam litteram C, numero senario, quatenus tanti Cæsaris reliquias intus custodiri doceamur. Magnificum hoc opus, biennio post eius mortem absolutum, MARIE THERESIÆ Imperatrici Augustæ, patrisque optimi filia, ac heredi debetur. Inscriptiones, binis in locis insculptæ, sic loquuntur:

I.

AET. MEM. SAC.

INFANDVM. DOLOREM. RENOVANT.

SACRI. CINERES. DIVI.

IMP. CAROLI VI. AVG. P. FEL. P. P.

CONSTANTIA. ET. FORTITVDINE. AVSTRIACI.

NEC. SOLVM. IN. VTROQVE.

SED. IN. OMNIBVS. HEROICIS. VIRTVTIBVS.

CONSVMMATISSIMI. PERFECTISSIMIQVE. CAESARIS

QVI. ADHVC. IN. SEPVLCRO. VIVIT.

VT. SCIAS. VIATOR. VEL. SEPVLTAM.

MAIESTATEM. NVNQVAM. INTERIRE.

II.

II.

COMMODATVS. PVBL. SALVTI.

AN. CHR. D. N. MDCLXXXV. KALENDIS OCTOBRIS.

COELESTI. PATRIAE. REDDITVS.

A. MDCCXL. XIII. KAL. NOV.

NVLLVM. POTVIT. MONVMENTVM. CLARIVS.

RELINQVERE.

QVAM. EFFIGIEM. SVAE. VIRTVTIS. SAPIENTIAE. PIETATIS.

MARIAM. THERESIAM. AVGVSTAM.

REGNANTIS. IVSTITIAE. ET. CLEMENTIAE.

DECVS. EXEMPLAR. DISCIPLINAM.

VIXIT. ANN. LV. D. XIX. H. IIX.

TAB.

LXXXIII.

LIX. Saepe laudatus BREUNERUS, aliudque genethliacum in-^{Acta} certi auctoris fragmentum, Imperatorem nostrum dictis die, & anno, mane hora sexta *Vindobonae* in lucem editum fuisse, asserunt: obitum contra *Relationes Francofurtenses* xx. *Octobris* noctu paulo post horam primam, & Dominus de la LANDE a) biographus eius, hora post medium noctis fere secunda evenisse, perscribunt. Quae quidem, si eum supra dies undeviginti horas octo, ut recitata habet inscriptio, vixisse statuamus, sibi haud correspondent. Quare pro hora nativitatis sexta *matutina* dictis in monumentis *vespertina* rescribendam esse iudicamus, ut octo illae horae prodeant. Nam BREUNERI saltem genethliacam tabulam haud omnino aequalem esse, inde ostenditur; quod ibidem CAROLI, tanquam iam designati Regis *Hispaniarum*, mentio fiat, addaturque nota chronologica 1703. Nomina Caesaris integra haec erant: CAROLUS FRANCISCUS IOSEPHUS WENCESLAUS BALTHASAR IOANNES ANTONIUS IGNATIUS. b)

b

LX. Morbi supremi, mortisque historiam laudatus LANDIUS, c) Morbi cui & monumenta eius temporis adstipulantur, hunc in modum extremi recenset: CAROLUS VI. ait, ultimum morbum haud expectabat, ut occasio. ne antea de mortis suae hora cogitaret. Cum primo *Octobris*, quo anniversarius natalis sui recurrebat dies, omnes certatim pro salute, & incolumitate eius ardentissima ad caelum emitterent vota, is non nisi breviter vitam animo solvebat. Obstupuit Nuntius Apostolicus, qui cum sua coram Maiestate eius pro diuturnitate vitae pariter deferret vota, Caesar reponeret: praesentire se nonnulla mortis indicia, quam non longe abesse putaret. Nihilo tamen fecius cum ille habitudinem corporis, valetudinisque, longo iam tempore sibi similis, constantiam opponeret, Caesar venatione in finibus *Halbthurn*, loco, octo miliaribus *Vindobona* diffito, sese oblectare, constituit.

c

a) Hist. de l'Empereur CHARLES VI. tom. VI. p. 119. supra memoratae tabulae genethliacae.

c) Loc. mox. cit. pag. 114.

b) Theatr. Europ. P. XII. p. 972. col. 2. ac

stituit. Erant in comitatu Imperatoris Magnus Dux *Etruriæ* (postea Imperator Augustus) MARIA ANNA, Archiducissa, ac CAROLUS *Lotharingiæ* Princeps. Quintus, aut secundum alios octavus *Octobris* erat, cum se Aula eo conferret, & ubi ad decimum tertium usque commorata, *Vindobonam* in palatium æstivale, *Favoritam* quod appellant, redire cogitur, Imperatore gravi pituita, cui & stomachi cruditas, imbecillitasque accedebant, correpto. Colicus is affectus, ingentesque viscerum dolores, iuxta ac acerbus vomitus, morbi præfagebant periculum. Unde reditum *Vindobonam* maturare visum, id quod tanta celeritate factum, ut longissimum iter trium horarum spatio conficerent. Crebra itaque vehiculi succussatione, vomitum prolestante, vires Imperatoris ita extenuabantur, ut iis per iter sæpius destitui visus sit, illisque, qui palatium adornaturi anteibant, terrorem hunc *Wienam* afferentibus, illuc sub ferum diei adveniens, populum, ingenti multitudine, ante foras palatii congregatum offenderet. Postridie eius diei, XIV. *Octobris*, morbus nonnihil intermittere videbatur; verum cum is vi & defatigatione non nisi aliquantisper compressus esset, malum se se mox iterum exserere cœpit: accedente præterea, a XIV. ad XV. eiusdem mensis, feбри, Medici eidem venam bis aperire curarunt, adhibitibus quoque remediis, effectu suo haud carentibus.

Quo in-
grave-
scente,

LXI. Cum ergo XVI. eiusdem Maiestas sua nonnihil melius se haberet, Medicorumque filii debilitatem, febremque residuam, non nisi causatæ ex esu fungorum cruditatis, viscerumque doloris violenti crebrique vomitus reliquias censerent, Ministros admitti voluit. At postero die feбри accrescente, Medici tertiam sanguinis emissionem decernentes, Imperatorem, nisi DEUS remediis suis peculiarem inderet virtutem, in periculo mortis versari, denuntiant. Ultima hæc sanguinis detractio, prioribus binis, contra duorum Medicorum mentem iuncta, Imperatorem in summam coniciebat debilitatorem: inflatione inum abdomen, unacum ventriculo corripiente. Decimo septimo cum Medicorum turba de causâ morbi coram ipfomet ægroto Cæsare in medium consultantibus, in diversa abirent, is illos his verbis interpellat: *Causa iuxta, ac status morbi si vos latet, corpus meum aperire vos iubeo; ut appareat, quod modo ignoratis. Veruntamen oculos meos diligenter inspicite, num signa instantis mortis præferant? Quod si ita, operam date, ut mihi, voluntati DEI vel maxime obsequenti, SS. Ecclesiæ Sacramenta præbeantur.*

Ad extre-
mam se-
luctam
præparat,
ac munit.

LXII. Imperatæ deinde per omnia templa, ad obtinendum a Supremo Numine auxilium, gratiasque, eidem in hoc statu necessarias, quadraginta horarum preces. Imperator autem condito, obsignatoque testamento, expositisque Nuntio Apostolico PAOLUCCIO totius anteaçtæ vitæ noxis: eundem num recte adhuc, quærit,

sic, tenetis memoria, dicta nostra in die meo Natali? res nunc compleri incipit, atque egomet ad eandem perveni. Insequenti nocte Cæsar maiori fruebatur quiete, idque ad mediam usque, qua se ita male habere cœpit, ut de salute eius conclamatum fuerit, fama-que mortis totam pervaderet urbem. Itaque Sacræ Eucharistiæ viaticum, a Nuntio Apostolico administratum, intimo animi sensu, pietateque insigni recepit. - Summo mane, decimo octavo eiusdem, Imperator Ministros universos, deinde Nuntium Apostolicum, tum Suffraganeum *Wiennensem*, ad se vocari iussit. Hora vero secunda pomeridiana in cubili suo, proximeque lectum, adesse voluit Archiducissam, MARIAM ANNAM, quo eidem ultimam paternam suam precationem, seu benedictionem impertiret. Eandem deinde Magnus Dux *Etruriæ*, ac *Lotharingiæ* Princeps CAROLUS, receperunt, cumque Magna Ducissa, hodieque feliciter regnans Augusta, MARIA THERESIA, præ tristitia, & mœrore, lecto decumberet, Imperator versus cubile eius, quatenus idem perageret, sese convertens, Magnum etiam Ducem eo adire, dicereque iussit, sese memoriam ipsius, etiam in ultimis constitutum, habere, eidemque modo beneprecari. Ac reipsa, sese continuo mortem oppetiturum credebat. Paullo post vas illud, quo cor suum condi voluit, sibi adferri iussum, curiose examinans propius, diutiusque inspexit, tum vero præsentibus Comitibus de *Sintzendorff*, & de *Starenberg*, ac Barone de *Bartenstein* modum pompæ funebri præscripsit, eandemque litteris ad formam codicilli consignatam, obsignatamque, D. Baroni de *Bartenstein* tradi præcepit. - Forte animadvertens, CAROLUM, *Lotharingiæ* Principem, lacrymas continere haud posse: *Nefleas*, inquit, *amplius*, rogo; revera tamen bonum amicum perdis. - Febri deinde multo, quam ante, maiori vi sæviente, eidem factum extremæ luctæ oleum subministratum est. Eo recepto, ad D. Baronem de *Seileren*, perpetua apud eum gratia valentem, conversus, ait: *Ecquid! ad magnum iter accinctus sum, quod mihi adhuc plurimi constabit, tuque brevi me sequeris.*

LXIII. Et revera Imperator cum reliquum diei, tum magnam Moritur. partem noctis, cum corporis infirmitate, afflictioneque, cumque angoribus, mortem præcedentibus, etiam atque etiam conflictabatur. Sub vesperum, antequam mente destitueretur, Imperatrici dicit: se se ab illa diu noctuque haud deferi. *Ab Charissima*, ait, *me haud quaquam derelinquis.* Nonnulla vero interposito intervallo, materiam quandam nigram ex ore, iuxta atque naso effudit, sequentibus pluribus deliquiis, frequentique mentis alienatione. Tandem CAROLUS VI. a mente discedens omnino, tristisque in hoc statu ad horam usque post medium noctis fere secundam permanens, animam DEO manus inter Imperatricis reddidit.

LXIV. Princeps hæc omni virtutum genere ornata, cum mo-^{Eidem}lestias, ^{Imperatrix ipsa}

oculos
claudit.

lestias, doloresque, ex violento charissimi mariti morbo omni momento conceptos, animo vere magno sufferret, eo etiam constanti, ac firmitatis progressa est, ut eidem oculos ipsa clauderet, manumque defuncti, lacrymis irrigatam, exoscularetur, ac denique ad lectum in genua procubens, preces ad DEUM effunderet. Verum extemplo in animi defectum, diu durantem, incidens, in cubile suum deferenda fuit.

CAROLI
VI. in ex-
tremis
constitu-
ti, animi
fortitudo,
& con-
stantia.

LXV. Imperator totius huius supremi morbi tempore cum ingenti pietate profundissimam erga Divini Numinis providentiam, & voluntatem, submissionem ostendit. Nemo non ab eius patientia, animique firmitate exemplum sumpsit. Quin supra allegata verba, Medicis dicta, etiam subridendo protulit. Nemo, cui eundem ægotantem adeundi gratia fiebat, sine consolatione discedebat, affirmantes etiam, nullum unquam se vidisse Principem, qui in hoc statu constitutus, accedentes ad se homines gratiosius exceperet.

Causa
mortis,
solemnne-
que lecti-
sternium.

LXVI. Corpore Cæsaris eodem adhuc die, ut idem pergit LANDIUS, aperto, concava iecoris pars inflammata cernebatur; unde ardores illi, doloresque stomachi. In vesicula fellea, uti & in lobo iecinoris nonnulli lapilli reperti, indurato etiam liene. Intestina, inflammationi proxima, illæsa erant. Corpus, e vestigio aromatibus conditum, postridie e palatio *Favoritano*, in urbanum, castrum, seu *Burgum* Imperiale, quod vocant, translatum, ibique in conclavi equestri solemnem lectisternio impositum est. *Hispanorum* more vestitum, pallioque nigri coloris cum galero in capite, positoque ad latus gladio, indutum erat. Addebantur coronæ, aliæque supremæ dignitatis insignia. Lectisternium panno aureo argenteoque exornatum, magnoque cereorum funalium, argenteis candelabris impositorum, numero circumdatum, ad pedes vero imago Servatoris, cruci affixi, repositum erat. Ad latus vero vas argenteo-inauratum, cor, & linguam Cæsaris, nec non & aliud cupreum consistebat, cerebrum, oculos, & viscera eiusdem continens, de quibus loco, sæpius citato sermo recurret. Ad funus Imperatoris quatuor cubicularii Cæsarei, totidemque inferioris ordinis, necnon eiusdem numeri Religiosi Patres *Augustiniani Discalceati* excubabant. Populo autem Imperatorem suum extremum videre cupiente, portis palatii reclusis, cuique facultas data est, Principi suo ultimum exhibendi officium.

Pompæ
funeris
descrip-
tio.

LXVII. Die xxiv. *Octobr.* sub septimam, octavamque horam ferotinam funus e palatio urbano in ecclesiam RR. PP. *Augustinianorum* delatum est, indeque ad RR. PP. *Capucinos* fori novi. Sandapilæ cupreæ includebatur, superinducta alia lignea. Initium pompæ pauperes nosochomiorum faciebant. Sequebantur Religiosi, monachique diversorum Ordinum. His succedebant viri, mune-

re quodam aulico fungentes, ac Magistratus urbis, singuli manu ceream tenentes candelam, tum Nobilitas, ac cubicularii a clavi aurea, Consilium status publici, chorus musicus Imperatorius, Collegium Canonicorum ad D. STEPHANI, duodecim Prælati, ornatu Pontificali nigro induti, Rector, & Decani Universitatis, Equites aurei velleris, torque Ordinis solemnii amicti, quatuor Episcopi, cum S. R. E. Purpurato Archiepiscopo *Vindobonensi*. -- Denique feretrum ipsum, a quatuor, & viginti senioribus aurei velleris Equitibus gestatum, pannoque nigro, auro intexto, obductum, insignibus Imperialibus, cum imagine Servatoris, e cruce pendens, ornatum. Retro illud Magnus Dux *Etruriæ* inter binos alios aurei velleris Equites incedebat, tum vero binæ Serenissimæ Archiducissæ, Imperatoris filiæ, Gynæceum aulicum, Ministrorum status publici coniuges, ut & illæ Equitum aurei velleris, aliæque ex primariis urbis matronæ, vestimentis, luctum maximum indicantibus, indutæ, cerasque manu tenentes. Omnis hæc amplissima pompa inter binos ordines cohortis prætorix in foro novo ante ecclesiam *Capucinarum* structæ, procedebat. Ubi ad dictam ecclesiam ventum fuit, portæ, veteri more, clausæ erant; cumque intromitti rogabatur, quæsitum intus est: *quis adesset?* datoque responso, *adesse Imperatorem CAROLUM VI. qui ibi requiem suam elegerit*, -- portæ apertæ sunt, octoque *Guardiani*, seu Superiores *Capucinarum* cum urbani, tum e vicinis monasteriis evocati, corpus recipientes, solitis cum ceremoniis in ecclesiam deportarunt. Tum vero in cryptam hanc descensum, illudque verso ad altare capite, e regione, ut diximus, sarcophagi Imperatoris IOSEPHI I. locatum est. Quo peracto, tota pompa eodem ordine palatium repetit, cum non nisi post horam noctis nonam finem acciperet. Hæc de funere CAROLI VI. diffuse quidem, sed tamen commode, ut putamus, referenda fuerunt; cum ut de pompæ funebris ratione, quæ plerumque, paucis, pro ratione temporis, & circumstantiarum, mutatis, eadem est, constaret, tum ut (siquidem brevitatis causa ubique id fieri nequit) exequias saltem Imperatoris unius, illiusque optimi, maximi, descriptas daremus. Ceterum parentatum eidem est non solum in *Austria*, regnisque, ac provinciis eius hereditariis, sed & in omnibus, ut par erat, celebrioribus Imperii civitatibus. Qua occasione & orationes funebres habitæ sunt plurimæ, positæque, ubi cenotaphia erigebantur, inscriptiones non paucæ, quæ singula hic locum habere nequeunt.

LXVIII. Ultimo loco commemoranda hic venit MARIA CAROLINA ERNESTINA ANTONIA IOANNA IOSEPHA, FRANCISCI I. & MARIE THERESIE Impp. Augg. filia, quæ, ut soror eius, MARIA ELISABETHA AMALIA, avum maternum moriendo præcessit, ita hæc non longo intervallo subsecuta est. dum ingrediebatur an. 1740. *Ianuar.* XII. mane media hora noctis, eundemque XXV. *Ian.* anni infrequentis, hora ante meridiem.

MON. AUST. T. IV. P. I.

lil

circi-

pulus.

circiter undecima dereliquit. Postridie eius dici, post peractam pollincturam, defuncta Princeps in priori vestibulo, quod cum cæco æstivo proxime adhæret theatro aulico, dramatis musicis destinato, solemni lectisternio imposita est. Tribus illud gradibus constructum erat, quorum bini inferiores holoserico rubro, leriisque aureis, quale etiam supra suspensum aulaeum erat, summus autem gradus, in quo funus iacuerat, textili argenteo, limbis argenteis fimbriato, obductus erat. Ex eodem quoque panno confectum stroma subiectum, & vestis, qua corpusculum indutum. Circa illud variae magnitudinis candelabra argentea, cum ceris ardentibus, consistebant. Ad pedes, in imo gradu speciosæ magnitudinis crux argentea, media inter amulam, & vasculum, quo cor claudebatur, argenteum, in secundo autem gradu vas æneum cum intestinis, de quibus suo loco acturi sumus. Tribus continuo diebus ita expositam frequens populus Principem visendi causa adebat. Tandem XXVIII. prædicti mensis sub serum diei locus, mortuum continens corpusculum, ad RR. PP. *Capucinos* in communi crypta deponendum translatus fuit, adiecta hac inscriptione:

SERENISSIMA ARCHIDUCISSA
MARIA CAROLINA ERNESTINA ANTONIA
IOANNA IOSEPHA,
FILIA SERENISSIMÆ MARIE THERESIE,
HUNGARIÆ ET BOEMIÆ REGINÆ,
ARCHIDUCIS AUSTRIÆ &C.
ET SUÆ REGIÆ CELSIT.
FRANCISCI STEPHANI,
MAGNI DUCIS HETRURIE AC DUCIS
LOTHARINGIÆ,
NATA MDCCXL. IAN. XII.
DEMORTUA MDCCXLI. IAN. XXV.

Hæc loculo ligneo inscripta sunt: alteram inscriptionem stanneo insculptam cap. seq. V. demus.

C A P U T V.

EIUSDEM CRYPTÆ DESCRIPTIO, UT AB AUGUSTISSIMA IMPERATRICE, MARIA THERESIA, RE-
STAUATA, ET AMPLIATA, HODIE SESE, RECEPTIS ETIAM
NOVIS FUNERIBUS, CONSPICIENDAM PRÆBET.

§. I.

Dicenda.

Expenſa priori capite Cæsarea crypta funebri apud RR. PP. *Capucinos* in novo foro *Vindobonenses*, prout ad annum usque 1740. & 41. intuentium oculis sese offerebat: reliquum est, ut & eius faciem novam, ut ab Augustissima Imp. MARIA THERESIA restituta, & ampliata fuit, Lectorum oculis subiiciamus.

mus. Huius autem operæ occasio duplex fuit; imprimis Augustæ pietas, quæ, ut omnium pectora longe, lateque imbuit, ita & erga defunctos non minus insignis est: deinde etiam, quam mors invadit intulit, necessitas; quod crescente interim funerum numero, vetus hæc crypta, iisdem recipiendis iam minus idonea, novo opere proferenda fuit. Itaque duo admodum hic nobis præstanda erunt: primum, ut quas illa mutationes accepit, suis indicemus locis, deinde, ut Augusta funera, a dicto tempore ibidem deposita, ordine suo recenseamus.

II. Imprimis igitur hic occurrit sarcophagus stanneus ELEONORÆ MAGDALENÆ THERESIÆ, LEOPOLDI M. Imp. uxoris tertie, cuius ligneum, cum inscriptione, qua se *indignam peccatricem* nominat, cap. præcedenti §. XXXIX. exhibuimus. Hunc cum Augustissima Domina nostra, MARIA THERESIA, cryptam hanc an. 1745. Martii XIX. prinitus invens, animadverteret, ex circumstantibus RR. PP. Capucinis queritare cœpit, equisnam hic reconditus esset? Illis vero respondentibus, esse aviam ipsius, ELEONORAM MAGDALENAM, quæ eam sibi domum ligneam vivens fieri iussisset: continuo in mandatis dedit, ut arca lignea insimul & stannea obduceretur, adiciendo: Augustam Domum *Austriacam* nondum eo indigentia devenisse, ut ne monumentum, tanta Principe dignum, statuere posset. Id quod etiam executioni, ut par erat, mandatum est; cum non multo antea, i. e. an. 1742. veteri, ac prima arca lignea vitium faciente, nova, eaque illi, quam loco citato dedimus, per omnia similis, suffecta fuisset. Longitudo huius solii, in basi marmorea dorsis quatuor aquilarum impositi, pedes septem, pollices totidem adæquat, latitudo, iuxta ac altitudo pedes tres, in operculo imago Servatoris, cruci suffixi, iacet, sub quo scutum cum hac inscriptione:

DIVAE.

ELEONORAE.

MAGDALENÆ. THERESIAE.

PALATINAE.

MAGNI. LEOPOLDI. PRIMI. CONIUGI.

IOS. ET. CAR. QUANTORUM. CAESARUM. MATRI.

ANNO. PIETATIS. NOSTRAE. MDCLV. VI. IAN. CHRISTIANAE. SPEI. INITIATAE.

ANNO. MDCCXX. XIX. IAN. IMMORTALI. GLORIA. CORONATAE.

QUAE. DEUM. IN. OMNIBUS. IN. DEO. OMNIA. QUÆSIVIT.

ET. SUPREMIS. TABULIS. PECCATRIX. ET. DICI. ET. HABERI. VOLUIT.

O. HUMILITAS. QUAE. NEC. POST. MORTEM. DEFICIT.

AVIAE. SUAE. COLENDISSIMAE.

MARIA. THERESIA. AUGUSTA.

AUGUSTARUM. PIENTISSIMAE. IN. UNO. HOC. MINUS. OBSEQUENS.

QUOS. MODESTE. RECUSAVIT. SUPREMITATIS. HONORES. SACRAT.

VOX. POPULI. BEATAM. PRÆDICAT.

In utroque latere calvaria velata, atque hinc inde duo aquilarum capita, annulos gestatorios orbiculatos ore ferentes, conspiciuntur.

TAB. Ad pedes, in duorum angulorum extremitatibus, hinc corona Cæ-
LXXXIV. sareo-Regia, inde galerus Archiducalis repositi sunt, inque inferiori
latere duo scuta, cum aquila utrinque bicipiti expansa, quarum al-
tera pectore insignia *Palatina*, altera vero *Hungariæ & Bohemiæ*,
ac in medio *Austriæ*, & *Burgundiæ* tesseras præfert.

Itemque III. Qui num. 28. notatus est locus, MARIE ELISABETHÆ,
MARIE LEOPOLDI Magni filix, ac CAROLI VI. sororis, *Tyrolis* primum,
ELISABETHÆ tum vero *Belgii* per annos sedecim Gubernatricis, reliquias com-
plectitur, fœminæ omnium consensu sapientissimæ. Vitam adiit,
filix. ut mox recitandum epitaphium habet, *Lincii*, in Superiori *Austria*,
Num. 28. ut mox recitandum epitaphium habet, *Lincii*, in Superiori *Austria*,

- a XIII. Dec. 1680. a) illamque cœlibem, & ilibatam, ductam,
XXVI. Aug. an. 1741. in arce *Mariemontensi* in *Hannonia* posuit.
Corpus eius *Bruxellis* ad summam ædem, SS. MICHAELI, & GU-
DULÆ sacram, in plumbeo sarcophago pone ISABELLÆ CLARÆ
EUGENIÆ, & ALBERTI Archiducum ossa reconditum fuit, teste au-
ctore vitæ eius. b) Optaverat quidem, immo testamento caverat,
ut *Vindobonam* deportata, in ipsa hac crypta conderetur, sed huic
desiderio, per erumpentia mox undique bella, satisfieri tum nequii.
Voti tamen post bellorum turbines compos facta est, hucque iussu
Augustissimæ Dominæ nostræ, MARIE THERESIÆ, delata, splen-
dido, ut hic videmus, loculo quiescit. Porrigitur is in longitudi-
nem pedes sex, septemque pollices, latitudinem pedes duos cum
digitis fenis, ac altitudinem pedes omnino tres, basi que marmoreæ,
ut ceteri, insistit. Supra in operculo ad caput pileus Archiducalis,
pulsino impositus, tum scutum, fasciam *Austriacam* præferens, flo-
ribus, frondibusque marginatum, supra pallium Archiducale iacent.
In latere posteriori sequens inscriptio legitur :

CINERES.

M. ELISABETHÆ. ARCHID. A.
AETERNI NOMINIS. CAESARUM.

NEPTIS. FILIÆ. SORORIS.

BELGAR. MODERATRICES. SAPIENTISS.

AN. MDCLXXX. XIII. DEC. LENTIIS. AUSTRIACOR.

NATÆ.

AN. MDCCXLI. XXVI. AUG. MARIMONTII.

IN. HANNONIA. DENATÆ.

Nomina Principis integra hæc sunt : MARIA ELISABETHA LU-
CIA IOSEPHA THERESIA ANTONIA, teste libro baptismali.

Nec non IV. Eiusdem magnitudinis est capulus sequens, reliquias MA-
MARIE RIÆ MAGDALENÆ, iisdem parentibus enatæ, complectens, ac de
MAGDA- cetero, quoad ornatum, cum illo matris conveniens: ad pedes ta-
LENÆ. men solus galerus Archiducalis, ut par est, consistit, ut & in late-
Num. 30. re

a) Sæpe cit. MÜLLERUS in Commentar. au- b) Qui est P. Franciscus WAGNER S. I. Vient-
lico, aliæque scheda genethliaci id media na Austriæ. 1745.
septima nocturna accidisse testantur.

re infimo sola fascia *Austriaca*, pulchre marginata, cernitur. Tulus funereus sic sonat: TAB. LXXXIV.

MONUMENTUM.
MARIAE MAGDALENÆ.

ARCHIDUCIS.

D. LEOP. M. FIL.

AN. MDCLXXXIX. XXVI. MART. IN. LUCEM. SUSCEPTÆ.

AN. MDCCXLIII. I. MAII. COELO. RECEPTÆ.

VIRTUTEM. POSTERI. IMITANTOR.

Congruunt cum hac epocha monumenta eius temporis. Sunt præterea schedæ Genethliacæ duæ, eiusdem, ut videtur, temporis, in manibus, quorum altera id inter horam VIII. & IX. altera distinctius tertio quadrante ad nonam, utraque vero in palatio urbano, *Burgum* quod vocant, evenisse testatur. Hæc Princeps ab anno 1725. *Tyrolim* gubernans, haud secus, ac foror eius illibatam virginitatis florem ad extremum usque spiritum conservavit. Nomina eius universa hæc erant: MARIA MAGDALENA IOSEPHA ANTONIA GABRIELA. In hac tabula duæ quoque urnæ comparent, augusta corda, AMALIÆ scilicet WILHELMINÆ, Imperatoris IOSEPHI I. viduæ, & MARIE ANNÆ, *Lusitanie* Reginæ, concludentes, de quibus pariter volumine seq. De AMALIA plura dicendi locus erit infra cap. VII. ubi de eius sepultura: de MARIA ANNA, cum opportunior occasio alibi haud recurret, hic ea, quæ de morte eius nobis in comperto sunt, proferemus.

V. MARIA ANNA vero, quæ & IOSEPHA ANTONIA, Regi-
na ex LEOPOLDI I. & ELEONORÆ sancto illo coniugio digna fo-
boles, ac virtute Augustis parentibus simillima, quoad vixit, IOANNI
V. *Portugalliæ* Regi an. 1708. nuptui data, ea animorum coniunctio-
ne, quæ in parentibus toto orbe celebratissima erat, cum marito con-
stanter fuit, vidua vero, traditis filio regni gubernaculis, quæ ipsa
posterioribus annis vitæ mariti, dexterrime tenuit, iam liberius ac
tota studiis pietatis virtutumque christianarum dedita, primi tem-
poris de ea iudicium aliis quotidie aliisque inusitatæ virtutis exem-
plis auxit, ut observata per annos sex & quadraginta tanta vitæ mo-
rumque æquabilitate passim Regina sancta, & altera *Lusitanie* E-
LISABETHA diceretur, teste vitæ eius auctore.

VI. Morbi supremi, mortisque causâ, molestus capitis dolor
erat, ex suppressione sanguinis, qui se aliquot iam per annos hæ-
morroidali fluxu leniter exoneravit, exortus. Eo tamen fluxu Me-
dicorum industria in *Bellemensi* palatio, quo se Regina, salubrio-
ris auræ causâ, contulerat, redeunte, capitisque dolore, spisso
sanguine se se tenuante, mitigato, tota Aula in gaudium ac gra-
tulationem effusa est, mox tamen in lamenta, & planctum abitu-
ra. Cum enim, ut ait laudatus biographus, concitator iam san-
guis exitum semel reperisset, verso in perniciem remedio, destilla-
tione

tione tam crebra, ac vehementi, tantam contraxit Regina virium debilitatem, ut vigesima tertia die *Iulii* anni 1754. codicillum testamenti, longe antea a se condito, adiiceret, & lecto se committendam putaret. Nihil deinde pratermittens, quæ sibi ad extremam luctam necessaria, ac opportuna videbantur, in pervigilio, ut sæpe ante prædixerat, Assumptæ Virginis, animam sanctissime, ut vixerat, Creatori reddidit, post mediam quintam vespertinam, in dicto *Bellemenfi* palatio.

Ac sepultura Regina.

VII. Illo itaque eodem adhuc die, ut idem RITTERUS profectus, cor præsentem supra Aula Præfecta, & cubiculariis, ea cautione exsectum, nihil ut reliqui corporis pateret. Lotæ subinde cum facie manus, caputque usitata Regina viduæ calantica, corpus reliquum sericea cinericii coloris veste, qualis fere Religiosis S. FRANCISCI Virginibus in usu est, coopertum, indita manibus cruce cum rosario, in lecto collocatum, dum postridie augustiori in suggestu cum corona Regia, ad supremum accurrentis populi solatium, & venerationem, in vicina Palatii Aula proponeretur. Omnia ibi ex more acta: accensa ibi numerosa luminaria, & inter alternantes Religiosorum Ordinum choros, sibi ordine succedentes, Divina psalmodia celebrata. Sub Vesperum corpus Regina iam mortuali in loculo compositum. Regia, sed lugubri magnificentia, in urbem devectum est, & *Carmelitis* Patribus *Germanis* (quibus ipsa nempe ex *Austria* potissimum deductis, ut suæ nationi sacro cum in vita, tum in morte solatio essent, Domum *Ulyssipone* constituit, ac dotavit) ex ultima Regina voluntate traditum. Susceptum ab iis solemnem honorem, & ad latus sinistrum aræ maioris, una cum corde, separato in capulo, solemnibus ceremoniis interim depositum, dum sacelli, honoribus S. IOANNIS *Nepomuceni* Martyris dicati, structura, ubi perpetuo deinceps quiesceret, absolveretur.

Itemque Epitaphium.

VIII. Additum subinde est epitaphium, quod apud RITTERUM haud reperiendum, a clar. D. de SCHWANDNER, studiorum nostrorum fautore humanissimo bona fortuna nobis submissum, hic ut apponamus, instituti nostri ratio poscit.

OSSA ET CINERES
(TRISTES HUMANÆ MORTALITATIS EXUVIÆ)
SERENISSIMÆ PRINCIPIS
ATQUE AUSTRIÆ ARCHIDUCIS
MARIÆ ANNÆ IOSEPHÆ
ANTONIÆ REGINÆ,
PORTUGALLIÆ ET ALGARBIÆ
PER IOANNEM HUIUS NOMINIS QUINTUM
REGINÆ
HIC
SITA SUNT

PRÆCE-

PRÆCEDENTIUM OMNIUM REGINARUM
PRIMA

OB PRÆSTANTISSIMA IN ECCLESIAM MERITA
FIDELISSIMÆ NOMEN
A SANCTA SEDE APOSTOLICA
OBTINUIT.

NOSOCOMIORUM, DUM VIXIT, REDITUS
LARGISSIME AUXIT:

CARMELITARUM DISCALCEATORUM
COENOBIIUM UTI ET ECCLESIAM
A FUNDAMENTIS EXSTRUXIT
MUNIFICENTISSIMEQUE DOTAVIT

PIISSIME, UT A TENERIS VIXERAT, MORIENS
SINCERISSIMAS TOTIUS REGNI LACHRYMAS
EXCITAVIT

OBIIT XIV. AUGUSTI MDCCLIV.
REQUIESCAT IN PACE.

IX. Nihil hic de ortus eius tempore, bene vero illa, in urna cor-^{Ac ætas.}
dis eius legenda inscriptio septimum prodiit *Sept.* anno 1683. MÜL-
LERUS in *Commentar. Aul.* horam simul quintam matutinam, lo-
cumque *Lincium* observat, cum alia scheda Genethliaca, ex Archivo
in *Asparn*educta, cui hac in parte magis fidimus, locum quidem
eundem, at horam sextam assignet; ut adeo annos vitæ unum &
septuaginta, minus diebus XXIII. vixerit. Exequiæ, urgente Rege,
ut idem biographus pergit, apparatissimis honoribus, & sumptuosis
cenotaphiis, per omnia urbis templa, summa magnificentia cele-
bratæ sunt: distributa in pauperes largissima eleemosyna, sacro-
rum maximus numerus, & Reginæ defunctæ voluntate, & Fide-
lissimi Regis pia liberalitate in dies proximos indictus: quod pie-
tatis in defunctam Reginam officium ad omnes subinde, non *Lu-*
sitanie modo, sed *Brasiliæ* etiam, & *Indiæ* Ecclesias, propaga-
tum est. Nec minore splendore *Madriti*, & alibi in *Hispania*
Rex Catholicus, & Serenissima Regina, defunctæ Reginæ matri
parentarunt. Eundem honorem MARIA quoque THERESIA,
Imperatrix Augusta, & Regina, Serenissimæ amitæ suæ habuit,
erecto *Wiennæ* in templo Aulico magnifici operis cenotaphio, iu-
stisque funebribus regio plane apparatu peractis.

X. Redeunt hic funera duo, charissima, ac desideratissima ^{MARIÆ}
Augustæ Domine nostræ pignora, in ipso fere vitæ aditu orbi ^{THERE-}
surrepta, cœlo adscripta, de quibus capite præcedenti §. LVI. & ^{SIÆ Imp.}
LXVII. potiora occupavimus. Hic igitur non nisi stanneas arcas ^{Aug. filiæ}
funebres duas, sibi ex æsse similes, basibus marmoreis impositas, ^{duæ}
ac nova, eaque eleganti admodum & concinna forma elaboratas, ^{TAB.}
conspiciendas præbemus. Longitudo earum quinque cum dimi- ^{LXXXV.}
dio pedes, latitudo pedes tres, cum digitis duobus, altitudo pe-
des

TAB. des quatuor, pollices decem exæquat. Adiectæ quoque sunt in-
LXXXV. scriptiones novæ, ornatissimis clypeis inscriptæ, quarum altera num.
Num. 24. 24. signata, breviter hæc verba continet:

†

Monumentum

MARIAE ELISABETHAE
FRANCISCI ET THERESIAE

Augustorum

Primogenitæ Desideratissimæ.
Natæ Non. Febr. MDCCXXXVII.
Denatæ Eid. Iun. MDCCXL.

Num. 26. Altera hunc in modum proloquitur:

†

*D. O. M.**Hoc conditur Monumento**MARIA CAROLINA;**FRANC. ET THER. AUGG.**Filia**Vindobonæ in Palatio**Nata XII. Jan. MDCCXL.**Denata XXV. Jan. MDCCXLI.**Hanc tantum ostendunt fata.*

Itemque
& tertia
Anony-
ma cum
incri-
ptione.
Lit. p.

XI. Pone has arcas locus consistit, ante hac in crypta mi-
nori hac ipsa sub lit. p. depositus, galea Archiducali supra oper-
culum pulvino imposita, nec non eleganti scuto decoratus. Lon-
gus est pedes tres, digitos septem, & semis, pedem unum cum
quatuor digitis latus, altus vero pedem unum, pollices quatuor.
In ea Principis Archiducissæ, an. 1748. *Septembris* XVIII. ab Au-
gusta Domina nostra editæ, inque ipso nixu parturientis sacro re-
generationis lavacro renatæ, tenera clauduntur ossa. Plura incri-
ptæ litteræ explicant:

SUBTRAHATUR. AB. OCULIS. CRUDUM.

ET. ACERBUM. FUNUS.

FILIAE. PRINCIPI. ANONYMAE.

AN. MDCCXLVIII. IN. NIXU: PARTURIENTIS. REGENERATAE.

TORRENTI. PERTRANSIVIT. ANIMA. MATRIS. AUGUSTAE.

AD. LACRUMAS. HEU. RELICTAE. NULLUM.

QUAERENTIS. SOLATIUM. IN. DEFUNCTAE. PROLIS. OBLIVIONE.

SED. POTIUS. IN. IPSA. HUMANA. SORTIS. ET. MORTIS.

RECORDATIONE. NOVIT. DOMINUS. DIES.

IMMACULATORUM. ET. HEREDITAS.

EORUM. IN. AETERNUM.

EST.

XII. Ve-

XII. Verum diversa ab hac, eaque haud paullo decentior, nunc Cui de in
legitur inscriptio sub translationem certe in novum, de quo capite alia est
sequenti, mortuorum facellum, ubi loculi huius situs modernus lit. substitu-
ta.
R. reperiendus, substituta. Quare priorem interiecto tempore de- TAB.
lectam fuisse auguramur. Est autem huius sententiae: LXXXV.

HAEC. URNA. TEGIT.

OSSA.

D. AUSTRIAE. ARCHIDUCIS.

FRANC. I. ET. MAR. THERES.

AUGG. FILIAE.

QUAE.

DUM. PARIENTIS. AUG. MATRIS.

DOLORES.

VIX. NATA. SUA. MORTE.

CUMULAVIT.

IN. IPSO. LUCIS. EXORDIO.

EXTINCTA.

PER. SALUTARES. UNDA.

VIVERE. COELO.

COEPIT.

AN. MDCCXLVIII.

XV. CAL. OCTOBR.

Eandem etiam saepiuscule excitatus P. ADIUTUS num. XLV. pro-
fert, Principi vero nomen CAROLINÆ tribuit, quale ei ab obste-
trice baptizante inditum fuisse, ex aliorum relatione se habere, per
litteras nos edocuit: fatetur tamen in iis, securius, sed impresso iam
opere, a R. D. Parocho aulico percepisse, eandem Anonymam esse.
Unde igitur certiora hauserit, ut in alio exemplari, cui sequiora et-
iam epitaphia accesserunt, nomen CHRISTINÆ, ope ichtyocollæ,
substitueret, nos equidem fugit. Laborum nostrorum fautores
novissime certos reddiderunt, neutrum horum in arca hodie
legendum esse.

XIII. In Altera huius tabulæ sectione solum MARIE ANNÆ Mors, ac
ELEONORÆ WILHELMINÆ IOSEPHÆ, Augustissimæ M. THE- ætas MA-
RESIÆ fororis, æri incisum damus. Nata erat Vindobonæ an. 1718. ræ AN-
die XIV. Septembris. Anno 1744. die VII. Ian. CAROLO, Lo- næ, CA-
tharingiæ & Barri Duci matrimonio, regia magnificentia ibidem Imp. filia.
iuncta, ac Belgii Austriaci Gubernatrix constituta, prid. Non.
Octobr. infelici partu, quem vivum edere nequibat, viribus paulla-
tim ita destituta est, ut XVI. Decembris anno eodem Bruxellis an-
te horam duodecimam meridianam ad cœlestem patriam ingenti
omnium luctu, & desiderio abiret, ut hæc singula sequentes inscri-
ptiones docent.

MON. AUST. T. IV. P. I.

K k k

XIV. Cor-

Eiusdem-
que se-
pultura
tempora-
ria una
cum epi-
taphio.

TAB.
LXXXV.

a

XIV. Corpus in maiori palatii aula triduo solemni in lectister-
nio propositum, ac XXI. Dec. stanneo in sarcophago, quatuor seris
munto, regia pompa in ecclesia ibidem primaria SS. MICHAELIS
& GUDULÆ sepulcro ALBERTI, & ISABELLÆ CLARÆ EUGENIÆ
illatum fuit. a) Dicto sarcophago hæc verba inscripta erant:

HIC IACET RECONDITUM AUSTRIACÆ GENTIS ET GENERIS HU-
MANI DECUS, REGIA HUNGARIÆ ET BOHEMIÆ PRINCEPS, AR-
CHIDUX AUSTRIÆ, MARIA ANNA, D. CAROLI VI. ROMANO-
RUM IMPERATORIS FILIA, MARIÆ THERESIÆ, HUNGARIÆ
ET BOHEMIÆ REGINÆ SOROR, CAROLO ALEXANDRO LO-
THARINGIÆ ET BARRI DUCI NUPTA, BELGII AUSTRIACI GU-
BERNATRIX. QUÆ NATA VINDOBONÆ DIE XIV. SEPT. A.
M. D. CC. XVIII. VIXIT AD ÆTATEM PARUM, AD GLORIAM
SATIS. ET DEFUNCTA BRUXELLIS DIE XVI. DECEMBR. A.
M. D. CC. XXXIV. MORTALES OMNES IN SUMMO SUI RELI-
QUIT DESIDERIO.

Vindobo-
nam
transfer-
tur.
Num.
31.

XV. Verum hæc sepultura temporaria tantum fuit. Nam, Au-
gustissima sorore iubente, corpus cum corde, & intestinis, de qui-
bus suis locis, *Vindobonam* translata sunt, in Augg. parentum
suorum dormitoriis deponenda. Loculum eius, prout hodie in
communi hac crypta conspicitur exhibemus. Non differt eius
nec forma, nec magnitudo ab illo, quem tabula præcedenti num.
28. dedimus, nisi quod hic supra pallium bina scuta reposita sint,
quorum alterum fasciam *Austriacam*, alterum insignia *Lotharingi-
ca* repræsentat. Inscriptio, in imo tumbæ latere legenda, sic habet:

MEMORIA. NUNQUAM. MORITURA.

DIVAE.

MARIAE. ANNAE.

ARCHID. ET. HISPANIAR. INF.

BELGARUM. GUBERNATRICIS.

AUSPICATISSIMAE.

AN. MDCCXVIII. XIV. SEPT. EDITAE.

CAR. LOTH. D. REG. IMPERATORIS.

FRATRI. UNICO. DESPONSATAE.

EODEM. AN. MDCCXLIV. XVI. DEC.

PUBLICAE. SPEI. EREPTAE.

Unacum
infelici
eius par-
tu.
Lit. o.

XVI. Pro pedibus huius Principis alia arcula consistit, lit. o.
distincta, ac illi, quam paullo ante sub lit. p. recensuimus, exteriori
forma per omnia similis, quanquam magnitudine non nihil in-
ferior. Contenta eius apposita inscriptio his verbis exponit.

INFANDUM,

RENOVAT. DOLOREM.

HAEC. TUMBA. ET. UMBRA.

FILIAE.

AN. MDCCXLIV. IPSO. IN. OCTA. AD. GRATIAM. ILLUMINATIONIS. EXORTAE.

ANNA. AUGUSTAE. SOROR. QUAM. NATAE. VITAM. DARE. NON. POTUIT.

IPSA.

a) Conf. vit. MARIÆ THERESIÆ Imp. Aug. vernacula edit. P. IV. p. 42. seq.

IPSA. INFELIX. MATER. EXIGUO. POST. INTERVALLO. AMISIT.
COGITA O HOMO HUIUS VITAE CALAMITATEM
ET COPIOSAM NIMIS ALTERIUS
FELICITATEM.

Attamen etiam hanc epigraphen post translata in novam cryptam
arculam, ibique lit. Q. quærendam, immutatam fuisse, ex sequen-
ti patet, huius tenoris :

HAEC. TUMBA.

CLAUDIT.

OSSA. FILIAE. CAROLI. DE. LOTHARINGIA.

BELGII. AUSTR. GUBERNATORIS.

CUI. MATER.

MARIA. ANNA. ARCHID. AUSTRIAE.

AUGUSTAE. SOROR.

VITAM. DARE. POTUIT.

ENITI. IN. LUCEM. NON. POTUIT.

POSUIT. VITAM. MORTALEM. IN. UTERO. MATRIS.

PRIUS. SACRO. FONTE.

REGENERATA.

AD. IMMORTALEM.

BRUXELLIS.

AN. M. DCC. XLIV. PRID. NON. OCTOBR.

XVII. Pietati Augustissimæ Imperatricis, ac Reginae MA-
RIÆ THERESIÆ, haud satis erat, finus Augustissimi patris
iam tum an. 1742. ut diximus, insigni, ac tanta maiestate di-
gno, cohonestasse sarcophago, quin suscepta eiusdem, de qua
mox acturi sumus, restauratione, eundem novis ad decorem or-
namentis, atque accessionibus in augustiorem adhuc formam re-
digi curaret. Longe itaque alia quam tabula LXXXIII. vidimus,
hic comparet facie, ita quidem, ut non, nisi figuræ, summo in
operculo visendæ, remanerent. Longitudo eius pedibus novem,
digitis octo porrigitur, latitudo pedibus quatuor, digitis sex, al-
titudo pedes decem. Tota moles, dorſa quatuor leonum pre-
mens, basi ex rubescente marmore insitit. Superne figura mu-
liebris, veste, & velo lugubri induta, *Austriam*, ut ex impresso
pectori scutulo apparet, indigitans, dextra, unacum beatæ æter-
nitatis, seu consecrationis, stellæ figura expressæ, symbolo cly-
peum, in quo caput Imperatoris laureatum ad pectus cum lo-
rica apparet, sinistra vero tædam inversam, & extinctam, tenet.
Ex altera parte genius, modice inclinatus, dextra globum terre-
stre, nubibus circumfusum, Cæsaris nempe symbolum, contin-
git, sinistra eandem illius imaginem sustinere conatur. Operculum
pallio Archiducali obtectum, hinc pileum Archiducalem, sceptrum
& ensẽ, cum dependente torque aurei velleris, inde pomum
imperii, ac sceptrum, manu humana vastigiatum cum lauri ramo,
singula pulvinis imposita, sustentat. In dextro solii latere amplum

Solium
CAROLI
VI. Imp.
funebre,
novis ac-
cessioni-
bus deco-
ratum.
TAB.
LXXXVI.

scutum, frondibus floribusque marginatum, felix CAROLI prælium, ad *Cæsar-Augustam* anno 1710. commissum, repræsentat, sine tamen ulla inscriptione, id quod ex adversa parte eodem modo repetitur. Sub eodem utrinque aquila biceps expansa consistit, falculis sceptrum & gladium decussatos continens. Quatuor in angulis totidem modicæ magnitudinis scuta, additis vexillis, affixa sunt, tellesas *Romani* Imperii, regnorum *Hispaniæ*, seu potius *Castiliæ*, *Hungariæ* & *Bohemiæ* præferentia, quibus superne quatuor item calvariæ velatæ, eorundemque regnorum coronis redimitæ, respondent. In parte orientali iuxta ac occidentali farcophagi singula scuta observantur, quibus inscriptiones, a nobis supra §. LVII. iam allatæ, insculptæ sunt.

ELISABETHÆ
CHRISTINÆ
Imp.
Aug. capulus,
N. 32.

XVIII. Eiusdem fere formæ, magnitudinis certe eiusdem est folium ELISABETHÆ CHRISTINÆ, CAROLI VI. coniugis, anno præsentis seculi quinquagesimo orbi, ac Augustæ imprimis filiæ, eam immenso desiderio prosequenti, erectæ. Tota moles, basi marmoreæ imposita, aquilarum quaternioni incumbit, quas inter in medio ex utraque parte singulæ Calvariæ laureatæ, ac lauri palmæque ramis decussatis, suppedaneoque ornatissimo impositæ sunt. Operculo pallio Archiducali operto, figura muliebris alata & velata insidens, protomen Imperatricis viduæ velatam, iuvante ex adversa parte genio, supra nubes extollit, superposita stella, beatæ æternitatis symbolo. Hinc vero in parte pallii anteriori coronæ *Cæsareæ*, & *Hispanicæ* unacum sceptro, inde in posteriori *Hungaricæ* & *Bohemicæ* iacent. Medium tumbæ latus occupat iter Imperatricis, *Barcellona* an. 1708. fuscceptum ex adversa parte repetitum. Quatuor anguli, encarpis pulchræ ornati, totidem figuras muliebres velatas pectoretenus efformatas ostendunt, & in latere tam orientali, quam occidentali singula scuta sunt, quorum priori hæc epigraphe insculpta :

Cum inscriptione:

XIX.

PIETATI. ET. PERPETUITATI.
DIVAE.

ELISABETHÆ. CHRISTINÆ.

VIRTUTIS. ET. SAPIENTIAE. GLORIA.
COMMEMORANDÆ.

AN. MDCXCI. XXVIII. AUG. IN. VITAM. INGRESSÆ.

AN. MDCCVIII. I. AUG. CAROLO.

BARCINONE. FELICI. CONNUBIO. IUNCTÆ.

AN. MDCCXI. XII. OCTOB. IMPERII. QUO. NULLUM. EST.

SACRATIUS. HONORIFICENTIA. EXALTATÆ.

AN. MDCCXIV. X. OCT. APOSTOLICI.

INSIGNIBUS. REGNI. GLORIFICATÆ.

AN. MDCCXXIII. VIII. SEP. SACRA. UNCTIONE. PRAGÆ.

SANCTIFICATÆ.

AN. MDCL. XXI. DEC. MORTE. NON.

CON.

CONSUMATÆ SED. CONSUMMATÆ.

AETERNA. ENIM. FELICITAS.

SPEI. CHRISTIANÆ. FINIS.

EST.

Altera, insignium virtutum eius compendium, his verbis profequitur :

HAEC. ITAQ. COELESTI. VIRTUTE. FEMINA.

NATURAE. FORTUNAE. GRATIAE. DONIS.

IPSAQUE. ORIS. CORPORISQ. GRAVI. MAIESTATE.

SUSPICIENDA.

SUB. EXPEDITIONE. HISPANICA.

COMES. LABORUM. SOLLICITUDINUM. CURARUM.

IN. SUMMO. FASTIGIO. REGIO.

PRIVATORUM. SORTEM. EXPERTA. EST.

LUSTRATIS. TERRA. MARIQ. FINIBUS.

IN. GERMANIAM. REDUX.

OPT. OPTATISS. Q. OPTIMATUM. CIVIUM. PAUPERUM.

MATER.

NON. RARO. ABSTERSIT. ILLORUM. LACRUMAS.

QUORUM. OCULOS. NON. VIDIT.

DESIDERIO. TRANSMUNDANI. ILLIUS. IMPERII.

ACCENSA.

TEMPORIS. ET. NATURAE. MISERIAS. FORTITER.

TULIT.

ATQUE. INAUDITA. SE.

IPSAM. CONSTANTIA. VICIT.

EDITISQ. ILLUSTRIBUS. EXEMPLIS.

ADHUC. IN. SEPULCHRO.

VIVIT.

XX. Summa hæc orbis Princeps iam inde ab obitu coniugis Mortis variis cum languoribus conflictata, eos tamen Divinæ gratiæ præf-^{circum-}stantiæ, anno 1750. cum ingruente paullatim brumali tempore pededentim^{ultimique} honores, sese peius habuisset, sanguinisque detractio necquicquam adhibita^{ac sepul-}tura. fuisset, iter tandem ad cælum XXI. *Decembris*, ad quod se magna in DEUM fiducia, diu multumque præparaverat, ingressa est, cum vixisset annos LIX. mensesque quatuor, minus diebus septem. Hæc tantæ Imperatricis iactura, cum neminem adeo afflixisset, ac ipsam Augustissimam filiam, MARIAM THERESIAM, hæc sane nihil eorum omisit, quæ suum incredibilem erga defunctam matrem amorem, ac reverentiam testarentur. Corpus itaque exenteratum, ac aromatibus pro more conditum, tum vero nigro damasceno indutum, postridie eius diei in anteriori defunctæ procœtio, nigris pannis, ut cetera conclavia obducto, solemniter in lectisternio, tribus gradibus elato, ac innumeris ceris circumfuso, publice propositum est. Ad pedes imago CHRISTI cruci affixi argentea, & utrinque

TAB.
LXXXVI.

ad latera coronæ, quibus vivens decorata erat, duobus nigris, opere Phrygio, auro exornatis pulvinis impositæ cernebantur, & a dextris quidem Cæsarea, cum pomo & scepro, & ad sinistram tres reliquæ, paullo supra a nobis indicatæ. Non longe inde a pedibus cor, ac intestina consistebant, de quibus nos volumine altero singillatim agemus, adductis etiam inscriptionibus. Ad idem lectisternium hinc duæ matronæ aulicæ, duæque minoris ordinis cubiculariæ, inde duo Domini cubicularii maioris, duoque inferioris ordinis, nec non unus facellanus aulicus, quatuorque ex RR. PP. *Augustinianis* excalceatis Palatinis, militesque prætoriani ex ordine excubabant, populo item Cæsareum funus ultimum videre cupiente, magnaque frequentia ultimum officium exhibente. Denique XXIV. Dec. corde & intestinis, de quibus, ut diximus, alibi sermo erit, suis in locis, consuetis cum ceremoniis ad requiem datis, corpus arcæ, interius rubro, exterius vero nigro holoserico obductæ impositum, solemni, ac magnifica; lugubri tamen pompa in templum primo Palatinum: deinde vero in cryptam, qua de hic agimus, Cæsaream, consuetis cum ceremoniis delatum est, ipsa etiam S. C. Maiestate FRANCISCO I. ac serenissima CAROLINA, sorore, funus comitantibus. Exequiæ deinde XVII. *Ianuarii*, duobusque sequentibus, erecta etiam in eodem templo Palatino sumptuosa, multisque, ac elegantibus inscriptionibus exornata mole funebri, præfente Aula Cæsarea, multisque Ecclesiæ Prælati, habitæ sunt.

CAPUT VI.

SACELLUM FUNEBRE AB AUG. IMPERATRICE SIBI SUIQUE POSTERIS; PROSAPIÆ AUSTRIACO-LO- THARINGICÆ, EXCITATUM, EXPLICATUR.

§. I.

Sacellum
funebre
novum.

Accedimus iam ad sacellum funebre novum, Augustissimæ Dominæ nostræ MARIE THERESIÆ iussu, & auctoritate cryptæ, quam huc usque contemplati sumus, adiectum. Eius ichnographiam, ob spatii opportunitatem, tabula LXXXVIII. sect. I. exhibemus, illamque, ob auctum interim funerum Augg. numerum, tabula XCIII. repetendam duximus, ut loculi cuiuscunque situs lectorum oculis pateat. Operi initium anno 1753. *Martii* die 1. datum, anno insequenti absolutum est. Itaque retro aram cryptæ veteris, perrupto muro, arcus maior cum duobus ad singula latera minoribus exstructi sunt, ferreisque clatris bene muniti. Ille ingressum ad cryptam præbet, reliqui ornatus causa additi. Longitudo ab oriente ad occidentem solem quadraginta quatuor, latitudo a meridie ad septentrionem triginta duos, altitudo pedes *Vindobonenses* triginta octo continet. Quatuor amplii fornices opus cameratum conficiunt. Pilæ parietinæ, ac proiecituræ marmor imitantur rubrum. Architectonica has inter columnas

lumnas ornamenta in udo picta sunt. Lorica, seu corona marmor pariter mentitur, lapidibus fertoriis auro obductis. Quatuor maiores, totidemque in arcubus quadratæ formæ fenestræ, cum duobus minoribus, ad extrema latera positis, lumen admittunt, quemadmodum totidem ovatæ formæ concamerationem, visionem EZECHIELIS Prophetæ, cap. XXXVII. a versu 1. ad 10. in udo pictam, repræsentantem illustrant.

II. In medio facelli insigne prorsus ac magnificum mausoleum Ubi ex stanno exquisita arte confectum, oculos in se rapit ingredien-^{FRANCIS-}tium. ^{CI I. &}MARIÆ THERESIÆ, Augustissimæ Dominæ nostræ, hoc ^{MARIÆ}opus est, quæ summo in supremi honoris dignitatisque fastigio posita, affluentia rerum omnium; ac pace, victis, & ad æquitatem ^{THERESIAE}compulsis tot hostibus, fruens altissima, in ipso flore ætatis, fune-^{Imp.}bre^{Augg.}m hanc domum sibi, coniugique charissimo construi voluit, exemplum præbens præsentibus, relinquens posteris, neminem regnare ^{mauso-}felicius, quam qui mortalitatis, atque adeo futurorum iugiter me-^{leum}mor, omnia sua ad iustitiam & clementiam exigat, componatque. ^{stan-}Tota moles basi incumbit marmoreæ. ^{neum.}Altitudo eius ab ima basi us-^{TAB.}que ad verticem capitis superadstantis genii decem & tres, longitudo ^{LXXXVII.}decem, latitudo autem pedes omnino senos complet. Operimen-^{Pars ori-}tum peristromate, floribus veriegato constratum est. Ambæ Maie-^{ent.}states capitibus laureatis, & adversis, ac de cetero veterum *Romanorum* more vestitæ, pulvino pulchre prætexto insidentes, sceptrum in communis, ut videtur, regiminis signum, singulis dextris comprehendunt, Imperatore insuper sinistra sceptrum Imperii tenente, Imperatrice autem gladium tangente demissum. Retro illos genius nubibus insidet, dextra beatæ corollam æternitatis, sinistra tubam *Famæ* lauro circumvolutam continet. Ad singulos angulos singulæ figuræ muliebres velatæ lugentes confident, quatuor coronas cum suis insignibus gestantes, totidemque regna indicantes, *Romanum* scilicet, *Hungaricum*, *Bohemicum*, & *Hierosolymitanum*, quanquam hac in orientali facie non nisi duæ ultimæ cum suis coronis conspiciuntur, integra tamen apparituræ, cum partem mausolei meridionalem, ac septentrionalem adducemus. Medio has inter figuras loco scutum cernitur peramplum, frondibus floribusque marginatum, exercitum *Austriacum* anno 1744. Duce CAROLO *Lotharingico* *Rhenum* traicientem opere anaclyptico repræsentans. Subtus calvaries cernitur velata, corona Cæsareo-domestica redimita, ac gladio lauri, sceptroque palmæ ramo circumdatis, & indecussim colligatis incumbens.

III. Occidentalis facies nubes, quibus dictus genius pede dextro insidet, ut & sceptrum Imperatoris, distinctius ostendit. Ad utrumque latus duæ iterum mulieres, Imperii *Romani*, regnique *Hungarici* typi, lugubri specie sedent, & in imo tabulæ calvaries

sup-

^{Pars occi-}
^{dentalis}
^{cum in-}
^{scriptio-}
^{nibus.}
^{TAB.}
^{LXXXVIII.}

TAB.
LXXXVIII.

suppedaneo, ornamentis distincto, imposita apparet. In medio huius lateris duo clypei, quorum alter corona Cæsarea fastigiatus pileo Archiducali, alter, totidem inscriptiones, scalpro incisas, præferunt, quarum illa, quæ a dextris est, has litteras offert:

VIRTUS. SEPULCHRUM. CONDIT. ET. PIETAS. IPSA. PARENTAT.
DIVO. ET. AUGUSTO. FRANCISCO. LOTHARINGICO.

PATRI. PATRIÆ. PIO. MAGNANIMO. INCLYTO.

HUMANI. GENERIS. DELICIIIS. ET. DESIDERIO.

ANNO. CHRISTI. JESU. M. DCCVIII. VIII. DEC. HOC. SIDUS. IN. DECUS. SUE. GENTIS. EXORTUM.

ANNO. M. DCCXXXVI. XII. FEB. FORMOSUM. SECULI. SPECIMEN. PULCHERRIME. DATUM.

ANNO. M. DCCXLV. XIII. SEP. DIVINUS. ILLE. PRINCEPS. DEO. ET. IMPERIO. ELECTUS.

ET. IV. OCTOB. QUI. DIVO. FRANCISCO. PERPETUO. CHRISTI. MIRACULO. DICATUS.

CUM. SUMMA. OMNIUM. ORDINUM. EKULTATIONE. SANCTE. AUGUSTEQ. INAUGURATUS.

PRISCORUM. GLORIAS. ET. MAGNALIA. CÆSARUM. SUPERGRESSUS. EST.

ITA. GERMANORUM. TITUS. FRANCISCUS. AUG. OPT. MAX.

SAPIENTIA. MAGNANIMITATE. CLEMENTIA. CETERISQ. VIRTUTIBUS. REGIIS.

HEROICIS. CHRISTIANIS. INCLYTISSIMUS.

IN. AUGUSTAM. CONIUGEM. NATOS. QUE. SUAVISSIMOS.

ADPECTU. ANIMI. FUIT. TENERIMO. ET. PIENTISSIMO.

QUI. VINDICANDIS. EORUM. IURIBUS. IMPERATOR. ITER.

SANGUINEM. ET. VITAM. BELLII. PERICULIS. OBIECIT.

AN. M. DCC. --- OMNIUM. CORONA. VIRTUTUM. DIADEMA. PULVERIBUS. INVOLVIT.

A. MODO. UTRIUSQ. GAUDIUM. HIÆROSOLYMÆ.

IN. ANIMIS. HOMINUM. IN. ETERNITATE. TEMPORUM.

FAMAQ. RERUM. TRIUMPHAT.

ET. ADHUC. SPES. DURAT. AVORUM.

Itemque
secunda.

IV. Altera, a sinistris posita, hunc in modum proloquitur :

HIC. AUGUSTO. CUM. CONIUGE. QUIESCIT.

MARIA. THERESIA. IMPERATR. REGINA. IUSTA. CLEM.

D. CAROLI. VI. AUG. AUSTR. ET. ELISABETHÆ. BRUNSWIC. FIL.

BONO. REIPUBL. NATA. M. DCC. XVII. XIII. MAI.

FRANCISCO. LOTHARINGO. AUG. FELICISS. NUPTA. M. DCCXXXVI.

SANCTUM. CONIUGII. AMOREM. AD. SEPULCHRUM. USQUE.

PULCHRO. CHRISTIAN. PRINCIPUM. EXEMPLO. EUNDEM. SERVAVIT.

CUI. FRUCTUS. DULCISSIMOS. DEUS. IMPERTIIT.

SOBOLEM. NUMEROSAM. VENUSTISS. PARENTIBUS. SIMILLIMAM.

APOSTOLICAM. HUNGARIÆ. CORONAM. M. DCCXLI. XXV. IUN. POSONII.

BOHEMICAM. PRAGÆ. RECEPIT. M. DCCXLIII. XII. MAI.

SOLA. FERE. SED. DEO. NIXA. PIETATE. ET. CONSTANTIA.

FATERNA. REGNA. CONTRA. HOSTES. POTENTISS. ADSEVUIT.

ROM. IMPERII. MAIESTATEM. DOMUI. SUE. RESTITUIT.

HUIUS. PROVIDENTISSIMÆ. PRINCIPIS. SAPIENTIÆ.

DEBET. PATRIA. RELIGIONEM. FIRMATAM. ORNATAM. QUE.

DISCIPLINAM. MILIT. ET. BONARUM. ARTIUM. CULTURAM.

TRIBUTORUM. EQUITATEM. ET. COMMERC. COMMODA. INSTAUR.

APERITAS. NOBILI. IUVENTUTI. VIRTUTIS. ET. SCIENT. PALEST.

TRANQUILITATEM. VIRTUTUM. QUE. OMN. EXEMPLA. DEBET. ORBIS.

PIE. UT. VIXIT. OBIIT. AN. M. DCC. --- DIE. ---

CUI. OPTIMORUM. MERITORUM. REQUIES. REPOSITA. EST. IN. DEO.

FRANCIS-
ci I. Imp.
mors.

V. Ortus hic, non item obitus epocham, legimus, quæ uti-
nam! a nobis iam non supplenda foret. Annus erat huius seculi
sexagesimus quintus, cum summi orbis Principes Oenipontum in

Tyro.

Tyrol sese conferrent, nuptias regiae Celsitudinis PETRI LEOPOLDI Archiducis, filii sui ac *magni Etruriae* Ducis designati, cum MARIA LUDOVICA, *Hispaniae* Infante, ineundas, augustiores reddituri. Iter illinc, die quarta *Iulii*, finito in templo metropolitano *Vienne*, cui intererant, sacro, acceptaque benedictione, comitantibus Cæsareas Maiestates, & fratrem sponsum, IOSEPHO Rege *Romanorum*, MARIA ANNA, & MARIA CHRISTINA Archidd. mane hora quinta arreptum, protegente Altissimo confectum est quinta decima dicti mensis. Mittimus solemnitates, quibus Augustissimi cum in transitu, tum *Oeniponti*, ubi præparatoria iam mense *Mai*o certatim adornari cœperunt, excepti sunt: neque de nuptiis, imperatoria magnificencia V. *Augusti* celebratis, sermo nobis est. Occasus solummodo Monarchæ, qui epitalamia in tragœdias repente convertit, curas nostras exigit. Fruebatur Cæsar, quamdiu *Ceniponti* agebat, sospitate, ipso etiam obitus die in publico adhuc convivabatur, ac ad serum drama musicum frequentabat. Ibi demum circa decimam infirmari corpus persentiscens, dum cubile petit, subito apoplexia succidit, & post pauca minuta in complexu Regis *Romanorum*, qui solus Augustum patrem infecutus est, expiravit. Laudanda non minus erat Regis, funesto hoc in casu, constantia, quam admiranda Imperatricis viduæ magnanimitas, exemplum incomparabilis virtutis, in prosperis attolli, in adversis ultra modum deprimi, nesciæ.

VI. Corpus Cæsaris exanime in subucula lecto impositum, o-^{Lectus fu-}
 pertorioque ad pectus tectum, tota nocte, dieque sequenti reman-^{nebris}
 sit. Post meridiem alterius diei, XX. nimirum *Augusti*, exente-^{Oeni-}
 ratum, ac pollinctum est in eodem cubili. Ex visceribus præsen-^{ponti.}
 tes iudicabant medici: Imperatorem, etsi hac vice sanguinis emissione, frustra tamen iam applicata, restitutus forte fuisset, ad duos tamen menses vitam producere haud potuisse. Sequenti vicesima prima, mane hora quarta funus Cæsareum, habitu *Hispanico* palliato, flavi coloris, indutum, cum capillamento & pileo in capite, manibusque chirothecis albis inductis, alto rerum omnium silentio, in œcum maiorem, cui a gigantibus nomen, pannis nigris undique obtectum, appensis ad parietes clypeis imperialibus, immisso duntaxat per duas fenestras parvas rotundas lumine, deportatum, ibique super folium funereum, quatuor gradibus elatum, ac tela nigra, auro intertexta, obductum, sub aulæo holoserico nigro, omnium oculis, excepta Imperatrice vidua, cum Augusta familia, ordinante sic Neo-Imperatore IOSEPHO II. abesse suasa, expositum est, circumstantibus plurimis candelabris argenteis cera alba ardentibus. Ad latera posita erant pulvinaria holoserico-nigra tria, auro segmentata. Priori incumbabant coronæ duæ imperiales, in medio a dextris adstabat corona *Hierosolymitana* cum torque aurei velleris, locatis a sinistris insignis ordinum, *Toscanici* & militaris MARIE THERESIE. Tertio impositi erant a dextris ensis & globus imperii, e regione sceptrum cum pileo Ducali, intra quæ hinc
 MON. AUST. T. IV. P. I. L I I inde

inde gladius & arundo absque pulvinaribus iacebant. Ad caput, inter quatuor candelabra argentea, insignis magnitudinis signum CHRISTI, de cruce pendentis, itidem argenteum, prope pedibus vas lustrale magnum, eiusdem metalli stabant, insignia de cetero omnia, ex tempore, ligno inaurato fabrefacta fuerant. Super erecta ad parietes quatuor altaria sequentibus tribus, quibus cadaver Cæsaris expositum erat, diebus, ab hora quarta, usque ad primam post meridiem, sacra fiebant, quod singulis etiam diebus faciebant Eminent. Cardinalis & Archiep. *Wiennensis*, ac Episcopus *Fri-singensis*, quique magno numero aderant Abbates, & reliqui altioris ordinis Sacerdotes.

Augu-
stum fu-
nus, per
aquas ve-
ctam,

VII. Noctu vicesimi secundi eiusdem mensis cadaver Cæsaris, vestibus denuo exutum, ac panno serico flavo implicitum, arcæ pictæ, interius panno damasceno, flavi itidem coloris, exornatæ, exterius vero fuscis coloribus oblinatæ, impositum est, superadito memorato habitu *Hispanico*. Capulo demum alteri nuceo, octo globis ex orichalco inauratis nixo, sexque eiusdem metalli manubriis, ac tribus feris pensilibus munito, inclusum, traditis Comiti ab ULFELD, supremo aulae præfecto clavibus, priori lectionisternio denuo impositum ad serum usque diei sequentis perman- sit. Preparatis interim ad devehendum funus omnibus, sarcophagus hora octava, facta prius a parocho civitatis, cum suis assistentibus, benedictione, a quatuor consulibus & senatoribus arctioris consilii ad rhedam, sex equis iunctam, sine cantu, silentibus etiam campanis, ne dolor afflictæ Imperatricis viduæ augeatur, deportatum, ac inde comitantibus duobus Camerariis, totidemque facellanis aulicis, ac sex nobilium excubiarum *Germanicæ*, *Hungaricæque*, unacum cohorte levis armaturæ Principis a LÖWENSTEIN, *Halam* deductus, ibique a magistratu receptus, ac præsentē, omniaque ordinante Neo-Imperatore, navi impositus est, postero die, vicesimo scilicet quarto, navibus portu solutis, secundo amne, summo in silentio *Vindobonam* devehendus, inhibita etiam, præmissio anabasio, consueta alias, ut ne transitus Cæsaris alicubi patefieret, pompa funebri.

Wien-
nam ap-
pulit, ibi-
que pu-
blice ite-
rum ex-
ponitur.

VIII. Die subin vicesimo octavo *Augusti* hora sub noctem decima *Vindobonam* in suburbium, *Rossau* dictum, ventum est; Summus aulae Camerarius, alique primæ nobilitatis, & ministeriales bene multi funus Cæsareum ibi exceperunt. Camerarii, adiuvantibus eos cubiculariis, sandapilam de navi levarunt, eamque, velamine ex panno nigro, auro picto, obtectam, ad feretrum, duobus mulis, panno nigro tectis, iniunctum, deportarunt, eisque impositam summo silentio, nullis etiam accensis facibus, cum accurreret nihilominus, quæ demortui Monarchæ adventum expectabat, numerosa populi multitudo, comitabantur. Foras civitatem per portam, cui a Burgo nomen, ad aulam trahitur, ubi sarcophagus ab
iisdem

liisdem Camerariis feretro depositus, in œcum equestrem deportatus, parato solempni lætisternio, quatuor gradibus erecto, circumpositis plurimis candelabris cera alba ardentibus, sub aulæ holoserico nigro depositus est. Tumbam circumdabant sex pulvinaria, ex textili auro nigricante confecta, cum insigniis Cæsareis, ac coronis domesticis. A dextris sita erat urna argentea cum corde, cui opponebatur alterum vas æneum cum intestinis, de quibus singulâ loco alibi. Pro pēdibus in secundo gradu collocatum erat signum crucis argenteum, cum similis metalli amula. Facta dein a paracho aulæ benedictione, preces pro defuncti anima ad DEUM fundi cœperunt, alternatis subinde horis a cubiculariis, ac matronis utriusque ordinis, facellanis aulicis, & viris religiosi, diu noctuque continuanda.

IX. Postero, & sequentibus duobus diebus, mane ab hora Sepultæ sextæ, ad primam usque missæ sacrificia offerebantur, omni que populo, Cæsari ultimum obsequium, & reverentiam exhibituro, aditus patebat. Tricesima prima *Augusti*, peracta iterum hora septima vespertina a memorato paracho benedictione, eaque ad gradus scalcæ maioris ab Eminent. Cardinale, Archiep. *Wiennensi*, repetita, capulus, velamento ex auro nigricante tectus, a quatuor & viginti Camerariis per porticum ad templum palatinum RR. PP. *Augustinianorum discalceat*. in tendiculis, inde vero super humeros per plateas consueta lugubri pompa ad ecclesiam RR. PP. *Capucinarum*, ab iisque debito honore receptus, in cryptam Cæsaream, comitante cum suis assistentibus Archiepiscopo, & Ministris primariis, deportatus, magnifico huic, quo de hucusque sermo fuit, ac amplius erit, monumento immixtus est, loculo antea nunquam referato.

X. Prima sequentis mensis *Septembris* die, in prædicto templo palatino, hora post vespas sextæ ad erectum inibi sumtuosissimum, ac innumeris, variæ, ut ordo exigebat, magnitudinis, candelis cereis albis collustratum rogum, primæ celebrabantur vigiliæ, quas, præsentæ quotidie Aula Cæsareæ, & universa nobilitate, diebus 2. 3. & 4. excipiebant solemnes exequiæ. Ordo *Theresiano-militaris*, qui adventum Cæsarearum Maiestatum expectabat, Imperatori defuncto, Magno, dum viveret, ordinis sui Magistro, die octava *Septembris*, cum duabus sequentibus, in dicta ecclesia magnifice parentavit. Hunc insecutus est, in templo metropolitano, diebus 21. 22. & 23. eiusdem mensis, Magistratus *Vindobonensis*.

XI. Revecto per aquas *Viennam* cadavere Cæsareo, parentatum quoque Monarchæ *Oeniponti* est, factum in templo parochiali *Wienne*, initio. Vicesima quinta *Augusti*, hora a meridie quarta, sine intermissione, ad tumbam etiam ordinariam, decantate sunt celebratiæ vigiliæ, secutis postmodum solemnibus exequiis. Universa nobilitas, &

& omnium dicafteriorum Præsidentes, Consilarii & Officiales in ecclesia, Cæsarex autem Maiestates, cum Augusta familia, in occulto, singulis functionibus intererant. Prima *Septembris*, & sequente, a Patribus aulicis, in templo suo, Imperatori iusta pari modo fuere perfoluta, quibus præterea Augustiss. viduæ pietas iunxit, ut Vesperas defunctorum, ac Matutinum, cum uno Nocturno, & Laudibus, a secunda dicti mensis, ad usque VIII. *Decembris*, a quo tempore obligatio hæc in nobiles domicellas de quibus infra, transit, singulis diebus, pro remedio animæ coniugis amantissimi, perfolvant. A reliquis quoque huius civitatis utriusque sexus Religiosis, in sacris suis ædibus, quorum solemnitates sigillatim enumerare longum foret, mense *Decembri* per turnum est parentatum: quod pariter, non solum per regna & provincias hereditarias, sed & universum Romanum Imperium, decentissime factum fuisse, satis superque constat. Principem vero ex his facile locum merentur exequiæ, quas Magnus ex tunc *Etruriæ* Dux, PETRUS LEOPOLDUS, Aug. parenti suo *Florentiæ*, in templo metropolitano, duodecimo *Novembris* adornavit, de quibus dixisse sufficiat: castrum doloris, quod lugubre, proh dolor! erat regiminis auspiciu, centum & quadraginta hominum laborem per tres septimanas exegisse.

Chrono-
taxis vi-
ta, & re-
giminis.

XII. Natus erat æternæ memoriæ Cæsar die. VIII. *Decembr.* MDCCVIII. patre LEOPOLDO IOSEPHO matre ELISABETHA CAROLINA, PHILIPPI I. *Aurelianiensis* Ducis, filia. Patri, die XXVII. *Martii* MDCCXXXIX. vivis erepto, in *Lotharingiæ* & *Barri* Ducatus eodem anno successit. Augustissimæ coniugi MARIE THERESIÆ, Divi CAROLI VI. Imp. filia, natû maximæ, ac omnium regnorum & provinciarum heredi, matrimonio iunctus est *Wiennæ* XII. *Febr.* MDCCXXXVI. Resignatis postea die vicesima *Decembr.* eiusd. an. per pacis, Cæsarem inter, & Regem *Galliæ*, conditiones, STANISLAO, *Poloniæ* quondam Regi, terris avitis, Magnus Dux *Etruriæ* nono *Iulii* MDCCXXXVII. renuntiatus, & inauguratus fuit. Rex *Romanorum* unanimi voto decimo tertio *Septembris* MDCCXLV. *Francofurti* electus, die onomastico, quarto nimirum *Octobris*, in Imperatorem coronatus est. Obiit *Oeniponti* XVIII. *Augusti* MDCCCLXV. Vixit feliciter annos quinquaginta sex, menses octo, dies decem. Ducatum *Lotharingiæ* & *Barri* annis septem cum mensibus novem, *Etruriæ* vero annis viginti octo gessit. Moderatus est Imperium *Romano-Germanicum* gloriose & feliciter per annos viginti, demptomense uno, cum diebus, a coronatione, sedecim. Cæsar optimus, quem pietas in DEUM, summa in rempublicam cura, in subditos amor, iustitia, clementia, in litteras ac litteratos, æque ac artifices, liberalitas, immortalem reddunt.

Capella
fundatur
in loco

XIII. Imperatrix vidua, antequam *Oeniponte* discederet, quod sequenti prima *Septembris* evenit, singulare in Augustum coniugem

gem pignus amoris reliquit. Cubile nempe, ex quo FRANCISCUS ^{mortis}
I. ad coronam cœlestem evocatus fuerat, in capellam mutari, in ^{Oenipont-}
eaeque aram eo ipso in loco, quo Divus Cæsar apoplexia primum
deiectus (exemplum Aug. abaviæ, ELISABETHÆ, ALBERTI I.
Imp. coniugis a) imitata) erigi, operasque ita maturari præce-
pit, ut proxime futuro IV. *Octobris*, defuncti Monarchæ onoma-
stico, prima super illam missa celebrari possit: quod & statuto
die per parochum civitatis factum, ac simul Breve Apostolicum,
in, auctario nostro legendum, promulgatum fuit. Ara ex albo,
nigroque marmore, scite polito, constructum est. Erectæ supra
tabernaculum, recipiendo Sanctissimo destinatum, cruci, statua,
ex alabastro multa arte fabrefacta, adsidet B. V. *MARIÆ dolorosæ*,
depositum e ligno salutis Servatorem gremio materno sustententis,
ad cuius pedes passionis Dominicæ instrumenta iacent, stipantibus
inter genios hinc inde latera simulacris septem pedalibus, *Constan-*
tiae & Fortitudinis, ex alabastro pari arte formatis. Superne,
Angelis circumdatus Pater cœlestis, artificiose imprimis adumbra-
tus, cernitur, nubibus insidens: caput dexterâ suffulcit, sinistra
globum terrestrem attingit, supervolitante in columbæ specie Spi-
ritu Sancto. Pone altare suspensæ sunt tabulæ duo lignæ, nigri
coloris, encarpis inauratis distinctæ, quibus litteris aureis inscrip-
tum est supra citatum Breve Apostolicum: ad cornu Evangelii exem-
plar Latinum, ex altera parte vernaculum. Retro altare, a fini-
stris ianux, ad sacrarium interius ducentis, sex pedes humo exci-
tatum est monumentum ex marmore nigrum, pedem unum, &
decem pollices latum, altum vero pedem unum cum sex & se-
mis digitis, ac regulæ nucæ, vernice tinctæ, auroque ad extre-
mitates obductæ inclusum, quod tristem occasus Cæsaris memo-
riam, litteris cupreis inauratis, hunc in modum perennat:

D. O. M.
MEMORIAE. AETERNAE. FATI. QVO.
PRINCEPS. OPTIMVS.
THRONI. DECVS.
POPVLL. DELICIVM.
FRANCISCVS. D. G. ROM. IMP. AVG.
GERM. ET. HIEROS. REX.
M. D. HETR. LOT. ET. BAR. DVX.
XVIII. AVG. MDCCLXV.
VITAE. HIC. LOCI. ET. NOBIS. EREPTVS.
MONVMENTVM. POSTERITATI. POSITVM.

Totum hoc opus circa finem *Iunii* 1766. perfectum, dieque
X. *Iulii*. ab Episcopo *Brixinensi*, in honorem Reginæ dolorum,
L 113 solem-

a) Conf. supra cap. VI. Lib. II. pag. 132.
seqq. ubi de fundatione monasteriorum
Königsveldensium plura. Add. *Pinacoth-*

cæ nostræ P. II. Lib. I. cap. II. §. XI.
p. 25.

solemni ritu dedicatum, ac sanctissimum Altaris Sacramentum, perpetuo inibi adorandum, dicto tabernaculo impositum fuit.

Adiuncto
collegio
nobilium
domicel-
larum,
itemque
anniver-
sario per-
petuo.

XIV. Ut autem sacræ ædi huic maius accederet decus, atque maximi Cæsaris, FRANCISCI I. memoria, nunquam intermoritura per continua suffragia celebretur, Clementissima vidua præfatæ capellæ Cæsareæ collegium Laicale nobilium domicellarum adiunxit, quibus recipiendis ædificium peramplum, eiusdem cum palatio, cui contiguum est, altitudinis, destinatum fuit. Domicellarum numerus, Decanissa, & Subdecanissa una computatis, absque tamen Abbatisa, aliquando forte præficienda, duodenarius hodie est, quarum singularum præsentationem, sicut hac vice factum est, Aug. Fundatrix sibi soli, suisque successoribus, Archiducibus, perpetuo reservavit. Statutum est, ut suscipiendæ annum ætatis quartum & vicissimum, eæ vero, quæ parentibus carent, decimum octavum saltem attigerint: tenuis quidem fortunæ, sed spectatæ virtutis sint, stemmaque tam paternum quam maternum, ad normam Equitum *Melitensum*, cuius tamen dispensatio penes Augustissimam, & successores est, producant. Obligantur singulæ duobus missæ sacrificiis, ibidem fundatis, quotidie interesse, ac præter horas Canonicas, choraliter recitandas, ad serum cuiusque diei, circa horam nonam, Vesperas defunctorum, ac Matutinum, ex uno nocturno, & laudibus, singulis autem Dominicis integrum, in remedium animæ defuncti Cæsaris sic perolvere, ut tamen id, si Decanissa, aut, ea absente, Subdecanissa, rationabilibus ex causis dispensaret, a patribus aulicis, quibus ante hanc foundationem hoc incubuisse superius diximus, elargito ex præbendis suis aliquo stipendio, suppleatur. Totius autem instituti rationem tessera ipsa, quam in sinistra pectoris parte, e ligamine albi nigrique coloris pendentem gestant, conservat. Nummus est ovate figuræ, encausto albo pictus, ac auro circumfusus, in cuius adversa erectus super collem in cruce CHRISTUS sistitur. Pro pedibus duæ calvariæ, & e longinquo castellum comparent. In averfa litteræ initiales nominum Augg. FRANCISCI & MARIE THERESIÆ, decussatis lauri ramis incumbunt, supereminente corona Cæsarea. Subtus dies & annus obitus Imperatoris exprimuntur: XVIII. AVG. *usti* MDCCCLXV. In peripheria foundationis occasio sic legitur: M. THERESIA AVG. *usta* IN MEMOR. *iam* SPONSI OPT. *imi* CAP. *itulum* hoc FVND. *avit*. Ut vero & introductio domicellarum singulare quid haberet, Aug. Fundatrix diem octavum *Decembris*, qui Monarcham ANNO MDCCVIII. orbi donavit, & ceremonias ipsa præscripsit. Ceterum regio huic Collegio præmiæ, ex litteris foundationis in auctario nostro ad. an. 1765. fusius legendæ, tales annexæ sunt, ut huic, tanquam Abbatisa, præesse, Regiæ etiam ex Aug. Domo *Aufriaca* Principi decus sit. Statuta religione plena sunt. Hæc infecutum est anniversarium perpetuum, die XVIII. *Augusti*, præmissis pridie vigiliis, in templo

plo aulico RR. PP. *Franciscanorum* quot annis solemniter celebrandum: ad quod dictæ matronæ ex instituto, omnium præterea dicasteriorum Præsidentes, Consilarii & Officiales, ac Nobilitas cum *Oenipontana*, tum vicina, Universitatis membra, & Magistratus *Oenipontanus*, invitati comparent. Litteras huius foundationis, *Wienne XXV. Septembris MDCCLXV.* datas, singulasque functiones præfigentes, in supra dicto auctario pariter vulgamus.

XV. His itaque, mortem Cæsaris antecedentibus, & subsequen- Plaga
mausolei
septen-
trionalis,
TAB.
LXXXIX.
tibus, ita recensitis, ordo nunc exigit, ut *Viennensis* mausolei latera reliqua brevibus exponamus. Præfens igitur tabula num. LXXXIX. signata, faciem aquilonarem, ac insimul gladium, quem Imperatrix, ut §. II. innuimus, sinistra demittit, distinctius offert. Adfidentes in utroque angulo mulieres lugubres scuta regnorum *Bohemie*, & *Hungarie*, integra pariter ostendunt. In imo varii generis armaturæ, seu trophæa comparent, ad quorum utrumque latius tabulæ maiores, anaclyptico opere expressæ, visuntur, ad Augustam nostram spectantes. Prima peractam *Pozsonii* die XXV. *Iunii*. an. MDCCXLI. coronationem *Hungaricam* sistit: Actum solemnem, post coronationem in *Monte regio*, quem vocant, visitatum, altera. Utrumque fuscè describit Anonymus, a) in *vita* a
Aug. Mariæ Theresiæ, Hung. & Boh. Reginæ, quibus etiam historiæ nostri ævi passim refertæ sunt, iis, ut nos quidquam addamus, supervacaneum duximus.

XVI. Restat australis monumenti regio. In medio partis infer- Et meri-
dionalis.
TAB.
XC.
næ similes armaturæ proponuntur, pone quas iterum utrinque anaglypha repræsentantur, Cæsarem concernentia. Illud, iuxta quod lugubris mulier scutum *Hierosolymitanum* sustentat, solemnem Monarchæ nostri in *Florentiam*, primariam Magni Ducatus *Etruriæ* urbem, ingressum, die XX. *Ianuarii* MDCCXXXIX. adornatum, exhibet. Hunc Biographus eius, D. Io. Frid. SEYFART, b) b
unacum itinere, eiusque molestiis, ac impedimentis, data opera exponit. Alterum, pone quod mœrens figura muliebris cum clypeo *Romani* Imperii sedet, conductum Cæsaris post coronationem, *Francofurti* die IV. *Octobr.* MDCCXLV. peractam, ad curiam senatoriam, *Ræmer* dictam, ob oculos ponit. Consuetas huiusmodi actus magnifici ceremonias, in vulgus notas, ut repetamus, instituti nostri non est.

XVII. Iam ad reliquos, augustum monumentum ambientes, CAROLI,
A. A. Sar-
cophagus
cum epi-
taphio.
TAB.
XCI.
Lit. M.
loculos devolvimur. Illos, qui in superioribus duobus huius fa- celli angulis sub num. 24. & 26. consistunt, cap. IV. §. LVI. & LXVII. iam descripsimus, eorumque memoria capite mox præced. §. V. adductis novis inscriptionibus, recurrebat. De iis, ex cry- pta minori ubi primitus sub litt. o. p. consitæ erant, huc etiam decla-

a) Tom. I. edit. 1743. 8. pag. 287. seq.

b) Hist. vitæ, & regim. FRANC. I. Imp. No-

rimb. 1766. 8. pag. 116. & ante ipsum
mox laudat. Anonym. loc. cit. pag. 124.

TAB.
XCI.

delatis, ac ad latus Cæsarei mausolei intransibus dextrum, ubi litt. Q. & R. quærendæ, depositis arculis anonymarum, FRANCISCI I. Imp. fratrisque CAROLI *Lothar.* Ducis, filiarum, quæ dicenda fuerant, præced. pariter cap. V. §. VI. seq. & XI. dedimus. Superest, ut Principum nostrorum, qui Cæsarem cum patrem, tum avum & focerum, præcoci morte in hanc cryptam aut præcesserunt, aut brevi secuti sunt, funerea monumenta adumbremus. Occurrunt itaque tabula nonagesima prima sandapilæ duæ, CAROLI nimirum, ac IOANNÆ, sororis suæ, *Austriæ* Archid. FRANCISCI I. & MARIE THERESIÆ Augg. liberorum. Prior, lit. M. notatus, ossa continet CAROLI Archiducis. Basi marmoreæ, duobus gradibus elatæ, super quatuor aquilarum dorfa, insistit. Longitudine pedes septem cum dimidio pollice, latitudine duos, cum octo & semis digitis conficit, pedesque duos, dempto sextante, in altum surgit. In medio suppedaneis, multa arte elaboratis, imposita est a dextris obliqua Principis loricati ad pectus, capite nudo, dependente a collo aureo vellere, effigies, cum perigraphæ: CAROLVS. ARCHIDVX. AVST. *riæ.* Huic a sinistris respondet leo, dextra falcula globum premens, sinistra migroscopium, duobus serpentibus circumplicatum, extollit, cum lemmate: PRUDENTER. AC FORTITER. Ad utrumque latus quatuor animantium capita, annulos gestatorios ore ferentia, comparent. Pone caput scutum *Austriacum* cernitur: pro pedibus autem sequens inscriptio legitur:

AMORI. ET. DOLORI.

SACRVM.

NON. TOTVS. HIC. SEPELITVR.

CAROLVS.

QVIS. ENIM. LOCVS. TANTVM. TALEMQ. CAPIET.

PRINCIPEM.

ANN. PVB. SAL. MDCCXLV. KAL. FEB.

IN. DECVS. SUAE. GENTIS. EXARSIT.

MDCCLXI. XV. K. FEB. SPIRITV. VERE. HEROICO.

FESTINAVIT. AD. GAVDIVM. QUOD. AVFERRI.

NON. POTERIT.

MORS. IPSA. DILECTIS. ET. ELECTIS. DOMINI.

SOMNVS. EST. REFRIGERII.

In operculo, super peristroma, rosis, striisque variegatum, acinaces *Hungarica*, & virga prætoria, legionis pedestris præfecti insignia, decussatim positæ: corolla laurea cinguntur. Ad caput in pulvinari, cirris ad extremitates ornato, torque aurei velleris circumdata apparet corona regia, ad cuius sinistram superbit galerus archiducalis hodiernus, priori longe pretiosior, ornatiorque, quo gloriose nunc regnans Imperator, IOSEPHUS II. in solemnî, ad electionem Regis *Romanorum*, *Francofurti* ingressu publice primum

num usus est. Cum autem in plerisque loculis minus curate compareat, exactiorem adumbrationem præsentī tabulæ inferendam duximus. Hoc capitis ornamentum ex holoserico rubro confectum est, cum explicato operimento ex pellibus murinis Ponticis, in cuius circuitu corona aurea duodecim radiorum circumfertur. Arcus aureus pileo huic imminet, imposito globo cum cruce subrecta. Singulorum radiorum extremitates adamantibus fimbriatæ, apices autem oblongis unionibus muniti sunt. Ipsa corona quinque, easque alternas, unionum atque gemmarum series habet. Circulus imminens aureus multis unionibus, & gemmis distinguitur, globus ipse aureus quoque est, adamantibus cinctus. Imposita crux itidem aurea unionibus, atque gemmis nitidissima.

TAB.
XCI.

XVIII. Natus est Archidux noster die prima *Februarii* an. MDCCXLV. Supra excitatus Anonymus, a) horam etiam, nonnam scilicet inter & decimam ante meridiem, addit, licet, errore typographico, contra epitaphii, mox recitati, & alius inscriptionis, *Neostadii* positæ, quam ipsemet profert, b) fidem, diem sequentem statuatur. Eodem, quo natus est die, ab Eminent. Nunt. Apost. Cardinale PAOLUCCIO, sacro fonte regeneratus, nomina, CAROLUS JOSEPHUS EMANUEL IOANNES *Nepom.* ANTONIUS PROCOPIUS, est sortitus. Compadres erant Regina *Poloniæ* (cuius vices Imperatrix vidua ELISABETHA, subibat) & CAROLUS, Dux *Lotharingiæ*. Mense *Februario* an. MDCCCLV. legioni pedestri Dux, ac III. *Octob.* eiusdem anni eques aurei velleris creatus, cum ætatis profectu summa quæque de se sperare iubebat. Verum spes hæc diutina haud fuit. Sub initium namque *Ianuarii* MDCCCLXI. variolis, morbo *Austriaciis*, ut sæpius vidimus, ampliusque ex sequentibus patebit, admodum exitiali, laborare cœpit, a quibus tamen restitutus credebatur: sed tertio decimo dicti mensis, redeunte graviori infirmitate, sacris morientium sacramentis muniri petiit. Arridebat denuo diebus sequentibus nonnulla spes, quæ tamen iterum suffocata est decimo septimo, Princepsque, viribus destitutus noctu ad diem sequentem, uno post duodecimam quadrante, brevem vitæ metam tredecim, ante sextum decimum ætatis annum, diebus complevit. Litterarum & Litteratorum fautor, & promotor, si supervixisset, præcipuus futurus, maximum omnibus sui desiderium reliquit. Dolorem, qui Augg. parentes affecerat, nummus, in tristis huius occasus memoriam cufus, posteritati conservat. c)

Nativitas
& obitus
Principis,
a

b

c

XIX. Archiducem psydraciis, intestina subito inflamantibus, ac sepel. occubuisse sæcto corpore patuit. Codaver postea exenteratum, ac pollinctum, veste dein palliata amictum, sequentis diei hora decima

a) Vita Aug. MARIE THERESIE tom. IV. c) D. Joh. Frid. IOACHIM *Münz* cabinet. Novimb. 1761. 4. P. II. num. II. pag. 9. seqq.

b) Ibid. pag. 69.

TAB.
XCI.

ma ante meridiem in maiori palatii ecclesia, sub aulaeo holoserico nigro, solempni lectisternio, tribus gradibus elato, pannisque nigris obducto, impositum, circumpositis plurimis cerostratis argenteis, per tres dies omnibus est ostensum. Ad caput hinc corona Regio-domestica, illinc pileus Archiducalis, de quibus supra, pro pedibus ad dextram vellus aureum, ad sinistram acinaces cum chirothecis albis, supra pulvinaribus holoserico-nigris iacebant. Vicefima *Ianuarii* cadaver tumbæ lignæ, holoserico rubro, leriis aureis segmentato, (cui superne crux alba eiusdem telæ intertexta) obductæ compositum, circa horam sextam serotinam consueta lugubri pompa ad cryptam Regio-Cæsaream apud RR. PP. Capucinos deportatum, ibique ad dextrum augusti mausolei latus, ut ichnographia facelli, sequenti tabula XCIII. repetita, ostendit, depositum est: stanneo, quem supra descripsimus, sarcophago postea immittendum.

IOANNÆ
Archid.
Aust. lo-
culus
cum in-
scriptio-
ne.
Lit. N.

XX. Quæ inferiori huius tabulæ loco comparet sandapila stan-nea, lit. N. distincta, pedes sex & quadrantem longa, alta pedem unum cum semisse, pedesque duos lata, corpus IOANNÆ GABRIELÆ, Archiducis *Austriæ*, prædictorum Augg. parentum filix, comprehendit. Simili cum priori basi marmoreæ insistit. Quatuor eius latera totidem suppedaneis, scite fabrefactis, suffulta sunt, adminiculantibus medium hinc inde aquilis. In sinistro tumuli latere protomæ Principis stolatæ ad pectus, capite, pulchre comto, colloque nudis, regulæ ovatæ, supereminente seroto ex floribus, virginittatis symbolo, insculpta sistitur, cum epigraphe: IOANNA. GABRIELÆ ARCHID.Æ AUSTRIÆ. Altero in latere forma muliebr. aquilæ volitanti infidens, vexillum explicatum manibus tenet, addito lemma-te, in peripheria mortis epocham: SIDERIBVS. RECEPTA. XXIII. DEC. *embris* MDCCLXII. in imo autem ortum Principis: NATÆ. IV. FEB. *ruarii* MDCCL. exprimente. Quatuor leonum capita orbiculata manubria ore ferunt. Prope pedes scutum *Austriacum* cernitur. In operculo, striis floribusque sparso, imago Servatoris, de cruce pendentis, pulvinari acclinatur, cui corona & pileus Archiducalis, ut in priori schemate, superadstant. Epitaphium, ad caput legendum, sic sonat:

†
H. S. E.
DIVA.
ARCHIDVX.
IOANNA.

ANNO. IESV. CHRISTI.
MDCCL. D. IV. FEB.

AVSPICATO. IN. LVCEM. HANG. SVSCEPTA.

PER. OMNEM. VITAM. OPTIMIS. PARENTVM. VOTIS. RESPONDIT.
ANNO. MDCCLXII. D. XXIII. DEC.
ASPERA. QUADAM. CONSTANTIA.

EX.

EX. TERRENO. HOC. MIGRAVIT. AD. ILLVD. REGNVM.

TAB.

CVIVS. REX. DIVINITAS. LEX. CHARITAS.

XCL.

MODVS. AETERNITAS.

XXI. Mox recitata inscriptio Archiducem nostram die IV. *Febr.* Ortus, & occasus Principis.
 an. MDCCL. natam fuisse tradit, cui historici nostri ævi consentiunt, horam addentes, nonam scilicet nocturnam. Sequenti die hora circa meridiem undecima in cubili equestri novo, præsentē Cæsare, eiusque Augusta familia, ac prima nobilitate, a Nuntio Apostolico, Comite SERBELLONIO, sacro fonte abluta est, spondentibus Rege *Angliæ*, & sereniss. D. CAROLINA, *Lotharingiæ* Ducissa, munus prædicti Regis subeunte LUDOVICO, Principe *Brunswico-Guelserb.* Nomina Archiducissæ imposita erant sequentia, IOANNA GABRIELA IOSEPHA ANTONIA. Primis statim *Decembris* diebus, anni MDCCLXII. eam valetudo sinistra incesserat, quæ brevi in malignam febrem abiit, ac Archiducissam die XXIII. dicti mensis, adhibitis licet medicorum, & remediorum probatissimorum curis, DEO sic volente, vivis ante tempus eripuit, cum vixisset annos solummodo duodecim, menses decem cum diebus undeviginti. Princeps miræ, ac ad omnes virtutes, & sexus sui scientias pronæ indolis, cuius desiderium Augg. parentes, cū in eius memoriam nummo, iterum perennarunt. a) Cadaver die XXVII. hora sexta post vesp̄as cryptæ huic, ac demum anni sequentis mense *Aprilis* stannæ, quam descripsimus, tumbar̄ illatum est.

XXII. Præfens tabula, ordine nonagesima secunda, duos ite-
 rum loculos, primæ scilicet IOSEPHI II. Imp. coniugis, filiæque eius, ELISABE-
 secundo loco genitæ, ob oculos ponit. Ille qui matris ossa tegit, THE IO-
 ac lit. O. inscriptus, ex stanno perartificiose fabrefactus est. In SEPHI II.
 longitudinem porrigitur pedes septem cum dodrante: latitudine Imp. ux.
 pedes omnino tres, altitudine vero pedem unum & dimidium æquat. prime
 Basi marmoreæ, duos itidem gradus excitatæ, superadstat, suppe-
 daneis, arte factis, sex nixus, quorum medio utrinque calvaria, arca func-
 decussatis ossibus imposita, cernitur, supereminente inter leonum, rea, cum
 manubria ore ferentium, capita scuto gentilicio, in utroque latere epicedio.
 repetito, ac perpendiculariter secto. Dextrum eius quadripartitum TAB.
 est: prima area fascias *Hungaricas* cum cruce patriarchali, secunda XCII.
 leonem *Bohemicum* exhibent. In tertia oblique ducti *Burgundiæ* Lit. O.
 baltei, in ultima vero pilæ quinque coccineæ, superposita una ce-
 rulea, tribus liliis *Francicis* figurata, Magni Ducatus *Etruriæ* dig-
 ma, proferuntur. Omnibus incumbit iuncta *Austriæ*, & *Lotha-*
ringiæ parmula, galero Ducali fastigiata. Pars clypei altera *Par-*
mæ, & *Placentiæ* insignia exhibet, additis in medio repetitis *Ca-*
stelle & *Legionis* tesseris, quibus tria lilia *Francica* incumbunt.
 Pro pedibus simili calvariar̄ subiecta est inscriptio, his concepta ver-
 bis:

HIC.

a) Laudat. IOACHIM. loc. cit. num. XXIX. pag. 219. seqq.

M m m 2

TAB.
XCV.†
HIC.

LAETAM. EXPECTAT. ANASTASIN.
 ELISABETHA. MARIA. BORBONA.
 ANNO SALVTIS. NOSTRAE. MDCCXLI.
 D. VLTIMA. DEC. PRIMAM. LVCEM. NACTA.
 MDCCLX. PRID. NONAS. OCT.
 INCLYTISSIMO. IOSEPHO. AVSTRIACO.
 IN. ALMA. HAC. VRBE. NVPTA.
 MDCCLXIII. V. KAL. DECEMB.
 CONIVX. OPTIMA.
 DECOR. PRINCIPVM. POPVLI. DELICIAE.
 CAELO. ANTE. DIEM. RECEPTA.

In operculo peristroma, floribus pictum, expanditur, cui pulvinar, prioribus simile, superiacet: cum corona & pileo Archiducali, ac dependente ordinis *crucis stellatae*, cuius originem, alibi a) protulimus, insigni. Ad caput erectam super nubes imaginem Principis stolatae, pectoretenus exhibitam, capite nudo, demissa ex catena Aug. mariti effigie, in coronam regiam desinente fronte, genius dextra sustinet, sinistra tedam contractam tenens: alter, a tergo comparens, immaturam Regiae Celsitudinem mortem deplorat. Superne cordi alato stella, beatæ æternitatis symbolum, infigitur.

Morbi,
 mortis-
 que histo-
 ria, &
 sepultura.

XXIII. Erat anni MDCCLXIII. dies vicesima secunda *Novembris*, qua regalis Princeps nostra, expectato diu partu secundam prolem, de qua infra, feliciter quidem in lucem ederet; accedentes vero postmodum dubiæ vicissitudines, morbillorum, quibus infimul decumbebat, focia, cito Aulam Cæsaream omni recuperandæ sanitatis spe frustrarunt, regiaque puerpera XXVII. eiusdem mane post horam quintam vivis erepta, ac Augustus maritus coniuge privatus fuit, quam amabat unice, ut nec ægrotam ad supremum usque spiritum, etiam rogatus, defereret, cum annis non nisi tribus, ac duobus, cum tribus septimanis, mensibus, optatissimo thoro fruerentur. Princeps, quæ magnanimitate, mansuetudine, aliisque regiis sane virtutibus omnes dudum in præcipuam æstimationem traxit. Cadaver postea pollinctum quidem, exenteratum vero, ob variolarum metum, haud fuit, die autem sequenti loculo ligneo, duobus feris munito, inclusum, in maiori palatii sacello sub aulae holoserico nigro, in folio funereo, tres gradus elato, publice exponitur. Pone sarcophagum ad caput a dextris corona Regia clausa, ut Principem regnorum *Hungariae & Bohemiae* hereditariam decet; a sinistris pileus Archiducalis pulvinaribus holosericis nigri coloris adstabant, addito ad pedes tertio eiusdem telæ, cum insignibus ordinis stellatae crucis. Die postea vicesima nona circa horam octavam ferotinam conductus funebris, non omni tamen alias consue-
 ta pompa; quippe quod Cæsareæ Maiestates cum Augusta familia,

ob

a) Mon. *Austr.* tom. I. Differt. VI. §. XXIII. tab. XVIII. sect. III. num. 4. ad pag. 131.
 pag. 139. Tesseram ipsam delineatam Vid.

ob morbi prædicti averfionem, abeffe iuebantur, adornatus eft. TAB. XCII.
 Tumba carpento aulico, fex equis tracto, impofita, ad ecclefiam
 PP. Capucinatorum devehebatur, a quorum primoribus numero duo-
 decim, ex vicinis, monafteriis convocatis, in Cæfaream cryptam
 deportata, ibique loco, quem tabulæ fequentis ichnographia offen-
 dit, depofita, fubfequentis anni die IX. Iunii magnifico huic, quem
 fupra defcripfimus, loculo ftanneo immittenda.

XXIV. Nata eft regia Princeps, ut cum epitaphio hiftoriæ no- Anni vi.
 ftri ævi tradunt, die ultima *Decembris* anni MDCCXLI. patre PHI- tæ.
 LIPPO *Parmæ & Placentiæ* Duce. Ad thalamum Principis, reg-
 norum *Hungariæ & Bohemiæ*, ceterarumque *Auftriacarum* provin-
 ciarum heredis, nunc gloriofe regnantis Imperatoris, IOSEPHI II.
 vocatur an. MDCLX. Celf. Principis a *Liechtenstein*, cui id nego-
 tii cum poteflate plenaria commiffum extitit, procuratione, spon-
 falia de futuro, in principe Ducatus *Parmenfis* urbe, feptima die
Septembris fumma cum pompa celebrata fuere, benedicente Epi-
 fcopo *Placentino*. Sequenti decima tertia eiusdem mensis *Augufta*
 fponfa in Ducatum *Mediolanenfem* adventans in urbe, *Cafale ma-*
ius dicta, quæ hodie dum Marchioni de *Salva terra* paret, dicto
 LIECHTENSTEINIO eft recommitta, ab eoque felicibus auris *Wien-*
nam, deducta, fponfo fuo die VI. *Octobris* in ecclefia PP. *Augu-*
ftinianorum per confirmationem de præfenti fingularibus, ac præ-
 cipuis, quas enumerare noftrum nunc haud eft, folemnitatibus fo-
 cianda. Cum igitur eundem iam die XXVII. *Novembris* an.
 MDCLXIII. ut vidimus, viduatam reliquerit, vigefimus fecun-
 dum annum nondum complevit, menfe uno, tribusque diebus præ-
 mortua, longiori vita, in regnorum a provinciarum *Auftriacarum*
 incrementum defideratiffimum, digniffima.

XXV. Minor pro pedibus matris confitus loculus ftanneus lit. CHRIS-
 P. notatus, parum differt ab iis, quos tab. LXXXV. fub litt. O. TINÆ,
 & p. produximus, nifi quod hic in utrifque lateribus inter leo- eius filia,
 num capita, qualia etiam ad caput & pedes vifuntur, parmula *Au-* arcula,
ftriaca compareat, in prioribus neglecta. Longus eft pedes duos & fata:
 cum fextante, altus digitos feptem & femis, octoque latus. Lit. P.
 Clau-
 dit hic tenellas CHRISTINÆ A. A. IOSEPHI, ex laudata fupra
 prima coniuge *Parmenfis*, filix exuvias. Nata eft ex fecundo eo-
 que ultimo partu, die, ut diximus, vicefima fecunda *Novembris*
 MDCLXIII. Vix aquis falutaribus regenerata celerrimis fati-
 iterum deceffit. Circa ferum eiusdem diei mortuæ corpuscu-
 lum arcæ lignæ, quaquaverfus textili argentea, auro ad commif-
 furas fegmentata, obductæ, ac duobus feris firmatæ, inclufum,
 fuperimpofito fimilis textilis velamine, fub fentio ad cryptam Re-
 gio-Archiducalem devehitur, ibique depofitum eft, feptimo poft
 die matris farcophago adiungendum. Anni dehinc fequentis die

TAB.
XCII.

IX. *Iunii*, eodem scilicet quo mater, stanneæ huic, de qua supra, arcule immissa est Archidux, cum hac inscriptione:

NON. RELIQUIT.
SED. IGNORAVIT. SAECVLVM.
CHRISTINA. ARCHIDVX.
INNOCENTISSIMA.
AN. IESV. CHR. MDCCLXIII.
DIE. XXII. NOV.
TERRIS. TANTVM. OSTENSA.
SED. O. SPEM. EXPEM.
EADEM. ITERVM. SVBLATA.
MORIENDI. SENSVM.
CELERITATE. NON. SENSIT.

M. IOSE-
PHÆ, Cæ-
saris IO-
SEPHI II.
secundæ
coniugis
capulus,
cum epi-
taphio.
TAB.
XCIII.
Lit. S.

XXVI. Præsenti in tabula, ordine nonagesima tertia, præmis-
sa ibi ichnographia, modernum arcarum funerarum situm exhi-
bente, duo iterum proferuntur loculi, ex stanno affabre facti, quo-
rum alter coniugis secundæ IOSEPHI II. Imperatoris, sororis alter,
cadavera continent. Prior, Lit. S. discretus, addito dodrante se-
ptempedralis, altitudine pedem unum & septuntem, tres & pollicem
latitudine adæquans, MARIE IOSEPHÆ Imperatricis ossa claudit.
Multam cum ELISABETHÆ, Aug. prædecessoris suæ, sarcophago,
superiori tabula lit. O. producto, similitudinem gerit: quatuor tamen
latera totidem aquilæ, in adeptæ Imperatoris dignitatis signum, su-
stinent, & in pulvinari, a quo iterum ordinis *Crucis stellatæ* tes-
tera dependet, coronæ regis a dextris Cæsarea adstat. Mulier lu-
gubris, cor ardens offerens, adversam MARIE IOSEPHÆ nostræ,
stolatæ, ac insigniter comtæ, cum corolla in capite, protomen, ad
pectus expressam, adiuvante a sinistris genio, super nubes extollit,
imposito felicitis æternitatis symbolo, serpente nimirum, in se rede-
unte, cum infixæ stella. Scutum, utrique lateri impressum, ac per-
pendiculariter sectum, arma Augustorum gentilitia, hinc mariti,
coniugis illinc, exhibet. Ad pedes sequens subiecta est inscriptio,
galero Ducali tecta:

MARIA. IOSEPHA. AVGVSTA.
CAROLI. VII. IMPERATORIS. ELECTORIS. BAVARIAE.
ET.

MARIAE. AMALIAE. AVSTRIACAE.
FILIA.

IOSEPHI. SECVNDI. ROMANORVM. IMPERATORIS.
A. A.

SECVNDA. CONIVX.

NATA. XXX. MARTII. M. D. C. C. XXXIX. ET. AD. REGIOS.
THALAMOS. VOCATA. XXIII. IAN. M. D. CC. LXV.

MAIESTATEM. HVMILITATE. DECORAVIT.
QVAE.

CVM.

CVM. AB. INFANTIA. DEVM. TIMERE. DIDICIT.

IN. MORTE. NON. METVIT.

SED. IN. QVEM. SPERAVIT. ET. CREDIDIT.

IN. FINEM. ADAMAVIT.

PERICVLOSISSIMA. VARIOLARVM. LVE. ABSVMPTA.

ANNO. M. DCC. LXVII. XXVIII. MAY.

IPSO. QVO. SALVATOR. DIE. COELOS. CONSCENDIT.

ANIMAM. EIUS. REPETIIT.

CORONIS. COELESTIBVS. DIGNAM.

ITA. DEVS. POTENTES. NON. ABIICIT. SED. ERIPIT.

TAB.
XCVII.

XXVII. Primam lucem aspexit *Monachii* XXX. *Martii* ^{Nativitas, & nuptia.} MDCCLXXXIX. circa horam sextam vespertinam, Sereniss. parentibus CAROLO ALBERTO, Elect. *Bav.* eius nominis postea *Cæsare* VII. & matre MARIA AMALIA, IOSEPHIL. & WILHELMINÆ AMALIÆ Impp. filia, ufa. Postridie a Serenissima sorore, *Poloniæ* Regina nomine, e sacris undis levata, IOSEPHA MARIA ANTONIA WALBURGA EMANUELA FELICITAS nominabatur: Anno MDCCLXV. XIII. *Ianuar.* in patriæ urbis primariæ sacello aulico IOSEPHO II. *Romanorum* Regi, eodem adhuc anno Imperatori futuro, per procurationem desponsata est, benedictionem impertiente Reg. Celsitud. CLEMENTE, ex Ducibus *Saxonie*, Episcopo tum *Frising.* & *Ratisb.* ac *Augustanæ* sedis Coadiutore, nunc Archiep. & Elect. *Trevirense*, subsecuta die XXIII. eiusdem in palatio æstivali *Bellofontano* per Nuntium Apost. *Vitalianum* BORROMEUM confirmatione, cuius soleninitates aliis iterum describendas mittimus, institutum nostrum profecuturi.

XXVII. Nec diuturnum vero, nec fecundum, augustum hoc ^{Mors, & sepultura, cum exequiis.} matrimonium. Circa medium namque *Maii* an. MDCCLXVII. Imperatrix iniqua valetudine conflictabatur, quam nedum prodentes se vicesima eiusdem variolæ periculosa reddere videbantur. At illis malignam paullo post speciem induentibus, accedenteque continua feбри, de salute desperatum est: & ægrot a DEO, licet ardentissimis ad eum ab utroque ordine, pro conservatione Augustæ, emissis precibus, sequenti vicesima octava, eadem nempe, qua Ecclesia ascensionis Dominicæ memoriam celebrabat, die, circa mediam nonam ante meridiem, evocata est, ut secum, relicto terrestri, cœleste, quod singulares eius virtutes, quibus cum vixerat, prædita fuit, prompta insuper voluntas, ac ad summam luctam præparatio, sperare iubent, regnum conscenderet. Pauperes & pupilli cum ea benignam matrem, domestici largam meritorum remuneratricem, amiserunt. Corpus, peracta pollinctura, non enteratur, sed textili argentea vestitum, arca lignea statim recluditur. Postero die in ecclesiam palatii maiorem deportatum, ibique suggestui funebri, more in hoc casu solito, sub aulæ expositum, omnium oculis videndum præbetur. Pone sarcophagum, in pulvinaribus, ex tela aurea confectis, confixæ erant coronæ, Imperialis

TAB.
XCIII.

lis ac regia, pileus Archiducalis, ac insigne ordinis *crucis stellatæ*. Die Sabbathi, qui XXX. *Maii* erat, circa nonam serotinam, capulus, in quo his diebus Augg. cadaver cubabat, alteri quercineo, qui intus textili argenteo cum leriis aureis, exterius autem panno holoserico nigra, adfixa desuper serici argentei cruce, exornatus erat, immissus, superpositoque tegumento aureo ad cryptam Archid. consucta lugubri pompa, devehitur, in eaque ad dextrum Serenissimæ thori comparis latus deponitur, stanneo, quem supra descripsimus, loculo postea inferendus. *Iunii* die tertia in templo aulico PP. *Augustinianorum* excalceatorum primæ vigiliæ, tribusque diebus sequentibus exequiæ solenniissimæ, erecta etiam mole funerea sumtuosissima, celebratæ fuerant.

M. IOSE-
PHÆ, Ar-
chid.
Austri-
culus
cum in-
scriptio-
ne.
Lit. T.

XXIX. Alter in hac tabula sarcophagus, lit. T. signatus, cadaver Regiæ Celsitudinis MARIE IOSEPHÆ, Archid. *Austriæ*, FRANCISCI I. & MARIE THERESIE Augg. filix, recondit. Longus est pedes septem, cum novem & semis digitis, altus pedem unum septemque pollices, latus autem pedes tres, cum semuncia. Convenit de cetero cum illo, sororis suæ IOANNÆ loculo, supra tab. XCI. lit. N. exhibito, hoc tamen discrimine, quod hic, retro coronam & pileum Archiducalem, insigne quoque ordinis *Crucis stellatæ* e pulvinari dependeat, effigies insuper Principis sinistro tumuli lateri impressa, epigraphe careat, cui a dextris respondet scutum, symbolo tamen, aut aliquo alio ornamento vacuum. Epitaphium huius est sententiæ:

P. M. S.

IOSEPHÆ. ARCHID. AVSTR.

FRANC. ET. MAR. THERES. AVG. PARENTIS. NATÆ.

XIX. MARTII. ANNO. SALVT. MDCCLI.

COMITATE. MORVM. RELIGIONVM. CVLTV VITAE. INTEGRITATE.

DEO HOMINIBVSQ.

PER. OMNEM. VITAM. CARISSIMAE.

DESponsatæ. FERDINANDO. IV. VTRIVSQ. SICILL. REGI.

VIII. SEPT. ANNO. SALVT. MDCCLXVII.

SED. XV. OCTOB. EIVSD. AN.

AD. IMMORTAL. REGIS. NVPT. TRANSLATÆ.

Nativitas,
& sponsa-
lia.

XXX. Mundo data est, ut etiam recitata inscriptio habet, Archidux die XIX. *Martii* an. MDCCLI. eodemque, hora media septima serotina per Nuntium Apost. Comitem SERBELLONIUM, sacro fonte, in quo nomina M. IOSEPHÆ GABRIELÆ IOANNÆ ANTONETTÆ & ANNÆ accepit, lavata est, spondentibus, vice Regis, Reginaque *Hispaniæ*, Serenissima DD. CAROLINA, Ducif. *Lotharingiæ*, Principe *Saxo-Hilburghusano*. Ad thalamos FERDINANDI IV. utriusque *Siciliæ* Regis vocata est an. MDCCLXVII. cuius ad hoc negotium cum plenaria potestate delegatus Orator, Dux S. ELISABETHÆ, habito prius *Vindobonæ* XXX. *Augusti* solemni ingressu, octava mensis *Septembris*, die nempe ad audiendum in publico prædicti Regis petitionem, constituta, decenti pompa in palatio *Bellofontano* introductus est, qua utrique Maiestati, & Archiducif.

ducissæ consuetis solemnitatibus exposita, assensuque præstito, MARIA IOSEPHA a cunctis præsentibus tanquam Regia sponsa, Regina futura, salutata fuit. Die XXIII. eiusdem instrumentum solitæ apud *Austriacos*, in hereditatem paternam ac maternam succedendi, renuntiationis subscriptum, & sigillis, assistente Regiæ sponsæ Eminent. Card. Archiepiscopo *Wiennens.* roboratum, nihilque non actum est, ut nuptiæ ipsæ, per procuracionem brevi celebrentur.

TAB.
XCIII.

XXXI. Dum sic non solum Aula Cæsarea, sed & universa nobilitas, & subditi summa perfundebantur læticia, omnia, ita volente DEO, hæc gaudia in extremum mœrorem sunt commutata, comœdiæ in tragœdias abeunt, faces funerales, a morte Imperatricis, IOSEPHÆ, nuper defunctæ, adhuc scintillantes, iterum æstant. Sub initium namque *Octobris* M. IOSEPHA ægritudine detineri coepit, quæ, adhibitis remediis præsentissimis, nihilominus ingravescebat. Erumpentes variolæ, accedentibus momentis criticis, spem omnem recuperandæ salutis suffocarunt, & Regia sponsa XV. dicti mensis, vespere uno ante horam septimam quadrante, haud ægre vitam cum corona, placida morte deposuit. Cadaver aromatibus conditum, exenteratum perinde non est. Postridie arcæ lignæ, superducto velamine, auro largiter picto, inclusum, circa septimam ferotinam e cubili suo in arcis sacellum, pannis nigris circumquaque vestitum, deportatur, ibique lectisternio funebri, tres gradus alto, ac candelabris argenteis, cum cereis albis, circumdato, publice sub auleo exponitur, adstantibus in pulvinaribus nigris, auro intertextis, corona, pileo Archiducali, & insigniis ordinis, de *cuce stelligera* dicti. Sequenti XVIII. noctu, circa horam octavam, funus currui aulico, ad fores sacelli præparato, impositum, consueta lugubri pompa *Vindobonam* deducitur, & in crypta Cæsareo-Regia ad sinistram Sereniss. sororis suæ, IOANNÆ, latus, intrantibus pariter ad lævam, demissum est, stanneo huic, a nobis supra descripto, folio postea imponendum. Die vicésimo primo *Octobris*, præmissis pridie vigiliis, Principi in primario aulæ sacello, ad erectam molem funebrem, decentissime parentatum fuit.

Morbi,
mortis-
que cir-
cumstan-
tiæ, ac se-
pultura.

XXXII. Paucis, antequam moreretur, hebdomadis publico monumento conservata est memoria M. IOSEPHÆ, sub lapide angulari templi parochialis ab Augusta parente in agro *Neostadiensis* pro colonis, ex *Tyrolis* adscitis, extructi, sequenti inscriptione, tabulæ ænæ, auro obductæ, infra imaginem Imperatricis incisa, hunc in modum:

Inscri-
ptiones
aliæ, me-
moriam
eius con-
servantes.
Prima,

M. THERESIA. P. F. AVG.

AGRV. HVNC. THERESIANVM.

AD. CVLTVRAM. PROMOVENDAM.

POPVLATIONEMQVE. AVGENDAM.

MON. AUST.

N n n

VOCA-

TAB.
XCIII.

VOCATIS. E. TYROLI. CVLTORIBVS. DISTRIBVIT.
SACRAS. HAS. ÆDES. PAROECIALES. S. CRVCI. DICATAS.
MVNIFICENTIA. AVG. EREXIT. FVNDAVIT.
AC. IOSEPHO. II. ROM. IMP.
AVG. ET. IOSEPHA. ARCHID. AVSTR.
FERDINANDO. IV. VTRIVSQ. SICILIÆ.
REGI. DESPONSATA.
PRESENTIBVS. SACROSQVE. RITVS. PERAGENTE.
FERDINANDO. EX. COMIT. DE. HALLWEIL.
EPISCOPO. NEOSTADIENSI.
PRIMVM. HVNC. LAPIDEM. POSVIT. XXIX. SEPT.
M. DCC. LXVII.

Dies quidem XXIX. *Septembris*. solemnitatibus his, ut inscriptio habet, præfixus initio erat; verum iis postmodum ad IV. *Oct.* dilatis, nec ipsa Aug. Fundatrix, morbo M. IOSEPHÆ iam præpedita, interessè poterat, munere suo in Archidd. MA. ANNAM, & AMALIAM translato.

Et se-
cunda.

XXXIII. Addimus Chronosticon, una cum epigrammate, quibus fata M. IOSEPHÆ, in melius commutata concinne exprimuntur :

IOSEPHA. ARCHIDVX. REGIA.
NEAPOLITANL. SPONSA. MORITVR.

Rex vult terrestres IOSEPHAM ducere sponsam,
Cœlesti sponso dignior illa fuit.
Non, ait illa, tuam mi Rex contemno coronam.
Sed præstant regnis cœlica regna tuis.
En! moritur IOSEPHA suæ spes optima Matris,
Austriacæ gentis gloria, Fratrís amor.
Flere quidem iustum est, gravis ast iniuria semper,
Comprime nunc lacrymas, mœsta *Vienna* tuas.
Ut vivat, moritur; terras, ut regnet in astris,
Deserit, ac præfert regibus illa DEVM.
Accipiunt homines, ut possint perdere, vitam,
Hæc vi vita fugit, sine sed ista caret.

MARIÆ
THERESIE, fil.
IOSEPHI
II. Imp.
solum.
TAB.
XCIII.*
Lit. V.

XXXIV. Ornatio est, quæ tab. XCIII. * lit. V. sequitur, MARIÆ THERESIE, IOSEPHI II. nunc gloriose regnantis Imperatoris, & ELISABETHÆ *Borbonæ*, uxoris primæ, primogenitæ tumba stannea, quatuor aquilarum dorso premens. Longitudine pedes quinque, ac septuncem, altitudine pedem unum, ac quincuncem, latitudine denique pedes duos cum triente conficit. Super operculum integra Regiæ Celsitudinis figura, vestem attalicam, floribus largiter pictam, induta, adverso corpore decumbit, caput nudum, affabre comtum, duobus pulvinaribus inclinat. Manibus decussatis, ac corolla precatoria ligatis, imaginem CHRISTI, de cruce pendentis, attollit: latera hinc corona regia, illinc pileus Archiducalis, exornant. Scutum, in

in utraque parte conspicuum, quadripartitum est: in prima & se-
cunda area regnorum *Hungariæ* ac *Bohemiæ* tesserae comparent: TAB. XCIII. A
tertia *Burgundiæ* balteos, & quarta demum Magni Ducatus *Etru-*
riæ pilas representant, iunctis in medio *Austriæ*, *Lotharingiæ*que
parmulis, pileo Ducali obtectis. Ad pedes infra fertum, ex flo-
ribus nexum, hæc inscriptio legitur:

†

MARIA THERESIA. ARCHID. AUSTR.

IOSEPHI. II. AUG. ROM. IMP. ET. ISABELLÆ. BORBONÆ.

FILIA.

NATA. XX. MARTII. MDCCLXII.

CANDORE PIETATIS,

ELEGANTIA MORUM,

DEXTERITATE INGENII,

PULCHERRIMIS ANIMI, ET CORPORIS DOTIBUS

CLARA.

COELO, QUAM TERRA DIGNIOR.

SUIS LUCTUM RELINQUENS.

GEMMA PRINCIPUM PRETIOSISSIMA.

DIE FESTO DESPONSATIONIS, MARIE VIRGINIS,

IMMACULATO DEI AGNO ÆTERNUM DESPONSATA.

XXIII. IANUARIII. MDCCLXX.

XXXV. Indigitante hac inscriptione, quacum & cetera mo-
numenta faciunt, mundo data est Archidux *Vindobonæ* die vicesima
Martii MDCCLXII. Cum igitur eidem vicesima tertia *Januarii*
MDCCLXX. iterum erepta sit, vitam ad annos non nisi septem,
mensēs decem, cum tribus diebus produxit. Nomina Principis
cumulata hæc erant: MARIA THERESIA ELISABETHA PHI-
LIPPINA LUDOVICA IOSEPHA IOANNA. Corpus demortuæ ve-
ste attalica alba amictum, complicatis manibus, dependente ro-
fario ex lapide Lazoli, signum cruci affixi Salvatoris eburneum
tenens, publice propositum fuit. Super pectus tabula stannea lo-
cata erat cum inscriptione supra recitata, sicque sandapilæ pri-
mum lignæ, intrinsecus serica rosei coloris, lemniscis argenteis
marginata, extrinsecus panno holoserico rubro, regulis aureis
virgato, obductæ inclusum, ac in crypta Cæsareo-Archiducali
ad sinistram serenissimæ matris depositum fuit, pretioso postmo-
dum, quem ostendimus, sarcophago immittendum.

XXXVI. Sequitur denique arcula stannea, lit. X. signata, cor-
pusculum claudens alterius MARIE THERESIÆ, Regg. Cellitudd.
ALBERTI, Ducis Saxo-*Teschinensis*, & MARIE CHRISTINÆ, Ar-
chid. *Austriæ*, filiæ, die XVII. *Maii* an. MDCCLXVII. natæ & de-
natæ. Series quidem exegisset, eam secundæ IOSEPHI II. Imp.
coniugi, ut quam diebus aliquot moriendo præcessit, antepone-
re; dum vero huius delineatio serius ad nos pervenit, aptius etiam e-

M. THE-
RESIÆ,
ALBERTI,
Saxo-
& de-
Tesch. D.
& M.
CHRISTI-
NÆ, A. A.
filiæ, lo-
culus.
Lit. X.

Nnn 2

ius

Tab. ius descriptionem huc reservare visum est. Basi marmoris rubri,
 xciii. * duobus gradibus elata, super quatuor globos insistit, posita in superiori angulo fornicis sinistri, capulo IOSEPHÆ Archid. *Austriæ*, ut ichnographia nostra lit. X. ostendit, contigua. Longa est pedes duos cum semisse, octo digitos ad caput, sexque & semis ad pedes alta, pedem unum cum pollice superne lata. Ad latera utrinque intra animantium capita, manubria ore ferentia, ad caput & pedes repetita, clypei visuntur, insigniis hodie vacui. In operculo pulvinari adiacet pileus Archiducalis, demisso inde scuto, fere ut tabula XCII. lit. P. vidimus, cum inscriptione, mendis tamen, quoad diem præprimis, qui, omisso numero quinario, XII. legitur (ut leviora taceamus, sicut ex schemate nostro, ab archetypo fideliter desumpto, patet) sculptoris oscitantia, haud vacua, a quibus, id quod & sæpiuscule excitatus P. ADIUTUS a) & R. P. FISCHER b) fecerunt, purgata, huius est commatis:

VIX. NATA. MOX. DENATA.

XVII. MAII. MDCCLXVII.

M. THERESIA. ARCHIDUCIS. AUST.

M. CHRISTINÆ. ALBERTIQUE.

SAX. REGII. PRINCIPIS.

FILIA.

UT. SPES. UT. GAUDIUM.

SIC. LUCTUS. PARENTUM.

Alia inscriptio. XXXVII. Princeps isthæc sui memoriam nobis quidem nullam, Serenissimis autem parentibus luctum incredibilem reliquit, vix enim spirare incipiens, exspiravit, ab obstetrice solum derepente baptizata. Producit autem mox laudatus *Brevis notitiæ urbis Vindobonensis* editor c) inscriptionem aliam horas vitæ omnino duodecim tribuentem, ubi anonyma tamen audit: hunc in modum:

MONUMENTUM ANONYMÆ FILIÆ

MARIÆ CHRISTINÆ A. A. ET ALBERTI

DUCIS SAXO-TESCHINENSIS

NATÆ 16. MAII MEDIA 10.ma VESPERTINA

IN AULA VIENNÆ

IBIDEM SEQUENTI DIE DECIMA MATUTINA

DEFUNCTÆ. A. 1767.

Ubinam autem, si non in sarcophago ligneo, de quo nihil nobis constat, reperiunda sit? tacente editore, nos equidem fugit: habet tamen, quoad diem, suffragantes sibi *Relationes Semestrales Francofordenses*, sed quæ iterum infantem statim post baptismum mortuam esse perscribunt.

CAP.

a) Series epitaphiorum ad h. an.

dob. seu P. V. p. 179.

b) Supplement. ad *Brev. notitiæ urbis Vin.* c) Apud eund. P. III. cap. VII. pag. 123.

CAPUT VII.

CRYPTA SEPULCRALIS WILHELMINÆ AMALIE, AUG. IOSEPHI I. IMP. VIDUÆ, WIENNÆ IN TEMPLO
VISITATIONIS B. V. M. MONIALIUM ORD. S. FRANCISCI SALESII, A SE IPSA,
UNACUM MONASTERIO, FUNDATO, AGITUR QUOQUE DE
SERENISS. FILIARUM FATIS.

§. I.

Cum Augusta Imperatrix, WILHELMINA AMALIA, statim ^{Monaste-} post mortem coniugis optimi, IOSEPHI I. Cæsaris, ^{rii origi-} continuo meditata esset, qua ratione viduitatem suam in nes.
monasterio quodam solitarie transigeret; ex iis autem, quæ tum
Wiennæ iam extiterant, non facile unum sibi aptum iudicasset, no-
vum, unacum ecclesia funditus excitare statuit: quod ut quanto-
cyus effectui daret, emit in suburbio, *Renn-Weg* dicto, ab here-
dibus Domini de GUARIENT, vice olim Marschalli *Austriæ*, do-
mum cum horto peramplo, proposito suo apprime opportuno: dum
vero adhuc de ordine regulari, ibi introducendo, dubia aliquan-
tum hærebat, institutum S. FRANCISCI *Salesii*, monialium scilicet
sub titulo *Visitationis* B. V. MARIE, quibus inter cetera etiam
hoc, ut nobiles feminas iuvenes ad virtutem, & sexus sui scientias
educarent, singulare est, selegit, evocata e *Belgio* eiusdem ordi-
nis colonia. Advectis igitur necessariis, effossaque pro fundamentis
iaciendis terra, Aug. fundatrix die XIII. *Maii* MDCCXVII. natali
scilicet regnantis nunc feliciter Reginae, MARIE THERESIAE, ut
celebrior redderetur, primum lapidem, comitantibus sereniss. fi-
liabus, præsentemque copiosa nobilitate: benedicente, ac sacris ope-
rante Episcopo *Vindobonensi*, posuit, in loco, ubi nunc columnen-
maius prope aram principem ad cornu Evangelii consistit, demissa
sub eo lamina, ex argento inaurata, cum sequenti inscriptione:

CLEMENTE. XI.

SUMMO. PONTIFICE.

CAROLO. VI. IMPERATORE.

ET. HISP. REGE.

WILHELMINA. AMALIA.
IMPERATRIX.

IOSEPHI. I. IMP. VIDUA.

AD. DEI. OPT. MAX. GLORIAM.

ET DEIPARAE. HONOREM.

AD.

RELIGIONIS. INCREMENTUM.

ET. PUELLARUM. EDUCATIO-
NEM. TEMPLUM. VISITATIONI.

B. MARIAE. VIRGINIS. SACRUM.

ET.
 SALESIANI. INSTITUTI.
 ASCETERIUM. ERECTURA.
 UT. DOMUM. DEI. EXTRUENS.
 IN. TERRIS.
 ALIAM. NON. MANU. FACTAM.
 SIBI. PARARET. IN. COELIS.
 PRAESENT. FILIAB. ARCHIDUC.
 MARIA. ET. AMALIA.
 PRIMO. LOCANDO. LAPIDI.
 A. SIGISMUNDO. EX. COMIT.
 A. KOLLONIZ. VIENN. EPISCO-
 PO. RITE. LUSTRATO.
 CAESAREAM. ADMOVIT. MA-
 NUM. IN. VIENNAE. SUBURBIO.
 III. IDUS. MAIL. ANNO.
 DOMINI.
 M. DCC. XVII.

Tanta celeritate utriusque ædificii moles surrexit, ut die XIII. *Maii* MDCCXIX. sacræ virgines, quæ ab adventu suo *Vindobonam* domum illustr. Comitis de PAAR, rei veredarizæ per *Austriam* præfecti, incolebant, asceterium suum inhabitare cœperint, summa solemnitate ab ipsa etiam Imperatrice introductæ. Templum, quod paucis hodie splendore inferius, anno MDCCXXVIII. ad colophonem deductum, die XVI. *Iunii* in honorem B. V. MARIE, ELISABETHAM visitantis, consecratum fuit. Præter habitaculum, quod Aug. Fundatrix in ipso cœnobio sibi paraverat, palatium adhuc integrum, huic contiguum, pro domesticis suis erexit, quod post mortem Imperatricis monasterio, cum proventibus, ex eo percipiendis, ex testamento cessit.

Crypta
 sepulcra-
 lis, cum
 loculo
 lapideo
 WIL-
 HELMI-
 NÆ AMA-
 LIÆ.
 TAB.
 XCIII. *

II. Cryptam subterraneam, cuius ichnographiam nacti haud fuimus, Augusta pariter struxit, tres intra humum arcus habentem. Medius, quem Imperatrix sibi reservavit, recta aræ maiori subiacet, duo reliqui, hinc inde excitati, serenissimis filiabus destinati erant, hodie dum autem, cum singulæ extra patriam, ut infra breviter attingemus, mortem obierint, vacui sunt: reliquum cryptæ spatium mortuas moniales excipit. Sub medio itaque arcu positus est sarcophagus Imperatricis, quem vivens sibi iam tum anno MDCCXXXIX. ad similitudinem tumbæ ELEONORÆ *Mantuanæ*, uxoris FERDINANDI II. Imp. de qua libro sequenti, fieri curavit. Illum itaque, cum solus ad manus nostras pervenerit, inferiori loco tabulæ XCIII. * ob spatii opportunitatem, adumbratum sistere visum est. Scalptus est e simplici lapide, omni arte, insignis, ornamentisque caret, nisi quod in operculo corona Cæsarea lauro cincta, ex eodem lapide, cælato opere, excisa sit. In longitudinem excurrit pedes novem cum sextante, altus est pedes quinque & trientem, in latitudinem porrigitur pedes tres cum octo digitis. Retro caput decem

TAB.
XCIV.
a

ac a biographo eius; a) qui Imperatrici aliquot annis a confessoribus erat, prolixè conscriptæ sint. De obitu & sepultura eius pauca solummodo adhuc dicturi sumus.

Pia mors,

IV. Superata utcunque gravi ægritudine, qua mense *Decembri* MDCCXXXVII. decumbebat, rara fruebatur sospitate ad annum usque MDCCXL. dum mense *Novembri* recidivam passa, accedente flemine, absque adminiculo deinceps nec incedere poterat, sellæ obhærere coacta. Crudesciente postea morbo a die XX. *Februarii* MDCCXLII. lecto, de quo deinceps nunquam amplius surrexit, penitus detineri coepit. Cum itaque vitæ finem sibi haud procul abesse sentiret, incomparabili pietate, defixaque in DEUM fiducia mature, quin immo toto iam viduitatis suæ tempore, ad ultimum certamen se accinxit. *Martii* die vicesima septima sacræ Eucharistiæ viaticum, & secunda *Aprilis* extremæ luctæ oleum intimo animi sensu, sibi que præsentissima recepit. Die V. *Aprilis* summo mane sacro iterum viatico refici postulabat: id quod & VII. eiusdem, quo nempe solemnitas festi *Annuntiationis* B. V. MARIE, quod eo anno in Dominicam *Paschæ* inciderat, celebrabatur, factum est. Abhinc autem magis magisque deficiens, sæpiusque deliquium passa, die demum X. meritorum plena, media octava ante meridiem, animam suam Creatori placida morte restituit Imperatrix, cum annos a nativitate sexaginta novem, demptis decem, & quod paullulum excedit, diebus, a viduitate autem tricesimum fere primum, vixisset: ab exquisita indole, prudentia, magnanimitate, humanitate, sociaque liberalitate celeberrima, ac cunctis desideratissima.

Et sepultura, cum exequiis.

V. Corpus exanime, ut vivens petierat, ac testamento caverat, pollinctum haud est, & ex ea tantum parte sectum, ut cor, relictis intestinis, eximi posset, in crypta Cæsarea RR. PP. *Capucinorum*, de quo suo loco alibi, ad pedes coniugis amantissimi, IOSEPHI II. Imp. deponendum. Cadaver postea ipsum simplici habitu monialium foundationis suæ, de *Visitatione* B. V. MARIE excepta cruce, mortuis sacris virginibus super pectus poni solita, cuius se indignam verbo & scripto reputabat, indutum, floribusque sparsum, manibus saltem erectis CHRISTI, de lignea cruce pendens imaginem, ex orichalco fusam, tenens, die undecima in choro dictarum Sanctimonialium, unde quaque, sicut & templum, pannis nigris, dependentibus ex iis demortuæ insigniis, velato, expositum est. Singulis tribus, quibus advolanti hominum frequentia visendum præbebatur, diebus, ab hora quinta matutina ad duodecimam usque, super quinque altaria sacrificia offerebantur, Sanctimonialesque quatuor alternis horis preces pro Aug. Fundatricis suæ anima diu noctuque fundebant. Decima tertia eiusdem mensis circa sextam serotinam corpus Imperatricis tumbæ nuceæ,

a) Ant. Cito della Compagniedì Gesù *Vita, e virtù dell' Imperatrice* GUGLIELMI-

NA AMALIA. *Vienna d'Austria* 1744. 8.

nucæ, intus laminis ferreis crustatæ, duabusque seris munitæ, impositum, &, licet Imperatrix omnem pompam prohibuisset, similique ac moniales ritu sepeliri petiisset, ab octo quidem earum e choro suo ad cryptæ ianuam usque, quæ adhuc in claustro patet, inde autem a sex cubiculariis secundi ordinis comitante Regia tum Celsitudine FRANCISCO STEPHANO, glorioso postea Cæsare, ac primaria utriusque sexus nobilitate, ad hunc actum admissis, in cryptam ipsam deportatum, tumuloque lapideo, supra exposito, benedicente aulæ paracho, immisum est. Die XVIII. *Aprilis*, & tribus sequentibus in metropolitana D. STEPHANI ecclesia ad erectum magnificum, ac innumeris fere cereis collustratum castrum doloris decentissime parentatum est. Idem in immortale gratitudinis obsequium tribus continuis diebus Fundatrici suæ persolvebant prædictæ sacræ virgines: demum & commemorandæ veniunt exequiæ, quas Augustæ matri Augusta filia, & pietatis, & dignitatis heres MARIA AMALIA, CAROLI VII. Imp. coniux, *Francfurti* ad *Mœnum* diebus VIII. IX. & X. *Maii* in primariis S. BARTHOLOMÆI ædibus ante sumptuosissimam molem funebrem adornavit, sacra facientibus, octavo & nono, metropolitana *Moguntinensis*, & decimo cathedralis *Wormatiensis* ecclesiarum Suffraganeis, quibus singulis diebus, cum mitra & pluviali, assistebant *Montis* S. IACOBI, *Moguntiae*, *Selingenstadenensis*, & *Ildenstadenensis* Abbates.

VI. Tres ex Augusto hoc connubio prodire furculi. Octa-^{Eius pro-}vo nempe *Decembris* MDCXCIX. primo scilicet adhuc felicitis ma-^{les,}trimonii anno, nata est MARIA IOSEPHA. Hanc, in spem patriæ, die XXIX. *Octobris* anni sequentis excepit Archidux LEOPOLDUS IOSEPHUS, cœlo tamen, quam terra dignior. Tertio, & ultimo partu Augusta parens enixa est die XXII. *Octobr.* an. MDCCI. MARIAM AMALIAM. De LEOPOLDO IOSEPHO ea, quæ dicenda erant, cap. IV. §. LIII. p. 425. ubi de eius sarcophago actum est, retulimus, nunc de serenissimis filiabus pauca proferemus.

VII. Ordinur itaque a primogenita IOSEPHI I. & WILHEL-^{M. Iose-}MINE AMALIÆ Augg. filia, MARIA IOSEPHA. Primam lucem, ^{PHÆ, fil-}ut diximus, aspexit die VIII. *Decembris* an. MDCXCIX. liber ba-^{natu ma-}ptifimalis horæ etiam tertium quadrantem ad primam a meridie pro-^{ioris Po-}dit. Sacro fonte abluta est in œco equestri die sequenti ab Emi-^{lon. Re-}nent. Cardinali KOLONITCCIO, compatre Augustif. Imperatore ^{ginæ, &}*LEOPOLDO* I. commatre eius coniuge, *ELEONORA MAGDALE-^{Sax. Du-}*NA.* Nomina Archiduci indita erant sequentia: MARIA IOSEPHA BENEDICTA ANTONIA THERESIA XAVERIA PHILIPPINA. De matrimonio eius, cum Electorali *Saxonie* Principe, FRIDERICO AUGUSTO, olim ineundo, agi iam cœpit sub avo LEOPOLDO *Magno*, ipso autem non multo post satis cedente, negotium tantisper dilatatum est, donec uterque sponsus annos pubertatis attingeret.*

MON. AUST. T. IV. P. I.

O o o

geret.

geret. Anno igitur MDCCXIX. ineunte ad tractanda sponsalia *Wiennam* cum potestate plenaria missus est illustr. Comes a *Flemming*. Insecutus est cum proximo mense *Februario* Princeps Electoralis ipse, ad quem sequenti vicesimo octavo eiusdem adpromissio hæc, per supremum aulae Cancellarium, Comit. a *Sinzen-dorff*, solemniter delata, initæ sunt solennes nuptiæ vicesimo *Augusti*, præmissa pridie renuntiatione successionis in regna & provincias *Austriacas*, benedictionem impertiente Episcopo *Wiennensi*. Fœcundum admodum hoc Aug. matrimonium fuit, * cum MARIA IOSEPHA tredecim liberorum, marium scilicet sex, fœminarum septem mater, ac duodeviginti utriusque sexus nepotum avia effecta sit. Anno MDCCXXXIV. in octavam ex Archiducibus *Austriacis* *Poloniæ* Reginam coronata, tranquillis eo usque fruebatur temporibus, donec bello *Borussico*, totam *Saxoniam* tam subito inundante, ad angustias redacta est; maluit tamen contra plurimorum consilium, tanquam exul in patria manere, quam suos deferere.

Eiusque
mors, &
sepultura.

a

VIII. Animus nobis haud est hereditarias Reginæ nostræ virtutes: pietatem scilicet in DEUM & superos, amorem ac liberalitatem in proximum, constantiam in adversis, prolixius dilaudare, cum id ante nos R. P. Antonius HERMANN S. I. a) Augustæ per sequiores decem annos conscientiae arbiter, præstiterit: de pia morte, ac sepultura eius brevis adhuc sermo erit. Cumulatis in dies belli malis, & acceptis undequaque funestis nuntiis, mirum haud est, Reginam iniqua valetudine correptam fuisse. Occulta quidem eius vis aliquamdiu erat, cum autem pleuritis, quæ cum urbis *Dresdensis*, tum vicinorum pagorum incolas quam plures consumserat, accederet, regina viribus paulatim destituta est. Cum vero quoties infausta, quod nullo non die factum, ad eam deferebantur, gravem cordis palpitationem, apoplexiæ præfagam, sentiret, a negotiis tamen raro cessare volebat, paucisque etiamnum ante obitum horis res magni momenti, postridie exequendas, mandavit, litterasque ad Aug. Imperatricem MARIAM THERESIAM scribere quidem incepit, imperfectas tamen in mensa reliquit. Circa medium noctis diei XVI. *Novembris* ipsam se quieti tradidit, dimisso famulatu, quem tamen mox hora secunda dum adesse iubet, petit ab accurrentibus, ut quantocyus confessarium medicosque, cum statim moritura sit, convocarent. Confessarius celeritate qua poterat maxima veniens, Reginam agonizantem adhuc, medici vero, qui longius distabant, mortuam invenerunt, cum vixisset annos quinquaginta octo, minus viginti unum cum dimidio diebus, longiori vita, in commodum subditorum, dignissima. Verbis describi nequit luctus, quo obruta est, ex improvisa hac morte Regia familia, nobilitas, universamque *Saxoniam* solertissimæ Reginæ iactura gravissime perculit. Post mortem corpus exenterari non solum vivens sæpius prohibuit, sed & testamento vetitum esse voluit.

a) Leben und Tugend MARIA IOSEPHA, Königin von Polen &c. Lipsf. 1766. 4to.

luit. Vestimenta funebria, sua manu facta, præsto erant, quibus cadaver indutum, eodem adhuc die, duobusque sequentibus, in sacello domestico publice est expositum, coram quo ab utriusque sexus nobilibus diu noctuque alternis horis preces fundebantur: donec tandem die XIX. decenti sarcophago, cuius schema ad nos pariter haud devenit, inclusum, circa horam octavam ferotinam a sedecim Camerariis in templum aulicum, inque paratam ibidem cryptam deportatum est, *Cracoviam* forte olim, ad sepulturam regiam devehendum. Pietas Reginae non solum in urbe principe, sed & per totam *Saxoniam*, omnem pompam, ac præprimis laudationes funebres & solemnes exequias, testamento interdixit; hinc funus eius, præter aulae, & dicasteriorum officiales, sequebatur nemo, ac diebus primum XIX. XX. & XXI. *Ianuarius* anni sequentis, in sola ecclesia aulica, ab AUGUSTO marito funditus excitata, moderate, ut tempora ferebant, est parentatum.

IX. Sequitur MARIA AMALIA, iisdem Augg. parentibus ter-
tio, eoque ultimo loco, die XXII. *Octobris* MDCCI. circa horam
secundam pomeridianam in lucem procreata, & die sequenti ab E-
minent. Nuntio Apostolico, assistentibus duobus infulatis, in cu-
biculo heroum baptizata. Patrini erant, avus LEOPOLDUS I. Imp.
ac sereniss. abavia ELISABETHA AMALIA, vidua Electoris quon-
dam, ac *Palat. Rheni* Comitis PHILIPPI WILHELMI, cuius vices
ELISABETHA Archiducissa subibat. Nomina infanti indita hæc
sunt: MARIA AMALIA IOSEPHA ANNA THERESIA CORDULA.
Duci, ac hereditario *Bavarie* Principi, CAROLO ALBERTO, agen-
te cum potestate plenaria illustr. Comite IOSEPHO IGNATIO Dö-
ring ab *Iettenbach*, nuntio ad Cæsaream aulam extraordinario, in ma-
trimonium adpromissa, ac XXXI. *Maii* MDCCXXII. eiusdem spon-
sa in publico est salutata, nuptiis ipsis, quarum solemnitates,
pro instituti nostri ratione, aliis describendas mittimus, quinto
Octobris, (facta prius III. eiusdem solemnii, ac iuramento utrin-
que firmata, renuntiatione iuri succedendi in regna & ditiones *Au-*
striacas) celebratis, Archiepiscopo *Wiennensi*, assistentibus quatuor
Abbatibus, sacris operante. CAROLUS ALBERTUS patri MAXI-
MILIANO EMANUELI, die XXVI. *Febr.* an. MDCCXXVI. in Ele-
ctoratu, & MDCCXLII. invictissimo CAROLO VI. in Imperio Ro-
mano-Germanico, eius nomine septimus, successit die XXIV. *Ia-*
nuarii electus, ac subin die XII. *Februarii* a fratre Archiepiscopo
Coloniensi unctus & coronatus, quod etiam mensis sequentis die
octavo Augustæ coniugi eius M. AMALIÆ, ab eodem Archiepi-
scopo obtigit, cum iam ab anno 1612. post inaugurationem nempe
ANNÆ, MATTHIÆ Cæsaris coniugis, *Francofurti* ad hoc usque
tempus nulla Imperatrix fuisset coronata. At diuturna hæc felici-
tas haud fuit. Tempora durissima, quæ exorto, ob legitimam
successionem in CAROLI VI. Imp. hereditatem, bello, *Bavariam*

M. AMA-
LIA, CA-
ROLI VII.
Imp. vi-
dua, fata.

tum premebant, Augustamque nostram MARIAM AMALIAM, per tres continuos annos exulem *Francofordiæ* detinebant, haud est, quod hic repetamus. Cum autem circa finem anni MDCCXLIV. inde *Monachium* cum Imperatore marito, & Aug. familia redux, tranquillitate frui posse videbatur, vicesimo statim *Ianuarii* anni sequentis maior accrevit luctus ex morte CAROLI VII. coniugis amantissimi. Quo animo pientissima Imperatrix grave hoc fatum tulerit, avitasque eius virtutes, quibus toto viduitatis suæ tempore, quod in duodecimum annum vixit, se dederat, propagandi præprimis Divini honoris desiderium, quod etiam in *Asiaticas* usque partes transit, curam insuper de promovenda proximi salute, R. P. *Maximilianus* DUFRENIUS S. I. qui Augustæ confessiones per decennium excepit, singulari iam libello, quo Lectorem, consuetæ brevitatæ causâ, remittendum duximus, conscripsit: mortis solummodo, & sepulturæ circumstantiæ curas nostras exigunt.

Mors, &
sepultura.

X. Per aliquod iam tempus MARIA AMALIA viribus labefacta erat, nequicquam tamen periculi imminere credebatur; cum anno MDCCCLVI. mensis *Decembris* die octavo, festo nimirum immaculatæ conceptionis B. V. MARIE, ægritudine ingravescente præfens iam discrimen, vitæque finem sibi imminere, adverteret. Hora eiusdem diei septima ferotina omnibus morientium Sacramentis, in præsentia Augustæ familiæ, munita, sacerdoti ad omnes orationes distincte respondit. Altero die phreneticis convulsionibus iam tentata, viribus destituta licet, continuis tamen precibus, ex more, vacabat: donec tandem die sabbati, undecimo *Decembris*, circa meridiem animam suam placida morte DEO redderet Imperatrix æterna memoria digna. Cadaver veste serica nigra, superinducto habitu ordinis servarum B. V. MARIE, vulgo *Sclavinen* a) tunica nempe talari alba ricinia, capiti similis telæ calantica, humerisque scapulari, ad pedes usque defluente, panni lanci cærulei coloris, applicatis, ac cingulo ferreo, a cuius imo calvaria dependet, colligatis, indutum, complicatis manibus signum crucis, fusci coloris, cum corolla precatoria ex ligno tenens, nexa pectori imagine salutationem angelicam præsentante. Tali ornatu XII. *Decembris* mane in æcum equestrem, pannis nigris convelatum deportatur, ac super paratum inibi lectum funebrem, adstantibus numerosis candelabris argenteis, cera alba ardentibus, per tres dies exponitur, admissis omnis conditionis hominibus. In erectis circa suggestum quatuor altaribus a summo mane ad meridiem usque missæ sacrificia, quotquot poterant, ab utriusque etiam ordinis sacerdotibus preces alternatim, diu noctuque, pro defunctæ anima, offerebantur. Die XIV. corpus apertum, relictisque intestinis cor exemptum, ac ciellæ lignæ nigræ, suis in locis decenter inauratæ, inclusum est,

Oe-

a) Ordinem hunc anno 1663. ADELHEIDIS HENRICA, ux. FERDINANDI MARIE, Elect. *Bav. Monachii* inexit, brevi inter

nobilissimas fœminas per *Germaniam, Hungariam, Bobemiamque* dilatatum.

Oettingam veterem postea devehendum, cordique mariti desideratissimi, ut Vol. II. dicemus, iungendum. Eodem die circa septimam ferotinam corpus reliquum loculo primum plumbeo, & in hoc alteri quercineo, intus panno serico argenteo, exterius autem holoserico nigro, lemniscis aureis, ad commissuras ornato, compositum, in iis demum sandapilæ stannæ, cum dodrante septem pedali, pedes duos & trientem, ad caput, ad pedes unum & septuncem alto, lato superne duos pedes ac fesqui digitos, mensuræ *Francicæ*, duabus seris munitæ, conclusum, a duodeviginti Camerariis ad templum aulicum, DD. CAIETANO & ADELHEIDI sacrum, deportatum, inque crypta Electorali depositum fuit, reservatis ad dies XVII. XVIII. & XIX. *Ianuarii* anni sequentis solemnioribus exequiis. Sex de augusto hoc coniugio procreatæ sunt soboles: filii nempe duo, MAXIMILIANUS IOSEPHUS, patris in Electoratu successor, felix hodieque utriusque *Bavariæ* moderator, & IOSEPHUS LUDOVICUS, expleto vix quinquennio mortuus. Filia item quatuor: MARIA ANTONIA, FRIDERICI WILHELMI, *Saxonie* quondam Electoris, patri autem non nisi decem mensibus superstitis, ac MARIA IOSEPHA, LUDOVICI GEORGH Marchionis *Bada-Badenfis* nunc viduæ. THERESIA BENEDICTA virgo obiit, ac demum IOSEPHA MARIA, thalamo gloriose nunc regnantis Imperatoris, IOSEPHI II. præmatura morte, ut cap. mox præced. §. XXVI. seqq. vidimus, die XXVIII. *Maii* MDCCLXVII. erepta.

TAPHOGRAPHIA PRINCIPUM AUSTRIÆ. PARS I. LIBER VIII.

COMPLECTENS FUNEREA MONUMENTA
ARCHIDUCUM AUSTRIÆ

EX
AUGUSTA GENTE HABSBURGICA
LINEÆ STYRENSIS,
SATORE CAROLO,
FERDINANDI I. IMPERATORIS
FILIO.

CAPUT I.

MAUSOLEUM CAROLI, ARCHIDUCIS AUST.
ET DUCIS STYRIÆ, QUOD SECCOVIÆ EST, SEX TA-
BULIS ÆNEIS DELINEATUM, DESCRIBITUR, UNACUM FUNERIBUS
IBIDEM SEPULTIS.

§. I.

Partitio
dicen-
dorum.

AROLUS Archidux, FERDINANDI I. Imperato-
ris filius, *Styrensis*, vel *Græcensis* communi-
ter dictus, quod *Græcii* residens *Styriam* re-
gebat, quindecim omnino prolium pater fuit.
Ex his FERDINANDUS, postea *Romanorum*
Imperator huius nominis II. in *Austria*, alter
LEOPOLDUS V. in *Tyrol*i Augustam gentem
Habsburgo - Austriacam propagarunt. Linea
Ferdinandea diu, & quidem ad hæc usque tempora nostra floruit.
Tyrolensis e contrario iam in FERDINANDO CAROLO exaruit. Hæc
cum ex tabulis genealogicis firma fixaque sint, nos eorum mo-
numenta funerea ob rerum amplitudinem in VIII. capita dispec-
imus. Præfens absolvet mausoleum *Seccoviense* a CAROLO Archi-
duce excitatum, ac funera ibidem quiescentia. Pro more itaque
nostro de tempore emortuali, locisque sepulcralibus primum soli-
citi funerum lineæ *Styrensis*, in mausoleo *Seccoviensi* conditorum,
recensionem adgredimur.

Auctor
*Secco-
viensis*
monu-
menti fe-
pulcralis
CAROLUS
Archid.

II. Magnificum *Seccoviense* monasterium, quod a *Gracio* dire-
cte ultra montem illum insuperabilem, versus plagam *Caurinam*,
octo milliaria seiunctum est, vetus habet templum archithectu-
ræ *Gothicæ*, quod ex Assumptione B. V. MARIE nomen gerit :
cœnobium autem habitatur a Canonicis Regularibus Ordinis S. Au-
GU-°

GUSTINI. In hoc templo spectatur splendidum, ac sumtuosum monumentum sepulcrum, alabastrum, marmore, metallo, & gypso scite compositum, pictisque imaginibus ornatum. Exstructum id fuit cura CAROLI Archiducis, ut ex inscriptis anni notis 1585. patet: eo tempore, quo is etiam tum *Styriae* gubernator fuit. Caussam enim vero statuendae in hoc loco sibi & suis sepulturae, hanc praecipue eum habuisse ferunt; quod cum novorum dogmatum affectu *Gracium* valde infestarent, is vitam plerumque *Iudenburgi* agens, saepe *Seccoviam* venerit; cum ob loci propinquitatem, tum ob multam, quam cum eius monasterii Praeposito colebat, amicitiam.

III. Insigne hoc monumentum proxime altare supremum conficit a latere Evangelii. At, ut in expositione operis verum ordinem sequamur, id totum distribuimus in sex tabulas; quarum prima exhibebimus introitum ad monumentum a parte exteriori, occidentem versus. Secunda faciem monumenti, qua parte altare maius respexit, delineationem dabit. Tertia ichnographiam totius mausolei; quarta tumulum Archiducis secundum longitudinem, quinta eiusdem tumuli latera arctiora prodet. Sexta denique tumulos, in sepulchrali crypta conditos, producet.

IV. Latus occidentale facelli, quod ad ingressum oculis se spectandum praebet, latitudine sua est decem pedum, ac novem pollicum, similemque praefert faciem atque latus illud, quod in ecclesiam vergit. Medium claudit ianua, facta e cratibus ferreis inauratis, eaque tres pedes, novemque pollices lata, ac prope novem pedes alta est. De coronide suspensa sunt insignia *Austriae* & *Bavariae*, ex alabastrum confecta, quae Ducalibus galeris obtinentur. Summo loco erecta est imago CHRISTI ad crucem affixi, adstantibus ex utroque latere MARIA & IOANNE *Apostolo* supra columnationem Atticam, in qua media apparent notae: I. H. S.

V. Faciem meridiionalem, introrsum vergentem, constituunt duo arcus, singuli decem pedes, quatuor semis pollices circiter patentes. Uterque occluditur cratibus, quatuor pedes, ac tertiam pollicis partem altis, alabastrum candidissimo, multaque arte elaboratis. His super impositae insistent columellae, pariter ex alabastrum confectae, quinque pedes, & quinque semis pollices altae, scitissime pariter constructae, quae transversis ex aere inaurato trabeculis vinciuntur. Columellis incumbit epistilium alabastrinum, pedem unum & octo pollices altum, cuius margo striis inauratis, cancellato opere implicatis, exornatur. Epistilio imminet parva columnatio Attica ex columellis dimidiatis alabastrinis, quae speciem homunculorum umbilico tenus exhibet. Praeterea in utroque arcu frontes exstant ex alabastrum sculptae, & opere cancellato perfectae, cum genis sedentibus, & aliis eiusmodi ex more veterum *Francorum* adiectis ornamentis. In fronte proxime supremum

Partes
monu-
menti.

Occiden-
talis pla-
ga exte-
rior.
TAB.
xciv.

Facies
meridio-
nalis.
TAB.
xcv.

TAB.
XCV.

mun altare, in templum vergente, constituta est imago CAROLI, ex alabastro, similisque uxoris eius effigies retro respicit in monumentum. Inter utrumque arcum columnæ mediæ superstat genius formæ maioris, qui simul cum binis aliis minoribus *Austriaca*, & *Bavarica* insignia sustinet, galero Archiducali tecta. Ad latera arcuum constant statux lapideæ ex una parte S. PETRI, ex altera S. IOANNIS *Evangelistæ*. Harum rerum quidquid est, tegitur coronide, & corollis, quæ pariter ac genii, & insignia formate sunt ex lapide dealbato & gypso. Supra dictam coronidem quinque genii expansum tenent aulæum, quod tres exhibet insignium clypeos, a duobus magnis leonibus sustentatos. Omnia hæc ex gypso sunt facta. Clypeus medius, qui reliquos magnitudine excedit, auream incingit ovatam, e serico rubro, cui indita sunt insignia *Austriaca*, omnium regionum hereditariarum phrygio opere intexta, ac aurei velleris insigni circumdata. Bina minora scuta etiam pannos sericos rubros continent, eosque metallo nobiliori inclusos; super uno scuto cassis cum pennis pavonum, & ad alterum gladius pugio, & calcaria affixa sunt. Tria hæc scuta in exequiis funeri præferebantur, atque hic dein in æternam memoriam suspensa fuerunt. Superius quoque pendent duodecim vexilla etiam ad sepulturam a viris nobilibus deportata. Primum vexillum *Vindorum Marchiæ*, colore badio; secundum *Cileiæ*, colore cinereo; tertium *Goritiæ*, colore flammeo; quartum *Habsburgicum*, colore columbinaceo; quintum *Tyrolense*, flavum; sextum *Carniolæ*, viride; septimum *Carinthiæ*, violaceum; octavum *Styriæ*, rubrum; nonum *Burgundiæ*, candidum; decimum *Austriæ* recentius, cæruleum; undecimum vexillum militare, in quo omnium regionum hereditariarum insignia aureo panno depicta; duodecimum vexillum funereum, colore atro. Hæc vexilla mordacem temporis dentem sensere, nec bene, nisi oculo armato, discernuntur.

Ichno-
graphia.
TAB.
XCVI.

VI. Totius monumenti constructio cellam, sive facellum constituit triginta pedes longum, tredecim pedes, & septem semis pollices latum. Ara, quæ hic constat, velut supremum altare in templo, latus orientale ornat; ab occidente, adversus altare, introitus est. Facies meridionalis intro versus templum spectat, & ab aquilone lux duabus fenestris in facellum immititur. Medius inter has fenestras supra pavementum marmoreum consistit tumulus. Extrinsecus ædificium non aliter præmunitur, quam planiore tecto æneo. Patrocinium huius facelli est *Transfiguratio CHRISTI*. Totum præterea pavementum abacis marmoreis candidis, rubris, & nigris contabulatum est.

Lateris o-
rientalis
facies in-
terior.

VII. Introitus huius facies interior ad orientem, eundem fere conspectum præbet, nisi quod in fastigio, loco nominis I. H. S. conspiciantur modo dicta insignia, forma minori, eaque a parvis

vis genii sustentata : supra ianuam arcuatam CHRISTI & MARIE TAB. xcvi.
 imagines obliquæ ex alabastro spectantur.

VIII. Ara facelli constituta est in recessu cuiusdam arcus , *ia-* Ara fa-
 nuæ adversa. Tabula altari imposita exhibet paullo ante memo- celli.
 ratum facelli patrociniū , *Transfigurationem* CHRISTI , adiecto
 versu :

HIC EST FILIUS MEUS DILECTUS , HUNC AUDITE.

E lateribus consistunt simulacra SS. PETRI & PAULI , saxo exci-
 sa : supra hæc exhibentur sex genii , instrumentis musicis instru-
 cti , pariter ex lapide , & infra duo alii , qui strophia tenent ,
 unum nomine IESU , alterum MARIE per monogrammata insigni-
 tum. Ex una parte arcus depingitur *Evangelista* MATHÆUS , ex
 altera MARCUS.

IX. Quæ facies intra vergit ab occidente , non discrepat a fa- Facies in-
 cie exteriori , nisi quod effigies MARIE *Bavaræ* , uxoris CAROLI terior
 Archiducis ex alabastro intus in facellum respiciat , quæ facies a occiden-
 parte interiori altior non est , quam apertura arcuum. talis.

X. Facies illustris aquilonem versus duabus fenestris arcuatis Pars a-
 lumen accipit. Inter quas , quæ exhibetur pictura , CHRISTUM versæ fe-
 præbet , puerulos ad se vocantem. Ad extremitatem depinguntur nestræ.
 reliqui bini Evangelistæ , utrinque unus.

XI. Fornix constructus est ex gypso , opere veteri , & parum Testudo.
 concinno ; multis componitur scutis , in quibus genii cum signis
 dominicæ passionis depicti exhibentur. Proxime aram , superius
 in medio fastigio ad conspectum præbetur DEUS Pater cum ange-
 lorum choro : sed super ingressum sistitur simul cum duodecim Apo-
 stolis divina Mater in cœlum abiens. In quatuor angulis totidem
 constituti sunt genii , ac duo medii in latere longiore ; unus pagellam
 tenet , cum huiusmodi epigraphe :

SINITE PARVULOS AD ME VENIRE.

Alter ex adverso schedam monstrat , sic inscriptam :

SEBASTIAN CARLON HANC BASILICAM PARERGIS , ET IMA-
 GINIBUS CIRCUMPOSITIS ILLUSTRAVIT , HOCQUE SEPUL-
 CRUM INFERIUS ERECTUM EST MDLXXXV.

Nomen quidem statuarii , qui imagines finxit , in facello non in-
 venit : id tamen in archivo *Seccoviensis* monasterii servatum est :
 ALEXANDER VERDA.

XII. Insigne illud bustum , quod maximam partem e marmo- Tumulus
 re rubicundo , vel nigro cum guttis albis constat , proxime parie- TAB.
 tem consistit , medium inter utramque fenestram , ut adeo tres xcvii.
 eius facies conspici possint. Longitudine æquat novem semis pe-
 dem , latitudine quinque pedes , & unum pollicem , altitudine qua-
 tuor

MON. AUST. T. IV. P. I.

Ppp

TAB.
xcvii.

tuor pedes, & decem semis pollices. Quatuor anguli mediæ partis totidem ornantur signis humanis, mediis cum parergis, e marmore candido. In eadem hac media parte, triplici distributione novem continentur anaglypha ex alabastro, velut marginibus inclusa, quæ Servatoris CHRISTI patientis historiam exhibent. Primam speciem præbet CHRISTUS in monte *Olivet*. II. IUDÆ proditio. III. Flagellatio. IV. Eductio in montem *Calvarie*. V. Affixio in crucem. VI. Sepultura. VII. Descensus ad inferos. VIII. Resurrectio a mortuis. IX. Apparitio CHRISTI in forma hortulani. Supra hæc anaglypha in tribus lateribus decem insignia ex alabastro in parvis clypeis exhibentur: scilicet 1) *Marchie Vinidorum*. 2) *Goritiæ*, 3) *Tyrolis*, 4) *Carinthiæ*, 5) *Burgundiæ*, 6) *Austriæ*, in medio lateris longioris, 7) *Styriæ*, 8) *Carnioliæ*, 9) *Habsburgi*, 10) *Cileiæ*. Ad inum monumenti octo formata sunt geniorum capita e marmore candido, inter quæ scripti sunt septem tituli latini, partim e bibliis sacris, partim e precibus pro defunctis, in Ecclesiâ *Romana* recitari solitis, defuncti, quos hic adiciamus:

I. RECORDARE IESU PIE, QUOD SUM CAUSSA TUE VIE,
NE ME PERDAS ILLA DIE.

II. QUÆRENS ME SEDISTI LASSUS, REDEMISTI CRUCEM
PASSUS, TANTUS LABOR NON SIT CASSUS.

III. IUSTORUM ANIMÆ IN MANU DEI SUNT, ET NON
TANGET ILLOS TORMENTUM MORTIS; VISI SUNT OCULIS
INSIPIENTIUM MORI, ILLI AUTEM SUNT IN PACE.

IV. CUM TE CONSUMPTUM PUTAVERIS, ORIERIS UT LUCIFER,
ET HABEBIS FIDUCIAM PROPOSITA TIBI SPE, ET
DEFOSSUS SECURUS DORMIES. REQUIESCES, ET NON ERIT,
QUI TE EXTERREAT.

V. BEATI MORTUI, QUI IN DOMINO MORIUNTUR, AMODO
IAM DICIT SCRIPTURA, UT REQUIEScant A LABORIBUS
SUIS, OPERA ENIM ILLORUM SEQUUNTUR ILLOS.

VI. QUI MARIAM ABSOLVISTI, ET LATRONEM EXAUDISTI,
MIHI QUOQUE SPEM DEDISTI.

VII. PRECES MEÆ NON SUNT DIGNÆ, SED TU BONUS
FAC BENIGNE, NE PERENNI CREMER IGNE.

Ad quatuor angulos in pavimento genua ponunt totidem genii e marmore candido, singuli sesqui tertios pedes alti, qui tumulum quodammodo sustinere videntur. Supra bustum iacent ex albo marmore imagines CAROLI Archiducis, & MARIE, uxoris eius, subiectis pulvinaribus ex marmore candido, & peristromate ex atro. Archidux iacet aperto capite cum collari rugato, & torque aurei velleris ad pectus applicato, manibus decussatim compositis, ense ad latus, & casside ad pedes. MARIA ad sinistram habitu, ut tunc usus ferebat, Principum foeminarum, cum calantica, col-
lari

lari rugato, & manicis pendentibus, lapillorum pretiosorum ornatu, ac manibus decussatis. Capitibus imminent plena *Austria* insignia, galero ducali tecta ex alabaistro candido, quæ insignia a duobus geniis, e marmore albo factis, tenentur, & torque aurei velleris cinguntur cum huiusmodi epigraphe, litteris auratis marmoris nigro inscripta:

TAB.
XCVII.

CAROLUS. SERENISS. ARCHIDUX. AUSTRIÆ. ETC. HIC. POSITUS. ANNO. M. D. XC.

A tergo huius clypei calva cadaverosa cum superposito clepsamidio, ac decussatim iacentibus ossibus. Ad pedes pariter duo e candido marmore genii insignia *Bavaria* ex alabaistro tenent, cum circumscripto titulo:

MARIA. VTRIVSQVE. BAVARIÆ. DVCISSA. ETC. CONIVX. QVONDAM. CAROLI. CHARISSIMA.

A parte posteriori clypei horum insignium nomen I. H. S. monogrammate inculptum est.

XIII. Ut porro omnia, quæ de hoc tumulo hæcenus disse-^{Eiusdem} ruimus, penitus perspecta, planeque cognita lectori fiant, addimus eiusdem quoque latera arctiora, typis expressa; quæ titulos^{tumuli} insignia, figuras, & symbola, quorum mentionem fecimus, ^{lateralia ar-} ostendunt. ^{tiora.} TAB. ^{XCVIII.}

XIV. Nunc ad ipsam cryptam sepulcralem, dicto tumulo^{Cryptæ} suppositam, pedem promovemus. Ante ingressum facelli in tem-^{descri-} plo cathedrali, pavimento instratum conspicitur marmor sepul-^{ptio.} crale; eius longitudo est septem pedum, trium pollicum, latitu-^{TAB.} do trium pedum, totidemque pollicum. Sunt quidem in hoc^{XCIX.} cypso ornamenta quædam cælata, annuli ex ære quinque infixi, & æreus margo, tres semis pollices latus, totum lapidem ambiens, nulla tamen in hoc lapide apparet inscriptio. Cum esset sublatus e pavimento, quo solide firmatus erat, occurrebat scala octo graduum, tres pedes, quatuor semis pollices lata, ad cuius imam extremitatem utrobique se offerebant parvæ cameræ vacuæ, singulæ sex semis pedes longæ, & tres pedes latæ. Hinc per arcum quinque pedes, & pollices sesqui alterum patentem, & quatuor pedes, totidemque pollices crassum ingressus patet in cryptam primariam, quæ viginti tres pedes & decem pollices longa, octo pedes, decemque pollices lata, & quinque pedes novem pollices alta, ducto ab aquilone versus meridiem fornice. Ingredientibus ad sinistram a parte orientali tres columnæ, sine capitellis, occurrunt, superstructam sustentantes busti molem.

XV. In hac crypta quinque maiores, & quatuor minores ex-^{Funus} stant loculi quadrati, stanno, cælato opere, & inscriptionibus or-^{CAROLI} nati, a) quarum rerum in tabula XCIX. indicia clariora habentur. ^{ibidem} Qui locus lit. a. signatur sex pedes & quatuor pollices lon-^{condi-} tus. ^{tum.} Lit. a. ^a

Ppp 2

gus

a) Auctor *Græcii* topographice descripti, decem funera in hac crypta numerat.

TAB.
XCIX.

gus est. In eo quiescunt ossa CAROLI *Græcensis*, Archiducis, qui anno ætatis quinquagesimo, die decima mensis *Iulii* an. C. 1590. e vita migravit. Operimento capuli funerei affixum est signum crucis, super idque lamina cum inscriptione, & insignibus, quæ partes ambæ aurei velleris insigni cinguntur. Inscriptio sic se habet:

CAROLUS. ARCHIDUX.
AUSTRIÆ. DUX. BURGUN-
DIÆ. STYRIÆ. KARINTHIÆ.
CARNIOLÆ. AC. WIRTHEM-
BERGÆ. ZC. ÆTATIS
SUÆ 50. ANNORUM.
OBIIT. 10. DIE MENSIS.
IULII. ANNO. 1. 5. 9. 0.

De visceribus huius Archiducis *Græcii* in templo S. ÆGIDII conditis in dissertatione singulari dicemus.

CAROLI
pia mors.

XVI. Maximis, iisque perpetuis laboribus, quos CAROLUS Archidux pro utraque republica in se suscepit, supra modum frangebatur eius valetudo; anno itaque 1590. in *Austriam* concessit thermis *Mannerforphenibus* amissas corporis vires recuperaturus. Hæc inter tempora ab iis, qui novæ doctrinæ fautores erant, tumultus in ipsa civitate *Græcensi* excitatur, cuius nuntium ut accepit Princeps, nondum finitis curandæ sanitati destinatis diebus, ac valetudine insuper habita, cum liberis & coniuge sua MARIA, ALBERTI V. *Bavariæ* Ducis filia, *Græcium* reversus est. Quamvis itineris contentione morbus nondum satis depulsus, recrudesceret, *Cellas* tamen *Marianas*, pro innata singulari sua in Deiparam pietate, divertens, ædes thavmaturgas Nonis *Iulii* attingit, ubi sacro epulo refectus, totum se pietatis operibus dedit. At morbo magis, ac magis ingravescente postero die *Muræpontum* lectica deportatus, ac *Græcii* tandem adveniens, Sexto Idus *Iulii*, tertio nempe ab adventu die, fatis concessit.

Brevia-
rium vi-
tæ illius.

XVII. Erat CAROLUS noster, ut prævix monuimus, FERDINANDI I. Imperatoris filius, nascendi ordine tertius, ex ANNA, ULADISLAI *Hungariæ* & *Bohemiæ* Regis filia anno 1540. die III. *Iulii*, inter horam tertiam & quartam matutinam in signo cancri natus. Annum ætatis vigesimum quartum agens ab Augusto parente, morti iam iam proximo, *Styriam*, *Carinthiam*, *Carnioliam*, comitatum *Goriciensem*, ceteraque mari *Adriatico* adiacentes provincias regendas suscepit, unde, ut diximus, *Styrensis*, seu *Græcensis* (nomine a metropoli *Styriæ* desumpto) passim audiit.

Indoles
atque
religio.

XVIII. Erat illi indoles vivida, prudentia longo, ac frequentium rerum usu edocta, litterarum, optimarumque artium amor singularis, ac fervens præsertim avitæ religionis conservandæ studium. Quare contigit, ut non tantum ELISABETHÆ, *Britanniæ* Regi-
næ

næ oblatas nuptias, ac leges matrimoniales ex *Anglia* allatas, catholico tamen Principe indignas, respueret, sed etiam novatoribus, sacra sua *Styriae* inferre volentibus, ea, qua Ducem *Austriacum* decebat, constantia resisteret. Novorum dogmatum magistris, in *Styria* praesertim tumultuantibus CAROLUS anno 1568. comitia *Muræponti*, oppido haud ineleganti, indixit, ubi de conservanda religione Romano-catholica acriter decertatum est. Cesserat tunc quidem CAROLUS, nobilium precibus & auctoritate coactus, in quatuor *Styriae*, *Carinthiae*, & *Carnioliae*, civitatibus religionis libertatem concedens; verum maxima inde cum scandala oriri, & cuncta in peius abire cerneret, concessam exercendæ Confessionis *Augustanae* potestatem revocans, omnes sibi subditos non tantum gravissimis poenis a doctrina noviter introducta cohibuit; sed etiam illos aut catholico ritu vivere, aut provinciis suis exire iussit.

XIX. Hæc dum domi agerentur SOLIMANNUS, *Turcarum* Imperator, victorica signa *Hungariae* inferens, ingenti militum manu *Sygethum* cinxit, totamque *Europam* in metum dedisset, nisi CAROLUS sua Ducumque suorum fortitudine hostiles Barbarorum excursiones refrenans, ac, commissis quibusdam propitio Marte praeliis, militem *Ottomanicum* receptui canere compulisset. Non minus felici successu Princeps noster litem a *Venetis*, de provinciarum limitibus motam, ac rusticorum tumultus in suis ditionibus sedavit. Quamvis enim ad vicena eorum millia, sumtis armis, *Sclavoniam*, *Carnioliam*, *Styriam*que depopularentur, CAROLUS tamen, ut erat animo excelsus, & ad arduos quoscunque casus praesenti, mira celeritate incompressis perduellium turmis sese opposuit, ac, multatis rebellium antesignanis, reliquos ad officium redire coegit. Plura, eaque ingentia huius Archiducis in republicam, avitam religionem, atque litteras merita *Carolo* stadium, ab ipso recens exstructum, Collegium Societatis IESU, in civitate *Græcensi* fundatum, & Academia scientiarum ibidem aperta, abunde satis deprædicant.

XX. Ad meridiem, proxime iuxta loculum fundatoris CAROLUS, iacet locus stanneus sex pedes pollicem unum longus, ac sex manubriis ferreis circumcirca instructus, a nobis in Tab. XCIX. litera b. notatus, qui cineres MAXIMILIANI ERNESTI Archiducis *Austriae* & ordinis *Teutonici* Commendatoris asservat. In operculo sculpta cernitur crux ordinis *Teutonici* & insuper epitaphium

MAXIMILIANUS ERNESTUS
ARCHIDUX AUSTRIÆ ORD. TEUTONICI
COMMENDATOR

SUAM ÆTERNVM DEO	COMMENDAT	ANIMAM.
SUUM TANTISPER HUIC URNE		CORPUS.
NATUS		1583. 17. NOV.
	ORÆCII	
VITA FUNCTUS		1616. 18. FEBR.

Ppp 3

XXI.

TAB.
XCIX.

CAROLI
virtus
bellica.

MAXIMI-
LIANUS
ERNE-
STUS,
Ord.
Teut.
Commenda-
tor †
1616.
18. Febr.
Lit. b.

Vitæ fe-
ries.

TAB.
XCIX.

XXI. MAXIMILIANUS ERNESTUS, tertius erat CAROLI *Styrensis* filius, anno 1583. die XVII. *Novembris*, ut mox allata a nobis inscriptio docet, huic mundo natus est. Vix trigefimum tertium ætatis annum agens, ac ordinis *Teutonici* Magister renuntiatus, vivere desiit *Græcii*. Tantæ erant huius Archiducis virtutes, tanta præsertim eius in rebus bellicis peritia, a) ut immaturam eius mortem nunquam satis deplorare possimus.

GREGO-
RIANA
MAXIMI-
LIANA †
1597. 2.
Sept.
Lit.

XXII. Proxime qui adstant loculi, sic conversi sunt, ut pedes vertant ad meridiem, sinistrum vero latus ad orientem. In uno horum loculo conditum quiescit funus GREGORIANÆ MAXIMILIANÆ, quam ex MARIA *Bavara* susceperat CAROLUS. Arcam eius, sex pedes longam, ferro olim munitam fuisse, hinc inde circumiacentia testantur fragmenta. Operimento loculi stannei insculptum est signum crucis, cum superiniecta tabula, quæ hanc inscriptionem legendam præbet :

ANNO. SALUTIS. HUMANÆ. M. D. XCVII.

DIE. XX. SEPTEMBRIS. INTER QUINTAM ET SEXTAM MATUTINAM. IN. VIGILIA. S. MATTHÆI. APOSTOLI. EX. HAC. LACRIMARUM. VALLE. PHISSE. DECESSIT. SERENISS. PRINCEPS. AC. HEROINA. D. GREGORIANA. MAXIMILIANA. SERENISS. PRINCIPI. AC. DNI. D. CAROLI. ARCHIDUCIS. AUSTRIÆ. DUCIS. BURGUNDIÆ. STYRIÆ. CARINTHIÆ. CARNIOLÆ. WIRTEMBERG. COMITIS. HASBURGENS. ET. TYROLENSIS. ET. GORTIENS. EIUDEMQUE. SERENISS. ET. DILECTISSIMÆ. CONSORTIS. MARIE. NATÆ. PALATINÆ. AD. RHENUM. SUPERIORIS. ET. INFERIORIS. BAVARIÆ. DUCIS. LEGITIMA. ANNO. ÆTATIS. SUÆ. DECIMO. SEXTO. CUIUS. ANIMÆ. OMNIPOTENS. DEUS. PROPITIUS. AC. MISERICORS. ESSE. VELIT. EIDEMQUE. IN. NOVISSIMO. DIE. GLORIOSUM. IN. CORPUS. REDITUM. IMPERTIRI. CLEMENTISSIME. DIGNETUR.

AMEN.

Compendium
vita.

XXIII. Quinta hæc erat Archiducis CAROLI filia, *Græcii* anno 1581. die XXII. *Martii*, media sexta vespertina primam lucem aspiciens, ac die 29. eiusdem mensis ab Episcopo *Seccoviensi* renata. Tot corporis animique ornamenta in hanc Principem natura contulerat, ut illam PHILIPPUS III. *Hispaniarum* Rex, thori thronique consortem exoptaret. Verum ad cœlestis sponsi thalamum decimo sexto ætatis suæ anno evocata, pro mortali immortalitatis coronam *Græcii* est consecuta anno 1597. die XX. *Septembris* quadrante ante horam sextam matutinam. Plura de hac Principe L. B. in Pinacothecæ nostræ P. II. L. V. C. II. inveniet.

CATHA-
RINA
RENNEA
† 1595.
29. Iul.
Lit. d.

XXIV. Parieti ad orientem proprior capulus stanneus, ossa continet alterius, quam CAROLUS genuit, filiz, nomine CATHARINÆ

a) Pinacoth. P. II. lib. V. cap. II. p. 321.

RINÆ RENATÆ, quam alii scriptores cœvi, more *Gallico*, RENNEAM vocant. Hæc annum vicesimum ætatis agens die XXIX. Iunii, anno MDXCV. innupta diem supremum obiit. Corpus exanime primo *Græcii* in ecclesia Societatis IESU oratione lugubri a) cohonestatum, postea *Seccoviam* deductum, ibique die VIII. Augusti in communi hac Archiducum *Austriaco-Styrensi* crypta ad pedes serenissimi parentis, ut moriens petierat, compositum quiescit. Loculus huius Principis quinque pedes & undecim pollices longus, in operculo crucem insculptam ostendit. Ad caput superaffixa est lamina cum epitaphio in idiomate germanico, eo tamen notis latinis maioribus exarato, huius tenoris:

TAB.
XCIX.

a

DEN XXIX. TAG. IUNII. ZU. MORGENS. EIN. VIERTL.
NACH. VI. UHR. AUF. SANCT. PETER. UND. PAULS. TAG. DES. XCV.
IAHRS. IST. AUS. DIESEM. IAMMERTHAL. GANZ. CHRISTLICH. VERSHI-
DEN. DIE. DURCHLEUCHTIGSTE. FURSTIN. UND. FRAILEIN. FRAILEIN.
KATHARINA. RENNEA. DES. DURCHLEUCHTIGSTEN. FURSTEN. UND.
HERRN. HERRN. CARLN. ERZHERZOGEN. ZU. OSTRREICH. HERZO-
GEN. ZU. BURGUND. STEIR. KARNTEN. CRAIN. UND. WIRTENBERG.
GRAFEN. ZU. HABSBURG. UND. TIROL. UND. GORZ. UND. DER. DUR-
CHLEUCHTIGSTEN. GELIEBTEN. GEMAHEL. MARIA. GEBOHRNE
PFALZGRAFIN. BEIM. REIN. HERZOGIN. IN. OBER. UND. NIDER. BAIREN.
EHLEIBLICHE. TOCHTER. DIE. IRES. ALTERS. IN. XX. GEWEST.
WELCHER. SEEL. DER. ALLMECHTIGE. GOTT. GNADIG. UND. BARMHERZIG. UND.
AM. IUNGSTEN. TAG. EIN. FROHLICHE. AUFERSTEHUNG. GNEDIGLICH. VER-
LEIHEN. WOLLE. AMEN.

Id est: Die vigesima nona Iunii, mane quadrante post horam sextam in festo sanctorum PETRI & PAULI anno nonagesimo quinto ex hac lacrymarum valle pie obiit serenissima Princeps & Domina Domina KATHARINA RENNEA, serenissimi Principis & Domini Domini CAROLI Archiducis Austriae, Ducis Burgundiae, Styriae, Carinthiae & Wirtembergae, comitis Habsburgi, Tyrolis & Goritiae, & serenissimae, dilectissimaeque coniugis MARIAE, natæ Palatinae ad Rhenum, Ducis in superiori & inferiori Bavaria, legitima filia, quæ annorum ætatis erat viginti, cuius animæ omnipotens DEUS gratiam & misericordiam elargiri, atque in novissimo die felicem resurrectionem benigne concedere velit. Amen.

XXV. Tertium inter filias CAROLI locum CATHARINA RENATA *Græcii* obtinuit, anno 1576. die quarta Ianuarii circa horam noctis octavam. A MARTINO Episcopo *Seccoviensi*, levantibus RUDOLPHI II. Imp. nomine MATHIA & MAXIMILIANO fratribus illius Archiducibus, & RENATA, Ducissa *Bavarie*, baptizata, insigni morum innocentia & probitate iuventutis suæ annos transegit b) anno 1595. die XXIX. Iunii, teste MENLIO, ac *Græcensi* MS. Ducis *Parmensis* thoro iam iam destinata, sed, quo minus illum conscenderet, morte eodem anno præpedita fuit. Plura, ad huius Principis vitæ seriem pertinentia, reperies loco mox citato.

Vitæ
mortis-
que histo-
ria.

b

XXVI.

a) P. STEYERER in Collectaneis.

b) Pinac. P. II. Lib. V. cap. II.

ELISABETHA, prædicti CAROLI filia
† 1586.
29. Jan.
Lit. e.
TAB.
XCIX.

XXVI. Medio ad parietem orientalem situ alius consistit loculus stanneus, cuius medio operculo litteris Romanis insculptum epitaphium germanicum nos docet, in illo contineri exuvias ELISABETHÆ Archiducis *Austriæ*, ac CAROLI *Græcensis* filix, quam mors acerba fustulit an. M. D. L. XXXVI. die XXIX. Ian.

HIERINNEN LIEGT ELISABETH
ERZHERZOGIN ZU OESTERREICH
WELCHE AUS DIESER WELDT
VERSCHIDEN 1586. IARDE
DEN 29. JANUARIU ABENDS EIN
WENIG VOR 7. UHREN IHRES
ALTERS IM NEUNTEN
IAR.

Id est: Hoc loculo conditur ELISABETH, Archiducissa *Austriæ*, quæ de hoc mundo decessit anno 1586. die 29. Ianuarii, vespere paullo ante horam septimam, suæ ætatis nono anno.

Ortus, &
occasus
huius
Principis.

XXVII. CATHARINÆ RENATÆ igitur in cryptam *Seccoviensem* quinquennio præcefferat soror ELISABETHA, ætate minor, ac CAROLI *Græcensis* quarta filia. Primam auram spiravit hæc Princeps *Græcii* anno 1577. die XIII. *Martii*, ac tertio quadrante ad horam septimam vespertinam. Sacris undis lavata a CONRADO, Episcopo *Labacensi*, die XXIV. eiusdem mensis, optata valetudine nunquam utebatur; variolis enim atque morbillis iterum iterumque vexata, in febrin quartanam sæpius incidit, quæ tandem Puellæ Principi funestam hydropem contraxit, anno ætatis eius octavo, mense decimo, die decimo septimo. Scriptores haud contemnendi a) *Serenissimæ* huic Puellæ iam annum 1580. fatalem ponunt; at fides habenda est epitaphio, a nobis supra allato, cui *Annales Seccovienses*, ac diarium Collegii *Græcensis* Societatis IESU, suffragantur.

FERDINANDUS
I. CAROLI
filius
† 1571.
1. Aug.
Lit. f.

XXVIII. Ad partem sinistram, aquilonem versus exiguus occurrit locus, longitudine pedis unius, & duorum pollicum. Extremitati summæ affixa est lamina, epigraphæ suæ indicans eo conditi teneras FERDINANDI I. exuvias. Inscriptio huius loculi his verbis concepta est:

FERDINANDUS FILIUS CAROLI ARCHIDUCIS AUSTRIÆ OBIT ANNO MDLXXI. PRIMA DIE AUGUSTI IN IUDENBURG.

Corrigendus itaque est auctor historiarum ad *Icones Principum regnantium sub imperio FERDINANDI II. Caesaris* &c. qui pag. 4. b. pro æra natiuitatis huic Archiduci assignat diem XXV. *Iulii* 1272. BIRCKENIUS quoque, qui diem Archiduci emortualem fuisse scribit XXXI. *Iulii*.

XXIX.

a) Ap. P. STEYERER Coll.

XXXIX. Primus, quem CAROLO MARIA *Bavara* genuit, filius FERDINANDUS noster erat, *Iudenburgi* 1571. die XV. *Iulii* quadrante post horam octavam antemeridianam editus, ac XX. *Iulii* ab Episcopo *Seccoviensi* sacro fonte ablatus. Vitæ suæ dies non ultra sedecim produxit. Prima enim *Augusti*, ut epitaphium, testis omni exceptione maior, enuntiat, & quidem circa mediam noctem, eodem anno, extinctus est. a)

XXX. Parvulum hunc loculum, versus aquilonem, contingit alius paullo grandior, itidem stanneus. Opperculo parva crux ac epitaphium idiome *germanico* insculptum legitur. En verba inscriptionis :

IM M. D. LXXX. IAR. DEN XVII
TAG MAI ZWISCHEN 12. UND
AM UHR ZU MITTAG IST DER
DURCHLEUCHTIGSTE HOCHGEBORNE
FURST UND HERR HERR CARL ERZ
HERZOG IN OSTERREICH, HERZOG
ZU BURGUND, STEYER, KÄRNTEN
UND CRAIN ZC. GRAF ZU TYROL
UND GORZ ZC. SEINES ALTERS
IN ZEHENDEM MONAT IN DER STAT
GRAZ VON DIESER WELT VERSCHIEDEN.

Id est: Anno MDLXXX. die XVII. Maii inter horam duodecimam & primam meridianam GRÆCI vitam deseruit serenissimus Princeps Dominus Dominus CAROLUS, Archidux AUSTRIÆ, Dux BURGUNDIÆ, STYRIÆ, KARINTHIÆ & CARNIOLIÆ &c. Comes TYROLIS & GORIZIÆ &c. ætatis suæ mense decimo. Auctor itaque Fastorum *Austriacorum*, *Vindobonæ* anno 1737. editorum, annum emortualem huius Principis perperam reponit ad annum 1582.

XXXI. Cognominis patri suo CAROLUS curriculum vivendi, quod Græci an. 1579. die 17. *Iulii* intra horam quintam & sextam pomeridianam incepit, ac eodem die, quo decimum ætatis mensem egressus est, absolvit, morbillis malignis extinctus. Fumus tenerrimum *Calendis Februarii* anno sequenti pariter *Seccoviam* deportatum, & ibidem in loculo stanneo, ut supra diximus, ad arcas FERDINANDI I. fratris, aliarumque sororum suarum adpositum fuit.

XXXII. Ex eadem parte prope ingressum locus porro inventus duos pedes & tres pollices longus, in quo, ut operculo, quod cruce pariter insignitum est, insculpta inscriptio loquitur, conduntur exuvie CHRISTINÆ, filie FERDINANDI Archiducis, postea *Romanorum* Imperatoris ex MARIA ANNA, Duce *Bavariæ*. Inscriptionis verba sunt hæc :

a) Auctor *Græci* topographice descripti obitum huius Principis reponit ad 31. *Iul.* anno 1572. Lit. H.

MON. AUST. T. IV. P. I.

Qqq

SERE-

Eius nati-
vitas.
TAB.
XCIX.

a
CAROLUS
cuiusdem
Archiducis
filius
† 1580.
17. Maii.
Lit. G.

Nativitas
epo-
cha, ac
mortis
genus.

CHRISTINA, fil.
FERDIN.
Archid.
postea
Imp. II.
† 1601.
XII. Ian.
SERE-

TAB.
XCIX.

SERENISSIMA DOMINA ARCHIDUX
DONNA CHRISTINA SERENISSIMORUM
PRINCIPUM DONNI FERDINANDI ARCHI-
DUCIS AUSTRIÆ, DUCIS BURGUN-
DIÆ, STYRIÆ, CARINTHIÆ, CARNIOLÆ,
ET WIRTENBERGÆ, COMITIS HABS-
BURGI, TYROLIS ET GORITIÆ ETC. ET
SERENISSIMÆ DONNÆ MARIÆ ANNÆ CHA-
RISSIMÆ CONIUGIS ARCHIDUCIS AU-
STRIÆ, NATÆ RHENI PALATINÆ, ET UT-
RIUSQUE BAVARIÆ DUCIS FILIA PRIMO-
GENITA IN HOC TUMULO REQUIESCIT.
OBIIT DIE XII. IUNII ANNO CHRISTI
MDCI. UNA HORA A SUA NATIVITATE.

Primus hic matrimonii, inter FERDINANDUM II. & MARIAM AN-
NAM initi, fructus, DEO fuit a serenissimis parentibus extemplo
redditus. De hoc Principe infante sermo redibit cap. VII. huius
libri.

CAROLUS
eiusdem
FERDI-
NANDI
fil. 7.
1604.
25. Maii.

XXXIII. Ultimus denique loculus, longitudine duum pedum,
& quinque pollicum in operculo signum crucis præbet, & insu-
per laminam epitaphio inscriptam. In hac arcula conditur infans
Princeps CAROLUS, eiusdem FERDINANDI & MARIÆ ANNÆ;
Archiducum, primus filius, cui nequidem horam vivere datum
est, ut sequens epigraphe testatur.

SERENISSIMI DOMINI ARCHIDUCIS DOM-
INI CAROLI, SERENISSIMORUM PRINCIPUM SERENISSI-
MI DOMINI FERDINANDI ARCHIDUCIS AUSTRIÆ,
DUCIS BURGUNDIÆ, STYRIÆ, CARINTHIÆ, CARNIOLÆ,
ET WIRTENBERGÆ, COMITIS HABSBURGI, TYROL-
IS ET GORITIÆ, ET SERENISSIMÆ DOMINÆ MARIÆ
ANNÆ CARISSIMÆ CONIUGIS, ARCHIDUCIS AUS-
TRIAE NATÆ RHENI PALATINÆ, UTRIUSQUE BAVA-
RIÆ DUCIS FILII CORPUS HOC IN LOCULO REQUIESCIT
ANIMA IN COELO LETATUR.
OBIIT DIE XXV. MAII ANNO CHRISTI M. D. CIII.
DIMIDIA HORA A SUA NATIVITATE BAPTIS-
MATE ANTE DUODECIMAM NOCTIS.

CAPUT II.

MARIÆ BAVARÆ, CAROLI GRÆCENSIS UXO-
RIS, MONUMENTUM, QUOD GRÆCII EST APUD SAN-
CTIMONIALES ORD. S. CLARÆ, EIUSQUE FUNUS.

§. I.

Græcii
monaste-
rium S.
CLARÆ
funda-
tum.

Gracii in Styria, venientibus ex Austria, ac portam Mur-
hæ (vulgo Murthor) ingressis, ad levam occurrit mona-
sterium Virginum Ordinis S. CLARÆ, Omnibus Sanctis
nuncu-

nuncupatum, quod *Lutherani* in usum scholæ verterant, post horum autem emigrationem, CAROLI Archiducis iussu factam, MARIA ex domo Ducum *Bavarie*, ac dicti Archiducis coniux, anno 1602. sacris DEO virginibus, ut iam supra adnotavimus, dedicati voluit.

II. In hoc cœnobio constitutum est monumentum sepulchrale, quod quidem diverso intuitu triplicem nomenclaturam admittit. Sicquidem enim in eo conditum funus *MARIÆ Bavaricæ* quiescit, utique tumulus sepulchralis appellari poterit. Contra, cum in hoc monumento etiam imago mariti eius CAROLI archiducis excisa sit, nec tamen hoc loco, sed *Seccovii* funus eius compositum esse sciamus, hoc adeo monumentum respectu CAROLI Archiducis Cœnotaphium dicitur. Denique FERDINANDUS II. & III. unacum *ELEONORA Mantuana* postmodum tanto amore hoc monasterium prosecuti sunt, ut in dicto monumento corda sua post obitum recondi voluerint; proinde etiam ut conditorium cordium Augustorum considerari poterit. Itaque nos iam huius monumenti expositionem, & æri incisum exemplar subiungimus.

III. In huius templi choro inferiore, cui aliud sacrarum Virginum superstruitur odeum, medio loco consistit illud, de quo diximus, monumentum, e marmore rubicundo excisum; longitudo eius octo pedum, duorum semis pollicum, latitudine pedum quatuor, & totidem pollicum. Supra operimentum CAROLUS Archidux & Gubernator *Styrie*, cum sua uxore MARIA, statura integra, e simili marmore formatus, conspicitur. CAROLUS ad dextrum latus comparet, cataphractus & galero archiducali redimitus cum torque aurei velleris ad pectus, & parvo collari rugato, manibus denique decussatis. Uxoris eius *MARIÆ* imago ad sinistram iacet, cum tunica talari, superiniectaque palla oblonga, inferius quasi consuta, nec non vetusti usus calantica, capiti accommodata, ea quoque collare rugatum circumligatum habet, dependentibus collaris precatoriiis, ac lumbis fascia ligatis, manibusque pariter decussatim compositis. Facie sua hæc imagines versus altare chori, quod ad meridiem vergit, respiciunt. Ad latus angustum huius monumenti, capita versus, plena regionum *Austriacarum* insignia, aurei velleris torque circumdata, in clypeo marmoreo effinguntur. Retro versus pedes in simili marmore exstant insignia Ducum *Bavarie*. Coronis, sive lorica, ad quatuor angulos, totidem ostendit clypeos minores, calvariis mortuorum anaglyphico opere insculptos. Ad latera longiora sex calvariarum cum decussatim colligatis ossibus spectantur.

IV. Perspecta huius tumuli forma exteriore opus est ostendere, quæ exuvie, cum anno 1741. die 4. *Maii* aperiretur, reperiuntur sint. Qua parte, capita pulvinaribus inclinata, videntur, pavimentum inferitur marmor, tres pedes & quatuor pollices longum, decem.

TAB. C. cemque pollices latum, quod infixis duobus annulis ferreis elevari potest. Quo facto, per os apertum spectabatur arca stannea, inscriptum autem illi epitaphium legi nulla ratione potuit, cum ob inversum loculi situm, tum propter orificii exiguitatem; neque monumentum sine periculo cladis maiorem patefactionem concedere videbatur. Hæc tamen investigatio non omni fortuna caruit: nam præter tres cordium urnas, quas accurate delineatas, descriptasque P. II. dabimus, deprehendimus arcam stanneam operimento tenuiori tegi, quod iniecta resticula facile elevari posset. Quo elevato in capulo ligneo, ut anno 1608. conditum fuerat, funus *MARIÆ Bavaricæ* conspiciebatur, ad quam tot Principum ac Regum soboles sui generis referunt originem. Adornata erat habitu monastico Ordinis S. FRANCISCI, atroque velo tecta, cum dependente de collo proluxa globulorum ligneorum corolla precatoria. Capitis, & faciei species, atque forma mortis unguem admodum senferat. Ceterum in hoc loco solum requiescebat funus *MARIÆ* nostræ, de cuius vitæ, mortisque historia hæc, quæ sequuntur, calamo exarare libuit.

MARIA,
CAROLI
UXOR, †
1608.

V. Recusatis, ut capite præcedenti diximus, cum *ELISABETHA, Britannicæ* Regina, nuptiis, *CAROLUS* Archidux *MARIAM* nostram, *ALBERTI V. Bavaricæ* Ducis filiam, sponfam sibi adoptavit. Matrimonium *Vienne* anno 1570. die XXVI. *Augusti*, ut contra auctorem historię *Styrensis* alibi a) demonstravimus, *MAXIMILIANO*, aliisque *Romani* Imperii proceribus præsentibus, maxima pompa celebratum est. Felicissimum iuxta ac fecundissimum fuisse hoc coniugium quindecim omnino liberi, ex hoc thoro prodeuntes, omnes pietate, ac virtute præstantissimi, testantur. *GANSIUS* quinque filios, ac decem filias huius Principis numerat. Verum potior fides habenda est tabulæ, a nobis tomo præcedente b) allatæ, quæ in cornu epistolæ altaris a *MARIA* nostra erecti, cernitur, sex filios ac novem filias, nascendi ordine dispositas, & *CHRISTI*, in crucem suffixi, imaginem adorantes, exhibens. Mortuo marito octodecim annis superstes vidua ad annum usque 1608. vixit, quo *Græci* ingravescente morbo habitum Ordinis S. *CLARÆ* induta, pie in Domino obiit die 29. *Aprilis*, anno ætatis quinquagesimo septimo. Funus ad monasterium S. *CLARÆ*, quod a novorum dogmatum magistris, ut supra diximus, derelictum, condiderat, sine omni cultu & pompa, ut vivens expetierat, fuit delatum, ubi subinde accepit tumulum, cuius ectypum & descriptionem paullo ante proposuimus. Cor vero, atque viscera in templo Societatis *IESU* ibidem condita fuisse, in P. II. de conditoriis viscerum *Archiducum Austriæ* enarrabimus.

a) *Pinacoth. Austr.* P. II. Lib. V. cap. I §. VI. p. 316.

b) *Ibid.* §. XIII. p. 320.

CAPUT III.

CAROLI GRÆCENSIS LIBERI, ALIBI LOCORUM SEPULTI.

§. I.

CAROLUM *Græcensem*, ac MARIAM *Bavaricam* quindecim ^{Dicenda.} omnino liberorum parentes fuisse, paullo ante duobus in locis asseruimus, sex tantum eorum funera in crypta *Seccoviensi* detegentes. Reliquum igitur nobis est, ut ceteros huius Archiducis liberos, *Cracoviae* in *Polonia*, *Halae* in *Tyrol*, ac in celeberrimo *Hispaniae* monasterio *Scorialensi* sepultos, inquiramus, eorum monumenta sepulcralia calamo nostro depingentes.

II. Inter CAROLI, Archiducis liberos, extra cryptam *Seccoviensem* conditos, prima sese nobis offert ANNA, memorati Principis ^{Regina} filia, cui anno 1573. 16. *Augusti*, divo HIACYNTHO, regni *Poloniae* ^{+1598.} patrono, sacra die, non sine omine nata fuit. Nam anno 1692. SIGISMUNDUS III. Rex *Poloniae* per illustr. Ducem RAZE-^{10. Febr.} WILIUM, quem eo fine ad RUDOLPHUM II. Imperatorem miserat, ANNAM nostram thori sui consortem deposcebat. Obstiterant primum huic Regis sui voto *Poloniae* proceres, veriti, ne Rex Principem *Austriaco* sanguine natam, regno & thoro inducens, potenti quoque Domus *Austriacae* praesidio subnixus, *Poloniae* libertatem imminueret. At superatis his difficultatibus, die quinta *Maii*, eiusdem anni, sponsalia *Vienae*, procurante dicto RAZE WILIO magna solemnitate in D. AUGUSTINI templo inita fuere. Discedens e terris *Austriacis* sponsa Archidux, die vigesima septima *Maii*, unacum serenissima matre, quæ individua totius itineris comes erat, *Cracoviam* attigit, ibique a sponso Rege inter innumera lætitiæ signa excipitur. Ultimo tandem *Maii* in Cathedrali B. STANISLAI templo Sacramentum matrimonii ab Archipræfule *Gnesnensi* KARNHOVIO illi collatum est; quibus peractis iuramentum præstitit, & ab eodem Ecclesiæ Prælato solemniter ritu *Poloniae* Regina coronatur, præsentibus MARIA matre, ANNA, STEPHANI *Hungariæ* Regis Vidua, SIGISMUNDI matertera, nec non ANNA Regis sponsi sorore. Matrimonium hoc quinque liberorum ferax erat. Primo enim partu ANNA *Varsaviæ* an. 1593. die vigesima tertia *Iunii* edito, ANNAM MARIAM hac luce donavit, quæ iam an. 1600. die nona *Februarii* mundo excessit. Secundo loco ANNAM CATHARINAM, *Stokholmii* anno 1594. die vigesima *Maii* enixa est, quæ vitæ suæ cursum non ultra sex menses protraxit. Anno tandem 1595. die nona *Iunii* communibus totius Regni votis atque lætitiis ULADISLAUM IV. patris in regno successorem, *Cracoviae* in suburbana regia *Lobzoviensi*, hora sesqui tertia a meridie, genuit. Defunctæ CATHARINÆ loco, aliam anno 1596. die XXVI. *Septembris* filiam edidit cognominem, at simili fato, elapsis octo vi-

ta mensibus succumbentem. Quinta vice uterum mense octavo ferens catharro suffocatorio, per totam *Poloniam* tunc temporis grassante, appetitur, ac immatura morte anno 1598. *Calendis Februarii*, hora post meridiem prima exinguitur, vitæ suæ annos viginti quatuor, menses quinque, dies viginti quatuor numerans. Ex defunctæ matris utero quinta proles, eaque mascula, secatur, cui CHRISTOPHORO nomen datum est. Funus reginæ, unacum exanimi post unius horæ vitam præcoci filii corpusculo, *Varaviae* publico in loco sex diebus mansit expositum; loculo dein conclusum in sacello Regum *Varaviensi*, quod in templo S. IOANNIS *Baptistæ* visitur, viginti & uno mense aservatum est, Regis adventum, qui tum ad sedandos motus in *Sueciam* profectus erat, expectans. Reduce SIGISMUNDO dicti cineres anno 1599. III. Nonas *Octobris Cracoviam* magna pompa funebri, ac regio comitatu in cryptam Regum emortualem illatum, ubi loculum habet ex solido metallo conflatum cuius delineationem dedimus P. II. huius tomi Tab. XX. sub num. 3. a)

Epitaphium.

III. Insignia capiti, inscriptio pedibus adiecta, his concepta est verbis:

CHRISTO DEO SERVATORI
ANNA POLONIÆ, SUECIÆQUE REGINA
ARCHIDUX AUSTRIÆ
EX CAROLO FERDINANDI CÆSARIS FILIO
EX MARIA ALBERTI DUCIS BAVARIÆ
QUAM EX ANNA FERDINANDI CÆSARIS FILIA SUSCEPERAT
ANNO A CHRISTO NATO M. D. LXXXXII. MATRIMONIUM CONTRAXIT
CUM SIGISMUNDO III. POLONIÆ, SUECIÆQUE REGE INGLYTO
MDLXXXXVIII. UTERUM FERENS IAM MENSEM OCTAVUM
ANNOS NATA XXV. OBDORMIVIT IN DOMINO
PIA RELIGIOSA PRUDENS
LAUDE VIRTUTUM REGALIVM ADMIRABILIS
MATER PAUPERUM.

Cetera ANNÆ nostræ in regnum *Poloniæ* merita paucis his verbis complectitur KOHOWSKI: b) ANNA, inquit, SIGISMUNDI III. *Poloniæ Regis coniux, virginis pudoris gemma, lucidum Augustæ Domus iubar, quam timuit Polonia, antequam haberet, gavisæ est, postquam habuit, ita tum Polonia novercam ANNAM verita, matrem patriæ est experta.*

Capulus
CON-
STANTIÆ
Reg. Pol.
† 1633.

IV. In eandem cryptam sepulcralem Regum *Poloniæ* anno 1631. die quarta *Augusti* deportatum est corpus exanime CONSTANTIÆ, octavæ CAROLI *Græcensis* filix. Ad verticem capuli eius funerei, ornamentis ex ære purissimo affabre elaboratis, undique conspicui, cuius delineationem P. II. Tab. XX. sub. num. 2. dedimus, adstant

a) Add. FABIAN. Quadrant. S. I. de Vita AN-
næ Reginae.

b) Hypom. Reg. Polon.

stant insignia regni *Poloniae* &c. in quibus mediis continentur *Austriaca*. Iuxta pedes proponitur inclusum margine hoc epitaphium:

D. O. M.

SERENISSIMA REGINA POLONIARUM

CONSTANTIA

FERDINANDI I. IMPERATORIS OPTIMI

NEPTIS

CAROLI ARCHIDUCIS AUSTRIÆ ET MARIE DUCIS BOIORUM

FILIA

FERDINANDI II. CÆSARIS SEMPER AUGUSTI

SOROR

SERENISSIMI AC POTENTISSIMI POLONIE, AC SUECIÆ REGIS

SIGISMUNDI III. CONIUX

MORTALITATIS SUÆ EXUVIAS AD DEI SUPREMI IUDICIS
ADVENTUM HIC DEPOSUIT.

IOANNEM CASIMIRUM, IOANNEM ALBERTUM, CAROLUM

FERDINANDUM, ALEXANDRUM CAROLUM, ANNAM CA-

THARINAM, LECTISSIMOS TERRIS PRINCIPES FOECUNDA
BONI PUBLICI MATER RELIQUIT

COELO AUTEM FOECUNDITATIS SUÆ PARTEM

FILIUM ET FILIAM INFANTES CONSECRAVIT.

MULTIS ILLA DECORA, QUÆ PROSAPIÆ, QUÆ SANGUINIS,

QUÆ PROPINGUITATIS, QUÆ AFFINITATIS NOMINIBUS,

SED EMINENTISSIMA

OB EXIMIUM CATHOLICÆ PIETATIS CULTUM

OB SINGULAREM A MAIORIBUS TRADITAM ERGA

ADORANDUM EUCHARISTIÆ SACRAMENTUM REVERENTIAM

OB INCREDIBILEM ERGA SUPEROS OBSERVANTIAM

OB MAGNUM RELIGIONIS PROMOVENDÆ AUGENDI FERVOREM

OB INFINITUM SUPER EGENOS, PUPILLOS ET VIDUOS

AGENDI STUDIUM

INOPINO MORTIS CASU

REGINA REGNUM

MATER PRINCIPES

TOTAM CHRISTIANITATEM PISSIMA PRINCEPS

IN MOEROREM TRAXIT

OBIENS VARSAVIÆ X. IULII ANNO R. S. MDCXXXI.

ÆTATIS XLIV. CONIUGII XXVI.

V. CONSTANTIA ad finem anni 1588. die nempe XXIV. Decemb. Cor-
inter horam secundam & tertiam matutinam in urbe *Gracensi* vi-
tæ suæ cursum incepit, & octavo anni sequentis die a IOANNE, E-
piscopo *Labacensi*, sacro baptismatis fonte tincta est. Decimum se-
ptimum ætatis suæ annum nondum egressa ob insignes corporis
animique dotes a SIGISMUNDO III. *Suecorum Polonorumque* Rege
per legatos ad thalamum invitabatur. Persuasum enim erat SIG-
MUNDO acerbum vulnus, per mortem ANNÆ, primæ uxoris, sibi
inflictum, nulla ratione curandum esse, nisi eius forem, CON-
STAN-

STANTIAM nostram, in defunctæ locum substitueret. Impetrato itaque omnium, quorum intererat, consensu, obtentaque a summis Pontificibus CLEMENTE VIII. & PAULO V. publicæ, ut aiunt, honestatis & affinitatis venia, *Græci* cum *Poloniæ* Archimarischallo, SIGISMUNDI procuratore, solenni ritu sponsalia celebrata sunt. *Græcio Viennam*, indeque *Poloniam* comitantibus Serenissima matre, fratre quoque MAXIMILIANO ERNESTO, ac sorore MAGDALENA *Varſaviam* anno 1605. ad finem vergente, summa sponsi regii, totiusque regni *Poloniæ* lætitia attingit, ac die quarta *Decembris* in *Basilica* S. STANISLAI a Bernardo MAZIEJOVIO S. R. E. Cardinale, & denominato Archipræsule *Gnesnensi*, matrimonii sacramento adstricta est; quam dein Petrus FILICIUS Episcopus *Cuiavienſis*, Cardinale nondum pleno iure Archiepiscopatum adeptus, regali diademate insignivit, Reginamque pronunciavit. Sed haud diu supremis honoribus CONSTANTIA fruebatur. Sicquidem *Poloniæ* Magnatibus, antesignano Ioanne ZAMOISKI, Regni belliduce, seditionem moventibus, unacum rege marito, *Polonia* exire, ac in aliis Provinciis salutem suam querere compulsæ est. Perduellibus anno 1607. die 6. *Iulii* ad pagum *Guzowo* acie fufis, *Cracoviam* quidem revertitur; verum non multo post *Vilnæ*, *Moscovitis* hanc civitatem arcta diraque obsidione cingentibus, ad duos fere annos inclusa innumeras calamitates devoravit. Tot inter tantasque rerum ac temporum asperitates, felici nihilominus fœcundoque matrimonio usa, quinquies enixa est. Anno enim 1609. die XXI. genuit IOANNEM CASIMIRUM, strenuum olim in castris Cæsareis belliducem, qui post mortem ULADISLAI Regis anno 1648. *Poloniam* regendam suscepit, verum abdicato circa annum 1668. regno in *Galliam* profectus, ibidem anno 1673. vitam quoque deposuit, & anno ſequenti *Cracoviam* deportatus, in crypta regia ſepultus est. Alter CONSTANTIÆ nostræ filius IOANNES ALBERTUS erat, qui anno 1612. natus, non tantum Episcopatum *Cracoviensem*, verum etiam *Romanæ* Ecclesiæ Purpuram obtinuit. FERDINANDUS CAROLUS inter Reginæ nostræ filios tertium locum sortitus est anno 1613. qui CAROLI Archiducis, avunculi sui, de quo paullo inferius differendi locus dabitur, in Episcopatu *Wratislaviensi* primum Coadiutor, ſucceſſor deinde creatus, rebus humanis die IX. *Maii* anno 1655. exceſſit. a) Anno 1614. CONSTANTIA nostra ALEXANDRUM genuit, iam anno 1634. præmatura morte extinctum. Ultima tandem huius Principis proles filia erat ANNA CATHARINA, PHILIPPO WILHELMO, Principi *Neoburgico* anno 1614. elocata, quæ *Coloniæ* anno 1651. decedens, *Diſſeldorpii* ſepulta est, ut refert BRACHELIUS. b)

VI.

a) SOMMERSBERG Tom. II. Serie Episcoporum *Wratislav.* p. 26. ſeq.

b) Pag. 228.

VI. Insignia virtutum specimina, quæ toto vitæ suæ tempore CONSTANTIA nostra edidit, epitaphium, a nobis supra allatum, enumeravit. Anno 1631. festum *Theophoriæ* celebrans, publicæ supplicationi, aere ac cælo ardente interfuit. Quare, ut erat corpore gravi & pingui, æstivis caloribus adusta, febri periodica inarset, quam medicorum quorundam imperitia frigido balneo funestum in modum adeo auxit; ut intra horas nocturnas, nemine morbi incrementa advertente, tantique periculi conscio, *Viazdovizæ* in palatio suburbano, nunc *Lubomirsciano*, die X. *Iulii* animam cælo redderet, marito, quem viginti sex annis tenerissimo amore prosequeretur, tantum sui desiderium relinquens, ut non desint auctores, qui SIGISMUNDUM viduum, non tam proprio, quam CONSTANTIÆ suæ fato extinctum fuisse perscribant. Funus Reginæ *Viazdo Varsaviam*, comitante Episcopo *Culmensi*, delatum, ac in peramplio veteris arcis atrio usque ad mortem SIGISMUNDI, quæ anno 1633. evenerat, loculo inclusum asservabatur. Eodem anno die vero IV. *Augusti* ULADISLAUS IV. *Polo-niæ* Rex, utrique funeri in Ecclesia Cathedrali *Cracoviensi* iusta persolvit; quibus peractis regii cineres in magna Senatorum regni frequentia cryptæ illati sunt, ut ante diximus. Delineationem loculi funerei Reginæ exhibebimus Parte II. Tab. XX. sub num. 2.

VII. Regius, & a MAGDALENA *Austriaca*, FERDINANDI I. Imp. MARIA filia, fundatus parthenon *Halenfis* duarum quoque CAROLI *Græcen-* filiarum exuvias usque ad divini iudicis adventum magna solitudine asservat. Prima harum est MARIA CHRISTIERNA, memorati Archiducis filia secundogenita. Funus huius Principis anno reparatæ salutis 1621. mense *Aprili* in dicti parthenonis templo, B. V. MARIE sacro, ad altare SS. *Trinitatis* sepultum est, cuius tumuli stannei delineationem unacum epitaphio in descriptione cryptæ *Halenfis* reperiēs. a)

VIII. CHRISTIERNA quam alii CHRISTINAM vocant, altera CAROLI Archiducis filia, anno 1574. die 10. *Novemb.* hora noctis fere secunda in hunc mundum protracta, & vigesima octava eiusdem mensis ab Episcopo *Goriciensi* baptizata fuit. Contigit autem, ut anno 1595. *Sigismundus* BATHORIUS *Transylvaniæ* Princeps, legatos suos ad RUDOLPHUM II. Imperatorem, *Pragæ* tunc degentem, mitteret, sædus contra communem christiani nominis hostem, *Transylvaniam*, aliasque *Hungariæ* finitimas provincias misere devastantem, certis conditionibus initurus. Has inter non ultima erat, ut BATHORIO ex *Austriaca* Domo nata Princeps in matrimonium concederetur. Icto fœdere MARIA CHRISTIERNA BOTSKAIO, primæ nobilitatis viro, & BATHORII legato, in Æde S. *Ægidii Græcensis* V. *Martii* desponsatur, die vero

a) Lib. VI. cap. IX. §. VIII. & IX. pag. 370. seq.

vero X. *Iulii Vienna* discedens, *Albæ Iuliæ VI. Augusti* advenit, ibique in ecclesia maiori unacum Sponso SIGISMUNDO benedictionem nuptialem a Sacræ Sedis Legato obtinuit. Maximam ex hoc coniugii vinculo spem tota *Transylvania* concepit. At brevi rerum facies mutata est, dum BATHORIUS, inconstantis atque volubilis animi Princeps, triennio post, coniugem suam repudiavit. Non desunt scriptores, qui huius divortii causam in fascinum quoddam reiciunt. a)

- a) Quidquid rerum sit, indices certe esse nolumus. Id tantum pro vero affirmare licet, in Bibliotheca *Cæsarea* M. S. asservari, in quo BATHORIUS, a summa sede solvendi matrimonii licentiam petens, pronuntiat, se nunquam cum MARIA CHRISTIERNÆ matrimonium consummasse. Repudiata itaque Archidux, inito cum sorore sua consilio, sacrum velamen in dicto Parthenone *Halenfi* anno 1607. die IV. *Octobris* suscepit, ubi, mortuo interea circa annum 1613. marito, ipsa quoque post quatuordecim annos, in monasterio transactos, vitam cum beata morte commutavit, die VI. *Aprilis* anno 1621. Vixit annos 46. menses 4. dies 26. secus, ac adducta a nobis inscriptio loquitur. b)

ELEONORA, CAROLI Styrensis filia, † 1621. die 28. April.

IX. Ad latus MARIE CHRISTIERNÆ, in dicta Regii *Halen-*sis Parthenonis ecclesia cineres conduntur ELEONORÆ, quæ anno 1582. die 25. *Septembris*, tertio quadrante ad horam quartam vespertinam inter CAROLI *Styrensis* filias quintum locum consecuta est. A peccati hereditarii labe per CHRISTOPHORUM ANDREAM, Episcopum *Gurcensem*, *Calendis Januarii* sacris undis mundatam fuisse ex Diario *Græcensi* novimus; ab iis autem miseriis, quæ per totum genus humanum, tanquam peccati hereditarii poena, diffunduntur, haud exemptam fuisse, variae corporis infirmitates, quibus serenissima Princeps nunquam non afficiebatur, argumento nobis sunt. Quare ELEONORA, quo imbecillior corpore, eo valentior spiritu, CHRISTINÆ, Sororis suæ, præclara vestigia fortiter premens, se illi in regio Parthenone sociam anno 1607. aut, ut alii verosimilius perhibent, anno sequenti, post obitum nempe serenissimæ matris, iunxit. DEO dicata Princeps, pietatis studio unice intenta, quamvis utriusque oculi usu privata esset, a spiritualibus tamen exercitiis, ac virtutis tramite nunquam avertebatur; donec, peractis ibidem singulari in DEUM *Eucharisticum* pietate duodecim fere annis, pie in Domino obdormiret die 28. *Ianuar.* anno 1620. Vixit annos 37. menses 4. dies 3. Funus illius per quatuordecim omnino dies publice, sine omni pollinctura, expositum fuit, nullum tamen corruptionis vestigium dedit, ac sopitæ potius, quam defunctæ ELEONORÆ speciem prætulit. Tumuli delineationem cum adiecto epitaphio l. c. §. VII. dedimus.

MARIE MAGDALENÆ f. rus.

X. Quamvis CZERWENCKA, & ex illo *Theatri Europæi* compilator perhibeant MARIAM MAGDALENAM, nonam CAROLI *Græcensis* filiam, *Florentiæ* obiisse, eiusque cadaver in *Styriam* delatum, ac *Seccovii* conditum quiescere, utrumque tamen auctorem egregie

a) Apud P. STEYERER. in Collect.

b) Loc. supra ad §. VII. cit.

gie falli, patet, tum quod nobis cryptam *Seccoviensem* anno 1741. die IV. *Maii* omni data opera perlustrantibus nullum *MARIÆ MAGDALENÆ* vestigium occurrerit, tum quod ill. D. Comes a *THUN*, tunc temporis S. C. Maiestatis apud magnum *Etruriæ* Ducem *Pro-minister*, *MARIÆ MAGDALENÆ* inscriptionem sepulcralem, quæ in magni *Etruriæ* Ducis facello, D. *LAURENTII* honoribus dicato, exstat, nobiscum communicarit, his verbis conceptam.

MARIA MAGDALENA AUSTRIACA
FERDINANDI II. IMPERATORIS
SOROR
FERDINANDI II. MAGNI DUCIS
MATER.

XI. Teste Diario *Græcensi* *MARIA MAGDALENA*, filiarum *Vitræ*, *CAROLI Styrensis* ultima, anno 1589. die VII. *Octobris*, quadrante post horam secundam matutinam in mundum prædiit, ac die XXV. eiusdem mensis a *NICOLAO*, Episcopo *Tergestino*, sacro baptismatis fonte abluta est. Decimum nonum ætatis suæ annum agens *COSMO* II. Magno *Etruriæ* Duci, die XIV. *Septembris* in ecclesia *Græcensi*, Societatis *JESU*, per *SELVAGUM*, Apostolicæ sedis nuntium, desponsata fuit, *COSMI* vices gerente Duce *ORSINO*. Vigesima secunda *Septembris* *Græcio* discedens sponsa, *Tergeste* advenit, ubi die VII. *Octobris* *Venetæ* naves conscendens, *Florentiæ* tandem advenit, ac ibidem die 19. dicti mensis benedictionem nuptialem ab Archipræsule *ALEXANDRO Mediceo* obtinuit. Septies secunda mater genuit *FERDINANDUM* II. Ducem *Etruriæ*, qui *COSMO* II. Patri successit in regimine; *MARGARITAM* *ODUARDI* Ducis *Parmensis* postea uxorem: *ANNAM*, coniugem *FERDINANDI CAROLI*, Archiducis *Tyrolensis*; *IOANNEM CAROLUM* S. R. E. Cardinalem; *LEOPOLDUM FRANCISCUM*; *MATHIAM*, & *COSMUM*; *FUGGERUS* Principis huius quinque filios, & quatuor filias numerat.

XII. Ad plures anno 1621. mense *Martio* abeunte *COSMO* ^{Mortis-} II. *MAGDALENA* decem annos in viduitate transegit; quibus ^{que se-} elapsis, anno nempe 1631. in animum induxit fratrem suum *FERDINANDUM* II. Cæsarem invisere. Suscepto ex *Italia* itinere bonis avibus *Oenipontum* attigit: verum inde *Vindobonam* discedens ex hyemis asperitate morbum contraxit, quocum per paucos dies conflictata, *Passavii* Calendis *Novembris* extincta est, Aulam *Vindobonensem* in maximum mœrorem pertrahens. Corpus exanime *Passavio Florentiam* reductum, ibidem ad latus mariti compositum est.

XIII. Duo ex *CAROLI* Archid. progenie funera L. V. cap. III. §. *MARIA* XXII. p. 317. indicavimus, ubi de tempore emortuali, locisque ^{MARGA-} sepulcralibus Principum lineæ *Hispano-Austriacæ* tractandum nobis c- ^{RITHA,} ^{PHILIPP} rat.

III. *Hisp*
Reg. u-
xor, †
1611.
die 3.
Oñobr.

rat. Hæc inter cadaver MARIE MARGARITHÆ, septimæ CAROLI *Styrensis* filix, ac postea PHILIPPI III. *Hispaniarum* Regis, uxoris numeravimus, quæ octavo ex partu, quo MAURITIUM ALPHONSUM genuit, infirmitatem contrahens, V. *Nonas Octobris* anno 1611. vitam in *Escuriali* clausit. Ceterum nata erat hæc Princeps *Græcii* anno 1584. die XXV. *Decembris* uno cum dimidio quadrante post horam nonam matutinam, ut contra *Belgicam Scorialensis* Monasterii descriptionem, nec non COLMENARII *Delicias Hispanicas* alibi asseruimus. a) PHILIPPO tertio, *Hispaniarum* Regi desponsata, anno 1598. die XXX. *Septembris Græcio* discessit, ac *Ferrariæ* ab ipso summo Pontifice CLEMENTE VIII. procurante ALBERTO Archiduce, matrimonio iuncta est die XIII. *Novembris*, tandem die XVIII. *April.* anni sequentis *Valentiæ*, ubi PHILIPPUS sponfam suam regia pompa & apparatu excipiebat, thronum thorumque conscendit. Septies feliciter pariens, præter tres filios, PHILIPPUM, Patris in regno successorem, CAROLUM, & FERDINANDUM, quatuor quoque filias edidit.

CAROLUS
Posthu-
mus, CA-
ROLI
Styr. fil.
† 1628.
29. Nov.

XIV. Haud procul a folio funebri memoratæ MARGARITHÆ Reginæ cernitur capulus CAROLI Archiducis, ultimo inter liberos CAROLI *Styrensis* loco nati, qui anno 1624. a PHILIPPO III. *Hispaniarum* Monarcha invitatus, ut *Lusitaniam* gubernandam susciperet, *Silesiam* deferens, *Madritum* se contulit, ubi vigesima quinta *Novembris* bonis quidem avibus advenit, sed tertio iam ab adventu suo die in febrim incidit, quæ maiorem in modum ingravescens, sic vires CAROLI attrivit, ut elusa omnium medicorum peritia, extremam ei (ultimis tamen Sacris rite defuncto) die 26. *Decembr.* migrandi necessitatem imponeret, annos vitæ 34. menses 4. & dies 19. numeranti. Exsecto, ac *Nissam* delato corde, ut alibi dicemus, funus loculo plumbeo inclusum, ac holoserico rubro ornatum, solemni ritu in regio *Scorialensi* dormitorio conditum est. De hac CAROLI sepultura post KHEVENHÜLLERUM, qui rem hanc pluribus verbis prosequitur, egimus Lib. V. cap. IV.

Brevia-
rium vi-
tæ.

XV. CAROLO *Græcensi* ad VI. Idus *Iulii* anno 1590. ut supra statuimus, supremum diem obeunte, hic Princeps, patri cognominis, natus est *Posthumus*, VII. Idus *Augusti*. Præclara indoles, ac Domus *Austriacæ* prerogativa, CAROLUM nostrum brevi non tantum *Inuviansum* & *Passaviensum* Canonicorum numero adscripsit, sed etiam mortuo Ioanne SITSCHIO an. 1608. die 7. *Aug.* pluribus Canonicorum suffragiis Episcopatum *Wratislaviensem* eidem detulit. Insigni hac dignitate ecclesiastica haud contentus, Archidux anno 1614. Episcopatum quoque *Brixinensem*, ac tandem post fata MAXIMILIANI, patruelis sui, supremum Ordinis *Teutonici* per *Germaniam* & *Italiam* Magisterium sibi asseruit. Tanta interim serenissimo huic Præfuli cum Principibus & Ordinibus *Silesiacis*

a) Lib. V. cap. III. §. XXII. p. 317.

fiatis, cum ob religionis libertatem, tum ob supremam ipsius Ducatus præfecturam, intercessisse dissidia, ut *Nissam*, Episcopatus sui sedem, deferens, in vicinam *Poloniam* se conferret, testis est *Clar.* SOMMERSBERGIUS. Compositis tamen rebus, ac ordinibus *Silesiacis* cum FERDINANDO Imperatore in gratiam redeuntibus, CAROLUS quoque *Nissam* rediit, ac non tantum Ecclesiam, sed universam quoque *Silesiam* maxima cum laude gubernavit, donec a PHILIPPO III. Rege *Hisp.* ad regimen *Lusitanæ*, ut supra diximus, vocaretur.

CAPUT IV.

CRYPTA SEPULCRALIS ARCHIDUCUM SUB
LEOPOLDO V. COMITE TYROLENSI, OENIPONTI IN
TEMPLO SS. TRINITATIS SOC. IESU EXCITATA, CUM EIUS FUNE-
RIBUS, AC EPITAPHIIS.

§. I.

Treddecim recensuimus hucusque liberorum CAROLI *Græcen-* Dicenda.
sis, diversis in locis sepultorum, funera, quibus si LEOPOL-
DI V. *Tyrolensis*, & FERDINANDI II. Imperatoris cineres
ex subsequētibz capitibus addantur, omnium, quos CAROLO
natos fuisse supra asseruimus, numerus prodibit. Primum itaque
pedem in dormitorium Archiducum *Austriæ*, quod *Oeniponti* est,
promovemus.

II. Postquam *Stamsense* Monasterium, de quo supra Lib. III. *Causa &*
Cap. VI. egimus, per iniuriam temporum, bello præsertim *Smal-* origo hu-
caldico a militibus *Saxonis*, magnam cladem acceperat, mutatus *ius cry-*
est locus sepulturæ Comitum *Tyrolensium*, atque *Oeniponti* in tem- *ptæ, quid-*
plo SS. Trinitatis apud RR. PP. Soc. IESU constitutus. Novam *que in*
ibi concinnioreque constructam videmus cryptam; loculamenta *illa sin-*
enim, siue receptacula capulorum, & ipsi quoque capuli, nova *gulare.*
& singulari ratione confecti sunt, atque in his quidem capulis nul-
læ inscriptiones leguntur insculptæ, sed pendentibus in adversum
clypeis æreis continentur, quas mox exposituri sumus. Ex his
constat memoratam cryptam seculo CHRISTI XVII. ab imperan-
tibus *Tyrolis* sepulchralis monumenti loco habitam esse, sed quoni-
am non pauci ex serenissima quoque Domo *Lotharingica* in ea siti
sunt, licebit aliquo modo utrique genti communem cryptam ad-
ducere.

III. Priusquam capulos attingamus, ac nomina funerum in hoc *Eius ich-*
dormitorio quiescentium a nobis recenscantur, cryptæ ipsius dabi- *nogra-*
mus ichnographiam, & explanationem. Constructa est hæc Ar- *phia &*
chiducum crypta sepulchralis in speciem Sacrarum, ac lapideis forni- *explan-*
cibus vinctæ, quatuor pilis illam sustentantibus. In eo ex amu- *tic.*
sim loco, cui supremum altare impendet, cavæ sunt, quibus *TAR-*
loculi excipiuntur. In medio fornici fastigio craticula superne in- *CL.*
iecta, luminibus & aeri spiraculum est. Descenditur utrinque e
Rrr 3 vestiariorum

TAB.
CI.

vestiario sacro gradibus lapideis; amplitudine undique est crypta pedum trium & triginta, pollicumque quatuor, alta pedes novem & octo pollices; ad parietem, qui medius est, adstat parvum altare, sed supererigendæ tabulæ loco, pannus ater obtectus, indito signo albo crucis, in cuius quatuor angulis depictæ mortuorum calvariæ pileos Archiduales gestant. In cruce ipsa conspicitur aquila Imperatoria, cum clypeo, insignia *Austriaca* continente.

Numerus
loculo-
rum &
funerum.

IV. Iuxta altare utrinque tria, sex itaque sunt loculamenta sepulcralia, ferreis cancellis conclusa, in quibus decem, ex plumbo mixto, seu stanno, quod hodie vocant, partim magni, partim minores capuli consistunt. Porro ad parietem dextrum alia duo receptacula, in quibus pariter duo funera requiescunt. Summa igitur loculamentorum huius cryptæ octo, condita quæque suis capulis funera Principum continet duodecim. Exterior loculamentorum ambitus lateritii operis est, æreisque clypeis exornatur, quæ adducendas a nobis inscriptiones continent. Sed iam dicendum de singulis.

Cryptæ
facies in-
terior.

V. Ad lævam proxime ab altari loculamentum simplex est, in quo arca LEOPOLDI V. Archiducis concluditur, qui anno 1632. *Idibus Septembris* expleverat mortalitatem *Suazii*; non autem *Oeniponti* die XVII. eiusdem, ut GANSIUS, FUGGERUS, & LEQUILEIUS perhibent, diem locumque sepulturæ cum loco & die obitus confundentes. Auctorem imaginum ad *Historiam* FERDINANDI II. Imperatoris LEOPOLDUM nostrum a) anno 1633. die III. *Septembris* ex hac vita migrasse perhibentem, in gravi errore verari, ex sequenti epitaphio, quod eius cavæ sepulcrali affixum est, patebit:

LEOPOLDUS ARCHIDUX
AUSTRIÆ, COMES TYROLIS, NATUS ANNO
M. DLXXXVI. IX. OCTOBRI OBIIIT
SUAZII DIE XIII. SEPTEMBRIS HORA
X. ANTEMERIDIANA A. M. DCXXXII.
ÆTATIS XLV. MENSIV XI. ET IV. DIERUM.

Brevia-
rium vitæ
LEOPOL-
DI V. Ar-
chid.

VI. LEOPOLDUS V. Archidux, CAROLI *Styrensis* filius, cuius cineres in crypta *Oenipontana* mox indicavimus, lineæ *Austriaco-Tyrolensis*, post fata patris sui FERDINANDI, propagator fuit. Natus erat *Græcii* anno 1586. die nona *Octobris* quadrante post horam undecimam vespertinam. Sacra primum amplexus, opera & auctoritate RUDOLPHI II. Imperatoris iam anno 1597. Episcopatum *Passaviensem*, ac cessione CAROLI *Lotharingici* mitram quoque *Argentinensem* 1608. obtinuit. Præclara passim recensentur huius Præfulis Archiducis in utramque rempublicam merita. Altera enim manu episcopale pedum, altera gladium ferens, quanta virtute

virtute commissas sibi ecclesias pascebat, tanta prudentia demandatam sibi *Tyrolim*, *Alsatiam*, aliasque anterioris *Austriæ* provincias gubernavit. *Iuliacensis* profecto ager LEOPOLDI nostri fortitudinem, ac rerum agendarum usum quondam admiratus est. *Tabernæ Alsatice* illius bellica virtute ab insidiis *Mansfeldensibus* se se liberatas fuisse hodieum profitentur: academia vero *Molsheimensis*, in *Alsatia* inferiori, ac Collegium Societatis IESU *Friburgi Brisgoiæ* Antistitem hunc fundatorem suum munificentissimum grata mente veneratur. Fundati huius Collegii litteras in Auctario diplomatum legendas dabimus ad an. 1620. Anno tandem 1625. sacras dignitates, consentiente *Passaviensi*, *Argentinenſique* Capitulo, in gratiam LEOPOLDI WILHELMI, nepotis sui, resignavit, ac *Romæ* a Summo Pontifice ad secularia vota transeundi licentiam petens, eam, in minoribus tantum Ordinibus constitutus, facile impetravit. Quare *Florentiam* profectus CLAUDIAM *Mediceam*, FERDINANDI Magni *Etruriæ* Ducis filiam, de qua paullo inferius uberior disserendi locus redibit, sponsam sibi elegit. Nuptiæ celebratæ sunt in civitate *Oenipontana* anno 1626. die 20. *Aprilis*, benedictionem impertiente Archiepiscopo *Iuvaviensi*, *Paride* Comite de LODRON, ac præsentibus *Mediceis* Principibus, CAROLO Cardinale, atque LAURENTIO. Ex coniuge sua quinque suscepit proles: MARIAM ELEONORAM, ISABELLAM CLARAM, FERDINANDUM CAROLUM, SIGISMUNDUM FRANCISCUM, & MARIAM LEOPOLDINAM, de quibus singulis paullo post. Rebus tandem, pro catholica præsertim fide, præclare gestis, ac *Principum gemma* vulgo dictus, in febrim incidit, & paucos post dies animam suam, morientium sacris munitam, Creatori reddidit, anno & die in epitaphio notatis.

VI. Capulo huius Archiducis alius minor locus insitit, in quo lamina insculptam epigraphem tenet, FERDINANDUS IOSEPH, ELEONORÆ ET CAROLI DUCIS LOTHAR. FIL. † M D C L XXXV.

VII. Hos loculos lateralem parietem versus geminatum excipit loculamentum, alterum alteri superstructum. In inferiori compositæ sunt exuvie SIGISMUNDI FRANCISCI, Archiducis *Austriæ*, & Comitis *Tyrolensis*, qui LEOPOLDO V. in urbe *Oenipontana* secundo loco natus erat. Scutum, huic loculamento impendens, hoc contextu absolvitur:

SIGISMUNDUS FRANCISCUS
ARCHIDUX AUSTRIÆ COMES TYROLIS
NATUS OENIPONTI, ANNO M. DC. XXXII
DIE XXVIII NOVEMBRIS.
OBIIIT OENIPONTI A.° M. DC. LXV.
XXV. IUNII HORA II. MATUTINA.

VIII. Funream hanc inscriptionem, quæ SIGISMUNDUM FRANCISCUM anno 1632. die 28. *Novembris* primam lucem *Oeniponti* aspexisse

TAB.
CI.

FERD.
LOS. †
1635.

SIGIS-
MUNDUS
FRANCI-
SCUS †
1665.
25. Iun.

Nativita-
tis epo-
cha e-
menda-
tur.

TAB.
CI.

aspexisse perhibet, in mendo cubare, necesse omnino est; fixum enim firmumque tenemus MARIAM LEOPOLDINAM, SIGISMUNDI FRANCISCI sororem, de qua paullo post dicemus, die 6. *Maii* eiusdem anni natam esse. Quare epigraphen *Oenipontanam* deferimus, auctoremque Commentarii ad imagines *Annalium* FERDINANDI II. Imperatoris sequimur, qui SIGISMUNDUM nostrum an. 1630. die 18. *Novembris* huic mundo datum esse perscribit.

Vite fe-
ries.

IX. Duos nondum annos natus Princeps Serenissimo parente orbatus, sub matris cura, & Augustissimorum Imperatorum FERDINANDI II. & III. tutela infantix ac pueritix suæ annos transegit. Anno 1644. non tantum ecclesiam *Gurcensem* post fata SEBASTIANI, Comitis de *Lodron*, pastore destitutam, regendam suscepit, sed etiam ad plures abeunte HENRICO de *Knörringen* pastorem dignitatem ecclesix *Augustanæ* obtinuit; immo post mortem CAROLI EMANUELIS, Episcopi *Tridentini*, anno 1655. ad hanc quoque diœcesin regendam postulatus est. Verum ab ALEXANDRO VII. PP. ægerrime, ac anno primum 1662. dictæ tertix ecclesix gubernandæ potestatem obtinere potuit. Vix tot ecclesiarum gubernacula tenente SIGISMUNDO frater eius FERDINANDUS CAROLUS, nullo relicto herede masculino, e vivis excessit; hinc Præsulem nostrum regimini sacro profanum quoque adiicere oportebat. Comitatus *Tyrolensis*, *Burgovia*, ceteræque *Rheno* adiacentes ditiones *Austriacæ* unacum dictis episcopatibus prudentissimo Archiducis nostri imperio parvire, donec is annos 1665. abdicatis dignitatibus sacris animum ad contrahendum matrimonium adiiceret, ac primo quidem MARIAM HEDWIGEM, GEORGII, Landgravii *Darmstadiensis*, filiam, thori sui consortem elegit. Verum, cum hæc Princeps ad sacra Romano-catholica transire recusaret, HEDWIGEM AUGUSTAM, CHRISTIANI AUGUSTI, Comitis *Palatini Solsbacensis* filiam, coniugem suam esse voluit. Missio igitur cum plena contrahendi potestate ill. *Ioan. Georgio*, Comite de KÖNIGSEGG & ROTENFELS, sponsalia, benedicente Episcopo *Ratisbonensi*, die XIII. *Iunii* anno prædicto inita fuere. Verum DEO non ex omni parte ratum fuisse hoc matrimonii consilium videbatur. SIGISMUNDUS enim lectissimam sponsam suam *Oeniponti* expectans, gravi morbo corripitur, ac post duos dies apoplexia tactus, anno ætatis XXXVIII. obiit, parentibus suis ad SS. *Trinitatem Oeniponti* adpositus.

Locus
FERDIN.
CAR. †
1662.
30. Dec.

X. In altero, quod huic superstruitur, loculamento SIGISMUNDI FRANCISCI frater, Serenissimus FERDINANDUS CAROLUS, quiescit, qui *Caldariae* (vulgo *Kaldern*) variolis extinctus, obiit III. *Calendas Ianuarii* anno 1662. In scuto, quod funeri huic suffixum est, sequens legitur titulus:

FERDINANDUS CAROLUS
AUSTRIÆ ARCHIDUX, COMES TYROLIS

NATUS

NATUS OENIPONTI ANNO M. DC. XXVIII.

DIE XVII. MAII. DENATUS CALDARIÆ AN.

M. DC. LXII. DIE XXX. DECEMB. POST

HORAM V. MATUTINAM. HIC SITUS EST.

TAB.
CL.

XI. FERDINANDUS CAROLUS, primus Archiducis, LEOPOLDI ^{Res ge-}
Tyrolensis ex CLAUDIA filius, ipso suæ nativitatæ die (SCHÖNLE-^{itzæ.}
 BENIUS 17. Junii ponit) sacro baptismatis fonte lustratus fuit, pa-
 trinum agente magno *Etruriæ* Duce, Augustissimi Imperatoris
 nomine. Quintum ætatis annum agens serenissimum patrem amisit,
 ac genitrici suæ in tutelam traditus est. *Austriacas* ditiones, filii
 loco, gubernante CLAUDIA, *Gallorum* exercitus *Alsatiæ*, *Bris-*
goviam, *Herciniam*que invadens, illas occupavit. Annos tandem
 octodecim natus Princeps, ac matris tutela exemptus, paternarum
 ditionum regimen in se suscepit. Civitatem *Brisacensem* cum adia-
 cente *Alsatiæ* anno 1648. per articulos pacis *Monasteriensis* LU-
 DOVICO XIV. Magno, *Gallorum* Regi, cedere quidem compulsus
 est, *Brisgoviam* tamen, unacum *Hercinia*, & quatuor oppidis syl-
 vestribus, ut vocant, *Rhenofeldæ*, *Seggingæ*, *Lauffenburgo*, & *Wal-*
disbuto recuperavit. Ex ANNA *Mediceæ*, quacum iam an. 1646.
 die 10. Iulii in urbe *Oenipontana*, benedicente Episcopo *Chimseensi*
 matrimonium inierat, tres filias suscepit, sed nullo herede mascu-
 lo relicto decedens, fratri suo SIGISMUNDO FRANCISCO dictarum
 regionum gubernacula reliquit.

XII. Dextrorsum ab altari proximum loculamentum simplex CLAUDIA
 quoque est, in quo conditur CLAUDIA *Mediceæ*, LEOPOL-^{Mediceæ.}
 DI V. Archiducis uxor, cuius supra §. V. meminimus. Obiit ^{LEOPOL-}
 hæc Princeps anno 1648. die XXV. *Decembris* (LEQUILEUS diem ^{DI V. UK.}
 præcedentem ponit) & in eodem, a nobis descripto, Archiducum
 dormitorio ad dextrum mariti sui latus composita est. Nostram
 de mortis eius epocha sententiam confirmat chronographicum, his
 conceptum verbis:

ARCHIDVX CLAVDIA CLARA LVX ETRVRIÆ NATALI
 CHRISTI OBIIT.

Scutum vero, eius loculamento additum, cum hac inscriptione af-
 fertum nostrum extra omne dubium ponit.

CLAUDIA ARCHIDUX
 MEDICEA ARCHIDUCIS LEOPOLDI
 CONIUX ANNO DOMINI MDCIV. DIE
 IV. IUNII FLORENTIÆ NATA, ET ANNO
 MDCXLVIII. DIE XXV. DECEMBRIS
 OENIPONTI DENATA. HIC SITA EST.

XIII. CLAUDIA *Mediceæ*, cuius cineres in crypta hac indi-^{Vitæ se-}
 cavimus, FERDINANDI Magni Ducis *Etruriæ*, & CHRISTINÆ ^{ries.}
 Ducissæ *Lotharingicæ* filia, *Florentiæ* sub initium seculi XVII. vive-
 MON. AUST. T. IV. P. I. S s s re

TAB.
CI.

re incepit. Primum a serenissimis parentibus FRIDERICO, Duci *Urbiniensi*, desponsata est, a quo post duorum annorum consortium prægnans relicta vidua filiam genuit VICTORIAM de *Rovere*, Ducissam postea *Etruriæ*. Deficiente prole mascula, qui in hereditarias FRIDERICI ditiones succederet, ducatus *Urbiniensis* ad cameram Pontificiam rediit; vidua autem CLAUDIA in monasterium se abdidit, ubi usque ad annum 1625. unacum filia sua vixit. Inde tamen a LEOPOLDO V. ad thalamum evocata, ac *Oenipontum* deducta, ibidem ad secundas nuptias die XX. *Aprilis*, ut loco mox citato asseruimus, processit, & præter tres filias, duos quoque filios genuit. Mortuo LEOPOLDO sexdecim annis maxima cum laude, *Tyrolim* gubernavit, ac annos 44. cum sex mensibus numerans, ex hac vita decessit.

MARIA
ELEONORA,
LEOP.
V. fil. †
1629. 6.
Aug.

XIV. CLAUDIÆ *Medicæ* capulo incumbit minor locus, quo eius filia primogenita MARIA ELEONORA condita est. Inscriptio appensa huius est sententiæ:

MARIA ELEONORA
LEOPOLDI ET CLAUDIÆ
FILIA PRIMOGENITA
ANNO M. DC. XXVII. DIE XII. FEBR.
MORTUA
ANNO MDC. XXIX.

Nativita-
tis epo-
cha sta-
tuatur.

XV. Primam hanc LEOPOLDI *Tyrolensis*, & CLAUDIÆ *Medicæ* filiam anno 1629. die nona *Februarii* vitæ suæ cursum inchoasse, ex errore quorundam scriptorum perhibetur; ex monumentis enim Abbatiae *Stamsensis* in *Tyrol*, quibus hac in re haud exigua auctoritas est, ac propositum a nobis epitaphium suffragatur, constat, filiam hanc Principem die 12. dicti mensis anno 1627. natam, ac die 2. *Martii* per Præsulem dictæ Abbatiae renatam fuisse. Tenerum MARIE ELEONORÆ funus primum fuit, quod ex hac gente Augustissima *Oeniponti* in templo SS. Trinitatis RR. PP. Societatis IESU in cryptam funeream, a LEOPOLDO V. fundatam, repositum est.

MARIA
MAGDA-
LENA, †
1669. 21.
Ian.

XVI. Ad lateralem parietem, servata situs congruentia, alia duo, alterum alteri impositum, consistunt loculamenta. In priore composita est MARIA MAGDALENA, FERDINANDI CAROLI, & ANNE *Medicæ* filia ultima, anno 1656. XVII. *Augusti*, *Oeniponti* nata, quæ in ætatis flore variolis extincta est. Epitaphium loculamento eius affixum hoc contextu absolvitur:

MARIA MAGDALENA
ARCHIDUX FERD. CAROLI ET ANNE
MEDIC. AUST. ARCHIDUCUM FILIA
NATA OENIPONTI A. C. MDCLVI.
DIE XVII. AUG. IBIDEM MORTUA
A. MDCLXIX. DIE XXI. IAN.
HIC SITA EST.

XVII.

XVII. Huic innititur locus minor, in quo funus est filix, ^{Filia A-} quam ANNA Medicea 17. Iul. anno 1654. secundo partu enixa ^{nonyma} est. Infans Princeps sacro fonte tincta statim expiravit. An, & qua- ^{Ferd.} li nomine donata fuerit, non constat; ipsa quoque inscriptio func- ^{Caroli} rea, loculo eius adposita, filet. Hæc autem sequentis est tenoris. ^{† 1654.} ^{17. Iul.} ^{TAB. cl.}

FERDINANDO CAROLO ET ANNE MEDICES
FILIA SECUNDOGENITA
ARCHID. AUST. COMITIBUS TYROLIS
EADEM MERCURII HORA POMERI-
DIANA SECUNDA XVI. KAL. SEXTIL.
NATA, RENATA, DENATA.
AN. M. DC. LIV.

XVIII. Post hunc anonymæ Principis loculum, æque parva ^{Reliqua} cernitur arca Principis puellæ *Lotharing.* de qua clypeus sic habet: ^{funera} ^{huius} ^{cryptæ.}
ELEONORA
LOTHARINGIÆ
NATA ET DEN.
1682.

Sed in inferiori loculamento Dux *Lotharing.* IOSEPH EMANUEL, CAROLI, & ELEONORÆ prædd. fil. compositus est in magna admodum arca stanæa, inaurato clypeo, insignia & inscriptionem præferente. Obiit 1705. Ad eandem partem propius ostium duo sunt loculamenta separata, quarum superius, iam vacuum, olim maximi viri CAROLI, Ducis *Lotharing.* summi armorum Cæsareorum præfecti, funus continuerat, an. 1700. 19. April. Nanceium translatum. In inferiore loculamento sita est THERESIA CATHARINA, Comes *Palatina*, nata *Lubomirsiana*; cui incumbit locus parvulus, quo condita est puella princeps *Lotharingiæ*.

XIX. Exposito iam capulorum, funerumque ordine & situ, Nomenclaturæ huius cryptæ condendæ auctores extitisse LEOPOLDUM ^{Nomen-} V. Archiducem *Austriæ*, ac eius uxorem CLAUDIAM ^{clatura} *Mediceam*; ^{ibidem} horum filiam MARIAM ELEONORAM primam fuisse, cuius ibi fu- ^{sepulto-} nus anno MDCXXIX. compositum sit; sex deinde funera ex fami- ^{rum.} lia Archiducum, quatuor de domo *Lotharingica*, & unum stirpis *Palatinæ*, in eandem cryptam concessisse, quorum ordo, rationi temporum conveniens, ex addita nomenclatura intelligitur.

- I. MARIA ELEONORA, filia LEOPOLDI V. *Tyrolensis*. † 1629.
- II. LEOPOLDUS Archidux & Comes *Tyrolis*. † 1632.
- III. CLAUDIA *Medicea*, uxor LEOPOLDI V. Arch. † 1648.
- IV. Filia natu secunda FERDINANDI CAROLI. † 1654.
- V. FERDINANDUS CAROLUS Arch. *Austriæ*. † 1662.
- VI. SIGISMUNDUS FRANCISCUS Arch. *Aust.* † 1665.
- VII. M. MAGDALENA, filia FERDINANDI CAROLI. A. † 1669.
- VIII. ELEONORA *Lotharingica*. † 1682.
- IX. FERDINAND. IOSEPH, fil. CAROLI Ducis *Lothar.* † 1685.
- X. IOSEPH EMANUEL, eiusd. CAROLI fil. † 1705.
- XI. THERESIA CATHARINA *Palatina*. †
- XII. Filia Princeps *Lotharinga*. †

CAPUT V.

FUNERA LINEÆ AUSTRIACO-TYROLENSIS
EXTRA CRYPTAM OENIPONTANAM COMPOSITA.

§. I.

Dicenda.

Ne quidquam, quod instituti nostri ratio deposcit, silentio præteririſſe videamur, funera stirpis *Austriaco-Tyrolensis*, fatoribus LEOPOLDO V. & FERDIN. CAROLO, quæ alibi locorum sepulturam naſta ſunt, brevi, ut aiunt, manu pertractabimus.

ISABELLA

CLARA †

1685.24.

Febr.

II. ISABELLA CLARA (aliis CLARA ISABELLA) Archiduci LEOPOLDO V. Com. *Tyrol.* nata 1629. 12. *Aug.* CAROLO III. *Mantue*, & *Montis Ferrati* Duci, nupta fuit 1649. 7. *Nov.* Marito an. 1665. mortuo, in communitatem S. URSULÆ commigravit die 16. *Dec.* 1671. in qua permansit, uſque ad obitum, qui ei contigit 1685. 24. inter & 25. *Febr.* Eius cadaver affervatur *Mantue* in templo prædictæ communitatis: in cuius templi choro ſequens epitaphium, marmori incisum, legitur:

VT TE MONEAM HIC REMANEO
PRETIOSISSIMAM DRACHMAM ISABELLAM CLARAM
AVSTRIÆ ARCHIDUCISSAM, MANTUÆ, MONTIS FER-
RATI ETC. DUCISSAM,
OENIPONTANÆ FAMILIÆ VLTIMAM,
FATO AMISSAM
QVI QVERIS ATTENDE:
ILLIUS OSSA NON TEGO, RETEGO;
CVM AVGVSTO CINERI DEBERENTVR MAVSOLEA,
HIC SVPOSITAM ELEGIT HVIVS
AD ARAM VIRGINIS
QVO PERPETVVM ORANDI STVDIVM
VEL EX TVMVLO CONIECTARES
BENE FEBRVATAM ET QVIESCENTEM NE DVBITA
NOX XXIV. FEBR. ANNO DOMINI 1685.
INTER DUO SABBATHA TANTAM CLARITATEM ABSTVLIT TERRIS
DATVRA COELO
AT SI ADHVC SOLICITVS ES,
ACCENDE ET TV CLARITATIS LYCERNAM
ILLAM INVENISTI.

Arcæ vero cypressinæ, in qua repositum est funus, ſequens titulus inſcriptus eſt:

SERENISSIMÆ ISABELLE CLARÆ ARCHID. AVSTRIÆ
DUCISSÆ MANTVÆ OSSA
QVÆ CIRCA HORAM OCTAVAM NOCTIS
ADVENIENTE DIE 25. FEBRVARII
1685.
REQVIEVIT IN DOMINO.

MARIA

LEOPOLDINA †

1649. 7.

Aug.

III. Ultima LEOPOLDI V. proles fuit M. LEOPOLDINA, nata *Oeniponti* 1632. 6. *April.* Hanc FERDINANDUS III. Imp. mortua prima coniuge, MARIA, PHIL. III. R. *Hisp.* filia, sibi uxorem secundam esse voluit, nuptiis 2. *Iul.* an. 1648. *Lincii* celebratis. Sequenti anno, cum die VII. *Aug.* de mane primum filium, CAROLUM IOSEPHUM, vitæ dederat, in sero vitam amisit: ut supra Lib. VII. c. IV. §. XXIII. contra eos, qui decimum nonum eiusd. volunt, docuimus, locum sepulturæ pariter, cum loculo & inscriptione proferentes.

IV.

IV. Iam huius tomi Lib. VII. Cap. IV. §. XXXVIII. quædam ^{CLAUDIA} ^{FELICI-} ^{TAS †} ^{1676. 8.} ^{April.} CLAUDIÆ FELICITATIS vitam, ac mortem concernentia delibavimus, potissima huic loco reservantes. Nata igitur est CLAUDIA FELICITAS in urbe *Oenipontana* die XXX. *Maii* an. 1653. FERDINANDI CAROLI & ANNÆ *Mediceæ* prima filia. Annos viginti nata, & a LEOPOLDO I. cui mors anno 1673. die IX. *Ian.* primam coniugem MARGARITHAM abstulerat, in sponfam delecta, eidem *Græcii* in manus convenit 15. *Oct.* Bino felici partu duas filias genuit, in primo ætatis flore extinctas. Ipsa denique coniugii sui anno tertio die octava *April.* media sexta matutina 1676. piissimam animam creatori reddidit. Funus Augustum, corde in cryptam apud RR. PP. *Capucinos*, intestinis vero in cathedrali Ecclesia S. STEPHANI asservatis, in ecclesia *Prædicatorum* ante aram S. DOMINICI quiescit, sarcophago inclusum, in quo hæc inscriptio legenda est:

HOC IN SARCOPHAGO REQUIESCIT
AUGUSTISSIMA ROMANORUM IMPERATRIX
CLAUDIA FELIX
LEOPOLDI CÆSARIS ALTERA CONIUX
FERDINANDI CAROLI ARCHIDUCIS TYROLensis
ET ANNÆ MEDICÆ FILIA
MATER DUARUM SERENISSIMARUM FILIARUM
QUARUM PRIMA ANNA MARIA MATREM PRÆ-
IVIT IN COELOS ALTERA MARIA IOSEPHA SEQUETUR.
QUARTA PASCHATIS FERIA
TRANSIT EX MORTALI AD IMMORTALEM VITAM
ANNO ÆTATIS XXIII.
CÆSAREI CONIUGII TERTIO
NATI SALVATORIS SUPRA MILLESIMUM SEXCENTESIMUM
SEPTUAGESIMO SEXTO.
VIVAT ET REQUIESCAT ÆTERNUM IN DEO
TERRIS DESIDERATISSIMA PRINCEPS
QUIA AUSTRIACA ERAT,
PIA, PRUDENS, AMABILIS, LIBERALIS.

Epitaphium marmori insculptum est sequens :

SISTE GRADUM VIATOR
ET IN UNO TUMULO
SCEPTRA ET CORONAS, GRATIAS ET AMORES
ORBIS SPES ET DELICIAS
CLAUSA INTUERE ET LACRYMARE.
HIC IACET
CLAUDIA FELIX
FILIA FERDINANDI CAROLI ET ANNÆ MEDICÆ
COMES ET ARCHIDUX TYROLIS ET AUSTRIÆ.
CONIUX
LEOPOLDI CÆSARIS SECUNDIS NUPTIIS.
MATER
ARCHIDUCUM ET GRATIARUM
ANNÆ MARIE, ET MARIE IOSEPHÆ,
IMPERATRIX
FASTIGIO SUPREMÆ DIGNITATIS ALTIOR

EMINENTIA VIRTUTIS,
PLURA SI QUERAS
SCITO PRINCIPEM FUISSE AUSTRIACAM
PIAM, PRUDENTEM, LIBERALEM, ET AMABILEM
ANNUS 1653. ANIMAM ET LUCEM DEDIT
ANNUS 1676. EANDEM ERIPUIT.

ANNA
Medicea,
† 1676.
2. Sept.

V. ANNA *Medicea*, FERDINANDI CAROLI Archiducis uxor, patrem habuit magnum *Etruriæ* Ducem COSMUM II. aliis III. cui nata est anno 1616. die XXVI. *Iulii*, vel, ut alii perscribunt, die XXI. eiusdem mensis. Sponsalibus in urbe *Florentina* per Cardinalem IOANNEM CAROLUM, Sponsæ fratrem, celebratis, a Principe LEOPOLDO, ac Duce *Salviano Oenipontum* deducta, ibidem die X. *Iunii* anno 1646. benedicente Episcopo *Chimseensi*, matrimonium iniit. Nuptiarum solennia ob *MARIÆ Augustæ* mortem, quæ haud ita pridem contigerat, fatis moderata fuerunt. Prima vice uterum ferens ANNA ab INNOCENTIO X. PP. litteras paternæ charitatis plenas, & a nobis ad calcem huius paginæ recusas, a) accepit, quibus Pontifex partum felicem precatur. Tres genuit filias, CLAUDIAM FELICITATEM, de qua supra disseruimus, filiam anonymam, & *MARIAM MAGDALENAM*, quarum funera capite præcedenti exposuimus. Obiit anno 1676. die XI. *Septembris Viennæ*, in templo RR. PP. *Dominicanorum*, prope Altare S. DOMINICI sepulta die XIII. *Septemb.*

CAPUT VI.

MAUSOLEUM GRÆCENSE FERDINANDI II.
IMPERATORIS, UNACUM CRYPTA, ET LOCULIS FUNE-
REIS, IN EADEM CONDITIS, DELINEATUM, ET DESCRIPTUM
EXHIBETUR, ADDITIS EPITAPHIIS.

§. I.

Tem-
plum, &
facellum
pro mau-
soleo Au-
striaco
Græci
extru-
cta.

Ecclesia *Græcensis*, S. *Ægidio* sacra, quam olim FRIDERICUS Cæsar, *Pacificus*, crexerat, a FERDINANDO II. mortalitatis suæ nunquam non memore, anno 1614. penitus destructa est, ut in eodem loco augustæ sepulturæ fundamenta ponerentur. Tantæ molis erat hoc ædificium, ut non nisi a LEOPOLDO

a) „INNOCENTII X. P. P. Dilecta in CHRISTO filia, nobilis mulier salutem & Apostolicam benedictionem. Pro eo, quo nobilitatem tuam in Domino prosequimur, paternæ charitatis, & dilectionis affectu ea tibi libentissime concedimus, per quæ spirituali consolationi tuæ consuli cognoscimus; cum itaque, sicut nobis nuper exponi fecisti, tu prægnans existas, Nos Nobilitati tuæ partum, in Augusto illo thalamo inclytæ Domus *Austriacæ*, in quo progigni solent propugna-

tores fidei, & domitores impietatis, faustum felicemque a Domino ex intimo corde precantes, tibi vero poenitenti & confessæ, ac sacra communione refectæ semel plenariam omnium peccatorum tuorum indulgentiam & remissionem misericorditer in Domino concedimus, ac benedictionem Apostolicam peramanter in Domino impetitur. Datum *Romæ* apud S. *MARIAM* Maiorem sub annulo piscatoris die VII. *Iunii* Ao MDCLIII. Pontificatus nostri Ao nono.

POLDO I. Imp. ad finem perducī, ac primum elapso centum annorum spatio, anno nempe 1714. ab Episcopo *Seccoviensi*, Domino IOSEPHO DOMINICO Comite de *Lamberg* die XXVIII. *Augusti*, maxima hominum frequentia, nec minori pompa, initiari potuerit. Primaria facies huius ædis sacræ architecturam *Ionicam* præferret. Aditus magnifico propileo, inter prægrandes columnas divorumque simulacra, solido lapide per latera, & coronidem panditur. Opus integrum secto lapide structum, & cupro tectum, tres turres, insignis altitudinis, ac mirandæ prorsus structuræ levant, quarum una, quæ a tergo templi præalta surgit, sceptrum; altera pomum imperiale, cum cruce suffixa, gestat. Tertia, sub qua funera Principum conduntur, aquila ingente coronata, quæ pomo imperiali insidet, ac dextro ungue gladium, sinistro autem sceptrum tenet, insignis est. Obrizo singula auro fulgent.

TAB.
CIL.

II. Templum hoc, si ichnographiam aspicias, crucis formam præferret, per transversum enim secatur, ac in puncto sectionis tholus assurgit, solidis quatuor arcubus instructus, de quibus aquila imperialis, nec non insignia Domus *Austriacæ*, ac Regni *Hungariæ*, & *Bohemiæ* dependent. In singulis quatuor angulis tria coniunguntur insignia minora, quæ duodecim ducatus & provincias hereditarias significant; nempe *Carinthiam*, *Tyrolin*, *Sueviam*, *Styriam*, *Carnioliam* &c. Lumen tholo immititur per octo fenestras arcuatas, innixas basibus, quæ totidem telamonibus superstruuntur. Fenestrarum intervalla, & iugamenta octo Imperatorum imaginibus, atque symbolis exornantur. Hi autem sunt: RUDOLPHUS I. ALBERTUS I. FRIDERICUS *Pulcher*, ALBERTUS II. FRIDERICUS III. MAXIMILIANUS I. CAROLUS V. & FERDINANDUS I. Inter quatuor illa maiora insignia exstant quoque thoraces Imperatorum MAXIMILIANI II. RUDOLPHI II. FERDINANDI II. & MATTHIÆ. Tholus primus separatur in tres recessus, in quorum medio, qui semicirculi formam præbet, e ligno extructum est altare supremum cum imagine B. CATHARINÆ V.M.

A tergo eius duplex est Sacrum, cui turris rotunda insistit. Denique in choro legendum est chronologicon:

FERDINANDVS II. SVA BENIGNITATE EREXIT,

LEOPOLDVS GLORIOSE ORNAVIT.

Schediasma, illi superimpositum, hos continet versus:

QUÆ FORE PRÆDIXIT FIDO STRIDONIUS ORE

PICTA LEOPOLDI CÆSARIS ACTA VIDES.

III. In recessu ad cornu Evangelii exstat ara illibato conceptui Virginis Deiparæ dicata, & ex adversum ad cornu epistolæ ianua septem semis pedes ampla, & duodecim pedes alta, quæ aditum facit in sacellum contingens, sub quo crypta sepulchralis constructa est. In utroque hoc recessu sub coronide binæ spectantur

statuæ

Aditus
ad sacellum.

TAB.
CII.

statuæ mediæ, Imperatorum habentes speciem, eæ vero ex gypso tantum elaboratæ sunt. Per memoratam ianuam, supra quam scriptum legitur hoc chronographicum:

FERDINANDVS SECVNDVS PIE
VIXIT, PIE OBLIT.

Intratur in parvum vestibulum, quod decem pedes quaquaversum extenditur, atque utrobique foribus aperitur. Altitudo est septem pedum. Ianua dextra per gradus scälæ lapideos in cryptam Cæsaream ducit. Sinistris foribus ascenditur ad parvum oratorium, ex quo in templum & sacellum prospectus patet.

Descri-
ptio sa-
celli.

IV. Sacellum, de quo diximus, rotunditate ovata est, longum triginta octo pedes, & octo pollices, latum viginti octo pedes & tres pollices. In tribus recessibus arcuatis totidem consistunt altaria, nullis tamen superpositis tabulis, aut aliis ornamentis. Medium altare e regione ostii consistit versus septentrionem. Ex utraque parte binæ sunt fenestræ arcuatæ plenum sacello immittentes diem, atque ex adversum binæ cernuntur fenestræ fictæ, symetriæ, seu comparationis gratia factæ. Sub his fenestris in quatuor risticis, sive cavitatibus consistunt statuæ lapideæ *Fidem*, *Amorem*, *Spem*, & *Iustitiam* exhibentes. Sacellum istud tegit tholus multo lumine illustris, geniorum figuris, ac gypso artificiose inductus. In medio pavimento, quod marmoreum est, foramen ovatum patet, longitudine quinque pedes, latitudine tres cum dimidio, per clathros ferreos lumen & aera admittens cryptæ.

Introitus
in cryp-
tam.
TAB.
CIII.

V. Huc per scalas, de quibus modo diximus, ad dexteram descenditur in atrium quoddam fornicibus concameratum, idque tredecim pedes porrectum, octo pedes latum, novem pedes & duos pollices altum. Ad extremos scälæ gradus ianua atrii sex pedes alta, tres pedes quatuor pollices lata est, cui superimposita calva cadaverosa conspicitur. Ex opposito latere similis ianua occurrit, introitum præbens in parvam cryptam novem pedes longam, octo autem pedes cum uno pollice latam, quæ vero vacua est. Ab atrio tribus tandem gradibus descenditur in angustam cryptam emortualem, quæ ad formam superstructi sacelli rotunditatem sphæroideam servat. Fornix, totumque ædificium componitur ex gypso, auratis & pictis figuris undique decoratum.

De hac
crypta
plenior
enarra-
tio.

VI. Crypta facile adæquat longitudinem triginta pedum, latitudinem vero viginti & unius pedis. Inter utrumque pavimentum numerantur pedes novemdecim & pollices tres. Ædificii seu cryptæ totius structura octo continetur pilis, quæ adiecta coronide altitudinem decem & dimidii pedis æquant, & parietem in octo recessus distinguunt. Recessus primus est ipse introitus ab atrio in cryptam per tres memoratos gradus. Alter, huic e regione positus, altare versus aquilonem sub arcu octo pedum & dimidii, complectitur.

plectitur. Hoc altare insistit basi lapideæ quinque pedes longæ, & tres altæ. Superposita tabula cingitur margine gypsei operis, geritque in fronte caput genii. Tabulæ huic alia quædam de metallo, cum inscriptione, indita fuisse videtur; siquidem in muro quatuordecim foramina, ad intorquendas cochleas, patent. Ex utroque latere media longitudine occurrunt duo recessus vacui, sex pedes, & sex semis pollices lati, quinque semis pedes concavi; alius quoque recessus ad sinistrum latus ianux pariter vacuus, reliquæ vero tres cavitates continent arcas funereas, binos pedes humo excitatas, quarum explanationem statim subiiciemus. Pilis affixa sunt insignia Imperii, nec non reliqua provinciarum hereditariarum, ut *Hungariæ, Bobemiæ, Tyrolis, Carinthiæ, Carniolæ, Styriæ, & Austriæ*. Tum quoque adduntur *Bavarica*, quæ singula suis coloribus ad heraldicæ leges illustrantur. Pilis singuli supersident genii, quorum primus, aquilæ Cæsareæ imminens, coronam imperatoriam tenet; secundus genius cassidem *Habsburgicam* manibus gestat; tertius lacrymans exhibetur cum scipione & clepsymidio in manibus; quartus tenet calyem mortui, ramum myrtaceum, & facem inversam; quintus coronam regiam; sextus insignia *Austriacæ*; septimus vexillum; octavus tandem globum imperii & sceptrum. Fornix concurrentibus arcubus octosariam distribuitur, quorum intervalla varie ornantur. Quatuor media distinguuntur variis scutis. In supremo pictura est, cum subscripto titulo; ac supra introitum cryptæ pictura exhibetur CHRISTUS, LAZARUM ad vitam revocans, addito lemmate:

TAB.
CIII.

OMNES, QUI IN MONUMENTIS SUNT, AUDIENT VOCEM
FILII DEI. IOB. V.

Supra altare repræsentatur reditus CHRISTI in vitam, cum inscriptione:

ECCE VICIT LEO DE TRIBU IUDA. APOC. IV.

A cornu Evangelii apparet ENOCHUS orbem terrarum relinquens, cum titulo:

ET AMBULAVIT HENOCHE CUM DEO. GEN. V.

A parte Epistolæ ELIAS igneo curru in cœlum transfertur.

RECEPTUS EST IN TURBINE IGNIS. ECCLESIAST. XLVIII.

In reliquis quatuor separationibus versus aquilonem duæ fenestræ sunt, cryptam illustrantes, & ex adverso loca vacua formantur in formam scutorum. Fornicem cingit podium, quatuor pedes latum, vertex autem fornici dictum spiramen habet, clathris ferreis clausum.

VII. Tres illi, quorum supra meminimus, parietum recessus, in quibus repositi sunt loculi funerum, singuli latitudine sunt trium pedum, pollicumque totidem, altitudine duum pedum septemque pollicum, circumdata margine. Singula quoque loculamenta marmoribus nigris eiusdem magnitudinis occluduntur, adeo, ut arca-

Funera
ibidem
condita.

MON. AUST. T. IV. P. I.

T t t

rum

TAB
CIII.

rum funerearum conspectus ab extra nullus detur. Super hæc tria loculamenta, litteris auratis tabulæ marmoreæ inscripta cernuntur epitaphia, unacum additis ex sacra scriptura versibus. Harum inscriptionum indicio tria Principum *Austriacorum* funera, nempe FERDINANDI II. MARIE ANNÆ Uxoris, & IOANNIS CAROLI filii eius, quiescunt, de quibus iam singillatim, ac temporis, quo quisque dictorum Principum huic cryptæ illatus fuit, habita ratione, agendum nobis est.

MARIA
ANNA,
FERD. II.
ux. †
1616.
d. 8.
Mart.
Lit. c.

VIII. Prima omnium novæ cryptæ *Græcensi*, splendorem illum, quem modo descripsimus, nondum adeptæ, illata est MARIA ANNA, GUILIELMI V. Ducis *Bavarie*, ac RENATÆ *Lotharingicæ* filia, quæ anno 1574. die octava *Decembris*, *Monachii* primam lucem aspexit. FERDINANDO II. CAROLI *Styrensis* filio, Archiduci *Austriæ*, ac postea Imperatori anno 1600. die 23. *Aprilis* desponsata, ac, teste ADLZREUTERO, pridie Calendas *Maii* nongentis septuaginta, omnis ordinis ac dignitatis, equitibus, curribusque stipata *Græcium* ingressa est, ubi, benedicente Cardinale *Francisco* DIETRICHSTEINIO, matrimonium toti *Europæ* auspiciatissimum celebravit. Sexies feliciter pariens tres filios, totidemque filias, de quibus singulis mox acturi sumus, vitæ dedit. Anno tandem 1616. die octava *Martii* (Annales *Ferdinandeï* annum sequentem ponunt) mors Principem nostram a coniugii & corporis vinculo exemit in civitate *Græcensi*, die octava *Martii*, quadrante ante horam septimam matutinam. Corpus exanime die decima quarta *Iunii* in novam cryptam, quam, teste *MS. Græcensi*, eodem die IACOBUS, *Seccoviensis* Episcopus, prima solemnî precatione lustraverat, ad dextram altaris partem collocatum est. Sarcophago eius lit. c. notato, superposita est hæc inscriptio:

MARIA. ANNA. BAVARIE. DUX.
FERDINANDI. ARCHIDUCIS. AUSTRIÆ.
CONIUX. LECTISSIMA.
QUAM. PIETAS. CLEMENTIA. MODESTIA.
FECISSENT. IMMORTALEM.
NISI. MORTALES. ESSEMUS.
OBIIIT. DIE. OCTAVA. MARTII. ANNO. CHRISTI.
M. D. C. XVI.
ANNOS. NATA. XXXXI. MENSES. TRES.

Libellum itaque, qui inscribitur: Mausoleum *Græcense* &c. *Græcii* anno 1732. editum, ac annos ætatis MARIE ANNÆ nonnisi XXXI. numerantem, errore typographi laborare necesse est. In inferiore marmore nigro sequens Scripturæ versus sculptus.

ANIMA
EIUS
IN BONIS
DEMORABITUR
PS. XXIII.

Cor Augustæ in crypta apud Sanctimoniales *Græcenses* Ord. S. TAB. CLARÆ asservari, sequenti volumine indicabimus. CHII.

IX. Alter post Principem matrem in mausoleum *Græcense* concessit IOANNES CAROLUS, qui anno 1605. die 1. *Novembris* FERDINANDO II. ex dicta MARIA ANNA *Bavara* natus fuit. Hunc CAROLUS, FERD. II. unius diei infantem MARTINUS, Episcopus *Seccoviensis*, lustrali fonte lavit, Augustissimus autem parens pubertatis annos nondum ingressum MARIE, PHILIPPI III. *Hispaniarum* Regis filiae, sponsum destinavit. Verum immatura morte præventus, ac tertio decimo ætatis suæ anno fati succumbens, iuvenis Princeps omnem domus *Austriaco-Hispanicæ* spem elusit; defuncti funus in dextero latere, prope ingressum explanatæ a nobis *Græcensis* cryptæ depositum est. Marmor, pretiosos huius Archiducis cineres municiens, litteris deauratis tale epitaphium refert.

IOANNES. CAROLUS. ARCHIDUX. AUSTRIÆ.

IMPERATORIS. FERDINANDI. II.

EX. MARIA. ANNA. FILIUS.

UTRIUSQUE. VIRTUTUM. HÆRES.

IN. FLORE. IUVENTUTIS. OBIIT.

ET. MATURUS. MERITIS. NATUS. EST. COELO.

POSTRIDIE. NATALIS. DOMINI.

ANNO. CHRISTI. M. D. C. XIX.

ÆTATIS. SUÆ. XIII.

FUGGERUS cum allata hac inscriptione quoad annum ac diem emortualem consentit. GANSIUS autem, qui annum 1617. ac ill. KHEVENHILLERUS annum omnino 1620. ponentes, de errore, non nisi per oscitantiam typographi, sese purgare poterunt. Partii alteri marmoris, cui locus incumbit, inscriptus est locus *Sapientie* IV.

CONSUMMATUS

IN BREVI

EXPLEVIT

TEMPORA MULTA.

X. A cornu Evangelii in crypta *Græcensi* asservantur exuvie FERDINANDI, qui anno 1578. die nona *Iulii* CAROLO *Styrensi* ex MARIA *Bavara* natus, postea gentem *Austriacam* nobiliori sexu usque ad excessum CAROLI VI. feliciter propagavit. Pluribus in locis a) iam data opera de virtutibus, rebusque gestis FERDINANDI disputavimus. Ne igitur actum a agere videamur, ea tantum, quæ ultimum vitæ eius tempus, tumulum nempe, illiusque honoribus positas inscriptiones funereas lectori nostro proponimus. Imperator FERDINANDUS II. postquam filium FERDINANDUM III. in comitiis, *Ratisbonæ* anno 1636. coactis, Regia *Romani* Imperii corona ornatum cerneret, valetudinem quoque suam in dies magis magisque labefactari sentiret,

T t t 2

sub

a) *Nummoth.* P. II. pag. 17 §. & *Pinacoth.* P. II. lib. V. cap. III. p. 329. seq.

TAB.
CIII.

sub initium sequentis anni 1637. *Ratisbona Viennam* reversus est, ubi iam octavo ab adventu die præter omnium opinionem, die XV. *Februar.* hora ante meridiem nona animam suam creatori reddidit. Defuncti cadaver, eodem adhuc die pollinctum, ac in suggestu funebri publice expositum fuit. Peractis *Vindobonæ* sacris funeralibus, cadaver die XXI. *Februarii* Episcopo *Neostadiensis*, MATHIÆ, nonnullisque aliis aulae Cæsareæ proceribus conceditum est, in *Styriam* deportandum. Caverat enim testamento optimus Imperator, ne corporis sui exuviae, præterquam *Græcii*, civitate patria, & quidem in crypta, quam ibi, ut supra audivimus, vivens in Divæ CATHARINÆ templo construxerat, deponerentur. In finibus *Styriæ* Augustum funus ab ill. Comite de *Herberstein*, huius provinciae Præside, aliisque Primatibus ingenti pompa funebri exceptum, ac in civitatem *Græcensem* deductum est. Die tandem XV. *Martii* post solis occasum Augustæ exuviae *Græcium* attigerunt, ac inter innumera communis tristitiæ signa per portam ferream, collucentibus undique plateis, ad D. ÆGIDII ædes sex albis equis, quibus Cæsar vivens utebatur, devectæ sunt. Hic loci substiterat feretrum, ac funus a viginti *Styriæ* proceribus e curru sublatum, cryptæ tandem inferebatur, ubi arcæ primum lignæ, tum cupræ, ac demum stannæ inclusum, eademque nocte, præmissis ab Episcopo *Lavantino*, LEONARDO GORZIO, ad morem ecclesiæ *Romanæ* ceremoniis, destinato ad cornu Evangelii, ut supra dictum est, loculamento impositum fuit. Lamina arcæ stannæ in superiore parte hanc profert inscriptionem:

D. FERDINANDUS. ROMANORUM. IMPERATOR.
SEMPER AUGUSTUS. GERMANIÆ. HUNGARIÆ. BOHEMIÆ.
REX. ARCHIDUX. AUSTRIÆ. DUX. BURGUNDIÆ.
STYRIÆ. CARINTHIÆ. CARNIOLÆ. COMES. TYROLIS.
HASPURGI ET GORITIE. &c.

Additi porro hic sunt anni nativitatæ eius, dies, locusque obitus, iisdem verbis, quæ in Epitaphio, mox adducendo, legemus. Operculi partem inferiorem ornant aquila Cæsarea, pomum Imperiale, Regiæ tres coronæ, ac pileus Archiducalis: postrema parte insigni labore proculsum aureum vellus spectatur. Epitaphium litteris aureis, nigro insculptum marmori, hisce conceptum est verbis:

DIVUS. FERDINANDUS. II. ROM. IMPERATOR.
VITÆ ET. ARMORUM. SANCTITATE. CLARUS.
IX. IULI. ANNO. CHRISTI. M. D. L. XXVIII.
GRÆCII. MORTALEM. VITAM. AUSPICATUS.
FINIT VIENNÆ.
EXUVIAS. SUAS. HIC. LOCAVIT.
IN PATRIA MORTALI
POSTQUAM AD IMMORTALEM TRANSIT
XV. FEBRUARI. ANNO. CHRISTI. M. D. C. XXXVII.

Ibidem

Ibidem marmori, cui loculus funereus incumbit, sequens inscriptum est votum:

SEMEN EIUS
HEREDITABIT
TERRAM
PS. XXIV.

CAPUT VII.

DE CETERIS FERDINANDI II. LIBERIS ALIBI SEPULTIS.

§. I.

Primus matrimonii, quod FERDINANDUS II. cum MARIA ANNA Bavara inierat, fructus, filia erat, CHRISTINA nomine, quæ anno 1601. die 21. Iunii mundum hunc ingressa, eidem post unius horæ moram iterum valedixit. Huius Principis puellæ corpusculum in cryptam *Seccoviensem* deportatum est. Iam capite I. huius libri loculum & epitaphium recensuimus, quo asserta a nobis nativitatis mortisque epocha confirmatur. Non igitur audiendi sunt Scriptores, qui diem 25. Maii, a) vel annum omnino 1604. CHRISTINÆ emortualem perhibent. b)

CHRISTINA, FERDINANDI II. filia, † 1601. 12. Iun.

II. MARIA ANNA, matri cognominis, FERDINANDI II. Imp. filia secunda, *Græcii* an. 1610. die 13. Ianuarii inter horam secundam & tertiam pomeridianam nata est. SPENNERUS c) Principem hanc ULADISLAO IV. Regi *Poloniæ*, elocandam fuisse testatur, nisi huius regni Ordines obstitissent. Quare MAXIMILIANUS I. *Bavariæ* Dux, post obitum ELISABETHÆ *Lotharingicæ*, quacum triginta novem annos in sterili matrimonio vixerat, MARIAM ANNAM nostram, ex sorore sua neptem, conthoralem esse voluit. Nuptiæ an. 1635. die 15. Iulii d) benedicente S. R. E. Cardinale DIETRICHSTEINIO in D. AUGUSTINI æde, ac insigni pompa, cuius descriptio in Annalibus *Ferdinandeis* e) reperitur, celebratæ sunt. Ratum fuisse supremo Numini hoc matrimonium, duo Principes filii, ex hoc thoro prodeuntes, testantur. Sicquidem an. 1636. die 31. Octob. circa meridiem FERDINANDUS IGNATIUS MARIA natus, & an. 1638. die trigesima Sept. MAXIMILIANUS PHILIPPUS sub horam sesqui novam matutinam editus, votis atque precibus, quibus tota *Bavaria* per quadraginta iam annos cælum pulsaverat, satisfecit. Vidua facta 1635. 17. Septembris: tandem 1665. die 25. Sept. naturæ debitum solvit. Funus *Monachii* in cryptam sepulcralem Ducum *Bavariæ*, quæ est in templo S. MICHAELIS Soc. IESU, in loculo plumbeo illatum, & ad sinistrum latus aræ collocatum fuit: loculo

MARIA ANNA, MAX. I. Ducis *Bavariæ* uxor II. † 1665. 25. Sept.

a) SCHOENLER. in *Ephemerid.*
b) GANSIUS in *Arboret.*
c) In *Sylloge* p. 98.

d) FUGGERUS 10. Iunii fuisse scribit.
e) P. XII. ad annum 1635. col. 1775. seq.

lo huic imposita urna stannea rotundæ formæ, viscera huius Principis continens, cernitur, quam delineatam dabimus iterumque memorabimus in sæpius citato Vol. II. de *Urnis & conditoriis viscerum*. Tres porro fornices cryptæ *Monacensis* ad totidem caveas ducunt, ante quarum ostia, clathris ferreis præclusa, tabulæ pendent ligneæ, colore cæruleo abductæ, in quibus tituli, seu brevia epitaphia, intus iacentium, aureis litteris inscripta leguntur. Sunt autem tabulæ pro singulis ostiis singulæ. Post ipsas clathri ferrei oculis duntaxat, idque semel quot annis, die videlicet Defunctorum, pervii, loculos exhibent plumbeos, ligneis subinde inclusos; citra omnem aliam curam, aut ornatum: nisi quod, fundatorum tumbæ in lamina stannea peculiare inscriptiones contineant. Inter cetera itaque harum funera comparet memoratæ *MARIÆ Austriacæ* locus, cum hoc epitaphio:

Epitaphium
MARIE AN-
NÆ.

III.

HEIC SITA EST
MARIA ANNA AUSTRIACA
CÆSARUM FERDINANDI II. FILIA
FERDINANDI III. SOROR
LEOPOLDI I. AMITA
NATA EST IDIBUS IANUarii
ANNI MDCX.
NUPSIT MAXIMILIANO ELECTORI BAVARO
NEPTIS EX SORORE
DUOS EI FILIOS SECUNDO CONNUBIO GENUIT
FERDINANDUM MARIAM
UTR. BAVAR. ET SUPERIORIS PALATIN. DUCEM
S. R. I. ELECTOREM
ET MAXIMILIANUM PHILIPPUM
LANDGRAVIUM LEUCHTENBERGICUM S. R. I. PRINCIPÈM.
HAUSTAM A MAIORIBUS PIETATEM IN DEUM VIVENS RETINUIT,
HÆREDIBUS MORIENS RELIQUIT.
FUIT VIRTUTIBUS, QUAM AUGUSTORUM SANGUINE MAIOR.
INTEGRITAS VITÆ, GRAVITAS MORUM
NULLI REGINARUM FECERE SECUNDAM.
TANTO IN CULMINE VERE PAUPERUM MATER
EORUM LACRYMIS AD PORTUM BEATITATIS APPULIT
ANNOS NATA LV. MENSES IIX. DIES XII.
AD SUPEROS ABIIT
ANNO M. DC. LXV. DIE XXV. SEPTEMB.
CINERES SUOS CINERIBUS MAXIMILIANI
MARITI SIMUL ET AVUNCULI
PROXIMOS ESSE VOLUIT.

Ibidem ad clathros ferreos supra insignia gentilita legenda est inscriptio:

SEREN.^{MA}
MARIA ANNA
AUSTRIACA

MAXI-

MAXIMILIANI I.

II. CONIUX.

E VIVIS EXCESSIT

MONACHII

26. Sept. 1665.

TAB.
CI.

Dies emortualis hic scribitur 26. Sept. contra quod epitaphium, antea recitatum, diem præcedentem 25. assignat. Auctor *Tabularum Genealogicarum Serenissimæ Domus Bavaricæ*, omnium, quæ hæcenus prodierunt, exactissimæ, habent diem 28. Sept. Continentur autem in prioribus tomis *Parnassi Boici*; sed conciliari possunt hæc variantes lectiones, si dicatur: eam obisse die 25. Septemb. ut epitaphium, primo loco a nobis adductum, docet; dein exposito per triduum funere, quod Principibus in more positum est, hoc demum die 28. dicti mensis ad sepulturam datum fuisse.

IV. Tertia filiarum, quas FERDINANDUS ex MARIA ANNA ^{CÆCILIA} *Bavara* sustulit, CÆCILIA RENATA erat, quæ in civitate *Græcens* ^{RENATA,} anno 1611. 16. Iulii media tertia pomeridiana in hanc lucem ^{FERD. II} prodiit, ac sequenti die a Revdmo. Sedis Apostolicæ Nuntio de ^{Pol. †} PONTE baptizata est. Ad plures abeunte MARIA ANNA *Bavara*, ^{1644. 14. Mart.} CÆCILIA, infans tam præclaram ab ELEONORA MANTUANA, altera FERDINANDI II. coniuge, de qua cap. sequenti agendum nobis erit, institutionem accepit; ut non tantum regiarum virtutum, verum etiam variarum linguarum, latinæ præsertim, usum consequeretur. Ob has præclaras dotes ULADISLAUS IV. *Poloniæ* ac *Sueciæ* Rex, Principem hanc per IOANNEM CASIMIRUM, Fratrem suum, thori thronique consortem exoptavit. Quare solenni nuptiarum promissione, Principi CASIMIRO, regii sponso vices gerenti, facta, eaque per Ioannem LIPSIUM, *Culmensensem* Episcopum confirmata, die 12. Augusti *Vindobona* discessit, ac postquam urbem *Cracoviensem* die 27. eiusdem mensis transiisset, *Varsoviæ* die 12. Septemb. ingenti apparatu ingreditur, in Æde S. IOANNIS Regi sponso elocatur, ac sequenti die regio diademate insignitur. Silentio præterire non possumus, quod hæc CÆCILIAE inauguratio in urbe *Varsoviensi* singularis omnino fuerit, omnibus enim retro seculis Reges, Reginasque *Poloniæ* in civitate *Cracoviensi* coronandos fuisse, *Christophorus HARCHNORCHIUS* a) perhibet. Addit *Pau-* a
lus PIASECIUS b) regia insignia ex urbe *Cracoviensi Varsoviæ* delata, ac coronatam ibidem CÆCILIAM RENATAM acerbis *Polono-*
rum querilis locum dedisse. Primo felici partu Regina an. 1640. *Calendis Aprilis* hora quarta matutina, minuto octavo filium edidit SIGISMUNDUM CASIMIRUM. Altera vice filiam peperit mense *Ianuario*, *MARIAM ANNAM ISABELLAM* nomine, quæ tamen vitam suam non ultra mensem produxit. Tertium gravida anno 1644. 14. Mart. *Vilnæ* obiit, SIGISMUNDO CASIMIRO filio su-

perfitte,

a) De Republ. *Polon.* lib. II. cap. I. p. 235.

b) Ad annum 1637. p. 592.

ffite, qui tamen anno 1647. die 9. *Augusti* matrem in morte se-
quutus est. Funus Reginæ *Cracoviam* delatum, & loculo argen-
teo reconditum, in Regum *Poloniæ* sepulchrali monumento cohone-
statum fuit. Delineationem loculi argentei iam supra typis æneis
exprimi curavimus ad Lib. III. Cap. VIII. Tab. XX. n. 1. Reliquum
itaque est, ut epitaphium eiusdem Reginæ, laminæ argenteæ inci-
sum, nec non ceteras honoribus eius positas inscriptiones, hoc lo-
co promamus :

Epita-
phium.

V.

D. O. M.
TU QUI AUGUSTÆ REGINÆ
SACRAM URNAM
ASPICIS

VENERARE TREDECIM IMPERATORUM AUSTRIA DOMO PROGNOTURUM
DIVUM SANGUINEM
CÆCILIAM RENATAM

ULADISLAI IV. POLONIÆ ET SUECIÆ GLORIOSISSIMI REGIS, SCEPTI, TORIQUE
CONSORTEM

PATERNÆ, FERDINANDI II. AUGUSTI, PIETATIS ET OMNIUM VIRTUTUM
EX ASSE HEREDEM

CUI

DUM ORBIS IMMORTALITATEM PRECATUR, COELUM, MORTIS VIA EREPTAM
SIBI VENDICAT GLORIOSAM

EXUVIAS HIC CAPIT TUMULUS, POSTHUMI AMORIS, ET REGIÆ
MOESTISSIMI CONIUGIS, MAGNIFICENTIÆ

MONUMENTUM

SIC DECUIT IMPERATORUM SANGUINEM
SIC CELI TRIUMPHANTIS PIGNUS.

NATA GRÆCII ANNO CHRISTI

M. DC. XI. VI. IULII. S. V.

CORONATA REGINA POLONIÆ, VERSAVIÆ

M. DC. XXXVII. XIII. SEPTEMB.

MORITUR VILNÆ

M. DC. XLIV. XIV. MARTII.

Inscri-
ptiones
varie.

VI. Aliæ in obitu eiusdem reginæ inscriptiones typis editæ re-
periuntur in panegyrico ab Academia *Vilnensi S. I.* vulgato. Ti-
tulus panegyrici: *Primæ lacrymæ in obitu CÆCILIÆ RENATÆ.* Ad
huius Reginæ nomen alluserunt inscriptiones in arcu Triumphali,
cum anno 1637. CÆCILIA RENATA *Poloniam* ingressa fuit.

Docta Themis, jucunda Charis, formosa Dione

Iuno, Minerva, Dice, Flora, Diana, Ceres.

Quæritis, unde Lecho nostro sint orbe renatæ?

Suscitat innumeras una RENATA Deas.

Aliud:

Augustus cum tu, Rex ULADISLAE! voceris

September nobis Cæcilianus eris.

Item alia:

Has aperit Regina Tibi Varsavia portas,

Lata patent Dominae mœnia, corda magis.

Plura vide apud WASSENBERG in gestis ULADISLAI Regis. Hu-
ius filio SIGISMUNDO CASIMIRO, nec non MARIÆ ANNÆ ISA-
BELLÆ sequentes inscriptiones positæ sunt, in quibus Augustæ ma-
tris memoria recurrit :

SIGIS-

SIGISMUNDUS CASIMIRUS
Poloniæ Princeps, Sueciæ Hæres
Opoliæ & Ratiboræ Dux
 ULADISLAI IV. & CÆCILIE RENATÆ *Austriæ*
Regum filius
hic dormit in pulvere
cuius alta in puerili corpore indoles
spem dederat
Eum futurum heredem, & bonorum
Patris & honorum
nisi ætas invidisset.
Iudicio, Profectu, forma venustissimus
moribus placidissimus omnium
votis, oculis in se converfis
vix oritur moritur
Varſaviæ die IX. Aug. An. MDCXLVII.
ætatis suæ VIII.
Delicium Patris, orbis expectatio.

Infantis *Poloniæ* epitaphium : vid. infr.

MARIA ANNA ISABELLA
 ULADISLAI IV. & CÆCILIE RENATÆ
Poloniæ & Sueciæ Regum filia
Varſaviæ nocte inter diem 7. & 8. Ianuarii.
An. Dom. MDCXLII. nata.
Et mox salutaribus aquis renata
Intra XXXI. diem VIII. Feb. denata
Digna, quæ cito renasceretur cælo
brevis mortalitatis exuvias hic
deposuit.

VII. LEPOLDUS WILHELMUS filius FERDINANDI II. Imp. LEOPOL-
DUS
WIL-
HELMUS,
Episc. †
1662.
2. Nov.
 ortus est *Neostadii Austriæ* 6. Ian. 1614. Plurimum subinde eccle-
 siarum antistes, ac ordinis *Teutonici* supremus Magister factus,
 Cæsarianorum exercituum Dux, nec non *Bohemiæ*, & *Belgii* gu-
 bernator fuit. Vitam efflavit *Vienne* 1662. XX. Nov. ubi in
 communem Archiducum cryptam emortualem, quæ apud RR. PP.
Capucinos est, reconditus invenitur, cum insigni elogio in loculo
 eius stannco, variis non modo armorum signis, sed etiam ecclesiarum
 scutis exornato. Omnia hæc nos iam supra Lib. VII. Cap. IV.
 §. XIV. Tab. LXII. n. 6. pag. 394. seq. delineata & descripta de-
 dimus.

CAPUT VIII.

ELEONORÆ MANTUANÆ, SECUNDÆ UXO-
RIS FERDINANDI II. IMP. CRYPTA ET TUMULUS VI-
ENNÆ IN TEMPLO CARMELITARUM DISCALCEATARUM AD S. IOSE-
PHUM, CUM ICONISMO.

§. I.

Crypta
hæc
commen-
datur.

Inter monumenta sepulcralia, in quibus ossa & cineres funerum ex Augusta stirpe Archiducum quiescunt, recenseri meretur fovea subterranea, quæ est *Vindobonæ* in cænobio Virginum *Carmelitarum discalc.* ad ædem S. IOSEPHI; in ea compositus est locus ELEONORÆ, viduæ FERDINANDI II. Imperatoris, quæ monasterium hocce condidit. Etsi vero in hac funerea crypta unum illud tantum funus hodie reperitur, quod simul in nostram monumentorum *Austriacorum* collectionem cadat, multa tamen ibi occurrunt prorsus singularia, quæ in aliis monumentis frustra requirerentur, quare operæ pretium esse duximus, res accuratiore stilo signare.

Accessus
in illam.

II. Antequam hanc nobis cryptam oculis lustrare licuit, eius difficultatibus, quas sacra Virginum Societas opponebat, occurrere necesse fuit; quod ad id monumentum aliter accedi non posset, quam si via fieret per clausuram monasterii. Verum, R. P. Provinciali *Carmelitarum* ad nos *Vindobonam* veniente, diem sumpsimus undecimum mensis *Septembris* anni MDCCXLI. comitante R. P. Confessario clausuram ingressi. Prima porta ducit in exiguum quoddam peristylum, quo dextrosum transito descenditur gradibus in quoddam quasi vestibulum, ubi parvum altare collocatur, atque hinc ingressus in cryptam maiorem ducit.

Descri-
ptio e-
ius.
TAB.
CIV.

III. Ista crypta tredecim pedum & trium pollicum altitudine est, viginti trium pedum longitudine, & latitudine septendecim pedum, pollicumque septem. Ad huius cameræ sepulcralis extremitatem, qua ex amussim summum altare in templo superincumbit, minor occurrit fovea camerata, septem pedes alta, novem lata, septemque pedes, & quatuor pollices porrecta. In ea duo collocati sunt capuli finerei, quos in tabula cernis lit. a. & b. signatos. Qui maior est, exuvias Imperatricis ELEONORÆ, minor vero funus infantis e stirpe *Lotharingica* continet. Sed de his deinde plura exponenda erunt. Ceterum in maiore camera ex utraque parte, uti ex ichnographia lit. c. ostenditur, sepulcra Virginum monasterii ita dispensantur, ut eorum ibi reperiantur omnino quadraginta & unum. Seiunctis enim recessibus intra parietum muros recepta, alia super altera struuntur, & singula brevibus epitaphiis, ut conspectus tabulæ demonstrat, illustrantur. Uti igitur sacri ordinis consuetudo fert, Virginum funera calce perfusa, muro includere; ita in pavimenti sola fovea clausa lit. d. cineres & ossa, si qua

qua patefacto sepulcro excipiuntur, recipit. Ceterum, etsi in ea crypta nihil valde sumtuosum, & magnificum cernatur, omnia tamen munda, atque nitida sunt. TAB. CIV.

IV. ELEONORA, quam paullo ante in hac crypta sepultam fuisse diximus, VINCENTII GONZAGÆ, *Mantue*, ac *Montisferati* Ducis, filia erat, cui anno 1598. nata est. Utroque Serenissimo parente ad plures abeunte puella Princeps Virginibus S. URSULÆ *Mantuane* institnenda tradebatur, donec anno 1621. per ill. IOANNEM ULRICUM EGGENBERGIUM ad secundas FERDINANDI II. Imperatoris nuptias invitata, ac die 21. Nov. eiusdem anni, sponsalibus *Mantue* per Episcopum SOARDI celebratis, sequenti anno *Oenipontum* deducta, ibidem in templo RR. PP. *Franciscanorum* dicto Augustissimo Imperatori die 4. Febr. coniux data est. Eodem anno, die tamen 26. Iunii in urbe *Posoniensi* insigniis regni *Hungariæ* ornata, *Bohemiæ* quoque coronam anno 1627. die 21. Nov. capiti suo imposuit. Mortuo Augusto coniuge, matrimonii vinculo soluta, nullisque liberis impedita, pietatis operibus totam se dedit, ac monasterium Virginum *Carmelitarum Discalceatarum*, ut diximus, fundavit, in quo mox explanatam cryptam sepulcralem sibi fieri curavit. Anno 1655. die 25. Iunii apud dictas sanctimoniales prandium sumens, febricula corripitur, quæ, catharro iuncta, ELEONORAM nostram, adeo labefactavit, ut biduo post die nempe 27. dicti mensis, postquam Serenissimæ Duci *Lotharingiæ*, MARIÆ ANNÆ, suæ ex sorore nepti, aliisque adstantibus variorum ordinum Religiosis, ultimum vale dixisset, animam, omnibus morientium sacris munitam, efflaret, hora post meridiem secunda. Vitæ suæ annos 56. menses novem, cum tribus diebus numeravit.

V. Arca funerea Augustæ, pro vetustissimo usu *Francorum Germanorumque* Cæsarum formata est, excavato lapide longo, qui etiam abaco saxeo contegitur. Hic lapis longitudinem æquat VII. pedum & VI. pollicum: superior latitudo III. pedum, V. pollicum, inferior III. modo pedum: altitudo II. pedum & X. pollicum est. Adversa pars epitaphium exhibet, averfa vero parietem respiciens, visui ligneam crucem præbet, operimentum media parte ornatur corona clausa, sero cincta, & ad imam extremitatem supra pulvinum iacet calvaria, serpente circumdata, ossibus oblongis decussatim subiectis. Atque, ut ex necrologio huius monasterii ostenditur, sepulcrum istud Augusta ipsa ELEONORA, imminenti obitus sui quasi conscia, unius mensis spatio, antequam vita excederet, ea ratione institui curavit, & quo omnia ex voluntate sua procederent, decimo & quinto die ante obitum suum, cum Architecto iterum ad sepulturæ locum veniens, quæ præscripserat, amplius demonstravit, & viam usque adeo, qua se eo inferri voluit. Huius monumenti nitida simplicitas AMALIÆ Augustæ viduæ gloriosissimi Imperatoris IOSEPHI I. adeo placuit, ut & ipsa tribus, mor-

TAB.
CIV.

tem suam præcedentibus annis, totam cryptam simul cum capulo funereo iusserit delinearî, atque in novo Virginibus *Salesianis* a se condito monasterio, quod in *Vienensi* suburbio, vulgo *Rennweg*, conspicuum est, ad eam formam sibi ædificari sepulcrum, cuius delineationem dedimus Lib. VII. Cap. VII.

Interior
forma, &
habitus
funeris.

VI. Operimentum loculi, cum esset lithocola iunctum, funeris forma inspicî sine detrimento loculi non potuit. Verum ea in re subvenit adductum modo necrologium, quod & exequiarum ceremonias, & funeris adorationem pluribus exponit verbis. Nimirum ELEONORA *Mantuana* anno Christi MDCLV. die XXVII. Iunii, ætatis anno LVII. cum triginta & tres usque a coniugio cum Cæsare FERDINANDO II. exegisset, rebus humanis, ut ante diximus, excessit. Dissecto corpore, exentum cor, ut eloquio ultimo statuerat, *Græcium* in *Styriam* translatum fuit. Cadaver habitum Virginum *Carmelitarum* indutum, etsi sine velo nigro albave palla, arca funerea conditum, atque ita in lapide excavato depositum, faxeoque operimento, lithocola iuncto, contextum fuit.

Insignia
mariti
superad-
dita.

VII. In summo super cryptam minorem muro validus insidet lapis, cui insignia imperatoria, bicipitis aquilæ in pectore contenta insculpta sunt. Verum probabile videtur ista insignia, inscriptionemque tumulo inditam, post sepulturam demum Augustæ ibi posita esse. Nam, uti ex circumdato torque aurei velleris patet, ea sunt insignia Cæsaris FERDINANDI II. Lapidica quoque in areola, ad partem sinistram tertia, symbolum posuit, quod an tres delphinos, an dracones, an leones exhibeat, in ambiguo est. Quod vero incisum tumulo est epitaphium eiusmodi continet encomia, quibus insignis Augustæ pietas, cum viva totius monumenti modum dispensaverit, indulgere neutiquam potuit. Eius contextum paullo post legemus.

Alterum
funus A-
nonymæ,
CLAU-
DIÆ Lo-
tharingi-
cæ, fil.

VIII. Dextera parte cryptæ minoris, prope tumulum maiorem ELEONORÆ, in angulo constitutus est loculus minor, opere lateritio & gypso obductus: is vero sine inscriptione, insignibus, aliisque ornamentis. Sed monasterii necrologium in eo loculo Principem puellam ex serenissima domo *Lotharingica* conditam demonstrat. Cuius licet nomen taceatur, filia tamen dicitur CLAUDIÆ *Lotharingicæ* Ducis, nono mense a die natali, anno CHRISTI MDCXLVI. morte extincta. Genitor illi fuit NICOLAUS FRANCISCUS *Lotharingicæ* Dux, & serenissimæ stirpis propagator. Scilicet post obitum huius puellæ Principis, ipsa mater CLAUDIA eam in hoc recens condito monasterio sepeliendam flagitavit, id quod assensu Augustæ ELEONORÆ, etiam tum viventis in opus redactum fuit.

Funus
quoque
prædictæ
CLAU-

IX. Usque adeo mater prædictæ puellæ CLAUDIA, filia HENRICI, *Lotharingicæ* Ducis, natu minima, & uxor memorati NICOLAI FRAN-

FRANCISCI, tam sibi charum habuit hoc *Carmelitarum* monasterium, ut in eandem cryptam, ubi filia sepulturam nata est, post obitum inferri exoptaverit: itaque anno MDCXLVIII. die II. *Augusti* ex infelici partu, quo filiam principem peperit, defuncta, biduo post ab aula in huius monasterii cryptam illata, ibique funus per aliquot dies loculo ligneo, dein stanneo conditum, & pro consuetudine virginum eius monasterii muro conclusum fuit. Verum eo in loco non remansit. Nam anno MDCLVI. die XXIII. *Augusti* Dux NICOLAUS FRANCISCUS suæ coniugis funus hinc iterum transferri curavit. Atque harum rerum omnium notitia ex adducto monasterii necrologio hauritur.

DIÆ hic
loci pri-
mo depo-
situs.
TAB.
CIV.

X. Reliquum est, ut stando promissis, epitaphium, quod *Augustæ* Imperatrici positum fuit, in medium proferamus, eius contextus ita habet:

Epita-
phium E-
LEONORÆ.
M.S.

D. O. M.

ELEONORA AVGVSTA FERDINANDI
SECVNDI VXOR, PAVPERVM MATER, VIR-
TVTVM EXEMPLAR, CARMEL. EXCALC.
FVNDATRIX, QVARVM HABITV INDVTA
HIC IACET. SANCTISSIME OBIIT, VT VIXIT.
ANNO SALVTIS 1655. 27. IVNII
ÆTATIS 57.

XI. Addimus quoque inscriptiones quatuor, iussu FERDINANDI III. Imperatoris, cenotaphio *Augustæ* matris adpositas a)

Inscri-
ptiones
cenota-
phio ap-
positæ.
2

I.

ELEONORÆ Romanorum Imperatrici
Quam FERDINANDUS II. Rom. Imp.
Coniugem amavit.
FERDINANDUS III. Rom. Imp.
Matrem appellavit.
FERDINANDUS IV. Rom. Ung. & Boh. Rex
LEOPOLDUS I. Ungariæ Rex
Aciam coluerunt.
Cuius prudentiam suspexerunt summi
Assabilitatem mirati sunt minimi,
Zelum commendat Ecclesia
Beneficentiam enarrant lachrymæ
Religionem testantur monumenta
Constantiam formidant aduersa
Pietatem probantur cœlestes
Patientiam exercuerunt maribus.
Posuit
Cum Augustissima Domo Austriaca
FERDINANDUS III. Maximilianus Imper.
Anno M. D. C. LV
Mense Augusti die 4.

II.

ELEONORA Augustæ Rom. Imperat.
Ungariæ & Bohemiæ Regina
Ut cum Augusto coniuge imperaret orbi

Sibi

a) In vita ELEONORÆ Ang. ap. Herman. HORST.

*Sibi prius est domitata
 Docuit ab Imperio parvi mundi procedendum
 Ad magni gubernacula
 Virtutem non est sedita, sed tenuit;
 Hinc virtutis sedatores, sui fecit Imitatores
 Ipsius imperia fuerunt exempla
 Tanto efficaciora, quanto & nobiliora & frequentiora
 Visa est aliquanto cecutire, sed etiam
 Tunc potuit esse Dux ambulantiis
 In tenebris
 Reliquit moriens illustra vestigia.
 Sequere, qui legis, non ambulabis
 In tenebris.*

III.

*ELEONORA Augusta Rom. Imperat.
 Ungariæ, & Bobemiæ Regina
 Inter aulae delicias educata, sed nunquam
 Otiosa
 Laborem dedit tempori, quietem servavit
 Eternitati
 Ad pietatem excitavit & aulam & urbem
 Illam monitis
 Hanc extructis utriusque sexus cœnobiiis,
 Utrunque exemplo
 Vixit in supremo omnium honore
 Omnium astimatrix
 Sui contemptrix
 Domesticos suos fecit egenos
 Communi voce dicta
 Pauperum asylum
 Ut beneficeret, Nosocomia adiit
 Sed illa Araria effecit
 In quibus amonam eternitatis reposuit.
 Hac frui cepit die 25. Iunii
 Anni M. DC. LII.*

IV.

*ELEONORA Augusta Rom. Imperat.
 Ungariæ & Bobemiæ Regina
 Prudentiæ miraculum; quia fuit femina
 A FERDINANDO II. ad Imperii solium eveſta
 Maieſtatem animi demissione expreſſit
 non tam cum illo imperare viſa
 Sed illi ſervire
 Poſt Auguſti mariti funera
 Viſa eſt mundo mortua
 Vixit tamen publico bono
 Cum latere vellet maxime patuit
 Solis neceſſitatem paſſa, quod latere non
 Poſſet
 Mortua vitam adiit, cum numeraret
 Mortalitatis annos 56.
 Menſes 9. Dies 3.*

TABULÆ NECROLOGICÆ
MARCHIONUM, DUCUM, ARCHIDUCUMQUE
AUSTRIÆ
QUORUM MONUMENTA FUNEREA
HOC VOLUMINE
VEL TYPIS ÆNEIS EXPRESSA SISTUNTUR,
VEL TEMPUS EMORTUALE, LOCIQUE SEPULCRALES INDICANTUR.

LIBRI I.
TABULA NECROLOGICA
MARCHIONUM, ET DUCUM AUSTRIÆ, EX GENTE
BABENBERGICA.

Tab. I.	Nativitas.	Obitus.		Sepultura.
		Locus.	Tempus.	
I. LEOPOLDUS I. <i>Illustris</i> , Marchio <i>Austr.</i> I. p. 5. 7. &c. - - - <i>Uxor.</i> RICHARDIS famil. incert. p. 5. 6. 13. <i>Liberi.</i>	Circ. 923.	<i>Herbip.</i>	994. 10. Iul.	<i>Mellicii.</i>
1) HENRICUS I. de quo inf.	- - -	- - -	- - -	<i>Ibid.</i>
2) POPPO Archiep. <i>Trevir.</i> p. 19. seq.	Circ. 979.	<i>Trevir.</i>	1047. 16. Iun.	<i>Trevir.</i>
3) ERNESTUS I. p. 17. - - - <i>Uxor.</i>	Circ. 982.	- - -	1015. 31. Mai.	<i>Herbip.</i>
GISELA p. 23. 28. - - - <i>Liberi.</i>	- - -	- - -	1043. 15. Feb.	<i>Spira.</i>
ERNESTUS II. p. 21. seq. - - - HERMANNUS D. <i>Aleman.</i> pag. 22. - - -	- - -	- - -	1030.	<i>Constantia.</i>
4) CHRISTIANA, virgo reclusa. p. 20. - - -	- - -	In <i>Ital.</i>	1038.	<i>Trident.</i>
II. HENRICUS I. March. patri LEOPOL- DO successit an. 991. p. 3. 5. 6. 8. 9. <i>Uxor.</i>	- - -	<i>Trevir.</i>	3. Nov. an. inc.	<i>Trevir.</i>
SWAENHILDIS famil. incert. p. 14. <i>Filius.</i>	- - -	- - -	1018. 3. Dec.	<i>Mellic.</i>
III. ADALBERTUS I. <i>Victoriosus</i> , Marchio. p. 14. seq. - - - <i>Uxor.</i>	Circ. 996.	- - -	- - -	<i>Ibid.</i>
ADELHEIDIS, quæ & FROWIZA, PE- TRI, <i>Hung.</i> R. foror. p. 3. 5. 6. 7. 14. - - - <i>Liberi.</i>	- - -	- - -	1071. 26. Ian.	<i>Ibid.</i>
LEOPOLDUS II. <i>Fortis miles</i> . p. 5. 6. 20. - - - <i>Uxor.</i>	1022.	<i>Ingelhem.</i>	1043. 9. Dec.	<i>Trevir.</i>
FROWIZA, OTTAKERI, Marchio. <i>Syr.</i> fil. p. 5. 6. 16. - - -	- - -	- - -	1059. 19. Dec.	<i>Mellic.</i>
IV. ERNESTUS III. <i>Sirennus</i> ADALBERTI I. natu secundus fil. & successor p. 3. 5. 6. 7. 11. seq. - - - <i>Uxor.</i>	1027.	Ad <i>Unstru-</i> <i>tum.</i>	1075. 9. Iun.	<i>Ibid.</i>
MECHTILD, quæ & SWAENHILD ac aliis ADELHEID. fil. DEONIS, March. <i>Lusat.</i> p. 5. 6. 16. - - - <i>Liberi.</i>	- - -	- - -	- - -	<i>Ibid.</i>
1) LEOPOLDUS III. de quo infra.	- - -	- - -	- - -	<i>Ibid.</i>
2) ALBERTUS, seu ADALBERTUS <i>Levis</i> . p. 12. not. b. - - -	- - -	- - -	- - -	<i>Ibid.</i>
3) LUDITHA virgo. p. 5. 6. 17. - - -	- - -	- - -	- - -	<i>Ibid.</i>

Tab. I.

Tab. I.

	Nativitas.	Obitus.		Sepultura.
	Tempus.	Locus.	Tempus.	
V. LEOPOLDUS III. <i>Pulcher</i> , patri ERNESTO successit an. 1075. pag. 3.				
5. 6. 13. - - -	1050.	- - -	1096. 12. Oct.	Mellie.
Uxor.				
ITHA. de qua nihil constat. p. 23.				
Liberi.				
1) LEOPOLDUS IV. de quo infra.				
2) ELISABETHA. pag. 24. - - -	- - -	- - -	antean. 1107.	In monasterio
Maritus.			(9. vel 10. Oct.)	(Garstensi.
OTTOCARUS March. <i>Styr.</i> pag. 24.				
Filius.				
LEOPOLDUS Fort. Ibid.				
3) ITHA. pag. 24. - - -	- - -	- - -	An. incert. 14.	- - -
Maritus.			(April.)	
LEUTOLDUS, March. <i>Zuoym.</i> p. 24.				
Filius.				
CONRADUS pag. 24.				
4) HERBIRGIS, GERBIRGIS. pag. 25.	- - -	- - -	An. incert. 8.	- - -
Maritus.			(Iun.)	
BORIWOIUS. D. <i>Bohem.</i> Ibid. -	- - -	- - -	1124.	- - -
5) EUPHEMIA. pag. 25. - - -	- - -	- - -	16. Iun. an. in-	- - -
Maritus.			(cert.)	
CONRADUS <i>Irstius</i> , <i>Hirfatus</i> , <i>Pilofur.</i> pag. 25.				
6) SOPHIA. pag. 26. 27. - - -	- - -	- - -	1154. 6. Maii.	- - -
Mariti.				
I. HENRICUS, D. <i>Carinth.</i> II. SIGHARDUS, Com. <i>Burgbui.</i> pag. 26.				
7) RICHARDIS. pag. 27. - - -	- - -	- - -	post an. 1160.	- - -
Maritus.				
HENRICUS I. Com. de <i>Stephaning.</i> & <i>Riettenburg.</i> pag. 27.				
VI. LEOPOLDUS IV. <i>Pius</i> , LEOPOLDI III. fil. & successor. pag. 27. seq. -	1073. 29. Sept.	- - -	1136. 15. Nov.	Cl. Neoburg.
Uxor.				
AGNES. pag. 31. 32. - - -	- - -	- - -	1157. 24. Sep.	Ibid.
Liberi.				
1) ADALBERTUS II. p. 33. 51. seq. -	1107. 13. Feb.	- - -	1137. 8. vel 9.	Ad S. Cruc.
2) LEOPOLDUS V. de quo infra.			(Nov.)	
3) OTTO. Episc. <i>Frising.</i> p. 64. seq. -	1109. 5. Dec.	Marimond.	1158. 22. Sep.	Marimond.
4) BERTHA. pag. 68. - - -	1110.	Ratisb.	1145.	Ad Scotos Ra-
Maritus.				(tish.)
HENRICUS II. Com. de <i>Stephaning.</i> Burggrav. <i>Ratisbon.</i> pag. 68.				
5) HENRICUS II. <i>Iafomirgott</i> dictus, de quo infra.				
6) AGNES. pag. 70. - - -	1115.	Loc. incog.	1139.	Loc. incog.
Maritus.				
WLADISLAUS Polonus, D. <i>Siles.</i>				
7) CONRADUS, Archiep. <i>Salisb.</i> pag. 67. seq. - - -	- - -	(mont.)		(mont.)
8) GERTRUDIS. pag. 70. - - -	1118. 5. Iun.	In mon. Ad-	1168. 28. Sep.	In monast. Ad-
Maritus.	1119. 23. Feb.	In Bohemia.	1151. 5. Aug.	Doxana.
WLADISLAUS, Rex <i>Bob.</i>				
9) ELISABETHA. pag. 71. - - -	1123. 1. Sept.	Loc. incog.	1142.	Loc. incog.
Maritus.				
HERMANNUS de <i>Wiræburg</i> , Landgrav. <i>Thuring.</i>				

Tab. I.

Tab. I.

	Nativitas.		Obitus.		Sepultura.
	Tempus.	Locus.	Tempus.	Locus.	
10) ERNESTUS IV. p. 51. §3. 63. -	1124. 14. Aug.	- - -	1142. 23. Ian.	ad S. Crucem.	
11) GUTHA (JUTHA) p. 71. - -	1126. 14. Jul.	- - -	an. incert.	Cl. Neob.	
Maritus.					
WILHELMUS, March. de Montferat.					
Alii octo in infantia defuncti. -	- - -	- - -	- - -	ad S. Cruc.	
VII. LEOPOLDUS V. <i>Largus</i> , fratre A-					
DALBERTO regimen recusante, patri					
successit an. 1136. pag. 38. seq. 63. -	1108. 1. Ian.	Altaich. in-	1141. 18. Oct.	Ibid.	
Uxor.		(ser.			
MARIA, SOBIESLAI, D. Boh. fil. de					
qua nihil constat. p. 40.					
VIII. HENRICUS II. <i>Iasomirgott</i> dictus,					
fratri, sine herede decedenti, successit,					
primus in Ducem evehctus. p. 71. seqq.	1114. 4. Apr.	Wienna.	1177. 13. Ian.	Wien. ad Sco-	
Uxor.				(tos.	
I. GERTRUD. LOTHARII II. Imp.					
filia. p. 74. - - - -	- - - -	Cl. Neob.	1143. April.	dubium an Lu-	
II. THEODORA, MANUELIS, <i>Gra-</i>			1184. 2. Ian.	teræ in Sax.	
cor. Imp. fil. pag. 75. -	- - -	- - -		ad Scotos.	
Liberi.					
1) LEOPOLDUS VI. <i>Virtuosus</i> , de quo					
infra.					
2) AGNES. pag. 76. - - -	- - -	- - -	1184.	Ibid.	
Maritus.					
STEPHANUS III. Rex <i>Hung.</i>					
3) HENRICUS III. D. de <i>Medlico</i> , dictus					
Senior. p. 48. seq. 63. - -	- - -	- - -	1223. 19. Ian.	ad S. Cruc.	
Uxor.					
RICHARDA. pag. 50. 63. - -	- - -	- - -	Eod.	Ibid.	
Filius.					
HENRICUS IV. D. de <i>Medlico</i> . p. 36.					
38. 56. 57. 63. - - -	- - -	- - -	post 1232. 22.	Ibid.	
IX. LEOPOLDUS VI. <i>Virtuosus</i> , <i>Austr.</i>			(Maii.		
D. secundus, ac etiam Dux <i>Carinthia</i>					
factus. p. 40. - - -	1157.	- - -	1194. 31. Dec.	Ibid.	
Uxor.					
HELENA, GEYSE II. R. <i>Hung.</i> fil.					
p. 42. - - -	- - -	- - -	1199. 25. Dec.	- - -	
Liberi.					
X. FRIDERICUS I. <i>Catholicus</i> , Dux III.					
p. 45. seqq. Patri successit 1194. - -	1174. 26. Dec.	In <i>Palestina</i> .	1198. 16. Apr.	Ibid.	
XI. LEOPOLDUS VII. <i>Gloriosus</i> , Dux					
IV. fratri FRIDERICO prædicto, sine					
herede mortuo, successit an. 1198. p.					
45. 76. seqq. - - -	1176. 15. Oct.	In <i>Apulia</i> ad	1230. 28. Jul.	<i>Campilil.</i>	
Uxor.		(S. GERM.			
THEODORA, Aug. <i>Græcor.</i> stirpis.	- - -	In <i>Kalenberg.</i>	1246. 22. Iun.	Cl. Neob.	
Liberi.					
1) MARGARITHA. pag. 79. - - -	1205. 10. Apr.	In <i>Crems.</i>	1267. 28. Oct.	<i>Campilil.</i>	
Mariti.					
I. HENRICUS VII. <i>Rom.</i> Rex.					
II. OTTOCARUS, R. <i>Bohem.</i> qui					
eam repudiavit. - - -					
2) AGNES. pag. 81. - - -	1206. 19. Jul.	- - -	ante an. 1248.	- - -	
Maritus.			(29. Aug.		
ALBERTUS, D. <i>Sax.</i>					
3) LEOPOLDUS VIII. p. 34. seq. -	1207.	Cl. Neob.	1216. 21. Oct.	Cl. Neob.	
25. Mart.					

4. HEN.

Tab. L

	Nativitas.		Obitus.		Sepultura.
	Tempus.	Locus.	Tempus.	Locus.	
4) HENRICUS V. dictus <i>Crudelis</i> , LEOPOLDI VII. filius. p. 59. seqq. - Uxor.	1208. 15. (Maii.)	In <i>Surv.</i>	1228. 26. (Sept.)	ad S. <i>Crucem</i> .	
RICHARDIS, quæ & AGNES, foror LUDOVICI, <i>Thuring.</i> Landgrav. pag. 54. seq. - - - Filia.	- - -	- - -	24. April.	Ibid.	
GERTRUDIS, <i>Medicensis</i> p. 36. 82. - Mariti.	- - -	In <i>Misnia</i> (exul.)	post an. 1261.	Loc. incog.	
I. ULADISLAUS.					
II. HERMANNUS V. <i>Badensis</i> . p. 36. 82. - - - Liberi.	- - -	In <i>Syria</i> .	1250. 2. OB.	<i>Cl. Neob.</i>	
FRIDERICUS p. 82. seq. - AGNES p. 83. seq. - - - Mariti.	- - - 1250.	In <i>Italia</i> . - - -	1268. 27. OB. 1295.	- - - <i>Wienn.</i> ad FF. (<i>Minores</i>).	
I. ULRICUS D. <i>Carinthie</i> . p. 83. II. ULRICUS, Com. de <i>Heimburg</i> . Liberi.					
FRIDERICUS. p. 83. HERMANNUS. <i>ibid.</i> Anonyma. p. 84. Maritus.					
ALB. III. Com. <i>Gorit</i> . MARGARETHA. <i>ibid.</i> III. AGNETIS marit. ROMANUS, qui eam defecuit.					
5) FRIDERICUS II. de quo infra.					
6) CONSTANTIA. p. 81. - - - Maritus.	1212. 6. Maii.	In <i>Misnia</i> .	1262. 7. Iul.	<i>Cell. vet.</i> ad (<i>Freyb.</i>)	
HENRICUS III. March. <i>Misnia</i> . Liberi.					
ALBERTUS <i>Degener</i> , Landgr. <i>Thuring.</i> DIETRICHUS <i>Sapiens</i> , March. <i>Misn.</i>					
7) GERTRUDIS - - - Maritus.	1214. 7. Ian.	- - -	ante 1248.	Loc. incogn.	
HENRICUS <i>Raspo</i> , Landgr. <i>Thuring.</i> XII. FRIDERICUS II. <i>Bellicosus</i> , stirpis <i>Babenbergica</i> , Dux <i>Austr.</i> ultimus. - Uxor.	1211. 15. Iun.	- - -	1246. 15. Iun.	Ad S. <i>Cruc.</i>	
I. GERTRUD. quæ & AGNES. p. 54. seq. II. SOPHIA, LASCARIS, <i>Gracor.</i> Imp. fil. repudiata 1229. III. AGNES, OTTONIS, <i>Meran.</i> D. fil. iterum repudiata.	- - -	- - -	1226. 13. Apr.	Ibid.	

LIBRI II.

TABULÆ NECROLOGICA

DUCUM AUSTRIÆ,

AUGUSTA GENTE HABSBURGICA SATORUM.

RUDOLPHO I. R. R. ADUSQUE ALBERTUM II.

COGNOMENTO SAPIENTEM,

IN SECTIONES DUAS DIVISA.

SECTIO I.

RUDOLPHI I. R. R. PROGENIES.

I. RU.

Tab. II. Sect. I.

Tab. II. Sect. I.	Nativit.	Obitus.		Sepultura	
	Tempus.	Locus.	Tempus.	prior.	hodierna
I. RUDOLPHUS, ex Comite <i>Habsburg. Rex Rom. I. p. 91. seqq. - Uxores.</i>	1218. 1. (Maii)	<i>Spira.</i>	1291. 15. Jul.	- - -	<i>Spira.</i>
I. GERTRUDIS, post coronationem ANNA vocata. <i>- - - Filii.</i>	- - -	<i>Wienna.</i>	1281. 16. Feb.	<i>Basilea.</i>	S. BLASIO (nig. filo.)
1) ALBERTUS I. R. R. de quo Sect. II.					
2) HARTMANNUS, Landgr. <i>Alfat. p. 101. seq. - Sponsa.</i>	circa 1259.	circ. Rbe. (nov.)	1281. 20. (Dec.)	<i>Ibid.</i>	<i>Ibid.</i>
IOANNA, EDUARDI I. Reg. <i>Anglia fil. pag. 109. 112.</i>					
3) RUDOLPHUS II. Dux <i>Austr. p. 105. seqq. - Uxor.</i>	circa 1270.	<i>Praga.</i>	1290. 11. (Maii)	- - -	<i>Praga ad S. VIT.</i>
AGNES, OTTOCARI, Reg. <i>Bohem. filia. p. 109. seq. - Filius.</i>	1271.	<i>Ibid.</i>	1296. 17. (Maii)	- - -	<i>Ibid. ad S. (CLAR.)</i>
IOANNES, Parricida. p. 128. seq. - "	1290.	<i>Pisfis.</i>	1313. 13. (Dec.)	- - -	<i>Pisfis.</i>
4) CAROLUS, infans. p. 100. - <i>Filiæ RUDOLPHI.</i>	1276. 14. (Febr.)	<i>Rbenofelde</i>	1276.	<i>Basilea.</i>	In S. BLA- (SIG.)
1) MECHTILDIS. p. 113. seq. - <i>Maritus.</i>	- - -	<i>Monachii.</i>	1304. 23. (Dec.)	- - -	<i>Fürsten- (veld.)</i>
LUDOVICUS Severus, Com. <i>Palat. D. Bav. ibid. Liberi.</i>					
RUDOLPHUS. LUDOVICUS.					
2) AGNES. p. 115. seq. - <i>Maritus.</i>	- - -	- - -	1322.	- - -	<i>Witteberg.</i>
ALBERTUS II. Dux <i>Saxonia. ib.</i>	- - -	- - -	1297.	- - -	<i>Ibid.</i>
3) HEDWIGIS. p. 116. seq. - <i>Maritus.</i>	- - -	- - -	1303.	- - -	<i>Loc. incog.</i>
OTTO Parvus, March. <i>Brandenburg. ibid.</i>	- - -	- - -	- - -	- - -	In monast. (<i>Lenin. Landisbut.</i>)
4) CATHARINA. p. 117. - <i>Maritus.</i>	- - -	- - -	1283.	- - -	
OTTO, inferioris <i>Bav. Dux. Liberi.</i>					
RUDOLPHUS. p. 47. 48. - <i>HAINRICUS. ibid.</i>	- - -	- - -	1280. Eodem.	- - -	ad S. Cruc. <i>ibid.</i>
5) CLEMENTIA. p. 117. seq. - <i>Maritus.</i>	- - -	<i>Neapoli.</i>	1295.	- - -	<i>Neapoli.</i>
CAROLUS Martellus, CAROLI <i>Claudi, Siciliae R. fil. ibid. - Liberi.</i>	1271.	<i>Ibidem.</i>	Eodem.	- - -	<i>Ibid.</i>
CAROLUS, <i>Hung. Rex. 117. nota e.</i>					
CLEMENTIA. <i>ibid.</i>					
6) GUTTA. pag. 119. seq. - <i>Maritus.</i>	1271. 17. (Mart.)	<i>Praga.</i>	1297. 16. Jun.	- - -	<i>Praga.</i>
WENCESLAUS, OTTOCARI, <i>Reg. Boh. fil. ibid.</i>	1271.	- - -	- - -	- - -	- - -
			Xxx 2		<i>Liberi.</i>

Tab. II. Sect. II.

	Nativit.	Obitus.		Sepultura	
	Tempus	Locus.	Tempus.	prior.	hodierna
<i>Liberi.</i>					
OTTOCARUS. pag. 119.	1288.	- - -	1288. 19. Oct.	- - -	- - -
WENCESLAUS. <i>ibid.</i>	1289.	- - -	- - -	- - -	- - -
AGNES.	1289.	- - -	- - -	- - -	- - -
ANNA.	1290.	- - -	- - -	- - -	- - -
ELISABETHA.	1292.	- - -	- - -	- - -	- - -
GUTTA.	1293.	- - -	- - -	- - -	- - -
IOANNES I.	1294.	- - -	1294.	- - -	- - -
IOANNES II.	1295.	- - -	1295.	- - -	- - -
MARGARETHA.	1296.	- - -	- - -	- - -	- - -
N. N. quocum in puerperio obiit.	1297.	- - -	1297.	- - -	- - -
II. RUDOLPHI I. uxor AGNES, alio etiam nomine ELISABETHA, seu ISABELLA, de eius sepultura & obitu nil nobis constat.					

SECTIO II.
PROGENIES ALBERTI I. IMP.

I. ALBERTUS I. RUDOLPHI I. R.					
R. filius, Dux <i>Austr.</i> ac postea <i>Romanor.</i> Imp. pag. 122. seq.	- - -	In <i>Königs-veld.</i>	1308. 1. Maii	<i>Wettinga.</i>	<i>Spira.</i>
Uxor.					
ELISABETHA, MAINHARDI IV. Comit. <i>Tyrolis</i> , & <i>Goritia</i> filia.					
p. 143. seq.	1263.	<i>Vindobon.</i>	1313. 28. Oct.	<i>Vindob. & (Königs-veld.)</i>	S. BLASIO (in silv. nig.)
Fili.					
1) RUDOLPHUS III. Rex <i>Bohem.</i>					
150. seq.	circ. 1285.	<i>Praga.</i>	1307. 14. Jul.	- - -	<i>Prag. ad S. (Vit.)</i>
Uxores.					
I. BLANCA, PHILIPPI III. <i>Gallie</i>					
R. fil. 149. seq.	- - -	<i>Vindob.</i>	1305. 19.	- - -	<i>Vindob. ad (FF. Min. ibid.)</i>
Infantulus.					
Anonymus. <i>ibid.</i>	1304. ex-	<i>Ibid.</i>	1304.	- - -	- - -
	(eunt.				
II. ELISABETHA, WENCESL. IV.					
<i>Bob.</i> R. vidua. 154.	- - -	- - -	1335.	- - -	<i>Brunne.</i>
2) FRIDERICUS <i>Pulcher</i> , Imp.					
154. seq.	ante 1292.	<i>Guttesfein.</i>	1330. 13. Ian.	- - -	<i>Maurbach (in Austr.)</i>
Uxor.					
ELISABETHA, IACOBI II. Reg.					
<i>Arrag.</i> fil. 151. seq.	- - -	<i>Vindob.</i>	1330. 12. Jul.	- - -	<i>Vindob. ad (FF. Min. ad S. Blas.)</i>
<i>Liberi.</i>					
FRIDERICUS infans. 146.	- - -	- - -	1321. aut. seq.	<i>Königs-veld.</i>	- - -
ELISABETHA virgo. 154. seq.	- - -	- - -	1336. 23. Oct.	- - -	ap. patrem.
ANNA, Comitissa <i>Goritia</i> , ac postea Abbatissa ad S. CLARAM <i>Vindobonæ.</i> 159. seq.	- - -	in monast.	1343. 14. Dec.	- - -	<i>Vindob. ad (S. CLAR.)</i>
Maritus.					
IOANNES HENRICUS, Comes <i>Goritia.</i> <i>ibid.</i>	- - -	- - -	1338.	- - -	- - -
3) LEOPOLDUS I. <i>Gloriosus</i> , D. <i>Austrie.</i> 136.	- - -	- - -	- - -	- - -	- - -
Uxor.					
CATHARINA, AMADEI V. D. <i>Sabaudia</i> fil. 141.	- - -	- - -	1326. 23. (Febr.)	<i>Königsr.</i>	in S. BLAS.
	- - -	- - -	1335. 30. Sept.	<i>ibid.</i>	<i>ibid.</i>

Liberi.

Tab. II. Sect. II.

Tab. II. Sect. II.	Nativit.	Obitus.		Sepultura	
	Tempus	Locus.	Tempus.	prior.	hodierna
<i>Liberi.</i>					
CATHARINA de Cusino. 141. feq.	- - -	- - -	1349. 28. Sep.	Kenigsv.	in S. Blas.
<i>Mariti.</i>					
I. ENGVERRANUS de Cusino.					
<i>Filius.</i>					
ENGVERRANUS.					
II. CONRADUS, Comes Hardeg.	- - -	- - -	eod.	- - -	- - -
AGNES, Ducissa Swidnic. 148. 1321. aut (seq.)	- - -	- - -	1392. 2. Febr.	- - -	Swidnic.
<i>Maritus.</i>					
BOLESLAUS IV. D. Swidnic. & Iaurin. ibid.					
4) ALBERTUS II. de quo tab. feq.					
5) HENRICUS, cognoni. Placidus. 138. feq.	1299. Oß.	Murepont.	1327. 3. Febr.	Grac. & (Kenigsv.)	ad S. Blas.
<i>Uxor.</i>					
ELISABETHA de Virnenburg. 142.	- - -	Kenigsv.	1343. 14. Sep. post 1301.	Kenigsv.	ibid.
6) MAINHARDUS infans. 126. 1300.	- - -	- - -	- - -	- - -	Tuln. in (Austr.)
7) OTTO Audax, sive Hilaris. 160. feq.	1301.	Vindob.	1339. 17. Febr.	Vindob.	Neuberg.
<i>Uxores.</i>					
I. ELISABETHA, STEPHANI Infet. Bav. D. fil. 163. -	- - -	ibid.	1330. 25. (Mart.)	- - -	ibid.
<i>Liberi.</i>					
FRIDERICUS II. Dux Austr. 165.	1327. 10. (Febr.)	- - -	1344. 13. Dec.	- - -	ibid.
LEOPOLDUS II. Dux Austr. 165. feq.	1328.	- - -	Eod. 10. Aug.	- - -	ibid.
II. ANNA, CAROLI IV. Imp. for. 164. feq.	1323. 27. (Mart.)	- - -	1338. 3. Nov.	- - -	ibid.
<i>Filiæ ALBERTI I. Imp.</i>					
1) ANNA, natu maior. 127. feq. Mariti.	- - -	- - -	1327. Oßob.	Uratisslaw.	Praga.
I. HERMANNUS Longus, March. Brandenb.					
II. HENRICUS VI. D. Wratislaw. 127.					
2) AGNES, Regina Hung. 139. 141. feq.	circa 1280.	Kenigsv.	1364. 11. Jun.	Kenigsv.	ad S. Blas.
<i>Maritus.</i>					
ANDREAS III. Rex Hungaria. Privigna AGNETIS					
ELISABETHA, monialis in in Tes. 139. feq.					
3) ELISABETHA, Ducissa Lotbaringia. 144. feq.	- - -	Nanceit.	1352. 19. Maii	Nanceit & (Kenigsv.)	ad S. Blas.
<i>Maritus.</i>					
FRIDERICUS IV. Dux Lotbaringia. ibid.					
4) CATHARINA, Ducissa Calabria. 126. feq.	1295. Oß.	Neapoli.	1324. 15. Jan.	- - -	Neapoli.
<i>Sponsus.</i>					
HENRICUS VII. Imperator.					
<i>Maritus.</i>					
CAROLUS, Dux Calabria.					

5) GUTTA,

Tab. II. Sect. II.

Tab. II. Sect. II.	Nativit.		Obitus.		Sepultura	
	Tempus	Locus.	Tempus.	prior.	hodierna	
5) GUTTA, Comitissa de Oetting. 137. seq. Maritus.	- - -	Vindob.	1329. 5. Mart.	Königsbr.	In S. Blas.	
LUDOVICUS Senior, Comes de Oetting.	- - -	- - -	- - -	- - -	- - -	
De reliquis in infantia extinctis nihil constat. 132.	- - -	- - -	- - -	- - -	Tulna.	

LIBRI III.

TABULA NECROLOGICA

DUCUM AUSTRIÆ,

AUGUSTA GENTE HABSBURGICA SATORUM,

AB

ALBERTO II. SAPIENTE, AD USQUE ERNESTUM FERREUM,

LINEÆ STYRENSIS PROPAGATOREM.

SECTIONIBUS TRIBUS EXHIBITA.

SECTIO I.

ALBERTI II. SAPIENTIS PROGENIES.

Tab. III. Sect. I.

	Nativitas.		Obitus.		Sepult.
	Locus.	Tempus	Locus.	Tempus.	Locus.
ALBERTUS II. Sapiens, qui & Con- trachus, ALBERTI I. Imp. filius. 166. seqq.	- - -	1298. Dec.	Vindob.	1358. 20. Jul.	Gemmic. in (Austri.)
Uxor.	- - -	- - -	- - -	- - -	- - -
IOANNA, ULRICI, Comit. Ferret. ultimi, fil. 169. -	Basilea.	1300.	Ibidem.	1351. 15. (Nov.)	Ibid.
Liberi.	- - -	- - -	- - -	- - -	- - -
1) RUDOLPHUS IV. D. Austr. 176. seqq. 183. seq.	- - -	1339.	Mediolani.	1365. 17. Jul.	Vindob. ad (S. STEPH.)
Uxor.	- - -	- - -	- - -	- - -	- - -
CATHARINA, CAROLI IV. Imp. fil. 188. -	- - -	1342.	- - -	1395. 25. (April.)	ibid.
2) CATHARINA, monialis ad S. CLARAM Vindob. 202. -	- - -	Eod.	In monast.	1381. 10. Jan.	Vindob. ad (S. CLAR.)
3) MARGARITHA. 203. -	- - -	1346.	in Morav.	1366. 14. Jan.	Bruna.
Mariti.	- - -	- - -	- - -	- - -	- - -
I. MAINHARDUS V. Com. Ty- rol. & Gorit. ibid. -	- - -	an. incogn.	- - -	1363. 13. Jan.	- - -
II. IOANNES HENRICUS, March. Morav. ibid.	- - -	- - -	- - -	- - -	- - -
4) FRIDERICUS III. iuvenis. 187. 5) ALBERTUS III. de quo Sect. seq.	- - -	1347.	Vindob.	1362. 10. (Dec.)	ad S. STEPH.
6) LEOPOLDUS III. de quo Sect. III.	- - -	- - -	- - -	- - -	- - -

TAB. III. SECT. II.

ALBERTI STEMMA, IN LADISLAO POSTH. EXTINGTUM.

ALBERTUS III. dictus cum Tri- ca. 179. - - -	- - -	1349. aut seq.	Laxenburg.	1395. 29. Aug.	ad S. STEPH.
Uxores					

Tab. III. Sect. II.

	Nativitas.		Obitus.		Sepult.
	Locus.	Tempus.	Locus.	Tempus.	Locus.
<i>Uxores.</i>					
I. ELISABET. CAROLI IV. Imp. fil.					
170. decessit improlis. - -	Praga.	an. incert.	- - -	1373. 19. Sep.	Gemic.
II. BEATRIX, FRIDERICI IV.					
Burgg. Norimb. fil. 138. -	- - -	- - -	- - -	1414. 10. Iun.	ad S. STEPH.
<i>Filius.</i>					
ALBERTUS IV. dictus <i>Mirabilis.</i>					
181. seq. - - -	- - -	1377. 21.	Cl. Neob.	1404. 14. Sep.	Ibid.
<i>Uxor.</i>		(Sept.)			
IOANNA Bavara. 189. seq. -	- - -	- - -	- - -	1410. 15.	Ibid.
<i>Liberi.</i>				(Nov.)	
1) MARGARETHA, Ducissa Ba-					
var. 214. seq. - - -	- - -	- - -	in Bavaria.	1447. 24. Dec.	Reitenbas-
<i>Maritus.</i>					(Iuch.)
HENRICUS Dives, Dux Inf.					
Bav. 214. - - -	- - -	- - -	- - -	1450.	Ibid.
2) ALBERTUS V. Dux Austr. Im-					
perator postea eius nominis Se-					
cundus. 217. seq. - - -	- - -	1397. 10.	In Hungar.	1439. 27. Oct.	Alba Reg.
<i>Uxor.</i>		(Aug.)	(villa Long.)		
ELISABETHA, SIGISMUNDI Imp.					
fil. 220. seq. - - -	- - -	- - -	In Hung.	1442. 19. Dec.	Ibid.
<i>Liberi.</i>					
1) GEORGIUS infans. 178.					
seq. - - -	- - -	1431.	- - -	1435. 16. Feb.	ad S. STEPH.
2) ANNA, Ducissa Saxon. 221.					
seq. - - -	- - -	1432.	Sax. in Ec.	1462. 13.	Reinhardt-
<i>Maritus.</i>			(cardsberg.)	(Nov.)	(brun.)
WILHELMUS III. Saxon. E-					
lect. 222. - - -	- - -	- - -	- - -	- - -	- - -
3) ELISABETHA, Reg. Polon.					
223. seq. - - -	- - -	circa 1438.	- - -	1503. 3. Aug.	Cracov.
<i>Maritus.</i>					
CASIMIRUS III. seu IV. an.					
1454. 223. - - -	- - -	- - -	- - -	1492.	- - -
4) LADISLAUS Posthumus, Hung. &					
Bob. R. 343. - - -	Comor.	1440. 22.	Praga.	1457. 23.	ad S. VIT.
<i>Sponsa.</i>		(Febr.)		(Nov.)	
MAGDALENA, CAROLI VII.					
Gall. R. fil. - - -	- - -	- - -	- - -	- - -	- - -

TAB. III. SECTIO III.

LEOPOLDI III. PROGENIES, AD HÆC USQUE TEMPORA
PROPAGATA.

LEOPOLDUS III. cognom. <i>Pro-</i>					
<i>bis, D. Austr. ALBERTI II. Con-</i>					
<i>tracii filius.</i> - - -	- - -	1351. Apr.	Sempach.	1386. 9. Iul.	Kenigso.
<i>Uxor.</i>					ad S. Blas.
VIRIDA, seu VIRIDIS, BARNA-					translat.
BONIS, Vice-Comitis filia, du-					
cta 1366. p. 203. seq. - -	- - -	- - -	Sittich.	1414.	monast. Sit-
<i>Liberi.</i>					(tich.)
1) WILHELMUS 184. seqq. -	- - -	circa 1370.	Vindob.	1406.	ad S. STEPH.
<i>Uxor.</i>					
IOANNA CAROLI Parvi, R.					
Neap. fil. 186. - - -	- - -	- - -	Neapoli.	1435. 2. Febr.	Neapoli.
2) LEOPOLDUS IV. Crassus, &					
<i>Superbus</i> cognom. 191. seq.	- - -	1371.	Vindob.	1411. 3. Iun.	ad S. STEPH.

Tab. III. Sect. III.

	Nativitas.		Obitus.		Sepult.
	Locus.	Tempus	Locus.	Tempus.	
<i>Uxor.</i>					
CATHARINA, ux. PHILIP. Audaci, Ducis Burgund. fil. -					
3) ERNESTUS Ferreus, de quo tab. seq.					
4) ELISABETHA virgo. 190. 4	- - -	circa 1378.	Markdu- (ring.	1392.	ad S. STEPH.
<i>Sponsa.</i>					
HENRICUS, Comes Gorit. ibid.					
5) FRIDERICUS IV. Tyrolens. dictus cum vacua pera. 206. seqq.	- - -	1382. aut seq.	- - -	1439. 24. Jun.	Stams in Tyrol.
<i>Sponsa.</i>					
CILIOLA, Carrarie Ducis fil. 1384. p. 209.					
<i>Uxores.</i>					
I. ELISABETHA, RUPERTI Imp. fil. 1406. p. 207. -	- - -	- - -	- - -	1409. 31. Dec.	Ibid.
<i>Filia.</i>					
ELISABETHA. ibid. -	- - -	1409. 27. (Dec.	- - -	1409. 28. Dec.	Ibid.
II. ANNA, Brunsvic. 207. seq.	- - -	- - -	- - -	1432. 9. Aug.	Ibid.
<i>Liberi.</i>					
1) MARGARITHA. -	- - -	- - -	- - -	1424.	Ibid.
2) SIGISMUNDUS Tyrolensis A. A. -	- - -	1424. 28. (Jun.	Oenipont.	1496. 4. Mart.	Ibid.
<i>Uxores.</i>					
I. ELEONORA, IACOBI II. Scot. R. fil. 208. -	- - -	- - -	- - -	1480. 20. (Nov.	Ibid.
II. CATHARINA, ALBERTI Aimonii D. Sax. filia, quæ post ERICO I. D. Brunsv. nupsit. p. 212. -	- - -	- - -	- - -	1524.	Munda.
<i>Liberi.</i>					
Legitimos suscepit nullos. 212.					
<i>Naturales.</i>					
CLEMENS a Greiffenstein. 212.					
SIGISMUNDUS Liber, dictus Dux. Ibid.					
IOANNES Ferrenstein. ib.					
LUDOVICUS. ibid.					
<i>Femina.</i> Ibid. seq.					
URSULA, ux. DIETRICI a Metri.					
ELISABETHA, RUDOLPHI a Griessen ux.					
MARGARETHA, nupta CHRISTIANO Clamerer.					
CHRISTINA.					
CRCILIA MARGARETHA, THOMÆ Pernsteteri ux.					
MARGARITHA, coniux PETRI Pollingeri.					
ANNA, IOANNIS Weiffen, Lucernens. ux.					
3) WOLFGANGUS. p. 207. -	- - -	- - -	- - -	1426. 16. Feb.	Stamsf.
4) HEDWIGIS. ibid. -	- - -	- - -	- - -	1427. 21. Feb.	Ibid.

LIBRI IV.
TABULA NECROLOGICA
DUCUM, ARCHIDUCUMQUE,
AUGUSTA GENTE HABSBURGICA SATORUM,

ERNESTO FERREO, LEOPOLDI III. FIL. AD USQUE PHILIP. PULCH.

CASTILLÆ REGEM,
LINEÆ HISPANO - AUSTRIACÆ AUCTOREM,
TRIBUS ITIDEM SECTT. EXHIB.

SECTIO I.

ERNESTI FERREI PROGENIES,
AD HÆC USQUE TEMPORA PROPAGATA.

Tab. IV. Sect. I. Nativitas. Obitus. Sepult.

	Locus.	Tempus.	Locus.	Tempus.	Locus.
ERNESTUS Ferreus, LEOPOLDI III. <i>Probi, Ducis Austr. fil. qui solus inter fratres heredes masculos re- liquit. 225. seqq.</i> <i>Uxor.</i>		1377.	Marepont. (in Sty.)	1424. 10. Jun.	Rume.
I. MARGARITHA, BOGESLAI V. <i>Pommern. D. fil. 227. seq.</i>				1410.	Ibid.
II. CIMBURGA, ZIEMOVITI, Mas- <i>sovie D. fil. 229. seqq.</i> <i>Liberi.</i>			Durnitz.	1429. 28. Sep.	Campilil.
1) FRIDERICUS Placidus, de quo Sect. II.					
2) MARGARETHA, Ducissa Sa- xonie. 233. seqq. <i>Maritus.</i>		circa 1416.		1486. 12. Feb.	Altenburg.
FRIDERICUS Placidus, D. & Elect. Sax. ibid.					
3) ALBERTUS VI. Prodigus. 195. seqq. <i>Uxor.</i>		1418.	Vindob.	1463. 2. Dec.	ad S. STEPH.
MECHTILD, fil. LUDOV. IV. D. Palat. Rhent, ac vidua LUDOV. II. D. Wirtemb. 236. seqq.			Heidelberg.	1462. 21. Sep.	Tubinga.
4) CATHARINA, March. Bad. 235. seqq. <i>Sponsus.</i>		circa 1420.		1493. 11. Sep.	Badowila.
FRIDERICUS Placidus, qui supra. 236. <i>Maritus.</i>					
CAROLUS I. Marchio Badens. 235. seqq.					
5) ANNA. 232.				1429. 11. Nov.	Neoflad.
6) ERNESTUS, ibid.				1432. 10. (Aug.)	Ibid.
ALEXANDRA, RUDOLPHUS, LEOPOLDUS, ante patrem mortui, de quibus extra sepulturam nil constat.					Ibid.

SECTIO II.

FRIDERICI PLACIDI PROGENIES.

FRIDERICUS III. Placidus, ERNE- STI Ferrei fil. Rom. Imperator. 238. seqq.		1415. 21. (Sept.)	Lincii.	1493. 19. Aug.	Vindob. ad (S. STEPH.) Uxor.
Mon. Aust. T. IV. P. I.			Z z z		

Tab. IV. Sect. II.

	Nativitas.		Obitus.		Sepult.
	Locus.	Tempus	Locus.	Tempus.	Locus.
<i>Uxor.</i>					
ELEONORA, EDUARDI, <i>Lusitaniae</i>					
R. fil. 260. seqq. -	- - -	1434. 8.	- - -	1476. 3. Sept.	Neofad.
<i>Liberi.</i>		(Sept.)			
1. CHRISTOPHORUS, Archid.					
<i>Austr.</i> - - -	- - -	1455. 16.	- - -	1456. 21.	Ibid.
2. MAXIMILIANUS I. de quo		(Nov.)		(Mart.)	
Sect. III.					
3. HELENA, alias etiam ELEO-					
NORA. 259. seq. -	Vindob.	1460. 3.	Vindob.	1461. 28. Feb.	Ibid.
4. CHUNEGUNDA, Ducissa Ba-		(Nov.)			
var. 263. - - -	Neofad.	1465. 16.	Monachii.	1520. 6. Aug.	In æde B.
<i>Maritus.</i>		(Mart.)			(M. V.)
ALBERTUS IV. D. Bavaria.					
ibid. - - -	- - -	- - -	- - -	1508.	- - -
5. IOANNES, Archid. <i>Austr.</i> 260.	Neofad.	1466. 9.	Vindob.	1467. Febr.	Neofad.
		(Aug.)			

SECTIO III.
MAXIMILIANI I. IMP. PROGENIES.

MAXIMILIANUS I. Imp. FRIDERICI Placidi fil. 263. seq. -	Neofad.	1459. 22.	Welfii.	1519. 12. Ian.	Neofad.
<i>Sponsa.</i>		(Mart.)			
ANNA Britannica. 277. 289.					
<i>Uxores.</i>					
I. MARIA, Burgundica, CAROLI Audacis fil. 275. 284. seqq. -	- - -	1458. 12.	Brugis.	1482. 28.	Brugis.
<i>Liberi.</i>		(Febr.)		(Mart.)	
1. PHILIPPUS Pulcher, de quo tab. seq.					
2. MARGARETHA, Gubernatrix Belgii. 292. seq. -	Bruxell.	1480. 10.	Mechlin.	1530. 1. Dec.	Burgis Se.
<i>Sponsus.</i>		(Ian.)			(gus.)
CAROLUS, Delphin. Gallia Rex Vill. 277. 293.					
<i>Mariti.</i>					
I. IOANNES, Arragonius Princeps. 293. -	- - -	- - -	- - -	1497.	- - -
<i>Filius.</i>					
Immature partu editus.					
II. PHILIBERTUS, D. Sabaud.	- - -	- - -	- - -	1505. 10. Sept.	ibid.
3. FRANCISCUS, A. A. p. 290. -	- - -	1481. 2.	Bruxell.	1481. 26.	ad S. IACOB.
II. BLANCA MARIA, Mediolanens.		(Sept.)		(Dec.)	
210. 289. -	- - -	1472.	- - -	1511. 1. Ian.	Stams.
<i>Liberi naturales in statu viduit. procreati.</i>					
GEORGIUS ab Austr. Episcopus Brixin. Leodin. ac Valentin. Archiep. -	- - -	- - -	Leodii.	1557. 5. Maii	Leodii.
LEOPOLDUS, Præsul Cordubens.					
MAXIMILIANUS de Amberg. 292. -					
<i>Uxor.</i>					
ELISABETHA, CYRIACI de Polheim vidua.					
ANNA, nupsit LUDOVICO Marciano, Dom. de Walperges & Herlemont.					

DOROTHEA,

Tab. IV. Sect. III.

	Nativitas.		Obitus.		Sepult.
	Locus.	Tempus	Locus.	Tempus.	Locus.
DOROTHEA, ux. IOANNIS, <i>Officiis</i> Comitiss.					
ELISABETHA, aliis ANNA, ux. LUD. II. Com. de <i>Marca, Dom. Novica-</i> <i>fri, & Rochefort.</i>					
MARGARITHA, nupta Co- miti <i>Hillio</i> ac <i>Thaura.</i>					
N. uxor Comitiss <i>Helfen-</i> <i>steinii.</i>					
BARBARA, monialis <i>Silve-</i> <i>Ducis</i> , an una ex prio- ribus mutato nomine?					

LIBRI V.

TABULA NECROLOGICA

ARCHIDUCUM,

EX LINEA HABSBURGO-AUSTRIACA,

PHILIPPO I. PULCHRO, CASTIL. REG. MAXIMIL. I. FILIO,

AC LINEÆ HISPANO-AUSTR. SATORE
AD USQUE

CAROLUM II. EIUSDEM STIRPIS REGEM ULTIMUM.

IN SECTIONES SEX DISTRIBUTA.

SECTIO I.

PHILIPPI I. PROGENIES.

PHILIPPUS I. Pulcher, Rex <i>Casti-</i> <i>lia</i> , MAXIMIL. I. Imp. fil. lineæ <i>Hisp. Austr.</i> auctor. - - - <i>Brugis.</i> 1478. 21. <i>Uxor.</i> - - - (Iun.) <i>Burgis Se-</i> 1506. 25. Sep. <i>Granata.</i> - - - (Iul.)				
IOANNA, FERDINANDI Catholici fil. ac omnium regnorum he- res. 299. seqq. - - - 1479. 6. - - - (Nov.) <i>Tordesilla.</i> 1555. 13. Apr. <i>ibid.</i> - - - <i>Liberi.</i>				
1) ELEONORA, Infans <i>Hispan.</i> 323. - - - <i>Lovanii.</i> 1498. 24. - - - (Nov.) <i>Badaios.</i> 1558. 17. Feb. <i>Escorial.</i> - - - <i>Mariti.</i>				
I. EMANUEL, <i>Lusitanie</i> Rex. <i>ibid.</i>				
II. FRANCISCUS I. <i>Gallie</i> Rex. <i>ibid.</i>				
2) CAROLUS I. Infans <i>Hispan.</i> postea Imp. V. de quo Sect. II.				
3) ISABELLA, Infans <i>Hisp.</i> pag. 300. seqq. - - - <i>Bruxell.</i> 1501. 18. - - - (Iul.) <i>Seynard,</i> 1526. 19. Ian. <i>Ganda.</i> - - - <i>prope Gaud.</i>				
CHRISTIERNUS II. <i>Dan. &</i> <i>Suæc. R.</i> <i>ibid.</i>				
- - - <i>Liberi.</i>				
IOANNES p. 302. not. a. - - - - - - - - - <i>ibid.</i>				
DOROTHEA.				
CHRISTINA.				
4) FERDINANDUS, postea Imp. de quo Tab. VI.				

Z z z a

5) MARIA

Tab. V. Sect. I.

	Nativitas.		Obitus.		Sépult.
	Locus.	Tempus.	Locus.	Tempus.	
5) MARIA, Infans <i>Hisp.</i> pag. 323. <i>Maritus.</i>	<i>Bruxell.</i>	1505. 17. (Sept.)	<i>Cigales.</i>	1558. 18. Oct.	<i>Ejcurial.</i>
LUDOVIC. H. R. <i>Hung.</i> ibid.					
6) CATHARINA posthuma, Inf. <i>Hisp.</i> 321. <i>Maritus.</i>	<i>Terracra-</i> (nat.)	1507. 14. (Jan.)	<i>Ulyssipon.</i>	1578.	<i>Dubius.</i>
IOANNES III. <i>Lusitanie</i> Rex. ibid. <i>Liberi.</i>				1557. 11. Iun.	
MARIA, PHILIPPI II. ux. de qua Sect. III.					
IOANNES, maritus IOAN- NE, CAROLI V. fil. de qua Sect. seq.					
Ceteri - - -					

SECTIO II.

CAROLI V. IMP. PROGENIES.

CAROLUS, PHILIPPI I. <i>Castelle</i> R. fil. inter Imp. V. <i>Hispaniarum</i> Rex, eius nominis I. 309. seqq. <i>Uxor.</i>	<i>Ganda.</i>	1500. 25. (Febr.)	<i>Extremad.</i> (ad S. Iust.)	1558. 21. Sep.	<i>Pantheon.</i>
ISABELLA, EMANUELIS, <i>Lusitanie</i> Regis filia. p. 313. seq. <i>Liberi.</i>			<i>Toleti.</i>	1539. 1. Maii.	<i>Ibid.</i>
1) FERDINANDUS, Infans <i>His-</i> <i>pan.</i> 328. seq.				1530.	<i>Ejcurial.</i>
2) IOANNES. ibid.				1532.	<i>Ibid.</i>
3) PHILIPPUS, patris successor, de quo Sect. seq.					
4) MARIA, MAXIMIL. II. UXOR, de qua Tab. VII.					
5) IOANNA, postea monialis. 336. <i>Maritus.</i>	<i>Madriti.</i>	1537. 27. (Iun.)	<i>Madriti.</i>	1578.	<i>Madrit. ad</i> (S. CLAR.)
IOANNES, IOANNIS III. <i>Lusit.</i> R. fil.				1554. 2. Ian.	
<i>Filius.</i>					
SEBASTIANUS posthumus. 336. <i>Naturales.</i>					
MARGARETHA, ex no- bili <i>Flandra.</i> 337. seq.		1522.	<i>Tortona.</i>	1586. 31. Ian.	<i>Placent. ad</i> (S. SIXT.)
<i>Mariti.</i>					
I. ALEXAND. de <i>Me-</i> <i>dices, Dux Florent.</i>					
II. OCTAVIUS, <i>Furnes.</i> <i>D. Parm. & Placent.</i>					
IOANNES ab <i>Austr.</i> ex BARBARA de <i>Blom-</i> <i>berg, nob. Ratipon.</i> 327.		1547. 24. (Febr.)	<i>Namurci.</i>	1578. 1. Oct.	<i>Ejcurial.</i>
<i>Filiae nothe.</i>					
ANNA, ex MARIA <i>Mendosia.</i> 328.				1630.	
IOANNA, ex DIANA <i>Phalanga, nobili</i> <i>Surretina.</i>				Eod.	

SECTIO

SECTIO III.
PHILIPPI III. HISP. REG. PROGENIES.

Tab. V. Sect. III.	Nativitas.		Obitus.		Sepult.
	Locus.	Tempus.	Locus.	Tempus.	
PHILIPPUS II. <i>Hispaniarum</i> Rex, CAROLI V. Imp. fil. 314. - <i>Uxor.</i>	<i>Vallisolet.</i>	1527. 21. (<i>Maii.</i>)	In palatio (<i>Scorial.</i>)	1598. 13. <i>Sep.</i>	<i>Pantbeon.</i>
I. MARIA, IOANNIS III. <i>Lusitan.</i> R. fil. 321. -	- - -	1527. 15. (<i>Oct.</i>)	<i>Vallisolet.</i>	1545. 12. <i>Iul.</i>	<i>Efcurlal.</i>
<i>Filius.</i> CAROLUS, Infans <i>Hispan.</i> 324. seq. -	<i>Vallisolet.</i>	1545. 8. (<i>Iul.</i>)	<i>Madrid.</i>	1568. 24. <i>Iul.</i>	ibid.
II. MARIA, HENRICI VII. <i>Angl.</i> R. fil. & heres. 335. seq. -	- - -	1516. 8. (<i>Febr.</i>)	- - -	1558. 17. (<i>Nov.</i>)	<i>Westmo-</i> (<i>nast.</i>)
III. ISABELLA, HENRICI II. <i>Gall.</i> R. fil. 322. -	- - -	1546.	<i>Madrid.</i>	1568. 13. <i>Oct.</i>	<i>Efcurlal.</i>
<i>Liberi.</i> I. ISABELLA CLARA EUGENIA, ux. ALBERTI Pii, MAXIMIL. II. fil. de qua Tab. VII.	- - -	- - -	- - -	- - -	- - -
2. CATHARINA, pag. 337. -	- - -	1567. 10. (<i>Oct.</i>)	<i>Faurini.</i>	1597. <i>Nov.</i>	<i>Taurini.</i>
<i>Maritus.</i> CAROLUS PHILIBERTUS, D. <i>Sabaud.</i> Foetus masculus immaturus. 322. -	- - -	1568.	- - -	- - -	- - -
IV. ANNA, MAXIMILIANI II. Imp. filia.	<i>Zagalla.</i>	1549. 2. (<i>Nov.</i>)	- - -	1580. 25. <i>Oct.</i>	<i>Pantbeon.</i>
<i>Liberi.</i> I. FERDINANDUS, Infans <i>Hisp.</i> 329. -	- - -	1571. 4. (<i>Dec.</i>)	<i>Hispali.</i>	1578. 18. <i>Oct.</i>	<i>Efcurlal.</i>
2. CAROLUS LAURENTIUS. ib. seq. -	<i>Villa Cala-</i> (<i>pa.</i>)	1573. 12. (<i>Aug.</i>)	<i>Madrid.</i>	1575. 30. <i>Iun.</i>	ibid.
3. DIEGO, seu IACOBUS. 329. -	<i>Madrid.</i>	1575. 12. (<i>Iul.</i>)	- - -	1582. 21. (<i>Nov.</i>)	ibid.
4. PHILIPPUS, Rex postea III. de quo Sect. seq.	ibid.	1580. 14. (<i>Febr.</i>)	<i>Madrid.</i>	1583. 4. <i>Aug.</i>	ibid.
5. MARIA. 329. -	- - -	- - -	- - -	- - -	- - -

SECTIO IV.
PHILIPPI III. HISP. REG. PROGENIES.

PHILIPPUS III. <i>Hisp.</i> Rex, Secundi ex coniuge IV. fil. 315. - <i>Uxor.</i>	<i>Madrid.</i>	1578. 13. (<i>Apr.</i>)	<i>Madrid.</i>	1421. 31. (<i>Mart.</i>)	<i>Pantbeon.</i>
MARIA MARGARETHA, CAROLI A. A. <i>Styrenf.</i> filia. 317. 499. - <i>Liberi.</i>	<i>Gracii.</i>	1584. 25. (<i>Dec.</i>)	In palatio (<i>Scorial.</i>)	1611. 3. <i>Oct.</i>	ibid.
I. ANNA MARIA MAURITIA, Inf. <i>Hisp.</i> p. 338. -	<i>Vallisolet.</i>	1601. 22. (<i>Sept.</i>)	S. GERMA. (in <i>Laig.</i>)	1666. 20. <i>Ian.</i>	S. DIONYS.
<i>Maritus.</i> LUDOVICUS XIII. <i>Gall.</i> Rex. ibid.	- - -	- - -	- - -	- - -	- - -
<i>Liberi.</i> LUDOVICUS XIV. ibid. Ceteri.	- - -	- - -	- - -	- - -	- - -
2. MARIA, Infans <i>Hisp.</i> 329. -	ibid.	1603. 1. (<i>Febr.</i>)	<i>Vallisolet.</i>	1603. 1. (<i>Mart.</i>)	<i>Efcurlal.</i>
MON. AUST. T. IV. P. I.	A a a a	- - -	- - -	3. PHILIPPUS,	- - -

Tab. V. Sect. V.

	Nativitas.		Obitus.		Sepult.
	Locus.	Tempus.	Locus.	Tempus.	
3. PHILIPPUS, Rex <i>Hisp.</i> postea IV. de quo Sect. seq.					
4. MARIA ANNA. ux. postea FERDINANDI III. Imp. de qua Tab. VIII. Sect. IV.					
5. CAROLUS Inf. <i>Hisp.</i> 325. -	<i>Madrid.</i>	1627. 5. Sep. Jul. vet.	<i>Madrid.</i>	1632. 30. Jul.	<i>Escorial.</i>
6. FERDINANDUS, Archiepisc. <i>Toletan.</i> S. R. E. Card. & Gubernat. <i>Belgii.</i> 325. -	<i>Lerma.</i>	1609. 16. (Maii.)	<i>Bruxell.</i>	1641. 9. Nov.	Ibid.
7. MARGARITHA FRANCISCA Inf. <i>Hisp.</i> 330. -	<i>Madrid.</i>	1610. 24. (Maii.)	<i>Madrid.</i>	1617. 11. vel (12. Mart.)	Ibid.
8. ALPHONSUS MAURITIUS, Inf. <i>Hisp.</i> ibid.	<i>Palatio (Escorial.)</i>	1611. 22. (Sept.)		1612. 16. Sep.	Ibid.

SECTIO V.

PHILIPPI IV. HISP. REG. PROGENIES.

PHILIPPUS IV. Rex <i>Hispaniarum</i> , tertii filius. pag. 315. - <i>Uxores.</i>	<i>Valisfolet.</i>	1605. 8. (April.)	<i>Madrid.</i>	1665. 17. Sep.	<i>Pantheon.</i>
I. ELISABETHA, seu ISABELLA, HENRICI IV. <i>Gallia</i> Regis fil. 317. <i>Liberi.</i>		1602. 22. (Febr.)	ibid.	1644. 8. Oct.	ibid.
1. MARIA MARGARETHA, Inf. <i>Hisp.</i> 330. -	<i>Madrid.</i>	1621. 14. (Aug.)	ibid.	1621. 15. Aug.	<i>Escorial.</i>
2. MARGARITHA MARIA CATHARINA. 331. -	ibid.	1623. 25. (Nov.)	ibid.	1623. 22. Dec.	ibid.
3. MARIA I. de <i>Præsentatione</i> dicta. ibid.	ibid.	1625. 21. (Nov.)	ibid.	1627. 21. Jul.	ibid.
4. ISABELLA THERESIA de <i>los Santos</i> nomine. ibid.	ibid.	1627. 31. (Oct.)	ibid.	1627. 1. Nov.	ibid.
5. BALTHASAR CAROLUS. 326. -	ibid.	1629. 17. (Oct.)	<i>Cæsar-Aug.</i>	1646. 9. Oct.	ibid.
6. FRANCISCUS FERDINANDUS. 331. -			<i>Isaf.</i>	1634. 12. Mart.	ibid.
7. ANNA ANTONIA. ibid. -	ibid.	1636. 17. (Jan.)	<i>Madrid.</i>	1636. 5. Dec.	ibid.
8. MARIA THERESIA. 338. - <i>Maritus.</i>	ibid.	1638. 20. (Sept.)	<i>Versal.</i>	1683. 20. Jul.	S. DIONYS.
LUDOVICUS XIV. <i>Francia</i> Rex.					
II. MARIA ANNA, FERD. III. Imp. filia. 318. <i>Liberi.</i>	<i>Neofad.</i>	1635. 24. (Dec.)	<i>Madrid.</i>	1696. 16. (Maii.)	<i>Panthæon.</i>
1. MARGARITHA THERESIA, LEOPOLDI Imp. ux. de qua Tab. VIII. Sect. V.	<i>Madrid.</i>	1655. -	- - -	In canis.	<i>Escorial.</i>
2. MARIA II. Inf. <i>Hisp.</i> 331. -	ibid.	1657. 18. (Nov.)	<i>Madrid.</i>	1661. 1. Nov.	ibid.
3. PHILIPPUS PROSPER. ibid. -	ibid.	1658. 23. (Dec.)	- - -	- - -	ibid.
4. CAROLUS THOMAS. ibid. -					
5. CAROLUS, postea Rex II. de quo Sect. seq.					
6. Anonyma. <i>Naturales.</i>	ibid.	1662. Nov.	- - -	- - -	ibid.
IOANNES ab <i>Austria</i> , ex MARIA <i>Calderona</i> , comica, Gubernator <i>Belgii.</i> 332. -	- - -	1629. 7. Ap.	<i>Madrid.</i>	1679. 17. Sep.	<i>Panthæon. Filia</i>

Tab. V. Sect. V.

	Nativitas.		Obitus.		Sepult.
	Locus.	Tempus.	Locus.	Tempus.	
<i>Filia.</i>					
CATHARINA ISABELLA, ex nobili Hispana.	- - -	- - -	Bruxell.	1714. 26. Nov.	Bruxell.
IOANNES alter ab Austria, † infans.	- - -	- - -	- - -	- - -	- - -
ISIDORUS ab Austria, Mag. Magister Castil. Ord. Me- lit. designatus.	- - -	- - -	- - -	1634.	1634.
Ceteri.	- - -	- - -	- - -	- - -	- - -

SECTIO VI.

CAROLUS, LINEÆ HISPANO-AUSTRIACÆ ULTIMUS,
CUM UXORIBUS.

CAROLUS II. PHILIPPI IV. fil. R. Hispan.	- - -	1661. 6. (Nov.)	- - -	1700. 1. Nov.	Pantheon.
Uxor.	- - -	- - -	- - -	- - -	- - -
I. MARIA ALOYSIA, seu LUDOVICA, PHILIPPI I. Aureliæ. D. fil. 324.	- - -	1662. 27. (Mart.)	Madrid.	1689. 12. Feb.	Escorial.
II. MARIA ANNA, PHILIP. WIL- HELM, Com. Palatino - Neob. & Elect. fil. ibid.	- - -	1667. 28. (Oct.)	Quadalax.	1740. 16. Jul.	ibid.

LIBRI VI.

TABULA NECROLOGICA
ARCHIDUCUM AUSTRIÆ EX LINEA GERMANICA,

FERDINANDO I. IMP. PHILIPPI PULCHRI FILIO,

AD USQUE

MAXIMILIANUM II. IMP. EIUSQUE POSTEROS.

FERDINANDI I. IMP. PROGENIES.

FERDINANDUS I. Imperator PHILIPPI I. Pulchri, Castil. Reg. fil. 340. seq.	Alcala.	1503. 10. (Mart.)	Wienna.	1564. 25. Jul.	Praga.
Uxor.	- - -	- - -	- - -	- - -	- - -
ANNA, ULADISLAI, Hung. R. filia. 346.	- - -	1503. 23. (Jul.)	Praga.	1547. 27. Jan.	ibid.
Liberi.	- - -	- - -	- - -	- - -	- - -
1. ELISABETHA, Archid. Austr. 354.	Lincii.	1526. 9. (Iun.)	Vilna in (Lituan.)	1545. 15. Iun.	Vilna ad S. (STANISL.)
Maritus.	- - -	- - -	- - -	- - -	- - -
SIGISMUNDUS II. Pol. R. ib. 2. MAXIMILIANUS, postea Imp. II. de quo Tab. seq.	- - -	- - -	- - -	- - -	- - -
3. ANNA, Archid. Austr. 354. seq.	Praga.	1628. 7. (Jul.)	Monachii.	1590. 15. Oct.	Monach. in (æde B. V.)
Maritus.	- - -	- - -	- - -	- - -	- - -
ALBERTUS V. D. Bavar. ib. 4. FERDINANDUS, A. A. Com. Tyrol. 356. seq.	Lincii.	1529. 14. (Iun.)	- - -	1595. 24. Jan.	Oenipont.
Uxor.	- - -	- - -	- - -	- - -	- - -
I. PHILIPPINA Welfera 360.	Aug. Vind.	- - -	Oenipont.	1480. 24. (April.)	ibid.
Liberi.	- - -	- - -	- - -	- - -	- - -
ANDREAS ab Austria, Car- dinal. 362.	- - -	1558. 16. (Maii.)	Roma.	(Nov.) 1600. 12.	Roma.

A a a a 2

CAROLUS

Tab. VI.

	Nativitas.		Obitus.		Sepult.
	Locus.	Tempus	Locus.	Tempus.	
CAROLUS ab <i>Austr.</i> Marchio <i>Burgov.</i> 364. - Uxor.	- - -	1560.	Überling.	1618. 31. Oct.	Ginzburg.
SIBILLA, WILHELMI D. <i>Iuliacenf.</i> fil. 365.	- - -	1557. 26. (Aug.)	Oenipont.	1627. 16. Dec.	ibid.
II. ANNA CATHARINA, WILHELMI D. <i>Mantue</i> filia. 365. seq.	- - -	1566. 17. (Jan.)	ib. in mon. (Servar.)	1621. 3. Aug.	Oenip. in (mon. Serv.)
Anna CATHARINA. ib. - Anna, ux. MATHIE Imp. Vid. Tab. VII.	- - -	1584. 15. (Jan.)	ibid.	1649. 2. Mart.	ibid.
5. MARIA, Archiduc. <i>Austrie</i> 355.	Praga.	1531. 15. (Maii.)	Diffeldorp.	1546. 5. Jan.	Diffeldorp.
Maritus.					
WILHELMUS, Dux <i>Iuliacenf.</i> ibid.					
6. MAGDALENA monialis. 367. seq.	Vienna.	1532. 14. (Aug.)	Hale ad (Oenum.)	1590. 10. Sep.	Hale ad (Oenum.)
7. CATHARINA, Archid. <i>Austr.</i> 373. seq.	ibid.	1533. 25. (Sept.)	Lincii.	1572. 28. Feb.	S. FLO- (RIAN.)
Mariti.					
I. FRANCISCUS III. <i>Mantue</i> Dux. ibid.					
II. SIGISMUNDUS II R. Pol. qui eam repudiavit. ib.					
8. ELEONORA, Archid. <i>Austr.</i> 355.	ibid.	1534. 2. (Nov.)	Mantua.	1594. 5. Aug.	Mant. eccl. (S. I.)
Maritus.					
WILHELMUS, <i>Mantue</i> Dux. ibid.					
9. MARGARETHA monialis. 369.	Oenipont.	1536. 16. (Febr.)	Hafegg.	1567. 12. (Mart.)	Hale ad (Oenum.)
10. IOANNES, Archid. <i>Austr.</i> 211.	Praga.	1538. 10. (Apr.)	Oenipont.	1539. 20. (Mart.)	Stams.
11. BARBARA, Archid. <i>Austr.</i> 356.	Vienna.	1539. 30. (Apr.)	Ferraria.	1572. 19. Sep.	Ferrari.
Maritus.					
ALPHONSUS II. <i>Ferraria</i> Dux. ibid.					
12. CAROLUS, linæ <i>Styrensis</i> propagator, de quo Tab. VIII.					
13. URSULA, Archid. <i>Austr.</i> 311.	Neustad.	(Jul.) 1541. 24.	Oenipont.	1543. 30. Apr.	Stams.
14. HELENA monialis. 369.	Vienna.	1543. 7. (Jan.)	Hale ad (Oenum.)	1574. 5. (Mart.)	Hale ad (Oenum.)
15. IOANNA, Archid. <i>Austr.</i> 346. 356.	Praga.	1547. 24. (Jan.)	Florent.	1578. 6. Apr.	Florentia.

LIBRI VII.

TABULA NECROLOGICA

POSTERORUM

MAXIMILIANI II. IMPERATORIS,

AD USQUE

CAROLUM ARCHIDUCEM,
DUCUMQUE STYRIÆ.

MAXI-

Tab. VII.

	Nativitas.		Obitus.		Sepult.
	Locus.	Tempus	Locus.	Locus.	Locus.
MAXIMILIANUS II. Imperator, FERDINANDI I. filius. 344. seq. - Uxor.	Vindob.	1527. 1. (Aug.)	Ratispon.	1576. 12. Oct.	Prag. ad D. (VIT.)
MARIA, CAROLI V. Imp. filia. 336. seq. - Liberi.	Madrit.	1528. 21. (Iun.)	Madrit.	1603. 26. Feb.	Madrit. S. (CLAR.)
1. ANNA, PHILIPPI II. Hisp. Reg. uxor IV. de qua supra Tab. V. Sect. III.					
2. FERDINANDUS, Archid. Au- stria. 193. - -	Zigalia.	1551. 28. (Mart.)	Vindob.	1552. 25. Iun.	Vindob. S. (STEPH.)
3. RUDOLPHUS, Rex Hung. & Bob. ac postea Imp. eius nominis II. coelebs. 347. Filia notha.	Vindob.	1552. 18. (Iul.)	ibid.	1612. 20. Ian.	Prag. D. (VIT.)
CAROLINA. 349. seq. -	- - -	- - -	Mechlinia.	1662. 12. Ian.	An non (Praga?)
ELISABETHA CONSTANTIA &c. monialis. 350. -	- - -	- - -	Vindob.	- - -	Vindob. S. (CLAR.)
DOROTHEA, seu ANNA, mo- nialis. 337. - -	- - -	circa 1611.	Madrit.	- - -	Madrit. (S. CLAR.)
4. ERNESTUS, Archid. Austr. Gubernator Belg. 375. seq. -	Vindob.	1553. 15. (Iun.)	Bruxell.	1595. 20. Feb.	Bruxell.
5. ELISABETHA, Archid. Austr. 381. - -	ibid.	1554. 5. (Iun.)	Vindob.	1592. 12. Ian.	Vindob. S. (CLAR.)
Maritus. CAROLUS IX. Gallie Rex.					
6. MARIA I. Archid. Austr. 194. 386. - -	ibid.	1555. 27. (Iul.)	Lincii.	1556. 25. Iul.	Lincii.
7. MATHIAS Imperat. ac, fra- tre RUDOLPHO sine herede decedente, regnorum, & im- perii succellor. 383. seq. 390. - -	ibid.	1557. 24. (Febr.)	Vindob.	1619. 20. (Mart.)	Vindob. ad (PP. Capuc.)
Uxor. ANNA, FERDINANDI A. A. Comit. Tyrol. ex uxore II. fil. 391. -	- - -	1585. 4. (Oct.)	ibid.	1618. 18. Dec.	ibid.
8. Foetus abortivus masculus. 386. - -	Vindob.	1557. 20. (Oct.)	- - -	- - -	- - -
9. MAXIMILIANUS III. Ordinis Test. Magister. 384. seq. -	Neoflad.	1558. 12. (Oct.)	ibid.	1618. 2. Nov.	Oenipont.
10. ALBERTUS VII. cognom. Pius, Princeps Belgii. 375. seqq. - -	ibid.	1559. 13. (Nov.)	Bruxell.	1621. 16. Iul.	Bruxell.
Uxor. ISABELLA CLARA EUGENIA, PHILIPPI II. Hisp. R. fi- lia. 379. seq. -	Segovie.	1566. 12. (Aug.)	ibid.	1633. 1. Dec.	ibid.
11. WENCESLAUS, A. A. 325. seq. - -	Neoflad.	1561. 9. (Mart.)	Madrit.	1578. 22. Sep.	Efcurlal.
12. FRIDERICUS, A. A. 211. -	Lincii.	1562. 21. (Iun.)	Oenipont.	1563. 16. Ian.	Stams.
13. MARIA II. A. A. 193. -	Neoflad.	1564. 19. (Febr.)	Vindob.	1564. 26. (Mart.)	Vind. ad S. (STEPH.)
14. CAROLUS. A. A. 192. -	Vindob.	1565. 27. (Sept.)	ibid.	1566. 23. (Maii.)	ibid.
15. MARGARETHA, A. A. mo- nialis. 337. - -	ibid.	1567. 25. (Ian.)	Madrit.	1633. 5. Iul.	Madrit. ad (S. CLAR.)
16. ELEONORA A. A. 350. -	ibid.	1568. 4. (Nov.)	Praga.	1568. 1. Mart.	Prag. ad S. (VIT.)

LIBRI VIII.
TABULA NECROLOGICA
ARCHIDUCUM AUSTRIÆ LINEÆ STYRENSIS,
SATORE CAROLO II. FERDINANDI I. IMP. FILIO,
LEOPOLDI III. PROBI, D. AUSTR. ATNEPOTE;
AD HEC USQUE TEMPORA
SECTIONIBUS OCTO PRODUCTA.

Tab. VIII. Sect. I.

	Nativitas.		Obitus.		Sepult.
	Locus.	Tempus	Locus.	Tempus.	
CAROLUS II. Archid. <i>Austr.</i> FERDINANDI I. Imp. filius, <i>Græcens.</i> seu <i>Styr.</i> dictus, pag. 478. seqq. - <i>Uxor.</i>	<i>Vindob.</i>	1540. 3. (<i>Iul.</i>)	<i>Græcii.</i>	1590. 10. <i>Iul.</i>	<i>Seccov. in</i> (<i>Styr.</i>)
MARIA, ALBERTI V. Bav. Ducis filia. 490. - <i>Liberi.</i>	- - -	- - -	<i>Ibid.</i>	1608. 29. (<i>Apr.</i>)	<i>Græcii.</i>
1. FERDINANDUS primus. 488. seq. -	<i>Iudenburg.</i>	1571. 15. (<i>Iul.</i>)	<i>Iudenburg.</i>	1571. 1. <i>Aug.</i>	<i>Seccovii.</i>
2. ANNA, Regina <i>Polon.</i> 493. seq. - <i>Maritus.</i>	<i>Græcii.</i>	1573. 16. (<i>Aug.</i>)	<i>Varjav.</i>	1598. 1. <i>Febr.</i>	<i>Cracov.</i>
SIGISMUNDUS III. <i>Polon.</i> & <i>Succ. Rex.</i> ibid. <i>Liberi.</i>	- - -	- - -	- - -	- - -	- - -
ANNA MARIA. 493. -	<i>Varjav.</i>	1593. 23. (<i>Iunii.</i>)	<i>Ibid.</i>	1600.	- - -
ANNA CATHARINA. ibid. -	<i>Stockolm.</i>	1594. 2. (<i>Maii.</i>)	- - -	1594.	- - -
ULADISLAUS IV. patris successor. ibid. -	<i>Cracov.</i>	1595. 9. (<i>Iunii.</i>)	- - -	1597.	- - -
CATHARINA. ibid. -	- - -	1596. 26. (<i>Sept.</i>)	- - -	- - -	- - -
CHRISTOPHORUS. 494. -	<i>Varjav.</i>	1598. 1. (<i>Febr.</i>)	<i>Varjav.</i>	1598. 1. <i>Febr.</i>	cum matre.
3. MARIA CHRISTIERN, monialis. 497. -	- - -	1574. 10. (<i>Nov.</i>)	<i>Hala ad</i> (<i>Oenun.</i>)	1621. 6. <i>Apr.</i>	<i>Hala. ad</i> (<i>Oen.</i>)
4. CATHARINA RENATA, sponsa Ducis <i>Parmens.</i> 486. -	<i>Græcii.</i>	1576. 4. (<i>Iun.</i>)	<i>Græcii.</i>	1595. 29. (<i>Iun.</i>)	<i>Seccovii.</i>
5. ELISABETHA. 488. -	<i>ibid.</i>	1577. 13. (<i>Mart.</i>)	<i>ibid.</i>	1586. 29. <i>Ian.</i>	<i>ibid.</i>
6. FERDINANDUS secundus, de quo Sect. III. -	- - -	- - -	- - -	- - -	- - -
7. CAROLUS. 489. -	<i>ibid.</i>	1579. 17. (<i>Iul.</i>)	<i>ibid.</i>	1580. 17. (<i>Maii.</i>)	<i>ibid.</i>
8. GREGORIA MAXIMILIANA, PHILIPPI III. R. <i>Hisp.</i> sponsa. 486. -	<i>ibid.</i>	1581. 22. (<i>Mart.</i>)	<i>ibid.</i>	1597. 20. (<i>Sept.</i>)	<i>ibid.</i>
9. ELEONORA, monialis. 498. -	<i>ibid.</i>	1582. 25. (<i>Sept.</i>)	<i>Hala ad</i> (<i>Oenun.</i>)	1620. 28. <i>Ian.</i>	<i>Hal. ad</i> (<i>Oen.</i>)
10. MAXIMIL. ERNEST. Ord. <i>Teut.</i> Magister. 485. -	<i>ibid.</i>	1583. 17. (<i>Nov.</i>)	<i>Græcii.</i>	1616. 18. (<i>Febr.</i>)	<i>Seccovii.</i>
11. M. MARGARETHA, PHIL. III. <i>Hisp.</i> R. uxor, de qua Tab. V. Sect. IV. -	- - -	- - -	- - -	- - -	- - -
12. LEOPOLDUS V. de quo infra Sectione II. -	- - -	- - -	- - -	- - -	- - -
13. CONSTANTIA, Regina <i>Polonia.</i> 494. seq. -	<i>ibid.</i>	1588. 24. (<i>Dec.</i>)	<i>Viasdovia.</i>	1631. 10. <i>Iul.</i>	<i>Cracovia.</i> <i>Maritus.</i>

Tab. VIII. Sect. I.

	Nativitas.		Obitus.		Sepult.
	Locus.	Tempus.	Locus.	Tempus.	Locus.
<i>Maritus.</i>					
SIGISMUNDUS III. qui supra-	- - -	- - -	- - -	1633.	Cracov.
<i>Liberi.</i>					
IOANNES CASIMIRUS.	- - -	- - -	- - -	1673.	ibid.
496.	- - -	1609. 21.	In Gallia.		
IOANNES ALBERTUS, Ep.	- - -	(Mart.			
Cracov, S. R. E. Card.	- - -	1612.			
ibid.	- - -				
FERDINANDUS CAROLUS,	- - -	1613.	- - -	1655. 9.	
Ep. Pratislav. ibid.	- - -			(Maii.	
ALEXANDER. ibid.	- - -	1614.			
ANNA CATHARINA. ibid.	- - -	- - -	Colonia.	1651.	Disseldorp.
<i>Maritus.</i>					
PHIL. WILH. Princeps					
Neoburg.					
14. MARIA MAGDALENA. 498.	Gracii.	1589. 7.	Patavia.	1631. 1. Nov.	Florentie.
seq.		(Oâ.			
<i>Maritus.</i>					
COSMUS II. Mag. D. Etrur.	- - -	- - -	- - -	1621. Mar-	ibid.
ibid.	- - -	- - -	- - -	(tio.	
<i>Liberi.</i>					
FERDINANDUS II. patris					
successor.					
MARGARITHA, ODUARDI,					
D. Parm. ux.					
ANNA, ux. FERD. CARO-					
LI Archid. Austr. de qua					
Sect. II.					
IOANNES CAROLUS, S. R.					
E. Card.					
LEOPOLDUS FRANCISCUS.					
MATHIAS.					
COSMUS.					
15. CAROLUS JOSEPHUS, post-					
hum. Ord. Teut. Magister,					
ac Ep. Uratislav. & Brixin.	Gracii.	1590. 7.	Madridi.	1624. 26.	In Escuria-
500.		(Aug.		(Dec.	li.

SECTIO II.

STEMMA LEOPOLDI V. ARCHID. AUST. LINEÆ TYROLENS.
PROPAGATORE, IN FERDINANDO CAROLO EXTINGTUM.

LEOPOLDUS V. A. A. Tyrolensf.					
CAROLI Styrensf. fil. 502. seq. -	Gracii.	1586. 9.	Suazii.	1632. 13.	Oeniponti
Uxor.		(Oâ.		(Sept.	ad SS.
CLAUDIA Medicea, FERDINANDI					Trinitat.
I. M. D. Etrur. filia, ac vidua					
FRIDERICI D. Urbinenf. 503.					
505. seq.	Florent.	1604. 4.	Oeniponti.	1648. 25.	ibid.
<i>Liberi.</i>		(Iun.		(Dec.	
1. MARIA ELEONORA. 506. -	- - -	1627. 12.	- - -	1629.	ibid.
2. FERDINANDUS CARO-		(Febr.			
LUS. 504. seq. -	Oenipont.	1628. 17.	Kaldarn.	1662. 30.	ibid.
Uxor.		(Maii.		(Dec.	
ANNA Medicea, COSMI II.	- - -	1616. 26.	Vienna.	1676. 11.	Vindob. ad
M. D. Etrur. fil. 505. 510.	- - -	(Iul.		(Sept.	PP. Do-
					minic.
					<i>Liberi.</i>

Tab. VIII. Sect. II.

	Nativitas.		Obitus.		Sepult.
	Locus.	Tempus	Locus.	Tempus.	
<i>Liberi.</i>					
CLAUDIA FELICITAS, IX.					
LEOP. I. de qua Sect. V.					
ANONYMA. 507. 508. -	Oenipont.	1654. 17.	Oenipont.	1654. 17. Jul.	Oenipont.
MARIA MAGDAL. 506.					ad SS. Trin.
508. -	ibid.	1656. 17.	ibid.	1669. 21. Jan.	ibid.
3. ISABELLA CLARA, CAROLI III.		(Aug.)			
DUCIS Mant. ux. 508. -	Oenipont.	1629. 12.	Mantue.	1685. 25. Feb.	Mant. ad S.
		(Aug.)			(URSUL.
4. SIGISMUNDUS FRAN-					
CISCUS. 504. -	Gracii.	1630. 18.	Oenipont.	1665.	ibid.
<i>Sponsa.</i>		(Nov.)			
HEDWIGIS AUGUSTA, filia					
CHRISTIANI AUGUSTI,					
Com. Palatini Solisbac.					
5. MARIA LEOPOLDINA, uxor					
FERDINANDI III. Imp. de					
qua infra Sect. IV.					

SECTIO III.

FERDINANDI II. IMP. PROGENIES.

FERDINANDUS II. CAROLI A. A.					
filius, postea Imp. -	Gracii.	1578. 9.	Vindob.	1636. 15. Feb.	Grac. in fa-
<i>Uxores.</i>		(Jul.)			cell. S. CA-
I. MARIA ANNA, WILH. V. Bav.					(THAR.
D. filia. 514. -	Monachii.	1574. 8.	Gracii.	1616. 8. Mart.	ibid.
<i>Liberi.</i>		(Dec.)			
1. CHRISTINA. 489. -	Gracii.	1601. 12.	ibid.	1601. 12. Jun.	Seccovii.
		(Jun.)			
2. IOANNES CAROLUS. 515. -	- - -	1605. 1.	ibid.	1619. 26. Dec.	Gracii ap.
<i>Sponsa.</i>		(Nov.)			(parentes.
MARIA, PHILIP. III. Hisp.					
Reg. filia.					
3. FERDINANDUS, postea Imp.					
de quo Sect. seq.					
4. MARIA ANNA, DUCISS. Bav.					
517. -	Gracii.	1610. 13.	Monachii.	1665. 25. Sep.	Monach. in
<i>Maritus.</i>		(Jan.)			(templ. S.I.
MAXIMILIANUS I. Elect.					
Bav. D. ibid. -	- - -	- - -	ibid.	1651. 27. Sep.	ibid.
<i>Liberi.</i>					
FERD. IGNAT. MARIA.					
ibid. -	Monachii.	1636. 31.			
MAXIMIL. PHILIPPUS.		(Oct.)			
ibid. -	ibid.	1638. 30.			
5. CECILIA RENATA, Regina		(Sept.)			
Polon. 519. -	Gracii.	1611. 16.	Vilna.	1644. 14.	Cracovia.
<i>Maritus.</i>		(Jul.)		(Mart.)	
ULADISLAUS IV. Pol. & Succ.					
Rex. ibid.					
<i>Liberi.</i>					
SIGISMUNDUS CASI-					
MIRUS. ibid. -	- - -	1640. 1.	- - -	1647. 9. Aug.	- - -
MARIA ANNA ISABEL.		(April.)			
Fœtus immaturus.					
6. LEOPOLDUS WILHELM. Ord.					
Teut. Magister 394. 521. -	Neustad.	1614. 6.	Vindob.	1662. 20. Nov.	Vindob. ap.
II. FERDINANDI II. Imp. ux. E-		(Jan.)			(PP. Capuc.
LEONORA, Mant. imp. 523. -	Mantue.	1598.	ibid.	1655. 27. Jan.	ibid. ap. PP.
					(Carmelit.

SECT. IV.

SECTIO IV.
FERDINANDI III. IMP. PROGENIES.

Tab. VIII.

	Nativitas.		Obitus.		Sepult.
	Locus.	Tempus.	Locus.	Tempus.	
FERDINANDUS III. Imp. Secundi filius. p. 391. seq.	Gracii.	1608. 13. (Iul.)	Vindob.	1657. 2. Apr.	Vind. apud (PP. Capuc.
Uxores.					
I. MARIA, PHILIPPI III. Hisp. R. fil. 396.	In palatio (Scorial.	1606. 18. (Aug.)	Lincii.	1646. 13. (Maii.)	ibid.
Liberi.					
FERDINANDUS IV. Rex Rom. 398.	Vindob.	1633. 8. (Sept.)	Vindob.	1654. 9. Iul.	ibid.
MARIA ANNA, PHILIP. IV. R. Hisp. uxor II. de qua supra Tab. V. Sect. V.					
PHILIPPUS AUGUSTINUS. Archid. 397.	- - -	1637. 15. (Iul.)	- - -	1639. 22. Iun.	ibid.
MAXIMILIANUS THOMAS, Archid. ibid.	- - -	1638. 20. (Dec.)	- - -	1639. 29. Iun.	ibid.
LEOPOLDUS Imp. eius nominis I. de quo Sect. seq.					
MARIA, ex utero matris facta. 396. seq.					
II. MARIA LEOPOLDINA, LEOPOL- DI V. A. A. fil. 399. seq.	Oenipont.	1632. 6. (April.)	Vindob.	1649. 7. Aug.	ibid.
Filius.					
CAROLUS IOSEPHUS, Ep. Patav. Olomuc. Uratislav. ac Ord. Tent. Magister. 400.	Vindob.	1649. 7. (Aug.)	Lincii.	1664. 27. Ian.	ibid.
III. MARTA ELEONORA, CAROLI II. D. Mant. fil. 401.	- - -	1630. 18. (Nov.)	Vilnae Auf.	1686. 6. Dec.	ibid.
Liberi.					
THERESIA MARIA, Archiduc. 402.	Vindob.	1652. 27. (Mart.)	Vindob.	1653. 16. Iul.	ibid.
ELEONORA MARIA, Archiduc. Aust. 403. seq.	- - -	1653. 31. (Maii.)	ibid.	1697. 17. Dec.	ibid.
Mariti.					
I. MICHAEL CORIBUT, Rex Polon.					
II. CAROLUS V. (alio IV.) D. Lotharing.					
Liberi.					
LEOPOLD. IOSEPH. pater FRANC. I. Imp. 452.	Oenipont.	1679. 11. (Sept.)			
CAROLUS IOSEPH. Archi- ep. Trevir.	Vindob.	1680. 24. (Nov.)	ibid.	1715. 4. Dec.	ibid.
ELEONORA infans. 507.	Oenipont.	1682. 28. (April.)	Oenipont.	1682. 28. Apr.	Oenipont.
FERDINANDUS IOSEPHUS. 503.	ibid.	1683. 9. (Aug.)	- - -	- - -	ibid.
IOSEPH. EMANUEL. 507.	ibid.	1685. 20. (Oct.)	In Italia.	1705. 25. Aug.	ibid.
Anonyma infans. ibid.	- - -	- - -	- - -	- - -	ibid.
MARIA ANNA IOSEPHA Archi- duc. 404.	Ratispon.	1654. 30. (Dec.)	Vindob.	1689. 4. Apr.	Vindob. ap. (PP. Cap.
Maritus.					
IOAN. WILHELM. Com. Pa- lat. Rheni & Elect.					
FERDINANDUS IOSEPH. ALOYS. Archid. 402.	Vindob.	(Febr.) 1657. 11.	ibid.	1658. 16. Iun.	ibid.

MON. AUST. T. IV. P. I.

C c c c

SECT. V.

SECTIO V.
 LEOPOLDI I. IMP. PROGENIES.

Tab. VIII

	Nativitas.		Obitus.		Sepult.
	Locus.	Tempus	Locus.	Tempus.	
LEOPOLDUS I. cognom. <i>Magnus</i> , FERD. III. fil. 405. seq. - <i>Uxor.</i>	<i>Vindob.</i>	1640. 11. (<i>Iun.</i>)	<i>Vindob.</i>	1705. 5. <i>Maii.</i>	<i>Vindob. ap.</i> (<i>PP. Capuc.</i>)
I. MARGARETHA THERESIA, PHI- LIPPI IV. Reg. <i>Hisp.</i> fil. 407. - <i>Liberi.</i>	- - -	1651. 12. (<i>Iul.</i>)	<i>ibid.</i>	1673. 12. (<i>Mart.</i>)	<i>ibid.</i>
FERDINANDUS WENCESLAUS Archid. 409. seq. -	<i>ibid.</i>	1667. 28. (<i>Sept.</i>)	<i>ibid.</i>	1668. 13. <i>Ian.</i>	<i>ibid.</i>
MARIA ANTONIA, Archid. <i>Bav.</i> Duciff. 410. - <i>Maritus.</i>	<i>ibid.</i>	1669. 18. (<i>Ian.</i>)	<i>ibid.</i>	1692. 24. <i>Dec.</i>	<i>ibid.</i>
MAXIMILIANUS EMANUEL. <i>Bav. D. & Elect. ibid.</i> <i>Filius.</i>					
IOSEPHUS FERDINAN- DUS. - - -	<i>ibid.</i>	(<i>Oct.</i>)			
IOANNES Archid. 409. seq. -	<i>ibid.</i>	1692. 27. 1670. 20. (<i>Febr.</i>)	<i>ibid.</i>	1670. 20. <i>Febr.</i>	<i>ibid.</i>
MAR. ANNA APOLON. Archid. <i>ibidem.</i> - - -	<i>ibid.</i>	1672. 9. (<i>Febr.</i>)	<i>ibid.</i>	1672. 23. (<i>Febr.</i>)	<i>ibid.</i>
II. CLAUDIA FELICITAS, FERD. CAROLI A. A. Tyrol. fil. 411. - <i>Liberi.</i>	<i>Oenipont.</i>	1653. 30. (<i>Maii.</i>)	<i>ibid.</i>	1676. 8. <i>Apr.</i>	<i>ib. ap. PP.</i> (<i>Dominic.</i>)
ANNA MARIA IOSEPHA, Archi- duc. 412. -	<i>Vindob.</i>	1674. 11. (<i>Sept.</i>)	<i>ibid.</i>	1674. 21. <i>Dec.</i>	<i>ap. PP. Cap.</i>
MARIA IOSEPHA Archid. 413. -	<i>ibid.</i>	1675. 11. (<i>Oct.</i>)	<i>ibid.</i>	1676. 11. <i>Iul.</i>	<i>ibid.</i>
III. ELEONORA MAGDALENA THE- RESIA, PHIL. WILH. <i>Palatino-</i> <i>Neob. D.</i> fil. 414. 435. - <i>Liberi.</i>	- - -	1655. 6. (<i>Ian.</i>)	<i>ibid.</i>	1720. 19. <i>Ian.</i>	<i>ibid.</i>
IOSEPHUS, Imp. postea hoc nomine I. de quo Sect. seq.					
ANONYMA, aut ELEONORA no- mine. 424. seq. -	<i>ibid.</i>	1679. 18. (<i>Iun.</i>)	<i>ibid.</i>	1679. 18. <i>Iun.</i>	<i>ibid.</i>
MARIA ELISABETHA, Archid. <i>Tyrolis primum, dein Belgii</i> Gubernat. 436. -	<i>Lincii.</i>	1680. 13. (<i>Dec.</i>)	<i>Mariemont</i> <i>in Hannon.</i>	1741. 26. <i>Aug.</i>	<i>ibid.</i>
LEOPOLDUS IOSEPHUS, Archid. 424. -	<i>Laxemb.</i>	1682. 2. (<i>Iun.</i>)	<i>Enfii.</i>	1684. 3. <i>Aug.</i>	<i>ibid.</i>
MARIA ANNA, Archid. <i>Portu-</i> <i>gall.</i> Reg. 437. seq. - <i>Maritus.</i>	<i>Lincii.</i>	1683. 7. (<i>Sept.</i>)	<i>In palatio</i> (<i>Belemenfi.</i>)	1754. 14. <i>Aug.</i>	<i>Ubyssip. ap.</i> <i>PP. Carmel</i>
IOANNES V. <i>Portugall. Rex.</i> <i>Liberi.</i>					
IOSEPH. FRANCISCUS, pa- tris in regno successor. Ceteri.					
MARIA THERESIA, Archiduc. 420. - - -	- - -	1684. 22. (<i>Aug.</i>)	<i>Eberstorf.</i>	1696. 28. <i>Sep.</i>	<i>Vind. apud</i> (<i>PP. Capuc.</i>)
CAROLUS, postea Imp. hoc no- mine VI. de quo Sect. VII.					
MARIA IOSEPHA, Archid. 421.	<i>Vindob.</i>	1687. 6. (<i>Mart.</i>)	<i>Vindob.</i>	1703. 14. <i>Apr.</i>	<i>ibid.</i>
MAR. MAGDAL. Archid. <i>Ty-</i> <i>rol. & Belg.</i> Gubernatrix. 436. seq. - - -	<i>ibid.</i>	1689. 26. (<i>Mart.</i>)	<i>ibid.</i>	1743. 1. <i>Maii.</i>	<i>ibid.</i>
MAR. MARGARETHA Archid. 419. seq. - - -	- - -	1690. 22. (<i>Iul.</i>)	<i>ibid.</i>	1691. 22. <i>Apr.</i>	<i>ibid.</i>

Sect. VI

SECTIO VI.
IOSEPHI I. IMP. PROGENIES.

Tab. VIII.

	Nativitas.		Obitus.		Sepult.
	Locus.	Tempus.	Locus.	Tempus.	
IOSEPHUS I. Imp. LEOPOLDI M. fil. 422. seq.					
Uxor.	- - -	1678. 26. (Jul.)	Vindob.	1711. 17. (April.)	Vindob. ap. (PP. Capuc.)
WILHELMINA AMALIA, Io. FRID. Brunsvic. D. filia. 469. seqq. -	- - -	1673. 21. (April.)	Vindob.	1742. 10. Ap.	Ibid. ap. (Salesianas.)
Liberi.					
MARIA IOSEPHA, Archid. Polon. Reg. 473.	Vindob.	1699. 8. (Dec.)	Dresd.	1757. 17. (Nov.)	Dresd.
Maritus.					
FRIDERICUS AUGUSTUS, R. Polon. Dux & Elect. Sax.					
LEOPOLDUS IOSEPHUS IOAN. Archid. 425.	ibid.	1700. 29. (Oct.)	Vindob.	1701. 4. Aug.	Vindob. ap. (PP. Capuc.)
MARIA AMALIA, Archid. Ducif. Bav. postea Imperatrix. 475. seq.	ibid.	1701. 22. (Oct.)	Monachii.	1756. 11. (Dec.)	Monach. ap. (DD. Cister.)
Maritus.					
CAROLUS ALBERTUS, Dux & Elect. Bav. postea Imp. VII. 476.	- - -	- - -	ibid.	1745. 20. (Jan.)	Ibid.
Liberi.					
MARIA ANTONIA, FRID. WILH. D. Sax. & E- lect. vidua.					
THERESIA BENEDICTA. MAXIMIL. IOSEPH. D. & Elect. Bav.					
IOSEPHUS LUDOVICUS. MARIAM IOSEPHAM, LUDOV. GEORGII, March. Ba- da-Badenf. vidua.					
IOSEPHA MARIA, IOSEPHI II. Imp. ux. II. de qua Sect. VIII.					

SECTIO VII.
CAROLI VI. IMP. PROGENIES.

CAROLUS VI. Imp. LEOPOLDI M. fil. 428. seq.	Vindob.	1685. 1. (Oct.)	Vindob.	1740. 20. Oct.	Vindob. ap. (PP. Capuc.)
Uxor.					
ELISABETHA CHRISTINA, LUDOV. RUDOLPHI, Brunsvic. - Luneb. D. fil. 444. seq.	- - -	1691. 28. (Aug.)	ibid.	1750. 21. Dec.	ibid.
Liberi.					
LEOPOLD. IOAN. IOSEPHUS, Ar- chid. Austr. ac Princ. Astu- ria. 426.	ibid.	1716. 13. (April.)	ibid.	1716. 4. Nov.	ibid.
MARIA THERESIA, omnium re- gnor. & provic. heres, de qua Sect. seq.					
MARIA ANNA, Archid. Belgii Gubernatrix. 441. seq. -	ibid.	1718. 14. (Sept.)	Bruxell.	1744. 16. Dec.	ibid.
Maritus.					
CAROLUS ALEXANDER, Lo- tharing. & Barri Dux, Gubernat. Belg. & postea Magn. Tent. Ord. Magist.					
Filia.		(Dec.)			
* ANONYMA. 442. -	Bruxell.	1744. 16.	ibid.	1744. 16. Dec.	ibid.
MARIA AMALIA Archid. 427. -	Vindob.	1724. 5. A- (April.)	ibid.	1730. 19. Apr.	ibid.

C c c c 2

Sect. VIII.

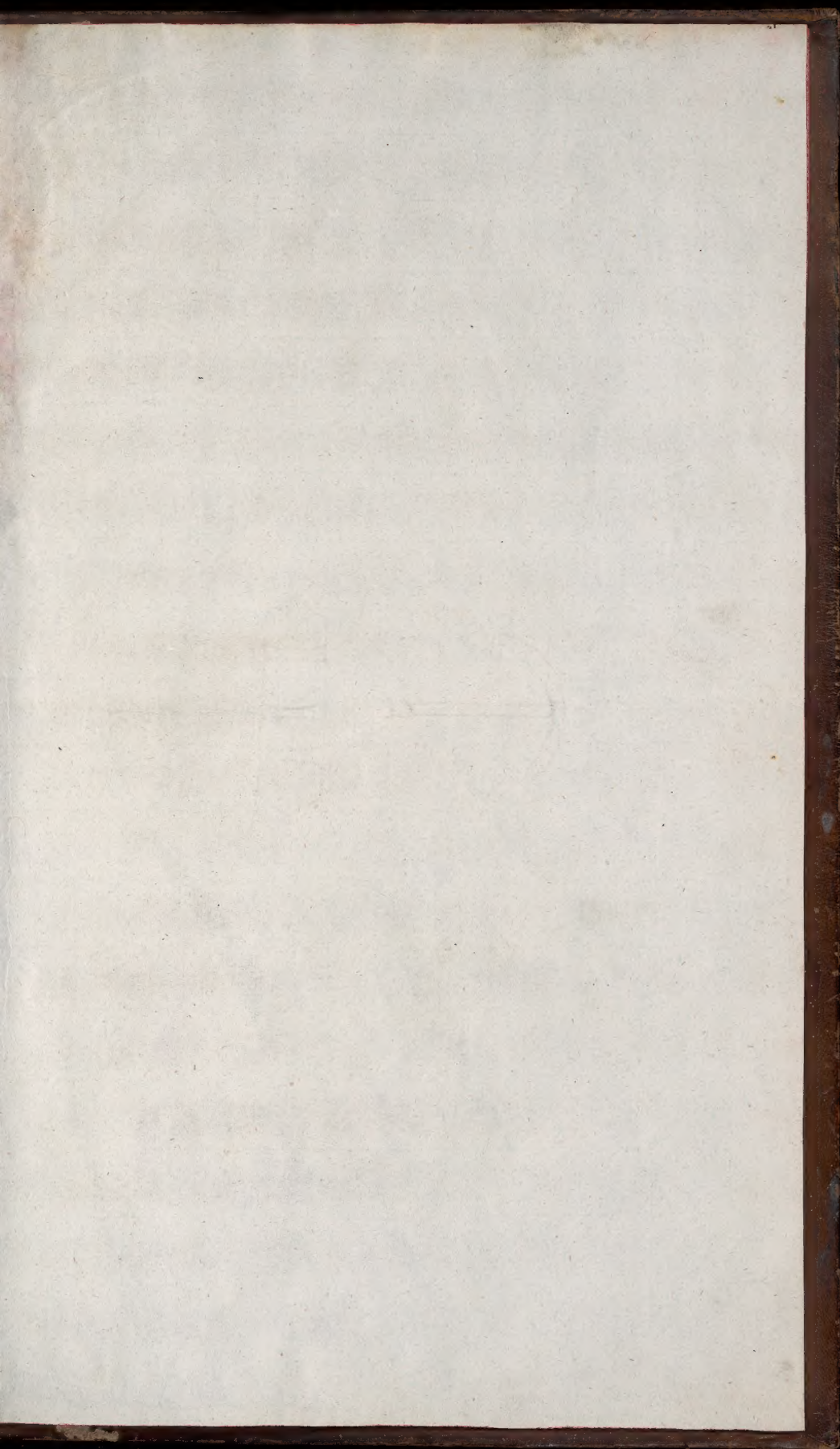

SECTIO VIII.
MARIE THERESIE, IMPERATRICIS VIDUÆ PROGENIES.

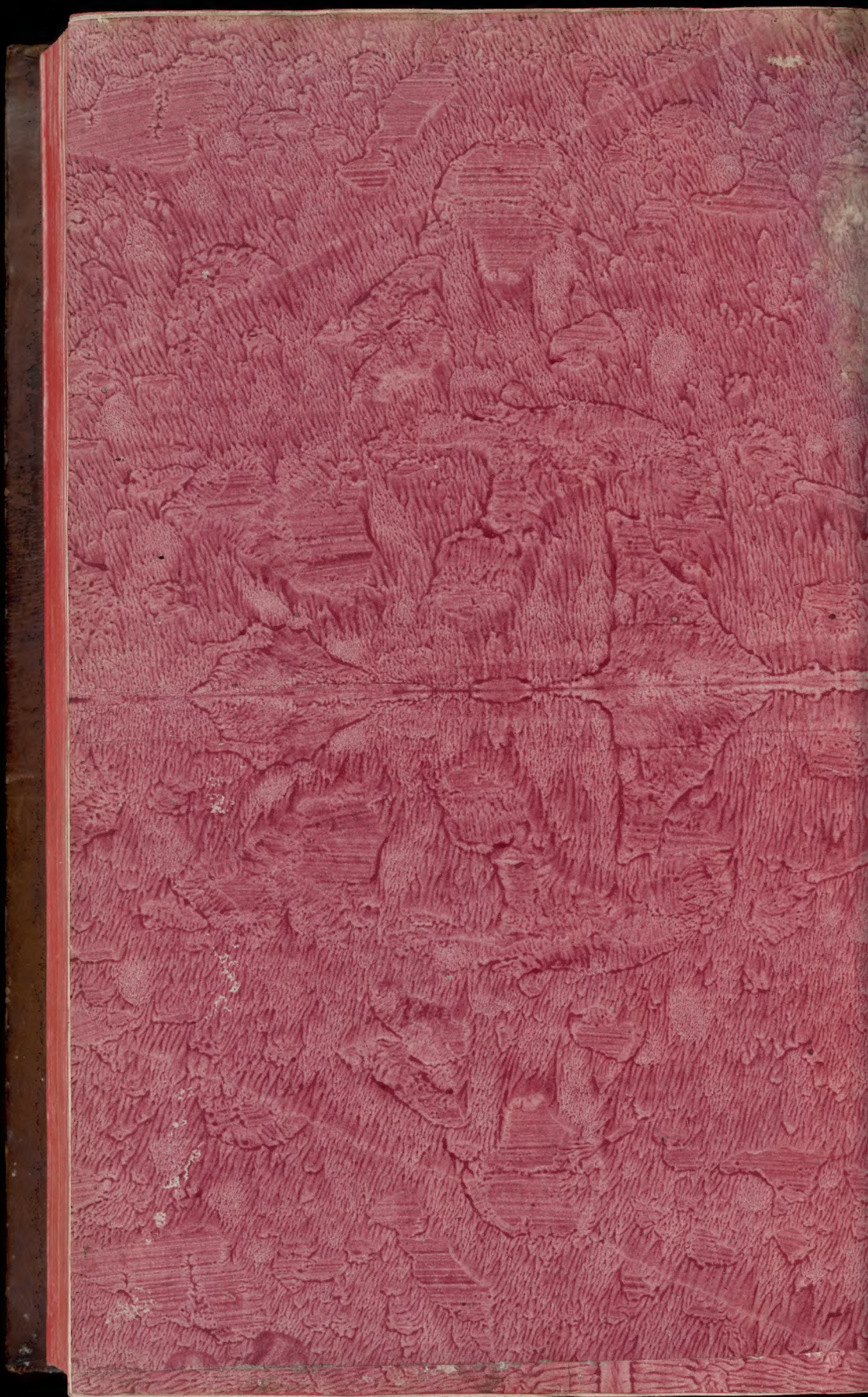
Tab. VIII.

	Nativitas.		Obitus.		Sepult.
	Locus.	Tempus	Locus.	Tempus.	
MARIA THERESIA, CAROLI VI. Imp. fil. Hung. & Bohem. Regina, Archid. Austr. hodie gloriose re- gnans.					
Maritus.					
FRANCISCUS I. Imp. Lotbaring. & Barri Dux, Mag. Dux Etru- ria. 448.	Lincevilla.	1708. 8. (Dec.)	Oenipont.	1765. 18. Aug.	Vindob. ap. (PP. Capuc.)
Liberi.					
MARIA ELISABETHA AMALIA, Archid. Austr. 427. 437. -	Vindob.	1737. 5. (Febr.)	Laxemb.	1740. 8. Ian.	ibid.
MARIA CAROLINA Archiduc. 433. -	ibid.	1740. 12. (Ian.)	Vindob.	1741. 25. Ian.	ibid.
IOSEPHUS, gloriose nunc regnans Imp. eius nom. II. Uxores.					
I. ELISABETHA MARIA, PHI- LIPPI, Parma & Placent. D. fil. 459. seq.	- - -	1741. 31. (Dec.)	ibid.	1763. 27. (Nov.)	ibid.
Liberi.					
MARIA THERESIA, Arch. 466. seq.	Vindob.	1762. 20. (Mart.)	ibid.	1770. 23. Ian.	ibid.
CHRISTINA Archid. 461. seq.	ibid.	1763. 22. (Nov.)	ibid.	1763. 22. (Nov.)	ibid.
II. IOSEPHA MARIA (aliis MARIA IOSEPHA) CAROLI VII. Imp. Elect. Bav. fil. 462. -	Monachii.	1739. 30. (Mart.)	ibid.	1767. 28. (Maii.)	ibid.
MARIA CHRISTINA Archid. Re- gia Celsitud.					
Maritus.					
ALBERTUS, Reg. Pol. Princ. Dux Saxo-Teschin.					
Filia.					
MARIA THERESIA. 467. seq.	Vindob.	1767. 17. (Maii.)	ibid.	1767. 17. (Maii.)	ibid.
CAROLUS, Archid. Reg. Cels. 455. seq.	ibid.	1745. 6. (Febr.)	ibid.	1761. 18. Ian.	ibid.
Anonyma, aliis tamen CAROLI- NA, aut CHRISTINA vocata. 440. seq.	ibid.	1748.		1748	ibid.
IOANNA GABRIELA, Archid. Reg. Cels. 458.	ibid.	1750. 4. (Febr.)	ibid.	1762. 23. Dec.	ibid.
IOSEPHA, Archid. Reg. Celsit. 464. -	ibid.	1751. 19. (Mart.)	ibid.	1767. 15. Oct.	ibid.
Sponsus.					
FERDINANDUS IV. utriusque Sicilia Rex.					
Ceteri, a quibus hæc fata lon- gius absint.					

TOMI IV. PARTIS PRIMÆ
FINIS.

SPECIAL
OVERSIZE
88-B
17218
V.4
pt.1

